BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XXXVII
E
34
NAPOLI

108
I
34—35

Digitized by Google

Digitized by Google

~~8/2~~ ~~82. 0. 12~~ [illegible]

~~G~~ ~~9.~~

~~H~~ ~~83.~~

108
9
34–35

Digitized by Google

LEXICON
CHALDAICO-RABBINICUM
CUM RABBINORUM ABBREVIATURIS
IN DUAS PARTES DISTRIBUTUM,

AB ANTONIO ZANOLINI J. U. D.
In Seminario Patavino Linguarum Orientalium Profeſſore

COLLECTUM,

In quo pro Vocabulorum opportunitate res ad Sacram Scripturam, Rempublicam, & Religionem Hebraicam pertinentes, aliæque multæ exponuntur.

Accedit Diſputatio de Targumin, ſive Paraphraſibus Chaldaicis, Talmude, Cabbala, Commentariis Rabbinorum, & Lingua Chaldaica.

Ad exercendos Tyrones Lexici fini annexa eſt Hiſtoria quædam ſatis feſtiva a Rabbino Abrahamo Majemonide ex Lingua Arabica in Hebraicam Rabbinicam tranſlata, qua admonentur homines, Jusjurandum religioſe ſervandum eſſe.

Singula autem, quæ in Lexico paſſim occurrunt exoticis Linguis exarata, Lingua Latina ſtatim explicantur, ut a quolibet intelligi poſſint.

AD USUM EJUSDEM SEMINARII.

PATAVII, Typis Seminarii. MDCCXLVII.
SUPERIORUM PERMISSU.

Digitized by Google

EMINENTISSIMO, ac REVERENDISSIMO

C A R O L O
CARDINALI REZZONICO
EPISCOPO PATAVINO

ANTONIUS ZANOLINI

FELICITATEM.

AUguſta auſpicia Summorum Pontificum Clementis XII. & Benedicti XIV. duobus Lexicis, Hebraico, & Syriaco ad noſtram tutelam movere auſus, nunc, ut Juventuti mihi concreditæ in omnibus Orientalibus Linguis inſtituendæ ubique præſto ſim, tertio Chaldaico-Rabbinico ampliſſimum Tuum Patrocinium, maximamque auctoritatem, PRINCEPS EMINENTISSIME, cujus præſidio publicam lucem alacriore animo ſubire poſſim, compellare non dubito. Tibi igitur ab altera anni hujus Diœceſeos Tuæ luſtratione redeunti ſalvo, atque incolumi cum omnibus totius Civitatis Ordinibus occurrens, munus hoc tamquam hoſpiti alacri, feſtivoque animo exhibeo, ea certe ſpe fretus, illud tutelæ com-

Digitized by Google

miſſum Tuæ maximum , quod ex ſe non habet , a Te ornamentum accepturum . Quis autem Te alterum quaſi Parentem non ſuſpiciat, ac veneretur, miroque plane modo non gaudeat , fidei Tuæ ſingulari, tutelæ, adminiſtrationi, vigilantiæ Patavina ſacra concredita fuiſſe, Tibique non poſtulanti , atque adeo ne cogitanti quidem ab eo ſponte concredita, cujus judicio , ac poteſtate in terris Divina omnia, & humana ſapientiſſime reguntur, ea de Te ſpe præconcepta, Purpuræ ſplendorem , & Cathedræ dignitatem glorioſis , admirandis , immortalitate dignis operibus non ſolum cohoneſtatum , ſed abunde a Te cumulatum iri ? Quoquo enim ſe vertit , ubique veſtigia ſummæ Tuæ religionis , pietatis , charitatis , prudentiæ , ſedulitatis ad cæterorum Epiſcoporum exemplum , & admirationem impreſſa apparent, ſingulique Cives gaudio geſtientes ſibi invicem narrare gaudent, Te nulla frigoris, nulla æſtus, nulla iniquiorum temporum injuria ab obeundis ſedulo Epiſcopalibus muneribus deterreri ; Te Eccleſias frequentare , ægrotos inviſere , ad Te accedentes humaniſſime excipere; curare , ut in Eccleſia omnia ad Deum, & Religionem pertinentia rite, atque integre adminiſtrentur; exemplo Tuo Sanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento majorem apud omnes venerationem conciliare; ſingula vero ea ſemper alacritate, & vultus hilaritate præſtare, ut ex laboribus non laſſus, ac defeſſus, ſed recreatus videaris. Hanc Tuam tam admirabilem vigilantiam clare, & luculenter teſtantur decreta a Te ſancita, leges ad Gregis Patavini utilitatem promulgatæ, odia per Te extincta, egenorum inopia ſublevata, Sacris Concionibus Tuis ubique ad pietatis, & Religionis ſtudium corda inflammata, omnino Diœceſeos Tuæ tam amplæ loca

quam-

quamvis prærupta, quamvis ſalebroſa, quamvis aſpera, ac pœne invia a Te breviſſimo tempore fere omnia perluſtrata. Quis igitur mente, & cogitatione ſatis percipiat, qualis Patavinorum Civium ſenſus, & gaudium ſit, cum Te quotidie exempla inſignia virtutum omnium edentem intueantur, planeque ſentiant, maxima ſecuritate animarum ſuarum Tibi commiſſarum curam in Tua fide, ac tutela conquieſcere? O felix porro, fortunatumque Seminarium Tuum non ſolum Diœceſeos Tuæ, ſed aliarum etiam Civitatum decus, & ornamentum qua diſciplinæ, qua artium, & ſcientiarum inſtitutionibus diſſeminandis. Ad auſpicia Tua talis, ac tanti Præſidis, Patroni, Parentis frequentes Alumni undique convolant, quorum parentes amori Tuo, ſolicitudini, liberalitati eos libentiſſime committunt, quos huc deducentes mirantur ſinguli novas ſubſtructiones juſſu Tuo erectas, loci capacitatem per Te novis ædificationibus amplificatam, multoque meliorem formam, & ſpeciem, Deo dante, brevi habituram, ut commodius adoleſcentes in eo alantur, faciliuſque ad inſtitutionem alliciantur. Sed quo me rapuit rerum Tuarum magnitudo, ut non meminerim, me apud eum dicere, cujus maxima virtus modeſtia eſt, cujus opera ipſa ſine ulla aliorum prædicatione ſatis ampla per ſe, & illuſtria ſunt, & ad ſempiternam nominis famam in omnium oculos paſſim incurrunt? Euripidi potius morem geram graviter præcipienti, ut in Summis Viris, iiſque probatiſſimis laudandis modus ſervetur, cum ipſi, dum laudantur, odiſſe quodammodo ſoleant laudatores.

Αἰνούμενοι γὰρ οἱ ἀγαθοὶ, τρόπον τινὰ
Μισοῦσι τοὺς αἰνοῦντας, ἐὰν αἰνῶσ' ἄγαν.

Itaque tenue iſtud opus Tibi offerens ea cogitatione non mediocriter recreor, Te ſumma quidem omnes

benignitate complecti, ſed eos præcipue, qui pro virili parte dant operam, ut de literaria, Chriſtianaque Republica mereantur. Quintus jam, & trigeſimus annus agitur, ex quo ſub quatuor Patavinæ Dioeceſeos Epiſcopis informandæ Juventuti Seminarii prius in humanioribus literis, deinde in Linguis Orientalibus ſtipendia mereo, enixe daturus operam, ſi Deus Optimus Maximus propenſæ ad agendum voluntati animos, & vires, ut ſpero, addiderit, ut nova ſemper moliendo, acriterque incæpto curſui inſiſtendo in eodem ultimum ſabulæ, vitæque actum honeſte, feliciterque concludam. Interim ego, cum illos plerumque ex ipſis Fontibus Sacros Divini eloquii latices impuris labiis ebibere videam, qui tenebras veritati offundere, & germanum Sacrarum Literarum ſenſum detorquere conantur, nulli labori parco, ut ſingulari eorum beneficio reſpondeam, qui mihi auctores fuerunt, ut Latinis, Græciſque rivulis Hebraicos adderem Fontes, & per cæteras Orientis Linguas non ſolum Templi portam attingerem, ſed etiam in Sacrarium ipſum ingrederer. Hoc opus igitur res ad Sacram Scripturam, Judæorumque Rempublicam & Religionem ſpectantes plurimas complectitur, eorum leges, ritus, cæremonias ob oculos ponit, quorum ſcripta propter odium in ipſos Deo æque, & hominibus inviſos paſſim rejiciuntur, nihilique fiunt; quæ tamen, ſi diligenter excutiantur, ac probe examinentur, mirum, quantam utilitatem, & fructum diſcentibus afferant. Inde enim rerum omnium, de quibus in Veteri, ac Novo Teſtamento obiter tantum mentio fit, perfecta, abſolutaque cognitio percipitur; inde loca, inde Feſta, inde numiſmata aperte cognoſcuntur; omnino inde textus multi ad Meſſiam ſpectantes ita dilucide, ſincereque explicati depromuntur, ut poſſis ſuis ipſis

Ju-

Judæos armis confodere. Libenter concedo, multa in iis inania, vana, futilia; multa ludicra, anilia, fabuloſa; multa inepta, abſona, & falſa reperiri. Qui Sacram Scripturam Cabbaliſtarum more per literarum mutationem, tranſpoſitionem, in numeros reſolutionem exponunt, prorſus reprehendo. Ubi nobis inſerviunt, ubi neceſſaria ſuppeditant, ubi arma ſubminiſtrant, quis iis utendum non exiſtimet; ubi vero nos fallere, & circumvenire conantur, quis evitandos non putet, vel in ſua ſententia pervicaces, & obſtinatos penitus contundendos? Ego certe pro mea docendi provincia optime jamdiu novi, nulla in re magis profligatorum, & nequam hominum furorem, & dementiam debacchari, quam ut Sacras Literas, potiſſimum Religionis, & pietatis fundamentum, Linguarum auxilio, & adjumento inficiant, atque corrumpant. Sed quiſnam eſt, qui ignoret, eorum conatus inanes ſemper ceſſiſſe, & cum Phrygibus ſero ſapere eos coactos eſſe Linguis iis ipſis, quibus Eccleſiam oppugnare temere aggrediebantur? Quod ut perpetuo fieret, VENERABILIS GREGORIUS CARDINALIS BARBADICUS non Patavinæ ſolum, ſed univerſæ Eccleſiæ decus, & ornamentum Linguas has firmiſſimum contra Judæos, & Heterodoxos præſidium in Seminarium ſuum exemplo plane mirabili e fundamentis erectum invexit, & hoſpitio liberaliſſime exceptas Civitate donavit. Cujus immortalis beneficii cum ego quoque in partem venerim, eo conſilio, PRINCEPS EMINENTISSIME, lucubrationes has in lucem emitto, ut alii deinceps ad eadem ſtudia majore ſpiritu capeſſenda excitentur, ex quibus maximum & in Diœceſim Tuam, & in omnem Chriſtianam Religionem emolumentum redundat.

AD

AD LECTOREM.

Multorum annorum experientia in docendo edoctus majoris tui commodi, & utilitatis cauſſa duos apros, ut ajunt, una plaga, in uno ſaltu capere inſtitui, unoque hoc libro eodem tempore Linguarum Chaldaicæ, & Rabbinicæ cognitione te inſtruere, rerumque plurium ad Sacras litteras, Remque publicam, ac Religionem Hebræorum ſpectantium eruditione ditare. Utinam natura nos improbo labore levaſſet, quem quotidie in alienis ediſcendis Linguis conſumere cogimur, effeciſſetque, ut quemadmodum ſunt omnium Gentium, & Nationum ſenſa communia, ſic eſſent τὰ ἐν τῇ φωνῇ τῶν ἐν τῇ ψυχῇ παθημάτων σύμβολα, nobis de fortuna noſtra maxime gratulandum eſſet, quibus major rerum, ſcientiarumque percipiendarum campus, & facultas aperiretur, maximaque ex parte trita illa querela tolleretur, artem longam, vitam brevem eſſe. Sed quoniam ſinguli hac conditione nati ſumus, ut juxta illud ὃς τὰς γλώττας οἶδεν, οἴσεται δὲ τὰ πράγματα, per Linguarum cognitionem ad rerum notitiam pervenire debeamus, non mediocri certe laude ille dignus cenſendus erit, qui & Linguas, & res eodem tempore tradiderit, atque uno, eodemque tempore in utriſque Diſcipulos ſuos erudierit. Utrum autem id ego, quod mihi propoſui, aſſecutus fuerim, tu ipſe, dummodo labori non parcas, librumque attente, ſeduloque verſare non renuas, profecto videris. Certe ad Linguam Chaldaicam addiſcendam te allicere, & quodammodo trahere debet ejus antiquitas, dignitas, & utilitas, quæ cum ipſa Hebræa de principatu contendit, & adhuc juxta Erpenium ſub Judice lis eſt; cujus etiam amplitudo ex eo potiſſimum commendatur, quod Babylonii, & Aſſyrii, quorum imperium vaſtiſſimum, & poſt diluvium primum, ac florentiſſimum, eam familiariter adhibuerint; quodque majus multo, ea

mul-

multa Spiritus Sancti eloquia conſcripta fuerint, ut ſilentio præteream, omnem aliarum Nationum ſapientiam a Chaldæis originem traxiſſe, omneſque ſcientias ab Oriente in reliquas terrarum partes fuiſſe propagatas. Neque mihi objicias, eam hodie admodum arctis, & anguſtis finibus circumſcriptam eſſe, maximaque ex parte ejus monumenta miſere periiſſe. Etenim præter nonnullas Sacræ Scripturæ partes Chaldaica Lingua exaratas multa extant verba Chaldaica in Job, Proverbiis, Jeremia, & alibi; multæ dictiones Linguæ Hebrææ obſcuræ, & locutiones peculiares per Chaldaicam Linguam clare exponuntur; Paraphraſes Sacrarum Litterarum hac Lingua, licet corrupta, conſcriptæ, ſexcentique Rabbinorum, & Judæorum libri eruditorum manibus teruntur, quorum intelligentiam nemo Linguæ Chaldaicæ ignarus umquam aſſequetur. Id vero me præcipue adduxit, & compulit, ut in Lexico Chaldaico etiam breve quoddam Lexicum Rabbinicum inſererem, Rabbinorumque Abbreviaturas paſſim in ipſorum libris occurrentes ſuis locis apponerem, ne inter legendum earum ignoratione retardatus rerum cæterarum cognitione fraudareris, iratuſque ſubinde libros de manibus deponeres, vel a te omnino rejiceres. Nihil de iis hic addo, cum ſatis ſuperque ex rerum Indice ſis habiturus, quæ tibi omnino ſatisfacient. Placuit pro vocabulorum opportunitate multa ad Sacras Litteras, Judæorumque Rempublicam, Religionem & alias res pertinentia paſſim afferre, tum quia non ſatis in promptu omnibus ea eſſe mihi viſa ſunt, cum pleraque ex ipſis Rabbinorum libris excerpta ſint; tum quia ſine multo labore a legentibus omnibus addiſci poterunt; tum quia uno, eodemque tempore Linguarum, & rerum cognitio facile comparabitur. Fateor, illa eſſe fere innumera, & inter ſe toto, pæne dixerim, Cælo diſtantia; varietate tamen, & novitate ea non parum grata, & jucunda tibi ſpero futura. Hoc certe tibi polliceor, illa multis vocabulis addita nec magis brevia, compendiaria, & conciſa eſſe poſſe, quibus ſine ulla dubitatione ea ſatietas vitabitur, quæ in perpetuis ſcriptis creari, atque commoveri ſolet,

cum

Digitized by Google

cum ſingula ſingulis vocibus terminentur, teque liberum ſemper relinquant. Optime noſti, frugiferas arbores, eo quod incompoſite ſint in agro conſitæ, neque cædi, neque evelli, neque earum fructus ea quoque ratione inſuaviores eſſe, quam ſi vel in quincuncem eſſent diſpoſitæ. Si quis erit, qui plura in iis deſideret, meminerit, vitem tum cultiorem, tum etiam utiliorem eſſe, quæ probe putata in ſua certa capita componitur, ne luxuries eam perdat, cum ad fructum pervenerit. Neque vero, qui Linguas ignoras, earum characteribus variis paſſim occurrentibus deterrearis, & in eam opinionem venias, opus hoc tibi plane inutile futurum. Qualibet enim vel Chaldaica, vel Hebraica, vel Rabbinica, vel Syriaca, vel Arabica Lingua exarata a quolibet intelligi poterunt, qui Latinæ Linguæ cognitione imbutus ſit, cum ſingula externis Linguis exhibita ſtatim, & e veſtigio ad verbum Latina Lingua exponantur. Id vero duplici conſilio a me factum eſt; tum ut omnes omnia intelligerent in Latinum converſa; tum ut Linguarum ſtudioſi quaſi manu ad ea cognoſcenda facilius ducerentur, quæ ſolis conſonantibus ſine vocalibus conſcripta maximam difficultatem legentibus attuliſſent. Libuit addere triplicem Indicem, alterum rerum, quæ in Diſputatione Lexico præmiſſa, alterum, quæ in Lexico continentur, tertium vocum ſingularum, quæ in eodem paſſim occurrunt, ut Tyrones haberent, qua ratione in Chaldaicam, & Rabbinicam Linguam converterent, quæ ſibi in ſchola a Magiſtris traderentur. De Diſputatione Lexico præpoſita nihil ſubjicio, in qua nonnulla de Targumin, ſive Paraphraſibus Chaldaicis, de Talmude, de Cabbala, de Rabbinorum Commentariis, & Lingua Chaldaica exponuntur; nihil etiam de Hiſtoria quadam, ſeu verius fabula, ejuſdem Lexici fini appoſita a R. Abraham Majemonide Rabbinice conſcripta, a me de induſtria, utpote valde jucunda, & feſtiva, ex multis ſelecta, ut adoleſcentes quaſi laborem non ſentientes Hebræorum ſcriptis legendis aſſueſcant, quæ ab iiſdem ſine punctis, & vocalibus ſolent exarari. Si horum ſtudium, & diligentia aſſiduis labori-

bus

Digitized by Google

bus meis, meæque de iis bene merendi voluntati reſponderit, profectò nihil erit, cur populis illis omnis litteraturæ amantiſſimis invideamus, qui ſummam operam, & induſtriam in Linguis Orientalibus addiſcendis collocant, & quotidie cum litteratorum maximo emolumento, ut nunc præcipue Baſileæ, Orientales libros in lucem edunt, habebitque Chriſtiana Reſpublica eos adjutores, ac defenſores, quibus adverſariorum ictus optime propulſet, & conatus quoslibet contra ſe ſuſceptos valide debilitet, atque adeo fortiter, acriterque contundat. Interim ſi quid in hoc repereris, quo ſtudia tua adjuventur, mihi laborem improbum tui commodi cauſſa ſuſceptum non fruſtra accidiſſe lætabor; ſin contra nihil opis a me tibi acceſſerit, id quoque non erit ingratum, quod videris eam fidem, quam tibi alias obligaveram, & obſtrinxeram alia ad tuam utilitatem edendi, liberatam, & hac quoque parte veſtigia animi mei ad te in tuis ſtudiis adjuvandum non leviter impreſſa. Illud unum reſtat, ut, quod adhuc in cæteris laboribus meis feciſti, in hoc quoque bonitatem, & humanitatem tuam experiar, quique ſermonis elegantia, & nitore me tibi commendare conatus ſum, & efficere, ut ætatem liber ferre valeat, aliquid ſaltem fructus, & utilitatis afferens, gloriari poſſim, ex ore tuo illa Horatii excidiſſe:

Hic meret æra liber Soſiis, hic & mare tranſit,
Et longum noto Scriptori prorogat ævum.

NOI

Digitized by Google

NOI RIFORMATORI

Dello Studio di Padova

AVendo veduto per la Fede di Reviſione, ed Approvazione del P. *Fra Paolo Antonio Ambrogi Inquiſitore del Sant' Uffizio di Padova* nel Libro intitolato: *Lexicon Chaldaicum voces omnes complectens, quæ in Targumin, ſive Paraphraſibus Chaldaicis &c. Collectum ab Antonio Zanolini J. U. D. & in Patavino Seminario Linguarum Orientalium Lectore &c. nec non Diſputatio ejuſdem Auctoris de Targumin ſive Paraphraſibus Chaldaicis &c. in Lingua Latina &c.* non v' eſſer coſa alcuna contro la Santa Fede Cattolica; e parimente per Atteſtato del Segretario Noſtro, niente contro Principi, e buoni coſtumi, concediamo Licenza a *Gio: Manfrè Stampator di Venezia*, che poſſa eſſere ſtampato, oſſervando gli ordini in materia di Stampe, e preſentando le ſolite Copie alle Pubbliche Librerie di Venezia, e di Padova.

Dat. li 11. Marzo 1745.

(Gio: Pietro Paſqualigo Ref.
(
(Marco Foſcarini Kav. Proc. Ref.

Regiſtrato in libro a Carte 1. al n. 4.

Michel Angelo Marino Segr.

Adì 18. Marzo 1745.
Reg. nel Mag. Eccel. degli Eſecutori contro la Beſtemmia.

Alviſe Legrenzi Segr.

AN-

Digitized by Google

ANTONII ZANOLINI
DISPUTATIO
DE TARGUMI'N,
SIVE PARAPHRASIBUS CHALDAICIS, TALMU'DE, CA'BBALA, COMMENTARIIS RABBINORUM, ET
LINGUA CHALDAICA.

Placet ne nonnulla de Targumìn , ſeu Paraphraſibus Chaldaicis tradere, quibus antiquitus Sacrarum Litterarum volumina explanata fuerunt?

℞. LIbentiſſime tibi morem gero , ut abſolutam , & perfectam cognitionem aſſequaris, quæ neceſſaria eſt Sacras Litteras verſanti, penitiſſimoſque ipſarum ſenſus introſpicere volenti. Licet itaque nomine תַּרְגּוּם *Targùm* intelligi poſſit quælibet Sacræ Scripturæ verſio, interpretatio , & paraphraſis in aliam linguam ; cum tamen poſt reditum e Babylonia populus Judaicus aliam librorum Sacrorum tranſlationem non haberet , niſi Chaldaicam , quæ Verſionum omnium prima fuit, hinc factum eſt, ut κατ' ἐξοχὴν , ſive *per excellentiam* Paraphraſis Chaldaica תַּרְגּוּם *Targùm* vulgo appellata ſit , idemque nomen adhuc retineat. Quamobrem quotieſcumque in Rabbinorum ſcriptis hæc vox תַּרְגּוּם *Targùm* occurrit, Chaldaica Paraphraſis eſt intelligenda.

Chaldaicæ igitur Paraphraſes Targumìn vulgo appellatæ unde originem traxerunt?

℞. Ex populi ignorantia , & inſcitia Chaldaicæ Paraphaſes ortæ ſunt .

Cum enim ex Dei præcepto Sacras Scripturas Judæi legere tenerentur, neque in captivitate Babylonica Hebraicæ linguæ obliti id præſtare poſſent, huic incommodo per Paraphraſes Chaldaicas conſultum eſt, Sacris Scripturis in Synagogis, & in Templo ſingulis Sabbatis publice prælectis. Cæterum cum quidam ex Prophetis poſt captivitatem lingua Hebraica pura, & integra Prophetias ſuas exararint, liquido patet, ſermonem Hebraicum apud doctos, & eruditos viros ſemper viguiſſe. Quod ſi quæras, cur Iſraelitæ Moſis tempore Ægyptiis diutius ſervientes priſtinam linguam incorruptam ſervarint, ejuſdemque cognitionem multo breviori tempore in captivitate Babylonica amiſerint, id procul dubio ex ſumma diverſitate, & differentia inter vocabula, & dictiones Hebraicas, atque Ægyptiacas ortum eſſe putandum eſt, quibus eadem facilitate, qua ſermoni Chaldaico, populus Hebraicus rudis, & imperitus aſſueſcere nequiverit. Præterea in Ægypto ſimul conjuncti in terra Géſſen, Hebraice גֹּשֶׁן *Gòſcen* dicta, Iſraelitæ vixerunt, in Babylonia autem aliis, atque aliis dominis ſervire in diverſis locis coacti eorum linguam addiſcere neceſſe habuerunt, ut illorum juſſis obtemperarent.

Chaldaicæ Paraphraſes hodiernæ ſunt ne illæ ipſæ, quæ ſtatim poſt captivitatem Babylonicam compoſitæ ſunt?

℞. Ex tempore, quo Auctores Paraphraſium Chaldaicarum, quæ hodie ſunt in uſu, vixerunt, neceſſario infertur, eas non eſſe primas, quæ extiterunt, cum Paraphraſtæ iſti circiter Chriſti tempora floruerint; Paraphraſes autem indoctæ plebi aliquot ante ſæculis ad intelligendam Sacram Scripturam fuerint neceſſariæ. Quamquam has primas Paraphraſes ſcriptas arbitramur, cæteras ore tenus antea in Synagogis a Scribis, & Levitis ea lingua factas, quæ populo erat vernacula.

Quare a Sanctis Patribus, & præcipue a D. Hieronymo nulla omnino Paraphraſium Chaldaicarum mentio fit?

℞. Inde profecto hoc factum eſſe cenſendum eſt, quia temporibus Patrum ea erat Verſionis Græcæ Septuaginta Interpretum auctoritas, adeoque omnium animos occuparat, ut in Eccleſia ea ſola adhiberetur, & ad eam omnes de Fide, & Religione controverſiæ examinarentur. Quamobrem ſuperfluum fuiſſet Chaldaicas Paraphraſes tunc temporis in medium afferre, cum ipſe Textus Hebraicus, teſte D. Auguſtino, a nonnullis Verſioni Græcæ propter linguæ Hebraicæ ignorationem poſtponeretur. Cæterum Paraphraſes Chriſti tempore extitiſſe ex verbis Lucæ cap. 4. v. 18. & 19. ab ipſo Chriſto ex Iſaia cap. 61. lectis evincitur, quæ a Textu Hebræo, & Verſione Græca Septuaginta multum differunt.

Quot

Quot ſunt Targumìn, ſive Paraphraſes?

℞. Tres ſunt Paraphraſes, ſive Targumìn in Sacram Scripturam, prima in Pentateuchum, ſecunda in Prophetas, tertia in Hagiographa. Hæ autem Paraphraſes ſine vocalibus, & accentibus primum ab Auctoribus conſcriptæ ſunt; poſterioribus vero temporibus vocales quidem ſingulis additæ, accentus tamen ſoli Paraphraſi OnKeloſi appoſiti, ut Judæi ſingulis hebdomadibus ex ea Sectionem legentes ſententias inter ſe facilius diſtinguerent, & ſuavius pronunciationem inflecterent. Licet autem omnes Paraphraſtæ lingua Chaldaica Paraphraſes conſcripſerint, juxta varietatem tamen locorum, & temporum, quibus vixerunt, variis ſcribendi dialectis uſi ſunt. Porro de Paraphraſibus illud animadvertendum, Paraphraſtas non ſemper verbum verbo reddere, præcipue vero recentiores, qui circumlocutione ut plurimum utuntur, ſententiæque magis, quam verborum, rationem habere ſolent.

Targumìn a quibus compoſitæ?

℞. Targumìn in Pentateuchum Onkeloſo, in Prophetas Jonathani filio Uzielis, exceptis Chronicorum libris, libro Danielis, & Eſdræ, in Hagiographa Joſepho cuidam cæco vulgo tribuuntur. Fertur autem OnKeloſus filius fuiſſe ſororis Titi Veſpaſiani, qui Templum Hieroſolymitanum evertit, ac ſolo æquavit.

Inveniuntur ne aliæ Paraphraſes in Pentateuchum?

℞. Habemus alias duas Paraphraſes in Pentateuchum, alteram Hieroſolymitanam appellatam, cujus Auctor ignoratur, alteram Jonathani adſcriptam. De cæteris Paraphraſibus a Rabbinis commemoratis, cum vel omnino perierint, vel parvi faciendæ ſint, quidquam addere ſuperfluum arbitramur.

Quare Paraphraſis Hieroſolymitana hoc nomine nuncupatur?

℞. Hoc nomen illi inditum eſt vel ab urbe, in qua exarata, vel a dialecto, qua conſcripta. Ex triplici enim dialecto Chaldaica lingua olim conſtitit. Prima dialectus Babylonica fuit, rebus Babyloniæ florentibus, in ea urbe uſurpata, qua omnium puriſſima uſi ſunt primum Daniel, & Eſdras. Poſtea eamdem ad impuritatem declinantem in ſuis ſcriptis OnKelos, Jonathan, & Talmudis Babylonici Auctores adhibuerunt. Altera dialectus fuit Hieroſolymitana Judæis Hieroſolymitanis vernacula. Hac dialecto conſcripta eſt Paraphraſis Jonathanis filii Uzielis, liber Zòhar, quædam Medraſchìm, & Talmùd Hieroſolymitanum. Tertia denique dialectus, qua compoſitum Novum Teſtamentum Syriacum, eſt Syra Comagéna, ſive Antio-

tiochéna per Antiochiam, & Syriæ regiones longe, lateque propagata. Hæc vero Paraphraſis Hieroſolymitana quo tempore potiſſimum exarata ſit, incertum omnino eſt; conjectura tamen aſſequimur, eam ſcriptam eſſe nonnullis ſæculis poſt Jonathanem, & Onkeloſum, cum ejus ſtylus ex commiſtione quadam vocum Hebraicarum, Perſicarum, Græcarum, Romanarum conflatus ſit, multaque in ea narrentur, quæ poſt Chriſtum evenere. Cum autem in hac Paraphraſi multi verſus Hebraici ſubinde ſine translatione relinquantur, non valde a veritate aberraturum eum arbitror, qui dixerit, illa vel eſſe alicujus Paraphraſeos integræ fragmenta, vel alio, atque alio tempore a variis Paraphraſtis compoſita in unum tandem collecta fuiſſe. Hujus Paraphraſis verſionem Latinam Londini impreſſam habemus anno milleſimo ſexcenteſimo quadrageſimo nono.

Si placet, doce, quis liber ſit Talmùd, qui maxima ex parte Chaldaico ſermone eſt exaratus, de quo quidem ſæpe mentionem injectam audivi, adhuc tamen, quid contineat, ignoro.

℞. Proprie vox תַּלְמוּד *Talmùd* ſignificat *doctrinam*, ſeu *diſciplinam*, vulgo tamen, & improprie apud Rabbinos præcipue *Talmùd* nomine intelligitur liber ab omnibus Hebræis maximi habitus rerum omnium argumenta complectens, ſicuti Pandectæ apud Juriſconſultos, in ſexaginta מַסֶּכְתּוֹת *Maſſachòth*, videlicet *Tractatus* diſtributus, & ſub ſingulis *Tractatibus* multa פְּרָקִים *PeraKim*, hoc eſt, *Capita*, ſeu *Sectiones* continens. Duplex autem eſt Talmùd. Alterum יְרוּשַׁלְמִי *Hieroſolymitanum*, alterum בַּבְלִי *Babylonicum*. Porro Talmùd Hieroſolymitanum dictum exaratum fuit in gratiam Judæorum terram Iſraelis incolentium. Deleta enim a Romanis urbe Hieroſolyma, Judæorumque Republica ſublata, quædam ipſorum reliquiæ patrium ſolum amantium in Palæſtina remanſerunt, & celebres Scholas, ſive Academias ad annum Chriſti 230. Jaſnæ, Zephoreæ, Cæſareæ, & Tiberiade ſibi conſtituerunt, in iiſque Talmùd Hieroſolymitanum ex unico tantum volumine conſtans in unam dogmatum, & ſententiarum conſenſionem convenientes conflarunt. Talmùd vero *Babylonicum* pro Judæis in Babylonia, aliiſque regionibus peregrinis commorantibus compoſitum fuit. Palæſtina enim ad vaſtitatem redacta, ac propterea a Judæis derelicta, plurimi ex iis ſe Babyloniam contulerunt, erectiſque inſignibus Academiis Nehardeæ, Soræ, ac Pumbedithæ, Rabbini ex iis celeberrimi operam, & ſtudium in conficiendo Talmude Babylonico collocantes illud poſt multos annos ad umbilicum perduxerunt, quod utpote præſtantius, & mole grandius, cum ex quatuordecim voluminibus fere conſtet, Talmùd Hieroſolymitanum auctoritate ſua penitus oppreſſit. Secundum autem illud Judæi priſci, & hodierni præſertim vitæ ſuæ rationem inſtituunt, cum *ab omnibus Judæis* juxta Buxtorphium in Synagoga Judæorum cap. 1. *ceu authenticum Juris Civilis*,

&

Digitized by Google

& Canonici Corpus receptum fuerit, ejuſque Legibus univerſa Judæorum gens, tum in rebus ſacris, tum in rebus politicis, in hanc uſque diem regatur. Dividitur utrumque Talmùd in duas partes præcipuas, nimirum in מִשְׁנָה *Miſnà*, & גְמָרָא *Ghemarà*. *Miſnà* eſt δευτέρωσις, *Lex ſecundaria* ex Traditionibus Pàtrum conflata, quæ a Moſe deinceps ore tenus obſervatæ fuerunt, & ad tempora Rabbì Jehudà propagatæ. *Ghemarà* vero difficultatum explanationes continet, quæ ſæpiſſime circa ea, quæ in *Miſnà* habentur, ortæ ſunt, quas Rabbini in terra Iſraelis, & Babylonia degentes ad trutinam revocarunt, declarataſque Judæis omnibus obſervandas propoſuerunt. Scatet autem Talmùd multis blaſphemiis in Jeſum Chriſtum, ejuſque matrem Virginem Mariam, ac propterea jure, ac merito a Sacroſancta Sede Apoſtolica ejus lectio vetatur, utpote quæ piiſſimas Chriſti fidelium aures offendit, & imprudentes, atque incautos facile poteſt in errorem inducere. Si Talmùdis ſtylum ſcire deſideras, non eſt ubique ſibi conſtans, & æqualis. Etenim ſi *Miſnà* in manum ſumas, Hebraice doctus ejus ſenſum facile aſſequéris, ſuccinctum ſtylum, & conciſum admiraberis; at ſi tranſeas ad *Ghemarà*, repente rerum facie mutata, omnia ſpinoſa, intricata, implexa tibi objicientur, & niſi Arabs, Perſa, Syrus, Græcus, Latinus, Armenus, Chaldæus ſis, uno verbo, niſi quemvis hominem, ut ille ait, tecum afferas, profecto aqua hæreat, nec quidquam intelligas, ſubiratuſque non modo ſtatim e manibus deponas, ſed parum abſit, quin tantam linguarum impuritatem, quaſique colluviem laceres, vel in ignem projicias.

Cum ea, quæ hactenus dixiſti, ſcitu admodum pulcra, ac neceſſaria mihi Linguis Orientalibus, Orientaliumque eruditioni operam danti videantur, nec ita facile reperiri poſſint, gratiſſimum mihi feceris, ſi quæ de Talmùde proferre licet, paucis addiſcenda propones, & primum Talmùdis partes generales oſtendes.

℟. In ſex partes generales ab Hebræis dictas שִׁשָּׁה סְדָרִים *ſex Ordines* primus omnium R. Jehudà a ſanctitate vitæ dictus הַקָּדוֹשׁ *Sanctus*, & ab auctoritate הַנָּשִׂיא *Princeps* Talmùd diviſit, quarum quælibet rurſus in Libros, Liber in Capita, Caput in Miſnàs, ſive Aphoriſmos diſtribuitur. Cum enim ſub Imperatore Antonino anno Chriſti circiter 150. Rabbinus hic animadverteret, ſapientiam Judæorum paulatim imminui, legemque Oralem, h. e. ore traditam propter eorumdem in varias terras diſperſiones oblivioni tradi, ut eam ſartam tectam conſervaret, ſchedulas omnes, quibus memoriæ cauſſa Judæi res ad Legem pertinentes commendaverant, ſedulo, ac diligenter collegit, & ex iis librum confecit, qui poſtea סֵפֶר מִשְׁנָיוֹת *Sèpher Miſnajòth*, h. e. *Liber Traditionum* vulgo eſt appellatus. Hic liber ſtatim maximi haberi cæpit ab omnibus Judæis, & veluti authenticum Juris

ris Corpus receptus eſt, & in Academiis explicatus. Generatim itaque liber hic ſex Tractatus complectitur. Primus vocatur זְרָעִים *Seminum*, quia de ſeminibus, terræ frugibus, & fructibus, herbis, & arboribus, uſu fructuum privato, & publico, aliiſque ſimilibus agit. Alter dicitur מוֹעֵד *Feſtorum*, in quo tempus determinatur, quo Feſta, & ſolemnitates incipiendæ, & abſolvendæ ſint, & ratio proponitur, qua celebrandæ. Tertius appellatur נָשִׁים *Mulierum*, de earumdem officiis, morbis, & affectibus tractans, & de uxoribus ducendis, vel repudiandis ſermonem inſtituens. Quartus vocatur נְזִיקִין *Damnorum*, de damnis tum ab hominibus, tum a beſtiis importatis, & de pœna propter ea inferenda, vel compenſatione facienda agens. Quintus nuncupatur קָדָשִׁים *Sanctitatum*, Sacrificia omnia, & res ſacras proponens. Sexto denique טָהֳרוֹת *Purificationum* nomen inditum eſt, in quo vaſorum, ſupellectiliſque purgandæ modus ſuggeritur, & quæ res mundæ, vel immundæ ſint, declaratur. Quilibet autem מַסֶּכֶת *Màſſechet*, h. e. *Tractatus* in varia Capita, & Sectiones, ut diximus, diſpeſcitur, quas libenter, ne tædio Lectori ſim, in præſens prætereo.

Quanti Talmùd ab Hebræis ſit?

℞. Opus iſtud, vel potius farcimen (quis crederet, niſi adeo manifeſte pateret?) tanti etiam hodie ab Hebræis ubique locorum habetur, ut nihil eo eſſe præſtantius affirment, ſanctiſſimum religionis Judaicæ fundamentum appellent, avertendos liberos a Sacra Scriptura admoneant, &, ut verbis ipſorum utar, בֵּין בִּרְכֵי הַחֲכָמִים *Ben birchè Achacamìm*, h. e. *inter genua Sapientum* collocandós, a quorum latere numquam diſcedant, quorumque verba niſi, tamquam Dei Oracula, venerentur, vel ipſa morte puniantur. O cæcas hominum mentes! Eo etiam amentiæ progrediuntur, ut adeo iis omnibus, quæ in Talmude habentur, ſe teneri prædicent, ut, etiamſi falſa cognoſcant, quæ præcipit, iis nihilominus ſit quavis ratione obtemperandum. Audi abſurdam, ac præpoſteram R. Scelomò Iarchì ad verba illa Deuteronomii cap. 17. v. 11. interpretationem, quam rectius dixeris detorſionem. *Non declinabis a verbis Sapientum* אֲפִילוּ אוֹמֵר לְךָ עַל יָמִין שֶׁהוּא שְׂמֹאל עַל שְׂמֹאל שֶׁהוּא יָמִין *etiam quamvis de dextera dicerent, eam eſſe ſiniſtram, vel de ſiniſtra eam eſſe dexteram*. Quid ſtultius? quid impudentius?

A Chriſtianis vero quanti eſt habendus Talmùd?

℞. Quam auctoritatem apud Chriſti fideles Talmùd habere debeat, facile

le intelliges, ſi tantiſper ea, ex quibus conſtat, ob oculos poſita perpendas. Itaque quid, oro, in eo reperis, quod Legem divinam ſapiat, ut illi divinam auctoritatem, ſicuti Judæi temere contendunt, tribuere cogaris? Ecce tibi varias in illo diſputationes Magiſtrorum, ecce dubia, ecce quæſtiones, ecce ſententias. Ita ne Lex divina ſolet agere? Nihil minus. Omnia in ea clara, omnia perſpicua, omnia manifeſta; nihil involutum, nihil contrarium, nihil implexum. Quid ſi ex Talmude tamquam ex ſentina quadam impia, ſacrilega, blaſphema in medium proferam? Sed ſatius erit ſilentio omnia involvere, quam honeſtiſſimas, piiſſimaſque aures rerum putidarum non neceſſaria commemoratione offendere. *Pandite* potius *nunc Helicona Deæ, cantuſque movete*, dum nonnullas ex fabulis Talmudicis non ad iracundiam in gentem perfidam excitandam, ſed ad deridendam inſaniam, atque adeo cæcitatem deplorandam breviter narro. At quonam pacto fiat, ut, ſi in hanc quaſi ſcenam prodeat Talmudicus Leviathan, Taurus, Avis Bar Juchne, Rana, & Leo, *ſpectatum admiſſi riſum teneatis amici?*

Fabulis refertum Talmud eſſe jamdiu audieram, ſed id a malevolis hominibus injuria Judæis affingi, non rem ita eſſe, arbitrabar.

℞. Quemlibet ita opinantem ad Talmudis lectionem provoco. Librum בָּבָא בַּתְרָא *Bavà Batrà*, h. e. *Portam poſtremam* Talmudice appellatum cap. 5. evolvamus. Ecce tibi Deum (abſit blaſphemia) gladio diſtricto Leviathanem immenſæ magnitudinis piſcem exenterantem, & ſale condientem, ut illo ad dies Meſſiæ reſervato tamquam delicatiſſimo cibo ejus menſa inſtruatur. Ecce iterum eumdem Deum immanem Taurum mactantem, qui quotidie mille montes depaſcens paucis diebus totum fere orbem voraverat. Sed hæc levia ſunt, & nullius, fere dixerim, momenti, ſi cum cæteris ridiculis, & nugatoriis, quæ in aliis libris leguntur, conferantur. Nonne enim ſuaviſſime ridebis, atque adeo cachinnis diſrumperis, ſi ex libro בְּכוֹרוֹת *Becoròth* de jure primogenitorum in animalibus agente Avem Bar Juchne protulero, cujus ovum ex nido prolapſum tantam ſecum ruinam traxit, ut caſu ſuo tercentas proceras arbores proſtraverit, fractumque ſexaginta pagis illuvionem attulerit? Papæ. Quid ais? An non hoc adeo ridiculum ac putidum eſt, ut non ſolum riſum, ſed facile ſtomachum, & indignationem vel patientiſſimorum virorum commoveat? Quid vero dices de Rana? Liceat mihi, quæ de illa a R. Bar Chaanàh narrantur, Latine reddere. Hæc ſunt ipſiſſima Auctoris verba. *Ranam aliquando vidi, quæ magnitudine pagum æquabat. Sed quantus erat pagus? Sexaginta domos capiebat. Acceſſit ſerpens immanis, qui ranam abſorpſit. Verum ſupervenit corvus, qui ſerpentem cum rana tam facile devoravit, quam vulpes gyrum comedit, & inde in arborem proximam evolavit.* Hui. Quæ, & quanta arbor, quam monſtroſa, quam alta, quam procera, quibus, quamque pro-

fun-

fundis radicibus innixa, quam annoſa, quam vetus, & antiqua eſſe debuit? Credat Judæus apella, non ego. In Tractatu autem חולין *Cholin* de animantibus mundis, & immundis differente cap. 5. de Leone habetur, ad ejus rugitum, etſi quadringentis circiter millibus paſſuum Roma abeſſet, omnes mulieres gravidas abortum feciſſe, & muros urbis concidiſſe; cum vero propius acceſſiſſet, ipſo iterum rugiente, omnibus hominibus dentes excidiſſe, Imperatoremque ipſum ſemianimem e tribunali corruiſſe. Quid fabuloſius? His, & ſimilibus commentis Talmud paſſim refertus eſt. Quamobrem *jam ſatis eſt*: & de his *verbum non amplius addam*. Satis enim ex allatis conjici poſſe, & intelligi exiſtimo, qua auctoritate pollere Talmud debeat, quantoque in pretio a Chriſtianis haberi.

Cur ex linguarum commiſtione Talmudis ſtylus, dicendique modus conſtat, & qua ratione in illum, cæteraque Judæorum ſcripta tot fabulæ irrepſerunt?

℟. Judæorum exilia, & deportationes in gentes immanitate barbaras, linguis, moribus, inſtitutis, legibus inter ſe varias, & diſcordes effecerunt, ut a ſingulis aliquid retinentes hoc quaſi polymitum opus ex diverſis rerum generibus, & variis linguarum vocabulis conſarcinarent. Fabulæ vero, quibus ſcatet, non aliunde originem traxerunt, quam quod allegorias omnes reſpuentes, quidquid occurrit, litteraliter Rabbini explicant; nominum propriorum etymologias inveſtigant, eaque hominibus tribuunt, quæ cum eorum nominibus conveniunt; vel ex litterarum tranſpoſitione, earumque in numeros reſolutione per Cabbalam myſteria eliciunt, quibus imperitæ plebeculæ ſe venditent, & incautos, atque imprudentes his quaſi lenociniis implicatos, atque irretitos, quocumque libet, impellant.

Nonne variis temporibus de Talmudis utilitate, vel damno acriter inter eruditos diſceptatum eſt, quæſitumque ultro citroque, præſtaret ne illum præ manibus habere, legere, adhibere, an vero abolere, & procul amandare?

℟. Id profecto ſæpe factum. Verumtamen omnium acerrima de eo Reuchlinum inter, & Pfeffercornum aperto Marte olim contentio agitata eſt, & ad quinquennium producta. Maximis uterque patronis ſe tuebatur. Abolendum eſſe Talmud Pfeffercornus Maximiliano Primo Cæſari Romanorum Imperatori perſuaſit; Reuchlinus vero Leoni Decimo Pontifici Maximo omnia ſcripta Judæorum, & inter ea etiam Talmudica, qualibet ratione ſervanda. Hinc utrique parti fautoribus in dies accreſcentibus, Colonienſes Theologi Reuchlinum damnarunt, Epiſcopus vero Spirenſis ejuſdem cauſſam, & libros probavit. Pfeffercornus, ut irritam Epiſcopi ſententiam faceret, cum Romam veniſſet, ibi per triennium commoratus, demum re in-

Digitized by Google

infecta, domum reverti coactus eſt. Cum autem Ludovico XII. Galliarum Regi res commendata eſſet, ad Pariſienſes delata eſt, a quibus Reuchlinus damnatus Leonis Decimi ſuffragiis abſolvitur, tandemque negotium omnino conficitur, impio Pfeffercorno ob Hoſtiæ Euchariſticæ profanationem forcipibus ignitis carpto, & exuſto. Hinc partium ſtudio laborantes geſtire præ gaudio, exultare lætitia, dicteria, ſannas, jocos in Colonienſes Theologos jactare, facetiſque emiſſis libellis tamquam homines barbaros, Linguarum, & litteraturæ politioris hoſtes ſcommatibus, acriorique ſale deridere. Reuchlini itaque ſententiam multi ſecuti opus Talmudicum non eſſe abolendum cenſuerunt, præſertim cum ex ipſo tamquam ex fonte validiſſima liceat argumenta depromere ad Judæorum dogmata refellenda, eorumque pervicaciam, atque temeritatem contundendam. Quamvis enim in Talmude reperiantur multa impia, blaſphema, fabuloſa, & falſa; Philohebræis tamen non mediocrem utilitatem affert; cum in illo varia antiquitatis Judaicæ veſtigia extent ad Veteris Teſtamenti hiſtoriam illuſtrandam, ad recte explicandos ritus, & cæremonias populi Judaici. Cæterum eodem tempore, quo Talmudi impiiſſimo libro ſuprema manus a Rabbinis impoſita, anno videlicet Chriſti circiter quingenteſimo, Monachi regulæ Divi Benedicti ſubjecti florere cœperunt, Eccleſiamque jamdiu Hæreſibus jactatam doctrina, & exemplo priſtinæ quieti, & tranquillitati reſtituere.

Si venia igitur Chriſtiano concedatur legendi Talmud, poteſt ne ex ejus lectione fructum, & utilitatem percipere?

℞. Ita prorſus, & quidem in multis. Itaque Galatinus, ita imperante Cæſare Maximiliano, in libro *de Arcanis Catholicæ veritatis*, & Reuchlinus lib. 1. cap. 7. juſſu Leonis Decimi Summi Pontificis Romani eas omnes rationes attulerunt, quas ſatis eſſe exiſtimarunt ad oſtendendum, Talmud nullo modo abolendum eſſe. Arma enim Chriſtianis ſuppeditat ad contundendos, atque adeo conficiendos Judæos, cum ex tribus fontibus, ſive principiis poſſint refutari, nimirum ex Veteri Teſtamento, ex Paraphraſibus Chaldaicis, & ex Talmude, quorum ſingula ſcripta pro authenticis habent, ex quibus contra eoſdem argumenta fortiſſima, quæ vocantur ad hominem, elici poſſunt. Neque vero quiſquam reponat, male Chriſtianos, & inepte Talmude ſcripto humano uti, multis fabulis, multis mendaciis, multis blaſphemiis in Chriſtum, & Chriſtianam Religionem referto. Ex hoc enim validius eos refellemus oſtendentes, ex ipſis fabulis, & nugis Talmudicis non eſſe ſcriptum divinum, nec tanti habendum, quanti ab ipſis habetur, cum nugas, fabulas aniles, reſque plurimas nullius fere momenti complectatur. Eo utemur ad Chriſtianorum Fidem, ac Religionem ſtabiliendam, ac confirmandam. Sic ex Tractatu Talmudico *Sanhedrin* cap. 11. in quo cujuſdam Eliæ prophetia habetur aſſerentis, Mundum ad ſex mille annos duraturum, probabimus Meſſiam jam adveniſſe. Audi prophetiæ verba: שֵׁשֶׁת

 אֲלָפִים

אֲלָפִים שָׁנָה הָוֵי עָלְמָא שְׁנֵי אֲלָפִים תוהו שְׁנֵי אֲלָפִים תוֹרָה שְׁנֵי אֲלָפִים יְמוֹת הַמָּשִׁיחַ

h. e. *Sex mille annis durabit Mundus*. *Bis mille annis erit inanitas* (h. e. ſine Lege). *Bis mille annis Lex* (ſc. Moſaica). *Bis mille annis dies Meſſiæ*. Quis non videt, palam eſſe ex hujus Rabbini prophetia Meſſiam jam advenisse, cum ſextus Mundi millenarius jam agatur, debueritque in principio quinti millenarii veniſſe? Vel ergo hæc prophetia falſa eſt, quod Judæi non fatebuntur, neque concedent, cum a verbis Rabbinorum recedere non audeant; vel Meſſias jamdiu venit. Præterea in Talmude Leges fuſius, & plenius explicantur, de quibus obiter tantum in Pentateucho mentio facta eſt. Neque objicias, eas ab iis inepte, abſurde, & contra Dei mentem exponi, cum ſæpiſſime rem acu tangant. Nam ubi Judæi aliquid bene dicunt, ibi nemo melius; ubi vero male, ibi etiam nemo pejus. Admodum itaque appoſite Buxtorphius in Lexici Talmudici præfatione de Talmude inquit. *Sunt in Talmude multa Theologica ſana; ſunt in eo multa fida antiquitatis Judaicæ collapſæ veluti rudera, & veſtigia, ad convincendam poſterorum Judæorum perfidiam, ad illuſtrandam utrinſque Teſtamenti hiſtoriam, ad recte explicandos ritus, leges, conſuetudines populi Judæi priſci plurimum conducentia. Sunt in eo multa Juridica, Medica, Phyſica, Ethica, Politica, Aſtronomica. Sunt illuſtria ex antiquitate proverbia, inſignes ſententiæ, acuta apophtegmata, ſcite prudenterque dicta innumera, quæ Lectorem vel meliorem, vel ſapientiorem, vel doctiorem reddere poſſunt. Sunt multæ vocum myriades, quæ vel voces in Scripturæ Sacræ uſu raras illuſtrant, & native explicant, vel totius Linguæ Hebrææ, & Chaldææ uſum inſigniter complent, & perficiunt. Sunt denique in eo quam plurima ad infinita Novi Teſtamenti loca quoad voces, phraſes, & hiſtorias inſigniter illuſtranda maximum momentum habentia*.

Quibuſnam in locis Talmùd typis mandatum fuit?

℞. Talmùd *Hieroſolymitanum* unico volumine conſtans Venetiis publici juris factum eſt a Daniele Bombergo anno Chriſti 1520. & Cracoviæ adjectis notis marginalibus anno *1609*. *Babylonicum* vero quater editum. Venetiis primum a Daniele Bombergo anno 1520. ea elegantia, & characterum nitore, ea diligentia, & ſedulitate, ut major a Typographo poſtulari non poſſe videatur. Deinde Baſileæ anno 1581. apud Ambroſium Frobenium, in qua editione ea omnia expuncta, ita poſtulantibus Chriſtianis, quæ contra Chriſtum, & Chriſtianos in editione Veneta reperiuntur, ac propterea totus Liber עֲבוֹדָה זָרָה *Havodà zarà*, ſc. *Cultus alienus* Hebraice inſcriptus, agens de Idololatria, & familiaritate omni, & ſocietate cum Chriſtianis in eo Idololatris ab Hebræis dictis vitanda, omiſſus. Tum Cracoviæ prodiit minoribus characteribus, nec admodum laudandis: demum Amſtelodami anno 1644. apud Emmanuelem Benbeniſti in 4. In his duabus poſterioribus editionibus ea omnia proponuntur, quæ in editione Baſileenſi

omiſ-

omiſſa de induſtria ſunt. In eo vero editiones Baſileenſis, Cracovienſis, & Amſtelodamenſis Venetæ editioni præferendæ, quia in iis Libri, & Capita locorum Sacræ Scripturæ in Talmude allegatorum margini ſunt adſcripta, quæ adſcriptio magno Lectoribus emolumento, & fructui eſſe ſolet. Cæterum viri multi eruditi, ut addiſcentium commodo inſervirent, varios variis temporibus מִשְׁנָה *Miſnæ* Tractatus in Latinum ſermonem tranſtulerunt, typorumque beneficio alios alibi publici juris fecerunt.

Adde modos, quibus olim a Rabbinis תּוֹרָה Torà, *b. e.* Lex, *exponi conſueverat.*

℟. Ferebat jam animus eos, cum ita res poſtulaſſet, in medium adducere, ſed quoniam te admodum cupidum illos cognoſcendi nunc temporis audio, libentiſſime tibi ſtatim morem gero, eoque libentius id facio, ut rerum Hebraicarum majorem in dies cognitionem aſſequaris, quæ mirum in modum ad Sacras Litteras penitus intelligendas prodeſſe ſolet. Itaque cum ii varii eſſent, ac diverſi, quinque tamen præcipue ab Auctoribus recenſentur. Prior erat מִקְרָא *Micrà*, Textus ipſe Biblicus, & ejuſdem litteralis explicatio. Alter מִשְׁנָה *Miſnà*, Traditionum doctrina, earumque interpretatio. Tertius מִדְרָשׁ *Midràs*, vel מֶדְרָשׁ *Medràs*, Sacrarum Litterarum elucidatio per myſteria, vel allegorias. Quartus תַּלְמוּד *Talmùd*, quo nomine גְּמָרָא *Ghemarà* altera ejus pars præſertim intelligitur. Quintus denique אַגָּדָה *Agadà*, vel הַגָּדָה *Aggadà*, quæ Legem ſcriptam profundius per Cabbalam interpretatur. Rurſus Rabbini תּוֹרָה, videlicet Legem ſcriptam, vel ſecundum ſenſum litteralem explicabant, vel per allegorias. Legis vero ore traditæ מִשְׁנָה *Miſnà* ab ipſis vulgo dictæ dubia diſputationibus ſolvebant, vel Cabbaliſticis rationibus implicatiora reddebant. Juvat hìc, quid *Midràs*, *Aggadà*, & *Cabbala* apud Hebræos ſint, fuſius, & plenius ſubjicere. *Midràs* igitur eſt commentarius, explicatio allegorica, & in varios ſenſus deducta. De differentia *Midraſchim* Threnorum cap. 1. in principio ita ſcribit R. Abèn Ezrà. *Midraſchim in vias multas ſunt diviſæ. Quædam ex illis ſunt ænigmata, arcana, & parabolæ ſublimes uſque ad æthera. Aliæ inſerviunt ſublevandis cordibus defatigatis in capitibus profundis. Aliæ ſunt ad confirmandum eos, qui impingunt, & implendum vacuos. Propterea ſenſus Scripturæ ſimiles ſunt corporibus; allegoriæ autem ſunt veluti veſtimenta corpori adhærentia. Aliæ ſunt ſubtiles inſtar ſerici; aliæ craſſæ veluti ſaccus.* Hæc ſunt Abèn Ezrà verba Hebraica ad verbum reddita. *Aggadà* autem eſt Hiſtoria jucunda, & ſubtilis, diſputatio Hiſtorica, aut Theologica de aliquo Scripturæ loco jucunditate, & novitate Lectorem detinens, & oble-

Digitized by Google

ſtans, deduciturque a Verbo Hebraico הָגִיד *narrare*, *nunciare*: vel ſi derives ab אָגַר *colligere in faſciculum*, erit narratio Hiſtorica jucunda, ſubtilis, myſtica, in compendium redacta, curam, & ſollicitudinem animo injiciens ob ſuum arcanum ſenſum. *Cabbala* denique eſt myſtica, & magis ſecreta Scripturæ expoſitio.

Cum in ore, & quotidiano fere omnium ſermone hoc Cabbalæ nomen verſetur, grave tibi non ſit aliquid fuſius de ea tradere.

℟. Voci Hebraicæ קַבָּלָה *Cabbalà*, h. e. *Cabbala* ſtrictim, & proprie ſubjecta eſt ſignificatio *receptionis*, nimirum doctrinæ, quam poſteri viva voce deinceps a patribus, & majoribus ſuis recipiunt. *Cabbala* apud Hebræos vulgo, & paſſim appellatur, ſtrictęque eadem eſt, ac מָסוֹרָה *Masòra*, de qua mox nonnulla dicemus. Uſu tamen receptum eſt, ut *Cabbalæ* nomine non intelligatur quælibet παράδοσις *Traditio*, ſed non ſcripta; neque omnis παράδοσις ἄγραφος, ſive *Traditio non ſcripta*, ſed μυστικωτέρα, h. e. *magis arcana, & occultior*; ſicuti nomine מִדְרָשׁ *Midràs* Traditio, quæ ſcriptis mandabatur, intelligitur. Hebræi enim Legem dividunt in ſcriptam, & non ſcriptam, vel alio nomine Oralem, videlicet ore traditam. Scriptam ajunt contineri in Pentateucho, ſeu quinque libris a Moſe compoſitis, Oralem vero contendunt a Moſe voce traditam fuiſſe, & a Moſe ad poſteros omnes numquam interrupta ſucceſſione derivatam. Primis temporibus agebat Cabbala de rebus ad Dei cultum, & Religionem ſpectantibus; a recentioribus autem Hebræis in nugas converſa eſt, & ad res impias, turpes, & fœdas etiam magno cum dedecore traducta. A R. Salomone *Cabbala* definitur, ut ſit מָסוֹרֶת וּמִנְהָג שֶׁקִּבַּלְנוּ מֵרַבּוֹתֵינוּ h. e. *Traditio, & conſuetudo, quam accepimus a Rabbinis noſtris.* Buxtorphius autem in Lexico Talmudico ait, Cabbaliſticam doctrinam eſſe arcanam, myſtice, & ænigmatice quodammodo propoſitam, de rebus Divinis, Angelicis, Theologicis, Cœleſtibus, & Metaphyſicis, de Angelis, & Spiritibus, miris ſymbolis, & arcanis docendi modis involutam, quam Joannes Picus Mirandulæ Comes, Joannes Capnion, ſive Reuchlinus, Archangelus de Burgo novo Italus, aliique magna ex parte revelare auſi ſunt. Eam dividunt in עִיּוּנִית *Hijunit*, h. e. *Theoricam*, & מַעֲשִׂית *Mahazit*, h. e. *Practicam*, de quibus conſulendi Auctores, qui huic ſtudio illuſtrando operam dederunt.

Legem Oralem Hebræi quomodo dividunt?

℟. Lex Oralis in duas partes ab Hebræis dividitur, in quarum altera Lex, & cæremoniæ explicantur; in altera vero profundiora Legis myſteria ex-

exponuntur, & hæc pars proprie ab iiſdem *Cabbala* appellatur. Ejus ſpecies tres enumerantur apud Auctores; quarum prima complectitur myſticam, & magis ſecretam Scripturæ expoſitionem, quam Hebræi volunt primo in monte Sinai Moſi a Deo fuiſſe traditam, a Moſe Joſuæ, a Joſue LXX. Senioribus, ab his Prophetis, a Prophetis Eſdræ, & Synagogæ magnæ, ab his tandem Rabbinis, & Judæis hodiernis. Altera ſpecies dicitur Cabbala practica, quæ tamquam Magica, & illicita prohibetur. Arbitrantur enim Judæi per hanc litteras, vel verba Sacræ Scripturæ detorquendo, & arcana ex iis eliciendo ſe poſſe miracula patrare, ægrotos ſanare, Dæmones in fugam conjicere, & alia hujuſmodi facere. Tertia ſpecies apud recentiores Judæos proprie dicta Cabbala ludit in verbis, punctis, & accentibus Sacræ Scripturæ, elicit ſenſus myſticos ex variis permutationibus, abbreviaturis, litterarum figura, numeris, & myſteria plerumque inania, & ſuperſtitioſa excogitat.

Quotuplex eſt hæc Cabbala?

℞. Rurſus in tres claſſes hæc Cabbalæ ſpecies diſtribuitur. Primam vocant Judæi גימטריא *Gbematrià*, qua per Arithmeticam litterarum ſupputationem explicant dictionem unam per alteram, ex cujus litteris idem numerus exſurgit; ſecundam dicunt נוטריקון *Notaricòn*, qua per litterarum compendium ſingulæ litteræ alicujus vocis totidem verba ſignificant, quæ habent eaſdem litteras in principio, vel in fine; tertiam appellant תמורה *Temurà*, ſcilicet permutationem, qua vel eodem litterarum numero manente, & ordine retento aliter litteræ componuntur; vel, litteris translatis, aliud vocabulum fit, quod primum explicat; vel una littera in alterius locum ſufficitur; exempli gratia א *Aleph* prima Alphabeti Hebraici littera pro ת *Tau* ultima, ב *Beth* ſecunda pro ש *Scin* penultima &c. a Cabbaliſtis collocatur, & adhibetur ad id, quod anxie quæritur, obtinendum. Cabbalæ porro hujuſce auctores non alios jure facies, quam ſuperſtitioſos Rabbinos, qui cum cæci cæcum populum ducant, ſimul cum eo in foveam ſe præcipitant, & in exitium, perniciemque ruunt voluntariam. Itaque Cabbala eſt ars vana, ridicula, ſæpe impia, & ſuperſtitioſa, ac propterea merito repudianda, cum nefas ſit in rebus Sacris ludere, & in eo ſtudio verſari; quod non recte intelligendis Sacris Litteris viam aperit, ſed potius iiſdem turpiter corrumpendis inſervit.

Non erit ab re hoc loco de עשר ספירות *Hèzer Sephiròth*, h. e. *Decem Numerationibus*, quibus tamquam fundamentis generalibus Judæorum Theologia innititur, aliquid addere, cum ex iis Rabbini arborem Cabbaliſticam conſtituant, ex cujus ramis Cabbala tota apud Hebræos originem ſuam traxit, quorumque adjumento Cabbaliſticæ Theologiæ ſtudioſi ſe ejus intimam, penitiſſimam, abſolutiſſimamque cognitionem aſſequi facillimo negotio glorian-

riantur. Juxta Reuchlinum autem lib. 3. Cabbalæ iſtæ *Decem* סְפִירוֹת *Sephiròth* ſunt Divina nomina, proprietates, notiones, ſeu attributa, quæ nos mortales de Deo concipimus, vel eſſentialia, vel perſonalia, vel notionalia, vel communia. Has סְפִירוֹת *Sephiròth* Auctor Præfationis in librum שַׁעֲרֵי אוֹרָה *Scaarè Orà* contendit ita appellatas a luce, & ſplendore. Ait enim. *Cabbaliſtæ tradiderunt, & ordine diſpoſuerunt nobis proprietates Divinas, vocaveruntque eas* סְפִירוֹת עַל שֵׁם הַזַּכּוּת וְהַבְּהִירוּת מִלָּשׁוֹן מַעֲשֵׂה לִבְנַת הַסַּפִּיר Sephiròth a puritate, & claritate, ex ſignificatione, *Opus lapidis ſapphirini* Exod. 24. 10. *Quemadmodum enim in re lucida conſpiciuntur formæ; ſic conſpiciuntur omnia in iſtis Sephiròth ſine additione &c.*

Hæc porro eſt hujus arboris Cabbaliſticæ, ſive Decem Sephiròth diſpoſitio.

כֶּתֶר *Chèter* h. e. *Corona*.

בִּינָה *Binà*, h. e. *Intelligentia*. חָכְמָה *Chochmà*, h. e. *Sapientia*.

גְבוּרָה *Ghevurà*, h. e. *Potentia*. גְדוּלָּה *Ghedullà*, h. e. *Magnificentia*.

תִּפְאֶרֶת *Tiphèret*, h. e. *Decor*.

הוֹד *Hod*, h. e. *Majeſtas*. נֶצַח *Nètzach*, h. e. *Victoria*.

יְסוֹד *Jesòd*, h. e. *Fundamentum*.

מַלְכוּת *Malcùt*, h. e. *Regnum*.

Apud nonnullos Rabbinos pro גְבוּרָה *Ghevurà*, & גְדוּלָּה *Ghedullà*, reperiuntur aliæ duæ dictiones, nimirum פַּחַד *Pàchad*, h. e. *Timor*, & חֶסֶד *Chèſed*, h. e. *Miſericordia*. Alii vero pro גבורה *Ghevurà* adhibent אַהֲבָה *Abavà*, h. e. *Amor*. Solent etiam Judæi ſuper vocem כֶּתֶר *Coronam* collocare has duas dictiones אֵין סוֹף *ſine fine*, h. e. *abyſſus*. Adeo vero ſolliciti ſunt Cabbaliſtæ, adeoque anxii in lapide Theologico in hac arbore, ejuſque implicatis ramis quærendo, ut cum iis collati Alchimiſtæ perquirèntes in cineri-

ri-

ribus lapidem Philoſophicum ludere, quaſique nihil agere videantur. De hac arbore, ſi placet, vide Reuchlinum lib. 1. & 3. Cabbalæ, & lib. 2. de Verbo mirifico cap. 8. Quod ſi quis deſiderio trahatur intelligendæ ſignificationis hujus arboris, neque Reuchlinum in promptu habeat, adeat Caput I. libri Italice inſcripti, *Le verità della Fede Criſtiana ſvelate alla Sinagoga con le Autorità de' più accreditati Rabbini, e confermate co' Teſti della Sacra Scrittura*, cupiditatique ſuæ plane ſatisfaciet. Hic autem liber Venetiis editus eſt anno 1741. Auctore Franciſco Maria Ferretti ab Ancona, qui antea Rabbinus, ut ipſe ait in fronte libri, mihique coram ſemel, atque iterum teſtatus eſt, nomine Sabbàt Naccamù, nuper, Judaica religione relicta, ad Fidem Catholicam tranſiit, quam utinam ad ultimum vitæ ſpiritum firmiter, conſtanterque retineat, neque ſcenæ pro Judaicæ gentis more & conſuetudine inſerviat. Circumfertur etiam liber inſcriptus *De Divinis Attributis, quæ Hebræi Sephiròth vocant*, conſcriptus a Cæſare Evolo Neapolitano, & Venetiis impreſſus apud Franciſcum Zillet 1583. in 8.

Adde aliquid breviter de פֵּירוּשִׁים Peruſchìm, *ſive Commentariis Biblicis Rabbinorum.*

℟. Secunda a Talmùde ſcripta maximi ab Hebræis habita ſunt פֵּירוּשִׁים *Peruſchim*, ſive Commentaria Biblica Rabbinorum, quorum genera quinque ab Abèn Ezrà recenſentur in Præfatione Rhythmica in Bibliis Buxtorphii Pentateucho præpoſita. Primus itaque modus commentandi a Rabbinis adhibitus eſt valde prolixus, ea omnia complectens, quæ ratione aliqua ad vocem illam pertinere videntur, cujus ſignificationem, & intelligentiam quærimus. Sic R. Iſaac occaſione *Lucis* duos libros in cap. 1. Geneſeos v. 3. totam Opticam continentes compoſuit; occaſione *Plantarum* v. 12. totum Herbarium deſcripſit; occaſione tandem *Animalium* v. 24. totam Phyſiſicam legentium oculis exhibuit. Sic R. Samuel ex illis verbis Geneſ. 28. 10. וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע *Et exivit Jacob ex Berſabee* anſam arripuit totius Itinerarii componendi. Sic R. Saadìas Gòan verſiculum 14. Geneſ. 1. interpretaturus de Aſtris mentionem facientem Matheſim totam explanavit, ac propoſuit. Hi omnes Chriſtianis nonnullis, ſed præcipue Arabibus Judæis ſimiles admodum ſunt, qui dum eruditos ſe, & omniſcios indoctis venditare conantur, plerumque immania volumina conſarcinant, ſcientias, ac diſciplinas temere confundentes. Hinc quis Haſelbachium in Academia Vienneſi Profeſſorem, de quo SchiKardus mentionem injicit, jure non derideat, ſanniſque non excipiat, qui viginti duorum annorum ſpatium in explicando Capite primo Iſaiæ inſumpſit, nec tamen ad umbilicum perduxit? Alter commentandi modus eſt ſuperiori plane contrarius, utpote qui ſoli Textui inhæret, Traditionibus Oralibus rejectis, quæ ad Legem divinam nihil omnino pertinent. Licet autem hæc commentandi ratio ab Abèn Ezrà

Ezrà rejiciatur, non eſt tamen prorſus contemnenda, cum Lex Oralis non detur, ac propterea Sacræ Litteræ ſecundum Textum explanandæ ſint. Tertius modus eſt allegoricus, quo pleraque in Bibliis occurrentia in allegorias transferuntur, jure ab Abèn Ezrà damnatus, cum per allegorias verus, ac germanus Sacrarum Litterarum ſenſus prætereatur, fictitiuſque nullum penitus in Textu fundamentum habens obtrudatur. Libenter concedo, allegorias veræ, & germanæ Sacræ Scripturæ ſententiæ innixas, & accommodatas non eſſe rejiciendas, at quis tacitus patienter allegorias abſurdas, abſonas, ineptas ferat a Judæis efformatas Textui ipſi plerumque contrarias? Quartus modus Cabbaliſticus eſt per litterarum in numeros reſolutionem, tranſpoſitionem, mutationem myſteria, & dogmata ex Sacris Litteris eliciens. Licet autem magni ab Hebræis modus hic habeatur, cum Cabbalam venerentur, nos omnino rejicimus, & deridemus, nefas rati rebus plane ridiculis, & nugatoriis fidem adjungere. Itaque non erit ab re exemplum hujus commentationis ob oculos ponere, ut clarius pateat, eam omnino contemnendam eſſe, proculque amandandam. Quærunt igitur, cur Moſis Pentateuchus a littera ב *Beth*, quæ eſt littera ſecunda Alphabeti Hebraici, incipiat. Alii ex Rabbinis alio inclinant. Sunt, qui volunt, Deum ad duos Mundos reſpexiſſe, cum ב *Beth* arithmetice *duo* ſignificet, videlicet ad Mundum, qui nunc extat, & ad Mundum Meſſiæ tempore, vel poſt Judicii diem futurum. Ex Cabbaliſtis vero alius per litteram ב *Beth* duplicem Legem, Scriptam videlicet, & Oralem, deſignari contendit; alius per eamdem duas hominis partes, animam, & corpus ſignificari vult; alius exponit, Deum Mundum cum בְּרָכָה *Beracà*, h. e. *Benedictione* creaſſe, cum hæc dictio ex littera ב *Beth* initium ducat. *Quo teneam vultus mutantem Protea nodo?* Sic alii Cabbaliſtæ verſum primum Geneſeos ex ſeptem vocibus, & viginti octo litteris conſtare tradunt, quia Moſes ſeptem vocibus ſeptem Planetas, viginti autem octo litteris viginti octo Lunationes menſem conſtituentes indicare voluit. Alii vero arbitrantur, Moſem viginti octo illorum temporum rationem habuiſſe, de quibus Eccleſiaſtes cap. 3. mentionem facit. Apage nugas. Ultimus denique modus commentandi Biblia a Rabbinis inter Judæos magni nominis Abèn Ezrà, David Kimchì, & Scelomò Jarchì adhibitus Grammaticus eſt, ſive paraphraſticus, ex quo deinde aliquid ad inſtruendum populum eruitur, quæ ratio commentandi Biblia jure ab Hebræis, & Chriſtianis magni fit, ſi nonnullas fabulas a R. Scelomò Iarchì commentariis ſuis inſertas expungas.

Quinam fructus, & utilitas ex Rabbinorum Commentariis percipi poteſt?

℟. De uſu, fructu, & utilitate Commentariorum Rabbinicorum variæ, ſibique fere adverſantes inter Chriſtianos ſententiæ fuerunt. Si enim Riberæ ex inſigni, & eximia Societate Jeſu non ſolum de litteraria Republica, ſed potiſſimum de Chriſtiana Religione optime ſemper merita aures præbeas,

beas, in ejus Commentariis in XII. Prophetas, & in Proœmio in Sophoniam paſſim vellicantem, & carpentem Hebræos audies, utpote nugarum, ac fabularum appetentes, & ab omnium diſciplinarum ſtudio abhorrentes, ignorare eos Linguæ Hebraicæ proprietatem, & dictionum germanam ſignificationem, eſſe quidem in iis nonnulla, quæ prodeſſe poſſint, tot tamen, quæ noceant, ut ſatius ſit omnia prorſus abjicere, quam pauca utilia retinere. In eamdem prorſus ſententiam abiit Dominicus Garsìas in Complutenſi Academia Linguæ Hebraicæ Profeſſor in Libro inſcripto *Propugnacula Chriſtianæ Religionis adverſus perfidiam Judæorum* Rabbinos valde redarguens, nihili faciens, penituſque contemnens. Joannes vero Forſterus quam acriter, quam vehementer in Rabbinos invehitur, nulloque loco patitur conſiſtere tamquam homines bardos, quaſi ſtipites, & in ſumma rerum, Linguarumque omnium ignoratione verſantes? In manus ſume ejus Dictionarium, & Præfationem lege. Audin' quæ de Hebræis ſcribit, neque veretur aſſerere? *In quibus nulla lux, nulla notitia Dei, nullus ſpiritus, nulla ullius diſciplinæ, ſeu artis veræ, & ſolidæ ſcientiæ, nulla Linguarum, ac ne Hebrææ quidem cognitio. At quod ad Sacræ Scripturæ intelligentiam, atque ad Linguæ Hebrææ cognitionem attinet, præſtiterunt, quod laudem mereatur, omnino nihil. Nam Dictionaria, & Commentaria ipſorum plus obſcuritatis, & erroris in Eccleſiam Chriſti invexerunt, quam lucis, & veritatis.* Quis hæc legens crederet, ſibique perſuaderet, Forſterum præceptores Hebræos domi propriis impenſis, & de ſuo aluiſſe, niſi ipſe in ſuis ſcriptis id ſæpe palam faceret? Quamobrem Schikardus in *Becbinàth Happeraſcìm* Diſp. 6. ſentit, a Forſtero fortaſſe antiquos Rabbinos cum hodiernis collatos fuiſſe, & ex poſterorum ingenio antiquos æſtimatos. Addit præterea, fortaſſe Rabbinorum Commentaria a Forſtero non fuiſſe lecta, nonnulliſque propoſitis exemplis ſententiam ſuam contra Forſterum probare conatur.

Nonne ab aliis Chriſtianis eadem Rabbinorum Commentaria ad cœlum uſque efferuntur?

℟. Utique. Sic Divus Hieronymus, ſic Munſterus, ſic Fagius, ſic alii nonnulli multa in eorum laudem afferunt. Divus Hieronymus enim in Nahum cap. 2. inquit. *Teſtis eſt mihi Dominus, me Hebræorum ſequi expoſitionem, a quibus non modico tempore eruditus, debeo meis ſimpliciter indicare, quæ didici.* Munſterus autem in Bibliorum ſuorum Præfatione aſſerit, neminem ſine Rabbinorum adminiculo veram Sacrarum Litterarum cognitionem poſſe aſſequi; quod idem Fagius in Præfatione Exegeſ. 4. Cap. Geneſeos confirmat. Si in hac ſententiarum varietate nobis licet ingenue fateri, & libere proferre, quod ſentimus, ſtatuimus, Commentaria Biblica Rabbinorum ad Sacras Litteras penitus introſpiciendas, intimumque ipſarum ſenſum cognoſcendum non ſolum Chriſtianis lectu utilia eſſe, ſed quodammodo neceſſaria. In illis enim voces plurimæ tum quoad Grammaticam, tum quoad ſignificationem difficillimæ a Rabbinis optime explicantur; phra-

ſes variæ, dicendique modi in Veteri, ac Novo Teſtamento dubii clare exponuntur; ritus, de quibus obiter tantum in Sacris Litteris mentio fit, in ipſis fuſius proponuntur; multa loca in Veteri Teſtamento de Meſſia obſcure agentia in bono lumine collocantur; regionum, locorumque nomina, numiſmatum, ſolemnitatum, & Feſtorum ex cognitione ſcriptorum Rabbinicorum maxime illuſtrantur; omnino arma Chriſtianis contra Judæos ipſos in iis affatim ſuppeditantur. Legantur igitur Rabbinorum Commentaria, nocturna verſentur manu, verſentur diurna, cum ex eorum lectione perfectus Hebraici Textus ſenſus, & abſoluta Scripturæ Sacræ intelligentia profectura ſit, ad quam omne Linguarum ſtudium tendit, ac refertur.

Cum dixeris, præcipuos Bibliorum Commentatores fuiſſe apud Judæos R. Abèn Ezrà, R. David Kimchì, & R. Salomonem Jarchì, cedo, quales fuerint.

℟. Poſtulatio tua cum ex ſe honeſta ſit, & digna, cui reſpondeatur, efficit, ut nonnulla, quæ omiſiſſem, in medium afferam, eorumque eodem tempore, qui omnia, quæ ad Hebræos pertinent, ſcire deſiderant, cupiditati ſatisfaciam. Itaque R. Abèn Ezrà gente סְפָרַדִּי *Sepharadì*, h. e. *Hiſpanus* fuit, ut ipſe crebro ſe vocat, inſulamque Rhodum incoluit, ut ex ſubſcriptione Danieli adjecta, & Commentariis in Malachiam colligitur. Nomine integro appellatur רַבִּי אַבְרָהָם בַּר מֵאִיר אִבְּן עֶזְרָה h. e. *Rabbì Abraham filius Meir nepos Ezræ*, quod nomen a patre Meir, & avo materno Ezrà ſumpſit, a quo voluit potius denominari, quam a patre, ea fortaſſe mente, & conſilio, ut hujuſmodi nomine ſignificaret, ſe eſſe *auxilii lapidem*, ſicuti nomen innuit, juvandis hominibus propoſitum. Studium, & operam collocavit in commentando toto Veteri Teſtamento, quæ Commentaria ut plurimum lateri Textus Biblici non ſunt adjecta, ſed conjunctim fini multorum librorum appoſita. Sic ejuſdem Commentaria omnia in duodecim Prophetas minores ſimul copulata poſt Malachiam reperiuntur. Hujus auctoris legebatur etiam liber צַחוֹת *Tzachòth*, h. e. *Elegantiarum* ad rem Grammaticam pertinens, qui tamen neſcio quo fato non ſine magno Philohebræorum dolore periit. Ejus ſtylus conciſus eſt, ſubtilis, elegans, perſpicuus. Cum vero Aſtronomiæ peritiſſimus eſſet, Philoſophicis, & Mathematicis rebus ſubinde Commentaria ſua perſperſit. Rabbinus hic κατ' ἐξοχὴν propter eximiam Sacrarum Litterarum, & Philoſophiæ cognitionem ab Hebræis dicitur הֶחָכָם *Hechacàm*, h. e. *Sapiens*, eadem prorſus ratione, qua nos Ariſtotelem *Philoſophum* appellamus. Natus Chriſti anno 1030. ad annum 1105. vitam produxit, &, quod inde conſequitur, mortuus eſt ætatis anno ſeptuageſimo quinto.

Quid

Quid habes de R. David Kimchì?

℞. Rabbì David Kimchì ita dictus a patre R. Joſeph Kimchì ex Hiſpania etiam ipſe originem traxit, ejuſque familia magna nominis celebritate, & commendatione diutiſſime publicis Hiſpaniæ Scholis, magnæque Synagogæ inſerviit. Conſcripta ſunt ab eo Commentaria in univerſum fere Vetus Teſtamentum, quæ in omnibus Bibliis majoribus Hebræum Textum ſequi ſolent. Lexicon etiam Hebraicum, & Grammaticam publici juris fecit מִכְלוֹל *Michlòl* appellatam, eaque linguæ Hebrææ cognitione præditus fuit, ut, quidquid ad rem Grammaticam pertinens a Grammaticis Hebræis editum ad hanc diem conſpicitur, ejus laboribus, & ingenio fere totum tribuendum ſit. Gloriantur Hebræi, ab eo contra Chriſtianos librum compoſitum fuiſſe, ſed adhuc, quod ſciam, nemini datum illum videre. Comptus admodum, & elegans ſtylus ejus eſt, Grammaticiſque præceptis ſemper inſiſtens. Magni fit ab Hebræis præcipue ob Commentaria. Ex mentione vero, quam ſæpe de R. Abèn Ezrà tamquam amico, ſibique neceſſario in libris ſuis injicit, conjicitur, eum circa annum Chriſti 1190. floruiſſe.

Adde aliquid etiam de R. Scelomò Jarchì.

℞. Cur a Luna Hebraice יָרֵחַ *Jèrach* dicta Rabbinus hic יַרְחִי *Jarchì*, ſcilicet *Lunaris*, ſit appellatus, ne conjiciendi quidem locus cuiquam relinquitur. Vulgo ab Hebræis a primis nominis litteris רשׁי *Raſcì* nuncupatur. Patria Campanus Trecenſis fuit, qui vicus Galliæ Narbonenſis eſt non procul a Montepeſſulano, vulgo *Montpellier*. Gallum eum extitiſſe ſatis probant voces Gallicæ ab eo ſæpe adhibitæ, quibus dictiones Hebraicas, addito vocabulo בְּלַעַז *Belàbaz*, *barbare*, hoc eſt, Gallice, interpretatur, & exponit. Ejus Commentaria in totam Sacram Scripturam inſignita tribus litteris רשׁי *Raſcì* ſuperne appoſitis collocata ſunt in Bibliis Buxtorphii vel in margine interiori, vel exteriori, vel Textui ſubjecta. Talmudis etiam partem potiſſimam commentatus eſt, Codici obſcuriſſimo, tenebriſque undique circumfuſo maximam lucem afferens. Ejus Commentaria in Talmudis latere interiori imprimi conſueverunt. SchiKardus narrat, eum morte abreptum Commentaria hæc ad umbilicum perducere non potuiſſe, ac propterea in quarta Talmudis parte מַכּוֹת *Maccòth* dicta ſubſtitiſſe, propter quæ Commentaria κατ᾽ ἐξοχὴν nomine פַּרְשַׁנְדָּתָא *Parſchandàta*, hoc eſt *Interpretis*, per Antonomaſiam fuit ab Hebræis cohoneſtatus. Itaque reliqua Talmudis Commentaria ab ejus diſcipulo R. Jehudà Nathanis filio confecta ſunt. R. Scelomò Jarchì ſtylus implexus eſt, valde obſcurus, impurus, nimis conciſus, pauciſſimiſque verbis multa complectens. Ob hanc rem rectum exiſtimarunt

Digitized by Google

runt alii Rabbini in ejus Commentaria ביאורים *Biurim*, hoc eſt, *Elucidationes* ſcribere. Grammatica præcepta, & regulæ contra ejus ſcriptionem non uno in loco reclamant, fabulæque Talmudicæ, & nugæ Commentariis Biblicis ab eo inſertæ non mediocriter de ejus ingenio, & fama detrahunt. Tantam vero Rabbinus hic apud Hebræos auctoritatem habuit, ut propter ſingularem, & eximiam apud eos ſanctitatis, & ſcientiæ opinionem futuros eventus prædixiſſe feratur, parumque abſuerit, quin inter cæteros Prophetas ab iiſdem ſit numeratus. Obiit annos natus ſeptuaginta quinque magnum ſui deſiderium Judæis omnibus relinquens.

Nunc, quaſi e diverticulo in viam, iterum ad Paraphraſes Chaldaicas redeamus, tibique nec moleſtum, nec grave ſit docere, utrum omnes Veteris Teſtamenti libri habeant ſuas Paraphraſes Chaldaicas.

℞. In omnes Veteris Teſtamenti libros in Canonem Hebræorum relatos Chaldaicæ Paraphraſes extant, ſi excipias Danielem, Eſdram, & Nehemiam, ex quibus duo priores magna ex parte ex Lingua Chaldaica conſtant. Adde, nonnullos libros a duobus Paraphraſtis fuiſſe explicatos, atque adeo a tribus. Liber enim Eſtheræ duplicem habet Paraphraſim; Pentateuchus vero triplicem, unam ab Onkeloſo, alteram a Jonathane compoſitam, tertiam vero Hieroſolymitanam appellatam incerti auctoris.

Quos libros Hebræi in ſuum Canonem retulerunt?

℞. Omnes Sacræ Scripturæ libros tamquam Canonicos habent Hebræi, exceptis libris Machabæorum, Additamentis ad Eſtheram, & Danielem, Tobia, Judith, Baruch, Sapientia, Eccleſiaſtico, & Libro tertio, & quarto Eſdræ; qui tamen omnes, exceptis Libro tertio, & quarto Eſdræ, a Concilio Tridentino ſeſſione quarta cum omnibus partibus ſuis, prout in Eccleſia Catholica legi conſueverunt, & in Bibliis Sacris habentur, tamquam Sacri, & Canonici ſunt declarati.

Quid ſentis de Sacræ Scripturæ Libris, omnes ne Lingua Hebraica exarati ab Auctoribus ſuis fuerunt?

℞. Omnes Sacræ Scripturæ Libros Hebraice primum ſcriptos eſſe communis eſt Auctorum ſententia, Danielis Prophetia, & Eſdræ Hiſtoria exceptis, quorum maxima pars eſt Chaldaica. Sapientia, & Liber ſecundus Machabæorum Lingua Græca conſcriptus eſt; Tobias, & Judith primum Chaldaica. De Baruch ambigitur, an Lingua Hebraica compoſitus fuerit, cum nuſquam apud Judæos legatur.

Quid

Digitized by Google

Quid habes animadverſione dignum de OnKeloſo, & ejus Targùm in Pentateuchum?

℞. De Onkeloſo duplex præcipue Auctorum eſt opinio. Apud alios OnKeloſus idem eſt, ac Achilas; apud alios vero idem, ac Aquila. Aſt a veritate toto Cœlo utrique aberrant. Licet enim uterque Aquilas, & OnKeloſus Proſelyti fuerint, diverſo tamen tempore floruerunt. Onkelos enim ſub Hircano ante Chriſtum annis circiter quadraginta vixit, Achilas vero Titi Imperatoris ex ſorore nepos ſub Adriano, diruta urbe, & exciſa. Illi Paraphraſis in Pentateuchum, huic in Prophetas, & Hagiographa tribuitur, quæ hodie tamen non extat. De Aquila vero nullum dubium eſſe debet, cum juxta Theodoretum, & alios circa annum Chriſti centeſimum, & trigeſimum vixerit, & totam Scripturam in Græcum ſermonem tranſtulerit. Si ſtylum Targùm Onkeloſi ſcire deſideras, facilis, & ſimplex ad Eſdræ, & Danielis puritatem maxime accedit. Huic ſoli Paraphraſi, ut diximus, præter vocales accentus ſunt adjecti. Cæterum Paraphraſis hæc cæteris Paraphraſibus antiquitate, præſtantia, & facilitate longe antecellit; ex quo factum eſt, ut ſemper inter Judæos uſitatiſſima fuerit. Hic OnKelos videtur tantum ſcripſiſſe Paraphraſim in Pentateuchum, quidquid nonnulli contra dicant, cum revera nulla alia ejus nomine circumferatur. Quare Galatinus audiendus non eſt, dum inquit lib. 1. cap. 3. *Hic AnKelos* (pro *OnKelos*) *totam Bibliam* (pro *tota Biblia*) *in Chaldæum vertit*, *atque expoſuit*. Cum enim Galatinus admodum facilis ad credendum ſit, nulliuſque teſtimonio, & auctoritate innixus ſæpe multa proferat, valde cavendum eſt, antequam ipſi fides adjungatur. Paraphraſis porro Onkeloſi ſequitur κατὰ πόδα Textum Hebræum, & eadem fere verba numero continet, quæ Textus Hebræus, ſi excipias Geneſeos cap. 49. & pauca alia loca, ut apparet ex Bibliis editis Venetiis, Baſileæ, Hannoviæ, & in Anglia, quæ OnKeloſi Paraphraſim juxta Textum Hebræum exhibent, hac ratione Lectoris commodo maxime conſulentia, ejuſdemque laborem, & tædium imminuentia. Regia vero Biblia eamdem Textui ſubjiciunt. Hujus Paraphraſeos editiones variæ ſunt, multumque inter ſe differunt. Ex his facillima vulgo cenſetur, quæ a Buxtorphio edita eſt ſecundum punctationem in Daniele, & Eſdra uſitatam.

Cur inter Judæos OnKeloſi Paraphraſis uſitatiſſima fuit?

℞. Ex eo id factum, tum quia ſæpiſſime deſcripta, typiſque edita fuit, tum quia olim Judæis præceptum erat, ut qualibet hebdomade Sectionem ex hac Paraphraſi in Synagogis legerent, qui mos apud hodiernos Judæos adhuc obtinet. Id ex Elia Levita in Præfatione in מְתוּרְגְּמָן *Meturgbamàn* colligitur. *Antequam inveniretur ars typographica, non extabant Targumìn Prophe-*

phetarum, & Hagiographorum, niſi vel unum in Provincia, vel ad ſummum duo in univerſo climate. Propterea nec quiſquam erat, qui ea curaret. At Targùm OnKeloſi ſemper repertum eſt affatim. Et hoc ideo, quia nos tenemur legere qualibet hebdomade פָּרָשָׁה Paraſcham *bis, ſemel in Textu, & ſemel in Targùm.*

De Jonathane, & ejus Targùm quid obſervas?

℞. Jonathanis filii Uzielis habetur translatio Prophetarum priorum, & poſteriorum, excepto Daniele, Eſdra, & Chronicis, quorum duo priores partim Chaldaici, partim Hebraici ſunt. Tanta vero, & tam varia ſunt miracula a Judæis de hoc Paraphraſte efficta, ut ex iis liceat intelligere, eum maximo in honore, ac reverentia apud ipſos habitum fuiſſe. Et ſane, ſi veritatem amamus, inter meliores ejus Paraphraſis recenſenda eſt, nobiſque etiam Chriſti fidelibus maxime probanda, cum in ea multi Sacræ Scripturæ loci de Chriſto obſcure agentes admodum pie, ac religioſe explanentur. Deceptum autem eſſe Poſtellum, Fagium, & Serrarium aliud Jonathani Targùm in Pentateuchum adſcribentes, ſatis declarat varium dicendi genus, quod in utriſque Targumìn plane deprehenditur. Paraphraſis enim in Prophetas a Jonathane compoſita conſtat ex Lingua pura Chaldaica, & eleganti, habetque multa, quæ Chriſtianorum religioni favent; altera vero, præterquamquod fabulis ac nugis abundat, impuriſſima eſt, & ex dictionum Arabicarum, Græcarum, & Latinarum commixtione conflata.

Quo tempore floruit hic Jònathan?

℞. Annis centum antequam Templum ſecundum deleretur, & juxta nonnullorum ſententiam condiſcipulus Simeonis juſti fuit, qui Jeſum infantem ulnis complexus eſt. Hic Jonathan non eſt idem, ut multi contendunt, cum Theodotione Verſionis Græcæ Interprete, licet, quod attinet ad nominis ſignificationem, uterque inter ſe conveniat. De Jonathane ſæpe mentio fit in Talmude, diciturque fuiſſe inter octoginta diſcipulos Hillèlis ſenis illius celeberrimi, qui fuit doctor eximius, atque adeo primus Academiæ Hieroſolymitanæ. Huc pertinet illud, quod habetur in Talmudis Tractatu בָּבָא בָּתְרָא *Bavà Bathrà cap.* 8. *Tradunt Magiſtri noſtri, octoginta diſcipulos fuiſſe Hillèli ſeni, triginta ex illis dignos, ut habitaret ſupra eos Spiritus Sanctus, ſicuti ſupra Moſem præceptorem noſtrum, ſupra quem eſt pax; triginta vero ex illis dignos, ut ſtet ipſis Sol, ſicuti Joſuæ filio Nun; viginti autem intermedios. Maximus ex illis omnibus Jònathan filius Uzielis fuit, & parvus R. Jònathan filius Zaccài.* Cum itaque Hillèlis diſcipuli ſinguli præſtantiſſimi fuerint, vides, quanti Jònathan habitus a Judæis fuerit, cum dicatur inter celeberrimos maximus, vulgoque apud eoſdem credatur,

do-

Digitized by Google

doctrinam ſuam a Prophetis Aggæo, Zacharia, & Malachia hauſiſſe. Quod ſi quis mira in Jonathanis gratiam patrata ſcire deſiderat, Talmudis Tractatum בָבָא בַתְרָא Cap. 8. & מְגִלָה Cap. 1. adeat, atque inter cætera leget, muſcam chartæ inſidentem, dum Jònathan Targùm ſcriberet, charta illæſa igne e Cœlo delapſo abſumptam fuiſſe; terram Iſraelis ad multos mille paſſus terræ motu concuſſam, & Angelos ad eum audiendum in terras deſcendiſſe. At quis ſanæ mentis tantas Judæorum inſanias non derideat?

Quid vero ais de Targùm Hieroſolymitano?

℞. Targùm Hieroſolymitani ita dicti vel ab urbe, ex qua prodiit, vel a dialecto, qua exaratum, incertus omnino, ac plane ignotus Auctor Judæis ipſis exiſtit. Nonnulli exiſtimant, ab uno Auctore tantum fuiſſe compoſitum; SchiKardus vero ab uno collectore ex pluribus Auctoribus conſarcinatum ſentit. Incertum pariter eſt, quo tempore compoſitum fuerit. Certe ex ejus ſtylo impuro conjicitur, aliquot ſaltem ſæculis poſt OnKeloſum, & Jonathanem ſcriptum fuiſſe. Stylus enim Linguæ Hebraicæ, & Chaldaicæ ſimul commixtæ quo impurior, eo recentior. Etenim Lingua Chaldaica, quæ erat in uſu Judæis ſtatim poſt captivitatem Babylonicam, ea purior erat, quam adhibuerunt Judæi inter Romanos, alioſque populos degentes, cum multæ voces barbaræ iis propriæ ob quotidianam familiaritatem uſurpatæ cum Lingua Chaldaica immixtæ fuerint. Hinc Elias in Præfatione *Methurgbamàn* inquit. *Ingens eſt differentia inter Tàrgùm Hieroſolymitanum, & Babylonicum. Illud enim abundat pluribus vocibus Babylonicis, Græcis, Romanis, atque Perſicis.* Interruptum, & mutilum opus eſt, cum identidem multos Hebraicos verſus ſine translatione omittat, aliquando diutius, quam par eſt, in explicandis aliis verſetur.

Targùm, ſeu Paraphraſis in Hagiographa qualis eſt?

℞. Targùm in Hagiographa a multis R. Joſe, ſeu Joſepho, quem tradunt Talmudiſtæ cæcum, ſeu verius luſcum fuiſſe, attributa, cum multis vocibus Græcis, Latinis, Syriacis ſcateat, impuriſſima eſt. Ex quo fit, ut iſtarum Linguarum auxilio deſtituti ad illius perfectam intelligentiam nullo modo poſſint pervenire. Hanc Paraphraſim jure Commentarium potius appellare potes, præcipue in Cantico Canticorum, Ruth, Threnis, Eccleſiaſte, & Eſthera, cum in ea verbum verbo non reddatur, ſed ſæpe ſingulæ voces multis ſententiis, aliquando periodis integris explicentur. Præterea in ea abſona, & ab Hiſtoriæ veritate abhorrentia non ſemel inveniuntur. Extat in Eſtheram altera Paraphraſis & ipſa Commentarii nomine donanda. Utraque in ſermonem Latinum translata edita eſt Londini 1665.

Qua

Qua pollent auctoritate Targumìn, ſive Paraphraſes Chaldaicæ?

℞. Si Judæos audimus, Targumìn præſertim OnKeloſi, & Jonathanis divinam auctoritatem tribuunt, cum a Moyſe, & Prophetis originem eas trahere contendant; ſed hoc falſum eſt, cum humano ſtudio, & induſtria confectæ ſint. Nolim autem quemquam exiſtimare, nos, cum dicimus, Targumìn, ſeu Paraphraſes Chaldaicas ſtatim a captivitate in uſu eſſe cæpiſſe, de iis Paraphraſibus loqui, quæ hodie in Polyglottis inveniuntur. Eas enim admodum recentiores eſſe conſtanter defendimus. Cæterum liberaliter concedendum eſt, reliquis omnibus Polyglottis Anglicana Biblia longe antecellere, lauſque maxima jure merito iis tribuenda, qui operam ſuam in iiſdem edendis inſumpſerunt, cum multa menda, quæ in aliis Paraphraſium Chaldaicarum editionibus paſſim occurrunt, omnino ſuſtulerint, eaſque priſtinæ ſuæ integritati, & decori reſtituerint.

Quodnam emolumentum, quoſque fructus afferunt Targumìn?

℞. Maximus ex Targumìn uſu fructus percipitur. Vaticinia enim Prophetarum de Chriſto fideliter in iis explanantur; Fides noſtra ſtabilitur; integritas Textus Hebraici confirmatur; loci obſcuri, & difficiles enodantur; germana vocabulorum ſignificatio aperitur; denique antiqui ritus, cæremoniæ, & hiſtoriæ ex majorum traditione acceptæ a Paraphraſtis ob oculos ponuntur. Publicam autem Paraphraſium Chaldaicarum una cum Textu Biblico lectionem in Synagogis ſingulis Sabbathis incæpiſſe eo tempore Simeon de Muis cum aliis cenſet, quo poſt captivitatem Babylonicam Textus Hebræi lectionem lingua vernacula Chaldaica Rabbini explicare cæperunt.

Cur Textus Hebraicus purus, & integer ſemper manſit, Paraphraſes vero Chaldaicæ corruptionem multis in locis paſſæ ſunt?

℞. Summo Dei beneficio, & Masòræ adjumento, quæ ab Hebræis סְיָג לְתוֹרָה *ſepes Legis* appellatur, Biblia Hebraica ad hanc uſque diem incorrupta, & integra permanſerunt; in Chaldaicas autem Paraphraſes maculæ, & errores irrepſerunt ex frequentibus Judæorum e patria expulſionibus, ſcribarum deſcriptionibus, bibliothecarum combuſtionibus, & Imperiorum ruinis. Hæc vero Paraphraſium corruptio infertur ex multis lectionum varietatibus inter varias editiones intercedentibus, & ex variis locis ex Paraphraſibus citatis, quæ in iis modo non extant.

Cum

Cum dixeris per Masòram integrum ſemper conſervatum fuiſſe Textum Hebraicum, cedo, quid eſt Masòra?

℞. Masòra juxta Hebræorum definitionem eſt critica ſacra, qua ſcriptionis, & lectionis varietas per totam Scripturam traditur, quoties, quo loco, & qua forma unaquæque dictio, verſus, & littera invenitur, a Maſorethis Academiæ Tiberienſis Doctoribus excogitata, ut per eam Sacrarum Litterarum lectio ab omni macula, corruptione, & mutatione immunis ſervaretur. Verſatur autem Masòra circa verſus, circa litteras, & circa vocales, & accentus.

Quibus auxiliis inſtructus Lector debet accedere ad Paraphraſes Chaldaicas?

℞. Linguæ Hebraicæ cognitione imbutus ad Linguam Chaldaicam, Paraphraſeſque Chaldaicas accedat, cum nemo ad perfectam Linguæ Chaldaicæ intelligentiam poſſit pervenire, qui ſaltem mediocriter Linguam Hebræam non calleat, propterea quod Lingua Hebræa aliarum Linguarum Orientalium mater eſt, & arctiſſimo vinculo cum Chaldaica conjuncta. Cum autem a facilioribus in re qualibet initium ducendum ſit, Textum Chaldaicum Danielis, & Eſdræ Lingua Chaldaica puriſſima conſcriptum primum aggrediatur, poſtea ad ipſas Paraphraſes tranſitum faciat, & OnKeloſi Paraphraſim in Pentateuchum utpote cæteris faciliorem perlegat, illi deinde adjiciat Paraphraſim Jonathanis in Prophetas, denique ad cæteras quaſlibet progrediatur. Cognitioni autem acquirendæ Chaldaicarum Paraphraſium, & aliorum Rabbinicorum librorum maxime accommodatum erit Lexicon hoc meum ad publicum commodum publici juris factum. Cæterum ad Paraphraſes præcipue Hagiographorum intelligendas requiritur etiam Lingua Græca, & Latina, cum in iis verba ex illis Linguis petita licet corrupta ſubinde legentibus occurrant.

Doce quibuſnam in libris typis mandatis Paraphraſes Chaldaicæ inveniantur.

℞. In Bibliis Buxtorphii in folio editis ſemper e regione Textum Hebraicum ſequitur Paraphraſis Chaldaica, Pentateucho excepto, cujus Paraphraſis Hieroſolymitana ad calcem Bibliorum rejecta eſt poſt libros Chronicorum. In Complutenſi, ſive Ximeniana Bibliorum editione reperitur ſolummodo Pentateuchus Paraphraſi Chaldaica inſtructus. Omnibus vero Paraphraſibus ornata ſunt Biblia ſacra Hannoviæ, Londini, Amſtelodami, Antuerpiæ, & Pariſiis edita. Habemus etiam Paraphraſim Chaldaicam in librum primum Chronicorum anno 1680. impreſſam, & in alterum anno 1683. utramque Auguſtæ Vindeliciorum apud Theoph. Goebelium, aliaſque alibi.

Adde aliquid de Lingua Chaldaica, ac primo unde nomen nacta ſit.

℞. Ita appellata fuit Lingua Chaldaica a Cheſed filio Nachor fratris Abraham, a quo dicti fuere כַשְׂדִּים *Chaſdìm*, hoc eſt, *Chaldæi*, quibus hæc lingua vernacula. Hujus nominis origo probatur etiam D. Hieronymo in Traditionibus in Geneſim. *Cheſed quartus eſt a Noe, a quo Chaſdìm, hoc, eſt, Chaldæi poſtea vocati ſunt.* Pro varietate autem regionum, & locorum, in quibus floruit, diverſis appellata eſt nominibus. Sic dicta eſt a Babylonia Babylonica, Syriaca a regione Syriæ, Aramæa ab Aram, & ab Aſſyria Aſſyriaca. Vocatur etiam aliquando Hebræa, in Novo videlicet Teſtamento, quia poſt captivitatem Hebræi illa familiariter uſi ſunt.

Da antiquitatem, & dignitatem Linguæ Chaldaicæ.

℞. Ea eſt Linguæ Chaldaicæ antiquitas, ut cum ipſa Hebræa de principatu contendat, aſſeratque Erpenius, adhuc ſub judice litem eſſe. Dignitas vero, & ejus amplitudo potiſſimum commendatur ex eo, quod ea multa Spiritus Sancti eloquia conſcripta fuerint, & Babyloniis, atque Aſſyriis vernacula fuerit, quorum imperium vaſtiſſimum, & poſt diluvium primum, ac florentiſſimum.

Utilis ne eſt Lingua Chaldaica?

℞. Utilitas, & emolumentum Linguæ Chaldaicæ ex eo colligitur, quod omnis aliarum nationum ſapientia a Chaldæis originem traxit, omneſque ſcientiæ ab Oriente in reliquas terrarum partes ſunt propagatæ. Cur autem hodie arctis admodum, & anguſtis finibus hæc Lingua circumſcribatur, illud in cauſſa eſt, quia maxima ex parte ejus monumenta miſere perierunt. Verumtamen multa adhuc extant verba Chaldaica in Job, Proverbiis, Jeremia, & alibi præter nonnullas Sacræ Scripturæ partes. Voces etiam Linguæ Hebrææ obſcuræ, & locutiones peculiares per Chaldaicam Linguam clare explanantur. His adde Sacrarum Litterarum Paraphraſes hac Lingua, licet corrupta, conſcriptas, ſexcentos Rabbinorum, & aliorum Judæorum libros, quorum intelligentiam nemo hujus Linguæ ignarus umquam aſſequi poterit.

Lingua Chaldaica eſt ne Linguæ Hebraicæ dialectus, an vero Lingua ab illa omnino diverſa?

℞. Si proprie, & ſtricte loquamur, Linguæ variæ, ac diverſæ ſunt, non dialecti. Si enim Hebraicam calleas, Chaldaicam non intelliges. Quare D. Hieronymus Hebraicæ Linguæ omnium ſuffragio peritiſſimus judicatus in Præfatione in Danielem fatetur, ſe multa tædia paſſum, ut Chaldaicam Linguam

Digitized by Google

guam addiſceret. Varias etiam eſſe Linguas neceſſe eſt, cum varia ſit Nominum, ac Verborum flexio, varia etiam conſtructio, diverſæ dictiones, & vocabula utrique Linguæ propria, & peculiaria. Præterea id colligitur ex Jeremia cap. 5. v. 15. & aliis Scripturæ Sacræ locis, ubi Deus minitatur, ſe adducturum gentem, ſcilicet Chaldæos, ſive Aſſyrios contra Hebræos, cujus Linguam non intelligent. Tandem cum Babyloniæ Rex præceperit, ut ex Judæis pueri quidam decori forma, & omni ſapientia præſtantes eligerentur, ut Linguæ Chaldææ darent operam, profecto liquet, Linguam Chaldæam ab Hebræa ſeparatam eſſe, atque ſejunctam. Neque ullum negotium faceſſit Philo aſſerens, a Septuaginta Interpretibus Sacras Litteras ex Chaldaico ſermone in Græcum verſas, cum Bellarminus lib. 2. de Verbo Dei cap. 6. id aſſeruiſſe eo conſilio Philonem ſentiat, *eo quod Linguæ ſint affines, & notior tunc eſſet Chaldæa propter imperium Aſſyriorum, quam Hebræa*. Itaque ex hactenus dictis quilibet facile intelligit quantæ utilitati Chriſtiano orbi Lingua Chaldaica eſſe poſſit, quantoque adjumento iis præſertim, qui eloquia divina aliis exponere, & explicare tenentur.

Quæ hactenus docuiſti, utpote ſcitu maxime digna, memoriæ mandare enixe conabor, iiſque, cum res, & neceſſitas poſtulabit, me uſurum ſancte profiteor; ſed, ut tibi, quod ſentio, libere fatear, mihi ab Heterodoxis, & ejuſdem furfuris hominibus valde timeo, qui omnes artes, & techuas adhibent, omnes dolos nectunt, ut nos Chriſti fideles decipiant, & circumveniant, Romanamque Eccleſiam, quam ſentiunt ſe labefactare non poſſe, ſaltem commoveant.

℞. Res iſthæc, & cogitatio nullum tibi timorem faciat; nulla cura, nulla ſollicitudine propterea angaris; tibi, amicis, patriæ, Religioni, ſi occaſio feret, illuſtre erit cum Heterodoxis contendere, & digladiari; glorioſa, & magnifica tua poſtea de iiſdem victoria ſine ullo dubio prædicabitur. Rerum enim magnarum, & illuſtrium illud ſemper fatum fuit, ut multos, magnoſque adverſarios haberent, a quibus tamen tantum abeſt, ut ullum umquam detrimentum, vel periculum paſſæ ſint, ut etiam inde magis magiſque earum magnitudo creverit, & gloria. Ut de cæteris taceam, Eccleſiæ naſcentis incunabula pauliſper animadverte; immenſum opus infirmiſſimis, ut videbatur, innixum fundamentis conſidera; ab exiguis profectam initiis paulatim adoleſcentem, paulatim coaleſcentem animo ſequere; robuſtam jam, confirmatam, & omnino ſtabilitam perpende; unde tam admirabiles progreſſus, & incrementa, niſi ex infenſiſſimis ipſius adverſariis, & hoſtibus nata cognoſces? Ipſi nimirum, (quis crederet, niſi tam manifeſte pateret?) ipſi in cauſſa fuerunt, ut ad tantam magnitudinem eveheretur; ipſi effecerunt, ut deſidentes identidem mores, labenſque ſubinde diſciplina excitaretur; ipſi quodammodo coegerunt, ut ingruentibus vitiis ſtatim opportuna, ac præſentiſſima remedia adhiberentur. Deo enim ita volente, novis ſuccreſcentibus adverſariis nova, & firmiſſima propugnacula ſunt oppoſita, Viri videlicet omnibus ſubſidiis, & adjumentis inſtructi, quorum pietate, inge-

genio, induſtria reluctantium vis adeo contuſa, pervicacium temeritas adeo repreſſa eſt, ut, quod in cæteris rebus plerumque verum eſſe ſolet, in Eccleſia falſiſſimum prorſus ſemper fuerit, in pejus omnia ruere, *& retro ſublapſa referri*. Quod ſi ulla in re profligatorum, & nequam hominum furor, & dementia debacchari auſa eſt, certe ad depravandas, & corrumpendas Sacras Litteras potiſſimum Religionis, & pietatis fundamentum omnis lapis ab iis motus, omnes conatus, & vires adhibitæ. Licet enim quæ in iis traduntur, ita plerumque aperta ſint, & manifeſta, ut ex ſe pateant; vel ſi quædam ſunt ſubobſcura, & imbecillo nonnullorum captui parum accommodata, ita a Sanctis Patribus illuſtrentur, ut de iis nullus omnino dubitandi locus relinquatur; ſemper tamen extitere qui vel ipſius veritatis odio, vel perverſa quadam rebus omnibus adverſandi libidine nodum, ut ajunt, in ſcirpo quærere, & iis temere obluctari auſi ſunt, quæ Sole ipſo clariora ſunt, & illuſtriora. Sed quorſum eorum conatus evaſerit, & quomodo cum Phrygibus ſero ſapere coacti fuerint, ii plane intelligunt, quibus cum iis congredi datum eſt, eorumque inanes, futiles, ridiculas rationes, ineptas Sacrarum Litterarum interpretationes, ſeu potius detorſiones perpendere, quibus ſuam inſcitiam, temeritatem, & impudentiam aperte prodentes, ſe omnibus impune deridendos, cachinniſque excipiendos cæco quodam impetu acti præbent, & offerunt.

AN.

Digitized by Google

ANTONII ZANOLINI
LEXICON
CHALDAICUM

Voces omnes complectens, quæ in Targumìn, ſive Paraphraſibus Chaldaicis continentur, videlicet Onkeloſi in Pentateuchum Moſis, Jonathanis in Prophetas, & aliorum Auctorum in Hagiographa, Targùm Hieroſolymitani, Jonathanis alterius in Legem, & Targùm alterius in librum Eſther.

Paſſim autem varia vocabula, & eruditiones Rabbinicæ ei inſertæ ſunt Philohebræis maxime inſervientes.

CALCI SINGULARUM LITTERARUM ADJECTUM EST BREVE LEXICON RABBINO-PHILOSOPHICUM.

INCIPIENTIA

Ab א

א *Littera conſonans tum apud Chaldæos, tum Hebræos, tum Syros, tum Arabes, tum Samaritanos eſt indicium Arithmeticum unitatis.*

אָב Abh. *Nomen eſt menſis* Julio *reſpondentis, qui eſt quintus in anno, ſi initium ducatur a Martio, qui primus menſis anni ſacri a Deo* Exod. 12. *eſt inſtitutus. In Targùm ſecundo* Eſth. 3. 7. *Apud Talmudicos* אָב *eſt genus ornamenti muliebris variegati, diverſorumque colorum.*

אֲבָא, אֲבָה Velle, acquieſcere, deſiderare.

לָא אֲבָא Nolle.

אַב, אַבָּא Pater: avus, proavus. Exod. 2. 18. *Cum aff.* אֲבוּךְ Pater tuus. Dan. 5. 11. *Plur.* אֲבָהָתָא, אֲבָהָן Patres, majores.

res. *Cum affixo* אֲבָהָתָנָא Patres noſtri אֲבָהָתָךְ Patres tui.

אבב *Pahel* אַבֵּב Fructus producere.

אִבְּבָא, אִבָּא, אִנְבָּא. Fructus, germen, fructus recens. *Plur.* אִבְּבַיָּא Fructus novi. 1. Reg. 6. 38. Κατ' ἐξοχὴν *per hanc vocem* אִבָּא *opus quodlibet eximium etiam deſignatur.*

אֲבִיבָא, אָבִיב Ariſta, ſpica. *Item nomen menſis* Martio *reſpondentis.*

אַבּוּבָא Organum, fiſtula, tibia, *inſtrumentum quodlibet in Eccleſiis præcipue uſitatum.*

אֲבַד Perire. *Pahel.* אַבֵּד Perdere, diſſipare. *Aphel* אוֹבֵד idem. *Infin.* לְהוֹבָדָה ad perdendum & *in* א Eſth. 3. 13. תְּהוֹבֵד perdes. Dan. 4. 24. *Hophal* אוּבַד Perditum eſt. Dan. 7. 11.

אֲבֵדָא, אֲבָדְתָא Perditio, res amiſſa.

אַבְדָנָא, אָבְדָנָא, אוּבְדָנָא, יוּבְדָנָא Idem.

אֲבִידוי *Vox peregrina in Jonathane* Numer. 34. 6. *Nonnulli exiſtimant legendum eſſe* אֲבְרְזוי.

אִבּוּ *Avis immundæ ſpecies.* Levit. 11. 19. *In Onkeloſo.* Deut. 14. 13. *In Jonathane, & Targum Hieroſolymitano. Aliis* milvus, *aliis* pica.

אבט אֲבַטִּיחַיָּא *Vide in* בטח.

אֲבַל Lugere. *Ithpahel* אִתְאַבַּל idem. *Luctus autem apud Hebræos ſignificabatur facie triſti, veſtimenta lugubri, jejunio, & fletu.*

אֲבֵלָא Lugens. *Plur.* אָבְלִין, אָבְלַיָּא Lugentes.

אֲבֵלָא, אָבְלָא. Luctus. *Hinc abollæ, veſtis Tragicæ nomen, nonnulli deductum volunt. Fuit etiam Philoſophicæ veſtis genus.* Juven. Sat. 3. audi facinus majoris abollæ. *Item veſtis Senatoria, & militaris fuit. Plur.* אֶבְלִין.

אוּבְלָא Idem. *In Targum Jonathanis.* Gen. 7. 10.

אֲבֵלוּתָא, אֶבְלוּ Idem.

אֲבוּלָא Porta: murus. *Plur. cum aff.* אֲבוּלֵיכוֹן Portæ veſtræ. *In Jonathane* Deut. 28. 52.

אִבּוּל Horreum.

אַבְלִינָא *Lignum ſpiſſiſſimum, ac graviſſimum cariem non ſentiens.*

אַבְלוּנִית *Nomen loci.*

אבם אֶבְמוּסוֹס *Græce* Ἔμμουσος. Litteris inſtructus.

אֶבֶן, אֶבֶן, אַבְנָא Lapis. *Hinc* אֲבֶן טָבָא Gemma. Exod. 24. 10. *Plur.* אַבְנִין Lapides. *Emph.* אַבְנַיָּא. *In Targum* אֶבֶן שַׁעְיָא Index horologii.

אַבְנִיתָא Milvus, *avis immunda. In Talmud Hieroſolymitano.* Deut. 14. 18.

אֲבֵן *Apud Judæos Hiſpanos cognomen familiæ inſignis, ideo ei inditum, quia omnes ex ea linguæ Arabicæ ſtuduerunt.*

אֲבַסְקְנְטָה *Eſt nomen proprium viri.*

אבץ, אוּבְצָן, אוּבְצָנָא Labor, defatigatio. *In Jonathane* Num. 12. 2.

Stan-

אַבְצָא Stannum. Num. 31. 22.

אֲבַק, אַבְקָא Pulvis. Deut. 28. 24. *Apud Talmudicos* אֲבַק רִבִּית Pulvis fœnoris, *eſt uſura ſubtilis, ut vix uſura eſſe cognoſcatur.*

אֲבוּקָה Fax.

אָבָק Ligamen, ligula.

אֲבַק Ligavit, colligavit. *Pahel* אַבֵּק idem.

אבר אֲבָר, אַבְרָא Membrum: os, oſſis. Job 2. 4. ala, penna. *Per ſynecdochen* membrum genitale marium *apud Rabbinos præcipue. Plur.* אֶבְרִים membra: alæ. *Hinc Verbum*

אִתְאַבַּר Volare. Job 39. 26.

אֲבַר, אֲבָרָא, אַבְרָא, אֲבָרָא Plumbum.

אַבְרוּמָה Abramis, *Cyprinus latus.*

אוֹבְרִיזִין Obryzum, aurum optimum.

אַבְרַזְקִין Femoralia. *In Targum Hieroſolymitano.* Exod. 28. 42.

אברקין, אברסקין Subligacula, braccæ.

אֲגַב *Vide in* גב. אַגַּבִּי juxta me.

אגד אַגְדְנָא Abſynthium. *In Jonathane.* Deut. 29. 17.

אֲגָה *Vide in* נגה.

אֲגַת *Vide in* נגת.

אֲגַל Inquinare, maculare.

אַגְלָא Agla. *Nomen Dei Cabbaliſticum. Componitur ex primis litteris harum dictionum.* אַתָּה גִבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי *h. e.* Tu potens es in ſæculum Domine.

אַגְלִינִין, & אגאלינין Angeli.

אֲגַם Triſtem, mæſtum eſſe. Jobi 30. 25. *Apud Rabbinos* abire.

אֲגַם Stagnum. *Plur.* אֲגַמִּים Stagna. *Emphat.* אַגְמַיָּא ſtagna.

אַגְמוֹן Juncus. Iſa. 58. 5. Reſtis ex juncis confecta: *nonnullis* hamus, uncus.

אגן אַגַּן, אַגָּנָא, אַגַּנְתָּא Crater, ſcyphus, phiala. *Plur.* אַגָּנִין Phialæ. *Emphat.* אַגָּנַיָּא Foveæ, lacus. Jud. 4. 11. *Conſtr.* אַגָּנֵי.

אוֹגָנָא Crater: labrum, lacus; *ſcilicet vaſis genus:* orbis. *Hinc* אוֹגָנָא דְסִיהֲרָא Crater Lunæ, *ſeu* circulus Lunæ. Cant. 7. 3. *Nonnulli exponunt*, ſicut phiala rotunda.

אַגַּן *Vide in* נגן.

אגס אֲגַס Calumniari, rapere.

אָגָס, & אוֹנָאגִים Pyrum.

אַגוּסְטָה, & אַגוּסְתָּא Auguſta, Imperatrix.

אֲגַף *Vide in* נגף.

אֲגַר Mercede conducere. *Ex Pahel* וְאַגְּרַנִי Et mercede conduxit me. Judic. 18. v. 4. *Hithpah.* אִתְאַגַּר *vel* אִתְּגַר *ex Ithpeh.* mercede conduci: mercedem accipere.

אָגוּר Agur. *Nomen proprium viri.* Prov. 30. 1. *Rabbini ita eum dictum volunt a Verbo* אגר colligere, *quia ſapientiam, & Legem collegerit.*

אֲגִיר, אֲגִירָא Mercenarius, mercede conductus. *Item* merces, præmium. Eccleſ. 1. 3.

אֲגַר, אַגְרָא Merces, præmium: ſeipio, ba-

baculus. 2. Sam. 3. 29. *Plur.* אגריא Præmia. Geneſ. 49. 1. *in Jonathane*. *Apud Rabbinos* lucrum, *vel rei cujuſque eximium*.

אגר, אגרא Tectum. *Plur.* אגרין Tecta. *Emphat.* אגריא Tecta.

אגרא, אגרתא Epiſtola. *Plur. fœm.* אגרן, & *maſc.* אגרין Epiſtolæ.

אגרת בקורת *Apud Rabbinos, & Talmudicos vocantur litteræ, quæ publice affiguntur, aut promulgantur de venditione domus, aut agri alicujus per auctionem facienda. Exemplar autem harum litterarum eſt hujuſmodi* שדה או בית פלוני עומד לימכר בכך וכך סמון יהלימי שירצה להוסיף יבוא ויתן *h. e.* Ager, vel domus hæc venum it, venditioni exponitur pro tali, & tali pecuniæ ſumma; qui aliquid cupit ſuperaddere, veniat, & det.

אגריסטוס Agreſtis, ſylveſter.

אגיריסין *Nomen cacodæmonis*.

אגר, אגרא. Tumulus, cumulus. *In Bibliis Venetis legitur per* ד.

אגריס Agreſtis. *Plur.* סוסון אגריסין Equi agreſtes. Jerem. 5. 8. *In Bibliis Regiis vertitur locus hic*, equi emiſſarii.

אדם Adam, homo. *Primi hominis nomen, quem Deus in Paradiſo creavit*. Gen. 1. 27.

אדם, אדם Sanguis.

אדמא, אדמתא Terra, *propric rubra*.

אדומה Rubra bilis, cholera.

אדומי Edumæus. *Plur.* אדומיים, & אדומאי Edumæi. Gen. 36. 9. Ezech. 36. 5.

מאדים Mars *planeta, præ cæteris rubens, & juxta Aſtrologos rubicundos gignens*.

אדן Salix, *aut ſpecies ſalicis, cui lanugo adnaſcitur*.

מאזנין Lances. Eccleſ. 2. 8.

אדרגזריא Senatores, proceres Regni. Dan. 3. 2.

אדן אדן, אודנא, אדנא Auris. *Plur.* אודנין aures. *Talmudiſtis* manubrium, anſa.

אדין Tunc. *Sæpe ab initio per pleonaſmum ei additur* ב, *ut* באדין tunc. Dan. 2. 12.

אדק Adhærere, cohærere. Thren. 4. 8. *Tibpah.* אתאדק Idem. Job 41. 8. 14 & Deut. 28. 60. *In Jonathane*.

אדר, *vel* אדר Adar. *Nomen menſis duodecimi reſpondentis* Februario. *Quarto quolibet anno duplex eſt. Hinc* ואדר Februarius ſecundus, *videlicet emboliſmicus, ſive intercalaris. Prior appellatur* Adar primus, *alter* Adar ſecundus, *ſive* poſterior.

אדר, אדרא Area, horreum. *Plur.* אדרין areæ, horrea. *Emphat.* אדריא Areæ, horrea.

אדרא *Arboris ſpecies. Aliis* ficus, *aliis* ſalex. *In Targum ſecundo. Nonnullis* cedrus.

אדרכון Drachma.

אדרון Cubiculum, conclave: cœnaculum. *Plur.* אדרונין Cubicula. *Conſtr.* אדרוני Job 9. 9.

אֲרַרְקִי Generoſulus.

אהל אֲהָלָא Smegma, ſapo. Job 9. 30. *Apud Talmudicos reperitur uſurpatum cum vocali* Cholem אוֹהָלָא.

אֲהָלָא Tentorium, tabernaculum. Num. 25. 8. *In Jonathane*.

אוד, אוּדָא Torris, titio. Job 12. 5. *Plur. emphat.* אוּדַיָא Torres. Iſa. 7. 4. *Talmudiſtis* rutabulum; *lignum, quo ligna in clibano promoventur, & prunæ removentur.*

אוז Anſer. *Plur.* אֲוָזִין Anſeres. Eſth. 3. 8. *in Targum ſecundo. Apud Rabbinos in plurali habes etiam* אֲוָזוֹת.

אוח אוֹחִין Animalia terribilia, animalia fera. *Nonnullis* dracones. *Aliis* Martes. Iſa. 13. 21.

אול אֱוִלָא Initium, principium. *Etiam in Lingua Arabica & Perſica uſitatum eſt.*

אֻלַם *Nomen proprium loci.* Numer. 34. 8. *In Targum Hieroſolymitano.*

און אֲוָנָא Hoſpitium, diverſorium, manſio, habitatio. *Plur.* אֲוָנִין Hoſpitia. *Targum* אַבְנִין Iſa. 10. 32. *Proprie hoſpitium nocturnum, h. e.* מָלוֹן לַיְלָה, *in quod divertitur, itinere diei confecto.*

אוֹנִיתָא Emptio, contractus emptionis, *ſeu* venditionis. Geneſ. 49. 21. *In Jonathane, & Targum Hieroſolymitano.*

אור אוּרָא, אוֹרְתָא Lux, lumen. Job 24. 4. *Hinc Verbaliter* נְאוֹרָן Lucidi ſint, *vel* fiant. Prov. 4. 25. *Apud Rabbinos* לְכָאוֹרָה quaſi ad lucem, *h. e.* palam, clariſſime. *Apud Talmudicos* אוֹרְתָא lumen *uſurpatur pro ſplendore Stellarum, ſive Stellis, h. e.* veſpera.

אֲוִיר, אֲוֵיר Aer, æther. *Emphat.* אֲוִירָא. *Hinc* אֲוִירִי aereus, aere plenus, *ut lignum, quod ideo in aquæ ſuperficie natat.*

אֲוִירָא Spatium, vacuum.

אוּרַיָא Urim. *De Urim, & Tummim vide, ſi placet, Quæſtionem 17. ex meis Quæſtionibus e Sacra Scriptura ex Linguarum Orientalium interpretatione ortis editis Patavii typis Seminarii 1725.*

אוֹרַיְתָא *Vide in* ירח.

אוּרִיאֵל Uriel. *Angeli nomen. Eſt unus ex quatuor Angelis, qui perpetuo ſolium Majeſtatis divinæ circumſtant, ut ejus miniſteria, & juſſa prompti exequantur. De his quatuor Angelis hæc habentur in* Bemidbàr Rabbà ſect. 2. מִיכָאֵל גַּבְרִיאֵל אוּרִיאֵל רְפָאֵל *Michael ſtat ad dexteram ejus ad vexillum Tribus Ruben, verſus Meridiem. Quare vocatur nomen ejus* מִיכָאֵל Michael? *Quando tranſivit populus mare rubrum, Moſes aperuit os ſuum, & dixit:* מִי כָמֹכָה בָּאֵלִם יְיָ Quis ſicut tu in fortibus Domine? Exod. 15. 11. *Et alibi.* אֵין כָּאֵל יְשֻׁרוּן Non eſt ſicut Deus Jeſchurùn. Deut. 33. 26. (*Ecce dicitur* מִי, *& dicitur* כָּאֵל, *unde* מִיכָאֵל). Uriel *ſtat ad ſiniſtram ejus, ad vexillum Tribus Dan, verſus Septemtrionem. Quare vocatur nomen ejus* אוּרִיאֵל Uriel? *Propter Legem, Prophetas, & Hagiographa: Unde contigit Iſraelitis, ut ad eos dictum ſit* קוּמִי אוֹרִי כִּי בָא אוֹרֵךְ Surge, illuminare, quia venit lux tua. Iſa. 60. 1. *Et David dixit:* אֵל יְיָ וַיָּאֶר לָנוּ Benedi-

ctus ſit Deus Dominus, qui lucem præbuit nobis. Pſal. 118. 27. *Ecce hinc eſt nomen* אוּרִיאֵל Uriel. *Ulterius Scriptura dicit:* כִּי אֵשֵׁב בַּחֹשֶׁךְ יְיָ אוֹר לִי Quando ſedeo in tenebris, Dominus lumen mihi eſt. Mich. 6. 7. (*Teſtimonium ex Lege omiſſum eſt*). Gabriel *ſtat ante conſpectum ejus ad vexillum Tribus Jehudæ juxta Moſem, & Aharonem verſus Orientem. Quare dictum eſt nomen ejus* גַּבְרִיאֵל Gabriel? *De Jehudà ſcriptum eſt*. Nam Jehudà גָּבַר prævaluit fratribus ſuis. 1. Paral. 5. 2. *Et de Moſe ſcriptum eſt:* וַיִּקְרָא אֶל־מֹשֶׁה Et vocavit ad Moſen. Levit. 1. 1. *Ulterius ſcriptum eſt*. Et vocavit nomen ejus פֶּלֶא יוֹעֵץ אֵל גִּבּוֹר Admirabilis, Conſiliarius, Deus fortis. Iſa. 9. 6. *Ecce hinc eſt nomen* גַּבְרִיאֵל Gabriel. Raphael (*ſtat a tergo ejus*) *pro vexillo Ephraim. Quare vocatur nomen ejus* רְפָאֵל Raphael? כְּדֵי לְרַפְּאוֹת Ad ſanandum *fracturas Jeroboam, qui ortus fuit ex Tribu Ephraim, quæ habitavit verſus Occidentem. Dictum etiam eſt*, רְפָא נָא לָהּ אֵל נָא O Deus, ſana quæſo eam. Numer. 12. 13. *Hinc eſt nomen* רְפָאֵל Raphael. *De his quatuor Angelis alia adjiciunt Liber Zohar, & R. Bechài in ſect. Bemidbàr, quæ Linguæ Hebraicæ, Chaldaicæ, & Rabbinicæ periti legere apud eos poſſunt, ſuoque deſiderio, & cupiditati ſatisfacere.*

אֲוִרְקְסִין *Idem ac* אַבְרַסְקִין Femoralia, braccæ. Exod. 22. 42. Levit. 6. 3.

אוש אוּשָׁא, אֻשָּׁא Fundamentum, pavimentum, ſtratum, ſolum: paries. Cant. 8. 9. *Plur.* אֻשַּׁיָּא & אוּשַׁיָּא, אוּשִׁין Fundamenta, parietes. Eſdræ 4. 12. 1. Reg. 6. 16. *Fœm.* אֻשִּׁיתָא, אֻשִּׁין, אֻשָּׁן. Pſal. 11. 3. *Conſtr.* אֻשְּׁוַת & אֻשּׁוֹת. Pſal. 18. 8. Iſa. 25. 11.

אֲוִשַּׁר *Idem ac* אֶפְשַׁר Poſſibile eſt. *In Targum Jonathanis*.

אות אוֹתְיָא Monedula: veſpertilio. Levit. 11. 18. *in Jonathane. Quidam volunt derivari a Græco ὠτίς*.

אות Signum: littera, *quia eſt ſignum, & character vocis legendæ. Plur.* אוֹתִיּוֹת Litteræ. *Apud Phyſicos* Meteoron. *Chaldæi mutant Cholem in Kametz, ut* אָת littera. *Plur.* אָתְוָן litteræ, *& cum Vau* אָתְוָון.

אזא Accendere, incendere, ſuccendere. Dan. 3. 22. & 19. *Inf.* לְמֵזֵא accendere, *pro* לְמֵאזֵא, *vel* לְמֵיזֵא.

אזב אֵזוֹבָא Hyſſopus. Pſal. 51. 9. *Herba, ex qua Sacerdotes faſciculum conficiebant, quo in aſperſionibus ſacris utebantur*.

אזג אִזְגַּדָּא, אִזְגַּד Legatus, nuncius. *Plur.* אִזְגַּדִּין Legati, nuncii. *Reſpondet Hebraico* מַלְאָךְ.

אזד Abire, egredi, exire, recedere. *Idem ac* אֲזַל Dan. 2. 5. 8. דִּי אַזְדָּא מִנִּי Quod egreſſum eſt a me.

אזל Ire, abire, ambulare, digredi, proficiſci. *Talmudiſtæ in Imperativo frequenter dicunt* זִיל abi.

אָזְלַיָּא Fluenta. Exod. 15. 8. *Aliis* אָזְלַיָּא fluentes.

No-

אזם אִזְמֵל Novacula, culter, ſcalprum, dolabra. Pſal. 52. 4. *Plur.* אִזְמְלִין cultri. Joſ. 5. 2. & אִזְמְלַיָא Iſa. 44. 13.

אִזְמָרַגְדָא & אִזְמוֹרַד, אִזְמַרְגַד Smaragdus, *lapis pretioſus*. Prov. 22. 12. *Plur.* אִזְמַרַגְדִין Smaragdi. Exod. 28. 18. In Job 1. 15. & 6. 19. *Eſt etiam nomen regionis Hebraice dicta* שְׁבָא Sabæa.

אזן, אִזֵן Arma: ſagitta. *Plur.* אִזֵנִין Arma. *Hinc* בֵּית אִזֵנִין Pharetra. Jerem. 5. 7. *Verbaliter* וְאִזֵן Et armatus eſt. Iſa. 33. 4.

מֹאזְנַן Statera, bilances. Levit. 19. 36. *in OnKeloſo. Sed in Targum Hieroſolymitano ſcribitur* מֹזַנְיָא.

מוֹזַנַן, מֹזְנַן, מוֹזְנַן, מוֹזַנְיָא Statera, bilances. Lev. 19. 36. Jer. 32. 10.

אזת אִזְתּוֹרוֹי Greſſus ejus; anguli ejus. *Littera* ז *poſita* eſt *pro* ס Exod. 25. 12. *In Jonathane. Reſpondet Hebraico* פַּעֲמוֹתָיו.

אח Euge. Iſa. 44. 16. וְאָמַר אָח שַׁחוּתִי Dixitque euge, concalui. *Hebraice* הֶאָח.

אחא אָחָא, אַח Frater. *Plur.* אַחִין Fratres. *Fœm.* אַחְתָא, אַחָא Soror. *Plur.* אַחְוָן Sorores. *Emphat.* אַחְוָתָא. *Apud Rabbinos* אֵין לוֹ אָח בַּמִּקְרָא hæc vox non habet fratrem in Scriptura, *h. e. non amplius reperitur.*

אַחְוָא Fraternitas. *Conſtr.* אַחְוַית Job 17. 5.

אַחְוָא Pratum. *Item* ulva, herba paluſtris, carectum. *Hebraice* אָחוּ Gen. 41. 2.

אחב Patruus. *Contractum eſt ex* אָח frater, & אָב pater. *Tantummodo adhibetur cum Pronominibus affixis: ut* אַחֲבִי patruus meus. Jer. 32. 8. אַחֲבוּךְ patruus tuus. Jerem. 32. 7. אַחֲבוּהִי patruus ejus. Levit. 10. 4.

אחד Apprehendere, capere, tenere, retinere, conjungere, componere, compingere, claudere, concludere. *Ex Aphel Præter.* אוֹחַדְתָּא apprehendiſti. Pſal. 73. 23. *Ithpah.* אִתְאַחַד claudi, concludi, prehendi, comprehendi, deprehendi. *Sine* א *reperitur* אִתְּחַד Thren. 4. 20.

אַחֲדָא, אַחוּדָא, & אֲחוּדָה Prehenſio, detentio, retentio, poſſeſſio, occupatio. *Ita ponitur pro Hebræo* אֲחֻזַּת, *quando conjunctum eſt cum* נַחֲלָה. Num. 27. 7. Ezech. 46. 6.

אַחְדָא Clauſura, occluſio. Prov. 30. 16.

אוֹחַדְתָּא Decipula, laqueus.

אחם אַחְמַר *Nomen proprium lapidis pretioſi. Nonnullis* Sardius. Cant. 5. 14. *Aliis* Rubinus. *Rabbini ajunt, in eo Rubenis nomen inſcriptum fuiſſe.*

אַחְמַתָא Arca, ſcrinium. Eſr. 6. 2. *Plur.* אַחְמְתִין Scrinia. Eſth. 1. 4. *Proprie inſerviebant recondendis ſcriptis, & actis Regum, ac Principum.*

אחר Cunctari, morari, remorari, tardare, differre. Iſa. 5. 11. *Aphel* אוֹחַר morari, differre. אֱלָהַי אַל תּוֹחַר Deus mi, ne differas. Pſal. 40. 18.

אֲחוֹרֵי ، אָחוֹר Poſt , poſterius , poſtremum , poſterior pars , tergum . Gen. 49: 17. לַאֲחוֹרָא retrorſum . מֵאֲחוֹרֵי retro.

אַחֲרָנָא ، אָחֳרָן ، אוֹחֳרָן & *per aphæreſin* הוֹרָנָא ، חוֹרָן *ex dialecto Hieroſolymitana*. Alius. *Plur.* אָחֳרָנִין & חוֹרָנִין Alii . *Fœmin.* אַחֲרָנְתָא ، & אוֹחֲרָנְתָא ، & אַחֲרִתָא Alia. Ruth. 2. 8. & אוֹחֲרָנִיתָא cap. 4. 6. *Plur.* אוֹחֲרָנְיָן Aliæ .

מְאוּחָר Poſtpoſitum . *Ejus oppoſitum* מוּקְדָם præmiſſum . *Illud Græci dicunt* ὕ-στερον, *hoc* πρότερον.

אֲחוֹרֵי Contra , e contrario . Gen. 26. 21.

אוֹחֲרֵי Contra . Jerem. 22. 26.

אַחֲרָאִין Oppignerationes , *quæ pro cautione , & ſecuritate futuri commodi , ſolutionis , aut damni dari ſolent . Dictionis hujus uſus frequens , & ſolemnis eſt apud Hebræos in Inſtrumentis dotalibus . Sponſus enim cum ſponſæ dotem tutam , & ſecuram vult reddere , eamque intactam ſe conſervaturum promittit , hæc Inſtrumento dotis inſeri mandat .* נִכְסִין דְּאִית לְהוֹן אַחֲרָיוּת וּדְלֵית לְהוֹן אַחֲרָיוּת כּוּלְהוֹן יְהוֹן אַחֲרָאִין וְעַרְבָאִין לִכְתוּבְּתָא דָא *h. e.* Facultates , quarum eſt oppigneratio , & quarum non eſt oppigneratio , omnes iſtæ erunt oppignerationes , & fidejuſſiones pro dote , vel ſcripto inſtrumentali hoc .

אַחֲרָיוּת Obligatio , cautio de futuro damno . *Sic R. Elias exponit , & interpretatur .* Ut quando venditor cavet , ne emptor propter rem emptam damnum aliquod in poſterum ſentiat . Sic in aliis contractibus . Rambàm (*ita appellatur R. Moſcè filius Majemonidis ; per abbreviaturam autem plerumque in libris Rabbinorum* רמבם) ſcribit , eſſe idem , ac חֲזָרָה *reditum* , jus redeundi ad pignus , illud apprehendendi , & occupandi . Sic in bonis immobilibus ſemper eſt אַחֲרָיוּת *reditus , & apprehenſio .* Manent enim ſemper oppignerata priori creditori , qui ſemper habet חֲזָרָה וְהֶסְגָּה reditum ad illa , & jus occupationis , & apprehenſionis . *Hactenus Elias . Porro facultates , ad quas datur reditus , ſunt vel* קַרְקָעוֹת *vel* מְקַרְקְעִים fundi , & bona immobilia . *His enim creditor , & venditor inniti poſſunt , cum ſint pignus immobile , quod loco non movetur , licet aliis vendatur . Prior enim ad illud pignus redit , & occupat , vel diſtrahit , donec ſit ipſi ſatisfactum . Facultates autem , ad quas non eſt reditus , ſunt* מְטַלְטְלִים bona mobilia , *quæ ab uno in alium transferuntur , ac propterea in his firma , ſtabilis , & certa cautio , &* אַחֲרָיוּת obligatio *eſſe non poteſt . Si aliquid amplius ſcire cupis hac de re , adi Tractatum Talmudicum* קדשים Kidduſcìn *inſcriptum cap. 1. in* מִשְׁנָה Miſnà , *& ea , quæ inibi Rambàm commentatur . Non ignoro ,* Aruch *dictionem* אַחֲרָיוּת *exponere per* נִכְסֵי קַרְקַע bona fundi , *h. e.* immobilia ; *at ſcias velim , ideo ab eo vocem illam ita explicari , non quod proprie hujuſmodi ſignificatio illi ſubſit , ſed quod* אַחֲרָיוּת reditus *jus tantummodo locum habeat in bonis immobilibus .*

Quo-

Quoniam autem de Rambàm *injecta eſt mentio, non erit ab re nonnulla de eo adjicere, cum ſæpe Auctores tum Chriſtiani, tum Hebræi ejus auctoritate in rebus multis utantur. Itaque ſi ortum ejus conſideres, patria Cordubenſis fuit. Vocatur autem* Moſes Ægyptius, *quia in Ægypto educatus & inſtitutus fuit. Varia ab eo litteris commendata ſunt, quorum alia ajunt Hebræi periiſſe, alia ad nos perveniſſe. Quidquid de hoc ſit; Commentaria* in מִשְׁנָיוֹת Miſnajòth, *ſive Textum Talmudicum anno ætatis vigeſimo tertio cæpit conſcribere, & anno trigeſimo ad umbilicum perduxit. Anno quadrageſimo extremam manum impoſuit libro ex quatuor voluminibus conſtanti* יָד, חֲזָקָה *&* מִשְׁנֵה תוֹרָה *Hebraice inſcripto. Hic liber in quatuordecim libros diviſus eſt; eſtque epitome quædam totius operis Talmudici compto, eleganti, & facili Linguæ Hebraicæ ſtylo conſcripta. Extat in hunc librum duplex Commentarius, alter dictus* כֶּסֶף מִשְׁנֶה Kèſeph Miſnè, *alter vocatus* מַגִּיד מִשְׁנֶה Magghìd Miſnè. *Hunc librum commentatus eſt etiam R. Levi Ben Chavìſ. R. autem Abraham filius Davidis ei animadverſiones adjecit. Editus eſt Venetiis anno* שׁ״לד 334. *Chriſti* 1574. *in folio. Deinde librum* מִצְוֹת Præceptorum *compoſuit. Anno vero ætatis quinquageſimo exaravit librum Lingua Arabica, qui inſcribitur* מוֹרֵה נְבוּכִים Morè Nevuchìm, *a R. Samuele Aben Tibbòn in Linguam Hebræam translatum, & a R. Sebem tof, & Ephodæo commentario illuſtratum. Tantam ſibi laudem, & gloriam laboribus, & doctrina ſibi comparavit, ut de eo vulgo dicatur* מִמֹּשֶׁה עַד מֹשֶׁה לֹא הָיָה כְּמֹשֶׁה A Moſe (*propheta*) uſque ad Moſem (*Ægyptium*) non fuit ſicut iſte Moſes. *Vixit annos ſeptuaginta, & circa annum Chriſti.* 1200. *floruit, ſepulchroque conditus in terra Iſraelis fuit.*

אַחֲרִית, אַחֲרִיתָא Poſteritas, extremitas, finis. *Adverbialiter* tandem, denique, poſtremo. *Item* ultimum, poſtremum. Dan. 8. 28. *In Targum ut plurimum pro eo adhibetur* סוֹף.

אַחֲרָיוּתָא Idem. Deut. 32. 18. 29. *In Targum Hieroſolymitano. Item apud Rabbinos* cautio de futuro damno.

אִיחוּר Tardatio, cunctatio, mora. Pſal. 89. 52.

אחש אֲחַשְׁדַּרְפְּנִים *vel Emphatice* אֲחַשְׁדַּרְפְּנַיָּא Satrapæ. Dan. 3. 2. Eſth. 9. 3. *Cenſetur vocabulum ex lingua Perſica deſumptum.*

אֲחַשְׁתְּרָנִים Curſores regii: veredarii. Eſth. 8. 10. *Aliis* cameli veloces; *aliis* muli.

אטד אַטְדָא, אֲטָדָא Spina aculeata, tribulus, rhamnus, cynosbaton, ſentis. *Plur.* אַטְדִין tribuli, ſentes. Gen. 3. 18.

אטל *Pahel*, lapidare. *In Targum Jonathanis. Reſpondet Hebraico* סָקַל. Exod. 8. 22. Deut. 22. 21.

אִיטַלְיָא Italia. Gen. 10. 16. *In Targum Hieroſolymitano. In Aruch dicitur*

quæ

והיא רומי quæ eſt Roma.

איטלקי Italicus. *Talmud Kiddus initio.*

אטם איטימוסא, איטימוס Promptus, diſpoſitus, paratus: futurus, futurum. Lev. 18. 53. *in Jonathane. Plur.* איטימוסין prompti: futuri. *A Græco* ἕτοιμος. Gen. 24. 22.

אטן אטון, & אטון *Emph.* אטונא Funis. Joſ. 2. 15. *Plur.* אטונין, איטונין Funes. Eſth. 1. 6. *Emphat.* אטוניא. Jerem. 38. 6. *Cum aff.* אטונוהי funes ejus. Iſa. 33. 20.

אטע Funis. *Plur. cum aff.* אטעוהי Funes ejus. Numer. 3. 26. *In Jonathane.*

אטר אטרון Satrapa, præfectus. Iſa. 9. 14. & 19. 15. *Idem ac* טירון, טורן *præpoſita littera* א. *Nonnullis* tyrannus.

אטרוגא, אטרוג Malus citrea. Cant. 2. 3. *Reperitur etiam ſcriptum* אתרוג *cum* ת, & אתרוגא.

אי Ubi? *Sæpe cum Pronominibus, & aliis particulis conjunctum invenies.* אידין ubinam? quiſnam? quodnam? 1. Sam. 9. 18. אי מכדין unde? undenam? אי מנן undenam? אימתי, אימת quando, ecquando? עד אימת quouſque? אי דלמא An forte? אי אלו Quænam iſtæ?

אי Non. *Per apocopen pro* אין. אי נקי Non innocens, noxius. אי כבוד Inglorius. 1. Sam. 4. 21.

איד, אידא Feſtum, dies feſtus. Eſth. 1. 3. *in utroque Targum. Ab Hebrais per contemptum ita vocantur Chriſtianorum feſta.*

איה איהו Ipſe. *Compoſitum eſt ex* אי, & הו. *Fœmin.* איהי Ipſa. Thren. 1. 4. & איהא Ruth 1. 16.

איך Quomodo, ſicut, quemadmodum: juxta, ſecundum. דאיך דמא Sicut cogitat. Prov. 23. 7. *In Targum ſæpius reperitur* היך *per* ה.

איכא Ubi? ubinam? *Item* אכא & איכא eſt, ſunt. *Componitur ex* אית eſt, & כא hic.

איכדין Ubi? ubinam? quomodo? Eſth. 8. 6.

איל, אילא, אילא Cervus. Deut. 14. 5. *Plur.* אילין Cervi. 1. Reg. 4. 23. *Fœm.* אילתא Cerva. Prov. 5. 19. *Plur. emphat.* אילתא Cervæ. Job 39. 4. Pſal. 18. 34.

אים אימתא, אימא Terror, horror. Gen. 15. 12. *Cum aff.* אימתי Terror meus. Job 33. 2.

אימתן Terribilis, horribilis, formidabilis. Iſa. 28. 16. *Plur.* אימתנין Terribiles. Hab. 1. 7. *Fœm.* אימתני Terrifica. Dan. 7. 7. *per apocopen, pro* אימתנית & *Sægol eſt loco Tzere.*

אימתי, אימתי Ecquando? Job 7. 4. עד אימתי Uſquequo? Pſal. 80. 5. *Per apocopen* אימת Quando?

איר Aprilis. Eſth. 3. 7. *In Targum ſecundo. Is fuit menſis ſecundus ab egreſſu Iſraelitarum ex Ægypto.*

אית Eſt, ſunt. *Cum* י *in fine* איתי. *Cum aff.* איתוהי Eſt ille. לאית

Non

Non eſt, *contractum ex* לָא, *&* אִית. Prov. 25. 14.

אִכָּא Eſt, ſunt. *Idem ac* אִית Prov. 19. 7. *Componitur ex* אִית eſt, *&* כא hic. Hinc לֵיכָּא non eſt, non ſunt.

אכב אַכְבָּא Gallus gallinaceus. Prov. 30. 30. *Aliis* equus generoſus. *R. Levi vult eſſe canem venaticum tenerorum lumborum.*

אכו אַבוּרנְקִי. *Vide in* כּוּרְנַק *Munſterus contendit eſſe numeri ſingularis, ſed longe fallitur.*

אֲכַל Edere, comedere, devorare, conſumere: clamare, vociferari: divulgare, promulgare, proferre in publicum, proclamare: tonare, perſonare, rugire. *Cum juxta hanc ſignificationem uſurpatur, ſæpe habet a fine* י, *ut* אֲכַלִי. *Ut plurimum cum nomine* קִרְצָא *conjungitur, tuncque ſignificat* calumniari, accuſare, criminari, obtrectare, deferre. *Ithpeh.* אִתְאֲכַל Edere, comedere, manducare: edi, comedi: abſumi, conſumi. *Apud Rabbinos* אִתְאֲכֵל concoqui, *de cibis. Aphel* אוֹכֵל Comedendum dare, cibum præbere, paſcere, depaſcere. *Apud Rabbinos* אֲכַל *interdum ſignificat* frui. *In Talmude Hieroſolymitano aliquando pro* אֲכַל *reperitur* כַּל.

אֲכִילְתָא Cibus, eſca, commeatus, dapes. 1. Reg. 19. 8.

אוּכְלָא Idem. *Item* fimus, ſtercus, excrementum. Lev. 8. 17.

מֵיכַל, מֵיכְלָא, מְכַלְתָּא. Cibus, eſca, dapes. Gen. 6. 21.

מֵיכְלוּתָא Idem. Prov. 31. 14.

אַכְלְיוּתָא, אַכְלְיוּת Clamor, rugitus, vociferatio.

אוּכְלוּסָא, אוּכְלוּס. Populus, cœtus, turba, turma, exercitus, congregatio. *Plur.* אוּכְלוּסִין Populi, turbæ. *A Græco* ὄχλος. Pſal. 45. 6.

אֲכַם Nigrum, atrum eſſe, obſcurum eſſe: nigredinem a Sole, *vel* ab igne contrahere.

אַכְמָא, אֲכַם Niger, ater, obſcurus, pullatus. *Fœmin.* אַכְמְתָא Nigra. Levit. 11. 19. *In Jonathane.*

אוּכָּמָא, אוּכָּם Idem. Eſth. 1. 9. *in Targum ſecundo. Plur.* אוּכָּמִין Nigri. Zach. 6. 2. *Fœm.* אוּכָּמְתָא Nigra. Deut. 14. 13. *&* אַכְמְתָא Levit. 11. 19. *in Jonathane.*

אוּכָּמְתָא Nigredo, obſcuritas. Thren. 4. 8. lanugo, *in paludibus, aut aquis corruptis naſcens.*

אוּכָּמוּת Idem. Eccleſ. 11. 10.

אכס אַכְסַדְרָא Prætorium, atrium, porticus, *locus, ubi allocuturi Reges, vel Principes expectant.*

אַכְסְנָן Hoſpes, viator, peregrinus. *Plur.* אַכְסְנָיָא, אַכְסְנִין Hoſpites, peregrini, viatores. Job 31. 32. Pſal. 146. 8.

אִכַּר, אִכָּרָא Agricola. Amos 5. 16. *Plur.* אִכָּרִין agricolæ. Jer. 31. 24. *Emphat.* אִכָּרַיָא Agricolæ. 1. Sam. 8. 12. *Apud Talmudicos ex plurali fœminino* אִיכָּרִיתָא.

Deus.

אֵל Deus. *Eſt etiam Pronomen numeri pluralis per apocopen pro* אִלֵּין Illi. *In Targum raro reperitur.* Cum aff. אֵלִי Deus meus. Pſal. 22. 2.

אֲלָא, אֲלָה Plangere, lamentari, ejulare. Joel. 1. 8. *Pahel* אַלִּי Idem. *Infin.* לְאַלָּאָה Ad lamentandum. Jud. 11. 40. *Alii exponunt*, ad contabulandum.

אִלְיָא, אֲלִיָּא, אִלְיָא Lamentatio, querela, luctus, ejulatio, lamentum, planctus. Jer. 9. 10. Ezech. 19. 14.

אִלְיוּתָא Idem. Job 3. 8. *Legitur etiam* אֲלִיוּתָא.

אַלְיָתָא Lamentatrices. Jerem 9. 17.

אִלָּא Funda. Cant. 8. 5. אִלָּה Frumentum, fruges in horreum collectæ.

אַלִּיתָא Cauda. Exod. 29. 22. Levit. 7. 3.

אִלָּא, אֶלָּא Verum, ſed: niſi, ſi non. *Videtur deductum ex* Græco ἀλλά.

אַלְּתָא Quercus. Joſ. 24. 26.

אִלְיוֹן, אֲלִיוֹן Pollex, *tam manus, quam pedis*. Exod. 29. 20.

אלב אִילְבְּנָן Libanus mons, *de quo D. Hieronymus in Zachariam hæc habet.* Nihil Libano in terra promiſſionis excelſius eſt, nec nemoroſius, atque condenſius. *Addit in Oſee etiam cap. 14. Ejus arbores*, quantum in auras conſurgunt vertice, tantum radices in ima demergere, ut nulla tempeſtate quatiantur, ſed ſtabili mole conſiſtant.

אלג אֶלְגָּבִישׁ Grando immanis. Ezech. 13. 11. *Nonnulli putant eſſe dictionem compoſitam ex* אֵל *potens*, & גָּבִישׁ lapis pretioſus.

אַלְגְּוָתָא *Vox eſt peregrina, & corrupta.* Num. 34. 6. *in Targum Jonathanis ſignificat* interiora.

אֱלָהּ, אֱלָהָא Deus. Dan. 2. 28. *Plur.* אֱלָהַיָּא, אֱלָהִין Dii. Dan. 2. 47. *A Rabbinis ficta Numina dicuntur* אֱלוֹהוֹת.

Superſtitione ducti pro אֱלָהּ *Judæi etiam ſolent ſcribere* אֱלָקָא *ea mente, & cogitatione, ut, ſi libro, in quo Dei nomen per* אֱלָהּ *exaratum eſt, forte profanum, & indignum aliquid accidat, in nominis Divini contumeliam, & injuriam non redundet. Hinc Jonathan* קֳדָם אֱלָקָא עִלָּאָה Coram Deo excelſo. Gen. 14. 19. *In Targum crebro retinetur nomen* אֱלֹהִים, *vel pro eo adhibetur* יְהֹוָה, *ut in toto Capite primo Geneſeos clare apparet. Rabbini autem pro Hebræo* אלהים *ſolent uſurpare* אֱלֹקִים, *vel* אֱלוֹרִים *Huic corruptioni ſæpe apud eoſdem ſubjectum legitur nomen Dei Tetragrammaton* יְהֹוָה, *&* אֶהְיֶה, *in quibus pro* ה *reperitur* ד. *R. Salomon ad verba illa Geneſeos 4. 26.* אָז הוּחַל לִקְרֹא בְּשֵׁם יְהֹוָה Tunc cœptum eſt invocari nomen Domini. Cœptum eſt, *id eſt, inceperunt vocare nomina hominum, & nomina Idolorum nomine Dei benedicti*, לַעֲשׂוֹתָן ע״ז וְלִקְרוֹתָן אֱלוֹהוֹת, ut facerent ex illis Idola, & vocarent ea Deos. *Per abbreviaturam* ע״ז *ſignificatur* עֲבוֹדָה זָרָה *h. e.* cultus alienus, ſive extraneus, *ſcilicet* Idololatria. *Hoc nomi-*

mine עֲבוֹדָה זָרָה *appellatur etiam Tracta-tus Talmudicus. Synonyma autem ſunt* עֲבוֹדָה זָרָה & עֲבוֹדַת אֱלִילִים.

אֱלָהוּתָא Deitas, divinitas, divina maje-ſtas.

אֱלָהֵן Sed, niſi, præter, præterquam. *Cum* דִּ *ſequente*, eo quod, quandoquidem, quia, niſi ut, niſi quia, propterea: אַף אֱלָהֵן quanto magis: quanto minus, *juxta ſenſum*.

אֲלוּ En, ecce. וַאֲלוּ צְלֵם חַד Et ecce imago quædam. Dan. 2. 31. *Aliquando dicitur* אֲרוּ *litteris* ל, & ר *inter ſe commutatis*.

אִלּוּ Si, ſiquidem: utinam כְּאִלּוּ ac ſi, quaſi, perinde ac ſi. *Pro eo in Talmud Hieroſolymitano uſurpatur* כִּילוּ.

אִלּוּלֵי Si, niſi. *Adjectam ſæpe fini habet particulam* פוֹן, *ut* אִלּוּלֵיפוֹן, & *ſine* י, אִלּוּלֶפוֹן.

אֲלוּתַ. *Vide in* לוּתַ *vel* לְוַאי.

אֲלוֹאִין, אֲהָלוֹת Aloe. Pſal. 45. 9. Cant. 4. 14. *In Venetis Bibliis reperitur* אֲלוֹאִין.

אִלֵּךְ Illi, iſti. Dan. 3. 12. 23. 27. *Pronomen numeri pluralis idem ac* אֵלֶּה & אִלֵּין.

אֵילָךְ Ultra, ulterius. Eſth. 2. 14. אֵילָךְ וְאֵילָךְ hinc inde: huc illuc: מֵאֵילָךְ ab-hinc, deinceps.

אַלֵּל Explorare, ſcrutari. *Pahel* אַלֵּל Idem. Joſ. 2. 1. *Particip.* וּשְׁלַחוּ מְאַלְלִין Et miſerunt exploratores. Jud. 1. 23. *Infin.* לְאַלָּלָא Ad explorandum. Num. 13. 7.

אַלָּלִין Exploratores. Gen. 42. 9.

אֱלִיל Idolum, res inanis, vanitas. Job 13. 4. אֱלִילִית Idolum fœmina, Diva.

אֱלוּל Elul, *nomen menſis reſpondentis* Auguſto. *Nonnulli hunc menſem ita dictum arbitrantur, quia in eo, demeſſa jam ſegete, nihil in agris relinqueretur*.

אֲלֵם Robuſtum, fortem eſſe. Deut. 31. 7. *Ithpahel* אִתְאֲלֵם Idem. Pſal. 90. 10. *Item* obmuteſcere. Pſal. 39. 3. 10. Eccleſ. 12. 7. *Pahel Partic.* מְאַלְּמָא roborans. Ruth. 1. 18.

אַלִּים Fortis, robuſtus. Job 9. 4. *Plur.* אַלִּימִין fortes, robuſti. Deut. 20. 1.

אַלִּימוּתָא, אַלִּימוּת Fortitudo. Job 30. 21.

אִלְּמָא Mutus. Exod. 4. 11.

אִלְּמָנָא Idem. Pſal. 38. 14.

אֲלֻמָּא Manipulus. *Plur.* אֲלוּמַיָּא Manipuli, faſciculi ſegetis. Ruth 2. 15. *Rabbini adhibent* אֲלֻמּוֹת & אֲלֻמִּים.

אוּלָמָא, אוּלָמָא, אוּלָם Porticus, ve-ſtibulum. 1. Reg. 7. 19. *Plur.* אוּלָמֵי ve-ſtibula. Ezech. 41. 15.

אַלְמוּגִין Ligna thyina, cedrina, *vel* co-rallium. 1. Reg. 10. 11. *A nonnullis inter cedrorum genera arbor hæc recenſetur*.

אִלְמָלֵי, אִלְמָלֵא Si, niſi, ſi non. Pſal. 106. 23.

אִלֵּן, אִלֵּין, הָאִלֵּין Illi, illæ, illa: iſti, iſtæ, iſta. Gen. 2. 4. *In dialecto Hieroſolymitana* הָמִלֵּין Quænam ſunt illa?

אִילָנָא, אִילָן Arbor. Gen. 1. 11. *Plur*

F Ar-

אִילָנִין Arbores. *Emphat.* אִילָנַיָא. Jud. 9. 8. *A Rabbinis autem decem* סְפִירוֹת numerationes *appellantur* אִילַן הַקַּבָּלָה arbor Cabbalæ, *ſeu* Cabbaliſtica, *quia illas ad imaginem arboris ſolent diſponere, ut ex iis inter ſe ita diſpoſitis, maxima, quæ inter eas intercedit, conjunctio, & affinitas facilius cognoſcatur. Vide Diſputationem præmiſſam huic Lexico.*

אֲלַף Diſcere: aſſueſcere. Ezech. 19. 3. *Part. paſſ.* אֲלִיף edoctus, aſſuetus. *Pahel* אַלֵּף & אַלִּיף Docere. *Ithpah.* אִתְאַלַּף Doceri, *ut* קוּשְׁטָא אִתְאַלְּפוּן Veritatem docebuntur. Iſa. 26. 9.

מַלִּיף, & מַלֵּף Docens, doctor, *quaſi* מְאַלֵּף. Deut. 4. 1. *Plur.* מַלְּפִין Doctores. Jer. 6. 17. *Item paſſive* מַלַּף Aſſuetus. Jer. 31. 18. *Plur.* מַלְּפִין Aſſueti. Jerem. 13. 23.

אוּלְפָּנָא, אוּלְפַּן Doctrina, inſtitutio, inſtructio. Iſa. 28. 26. *Apud Rabbinos* בַּר אוּלְפָּן Juris peritus, Doctor juris divini, *qui etiam ab iiſdem ſolet appellari* בַּעַל הֲלָכוֹת *vel* בֶּן הֲלָכוֹת Jurium peritus. *Hinc dicitur* בֵּית אוּלְפָּנָא Domus doctrinæ, *hoc eſt*, Schola, Gymnaſium.

אֶלֶף, אַלְפָּא, אֲלַף Mille. Dan. 1. *Plur.* אַלְפִּין millia. Num. 35. 5. *Conſtr.* אַלְפֵּי. Deut. 5. 10. *Emphat.* אַלְפַיָא. Mich. 5. 2.

אִלְפָּא Navis, navigium. Gen. 1. 3. *Plur.* אִלְפִין Navigia. *Emphat.* אִלְפַיָא. Pſal. 104. 26.

אַלְפָּא בֵּיתָא, אָלֶף בֵּית Alphabetum. *Hinc* אַלְפָּא Primum, primarium, *ſicuti Alpha eſt prima Alphabeti littera. Præterea* אַלְפָּא בֵּיתָא *ſignificat apud Maſorethas in Masôra Pſalmum 119. qui vocatur* אַלְפָּא בֵּיתָא רַבְּתָא Alphabetum magnum, *quia ſecundum ordinem litterarum Alphabeti conſcriptus eſt.*

אלה אֱלָהָא Deus, & אֱלָהִים *pro* אֱלָהָא. Ezræ 4. 24. & אֱלָהִים. Dan. 2. 7.

אַלְקַפְּתָא Secundus a Rege, prorex: vicarius, *pro Hebræo* מִשְׁנֶה. Gen. 41. 44. *in Targum Jonathanis. Legitur etiam* אַלְקַפְּטָא.

אלש אָלוּשׁ *Nomen proprium loci.* Num. 16. 26. *in Jonathane. Fortaſſe hinc nomen impoſitum deſerto cuidam* מִדְבַּר אָלוּשׁ, *de quo mentio in Bereſchît rabbà ſect.* 48.

אֵם, אִמָּא Mater: bivium: Metropolis. Gen. 3. 20. 2. Sam. 20. 19. *Plur. ex forma maſculina* וְאִמְּהוֹן & matres ipſorum. Thren. 4. 3.

אמה אַמְהוּ, אַמְתָא, אַמְהָה Ancilla. *Forma* abſoluta raro reperitur. *Plur.* אַמְהָתָא, אַמְהָן Ancillæ. Gen. 12. 16. 2. Sam. 6. 22. *Conſtr.* אַמְהַת. 2. Sam. 6. 20.

אמט אַמַטְתָא Caligo, obſcuritas, tenebræ denſæ, & maximæ; & אַמִיטְתָא *cum Jod.* Joel 2. 2. Pſal. 97. 2. *In Bibliis autem Venetis male legitur* במיטתא *ſine littera Aleph.*

אמל אַמְלִין Chlamydes, togæ. Ezech. 27. 24. *R. David ait, ſe non inveniſſe fratrem, ſeu ſocium hujus vocis.*

Ma-

Digitized by Google

אמם אִמָּא , אֵם Mater : bivium : metropolis . *Apud Rabbinos etiam* matrix. *Plur.* אִמָּהָן *Emphat.* אִמָּהָתָה Matres. *Legitur* Cant. 8. 5. אִמָּן *fortaſſe pro* אִמָּא . *A Grammaticis* אִמּוֹת הַקְּרִיאָה matres Lectionis *dicuntur tres litteræ* אוי , *quia vicem vocalium gerunt in iis libris, qui ſunt ſine vocalibus.*

אֲמָאי Cur , quare? Eſth. 2. 7. *Sic* אֲמָא quare? cur? quamobrem?

אַמָּה , אַמְּתָא Cubitus , menſura cubitalis . Ezech. 40. 5. *Plur.* אַמִּין , אַמַּיָּא Cubiti . Ezech. 43. 13. *Apud Rabbinos* אַמַּת הַבִּנְיָן cubitus ædificii, *h. e.* virga menſoria , decempeda . *Tres cubiti fuerunt in Sanctuario, primus tres palmos continebat, alter ſex , tertius decem . Secundus cubitus dicebatur etiam* בֵּנוֹנִי medius .

אוּם , אוּמָּא , אֻמָּא Natio, gens , populus : Dan. 3. 28. *Plur.* אוּמִּין , אוּמַּיָּא Populi . Dan. 3. 4. Gen. 25. 3. *Conſtr.* אוּמֵּי nationes . Num. 25. 15.

אָמֵן Amen , verum , firmum , ratum eſto . Num. 5. 22. *Dictio hæc* Amen *vulgo nota eſt , neque ſolum Hebræis, Chaldæis , Syris , ſed omnibus fere terrarum nationibus uſitata , modica tantummodo juxta Linguarum proprietatem commutatione facta . Tamquam ſubſtantivum in Textu Biblico Hebraico bis invenitur , & per eam tunc ſignificatur* Veritas , Fides : יִתְבָּרֵךְ בֵּאלֹהֵי אָמֵן Benedicat ſibi per Deum veritatis, vel fidei ; יִשָּׁבַע בֵּאלֹהֵי אָמֵן Juret in Deo , *vel* per Deum veritatis . Iſa. 65. 16. *h. e.* בֵּאלֹהֵי אֱמֶת Per Deum veritatis, *videlicet verum , qui vere , & fideliter promiſſiones ſuas ſervat . Hinc fit , ut ſit etiam vox aſſentiendi , & confirmandi id , quod dictum eſt , ſive bonum , ſive malum ſit . Hoc colligitur ex multis Sacræ Scripturæ locis . Ita Num. 5. 22. mulier ob adulterium ſuſpecta ad Sacerdotem adducta , poſtquam ſuper eam maledictionem protulerat , quæ inibi habetur, maledictionem confirmabat per repetitam dictionem* אָמֵן אָמֵן , Amen Amen ; *quaſi diceret , quidquid contra me dictum eſt, fiat, ratum eſto , ſi noxia ſum . Ita omnibus maledictionibus a Levitis pronuntiandis Deut. 27. tenebatur populus reſpondere* אָמֵן Amen . *Ita Nehemiæ* 8. 7. *Eccleſia Eſdræ benedicenti reſpondebat* אָמֵן Amen . *Hæc conſuetudo reſpondendi* Amen *Sacerdoti maledicenti, vel benedicenti videtur viguiſſe etiam primis Eccleſiæ temporibus , ut colligitur ex* 1. ad Corinth. 14. 16. Ἐπεὶ ἐὰν εὐλογήσῃς τῷ πνεύματι , ὁ ἀναπληρῶν τὸν τόπον τοῦ ἰδιώτου, πῶς ἐρεῖ τὸ Ἀμὴν ἐπὶ τῇ σῇ εὐχαριστίᾳ, *h. e.* Cæterum ſi benedixeris ſpiritu, qui ſupplet locum idiotæ, quomodo dicet Amen ſuper tuam benedictionem? *In Talmude Hieroſolymitano multa leguntur in Tractatu* תַּעֲנִית Taanìt cap. 2. *ad vocem* Amen *pertinentia , quo curioſos Lectores mittendos cenſeo . Item multa Hebræi de neceſſitate , & virtute reſponſionis* Amen *ſcripta reliquerunt in JalKùt ad Pſal.* 31. 24. *in Medràſch Tillìm , in libro Muſàr cap.* 4. *Triplex preterea* Amen *fuiſſe tradunt Talmudiſtæ ; aliud* Amen acceleratum, *aliud* Amen amputatum , *aliud* Amen pupillare , *ſive* Orbum *in Tractatu* בְּרָכוֹת Beracòth . Amen acceleratum *dicebatur, quod feſtinanter proferebatur , quaſi cum* א *breviſſimo , & accentu in ultima , ut* אֲמֵן ; *vel quod ante abſolutum ſermonem reſpondebatur .* Amen amputatum *vocabatur , quod pronuntiabatur ultima littera* ן Nun *quaſi eliſa , & abſciſſa , veluti ſi diceretur* Ame . Pupillare Amen *appellabatur , quod carebat præcedenti benedictione , veluti patre , quando nimirum quis* Amen *reſpondebat inconſulto , nulla prævia Sacerdotis benedictione , vel precibus . Pœnam etiam Hebræi deſignant his modis* Amen *reſpondentibus . Ajunt itaque loco citato . Quicumque reſpondet* Amen pupillare , ejus liberi erunt pupilli : Acceleratum , accelerabuntur , vel celeriter tranſibunt dies ejus : qui vero diu moratur in pronuntiatione Amen , dies ejus , & anni ejus prorogabuntur . *Ut autem opportune populus* Amen *reſponderet in Templis majoribus , ut Hieroſolymis , & Alexandriæ , ubi difficulter a*

populo Sacerdos audiri poterat , Eccleſiæ miniſter huic muneri addictus ſignum linteo albo agitato dabat . Statim vero populus Amen *reſpondere tenebatur , ne in ſuperſtitionis notam incurreret .*

הימנו , הימנות , הימנותא Fides, veritas.

מהימן , מהימנא Fidelis, fidus, verax. *Plur.* מהימנין Fideles. *Fœm.* מהימנתא Fidelis, fida. *Plur.* מהימנן Fideles.

אומן , אומנא Artifex, opifex, *ita dictus , quod in ſua arte debet eſſe fidus. Plur.* אומנין , אומניא Artifices. Hoſ. 13. 2. 2. Reg. 24. 14. *Fœm.* אומנן. Exod. 35. 33. *in Jonathane.*

אומנותא Ars, artificium, opificium. Exod. 31. 5.

אומנא Latus, angulus. Levit. 19. 9. & 23. 22. *in Jonathane.*

אומנים , אומנוס *Nomen montis* . Numer. 34. 8. *in Jonathane , in quo mortuus eſt Aaron* . Deut. 32. 50. *in Jonathane.*

אמפ אמפורין Mercatores, negotiatores. Gen. 25. 3. *in Jonathane.*

אמר Dicere, loqui. *Ithpehal* אתאמר dici. *Dicitur etiam* אתמר Job 34. 31. *Ithpah.* אתאמר Idem. על כן יתאמר Idcirco dicitur, *vel* dicetur. Geneſ. 10. 9.

מימר , מאמר , מימרא Verbum, ſermo, oratio, dictum, edictum. Pſal. 18. 27. Eſr. 6. 9. *Cum aff.* מימרי ſermo meus. Job 33. 3.

מאמר , מאמרא Idem. Prov. 16. 24. *Plur.* מאמרים apophthegmata.

אמוראה Doctor.

אמר , אמרא Ovis, agnus, pecus. Gen. 30. 32. *Plur.* אמרין agni. Exod. 29. 38. *Emphat.* אמריא. Lev. 1. 10. *Fœmin. ſing.* אמרתא agna, agnicula. Lev. 5. 6.

אמרא Ora, fimbria, faſcia. Pſal. 133. 2. *Munſtero* pharetra.

אמרכלא , אמרכל Dux, princeps, præfectus, præpoſitus. Iſa. 22. 23. *Plur.* אמרכלין. *Emphat.* אמרכליא Duces, principes. *In Targum Jonathanis plerumque legitur* אמרכול , *& in Plurali* אמרכולין.

אן Ubi? ubinam? *Adhibetur etiam ſine interrogatione.* 1. Sam. 26. 16.

לאן Quo, quonam, quorſum? ad quem locum? עד אן quouſque? מנן unde? *Dicitur etiam* מנאן , *&* מנין. *Apud Talmudicos* מנאלן unde nobis *ſc. conſtat ? pro* מן אן לן , *reſpondetque Hebraicæ phraſi* מאין לנו.

אין , אן Si. *In continuata ſententia repetitum valet* ſive. *Interrogative* num, numquid?

אנא , אנה Ego. *Plur.* אנן , אנחנא , *& ablato* א , נחנא. Nos. *Apud Rabbinos eſt etiam* אנו , *& apud Talmudicos* אנן. *In lingua Hieroſolymitana* א *ab initio ſæpe tollitur , ut* ונא *pro* ואנא & ego. *Plur.* נן *pro* אנן , דנן *pro* דאנן.

אנא , אינא Ille, ipſe: is. *Plur.* אנון , אנון Illi, ipſi. *Fœm.* אנין , הנין Illæ, ipſæ. *In Talmude Hieroſolymitano* א , *accedentibus ſervilibus , ſæpe eliditur.*

אנב אנבא. *Vide ſupra in* אבב , *ubi etiam* אבא fructus, proventus.

אנג אנגלא Angelus. *Plur.* אנגלין *Emph.* אנגליא. *Conſtr.* אנגלי Angeli. Pſal. 50. 5.

אנד אנדרטא Effigies, imago, figura, perſona, ſtatua. Eſth. 3. 2. *Plur. emph.* אנדרטיא Statuæ. Eſth. 3. 5.

Su-

Google

אנח Suſpirare, gemere, ingemiſcere. *Ithpehal* אִתְאֲנַח Idem. *Ithpahel* אִתְאַנַּח Idem. Iſa. 24. 7. *& contracte* וְאִתְנְחוּ Et ingemuerunt. Exod. 3. 23. *in Jonathane*.

אַנְחָא, אֲנָחָא Gemitus, ſuſpirium. *Plur.* אַנְחִין Suſpiria. *Cum aff.* אַנְחָתִי Suſpiria mea. Thren. 1. 12.

תִּינְחְתָא, תִּינַחְתָא Idem.

אנך, אוּנְכָא Onyx, *lapis pretioſus*. *Plur.* אוּנְכִין Onyches. Numer. 33. 8. *in Jonathane*. *In Ghemarà ſcribitur* אינך, & *a R. Salomone explicatur* carbunculus.

אנן Plangere, lugere, mæſtum eſſe. Eccleſ. 7. 4. *Solet proprie uſurpari de luctu interno, quemadmodum* אבל *de luctu externo*.

אֲנִינוּת אֲנִינוּתָא Querela, lamentum, luctus, mæſtitia, dolor. Thren. 2. 5.

אֲנַנְקֵי Neceſſitas, neceſſarium: afflictio, calamitas: anguſtia, oppreſſio. Gen. 22. 14. *in Targum Hieroſolymitano*. *Pro eo ſæpe reperitur adhibitum* אֲנִיקֵי, *ut* Eſth. 5. 1. *in Targum ſecundo*.

אנס Cogere, urgere: impellere, vim inferre: diripere: depopulari, premere, opprimere. *Inf.* לְמִינַס ad cogendum. Iſa. 29. 20. *Apud Rabbinos conjunctum cum* נַעֲרָה puella, *vel* בְּתוּלָה virgo, *ſignificat* violare, vi pudicitiam eripere, vi comprimere. *Ithpehal* אִתְאֲנַס idem. *Aphel Futur.* לָא תוֹנִיסוּן Non opprimatis. Jerem. 7. 6. *Hebraice* לֹא תַעֲשֹׁקוּ.

אוֹנְסָא, אוֹנְסָא, אוֹנֶס Vis, violentia, rapina, direptio, oppreſſio, neceſſitas, coactio, oppreſſio. Amos 2. 8. Iſa. 59. 4. בְּאוֹנֶס Coacte. *Plur.* אוֹנְסִין Oppreſſiones. Iſa. 5. 11. *&* אוֹנְסִין. Iſa. 33. 15.

אֲנִיסָא Idem. Eccleſ. 7. 8. Cant. 6. 5.

אֲנִיסוּת Idem. Eccleſ. 5. 7. Cant. 6. 5.

רִשְׁמִין דְּמִינַס מִינַס Idem. Iſa. 10. 1. Signaturæ violentiæ, *vel* injuriæ.

אוֹנוֹס, אוֹנַס, אָנוֹס, אֲנַס Violentus: prædo, raptor: tyrannus: dominus, dominator. Exod. 2. 16. *in Jonathane*. *Plur.* אֲנוֹסַיָּא, אֲנוֹסִין domini: tyranni.

אנף אַנְפָּא, אַף, *&* אַנְפָּא Facies, vultus, naſus. *In Jonathane*. Num. 15. 38. ora, fimbria. *Plur.* אַנְפִּין, אַנְפֵּי, *&* אַפִּין, אַפֵּי Facies, ſuperficies. *Hinc* עַל אַפֵּי In ſuperficie, ſuper. מֵאַפֵּי A facie, ante.

אַנְפִּלִין Penetralia, conclavia, tabernacula. Cant. 4. 12. *Videtur deduci ex Græcis vocibus* ἀντὶ, & πυλὼν atrium.

אנץ Incitare, ſtimulare. Eccl. 12. 12. *Inf.* לְאַנָּצָא ad ſtimulandum.

אנק Gemere, ingemiſcere, ſuſpirare. *Verbum proprium ſauciorum animam efflantium*. *Ithpeh.* אִתְּנַק *& Ithpah.* אִתַּנַּק idem.

אֲנַקְתָא Gemitus, ſuſpirium. Pſal. 79. 11.

אֲנִיקוּתָא Idem, Pſal. 102. 21.

אֲנִיקָא, אֲנִיקֵי, אֲנִיק Gemitus, anxietas, calamitas, afflictio, anguſtia. Pſal. 107. 39.

אִינְקָא *Nomen avis juxta quoſdam, quæ vocem naturalem edidit coram Rege Salomone*. Eſth. 1. 2. *in Targum ſecundo*. *Plur.* אַנְקִין, *vel* אֲנָקִין.

אוּנְקְלָא Uncus, hamus. Job 40. 21. *Plur.* אוּנְקְלִין unci. Eſth. 1. 6. *&* אַנְקְלִין Exod. 26. 36. *in Targum Hieroſolymitano*.

אנש, אֱנָשָׁא Homo, mortalis: quiſque: aliquis. 2. Sam. 2. 3.

Dan,

Dan. 2. 10. *Per aphæreſin* נש, *&* נש, *&* נשא, *ſicque conjungitur cum* בר, ut בר־נש, ברי נשא filius hominis, *h. e.* homo. *In Targum Jonathanis*, *& Hieroſolymitano* Prov. & Job. *Geminatum* אנש אנש *ſignificat* quiſque, unuſquiſque, quilibet. *Si ei præponas* לא, *ut* לא אנש nemo, nullus. *Plur.* אנשין homines: quidam. *Diſtributive*, quidam, aliqui. *Conſtr.* אנשי. *Talmudice*, *& Hieroſolymitane* אינשי.

אנת, *vel* את Tu. *Plur.* אנתון, אנתין אתון Vos. *Fœm.* אתן, אתין Vos. *Reperitur etiam* אתין *cum* י.

אתא, *&* אנתו, אנתתא, אנתא, אתתא, אתו Uxor, fœmina, mulier.

אסא Sanare, curare, mederi. *Pahel* אסי idem. 2. Reg. 2. 21. *Ithpahel* אתסי, אתאסי Sanati, curari. 2. Reg. 2. 22.

אסיותא, אסותא, אסו Sanatio, curatio, medicina, ſanitas, cura, medela. Jerem. 8. 22. Iſa. 58. 8.

מאסיא, מאסי Idem. Prov. 4. 22. & 12. 18.

אסי, אסיא, אסיא Medicus. Exod. 21. 9. *Plur.* אסותא Medici. Gen. 50. 2.

אסא Myrtus, *arbor*. Eſth. 2. 8. *in Targum ſecundo*. *Plur. emphat.* אסיא myrti. Eſth. 8. 15. *Eſt etiam nomen proprium Regis Judæorum*.

אסיא Fundamentum. *Aliqui contendunt legendum* שתאסיא Baſis, *vel* שתאסא.

אסיא Aſia. אוסאי Aſiani, Aſiatici. Pſal. 120. 5.

אסר, איסר *&* אסרא Cervical, pulvinar cervici ſubjectum. Gen. 28. 11. *Plur.* אסרין Cervicalia. *Cum aff.* איסרוהי Cervicalia ejus. 1. Sam. 26. 16.

אסט Comeſſari, epulari. Prov. 23. 20. *Hinc Græcum* ἀσωτεύομαι luxurioſe vivere.

אסיט Comeſſator, epulo: luxurioſus. *Græce* ἄσωτος. Prov. 23. 21.

אסטגנין Aſtrologus: genethliacus: magus. *Plur.* אסטגניניא, אסטגנינין Aſtrologi. Exod. 8. 12. *Uſurpatur pro voce Hebraica* חרטמים magi.

אסטגנינות Aſtrologia. *Reperitur aliquando* cum צ *in medio*. *Aliis* Aſtronomia, *h. e.* חכמת המזלות ſcientia aſtrorum.

אסטונא Porticus: ſcamnum, ſolium, ſedes, cathedra. *Quia autem porticus eſt prope portam, ab Hæbreis* בית שער *vocatur*.

אסטליתא, אסטולא, אסטלא Stola, pallium. *Scribitur interdum cum* צ. *Item* amictus, chlamys, veſtimentum. Gen. 9. 23.

אסטרטא, אסטרט Via, ſemita: platea. *Plur.* אסטרטיא, אסטרטין Viæ, ſemitæ. *Quandoque reperitur* אסרט, *ut* Deut. 11. *in Jonathane*.

אסטרטיג Dux, Imperator. *Græce* στρατηγός. *Item* ſtatio militum, acies ſtationaria, milites, ſtationarii. 1. Sam. 13. 13. *Pluralis* אסטרטיגין, *&* אסטרטגין Duces. 2. Sam. 8. 14.

אסטרטילוסי, אסטרטילוסין Duces agminis militaris. Eſth. 3. 12. & 9. 3.

אסט־קלילא *Vox eſt peregrina, & corrupta*. Eſth. 5. 9. *Exponitur per* laminam æream.

אסך אסכלא Craticula: cratis ferrea: vas culinarium. *Plur. emphat.*

phat. אַסְכַלְתָּא craticulæ. Num. 31. 23. *in Jonathane.*

אַסְכֵמָא Habitus: figura, ornatus, ſpecies. Prov. 7. 10. *Græce* σχῆμα.

אסל אַסְלָא Vectis, pertica: baculus: axis. *Plur.* אַסְלִין Vectes, perticæ. Lev. 26 26. *in Targum Jonathanis.*

אסן, אַסְנָא *Idem ac* סַנָא Odium, inimicitia. Gen. 50. 15. & 27. 41. *in Jonathane.* Deut. 19. 4.

אסף אִסְפְּלֵירָא Spelunca, ſpecus, antrum, caverna. Exod. 33. 22. *in Jonathane. Munſtero* cœnaculum, conclave.

אִסְפְּלָעִיתָא, אִסְפְּלָנִיתָא Splenium, emplaſtrum, *peculiariter ex cera, & adipe.* Job 30. 24. *Munſtero* clamor.

אִסְפַּנְיָא Hiſpania. *In Targum* Obadiæ v. 20.

אִסְפַּנְקִי, אִסְפַּנְק Zona, cingulum. 2. Sam. 18. 11.

אִסְפַּסְתָּא Pabulum, cibus jumentorum, migma. Gen. 43. 23. *Talmudicis hæc vox frequentiſſima.*

אִסְפַּקְלָטוֹר Spiculator, ſatelles, carnifex. *Reperitur etiam ſine* א. *Rabbinis uſitata admodum hæc vox eſt.*

אִסְפַּקְלַרְיָא, אִסְפַּקְלָרָא, אִסְפַּקְלַר Speculum. Job 27. 17. *Plur.* אִסְפַּקְלָרִין ſpecula. Deut. 33. 17. *in Jonathane. Apud* Rabbinos אִסְפַּקְלַרְיָא דְאוֹרַיְיתָא *Specularium Legis. Ita* eximii Legis Doctores *ab iis vocantur.*

אִסְפַּרְמָקִין Aromata, pharmaca. Deut. 28. 23. *in Targum Jonathanis. Videtur deductum a Græco* φάρμακον.

אס״ף *Eſt abbreviatura ſignificans duos accentus* Athnàch, *&* Sophpaſùk. *Ea Maſorethæ utuntur admonentes, dictionem aliquam ob accentum minorem pauſantem, veluti* Tiphchà, Rebhià, SaKèph Katòn *ſcribi cum vocali* Kamètz, *æque ac ſi pauſis majoribus* Athnàch, & Sophpaſùk *eſſet ornata, quarum vis hujuſmodi eſt, ut ex Grammatica habetur. Hinc Grammaticorum præceptum ſolet eſſe,* "*voces, quæ non declinantur, carere* באס״ף *paucis* Athnàch, *&* Sophpaſùk. *Voces enim indeclinabiles, ut vulgo a Grammaticis vocantur, ſunt* מִלּוֹת הַדְּבֵק dictiones adhæſionis, *quæ ex ſe ſolæ numquam reperiuntur, ſed cum aliis vocibus conjunguntur.*

אסק אִסְקְרִיטִין Tubi, fiſtulæ. Zach. 4. 12. lagana, placentæ, *ex ſimila, & oleo.* Exod. 16. 31. *in OnKeloſo. In Aruch autem eſt* איסקריטאין.

אֲסַר Ligare, colligare, vincire. Gen. 42. 24. vetare, prohibere, *quemadmodum etiam apud Rabbinos. Hinc* אָסוּר vetitum, prohibitum, illicitum. *Aphel* אַסַּר Idem. *Ithpeh.* אִתְאֲסַר ligari, vinciri. *Talmudiſtæ* א *elidunt,* אִיתְּסַר prohiberi, vetari. *Hinc* מִיתְּסַר prohibitum, vetitum.

אִסּוּר, אֱסוּר Vinculum, ligamen. Dan. 4. 12. *Plur.* אִסּוּרִין, אֱסוּרִין vincula. *Interdum idem eſt, ac* אִסּוּרִין caſtigationes. Eccleſ. 7. 10.

אֲסִיר Vinctus, ligatus. Jer. 40. 1. *Plur. emph.* בֵּית אֲסִירַיָּא Domus vinctorum, carcer. Jerem. 32. 2.

אִסָּר Obligatio. Numer. 30.

אֱסָרָא, אֱסָר Interdictum. Dan. 6. 7. obligatio, vinculum. Judic. 15. 14.

אֱסַרְתָּא, אֱסָרָא Ligamen, vinculum, nexus, manipulus, faſciculus *ſegetum, aut aliarum rerum. Plur.* אֱסָרִין, *&* אֱסָרָן vincula.

מַסּוֹרֶת Vinculum. Exod. 20. 37. *&* מַאֲסֹרֶת Ezech. 20. 37.

Via,

Digitized by Google

אִסְרַטָא Via, ſemita. Job 16. 22. *Plur.* אִסְרַטְיָא , אִסְרַטִין viæ. Deut. 1. 1. *Conſtr.* אִסְרַטֵי Job 6. 18. & 19. *Etiam fœm. apud Rabbinos.*

אסת אִסְתַּוְרָא Greſſus, inceſſus, pes, talus pedis. *Item* tibia. *Græce σαυρός. Plur.* אִסְתַּוְרֵי , אִסְתַּוְרִין Pedes. Pſal. 73. 2.

אִסְתַּנְיָא Aquilo, Boreas, ventus Septemtrionalis, Aquilonaris. Job 37. 22. *in Targum altero. Aruch legit* איסתנא.

אִסְתְּנִיס Infirmus, debilis: tener. Job 6. 7. *Græce ἀσθενής. Frequenter adhibetur apud Talmudicos.*

אִסְתִּירָא Stella. *Græce ἀστήρ. Hinc nomen* Eſther *Hebræi volunt derivatum fuiſſe, quaſi pulcra eſſet, ac ſtella Veneris.*

אִסְתְּהַר Idem. Job 31. 26.

אע, אָעָא Lignum: arbor. Num. 31. 20. *Plur.* אָעִין. *Conſtr.* אָעֵי Arbores: ligna. Joſ. 9. 21. *Emphat.* אָעַיָּא Lev. 1. 6.

אֲנִירָתָא Cancelli. Judic. 5. 27. *Item* feneſtella, tranſenna.

א״ע *Abbreviatura eſt idem ſignificans, ac* אֶבֶן עֶזְרָא Abèn Ezrà. *Abèn eſt nomen ex Lingua Arabica deſumptum, quo plures Arabes ita vocantur. De Abèn Ezrà vide Diſputationem noſtram huic Lexico præfixam. Præterea hæc eadem abbreviatura apud Talmudiſtas præcipue adhibetur pro vocibus integris* אָמַר עוּלָּא Dixit Ula.

אע״ג *Abbreviatura etiam hæc eſt idem valens, ac* אַף עַל גַּב Etſi, etiamſi, licet, tametſi. *Ejuſdem fini aliquando additur* ב, *ut* אעג״ב; *initio autem litteræ ſerviles* ו, *vel* ד, *ut* ואע״ג , דאע״ג Quod etſi.

אע״ג״ע *Sunt duæ abbreviaturæ ſimul conjunctæ. De* א״ע *ſupra dictum eſt; de* נ״ע *loco ſuo videbis.*

אף *& Hieroſolymitane* אוף Etiam, quinetiam, quoque. אַף אִלְהֵין Quanto magis? *vel*, quanto minus, *juxta ſenſum*: אַף כָּל־דְּכֵן quanto minus. הָאַף an etiam? numquid? אַף לָא etiam non, neque: אַף עַל גַּב etſi, quamvis, tametſi, etiamſi, licet. Gen. 15. 1. *In Jonathane, & Targum Hieroſolymitano. Talmudicis etiam frequentiſſimum eſt. At Rabbini pro eo uſurpant* אַף עַל פִּי, *& per abbreviaturas* אעפ״י *h. e.* אַף עַל פִּי quamvis ſic.

אֲפִילוּ Etſi, etiamſi. *Componitur ex* אַף *&* אִלּוּ.

אפא, אֲפָה Coquere, pinſere. Iſa. 44. 15. *Ithpeh.* אִתְאֲפֵי coqui: Lev. 2. 4. *in Jonathane.*

אָפֵי Coquus, piſtor. *Fœm.* אָפָה Coqua. *Plur. fœm.* אָפָן Coquæ. 1. Sam. 8. 13.

מַאֲפֶה Coctum. Levit. 2. 4. מַאֲפֵה תַנּוּר Coctum furni.

תּוּפִינִין Cocturæ. Levit. 16. 14. *Rabbinis* decoctiones.

תַּפְיָא Chytra, chytropus. Pſal. 102. 4. *Græce χυτρόπους. Ollæ ſuſtentaculum pedibus innixum. Plur* תַּפַיִין Chytræ, chytropodes. Levit. 11. 1. *& 35. in Jonathane, & Targum Hieroſolymitano. Biblia Regia habent* תַּפִין *cum ſimplici Jod.*

אפד אֵפוּדָא , אֵפוֹד Ephod, amiculum, veſtis Sacerdotalis, *de qua paſſim in Pentateucho, & alibi.*

אַפַּדְנָא Atrium: palatium: tentorium, aulæum. Jer. 43. 10.

אפט אַפּוֹטְנִיוּתָא Cellulæ, conclavia, penuaria, cubicula, apothecæ. Gen 6. 14. *in Jonathane.*

אַפִּיטְרוֹפּוֹס , אַפִּטְרוֹפּוֹס Tutor, curator,

tor, præfectus, adminiſtrator, gubernator, miniſter, præfectus. *Græce* Ἐπίτροπος. Gen. 43. 15. *Plur.* אַפִּיטְרוֹפִּין Tutores, gubernatores. Gen. 41. 35.

אפך אֲפַךְ Fugere, terga vertere, conjicere ſe in fugam. *Item* vertere, ſubvertere. *Pahel* אַפֵּךְ Idem. Pſal. 114. 3. 5.

אפל אֲפִילָא & אֲפֵלָא Serotinum, *quod ſerius provenit. Plur.* אֲפִילֵי, אֲפִילִין Serotina. Eccleſ. 11. 2. & *fœm.* אֲפִלְתָא Exod. 9. 32. *In Talmude opponuntur* חַרְפֵי & אֲפִילֵי. *Nam* אֲפִילֵי *ſunt nubes, quæ poſt pluviam oriuntur,* חַרְפֵי *autem nubes pluviam præcedentes. Eadem nomina in genere fœminino uſurpantur de ovibus ſerotinis, & imbecillioribus menſe Martio orientibus, & primoribus, validioribuſque menſe Februario naſcentibus.*

אֲפִילוּ Etiam, etiamſi, quamvis.

אפם אַפַּמְיָא Aphamia, *nomen proprium loci.* Num. 34. 10. *in Jonathane. Hæc urbs fuit caput Cæleſyriæ, cujus conditor Seleucus. Talmud Hieroſolymitanum habet* אַפָּמְיָם.

אפן אַפַּנְטוֹר *Juxta quoſdam,* jaſpis. Cant. 5. 14. *Aliis* pantherius, *lapis pretioſus. Plur.* אַפַּנְטוֹרִין jaſpides.

אפס אִיפְסַר, אַפְסְרָא, אַפְסָר Camus, capiſtrum, habena, lorum fræni. Num. 19. 2. *in Jonathane. In Bibliis Venetis male legitur per* ר.

אפס *Abbreviatura, quæ idem eſt, ac* אֶחָד פָּסוּק סִימָן Unus verſus ſignum eſt. *Hac abbreviatura Maſorethæ utuntur quoties aliquem verſum ex Sacris litteris deſumptum pro ſigno certo quarumdam vocum adducunt, quæ in aliis, atque aliis locis variæ, ac diverſæ ſunt.*

אפע אֶפְעָא *Plur.* Serpentes: dracones. Iſa. 14. 29. & 59. 5. *Eſt & nomen loci.* 1. Sam. 13. 18.

אפת אַפּוּפְרִין Scabellum pedum. Exod. 24. 10. *in Targum Jonathanis, ſed ſcribitur per* ר, *quemadmodum uſurpatur etiam apud Talmudicos. Hinc* אִיפּוּפְרִין דְּרַגְלוֹי Scabellum pedum ejus *in Targum Hieroſolymitano.* Exod. 24. 10.

אפק אַפֵּקִירוֹס *Nomen loci.* Joſ. 11. 5. *Nonnullis nomen proprium populi.*

אֲפִיקוֹמָן *AphiKomèn.* Bellaria *vulgo apud Hebræos. De voce* AphiKomèn, *quæ in Ritualibus Hebræorum, & in aliis Rabbinorum libris ſæpe occurrit, varia eſt Auctorum ſententia. Alii deducunt ejus originem ex Hebraica Lingua, eam in duas partes dividentes* אֲפִיקוּ מָן AphìKu man, *h. e.* educite cibum cœleſtem, *videlicet* manna, *cui ſimilem eſſe panem azymum Paſchalem volunt; alii per eam hęc verba denotari arbitrantur* אֲפִיקוּ מִינֵי מְזוֹנוֹת educite varietatem ciborum, *vel* מְתִיקוֹת rerum dulcium; *alii denique vocem peregrinam eſſe cenſent ab* Ἐπίκωμος *derivatam* comeſſatorem *ſignificantem, per quam bellaria, & quæ ſecundis menſis apponebantur, veluti fructus, paſtillos, & alia hujuſmodi intelligi contendunt. Hæc poſtrema opinio reliquis magis nobis arridet. Ex Rabbinis autem alii per eam* fungos, *alii* pullos columbarum, *alii* nuces, *alii* dactylos toſtos *intelligunt, quibus poſt prandium, vel cœnam bellariorum loco pauperes veſci ſolent. Rabbinorum verbis hujuſmodi bellaria vocantur* קִינּוּחַ סְעוּדָה abſterſio prandii, *vel cœna. Hujuſmodi enim bellariis primæ menſę cibus quaſi abſtergitur.*

אפר אֶפְרָא Cinis: pulvis. Pſal. 102. 9. Eſth. 4. 1. *in Targum ſecundo. Hebraice* אֵפֶר, *quod etiam per* קִטְמָא *exponitur.*

אֲפָרָה Alga, juncus, juncetum. Exod. 2. 3.

2. 3. *in Targum Hieroſolymitano. Hebraice* בַּסּוּף In alga, in carecto.

אוֹפִיר Ophir *inſula, in qua autum optimum.* Eſth. 5. 1. *in Targum ſecundo.*

אִיפַּרְכוֹס Eparchus, præſes, præſectus. *Græce* ἔπαρχος. *Plur.* אִפַּרְכַיָא , אִפַּרְכִין Præſecti. Pſal. 72. 9. Eſth. 9. 3. *Male* Eſth. 8. 9. *ſcribitur* אִפַּרְכִין. *Conſtr.* אִפַּרְכֵי Eſth. 10. 1.

אִפַּרְכִיָא Præfectura. *Græce* ἐπαρχία. Gen. 10. 2. *Plur.* אִפַּרְכָיָן præfecturæ. Deut. 3. 11. *in Targum Hieroſolymitano, & Jonathanis.*

אִפַּרְכְּמָא Balſamum. Num. 35. 28. *in Jonathane.*

אִפְּרוּרִין Duces, præfecti militiæ. Ezech. 4. 2. & 21. 22. *Aliis* arietes, *machinæ bellicæ.*

אפש אֶפְשָׁר Poſſibile eſt, fieri poteſt: fortaſſe, forſitan, forte. Job 16. 21. *Apud Rabbinos* אִי אֶפְשָׁר, לֵית אֶפְשָׁר Non eſt poſſibile. לְפִי מַה שֶׁאֶפְשָׁר Quantum fieri poteſt. *Alii ſcribunt* אֲוּשַׁר. Gen. 21. 10. & 18. 17. *in Jonathane, &* אֲוּשַׁר *in Targum Hieroſolymitano, litteris ejuſdem organi inter ſe commutatis.*

אפת אַפְּתוֹם Theſaurus, ærarium; tributum; reditus annui. *Nonnullis* impenſæ. Ezræ 4. 13.

אַפּוֹתִיקֵי Apotheca, theſaurus. Gen. 24. 10. *in Jonathane. Plur.* אַפּוֹתִיקֵי , אַפּוֹתִיקִין Theſauri. *Græce* ἀποθήκη. Pignus rei immobilis, *ut domus, agri &c.*

אצה אֲצוּחָא , אֲצוָא Mactra. *Plur.* אֲצָוָן , אֲצוָת mactræ. Exodi 8. 3. *Aliis* muſcus, lanugo *in corticibus arborum, & aliis locis. Munſtero inepte* clamor, vociſeratio.

אצ״ *Abbreviatura eſt valens idem, ac* אֵין צָרִיךְ Non eſt neceſſe, *cui fere ſolet addi* ל, *vel Infinitivus. Preterea* א״צ *ſubjecta eſt ſignificatio* אֶרֶץ צְבִי Terra decoris, *videlicet,* Judæa, terra Iſraelitica *ita in Sacris litteris ſæpe vocata, ut* Dan. 11. 16. Ezech. 20. 6.

אצט אִצְטַגְנִין Magus, aſtrologus. *Idem ac* אִסְטַגְנִין, *litteris* ס, *&* צ *inter ſe commutatis. Plur.* אִצְטַגְנִינִין Magi, aſtrologi, Genethliaci. *Per ſynecdochen* Chaldæi, *quia Magiam exercebant.*

אִצְטְלָא , אִצְטְלֵי , אִצְטְלִית , אִצְטְלִיתָא Stola. *Plur.* אִצְטְלָיָן ſtolæ. Jud. 14. 13. *&* אִצְטְלְוָתָא v. 19.

אצ״ל *Abbreviatura eſt. Idem ſignificat, ac* אֵין צָרִיךְ לוֹמַר Non eſt neceſſe dicere. *Rabbini autem pro* לֵאמוֹר *uſurpant* לוֹמַר. *Ita etiam dicunt* אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ Non eſt neceſſe benedicere.

אָצַר Reponere, recondere in theſaurum. *Ex Ithpeh.* לָא יִתְאֲצַר non recondetur. *Iſa.* 23. 18.

אוֹצְרָא , אוֹצָר Theſaurus, penus, cella, apotheca, horreum. Joſ. 6. 19. *Plur.* אוֹצְרִין. אוֹצְרַיָא theſauri. Gen. 41. 56.

אקט אוּקְטַרְיָא Præfecti militares: lictores. Exod. 14. 5. *in Jonathane. Aliis* Octuriones.

Ocea-

אקן אוֹקְיָנוֹס & יוֹקְיָנוֹס & אוֹקְיָנוֹס Oceanus, mare magnum. *Græce* ὠκεανός. Num. 34. 6. *in Jonathane*.

אקם אַקְמָתָא Aranea: *nonnullis* ſimia. Prov. 30. 28.

אקן אִיקוֹן & אִיקוֹן Imago, figura, icon: aſpectus, vultus, ſpecies, effigies. *Plur.* אִיקוֹנִין imagines, icones. *Græce* εἰκών. Gen. 4. 5. *in Jonathane*.

אקס אַקְסִיל Lignum. Cant. 4. 14. וְאַקְסֵיל אֲלוָאִין & lignum aloes. Pſal. 45. 9.

ארא״ריתא *Abbreviatura eſt. Valet idem, ac* אֶחָד רֹאשׁ אַחְדוּתוֹ, רֹאשׁ יִחוּדוֹ תְּמוּרָתוֹ אֶחָד *h. e.* Unum, principium unitatis ſuæ, viciſſitudo ejus unum. *Apud Reuchlinum lib. 3. Cabbalæ colligitur, Kabbaliſtas ita deſcribere Deum æternum, immutabilem, unicum, ſemperque ſibi ſimilem, & conſtantem.*

ארב אוּרְבִּינָא Paliurus, *ſpinæ genus*. Eſth. 2. 7. *in Targum ſecundo*.

ארג אַרְגּוּבְלַיָּא Cœmentarii, fabri murarii, latomi, lapidicidæ. 1. Reg. 5. 18. 2. Reg. 15. 13.

אַרְגְּוָנָא, אַרְגְּוָן Purpura. Dan. 5. 7.

ארד אַרְדִּכְלָא Architectus, ſtructor. *Plur.* אַרְדִּכְלַיָּא, אַרְדִּכְלִין architecti. 2. Sam. 5. 11. *Nonnullis eſt inſtrumentum muſicum, vulgo* Organum.

אַרְדִּפְנֵי *Nomen ligni, vel arboris*. Exod. 15. 25. *in Jonathane. Hoc ligno creditur apud Hebræos Moſes dulces aquas amaras reddidiſſe, inſcripto ei nomine* יְהוָה, *& in aquas immiſſo.*

ארה אַרְיָא Leo. *Plur.* אַרְיָוָן, אַרְיָוָתָא Leones, *ita dicti a carpenda præda, a Verbo* אָרָה carpere.

אַרְיְוָתָא, אַרְיְוָא Idem. Pſal. 7. 3. Leæna. Gen. 49. 9. *in Targum Hieroſolymitano, pro quo* Deut. 33. 20. *in eodem Targum legitur punctatum* אַרְיְוָתָא.

אֲרוֹנָא, אֲרוֹן Arca, capſa. Joſ. 4. 18.

אֲרִיתָא, אֲרִית Stagnum, fons, piſcina, rivus, aquæductus. *Plur.* אֲרִיתַיָּא, אֲרִיתִין & אַרְיָוָתָא rivi. Eſth. 1. 2. *in Targum ſecundo, ubi punctatum* אֲרְיוּתָא, *quod mendoſum.*

אוּרְיָתָא, אוּרְוָא, אוּרְיָא Præſepe: ſtabulum. Eſth. 6. 11. *in Targum ſecundo. Pluralis* אֻרְוֹת 1. Reg. 4. 26. אוּרְוָתָא Stabula. Prov. 14. 4.

ארג״מן *Abbreviatura. Idem eſt, ac* אוּרִיאֵל רְפָאֵל, גַּבְרִיאֵל, מִיכָאֵל, נוּרִיאֵל *h. e.* Uriel, Raphael, Gabriel, Michael, Nuriel. *Sunt nomina Angelorum, quos volunt Rabbini tamquam ſigniferos Deum comitatos eſſe, cum in montem Sinai ad tradendum Decalogum deſcendit. De his vide Reuchlinum lib. 3. Kabbalæ.*

ארו En, ecce. Dan. 7. 2. *Idem eſt, ac* אֲלוּ. וַאֲרוּ Et ecce. Dan. 7. 13.

ארז, אַרְזָא Cedrus. 1. Reg. 6. 18. *Plur.* אַרְזִין Iſa. 41. 19. אַרְזַיָּא cedri. Jer. 22. 14. *De cedrorum ſpeciebus inter ſe diſſident Hebræi. R. enim Beechài in Leg. fol. 173. vult cedrorum ſpecies eſſe tantummodo ſeptem; Talmudiſtæ in Tractatu* ראש השנה Roſch haſchanà *fol. 23. 1. recenſent decem; Rabbini vero in* בראשית רבא Bereſchith rabbà *ſect. 15. eorumdem numerum ad viginti quatuor extendunt.*

אַרְמִילוֹס Armillus. *Idem eſt, ac*

אַרְמַלְגּוּס, Armalgus, *de quo mentio fit in Targum Jonathanis* Deut. 34. 3. *Fabulantur Judæi, hunc futurum trucem, immanem, ac ultimum Judæorum hoſtem, & adverſarium, qui poſt Gog, & Magog veniet, gravia bella geret, & Meſſiam Ben Ephraim, quem Judæi adhuc præſtolantur, occidet, tandemque a Meſſia Ben David flatu, ſeu nutu ipſe occidetur, juxta illud* : Et ſpiritu oris ejus occidet impium, *ubi in Targum hæc habentur* וּבְמַמְלַל סִפְוָתֵיהּ יְהֵי מָאִית אַרְמִילוֹס רַשִׁיעָא Et verbo oris ejus morietur Armillus improbus. Iſa. 11. 4. *in Bibliis Venetis. Si quis fabulas de hoc Armillo a Rabbinis excogitatas ſcire deſiderat, adeat librum Zorobabelis Hebraice inſcriptum* סֵפֶר זְרֻבָּבֶל, *qui Conſtantinopoli editus creditur, qui abſurdum, ineptum, abſonum, inſulſumque ſermonem inter Zorobabelem, & Archangelum Michaelem exhibet. Legat etiam alium libellum Conſtantinopoli impreſſum,* אותות המשיח ſigna Meſſiæ *proponentem, & ridicula, inania, & anilia fuſius expoſita in libro* אבקת רוכל, *qui decem ſigna admiranda, portentoque ſimilia indoctę plebeculę obtrudit, quę ante adventum Meſſię futura ſunt. Pręter hos Iſaac Abarbenel ab Hebręis maximi habitus alia adjicit in libro* מעיני הישועה *quę quanti facienda ſint, ſani, ac prudentis Lectoris judicium eſto.*

אוֹרִיזָא Oryza. *Leguminis, vel frumenti genus. Græce* ὄρυζα. Num. 15. 19. *in Jonathane.*

אוּרְזִילָא Hinnulus, catulus capreæ. Cant. 2. 9. *Pluralis* אוּרְזִילִין hinnuli. *Talmudicis* balæna. *Aliis* unicornis marinus.

אָרַח Iter facere, progredi; invadere. Jud. 16. 9. *Apud Rabbinos* אָרַח, & נִתְאָרַח hoſpitari: prandio excipi, *vel* frui.

אָרְחָא, **אוֹרְחָא**, **אוּרְחָא** Iter, via, ſemita. *Metaphorice* mos, conſuetudo. Gen. 18. 11. Jud. 5. 6. *Plur.* אָרְחָתָא, אָרְחָן Itinera. Jerem. 9. 10.

אוֹרְחָא, **אָרְחָ** Viator: hoſpes. Jud. 19. 17. 2. Sam. 12. 4. *In Talmude aliquando uſurpatur de* menſtruo, *quod certo tempore inſtar hoſpitis mulieribus ſoleat advenire. Plur.* אוֹרְחִין viatores: hoſpites. Jerem. 9. 2. *pro* אָרְחִין.

אֲרִיחָא Vectis, pertica. Num. 13. 24. *Plur.* אֲרִיחֵי, אֲרִיחַיָּא, אֲרִיחִין vectes, perticæ. Exod. 25. 27. & 27. 6. Num. 4. 6.

אֲרֵי Quia, quoniam: cum, ſi. אַף אֲרֵי quanto magis. 2. Sam. 16. 11. *Item* enim, etenim, nam, quia, eo quod. Gen. 3. 5.

אריב״ל *Abbreviatura. Idem ac* אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי Inquit Rabbi Joſua filius Levi. *Reperitur in Talmude.*

אֲרַךְ Prorogari, produci. *Aphel* אוֹרִיךְ prorogare, producere, differre: cunctari, expectare, morari. Gen. 8. 10. Pſal. 119. 49. produci. Deut. 5. 16. *Ex forma analoga Partic.* מַאֲרִיךְ producit. Eccleſ. 7. 16. *Apud Rabbinos* הֶאֱרִיךְ prolixum eſſe, prolixe de re aliqua agere.

אֲרִיךְ Longus. Ezech. 17. 3. decens, conveniens, rectum, aptum, idoneum, accommodatum. Eſræ 4. 14.

אַרְכָּא, **אוֹרְכָא** Longitudo: ſpatium: principatus. Eſth. 1. 1. ſanitas. Pſal. 147. 3. protractio, prorogatio, terminus prorogatus. Iſa. 26. 10.

אֲרִיכוּת Longitudo. Iſa. 38. 11.

אוֹרִיכוּת Expectatio: longitudo. Pſal.

39.

Digitized by Google

39. 8. Job 40. 28. longitudo. Pſal. 91. 6.

אַרְכוֹנָא, אַרְכוֹנָא, אַרְכוֹן Princeps, primas: dominator: magiſtratus. Job 21. 28. *Plur.* אַרְכוֹנִין & אַרְכוֹנִין principes. *Græce* ἄρχων. Job 29. 13. Cant. 4. 3.

אַרְכִיוֹן Curia, Archivium, Tabularium, *locus, in quo acta publica ſervantur*. Deut. 3. 11. *in Jonathane. In Targum Hieroſolymitano legitur* בְּאַפַּרְכִיוֹן, *ſed videtur mendoſum.*

אר״ל *Abbreviatura. Idem eſt, ac* אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ Dicit Reſch LaKis, *Nomen eſt Doctoris Talmudici celeberrimi.*

ארם אֲרוּם Quia, quoniam; quod: cum, ſi. *Idem ac* אֲרֵי. *Hinc* אֲרוּם אִלְהֵין verumtamen. Ruth. 1. 10. ſed ſi. Thren. 3. 32.

אֲרָם *Nomen viri, a quo Syria dicta* Aramæa.

אֲרַמָּאָה, אֲרַמַּאי Aramæus, Syrus. Gen. 25. 20. Deut. 26. 5. *Item* ſtirps, radix.

אֲרָמִית Syre, Syriace, Aramice. 2. Reg. 18. 26. Ezræ 4. 7.

אַרְמַלְתָּא, אַרְמְלָא Vidua. Gen. 38. 11. *Plur.* אַרְמְלָן Jer. 18. 21. אַרְמְלָתָא viduæ. Job 22. 9.

אַרְמְלוּתָא, אַרְמְלוּת, אַרְמְלוּ Viduitas. Iſa. 47. 9.

ארמ״ע *Abbreviatura. Idem eſt, ac* עָפָר, מַיִם, רוּחַ, אֵשׁ Ignis, aer, aqua, terra.

ארן אוֹרְנָא, אוֹרְנָא, אָרְנָא, אוֹרֶן Ornus, arbor. Iſa. 44. 14. אֲרוּנִין Lauri. *Aliis* orni.

אַרְנְבָא Lepus. Levit. 11. 6. *Apud Rabbinos* צֶמֶר אַרְנָבִים lana leporum, *videlicet* leporina, *quæ molliſſima eſt.*

אַרְנוֹנָא Decimæ, decimatio. Deut. 28. 64. *in Jonathane. Plur.* אַרְנוֹנִין decimæ. Ibidem v. 36. reditus annui, tributum frumentarium, & agrorum. *Item* vectigal tranſeuntium *in Ezra dictum* הֲלָךְ c. 4. 13.

ארס Deſponſare. Deut. 20. 7. *Pahel* אָרֵס Idem. *Paſſive apud Rabbinos* הִתְאָרֵס, נִתְאָרֵס deſponſari.

אֲרִיסָא, אַרְסָא, אֶרֶס Venenum, toxicum. Pſal. 58. 5.

אָרִיסָא, אָרִיס Hortulanus: vinitor. Cant. 8. 11. *Plur.* אָרִיסַיָּא, אָרִיסִין Vinitores. Job 29. 23. *Nonnullis* hoſpites, convivæ.

ארע Obvenire, occurrere, obviam ire: accidere, evenire, contingere; cœtum indicere, convocare. Exod. 4. 27. *Idem ac* עֲרַע. *Pahel* אָרַע idem. *Ithp.* אִתְאָרַע Obviam fieri. Numer. 23. 15. *in Jonathane.*

אוּרְעָא Occurſus. Prov. 7. 15. לְאוּרְעָא in occurſum, obviam.

אוּרְעוּת, אוּרְעָא Occurſus: caſus, eventus, accidens. Pſal. 35. 2. לְאוּרְעוּת in occurſum.

אִרְעוּת Idem. Eccleſ. 3. 19.

מְאָרַע Occurſus. Job 7. 20. convocatio: cœtus convocatus. Levit. 23. 3. *in Jonathane. Plur. conſtr.* מְאַרְעֵי convocationes. *Ibidem* v. 2.

מְאוֹרַע Eventus, caſus, accidens.

אִירוּעַ Convocatio. Numer. 29. 35. *in Jonathane.*

Digitized by Google

.. אֲרַע, אַרְעָא Terra : regio. Gen. 1. 1. *Plur.* אַרְעָתָא, אַרְעָן terræ, regiones. Gen. 26. 3.

אֲרַע Infra. Dan. 2. 9. אֲרַע מִנָּךְ Infra te. Dan. 2. 39.

אַרְעָאָה, אַרְעָאִי Imum, infimum, inferius. *Plur.* אַרְעָאִין inferiora. Geneſ. 6. 16. אַרְעָאֵי Gen. 1. 6. *in Targum Hieroſolymitano.*

אַרְעִיתָא, אַרְעִית Dan. 6. 24. Pſal. 86. 13. *& Hieroſolymitane* אוּרְעִיתָא Idem. *Item* crabro: apis.

· אוּרְעִיתָא Apis: crabro. *Plur.* אוּרְעִיתָא crabrones. Deut. 1. 44. & 7. 20. *in Jonathane. Et maſc.* אוּרְעֵי Levit. 11. 20. *in Jonathane. In Bibliis Venetis male ſcribitur per* ד.

ארק אַרְקָא Terra. Jerem. 10. 11. *Quatuor nomina ſunt impoſita terræ, nimirum* אֶרֶץ, תֵּבֵל, אֲדָמָה, אַרְקָא *juxta quatuor Solis revolutiones, ſcilicet duo Solſtitia, & duo Æquinoctia;* אֶרֶץ *juxta Equinoctium menſis Martii,* תֵּבֵל *juxta Solſtitium Æſtivum,* אֲדָמָה *juxta Æquinotium menſis Septembris, &* אַרְקָא, *juxta Solſtitium hybernum. In libro celebri Cabbaliſtico inſcripto Hebraice* גִּנַּת אֱגוֹז *ſc.* Hortus nucis, *part. 2. ſectione* De ſeptem conclavibus, aut habitaculis gehennæ *habetur.* Dicunt Rabbini noſtri. Pœna peccatorum gehenna eſt, cujus ſeptem ſunt conclavia; & quodlibet conclave juxta peccatum cujuſque peccatoris, unum infra aliud. Hæc conclavia vocantur Gehenna, Portæ mortis, Portæ umbræ mortis, Puteus corruptionis, Lutum cœni, Perditio. Infimum conclave eſt שְׁאוֹל Infernus. Locus univerſa hæc complectens vocatur אַרְקָא, *Qui plura huc ſpectantia ſcire deſiderat, adeat lib. 1. Reuchlini de Kabbala agentem.*

אַרְכְּלִין Cannabis: linum. Eſth. 1. 3. *in Targum ſecundo. Alii* Oraculum *interpretantur.*

ארר *Hebraice*, maledicere, execrari. *Hine* מְאֵירְתָא, *vel* מְאָרְתָא Maledictio. Deut. 28. 20.

אר״ש *Abbreviatura. Idem ac* אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן Dicit Rabbi Simeon. *In Talmude.*

אש, אֶשָּׁא, אֶשָּׁתָא Ignis: febris *a calore ſic dicta.* Gen. 15. 17. Deut. 7. 11. Exod. 9. 24. *Conſtr.* אֶשַּׁת Ezech. 38. 19.

אשד Fundere, effundere, profundere. Deut. 21. 7. *Ithpehal* אִתְאֲשַׁד Effundi. Ezech. 24. 7. *Aliquando abjicitur* א, *ut Futur.* אִתְּשַׁד profundetur. 1. Sam. 26. 20.

מֵישַׁד Effuſio. Levit. 4. 12. *Hebraice* שֶׁפֶךְ.

אֲשַׁדָּא Fulcrum, ſuſtentaculum: axis. *Plur.* אֲשַׁדָּן, אֲשַׁדָּתָא fulcra. 1. Reg. 7. 32. *Aliis* clavi.

אשה אוּשְׁיָא, אֲשַׁיָּא, אֲשַׁוָּא. Paries, murus, fundamentum. *Plur. cum aff.* אֻשַּׁיָּתְהָא Fundamenta ejus. Jerem. 50. 15.

אש״ט *Abbreviatura. Idem ac* אָמַר שֵׁם טוֹב Inquit Scem tof.

אש״י *Abbreviatura. Idem ac* אֲדוֹנִי שֶׁיִּתְבָּרֵךְ Dominus, qui ſit benedictus.

אשך אֶשְׁכַּר Jugerum. *Plur.* אֶשְׁכְּרִין jugera. Iſa. 5. 10. *Eſt etiam nomen*

men

men lapidis pretioſi. Eſth. 1. 3. *in Targum ſecundo*. *Aliis* donaria: armillæ.

אֶשְׁכְּרוֹעִין , אֶשְׁכְּרַע , אֶשְׁכְּרוּעַ Buxus. *Plur.* Buxi. Iſa. 41. 19. Ezech. 27. 6. & אֶשְׁכְּרְעִין Iſa. 60. 13. *Talmudiſtis* abies. *Aliis* cedri ſpecies. *Aliis* lignum præſtantiſſimum. *Aliis* fagus, ulmus, pinus.

אשל אַשְׁלָא Funis, funiculus. Job 40. 20. *Plur.* אַשְׁלַיָּא , אַשְׁלִין Funes, funiculi. *Apud Rabbinos* אַשְׁלֵי רַבְרְבֵי funes maximi, *videlicet* Sapientes magni.

אַשְׁלָא Viridarium, nemus, arboretum. 1. Sam. 22. 6.

אשל *Non eſt abbreviatura, ſed Kabbalę ſpecies dicta* Notaricòn, *per quam tres voces diſtinctę indicantur*, אֲכִילָה , שְׁתִיָּה , לְוָיָה, *h. e.* cibus, potus, comitatus, *quę tria Abrahamum Patriarcham Rabbini inſtituiſſe perhibent, dum plantavit* אֶשֶׁל *in Berſabee*. *Qui igitur per dictionem* אֶשֶׁל *volunt intelligendum eſſe* פונדק hoſpitium *pro hoſpitibus ędificatum, verbis illis per* Notaricòn *tria ſupra dicta humanitatis cauſa hoſpitibus, & peregrinis eſſe exhibenda contendunt*.

אשם *Hebraice*, delinquere, reum eſſe. *Hinc* אַשְׁמָא Reatus, oblatio pro reatu. Levit. 5. 16.

אַשְׁמְדַי Aſchmedæus, Rex dæmonum. Eccleſ. 1. 12. *Nomen ſpiritus cujuſdam maligni, ſive dæmonis. Scribitur etiam* אשמדיי, & אשמדאי. *Nonnulli ita appellatum volunt a Verbo* שמד perdere, vaſtare, *quod hominum interitum, & perditionem quęrat*. *In cap.* 9. 11. *Apocalypſis* אֲבַדּוֹן Ἀπολλύων *ſc.* perdens *dicitur*. *Tradunt Talmudiſtę, eum eſſe Regem Dęmonum*. *Hine illud* וְשַׁדַּר לְוָתֵיהּ אַשְׁמְדַי מַלְכָּא דְשֵׁידֵי Et miſit ad eum, (*ſc. Salomonem*) Aſmedeum Regem dæmonum. Eccleſ. 1. 12. *De hoc Dęmone mentio fit* Tobiæ 3. 8. *diciturque occidiſſe ſeptem viros Sarę filię Raguelis*, mox ut ingreſſi fuiſſent ad eam. *Animadverte, ibi vocari* Aſmodæum. *Rabbini* Aſmedæum *eumdem faciunt cum Sammaele* מַלְאַךְ מָוֶת Angelo mortis *ab ipſis vulgo appellato, de quo, ſi placet, vide Quęſt.* xv. *ex noſtris Quęſtionibus typis Seminarii Patavini editis* 1725.

אשן אִישׁוֹן , אִישׁוּן Tempus, terminus ſtatutus *vel loci, vel temporis:* ſpatium, intervallum. Gen. 35. 17.

אשף Sapiens, aſtrologus. Dan. 2. 10. *Plur.* אָשְׁפִין aſtrologi, ſapientes. Dan. 5. 11. *Emphat.* אָשְׁפַיָּא Dan. 4. 4.

אשר Beatum, felicem prædicare: beatum reddere. *Hinc* וְאַשְּׁרוּ יָתְהוֹן Et beatos prædicarunt eos. Cant. 5. 8. Firmare: certum reddere, confirmare.

אֲשֵׁירְתָא , אֲשֵׁירָא Lucus. 2. Reg. 23. 7. *Plur. maſc.* אֲשֵׁירִין luci. 2. Reg. 17. 10. & *fœmin.* אֲשֵׁרָתָא Judic. 3. 7.

אֻשַּׁרְנָא Murus. Eſræ 5. 3. *Ita dicitur, quod* loci firmamentum, & robur ſit.

אשש אֻשַּׁיָּא Fundamenta. Eſræ 4. 12. *Cum aff.* אֻשּׁוֹהִי Fundamen-

menta ipſa. Efræ 6. 3. *Hoc nomine fundamenta appellantur a verbo* נְתָאשֵׁשׁ, *vel* נְתָאוֹשֵׁשׁ confirmari, roborari, *quod ædificii robur exiſtant.*

אֲשִׁישָׁה Laganum, placenta mellita. *Plur.* אֲשִׁישִׁין lagana, placentæ frixæ. Exod. 6. 31. *in Jonathane.*

אשת אֲשׁוּתָא, אֲשׁוּתָא Talpa. Levit. 11. 30. Pſal. 58. 9. *In Ghemarà* talpa *appellatur* אִישׁוּת, *quod oculis careat.*

שַׁתָּא *quaſi* אִישְׁתָּקַד & , אֶשְׁתָּקַד קַדְמֵיתָא Anno præterito. Levit. 16. 21. *in Jonathane.*

אתא, אֲתָה, & אֲתֵי Venire, advenire. Ezræ 5. 3. *Aphel* אֵיתֵי Ducere, adducere, deducere. Gen. 4. 4. *cum* ה *pro* א הַיְתִיו Dan. 6. 17. *Ithpeh.* אִתְּתֵי adduci. *Ex alia forma* דְּאִתְּוֹתְיָאֵת quæ adducitur. Geneſ. 33. 11. *Ex Hophal* הֵיתָיו adducti ſunt. Dan. 3. 13. *quod regulariter deberet eſſe* הָאֲתָיו. *Fœm.* הֵיתָיִת adductus fuit *lapis*. Dan. 6. 18.

את, אָתָא Signum, indicium. *Item* littera Alphabeti. *Plur.* אָתִין, אָתַיָּא, & אָתְוָן, & אָתְוָתָא ſigna; litteræ. *Unde* עֶסְרִין וְתַרְתֵּין אָתְוָן viginti, & duæ litteræ. Cant. 1. 4.

אִתָא, אִתְּתָא, אִתּוּ. *Vide in* ארח.

את *Abbreviatura. Idem ac* אִם תֹּאמַר, *vel Talmudice* אִי תֵּימָא ſi dixeris, *vel pluraliter* אִם תֹּאמְרוּ Si dixeritis. 2. אֱמוּרֵי תוֹרָה Verba Legis. 3. *Apud Kabbaliſtas* Principium, & Finis, *ut* A, & Ω *apud Græcos.*

אתי אִתְּיַטְרוֹן Theatrum. Ezech. 27. 6. *In quibuſdam exemplaribus* habetur אתר נהרון.

אתם אֶתְמָלֵי & , אִתְמָלֵי Heri, ante, antea. Exod. 4. 10.

אתן, אֲתָנָא, אַתְנָא, אִתְנָא Aſina. Num. 22. 23. *Plur.* אַתְנָן aſinæ. Gen. 12. 16. Jud. 5. 10. & *maſc.* אַתְנַיָּא 1. Sam. 10. 2.

אַתּוּן, אַתּוּנָא Fornax. Gen. 19. 28. Dan. 3. 15.

אִתּוּנָא Obſcuritas, caligo. Prov. 20. 20. *In Bibliis Venetis legitur* אִתּוּנָא.

אתר, אַתְרָא Locus, regio. Gen. 24. 23. Exod. 21. 13. *Plur.* אַתְרִין, אַתְרַיָּא regiones. Deut. 12. 2. Amos 4. 6.

אָתוּר, אַתּוּרָאָה, אַתּוּרַיָּא Aſſyria, Aſſyrius. Gen. 10. 11. Num. 24. 22. *in Jonathane.*

אֶתְרוֹג *Vide in* תרג.

DI-

Digitized by Google

DICTIONES EX RABBINIS.

AD recte intelligendas Sacras Litteras primum ſermone Hebraico exaratas neceſſariam eſſe Rabbinicorum Librorum cognitionem nemo adhuc umquam negavit, cum in iis loci multi, voceſque obſcuræ, & a communi, familiarique hominum ſermone remotæ clare explicentur, & in bono lumine collocentur. Id antiquæ Eccleſiæ Patres paſſim fatentur, cum quibus noſtri temporis viri docti, & periti conſentiunt. Ex antiquis inter cæteros D. Hieronymus in Apologia adverſus Ruffinum ſcriptum reliquit. Ipſe Origenes, & Clemens, & Euſebius, atque alii complures, quando de Scripturis aliqua diſputant, & volunt approbare, quod dicunt, ſic ſolent ſcribere. Referebat mihi Hebræus. Audivi ab Hebræo. Hebræorum iſta ſententia eſt, *Ex recentioribus autem Joannes Mercerus in Commentariis ſuis in Joelem cap. 1. v. 17. inquit.* Ubi Scripturæ verbis deſtituimur ad aliquid Hebraice explicandum, & exprimendum, ad Hebræorum ſcripta recurrendum eſt, cum veterum Hebræorum hac Lingua ſcriptorum magna laboremus inopia. Exempli gratia עָבַשׁ tantum ſemel (dicto loco Joelis) occurrit, in ſignificatione dubia. Illic tuto quis ad Rabbinorum ſcripta, quandoque etiam ad Chaldæam Linguam recurrat, ut inde latiorem ſignificationem depromat. *His ſimilia alii multi Linguarum Orientalium peritiſſimi viri tradiderunt. Cum itaque cujuſvis non ſit Hebræorum, & præcipue Rabbinorum Libros legere, & intelligere, maxime proderit viam aperire, modumque docere, quo facile quis eos verſare poſſit, & ad intimam, penitiſſimamque ipſorum cognitionem pervenire. Quamobrem inter cætera adminicula, & ſubſidia, quæ Linguæ Hebrææ operam dantes valde juvare poſſunt, potiſſimum exiſtimo, iis* Abbreviaturarum *explicationem ob oculos ponere, quibus tamquam tetris, & immanibus monſtris Lectores perterriti ab Hebraicis Libris legendis abſterrentur. Tantus enim earum uſus apud Hebræos eſſe ſolet, ut vix unum librum, aut epiſtolam, aut paginam, aut ſchedam reperias, in qua hujuſmodi Abbreviaturæ non ſint, quas ea mente, & conſilio ab iis adhiberi ſentiendum eſt, ut ſua cum aliis Gentibus communia non reddant, aut ſaltem citius ſcribendo animi ſui ſententiam patefaciant. Hæ ſalebræ ſunt, ſcopuli, ſyrtes, ac brevia, ad quæ incauti, & imprudentes impingere ſolent, & hærere; prudentes autem, induſtrii, periti, & laborioſi ſolerter, ac feliciter præterire.*

Itaque Abbreviaturæ *apud Hebræos aliæ dicuntur* רָאשֵׁי תֵיבוֹת Capita, *ſive* initia vocum, *quia vocum litteræ initiales ſunt; aliæ* סוֹפֵי תֵיבוֹת Fines dictionum, *quod ultimæ vocum litteræ exiſtant. Sic exempli gratia* יוהך Juhàch *nomen Angeli cuſtodiendis hominibus præfecti originem trahit ex litteris finalibus harum dictionum:* כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָּךְ *Quoniam Angelis ſuis mandabit de te &c.* Pſal. 92. 11.

Abbreviaturæ autem in duas claſſes dividuntur, in proprias, *&* improprias, *vel melius in* perfectas, *&* imperfectas. *Porro illæ* Abbreviaturæ perfectæ *dicuntur, quando duæ, vel plures litteræ ſimul conjunguntur dictiones integras ſignificantes, quæ duobus apicibus ſuperne ſolent inſigniri, ut* אצ״ל *pro* אֵין צָרִיךְ לוֹמַר Non eſt neceſſe dicere. *Aliquando etiam duæ litteræ alicujus vocis ſimul ſumuntur, ut ea clarius ſignificetur, & indicetur, ut* הקב״ה *pro* הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא Sanctus benedictus ille, *videlicet* Deus. Imperfectæ *ſunt, quando a fine vocis una, vel altera littera eliditur, eliſaque virgula obliqua adjecta ultimæ litteræ ſuperne deſignatur, ut* אמ׳ *pro* אָמַר Dixit. *In monoſyllabis hæc abbreviatura locum non habet, cum non liceat ſcribere* ע׳ *pro* עַל &c. *ſi excipias* ד׳ *pro* דַּף, folium, libri pagina. *De his Abbreviaturis imperfectis in littera* ס *nonnulla ſubjiciemus.*

Abbreviaturarum perfectarum *uſus vel communis eſt, vel privatus.* Communis, *quando ubique iis utuntur, ut* אי״ה *pro* אִם יִגְזוֹר הַשֵּׁם

Digitized by Google

Si auxiliatus fuerit Deus ; Deo juvante. Privatus, *cum in Auctore aliquo certo, præcipua aliqua materia, certo libro adhibentur. Hinc in Maſorethis, Kabbaliſtis, Talmudiſtis, Grammaticis, in libris Ritualibus, in libris Precum proprias abbreviaturas invenies.*

In more autem, & conſuetudine apud Judæos eſt, ut hujuſmodi litteras ſymbolicas vulgo per Pathach legant, ac ſi dictio per eas integra conſtitueretur. Hinc רמבם *pronunciantes dicunt* Rambàm, רזל Raſal &c. *Ubi vero litteræ* ו *&* י *ſunt, efferuntur ab iis per vocales* E, I, O, U, *ut* יוהך Juhàch, רשי Raſcì, תיקו TeKù, ריון Rivàn,

Duo apices ſuperne dictionibus appoſiti non ſemper abbreviaturas indicant. Poſſunt enim numerum indicare, ut סימן קו Signo 106. עמוד ג Columna, *vel* pagina 3. ברף יד Folio 14. שנת תריג Anno 613. &c. II. *Nomina Alphabethi his duobus apicibus ſolent inſigniri, ut* בית, אלף Aleph, Beth &c. III. *Sic* סִימָנִים Signa, *dictiones ſcilicet, quæ tamquam ſignum aliquid deſignant, ut* יְהוּא Jehù, *quod eſt ſymbolum litterarum quieſcentium* אהוי, *quę appellantur etiam* Ehevì *a Grammaticis ita ſcribitur* יהוא. *Sic* אֶאֱמַנְתִּי, *quæ ex ſe ſignificat* credidi, *cum denotat litteras, quæ ad Nomina formanda adhibentur, hoc modo exaratur* האמנתי. *Sic apud Talmudiſtas, & Maſorethas propria ſigna, & dictiones propria ſymbolicæ reperiuntur.* IV. *Nomina exterarum Linguarum, veluti Gallica, Hiſpana, Græca, Latina, nomina propria Chriſtianorum, nomina urbium eadem ratione ſcribuntur, ut* ווניציאה Venetiæ, בזיליאה Baſilea, בומבירגו Bombergus, פלנטינום Plantinus, *& alia hujuſmodi. Plura huc pertinentia addere poſſemus, ſed in præſens, ne longiores ſimus, hæc tradidiſſe ſatis ſit.*

א *Abbreviatura ad multa indicanda adhibetur.* I. *Significat in exordio orationis* אָמַר dicit, *aut* וא Et dicit, *vel pluraliter* וא *h. e.* וְאָמְרוּ Et dicunt. 2. אָדָם Homo. 3. אֵל, *vel* אֲדֹנָי Deus. 4. אֶלֶף Mille, *ſed rariſſime, cum integra voce proferri ſoleat.* 5. אֲוִיר Aer, *præcipue apud Phyſicos.* 6. אֶחָד, *vel* אַחַת Unus, unum: primus, primum, *videlicet* רִאשׁוֹן. *Maſorethis hæc abbreviatura frequens.*

אא *Idem ac* אֲדוֹנִי אָבִי Dominus parens meus. 2. אֲנִי אוֹמֵר Ego dico. *Cum præfixa copula* וְאא At ego dico. 3. אֶחָד אָמַר Unus dicit; *vel* אַחַר אָמַר Poſtea dicit; *vel* אֲחֵרִים אוֹמְרִים Alii dicunt; *vel.* אִי אֲמַרִית Si dixiſſem, ſi dixero; *vel* אִי אֲמַרְתְּ Si dixeris. *Hæc duo poſtrema Talmudiſtis ſunt uſitatiſſima.* 4. אָמַר אֵלִיָּהוּ Inquit Elias. *Aliquando* אֵלִיָּאוּ אַשְׁכְּנָזִי Elias Germanus. *Paſſim occurrit in libris Eliæ Levitę, & in ejuſdem Animadverſionibus ad Michlòl R. Davidis Kimchì.* 5. אוֹפֶן אֶחָד, *vel* אוֹפֶן אַחֵר Modus unus, *vel* modus alius. *Obvium eſt in Commentariis R. Levi.* 6. אִי אֶפְשָׁר Non eſt poſſibile. 7. אִי בָּעֵית Si volueris, ſi mavis, ſi cupias. *Sequi ſolet* אֵימָא Dicam. *Aliquando occurrit ſub forma* אא, *aliquando* אבא. *Ei præponitur copula* ו. 8. אַבְרָהָם אָבִינוּ Abraham pater noſter. 9. אָמֵן אָמֵן Amen, Amen. *In fine precum.* 10. אִי אֲמַרְתְּ Si dixeris. 11. אֵשֶׁת אִישׁ Uxor viri. *Ita adultera nuncupari ſolet, quę unius propria uxor cum alio rem habet. Adhibent Rabbini, & Talmudiſtę de divortio, aut ſcortatione agentes. Sic* באא Cum uxore adultera.

Idem

אאא, *Idem ac* אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ Sed ſi dicis. *Talmudiſtis hęc abbreviatura uſitatiſſima eſt. Significat etiam apud Rabbinos* Amen *ter repetitum.*

אאב *Idem ac* אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא Si ita dicas, in pace, *h. e.* recte res ſe habet; bene dicis. *Talmudiſtis frequens.*

אאב *Abbreviatura. Idem ac* אֶלָּא אִם כֵּן Sed cum ita ſit. *Prior dictio ut plurimum tota ſcribitur, ut* אלא אכ.

אאס. *Abbreviatura. Idem ac* אָמֵן אָמֵן סֶלָה Amen, Amen Sela. *Solet adjungi fini Precum.*

אאע *Abbreviatura. Idem ac* אַבְרָהָם אַבֶּן עֶזְרָא Abraham Aben Ezrà, *qui fuit eximius Theologus, & Aſtronomus. De eo vide Diſputationem noſtram huic Lexico pręmiſſam.*

אאעה *Abbreviatura. Idem ac* אַבְרָהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם Abraham pater noſter, ſuper quo ſit pax, *h. e.* qui in pace quieſcat. *Male nonnulli duas priores litteras exponunt* אָמַר אַבְרָהָם Dicit Abraham.

אב *Abbreviatura. Idem ac* אַלְפָא בֵּיתָא *Alphabethum. Maſorethis in uſu. Sic* אב מן חד חד משמש אב בג גר Alphabethum vocum ſingularum, quibus ſervit, *videlicet, quę incipiunt ab* אב בג גר &c. *Pręponuntur etiam* אב *litterę ſerviles, ut* ח באב Octo ſunt in Alphabetho.

אב אב אב. *Abbreviatura Maſorethis frequens. Idem eſt,* ac אֶחָד בַּתּוֹרָה, אֶחָד בַּנְּבִיאִים, אֶחָד בַּכְּתוּבִים Unum in Lege, unum in Prophetis, unum in Hagiographis. *A Maſorethis uſurpatur quoties dictio ter tantum in* מִקְרָא *ſc.* Sacra Scriptura *occurrit, ſemel in Lege Moſis, ſemel in Prophetis, & ſemel in Hagiographis.*

אבבי *Abbreviatura. Idem ac* אֶתְרוֹג, בֵּצִים, בָּשָׂר שָׁמֵן, יַיִן יָשָׁן, Malum citreum, ova, caro pinguis, vinum vetus, *quę comedere prohibitum eſt Hebręis pridie* יוֹם הַכִּפּוּר Diei Expiationis.

אבר *Abbreviatura. Idem ac* אַב בֵּית דִּין Pater domus judicii, *ſive* Conſiſtorii, *vel* Synedrii.

אבה *Abbreviatura. Idem ac* אָמַר בָּרוּךְ הוּא Dicit benedictus ille, *nimirum* Deus. *Apud Rabbinos crebrius legitur* קבה, *vel* אָמַר הַקָּדוֹשׁ, הקבה *vel* אהבה, *h. e.* בָּרוּךְ הוּא Dicit Sanctus benedictus ille.

אבו *Abbreviatura. Idem ac* אָדָם בָּשָׂר וָדָם Homo caro, & ſanguis, *h. e. homo ex carne compactus, & mortalis. Pro* אָדָם *interdum legere ſolent* אֱנוֹשׁ.

אבי *Abbreviatura. Idem ac* אֶתְרוֹג, בֵּצִים, יַיִן יָשָׁן, Malum citreum, ova, vinum vetus. *His Hebręi veſci vetantur pridie* יוֹם הַכִּפּוּר diei Expiationis.

אביה *Abbreviatura. Idem ac* אֱלִיעֶזֶר בַּר יוֹסֵי הַגְּלִילִי Eliezer filius Rabbi Joſe Galilæi.

אבי *Abbreviatura. Idem ac* אֲשֶׁר בְּךָ יְרֻחַם יָתוֹם Quia in te benedictionem conſequetur pupillus. *Ex Hoſ.* 14. v. 14. *Hoc nomen boni ominis cauſſa impoſitum fuit Doctori cuidam celebri* Abbai, *de quo*

ſæpe mentio fit in Talmude, de quo etiam multa Rabbini fabulantur. Occurrit non ſemel Abhai *in Commentario libelli* מעמרות Officiorum, *& in libro* הלכות שלם.

אבי״ע *Abbreviatura. Idem ac* אֲצִילוּת בְּרִיאָה, יְצִירָה, עֲשִׂיָּה, Emanatio, Creatio, Formatio, Factio, *ſive* ποίησις. *Kabbaliſticis uſitata.*

אֲבַק סוֹפְרִים Abacus. *Apud Rabbinos, & Talmudicos. Ad verbum* pulvis Scribarum.

אב״ר *Abbreviatura. Idem ac* אָב בֵּן רוּחַ הַקֹּדֶשׁ Pater, Filius, Spiritus Sanctus.

אַגַּב גְּרָדָא Per occaſionem.

אַגָּדָה. Expoſitio allegorica; hiſtorica oratio: enarratio myſtica. *Hiſtoria jucunda, & ſubtilis de aliquo Scripturæ loco jucunditate ſua Lectorem detinens. Quid fuerit* Aggadà *fuſius habetur in Diſputatione huic Lexico præmiſſa.*

אגל״א *Abbreviatura. Idem ac* אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי Tu potens es in æternum Domine. *Kabbaliſticum nomen eſt a Kabbaliſtis* Agla *vulgo dictum, quod adhibent ad Dei Omnipotentiam indicandam. Vide de eo Galatinum* De arcanis lib. 2. cap. 15. *Nonnulli exiſtimant, per* א *deſignari Dei* אַחְדוּת Unitatem, *per* ג שְׁלוֹשׁ Trinitatem *perſonarum, per reliquas litteras* לא *nomen* אֵל Deus, *h. e. Deum unum eſſe eſſentia, trinum perſonis.*

אַגָּם Pyrum. *Plur.* אַגָּסִים Pyra, *ut* עוּקְצֵי הָאַגָּסִים pediculi pyrorum.

אג״ם *Abbreviatura. Idem ac* גִּרְסַת סְפָרִים

אִית Eſt lectio librorum. *In quibuſdam libris legitur. Adhibetur de varia alicujus vocis lectione.*

אנ״ר *Abbreviatura. Idem ac* אִית נַפּוּת רוּחַ Eſt elatio ſpiritus. *De ſtoliditate alicujus uſurpatur.*

אג״ש *Abbreviatura. Idem ac* אִית גְּזֵרָה שָׁוָה Eſt deciſio æqualis: par ratio. *Ejus uſus in argumentatione a pari deſumpta.*

א״ר *Abbreviatura. Idem ac* אִיכָּא דְּאָמְרֵי Sunt qui dicunt: quidam dicunt. אִיכָּא *Talmudiſtis proprium. Eſt idem, ac Hebræis* יֵשׁ, *& Chaldais* אִית Eſt, ſunt. *Hinc* לֵיכָּא Non eſt, non ſunt, *contractum ex* לָא, *&* אִיכָּא.

ארו *Litteræ numerum indicantes apud Chronologos; nimirum per* א *deſignatur dies primus; per* ד *quartus; per* ו ſextus. *Dies hi* פְּסוּלִים rejectitii *ſunt, ne primus dies anni in eos incidat, propter Feſti Paſchalis computationem. Vide editionem primam Scaligeri de* Emendatione Temporum fol. 603.

הַדְּדָכִי Simul, interim, interea. *Componitur ex* הָדֵר *pro* אַר, *&* הָכִי.

ארם *Proprie non eſt Abbreviatura, ſed nomen* אָדָם Homo, *cujus litteræ per Kabbalam has tres dictiones deſignant* אָדָם דָּוִד מָשִׁיחַ *h. e.* Adam, David, Meſſiam. *Kabbaliſtæ itaque ajunt, per* סוֹד הַגִּלְגּוּל Secretum revolutionis, *ſive per* μετεμψύχωσιν Metempſicôſin *animam Adami in Davidem migraſſe, Davidis in Meſſiam, propter gravia Judæorum peccata adhuc latentem. Alia eſt Talmudiſtarum opinio in Tra-*

cta-

ſtatu סוטה Sotà fol. 5. *Ipſi enim ſentiunt,* אדם Adamum *ita appellari , quod ſit* אפר דם מרה Cinis, *a corruptione* ; Sanguis, *a vita*; Fel, *a calamitatibus , quibus vivit obnoxius . D. autem Cyprianus Linguæ Hebraicæ prorſus ignarus Græcas Scripturas interpretans in libro* De Montibus Sina adverſus Judæos *ſcriptum reliquit, primum hominem a quatuor cardinibus orbis* Ἀδάμ *appellatum . A enim eſt* ἀνατολή Oriens : D δύσις Occidens : A ἄρκτος Septemtrio: M μεσημβρία Meridies.

Hæc eadem abbreviatura אר"ם *ab aliis exponitur* אמונה, דבור, מעשה Fides, Sermo; Opus.

אדכי Tunc; adhuc, amplius, interea. *Etiam hic* אד *pro* עד.

אדם Rubere, rubrum, rufum, rubicundum eſſe. אדום Mars *planeta . Apud Aben Ezrà autem* ſtella polaris Antarctica. Amos 5. 8. מאדים Mars *ſtella.*

אדה"עה *Abbreviatura . Idem ac* אמר דוד המלך עליו השלום Dicit David, ſuper quo ſit pax.

אדמימות Rubedo, color rufus, rubor.

אדוק Adhærens, deditus, addictus.

אדרבי, אדרבא, אדרב Contra, e contrario. *Apud Talmudiſtas frequentiſſimum.*

א"ה *Abbreviatura . Idem ac* אמר הפסוק Dicit verſus, *videlicet Biblicus . Proprie* פסוק PasùK *ſignificat verſiculum Biblicum alicujus Capitis ; per Synecdochen autem ad totam Scripturam extenditur . Hinc fit, ut ille dicatur* בעל הפסוק dominus PasùK, *qui optime callet lectionem textus Biblici, eoque ex arbitrio utitur quaſi ejuſdem dominus.* 2. א"ה *ſignificat hæc verba* אליהו הנביא Elias Propheta. 3. אי הכי, *vel* אי היך Si ſic, num ſic. 4. אומות העולם Nationes Mundi. *Ita appellantur ab Hebræis populi omnes, qui Hebræi non ſunt.* 5. אפילו הכי Etiam ſic, etiamnum, attamen, adhuc, quanto, *vel* multo magis. *Additur aliquando ſervilis , ut* וא"ה. *Aliquando etiam ſcribitur* ואפה. *Talmudiſtis frequens eſt.*

אה"בה *Vide ſupra in* אבה.

א"ו *Abbreviatura . Idem ac* איסור והיתר Vetitum, & licitum. *Dicendi modus uſurpatus, ubi agitur de cibis vetitis, vel conceſſis.*

או"יר. או"כיר *Vide infra in* אכ"יר.

אוף Etiam. *Hieroſolymitane pro* אף. *In eadem ſententia repetitum ſignificat* cum, tum; tam, quam. *Sæpe repetitum explicatur per* &.

אותו Ipſe, & ipſum, *caſu Accuſativo.* Is, id; Ille, illud.

אדהאים Confeſtim, mox, ſtatim, celeriter. *Apud Talmudicos legitur* אורחיום.

א"ז *Abbreviatura . Idem ac* אור זרוע Lux ſata, vel orta. *Eſt nomen Libri deſumptum ex Pſal. 97. v. 11. Ex hoc Libro Rabbì Aſchèr petiit* הגהות Animadverſiones, *quæ habentur in Compendiis Tractatuum Talmudicorum.*

א"ול *Abbreviatura.* אמרו זכרונם לברכה Dicunt, quorum memoria ſit in benedictione.

Digitized by Google

ne. *Subintelligi* חֲכָמִים Sapientes, *vel* רַבּוֹתֵינוּ Rabbini noſtri. *Præponuntur etiam ei litteræ ſerviles, ut* ואו״ל. *Reperitur quoque* שאו״ל Quod dicunt. *Aliquando* א *explicandum per* אֲבוֹתֵינוּ Patres, Majores noſtri.

א״ח *Abbreviatura. Idem ac* אֶחָד חָסֵר Unum deficit. *Adhibent Maſorethæ de voce, in qua deficit littera* ו, *vel* י. *De duabus enim his litteris tantummodo dicunt* חָסֵר וּמָלֵא Defective, & Plene; *quando ſcilicet vel exprimuntur, vel omittuntur in media voce. Pro* א *quamlibet litteram numeri loco ponunt.* 2. *ſignificat* אוֹרַח חַיִּים Semita vitæ. *Libri magni inſcriptio eſt a celebri R.* יוסף קארו Joſeph Karo *compoſiti. Ex eo alius decerptus inſcriptus* שֻׁלְחָן עָרוּךְ Menſa diſpoſita, *Aphoriſmos, ſive Theſes complectens. Ex quatuor partibus conſtat, prima dicitur* אורח חיים Semita vitæ, *in qua ritus, & cæremoniæ ſacræ explanantur; altera vocatur* יוֹרֶה דֵעָה Docens ſcientiam, *in qua traduntur ritus, jura, & diſcrimina circa cibos, & potum; tertia appellatur* חֹשֶׁן הַמִּשְׁפָּט Pectorale judicii, *Jus civile Hebræorum ob oculos ponens. Quarta denique nuncupatur* אֶבֶן הָעֵזֶר Lapis auxilii, *de rebus omnibus ad Matrimonium pertinentibus agens. Per abbreviaturas hæ ſingulæ partes a Rabbinis citari ſolent, ut ſuis locis videbimus. Præponuntur huic abbreviaturæ ſerviles, ut* בא״ח In Orach chajim.

אֶחָד Unus. *Item* numerus ſingularis. *In ſententia continuata repetitum ſignificat* ſive, vel, cum, tam, tum, quam. כָּל־אֶחָד Unuſquiſque. *Hinc* תֵּיבוֹת אֲחָדוֹת voces eædem, ejuſdem generis, ſimplices.

אֲחָדוּת Unitas: unitio, *qua quid unitur, & conjungitur.*

אֲחָדִים Unitates, numeri unitatis Arithmeticæ.

אחו״ל *Vide paulo ante in* או״ל.

א״חכ, אחכ״ *Abbreviatura. Idem ac* אַחַר כָּךְ Poſtea, deinde. א *in fine explicatur per* אָמַר Dixit. *Nonnulli animadvertunt,* ח *aliquando omitti; ego tamen animadverſionem hanc inanem exiſtimo, cum* א״כ *aliud ſignificet, ut infra patebit.*

אַחַר Poſt, poſtea.

מוקדם ומאוחר. מְאֻחָר Poſtpoſitum. Præmiſſum & poſtpoſitum, *id eſt*, hyſteron proteron. *Græce* ὕστερον πρότερον. *Hinc tritum illud* אֵין מוּקְדָם וּמְאוּחָר בַּתּוֹרָה Non eſt præmiſſum, & poſtpoſitum in Lege, *h. e. in Hiſtoria ſacra ſemper ordinis conſtans ratio habetur.*

אַחֲרָיוּת Obligatio, oppigneratio, cautio de futuro damno.

אטב״ח Atbach. *Hæc dictio non eſt abbreviatura, ut nonnulli cenſent, ſed vox fictitia Kabbaliſtica, qua Hebræi utuntur ad arcana ſcribenda. Eſt enim quædam Alphabeti ratio, qua* ט *adhibetur pro* א, *&* ח *pro* ב, *& ſic deinceps, & contra* א *pro* ט *&c. Quidam explicant* Atbach *pro* טִבְחַת mactationem.

אַטּוּ Cur, quare? ergo, idcirco, propterea.

Ubi?

Digitized by Google

אֵי Ubi? *Interrogationi inſervit, & cum variis particulis conjungitur; ut apud Latinos* nam, *v. g.* ubinam, quinam, &c. אֵי מִנַּם undenam? אֵי מָתַי quouſque? אֵי אֵלּוּ quæ iſtæ? אֵי מִכָּן undenam? אֵיכְדֵין quomodo? אֵירָא quænam? אֵימְדַין אַתְּ ex quanam gente es tu? אֵימְדֵין אַתְּ אָתֵי undenam tu venis?

אִי Non, *per apocopam pro* אֵין. *Hinc* אִי אֶפְשָׁר Non eſt poſſibile: אִי הֶכְרֵחַ Non neceſſarium, contingens. אִי כָבוֹד non gloria, inglorius.

אִי Si, an, num, *per apocopam pro* אִין. יאִן. *Chaldaice pro Hebræo* אִם. *Hinc* אִי לֵימָא Si dicendum; *ubi* לֵימָא *Talmudice pro Hebraico* לֵאמוֹר. *In ſententia continuata repetitum ſignificat* ſive, tam, quam. אִי בְעִיר אִי גְּבַר Sive beſtia, ſive vir.

א״י. *Abbreviatura. Idem ac* אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל Terra Iſrael. *Invenitur cum litteris ſervilibus præpoſitis, ut* וא״י Et terra Iſrael, לא״י Ad terram Iſrael, בא״י In terra Iſrael, מֵא״י Ex terra Iſrael.

אי״ג *Abbreviatura. Idem ac* אָמַר יְהוּדָה גְּדַלְיָה Inquit Jehudà Gedalia. *Hujus Auctoris ſunt Animadverſiones quædam in librum Zohar maximi ab Hebræis habitum.*

אֵיד Vapor, exhalatio. *Item* feſtum, dies feſtus, & ſolemnis, *ſive* feriatus. *Sic in poſteriore Targum* Eſth. 1. 3. יוֹמָא דְאֵידָא לֵיהּ Dies feſtus erat ipſi. *Apud Rabbinos* יוֹם אֵידָם dies feſtus ipſorum.

אִידֵי Iſte: אִידֵי וְאִידֵי Iſte, & iſte: uterque. *Apud Talmudiſtas.*

א״ה *Abbreviatura. Idem ac* אִם יַעֲזוֹר הַשֵּׁם Si juverit Dominus, Deo juvante. *Item* אִם תִּגְזוֹר Si decreverit Deus. *Pariter* אִם אִרְצֶה Si voluerit; volente Deo. 2. *Significat* אִם יֵשׁ הַשָּׁלוֹם Si pax eſt. *Utuntur Hebræi in Epiſtolis pro eo, quod nos uſurpamus:* Si vales.

אִיהוּ Ipſe: הִיהִי Ipſa, iſta. *Voces apud Talmudicos, & in lingua, ſeu dialecto Hieroſolymitana frequentiſſimæ. Pluralis* אִנּוּן, הִנּוּן, ipſi, iſti, illi.

אֵיךְ Quomodo; qualiter, ſicut, quemadmodum.

אֵיכָא Ubi, ubinam? *Compoſitum eſt ex* אִי, *&* כָא. אֵיכְדֵין Quomodo? אִיכוּת *&* אֵיכוּת Qualitas, quale, Prædicamentum qualitatis. *In Elia:* סֵפֶר מְעַט הַכַּמּוּת וְרַב הָאֵיכוּת Liber brevis quantitate, ſed magnus qualitate. *Plur.* אֵיכוּיוֹת qualitates. *Dicitur etiam* אֵיכֻות *cum Kibbutz.*

אִיכָא Eſt, ſunt. אִיכָא דְ Eſt qui, לֵיכָא Non eſt. *Conjunctum eſt ex* לָא *&* אִיכָא.

אַיִן, אֵין Non. יֵשׁ וָאַיִן Eſt & non, *id eſt*, Ens, & non ens. אֵין סוֹף Infinitum..

אִין Si. *Repetitum in continuata ſententia valet* ſive, *ut ſupra* אִי.

אִין, אַיִן Ita, ſic, etiam. *Pro eo dicitur etiam* הֵן. *Apud Talmudicos affirmat, ubi ſententiam abſolvit: ut* בְּסַכָּנָה אִין. In periculo; ita. אִינִי *&* אֵינִי *admirantis.* Itane? *In Dialogis, & Diſputationibus habet poſt ſe* וְהָא ecce, atqui. *Judæi pronuntiant* אֵינִי *ut plurimum.*

אִינְהוּ Ipſe, אִינְהוּ Ipſi, *pro* אִנְהוּן *plura.*

raliter ; quæ in Libris non punctatis ex ſenſu diſtinguenda ſunt.

אִינְהִי Ipſa ; אִנְהִי ipſæ , *pro* אִנְהֵן.

אִנוּן , Ipſi ; אִנִּין , אִנִּין Ipſæ.

אִיָּר Aprilis , *menſis nomen.*

אִישׁ Individuum , ſpecificum Logicum , ſingulare *apud Rabbinos.* אִישֵׁי הַמִּין Individua ſpecifica. אִישִׁי Domine , *vocabulum honoris.*

אִישׁ Vir. *Apud Talmudicos ei tum patria , tum vicus ſolet addi , ut* אִישׁ יְרוּשַׁלְמִי vir Hieroſolymitanus ; יִשָּׂשכָר אִישׁ כְּפַר בַּרְקַאי Iſſachar vir de pago BarKà . *Per contemptum ab Hebræis ſolet vocari Chriſtus* אוֹתוֹ הָאִישׁ Ille vir. *Huc refer verba a Pontifice Maximo prolata* Act. 5. 28. Vultis inducere ſuper nos ſanguinem hominis iſtius. אִישִׁי virilis : ſpecificum , particulare. הָאִשִׁיִּית Providentia particularis.

אִישׁוּת Virilitas , maritatio , conjugium , matrimonium , connubium.

אִית , אִיתָא , אִיתַי Eſt , ſunt . *Hinc* כִּרְאִי *aut* ,כִּרְאִית *vel* , Sicut eſt כִּרְאִיתָא *per apocopam apud Talmudicos , & Rabbinos.*

אִיתְנְהוֹ בֵּיהּ Omnia iſta ſunt in eo. *Kimchi.* Jer. 15. 2. *ex Talmud , ubi obſervanda duplex apocopa litteræ* י.

אי״ת *Abbreviatura. Idem ac* אֲדֹנָי יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ Dominus Deus , cujus benedictum ſit nomen . *Littera* י *explicatur etiam per* יִתְעַלֶּה Exaltetur.

א״כ *Abbreviatura. Idem ac* אִם כֵּן Si ſic. Quod ſi ita eſt . *Sæpe ei* ד *præfigitur , ut* דא״כ Quod ſi ita ſe res habet.

אכ״ר *Abbreviatura. Idem ac* אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן Amen , ſic eſto voluntas , *nimirum* Dei. Sic fiat , ſic ratum eſto. *Quandoque ei inſeritur* ו, *ut* אוכ״ר *pro* וְכֵן Et ſic. *Aliquando* כ *omittitur , ut* או״ר, *ubi* ו *valet* וְכֵן. *Solet uſurpari in fine Precum.*

אכ״מ *Abbreviatura. Idem ac* אֵין כָּאן מְקוֹמוֹ Non eſt hic locus ejus.

אכמ״ה *Abbreviatura. Idem ac* אִם כֵּן מָה הִגִּיד Si ita eſt , quid indicavit.

אוּכָם , אֻכָם Niger , ater , obſcurus , tenebris obductus.

אוּכָמוּת Nigredo , obſcuritas , tenebræ. אוּכָמוּת שֵׂעָר nigredo capillorum , *h. e.* juventus , *ſicuti albedo capillorum* ſenectus.

אַכְסָן Hoſpes , viator . *Plur.* אַכְסָנִין Hoſpites , viatores.

אַכְסַנְיָא Hoſpes , hoſpitio utens , peregrinus.

אַכְסַנְיָא Hoſpitium : hoſpita . אַכְסַנְיָא קְבוּעָה hoſpitium fixum , *quo quis ſemper ſolet uti.* אַכְסַנְיָא דְאַקְרָאִי hoſpitium fortuitum , *in quod quis forte incidit.*

נִתְאַכְסֵן & אִתְאַכְסַן Hoſpitio excipi , hoſpitio uti , hoſpitari.

אכ״ע *Vide infra in* כ״ע.

אִכְפַּת & אִכְפַּת Ligatur *pro* אִתְכְּפַת. *Adhibetur , cum dicitur* מַאי אִכְפַּת לָךְ Quid tua intereſt ? quid tibi nocet ? quid tibi curæ eſt ? *R. Salomon.* Hoſ. 13. 9.

אֶל Ad . מֵאֵלָיו A ſeipſo . מֵאֵלֶיהָ A ſeipſa. מֵאֲלֵיהֶם A ſeipſis.

Ab-

אל״ *Abbreviatura. Idem ac* אָמַר לוֹ Dixit, reſpondit ipſi. *Apud Talmudiſtas* אָמַר לֵיהּ; *vel* אָמְרוּ לָהֶם Dixerunt, reſponderunt ipſis. *Talmudice* אָמְרוּ לְהוֹ, *ubi* לְהוֹ *eſt per apocopam pro* לְהוֹן.

ואל׳ *h. e.* וְאֵין לוֹמַר Et non eſt dicendum.

אֶלָּא Sed, niſi, *ex Græco* ἀλλὰ. *Si præcedat* לא, *ſignificat*, non tantum, *ſequiturque* ſed. etiam אֲבָל אֶלָּא אִם ſed ſi. אֶלָּא אִם כֵּן niſi, alioqui.

אלבם Albàm. *Non eſt abbreviatura, ſed Kabbalæ ſpecies, qua una littera pro altera ſumitur, nimirum* א *pro* ל, ב *pro* מ, *& deinceps, & contra.*

Exemplar totius Alphabeti eſt hujuſmodi.

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ
ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת

De hac Kabbalæ ſpecie mentionem faciunt R. Salomon & R. Abèn Ezrà Iſa. 7. v. 6.

אֱלֹהַּ, אֱלָהּ Deus. *Plur.* אֱלֹהִים, Deus & אֱלֹהוּת *de Diis falſis uſurpatur.*

אֱלֹהִי, אֱלָהִי Divinus. אִישׁ הָאֱלֹהִי vir divinus, Theologus, divinarum rerum peritus.

אִישׁ הָאֱלֹהִים Theologus.

תּוֹרָה אֱלֹהִית Lex divina, Theologia.

הַפִּילוֹסוֹפִים הָאֱלֹהִיִּים Philoſophi divini, Metaphyſici.

חֻקּוֹת הָאֱלֹהִיּוֹת Leges, jura divina, conſtitutiones divinæ.

אֱלֹהוּת Divinitas, Deitas, divina majeſtas.

חָכְמַת הָאֱלֹהוּת Theologia, Metaphyſica.

אֶלָּהֵן Sed, niſi, præterquam. *Reperitur etiam ſcriptum* אֶלָּהִין. *Idem eſt, ac* אֶלָּא. *Legitur etiam* אֶלָּא הֵן *ſeparatum.*

אִלּוּ Illi, iſti. *Idem ac Hebraicum* אֵלֶּה.

אִלּוּ Si, *compoſitum ex* אִם, & לוּ. *Ei adjicitur aliquando* פּוּן, *ut* אִלּוּפוּן לָא סָטַת Siquidem non receſſiſſet. Num. 22. 23.

כְּאִלּוּ Ac ſi, quaſi, perinde ac ſi. *Dicitur etiam* כִּילוּ *vel* כְּלוּ *eliſa littera* א.

אִלּוּלֵי, & אִלּוּלֵיפוּן Si, niſi, ſi non. *Idem ac Hebraice* לוּלֵי. *Ei adjicitur ſæpe* פּוּן *modo conjunctim, modo ſeparatim. Dicitur etiam* אִלּוּלְפוּן *ex forma* אִלּוּלָא. *Et cum* א אִלּוּלָאפּוּן.

אַלְוַי Ah, *optantis, pro* utinam. *Dicitur &* לְוַי.

אֵילָךְ Ultra, ulterius. כְּכָאן וְאֵילָךְ Hinc, & ulterius. אֵילָךְ וְאֵילָךְ Huc illuc; hac illac: hinc inde. מֵאֵילָךְ Hinc, deinceps, abhinc.

אלכ״ *Abbreviatura. Idem ac* אִם לֹא כֵּן Si non ſic: alioqui. *Præponuntur ei ſerviles, ut* שאל״כ, דאל״כ Quod ſi non ita eſt.

אֲלַכְסוֹן *Vide* לכס.

אֱלוּל Auguſtus menſis. Eſth. 3. *in ſecundo Targum.*

אֵלִים אלם Fortis, robuſtus.

אַלְמָא Itaque, profecto: quare, ergo, igitur *abſolute uſurpatur*; אַלְמָא *autem* quare? quamobrem? *interrogative.*

אִלְמָלֵא, אִלְמָלֵי Si, niſi, *quaſi ex* אֶלָּא אִם לֹא.

אַלְתַּר, לְאַלְתַּר Cito, mox, confeſtim, illico, ſtatim, ſubito, repente.

אִם Si. *Quod ſi repetatur in ſententia continuata, ſignificat*, ſive, tam quam. אִם בְּגוּפוֹ אִם בְּנַפְשׁוֹ ſive in corpore, ſive in animo.

א״מ *Abbreviatura. Plura ſignificat*. 1. אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ Pater noſter, Rex noſter. *In libris Precum frequens eſt*. 2. אֶרֶץ מִצְרַיִם Terra Ægypti. 3. אֶחָד מָלֵא Unum plenum. *Maſorethis uſitata*. 4. *Apud Chronologos* א *ſignificat* unum, *&* מ *indicat* מֶחֱצִית dimidium. *Nimirum hora prima, & dimidia eſt initium TeKuphę, ſive Solſtitii ęſtivi in menſe* תמוז Junio.

אַמַּאי Quare? quorſum? cur?

אֲמַד Æſtimare, metiri, conjicere. אוֹמֶד æſtimatio, menſura, conjectura. *Talmudici, & Rabbini verbum* אֲמַד *uſurpant, quando res non habent determinatum pretium, menſuram, aut numerum*.

א״מה *Abbreviatura. Idem ac* אָמַר הַשֵּׁם Dicit Dominus. *Ei interdum additur* י *in fine, pro* יִתְבָּרֵךְ benedictus ſit. 2. אָמַר הַכָּתוּב Dicit Scriptura ſacra.

אַמָּה Digitus medius. גִּיד הָאַמָּה Membrum genitale viri.

אמן אוּמָּן Artifex, opifex: אוּמָּנוּת artificium, opificium. *Hinc* אֱמֶת verum dicere. מְאַמְּתִים veritatis aſſertores, Orthodoxi. הִתְאַמֵּת, נִתְאַמֵּת verificari: confirmari, ſtabiliri. אֲמִתָּה Veritas. אֲמִתִּי Verus. *Fœm.* אֲמִתִּית Vera. אֲמִתּוּת Verificatio. אִתְאַמְּתוּת Idem.

א״מן *Abbreviatura. Idem ac* אֲדֹנָי מֶלֶךְ נֶאֱמָן Dominus Deus Rex fidelis. *Kabbaliſtis frequens*.

אֲמַר Dixit, *Hebraice. Hinc* אֲמִירָה Sermo. מַאֲמָר Oratio, Prædicamentum, Categoria, *in Logicis*. מַאֲמָר הַגִּדְרִי Oratio enunciativa. מַאֲמָר הַמִּתְאַוֶּה Oratio optativa. מַאֲמָרִים Prædicationes. אֲמוֹרָאָה Doctor. Job 3. 18. *in Targum. Hinc* אֲמוֹרָאִים Doctores Talmudici, *auctores primi Gemaræ, ſeu Diſputationum Talmudicarum*. מַאֲמָרוֹת prædicamenta, categoriæ.

א״מש *Abbreviatura. Idem ac* אֵשׁ, מַיִם, שָׁמַיִם, Ignis, Aqua, Cœlum, *ſive* Aer.

א״מת *Abbreviatura Idem ac* אִיּוֹב, מִשְׁלֵי, תְּהִלִּים, Job, Proverbia, Pſalmi. *Maſorethis uſitata. Pro* תְּהִלִּים *dicitur etiam per contractionem* תִּלִּים. 2. אֵלֶּה הַדְּבָרִים, מְלָכִים, תְּרֵי עָשָׂר, Deuteronomium, Liber Regum, duodecim Prophetæ minores.

אָן אָנָה Ubi? quo? *Prædicamentum* Ubi *in Logicis*. אָן אֵיזִל Quo ibo? לְאָן Quo? כְּנָאן, מִנַּיִן Unde? *In Bibliis Venetis legitur* מִנָּן, *ſed male*. *Dicitur etiam apud Talmudicos* מִנַּיִן undenam? מְנָאלָן, מְנָלָן Unde nobis, *ſc.* conſtat? *pro* מִן אָן לָן. *Hebraice* מֵאַיִן לָנוּ.

אִין, אִן Si, *pro Hebræo* אִם, *ut ſupra* אִי.

אִינְהוּ Is, ille, ipſe: אִינוּן Ipſi, *numeri Pluralis, & fœm.* אִינִין אִנִּין.

א״נ *Abbreviatura. Idem ac* אִם נֹאמַר Si dixerimus. *Talmudici* אִי נֵימָא. 2. אִי נָמֵי

Si

Si etiam; ſic etiam. *Apud Talmudiſtas.*

אַנְדְּרוֹגִינוֹס Androgynus: Hermaphroditus. *Hinc dictio* androgynos. 1. Sam. 6. v. 12. *in R. Salomone, quæ eſt formæ maſculinæ, & fœmininæ.*

אַנְדְּרוֹלוּמְסְיָא Peſtis, peſtilentia. Gen. 6. 13. *in Raſchì.*

מוּנְקְלִיוֹת Unci, clavi. Exod. 25. 32. *R. Salomon.*

אנ"ך *Abbreviatura. Idem ac* אוֹרַיְתָא נְבִיאִים, כְּתוּבִים, Lex, Prophetæ, Hagiographa.

אנס"ו *Abbreviatura. Idem ac* אָמֵן נֶצַח סֶלָה וָעֶד Amen in ſæcula ſempiterna ſæculorum. *Librorum fini Rabbini adjiciunt, in quibus de rebus piis, ac religioſis agitur.*

א"ס *Abbreviatura. Idem ac* אָמֵן סֶלָה Amen Selah *h. e.* ſempiternum. *Preces ita plerumque clauduntur. Aliquando tripliciter repetitur,* אא"א סכ"ס. 2. אֵין סוֹף Sine fine, infinitus, æternus. *Dei periphraſis apud Kabbaliſtas. Sæpe ei adjicitur* ב"ה *pro* בָּרוּךְ הוּא Benedictus ſit. *Sæpe occurrit in libro* שֶׁפַע טַל.

אֱנוֹשׁ *Chaldaice.* אֱנָשׁ Homo. *Plur.* כִּדְאָמְרֵי אֱנָשֵׁי Sicut dicunt homines. *Uſurpant Rabbini in citandis Proverbiis.* אֱנוֹשִׁי Humanus. אֱנָשׁוּת, אֱנוֹשׁוּת Humanitas. *Hinc* מְתִים שֵׁם לָאֱנוֹשׁוּת Methim eſt nomen humanitatis. *Kimchì* Jud. 20. v. 48. *id eſt, generale omnium hominum.*

אָסָא Mederi, curare, ſanare, אַסּוּתָא, אַסוּת, אַסֵּי Sanitas, curatio, medicina. *Hac voce Judæi ſternutantibus reſpondere ſolent. Dicunt etiam Hebraice* רְפוּאָה ſalus, ſit ſaluti.

אִסְטַגְנִינָא Aſtrologus: genethliacus: magus: aſtronomus. *Plur.* אִסְטַגְנִינִין Aſtrologi: magi. אִסְטַגְנִינוּת Aſtrologia. *Pro* ס *adhibent etiam litteram* צ. Aſtronomia, aſtrorum ſcientia.

אִסְטוּמְכָא Stomachus, *στόμαχος*, ventriculus, *cibi, potuſque receptaculum.*

אִסְקוּפָּה Limen. *Plur.* אִסְקוּפּוֹת Limina. *Apud Rabbinos* ſcamnum.

אָסַר Vetare, prohibere. אָסוּר Vetitum, prohibitum, illicitum. אִיסּוּר & אִסּוּר Idem. *Ei opponitur* הֶיתֵּר Licitum. *Hæ autem dictiones de cibis vetitis, ac licitis plerumque uſurpantur.* אִיסּוּר כּוֹלֵל prohibitio univerſalis.

אִסְתְּנִים Infirmus, languidus, debilis, tener, valetudinarius, ægrotus. *Scribitur etiam cum* ט. *Græce ἀσθενής.*

אִסְתְּנִיסוּת Infirmitas, languor, debilitas, ægritudo.

אע"פ *Eſt abbreviatura, pro* אַף עַל פִּי Etſi, quamvis. *Scribitur etiam* אע"פי *cum* י *a fine. Si ei addas a principio* ו *vel* ש *eſt* quod ſi.

אעפ"כ *pro* אַף עַל פִּי כֵן Nihilominus, tamen, licet ita ſit.

אַף *Hieroſolymitane* אוּף Etiam: quinetiam. *Repetitum,* tam, quam, cum, tum. אַפְעַלְפִּי etſi, quamvis, licet, etiamſi. *Solet ſequi* ש, *vel* דְּ *Chaldaicum. Separatim etiam ſcribitur* אַף עַל פִּי, *quod idem per abbreviaturam* אע"פי. *Sic* וְאַף עַל גַּב etiam-

iamſi, quamvis, licet. אַף עַל פִּי כֵן Etiamſi ita ſit, attamen. אַף כֵּן Similiter, itidem.

אֲפִילוּ Etiam, etiamſi. *Componitur ex* אִלּוּ & אַף. *Quare melius ſcriberetur per* ל *cum Dagbes. Per abbreviaturam* אפי׳.

אַפִּיטְרוֹפּוֹס Procurator, tutor, curator. *Dicitur etiam* אַפִּיטְרוֹפָּא.

אוֹפָן אפן Rota, circulus: motus: ratio: forma. *Hinc* אוֹפַן הַמַּזָּלוֹת Zodiacus. אוֹפַן הַמִּישׁוֹר Circulus æqualitatis, Æquator.

אוֹפַן הַמַּפְרִיס Circulus diſtinguens, Orizon. אוֹפַן הַיָּשָׁר circulus rectus, parallelus. אוֹפַן חֲצִי הַיּוֹם circulus meridianus.

אַפּוֹפָּסִין & אִיפּוֹפָּסִין, Sententia judicialis, ſententia de re judicata. *Græce ἀπόφασις.*

אַפִּיפְיוֹר Papa, Pontifex Romanus. Aliquando פִּיפְיוֹר *ſine* א *a principio.*

אֶפִּיקוּרוּס Epicurus, Epicureus: homo levis, Atheus. *Pluralis* אֶפִּיקוּרוֹסִין & אֶפִּיקוֹרִין Epicurei. *Hi a Talmudiſtis inter eos numerantur, qui in futuro ſæculo partem habituri non ſunt.*

אֶפַּרְכוֹס Eparchus, præfectus. *Græce* ἔπαρχος præſes. *Scribitur etiam* אִיפַּרְכוֹס ὕπαρχος.

אֶפַּרְכְיָא Præfectura, & הֵיפַּרְכְיָא, & הִיפַּרְכְיָא ἐπαρχία.

אִיפַּרְכְיָא *Plur.* Hyparchi, præfecti, gubernatores.

אֲפַרְסְמוֹן Balſamum, *arbuſcula ſuavem odorem emittens, cujus fructus* Opobalſamum *dicitur.*

אֶפְשָׁר Poſſibile eſt, fieri poteſt: ſorte, fortaſſe. *Sequitur ſæpe* שׁ, *vel* ד, *quæ explicantur per* ut, quod. *In Talmud interdum reperitur* אִוְשַׁר. הַאֶפְשָׁר Numquid fieri poteſt? לְפִי מַה שֶׁאֶפְשָׁר Quantum fieri poteſt. לֵית אֶפְשָׁר, אִי אֶפְשָׁר Impoſſibile eſt. אֶפְשָׁרוּת Poſſibilitas.

אֶפְשָׁרִי Poſſibilis, poſſibile; contingens. *Plur.* אֶפְשָׁרִיִּים Poſſibilia: contingentia.

אִצְטְנְנִין *Vide ſupra in* אסט.

אִצְטַבְלָאוֹת Stabula, equilia.

אִצְטְוָנִיּוֹת Lapides extra murum prominentes. *Item* proceres, Senatores.

אִצְטוֹמְכָא Stomachus.

אִצְטוּרְלָבִיּוֹ Aſtrolabium.

אִצְטְוּרְלוּגִין Horologium.

אָצַל Separare, ſeponere. נֶאֱצַל Emanare: ſeparari: infundi. כֹּחַ הַנֶּאֱצָל Virtus infuſa.

אֲצִילוּת *Plur.* Separata, individua.

אֲצִילוּת Separatio ex alio in aliud: emanatio, influxus.

אק״ *Abbreviatura. Idem ac* אִיכְּתִיב קָשֶׁה Scriptum durum, *vel* difficile eſt. *De loco aliquo Scripturæ difficili a Talmudiſtis uſurpatur, de quo utrinque diſputari poteſt. Pro* אִיכְּתִיב *per apocopam aliquando dicitur* אִיכְּתִי. 2. אָמַר קְרָא Dicit Scriptura. ראק״ *Quod dicit Scriptura. Sacræ litteræ* קְרָא, *vel* מִקְרָא *unico verbo appellantur* a legendo, *quia earum lectio apud omnes aſſidua eſſe debet. Illarum autem Lectores dicuntur* קְרָאִים. *Hujus nominis* קְרָאִים

Ka-

Karæi *fuit etiam Secta ita appellata, quia Textui Biblico mordicus adhærens Traditiones quaſcunque reſpuebat.*

אקב״ו *Abbreviatura. Idem ac* אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ Qui ſanctificavit nos præceptis ſuis, & præcepit nobis. *Solet adhiberi in principio Precum.*

אַקְלִים, אַקְלִימָה Clima. *Plur.* אַקְלִימִין climata. *Nomen Aſtronomicum.*

אוֹקְיָנוֹס & אוֹקְיָנוֹס Oceanus, mare magnum.

אראר״יתא *Abbreviatura. Idem ac* אֶחָד רֹאשׁ אַחְדוּתוֹ, רֹאשׁ יִחוּדוֹ, תְּמוּרָתוֹ אֶחָד, *Nimirum*, unum, principium unitatis ſuæ, principium ſingularitatis ſuæ, viciſſitudo ejus unum. *Ita a Kabbaliſtis deſcribitur Deus æternus, immutabilis, unicus, ſemperque ſibi conſtans, & æqualis. Vide Reuchlinum Kabbala* l. 3.

אָרֵי Quia, quoniam, cum, ſi, enim. *Adbibetur pro Hebræo* כִּי nam, etenim, eo quod.

אַרְיֵה Leo: *etiam* ſignum cœleſte Leonis.

אָרַךְ Prolongari: prorogari. אֲרִיכוּת, אֲרוּכָה, Prolixitas, prorogatio. בַּאֲרִיכוּת Prolixe.

אוֹרְלוֹגִין Horologium. *Græce* ὡρολόγιον.

אָרִיס, אָרִיסָא Hortulanus. *Plur.* וְהֵיךְ אָרִיסַיָּא & ſicut hortulani.

אֶרֶס, אֵירְסָא Venenum. *Plur.* אֵירְסִין venena.

אַרְסְטוּ Ariſtoteles, *voce detruncata.*

אֲרַע Convenire, occurrere, contingere, evenire. מְאוֹרָעוֹת Contingentia.

ארשב״ג *Abbreviatura. Idem ac* אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל Inquit R. Simeon filius Gamalielis. *Apud Talmudiſtas.*

אש״ש *Abbreviatura, Idem ac* אֱלֹהֵינוּ, אָבִינוּ *vel* שֶׁבַּשָּׁמַיִם Deus noſter, *vel* Pater noſter, qui in cœlis eſt. *In exordio Precum Hebræi utuntur.* 2. אָתֵי שַׁפִּיר Venit pulchre, *b. e.* recte, bene. *Apud Talmudiſtas in uſu, præcipue in* תּוֹסָפוֹת Toſephòth. 3. אֵלֶּה שְׁמוֹת Elle ſcemòth. *Ita* Exodus *appellatur a primis ejus dictionibus. Hinc* וא״ש Et Exodus. בא״ש In Exodo.

אַשְׁכְּנַז Germania, אַשְׁכְּנַזִּי Germanus.

אשע״ה *Abbreviatura. Idem ac* אָמַר שְׁלֹמֹה עָלָיו הַשָּׁלוֹם Ait Salomon, ſuper quo ſit pax. *Intelligitur Salomon Rex.*

אוּשְׁפִּיזָא, אוּשְׁפִּיז Hoſpes: hoſpitium: בַּעֲלֵי אוּשְׁפִּיזִין Hoſpites excipientes hoſpitio.

אוּשְׁפִּיזְתָא Hoſpita, cauponaria, eſculenta, & hoſpitium præbens.

אש״ש *Abbreviatura. Idem ac* אָמַר שְׁמוּאֵל שׁוּלָם Inquit Samuel Sullàm. *De hoc Rabbino, & hac abbreviatura mentio fit in libro* יוחסין Juchasìn, *b. e.* libro proſapiarum, *ubi ſententiam ſuam cum aliis conjungit.* Juchasìn *auctor fuit R. Abraham Zacùt; ſed opera, & induſtria R. Samuelis Sullàm Conſtantinopoli primum editus fuit.*

אֶת *Pluraliter.* ג׳ אֶתִים רִבּוּיִים הֵם Tria אֶת (*juxta Kain, & Habel ſcripta*) multitudinem denotant, *R. Salomon* Gen. 4. *in principio. Cabbaliſtæ ſæpe myſtice adhibent*

bent את *pro* principio, *&* ſine, *ut in Apocalypſi* A & Ω.

אחבש Atbàs, *& cum prępoſita littera ſervili* באחבש. *Apud Kabbaliſtas hoc nomine appellatur arcana, & occulta quędam ſcribendi ratio, qua* ת *ultima Alphabeti littera cum* א *prima,* ש *penultima cum* ב *ſecunda, & deinceps, permutantur.*

Exemplar hujuſmodi Alphabeti.

את בש גר דק הצ וף זע חס טן ים כל

לך מי נט סח עז פו צה קד רג שב תא

Ut id clarius intelligas, tibi exemplum proponam. Nomen שָׂרָה Sara, *quę Abraham uxor fuit, per* Atbàs *ſcribitur* בצג, *ex quibus litteris per Kabbalam numerus* 95. *eruitur. Aliud nomen proprium, quod habetur Gen.* 11. v. 29. *nimirum* יִסְכָּה, *numerorum ratione habita, idem valet. Itaque Kabbaliſtę inferunt, nomen* שָׂרָה, *&* יִסְכָּה *idem prorſus eſſe, Saramque binominem fuiſſe, videlicet* Saram, *&* Iſcam *appellatam. Rem fuſius explicat Reuchlinus lib.* 3. *Kabbalę.*

את״ל *Abbreviatura. Idem ac* אִם תִּמְצֵי לוֹמַר Si repereris dicere; ſi poſſis dicere. *Talmudice* מְצֵי, *vel* מָצָא potuit. 2. אִם תֹּאמַר לִי Si dixeris mihi. *Apud Talmudiſtas* אִי תֵּימָא לִי Si dixeris mihi.

INCIPIENTIA

A ב

ב *In numeris valet duo. Eſt littera ſervilis conſtituens præpoſitionem* in *tum apud Chaldæos, tum apud Hebræos, Arabes, Syros, reliquoſque Orientis populos. Aliquando ſignificat* e, ex, de, cum, propter, ad, contra, ante &c. *juxta ſenſum, & locum, in quo uſurpatur.*

ב״א *Abbreviatura. Idem ac* בֵּית אָב Domus patris; familia paterna; *vel* בֵּית אָבִי Familia paterna mea. 2. בֶּן אָשֵׁר Filius Aſchèr. *Cum Rabbinus hic dictiones nonnullas Biblicas diverſo modo ab aliis legerit, ejus lectionem Judæi Occidentales ſequuntur, h. e. in terra Iſrael habitantes.* 3. בַּר אוּרְיָן Filius Urjan.

בא״ר *Abbreviatura. Idem ac* בְּאוֹתוֹ דִבּוּר In eodem ſermone, *vel* Textu. *Apud Criticos frequens. Cum copula Vau* ובא״ר. *Fini etiam additur* ה, *ut* בא״רה. *Tunc vero* ה *ſignificat* הַמַּתְחִיל Qui incipit, *vel* incipientis. *Inſeritur interdum* ה, *ut* באה״ר *pro* הַדִּבּוּר.

בא״י אמ״ה *Abbreviatura. Idem ac* בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם Benedictus ſis tu Domine Deus noſter, Rex hujus Mundi. *Sic fere Preces Hebræorum incipiunt.*

בא״י ש״ת *Abbreviatura. Idem ac* בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה Benedictus ſis, o Domine, exaudiens preces. *In fine Precum ſolet uſurpari.*

באן בְּאַנְיָא *Male punctatum reperitur* Eſth. 6. 12. *in Targum ſecundo pro* בָּאנְיָא Balneator.

בְּאַר, בְּאֵרָא, בֵּירָא Puteus, *ita dictus ab aqua clara, & perſpicua. Plur.* בֵּירִין, בֵּירַיָּא, *& fæmin.* בֵּירָוָן Putei. Geneſ. 14. 10. *in Targum Hieroſolymitano.*

בְּאֵשׁ Ægre, moleſte ferre, diſplicere: malum eſſe, *vel* videri: ægrotare, male age-

Digitized by Google

agere, male habere. *Reperitur etiam* בְּאֵישׁ *cum Jod, reſpondetque Hebræo* רוּעַ, *vel* יָרַע. *Aphel* אַבְאֵשׁ Malum, fœtidum reddere. Exod. 5. 21. affligere, male facere, male tractare, malo afficere. *In Talmud Hieroſolymitano eſt* אִיבְאַשׁ ægrotare, male habere. *Ithpeh.* אִתְבְּאֵשׁ Moleſte ferre, indignari, malo affici.

בְּאוּשְׁתָּא Maligna, peſſima. Eſr. 4. 12.

אַבְאָשׁוּת Malum: affectus malus, mala diſpoſitio, ſtatus malus. Eccleſ. 7. 4.

בָּבָא, בָּב Oſtium, porta, janua. Eſth. 5. 14. *In Talmude ſunt tres libri nomine* בָּבָא Porta *appellati. Primus dicitur* בָּבָא קַמָּא Porta prima; *alter* בָּבָא מְצִיעָא Porta media; *tertius* בָּבָא בַתְרָא Porta poſterior. *Agitur in iis de rebus politicis, juridicis, & forenſibus. Eſt etiam* בָּבָא Bavà *nomen proprium viri, tuncque ei adjicitur etiam nomen familiæ, ut* בָּבָא בֶּן בוּטָא Bava filius Butæ. *In Talmude.*

ב״ב *Abbreviatura. Idem ac* בָּבָא בַתְרָא Bava poſterior. 2. תְּרֵין תְּרֵין Duo, duo; bina. *Maſorethis frequens.* 3. בַּעַל בַּיִת Paterfamilias; *vel pluraliter* בַּעֲלֵי בָתִּים Patresfamilias, heri domeſtici. 4. בַּר בַּר Filius fuit. *Talmudiſtis uſitata.* 5. בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ *Cito in diebus noſtris* שבב Ut cito in diebus noſtris.

בב״ת *Vide infra in* ב״ת.

בַּבְתָּא Pupilla, nigrum oculi. *Plur. conſt.* בָּבֵי pupillæ. Eccleſ. 12. 3.

בָּבוֹ Odium, inimicitia. Gen. 37. 4. *in Jonathane.*

בב״ת *Vide infra in* ב״ת.

ב״ג *Abbreviatura. Idem ac* בִּישׁוּל גּוֹיִם Coctilia gentilium, *videlicet Chriſtianorum. Per contemptum Hebræi vocant Chriſtianes* גּוֹיִם Goìm. 2. בֶּן גַּמְלִיאֵל Filius Gamalielis. 3. בִּשְׁלֹשָׁה, *vel Chaldaice* בִּתְלָת Cum tribus. *Uſurpatur littera numeri pro nomine numerum ſignificante. Sic litteræ omnes ſolent adhiberi.*

בג״ב *Abbreviatura. Idem ac* בֶּן גֵּר בֶּן גִּיוֹרֶת Filius gentilis viri, & filius gentilis fœminæ. *Eſt nomen Rabbini ex parentibus Chriſtianis orti, qui, Chriſtiana Religione relicta, ad Judaicam impie tranſiit. Celebratur in cap. 5.* פִּרְקֵי אָבוֹת *h. e.* Capitulis Patrum, *libro apud Hebræos inſigni, propter aſſiduum Legis Divinæ ſtudium. Proprio nomine dicitur* R. Jochanàn ben bag, *vixitque ante Chriſtum Jonathanis Paraphraſtæ tempore.*

בג״ד *Abbreviatura. Idem ac* בְּגִין דְּהָא Propterea quod ecce: nam ecce. בְּגִין דָּא Propterea. *Hinc* ב״ג באיתמר Propterea quod dicitur. *In Zohar ſæpe occurrit.*

בג״ה *Abbreviatura. Idem ac* בִּגְבוּרַת הַשֵּׁם Ope, & auxilio Dei; *vel* בִּגְזֵרַת הַשֵּׁם Decreto, voluntate Dei.

בג״כ *Abbreviatura. Idem ac* בְּגִין כֵּן Propterea. *Fere ſequitur* כְּתִיב ſcriptum, *vel aliud hujuſmodi.* Pro כֵּן *legitur etiam* כַּךְ, *idemque ſignificat.*

בגן בְּגִין Propter. *Vide in* גִּין. *Aruch enim* ב *ſervilem eſſe ſentiens in eum locum propterea transfert.*

בָּגַר Pubeſcere, pubertatis annos ingredi; piloſum fieri. Num. 30. 11. 12. *in Targum Jonathanis. Filia apud Talmudiſtas, Rabbinos, vulgoque etiam apud Hebræos a die ortus ſui ad annos duodecim completos vocari ſolet* קְטַנָּה Parva, *vel* תִּינוֹקֶת Puellula; *ab anno duodecimo, & die uno appellatur* נַעֲרָה Puella; *ubi autem ſex menſes completi tranſierunt, ex quo dici cœpit* נַעֲרָה, *poſtea nuncupatur nomine* בּוֹגֶרֶת Pubeſcens. *Hinc Nedarìm* 47. 1. *Filia* כֵּיוָן שֶׁבָּגְרָה quando pubuit, *dicitur libera eſſe a poteſtate Patris.*

ב״ר *Abbreviatura. Idem ac* בֵּית דִּין Domus Judicii, Curia, Porta Judicialis. *Olim enim in Portis urbis judicia exercebantur. Per Metonymiam* Magiſtratus, Senatus, Judices. *Cum ſervilibus* בב״ר In Curia. שב״ר Quem Senatus, *vel* quod Senatus. 2. בְּסַיַּעְתָּא דִשְׁמַיָּא Ope, auxilio Dei. *Fere ei inſeritur* ס, *ut* בס״ר.

בָּרָא *Hebraice* Fingere, comminiſci, effingere, mentiri. *Hinc* בַּדִּין, בֵּידִין Pythones, aſtrologi, mendaces. Lev. 19. 31.

ב״רא *Abbreviatura. Idem ac* בַּמֶּה דְבָרִים אֲמוּרִים Quibus verbis dicta ſunt, *aut* dicuntur. *Cum ſententia, quæ præcedit, clarius exponitur, ſic Talmud, & Rambàm loquitur.*

בר״ה *Abbreviatura. Idem ac* בְּדִבּוּר הַמַּתְחִיל In ſermone, *vel* textu, qui incipit.

בָּרַח Lætari, exultare, gaudere, geſtire gaudio, hilarem eſſe. Eſth. 8. 15. *in Targum ſecundo.*

בְּרִיחָה Lætitia, exultatio, gaudium. *Conſtr.* בְּרִיחַת Eſth. 8. 17.

בדל בְּדִיל Ob, propter. *Cum aff.* בְּדִילִי propter me, בְּדִילָךְ propter te, בְּדִילֵיהּ propter eum &c. *Se ſequatur* דְ, *ſignificat* ut, eo quod, propterea quod. Gen. 3. 1.

בְּדוֹלְחָא, בְּדֻלְחָא Bdellium. Gen. 2. 12. Num. 11. 7. *Aliis* margarita.

בְּדַק Quærere, ſcrutari, rimari, explorare, inveſtigare: probare, experiri: dividere, ſcindere, diſcindere. Num. 19. 3. *in Targum Jonathanis. Pabel* בַּדֵּק Idem. *Apud Medicos* בָּדוּק וּמְנוּסֶּה expertum, & probatum.

בְּדִיק Probatum, exploratum. *Plur. emphat.* מַיָּא בְּדִיקַיָּא Aquæ probatæ. Numer. 5. 18. *in Targum Jonathanis, & Hieroſolymitano.*

בִּדְקָא, בֶּדֶק Rima, fiſſura, ſciſſura, ruptura: ruina, labes. Gen. 42. 9. 2. Reg. 12. 8. probatio. Num. 5. 19. *in Targum Hieroſolymitano. Aliis* infirmum, turpe.

בַּדַּר Spargere, diſpergere, diſſipare, ventilare. *Ithpah.* אִתְבַּדַּר Diſpergi, diſſipari. Gen. 11. 4. *in Talmude Hieroſolymitano.*

בְּדוֹר, בִּדּוּרָא Diſperſio. Iſa. 30. 30. *Habetur cum* י *ſine Dagbes* כְּבִידּוּר Zach. 10. 2.

בה״ה *Abbreviatura. Idem ac* בְּדִבְרֵי הַיָּמִים In verbis dierum, *h. e. in libro Paralipomenon, vel libro Chronicorum.* 2. בֵּית הַכְּנֶסֶת Domus congregationis, Synagoga Hebræorum: מחוץ לבה״כ Extra Synagogam.

gam. 3. בֵּית הַמִּקְדָּשׁ Domus Sanctuarii, Templum Hieroſolymitanum. 4. בַּעַל הַבַּיִת Dominus domus, paterfamilias. 5. בָּרוּךְ הַמָּקוֹם Benedictus ſit Deus. הַמָּקוֹם Locus, *eſt nomen Dei apud Rabbinos, qui ab ipſis ita dicitur, quia ubique præſens eſt*. בֵּיאוּר הַמִּלָּה Declaratio vocis. 7. בֶּדֶק הַבַּיִת Fiſſura, labes domus. *In Talmude, ubi agitur de Templi reſtauratione*. 8. בָּרוּךְ הוּא Benedictus ipſe. *Præcedit ut plurimum* קָדוֹשׁ, *vel* הַקָּדוֹשׁ Sanctus: Sanctus *autem* benedictus ille *eſt Dei periphraſis. Chaldaice pro* בָּרוּךְ *dicitur* בְּרִיךְ. *Denique* בה *ſignificat* בֵּית הִלֵּל Domus Hillèlis. Domus, *videlicet* Schola, Gymnaſium, Secta, Diſcipuli Hillèlis doctrinam ſequentes.

Non erit ab re de Hillèle nonnulla addere. Hillèl itaque non multo tempore ante Chriſtum vixit, fuitque רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה Caput, *ſive* Rector Academiæ. *Multorum millium diſcipulorum Magiſter fuit, inter quos octoginta cæteris longe præſtiterunt, in quorum numero Jonathan filius Uzielis recenſetur, qui Prophetarum Chaldaicam Paraphraſim exaravit, de quo vide Diſputationem noſtram huic Lexico præmiſſam. Ejus opiniones peculiares ſecuti plurimi ſunt, qui Hillelianam Sectam conſtituerunt. Alter inſignis, & eximius Rabbinus ſe illi oppoſuit dictus* שַׁמַּאי Schammài, *opiniones Hillèlis doctrinæ plane contrarias diſcipulis ſuis tradens, habuitque etiam ipſe plurimos ſectatores. Hinc factum, ut* בֵּית הִלֵּל & בֵּית שַׁמַּאי Schola Hillèlis, & Schola Schammài *pro ipſorum Sectatoribus uſurpetur. Hillèl, cum ex Babylonia egreſſus eſt, quadraginta annos natus erat; quadraginta annos Rabbinum, ac Magiſtrum egit in Academia; quadraginta annos fuit* נָשִׂיא Princeps Senatorum, Curiæ Caput, Prætor ſummus, ac Gubernator. *Alibi plura. Vide etiam infra in* ב״ש.

בה״א *Abbreviatura. Idem ac* בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים Senatores Hillèlis dicunt. *Apud Talmudiſtas*.

בה״ג *Abbreviatura. Idem ac* בַּעַל הֲלָכוֹת גְּדוֹלוֹת Auctor Conſtitutionum magnarum. *Eſt Libri inſcriptio*.

בה״נוא *Abbreviatura. Idem ac* בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם נַתְחִיל וְנִגְמַר אָמֵן Auxilio Dei incipiemus, & finiemus, Amen. *Formula uſitata in principio Librorum, aut ſcriptorum privatorum*.

בהר בַּהֲרֵי *Vide in* הרי.

בהה בַּהְיָא Inanis, vacuus. Gen. 1. 2. *in Jonathane, & Targum Hieroſolymitano*.

בהל *Pahel* Turbare, conturbare: perturbare: terrere. Dan. 4. 2. feſtinare, accelerare. Eccleſ. 5. 1. *Ithpehal* אִתְבְּהִיל feſtinare: conturbari. Pſal. 6. 4. *Ithpahel* אִתְבַּהַל Idem. Pſal. 30. 8. *Infinit.* לְאִתְבְּהָלָא celeriter adduci. Eſth. 2. 9.

בְּהִילוּ Celeritas, feſtinatio. *Cum præpoſitione* ב, בִּבְהִילוּ Celeriter, feſtinanter, cito, propere. Exod. 12. 11. Iſa. 52. 12.

הִתְבְּהָלָא Idem. Dan. 6. 20. בְּהִתְבְּהָלָה citiſſime.

בַּהוּלְתָּא, בְּהוּלְתָּא Conturbatio, perturbatio, terror. Levit. 26. 16. זִמְנוֹ בָּהוּל Tempus ejus acceleratum, *h. e.* quod non patitur dilationem.

בהק Lucere, lucidum eſſe, ſplendere. *Aphel* אַבְהֵיק Idem. *Item* illuſtrare, lucidum reddere. 2. Sam. 22. 19.

בָּהִיק, בְּהִיק Splendidus, clarus, illuſtris. Cant. 7. 3. *Plur.* בְּהִיקִין, & בְּהִיקִין

K ſplen-

ſplendidi, illuſtres. Cant. 5. 14. *Fœm.* בְּהִיקָת Cant. 1. 11.

בּוֹהֲקָא Puſtula alba, ſeu lucida, impetigo, vitiligo, papula. Levit. 13. 39. *Plur. conſtr.* בַּהֲקֵי puſtulæ. Ibidem *in Jonathane, & Targum Hieroſolymitano.*

בַּהֲקִירְתָא Papula. Levit. 14. 56. *in Targum Hieroſolymitano. Hebraice* בַּהֶרֶת.

בהקר *Abbreviatura. Idem ac* בַּר הַקָּדוֹשׁ רַבִּי Filius Sancti Rabbi. *Deinde ejus nomen ſequitur, cujus filius dicitur.*

בהר בָּהִיר Nitidus, illuſtris, clarus, ſplendens, ſplendidus. *Plur. conſtr.* בְּהִירֵי Nitidi. Job 37. 21. *in Targum ſecundo. Extat liber inter Judæos celebris Hebraice inſcriptus* סֵפֶר הַבָּהִיר Liber illuſtris. *Dicitur tantummodo manu ſcriptus inter Hebræos circumferri, ex quo tamen multa paſſim in libris Cabbaliſticis citantur. Eum ante adventum Chriſti conſcripſit R. Nechonia filius HaKKanæ. Hic liber multis myſteriis, & rebus ad Meſſiam pertinentibus abundat.*

בַּהַרְתָּא, בַּהֲרָא Papula alba, macula albicans. Levit. 13. 2. *Plur.* בַּהֲרָן papulæ. Levit. 38. 39. *Hinc* בְּהוֹרִין nubes, *quaſi macula cœli nigræ. In Aruch.*

בהת Erubeſcere, pudefieri, pudere, pudore ſuffundi. *Scribitur &* בְּהִית, *&* בְּהֵת *promiſcue* Jer. 10. 14. & 50. 12. *Ithpahel* אִתְבַּהַת, *& per ſyncopam* אִבַּהַת Idem. *Aphel* אַבְהִית Pudefacere, pudore ſuffundere. 2. Sam. 19. 5. Prov. 29. 15. *Pahel* בַּהֵית Idem. Pſal. 53. 6.

בַּהַת, בַּהֲתָתָא, בַּהֲתָא, בְּהִתָּא, בְּהִיתָא Pudor, erubeſcentia, confuſio, rubor, opprobrium. Pſal. 44. 8. Prov. 18. 13. בֵּית בַּהֲתָתָא Domus pudoris, *periphraſis pudendorum*: pars corporis pudenda, pudendum. Deut. 25. 11. *in Jonathane.* Domus natium, *h. e.* podex. 2. Sam. 10. 4.

בְּהִית, בְּהִיתִי Idem. Jerem. 49. 23. הֵיךְ בְּהִיתְהוֹן juxta pudorem ſuum. Pſal. 70. 4.

מְבַהֲתָנָא, מְבַהֲתָן Probris afficiens, confundens: pudore, confuſione dignus. Prov. 10. 5. & 19. 26.

בו *Abbreviatura.* בָּשָׂר וָדָם Caro, & ſanguis; *h. e.* homo carnalis, terrenus, mortalis.

בוז Prædari, ſpoliare: diripere: ſpernere, contemnere. Gen. 34. 27. *Pahel* בְּזַבֵּז diſſipare, diſpergere, erogare, prodigere. Eccleſ. 3. 22.

בַּז Præda, ſpolium. Iſa. 32. 23.

בּוּזְתָא Contemptus. Pſal. 119. 22.

בז *Abbreviatura. Idem ac* בֶּן זַכָּאי Filius Zachæi.

בוט מִטְרָא בּוֹטֵט Pluvia lucida, *juxta communem interpretationem.* Job 37. 21. *quaſi a* בְּטַט ſplendere, emicare, ſcintillare.

בון Intelligere, conſiderare. Job 28. 23. *Ithpahel* אִתְבַּיַּן Idem. *Ithpeh.* אִתְבְּיֵן Idem. *Media radicali ejecta* אִתְבַּן Job 11. 12. *Ex Pahel* תְּבַיְּנַנִי Intelligere facias me. Pſal. 119. 27.

בִּינְתָא, בִּינָה, בִּינָא Intelligentia. Prov. 4. 1. & 24. 3. Job 28. 20.

Idem.

Digitized by Google

ביתנותא Idem. Prov. 2. 3.

ביתא, ביתא Idem. Job 12. 12. Pſal. 49. 4. Prov. 12. 12.

בוע, ביע Exultare, geſtire gaudio, clamare præ gaudio. Iſa. 14. 7.

ביעא, ביע Exultatio, gaudium. Iſa. 65. 18.

בועא Idem. Job 20. 5. *Emph.* בועתא Pſal. 42. 5.

בעותא Idem. Pſal. 42. 5.

בוץ, בוצא Byſſus, byſſinum. *Linum optimum, quod in Ægypto conficitur.* Gen. 41. 42.

בור Deſolari, vaſtari: incultum eſſe, *vel* fieri. Gen. 47. 19. *Ex Ithpahel Fut.* תתבירון Deſolentur. Pſal. 40. 16.

בורא, בור Stultus, bardus, ſtolidus, agreſtis; rudis, ſylveſtris, ruſticus, barbarus. *Item* vepres, vepretum, dumetum. אילנות בוריות arbores ſylveſtres, infructuoſæ. *Talmud. Hinc apud Rabbinos* אין בור ירא חטא nullus bardus timet peccare, *h. e. peccare erubeſcit, aut metuit Deum.*

בוריא Scipio, baculus. Exod. 21. 19.

בורותא, בוריתא Stoliditas, fatuitas, ſtultitia, ſtupiditas. Job 5. 2.

בריותא Idem. Prov. 25. 40.

ביר, בייר Locus deſertus, incultus, vaſtatus. Deut. 21. 4. Iſa. 28. 25.

בות, בית Pernoctare. Iſa. 10. 29. *In Bibliis Venetis habetur Part.* באת pernoctans. Iſa. 58. 5.

מבתת, מבתא *&* מבתא, Pernoctatio, diverſorium, hoſpitium, in quo pernoctamus. Jer. 14. 8.

בית מבתא Diverſorium, hoſpitium. Gen. 42. 27.

מבתותא, מבתות Idem. Iſa. 1. 8.

בותא Noctua: monedula: veſpertilio. Deut. 14. 16. *In Bibliis Anglicanis* כבתא Levit. 11. 18.

בזא, בזה, בזי Spernere, contemnere, deſpicere: prædari, ſpoliare. Gen. 25. 34. *in Targum Hieroſolymitano. Pahel* בזי Idem: *&* בזבז Expendere, profundere nummos. Eccleſ. 3. 22.

נבזבה Honorarium, donarium, largitio amplior. *Plur.* נבזבן, *&* נבזבין Donaria. Jer. 40. 5.

בזז Diripere, deprædari, depopulari, ſpoliare. Ezech. 27. 26. *Aphel* אבז Spoliare. Jerem. 25. 36. *Ithpehal* אתבזין Diripi, ſpoliari. Hoſ. 8. 8.

בזוזא, בזזא Prædo, direptor, ſpoliator. Prov. 25. 19. *Plur.* בזוזין prædones. Hoſ. 7. 13. *Fœm.* בזוזיתא rapax, deprædatrix. Pſal. 137. v. *penultimo.*

בזוזיתא Vaſtitas. Job 15. 21. *Aliis* deprædatio.

בזתא, בזא Præda, ſpolium. Nah. 3. 1. Exod. 5. 18. *Plur.* בזת, בזן ſpolia, prædæ.

בזו Idem. Eſth. 3. 13. *in Targum ſecundo.*

בזוז Direptio, ſpoliatio. Iſa. 24. 17.

בזך בזיכא, בזיך Acerra, thuribulum. Numer. 7. 14. *Plur.* בזיכין, בזיכיא Acerræ, thuribula. Numer. 4. 7.

בזע Scindere, diſcindere, findere, diffindere, rumpere, dilacerare: transfigere. Cant. 2. 2. Num. 25. 8. perforare. 2. Reg. 18. 21. *Pahel* בַּזַּע Idem. 2. Reg. 15. 16. *Ithpeh.* אִתְבְּזַע Scindi, rumpi, findi. Job 26. 8.

בִּזְעָא Ruptura, ſciſſura: ſectio. *Plur.* בִּזְעָתָא veſtes laceræ. Prov. 23. 21.

בְּזוּע Idem. Joel. 2. 13.

בזר בִּזְרָא Semen: granum. Gen. 1. 11. *in Targum Jonathanis. Plur.* בִּזְרָנִין Semina. *Apud Talmudiſtas.*

בחן Probare, explorare, perpendere, examinare: cognoſcere, intelligere. Job 23. 10. *Pahel Partic.* מְבַחֲנָן probant: explorant. Pſal. 11. 4. *Aphel Futurum* אַבְחִין probabo. Eccleſ. 2. 1. *Ithpeh. Futur.* אִתְבְּחַן probetur. Job. 34. 36.

בְּחִינָה Probatio, examinatio, intelligentia, notio. *Apud Rabbinos.*

בח *Abbreviatura. Idem ac* בֶּן חוֹרִין Filius nobilium, *h. e.* ingenuus, nobilis, liber. 2. בַּעַל חוב Dominus debiti, *h. e.* debitor, creditor, *juxta ſenſum. Præponuntur ei etiam ſerviles, ut* לבח, מנח. 3. בַּעֲלֵי חַיִּים Animantia vita prædita. *Aliquando inſeritur* ע, *ut* בעח. *Extat etiam liber inſcriptus* בַּעֲלֵי חַיִּים, *qui a R. Levi per abbreviaturam crebro citatur, ut Prov.* 30. v. 4. 28.

בחר Eligere, ſeligere: probare, explorare. Pſal. 33. 12. *Ithpeh.* אִתְבְּחַר Eligi, ſeligi: probari, explorari. Gen. 42. 15. probatum, præſtantem eſſe. Prov. 22. 1.

בְּחִיר, בְּחִירָא Electus, ſelectus: præſtans, optimum. Iſa. 49. 2. *Plur.* בְּחִירִין Electi. Exod. 14. 7. *Fœm. ſing.* בְּחִירָא, בְּחִירְתָא Electa. Cant. 8. 2. *Plur.* בְּחִירָן electæ.

בחרג *Abbreviatura. Idem ac* בְּחֵרֶם רַבֵּנוּ גֵרְשׁוֹם *Per anathema Doctoris noſtri Gerſom. Judæi in Epiſtolarum inſcriptionibus ſemper hac abbreviatura utuntur. Iſte enim Rabbinus obſignatas Epiſtolas reſignantibus Excommunicationem inflixit.*

בחש Quærere, ſcrutari, inveſtigare, inquirere. Gen. 39. 11. *in Jonathane:* tractare: miſcere, commiſcere. Eſth. 1. 14. *in Targum primo. In hoc ſenſu proprie uſurpatur de coctilibus, quæ in olla cochleari, vel tudicula ſolent agitari.*

בְּחָשָׁא Cinis ignitus. *Item* cochlear longum, tudicula, *qua coctilia in olla agitantur.*

בטח *Hebraice.* Fidere, confidere, ſperare. *Ithpehal Part.* אַתְּ מִתְבְּטַח Tu confidens es: tu confidis. Jerem. 12. 5. *Ex Aphel* דְאַבְטַחְתַּנִי qui ſperare feciſti me. Ruth. 2. 13.

אַבַטִּיחַיָּא Pepones. Num. 11. 5.

בטל Ceſſare, quieſcere, deſinere, deſiſtere, intermittere, negligere, vacare, otioſum eſſe: impediri: aboleri. Gen. 8. 22. Ezr. 4. 24. Thren. 5. 15. *Pahel* בַּטֵּל Ceſſare facere, impedire, abolere, abrogare, inane, irritum reddere. Num. 5. 31. *in Jonathane. Aphel* אַבְטֵיל Idem. Iſa. 24. 5. *Ithpahel* אִתְבַּטַּל, *& eliſo* ת, אִבַּטַּל. Iſa. 8. 18. *Ithpehal* אִתְבְּטֵל Impediri, aboleri, irritum reddi. אִתְבְּטִילוּ ceſſarunt. Job 17.

17. 11. *Fut.* יִתְבַּטֵּיל diſſolvetur *fædus*.

בָּטֵל , בְּטֵלָא Otioſus : verbum inane. *Plur.* בְּטֵלִין Otioſi. Exod. 5. 9. Eccleſ. 5. 2.

בַּטְלָן Otioſus. *Plur.* בַּטְלָנִין otioſi. Exod. 5. 8. *Apud Rabbinos crebra de decem* בַּטְלָנִין Otioſis *mentio injicitur. Hi fuerunt decem viri* Otioſi *dicti, qui a Synagoga Judaica ſtipendium accipiebant, ut, dum preces recitarentur, vel alii conventus ſacri fierent, ſemper in Synagoga præſto eſſent ab initio ad finem, & cum Sacerdote, vel Sacrorum præfecto aſſidue permanerent, ne Synagoga umquam, dum ſacra peragerentur, vacua eſſet, vel Sacerdos ſolus relinqueretur.* Vide Tract. Bavà Batrà, & Sanhedrìn in Talmude.

בּוּטְלָן Ceſſatio, vacatio. Exod. 21. 18. *in Jonathane.*

בְּטוּל , בְּטוּלָא Abrogatio, abolitio. Prov. 15. 22. otium, ceſſatio, vacatio *apud Rabbinos, ſicuti* confutatio, rejectio, refutatio.

בטם בּוּטְמָא Quercus : *aliis* caſtanea : *aliis* terebinthus. Jud. 6. 11. 2. Sam. 18. 10. *In Talmudis Tractatu* ראש השנה *exponitur* ulmus.

בְּטַן Concipere : gignere : parturire. Prov. 25. 22. *Aphel* אַבְטֵין concipere facere. Job 21. 10. *In editione Complutenſi* אִתְבְּטֵנִית genita ſum. Prov. 8. 25. *in Bibliis Venetis* אִתְבְּנֵיתָת *quod forte fuit* אִתְבְּנֵית procreata fui.

בְּטָן , בִּטְנָא Venter, uterus. Jud. 16. 17.

בּוּטְנִין Nuces avellanæ. Geneſ. 43. 11.

בְּטַשׁ Calcare, conculcare : recalcitrare. Exod. 24. 10. *in Targum Jonathane.* בְּטֵשׁ recalcitrare. Num. 14. 9. *Item calcinis. Pahel* trando percutere. *Ithpah.* אִתְבַּטֵּשׁ calcari, conculcari. Exod. 24. 10. *in Jonathane.*

בִּי In, *pro inſeparabili præpoſitione* ב, *ut* בִּי הִיא שַׁעְתָּא in ipſa hora. Cant. 1. 9. *Aliquando per apocopam pro* בֵּית domus.

בי *Abbreviatura. Idem ac* בֵּית יִשְׂרָאֵל Domus Iſraelis.

בִּין , בִּיזָא Uber, mamma. Num. 11. 8. *in Jonathane. Conſtr.* בִּזַּת. *Plur. cum aff.* בִּיזוֹהִי Ubera ejus. Job 21. 24.

בילא״ו יילא״ו *Sunt duæ abbreviaturæ ſimul conjunctæ, quarum prior* בָּרוּךְ יְהוָֹה לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן Benedictus ſit Deus in æternum, Amen, & Amen. *In exitu librorum Rabbini ea uti ſolent. Altera autem* ימלא״ו *idem eſt, ac* יִמְלוֹךְ יְהוָֹה לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן Regnabit Dominus in ſæculum, Amen, & Amen. *Singulæ Sectiones, ſive* פָּרָשִׁיּוֹת Paraſchæ *libri Zohar maximi ab Hebræis habiti hujuſmodi abbreviatura terminantur.*

בֵּין , בֵּינֵי Inter, locus interior, & medius, medium, medietas. Gen. 1. 4. 6. *Plur. fæm.* בֵּינוֹת inter. Ezech. 10. 2. *etiam apud Rabbinos.*

בֵּינָת Idem.

בִּינָא , בֵּינָא Pilus, crinis, capillus. *Conſtr.* בֵּינַת. *Plur.* בֵּינָתָא pili, capilli. Job 9. 17. *Conſtr.* בֵּינָתֵי Pſal. 40. 13. *pro* בֵּינָת. *Apud Rabbinos etiam* bacca, granum.

ביע בִּיעָתָא , בֵּיעָתָא , *vel* בֵּיעָא Ovum. Job 6. 6. *Plur.* בֵּיעִין Ova. Deut. 22. 6. *Conſtr.* בֵּיעֵי Ova. Iſa. 59. 5.

בִּיר Filius. Exod. 1. 15. *in Jonathane.*

בֵּיר , בֵּירָא *Vide in* באר.

בִּירָה , בִּירְתָא Baſilica, Regia palatium.

Prov.

Prov. 1. 21. Eſth. 9. 12. *Per Antonomaſiam* הַבִּירָה Templum Hieroſolymitanum *apud Rabbinos ſignificat*. *Plur.* בִּירוֹת palatia.

בִּישׁ, בִּישָׁא Malum, malitia: malus. *Plur.* בִּישִׁין Mali. *Fœm. ſing.* בִּישְׁתָא, בִּישָׁא Mala. *Plur.* בִּישָׁתָא בִּישָׁן Malæ.

בִּישׁוּ, בִּישׁוּת, בִּישׁוּתָא Malitia, malum: infortunium.

בֵּית, בֵּיתָא Bathus, *menſura liquidorum. Decima pars menſuræ Homer. Plur.* בֵּיתִין Bathi. 1. Reg. 7. 26. & בָּתִּין Ezech. 48. 10.

בַּיִת, בֵּיתָא, בַּיְתָא Domus; ædificium, familia. *Per appocopam* בֵּי. *Plur.* בָּתִּין, בָּתַּיָא, domus. *Cum aliis vocibus conjunctum hoc nomen elegantes efficit paraphraſes, ut* בֵּית אַבְדָנָא Sepulcrum. Iſa. 14. 15. בֵּית אִדְּרֵי Horreum, area. Jud. 6. 37. בֵּית אֱלָהָא Templum. בֵּית אוּלְפָנָא Schola, gymnaſium. Cant. 7. 1. בֵּית אֲסִירֵי Carcer, cuſtodia. Exod. 12. 29. בֵּית מִשְׁכְּבָא Cubiculum. Judic. 15. 1. בֵּית קְבוּרְתָא Sepulcrum. בֵּית סִפְרַיָא Carcer. Iſa. 24. 22. בֵּית עֲנָנָא Arca libraria. Ezræ 6. 1. בֵּית מַטְּרָא Cuſtodia, carcer. Iſa. 24. 22. בֵּית הַמִּדְרָשׁ Schola, gymnaſium. Cant. 2. 4. בֵּית דִּינָא Curia, Senatus. בֵּית גִּנְתָא Hortus. 2. Reg. 9. 27. בֵּית בְּהַתְתָא Pudenda. בֵּית אַפֵּי Velamen, quo tegitur facies. Exod. 34. 33. בֵּית גִּנְזֵי Theſauri, gazophylacium. Eſth. 3. 9. בֵּית גְּדוּדִין Salebræ, locus ſalebroſus. Iſa. 40. 4.

בִּיתָן Interior, interius. Eſth. 7. 8.

בית״ *Abbreviatura. Idem eſt, ac* בֵּין תְּחִלַּת, בְּשַׂר Caro, vinum, hyacinthinum. *In Talmude frequens eſt.*

ב״כ. *Abbreviatura. Idem eſt, ac* בִּרְכַּת כֹּהֲנִים Benedictio Sacerdotum.

בכא, בְּכָה Flere, deflere, plorare, lacrymari. 2. Reg. 22. 19. *Pahel Participium* מְבַכְּן deflebant. Ezech. 8. 14.

בְּכִי, בִּכְיָא, בִּכְיְתָא Fletus, ploratus, lamentatio. Iſa. 38. 3. 2. Sam. 13. 36.

בָּכִית, בְּכִיתָא Idem. Gen. 50. 4. Deut. 34. 8.

בְּכוּתָא Idem. Geneſ. 35. 8. Job 16. 16.

בכי״ם *Abbreviatura. Idem ac* בָּרוּךְ כְּבוֹד יְהוָה מִמְּקוֹמוֹ Benedicta ſit gloria Domini e loco ſuo; *ex Ezech. 3. 12. In fine librorum Hebræi ſolent eam adhibere.*

בכר בּוּכְרָא Primogenitus, primogenitum. Exod. 15. 5. *Plur.* בּוּכְרִין, בּוּכְרַיָא Primogeniti. Pſal. 135. 8. *Fœm. ſing.* בּוּכְרְתָא Primogenita.

בְּכֵרוּתָא Primogenitura, jus primogenituræ. Gen. 25. 34. *Cum aff.* בְּכֵרוּתִי Primogenitura mea. בְּכֵרוּתָךְ Primogenitura tua. בְּכֵרוּתֵיהּ Primogenitura ſua.

בַּכֵּר *Pahel*. Primogenitum efficere, *vel* inſtituere, jus primogenituræ dare. Deuter. 21. 16. *Hinc* מְבַכַּרְתָּא Primipara, primogenitum producens, pariens. *Hithpahel Fut.* דְּיִתְבַּכַּר Quod primum gignetur. Levit. 27. 26.

בִּכּוּר, בִּכּוּרָא Præcox, primus, fructus primitivus, primitiæ. *Plur.* בִּכּוּרִין, בִּכּוּרַיָא Præcoces: primitiæ. *Talmudice* בִּכּוּרוֹת Primitivi fructus.

Præ-

בכיר Præcox : primitivus. *Item* pluvia tempeſtiva. *Plur.* בכירין præcoces. Jerem. 24. 2. *Conſtr.* בכירי primitivi, primogeniti.

בכ״ר. בבכמ״ר *Abbreviatura. Idem ac* בן כבוד מעלת רבי Filius honeſti, & excellentis Rabbi N. *Nomen integrum ſequitur, vel ſi per aliquam litteram indicetur, valde cognitum erit, vel in præcedentibus expreſſum. Interdum* מ *omittitur, ſcribiturque tantummodo* בכ״ר.

בל Cor, animus. Dan. 6. 14.

בל״ *Abbreviatura. Idem ac* בן לוי Filius Levi. *Solet præcedere* רבי יהושע, *& per abbreviaturam ſcribitur* ריב״ל.

בלא Veteraſcere, vetuſtate atteri, conſumi. *Ithpeh.* אתבלי Idem. *Pahel* בלי atterere, deterere, conſumere.

בל״א *Vide infra in* ל״א.

בלא״א. *Abbreviatura. Idem ac* בן לאדני אבי Filius Domini parentis mei. *Apud nonnullos littera* ל *legitur explicata per* לגאון Clari Domini.

בלי Vetus, attritus. *Fœm.* בליא. Joſ. 9. 5. *Plur.* בלן Joſ. 9. 4. & בלין vetera. Pſal. 49. 15.

בלאים, בלאי Veſtes attritæ, laceræ. Jerem. 38. 11.

בלו Tributum a provinciis pendi ſolitum. Eſræ 4. 13.

בלט בלוט, בלוטא Quercus. Iſa. 6. 13. *Plur.* בלוטין quercus. Ezech. 27. 6. *Aliis* ulmus, *aliis* caſtaneæ fructus.

בולטיתא Putredo, putrefactio. Job 41. 19.

בלל Confundere, miſcere, conturbare, perturbare. *Pahel* בלבל idem. Gen. 11. 9.

בליל Farrago, pabulum. Iſa. 30. 24.

תבלא Confuſio. Levit. 20. 12. *Item* turpitudo, flagitium.

בלם Claudere: conſtringere: obturare. אוצר בלום Theſaurus clauſus, horreum clauſum.

בלים Conſtrictus, coercitus, clauſus. Iſa. 32. 4. *Aliis* mutus.

בלן בילן Velum, pallium. Gen. 25. 25. *in Jonathane. Ita legendum pro* כלן *in Venetis in Targum Hieroſolymitano. Huc pertinet* בלן *tertium in Aruch, pro quo in Talmud legitur* וילון.

בלונסן *Vide in* כלן.

בלס בלסמון Balſamum. Cant. 6. 4. *Legitur etiam in nonnullis codicibus* בלסמון.

בלע Abſorbere, deglutire, devorare. Deut. 11. 6. *Ithpeh.* אתבלע Abſorberi. Joſ. 6. 5. *Pahel* יבלענה Deglutit eam. Iſa. 24. 4.

בלר בלורית, בלוריתא & בלורית Coma, cæſaries. Num. 25. 6. *in Jonathane.*

בלש Quærere, ſcrutari, perſcrutari, inveſtigare, inquirere. Gen. 31. 35. *Pahel* בלש Idem. Iſa. 22. *Ithpehal* אתבלש perquiri, perveſtigari. *Obad.* 6. Ex *Aphel Part. plur.* מבלשין ſcrutantes. Iſa. 22. 5. *in Regiis Bibliis.*

בלושא Perſcrutatio. Pſal. 64. 7. בלושא דמתבליש Perſcrutatione, quæ perquiritur. *In Targum.*

In-

בַּלוּשִׁין Inquiſitores, exploratores, ſcrutatores, perveſtigatores. Jerem. 49. 10. מִתַּמָּן אַפְקִיד בַּלוּשִׁין Inde præcipiam exploratoribus. Amos 9. 3.

בְּמָא, בָּמְתָא Ara excelſa, excelſum, locus editior, locus excelſus Idolis conſecratus. *Plur.* בָּמָן. *Emph.* בָּמָתָא. 1. Reg. 3. 2. *Biblia Veneta male habent* בָּמוֹתָא. *Conſtr.* בָּמַת excelſa. Hoſ. 10. 8.

בּמס בִּמְסָא Excelſum, altare Idolorum. *Græce* βωμὸς. *Plur.* בִּמְסִין, בִּמְסֵי Excelſa, altaria. Num. 31. 10. *Emph.* בִּמְסַיָּא Num. 22. 38. *in Jonathane*.

בְּנָא, בְּנָה, בְּנֵי Ædificare, reſtaurare, extruere. Gen. 11. 5. *Ithpeh.* אִתְבְּנֵי Ædificari, extrui: gigni, propagari. Cant. 4. 4.

בִּנְיָן, בִּנְיָנָא Ædificium, ſtructura. *Apud Logicos* habitus. *Item* Conjugatio *apud Grammaticos*.

בַּר Filius. *Plur.* בְּנִין, בְּנַיָּא filii. Gen. 31. 11. & 31. 43. *Conſtr.* בְּנֵי. Gen. 6. 2. *Cum* א *ab initio, & א in fine juxta formam emphaticam* אֲבְנָא Prov. 23. 28.

ן *Idem ac* בֵּן Filius.

בַּת Filia. *Non ſuſcipit affixa, quæ ejus ſynonymo* בְּרַתָּא *affiguntur. Plur.* בְּנָן, בְּנָתָא, בְּנָת Filiæ. Job 1. 2. Gen. 6. 4. Prov. 31. 29.

בַּנְיָה Balneum. *Plur.* בַּנְיָן Balnea. Eccleſ. 2. 8. & בָּנְאָן Eſth. 2. 3. *Conſtr. maſc.* בָּנֵי balneæ. Numer. 29. 7. *in Jonathane, & juxta aliam formam* בֵּינֵי Levit. 23. 27.

בַּאנְיָא Balneator. Eſth. 6. 12. *in Targum ſecundo, ſed ibi male punctatum eſt* בְּאַנְיָא.

בְּנַס Iraſci, indignari, ira excandeſcere. Gen. 40. 2. *in Jonathane. Hinc Pehil* בְּנִיס iratus, indignabundus. *Plur.* בְּנִיסִים irati. Gen. 40. 6. *in Jonathane. Fæm.* בְּנִיסְתָא iratæ. Prov. 25. 23.

בְּנָסָא Ira, indignatio. Job 16. 10.

בְּסַם Suave, jucundum, dulce eſſe, *vel* fieri, dulce reddi. *Apud Talmudicos* oblectare ſe, inebriari. *Pahel* בַּסֵּם Oblectare. *Item* condire, ungere; ſuave, dulce, jucundum reddere. Geneſ. 50. 2. *Ithpahel* אִתְבַּסַּם Dulce, ſuave eſſe, *vel* fieri: aromatibus condiri. Gen. 50. 3. *in Jonathane. Apud Talmudiſtas* copulari, conjungi.

בְּסִימָא, בַּסִּים, בָּסִים Dulcis, ſuavis, jucundus, benignus. Prov. 9. 17. *Plur.* בְּסִימַיָּא, בְּסִימִין ſuaves, dulces: aromatibus conditi. Gen. 50. 3. *in Jonathane. Fæmin.* בְּסִימָא, בְּסִימְתָא. *Plur.* בְּסִימָן, בְּסִימָתָא Dulcia. Pſal. 16. 6. *in Bibliis Regiis* בְּסִימוּתָא.

בּוּסְמָא, בּוּסַם, בּוּסֶם Aroma, unguentum, odor: pigmentum: jucunditas, ſuavitas. Prov. 16. 24. Cant. 4. 14. Exod. 30. 25.

בְּסִימוּתָא, בַּסִּימוּתָא Suavitas, dulcedo, jucunditas, benignitas, lætitia, amœnitas. Pſal. 27. 4. & 90. 17.

בָּסִים Acetum, *per antiphraſim, quaſi minime dulce. Talmudice. Hinc* חוֹמֶץ הָאֲדוֹמִי Acetum Edomæum *in Talmud Hieroſolymitano Peſachim cap. 3. In Ghemarà explicatur* בסימא דרומיא Acetum Romanorum. *Quamobrem aperte patet* בסים

in hac Lingua idem eſſe, ac חוּמָץ. *Idem etiam in eodem Talmude alibi obſervatur.*

בּוּסְמָנִין Unguenta, condimenta. *Fœmin.* בּוּסְמָנָן Odoriſera. Exod. 30. 35. *in Jonathane.*

בְּסַס Fundari. *Pehil plur. fœmin.* בְּסִיסָן Fundatæ, poſitæ, ſtantes. Cant. 5. 15. Baſes.

בְּסִיסָא, בְּסִיס Baſis, fundamentum. Exod. 37. 17. *in Targum. Plur.* בְּסִיסִין, בְּסִיסַיָּא Fundamenta, baſes. 1. Reg. 7. 27.

בְּסַר Contemnere, ſpernere, deſpicere: condemnare: rejicere, reprobare. Pſal. 39. 64. *Reſpondet Hebræorum Verbo* בָּזָא. *Pahel* בַּסַּר Idem. Malach. 1. 6. nunciare, annunciare, prædicare, evangelizare. Iſa. 52. 7. Pſal. 40. 10. *Hinc* מְבַסַּר, & מְבַסֵּר nuncius. Iſa. 41. 27. 2. Sam. 18. 26. *Ithpahel* אִתְבַּסַּר Nunciari, annunciari, evangelizari. 2. Sam. 18. 31.

בְּסִירָא, בַּסִּיר, בְּסִיר Spretus, contemptus. Jerem. 49. 1. *Plur.* בְּסִירִין contempti. Mal. 2. 9. Iſa. 49. 7. Jud. 9. 4.

בּוּסְרָן Contemptus, deſpectio. Iſa. 53. 3.

בַּסְרָנוּתָא Idem. Pſal. 31. 19. Pſal. 107. 40.

מְבַסְרָנָא Contemptor. *Plur. emph.* מְבַסְּתָנַיָּא contemptores. Pſal. 68. 17. *Forſaſſe* מְבַסְּרַיָּא contemptis *melius leges.*

בְּסוּרְתָא, בְּסוֹרָא Nuncium, præmium nuncii. Jud. 5. 16. *Cum aff.* בְּסוּרְתֵיהּ nuncii ejus. 2. Sam. 4. 10.

בְּשַׂר *vel* בִּסְרָא, בְּסַר, בְּסָר Caro. Gen. 9. 11. *Conſtr.* בְּסַר Lev. 7. 17.

בִּסְרָא, בּוּסְרָא Omphax, uva acerba, & immatura. Iſa. 18. 5. *Cum aff.* יַתַּר הֵיךְ גּוּפְנָא בּוּסְרֵיהּ Decutiet ſicut vitis omphacem ſuum. Jobi 15. 33.

בְּסִירָא Spica mutica. Exod. 9. 31. *in Jonathane. In Bibliis Venetis male ſcriptum eſt per* ד. *Quod autem eſt omphax in vitibus, id prorſus ſpica mutica eſt in frumento.*

בסת בּוּסְתָּן, בּוּסְתָּנָא Hortus magnificus, amplus, *quales ſolent habere Reges, & Principes. Plur. cum aff.* לְבוּסְתָּנַנָא In hortos noſtros. Eſth. 3. 8. *in Targum ſecundo.*

בִּיסְתַּרְקֵי Tapetes. Deut. 34. 6. *in Targum Jonathanis. Aliis* cervical, pulvinar. *Apud Talmudicos* ſupellex, *præſertim linea & lanea ad veſtitum, & lectos pertinens.*

בִּסְתְּקָא Vas. *Aliis* alvearium, apiarium.

בְּעָא Quærere, requirere, petere, poſtulare, orare, obſecrare, rogare, deprecari, interrogare: exultare. Iſa. 35. 1. Pſal. 24. 6. *Ithpehal* אִתְבְּעֵי Quæri, requiri. Jerem. 50. 20. *Aphel* אַבְעֵי Quærere, perquirere, perveſtigare. Iſa. 1. 8. feſtinare, accelerare. Deut. 32. 25. *in Jonathane.*

בָּעוּ, בָּעוּת, בָּעוּתָא Petitio, poſtulatio, imploratio, quæſtio, precatio, rogatio, deprecatio. Dan. 6. 14. 1. Reg. 8. 30. *Plur.* בָּעוּתִין Petitiones.

בְּבָעוּ Obſecro, quæſo, quæſumus. *Sæpe*

Digitized by Google

habet poſt ſe præpoſitionem מִן.

בְּעִי Tumor. Prov. 21. 4. בְּעִי לְבָּא Tumor cordis. *Hebraice* רְחַב לֵב Laxitudo, amplitudo cordis.

אַבַעְבוּעִין Ulcera, puſtulæ. Exod. 9. 10. *Hebraice* אֲבַעְבֻּעוֹת.

בְּעַט Calcitrare, recalcitrare: calcibus petere: laſcivire: calcare, conculcare. Hoſ. 4. 16. *Pahel* דִּמְבַעֵט Qui calcat. Thren. 1. 15. *Ithpahel* אִתְבְּעַט Calcari, conculcari. Joel. 3. 13. Iſa. 10. 33.

בְּעוּט, בָּעוּט Calcatio, *res, quæ calcatur.*

בְּעִיטָה Recalcitratio: calcatio.

בַּעְטָן Recalcitrans. *Fœm.* פְּרָה בַּעֲטָנִית Vacca recalcitrans.

בְּעַל Dominari: dominum, maritum fieri, ducere uxorem: item habere, coire. Deut. 21. 13. & 24. 1. *In Bibliis* בְּעַל *de legitimo tantum mariti cum uxore congreſſu adhibetur, apud Rabbinos promiſcue.*

בַּעַל, בַּעֲלָא, בְּעַל, בְּעַל Dominus, herus, patronus, maritus, *item* Baal, Idolum, *unde nomen Beli, tamquam Dei a Perſis, Aſſyriis, & Babyloniis culti.* Judic. 6. 32. *Apud Plinium* l. 6. c. 26. *Jupiter vocatur Belus. Plur.* בַּעֲלַיָּא, בַּעֲלִין Baalim, & tutelares: domini. Judic. 2. 11. *Fœm.* בַּעֲלָה Uxor, conjux, domina. Ruth 1. 12. *Aliis vocibus junctum multas, ac varias periphraſes efficit, ut* בְּעֵל דְּבָבָא Dominus inimicitiæ, inimicus. Exod. 15. 9. *in Jonathane.*

בְּעֵל דְּבָבוּתָא, בְּעֵל דְּבָבִי Inimicitiæ. Iſa. 14. 21.

בַּעַל זְבוּב Deus muſcarum, ſtercoraceus. *Idolum ab Accaronitis cultum, ſic fortuſſe appellatum, quia muſcæ figuram exhibebat. Hinc dictum* βεελζεβὺλ *in* N. T. *Græco. Kircherus hanc hujus Idoli originem fuiſſe narrat. Propter annuam Nili inundationem cum Ægyptus maxima muſcarum copia abundaret, iiſque affligeretur, ad eas avertendas Oraculum conſuluerunt, quod fertur reſpondiſſe, Muſcæ cultu eas abigendas eſſe. Hinc Accaronitæ Idolum muſcam referens conflandum curarunt, illique cultum exhibuerunt. Alii cenſent, hoc Idolum ita dictum, quod in ejus fano maxima muſcarum copia eſſet ob Sacrificiorum multitudinem, quæ illi offerebantur. Plinius autem de hoc Idolo l. 10. Hiſtor. cap. 28. ſcriptum reliquit.* Cyreniaci Achorem Deum invocant, muſcarum multitudine peſtilentiam afferente, quæ protinus intereunt, cum litatum eſt illi Deo. *In Novo etiam Teſtamento de hoc Idolo mentio injicitur, verum ſub nomine Principis Dæmoniorum. Matth.* 12. 24. *Illud tamen animadvertendum pro Beelzebub in plerifque exemplaribus reperiri* βεελζεβοὺλ, *quod vocabulum idem eſt, ac* Dominus ſtercoraceus, *procul dubio huic Idolo accommodatum ad contemptum tum Idoli ipſius, tum ejuſdem cultorum.* בַּעַל חַיִּים Animal vivens. *Plur.* בַּעֲלֵי חַיִּים Animalia viva, vita prædita. בְּעֵל טְעֵם Præſes conſilii, Conſiliarius ſummus, Cancellarius. בַּעֲלֵי כִיסִין Domini loculorum, *ſc.* Divites, *amplor, & multos loculos habentes.* בַּעַל הַמֶּרְחָץ Dominus balnei, *ſc.* curator, magiſter, *vel* præfectus balnei. בַּעַל נֶפֶשׁ Dominus animæ, animoſus. בַּעַל עָרוּךְ Baal-Aruch Dominus, *vel* Auctor ordinationis, *ſive* operis ordinati vocum juxta ordinem Alphabeticum. *Hoc nomine vocatur Auctor Lexici Talmudici, & Rabbinici, quod vulgo dicitur* Aruch. בַּעַל הַקּוֹרָה Dominus

tra-

Digitized by Google

trabis. *Ita appellatur a Rabbinis arduum negotium cæteris citius expediens.*

בְּעִילָה Concubitus, coitus. *Apud Rabbinos uſurpatur de concubitu promiſcuo tam cum propria uxore, quam cum alia qualibet muliere. In ſacris verò Litteris adhibetur dè coitu tantummodo cum uxore permiſſo. Plur.* בְּעִילוֹת *dicitur de actu concumbendi multiplici: At* בִּיאָה coitus *numero plurali caret. Hinc apud Rabbinos* כָּל בְּעִילוֹתָיו בְּעִילוֹת זְנוּת Omnes coitus ejus fuerunt coitus ſcortationis.

בעע *Aphel* אַבַּע Properare, feſtinare, accelerare. *Part.* מַבְעִין feſtini, properi. Deut. 32. 35. *Ithpeh.* אִתְבַּע *vel Ithpahel* אִתְבַּע Idem. Pſal. 31. 23. *In Bibliis Regiis ſignificat* requiri.

בְּעַץ Calcare. Pſal. 91. 13. *in Bibliis Regiis habetur* תִּבְעַט.

בְּעִיץ Stannum. Ezech. 22. 18. *At Ezechielis* 27. 12. *legitur* עֲבִיץ.

בְּעַר Ardere, flagrare, exuri, comburi: *Item* boare, mugire. Eſth. 1. 2. *in Targum ſecundo. Item* Accendere, exurere. *Pahel* בַּעַר Accendere, incendere, urere, comburere. *Aphel Partic.* מַבְעִיר Incendens. Exod. 15. 17. *in Jonathane.*

בְּעוּר, בְּעוּר, בְּעוּרָא Fax, tæda, lampas. Gen. 15. 17. *Plur.* בְּעוּרִין, בְּעוּרִין, בְּעוּרַיָּא Faces, lampades. Nah. 2. 4. Exod. 2. 15.

בּוּשְׁרָא Idem. Iſa. 30. 17. Job 12. 5.

בִּיעוּר Idem. Thren. 2. 4. Zach. 12. 6.

remotio, excuſſio, ſtrictio olivæ. Iſa. 17. 6. *Apud Talmudiſtas* totalis rei abolitio.

מַבְעוּר Incendium. Iſa. 30. 14.

בְּעִיר, בְּעִירָא Brutum, jumentum, beſtia. Pſal. 73. 22. *Plur.* בְּעִירִין. *Emphatice* בְּעִירַיָּא Bruta, beſtiæ. Job 40. 10.

בְּעַשׁ Malum eſſe, *vel* videri, diſplicere: ægre, moleſte ferre. Exod. 32. 15. Deut. 15. 10. *In Targum Hieroſolymitano. Ex Aphel Part.* מַבְעֲשִׁין male facientes. Exod. 32. 15.

בְּעַת Terrere, terrefacere, 1. Sam. 16. 15. *Ithpehal* וְאִתְבְּעִית Et trepidavit, trepide accurrit. 1. Sam. 21. 2.

בִּיעוּתָא Terror, pavor, conturbatio. *Plur.* בִּיעוּתִין Terrores, conturbationes. Iſa. 21. 4.

בַּעֲתָא Objurgatio, increpatio: terror, pavor. Prov. 13. 1. & 29. 15. *Plur. cum aff.* בַּעֲתָךְ Terrores tui. Pſal. 88. 17.

בְּצָא Scrutari, perſcrutari, inquirere, explorare. *Ithpehal* אִתְבְּצִי Inquiri, inveſtigari. Prov. 25. 3.

בצל בּוּצְלִין, בּוּצְלַיָּא, בּוּצְלֵי Cepæ. Num. 11. 5. *in Talmud Hieroſolymitano.* בְּצָלִים הַסְּרִיסִים cepæ caſtratæ, *h. e. ſteriles, quæ non producunt ſemen.*

בצן בּוּצִין, בּוּצִינָא Lucerna. Eſth. 1. 2. *Plur.* בּוּצִינִין, בּוּצִינַיָּא Lucernæ: cucumeres. Num. 11. 5.

בּוּצָן, בּוּצִינָא Cardo, vectis. *Aliis* molæ foramen. *Aliis* ferrum illud, circa quod lapis molaris circumagitur, quod cardinem ja-

januæ refert, circa quem Janua vertitur.

בוצנין Veſtes. Job 18. 13.

בצע Scindere, diſcindere, dividere. Levit. 2. 6. arbitrari, litigantes componere *apud Talmudiſtas*.

בצע Tractor. *Ita dicitur Paterfamilias, qui in convivio Paſchali primus panem frangit, benedicit, & convivis diſtribuit in feſto Paſche*.

בצועין Fruſta, ſegmenta, fragmenta: arbitria, tranſactiones. Lev. 2. 6. & 6. 14.

בצץ, בצא Cœnum, lutum: palus, paludis. Job 5. 11. *Plur.* בצין Paludes. Iſa. 14. 13. maſſa lutea *Talmudiſtis*.

בצר Detrahere, ſubtrahere, imminuere. Deut. 12. 32. *Pahel* בצר Idem. *In Jonathane* Deut. 4. 2.

בצורתא, בצורתא Cohibitio pluviæ, ſiccitas, ſterilitas, charitas annonæ. *Plur.* בוצרתא Jerem. 14. 1.

בצורתא Septum, conclave. Ezech. 41. 15.

בקא בקי, בקיא Probatus, exercitatus, *præcipue in arte Medica*. *Plur.* בקין, בקיאין Probati. *Fœm.* בקין probatæ. Geneſ. 49. 12. *in Targum Hieroſolymitano*.

בקע Findere, ſcindere, diſcindere. *Ithpehehal* אתבקע Scindi, diſcindi. Thren. 1. 16.

בקעא Vallis, planities, pratum. *Emphatice* בקעתא Valles, prata. בקען Deut. 11. 11.

בקק בקיקין Fruſta, fragmenta. Numer. 33. 4. *in Jonathane*. *Forte legendum* בקיעין.

בקר *Pahel* Quærere, inquirere, diſquirere, requirere; viſitare ægrotos. *Item* verberare, animadvertere. Deut. 34. 6. *in Jonathane*. *Ithpahel Futur.* יתבקר Perquiratur. Ezræ 5. 17.

בקרא Grex, armentum. *Plur.* בקרין, בקרי Armenta. Deut. 7. 13. & 28. 4. *in Jonathane*. *Fœm.* בקרן greges. Iſa. 7. 25.

בקרותא Bubile, ſtabulum. Gen. 18. 7. *in Targum Jonathanis*.

בקורתא Flagellatio. Levit. 19. 20.

בקרות Levitas, temeritas, arrogantia. Jerem. 23. 32.

בקרנות Idem. 1. Sam. 17. 28.

בר, ברא Filius. בר בר Filius filii, ſc. nepos. *Fœm.* ברת, ברתא, ברתא Filia.

בר, ברא, בר Extra, foris, foras: ager, ſylva, campus. *Quoties habet ante ſe* מ, *vel poſt* מן, *ſignificat* præter, præterquam: præterea, quoque, etiam, in primis. Cant. 4. 3. מברא extra, extrinſecus. מלברא Idem. לברא, לבר Foras. נפקת ברא Scortum *ita dicitur per periphraſim, quia vagum eſſe ſolet*.

בראה Exterior, extraneus, alienus. *Fœm.* בראה, & בריתא. *Vide in* בור.

בריתא Fines, termini. Prov. 30. 4.

ברא, ברי Creare. Gen. 1. 1. *Hinc* ברי Creator. *Ithpeh.* אתברא, אתברי creari. Num. 16. 30. *in Jonathane*.

בריה, בריא, בריתא Creatura. Ezech. 28. 6. *Plur.* ברין, בריתא Creaturæ. Ezech.

Digitized by Google

zech. 1. 5. & v. 13.

בְּרִיא Pinguis, ſanus. Eccleſ. 10. 6. *Item* integer, fortis, robuſtus, firmus.

ברב בַּרְבַּרְיָאָה Barbaria. *Regio, quam barbari incolunt. Sic Gen.* 10. 3. *pro Hebræo* תּוֹגַרְמָה *in Targum Hieroſolymitano legitur* וּבַרְבַּרְיָאָה Et Barbaria. *Hinc animadvertit R. David Kimchi ad dictionem* בַּרְבּוּרִים 1. Reg. 4. 23. עוֹף הַבָּא מִבַּרְבַּרְיָאָה נִקְרָאִים בַּרְבּוּרִים עַל שֵׁם מְקוֹמָם Aves venientes ex Barbaria vocantur בַּרְבּוּרִים Barburim a nomine loci ſui.

בַּרְבְּרָיָא, בַּרְבְּרָאֵי Barbari.

ברד, בַּרְדָּא Grando. Exod. 9. 18. Iſa. 30. 30. *Aliis* avis ſpecies. *Aliis* pulvis thuris.

ברדק לְבַרְדּוֹק In longitudinem. Exod. 36. 33. *in Targum Hieroſolymitano.*

ברה Comedere, manducare: paſtu ſe reficere: prandere. Prov. 24. 24. eligere. 1. Sam. 17. 8. *Aphel* אַבְרֵי Pſal. 41. 10. cibare, reficere.

מַבְרֵי Cibus. Pſal. 42. 4. alimentum, eſca.

בְּרִיתָא, בַּרְיָתָא. *Vide in* בר.

בְּרַז *Vide in* ברת.

ברז Figere, infigere, transfigere, terebrare, fodere, perfodere, transfodere. Num. 28. 80. *in Jonathane*: *Aphel* אַבְרֵיז Idem. 1. Sam. 18. 11. *Talmudiſtis* pungere.

בְּרֵיז Foramen. *Aliis* fluxus. 1. Sam. 14. 26. *Talmudiſtis* vulnus *punctim*, *non caeſim* *inflictum.*

בְּרַז *Vide in* וז.

בַּרְזְלָא, בַּרְזֶל Ferrum. Deut. 3. 11. Joſ. 6. 19. *etiam* פַּרְזֶל *ſcribitur per* פ.

בְּרִיזְלִין Præſides, præfecti, duces, gubernatores. Cant. 1. 8. Eccleſ. 10. 10.

בְּרִזְלִין *Pluralis numeri*. Topazii. *Nomen lapidis pretioſi. In Targum Hieroſolymitano* Exod. 28. 19. *pro Hebræo* שְׁבוֹ, *quod apud Judæos Interpretes plerumque per* Topazium *explanatum invenies. Alii putant ibi legendum* בִּירוּלִין, *ſicuti habetur in Targum OnKeloſi* בּוּרְלָא. *Sed valde decipiuntur, ſicuti clare patet legentibus idem Caput Exodi.*

בַּרְזִינָא Barſena. *Nomen menſuræ parvæ.*

Apud Ariam Montanum de hac voce, ſive de Barbo in Ezechiele ſuo hæc leguntur. In Aruch præterea nomen Barzina *legimus, indicata menſura, incerta tamen, ſignificatione. Nobis autem Hiſpani agrorum cultores & nomen, & rem ipſam ab Arabibus, quorum hæc vox eſt, accepiſſe videntur. Eſt autem* Barzina *apud Hiſpanos ſaccus ex funibus ſparteis in caſſes retis modo contextus, qui ad fruges, paleas, culmoſque transferendos commodus eſt. Capit autem tantum, quantum vel manipulorum, vel palearum, vel culmi jumentum dorſo portare poteſt. Interdum una magna jumento tranſverſa imponitur. Nonnunquam ad deportationis commoditatem duæ breviores utrinque in onus aptantur. Ita Arias. At circumſtantiæ loci Talmudici ab Aruch citati nihil omnino hæc ab Aria allata valere oſtendunt, ac propterea eum illa ſibi habere libenter concedimus.*

ברח *Hebraice*. Fugere, fugari. *Hinc Chaldaice Itpehal Fut.* אִתְבַּרְחַת Fugata eſt *ſapientia*. Job 6. 13.

בַּרְחָא, בַּרְחָא Hircus, caper. *Plur.* בַּרְחִין, *Emphatice.* בַּרְחַיָּא, *conſtr.* בַּרְחֵי Hirci,

ei, capri. Pſal. 66. 15. Num. 7. 17. *in Jonathane*. Pſal. 50. 9. 13.

יַבְרוּחִין *Vide in littera* י. *Alii* mandragoras, *alii* violas *interpretantur*. Gen. 30. 14.

בְּרַךְ , בְּרִיךְ Benedicere : genua flectere, in genua procumbere. Dan. 6. 10. *Pahel* בָּרֵךְ idem. *Item* ſalutare: valedicere. Gen. 28. 6. Joſ. 24. 10. Job 1. 10. *Ithpahel* אִתְבָּרֵיךְ, *vel Ithpehal* אִתְבְּרִיךְ benedici. Pſal. 128. 4. Prov. 20. 21.

בָּרֵךְ *Dictio hæc in ritibus obſervandis in Cœna Paſchali ab Hebræis poſita, indicat, cœna communi abſoluta, manducatoque* AphiKomèn, *& manibus ablutis, recitandam eſſe benedictionem* הַמָּזוֹן cibi, *reliquoſque duos vini cyathos, ſcilicet tertium, & quartum eſſe implendos, tertiumque ſtatim exhauriendum*.

בְּרִיךְ *Benedictus*. Deut. 7. 14. *Plur.* בְּרִיכִין benedicti. Num. 24. 4. *Fœm.* בְּרִיכָא benedicta. Ruth. 3. 10. *Emphat.* בְּרִיכְתָא *Plur.* בְּרִיכָן benedictæ.

בִּרְכָא ,בִּרְכְתָא Benedictio. Gen. 27. 35. *Plur.* בִּרְכָן. Num. 23. 20. *Emph.* בִּרְכָתָא benedictiones. Prov. 10. 6. *Ex forma maſc.* בִּרְכַיָא Deut. 28. 2. *Item* maledictio. 2. Reg. 18. 17.

בְּרֵךְ Genu. Iſa. 45. 23. *Plur. cum aff.* בִּרְכוֹהִי Genua ſua. Dan. 6. 11.

בְּרֵכָה ,בְּרֵכְתָא Piſcina. 2. Reg. 20. 20. Iſa. 22. 9. 11.

בִּרְכוּשְׁתָא *Vide in* ברך.

בריל בֵּירוּלָא ,בִּרְלָא ,בְּרָלָא ,בּוּרְלָא Beryllus: onyx, onychinus. *Lapis referens colorem unguis humani*. Exod. 28. 25. *Plur.* בֵּירוּלִין Berylli. Eſth. 1. 14. Job 28. 16. *Græce* βήρυλλος.

בְּרַם Tantummodo, ſolummodo, vero, verumtamen, dumtaxat: ſed, verum enimvero: certo, vere, profecto, ſane, utique: omnino, tandem: etiam. Gen. 7. 23. Hoſ. 2. 23. Pſal. 58. 2.

ברן בִּירָן ,& בִּירָנְתָא Baſilica, palatium. Eſth. 1. 2. 5. *Plur.* בִּרָנִין. *Emph.* בִּרָנְיָתָא palatia. Iſa. 2. 15. *Conſtr.* בִּרָנְיַת Jerem. 49. 27. arces, baſilicæ: caſtra.

בּוּרְנִי Liburna, liburnica; *navigii genus Romanis levitate, & celeritate præſtans*. *Aliis* triremis. Iſa. 33. 21.

בּוּרְנְיָתָא Muli. Geneſ. 36. 24. *in Jonathane*.

בְּרַס Rudere. *Aphel Partic.* דְּמַבְרִיס ut rupat. Job 6. 5.

בְּרַק , בַּרְקָא Fulgur: fulgor, coruſcatio, ſplendor, & בַּרְקְתָא. Exod. 39. 10. *in Jonathane*. *Plur.* בַּרְקִין fulgura. Exod. 19. 16. & בַּרְקִין Zach. 9. 14. *Cum aff.* בְּרָקוֹי fulgura ejus. Pſal. 97. 4. *Hinc* אַבְרֵיק *Aphel*, fulgurare, fulgur emittere. Pſal. 144. 6. fulgere, coruſcare. Eſth. 3. 8. *in Targum ſecundo*.

בַּרְקְתָא ,בַּרְקָן Carbunculus, lapis pretioſus. Exod. 28. 17. *in OnKeloſo, & Jonathane*.

בְּרוּקָא Idem. Numer. 2. 3. *in Jonathane*.

בַּרְקָנַיָא ,בַּרְקָנִין Spinæ, tribuli. Judic. 8. 7. Ezech. 21. 19.

Mun-

בָּרַר Mundum, purum eſſe. Job 33. 3. *Pahel* בָּרֵר purgare, expurgare, mundare, purificare: declarare: eligere, ſeligere. Iſa. 1. 25.

בְּרִיר Purus, mundus: clarum, manifeſtum. Eſth. 8. 13. *Plur.* בְּרִירִין, בְּרִירָיָא puri. Deut. 33. 25. *Fœmin.* בְּרִירְתָא pura. Pſal. 19. 9. *Plur.* בְּרִירָן, בְּרִירָתָא puræ. Thren. 4. 7.

בְּרִירוּ, בְּרִירוּת, בְּרִירוּתָא Puritas, mundities: claritas, ſerenitas. Prov. 16. 15. Pſal. 73. 13. Job 37. 11. *Cum aff.* 2. Sam. 22. 25.

בּוֹרִית, בּוֹרִיתָא Sapo, ſmegma. Mal. 3. 2. Jerem. 2. 29. *Aliis* herba ſaponaria.

ברש בִּרְשָׁן Nudus. 1. Sam. 19. 25. *Aliis inſanus, amens. Quædam exemplaria ha'ent* בְּרִישָׁן. *Regia* בְּרִשָׁן, *Aruch* בר שאן.

בְּרָת, בְּרָתָא Abies: fraxinus. Eſth. 2. 7. *in Targum ſecundo, Gloſſa* buxus. *Plur.* בְּרָתַי, בְּרָתִין Cant. 1. 17. & בְּרָאתַי Pſal. 104. 17. & בְּרָן. *A Rabbinis inter decem genera cedrorum numeratur.*

בַּשֵּׁל *Pahel*, coquere: coqui, matureſcere, maturum producere. *Talmudicis* concoquere, digerere. *Ithpahel* אִתְבַּשַּׁל coqui. Levit. 6. 28.

בִּשְׁלָא, בְּשָׁלָא Coctum, coctile. Exod. 12. 9.

בִּשּׁוּל & בְּשׁוּל Coctio, maturatio: obſonium elixum, cibus coctus. *Item* digeſtio. *Plur. cum aff.* בִּשּׁוּלוֹהִי obſonia ejus. Prov. 23. 3.

תַּבְשִׁיל Decoctum, pulmentum. Jud. 6. 20. *Plur.* תַּבְשִׁילִין pulmenta.

בשם *Vide* בסם. *Hinc* בַּשֵּׂם Aromatibus condire.

בשק בַּשְׁקַר Inquirere, perquirere. Pſal. 44. 22. cognoſcere, agnoſcere. *Infin.* לְבַשְׁקָרָא Pſal. 27. 4.

מְבַשְׁקְרָן Inquiſitio, inveſtigatio. *Plur.* מְבַשְׁקְרָנָא inveſtigationes. Job 37. 16.

בְּשַׂר, בִּשְׂרָא, & בְּשַׂר. *Vide in* בסר.

בשש Decoctum, pulmentum. Job 6. 6. *Plur. fœm.* בְּשָׁשָׁן Numer. 11. 8. *in Targum Hieroſolymitano.*

בַּת Bathus, *menſura liquidorum. Plur.* בַּתִּין bathi.

בתל בְּתוּלְתָא, בְּתוּלָא Virgo. Eſth. 2. 3. Deut. 22. 28. *Plur.* בְּתוּלָן, בְּתוּלָתָא virgines. Amos 8. 13. Thren. 1. 15. *Conſtr.* בְּתוּלָתָן Eſth. 2. 2. בְּתוּלִין Virginitas. Deut. 22. 14.

בתן בָּתְנַיָא, בָּתְנָן, בּוּתְנָן *Nomen loci, vel regionis, vel montis ultra Jordanem.* Batanæa, Botnæa.

בָּתַר Poſt, poſtea. Gen. 9. 28. מִן בָּתַר Idem.

בָּתַר כְּדַין *vel* בָּתַר כְּדוּ, בָּתַר־כֵּן Poſtea. Idem. בָּתַר דְּנָה Idem. Exod. 11. 1. 2. Sam. 3. 28. Job 19. 25. בָּתַר דְּ poſtquam, poſteaquam, *vel* בָּתַר דִּי Gen. 5. 4. Jerem. 41. 16.

בַּתְרָאָה, בַּתְרָאִי Poſterior, poſterius, poſtremum. Deut. 24. 3. Pſal. 78. 4. *Plur.* בַּתְרָאִין Poſteriores. Gen. 33. 3. *Fœm.* po-

בַּתְרֵיתָא poſterior. Num. 2. 31. Deut. 13. 9. & 17. 7.

בַּתְרַאי Retrorſum. Cant. 2. 5.

בַּתְרַיָּא, בַּתְרִין Sectiones, ſegmenta. Iſa. 43.

בֵּיתֵר, בִּתְּתַר *Urbis munitiſſimæ nomen non longe ab Jeruſalem in Tribu Benjamin*, Bither, Bithera, Bethera. *Ex ea originem traxit Bar Cosba, qui ſe Meſſiam falſo venditavit. Vide Gittin f. 57. 2. & 58. 1. ubi animadvertes, Scholarum, Synagogarum, & Collegiorum ejuſdem magnificentiam, nec ſine bonorre leges fœdiſſimam cædem Judæorum juſſu Adriani Imperatoris factam, dum illa vi, & armis potitus eſt.*

DICTIONES EX RABBINIS.

ב׳ *Abbreviatura ſignificat* duo.

בֵּאֵר Declarare, explicare, exponere, explanare. *Hinc* מְבוֹאָר declaratum.

בֵּיאוּר Declaratio, explicatio, expoſitio.

בְּבֵיאוּר Clare, perſpicue תּוֹסֶפֶת הַבֵּיאוּר additio declarationis, exegeſis, amplior declaratio præcedentis. *Plur.* בֵּיאוּרִים expoſitiones, declarationes.

בְּגִין Propter. בְּגִין דְּ Eo ut, propterea ut, eo quod. בְּגִין דִּי Idem. בְּגִין כָּךְ, בְּגִין כֵּן propter, propterea, ideo, igitur, quapropter, idcirco. *Cum aff.* בְּגִינִי propter me. בְּגִינְהוֹן propter eos.

בָּגַר Pubeſcere: piloſum fieri *proprie*. בּוֹגֶרֶת Pubeſcens, virgo pubeſcens. בַּגְרוּת Pubertas.

בָּדָא Comminiſci, mentiri, fingere, effingere. *Aliis* producere, proferre. 1. Reg. 12. 33.

בַּדַּאי Mendax.

בְּדוּי Mendacium.

בָּדַד Solitarium eſſe, *vel* agere. *Hithpah.* אִתְבּוֹדֵד Idem.

בּוֹדֵד Solitarius. *Apud Grammaticos* בּוֹדֵד פּוֹעֵל Verbum intranſitivum, Neutrum, *quaſi ſolitarium dictum, quia ſubjecto, in quod agat, deſtituitur.*

בְּדִידוּת Solitudo. Pſal. 91. 5.

הִתְבּוֹדְדוּת Solitudo, vita ſolitaria, *ut* חַיֵּי הִתְבּוֹדְדוּת Vita ſolitudinis, *id eſt*, ſolitaria. בַּעֲלֵי הִתְבּוֹדְדוּת vitam ſolitariam agentes.

הַמִּתְבּוֹדְדִים Solitarii, ſolitariam vitam agentes.

בָּדַל, הִבְדִּיל Separare, diſtinguere, diſcernere.

הֶבְדֵּל Differentia, diſcrimen. *Sic etiam vocatur in Logica tertium* prædicabile.

הַבְדָּלָה Separatio, diſtinctio: נֵר הַהַבְדָּלָה lucerna ſeparationis, *ſic, dicta quia accenditur ab Hebræis ad ſeparandum diem a nocte ad veſperam exitus Sabbati. Hæc ſeparatio fit multis cæremoniis, ut habetur in* סֵדֶר הַבְדָּלָה Ordine ſeparationis, *& libris* מִנְהָגִים Rituum.

מַבְדִּיל Differentia, Prædicabile *in Logicis.*

בְּדִיל Stannum. כֵּלִים הַמְּבוֹדָלִים Vaſa ſtanno obducta.

Ob,

בְּדִיל Ob, propter. בְּדִיל דְּ Eo quod, propterea ut. בְּדִילִי Propter me. בְּדִילָךְ propter te. בְּדִילֵיהּ propter eum.

בִּגְלַל *Vide in* גָּלַל.

בה״כ *Abbreviatura pro* בֵּית הַכְּנֶסֶת Synagoga, *&* בְּדִבְרֵי הַיָּמִים in verbis dierum.

בְּהֶרְיָא, בְּהֶרֵי *Vide in* הֲרֵי.

בְּהֵמָה Beſtia, brutum. נֶפֶשׁ הַבְּהֵמִית Anima brutalis, ſentiens. תַּאֲוֹת הַבְּהֵמִיּוֹת Cupiditates brutales.

בהק, מוּבְהָק Illuſtris, ſplendidus, excellens; evidens: *ut* רַב גָּדוֹל וּמוּבְהָק Doctor inſignis, & præclarus.

בּוֹא Venire. בָּאֵי עוֹלָם Venientes in Mundum, *id eſt*, homines. עוֹלָם הַבָּא Sæculum venturum.

בּוּל October menſis. *Hic menſis ita dicitur propter pluvias fere in eo decidentes, a* נָבַל cadere.

בּוּר, בּוּרָא Incultus, ſylveſtris: *per metaphoram* rudis, bardus, fatuus, ſtolidus, ſtupidus. שָׂדֶה בּוּר ager incultus. אִילָנוֹת בּוּרִיּוֹת arbores ſylveſtres. *Item* בּוּר dumetum, *quia in locis incultis dumeta creſcunt.*

בַּיָּר Incultus, vaſtus, deſolatus, vaſtatus.

בּוֹשׁ Pudere, erubeſcere, pudore ſuffundi. *Hithpahel* הִתְבַּיֵּשׁ Idem.

בּוֹיֵשְׁן, בַּיְשָׁן Verecundus. אֵין בַּיְשָׁן לָמֵד Verecundus non bene diſcit.

בזז, בִּזְבֵּז Expendere, erogare, diſſipare, prodigere, diſpergere.

בָּחַן Probare, explorare, ſcrutari, examinare. *Item* intelligere, cognoſcere.

בְּחִינָה Probatio, exploratio; notio, intelligentia. אַנְשֵׁי הַבְּחִינָה Viri intelligentes, *qui rem examinare, & expendere norunt.*

בָּחַר Eligere, ſeligere. Examinare, probare.

בָּחִיר Electus, ſelectus: optimum, præſtantiſſimum.

בָּחוּר Juvenis. Litterarum ſtudioſus *per ſynecdochen.*

בְּחוּרוֹת Juventus. מִבַּחֲרוּתוֹ a juventute ejus.

מוּבְחָר Selectiſſimum, optimum, præſtantiſſimum: *ut* אֵינוֹ מִן מוּבְחָר Illud non eſt ſelectum, optimum.

בְּחִירָה Electio, liberum arbitrium *apud Rabbinos Theologos, quo quis hoc, vel illud agendum eligit.* בֵּית הַבְּחִירָה Domus electionis *vocatur Templum Hieroſolymitanum, quia Deus tamquam habitaculum ſibi illud peculiariter elegit.*

בָּטָא Pronunciare, efferre, effutire, effari.

מִבְטָא Pronunciatio, prolatio.

בִּטּוּי Futilitas: ſermo, pronunciatio: temeritas in loquendo.

בָּטַח Fidere, confidere, ſperare. *Hiphil* הִבְטִיחַ Fidem facere, promittere, ſpem facere.

מוּבְטָח Confiſus, certus, indubitatus, ſecurus, tutus.

הַבְטָחָה Promiſſio, fiducia, ſpes.

בָּטַל Ceſſare, vacare, intermittere, o-

Digitized by Google

tiari, deſinere: impediri, aboleri.

בָּטֵל, בָּטוּל Ceſſans, otioſus. בְּטֵלִים דְּבָרִים Verba otioſa, inania.

בִּטּוּל Abrogatio, abolitio: refutatio, confutatio: otium, vacatio, ceſſatio.

בַּטְלָן Otioſus. *Plur.* בַּטְלָנִין Otioſi.

בֵּי *adhibetur aliquando pro* בֵּין inter, *cui additur etiam* א *ab initio, ut Hebraice* ל, אֲבֵי דָרֵי intra ſepta. *Aliquando pro præpoſitione* ב in; *aliquando pro* בֵּית domus. *In hoc ſenſu poſteriori apud Talmudicos ſæpe uſurpatur.*

בֵּין, בֵּינֵי Inter. *Repetitum ſignificat* ſive, tam, quam. בֵּין כָּךְ interea. בֵּינְתַיִם interim, interea.

בֵּינוֹנִי Medius, intermedius. Tempus *etiam* præſens Participii *ſic appellatur apud Grammaticos, quia medium eſt inter Præteritum, & Futurum. Fœm.* אַמָּה בֵּינוֹנִית cubitus medius. עִיר בֵּינוֹנִית urbs media, mediocris. *Plur.* בֵּינוֹנִיּוֹת.

בֵּיצָה Ovum: *per metaphoram* teſtis, teſticulus. *Plur.* בֵּיצוֹת, *&* בֵּיצִים ova.

בַּל, בְּלִי, בִּלְתִּי Non. בְּלִי מָה nihilum.

בלב״ *Abbreviatura. Idem ac* בָּרוּךְ לְעוֹלָם בּוֹרְאוֹ Benedictus ſit in ſæculum Creator ejus, *vel* בּוֹרְאֵנוּ Creator noſter.

בָּלַט Eminere, prominere. *Hinc* צִיּוּרִים בּוֹלְטִים Figuræ ſculptæ prominentes: *quibus opponuntur* צוּרוֹת מְשֻׁקָּעוֹת Figuræ immerſæ in fundum, inciſæ, & depreſſæ.

בְּלִיטָה Prominentia, tumor eminens: res elevata, & eminens; eminentia.

בָּלַל Confundere. בִּלְבֵּל perturbare, miſcere, commiſcere, confundere. מְבַלְבֵּל confundens. מְבֻלְבָּל confuſus. בִּלְבּוּל confuſio, perturbatio.

בְּלִילְתָּא Confuſio, mixtum.

בּוּלְמוֹס, בּוּלְמוּס Fames. *Græce* βούλιμος. Appetitus inſatiabilis. *Morbus, quo laborantes difficillime ſaturi evadunt.*

בָּלַם Miſcere, commiſcere, permiſcere.

בַּלְסְמוֹן Balſamum. *In Targum* Cant. 7. 14.

בָּלַע Abſorbere, deglutire. *Inf.* לִמְבְלַע ad deglutiendum.

בְּלִיעָה Abſorptio. *Hinc* בֵּית הַבְּלִיעָה æſophagus, gula, locus abſorptionis.

בַּלְעָן Abſorptor, vorax, vorator.

בִּלְתִּי Non. *Aliquando cum* ה *ab initio* הַבִּלְתִּי.

במ״ *h. e.* בָּבָא מְצִיעָא Bavà metzihà. *Vide ſupra in* בב״. *Si præponas litteras ſerviles* רבמ״ in Bavà metzihà; *ſic* בבמ״, *ubi* ד *caſum Genitivum deſignat.* 2. בַּר מִנָּן Extra nos. A nobis abſit.

במ״ב. במא״ *Abbreviatura. Idem ac* בַּר מִן אֶחָד Præter unum. בַּר מִן תְּרֵין Præter duo, excepto uno, exceptis duobus, tribus, quatuor, & ſic deinceps. *Maſorethis frequens.*

בְּמָטוּ, בְּמָטוּתָא Quæſo, obſecro. *At Pſal.* 72. 12. דְּבָעֵי מָטוּ *alii explicant* qui petit veniam, *alii* inclinationem, *a* מְטוֹת *per apocopam.*

במ״מ *Abbreviatura. Idem ac* בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת Creans varias ſpecies alimentorum. *Habetur in Ritualibus Hebræorum in confe-*

Digitized by Google

ſecratione, qua cibos conſecrant.

במרזל *Abbreviatura. Idem ac* בְּמַאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה In oratione Doctorum noſtrorum fauſtæ memoriæ.

במש *Abbreviatura. Idem ac* בְּמִלּוֹת שׁוֹנוֹת Vocibus diverſis. *Apud R. D. Kimchì frequens, ubi idem vocibus diverſis exprimi admonet. De R. David Kimchì vide Diſputationem noſtram huic Lexico præmiſſam.* 2. בְּמָה שֶׁאָמַר In eo, quod dicit, *vel* שֶׁנֶּאֱמַר quod dicitur, *ſcilicet in Sacra Scriptura. Cæterum hac phraſi* שֶׁנֶּאֱמַר *tantummodo utuntur Rabbini, cum locum ex Sacris litteris citant; vel* בְּמָה שֶׁכָּתַב eo quod ſcribit.

בנ *Abbreviatura. Idem ac* בֵּן נַפְתָּלִי Filius Naphtali. *Inter Criticos Hebræorum principes recenſetur, ejuſque lectionem in certis vocabulis Biblicis Judæi Orientales in Babylonia Orientem verſus habitantes ſecuti ſunt. Integro nomine vocatus fuit* יַעֲקוֹב בנ Jacob filius Naphtali. *Filium autem Aſchèr Occidentales Judæi ſequebantur, ſicuti dictum in* בא. *In Bibliorum Venetorum calce reperiuntur voces, in quibus invicem differunt, & in opuſculis Grammaticis Jo: Druſii ſeorſim ſunt cuſæ.*

בָּנָה Ædificare, בִּנְיָן ædificium, ſtructura. Conjugatio *apud Grammaticos.* בִּנְיָן הַדָּגוּשׁ Conjugatio dagheſſata, *vel* כָּבֵד gravis *puncto, id eſt,* Pihel. מַאֲמַר הַבִּנְיָן Prædicamentum Habitus, *apud Logicos.* בִּנְיָן הַנּוֹסָף Conjugatio aucta, *ſc.* Hiphil, *quia* ה *characteriſtica ei ab initio additur.*

בנחש *Abbreviatura. Idem ac* בְּנִדּוּי, חֵרֶם, שַׁמַּתָּא, Per Niddùi, Chèrem, & Schammathà. *R. Gerſom has tres anathematum ſpecies iis infligit, qui litteras obſignatas reſignare audent. Hinc Hebræi hanc abbreviaturam ſolent litterarum fronti inſcribere. De his Excommunicationibus, quæ ſunt in uſu apud Hebræos, vide noſtrum Lexicon Hebraicum typis Seminarii Patavini editum* 1732. *pag.* 158. 274.

בנלך *Abbreviatura. Idem ac* בָּרוּךְ נוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ Benedictus ſit, qui dat laſſo robur. Iſa. 40. v. 29. *Adjiciunt Hebræi fini librorum; aliquando etiam alterum ejuſdem verſus membrum,* ולאעי, *h. e.* וּלְאֵין אוֹנִים עָצְמָה יַרְבֶּה Et cui non ſunt vires, ei robur multiplicat.

בנר *Abbreviatura. Idem ac* בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת Creans animas multas. *Eſt pars precationis in uſu ciborum. Eam ſæpe adhibent Talmudiſtæ in libro* בְּרָכוֹת De benedictionibus.

בסא ובסא *Abbreviatura. Idem ac* בִּסְפָרִים אֲחֵרִים In libris aliis. *Sic* וּבִסְפָרִים Et in libris.

ן *Idem ac* בֵּן Filius. *Hinc legitur in titulo Bibliorum Venetorum* וּפֵירוּשׁ רשי ון עזרא Et commentario R. Salomonis Jarchì, & Ben, vel Abèn Ezrà.

בִּסֵּר Nuntiare. *Idem ac* בִּשֵּׂר *Hebraice,* prædicare, evangelizare.

בע *Abbreviatura. Idem ac* בֶּן עֶזְרָא Filius, Nepos Ezræ. *Solet præcedere* אַבְרָהָם, Abraham, *quod eſt ejus nomen proprium.*

2. בֶּן עֻזִּיאֵל Filius Uzielis. *Præcedere ſolet* יוֹנָתָן *ejus nomen proprium. Prophetas in Linguam Chaldaicam vertit. De eo vide Diſputationem noſtram huic Lexico præmiſſam.* 3. בְּרִיאַת עוֹלָם Creatio Mundi: *ut* שְׁנַת ו׳ אֲלָפִים לב״ע Anno ſex milleſimo creationis Mundi. 4. בְּרִית עוֹלָם Fœdus perpetuum. *Frequens in libris Precum.*

בָּעָה Petere, quærere, rogare, deprecari, poſtulare, requirere.

בע״ה *Abbreviatura. Idem ac* בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם Auxilio Domini, Deo juvante. *Ejus fini aliquando additur* י, *quod explicatur per* יִתְבָּרֵךְ Benedictus ſit; *interdum* ו, *valetque* וִישׁוּעָתוֹ Et ſalute ejus.

בעה״ב *Abbreviatura. Idem ac* בְּעוֹלָם הַבָּא In ſæculo, *vel* Mundo futuro.

בָּעוּת, *& per apocopam* בָּעוּ Quæſtio, petitio, imploratio, deprecatio. *Cum* ב, בְּבָעוּ quæſo, obſecro: quæſumus. *Sæpe poſt ſe habet præpoſitionem* מִן.

בעה״ז *Abbreviatura. Idem ac* בְּעוֹלָם הַזֶּה In ſæculo, *vel* Mundo hoc. 2. בְּעִנְיָן הַזֶּה In negotio, *vel* materia hac.

בעו״ה *Abbreviatura. Idem ac* בַּעֲוֹנָה הָרַבָּה Propter iniquitatem multam. *Cum calamitatum ſuarum cauſam peccatis ſuis tribuunt, ita Hebræi loquuntur. Præponitur ei ſepe* ש. *ut* שבעו״ה Quod &c. *Semper habet in medio* ו, *ut diſtinguatur a* בע״ה, *de qua ſupra.*

בע״כ *Abbreviatura. Idem ac* בְּעַל כָּרְחוֹ Per coactionem, invito ipſo, nolente ipſo; *vel* בְּעַל כָּרְחָךְ Invito te.

בפ״ *Abbreviatura. Idem ac* בּוֹרֵא פְּרִי Creans fructum. *Formula adhibita in initio Precum. Piaculum enim apud Hebræos vinum guſtare non præmiſſa hac conſecratione.* בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן Benedictus ſis tu, o Domine Deus Rex Mundi, creans fructum vitis. *Aliquando pro* הַגָּפֶן *invenitur tantummodo* ה *hoc modo* בפ״ה. *Panem quoque manducare non debent, niſi prius protulerint* בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ. *Verumtamen ego non ſemel manducantes, & bibentes Hebræos vidi ne labiis quidem antea motis, nedum benedictionibus hiſce prolatis.* 2. ב״ פְּעָמִים Duabus vicibus. *Uſurpatur in Concordantiis Hebraicis.*

בצן בְּצִינָא Lucerna, candelabrum: cucumis.

בצע, בְּצָעִים Foveæ, foſſæ, lacunæ: בִּצְעֵי הַמַּיִם lacunæ aquarum, loca paluſtria.

ב״ק *Abbreviatura. Idem ac* בַּת קוֹל Filia vocis. *Talmudiſtæ ita appellant Oraculum cœleſte, ac divinum, quo ajunt poſt Prophetas ſibi futura fuiſſe indicata.* בַּת *vero* Filiam *vocant, quia erat tamquam Echo, & alterius vocis in aere auditæ quaſi partus.*

בְּקָא Experiri, probare, explorare.

בָּקִי, בְּקִיא Probatus, exercitatus.

בְּקִיאוּת Exercitatio.

בַּר Extra, præter, foras. בַּר מִנִּי præter

ter me. בַּר מִנַּן præter nos, extra nos, a nobis, *ſc.* abſit. בַּר מִן præterquam, excepto.

ב״ר *Abbreviatura. Idem ac* בַּר רַבִּי *vel* בַּר רַב Filius Rabbi: *ut* א״ר יודה בר סימון Inquit R. Judàh filius Rabbì Simonis. 2. בְּרֵאשִׁית רַבָּא Bereſchìt Rabbà. *Quid ſit* Bereſchìt Rabbà, *ſæpe a me petitum eſt, & ingenue fateor, me omnibus reſpondiſſe, hoc nomine* Geneſim magnam, *h. e.* Gloſſam magnam in Geneſim, *qui eſt Liber primus Moſis ita dictus a prima voce* בְּרֵאשִׁית *deſignari: fuit tamen quidam, qui aliis interrogantibus certe immemor reſponſionis meæ, & ſine malitia, reſpondit, me illi dixiſſe, quod hic referre pudet. Hujuſmodi Gloſſa in ſingulos Libros Moſis reperitur. Itaque Gloſſa magna in Exodum dicitur* וְאֵלֶּה שְׁמוֹת רַבָּא; *Gloſſa magna in Leviticum* וַיִּקְרָא רַבָּא; *Gloſſa magna in Numerorum Librum* בְּמִדְבַּר רַבָּא; *Gloſſa magna in Deuteronomium* וְאֵלֶּה הַדְּבָרִים רַבָּא. *Generatim autem omnes dicuntur* רַבּוֹת. *Hujus autem Gloſſæ dicitur auctor fuiſſe Rabbì Bar Nachmòni, qui circa annum Chriſti tercenteſimum anno ætatis decimo octavo Academiæ Rector, & Reipublicæ Pombeditanæ princeps declaratus eſt, quæ urbs omnium celeberrima in finibus Babyloniæ extitit. Hujus Commentarii ſtylus impurus eſt, ac difficilis, cum ſit colluvies quædam Linguarum Hebrææ, Græcæ, Latinæ, Arabicæ, Perſicæ, Turcicæ, Armenæ &c.*

בַּר, בָּרָא Foris, foras: ager, ſylva. חַיַּת בָּרָא fera ſylveſtris.

ברא בָּרִיא Pinguis, fortis, valens, ſanus.

בְּרִיאוּת Pinguedo, ſanitas.

ברח בְּרִיחַ Axis mundi, *apud Aſtronomos.*

בְּרַם Verum, verumtamen, ſane, certe, profecto, ſed, tantummodo, dumtaxar.

בָּרַר Declarare: mundare, purgare: ſeligere, eligere, deligere.

בָּרוּר Perſpicuum, clarum: ſelectum, optimum.

בֵּירוּר Declaratio, expoſitio. *Cum præpoſitione* ב בְּבֵירוּר perſpicue, clare, manifeſte, palam, aperte, liquido.

מִתְבָּרֵר Clarum, perſpicuum eſt.

בְּרֵאשִׁית *Vox prima Biblica, creationis Mundi hiſtoriam incipiens.* מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית opera creationis.

ב״ש *Abbreviatura. Idem ac* בַּיִת שֵׁנִי Domus ſecunda, Templum Hieroſolymitanum ſecundum. 2. בֵּית שַׁמַּאי Domus Schammài, *vel* Schammæi. Domus, *h. e.* Schola, Secta. *Schammài fuit Hillèlis collega, ut jam diximus. Uterque floruit annis circiter centum ante everſionem Templi ſecundi.*

ב״שא *Abbreviatura. Idem ac* בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים Qui ex Schola Schammài dicunt. *Apud Talmudiſtas ipſorum ſententias referentes.*

בִּשְׁבִיל Propter. בִּשְׁבִיל כָּךְ propterea.

בשכמל״ו *Abbreviatura. Idem ac* בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד Benedictum ſit nomen glorioſum regni ejus in ſæculum, & ſempiternum. *Ex Pſal. 72. v. 19. Utuntur in libris Precum & aliorum librorum fine.*

בִּשֵּׁל Elixare, coquere: concoquere: digerere: matureſcere, coqui, ad maturitatem perduci.

תַּבְשִׁילִין Elixa; copturæ; cibi elixi.

בש״ר *Abbreviatura. Idem ac* בְּשֵׁם רַבִּי

In

In nomine Rabbi. *Solet ſequi nomen.*

כֹּחַ מְבַשֶּׁלֶת Facultas concoctrix.

בְּשַׂר תַּאֲוָה Caro deſiderii, *hoc eſt*, caro communis, *quæ ob voluptatem, & ad delicias tantum comparatur, & comeditur.*

בַּעַל בָּשָׂר Dominus carnis, *ſc.* obeſus, pinguis. בָּשָׂר וָדָם Caro, & ſanguis, *h. e. homo ex his conſtans.* מֶלֶךְ בָּשָׂר וָדָם Rex caro, & ſanguis, *videlicet carnalis.*

בַּת Vice. בְּבַת אַחַת Vice una.

בַּת Filia. בַּת קוֹל Filia vocis, Oraculum cœleſte: Echo. *Rabbini priſci, & antiqui Talmudici vocem quamdam cœleſtem divinitus emiſſam ita appellabant, qua Deus voluntatem ſuam hominibus patefaciebat. Dicitur* filia, *quia erat quaſi ſecundaria vox, & cœleſtis vocis partus. Contendunt autem fuiſſe gradum quemdam Prophetiæ, cujus uſus maxime fuerit tempore Templi ſecundi, quo Spiritus Sancti præſentia, & Prophetia defecit, h. e. non ita floruit, ut in Templo primo. Vide notas Druſii in Præteritis, & Tremellium ad Actor. 12. 22. Huc videtur alludere Interpres Syrus ad Hebr. 3. 15.* ܐܢ ܒܪܬ ܩܠܗ ܫܡܥܬܘܢ *h. e.* Si filiam vocis ejus audiveritis.

ב״ת *Abbreviatura. Idem ac* בַּעַל תַּכְלִית Res finita. *Ei opponitur* בב״ת, *h. e.* בִּלְתִּי בַּעַל תַּכְלִית Infinitum, res infinita. הב״ת Quod finitum eſt. מהבב״ת Ab infinito. כָּבוֹד הבב״ת Honor infinitus. 2. בַּעַל תְּשׁוּבָה Pœnitentiam agens.

בת״כ *Vide* ת״כ. *Sunt, qui putant, idem eſſe, ac* בְּתַלְמוּד כֵּן In Talmude ſic, *nimirum* כְּתִיב ſcriptum eſt.

INCIPIENTIA

A ג

ג *Apud Chaldæos, Hebræos, Syros, Samaritanos, Arabes in numeris valet tres, ſemperque eſt littera radicalis; cum ſubjecta lineola* גֽ *3000, vel duobus punctis ſuperne poſitis, ut* ג̈ *3000.*

גאה *Hebraice*, Altum, elatum, excelſum eſſe: efferre ſe, attollere ſe. *Hinc Ithpah.* אִתְגָּאֵה Excellere, ſe efferre. Exod. 5. 1.

גֵּיוְתָן, גֵּוְתְנָא Excellens, excelſus, elatus, ſuperbus, eminens. Iſa. 49. 25. *Plur.* גֵּיוְתָנִין, גֵּיוְתְנַיָּא Excellentes, *& cum* א, גֵּאוְתָנִין Ezech. 16. 49. *In Talmude quatuor dicuntur eſſe* גֵּיוְתָנִין Eminentia *in Mundo; Leo inter feras; Bos inter jumenta; Aquila inter volucres; Homo inter omnia, cum omnibus imperet. At Deus eminet ſuper univerſa.*

גֵּוָה, גֵּיוְתָא Superbia, faſtus, elatio. Dan. 4. 34. *Item* celſitudo, excellentia.

גֵּאוּת, גֵּאוְתָא Celſitudo, excellentia. Exod. 15. 1.

גֵּיוְתְנוּת, גֵּיוְתְנוּתָא Idem. Pſal. 31. 19. Job 33. 17.

גָּאוֹן Excellens. *Solet eſſe epitheton Virorum doctrina eximiorum, & virtutibus inſi-*

Digitized by Google

ſignium. Κατ' ἐξοχὴν autem hoc nomine גְּאוֹנִים *appellati ſunt Sapientes Talmudici poſt Amorajim, & Seburajim, quaſi* Excellentes, *quod ſingulari doctrina cæteris longe antecellerent. Hinc Rambàm in præfatione libri* יָד *inquit*. Omnes ſapientes, qui floruerunt poſt compoſitionem גְּמָרָא Ghemarà, & in ea extruenda laborarunt, ac nomen inde per ſapientiam ſuam acquiſiverunt, illi vocantur גְּאוֹנִים Geonìm. *Juxta nonnullorum ſententiam vox Symbolica eſt, indicans ſexaginta Libros, in quos Talmud eſt diſtributum, cum litteræ vocis* גָּאוֹן *eum numerum exprimant.* גָּאוֹן *itaque appellabatur, qui totius Talmùd Doctor, aut Magiſter erat. Plur.* גְּאוֹנִים Excellentes.

גָּאַל Redimere, vindicare. גֹּאֵל redemptor, vindex. Num. 35. 12. *Pihel* גֵּאֵל polluere, contaminare. *Hebraice. Hinc*

תְּגוֹאֲלָא Pollutio, ſordes. Iſa. 4. 4.

גּוֹאַלְקָא Saccus, mantica: ſarcina. *Plur.* גּוֹאַלְקָאן *cum* א *redundante* manticæ, ſacci. Thren. 5. 5. *Gloſſa Talmudis; ſaccus eſt duplex, loris conjunctus, ut equi, vel aſini dorſo impoſitus utrimque dependeat.*

גְּבָא, גְּבִי Eligere, ſeligere, deligere, colligere, exigere. Prov. 25. 4. *Pahel* גַּבִּי Idem. Hoſ. 8. 13. *Aphel* אַגְבִּי Idem. Eccleſ. 11. 4. *Ithpahel* אִתְגַּבִּי eligi, ſeligi, colligi: mulctari. Exod. 21. 12. *Ithpehal* אִתְגְּבִי Idem.

גְּבִיָּא Electus, ſelectus. *Apud Talmudicos* גַּבְיָא גִּילָא Alumen. *Plur. fœm.* מַחְשְׁבָתָא רַבְּנָן cogitationes ſelectiſſimorum.

גַּבָּאי Collector tributorum, exactor. *Plur.* גַּבָּאִין collectores. Eſth. 4. 7. *In Bavà Metzià* גַּבָּאֵי צְדָקָה Collectores Eleemoſynarum. *Olim in ſingulis urbibus huic muneri præficiebantur ii, qui erant* אֲנָשִׁים יְדוּעִים וְנֶאֱמָנִים Viri noti, & Fideles. *Ad eos ſpectabat ſingulis hebdomadæ diebus urbis vicos circumire, & pro perſonarum dignitate, & facultatibus eleemoſynam colligere. Unoquoque autem Sabbato ad veſperam collectam pecuniam dividebant, tantumque egenis ſingulis dabant, quantum vel ipſis, vel ipſorum familiæ neceſſarium ad futuram hebdomadam tranſigendam arbitrabantur. Subjecti his Collectoribus alii inferioris notæ collectores erant quotidie oſtiatim panem, cibos, fructus, & alia minuta colligentes. Hi quotidie ad veſperam collectas res pauperibus pro cujuſque indigentia diſtribuebant, dicebanturque* גַּבָּאֵי תַמְחוּי Exactores ſcutellarum, *videlicet* cibi pauperum. *Id vero de eleemoſyna pecuniaria obſervandum, ne fraus ulla fieret, eam a duobus ſimul conjunctis ſemper colligi debuiſſe, numquam ab uno tantum. Itaque neutri ex Collectoribus eleemoſynarum in iiſdem colligendis ab alterius latere diſcedere licebat. A tribus ejus diſtributio fiebat. Arca quidem pecuniæ cuſtodiendæ conſtituta uni tantummodo concredi poterat. Qui plura deſiderat, adeat* Bavà Kamà Talmudis, Sulchàn Arùch fol. 78. & Majemonidem in הלכות מתנות עניים cap. 9. *Utinam hæc cura, & ſollicitudo noſtris temporibus in adjuvandis pauperibus, & egenis inter Chriſtianos vigeret.*

מַגְבִּיתָא Mulcta, collectio, exactio tributi. Iſa. 3. 6. *Item* dignitas, celſitudo, excellentia.

גְּבַב Conquirere, colligere, congregare: exigere. Exod. 5. 12. Num. 35. 12. *Proprie* tollere. *Ex Aphel Particip.*

&

וּמְגַבְּן & colligunt. Amos 4. 5. *Infinit.* לְגַבָּבָא Exod. 5. 12.

גִּבְבָא Gibbus, collis, colliculus. Pſal. 68. 16.

גֹּב, גּוּב, גוּבָא, גֻּבָּא Fovea, foſſa, ciſterna. Dan. 6. 8. *Plur.* גּוּבִּין ciſternæ. Jerem. 2. 13. *Emphat.* גֻּבַּיָּא foveæ. Gen. 23. 30.

גַּב Tergum, dorſum, ſuperficies: eminentia exterior. Job 13. 12. ripa; locus. *Plur. cum aff.* וְגַבֵּיהוֹן & terga eorum. Gen. 31. 12. *in Jonathane.*

גַּב, גַּבֵּי *Præpoſitio.* Ad, apud, juxta, penes: cum: ſuper, ſupra: a, ab, abs, de. *Cum* א *ab initio* אֲגַב juxta, ſecundum. Num. 35. 8. אַף עַל גַּב etſi, etiamſi, quamvis: כְּעַל גַּב quaſi. Jud. 12. 3. עַל גַּב נַהֲרָא Ad littus fluminis. Exod. 2. 3. *Cum aff.* גַּבִּי Mecum. Job 19. 4.

גֵּיב Altitudo, eminentia. Prov. 9. 3.

גבה Altum, elatum eſſe, exaltari. Pſal. 131. 1. *Ithpehal* אִתְגַּבְּהַ extollere ſe, efferre ſe. Eccleſ. 1. 12. *Pahel* מִיִּשְׂרָאֵל הוּא גַּבִּי Ex Iſraele erectus eſt; *aliis* collectus eſt, *a* גְּבָא. Hoſ. 8. 6.

גְּבִיהַ Altus, excelſus, procerus. Pſal. 113. 5. *In Bibliis Regiis* דְגַבִּיהַ Qui exaltavit.

גוּבְהָא Altitudo, proceritas. Exod. 13. 9.

מַגְבִּיהְתָא Excellentia, dignitas *ſecundum nonnullos. Vide in* גבא.

גבח גְּבִיחַ Procerus, homo ſtaturæ proceræ. Levit. 21. 20. *in Targum Hieroſolymitano. Sunt qui volunt legendum per* ה *in fine.*

גבל גַּבְלָא *Nomen proprium loci. Reſpondet Hebræo* שֵׂעִיר. Gen. 14. 16. *in Jonathane.*

גבן גְּבִין, גְּבִינָא Supercilium, palpebræ. Lev. 21. 20. gibboſus. Eccleſ. 7. 14. *Plur.* גְּבִינַי, גְּבִינִין ſupercilia.

גוּבְנָא Caſeus. *Hebraice* גְּבִינָה. *Plur.* גוּבְנִין Caſei. Jud. 5. 21.

אוּגְבִּין Scyphus, calix, *gutturali eliſa ex Hebraico* גָּבִיעַ Gen. 44. 2. *in Jonathane.*

גבע גִּבְעָא Collis. *Emphat.* גִּבְעֲתָא Jud. 7. 1. *Conſtr.* גִּבְעַת 2. Sam. 2. 24.

גִּבְעוֹל Culmus. *Plur.* גִּבְעוֹלִין culmi. Exod. 9. 31.

גבר Valere viribus, validum, robuſtum eſſe. *Pahel* גַּבַּר virum efficere, validum facere, corroborare: vires augere. Amos 5. 9. *Ithpahel* אִתְגַּבַּר invaleſcere, roborari: viriliter, potenter ſe gerere. Pſal. 131. 2. *Aphel Futur.* אַגְבְּרִנֵּיהּ roborabo eum. Iſa. 41. 26.

גְּבַר, גַּבְרָא, גּוּבְרָא, גְּבָרָא Vir. Deut. 22. 5. quidam, quiſque, quilibet. Joel. 2. 8. *Item* virilitas, virilitatis membrum. *Cum aff.* בֵּית גּוּבְרֵיהּ in loco virilitatis ejus. Num. 25. 8. *in Jonathane. Plur.* גֻּבְרִין, גּוּבְרִין, גוּבְרַיָּא Viri. Jer. 41. 6.

גִּבַּר Potens, præpotens, valens, validus, robuſtus, fortis. Gen. 10. 9. gigas. *Plur.* גִּבָּרִין, גִּבָּרַיָּא potentes, fortes. Joſ. 10. 2. gigantes. Joſ. 10. 6. *Et* גִּבַּרַיָּא *Daghes forti in* ב *reſoluto.* Deut. 2. 11.

גִּבָּרָאֵי Gigantes. Geneſ. 15. 20.

Vir-

Digitized by Google

גְּבוּרָא Virtus, potentia, robur, fortitudo. Pſal. 89. 14. *Emphatice* גְּבוּרְתָא *Plur.* גְּבוּרָן fortitudines. 1. Sam. 2. 4. *Cum aff.* גְּבוּרָתוֹי Potentias ſuas. Pſal. 145. 12. *Epitheton Dei eſt* גְּבוּרָה *apud Rabbinos, & Kabbaliſtas, quo ipſum Deum ſignificant prępotentem eſſe. Hinc dicere ſolent* מִפִּי הַגְּבוּרָה שְׁמַעְנוּם Ex ore Potentiæ audivimus iſta, *nimirum Potentię Divinę, h. e. Dei Omnipotentis. Ita R. David Kimchì in fine cap. 7. Joſue* שֶׁכָּךְ נֶאֱמַר לוֹ מִפִּי הַגְּבוּרָה Quia ſic dictum eſt ipſi ex ore Potentiæ, *ſcilicet* Dei. *Ex R. Elia in Thisbì in hoc ſenſu tantummodo uſurpatur, cum ei prefigitur* ה *demonſtrativum, quemadmodum apud Gręcos dicitur* ἡ δυνάμις. *Juxta hanc loquendi phraſim volunt D. Marcum Evangeliſtam cap. 14. v. 62. locutum eſſe.* Videbitis Filium hominis ſedentem ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως a dextris Potentiæ, *quę verba ita Hebręi verterent* לִימִין הַגְּבוּרָה; *ego tamen* ἐμφατικῶς *illa verba a D. Marco prolata potius crediderim, quod mihi facile perſuadet D. Lucas cap.* 22. v. 69. *inquiens,* ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ. A dextris virtutis Dei.

גְּבָרוּתָא Fortitudo, potentia. Prov. 8. 14. *Plur. Emphat.* גְּבַרְוָתָא potentiæ. Iſa. 63. 15. *Cum aff.* וּכְגְבַרְוָתָךְ Et ſecundum potentias tuas. Deut. 3. 24.

מְגַבַּר Fortis, validus, robuſtus. Amos 5. 24.

גבש Congregare, comportare. Prov. 6. 8. *Nonnulli putant locum mendoſum eſſe, potiusque ibi legendum* גַּרְשָׁא, *vel* כַּנְשָׁא.

גַּבְשׁוּשִׁיתָא Collis, colliculus, eminentia, faſtigium, tumulus exiguus. Eccleſ. 12. 5. *In Regiis Bibliis* גַּלְשׁוּשִׁיתָא.

גבת גּוּבְתָּא Calamus, canalis: pyxis. Eſth. 1. 3. *in Targum ſecundo. Volunt Interpretes hac voce calamum deſignari, quo viatores, & aurigę inſtructi eſſe ſolent ad hauriendum potum e poculo, vel extrahendum vinum ex ore dolii, hydrię, aut lagenę.*

גַּד, גַּדָּא Sidus fauſtum, *cujus virtute fauſta hominibus eveniunt;* fortuna bona; Dea fortunæ, & proſperitatis. Gen. 30. 11. *Ita accipiunt Interpretes* בָּגָד, *quod hoc in loco habetur. Hinc in more poſitum erat apud antiquos, ut ſinguli in domibus ſuis lectum ſemper ſtratum haberent, qui aliis non ſerviebat, niſi* לְשַׂר הַבַּיִת principi, *vel* Angelo domus, *ſive* לְמַזָּל Sideri, Fortunæ, *ut domino, familięque libentius faveret. Vocabatur hic lectus* עַרְשָׂא דְגַדָּא lectus bonæ Fortunæ. *Nedarìm* 56. 1. *Explicatio vocis* בָּגָד de Fortuna *admodum antiqua eſt. A Jonathane enim redditur* אֲתָא מַזָּלָא טָבָא Venit Fortuna bona; *& in Bereſchìt Rabbà ſect.* 71. אֲתָא גַּדָּא דְבֵיתָא אֲתָא גַּדָּא דְעָלְמָא Venit Fortuna domus, venit fortuna ſæculi. *Hic placet obiter animadvertere ad verba Gen.* 27. 31. *cum Eſau dixit* יָקוּם אָבִי Surgat pater meus, *illum per dictionem* אָבִי *Fortunam in auxilium vocaſſe. Solebant enim*

Idololatrę nomine אָבִי Pater meus *Idola ſua vocare. Id aperte colligitur ex Jerem.* 2.27. אמרים לעץ אבי אתה ולאבן את ילדתני Dicentes ligno; Pater meus es tu: & lapidi; Tu me genuiſti. *Generatim itaque* גדא Fortunam *ſignificat*. בישׁ גדא Fortuna mala. *In Bibliis etiam Venetis Eſth.* 8. 15. צייר עלה גדא Depicta erat in eo Fortuna.

גדא Ora, extremitas. Eſth. 8. 15.

תגדא *Vide in littera* ת.

גדב גדבריא Theſaurarii. Dan. 3. 2.

גדברין Diſpenſatores, œconomi. *Dicuntur etiam* גזברין. Eccleſ. 2. 7. *Etenim* ד *&* ז *facile inter ſe commutantur.*

גדד Excidere, ſuccidere, incidere. Dan. 4. 11.

גדודין *Plur.* Salebræ, viæ aſperæ: turmæ, copiæ, exercitus. Pſal. 31. 21. rudera, fragmenta.

גדה גדיא, גדי Hædus. Gen. 28. 20. Iſa. 11. 6. *Apud Aſtronomos* גדי Capricornus, *ſignum cœleſte*. *Plur.* גדיין Hædi, *&* גדיין *&* גדין Deut. 32. 14. *in Targum Hieroſolymitano, ubi Jonathan* גדאין. *Conſtr.* גדיי Gen. 27. 9.

גדל *Pahel*. Contexere, implicare, contorquere, intorquere: conficere. *Item* magnum eſſe. *Ex Participio* כח המגדל Facultas augmentativa. דמגדלא Quæ contorta eſt. Eccleſ. 4. 12. *in Targum. Ithpahel* אתגדל Magnum, magnificum eſſe, *vel* fieri, magnificari: implicari, contorqueri, intorqueri inſtar funis.

גדילא Funis, filum, funiculus contortus, cincinnus implexus inſtar funis. Iſa. 5. 18. catena. *Plur.* גדילן Funes, inſtitæ, faſciæ. Deut. 22. 12. *Conſtr.* גדילת. *Emphat.* ית תכיא גדילתא catenæ contortæ. Exod. 28. 14.

גדילו Perplexitas, implicatio, intricatio. Exod. 28. 14.

מוגדלא, מגדלא, מגדל Turris. Gen. 11. 4. *Item* cavea avium magna. *Plur.* מגדלין turres. *Cum aff.* מגדלהא turres ejus. Pſal. 48. 13.

גדן גדנפא Clauſura, tænia, peribolus, peripheria rem ambiens, & terminans. Exod. 25. 25. *Plur.* גדנפין 1. Reg. 7. 28. *Emph.* גדנפיא tæniæ. v. 29. *Conſtr.* גדנפי 2. Reg. 16. 17.

גדע Abſcindere, abradere. 2. Sam. 10. 4. *Ithpehal* אתגדע abſcindi, ſuccidi. Num. 33. 4. *in Jonathane.*

גדף Blaſphemare, convitiis, contumeliis, probris afficere. Jud. 5. 18.

גדוף Blaſphemia: contumelia, convitium, probrum. Ezech. 5. 15. *Plur.* גדופין blaſphemiæ: contumeliæ, convitia. Deut. 32. 3. *in Jonathane.* Iſa. 43. 28. *Fœm.* גדופות Iſa. 51. 7.

גדפא Ala, penna, pluma. *In Aruch* ſera, peſſulum, *ſed male*. *Plur.* גדפין alæ. Gen. 1. 21. *Conſtr.* גדפי pennæ. Iſa. 40. 31.

גדר, גדירא Paries, murus, ſepes, maceria. Num. 22. 24. *Item* dactylorum collectio.

Idem.

גּוּדְרָא Idem. Pſal. 8. 13. *In Aruch legitur* גּוּדְרָא. *Plur.* גּוּדְרָוָת Beſtiæ, pecudes. *In Bavà Metzià.*

גְּדַשׁ Evenire, accidere, contingere: coacervare. Prov. 6. 8. ducere *aliis*; ſpernere, ſubſannare *nonnullis*.

גְּדִישׁ, גְּדִישָׁא, גְּדִישׁ Cumulus, acervus. Job 5. 26. *Plur.* גְּדִישִׁין. Exod. 22. 6. *Emphat.* גְּדִישַׁיָּא acervi: metæ. Jud. 15. 5.

גְּדִישׁוּתָא Accumulatio menſuræ. Lev. 19. 35. *in Jonathane.*

גהן גְּהִנָּם Gehenna. Eccleſ. 8. 10. *Deducitur hoc nomen a* גֵּי vallis, *&* הִנֹּם Hinnom, *viri nomine, cui vallis amœniſſima prope Jeruſalem, ubi poſtea excelſa Tophet.* Joſ. 15. v. 8. *Hęc vallis filiorum Hinnom erat in ſuburbanis Jeruſalem non longe a piſcina fullonis contra Orientem. Erat amœniſſima veluti Theſſalica Tempe, fontibus Siloe, & torrente Kedron irrigua, conſita viridariis, & hortis; omnino nemoribus, ac deliciis plena. In hac valle immolabantur a parentibus liberi Idolo Molocho traducendo eos per ignem, &, ne eorum lamenta, & ejulatus, dum torrebantur, audirentur, pulſabantur tympana, a quibus loco inditum nomen Tophet, h. e.* tympanum. *Hanc Inferni ad vivum expreſſam imaginem fuiſſe nonnulli dixerunt, atque inde gehennam fuiſſe appellatam. Locum iſtum pius Rex Joſias tantum ſcelus abominatus contaminavit projiciendo illuc cadavera, fimum, ſtercora, & omnes res immundas, ne amplius horrendæ iſti Idololatrię conſecratus eſſet, magnoque igne accenſo, omnia cadavera, oſſa, & reliquas ſordes combuſſit.* 2. Reg. 23. v. 10.

גהר גִּיהַר Jaſpis, *juxta nonnullos.* Cant. 5. 14.

גַּו, גוא, גוי, גַו. Medium. בְּגַו in medio, in, intra. לְגַו idem. מִגַּו a medio, intrinſecus. מִלְּגַו idem. *Interdum ei* י *inſeritur, ut* לְגַיו, לְגֵיו, גַּיו, גֵּיו, מִגַּיו.

In Gloſſa מִגּוֹ poſteaquam, quandoquidem, quia.

גַּוָּא Medium, intimum, interius, intrinſecum: inteſtinum, exta. *Exta enim ſunt in medio corporis.*

גַּוַּאי, גַּוָּאָה Interior. *Plur.* גַּוָּאִין interiores. Num. 6. 4. *in Jonathane. Conſtr.* גַּוָּאֵי Eſth. 1. 12. *in Targum ſecundo.* גַּוְּיתָא interior, interius.

גוב, גּוּבָאי, גּוּבָא, גּוּבָא Locuſta. Lev. 11. 22. Pſal. 72. 8. *Plur. conſtr.* גּוּבָאֵי locuſtæ. Pſal. 105. 34.

גוד Succidere, incidere. *Idem ac* גְּדַד Deut. 14. 1. *in Targum Jonathanis.*

גּוּדָא Sepes, paries, maceria. Eccleſ. 10. 8. *Cum aff.* גּוּדָהָא maceriam ejus. Pſal. 80. 13.

גוה גְּוִיָּה Corpus; ſubſtantia. *Cum aff.* גְּוִיַּתְכוֹן corpus veſtrum. *Per ſynecdochen* membrum virile.

גַּוְתָן Corpulentus. *Plur.* גּוּבְרִין גַּוְתְנִין viri corpulenti. Eccleſ. 5. 7. *aliis* viri pro negotio: *aliis* גֵּאִים excellentes, elati.

גוז *Hebraice.* Abſcindere, exſcindere, ſcindere: findere, avellere, evellere. *Hinc Chaldaice* ſcindere, ſecare æquor, flumina, aquas, tranſire, trajicere flumen, transfretare. Iſa. 10. 29. *Aphel* אַגִּיז traducere, tranſvehere. Iſa. 16. 2.

גַּוָּאָה, גוואה, גַּוְזָא Eunuchus, *quaſi exciſus dictus.* Jer. 52. 25. *Plur.* גַּוָּאִין eunuchi. 2. Reg. 9. 32.

מְגִיזָא, *& conſtr.* מְגִיזַת Vadum, tranſitus. *Plur.* מְגִיזָתָא, מְגִיזָן vada. Joſ. 2. 7.

Scribitur etiam מְגוּא *ſine* י, *& cum Dagbes in* ז. *Item* navis trajectoria, ſcapha. 2. Sam. 19. 18.

גוח Exire, prodire, erumpere, prorumpere. Job 38. 8. *Aphel* אֲגִיחַ idem. Dan. 7. 7. *Conjunctum cum nomine* קְרָב, *ut* אֲגִיחַ קְרָב inire bellum, movere bellum, pugnare, præliari. Exod. 14. 25. *In hoc ſenſu ſæpe reperitur* אֲגַח, *quaſi a* נְגַח. *Ithpehal* אִתְגְּח pugnatum eſt. Jud. 5. 20.

גוֹי Gens, populus, natio, gentilis. *Hoc nomine* גוֹי *olim apud Hebræos vocabatur quicunque non erat Iſraelita, & idem ſonabat, ac Græcis* Barbarus. *Quemadmodum autem olim hoc nomen de gentibus infidelibus, & incredulis uſurpabatur; ita hodie Judæi vocant per contemptum Chriſtianos* גוֹיִם, *quaſi gentem abominatione dignam. Turcas autem appellant Iſmaelim, ſive Iſmaelitas. Aliquando tamen etiam de Judæis hoc nomen* גוֹי *uſurpatum reperitur, ut* Gen. 12. v. 2. Exod. 19. v. 6. *Plur.* גּוֹיִם gentes, *pro* גּוֹיִים Exod. 34. v. 24. *Fœm. ſing.* גּוֹיָה Gentilis mulier, Fœmina Chriſtiana. *Plur.* גּוֹיוֹת Mulieres Chriſtianæ. Deut. 7. 5. *In Abèn Ezrà in editione Veneta.*

גֵּיוּת Gentiliſmus, paganiſmus.

גול גְּוִילָא Membrana, pergamena. עַל גְּוִילָא ſuper pergamena.

גום גּוּמְתָּא Foſſa, fovea. Job 39. 27. *Item* inciſio, aciei ruptura in cultro.

גוּן, גּוּנָא Color: modus, forma, ratio, ſimilitudo: occupatio, negotium, res. Eſth. 1. 6. *Plur.* גּוּנִין negotia. Eccleſ. 5. 3. colores. Num. 2. 3.

גוס מְגוּסָא Fruſtum, ſegmentum. *Plur.* מְגוּסִין fruſta. Ezech. 13. 19.

מגיסא *Vide in* מגס.

גוע *Hinc Pahel Futurum litteris tranſpoſitis,* וְאֶגְעֲגַע & oblectabo me. Pſal. 119. 117. *Græcum* γαίω lætor *hinc videtur deductum.*

גוּף Claudere, concludere, occludere. Mal. 1. v. 10. adulterare, adulterari, mœchari, adulterium committere, corpora miſcere, proſtituere. Hoſ. 7. 4. *Aphel* אֲגִיף *vide in* גפף.

גוּף, גּוּפָא Corpus. *Plur.* גּוּפִין, *& conſtr.* גּוּפֵי corpora.

גַּיְפָא Adulter. Job 24. 15. *Plur.* גַּיְפִין adulteri. *Fœm.* גַּיְפְתָא adultera. Lev. 20. 10.

גִּיוֹפָא Idem. *Plur. conſtr.* גִּיוֹפֵי adulteri. Pſal. 50. 18.

מְגוּפָה, מְגוּפְתָא Operculum, *a claudendo ita dictum. Plur.* מְגוּפָן, מְגוּפְתָא opercula. *Cum aff.* מְגוּפָתְהוֹן opercula ſua. Joel 1. 17.

גוּץ Brevis, curtus. Job 14. 1. גּוּץ יָמִין brevis diebus. *Hebraice* קְצַר.

גּוּצִין Scintillæ. Job 41. 10. *In Aruch legitur* גִּיצִין.

גוּר Adulterare, mœchari, ſcortari. Prov. 6. 32. *Ithpahel* אִתְגַּיַּר peregrinari, commorari: proſelytum fieri. *Pahel Fut.* לָא תְגַיַּר ne adulteres. Job 36. 20.

גַּיְרָא, גַּיָּר, גַּאֵר Adulter, mœchus. *Fœm.* גַּיַּרְתָּא adultera, adulterina. Prov. 3. v. 20.

Digitized by Google

גִּיּוֹר, גִּיּוֹרָא Idem. *Item* peregrinus, advena, Proſelytus. *Plur.* גִּיּוֹרִין, גִּיּוֹרַיָּא adulteri: Proſelyti. *Fœm.* גִּיּוֹרְתָּא adultera, *&* גִּיּוֹרָא peregrina, Proſelyta. *Hebraice* Proſelytus *dicitur* גֵּר. *Nominibus* שָׂכִיר, תּוֹשָׁב, *&* גֵּר *in Textu Hebraico ut plurimum Proſelyti intelliguntur. Hebræorum enim populus in duo hominum genera olim ſejunctus erat. Alii ex Hebræis vocabantur indigenæ, Græce* αὐτόχθονες, *alii advenæ, ſive Græco vocabulo* προσήλυτοι, *quod deinde Proſelytorum nomen ab omnibus retentum, qui in Latinum ſermonem Græcas Hiſtorias verterunt. Indigenæ igitur ii omnes erant, qui ab Iſraele ortum ducentes circumciſioni a Deo Abrahę Gen. cap. 18. præceptæ ſe ſubjiciebant; Proſelyti vero, qui Idololatria, & Gentium, unde naſcebantur, diſciplina rejecta, vero Dei cultui ſe mancipabant, circumciſique pro indigenis ex Dei mandato Exodi 12. habebantur. Quomodo autem ex Gentibus ad Judęos per circumciſionem tranſirent, habemus exemplum tum in Geneſi de Sichimitis, tum in Judith de Achior. Nunc temporis Proſelyti appellantur tum ex Gentibus, tum ex Chriſtianis ad Judaicam religionem accedentes. Maximo autem ſtudio, & contentione Proſelytos olim a Judęis fuiſſe conquiſitos, colligitur ex Matthæi cap. 23. v. 15. Eo autem conſilio tum Gentes, tum Chriſti fideles ad Judęos deſciſcebant, ut Religionem mutarent, ut domicilium ſibi inter eos quęrerent, ut artem aliquam addiſcerent, vel exercerent. Hinc alii dicebantur* Proſelyti juſtitiæ, *alii* Proſelyti inquilini, *alii* Proſelyti mercenarii, *de quibus ſingulis mentio fit Exod. cap. 12. v. 44. & 45.* וְכָל־עֶבֶד אִישׁ מִקְנַת־כָּסֶף וּמַלְתָּה אוֹתוֹ אָז יֹאכַל בּוֹ׃ *h. e.* & omnis ſervus emptitius, *ſc. Proſelytus juſtitię*, & circumcides illum, tunc comedet ex eo, *ſc. ex agno Paſchali:* תּוֹשָׁב וְשָׂכִיר לֹא־יֹאכַל בּוֹ advena, *ſc. Proſelytus inquilinus*, & mercenarius non edet ex eo. *De Proſelytis ſingulis vulgo male ſentiebant Judęi. Hinc in Tractatu Talmudis* יְבָמוֹת Jebamòth *dicto habetur* קָשִׁים לָהֶם גֵּרִים לְיִשְׂרָאֵל כְּנֶגַע צָרַעַת *h. e.* Duri ſunt Proſélyti Iſraelitis ſicut plaga lepræ, *vel* כְּסַפַּחַת ſicut abſceſſus, apoſtema. *Ratio etiam ſubjicitur* שֶׁרוֹבִין חוֹזְרִין בִּשְׁבִיל דָּבָר קַל וּמַטְעִין אֶת יִשְׂרָאֵל *h. e.* Quia plerique ipſorum reſiliunt propter levem aliquam cauſſam, & ſeducunt Iſraelem. *Hinc eorum conſuetudinem, & familiaritatem effugiebant, illiſque verbis ſe invicem admonebant.* Vel ad decimam uſque generationem a Proſelytis cave. *Quomodo in Judęorum numerum reciperentur Proſelyti, quibus privilegiis gauderent, qua ratione inter ſe differrent, utrum Proſelyti mercenarii revera darentur, vide in Lexico noſtro typis Seminarii Patavini edito 1732. pag. 515. & 516.*

גּוּר Catulus. Gen. 49. 9. *Fœm.* גּוּרִיתָא Catula, canis fœmina.

מְגִיר, מְגִירָא Vicinus, cohabitator. Jer. 6. 21. *Plur.* מְגִירִין, *& Emphat.* מְגִירַיָּא vicini. Jer. 12. 14.

גז, גַּזָּא *Nomen avis immundę:* haliæetus. Deut. 14. 12.

גזב גִּזְבָּר Quæſtor, præfectus ærario. Eſth. 10. 3. *Plur. emphaticus* גִּזְבְּרַיָּא quæſtores. Eſr. 7. 21.

גזה *Pahel Partic.* מְגַזֵּי dolat. Iſa. 44. 13.

גְּזִית Cæſio, lapiscæſus, & politus. Eſth. 4. 1. *in Targum ſecundo.*

גזז Tondere: incidere. *Pehil* דְגְזִין quæ inciſa eſt, *vel* arroſa. Pſal. 72. 6. *Ithpehal* אִתְגְּזַז tonderi, abſcindi. Amos 7. 1.

גַּזָּז Tonſor. *Plur.* גַּזָּזִין tonſores.

גְּזוֹז Raſio, detonſio. Iſa. 22. 12.

Vel

גִּזָּא, גִּזְתָא Vellus, lana detonſa.

גְּזִין Involucra, pallia. Ezech. 27. 24.

גְּזַל Rapere, abripere, diripere, ſpoliare, vi ſurripere. Ezech. 18. 12.

גְּזֵלָה Rapina, raptum. Lev. 5. 23. *Plur.* גְּזֵלָתָא rapinæ. Ecclef. 5. 7.

גְּזֵילוֹת Idem. Cant. 6. 5.

גְּזַל Idem. Gen. 6. 11. *in Targum Hieroſolymitano.*

גּוֹזָל, גּוֹזְלָא Pullus avium. *Plur.* גּוֹזְלִין pulli. *Cum aff.* עַל גּוֹזָלוֹהִי ſuper pullos ſuos. Deut. 32. 11.

גְּזַם Minitari, minari, comminari. Prov. 16. 30.

גּוּזְמָא Minax; ultor. Pſal. 8. 3.

גְּזַר Amputare, abſcindere, diſcindere, exſcindere, præcidere. Jer. 8. 6. circumcidere. Joſ. 5. 4. decernere, definire. Job 22. 28. decerni, definiri. *Conjunctum cum nomine fœderis* ſignificat paciſci, pangere. Gen. 15. 18. *Ithpehal* אִתְגְּזַר circumcidi: decerni: exſcindi. Eccl. 8. 4. Ruth 3. 18.

גְּזָרָה, גְּזִירָא Segmentum, pars: grex puſillus, minutus. *Plur.* גְּזָרִין partes. 1. Reg. 3. 21. greges puſilli, exigui. 1. Reg. 10. 27.

גְּזוּרְתָא Circumciſio, amputatio præputii. Exod. 4. 26. *Cum aff.* מִן כֵּיב גְּזוּרְתְּהוֹן ex dolore circumciſionis ipſorum. Gen. 34. 25. *in Jonathane.*

גָּזְרִין Aruſpices, *ita dicti, quaſi* Sectores, *quia victimas in partes ſecabant, ut ex iis inſpectis futura divinarent.* Dan. 2. 27. *Emphat.* וְגָזְרַיָּא Dan. 4. 4. *quem locum R. Saadias interpretatur,* qui decernunt ea, quæ Rex imperat; *R. vero Salomon exponit,* quidam Dæmonibus addicti.

מְגִירָא, מְגִזְרָא Serra, ſecuris. *Plur.* מְגָזְרִין, מְגִזְרֵי ſerræ. 2. Sam. 12. 31.

גְּחַךְ Ridere, deridere, irridere, illudere. Prov. 10. 23. *Pahel* גַּחֵךְ Idem. Job 30. 1.

גּוּחְכָא, גּוּחְכָא Riſus, deriſio, irriſio. Pſal. 79. 4.

גְּחַן Inclinare, incurvare ſe, procidere, procumbere. Gen. 24. 48. *Pahel* גַּחֵן idem. Exod. 32. 19. *in Jonathane.*

גֵּט Libellus, ſcheda. גֵּט פִּטּוּרִין Libellus dimiſſionum, repudii, divortii. *Hoc nomen* גֵּט *generale eſt, complectiturque omnes litteras contractuum, & inſtrumentorum. Hinc in Bavà Kamà fol. 95.* גֵּט חוב Litteræ debiti, *vel* crediti, *perſonarum ratione habita. Per Synecdochen autem nomine* גֵּט *ſignificatur* Libellus repudii; Litteræ divortii. *Sic in Miſnà in Tractatu* גִּטִּין Gittin. הַזּוֹרֵק גֵּט לְאִשְׁתּוֹ Qui projicit, *h. e.* qui porrigit, qui dat Libellum repudii uxori ſuæ. גֵּט כָּשֵׁר Libellus rectus, legitimus; גֵּט פָּסוּל Libellus illegitimus. גֵּט קֵרֵחַ Libellus repudii calvus, *cujus nimirum ligamenta numerum teſtium excedunt. Propterea autem* calvus *dicitur, quia in eo quædam ligamenta ſunt, quæ ſuis teſtibus deſtituuntur. Sic* גֵּט מְקוּשָּׁר Libellus ligatus; גֵּט פִּטּוּרִין Libellus dimiſſionum. Deut. 24. 1. *h. e. Divortii litte-*

ræ,

Digitized by Google

re, quibus vir uxorem a ſe liberam dimittit. In Iſaia 50. 1. dicitur אִגֶּרֶת פִּטּוּרִין Epiſtola dimiſſionum, & in aliis locis ſimul, & conjunctim אִגֶּרֶת גֵּט פִּטּוּרִין, quemadmodum Jerem. 3. 8. Libelli divortii exemplar vide apud Majemonidem הלכות גירושין cap. 4. Plur. גִּטִּין Divortia. Extat in Talmude Tractatus גִּטִּין Gittin inſcriptus de Divortiis agens.

גטש גִּטְשָׁא Sordes. Levit. 1. 16. in Talmud Hieroſolymitano.

גיב Vide in גבב.

גִּיד, גִּידָא Nervus. Geneſ. 32. 32. abſynthium. Prov. 5. 4. coriandrum. Exod. 16. 31. Plur. גִּידִין nervi. Ezech. 37. 6. Sumitur גִּיד etiam pro membro virili, ut nervus apud Latinos.

גִּין, גִּיָּא Vide in גַּן.

גִּיל, גִּילָא Stipula, feſtuca. Job 13. 25. Plur. גִּילִין Exod. 5. 12. Conſtr. גִּילֵי ſtipulæ. Job 41. 19. 20.

גִּין, בְּגִין Propter. Gen. 18. 28. בְּגִין כֵּן, בְּגִין כַּךְ Propterea, quapropter, idcirco, ideo. Gen. 42. 21. Job 9. 22. בְּגִין דִּי vel בְּגִין דְּ eo quod, eo ut, propterea ut. Thren. 1. 1. Eſth. 8. 7.

גִּים גִּיסָא Exercitus, turma, cohors, copiæ. Pſal. 65. 11. Plur. cum aff. גִּיסָּהָא cohortes ejus. Fœm. גַּיְיסוּת turmæ.

גִּית Ripa, littus. Deut. 4. 48. in Jonathane.

גִּיץ, גִּיצִין Foveæ. Pſal. 140. 11.

גִּיר, גִּירָא Jaculum, ſagitta. Jer. 9. 8. calx, tectorium ex calce. Amos 2. 1. Plur. גִּירִין, גִּירַיָּא ſagittæ. 2. Sam. 22. 15.

גִּית, גֵּת Grex, poſſeſſio: pecus. Plur. גִּתִּין & גִּיתֵי, גִּיתִין greges. Gen. 26. 14. Amos 1. 1. מָרֵי גִּתִּין domini pecorum, ſc. pecuarii.

גְּלָא, גְּלָה, גְּלִי Migrare, demigrare, deportari, captivum abduci: revelare, retegere, manifeſtare, declarare, exponere. 1. Sam. 4. 21. Prov. 20. 19. Amos 6. 7. Pſal. 98. 2. Ithpehal אִתְגְּלִי revelari, retegi, manifeſtare ſe, apparere. Jerem. 40. Ithpahel אִתְגַּלִּי idem. Jud. 5. 4. Pahel גַּלִּי retegere, revelare. Iſa. 26. 21. Aphel אַגְלִי deportare, captivum abducere. Thren. 4. 22. אַגְלִי פָּנִים audacter, impudenter agere.

גָּלוּ, גָּלוּת, גָּלוּתָא & גָּלְתָא, גְּלוּתָא Migratio, deportatio, abductio in captivitatem, exilium, captivitas, captiva multitudo. Amos 1. 9. Jer. 28. 6. Plur. גַּלְוָן, גַּלְוָתָא exilia.

גְּלָאי Manifeſtum, apertum, publicum. בִּגְלָאי in publico, publice, aperte, palam, manifeſte. Iſa. 41. 2. ſine א, בִּגְלִי palam. Joel. 3. 9.

גִּלּוּי Revelatio, retectio, manifeſtatio. Gen. 6. 2. בְּגִלּוּי בָשָׂר cum retectione carnis, ſc. impudenter, proterve. Item גִּלּוּי litteralis Scripturæ ſenſus.

גלב גַּלָּב Tonſor. Plur. גַּלָּבִין tonſores. Ezech. 5. 1.

גְּלָב Novacula. Num. 6. 5. Plur. גַּלְבִין Novaculæ.

Plur.

גַּלְבִּין *Plur.* Squamæ. *Alii legunt* גַּלְכִּין *per* כ, *ſicuti Aruch, & R. David Kimchi.*

מַגְלְבָא Frænum, lorum, corrigia. *Idem ac Hebraicum* מֶתֶג Prov. 26. 3.

גלג גְּלוּגְדְּקָא , גְּלוּגְדַק Scabellum, ſuppedaneum, *præcipue, quod Regum, & Principium pedibus ſupponitur.* Exod. 24. 10. *in Jonathane.*

גלד גְּלִידָא , גְּלִיד Gelu, pruina, glacies*: metaphorice* cryſtallum. Gen. 31. 40. Pſal. 147. 16.

גְּלְדָא , גֶּלֶד Pellis, cutis, corium, cortex, cruſta*:* ſolea*:* ſaccus coriaceus. *Plur.* גִּלְדִין pelles. Ezech. 27. 24.

גַּלַּח Radere, abradere. Deut. 21. 12. *Ithpahel* אִתְגַּלַּח radi, abradi. Jud. 16. 19. *Hinc* גַּלָּח Raſus. *Hoc nomine Hebræi* Chriſtianorum miniſtros, *&* Sacerdotes *præcipue vocare ſolent, quia angulos capitis abradunt, & tonſuram geſtant. Plur.* גַּלָּחִים Raſi.

גְּלוּחַ Raſura, raſio. Iſa. 15. 2.

גלי גּוּלְיָיר Agaſo, præfectus, magiſter equarum. Eſth. 6. 12.

גלל גְּלַל Volvere, convolvere, devolvere, involvere. Cant. 5. 14. *Pahel* גַּלְגֵּל idem. Gen. 29. 10. *Ithpahel* אִתְגַּלְגַּל, *& ex altera forma* אִתְגּוֹלַל volvi, convolvi, devolvi. Job 30. 14. Gen. 43. 20. Hoſ. 11. 8. *Apud Talmudiſtas* aſſare, *quia res aſſanda circumvolvitur.*

גְּלָל Devolutio: *aliis* marmor. אֶבֶן גְּלָל lapis devolutionis *ſc.* maximus, *qui nequit portari, ſed volvendus eſt.* Ezræ 5. 8. *aliis* lapis marmoreus.

גַּלָּא , גַּל Cumulus, acervus convolutus. *Plur.* גַּלִּין , גַּלְלִין , גַּלֵּי acervi: fluctus. Iſa. 25. 2. Zach. 10. 11.

גִּלָּא Species ſalicis. Num. 21. 13. *Plur.* גִּלֵּי. *Alio ſenſu vide infra.*

גּוּלָא , גּוּלְּא , גּוּלְיָא Toga, pallium, involucrum. Num. 15. 38. *Plur.* גּוּלְיָתָא , גּוּלִין togæ. Num. 16. 1.

גּוּלְתָּא Lecythus, lenticula. Zach. 4. 3. fons, ſcaturigo.

גְּלָא , גְּלִילָא Stercus, excrementum. *Plur.* גְּלֵי ſtercora. Ezech. 4. 12.

גְּלִילָא , גְּלִיל Galilæa. 1. Reg 9. 1. 2. Reg. 15. 29. tractus, terminus, limes. Ezech. 47. 8.

גְּלִילִי Galilæus. Num. 23. 21. *Galilæi non erant admodum accurati in lingua, ſicuti neque Samaritani. Non diſtinguebant enim inter litteras* א *&* ע, *inter* ח, ע, *&* א. *Hinc Matth. 26. 73. & Marc. 14. 70. ex locutione collegerunt, Petrum Galilæum eſſe. Uſurpabant enim Galilæi linguam Hebraam, ſed magis rudem, & impolitam, quam Hebræi. Cum igitur locutio Petri indicaret, eum Galilæum eſſe, quæritur ab Interpretibus, utrum alio ſermone ab eo, quo illum allocuta ancilla fuerat, locutus ſit, cum ei reſponderit;* neſcio, quid dicas, *h. e. non intelligo, quid loquaris; an vero alia dialecto? Alii aliter ſentiunt. D. Hieronymus ad illa D. Matthæi verba cap. 26.* Nam & locutio tua te manifeſtum facit, *ſcriptum reliquit.* Non quod alterius ſermonis eſſet Petrus, aut gentis, & terræ: (Omnes quippe Hebræi erant, & qui arguebant, & qui arguebatur:) ſed quod unaquæque provincia, & regio habebat proprietates ſuas, & vernaculum loquendi ſonum vitare non poterat. *Nicolaus vero de Lyra ibidem rem fuſius, & apertius exponit.* Licet enim lingua Hebræa ſit una, tamen aliquo modo variabatur ſecundum varietatem provinciarum; & idcirco illi de Galilæa aliter loquebantur aliquo modo, quam il-

li,

li, qui erant de Jeruſalem. Sic lingua Gallica una eſt, & tamen aliter loquuntur illi, qui ſunt de Picardia, quam illi, qui habitant Pariſiis, & per talem varietatem poteſt percipi, unde aliquis ſit oriundus. *Galilæorum igitur lingua Hebraica erat, ſed propter dialectum ab Hebraica puriori diverſa admodum, atque adeo illi diſſimilis, quæ Chriſti tempore Hieroſolymis uſurpabatur. Hebraica lingua pura in ſacris peragendis tantum adhibebatur, eamque callebant optime Phariſæi, Scribæ, Rabbini, Magiſtri ſuper Moyſis cathedram ſedentes, populum inſtruentes, Legem, ac Prophetas exponentes, ipſorumque diſcipuli. Audi Talmudiſtas ipſos Galilæos tamquam barbaros increpantes, eorumque impolitum dicendi genus, & ab Hebræo puro diverſum deridentes. Hinc, ut alia Talmudis loca omittamus, Gloſſa in libro* עירובין Eruvin, *in Latinum converſa hæc habet.* De hominibus Galilææ, qui impolita lingua utuntur, quid traditum eſt? quod ſi Galilæus quidam diceret cuidam, Judæo ſcilicet, אמר למאן אמר למאן, reſpondebatur ipſi. Galilæe ſtulte, חמר ad equitandum, aut חמר ad bibendum; עמר ad veſtiendum, aut אימר ad abſcondendum ad mactationem? *Hæc eſt loci hujus obſcuri, quemadmodum ſolet plerumque eſſe Talmud, ſententia; Galilæos pronunciando varias, ac diverſas litteras, & dictiones inter ſe confudiſſe, ancipitemque, ac dubiam propterea ſermonis ſui ſignificationem reliquiſſe, ex. gr.* אִמַּר agnum *deſignat,* עֲמַר lanam; חֲמָר aſinum, חֲמַר vinum, *quæ verba ſi male proferantur, idem omnino ſonant, neque inter ſe poſſunt diſtingui. Plura his ſimilia Talmud affert. Itaque cum Judæi Galilæos alloquentes* בִּלְשׁוֹן חָכְמָה *ut ipſi ajunt, h. e.* ſcite, & docte *loquerentur, a Galilæis non intelligebantur. Barbara nimirum Galilæorum lingua fuit, inconcinna, rudis, & impolita, litteras, voceſque diverſas non ſolum male proferens, ſed etiam inepte conjungens, ut mirum propterea nemini videri debeat, Petri ſermonem ab Ancilla intellectum non fuiſſe, & pro Galilæo eum habitum. Licet autem Chriſtus Galilæus dicatur juxta illud Matthæi* 26. 69. Et tu cum Jeſu Galilæo *eras, numquam tamen hujuſmodi ſermonis objurgationi obnoxium eum fuiſſe legimus. Videtur itaque D. Petrus de induſtria Galilæa dialecto uſus, ut hac ratione quaſi idiota aliquis, & rudis plebejus a præſenti periculo ſe eriperet, neque pro Chriſti diſcipulo agnoſceretur. Animadverte Galilæam duplicem fuiſſe, alteram* Superiorem *dictam* גְּלִיל חֵיצוֹן, *alteram vero* גְּלִיל הַתַּחְתּוֹן Inferiorem. Superior *ſita erat ad Jordanis ripas in Tribubus Nephtali, & Aſcer, Cæſareæ Philippi, Capharnao, & Tyro proxima, dicta Matth.* 4. 15. Galilæa gentium, *in qua lingua impurior propter crebra cum gentibus commercia;* Inferior *vero ad lacum Geneſareth, & Tiberiadem collocata in Tribubus Zabulon, & Iſſachar. Ejus ſermo purior, ac politior, & propter terræ ubertatem rebus omnibus ad victum neceſſariis abundantior. Vide Joſephum de Bello Judaico lib.* 3. *cap.* 2.

גִּלּוּלִין Idola, Dii ſtercorei.

גּוֹלְלָא, גּוֹלֵל Feretrum: lapis ſepulchralis, ſepulchri operculum. Job 14. 22. *De hoc lapide ſunt intelligendi loci* Luc. 24. 2. & Matth. 28. 2.

בִּגְלַל, גְּלַל Propter, occaſione, cauſſa. מִן בִּגְלַל propterea, eo quod, quia. Exod. 19. 18. Eccleſ. 5. 9.

גַּלְגַּלָּא, גִּלְגְּלָא, גַּלְגַּל Rota, orbis, ſphæra, globus, circulus: rotatio: ſtipula: gluma: pupilla oculi. *Plur.* גַּלְגַּלִּין, גַּלְגַּלַיָּא. *Conſtr.* גַּלְגַּלֵּי rotæ.

גַּלְגַּל Pupilla, *quaſi orbis oculi.* Pſal. 17. 8. *Plur. ex alia forma* גַּלְגִּילֵי pupillæ.

גּוּלְגַּלְתָּא, גַּלְגַּלְתָּא Calvaria, cranium. 2. Reg. 9. 35. caput: homo, perſona. Exod. 6. 16. *Plur. eliſo* ל; יְהַבוּ סִלְעָא לְגַּלְגַּלְתָּא dederunt ſiclum juxta capita.

מְגִלְּתָא, מְגִלָּא Volumen, ſcheda, epiſtola, litteræ, liber convolutus: Li-

ber in membrana longa, & lata ſcriptus, ut convolvi poſſit, *ſicuti olim in uſu erat*. Jer. 36. 6.

גלם, גְּלִימָא Pallium, toga, ſtola, involucrum. *Vulgo* cappa. Eſth. 8. 15.

גולמתא, גַּלְמְתָא, גַּלְמָא Collis: vallis. *Plur.* גולמתא, גַּלְמָתָא, גַּלְמָן colles. Num. 23. 9. Cant. 2. 8. valles. Job 39. 21.

גְּלִימָא Collis: *item* vallis, *ſignificatione contraria*. *Plur.* גְּלִימְתָא, גְּלִימָן, colles. Deut. 33. 15. *Cum aff.* גולמתהי colles ejus. Gen. 49. 12. *in Jonathane*.

גֹּלֶם *Hebraice*. Glomus, maſſa rudis, & informis. Embryo: homo bardus, rudis, & ſtupidus. *R. David* Pſal. 139. 16. *Hinc Plur. Chaldaicus* לָא גולמיא non maſſas rudes.

גולמין Armorum genus ad necandos homines. *Fortaſſe idem ac* גולפין Eſth. 9. 5.

גולמיש, גַּלְמִיש Species cedri: *quibuſdam* corallium. Num. 19. 6. *in Jonathane*. *Plur.* גַּלְמִישִׁין Cedri. Cant. 5. 15.

גלם מגלסיא Cardines, ferramenta januarum cava. *Hebraice* פורחן. 1. Reg. 7. 15.

גְּלוּסְקְמָא Arca, capſa, ſcrinium, marſupium. *Item* feretrum; loculus.

גְּלַף Sculpere, exſculpere, inſculpere, cælare.

גְּלִיפָא, גְּלִיף, גְּלַף Sculptum: ſculptura. *Plur. cum aff.* גְּלִיפוֹהִי ſculpturæ ejus. Pſal. 74. 6.

גְּלוֹף Idem. Hagg. 2. 4.

גולפין *Armorum genus*: clava. *Fortaſſe idem ac* קולפין clavæ, *vel* כולבין.

עגלפורה Sculptura. Exod. 31. 5. *in Jonathane*.

גְּלוּפְקְרָא Stragula, ſtramentum craſſum, laneum, ac villoſum. Deut. 24. 13. *in Jonathane*.

גלש גְּלוּש Calvus, recalvaſter. Lev. 13. 41. *Plur.* גְּלוּשִׁין calvi.

גַּלְשְׁלִישָׁן Idem. Lev. 13. 41. *in Jonathane*.

גְּלוּשׁוּתָא, גְּלוּשְׁתָא Recalvatio, locus calvus. Lev. 13. 42.

גַּלְשְׁלְשׁוּתָא, גַּלְשְׁלוּשְׁתָא, גַּלְשׁוּלְשְׁתָא Idem. Lev. 13. 42.

גְּלִישׁוּשִׁיתָא, גַּלְשׁוּשִׁיתָא Collis, colliculus, tumulus. *Idem ac* גַּבְשׁוּשִׁיתָא Cant. 4. 1. Eccleſ. 12. 5.

גלת גולתא *Vide in* גלל.

גמא גּוֹמָא Juncus, ſcirpus, alga. Exod. 2. 3. *Plur. emphaticus* גומיא junci.

גְּמַד Conſtringere, arctare, contrahere. *Item* contrahi, conſtringi, corrugari.

גְּמַל Reddere, retribuere, rependere. Iſa. 63. 7. Pſal. 116. 7. Joel 3. 4.

גְּמֻלָא, גְּמָלָא, גּוּמְלָא, גְּמָלָא, גְּמוּל, גְּמָלָא Retributio, compenſatio, beneficium. Iſa. 3. 11. *Plur.* גּוּמְלִין. Pſal. 116. 12. *Conſtr.* גַּמְלַיָּא retributiones.

גְּמִילוּת Idem. Eſth. 1. 2. גְּמִילוּת חִסְדָּא beneficentia.

גַּמְלָא Camelus. Gen. 24. 64. *Plur.* גַּמְלִין cameli. Gen. 24. 10.

Ab-

Digitized by Google

גמע Abſorbere, exorbere. *Part. plur.* גמעין Abſorbentes, Job 39. 30.

גמץ Fodere, effodere, confodere. Pſal. 7. 16.

גומצא Foſſa, fovea. Eccleſ. 10. 8. *Biblia Regia habent* כומצא Prov. 22. 14. *ubi in Venetis legitur* גומאצא.

גמר Abſolvere, perficere, implere, complere, finire, conſummare: deficere, deſinere: abſolvi, finiri, perfici: abſumere, conſumere, perdere: ſtatuere, decernere: concludere: diſcere. Job 22. 22. docere. Deut. 6. 7. *Pahel* גמר Idem. *Ithpahel* אתגמר perfici, perfectum reddi, conſummari: abſumi, conſumi, deſtrui, perdi: ſuffumigari. Cant. 3. 6. Pſal. 109. 23. Job 23. 17.

גמירא, גמיר Perfectus, abſolutus, conſummatus, *adjective*: conſummatum, perfectum, totum, integrum. *Subſtantive* abſolutio, perfectio, conſummatio: holocauſtum. Lev. 6. 22. perditio, conſumptio, perditio, deſtructio. Iſa. 10. 23. *Adverbialiter*, omnino, prorſus, penitus, omnino, abſolute, integre, perfecte, in univerſum, univerſaliter. *Item* holocauſtum, *ut* Deut. 33. 10. *item* hyacinthinum *iuxta quoſdam*. Ezech. 23. 6. *Plur.* גמירין, גמירי perfecti, abſoluti.

גמר Carbunculus, *lapis pretioſus*. Iſa. 54. 12. perfectio, abſolutio. Ezech. 27. 24. & 23. 12.

גומרא Carbo, pruna. Exod. 27. 5. *in Jonathane*. *Plur.* גומרין, גומרי carbones. Lev. 22. 18. Pſal. 18. 9.

גמרא Ghemarà. *Hoc nomine appellatur altera pars Juris Talmudici, quaſi* Supplementum, Complementum. *Pars prima dicitur* משנה Miſnà *breviter, & per Theſes totum Hebræorum Jus tum Canonicum, tum Civile complectens*; Ghemarà *autem difficultatum explanationes continet, quæ ſæpiſſime circa ea, quæ in* Miſnà *habentur, ortæ ſunt, quas Rabbini in terra Iſraelis, & Babylonia degentes ad trutinam revocarunt, declarataſque Judæis omnibus obſervandas propoſuerunt. Hinc* לשון גמרא Lingua Ghemarà; vocabulum Ghemarà, *nimirum* Talmudicum. *De Talmude plura vide in Diſputatione huic Lexico præpoſita.*

וגומר *A Rabbinis plerumque per abbreviaturam ſcribitur* וגו׳, *adhibeturque, quoties verſus aliquis, aut ſententia Biblica dimidiate citatur, idemque valet, ac apud Latinos*, & cætera, & reliqua. *Legitur etiam* וגומר & reliquum, & cætera. *Cum vero in medium afferuntur verba, aut ſententia Rabbini, vel Doctoris alicujus, & dividitur, uſurpatur* וכולי, *vel abbreviatura* וכו׳, *quod utrumque ſignificat* & omnia, *h. e.* & cætera.

גנא, גני Decumbere, cubare, dormire. Job 40. 16.

גנאי Turpitudo, ignominia, res turpis, & inhoneſta. בגנאי, & לגנאי Fœde, turpiter, ignominioſe.

גנותא, גנותא Idem. Gen. 34. 14. *Apud Grammaticos* ſolœciſmus.

גנב Furtim ſurripere, auferre, furari. Gen. 31. 31. *Pahel* גנב Idem Jer. 23. 30. *Ithpehal* אתגנב furto auferri. *Ithpahel Fut.* ויתגנב & furtim ſubtraxit ſe. 2. Sam. 19. 3.

גנב, גנבא Fur. Exod. 22. 7. *Plur.* גנבין fures. Iſa. 1. 23.

גניבותא, גנובתא Furtum. Exod. 22. 3.

גונבא Cauda.

גנדר גנדר *Pahel*, volvere, devolvere. Gen. 29. 10.

גנז Abſcondere, recondere, reponere, aſſervare, theſaurizare. 2. Reg. 20. 17. *Ithpehal Futur.* ולא יתגנז & non recondetur, *vel* reponetur in theſaurum. Iſa. 23. 18.

גניז Abſconditum, abditum, reconditum, occultum. *Plur.* גניזין, גניזיא occulti. *Fœm.* גניזן occultæ.

גנזא, גנז Theſaurus, gaza, ærarium, fiſcus. *Plur.* גנזין, גנזיא theſauri. Ezræ 5. 17.

גנך גונכא Stragula, operimentum villoſum. *Alii ſcribunt per* ב. Jud. 4. 18.

גנן Protegere, obtegere, obumbrare, inumbrare. *Aphel* אגן Idem. 2.Sam. 22. 13. *Ex Ithpehal Fut.* מאים יתגן עליכון forte proteget vos. Soph. 2. 3.

גנונא Protectio, obtectio. Iſa. 4. 5.

גנונא, גנונא, גנון Thalamus, tabernaculum. Job 40. 17. *Item* fuſcina: ſagena. Job 40. 26. *R. Salomoni* umbraculum.

גנתא, גינתא, גנא Hortus. Gen. 2. 8. *Plur.* גנין Amos 4. 9. *& fœm.* גנן Iſa. 65. 3. גנת horti. Eccleſ. 2. 5.

גנוניתא Idem.

מגנא Scutum, clypeus. *Plur.* מגנין clypei. 1. Reg. 10. 17.

גנס גניסא, גנוסא, גניסא Genus, familia, ſtemma: generatio, nativitas. Gen. 40. 20. יום גנוסא Dies nativitatis, *ſc.* natalis. *Conſtr.* גניסת Eſth. 4. 14. *Plur.* גנוסין *&* גניסין, *Emphat.* גניסיא. *Conſtr.* גניסי *in Jonathane*, *& fœm.* גניסת עממיא Omnes familiæ populorum.

גינסר, גנוסר, גניסר Geneſar, *ab Hebræo* כנרת *reſecto* ת, *&* ס *inſerto*. *Nomen proprium terræ, & lacus prope Capharnaum.* Num. 34. 11. Deut. 33. 23. *Apud Hebræos nomine* ים Maris *etiam* lacus *intelliguntur. Hinc Plinius* l. 5. c. 15. *& D. Lucas Evangeliſta* c. 5. 1. *dicunt* Lacum Geneſar, *ſive* ſtagnum Geneſareth. Factum eſt autem cum turbæ irruerent in eum, ut audirent verbum Dei, & ipſe ſtabat ſecus ſtagnum Geneſareth. *Hebræi autem paſſim illud appellant* ים טבריא Mare Tiberiadis, *quia juxta Plinium Tiberiadem ab Occidente habuit. Sic etiam apud D. Joannem Evangeliſtam* c. 21. 1. *dicitur*: Poſtea manifeſtavit ſe iterum Jeſus diſcipulis ad mare Tiberiadis. *Apud eumdem Joannem* 6. 1. *vocatur* Mare Galilææ. Poſt hæc abiit Jeſus trans mare Galilææ, quod eſt Tiberiadis. *Terra autem Geneſareth, vel pars ejus Tribui Nephtali tributa fuit. Vide Targum* Deut. 33. 23. & Joſue 19. 34. *Porro ex Tribu Nephtali Principes mille egreſſi dicuntur* 1. Paral. 12. 34. Et de Nephtali Principes mille, *qui in his locis delicias ſuas, & manſionem tutam, ac tranquillam quaſiverunt. Aruch Interpretum Hebræorum auctoritate innixus ſcribit Geneſareth eſſe* מקום קרוב לטבריא ויש בו גנות locum vicinum Tiberiadi, in quo ſunt horti, & Paradiſi multi. *Alii ex Hebræis ſentiunt regionem hanc* גנוסר *dictam, quia in ea fuerint* גני סרים horti Regum, & Principum, *vel* גנות סרים *appellatam ab amœnitate, & cultura. De terræ Genneſareth fructibus legitur in Tractatu Talmudis* מגלה Megillà *fol.* 6. 1. כנרת זו גינוסר ולמה נקרא שמה כנרת דמתיקי פירא ככלא כינרי: *h. e.* Kinnèreth, ea eſt Genne-

neſar. Quare vocatur nomen ejus Kinnèreth? quia dulces ſunt fructus ejus, ut dulcis ſonus כִּנּוֹר Citharæ. *R. David Kimchi ſcribit, eſſe* terram pinguem, ac propterea admodum uberem, & fœcundam. *R. Salomon vero* Iſaiæ 28. 1. *ad verba* גֵּי שְׁמָנִים Vallis pinguium הוא כנרת שפירותיה מתוקים Hæc eſt terra Kinnèreth, cujus fructus ſunt dulces.

גנף גַּנְפָּא Ala. *Plur. cum aff.* גַּנְפּוֹהִי alas ſuas. *R. Salomon legit* גַּרְפּוֹהִי.

גסס *Aphel* אַגֵּיס Elevari, extolli, elatum fieri. Deut. 17. 20. craſſum reddere, inflare, efferre. Levit. 7. 9. Deut. 17. 20. *in Jonathane*. *Item* comedere. *In VaiKrà Rabbà* cap. 28. ollam, *vel* lebetem purgare a ſuperfluis.

גַּס Elatus, ſuperbus: craſſus, rudis: magnus, copioſus. *Plur.* גַּסֵּי, גַּסִּין ſuperbi.

גַּסּוּת Elatio, ſuperbia, tumor, inflatio. Eccleſ. 7. 9.

גִּסְסִין Tela, jacula, lanceæ, haſtæ: latera. Iſa. 60. 4.

גִּסְסָא Ilia.

גסף גּוֹסְפָּן Sella, ſedile: *aliis* rhedæ, *vel* currus genus. *Plur.* גּוֹסְפָּנִין ſellæ. Iſa. 10. 32.

געא גְּעָא Clamare, vociferari, mugire, boare.

געל *Ithpehal* אִתְגַּעַל, *& per ſyncopam* אִגַּעַל inquinari, pollui. Iſa. 6. 5. *Hiphil* הִגְעִיל Ablnere, expurgare igne, *vel* aqua. *Uſurpatur de ſupellectili culinaria.*

גפן גּוּפְנָא, גּוּפָן Vitis, vinea. Jer. 5. 17. Hoſ. 2. 12. *Plur.* גּוּפְנִין & גּוּפְנִין vites: *item* labruſcæ, uvæ immaturæ. Numer. 6. 4.

גַּפֵּף *Pahel*, amplecti, amplexari, complecti: tænia, peribolo cingere. Job 24. 8. Thren. 4. 5. *Aphel* אַגֵּיף claudere, concludere, occludere. *Alii ſcribunt* אַגִּיף *ſine Daghes, quod derivandum a* גּוּף. Job 38. 8. 2. Reg. 4. 4. & 33. *Part. plur.* מַגִּיפִין concludunt.

גִּפּוּף Lorica, peribolus, clauſura, tænia. Exod. 25. 25. Deut. 22. 8. *Item* amplexus.

גַּפָּא, גַּף Ala. Prov. 1. 17. *Plur. maſc.* גַּפִּין alæ, *& cum protheſi* א, אַגְפִּין, *& fœm.* גַּפְּתָא; גַּפִּין Prov. 23. 5.

גפר גּוּפְרִיתָא, גָּפְרִיתָא Sulphur. Gen. 19. 24. Ezech. 38. 22.

גפת גִּפְתָּנוּתָא Magnificentia, excellentia; *idem ac* גּוּתְנוּתָא. Exod. 15. 7.

גרב, גַּרְבָא Pſora, prurigo, ſcabies maligna, & ſicca.

גַּרְבָן Scabioſus. Levit. 21. 20.

גרב Amphora, lagena, uter, vas, dolium: menſura. Jer. 13. 12. *Plur.* גַּרְבִין, utres, vaſa. *Conſtr.* גַּרְבֵי dolia. Joel. 1. 17.

גַּרְבִּית, גַּרְבִּיתָא, גַּרְבִּית Aquilo, Boreas, Cœcias. Prov. 25. 23. & 27. 16. *Volunt etiam, a nautis ventum hunc appellari* Garbin.

גרג Provocare, excitare, incitare, ſuſcitare, exſtimulare: contende-

re: concitare lites, ac diſcordias. Prov. 6. 8. *Pahel* גָּרֵג idem. Prov. 28. 25.

גַּרְגִּשְׁתָּא, גַּרְגִּשְׁתָּא Gleba, argilla, ramentum. Job 7. 5. 1. Reg. 7. 46. *Plur.* גַּרְגִּישְׁתָּא, גַּרְגִּישִׁין glebæ. Job 38. 38.

גרד *Ithpahel* אִתְגָּרֵד Scabere, ſcalpere ſe. *Apud Rabbinos* גָּרַד texere. *Hinc*

גַּרְדָּא, גַּרְדִּי Textor. *Plur.* גַּרְדָּאִין textores. Iſa. 38. 12. Jud. 16. 14. *Male in Bibliis Venetis* גַּרְדְּסִן.

גַּרְדִּית Radius textoris. Job 7. 6.

גַּרְדִּיָּא Peniculamenta, ſegmenta, fila extrema longa telæ. *In Targum Num.* 15. 38.

גַּרְדָּא *Vide in* גרד.

גרדם *Ithpahel* אִתְגַּרְדַּם Fractum eſt. *Pſal.* 39. 12. *Vox etiam apud Talmudicos uſitata.*

גרה *Pahel* גָּרֵי Incitare, concitare, movere, commovere aliquem in alium, provocare: mittere, immittere: ſagittis petere, conſcere: jaculari, ejaculari. Pſal. 64. 5. *Ithpahel* אִתְגָּרֵי incitari, concitari. 1. Sam. 13. 4. & 26. 19.

תִּגְרָא, תִּגְרְתָא Contentio, lis, diſceptatio, jurgium. Pſal. 35. 1. *Plur. conſtr.* תִּגְרֵי jurgia, lites. Prov. 6. 14. 19.

תַּגְרָן, תַּגְרְנָא Contentioſus. Prov. 21. 19. *Fœminin.* תַּגְרָנִיתָא contentioſa. Prov. 21. 10. 19. *Vide &* תגר.

גרם In cauſſa eſſe, cauſſari, cauſſam, occaſionem præbere. Pſal. 49. 14. conterere, comminuere: rodere, arrodere. *Hinc Infinitivus Pahel* לְגָרְמָא ad comminuendum. Pſal. 27. 2. *Item* roborari, confirmari. Prov. 5. 19. *Veneta habent* תַּגְרֵם. *Aphel Præteritum* כַּד אַגְרֵים cum roboraret. Prov. 8. 28.

גַּרְמָא, גְּרַם Os, oſſis. *Item* ipſemet, *ſicuti Hebraicum* עֶצֶם. *Sic* לְגַרְמֵיהּ Pro ſeipſo. Eſth. 1. 6. גַּרְמַהּ ſeipſam. Lev. 21. 9. corpus, ſubſtantia: fatum: chaos. *Plur.* גַּרְמַיָּא, גַּרְמֵי, גַּרְמִין oſſa. *Item* גְּרַם occaſio, cauſſa.

גַּרְמִידָא Cubitus, brachium. Exod. 2. 5.

גרן גְּרַן *Vide in* גרר.

גרס Frangi, comminui: legere, diſcere, ſtudere. *Pahel Infinitivus* לְמִגְרְסָא בְּהוֹן ut ſtudeant in eis. Deut. 11. 19.

גִּרְסָא, גִּירְסָא Lectio, doctrina, ſtudium, explicatio. Cant. 1. 2. Eccleſ. 12. 12.

גרע Minuere, diminuere, imminuere. Jud. 16. 19. radere, abradere: venam ſecare: grana, botros producere: contemnere.

גרף Verrere, everrere: detrahere: defæcare. Eſth. 3. 8. *Ithpeh.* אִתְגְּרִיף detrahi: defæcari. Eſth. 3. 8. מַיִם גְּרוּפִין aquæ extractæ. *Gloſſa* expreſſæ. *Peſachim f.* 42. 1.

מַגְרוֹף, מַגְרוֹפָא Scopæ: pala, *qua cinis ab altari removetur.* *Plur.* מַגְרוֹפִין, מַגְרוֹפִיתָא Palæ. Exod. 38. 3.

גריץ גְּרִיצְתָּא, גְּרִיצָא Placenta, torta. Prov. 6. 26. *Plur.* גְּרִיצִין tortæ. Gen. 18. 6.

Digitized by Google

גרר Trahere, attrahere, diſtrahere, retrahere, ſcindere, exſcindere: exſcindi: jaculari, ejaculari, ſagittis petere. 1. Sam. 31. *Pahel* גָּרֵר Idem. Jer. 15. 5. *Participium ex altera forma* מְגַרְגַּר grana concipiens, graneſcens. Pſal. 1. 3. *Ex Ithpahel Participium* מִתְגָּרְרִין proſcindunt. Pſal. 22. 8.

גִּירָא, גִּרְרָא Telum, jaculum, ſagitta. Pſal. 91. 5. *Plur.* גִּירִין, גִּרְרִין, גִּרְרַיָּא tela. Pſal. 120. 4. 1. Sam. 20. 20.

גֵּרָרָא Ruminatio, rumen. *In Bibliis Venetis legitur* גררא, *ſed male.* Deut. 14. 7. *Item* attractio, conſequentia, *qua unum ex alio trahitur*: occaſio, *quæ hominem ad aliquid agendum trahit.*

גַּרְגַּר, גַּרְגִּיר Granum, bacca, acinus: cumulus, acervus. *Plur.* גַּרְגְּרִין. *Conſtr.* גַּרְגִּירֵי grana.

גַּרְגְּרָן Foſſæ, ciſternæ: puteus. Eſth. 1. 3. *in Targum ſecundo.*

תְּרוֹן, גְּרוֹנָא Guttur. Iſa. 58. 1. *Hinc* גְּרוֹנִי Gutturalis. *Fœmin.* אוֹת גְּרוֹנִית Littera gutturalis.

גַּרְגְּרָן Guloſus, heluo, epulo, comeſſator, vorax. Deut. 21. 20. *Fœm.* גַּרְגְּרָנִיתָא luxurioſa, guloſa, epulatrix. Thren. 1. 11.

גרש *Hebraice.* Expellere, ejicere. *Ithpehal* אִתְגְּרִישׁ Eſth. 6. 1. *ubi legendum* אִתְרְגִישׁ commotus eſt.

גשם גּוּשְׁמָא Corpus. *Plur. emphat.* גּוּשְׁמַיָּא corpora. Pſal. 88. 11.

גשף גּוּשְׁפַּנְקָא Sigillum, annulus, annulus ſignatorius. Eſth. 3. 12.

גשר גִּשְׁרָא Pons. *Plur.* גִּשְׁרִין, גִּשְׁרֵי pontes. Nah. 2. 6. *Cum aff.* כָּל־גִּשְׁרָךְ omnes pontes tuos. Ezech. 27. 5.

גַּשֵּׁשׁ *Pahel.* Palpare, contrectare: impingere. Gen. 27. 22. *in Jonathane.*

גַּת *Vide in* נית.

DICTIONES EX RABBINIS.

גַּב Superficies: tergum, dorſum עַל גַּבֵּהּ in dorſo ejus. Dan. 7. 6. אַגַּב Juxta, ſecundum, pro. Numer. 35. 8. *in Jonathane.* גַּבֵּי Apud, juxta, penes: ad, ſuper, ſupra: a, abs, de. *Pro varia ſtructura varie uſurpatur. Sæpe reperitur conjunctum cum Pronominibus, ut* גַּבִּי apud me: גַּבָּךְ apud te.

גבם *Abbreviatura. Idem ac* מֵי גְרִיסִין בָּשָׂר שָׁמֵן מוּרְיִיס Aqua fabarum, caro pinguis, Salmuria.

גַּבָּנָא Nobiſcum: גַּבֵּהּ juxta ſe. גַּב, *vel* עַל גַּב, *vel* עַל גַּבֵּי ſupra, ſuper. *Sæpe ſumit ab initio litteram* א, *ut* אַגַּב ſecundum, juxta. אַף עַל גַּב quamvis, etſi, etiamſi.

גַּבַּאי, גַּבָּאי Collector eleemoſynæ, *a* גַּבַּב elevare, *id eſt*, a ſingulis colligere. *Item* exactor, collector cenſuum, tributorum, & vectigalium.

גַּבְהוּת, גֹּבַהּ Altitudo. Aux, *apud Aſtronomos.*

Ter-

גְּבוּל הַמִּשְׁפָּט Terminus : גְּבוּל גבל : terminus propoſitionis, extremum : גְּבוּל אֶמְצָעִי terminus medius, *apud Logicos*. *Item* גְּבוּל areola, *ſic dicta quaſi hortorum terminus*. *Item* criſis. *Apud Talmudicos* גְּבוּלִין *nomine tota Iſraelis terra appellatur extra urbem Hieroſolymam, quam dicunt etiam* מְדִינָה provinciam.

גְּבָלָה Categoria, Prædicamentum determinatum. גְּבָלַת אֵיכוּת Prædicamentum Qualitatis.

גָּבַר Prævalere, validum, robuſtum eſſe. גְּבוּרָה *Eſt unum ex decem* סְפִירוֹת, Sephiròth, *h. e.* numerationibus, *ſive* Prædicamentis Cabaliſticis, *& apud Rabbinos unum ex decem Dei nominibus, ut* מִפִּי גְבוּרָה ex ore Dei. *Vide de* Sephiròth *Diſputationem huic Lexico præmiſſam*.

גִּבְרָן Virilis. *Fœm.* גִּבְרָנִית virilis, ſtrenua.

גָּדַר Sepire, ſepem, *vel* maceriam obducere. *Per metaphoram* deſcribere, definire, circumſcribere. נִתְגַּדֵּר, נִגְדַּר definiri. גֶּדֶר definitio.

נ״ה *Abbreviatura*. *Idem ac* גִּיד הַנָּשֶׁה Nervus luxationis. *Talmudiſtæ de eo multa diſputant, occaſioque diſputandi orta ex nervo Jacobi luxato in lucta cum Angelo. Geneſ.* 32. *v.* 32. *In Talmude legitur Caput peculiare de hujuſmodi nervo tractans. Illud per abbreviaturam ita citant* פ׳ גה *In Capite Ghid hannaſchè*. 2. גְּזֵרַת הַשֵּׁם Decretum Dei. *Ei ſolent præponi ſerviles, ut* בגה, מגה *&c.* 3. גֵּיהִנֹּם Gehinnom, *h. e.* Vallis Hinnom, *unde dicta* Gehenna.

גַּו Medium. *Reperitur etiam ſcriptum cum Kametz & Tzere, ut* מִגָּו ab intra: לְגָו, לְגֵו intus: מִלְּגָו intrinſecus: בְּגַוָּהּ in medio ejus; בֵּיתָא גַוָּאָה domus interior. *Quandoque reperitur cum* א *in fine* גּוֹא *Dan.* 3. 6. בְּגוֹ, לְגוֹ in, in medio. מִגּוֹ, מִיגּוֹ, *&* מִגּוֹ quia, poſtquam, poſteaquam.

גָּוֶן Color: *per metaphoram* modus, forma, ſimilitudo, ratio: occupatio, negotium. *Plur.* גְּוָנִין res, negotia.

גַּוְנָא Modus. כְּהַאי גַוְנָא ſic, hoc modo, id genus alia, his ſimilia. *Dicendi modus Rabbinis frequentiſſimus*.

גּוּף Subſtantia, corpus. *Apud Grammaticos, & Theologos* perſona. גּוּפִי ego ipſe. גּוּפֵיהּ ille ipſe, illa ipſa &c.

גּוּפִי Corporalis. *Fœm.* גּוּפִיּוּת idem.

גּוּפָנִי, *& fœm.* גּוּפָנִית Idem.

שְׁלֹשָׁה גּוּפִים Tres perſonæ Deitatis.

גּוּר Peregrinari, advenam eſſe, commorari, degere in loco peregrino, גֵּר peregrinus, advena, Proſelytus. הִתְגַּיֵּר Proſelytum fieri. *In Targum ſæpiſſime ſecundum hanc ſignificationem uſurpatur*.

גָּזַל Rapere, diripere, abripere, vi ſurripere.

גַּזְלָן Raptor, prædo. *Plur.* גַּזְלָנִין prædones, *publice, & palam rapinam exercentes*.

גַּזְלָנוּת Rapina, raptum.

גּוּזְמָא, גּוּזְמָא גוזם Ironia, ſarcaſmus: hyperbole, locutio hyperbolica. עַל דֶּרֶךְ גּוּזְם ironice, per hyperbolen.

De-

גָּזַר Decernere, determinare; ſtatuere, definire: amputare, ſcindere, ſecare.

גְּזֵרָה Decretum: prædeſtinatio: fatum: ſententia. גְּזֵרָה מִקַּל וָחוֹמֶר Deciſio a levi ad difficile, ideſt, argumentatio a minori ad majus. גְּזֵרָה שָׁוָה argumentum par, a pari. *Item* circumciſio: perſecutio.

גִּזְרָה Sectio: claſſis: derivatio, deflexio. *Per metaphoram decretum graviſſimum, cujuſmodi eſt* נִדּוּי Excommunicationis ſpecies.

גמ״ח *Abbreviatura. Idem ac* גְּמוּל חֶסֶד Retributio beneficentiæ, beneficentia; *vel* גְּמִילוּת חֲסָדִים, *quod Chaldaice Mich. 6. 9. dicitur* גְּמִילוּת חִסְדָּא. *His verbis Charitatis opera deſignantur, quæ alter alteri præſtare tenetur. In Cap. 3. Tractatus* פֵּאָה Peà, *h. e.* Angulus agri, *in duas claſſes dividuntur; in decreta a Lege, & non decreta. Decreta ſunt pecuniaria, ut nudorum veſtitio, eſurientium cibatio, captivorum redemptio &c. Non decreta corpore præſtantur, ut ægrotorum viſitatio, mortuorum ſepultura &c.*

גֵּט Libellus repudii, litteræ divortii.

ג״ט *Litteræ numerum ſignificantes apud Chronologos. Littera enim* ג *indicat horam tertiam, &* ט *nonam, quæ horæ perpetuæ ſunt ad* תְּקוּפָא TeKuphà *conſtituendam, videlicet Æquinoctium Autumnale menſis* תִּשְׁרִי Tiſri, *ſive* Septembris.

ג״י *Abbreviatura. Idem ac* גְּלִילַת יָדְךָ Revolutio manus tuæ. *In Epiſtolis familiaribus hæc Abbreviatura adhibetur, quæ ita per periphraſim appellantur, quia ſcriptio Epiſtolarum revolutis ductibus abſolvitur. Hinc* ג״י קִבַּלְתִּי Epiſtolam tuam accepi.

גִּנְּית, גִּת Cupa, tina, dolium, labrum.

גַּיִס Exercitus: turma. *Plur.* גַּיָּסוֹת turmæ, cohortes.

ג״כ *Abbreviatura. Idem ac* גַּם כֵּן etiam ſic, pariter, item. *Rabbinis uſitatiſſima.*

גְּלִידָא, גְּלִיד, גלד Gelu, glacies, pruina. *Item* cryſtallum.

גְּלִי גָּלָה, גְּלָא Retegere, revelare. *Hebraice.* גִּלָּיוֹן Margo libri, locus ſcripturæ vacuus. *Plur.* גִּלְיוֹנִים Margines. גִּלּוּי Retectio, revelatio, manifeſtatio. בְּגִלּוּי הַפָּנִים cum retectione vultus, proterve, temere, audacter, impudenter. בְּגַלְיָא, בְּגָלֵי, בְּנִגְלָה publice, aperte, palam, manifeſte.

גְּלַח Radere, abradere. גַּלָּח Raſus, Monachus, Sacerdos. *Plur.* גַּלָּחִין raſi. *Sic vocantur vulgo a Judæis Sacerdotes per contemptum.*

גְּלַל Volvere. *Item* aſſare. גַּלְגַּל Rota, orbis cœleſtis, circulus, globus, ſphæra, rotatio, ſtipula, gluma, *quæ in orbem vertitur.* גַּלְגַּל הָעֶלְיוֹן Sphæra ſuprema, primum mobile. גַּלְגַּל חוֹזֵר mobilis. *Apud Aſtronomos* גַּלְגַּלִּים Galgalìm *vocantur ſeptem orbes Planetarum.* גִּלְגּוּל Revolutio. *Item* גַּלְגַּל pupilla, orbiculus oculi. *Item apud Talmudicos* trochlea, *qua trabes aguntur.*

גְּלוּסְקִין, & גְּלוּסְקָאוֹת Placentæ, tortæ panis, maſſæ farinæ ad placentas conficiendas.

גמט גִּמַטְרִיָא Gematria, *ſpecies Cabbalæ. Vide Diſputationem huic Lexico præmiſſam.*

נמם, גִּמְגֵּם Balbutire. מְגַמְגֵּם balbutiens, balbus. גִּמְגּוּם balbuties. בְּלֹא גִמְגּוּם ſine balbutie.

גָּמַל Retribuere, rependere. גְּמִילוּת חֲסָדִים beneficentia, beneficium.

גְּמַר Diſcere. גַּמֵּר docere. גַּמְרִינַן diſcimus. וְגוֹמֵר & complementum, & cætera. *Scribitur ſæpe per* וגו׳. לְגַמְרֵי Prorſus, penitus, omnino.

גָּמוּר Abſolutum, completum, perfectum.

רְאָיוֹת גְּמוּרוֹת Rationes perfectæ.

גְּנַי, גַּנֵּי, גְּנָה Deturpare, dehoneſtare: vituperare. מַאֲמָר מְגֻנֶּה Sermo turpis. מַעֲשִׂים מְגֻנִּים opera turpia. גְּנוּת, גַּנָּאִי, Turpitudo, ignominia, res turpis, & inhoneſta. בְּגְנָאִי Turpiter. *Ejus oppoſitum* לְשֶׁבַח ad laudem, honorifice.

גנ״ת *Abbreviatura. Idem ac* גִּימַטְרִיָא, נוֹטָרִיקוֹן, תְּמוּרָה, Gematrià, Notaricòn, Temurà. *Sunt tres partes artis Kabbaliſticæ, ex quibus multa arcana ab Hebræis eliciuntur.* Gematrià *corrupte derivatur a voce Græca* Γεωμετρία, *qua vox conſideratur per numeros, qui ejuſdem litteris continentur.* Notaricòn *deducitur a Verbo Latino* Noto, *quia notat voces aliquid ex ſe ſignificantes, ita ut ſingulæ earumdem litteræ alias dictiones, & vocabula indicent. Denique* תְּמוּרָה *proficiſcitur ab Hebraico* הֵמִיר permutare, *quia una, vel duæ dictiones in unam, vel plures alias dictiones per inverſionem transferuntur. De his ſpeciebus vide Diſputationem noſtram huic Lexico præmiſſam.*

גַּס Elatus: craſſus. גַּסֵּי הָרוּחַ Elati animo. גַּס הַשֵּׂכֶל craſſo ingenio præditus. גַּסּוּת elatio, tumor, inflatio.

גִּיס Affinis. גִּיסִי affinis meus. *Fœm.* גִּיסָה affinitate conjuncta. *Animadvertendum, hoc nomen ſine adjecto pronomine non uſurpari.* גִּיסָתִי cognata mea.

ג״ע *Abbreviatura. Idem ac* גַּן עֵדֶן Hortus voluptatis, Paradiſus. *Ei opponitur* ג״ה *h. e.* גֵּי הִנֹּם Gehenna. 2. גִּלּוּי עֲרָיוֹת Revelatio pudendorum. *Ex Levit.* 18. *Hebræi ita ſolent appellare inceſtum, & alias execrandas libidines. Præponuntur ei ſerviles, ut* בג״ע, לג״ע &c.

גָּרַם Cauſam præbere, in cauſa eſſe: occaſionem dare. גַּרְמָא, גֶּרֶם Cauſa, occaſio. *Sæpe* גֶּרֶם, & גַּרְמָא *idem ſignificat, ac Hebraicum* עֶצֶם ipſemet, *ut* לְגֶרֶם אִתְּתֵהּ pro ipſamet uxore. Job 1. 3. *in Bibliis Venetis.* בְּגַרְמֵיהּ per ſe ipſe. לְגַרְמֵיהּ ſibi ipſi. *Sic* גֶּרֶם os, oſſis. *Item* corpus, ſubſtantia. *Plur.* גְּרָמִים corpora.

גְּרַס Legere, diſcere, ſtudere. גַּרְסִינַן legimus, diſcimus. גִּרְסָא, גַּרְסָה Lectio, ſtudium, doctrina, explicatio.

גָּרַע Detrahere, imminuere, ſubtrahere. מִגְרַעַת Detractio, diminutio. *Ejus oppoſitum eſt* תּוֹסֶפֶת additio.

גָּרַר Trahere, *Hebraice. Hinc* גַּרְגְּרָה gula, guttur, fauces. גַּרְגְּרָן epulo, comeſſator, guloſus, vorax. *Fœm.* גַּרְגְּרָנִית, vo-

Digitized by Google

גַרְגְרָנִיּוֹת voratrix, guloſa. *Plur.* גַרְגְרָנִיָּתָא guloſæ.

גְרִיסַת רַבֵּנוּ *Abbreviatura. Idem ac* גר״ש שִׁמְעוֹן Lectio, Doctrina Rabbi Simeonis eſt.

גְרִיסַת שְׁמוּאֵל *Abbreviatura. Idem ac* גנ״ש Lectio, Doctrina Samuelis. מג״ש Ex Lectione Samuelis. *R Samuel fuit eximius Doctor.* 2. גְזֵרָה שָׁוָה Ratio par: Argumentum a pari. מג״ש A ratione pari.

גֶשֶׁם, גִשְׁמָא Corpus. גֶשֶׁם חַי corpus vivens, ſentiens. גֶשֶׁם נָזוֹן corpus nutribile, vegetabile. הַגֶשֶׁם הַחֲמִישִׁי corpus, *ſive* eſſentia quinta. גַשְׁמִי corporalis. גַשְׁמוּת corporeitas. הַגְשָׁמָה idem.

גֶשֶׁר, גִשְׁרָא Pons. גֶשֶׁר רָעוּעַ pons fractus. *Plur.* גְשָׁרִים pontes. *Conſtr.* גִשְׁרֵי נַהֲרָוָתָא pontes fluviorum ipſorum. Nahum 2. 6.

INCIPIENTIA

A ד

ד *In numeris valet quatuor, ſemperque eſt littera radicalis. Si figuram ſpectes, differt a littera* ר*, quia habet angulum rectum.*

ד *Apud Chaldæos vicem gerit Pronominis relativi Hebraici* אֲשֶׁר*, vel* שֶׁ Qui, quæ, quod. Gen. 2. 2. *Significat etiam* quoniam, quia, quippe. Gen. 20. 16. & 21. 7. Mal. 1. 8. הֲמַד an quia? Gen. 29. 15. *Indicat præterea Genitivum, ut* דִשְׁמַיָּא Cœlorum. Gen. 1. 15.

דָא, דָה Hæc, iſta: hoc, illud, illud. דָא לְדָא Hoc ad illud. Dan. 4. 6. *Hinc compoſitum* אֵידָא quæ, quod? 1. Reg. 22. 24.

דָאַב *Hebraice.* Mæſtum eſſe. *Pahel* [?] דָאֵב mærore afficere. *Hinc Participium* מְדָאֲבָן לֵיהּ mærore afficiunt eum. Prov. 18. 8.

דַאֲבוֹנָא, & דָבוֹנָא Mæror, triſtitia. Job 41. 13. Pſal. 116. 3.

דְאֵב Idem. Deut. 28. 65. *In Targum Hieroſolymitano.*

דְאַת Herbaſcere. *Hinc ex Aphel* תַּדְאִית herbas producat. Gen. 1. 11. *Hebraice* תַּדְשֵׁא. *Biblia Regia* תַּדְאֵי.

דְבַב, דְבָבָא Odium, inimicitia. Nah. 3. 11. בְּעֵיל דְבָבָה Auctor inimicitiæ, *h. e.* inimicus, hoſtis.

דְבָבוּ, דְבָבוּת, דְבָבוּתָא Idem. Num. 35. 22. & *per aphæreſim* בָבוּ. Gen. 5. 8.

דְבוּבָא Muſca. Eccleſ. 10. 1. *Plur. emphat.* דְבוּבַיָּא muſcæ. Iſa. 7. 18.

דִבְבָא Idem. *Plur. conſtr.* דִבְבֵי Deut. 14. 19. *in Jonathane.*

דוֹב, דוּבָא, דָבָא Urſus, urſa. Thren. 3. 10. Prov. 28. 15. *Plur.* דוּבִין, urſi, urſæ. [?] 2. Reg. 2. 24.

דִבָּא Fama: infamia. Gen. 37. 2.

דְּבַח Sacrificare. *Pahel* דַּבַּח idem. 2. Sam. 15. 12. 1. Reg. 3, 3.

דִּבְחָא Sacrificium, victima, hoſtia. Prov. 11. 4. *Plur.* דִּבְחִין ſacrificia. Dan. 6. 3. *Conſtr.* דִּבְחֵי Num. 25. 2. *Ex Sacrificiis alia dicebantur* קֻדְשֵׁי קֻדְשִׁים Sanctiſſima; *alia* קֻדְשִׁים קַלִּים minus Sancta, Sancta levia *nuncupabantur*. *Sacrificia ſalutaria publica, Sacrificia pro delicto, & Sacrificia piacularia erant* קֻדְשֵׁי קֻדְשִׁים Sanctiſſima; *reliqua autem Sacrificia* קֻדְשִׁים קַלִּים minus ſancta. *Sacerdotum erant pelles victimarum oblatarum in Sacrificium ſanctiſſimum tum publicum, tum privatum, ſi excipias victimas, quæ etiam cum pelle igne erant conſumendæ; in Sacrificiis autem minus Sanctis pelles victimarum offerentibus dominis reſtituebantur. Sanctiſſimis ſoli Sacerdotes in loco Sancto veſcebantur, minus Sanctis etiam Domini in urbe Hieroſolyma præter Sacrificia primogenitorum animantium, quæ a ſolis Sacerdotibus comedebantur.*

מַדְבְּחָא, מַדְבַּח Ara, altare. Joſ. 22. 10. *Plur.* מַדְבְּחִין altaria. Num. 23. 1. *Et Fœm. cum aff.* מַדְבְּחָתָךְ altaria tua. Pſal. 84. 4.

דבך נִדְבָּךְ Ordo, ſeries, ſtrues lapidum, paries, murus, maceria. Hag. 2. 15. *Plur.* נִדְבָּכִין Strues. Zach. 4. 10. *Emph.* נִדְבָּכַיָּא parietes, ordines lapidei. Ezech. 46. 23.

דבל דְּבֵלָה, דְּבֵילְתָא, דְּבֵילָא Maſſa, palatha ficuum aridarum. 1. Sam. 30. 12. *Illud in Venetis Bibliis* וּכְדִבְלָא ſicut palatha ex ficu. Iſa. 34. 4. *pravum eſt, pro* נְבִלָא. *Plur. emphat.* דְּבֵילָתָא maſſæ, palathæ ficuum. 1. Sam. 25. 18.

דבע אֶצְבְּעָא, אֶצְבַּע Digitus. Exod. 31. v. ult. *in Jonathane*.

דְּבַק Hærere, adhærere, cohærere, conglutinari. Deut. 13. 17. *Ithpehal* אִדְּבַק, אִתְדְּבַק Idem. Jerem. 13. 11. *Aphel* אַדְבֵּיק idem. *Item* aſſequi, apprehendere, conjungere. Gen. 31. 23. Zach. 1. 6.

דִּבְקָא, דְּבַק Gluten: viſcus: commiſſura, junctura, ferrumen, cohærentia. Iſa. 41. 7. *Plur.* דִּבְקִין juncturæ. 1. Reg. 22. 34. *Conſtr.* דִּבְקֵי. 1. Reg. 22. 34.

דִּבּוּק Adhæſio, agglutinatio, conjunctio, adjectio. 1. Reg. 7. 30. *Item* Collegium.

מַדְבַּק Idem: *item* axilla, *quaſi junctura brachii cum corpore*. *Plur. conſtr.* מַדְבְּקֵי axillæ. Jerem. 38. 12.

דְּבַר Ducere, adducere, deducere, agere: capere, accipere, ſumere: regere, gubernare: abducere: abſumere. Exod. 10. 13. Joſ. 2. 4. 1. Sam. 19. 14. *Pahel* דַּבַּר Idem. Num. 23. 24. *Aphel* אַדְבַּר idem. Pſal. 80. 2. *Ithpehal* אִדְּבַר Capi. Ezech. 33. 6. *Ithpahel* אִדַּבַּר Duci, abſumi. Gen. 12. 15. Eſth. 2. 8.

דִּבּוּרָא, דִּבּוּר Verbum, ſermo, oratio. Exod. 33. 11. *in Targum Jonathanis*. *Item* loquacitas: Decalogus *in Talmude*. *Plur. emphat.* דִּבּוּרַיָּא Exod. 34. 28. *in Jonathane*. Idem.

Digitized by Google

דְּבִירָה Idem. *Plur.* דְּבִירִין. *Emphat.* דְּבִירַיָּא Exod. 20. 1. *in Jonathane.*

דְּבַר Idem. *Plur. emphat.* דִּבְרַיָּא Pſal. 147. 19.

דַּבְּרָן Loquax, eloquens. Exod. 4. 10. *in Jonathane. Fœm.* דַּבְּרָנִית verboſa, garrula.

· דַּבְּרָא Ductus. 2. Reg. 9. 20. *Plur. cum aff.* דַּבְּרֵיהוֹן Judic. 5. 20.

דִּבְרְתָא Captura. *Conſtr.* דִּבְרַת Num. 31. 26.

דַּבַּרְתָּא, דַּבָּרָא *&* דְּבוֹרְתָּא, דְּבוֹרָא Apis. *Plur. emphat.* דַּבַּרְיָתָא apes. Iſa. 7. 18. Jud. 14. 8.

מַדְבְּרָא Deſertum. *Plur.* מַדְבְּרִין, מַדְבְּרַיָּא, *& fœmin.* מַדְבְּרָן deſerta. Cant. 2. 14.

מְדַבְּרָא Dux, ductor, rector, gubernator. Prov. 11. 14.

דְּבִיר Adytum, *pars Templi interior*, Oraculum, Sanctum Sanctorum. *Erat autem* Adytum *Occidentem verſus ſitum. In eo erant Arca, & Thuribulum. In Adyti medio prominebat* אֶבֶן שְׁתִיָּה Lapis Fundationis, *ſuper quo in Templo primo Arca erat conſtituta; deinde duo* פָּרוֹכוֹת vela *dividentia Arcam a Tabernaculo Eccleſiæ, inter quæ Sacerdos ingrediebatur.* Adytum *appellabatur* דְּבִיר *propter decem* דְּבָרִים verba, *h. e.* Decalogum, *qui Arca continebatur. Alii volunt ita dictum ex eo, quod e medio Cherubim Deus conſulentibus reſponſa daret. Eſt etiam* דְּבִיר *nomen proprium urbis, & Regis.* Joſ. 10. 38. *Quandoque* י *deficit, legiturque* דְּבִר.

Quoniam de lapide Fundationis *ab Hebræis dicto* אֶבֶן שְׁתִיָּא *meminimus, juvat dicere ex Talmud quis fuerit. Itaque in Tractatu* יוֹמָא Jomà *fol.* 53. *habetur.* Ex quo ſublata fuit Arca ſacra, Lapis fuit illic inde a temporibus priorum Prophetarum, ושתיה היתה נקראת, *h.e.* & שתיה fuit vocatus, altus a terra tres digitos &c. *Explicatio* גמרא Ghemarà *eſt hujuſmodi fol.* 54. Sic fuit vocatus, quod ex eo fundatus eſſet Mundus. *Mox.* Dixit R. Iſaac Faber. אבן ירה הקבה בים וממנה נשתת עולם *h.e.* Lapidem projecit Deus in mare, & ex eo fundatus fuit Mundus, ſicut dictum eſt. *Super quo ejus baſes fixæ ſunt, aut quis ejus lapidem angularem demiſit?* Job 38. v. 6. *In libro rebus abſonis, & blaſphemiis ſcatente, inſcripto* תוֹלְדוֹת יֵשׁוּ Generationes Jeſu *hæc ad hunc lapidem ſpectantia leguntur.* Et fuit eo tempore in domo Sanctuarii אבן שתיה *h.e. Lapis fundationis*, qui eſt ille ipſe lapis, quem inunxit Jacob Pater noſter oleo. Gen. 28. In hoc lapide ſcriptæ erant litteræ Nominis Tetragrammati; & quicunque ex ſtudioſis Iſraelitarum illud diſcebant, ii vaſtabant Mundum. Propterea fecerunt Conſtitutionem, ne quis illud diſceret, & fecerunt illic duos canes, impoſitos duabus columnis ferreis, ante Sanctuarium. Si quis ergo didicerat litteras illas, eum exire volentem canes allatrabant, ut pro timore iterum oblivisceretur illarum. Venit Jeſus, & ingreſſus didicit, & ſcripſit eas in pergameno, diſciditque carnem femoris ſui, & indidit illud ei, ſtatimque, prolato nomine, cutis concrevit. *Apage nugas. Credat Judæus apella, non ego. O bardos homines, plumbeos, ſtipites, & cæcos! Addit Jonathan in Targum ſuo* Exod. 28. 30. חָקִיק וּמְפוֹרַשׁ בְּאֶבֶן שְׁתִיָּה *h. e.*

Digitized by Google

רְבָה חָתַם מָארֵי עַלְמָא פּוּם תְּהוֹמָא רַבָּא מִן שֵׁירוּיָה *h. e.* Inſculptum, & explicatum erat (*Nomen Tetragrammaton*) in Lapide Fundationis, quo obſignavit Mundi dominus os abyſſi magnæ a principio &c.

דבש דּוּבְשָׁא דּוּבַשׁ, דְּבַשׁ Mel. Judic. 14. 18. Prov. 25. 27. 1. Sam. 15. 25.

דגג דְּגוּגִית Navis. Amos 4. 2. *juxta Biblia Veneta. Plur.* דְּגוּגִין Naves, naviculæ. Iſa. 18. 2. *Regia* בִּדְגוּגִין. *Baal Aruch* וּבִדְגִיגִין *ex* דּוּגִית, *de quo infra.*

דגט דִּיגְטַסִּים Edictum. Eſth. 2. 8. *in Targum ſecundo. Fortaſſe mendoſum eſt pro* דְּאִטַנְסִין Epiſtolæ, edicta, decreta.

דְּגַל Mentiri. Prov. 16. 10. *Pahel* דַּגֵּל idem.

דְּגָלָא, דִּגְלָתָא Mendacium, falſitas, vanitas. Prov. 30. 8.

דַּגָּלוּתָא Idem. Prov. 17. 4.

דַּגָּל, דַּגָּלָא Mendax. Prov. 14. 5. *Plur.* דַּגָּלִין mendaces.

דִּגְלַאי, דִּגְלָאָה Idem.

דְּגַר Colligere, congregare. Job 39. 14. fovere. *Ithpahel* אִדַּגַּר congregari. Thren. 1. 20. & 2. 11.

דְּגוֹר, דְּגוֹר, דְּגוֹרָא Acervus, tumulus, cumulus. Gen. 31. 46. *Plur.* דְּגוֹרִין, דְּגוֹרִין acervi. 2. Reg. 10 8. Num. 11. 32.

דַּד Uber, mamma. *Plur.* דַּדִּין ubera. Iſa. 32. 12. דַּד *apud Talmudicos ſignificat* Epiſtomium *labri, vel alterius vaſis aquam continentis, quod inſtar mammę muliebris factum erat, & aquam effundebat. Hinc* Jomà fol. 37. בֶּן קָטִין עָשָׂה י״ב דַּד לַכִּיּוֹר Ben Katìn fecit duodecim epiſtomia labro.

דהא דַּהְיָא Milvus. Levit. 11. 14. *in Jonathane.*

דְּהַב, דַּהֲבָא Aurum. Gen. 24. 53. *Hebraice* זָהָב. Joſ. 6. 24. *Cum aff.* דַּהֲבִי Argentum meum. Joel. 4. 5.

דַּהֲבוּתָא Idem. Eſth. 3. 11. *in Targum ſecundo.*

דְּהַךְ Ridere, irridere, ſubſannare *pro Hebræo* לָעַג *in Jobo, Pſalmis, & Proverbiis.*

דְּהַן Pingueſcere, pinguem fieri. Prov. 11. 25. *Pahel* דַּהֵן pingueſacere. Iſa. 43. 24. *Ithpahel* אִדַּהַן pingueſcere. Iſa. 34. 6. *Apud Talmudicos proverbium* קָרֵב לְגַבֵּי דְהִינָא וְאִידְהַן Accede ad pinguem, & pingueſces. שְׁבוּעוֹת *fol.* 47. *Videlicet, qui cum bonis verſatur, melior fiet, cum doctis doctior, cum malis malus, quemadmodum qui picem tangit, ab ea inquinatur. Aliud proverbium ibidem ſubjicitur* עֶבֶד מֶלֶךְ כְּמֶלֶךְ Servus Regis eſt ipſe quaſi Rex. *Quo enim quis dignioribus, & prę-ſtantioribus ſervit, eo dignius, & prę-ſtantius ejus ſervitium eſt. Eſt pars aliqua dignitatis dignis ſervire, & inter ſervos abjectiſſimi ii ſunt, qui aliis ſervis ſerviunt. Hinc in* Ghemarà *de fluvio Euphrate fluviorum terrę Sanctę minimo dicitur, eum*

eſſe

Digitized by Google

eſſe נָהָר גָּדוֹל fluvium magnum, *ob id tantummodo, quia aliis terræ Sanctæ fluviis annumeratur, qui* fluvii magni *appellantur.*

דְּהֵין, דְּהֵנָא, דְּהֵן, דְּהֵן Pinguis. *Plur.* דְּהִינִין, דְּהֵנִין pingues. Pſal. 92.15. *Fœmin.* דַּהֲנִיתָא, & דְּהֵנִיתָא Ezech. 32. 6.

דּוּהֲנָא, דּוּהַן & דִּיהֲנָא, דְּהַן, דְּהֵן Pinguedo. Pſal. 36. 9. Job 36. 16.

דוב Fluere, defluere, effluere, profluere. Pſal. 105. 41. *cum* א *loco mediæ radicalis* ו, *quod in hoc genere Verborum frequens.*

דָּאֵב, דָּיֵב Fluxum patiens, gonorrhæa laborans. Lev. 15. 33. *Fœm.* דָּיְבָא. Thren. 4. 16. *Plur.* קְטִילֵי סַיְפָא דָיְבִין Occiſi gladio diffluebant. Thren. 4. 9.

דּוֹבְנָא Fluens, fluxum patiens, gonorrhæa laborans. Levit. 15. 25.

דּוֹבָא, דוֹב Fluxus, proflovium. Lev. 15. 19.

דוג דּוּגִית Scapha, navis, navicola piſcatoria. Amos 4. 2. *R. Elias* triremis.

דוד, דּוּדָא Olla, lebes. Mich. 3. 3. *Plur.* דּוּדַיָּא, דּוּדִין. Zach. 14. 20. & *fœm.* דּוּדְוָתָא ollæ. Exod. 27. 3. *in Jonathane*, & דַּדְוָתָא Exod. 16. 3. & דּוּדְוָתָיָא Levit. 8. 31. *in Jonathane.*

דוה Dolere, lugere, mærere. Jerem. 48. 17. *Pahel* דַּוֵּי Idem.

דָּוֶה Dolens, mærens, lugens, miſer, miſerabilis. *Fœmin.* דָּוְתָא, דָּוָה Idem. *Item* fluens. Eccleſ. 10. 18. *Aliis* דָּוָה *eſt* immunditia menſtruatæ, menſtruum, *id eſt*, pannus menſtruatæ. *Ideo autem ex R. David Kimchi menſtruum appellatur infirmitas, quia mulier non poteſt videre ſanguinem, quin capite, membriſquè ingraveſcentibus langueſcat. Plur.* דָּוָן Iſa. 16. 7.

דָּוֵי Idem. 1. Reg. 20. 43.

דָּוְנָא, דְּוָן Triſtitia, dolor, mæror, mæſtitia, miſeria, cura, ſollicitudo. Jer. 20. 18. Iſa. 38. 13.

דָּוְתָא Idem. Pſal. 107. 39. Gen. 42. 38.

דַּוְיָא Idem. Geneſ. 35. 18.

דְּוָיָא Idem. Job 6. 7. Prov. 23. 29.

דָּוָא Fluxus, profluvium. Levit. 15. 3. *in Jonathane.*

דוך Tundere, contundere, conterere. Numer. 11. 8. *Pahel* דַּכְדֵּךְ Idem. Pſal. 10. 10.

מְדוּכְתָּא Mortarium. Num. 11. 8. *in Onkelo. Jonathan habet* דּוּכִּיתָא.

דּוּכִּיתָא Idem. Num. 11. 8.

דּוּכְתָּא, דּוּכָא, דוּךְ Locus. 1. Reg. 14. 28. Prov. 25. 6.

דול Situla, urna. Iſa. 40. 15. *Plur.* דַּוְלִין ſitulæ. Eſth. 1. 3. *in Targum ſecundo.*

דום *Hebraice.* Silere, obmuteſcere. *Hinc Chaldaice Ithpahel ex litteris geminatis* יִדְמְדְּמוּן ſilebunt. Exod. 15. 16. *in Targum Hieroſolymitano.*

דון Judicare, dijudicare, cauſſam agere, litigare, diſceptare, contendere. Jud. 16. 31. *Pahel* דַּיֵּין Idem. Pſal. 109. 31. *Ithpehal* אִתְּדַן judicari. Thren. 1. 1.

Ithpa-

Ithpahel אִדַּיַּן judicare, litigare, diſceptare, contendere, rixari. Gen. 31. 36.

דַּיָּנָא, דַּיָּן Judex. Gen. 19. 25. Pſal. 7. 12. *Plur.* דַּיָּנִין judices, cauſidici. Deut. 16. 18.

דִּינָא, דִּין Judicium, cauſſa, contentio, lis forenſis. Deuter. 32. 34. *in Targum Hieroſolymitano*. *Plur.* דִּינַיָּא, דִּינִין judicia. Jerem. 12. 1. Pſal. 19. 10.

מְדָנָא Contentio, contradictio, lis forenſis. Pſal. 80. 7. *Regia habent* לְמְדִינָא.

מְדִינְתָּא, מְדִינָא Provincia, regio: civitas, urbs. Prov. 16. 32. *Si nomina* מִקְדָּשׁ *&* מְדִינָה *apud Rabbinos ſibi opponantur, per* מִקְדָּשׁ *tunc intelligendum Sanctuarium Hieroſolymitanum cum tota urbe, ſive* יְרוּשָׁלַיִם כּוּלָהּ Jeruſalem tota, *per* מְדִינָה *autem* שאר העיירות שבכל ארץ ישראל reliquæ urbes, quæ ſunt in terra Iſraelis. *Hinc Majemon in Taanit cap.* 4. Die feriato novi anni, qui incidit in Sabbatum, in Sanctuario clangebant buccina, ſed non in provincia, *h. e.* extra urbem Hieroſolymorum. *Plur.* מְדִינָהָא, מְדִינָן provinciæ. Eſdræ 4. 15. Ezech. 19. 8.

דּוּץ Lætari, gaudere, exultare, exilire, geſtire præ gaudio. Prov. 29. 6.

דִּיצָא, דִּיץ, דַּיִץ Gaudium, lætitia, exultatio. Iſa. 32. 14.

אֲדִיצוּתָא Idem. Pſal. 51. 10.

דּוּק, דַּיֵּק Advertere, attendere, conſiderare, perpendere, expendere, ſpeculari, reſpicere, proſpicere. Iſa. 14. 16. *Aphel* אֲדִיק, אוֹדִיק Idem. Pſal. 14. 2. Prov. 7. 6.

דּוּר Habitare, inhabitare. *Reſpondet Verbo Hebraico* גּוּר Deut. 26. 5. Jud. 17. 8.

דַּיָּר Habitator, incola, advena, peregrinus. Gen. 23. 4. *Plur.* דַּיָּרִין, דַּיָּרֵי peregrini. Exod. 22. 20. Job 19. 15. *Item* דַּיָּרָא Eremita.

דַּיוֹר, דְּיוֹרֵי Idem. Exod. 12. 19. *in Targum Jonathanis*.

דִּיר, דִּירָא, דִּירָה, דְּיָרָא Habitatio, habitaculum, manſio, domicilium, hoſpitium, commoratio: caula ovium, ovile, caſa. Jer. 49. 19. 2. Sam. 7. 8. *Plur.* דִּירִין caulæ. Num. 32. 14. *& fæm.* דִּירָן, דִּירָוָת habitationes. *Sic legendum pro* דִּבָּן. Num. 32. 24. *in Targum Hieroſolymitano*. Dictum vulgare Rabbinorum eſt, ac tritum ג׳ דברים מאריכין ימיו של אדם אשה נאה כלים נאים דירה נאה *h. e.* Tria ſunt, quæ producunt dies hominis, uxor pulchra, veſtimenta pulchra, & domicilium pulchrum. *Sic etiam* דירה נאה אשה נאה ומטה מוצעת לתלמיד חכם *h. e.* Domicilium pulchrum, uxor pulchra, & lectus commodus conveniunt Sapienti.

דָּר, דָּרָא Ætas, generatio, ſæculum, *quaſi temporis terminus, quo homines ſimul in hac vita, & Mundo habitant*. Deut. 32. 7. Pſal. 10. 6. *Plur.* דָּרִין, ſæcula. Iſa. 51. 8. *Emphat.* דָּרַיָּא Iſa. 51. 9. *Conſtr.* דָּרֵי Gen. 9. 11. *Cum aff.* וּלְדָרָנָא Et generationibus noſtris. Joſ. 22. 28.

דְּרָא, דָּרְתָּא, דַּרְתָּא Atrium. Num. 3. 37.

37. *Plur.* דִּרְתָּא , דִּרָן atria. Exod. 8. 13. & דְּרָתַיָא *quaſi a* דרת Pſal. 10. 8.

דּוּרָא Lapis Parius, marmor Parium, *cujus uſus in pavimento Regio*. Eſth. 1. 6. *Eſt etiam nomen proprium loci, ſeu vallis in Babylonia, in qua Nabucodonoſor auream imaginem erexit. Dan.* 3. 1. *Vulgo* Dura *dicebatur hic locus. Dicuntur reſurrexiſſe in hac valle* Dura *mortui* (*de quibus mentio Ezechielis cap.* 47.) *in Targum. Cant.* 7. 9.

מְדוֹר , מְדָר Habitatio, habitaculum. Iſa. 34. 13. *Plur.* מְדוֹרִין , מְדוֹרֵי habitationes. Nahum 2. 12. *Fœm.* מְדוֹרְתָא Job 38. 40.

מְדוּרָא Pyra, rogus. Iſa. 30. 33.

דּוּשׁ Triturare, calcare, conculcare. Joel. 8. 7. *Pahel* דַּיֵּשׁ calcare, conculcare, confringere, comminuere. *Ithpehal* אִתְּדָשׁ conculcari, triturari. Iſa. 1. 12.

דִּישָׁא , דַּיִשׁ Trituratio, conculcatio. Lev. 26. 5.

אִתְּדָשָׁא Idem. Iſa. 22. 5. *Nomen ex Infinitivo deſumptum.*

דְּחָא , דְּחָה Depellere, expellere, impellere, propellere, repellere. Num. 35. 20. *in Targum* Violare, *de Sabbato adhibitum. Ithpahel Infinitivus* מִן לְאִדְּחָיָא ab impellendo, *id eſt*, ab impulſione, *ſeu* lapſu. Pſal. 116. 8.

דַּחֲוָן Cantiones, *aut* inſtrumenta muſica. Dan. 6. 18. *Item* menſæ, *præcipue Rabbinis.*

דְּחַד Lætari, gaudere. Deut. 15. 14. *in Jonathane.*

דְּחַךְ Irridere, ſubſannare. Job 9. 23. יִדְחַךְ לְהוֹן Subſannabit eos. Job 22. 19.

דּוּחְכָא Irriſio, ſubſannatio. Job 34. 7.

דְּחַל Timere, metuere, vereri, expaveſcere: colere, venerari. Gen. 19. 30. *Pahel* דַּחֵל Terrere, perterrefacere, exterrere. Dan. 4. 2.

דְּחִיל , דְּחִילָא , דַּחִילָא Terribilis, formidabilis, timendus, reverendus. Gen. 28. 17. *Fœm:* דְּחִילָא.

דְּחִילָא , דְּחֵילָא Metus, pavor, timor, tremor. Jon. 1. 10.

דְּחַלְתָּא , דַּחֲלָא idem. Pſal. 55. 6. *Plur. emphat.* דְּחַלְתָּא timores. Pſal. 55. 5.

דְּחִילוּ *pro* דְּחִילוּת Idem.

דַּחֲלָא Idolum. *Plur.* דַּחֲלָן , דַּחֲלַת Idola, *quæ homines, tamquam verum Deum timent.*

דחן דּוֹחַן Milium. Ezech. 4. 9.

דּוֹחְנָא Idem. Num. 15. 19. *in Jonathane.*

דְּחַק Arctare, premere, urgere, feſtinare: repellere, depellere, abjicere, removere. Num. 22. 25. Jud. 14. 17. *Ithpehal* אִדְּחַק arctari, premi, opprimi. Num. 22. 25. *in Jonathane.*

דְּחִיק Premens: preſſum, anguſtum. 1. Reg. 8. 65. *Hebraice* קָטוֹן. *Plur. fœm.* דְּחִיקָן anguſtæ. Ezech. 42. 5. *Rabbini* לָשׁוֹן דָּחוּק Sermo preſſus; conciſus.

דְּחוּק , דּוּחַק , דּוּחְקָא Preſſura, preſſio,

oppreſſio, anguſtia, coarctatio. דוחק *juxta Majemonidem eſt ſignum quoque* Virginitatis. דוחק Arcte, ſtricte.

די Qui, quæ, quod, *utriuſque generis, ac numeri, ut* אֲשֶׁר *Hebraicum. Conjungitur cum præfixis, & affixis, ut* דִּילִי quod meum, דִּילָךְ quod tuum, & דְּדִילָךְ: דְּדִילְהוֹן quod ipſorum eſt. &c. כְּדִי cum. Dan. 3. 7. וּכְדִי Et cum. Dan. 5. 20. הָא כְּדִי Perinde ac. Dan. 2. 43. דִּידִי *idem ac* אֲשֶׁר לִי, *vel* שֶׁלִּי qui mihi, *h. e.* meum, mei. דִּידָךְ tuum. דִּילֵיהּ ejus. מִדִּידֵיהּ לְדִידֵיהּ inter ſe invicem. דִּילָנָא, דִּילָן noſtrum. דִּילְכוֹן veſtrum, דִּילְהוֹן; *vel* דִּידְהוֹן, *& per Apocopam* דִּידְהוֹ illorum.

דיב דֵּיבָא Lupus. Iſa. 11. 6. *Regia habent* דּוּבָא urſus. *Plur.* דֵּיבִין lupi. *Conſtr.* דֵּיבֵי Ezech. 22, 27.

דִּיָּה, דיה דִּיְּתָא Milvus: vultur. Deut. 14. 13. *Plur. emphat.* דַּיָּתָא milvi. Iſa. 34. 15.

דֵּיהִי *Videtur idem eſſe, ac* דֵּיכִי, *ut* כְּיוֹם דֵּיהִי die hoc. Geneſ. 25 33. *in Jonathane.*

דְּיוֹ, דיו דְּיוֹתָא Atramentum. Jerem. 36. 18. *Plur.* דְּיוֹאוֹת atramenta. *In* פִּרְקֵי אָבוֹת Capitulis Patrum, *qui liber maximi ab Hebræis fit*, cap. 4. *habetur* הלומד ילד למה הוא דומה לדיו כתובה על נייר חדש: והלומד זקן למה הוא דומה לדיו כתובה על נייר מחוק: *h. e.* Qui diſcit puer, cui ſimilis eſt? Atramento ſcripto in charta nova. Qui vero diſcit ſenex, cui ſimilis eſt? Atramento ſcripto in charta raſa.

דְּיוֹסְטָר Anceps, duorum laterum, bilaterum. Pſal. 149. 8.

דיט דִּיטַגְמָא, דְּיוּטַגְמָא Exemplum, exemplar: edictum, mandatum. Ezech. 3. 14. *Rabbini ſcribunt etiam* דְּיוּטַגְמָא. *Græce* διάταγμα.

דֵּיךְ, דֵּיכִי. *Vide* דָּךְ.

דִּיץ, דִּיצָא Caprea, pygargus, *capreæ ſylveſtris ſpecies*. Deut. 14. 5. *Emphat.* דִּיצְתָא Prov. 5. 19.

דיקן דְּיוּקְנָא Effigies, imago, ſimilitudo. *Plur.* דְּיוּקְנִין imagines. Levit. 26. 1. *in Jonathane.*

דֵּיר Limbus, corona, lorica, labium. Exod. 25. 11. *in Jonathane.*

דָּךְ, דֵּךְ Hic, iſte, is. Eſdræ 5. 17. & דֵּיכִי, דְּכִי. Gen. 37. 19. Zach. 2. 4. *Fœm.* דָּךְ Hæc, ea, iſta. Eſdræ 4. 13. *Ei præponitur* אִי, *ut* אִידָךְ Iſta, illa: כְּאִידָךְ ſicut iſta.

דְּכָא, דְּכֵי, דְּכָה Purum, mundum eſſe: purum pronunciare, vel habere: mundari, purgari. Lev. 11. 32. Job 4. 17. *Pahel* דַּכֵּי, דַּכִּי Mundare, purificare, purum pronunciare. Malach. 3. 3. *Ithpahel* אִתְדַּכֵּי, & אִדַּכֵּי mundari, purificare ſe. 2. Sam. 11. 4. Joſ. 22. 17.

דְּכוּתָא, דְּכוּת, דְּכוּ Purgatio, purificatio, mundatio, emundatio. Lev. 12. 4. *Cum aff.* בְּדְכוּתֵיהּ In emundatione ſua. Lev. 14. 32.

דְּכֵי, דְּכִי Purus, mundus. Exod. 25. 11. *Fœm.* דַּכְיָא pura, munda. Gen. 7. 2. *Plur.* mun-

Digitized by Google

דכיתא דכין mundæ. Levit. 14. 4. *Emphat.* דכיתא mundæ. Gen. 27. 15.

מדכותא Purgatio, mundatio : feceſſus, latrina. Eſth. 3. 8. *in Targum ſecundo.*

דכך *Pahel* דכיך Atterere, contere-re, contundere. Pſal. 143. 3.

דכיך Attritus, contritus. *Fœm.* דכיכא, דכיכתא contrita. Prov. 17. 22.

דכן Hic, iſte : hæc, iſta. Dan. 2. 31.

דוכנא, דוכן Suggeſtum, cathedra. Ezech. 42. 12. Num. 6. 23. *Plur.* דוכנין, דוכני cathedræ. *Græce* דוכן *dicitur* ἀμβωνοτήριον. *Locus eſt ſublimior, & excelſior in Templo, aut Synagoga, aut Schola, ex quo perorātur, legitur, aut publica ſacra, & ſolemnia peraguntur. Conſuetudo olim erat, ut Levitæ ex eo populo benedicerent, ut colligitur ex Cant.* 3. 7. וקימין על דוכניהון ומברכין לעמא Et ſtant in ſuggeſto ſuo, ac benedicunt populo. ריש דוכנא Caput ſuggeſti, *in Bavâ Batrâ fol.* 21. 1. Sic appellatus fuit ſecundus Præceptor in Scholis, qui diligentius obſervabat primarii Doctoris, aut Profeſſoris publici doctrinam, eamque ab Auditoribus repoſcebat, & ſecundo inculcabat, *vulgo* Repetitore. Accipiebat autem pro eo labore mercedem a ſingulis, nec eligebatur, niſi Auditores eſſent quadraginta, & amplius. *Aruch ait eſſe nomen ex Lingua Arabica deſumptum.* הלוים משוררים על הדוכן Levitæ canebant ſuper ſuggeſto. Amos 5. 23. *in Raſcì, h. e.* R. Salomone Jarchi.

דכס דוכס, דוכוס Dux. *Plur.* דוכסין Duces. Cant. 6. 7. *Conſtr.* דוכסי Eſth. 5. 10.

דוכסות Ducatus, gubernatio.

דכר Recordari, meminiſſe, memorem eſſe. Pſal. 9. 13. *Ithpehal* אדכר meminiſſe. Jud. 15. 1. *Item* memorari, commemorari. Jer. 31. 34. *Aphel* אדכר Commemorare, in memoriam revocare. Iſa. 49. 1. *Ex forma Pahel* מדכר Recordans. Exod. 20. 5. *in Jonathane.*

דכרא, דכר Mas, maſculus : aries. Gen. 1. 27. *Plur.* דכרין. Exod. 13. 12. *Emphat.* דכריא maſculi : arietes.

דכורא Idem. Deut. 20. 13. *Plur.* דכורין, דכוריא Lev. 21. 1. *in Jonathane.*

דכרונא, דכרנא, דוכרן, דכרן Memoria, memoriale, monumentum, hiſtoria memoriæ cauſſa exarata. Gen. 9. 17. Prov. 10. 7. *Plur.* דכרניא, דכרנין res memorabiles. Eſdræ 4. 15. Gen. 12. 42. *in Jonathane.* דממנא על דכרניא Qui præfectus eſt monimentis, *id eſt*, qui eſt a commentariis rerum memorabilium. *Hebraice* המזכיר. *Græce* ὁ ἀναμιμνήσκων. A commentariis. 2. Reg. 18. 18.

אדכרות Memoria, monumentum. Pſal. 30. 5.

אדכרתא, אדכרא Memoriale, ſuffimentum. Levit. 2. 2. *Hac dictione a Maſorethis ſæpe vocatur nomen Dei Tetragrammaton* יהוה, *quia in memoriam revocat Dei eſſentiam, juxta illud, quod Deus ipſe Moyſi dixit* Exod. 3. 15. זה שמי לעלם וזה זכרי

 Hoc

לְדֹר וָדֹר Hoc eſt nomen meum in perpetuum, & hoc eſt memoriale meum in quamcumque generationem.

דְּכוּרוּ Ariolus, pytho. Lev. 26. 27. *Plur.* דְּכוּרִין arioli, pythones.

דלא דְּלָה, דְּלִי Haurire, exhaurire: levare, elevare, efferre, evehere, tollere. Exod. 2. 10. *in Targum Hieroſolymitano.*

דלב דְּלוֹב, דּוּלְבָּא Caſtanea arbor: *aliis* platanus. Gen. 30. 37. *in OnKeloſo.*

דלג Subſilire, inſilire. *Hebraice. Hinc Chaldaice ex Pahel* וְדַלְּגֵיהּ & exilire fecit eum. Gen. 41. 14. *in Targum Jonathanis.*

דִּלּוּג Tranſitus: ſaltatio. *Maſorethis frequens.*

דלח Timere, formidare, pavere, expaveſcere. Job 3. 25. *Item* haurire, exhaurire. Iſa. 30. 14. *Pahel* דַּלַּח, דַּלַּח terrere, turbare, conturbare. Job 4. 14. *Aphel* אַדְלִיחַ Idem. Prov. 28. 14.

דְּלוּחָא, דַּלְחוּתָא, דְּלוּחְתָּא, דַּלְוָתָא Timor, pavor, formido. Job 39. 25. Prov. 1. 26. *Plur. emphat.* דַּלְוָתַיָא timores. Job 15. 21.

דְּלִיחַ Pavidus, timidus. *Græce* δειλός.

דלט דֵּילָטוֹר Delator, accuſator, detractor. Job 8. 13. Gen. 3. 4. *in Jonathane.*

דלל Attenuari. *Item* minuere, detrahere, ſubtrahere, *quomodo Arithmetici uſurpant. Hinc* דַּל tenuis. *Plur. fæmin. conſtr.* דַּלַּת Cant. 7. 5.

דלם דִּלְמָא Ne, ne forte, ut non. Gen. 32. 22. Forſan, forte, ſi forte. Gen. 15. 1. & 50. 15. *A Talmudicis ſcribitur* דִּילְמָא.

דלף Stillare. Prov. 19. 13.

דִּלְפָּא Stilla, ſtillicidium. Prov. 27. 15.

דלק Ardere, flagrare. Dan. 7. 9. infeſtati. *Aphel* אַדְלֵיק accendere, incendere, ſuccendere, comburere. Num. 8. 3. *Ex Ithpehal* אִתְדַּלְקָא incenſa ſunt. Jerem. 51. 30.

דְּלֵקְתָּא Incendium, combuſtio. Exod. 22. 6.

הַדְלֵיקָא Idem. Eſth. 3. 8. *in Targum ſecundo.*

דַּלֶּקְתָּא Febris ardens. Deut. 28. 22.

דם, דְּמָא, *& cum protheſi* א, אֲדָם, אַדְמָא, אֲדָם Sanguis, reatus ſanguinis. Gen. 4. 10. Levit. 16. 18. *Plur.* דְּמִים pecuniæ, pretium. Iſa. 55. 1. *Conſtr.* דְּמֵי pretium. Eſth. 8. 15.

דמא, דְּמָה, דְּמֵי Similem eſſe, aſſimilari. Cant. 6. 9. cogitare, putare, exiſtimare. 1. Reg. 8. 27. *Ithpehal* אִדְּמֵי idem. *Imperativus juxta formam Syram* אִתְדַּמָא aſſimilare. Prov. 6. 6. *Ithpahel* אִדַּמֵּי Similem fieri, aſſimilari. *Pahel* דַּמֵּי Imaginari, cogitare: aſſimilare, comparare. Thren. 2. 13. *Aphel* אַדְמֵי idem.

דָּמֵי Apparet, videtur: *ut* כִּדְדָמֵי לַן ſicut videtur nobis.

דְּמוּ, דְּמוּת, דְּמוּתָא Similitudo, ſpecies, figura, forma, idea, imago, exemplar. Iſa. 13. 4. Suſpicio *apud Talmudicos.*

דְּמוּ Idem. Exod. 2. 4. *in Jonathane.*

דְּמָאִין Idola, imagines, ſimulacra. Judic. 17. 5. & 18. 14.

דְּמַךְ Dormire, dormitare, obdormire. Cant. 5. 2. *apud Talmudicos moti. Pahel* דַּמֵּךְ idem. Eccleſ. 5. 11. *In Bereſcith Rabbà ſect. 91. legitur* כד דמך ר׳ סימון Cum obdormiviſſet R. Simeon. *Gloſſa animadvertit:* דמיך Obdormivit, dicitur honorifice de corpore ſancto, cujus mors nihil aliud eſt, quam ſomnus.

דְּמוּךְ, דְּמִיךְ Somnolentus, ſomno oppreſſus. Jon. 1. 6. דְּמוּךְ *ſubſtantive*, dormitio. Cant. 5. 2. בֵּית דְּמוּךְ cubiculum, cubile. Eſth. 1. 9.

דּוּמְכָא דְּמָכָא Sopor, ſomnus. Pſal. 132. 4.

דְּמִיכָה Idem. Eccleſ. 5. 11.

דְּמָכָא Idem. Pſal. 127. 3. *Item* cubile, cubiculum.

מַדְמְכָא & מְדַמְכָא, מִדְמְכָא Accubitus, lectus. Job 33. 15. *Cum aff.* מִן בֵּי מִדְמְכֵיהּ Ex loco accubitus ſui, *h. e.* lecto. Gen. 2. 20.

דמס דְּמָסְיָא Thermæ. Eccleſ. 2. 8. *& fæmin. ex alia forma* דִּימוּסָן thermæ. Eſth. 2. 3.

דְּמַע Lachrymari, flere, *ſicuti Hebraice*. Thren. 2. 18. Jerem. 13. 17.

דִּמְעָתָא, דִּמְעָא, דִּמַע Lachryma. Pſal. 80. 6. *Plur.* דִּמְעִין. Thren. 2. 11. *Emphat.* דִּמְעָתָא lachrymæ. Pſal. 16. 25. דְּמָעִין idem. Thren. 2. 11.

דְּמַע, דֶּמַע Liquor ſtillans: oblatio voluntaria de rebus liquidis, vino, oleo &c. Exod. 22. 29. *Hebraice dicitur* תְּרוּמָה, *quia ex aliis rebus tollitur, ſive ſeparatur.*

דמר *Infinitivus Chaldaicus* לָא לְמִתְדַּמְּרוּ non eſt mirandum. Prov. 6. 30.

דמש דַּמַשְׁתֵּי Quinque. Deut. 9. 19. *in Jonathane, ſed legendum* חֲמַשְׁתֵּי.

דֵּן, הָדֵין, דֵּין, הַדֵּין Ille: iſte: illud, iſtud. Eccl. 2. 1. Jud. 5. 5. בְּעָלְמָא הָדֵין In ſæculo hoc. אֵי מִדֵּין עַמָּא אַתְּ Ex quonam es populo? Jon. 1. 8. *Legitur etiam ſine Nun, ut* מִן אֵידֵי אוּמָּא Ex quo populo? *Hebraice* אֵיזֶה Eſth. 7. 6. *in ſecundo Targum, pro* מֵאֵידֵין. *Apud Talmudicos interdum eſt interrogativum*, quiſnam? quinam? *& in numero plurali* הידין, הידרן quænam? *ut* היידן אינון כינויין Quænam ſunt cognomina cognominum? *In Talmude Hieroſolymitano Nazir cap.* 1. אֵידֵין Ecquod, qualenam? Cant. 5. 17. *Fæm.* דְּנָא, דְּנָה illa, iſta.

כִּדְנָה Sic, hujuſmodi, ſecundum hoc. Dan. 5. 7. Jerem. 10. 11. מִן קַדְמַת דְּנָא Ab antiquo, ſive antiquitate. Eccleſ. 1. 9.

הַדֵּין, הָדֵין Tunc. Prov. 2. 5. Pſal. 119. 6. כְּהַדֵּין Idem. Pſal. 89. 20.

בְּדֵין Hic. *Hebraice* פֹּה. Judic. 18. 3.

כְּדֵין ſic, ſicut. *Hebraice* כֹּה. Gen. 15. 5.

מָדֵין quare?

דְּנָן Idem. כִּדְנָן ſic. לְמָא דְּנָן quorſum, quare?

Me-

דְּנָא Meditari, eloqui. Prov. 8. 7. & 24. 2. *Reſpondet Hebræo* הָגָה.

דְּנָא Vas, dolium.

דְּנָב, דִּנְבָא, דַּנְבָא, דּוּנְבָא Cauda. Jud. 15. 4. *Cum aff.* דּוּנְבֵיהּ caudam ſuam. Job. 40. 12. *Plur.* דְּנְבַיָּא caudæ. Jud. 15. 4.

דְּנַח Oriri, exoriri, naſci. Gen. 32. 31. Eccleſ. 1. 5. *De Solis ortu præcipue uſurpatur.*

מַדִּנְחָא Oriens, plaga Orientalis. Deut. 3. 27. *Hebraice* מִזְרָח.

מַדִּנְחָאי Orientalis. *Fœm.* תְּרַע מַדִּנְחָאָה Porta Orientalis. Jer. 26. 10.

מַדְנַח, מִדְנְחָא Ortus: Oriens. Num. 34. 11. Deut. 4. 47.

דנק *Ithpehal* אִדְּנַק Gemere, ingemiſcere, ſuſpirare. Malach. 2. 13. *Ithpahel* אִדַּנַּק idem. Ezech. 6. 9.

דנר דִּינָר, דִּינָרָא Denarius. Exod. 30. 13. *in Jonathane*. *Plur.* דִּינָרִין denarii. 2. Reg. 5. 5. Denarius *erat numiſma antiquum Hebraicum, quod quartam Sicli ſacri partem valebat. Alio nomine etiam dicebatur* זוז, *vel* זוזא Drachma. *Hinc* Didrachma *erat Siclus communis, qui in rebus profanis adhibebatur.* Tetradrachma *autem erat Siclus, cujus uſus tantum in rebus ſacris. Ex R. Elia* Denarius *argenteam ſolummodo monetam ſignificabat. Quod ſi moneta aurea eſſet intelligenda,* זְהַב *vel* דְּהַב Auri *nomen ei addebatur, ut* 1. 2. *Reg.* 5. 5. שִׁיתָא אַלְפִין דִּינְרִין דִּדְהַב Sex millia Denariorum aureorum. *Porro ex R. Moyſe Bar Nachmàn Denarius aureus valebat viginti quinque denarios argenteos. Cæterum* Denarii *nomine plerumque apud Auctores intelligitur numiſma, vel nummus quilibet melior poſt Siclum. Hinc in Bavà Batrà dicitur.* Drachma, Sus, vel Susà, aut Dinàr erat quarta pars Sicli ſacri ſemiuncialis. Dimidius ſiclus erat quarta taleri Imperialis. Ut Romanis Drachma ſex obolos valebat, ſic Hebræis ſex מָעִין. Maa ergo, & Obolus idem. *In Bavà Metzià additur.* Denarius argenteus erat una vigeſima quinta Denarii aurei. *Apud R. Salomonem in Bavà Kamà id confirmatur aliis verbis.* Denarius aureus valebat viginti quinque Denarios argenteos. *Qui plura deſiderat, legat R. Moſem Bar Nachmàn in Legem.*

דסק דִּסְקִיָּא, דִּיסַקְיָא Saccus, mantica, pera. *Italice* biſaccia, *aut* biſacca.

דסת דִּסְתְּקָא Capulus. Jud. 3. 22. *Hebraice* הַנִּצָּב.

דְּעַךְ Extinguere, extingui. Prov. 10. 7. Iſa. 43. 17. *Aphel* אַדְעֵיךְ extinguere. Prov. 16. 14.

דְּעַץ Figere, infigere. Gen. 30. 38. *in OnKeloſo*. *Apud Talmudicos contracte dicitur* דַּץ, *ut* דַּץ בֵּיהּ ſi figat in eo, *ſc. acu.*

דְּעַק. *Pahel ex prima geminata* דַּעְדֵּק Comminuere. Job 16. 22.

דַּעְדְּקָא, דַּעֲדַק Parvum, tenue, minutum. Exod. 16. 14. *in Jonathane*. *Plur.*

par-

דַעְדְקִין parva. Mich. 6. 11. *Emphat.* דַעְדְקָא Iſa. 22. 24. *Fœm.* דְעַדְקָן Ezech. 16. 61.

דַף ,דף דַפָא Aſſer, tabula. Exod. 15. 16. *Plur.* דַפַיָא ,דַפִין tabulæ, aſſeres. Exod. 26. 25.

דפה דֻפְיָא ,דֻפִי Infamia, probrum. Pſal. 50. 20. *In Bibliis Regiis* דְפִיו.

דפח דַפִיחַ *Nomen proprium loci, pro Hebræo* חֲצֵרִים Deut. 2. 23.

דפט דְפַטַיָא Qui forti præſunt, præfecti fortis. Deuter. 1. 8. *in Jonathane.*

דפן דוּפְנָא ,דוּפָן Latus, eris, coſta: paries. 2. Sam. 2. 23. *Plur.* דְפָנוֹת latera. *In Targum cum aff.* דוּפְנֵיהָא lateribus ſuis. Lev. 23. 42.

דפס דְפוּס Typus, forma: preſſio, impreſſio, expreſſio. Gen. 49. 11. *in Targum Hieroſolymitano. Hine* בֵית הַדְפוּס Domus typorum, *h. e.* typographia. בַעַל הַדְפוּס Dominus typorum, *h. e.* typographus. *Plur.* דְפוּסִין הַרְבֵה Formæ plures.

דְפִיסָה Preſſio, impreſſio.

דפק *Hinc* דוּפְקָא דוּפַק Latus feretri, *vel* ſepulcri, *ſive illud ſit ex aſſeribus, ſive ex lapidibus.* Num. 19. 16. *in Jonathane. A Verbo autem* דָפַק pulſare *latera ſepulchri vocantur* דוּפְקִים, *quia quodammodo pulſant mortuum. Ex Bartenora* דוּפַק *ſunt duo lapides magni, unus hinc, alter illinc, quibus lapis ſepulchralis innititur.*

דקה דְקִיתָא Spina dorſi. Levit. 3. 9. *in Targum Jonathanis.*

דקל דִקְלָא Palma: dactylus. Eſth. 7. 10. Cant. 7. 8. *Plur.* דִקְלִין, דִקְלַיָא palmæ; dactyli. Num. 33. 9.

דְקִילָן Mola; frumenta contuſa. 2. Sam. 17. 19. *Biblia Regia* דְקָלִין.

דִקַן ,דקן דִקְנָא Barba. *Hebraice* זָקָן. Iſa. 15. 7. *Cum* י דִיקְנָא Gen. 25. 25. *in Jonathane.*

דְקַק Comminui, teri, conteri. Dan. 2. 35. *Aphel* אַדֵק Comminuere, conterere. Exod. 30. 36. *Pahel* דַקֵק, *&* דַקְדֵק idem. Iſa. 30. 14. *Ithpahel* אִדַקְדַק conteri, comminui. Nahum 3. 10.

דַק Tenue, minutum, gracile. *Fœm.* דַקָה Tenuis, minuta. *Apud Aſtronomos* minutum. *Plur.* דַקִין Tenuia. *Per ſynecdochen* inteſtina tenuia, & gracilia.

דוּקָא Minutum, gracile, *ut* ſtipula, palea. Iſa. 40. 15.

דַקִיק ,דְקִיק Tenue, minutum. Iſa. 29. 5. *Plur.* דַקִיקִין ,דְקִיקִין minuta. Lev. 16. 12. *Fœm.* דְקִיקְתָא דִקְרָוֵי In urbibus parvis. Eſth. 9. 19. *In Targum ſecundo.*

דוּקָא Gracilitas, ſubtilitas, tenuitas. Levit. 21. 20.

דִקוּק Comminutio. Iſa. 30. 14.

דִקְדוּק Subtilitas: Subtilis conſideratio, Inquiſitio, Diſputatio, Diſſertatio. *Hinc* Grammatica *dicitur* דִקְדוּק, *quia eſt ſubtilis diſcuſſio ſermonis, & accurata ejuſdem per præcepta explicatio: vel quia Linguam minutatim per ſingulas partes, & minuta* ru-

rudimenta docet. *Plur.* דִּקְדּוּקִין ſubtilitates. Cant. 5. 13.

מְדַקְדֵּק Grammaticus. *Propterea Elias Levita ultimus inter Hebræos Grammaticus per Antonomaſiam vocatur Elias* הַמְדַקְדֵּק Grammaticus, *quia ejus ſcripta omnia res Grammaticas complectuntur*.

דְּקַר Transfigere, transfodere, pungere. *Ex Ithpehal Futurum* יִדַּקְּרוּן transfigentur. Mich. 1. 7.

דְּרָא, דְּרֵי Spargere, diſpergere, diſſipare, ventilare. Exod. 32. 20. Iſa. 41. 16. Jer. 4. 11.

מְדֵירָא Ventilabrum. Jerem. 15. 7. Iſa. 30. 24.

דרב דּוּרְבָנָא, דַּרְבָּן Gubernator, præſes, præfectus, moderator, magnas. *Item* ſtimulus. *Plur.* דּוּרְבָנַיָּא gubernatores, præfecti, magnates. Job 35. 9.

דרג דַּרְגָּא Gradus, ſcala. Eſth. 1. 2. *in Targum ſecundo*. *Plur.* דַּרְגִּין, *& fæmin.* דַּרְגָּתָא gradus, ſcalæ. Cant. 2. 14. *Proverbium tritum eſt apud Talmudicos* נחית דרגא נסיב איתתא סק דרגא בחר שושבינא *h. e.* Deſcende per ſcalam uxorem ducturus, aſcende per ſcalam electurus amicum bonum. *Huic proverbio hæc ſententia ineſt. Noli ducere uxorem te præſtantiorem. Hujuſmodi enim tibi dominabitur. Selecturus autem amicum, cura, ut ſit vir honeſtus, probus, inſignis, & eximius, Ex ejus enim familiaritate non ſolum commodum, ſed etiam ſplendor, & gloria in te derivabitur. Hinc Euripides in Phœnice* Τοιοῦτός ἐστιν ἕκαστος, οἷσπερ ἥδεται ξυνῶν, *h. e.* Talis eſt quiſque, qualium converſatione utitur.

דַּרְגְּשָׁא, דַּרְגָּשׁ Lectus, ſponda, ſtratum. Gen. 48. 2. *Plur.* דַּרְגְּשִׁין lecti. Eſth. 1. 6. *Rambàm, & Bartendra ajunt*, דַּרְגָּשׁ *eſſe lectum parvum, quem collocant ante lectum majorem, & ex eo veluti per ſcalam in lectum majorem aſcendunt. Diſcrimen inter* מִטָּה, & דַּרְגָּשׁ *aſſignatur in Talmude Hieroſolymitano Berachòt cap. 3.*

דְּרַד *Infinitivus Pahel* לְמִדְּרָדָא *vel* לְמִידְּרָדָא ad decinerandum. Exod. 27. 3. *in Targum Hieroſolymitano, & Jonathanis*.

דּוּרְדְּיָה Fæx. *Plur. cum aff.* דּוּרְדְּיָהָא fæces ejus. Pſal. 75. 9.

דַּרְדָּק Puer, parvus, parvulus. *Plur.* דַּרְדְּקִין pueri. Job 30. 1. *Cum aff.* דַּרְדְּקֵיהוֹן Eſth. 4. 1. *in Targum ſecundo. Hoc nomen utrumque ſexum complectitur, ut* Liberi *apud Latinos*.

דַּרְדַּר Carduus. *Plur.* דַּרְדְּרִין cardui. Geneſ. 3. 18. *in Targum Hieroſolymitano*.

דְּרַךְ Calcare, conculcare, proculcare. Deut. 1. 36. ingredi, incedere. Iſa. 59. 8. *Aphel* אַדְרֵךְ Deducere. Pſal. 119. 35. *Niphal* נִדְרַךְ in viam duci. Iſa. 9. 16.

דְּרָכָא Tritura, trituratio. Levit. 26. 5. *in Jonathane. Sic dicitur, quia boum calcatione fiebat*.

מַדְרוּכִיתָא *Nomen proprium loci, ſic appellati a conculcatione*. 1. Sam. 14. 4.

דַּרְכְּמוֹנָא, דַּרְכְּמוֹן Drachma. *Plur.* דַּרְכְּמוֹנִין drachmæ. Neh. 7. 70. *Drachma fuit ſpecies quædam nummi aurei antiqui in uſu Davidis tempore, h. e. ante captivitatem Babylonicam. Ex ſcriptoribus Talmu-*

Digitized by Google

mudicis colligitur, uſitatum fuiſſe etiam poſterioribus temporibus, & in Miſnajòt legitur, fuiſſe monetam Perſicam. Vide Caſparis Waſeri librum de Nummis antiquis.

דרם דָּרוֹם , דָּרוֹמָא Meridies, Auſter, plaga Auſtralis. Deut. 33. 23.

דרן דּוֹרוֹן , דּוֹרוֹנָא Donum, munus. Pſal. 141. 2. Gen. 43. 10. *Plur.* דּוֹרוֹנִין dona. Geneſ. 24. 53. *in Jonathane. Et fæm.* דּוֹרוֹנְיָתָךְ munera tua. Pſal. 20. 4.

דְּרַס Calcare, conculcare: premere, comprimere. Levit. 20. 25. *in Jonathane. In eodem ſenſu etiam apud Talmudicos uſurpatur.*

דְּרַע Seminavit, *ut Hebraicum* זָרַע.

דְּרוּעָא Semen. Gen. 8. v. ultimo *in Jonathane*.

דְּרַע Idem. Cant. 1. 14. *Cum aff.* דַּרְעֵיהּ ſemen ejus. Pſal. 37. 26.

דְּרַע , דַּרְעָא Exod. 6. 6. Num. 6. 19. *& cum protheſi* א אֶדְרַע Pſal. 98. 11. *&* דְּרוֹעָא brachium, armus. *Plur.* דְּרוֹעִין brachia.

דְּרַק Spargere. Job 2. 12. Exod. 29. 20. *in Jonathane.*

מוֹדְרְקָא Caro mortua, morticinum. Job 13. 4. *Talmudiſtæ pro* מוֹדְרְקָא *dicunt etiam* מַרְטְקָא.

דרר דְּרָרָא Principale, capitale, capitalis ſumma. Eſth. 4. 7.

דְּרַשׁ Quærere, inquirere, perquirere: ſciſcitari: differere, diſputare, exponere. Jud. 5. 9. *Pahel* דָּרַשׁ idem.

דָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ Exponunt, concionantur Rabbini noſtri. *Hine* דּוֹרְשֵׁי רְשׁוּמוֹת *dicuntur Concionatores Biblici, & Interpretes Scripturarum ſacrarum, qui verſus Biblicos interpretantur. Maſorethæ a quibuſdam intelliguntur, qui ſcripturæ vocum, & litterarum mordicus adhærent.*

מִדְרָשָׁא Inquiſitio, ſtudium, expoſitio: ſermo: commentarius. בֵּית מִדְרָשָׁא Domus ſtudii, Schola, Gymnaſium, Collegium, *ubi diſcitur*. Cant. 2. 5. *Plur.* בָּתֵּי מִדְרְשַׁיָּא Scholæ, *vel* בָּתֵּי מִדְרָשׁוֹת Pſal. 80. 11. *Ex Rabbinis* ד מדות בהולכי לבית המדרש Quatuor ſunt proprietates eorum, qui Scholam, vel Templum frequentant. Eſt qui ingreditur, & non facit. Hic mercedem tantum pro acceſſu habet. Eſt qui facit, & non ingreditur. Is pro opere præmium habet. Qui ingreditur, & facit, is pius eſt. Qui vero nec ingreditur, nec facit, impius eſt. *In* פִּרְקֵי אָבוֹת cap. 5.

דרת דַּרְתָּא *Vide in* דור.

דְּשָׁא Oſtium, janua, porta. *Reſpondet Hebræo* דֶּלֶת Geneſ. 19. 6. *Plur.* דָּשַׁיָּא , דָּשִׁין oſtia. Deut. 3. 5. Job 38. 10. *Conſtr.* דָּשֵׁי Jud. 16. 3.

דְּשַׁשׁ Calcare, conculcare, conterere, comminuere. Jud. 5. 21. *Pahel* דַּשֵּׁשׁ idem; *&* דַּשְׁרֵשׁ idem. Iſa. 14. 19. *Ex Ithpahel Participium* וּמִרַשְׁרֵשׁ & conculcatur, *vel* provolvitur. Iſa. 19. 14.

דָּת, דָּתָא Lex, edictum, jus, decretum, ſententia. Dan. 7. 25. *Plur.* דָּתִין edicta. *Conſtr.* דָּתֵי. Eſdræ 7. 25.

דתא דִּתְאָה, דִּתְאָא Herba, herba tenera. Gen. 1. 12. Dan. 4. 12. *Plur.* דִּתְאִין herbæ. Pſal. 23. 2. *Hinc Verbum in Aphel* תַּדְתֵּאי אַרְעָא germinet terra. Gen. 1. 11. *Regia* תַּדְאֵי. *Analogia poſtulat* תַּדְתֵּא *juxta formam* תַּדְשֵׁא, *inter ſe permutatis litteris* ש *&* ת, *aut* תַּדְתֵּאי *aſſumpto* י *ex Verbis quieſcentibus tertia radicali* ה.

דתב דְּתַבְרַיָּא Legiſperiti: Juriſconſulti. Dan. 3. 2.

DICTIONES EX RABBINIS.

ד׳ *Abbreviatura. Idem ac* דַּף Pagina, folium libri. *Sequitur littera numerum folii ſignificans.*

דְּ, דִּי Qui, quæ, quod. *Eſt etiam articulus Genitivi caſus apud Chaldæos, quemadmodum apud Hebræos* שֶׁ, *&* אֲשֶׁר. דִּלִי, דִּילִי meum, quod meum. *Item* דִּידִי quod meum. עַל דִּידִי ſuper meum. עַד דִּי quouſque.

ד״א *Abbreviatura. Idem ac* דָּבָר אַחֵר Sermo alius; expoſitio alia; res alia. ד״א לְצוֹרֶךְ Ad neceſſitatem rei alterius. 2. דָּא אִיהוּ Hoc eſt illud. *Frequens in Zohar, & aliis ſimilibus libr's.* 3. דֶּרֶךְ אַחֵר Via alia; ratio alia; modus alius.

דָּא Hæc, iſta: hoc, iſtud. דָּא לְדָא hoc ad illud: invicem. דָּא מִן דָּא hoc ab illo. *Cum* ה *præpoſito* הָדָא hæc. *Hinc componitur* אֵידָא quæ? וְהָדָא & hæc. לְמָדָא propter quid? *pro* לְאֵידָא *vel* לְאֵידָא.

דאל״כ *Abbreviatura. Idem ac* דְּאִם לֹא כֵּן Quod ſi non ita eſt.

דבע״פ *Abbreviatura. Idem ac* שֶׁבְּעַ״פ more Chaldaico, & Talmudico adbibita littera ד pro ש. *Vide in littera* ש. *Hæc litterarum permutatio frequens in Zohar.*

דְּבַק Adhærere, conjunctum eſſe. דָּבוּק conjunctum, adhærens. *Apud Grammaticos* conſtructum, in regimine poſitum. *Plur.* מִלִּין דְּבוּקִין Vocabula conſtructa.

דִּבֵּר Loqui, *Hebraice*. דִּבּוּר Verbum, oratio, ſermo articulatus. *Per ſynecdochen*, Verbum Dei prolatum, & ſcriptum. *Ei tamen præponitur* ה. מְדַבֵּר loquens. *Apud Grammaticos* prima perſona, *quia ipſa loquitur.* יוּד כִּנּוּי הַמְּדַבֵּר Jod affixum primæ perſonæ; לְסִימָן הַמְּדַבֵּר pro ſigno primæ perſonæ. דַּבְּרָן loquax, garrulus. *Fœmin.* אִשָּׁה דַּבְּרָנִית Mulier garrula. *Plur.* דַּבְּרָנִיּוֹת loquaces fœminæ. חַי הַמְּדַבֵּר animal loquens, *id eſt*, rationale. מִדְבָּר deſertum: ſolitudo. מִדְבָּרִי ſylveſtris: אִילָנוֹת מִדְבָּרִיּוֹת arbores ſylveſtres. דָּבָר res. *Apud Grammaticos* שֵׁם הַדָּבָר nomen rei, *id eſt*, ſubſtantivum. עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת decem verba, *h. e.* Decalogus, decem Præcepta.

Mel.

Digitized by Google

דְּבַשׁ Mel. דּוּבְשָׁן mellitum, placenta mellita: dulcedo, *Plur.* דּוּבְשָׁנִין cruſtula mellita, melle conſperſa.

דּוּגְמָה דגם Exemplum, forma, figura, ſimilitudo: ſpecimen. *Plur.* דּוּגְמוֹת, *vel* דּוּגְמָאוֹת exempla, figuræ, ſpecimina.

דָּגֵשׁ Dageſch, *punctum Grammaticum.* פֹּעַל הַדָּגוּשׁ: Dageſſatum דָּגוּשׁ, מוּדְגָּשׁ Verbum dageſſatum, *id eſt*, ex Coojugatione *Pihel*. נִדְגַּשׁ Dageſſari. הַתָּיו מוּדְגֶּשֶׁת Tau Dageſſatum eſt. הַדְגָּשׁוּת Dageſſatio.

דה״ Abbreviatura. *Idem ac* דִּבְרֵי הַיָּמִים Verba, res geſtæ dierum. Libri Chronicorum, *ſive* Paralipomenon *ita appellantur.* בדה״ In Chronicis. דדה״ Chrooicorum. 2. דִּבּוּר הַמַּתְחִיל Sermo incipientis, *vel* Auctoris iſtius: ſermo incipiens. *Apud Criticos ejus uſus*. *Vel* דִּבּוּר, *aut* דִּבְרֵי הַמְחַבֵּר Verba Auctoris, *vel* הַכּוֹתֵב Scriptoris. 3. דִּבְרֵי הַכֹּל Verba omnium, *videlicet* rerum dictarum: Summa rei totius, *vel* doctrioæ. Omnes dicuot; omnium ſenteotia eſt. *Talmudiſtis uſitata.*

דה״א *Abbreviatura. Idem ac* דְּהָא אָמְרִינַן Num ecce dicimus. *Talmud.*

דהע״ה *Abbreviatura. Idem ac* דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם David Rex, qui in pace quieſcat.

דה״פ *Abbreviatura. Idem ac* דְּהָכִי פֵּירַשׁ Nam ſic explicat. *Vel* דְּהָכִי פֵּירוּשָׁהּ Quia ſic eſt explicatio ejus. *In Talmude.*

דּוּן Judicare: judicium exercere: cauſſam agere: litigare, cootendere: מְדִינָה provincia, regio, uibs. מְדִינִי provincialis, civilis, politicus. *Hinc* פִּילוֹסוֹפְיָא הַמְּדִינִית Philoſophia politica. Prov. 23. 12. *in R. Levi.*

דּוּק Advertere, attendere, coofiderare, perpeodere. *Pihel* דַּיֵּק Accurate expendere, conſiderare; diligenter excutere. מְדוּיָּק expenſum, excuſſum: *ut* סֵפֶר מְדוּיָּק liber excuſſus, correctus, emendatus, probatus. דַּיְקוּת, דִּיּוּק attentio, animadverſio, conſideratio. בְּדִיּוּק attente, diligenter, accurate, conſiderate, exquiſite.

דַּיְקָן, מְדַיֵּק Obſervator, perſcrutator accuratus, & curioſus.

דַּוְקָא Maxime, præſertim, ſolummodo, dumtaxat. *Si ei addas particulam negativam, ſignificat* non tantum, non ſimpliciter, noo præciſe. אֵינָם דַּוְקָא illa non ſuot ſimpliciter.

דז״ *Abbreviatura. Idem ac* דָּבָר זֶה Verbum hoc; res hæc.

דח״ *Abbreviatura. Idem ac* דִּבְרֵי חֲכָמִים Verba Sapientum.

דָּחָה Pellere, depellere, repellere: rejicere, reſutare. דְּחִיָּה depulſio, repulſio. דָּחָה *de Sabbato uſurpatum ſignificat* violare, *quia ejus ſanctitas operibus quodammodo depellitur.*

דִּיר *Idem ac* שֶׁל; *hinc* לְדִירִי Mihi, me, meum &c.

דְּיוֹ Atramcotum. *Plur.* דְּיוֹאוֹת atramenta.

דכ״ *Abbreviatura. Idem ac* דֶּרֶךְ כְּלָל Via generalitatis, univerſaliter, generatim, in genere.

Digitized by Google

דּוּכַן דכן Suggeſtum, ſuggeſtus Templi, vel Scholæ. *Ex hoc Levitæ populo benedicebant.*

תְּמַנְיָן דּוּכַּס, דּוּכוּס, דכס Dux. *Plur.* דּוּכְּסִין octoginta duces. דּוּכְּסוּת Ducatus.

ד״ל *Abbreviatura. Idem ac* דַּי לְמֵבִין Satis intelligenti. וד״ל Et intelligenti ſatis. *Abrumpentes ſententiam cum intelligente loquentes adhibent. Apud illos enim illud tritum* חַכִּימָא בִּרְמִיזָא Sapiens nutu, *videlicet* rem percipit.

דֶּלָטוֹר Delator, detractor, calumniator: proditor. *Plur.* דֶּלָטוֹרִין delatores, detractores. *In Targum Job ſæpe adhibetur pro Hebræo* חָנֵף hypocrita.

דָּלַל Attenuari. *Hinc* דִּלְדֵּל Attenuare, debilitare: evellere: extrahere. מְדוּלְדָּל attenuatum, languidum. *Hithpah.* הִתְדַּלְדֵּל, *vel* נִדַּלְדֵּל attenuari, pendulum, languidum eſſe: luxari. דַּלּוּת Tenuitas, paupertas. *Ipſi opponitur* עֲשִׁירוּת opulentia. *Apud Arithmeticos* דַּלֵּל ſubtrahere.

דִּלְמָא דלם Ne forte, nequando: ut non: forſitan. *Item* an, num, numquid? *Scribitur etiam* דִּילְמָא.

דלמא״ע *Abbreviatura. Idem ac* דַּע לִפְנֵי מִי אַתָּה עוֹמֵד Conſidera, coram quo ſtes. *Ad Dei perpetuam præſentiam ſibi in memoriam revocandam ſolent parietibus tum publicis, tum privatis inſcribere.*

דְּלוּסְקָמָא & דְּלוּסְקְקָמָא דלס Theca, pera, ſacculus, loculus, marſupium, crumena, arca.

דלת״ה *Abbreviatura. Idem ac* דְּלָא

תֵּימָא הָכִי Ut non ita dicas: ne ita dixeris. *Apud Talmudiſtas.*

ד״ם *Abbreviatura. Idem ac* דֶּרֶךְ מָשָׁל Per modum parabolæ, *vel* ſimilitudinis. Exempli gratia. Figurate. Parabolice. 2. *Numeri quaternarii* ד *nota eſt apud Chronologos,* מ *autem eſt dimidium. Videlicet tempus perpetuum Solſtitii hyberni in menſe* טֵבֵת Tebhèt, *ſive* Decembri *eſt hora quarta, & dimidia poſt meridiem.*

דָּמִין, דָּמִים, דם pecuniæ, pretium pecuniæ, nummi.

דָּמָה Similem eſſe, aſſimilari: cogitare. דַּמֵּי apparet, videtur. נִרְמָה aſſimilatum. דַּמָּה imaginari. כִּמְדוּמֶּה ſicuti videtur, ut apparet. דִּמְיוֹן ſimile, ſimilitudo, ſpecies, phantaſia. כּוֹחַ דִּמְיוֹנִי facultas imaginatrix, phantaſia. כּוֹחַ הַמְדַמֶּה Idem. *Plur.* פּוּרוֹת הַדִּמְיוֹנִיּוֹת Formæ imaginariæ. Prov. 5. 15. in R. Levi. תַּאֲווֹת הַדִּמְיוֹנִיּוֹת concupiſcentiæ phantaſia conceptæ.

דָּמַם Silere, tacere. *Hebraice.* דּוֹמֵם ſilens: corpus inanimatum, & ſine ſenſu *apud Phyſicos, ut lapides, & ligna, metalla &c.*

דִּינָר Denarius, *nummus antiquus apud Hebræos quartam partem ſicli ſacri valens.*

ד״נ *Abbreviatura. Idem ac* דַּם נִדָּה Sanguis menſtruus, *vel* mulieris menſtruatæ.

ד״ס *Abbreviatura. Idem ac* דִּבְרֵי סֹפְרִים Verba Scribarum. מד״ס Ex verbis Scribarum, *ſive* Legiſperitorum. *Frequens in Majemonide.*

דַּף Aſſer, tabula. *Per metaphoram fo-*

lium

lium libri. *Plur.* דַּפִּין aſſeres: folia.

ד״פ *Abbreviatura. Idem ac* דּוּ פַּרְצוּפִין Duæ perſonæ. *In Zohar, & apud Kabbaliſtas uſitatiſſima. A Græco πρόσωπον* perſona *derivatur* פַּרְצוּפִין.

דפס *Hiphil* הִדְפִּיס Typis mandare, formare, efformare, imprimere, exprimere, excudere, curare excudi. נִדְפַּס Imprimi. נִדְפַּס בְּוִינֶיצְיָאה Impreſſum Venetiis. דְּפוּס Impreſſio, editio, typus, forma. בֵּית הַדְּפוּס Typographia. בַּעַל הַדְּפוּס Typographus. דְּפִיסָה Impreſſio.

דצ״ך עד״ש באח״ב *Hac abbreviatura Hebræi utuntur ad indicandas decem plagas a Deo Ægyptiis inflictas, quæ fuerunt* דָּם ſanguis, צְפַרְדְּעִים ranæ, כִּנִּים pediculi, עָרוֹב colluvies inſectorum, דֶּבֶר peſtis, שְׁחִין ulcera, בָּרָד grando, אַרְבֶּה locuſta, חֹשֶׁךְ tenebræ, בְּכוֹר primogenitus, *h. e. primogenitorum mors.*

דקק, דִּקְדֵּק Subtiliter, acute differere, diſputare, conſiderare: diligenter excutere. דִּקְדּוּק Grammatica, ſubtilitas, ſubtilis, & accurata diſquiſitio. מְדַקְדֵּק Grammaticus. דַּקּוּת Tenuitas, ſubtilitas. בְּדַקּוּת ſubtiliter.

ד״ר *Abbreviatura. Idem ac* דִּבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ Verba Doctorum noſtrorum. *Solent fere præcedere litteræ ſerviles, ut* בד״ר In &c. *Sequitur etiam* ז״ל *de quo ſupra,* 2. דִּבְרֵי רַבִּי Verba Rabbi, *ſubſequiturque nomen ejus, cujus verba citantur: ut* ד״ר אבן עזרא Verba Rabbi Abèn Ezrà. 3. דְּבָרִים רַבָּא Deuteronomium magnum; Gloſſa magna in Deuteronomium. *Vide in* ב״ר.

דר״ג *Abbreviatura. Idem ac* דְּרַבֵּנוּ גֵּרְשׁוֹם Rabbini noſtri Gerſom. *Littera* ד *eſt nota caſus Genitivi.*

דרן דּוֹרוֹן Munus, donum. *Græce* δῶρον. *Plur.* דּוֹרוֹנִין dona. *Fœm.* דּוֹרוֹנוֹת munera. *Reperitur etiam* דּוֹרוֹתְיוֹת *&* דּוֹרוֹנָאוֹת.

דר״ע *Abbreviatura. Idem ac* דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר Verba Rabbi Eliezeris. *Talmudiſtis frequens.*

דָּרַשׁ Inquirere, *Hebraice. Apud Rabbinos præterea ſignificat etiam* concionem habere, textum Scripturæ exponere. נִדְרַשׁ Explicari, exponi. דְּרוּשׁ, דְּרַשׁ Expoſitio allegorica, explicatio myſtica. *Nomine* דְּרַשׁ *liber etiam intelligitur Homilias, ſive Conciones complectens.* דְּרָשִׁים Conciones. דְּרָשָׁה Concio, Homilia, expoſitio allegorica.

דַּרְשָׁן Concionator. מִדְרָשׁ, מְדָרֵשׁ, מְדְרָשָׁא Commentarius allegoricus, inquiſitio, ſtudium. בֵּית הַמִּדְרָשׁ Schola, gymnaſium.

ר״ש *Abbreviatura. Idem ac* דּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ Quærens pacem tuam; ſtudens commodo tuo. *Sæpe in Epiſtolis uſurpatur.*

ד״ת *Abbreviatura. Idem ac* דִּבְרֵי תוֹרָה Verba Legis; Verbum divinum. בד״ת In verbis Legis. מד״ת A verbis Legis.

דתק״ע *Abbreviatura. Idem ac* דִּבְרֵי הַיָּמִים, תְּהִלִּים, קֹהֶלֶת, עֶזְרָא Chronica, Pſalmi, Eccleſiaſtes, Ezrà. *Ita intelligendus locus Maſoræ ad Exod.* 15. 11. *& ali-*

Digitized by Google

libi. Interdum præcedit אמה, *quam abbreviaturam vide ſuo loco.*

דָּת Lex. *Hinc* דָּת הַנּוֹצְרִים Lex, *h. e.* Religio Chriſtianorum: דָּת הַיִשְׁמְעֵאלִים Religio Iſmaelitarum, *hoc eſt* Turcarum.

INCIPIENTIA

ה A

ה *In numeris valet quinque. Apud Chaldæos addit emphaſim Pronominibus tertiæ perſonæ, ut* הָדֵין, הַהוּא, הַהִיא, הָאִנּוּן &c.

הָא, הָא, הֵי En, ecce. Gen. 3. 22. *Si repetatur, valet* ſive, tam, quam. *Cum Tzere,* הֵא כְּדֵי ecce ſicut, perinde ac. Dan. 7. 43. הָא, הָאִי Hic, ille, iſte: hoc, iſtud. *Hinc* הָדָא hoc ipſum, *ex* הָא & דָא: הָאֲנָא ecce me, *ex* הָא & אֲנָא. Gen. 22. 11. *Interdum* הָא *interrogativum eſt*, an, annon, nonne?

הָאן Ubi, ubinam? *compoſitum eſt ex* הָא & אָן. *Dicitur etiam* הָן *ſine* א.

הבא אוּבִי, אוּבָאי Spina, urtica. Iſa. 27. 4. אֲתַר אוּבָאי וּבוּר Locus ſpinoſus, & incultus. Num. 33. 41. *in Jonathane, ubi male* בוּר.

הבה מְהַבְהַב Crudum, recens. Exod. 12. 9. *in Targum Hieroſolymitano.*

הבל Evaneſcere, vanum fieri. Job 27. 12. *Ithpahel* אִתְהַבֵּל idem. Pſal. 62. 11.

הָבֵל, הֲבֵל, הֲבָלָא, אֲבָלָא Vanitas. Eccleſ. 11. 2. *Plur.* הֲבָלִים vanitates. הֲבָלוֹ, הֲבָלוּתָא, הֲבָלוּת, הֲבִילוּ, הֲבָלוּתָא idem. Eccleſ. 11. 8.

אֲבָל, הֲבַל, אֲבָלָא Exhalatio, halitus: fumus, vapor. Pſal. 90. 9.

הֲבִיל Velociter, ſtatim, cito. Prov. 6. 3.

הגה, הָגָא Meditari, eloqui, enunciare, pronunciare. Joſ. 1. 8. Iſa. 27. 8.

הֶגְיָא Meditatio, ſermo, loquela. Job 37. 2.

הֶגְיוֹן Idem. *Cum aff.* הֶגְיוֹנְהוֹן & meditatio ipſorum. Thren. 3. 62.

הֵיגִי, הֵיגְתָא Spina, ſentis, vepres, rubus. Job 30. 7.

הגם הֶגְמוֹן, הֶגְמוֹנָא Epiſcopus, præfectus, præſes, dux, gubernator. Iſa. 9. 14. *Græce* ἡγεμών. *Plur.* אֶגְמוֹנִין præſides. Eſth. 8. 7. *A Rabbinis ita vocantur* Epiſcopi. *R. Elias in Tisbi*: nos vocamus הֶגְמוֹנִין *Hegmonim* ſummos Sacerdotes, quibus nulli ſunt majores, niſi Cardinales, & Papa. *Hic autem dicitur* הֶגְמוֹן הַגָּדוֹל Pontifex Maximus.

הֶגְמוֹנְיָא ἡγεμονία. Præfectura, Epiſcopatus. *Plur.* הֶגְמוֹנְיוֹת Præfecturæ.

Ho-

Digitized by Google

מְהֻגָּן, מְהוּגָן Honeſtum, decens, conveniens, rectum, aptum, idoneum. Gen. 24. 12. Num. 22. 32.

הוּגְנִין Dromedes, dromedarii, cameli juvenes. Iſa. 60. 6. *Apud Talmudicos hoc fertur Proverbium* נְפִישֵׁי גַמְלֵי סָבֵי דְטְעִינֵי מַשְׁכֵי דְהוּגְנֵי *h.e.* Multi cameli ſenes ſunt, qui portant pelles camelorum juvenum. *Hoc Proverbio volunt ſignificare, juvenes æque cito, & facile mori, ac ſenes, etſi ſenex naturaliter mori debeat, juvenis vero poſſit, ut vulgo dicitur. Huc pertinet Diſtichon illud de Morte.*

Illa rapit juvenes prima florente juventa,
Non oblita rapit ſed tamen illa ſenes.

הדא Illa, ipſa, hæc: hoc, illud, ipſum. *Ex* דָא, *&* הָא.

הדי בְּהָדֵי, כַּהֲדֵי Dum, cum, donec: apud, juxta, prope: una, ſimul, pariter: propter, cum. Deut. 22. 15. בַּהֲדִי mecum: בַּהֲדָךְ tecum, apud te. בַּהֲדָנָא nobiſcum. בַּהֲדַיְיהוּ Cum eis, apud eos. *Cum* א *in fine* בהדא prope, juxta. לְהָדֵי, לְהָדֵי circum, juxta, verſus, ex adverſo.

הֶדְיוֹט Idiota, plebejus, vulgaris, vilis, abjectus. *Adject.* commune, vulgare. Gen. 28. 17. *Plur.* הֶדְיוֹטִין idiotæ, plebeji. Job 30. 8. *Apud Talmudiſtas* שְׁלֹשָׁה מְלָכִים וְאַרְבָּעָה הֶדְיוֹטוֹת אֵין לָהֶם לְעוֹלָם הַבָּא *h. e.* Tres ſunt Reges, & quatuor Idiotæ, quibus nulla eſt pars in ſæculo venturo. *Tres Reges ſunt, Jeroboam, Achab, & Manaſſes. Quatuor Idiotæ ſunt, Bileam, Doeg, Achitophel, & Gechaſi. Sanhedrin fol. 90.* דַּיָּין הֶדְיוֹט Judex vulgaris, & communis *ille dicitur, qui non eſt ex Sanhedrin, videlicet ex ſummo Senatu. Ita* כֹּהֵן הֶדְיוֹט Sacerdos vulgaris, *qui non eſt Sacerdos ſummus.* מִנְהַג הֶדְיוֹט Conſuetudo communis. *Rabbini cum adagio aliquo trito utuntur, ajunt:* מָשָׁל הֶדְיוֹט הוּא Proverbium vulgare eſt. *Ut plurimum Rabbini & Talmudiſtæ in numero plurali adhibent formam fœmininam, ut* דַּיָּינֵי הֶדְיוֹטוֹת Judices vulgares: שֵׁמוֹת הֶדְיוֹטוֹת Nomina vulgaria, communia, plebeja, *quæ opponuntur nominibus Sanctis, & Divinis.* הֶדְיוֹטוֹת הָיוּ Idiotæ fuerunt.

הדם *Pahel* הַדֵּם Diſcindere membratim, in fruſta ſcindere, & ſecare. 1. Reg. 18. 33.

הַדָּמָא, הַדָּם Membrum, fruſtum, partes. *Plur.* הַדָּמִין membra, fruſta. Dan. 2. 5.

הֲדַס Myrtus. *Talmudiſtis* הֲדַס שׁוֹטָה myrtus fatua, *h. e.* illegitima, vitioſa, ſpuria. *Plur.* הֲדַסִּין myrti. Iſa. 41. 19.

הדף Deturbare, depellere, impellere. Num. 35. 22. *in Jonathane*

הדר Redire, reverti. Job 14. 11. Thren. 1. 1. honorare, honore afficere, honorem exhibere. Dan. 4. 31. *Pahel* הַדַּר repetere: honorare. Lev. 19. 32. *Aphel* אַהֲדַר idem: redire facere, reddere, reſtituere, convertere. Eſth. 1. 3. *in Targum ſecundo.* Cant. 7. 4. & 8. 7. repetere: reſpondere. *in Sanhedrin fol. 65.*

Ho-

Digitized by Google

הָדוּר Honoratus, honeſtus: tortuoſum, rotundum, reflexum, inæquale. Jon. 41. 2. *Hinc* בֵּית הֲדוּרֵי locus tortuoſus.

הֲדָר, הַדְרָא Honor, gloria, decus, majeſtas. Prov. 31. 25. Dan. 5. 18.

הוּא, הוּ Ille, ipſe: illud, ipſum. *Dicitur etiam* אִיהוּ *&* אִינְהוּ. *Plur.* אִנּוּן, אִינוּן illi, ipſi. *Talmudice* נִנְהוּ, *quæ ſine vocalibus ſcribuntur cum* י, *ut* אִינוּן, נִינְהוּ. *Fœm.* הִיא, אִיהִי illa, ipſa. *Talmudice* אִיתָא, אִיהָא, נִיהָא, נִיהִי. *Plur.* הֵנָּה, אִינִין illæ, ipſæ. *Talmudice* נִנְהִי, אִנְהִי. *Apud Kabbaliſtas* הוא *eſt unum ex nominibus Dei.*

הֲוָא, הֲוָה, הֲוֵי Eſſe. Gen. 1. 3.

הֲוָיָא *Vide in* הוֹן.

הוֹךְ, הֲךְ Ire, ambulare, proficiſci, vadere: venire, pervenire. Geneſ. 24. 56. Deut. 29. 18. 2. Reg. 4. 4.

הוֹן, הֲוָנָא, הַוְנָא, אֲוונָא Mens, ratio, intellectus. Prov. 5. 19. & 28. 26. *Cum aff.* אֲוָנָךְ mens tua. Prov. 31. 5.

הוֹזם, אוֹזְמֵי, הֱיוֹזְמֵי Sentis, ſpina. Job 31. 40. *In Venetiis* הוּזְמֵי.

הֵי *Hæc particula vocibus diverſis præfigitur, ſicuti Hebraicum* אֵי, *ut* הֵידֵין nunc: הֵידָא quænam, qualis. *Vide etiam in* דֵּין.

הֵיךְ, הֵיכְמָא, הֵיכְדֵין Quemadmodum, ſicut, veluti, ceu, quaſi, quomodo, ſic, ita. Pſal. 42. 2. *In Jobo, Pſalmis, & Proverbiis ſæpe uſurpatur pro* כ *ſimilitudinis. Si ſibi in duplici membro reſpondeat, repetitum ſignificat* quemadmodum, ita. *Interdum poſt pleonaſtice ſequitur* כ, *ut* הֵיךְ כְּמַיָּא ſicut aqua, Pſal. 22. 15.

הֵיךְ נָא, אֵיךְ מָה Sic, ita, ſicut. Pſal. 48. 9.

הֵיכָא, הֵיכֵי Ubi, ubinam? Iſa. 49. 21. לְהֵיכָא Quo? מֵהֵיכָא Unde? כָּל אֵיכָא Ubicumque. כִּי הֵיכֵי Ut, eout. הֵיכֵי דִּי Sic, ſicut, ut. אֵיכָן Ubi? ubinam? quomodo? מֵהֵיכָן Unde? עַד הֵיכָן Quouſque?

הִין, הִינָא Hin, *menſura liquidorum continens duodecim logos; logus autem ſex ova.*

הָכָא *Vide in* כָּא.

הָכֵי, הֵיכְדֵין, הַכְדֵין Quomodo. *Vide in* הֵיךְ. Sic, ita: מְטוּל הָכֵי propterea. Pſal. 49. 15. כָּל הָכֵי tantopere.

הֵיכַל, הֵיכְלָא Templum, palatium. Ezech. 41. 4. *Plur.* הֵיכְלִין palatia. Hoſ. 8. 14. *Emphat.* מִן אִיכְלַיָּא e palatiis. Pſal. 45. 9. *Rabbini ex terna repetitione* הֵיכַל יְיָ, הֵיכַל יְיָ, הֵיכַל יְיָ Templum Domini, Templum Domini, Templum Domini Jer. 7. 4. *colligunt, & inferunt, Templa fore tria. Quare tertium adhuc præſtolantur. Propterea in Nashr fol.* 31. *ſcriptum reliquerunt* תְּרֵי חָרוּב וּשְׁלִישִׁי יַעֲמוֹד לְעוֹלָם Duo vaſtata ſunt, tertium autem ſtabit in æternum. *Olim etiam erat in uſu hæc jurandi formula* הֵיכַל per Templum. *Huc alluſiſſe videtur Chriſtus temerarium Phariſæorum juramentum reprehendens Matth.* 23. 16. Οὐαὶ ὑμῖν ὁδηγοὶ τυφλοὶ,

φλοὶ, οἱ λέγοντες· ὃς ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ ναῷ, οὐδέν ἐστιν. Væ vobis duces cæci, qui dicitis: quiſquis juraverit per Templum, nihil eſt.

הָכֵן, הָכֵן הָכֵן Sic: ita. *Solet præcedere* דְּאֵיךְ תַּרְעָא *ut* וּאֵיךְ, הָיךְ *vel*, הָכֵן הוּא רָם רָמָא ſicuti porta eſt alta, ſic ipſe eſt elatus. Prov. 23. 7.

הלא לְהָלְאָה, *&* לְהַלָּא Ultra, ulterius, longe, procul. Gen. 19. 9.

מִן הָאל Ultra. Iſa. 18. 2.

הלב הַלְבְּשׁוּשׁ Cicatrix, vibex, plaga, vulnus. Exod. 21. 25. *Plur.* הַלְבְּשׁוּשִׁין vulnera.

הָלָה Laborare. *Pahel* חַלֵּי defatigare.

הלו הַלְוַאי *Vide in* לוּא.

הָלַךְ Ambulare, ire, proficiſci. Cant. 1. 7. *Pahel* הַלֵּךְ idem. *Item* ducere, deducere. Deut. 29. 4. מְהַלְּכֵי שְׁתַּיִם bipeda.

הֲלִיכָה Itio, inceſſus, ambulatio. *Plur.* הֲלִיכֹן ambulationes. *Conſtr.* הֲלִיכֹת.

הֲלָךְ Vectigal, tributum tranſeuntium. Eſdræ 4. 13.

הִלְכָא *Vide in* כָּא.

הִלְכָא, הִלְכְתָא Via, iter, ambulatio, ingreſſus, greſſus, introitus. Pſal. 27. 11. Prov. 26. 7. *Item* mos, ritus, conſuetudo, ratio, judicium, jus, ſententia. Job 36. 17. Pſal. 112. 5. *Plur.* הִלְכָן, הִלְכָתָא, *&* הִלְכָתִין viæ. Eccleſ. 12. 12.

מַהֲלָךְ Iter, profectio, itio, ambulatio, ambulacrum, deambulatorium. Ezech. 42. 4.

הָלַל Laudare, collaudare. הוּלַל Carmine nuptiali, epithalamio celebrari. Pſal. 78. 63.

הִלּוּל, הִלּוּלָא Laus: lætitia. Eccl. 3. 4. nuptiæ, domus nuptialis. Exod. 2. 1.

הַלֵּל Laudatio: Hymnus. *Hebræi κατ' ἐξοχὴν ita appellant Hymnum quemdam, qui complectitur Pſalmum* 113. 114. 115. 116. 117. *&* 118. *ſicuti apparet ex Ritualibus Hebraicis, & libris Precum. Recitant Hymnum iſtum in* ראשׁ חֹדֶשׁ principio menſis, בַּחֲנוּכָּה in feſto Dedicationis, *&* בִּשְׁלשׁ רְגָלִים in tribus Feſtis majoribus, *videlicet* שְׁבוּעוֹת Septimanarum, *vel* Pentecoſtes, סֻכּוֹת Tabernaculorum, וּפֶסַח & Paſchæ. *Hic Hymnus ex duabus partibus conſtat, quarum altera complectitur Pſalmum* 113. *&* 114. *altera Pſalmos reliquos. Prima pars ab Hebræis recitatur in Feſto Paſcha antequam accumbant, & cibum ſumant; altera, cibo ſumpto, & exhauſto quarto, & ultimo poculo, addita benedictione dicta* בִּרְכַּת שִׁיר benedictione Cantici, *& altera benedictione* בָּרוּךְ בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן benedictus ſit, qui creat fructum vitis &c. *qua Cœna Paſchalis abſolvitur. Ex Paulo Burgenſi hic Hymnus juxta Judæorum morem ab Apoſtolis poſt Cœnam Paſchalem recitatus fuit, & de eo intelligendus eſt Evangeliſta Matthæus cap.* 26. 30. Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν. Et Hymno dicto, exierunt in montem Oliveti. *Ita Burgenſis ad Pſalmum* 113. Iſte Pſalmus cum quinque ſequentibus, uſque ad Pſalmum *Beati immaculati*, excluſive, vocatur ab Hebræis *Hallelujah magnum*, id eſt, *Hymnus magnus*, de quo ſingularem faciunt ſolemnitatem. Nam in tribus præcipuis Feſtis, & in Neomeniis ſtantes iſtum Hymnum cum majore can-

tant ſolemnitate, quam cæteros Pſalmos totius Pſalterii. Inſuper in nocte Paſchæ, cum agnus Paſchalis comedebatur, poſt ejus comeſtionem recumbentes ad menſam iſtum Hymnum ſolemniter dicebant. Unde de hoc Hymno, ex iſtis ſex Pſalmis compoſito intelligi debet illud, quod in imminente paſſione Matth. cap. 26. legitur, *Hymno dicto, exierunt in montem Oliveti*, eoquod Chriſtus poſt agni Paſchalis comeſtionem, hujuſmodi ritum conſuetum ſervans, Hymnum prædictum cum Apoſtolis recitavit: quia etiam Hebræi hodie, agno Paſchali carentes, in illa nocte, ſc. Paſchæ, iſtum Hymnum cum azymis ſolemniter, prout poſſunt, cantant. *Hactenus Burgenſis. Quod vero ait, Hebræos Hymnum iſtum appellare* Hallelujah magnum, *adhuc ego nullibi apud Hebræos reperi; ſed tantummodo tum in Talmud, tum in libris Precum, tum Ritualibus vocatur* הַלֵּל Hallèl, *ſc.* Hymnus, *vel* הַלֵּל הַגָּדוֹל Hallèl haggadòl, *h.e.* Hymnus magnus. *Iſte Hymnus nuncupatur etiam* הַלֵּל מִצְרִי Hymnus Ægyptius, *quia in eo fit mentio de exitu populi Iſraelitici ex Ægypto. Hunc Hymnum a Chriſto cum diſcipulis recitatum fuiſſe nemo inficiabitur, qui ipſum religioſe pias Hebræorum cæremonias, & ritus ſemper ſervaſſe cogitaverit. Porro cum in Cœna Paſchali quatuor tantum vini cyathi Hebræis permittantur, ſi quis quintum vini poculum exhauriat,* הַלֵּל הַגָּדוֹל Hymnum magnum *recitare tenetur vel ſtans ante menſam, vel poſt menſam in triclinio, vel extra illud, dummodo* הַסִּבָּה inclinationem *ſervet, quam ſi vel ex oblivione, vel ex malitia prætervierit, ſextum poculum exhaurire cum eodem* הַסִּבָּה inclinationis *ritu tenebitur.*

הלן לְהַלָּן Ultra, ulterius. *Idem eſt, ac* לְהַלָּא.

הִילֵנִי Helena, *regina* לוּד Lydiæ. *Succà fol.* 2.

המא *Aphel Participium* כְּמַהֲמֵי יַמָּא ſicut ſonat mare. Iſa. 17. 12.

הֲמוּנָא, הָמוֹן Strepitus, turba, tumultus: multitudo, copia. Iſa. 13. 4. 2. Reg. 7. 13.

מְהוּמְתָא Idem. Eſth. 1. 10.

הֶמְיָנָא, הֶמְיָן Baltheus, cingulum. Exod. 28. 8. *Plur.* הֶמְיָנִין balthei. Lev. 8. 13.

הִמּוֹ, הִמּוֹן Ipſi. Dan. 2. 34.

המם *Pahel* הַמֵּם Verrere, evertere, purgare. Iſa. 14. 23. *Ithpahel* הִתְהַמֵּם turmatim coire, & congregari, tumultuarie concurrere. Jer. 48. 37. *Item* incidere ſe, cæſuram ſibi inducere. Jerem. 49. 3.

הַמְסָא Quiſquiliæ, excrementum, purgamentum. *Conſtr.* הַמְסַת. Amos 8. 6.

המן הַמּוֹן *Vide in* הכא.

הֶמִינָא Hemina, *pars dimidia ſextarii.* Eſth. 1. 8. *in Targum ſecundo.*

הן Si. *Idem ac* אִן. דִּי הֵן quod ſi. *In eadem ſententia repetitum ſignificat* ſive, *ut* הֵן אִיתַי וְהֵן לָא ſive futurum eſt, ſive non. Dan. 73. 17. הֵן לָא Niſi. וְהֵן etſi, tametſi. *Præterea* הֵן *eſt particula affirmativa*, ſic, ita, etiam, utique, *reſpondetque Hebraico* כֵּן, *& Græco* ναὶ, *idque nititur auctoritate loci* Geneſ. 30. 34. וַיֹּאמֶר לָבָן הֵן Et dixit Laban הֵן Ita, etiam. *Hinc R. Salomon ait,* לְשׁוֹן הֵן קַבָּלַת דְּבָרִים *h. e.* vocabulum הֵן ſignificat Acceptionem verborum, Affirmationem. *Solebant enim antiqui interrogantibus reſpondere* ita, *vel* non, *juxta illud Jacob.* 5. 12. ἤτω δὲ ὑμῶν τὸ ναὶ, ναὶ, ϗ τὸ οὒ, οὔ. *h. e.*

Sit

Sit autem ſermo veſter Eſt; Eſt; Non, Non. *Itaque apud Auſonium*

.... eum multa loquaces
Ambiguis ſererent verbis, contra omnia ſolum
Eſt reſpondebat, vel Non.

הֵן *Vide* הָאן.

הָנֵי Iſti. *Hinc in Targum* לְהָנֵי שִׁבְעָא רַבְנַיָּא Iſtos ſeptem magnates. Eſth. 1. 10.

הֲנָא, הֲנָה, הֲנֵי Utilitatem, commodum, percipere, lucrari, quæſtum facere: utilitatem, commodum afferre, proficere, prodeſſe, utile eſſe. Iſa. 47. 12. Job 35. 3. Jerem. 31. 26. *Aphel* אַהֲנֵי Idem. Ezech. 16. 33. *Ithpahel* אִתְהֲנֵי idem. *Et ſignificatione contraria* בְּלְמָא יִתְהֲנֵי לְמַלְכָּא ne forte perditio afferatur Regi. 2. Sam. 17. 16.

הֲנָאָה Utilitas, uſus, commodum, amœnitas, lucrum, fructus. Jer. 16. 19. Eccleſ. 5. 10.

הֲנָיָה, הֲנָיָה Idem. בַּהֲנִית נַפְשׁ Cum commoditate animæ, *ſive* vitæ. Eccl. 4. 7. *Vulgata* in quiete animæ. *Alii legunt* בַּהֲנָיוּת: מִן הֲנִית בְּנֵי ab uſu balneorum. Lev. 13. 27. *in Jonathane, ſicuti etiam legendum cap.* 16. 29. *pro* הֲוִית.

הֹדוּ הִנְדְּיָא India. Eſth. 1. 1.

הִנְדְּקֵי *Nomen regionis pro Hebræo* חֲוִילָה. *In Targum Jonathanis, & Hieroſolymitano, in quibus legitur* אִנְדְּקָא, *&* הִנְדְּקָיָא Gen. 25. 18. Eccleſ. 2. 5.

הִנְדְּוָאָה, הִנְדְּוָאָה, הִנְדִּי Æthiops: Indus. Jer. 13. 23. *In Bibliis Venetis pro eo* אִירוֹאָה. *Hinc apud R. Jehudà* פַּרְזְלָא הִנְדְּוָאָה Ferrum Indianum.

הנת הִנְתּוּנִין *Hebraice* גֵּבִים Cantherii, trabes, tigna. 1. Reg. 6. 9.

הֲפַךְ Vertere, convertere, evertere, ſubvertere, avertere ſe, convertere ſe, reverti, redire. Deut. 29. 23. *Aphel* אַהֲפַךְ vertere, avertere, convertere; reducere: reddere. Prov. 24. 29. *Pahel* הַפֵּךְ idem. Prov. 15. 1. *Item* reſpondere. *Participium* דִּמְהַפְּכִין qui reſpondent. Prov. 24. 25. *Ithpahel* אִתְהַפַּךְ vertere ſe, verti, converti, mutari. Pſal. 105. 25.

הֲפֵכְתָּא, הֲפֵכְתָּא, הֲפֵכָא Subverſio, everſio. Gen. 19. 29. *Plur.* הֲפֵכָתָא perverſitates. Prov. 16. 30.

הֲפֵיכָה Idem: *Item* perverſitas. *Plur.* הֲפֵיכָתָא perverſitates. Prov. 16. 30.

הוּפְכָא Perverſitas. Prov. 2. 14.

הַפְכָן Perverſus. *Plur.* הַפְכָנִין perverſi. Deut. 32. 20. *in Jonathane. In Targum Hieroſolymitano eſt* תַּהְפְּכָנִין.

מְהַפְּכָנָא Idem. Prov. 16. 28.

מַהֲפֵכְתָּא Subverſio. Deut. 29. 23.

תַּהְפְּכָנוּתָא Idem. Deut. 29. 23. *in Jonathane.*

נְהַפְכְנוּתָא Perverſitas, averſio. Prov. 1. 32.

הפר הִפַּרְכָא Hyparchus, præſes, præfectus. *Græce* ὕπαρχος. *Plur.* הִפַּרְכֵי, הִפַּרְכִין præſides, præfecti. Eſth. 1. 10. & 8. 9.

Digitized by Google

הַפַּרְכְיָא Hyparchia, provincia. *Græce* ὑπαρχία.

הפת הַיִּפְתֵּיקָא, הַפְּתֵיק Apotheca, repoſitorium, theſaurus. Gen. 47. 14. Deut. 23. 22. *in Jonathane.*

הָרַג Occidere, interficere. Thren. 1. 10.

הָרוּג Occiſus, interfectus. *Apud Philippum Aquinatem* הֲרוּגֵי מַלְכוּת Occiſi, *vel* interfecti Regni *eſt locutio Proverbialis. Hoc nomine illi cohoneſtantur, qui in mortem ruunt voluntariam ob Reipublicæ incolumitatem, & Dei gloriam, ut morte ſua* מַלְכוּת Regni, *videlicet Reipublicæ, vel Eccleſiæ dignitatem, & ſalutem tueantur. Rabbini ajunt, hos adeo inſignes, & eximios eſſe, ut reliquis viris ſummis excellentia longe antecellant. Vide Maimonidem in* הלכות יסודי תורה *cap.* 5.

הרה הַרְהֵר Cogitare, ſpeculari, ſcrutari. Num. 21. 6. *in Jonathane.*

הִרְהוּר Cogitatio, ſpeculatio, imaginatio. Jer. 7. 24. *Plur.* הִרְהוּרֵי, הִרְהוּרִין, & הַרְהוּרִין cogitationes. Ezech. 38. 10. & הַרְהֹרִין. Dan. 4. 2.

הרם הַרְמָנָא, הַרְמָן Licentia, facultas, poteſtas: mandatum, decretum. Job 1. 12. & 2. 7.

הרף הַרְפַּתְקֵי Termini certi, ſtatuti, ſolemnitates. Job 12. 5. *Apud Talmudicos* infortunia, calamitates, accidentia.

השע הוֹשַׁעְנָא Hoſanna. *Vox lætitiam, & gaudium ſignificans. Animadvertendum, dictionem* Hoſanna *Hebraice duplici modo ſcribi, vel conjunctim* הושענה, *vel ſeparatim* הושיעה נא. *Si eam ex duabus dictionibus conſtare velis, optime eam interpretaberis*, ſalva quæſo, ſalva nunc, opem fer nunc. *Quilibet enim Linguæ Hebraicæ peritus non ignorat, particulam* נא *deprecantibus inſervire, recteque cum D. Auguſtino ſentient, qui pro interjectione eam habentes* Oſanna vocem eſſe magis affectum indicantem, quam rem aliquam ſignificantem *contendent. Quamvis autem* הושענה Hoſanna *vox unica in duas dictiones reſolvi queat, & quod attinet ad ſignificationem, eadem omnino ſit cum* הושיעה נא, *utpote ab eadem radice Hebraica* ישע *deducta, nihilominus ei* הושענא *unica dictione exaratæ, ſicuti in Kalendariis, & Ritualibus Hebræorum reperitur, diverſa penitus vis, & ſignificatio ſubjecta. Plura ad hanc vocem* הושענה, *vel* הושיעה נא *ſpectantia habebis in Tractatu* סֻכּוֹת *h. e.* de Tabernaculis Hebræorum, *qui alibi nunc ſub prælo eſt.*

השת הַשְׁתָּא *Vide in* שעה.

הָתַל *Hebraice.* Ludificare, deludere, illudere. *Hinc Chaldaice Futurum Pahel* יְהַתֵּל illudet. Eccl. 7. 8.

הִתּוּל Deriſio, illuſio, ludificatio. *Plur.* הִתּוּלִים deriſiones. *R. David* 1. Reg. 18. 19.

התר הֶתֵּירָא, הֶתֵּר, הֵיתֵר Licitum, permiſſum.

Digitized by Google

DICTIONES EX RABBINIS.

ה *Aliquando inſervit Adverbiis, ut* הָתָם Ibi, illic, *ex* תָּם *pro Hebræo* שָׁם. *Sic* הָכָא hìc : הָכְלְתִּי non. *Cæterum apud Rabbinos uſurpatur ut Hebraice.*

ה κατ' ἐξοχὴν τὸ ὄνομα Nomen, *ſc.* Deus. *Ita etiam appellatur nomen Tetragrammaton* יְהוָה.

הָא, הֵא, הֵי En, ecce. וְהָא & ecce, atqui. הָא hic, hæc; iſte. הָאי גַּבְרָא iſte vir. הָאֲנָא ecce me. הֵא כְּדִי ſicuti, tamquam, perinde ac. Dan. 2. 43. *&* הֵא *ad pleonaſmum adhibetur:* הֵי *repetitum ſignificat* ſive, tam, quam. *Apud Talmudicos* הָא *valet* ergo, igitur, age ergo.

הא״א *Abbreviatura. Idem ac* הֲוָה אָמֵינָא Eſſem, *vel* fuiſſem dicens; dicerem; dixiſſem. *Talmudiſtis frequens.*

הָאִדְנָא Nunc, hoc tempore. אִידָּן Tempus, *Talmudice pro* עִדָּן, *&* ה *ſervile eſt ex* הָא.

האה״ל *Abbreviatura. Idem ac* הַמִּלָּה אֲשֶׁר הוּנְחָה לְהוֹרוֹת Dictio, quæ poſita eſt ad ſignificandum. *Frequenter occurrit in libro* אֹהֶל מוֹעֵד *ſynonyma Hebraica complectente.*

הָאן Ubi, ubinam? מִן הָאן unde? *Sic* מֵהָאן unde? *Componitur ex* הָא *&* אָן. *Legitur etiam* הָן *ſine* א.

הא״ע *Abbreviatura. Idem ac* הֶחָכָם אַבֶּן עֶזְרָא Sapiens Abèn Ezrà. *Plerumque dictio* החכם *integra ſcribitur. Vide* א״ע.

הבא הֲבַאי Hyperbole. *Hinc* לְשׁוֹן הֲבַאי hyperbolice. *Scribitur etiam* הֲוַאי *cum* ו.

הבב״ת *Vide* בְּבַת.

הכ״ה *Vide* הקבה.

הֶבֶל Vanitas: vapor, halitus.

הב״ע *Abbreviatura. Idem ac* הָכָא בְּמַאי עָסְקִינָן Hìc de quo agimus? intelligis ne de quo hìc agamus?

הבע״ל *Abbreviatura. Idem ac* הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה Qui, *vel* quod veniat nobis ad bonum noſtrum. *Adhibent de die, vel feſto, vel tempore quolibet futuro. Aliquando* ב *omittitur, remanente* הע״ל.

הבר הֲבָרָה Vocis repercuſſio, ſonus reflexus, echo, tonus. *Conjungitur cum dictione* קוֹל vox. *Apud Grammaticos* ſyllaba, vocalium ſonus.

ה״ג *Abbreviatura. Idem ac* הָכִי גְּרְסִינָן Sic legimus: ſic diſcimus. *In Talmude.*

הַגָּדָה Enarratio, hiſtoria. *De Aggadà vide Diſputationem huic Lexico præmiſſam.*

הָגָה Meditari. הִגָּיוֹן Logica, Dialectica. *Sic dicitur, quia in meditatione, & rationis uſu verſatur.* הֶגְיוֹנִי Logicus, Dialecticus. הַגָּהָה *Vide* נְגַהּ.

הג״ה *Abbreviatura. Idem ac* הַגָּהַת הַמְחַבֵּר Animadverſio, admonitio, cenſura Auctoris. *Tunc uſurpata reperitur, cum Auctor aliquis alterius Auctoris textui annotationes, ſcholia, aut caſtigationes adjicit. Indicat etiam* ה *poſtremum* הַכּוֹתֵב

Scri-

Scriptorem. *Ut autem annotatio magis appareat, dictio* הַגָּהָה *tota ſcribitur cum virgulis.*

אֶגְמוֹן הַגָּדוֹל הֶגְמוֹן הגם Epiſcopus. Pontifex Maximus.

הָגוּן הגן Honeſtum, decens, conveniens, aptum, decorum, idoneum. מְהוּגָּן Idem. הוּגָן honeſtas, decus. אִשָּׁה הֲגוּנָה mulier honeſte agens. Gen. 24. 12. *Plur. maſc,* אֲגוּנִין honeſti, idonei.

הה״ר *Abbreviatura. Idem ac* הֵיכִי דָּמֵי Quomodo videtur? quomodo habet ſe? 2. הוּא דֶּרֶךְ Eſt via, mos, conſuetudo. 3. הַיְנוּ דִּכְתִיב Illud eſt, quod ſcriptum reperitur. *Pro* הַיְנוּ, *vel* הַיְינוּ *poteſt etiam legi* הוּא, *vel* הַהוּא. 4. הָכִי הַרְשִׁינָן Sic explicamus. 5. הוּא דְּאָמְרֵי Illud eſt, quod dicunt, *nimirum* אֱנָשֵׁי homines הַחֲכָמִים Sapientes, *aut aliud hujuſmodi.*

הָדָא, כְּהָדָא, *vel* כַּהֲדָא In hunc modum.

הד״א *Abbreviatura. Idem ac* הַיְנוּ דְּאָמְרֵי אֱנָשֵׁי Illud eſt, quod dicunt homines. *In uſu eſt apud Talmudiſtas proverbium, adagium, vel dicterium aliquod in medium adducentes.* 2. הַכֹּל דִּבּוּר אֶחָד Omnia ſermo unus ſunt. *Uſurpatur, cum idem diverſis verbis dicitur. Præponitur etiam ei copula* ו, *ut* והד״א Et omnia ſermo unus ſunt.

לַהֲדָדֵי, הֲדָדֵי Continuo, continenter: ſimul, una, pariter.

אַהֲדָדֵי Invicem. *Item una, ſimul.* אַהֲדָדֵי לַהֲדָדֵי ſibi invicem, ad invicem.

בַּהֲדֵי, הֲדֵי Dum, donec; una, ſimul: apud, juxta, prope, per: propter, cum. בַּהֲדַיְהוּן cum eis, apud eos. *Scribitur &* בְּהָדֵי. *Cum* א *in fine* בַּהֲדָא. *Reperitur etiam* בַּהֲדֵי. *Jod aliquando eſt affixum: ut* גִּירֵי שַׁדַּי בַּהֲדִי Sagittæ Omnipotentis erant in me. בַּהֲדָנָא *nobiſcum.* בַּהֲדָךְ apud te. *Dicitur etiam* בַּהֲדָדֵי ſimul, una, meeum. לְהָדֵי, לַהֲדֵי circa, juxta. *Item* verſus, ex adverſo לַהֲדֵי יוֹמָא verſus diem, *i. e.* כְּנֶגֶד הַשֶּׁמֶשׁ.

בְּהֶדְיָא, הֶדְיָא Palam, clare, perſpicue, manifeſte, aperte. *Deducitur ex Græco* ἰδίᾳ.

שֵׁמוֹת הֶדְיוֹטוֹת Nomina vulgaria, communia.

הֲדַר Reverti, redire. הֶדֶר reditus. *Hinc* הֲדַר הַתַּלְמוּד reditus diſciplinæ, orbicularis diſciplina, Encyclopædia. *Adverbialiter* rurſus, iterum, denuo. הַדְרָן עֲלָךְ reduc ſuper te, repete.

ה״ה *Abbreviatura. Idem ac* הוּא הַדִּין Par ratio; idem judicium. *Cum ſervili* וה״ה. 2. הֲלֹא הוּא Nonne eſt? *Uſurpatur in principio Epiſtolarum, cum ille nominatur, cui ſalus dicitur. Apud Latinos hujuſmodi interrogatio locum non habet. Cum ſervili* וה״ה. 3. הָאִישׁ הַגָּדוֹל Vir magnus; *vel* הַנֶּשֶׁר הַגָּדוֹל Aquila magna; *vel* הֶחָכָם הַגָּדוֹל Sapiens magnus; *vel* הָאֵשֶׁל הַגָּדוֹל arbor magna. 4. הַיְנוּ הַךְ, *vel* הַיְינוּ הַאי Illud ipſum eſt, *vel* הַנֵּי הַךְ Iſta ſunt, *vel* הוּא הַדָּבָר Id eſt, illud eſt. *Talmudiſtis frequens.*

Ab-

הה״ד *Abbreviatura. Idem ac* הַיְנוּ הַךְ דְאִתְּמַר Illud ipſum eſt, quod dicitur, *vel* דְאָמַר quod dicit, *vel* דְאָמְרֵי quod dicunt, *vel* הָדָא הוּא דִכְתִיב Illud eſt, quod ſcriptum legitur. *Crebro in Zohar occurrit, cum aliquis Sacrarum Litterarum locus citatur. In Talmud Hieroſolymitano ſcribitur* הִיא.

הממ״כ *Abbreviatura. Idem ac* הָאִישׁ הַגָּדוֹל מְנוּחָתוֹ כָבוֹד Vir eximius, cujus requies ſit glorioſa. *Id uſurpant de viris eximiis, qui mortui ſunt.*

הה״ר *Abbreviatura. Idem ac* הֶחָכָם הַגָּדוֹל רַבִּי Sapiens ille magnus Rabbì N. *Solet ſequi nomen, ut* שִׁמְעוֹן Simeon: *vel* הַקָּדוֹשׁ הָרַב רַבֵּנוּ Sanctus ille magnus Rabbinus noſter.

הָוָה Eſſe, *Hebraice.* הֹוֶה ens, exiſtens, præſens. *Apud Phyſicos* generabile. *Scribitur etiam* הוֹוֶה. *Apud Grammaticos* לְשׁוֹן הֹוֶה Tempus præſens. *Plur.* הוֹוִים exiſtentes. נִתְהַוָּה, הִתְהַוָּה fieri, effici, gigni. הֲוָיָה eſſentia, exiſtentia, ortus, generatio, ens.

הוֹאִיל Poſtquam, quandoquidem, cum. *Requirit ſemper poſt ſe* וְ, ut הוֹאִיל וְהִזְכִּירוֹ poſtquam ejus meminit: הוֹאִיל וְכֵן הוּא poſtquam ita eſt.

הוֹדוּ India.

ה״ז *Abbreviatura. Idem ac* הַיְנוּ זֶה Ecce illud eſt: *vel* הֲרֵי זֶה Ecce ille, *vel* illud. *Sæpe in Rambàm, & Rabbì Salomonis Commentariis occurrit.*

הח״ר *Abbreviatura. Idem ac* הֶחָכָם רַבִּי Sapiens ille Rabbì. *Solet nomen ſequi.*

ה״י *Abbreviatura. Idem ac* הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ Dominus, qui benedictus ſit. *Sæpe ei inſeritur* ש. *Vide* הש״י.

הֵי *Particula, ut Hebraice* אֵי, *quæ variis vocibus præfigitur: ut* הֵיאַךְ quomodo: הֵידֵין iſte: tunc.

הֵילְכָךְ Propterea. *Aliquando disjuncta reperitur, ut* הֵי כְ *&* הֵי כְדֵי. *Sic* הֵיכְדֵין *&* הֵיכְמָא *&* הֵיכָמָא ſic, ſicut, quemadmodum.

הֵידֵי Tunc. *Invenitur in poſterioribus Paraphraſtis.*

הֵיוּלִי Materia; materia prima *apud Philoſophos, & Phyſicos.* כֹּחַ הֵיוּלָאנִי potentia materialis. *Fœm.* הַהִיוּלָאנִית. *A Græco* ὕλη. בִּלְתִּי הֵיוּלָאנִי immaterialis, ſine materia.

הֵיךְ, הֵיכְמָה, הֵיךְ מָה, הֵיכְנָא Sicut, veluti, ceu, juxta, ſecundum, quaſi, quemadmodum: הֵיכִי דְ Sic, ſicut. *Interdum per pleonaſmum ſequitur* כ, *ut* אֵיךְ כִּשְׁמָךְ ſicut nomen tuum.

הֵיכָן Ubi, quomodo? מֵהֵיכָן unde? הֵיכְנָה ſic, ita, ſicut. *Interdum legitur* הֵכְנָה *ſine Jod in Bibliis Venetis.*

הֵימֶנּוּ Ab eo. הֵימֶנָּה ab ea. *Talmudicum. Sic* הֵימָךְ *pro* מִמְּךָ a te.

הַיְנוּ, *&* הַיְינוּ Hoc eſt, illud eſt. *Componitur hæc dictio ex Verbo* הָיָה eſt, *& affixo* נו, *ſicuti apud Hebræos* יֶשְׁנוּ *&* יִלְכְּדֻנוּ Prov. 5. 22. *Adduntur ei aliæ particulæ; ut* הַיְנוּ הַךְ idipſum eſt. הַיְינוּ כַךְ id ita eſt. הַיְינוּ הָאִי ille ipſe eſt.

Hic,

הָךְ Hic, huc.

הָכָא Hic, huc. *Si in eadem ſententia repetatur, ſignificat* hic, illic. *Interdum ei inſeritur* ל, *ut* הָלְכָא, *& in Bibliis Venetis plerumque* הַלְכָא.

הכ״דא *Abbreviatura. Idem ac* הֵיכְמָא דְאָמַר Sicut dicit, *vel* dicitur. *In Talmude.*

הָכִי Sic, ita, הֲפִילוּ הָכִי Etſi ita ſit. אַדְאָכִי interim, interea. מִשּׁוּל הָכִי propterea. הָכִי *etiam ſignificat* tantumdem, *&* כָּל הָכִי tantopere *apud Talmudicos.*

ה״ל *Abbreviatura. Idem ac* הֲוָה לֵיהּ Erat ipſi. *Poſt hanc abbreviaturam ſæpe reperitur Infinitivus* לְמֵימַר dicendum, לְמִכְתַּב ſcribendum, *vel aliud ſimile.*

הָלָא, הַלָּא, לְהַלָּא Ultra, ulterius, illuc, longe, procul. *Hieroſolymitane* לְהַלָּן.

הַלְוַאי, הַלְוַי Utinam. *Plerumque ſequi ſolet* דְ *aut* ו.

הָלַךְ Ire, ambulare, *Hebraice*. הֲלָכָה Expoſitio, *ſive* lectio ex Gemara, Juris conſtitutio, ſententia, traditio *uſu, & conſuetudine recepta, juxta quam vivendum.*

הִלְכְתָא Via, iter, ambulatio, inceſſus; mos, conſuetudo, ritus, ratio. *Idem etiam, ac* הֲלָכָה.

הָלְכָא Huc. *Videtur eſſe pro* לְהָכָא.

ה״לל. הו״לל. *Abbreviatura. Idem ac* הָיָה לוֹ לוֹמַר Erat ei dicendum; *vel Talmudice* הֲוָה לֵיהּ לְמֵימַר. *Aliquando ei inſeritur* ו, *ut* הו״לל, *& cum ſervili*, שהו״לל Quod erat ei dicendum.

הַלָּלוּ Iſti, iſta. *Numeri pluralis.*

הל״מ *Abbreviatura. Idem ac* הֲלָכָה לְמשֶׁה מִסִּינַי Traditio Moſis a monte Sinai. *Utuntur quotieſcumque Traditiones ſuas a Moyſe in monte Sinai a Deo acceptas ejus auctoritate probare conantur.*

לְהַלָּן הלן Illic, ibi: ultra, ulterius, longe, procul. *Loco, & tempori inſervit, ut Hebraicum* הָלְאָה.

ה״מ *Abbreviatura. Idem ac* הָנֵי מִלֵּי Hæc, iſta verba, iſtæ res: בה״מ Iſtis verbis: וה״מ Et hæc verba, hæ res. *In Talmude.* 2. הָכִי מָאי Sic. *Ante, & poſt ſe aliquid requirit; ut* אי ה״כ למימר Si ſic eſt, quorſum dicendum? *In Talmude.*

המ״דא *Abbreviatura. Idem ac* הֵיךְ מַה דְאָמַר *vel* הֵיכְמָה Quomodo eſt, quod dicit, *ſc.* הַפָּסוּק verſus Biblicus: juxta id, quod dicitur: *vel* הַיְנוּ מַה דְאָמַר Illud eſt, quod dicit, *nimirum* Sacra Scriptura. *Quoties locum ad ſententiam ſuam ex Sacris Litteris petitum confirmandam in medium afferunt, hac abbreviatura utuntur.*

הִימָנוּ, הֵימֶנּוּ *Vide ſupra.*

ה״נ *Abbreviatura. Idem ac* הָכִי נָמֵי Sic etiam; hic quoque. *In Talmude.*

הֵן Si. *Si repetatur in eadem ſententia, ſignificat* ſive. *Apud Rabbinos interdum affirmat:* ita etiam, eſt. *Interrogationi etiam inſervit* num, an? דִּי הֵן quod ſi. הֵן לָא ſi non. וְהֵן etſi, tametſi: ecce.

הָן Ubi?

הָנֵי Iſti, iſta.

Com-

הֲנָה, הֲנָא Commodum, utilitatem, voluptatem percipere, *vel* afferre, prodeſſe, utile eſſe, lucrari. *Niphal* נֶהֱנָה Idem. הֲנָאָה Utilitas, commodum, lucrum: amænitas.

הַנְדֵּס Metiri. מוֹפְתִים הַנְדָּסִיִּים Demonſtrationes Geometricæ. מְהַנְדֵּס Geometra. *Plur.* מְהַנְדְּסִין Geometræ.

הנ״ל *Abbreviatura. Idem ac* הַנִּזְכָּר לְמַעְלָה Quod commemoratum eſt ſupra; *vel* qui *&c. Cum* ו, *vel alia ſervili etiam adhibetur, ut* והנ״ל, בהנ״ל.

הנ״ר *Abbreviatura. Idem ac* הַנַּעֲלֶה רַבִּי Excellens Rabbi. *Sequitur ſemper nomen. Vel* הַנִּכְבָּד Honoratus: *vel* הַנָּגִיד Princeps: *vel* הַנָּדִיב Munificus, *aut aliud hujuſmodi.*

הס״ר. הסה״ר *Abbreviatura. Idem ac* הַרְמֵז, *vel* הוּא סוֹף דִּבּוּר Iſte eſt finis ſermonis, *vel* textus hujus. *Aliquando ei præponitur copula* ו, *ut* והסה״ר.

הער״ב. הער״ה *Vide in littera* ע.

הָפַךְ Vertere, *Hebraice*. הֶפֶךְ Diverſum, contrarium: contra. לְהֶפֶךְ E contrario. הִפּוּךְ Inverſio, converſio.

וָו הִפּוּךְ Vau converſionis *apud Grammaticos*. הִפּוּךְ הָאוֹתִיּוֹת Inverſio litterarum, *h. e.* tranſpoſitio. מִשְׁפָּטִים מִתְהַפְּכִים Propoſitiones contrariæ, *apud Logicos.*

תַּהֲפוּכוֹת Contraria.

להע״ול *pro* לְסוֹף הָעוֹלָם ad finem Mundi.

הפ״ *Abbreviatura. Idem ac* הָכִי פֵּירֵשׁ Sic interpretatur: והפ״ Et ſic interpretatur: *vel* הָכִי פֵּירוּשׁוֹ Sic interpretatio ejus.

הק״ *Abbreviatura. Idem ac* הָא קָשֶׁה Ecce difficile eſt: ecce objici poteſt. והק״ Et ecce objicitur, difficilis objectio eſt. 2. הָכִי קָאָמַר Sic dicit: דהק״ Quia ſic dicit. 3. הַאי קְרָא Hic verſus Biblicus: hic locus Scripturæ: hoc dictum. *In Talmude frequens.* 4. הָכִי קָתָנֵי Sic docet; ſic vult; ſic tradit. *In Talmude uſitata. Cum ſervili* והק״.

הקב״ה *Abbreviatura. Idem ac* הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא Sanctus benedictus ille. *Ita per periphraſim* Deus *appellatur. Chaldaice autem* קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. *Sæpe,* ק *omiſſo, ſcribitur tantummodo* הב״ה, *aut dictio prima tota exaratur, ut* הַקָּדוֹשׁ ב״ה.

הק״ל *Abbreviatura. Idem ac* הַקּוֹדֵם לָבוֹא Anticipans venire. *Adhibetur in Epiſtolis, ex. gr. cum dicitur:* reſponſum da ע״י הק״ל per manum primum venientis, *ſc.* primi tabellarii.

הקט״ל *Vide* קט״ל.

הק״ר *Abbreviatura. Idem ac* הַקָּדוֹשׁ רַבִּי Sanctus Rabbi. *Nomen ejuſdem ſequitur.*

הֶקֵּשׁ Syllogiſmus, ratiocinatio, comparatio, propoſitio. *Vide* קשש.

הו״ר *Abbreviatura. Idem ac* הוֹשַׁעְנָא רַבָּא Hoſchanà rabbà, *h. e.* Hoſanna magnum. *Hoc nomine appellatur ab Hebræis Feſtum Tabernaculorum a Deo Levit. 23. inſtitutum, de quo vide Lexicon noſtrum Hebraicum typis Seminarii Patavini editum 1732.*

pag. 313. 314. *&* 356. *Celebratur per integram hebdomadam, preceſque in hoc Feſto recitandæ Salvandi, & Salutis vocabula continent, atque adeo pleræque ab iis incipiunt. Hinc* אֵל לְמוֹשָׁעוֹת Deus omnis ſalutis. לְמַעַנְךָ אֱלֹהֵינוּ הוֹשַׁעְנָא Propter te, o Deus noſter, ſerva nunc. לְמַעַן אֲמִתָּךְ הוֹשַׁעְנָא Propter veritatem tuam opem confer nunc &c. *Hujuſmodi autem preces per metonymiam* הוֹשַׁעֲנוֹת Hoſannòth *dicuntur, ut* אוֹמְרִים הוֹשַׁעֲנוֹת Dicunt Hoſannòth, סֵדֶר הוֹשַׁעֲנוֹת Ordo Hoſannòth, *videlicet precum in die Feſto* הוֹשַׁעְנָא רַבָּא Hoſchanà rabbà *recitandarum. Vocatur etiam* הוֹשַׁעְנָא *faſciculus ſalicum in hoc Feſto geſtandus, & agitandus, quia in ejus agitatione proferunt ſubinde* הוֹשַׁעְנָא Opem fer nunc. *Vide Judæorum* מִנְהָגִים, Minaghìm, *h. e.* libros Rituales.

הרא״ם *Abbreviatura. Idem ac* הֶחָכָם רַבִּי אֵלִיָּה מִזְרָחִי Sapiens R. Elias Orientalis. *Ab hoc Rabbino exarata fuit* בֵּיאוּר Declaratio *in Commentaria R. Salomonis.*

הרא״ש *Abbreviatura. Idem ac* הָרַב רַבֵּנוּ אָשֵׁר Dominus Doctor noſter Achèr. *Talmudicus Rabbinus eximius fuit, mortuuſque eſt anno Chriſti* 1248.

הֲרֵי En, ecce: certe: nonne? numquid? הֲרֵינִי ecce me.

הר״ר *Abbreviatura. Idem ac* הָרַב רַבִּי Ampliſſimus Rabbinus. *Solet ſequi nomen, veluti* Abèn Ezrà.

הש״י *Abbreviatura. Idem ac* הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ Dominus qui benedictus ſit. *Solent ei præponi ſerviles, ut* שהש״י, והש״י &c.

הִרְהֵר הרר Imaginari, ſcrutari, ſpeculari, cogitare. הִרְהוּר cogitatio.

הַשְׁתָּא Nunc. *Contractum eſt ex* הָא שַׁעְתָּא Hac hora, hoc momento: מֵהַשְׁתָּא Ex nunc, deinceps.

הָתָם Hic, illic; huc, illuc. *Compoſitum eſt ex* ה, *&* תָּם, *quod idem eſt, ac* שָׁם.

הֶתֵּר Permiſſum, licitum. *Ejus oppoſitum* אִסּוּר vetitum.

מוּתָּר Licitum, permiſſum. הוּתְּרוּ permiſſi fuerunt: הִתִּירוּ permiſerunt.

INCIPIENTIA

A ו

ו *Apud Chaldæos, & Hebræos in numeris valet ſex, & cum duobus punctis ſuperne appoſitis* ו̈, *vel lineola* וְ, וֿ *ſex mille, idemque fere in omnibus ſignificat, & præſtat, ac apud Hebræos, niſi quod Præteriti, ac Futuri ſignificationem non convertit. Ab uncorum forma littera* ו *& figuram, & nomen nacta eſt. Unci* ו *figuram referentes ſuperne ad ornatum columnis adjiciebantur, ex quibus velamina, & cortinæ* pen-

pendebant. Attamen Mercerus vult, hujuſmodi uncos ad hoc columnarum capitibus affixos fuiſſe, ut ex iis pecudes offerendæ ſuſpenderentur, ibi excoriarentur, earumque exta eruerentur.

וָו Uncus, uncinus. *Plur.* וָוִין Unci. Exod. 38. 28. *Conſtr.* וָוֵי עַמּוּדַיָּא Unci columnarum. Exod. 27. 10.

וַי ,וִי וַי Heu, væ. Iſa. 1. 4. Heus. Iſa. 55. 1. Prov. 31. 2.

וִלּוֹן וִילוֹן, וֵילוֹן Velum, aulæa, cortina, tapetes. *In Targum* וֵילָתָא velum. *Plur.* וִילָוֵי & וֵילָוָת, וִילָוָן vela. Exod. 27. 9. & וִילָוָת Exod. 35. 13. *Talmudiſtæ habent* וִילָאוֹת vela.

וִלָּת וֵילָתָא Idem.

וֶסֶת Conſuetudo. *Per ſynecdochen* conſuetudo mulieris menſtrua, tempus menſtruum, fluxus menſtruus. Lev. 15. 31. *Plur.* וְסָתוֹת Menſtrua. *In Niddà cap. 9. in Miſnà*.

וֶרֶד וַרְדָא, וָרְדָא Roſa. Cant. 2. 2. *Plur.* וַרְדִּין roſæ. Cant. 7. 2. *Apud Talmudiſtas, & Rabbinos* וַרְדָּא כוּמְקָא Roſa rubra. וַרְדָא חִוָּרָא Roſa alba. וֶרֶד חָדָשׁ Roſa recens. גִּנַּת וְרָדִים Hortus roſarum. מֵי וַרְדִּין Aqua roſarum, roſacea. שֶׁמֶן וֶרֶד Oleum roſarum. *Hinc tritum illud apud Judæos, in quo maxime gloriantur,* יָפָה עֲנִיוּתָא לְיִשְׂרָאֵל כְּוַרְדָּא כוּמְקָא לְסוּסְיָא חִוָּרָא *h. e.* Decora eſt afflictio Iſraelitis, ſicuti roſa rubra equo albo. *Ita etiam :* יַנְקוּתָא כְּלִילָא דְוַרְדָּא סְבוּתָא כְּלִילָא דְחִילְפֵי *h. e.* Pueritia eſt quaſi ſertum roſæ: ſenectus eſt ſimilis ſerto urticarum.

וָתָא Ciconia: *aliis* milvus: *aliis* cornix. *Nomen avis immundæ. Deut. 14. 13. in Talmud Hieroſolymitano.*

וְתַן Nervus. *Plur. emphat.* וְתַנַיָּא nervi. Job 40. 12.

וְתַר יוֹתְרָן *Vide in* יתר.

DICTIONES EX RABBINIS.

ואש *Abbreviatura. Idem ac* וְאֵלֶּה שְׁמוֹת Et Exodus.

ואשר *Abbreviatura. Idem ac* וְאֵלֶּא שְׁמוֹת רַבָּא Gloſſa magna in Exodum.

ובכא *Abbreviatura. Idem ac* וּבְכָל־אֶחָד Et in unoquoque.

וגו *Abbreviatura eſt, pro* וְגוֹמַר Et reliqua, & cætera.

וַדַּאי Confeſſum, certum: quod in confeſſo eſt, indubitatum. בְּוַדַּאי Certo, in confeſſo. *Plur.* וַדָּאִין ,וַדָּיָא Certa, indubitata, *apud Maſorethas.*

ודהדע *Abbreviatura. Idem ac* וְדִבְרֵי הַיָּמִים דָּנִיֵּאל עֶזְרָא Libri Chronicorum, Daniel, Eſdras. *Adhibetur hæc abbreviatura in Maſora magna.*

הוֹדָאָה Confeſſio, celebratio. וִידּוּי Confeſſio formularis peccatorum *ordine alpha-*

betico diſpoſita, quæ habetur inter preces יום הכיפור *diei feſti* propitiationis *dicti*.

התודה Confiteri.

והאר *Abbreviatura. Idem ac* והא אמר רבי Et ecce dicit Rabbi. *Deinde ejus nomen ſequitur, qui dicit. In Talmude.*

והמב *Abbreviatura. Idem ac* והוא מובן בנקל Et hoc intelligitur facile. Facile intellectu eſt. *Sæpe occurrit in Commentario in Morè Nevuchìm.*

וי, וי Væ: heu, hei: heus: וי לך Væ tibi: וי לכון væ vobis: וי על ד Væ ſuper eos, qui &c. *Hieroſolymitane idem eſt* וי, *ac* והאי & ille, *ut* וי דאמר & is, qui dicit.

התוכחות ,ויכוח Diſputatio, *a* יכח. *Libellus quidam circumfertur inſcriptus* אגרת הויכוח Epiſtola diſceptationis, *in quo per dialogum diſputatur, an Philoſophia, & Theologia ſibi invicem adverſentur.*

ויקר *Abbreviatura. Idem ac* ויקרא רבא Gloſſa magna in Leviticum.

ויח *Abbreviatura. Idem ac* ויונתן תרגם Et Jonathan transfert. *Fuit Interpres Chaldaicus Prophetarum. De eo vide Diſputationem noſtram huic Lexico præmiſſam.*

וכתי *Abbreviatura. Idem ac* וכן תרגם יונתן Et ſic transfert Jonathan. *In Commentariis.*

ולד Puer. *Plur.* ולדות *a radice* ילד.

וילון Velum, velamen, aulæum, cortina, tapetes. *Plur.* וילאות vela *apud Talmudicos.*

ולמר *Abbreviatura. Idem ac* ולמן דאמר Et ei, qui dicit. *Uſitata in Talmude.*

ולמל *Abbreviatura. Idem ac* ולא מצי למימר Nec poteſt dici. *In Talmude.*

וסת Conſuetudo. *Per ſynecdochen*, conſuetudo mulieris menſtrua, fluxus menſtruus. *Plur.* וסתות menſtrua.

ועד Congregatio, conventus, cœtus.

ופגין *Abbreviatura. Idem ac* ופרץ גדר ישכנו נחש Diruens ſepem, mordebit eum ſerpens. Eccleſ. 10. 8.

וצע *Abbreviatura. Idem ac* וצריך עיון Et opus habet conſideratione. *In Commentariis.*

ורדא ,ורד ,*vel* ורדא ,ורד Roſa.

ושט Æſophagus, gula. *Item* foramen anguſtum inſtar gulæ.

ותיק Pius, ſanctus, juſtus, probus. *Aliis* doctus, peritus.

ותר ,ותרן Dives, affluens, prodigus. *Fæm.* ותרנית prodiga. ותרנותא Abundantia, affluentia, copia, liberalitas. *Reperitur etiam* וותרן *cum duplici Vau, ad indicandam conſonam Vau.*

INCIPIENTIA

ז A

ז *In numeris tum apud Chaldaeos, tum apud Hebraeos valet ſeptem. Si ei duo puncta ſuperne apponantur* ז̈ *, vel lineola ſubjiciatur* ז̱ *, vel* ז̱ *, ſignificat 7000.*

זְאַן , זַאֲנָא Ramus, ramuſculus, *ſic dictus, quia ſubinde a vento movetur, a* זוּן moveri. Job 14. 9. *Plur.* זָאוִין rami. *Emphat.* זַאוַיָּא rami. Pſal. 104. 12. *Cum aff.* זָאוֵיהוֹן ramos ſuos. Deut. 28. 15. *in Jonathane.*

זְבַד Donare, dotare. Gen. 30. 20. *in Jonathane.*

זְבוּד Dos, donum. *Plur.* זְבוּדִין Dotes.

זְבַל , זְבֶל זְבַל Stercus, fimus. 2. Reg. 9. 38.

זְבַן Emere, redimere. Gen. 25. 10. Ruth. 4. 5. *Pahel* זַבֵּן vendere. Lev. 25. 27. *Proverbium apud Talmudicos.* זַבֵּן וְלָא תֵיזוּל Vende potius, quam pauper fias, *h. e.* Vendenda ſupellex, & negotiandum pecunia, antequam paupertatem patiaris. *Aliud* זְבַנְתְּ קְנִיתְ זַבֵּן אוֹבִיד Emiſti, ditior factus es: vende, perde. *Hac eſt huic Proverbio ſubjecta ſententia.* Qui emit, pro pecunia expenſa habet mercem, quam retinet: qui vero vendit, pecuniam accipit, quæ non retinetur, ſed rurſus expenditur. *Utuntur etiam vulgari Proverbio de iis, qui emunt; & cum damno vendunt.* זָבֵן וְזַבֵּן תַּגָּרָא אִיקְרֵי Emens, & vendens, mercator vocatur. *Ithpahel* אִזְדַּבַּן emi, redimi: vendi, venumdari. Iſa. 50. 1. Eſt. 7. 4.

זְבִין Emptus, emptum. Gen. 17. 12. *Plur.* זְבִינִין empti.

זְבִינָא , זְבִנְתָּא Emptio: venditio: merx, *quæ venditur.* כְּסַף זְבִינוֹהִי Pecunia venditionis ſuæ. Lev. 25. 50. שְׁטָרָא דִזְבִינֵי Litteræ emptionis. Jerem. 32. 12. *Plur.* זְבִינִין Merces. Levit. 25. 14. *Hinc Talmudicum Proverbium* אַרְחָלָא אַכְרָעָיךְ זְבִינָךְ זַבֵּן Dum adhuc eſt arena in pedibus tuis, emptum tuum, *videlicet* mercem tuam vende, *h. e.* Cito vendendum, ut lucrum in alias merces impenſum tanto citius creſcat.

זְבוּן Venditio. Lev. 25. 42.

זָבוּנָא Emptor. Eſth. 3. 11. *in Targum ſecundo, &* זָבְנָא Iſa. 24. 2.

מְזַבְּנָא , מְזַבְּנָנָא , מְזוֹבְנָנָא Venditor. Ezech. 7. 12. Iſa. 24. 2.

זבר זִבּוּרָא Apis. Lev. 11. 20. *Emph.* זִבּוּרְתָּא veſpa: crabro. *Plur.* זִבּוּרִין. *Conſtr.* זִבּוּרֵי. *Fœm.* זִבּוּרִיתָא apes. Pſal. 118. 12. *Talmudici ad Deut.* 14. 19. *in Jonathane* תִּמְצָאֶן אוֹתוֹ רָעוֹת רַבּוֹת וְצָרוֹת Obvenient ei mala multa, & adverſa: *Quærunt, quænam ſint* רָעוֹת רַבּוֹת וְצָרוֹת, *reſpondent.*

הָדוּר Honoratus, honeſtus: tortuoſum, rotundum, reflexum, inæquale. Jon. 41. 2. *Hinc* בֵּית הֲדוּרֵי locus tortuoſus.

הַדְרָא, הֲדַר Honor, gloria, decus, majeſtas. Prov. 31. 25. Dan. 5. 18.

הוּא, הוּ Ille, ipſe: illud, ipſum. *Dicitur etiam* אִיהוּ *&* אִינְהוּ. *Plur.* אִינּוּן, אִנּוּן illi, ipſi. *Talmudice* נִנְהוּ, *quæ ſine vocalibus ſcribuntur cum* י, *ut* אינון, נינהו. *Fœm.* הִיא, אִיהִי illa, ipſa. *Talmudice* נִיהִי, נִיהָא, אִיהָא, אִינָא. *Plur.* הִנֵּין, אִינִּין illæ, ipſæ. *Talmudice* אִנְהִי, נִנְהִי. *Apud Kabbaliſtas* הוא *eſt unum ex nominibus Dei*.

הֲוֵי, הֲוָה, הֲוָא Eſſe. Gen. 1. 3.

הָוְיָא *Vide in* הון.

הוּךְ, הָךְ Ire, ambulare, proficiſci, vadere: venire, pervenire. Geneſ. 24. 56. Deut. 29. 18. 2. Reg. 4. 4.

הוּן, הָוְנָא, הַוְיָנָא, אֲוּוּנָא Mens, ratio, intellectus. Prov. 5. 19. & 28. 26. *Cum aff.* אֲוָנָךְ mens tua. Prov. 31. 5.

הוּזם הֲזָמֵי, אִזְמֵי Sentis, ſpina. Job 31. 40. *In Venetis* הוּזְמֵי.

הִי *Hæc particula vocibus diverſis præfigitur, ſicuti Hebraicum* אֵי, *ut* הֵידֵין tunc: הֵידָא quænam, qualis. *Vide etiam in* דֵּין.

הֵיךְ, הֵיכְמָא, הֵיכְדֵין Quemadmodum, ſicut, veluti, ceu, quaſi, quomodo, ſic, ita. Pſal. 42. 2. *In Jobo, Pſalmis, & Proverbiis ſæpe uſurpatur pro* כ *ſimilitudinis. Si ſibi in duplici membro reſpondeat, repetitum ſignificat* quemadmodum, ita. *Interdum poſt pleonaſtice ſequitur* כ, *ut* הֵיךְ כְּמַיָּא ſicut aqua, Pſal. 22. 15.

אֵיךְ נָא, אֵיךְ מָה Sic, ita, ſicut. Pſal. 48. 9.

הֵיכָא, הֵיכִי Ubi, ubinam? Iſa. 49. 21. לְהֵיכָא Quo? מֵהֵיכָא Unde? כָּל אֵיכָא Ubicumque. כִּי הֵיכִי Ut, eout. הֵיכִי דִּי Sic, ſicut, ut. אֵיכָן Ubi? ubinam? quomodo? מֵהֵיכָן Unde? עַד הֵיכָן Quouſque?

הִין, הִינָא Hin, *menſura liquidorum continens duodecim logos; logus autem ſex ova*.

הכא *Vide in* כָּא.

הֵיכְדֵין, הָכְדֵין Quomodo. *Vide in* הֵיךְ.

הכי Sic, ita: מְטוּל הָכִי propterea. Pſal. 49. 15. כָּל הָכִי tantopere.

הכל הֵיכַל, הֵיכְלָא Templum, palatium. Ezech. 41. 4. *Plur.* הֵיכְלִין palatia. Hoſ. 8. 14. *Emphat.* מִן אֵיכְלַיָּא e palatiis. Pſal. 45. 9. *Rabbini ex terna repetitione* הֵיכַל יְיָ, הֵיכַל יְיָ, הֵיכַל יְיָ Templum Domini, Templum Domini, Templum Domini Jer. 7. 4. *colligunt, & inferunt, Templa fore tria. Quare tertium adhuc præſtolantur. Propterea in Nazir fol.* 31. *ſcriptum reliquerunt* תְּרֵי חֲרוּב וּשְׁלִישִׁי יַעֲמוֹד לְעוֹלָם Duo vaſtata ſunt, tertium autem ſtabit in æternum. *Olim etiam erat in uſu hæc jurandi formula* הֵיכַל per Templum. *Huc alluſiſſe videtur Chriſtus temerarium Phariſæorum juramentum reprehendens Matth.* 23. 16. Οὐαὶ ὑμῖν ὁδηγοὶ, τυφλοὶ,

φλοὶ, οἱ λέγοντες· ὃς ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ ναῷ, οὐδέν ἐστιν. Væ vobis duces cæci, qui dicitis: quiſquis juraverit per Templum, nihil eſt.

הָכֵן, הָכֵן Sic: ita. *Solet præcedere* הֵיךְ, *vel* אֵיךְ, *ut* דְּאֵיךְ תַּרְעָא הָכֵן הוּא רָם רָמָא ſicuti porta eſt alta, ſic ipſe eſt elatus. Prov. 23. 7.

הלא לְהַלָּאה, *&* לְהַלָּא Ultra, ulterius, longe, procul. Gen. 19. 9.

מִן הָאל Ultra. Iſa. 18. 2.

הלב הַלְבְּשׁוּשׁ Cicatrix, vibex, plaga, vulnus. Exod. 21. 25. *Plur.* הַלְבְּשׁוּשִׁין vulnera.

הָלָה Laborare. *Pahel* חַלִּי defatigare.

הלו הַלְוַאי *Vide in* לוא.

הֲלַךְ Ambulare, ire, proficiſci. Cant. 1. 7. *Pahel* הַלֵּךְ idem. *Item* ducere, deducere. Deut. 29. 4. מְהַלְּכֵי שְׁתַּיִם bipeda.

הֲלִיכָה Itio, inceſſus, ambulatio. *Plur.* הֲלִיכָן ambulationes. *Conſtr.* הֲלִיכַת.

הֲלָךְ Vectigal, tributum tranſeuntium. Eſdræ 4. 13.

הִלְכָא *Vide in* כָּא.

הִלְכָא, הִלְכְתָא Via, iter, ambulatio, ingreſſus, greſſus, introitus. Pſal. 27. 11. Prov. 26. 7. *Item* mos, ritus, conſuetudo, ratio, judicium, jus, ſententia. Job 36. 17. Pſal. 112. 5. *Plur.* הִלְכְתָא, הִלְכָן, *&* הִלְכְתִין viæ. Eccleſ. 12. 12.

מַהֲלָךְ Iter, profectio, itio, ambulatio, ambulacrum, deambulatorium. Ezech. 42. 4.

הִלֵּל Laudare, collaudare. הוּלַל Carmine nuptiali, epithalamio celebrari. Pſal. 78. 63.

הִלּוּלָא, הִלּוּל Laus: lætitia. Eccl. 3. 4. nuptiæ, domus nuptialis. Exod. 2. 1.

הַלֵּל Laudatio: Hymnus. *Hebræi* κατ᾽ ἐξοχὴν *ita appellant Hymnum quemdam, qui complectitur Pſalmum* 113. 114. 115. 116. 117. *&* 118. *ſicuti apparet ex Ritualibus Hebraicis, & libris Precum. Recitant Hymnum iſtum in* ראשׁ חֹדֶשׁ principio menſis, בַּחֲנוּכָּה in feſto Dedicationis, *&* בִּשְׁלֹשׁ רְגָלִים in tribus Feſtis majoribus, *videlicet* שְׁבוּעוֹת Septimanarum, *vel* Pentecoſtes, סֻכּוֹת Tabernaculorum, וּפֶסַח & Paſchæ. *Hic Hymnus ex duabus partibus conſtat, quarum altera complectitur Pſalmum* 113. *&* 114. *altera Pſalmos reliquos. Prima pars ab Hebræis recitatur in Feſto Paſchæ antequam accumbant, & cibum ſumant; altera, cibo ſumpto, & exhauſto quarto, & ultimo poculo, addita benedictione dicta* בִּרְכַּת שִׁיר benedictione Cantici, *& altera benedictione* בָּרוּךְ בּוֹרֵא פְּרִי הַגֶּפֶן benedictus ſit, qui creat fructum vitis &c. *qua Cœna Paſchalis abſolvitur. Ex Paulo Burgenſi hic Hymnus juxta Judæorum morem ab Apoſtolis poſt Cœnam Paſchalem recitatus fuit, & de eo intelligendus eſt Evangeliſta Matthæus cap.* 26. 30. Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν. Et Hymno dicto, exierunt in montem Oliveti. *Ita Burgenſis ad Pſalmum* 113. Iſte Pſalmus cum quinque ſequentibus, uſque ad Pſalmum *Beati immaculati*, excluſive, vocatur ab Hebræis *Hallelujah magnum*, id eſt, *Hymnus magnus*, de quo ſingularem faciunt ſolemnitatem. Nam in tribus præcipuis Feſtis, & in Neomeniis ſtantes iſtum Hymnum cum majore can-

tant ſolemnitate, quam cæteros Pſalmos totius Pſalterii. Inſuper in nocte Paſchæ, cum agnus Paſchalis comedebatur, poſt ejus comeſtionem recumbentes ad menſam iſtum Hymnum ſolemniter dicebant. Unde de hoc Hymno, ex iſtis ſex Pſalmis compoſito intelligi debet illud, quod in imminente paſſione Matth. cap. 26. legitur, *Hymno dicto, exierunt in montem Oliveti*, eoquod Chriſtus poſt agni Paſchalis comeſtionem, hujuſmodi ritum conſuetum ſervans, Hymnum prædictum cum Apoſtolis recitavit: quia etiam Hebræi hodie, agno Paſchali carentes, in illa nocte, ſc. Paſchæ, iſtum Hymnum cum azymis ſolemniter, prout poſſunt, cantant. *Hactenus Burgenſis. Quod vero ait, Hebræos Hymnum iſtum appellare* Hallelujah magnum, *adhuc ego nullibi apud Hebræos reperi; ſed tantummodo tum in Talmud, tum in libris Precum, tum Ritualibus vocatur* הַלֵּל Hallèl, *ſc.* Hymnus, *vel* הַלֵּל הַגָּדוֹל Hallèl haggadòl, *h. e.* Hymnus magnus. *Iſte Hymnus nuncupatur etiam* הַלֵּל מִצְרִי Hymnus Ægyptius, *quia in eo fit mentio de exitu populi Iſraelitici ex Ægypto. Hunc Hymnum a Chriſto cum diſcipulis recitatum fuiſſe nemo inficiabitur, qui ipſum religioſe pias Hebræorum cæremonias, & ritus ſemper ſervaſſe cogitaverit. Porro cum in Cœna Paſchali quatuor tantum vini cyathi Hebræis permittantur, ſi quis quintum vini poculum exhauriat,* הַלֵּל הַגָּדוֹל Hymnum magnum *recitare tenetur vel ſtans ante menſam, vel poſt menſam in triclinio, vel extra illud, dummodo* הַסִּיבָּה inclinationem *ſervet, quam ſi vel ex oblivione, vel ex malitia prætervierit, ſextum poculum exhaurire cum eodem* הַסִּיבָּה inclinationis *ritu tenebitur.*

הלן לְהַלָּן Ultra, ulterius. *Idem eſt, ac* לְהַלָּא.

הִילֵנִי Helena, *regina* לוּד Lydiæ. *Succà fol.* 2.

המא *Aphel Participium* כְּמַהֲמֵי יַמָּא ſicut ſonat mare. Iſa. 17. 12.

הֲמוֹן, הֲמוֹנָא Strepitus, turba, tumultus: multitudo, copia. Iſa. 13. 4. 2. Reg. 7. 13.

מְהוּמְתָא Idem. Eſth. 1. 10.

הֶמְיָנָא, הֶמְיָן Baltheus, cingulum. Exod. 28. 8. *Plur.* הֶמְיָנִין balthei. Lev. 8. 13.

הִמּוֹן, הִמּוֹ Ipſi. Dan. 2. 34.

הממ *Pahel* הַמֵּם Verrere, evertere, purgare. Iſa. 14. 23. *Ithpahel* הִתְהַמֵּם turmatim coire, & congregari, tumultuarie concurrere. Jer. 48. 37. *Item* incidere ſe, cæſuram ſibi inducere. Jerem. 49. 3.

הַמְמָא Quiſquiliæ, excrementum, purgamentum. *Conſtr.* הַמְמַת. Amos 8. 6.

המן הַמּוֹן *Vide in* חמא.

הֵמִינָא Hemina, *pars dimidia ſextarii.* Eſth. 1. 8. *in Targum ſecundo.*

הן Si. *Idem ac* אִן. דִּי הֵן quod ſi. *In eadem ſententia repetitum ſignificat* ſive, *ut* הֵן אִיתַי וְהֵן לָא ſive futurum eſt, ſive non. Dan. 73. 17. הֵן לָא Niſi. וְהֵן etſi, tametſi. *Præterea* הֵן *eſt particula affirmativa*, ſic, ita, etiam, utique, *reſpondetque Hebraico* כֵּן, *& Græco* ναὶ, *idque nititur auctoritate loci* Geneſ. 30. 34. וַיֹּאמֶר לָבָן הֵן Et dixit Laban הֵן Ita, etiam. *Hinc R. Salomon ait,* לְשׁוֹן הֵן קַבָּלַת דְּבָרִים *h. e.* vocabulum הֵן ſignificat Acceptionem verborum, Affirmationem. *Solebant enim antiqui interrogantibus reſpondere* ita, *vel* non, *juxta illud Jacob.* 5. 12. ἔστω δὲ ὑμῶν τὸ ναὶ, ναὶ, καὶ τὸ οὒ, οὔ. *h. e.*

Sit autem ſermo veſter Eſt; Eſt; Non, Non. *Itaque apud Auſonium*

.... eum multa loquaces
Ambiguis ſererent verbis, contra omnia ſolum
Eſt reſpondebat, vel Non.

הִין *Vide* הָאן.

הָנֵי Iſti. *Hinc in Targum* לְהָנֵי שִׁבְעָא רַבְרְבָנַיָא Iſtos ſeptem magnates. Eſth. 1. 10.

הֲנָא, הֲנֵי, הֲנָה Utilitatem, commodum, percipere, lucrari, quæſtum facere: utilitatem, commodum afferre, proficere, prodeſſe, utile eſſe. Iſa. 47. 12. Job 35. 3. Jerem. 31. 26. *Aphel* אַהֲנֵי Idem. Ezech. 16. 33. *Ithpahel* אִתְהֲנֵי idem. *Et ſignificatione contraria* בְּלְמָא יִתְהֲנֵי לְמַלְכָּא ne forte perditio afferatur Regi. 2. Sam. 17. 16.

הֲנָאָה Utilitas, uſus, commodum, amœnitas, lucrum, fructus. Jer. 16. 19. Eccleſ. 5. 10.

הֲנָיָה, הֲנָיָה Idem. בְּהֲנָיַת נְפַשׁ Cum commoditate animæ, *ſive* vitæ. Eccl. 4. 7. *Vulgata* in quiete animæ. *Alii legunt* בְּהֲנָיוּת: מִן הֲנָיַת בָּנֵי ab uſu balneorum. Lev. 13. 27. *in Jonathane, ſicuti etiam legendum cap.* 16. 29. *pro* הֲוָיַת.

הֹדֵן הִנְדְיָא India. Eſth. 1. 1.

הִנְדְקֵי *Nomen regionis pro Hebræo* חֲוִילָה. *In Targum Jonathanis, & Hieroſolymitano, in quibus legitur* אִנְדְקָא, & הִנְדְקָיָא Gen. 25. 18. Eccleſ. 2. 5.

הִנְדִּי, הִנְדְּאָה, הִנְדוּאָה Æthiops: Indus. Jer. 13. 23. *In Bibliis Venetis pro eo* אִירוּאָה. *Hinc apud R. Jehudà* פַּרְזְלָא הִנְדוּאָה Ferrum Indianum.

הנת הַנְתּוֹנִין *Hebraice* גֵּבִים Canterii, trabes, tigna. 1. Reg. 6. 9.

הֲפַךְ Vertere, convertere, evertere, ſubvertere, avertere ſe, convertere ſe, reverti, redire. Deut. 29. 23. *Aphel* אַהֲפֵךְ vertere, avertere, convertere; reducere: reddere. Prov. 24. 29. *Pahel* הַפֵּךְ idem. Prov. 15. 1. *Item* reſpondere. *Participium* דִּמְהַפְּכִין qui reſpondent. Prov. 24. 25. *Ithpahel* אִתְהַפֵּךְ vertere ſe, verti, converti, mutari. Pſal. 105. 25.

הֲפֵכְתָא, הֲפֵכְתָא, הֲפֵכָא Subverſio, everſio. Gen. 19. 29. *Plur.* הֲפַכְתָא perverſitates. Prov. 16. 30.

הֲפֵיכָה Idem: *Item* perverſitas. *Plur.* הֲפֵיכָתָא perverſitates. Prov. 16. 30.

הוּפְכָא Perverſitas. Prov. 2. 14.

הַפְכָן Perverſus. *Plur.* הַפְכָנִין perverſi. Deut. 32. 20. *in Jonathane*. *In Targum Hieroſolymitano eſt* תַּהַפְכָנִין.

מַהְפְּכָנָא Idem. Prov. 16. 28.

מַהֲפַּכְתָּא Subverſio. Deut. 29. 23.

תַּהַפְכָנוּתָא Idem. Deut. 29. 23. *in Jonathane*.

נֶהְפְּכָנוּתָא Perverſitas, averſio. Prov. 1. 32.

הפר הִפַּרְכָא Hyparchus, præſes, præfectus. *Græce* ὕπαρχος. *Plur.* הִפַּרְכֵי, הִפַּרְכִין præſides, præfecti. Eſth. 1. 10. & 8. 9.

הפרכיא Hyparchia, provincia. *Græce* ὑπαρχία.

הפת היפתיקא, הפתיק Apotheca, repoſitorium, theſaurus. Gen. 47. 14. Deut. 23. 22. *in Jonathane.*

הרג Occidere, interficere. Thren. 1. 10.

הרוג Occiſus, interfectus. *Apud Philippum Aquinatem* הרוגי מלכות Occiſi, *vel* interfecti Regni *eſt locutio Proverbialis. Hoc nomine illi cohoneſtantur, qui in mortem ruunt voluntariam ob Reipublicæ incolumitatem, & Dei gloriam, ut morte ſua* מלכות Regni, *videlicet Reipublicæ, vel Eccleſiæ dignitatem, & ſalutem tueantur. Rabbini ajunt, hos adeo inſignes, & eximios eſſe, ut reliquis viris ſummis excellentia longe antecellant. Vide Majemonidem in* הלכות יסודי תורה *cap.* 5.

הרה הרהר Cogitare, ſpeculari, ſcrutari. Num. 21. 6. *in Jonathane.*

הרהור Cogitatio, ſpeculatio, imaginatio. Jer. 7. 24. *Plur.* הרהורי, הרהורין, & הרהורין cogitationes. Ezech. 38. 10. & הרהרין. Dan. 4. 2.

הרם הרמנא, הרמן Licentia, facultas, poteſtas: mandatum, decretum. Job 1. 12. & 2. 7.

הרף הרפתקי Termini certi, ſtatuti, ſolemnitates. Job 12. 5. *Apud Talmudicos* infortunia, calamitates, accidentia.

השע הושענא Hoſanna. *Vox lætitiam, & gaudium ſignificans. Animadvertendum, dictionem* Hoſanna *Hebraice duplici modo ſcribi, vel conjunctim* הושענה, *vel ſeparatim* הושיעה נא. *Si eam ex duabus dictionibus conſtare velis, optime eam interpretaberis,* ſalva quæſo, ſalva nunc, opem fer nunc. *Quilibet enim Linguæ Hebraicæ peritus non ignorat, particulam* נא *deprecantibus inſervire, recteque cum D. Auguſtino ſentient, qui pro interjectione eam habentes* Oſanna vocem eſſe magis affectum indicantem, quam rem aliquam ſignificantem *contendent. Quamvis autem* הושענה Hoſanna *vox unica in duas dictiones reſolvi queat, & quod attinet ad ſignificationem, eadem omnino ſit cum* הושיעה נא, *utpote ab eadem radice Hebraica* ישע *deducta, nihilominus ei* הושענא *unica dictione exaratæ, ſicuti in Kalendariis, & Ritualibus Hebræorum reperitur, diverſa penitus vis, & ſignificatio ſubjecta. Plura ad hanc vocem* הושענה, *vel* הושיעה נא *ſpectantia habebis in Tractatu* סכות *h. e.* de Tabernaculis Hebræorum, *qui alibi nunc ſub prælo eſt.*

השת השתא *Vide in* שעה.

התל *Hebraice.* Ludificare, deludere, illudere. *Hinc Chaldaice Futurum Pahel* יהתל illudet. Eccl. 7. 8.

התול Deriſio, illuſio, ludificatio. *Plur.* התולים deriſiones. *R. David* 1. Reg. 18. 19.

התר התירא, התר, היתר Licitum, permiſſum.

DI-

DICTIONES EX RABBINIS.

ה *Aliquando inſervit Adverbiis, ut* הָתָם Ibi, illic, *ex* תָּם *pro Hebræo* שָׁם. *Sic* הָכָא hic: הָכְלְתִי non. *Ceterum apud Rabbinos uſurpatur ut Hebraice.*

ה κατ' ἐξοχὴν τὸ ὄνομα Nomen, *ſc.* Deus. *Ita etiam appellatur nomen Tetragrammaton* יְהוָה.

הָא, הֵא, הֵי En, ecce. וְהָא & ecce, atqui. הָא hic, hæc; iſte. הָאי גַּבְרָא iſte vir. הָאֲנָא ecce me. הֵא כְּדִי ſicuti, tamquam, perinde ac. Dan. 2. 43. *&* הֵא *ad pleonaſmum adhibetur:* הֵי *repetitum ſignificat* ſive, tam, quam. *Apud Talmudicos* הָא *valet* ergo, igitur, age ergo.

ה"א *Abbreviatura. Idem ac* הֲוָה אָמֵינָא Eſſem, *vel* fuiſſem dicens; dicerem; dixiſſem. *Talmudiſtis frequens.*

הָאִידְנָא Nunc, hoc tempore. אִידָן Tempus, *Talmudice pro* עִדָּן, *&* ה *ſervile eſt ex* הָא.

הא"ל *Abbreviatura. Idem ac* הַמִּלָּה אֲשֶׁר הוּנְחָה לְהוֹרוֹת Dictio, quæ poſita eſt ad ſignificandum. *Frequenter occurrit in libro* אֹהֶל מוֹעֵד *ſynonyma Hebraica complectente.*

הָאן Ubi, ubinam? מִן הָאן unde? *Sic* מֵהָאן unde? *Componitur ex* הָא *&* אָן. *Legitur etiam* הָן *ſine* א.

הא"ע *Abbreviatura. Idem ac* הֶחָכָם אֶבֶן עֶזְרָא Sapiens Abèn Ezrà. *Plerumque dictio* החכם *integra ſcribitur. Vide* א"ע.

הבא"ת הָבָאי Hyperbole. *Hinc* לְשׁוֹן הָבָאי hyperbolice. *Scribitur etiam* הָוַאי *cum* ו.

הבב"ת *Vide* בב"ת.

הכ"ה *Vide* הקב"ה.

הֶבֶל Vanitas: vapor, halitus.

הב"ע *Abbreviatura. Idem ac* הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן Hic de quo agimus? intelligis ne de quo hic agamus?

הב"על *Abbreviatura. Idem ac* הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה Qui, *vel* quod veniat nobis ad bonum noſtrum. *Adhibent de die, vel feſto, vel tempore quolibet futuro. Aliquando* ב *omittitur, remanente* הע"ל.

הבר הֲבָרָה Vocis repercuſſio, ſonus reflexus, echo, tonus. *Conjungitur cum dictione* קוֹל vox. *Apud Grammaticos* ſyllaba, vocalium ſonus.

ה"ג *Abbreviatura. Idem ac* הָכִי גָּרְסִינַן Sic legimus: ſic diſcimus. *In Talmude.*

הַגָּדָה Enarratio, hiſtoria. *De Aggadà vide Diſputationem huic Lexico præmiſſam.*

הָגָה Meditari. הִגָּיוֹן Logica, Dialectica. *Sic dicitur, quia in meditatione, & rationis uſu verſatur.* הֶגְיוֹנִי Logicus, Dialecticus. הַגָּהָה *Vide* נג"ה.

הג"ה *Abbreviatura. Idem ac* הַגָּהַת הַמְחַבֵּר Animadverſio, admonitio, cenſura Auctoris. *Tunc uſurpata reperitur, cum Auctor aliquis alterius Auctoris textui annotationes, ſcholia, aut caſtigationes adjicit. Indicat etiam* ה *poſtremum* הַכּוֹתֵב

Scri-

Scriptorem. *Ut autem annotatio magis appareat, dictio* הַגָּהָה *tota ſcribitur cum virgulis.*

הֶגְמוֹן הגם Epiſcopus. אֶגְמוֹן הַגָּדוֹל Pontifex Maximus.

הָגוּן הגן Honeſtum, decens, conveniens, aptum, decorum, idoneum. מְהוּגָּן Idem. הוֹגֶן honeſtas, decus. אִשָּׁה הֲגוּנָה mulier honeſte agens. Gen. 24. 12. *Plur. maſc,* אֲגוּנִין honeſti, idonei.

הד *Abbreviatura. Idem ac* הֵיכִי דָמֵי Quomodo videtur? quomodo habet ſe? 2. הוּא דֶּרֶךְ Eſt via, mos, conſuetudo. 3. הַיְנוּ דִּכְתִיב Illud eſt, quod ſcriptum reperitur. *Pro* הַיְנוּ, *vel* הַיְינוּ *poteſt etiam legi* הוא, *vel* הַהוּא. 4. הָכִי דַּרְשִׁינָן Sic explicamus. 5. הוּא דְאָמְרֵי Illud eſt, quod dicunt, *nimirum* אֱנָשֵׁי homines הַחֲכָמִים Sapientes, *aut aliud hujuſmodi.*

הָדָא, בְּהָדָא, *vel* כְּהָדָא In hunc modum.

הדא *Abbreviatura. Idem ac* הַיְנוּ דְאָמְרֵי אֱנָשֵׁי Illud eſt, quod dicunt homines. *In uſu eſt apud Talmudiſtas proverbium, adagium, vel dicterium aliquod in medium adducentes.* 2. הַכֹּל דִּבּוּר אֶחָד Omnia ſermo unus ſunt. *Uſurpatur, cum idem diverſis verbis dicitur. Præponitur etiam ei copula* ו, *ut* והדא Et omnia ſermo unus ſunt.

הָדְדֵי, לַהֲדָדֵי Continuo, continenter; ſimul, una, pariter.

אַהֲדָדֵי Invicem. *Item* una, ſimul. אַהֲדָדֵי לַהֲדָדֵי ſibi invicem, ad invicem.

הָדֵי, בַּהֲדֵי Dum, donec; una, ſimul: apud, juxta, prope, per: propter, cum. בַּהֲדַיְיהוּ cum eis, apud eos. *Scribitur &* כְּהָדֵי. *Cum* א *in fine* בַּהֲדָא. *Reperitur etiam* בַּהֲדֵי. *Jod aliquando eſt affixum: ut* גִּירֵי שַׁדַּי בַּהֲדִי Sagittæ Omnipotentis erant in me. בַּהֲדָנָא *nobiſcum.* בַּהֲדָךְ apud te. *Dicitur etiam* בַּהֲדָדֵי ſimul, una, mecum. לְהָדֵי, לַהֲדֵי circa, juxta. *Item* verſus, ex adverſo לַהֲדֵי יוֹמָא verſus diem, *i. e.* בְּנֶגֶד הַשֶּׁמֶשׁ.

הֶדְיָא, בְּהֶדְיָא Palam, clare, perſpicue, manifeſte, aperte. *Deducitur ex Græco* ἰδίᾳ.

שֵׁמוֹת הֶדְיוֹטוֹת Nomina vulgaria, communia.

הָדַר Reverti, redire. הֶדֶר reditus. *Hinc* הֲדַר הַתַּלְמוּד reditus diſciplinæ, orbicularis diſciplina, Encyclopædia. *Adverbialiter* rurſus, iterum, denuo. הֲדָרָן עֲלָךְ reduc ſuper te, repete.

הה *Abbreviatura. Idem ac* הוּא הַדִּין Par ratio; idem judicium. *Cum ſervili* והה. 2. הֲלֹא הוּא Nonne eſt? *Uſurpatur in principio Epiſtolarum, cum ille nominatur, cui ſalus dicitur. Apud Latinos hujuſmodi interrogatio locum non habet. Cum ſervili* והה. 3. הָאִישׁ הַגָּדוֹל Vir magnus; *vel* הַנֶּשֶׁר הַגָּדוֹל Aquila magna; *vel* הֶחָכָם הַגָּדוֹל Sapiens magnus; *vel* הָאֵשֶׁל הַגָּדוֹל arbor magna. 4. הַיְנוּ הַךְ, *vel* הַיְינוּ הַאי Illud ipſum eſt, *vel* הַנֵּי הַךְ Iſta ſunt, *vel* הוּא הַדָּבָר Id eſt, illud eſt. *Talmudiſtis frequens.*

Ab-

Digitized by Google

הה״ר *Abbreviatura. Idem ac* הַיְנוּ הַךְ דְּאִיתְּמַר Illud ipſum eſt, quod dicitur, *vel* דְּאָמַר quod dicit, *vel* דְּאָמְרֵי quod dicunt, *vel* הָדָא הוּא דִכְתִיב Illud eſt, quod ſcriptum legitur. *Crebro in Zohar occurrit, cum aliquis Sacrarum Litterarum locus citatur. In Talmud Hieroſolymitano ſcribitur* הִיא.

ההמ״כ *Abbreviatura. Idem ac* הָאִישׁ הַגָּדוֹל מְנוּחָתוֹ כָּבוֹד Vir eximius, cujus requies ſit glorioſa. *Id uſurpant de viris eximiis, qui mortui ſunt.*

הה״ר *Abbreviatura. Idem ac* הֶחָכָם הַגָּדוֹל רַבִּי Sapiens ille magnus Rabbì N. *Solet ſequi nomen, ut* שִׁמְעוֹן Simeon: *vel* הַקָּדוֹשׁ הָרַב רַבֵּנוּ Sanctus ille magnus Rabbinus noſter.

הֲוֵת Eſſe, *Hebraice.* הֹוֶה ens, exiſtens, præſens. *Apud Phyſicos* generabile. *Scribitur etiam* הוֹוֶה. *Apud Grammaticos* לְשׁוֹן הֹוֶה Tempus præſens. *Plur.* הוֹוִים exiſtentes. נִתְהַוָּה, הִתְהַוָּה fieri, effici, gigni. הֲוָיָה eſſentia, exiſtentia, ortus, generatio, ens.

הוֹאִיל Poſtquam, quandoquidem, cum. *Requirit ſemper poſt ſe* וְ, ut הוֹאִיל וְהִזְכִּירוֹ poſtquam ejus meminit: הוֹאִיל וְכֵן הוּא poſtquam ita eſt.

הוֹדוּ India.

הז״ה *Abbreviatura. Idem ac* הַיְנוּ זֶה Ecce illud eſt: *vel* הֲרֵי זֶה Ecce ille, *vel* illud. *Sæpe in Rambàm, & Rabbì Salomonis Commentariis occurrit.*

הח״ר *Abbreviatura. Idem ac* הֶחָכָם רַבִּי Sapiens ille Rabbì. *Solet nomen ſequi.*

הי״ת *Abbreviatura. Idem ac* הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ Dominus, qui benedictus ſit. *Sæpe ei inſeritur* ש. *Vide* הש״י.

הֵי *Particula, ut Hebraice* אֵי, *quæ variis vocibus præfigitur: ut* הֵיאָךְ quomodo: הֵידֵין iſte: tunc.

הֵילְכָךְ Propterea. *Aliquando disjuncta reperitur, ut* הֵי כִּ & הֵי כְּדִי. *Sic* הֵיכְדֵין & הֵיכְמָא & הֵכְמָא ſic, ſicut, quemadmodum.

הֵידֵי Tunc. *Invenitur in poſterioribus Paraphraſtis.*

הֵיוּלִי Materia; materia prima *apud Philoſophos, & Phyſicos,* כֹּחַ הֵיוּלָאנִי potentia materialis. *Fœm.* הַהֵיוּלָאנִית. *A Græco* ὕλη. בִּלְתִּי הֵיוּלָאנִי immaterialis, ſine materia.

הֵיכְנָא, הֵיךְ מָה, הֵיכְמָה, הֵיךְ Sicut, veluti, ceu, juxta, ſecundum, quaſi, quemadmodum: הֵיכִי דְ Sic, ſicut. *Interdum per pleonaſmum ſequitur* כ, *ut* אֵיךְ כִּשְׁמָךְ ſicut nomen tuum.

הֵיכָן Ubi, quomodo? מֵהֵיכָן unde? הֵיכָנָה ſic, ita, ſicut. *Interdum legitur* הֵכָנָה *ſine Jod in Bibliis Venetis.*

הֵימֶנּוּ Ab eo. הֵימֶנָּה ab ea. *Talmudicum. Sic* הֵימָּךְ *pro* מִמָּךְ a te.

הַיְנוּ, & הַיְינוּ Hoc eſt, illud eſt. *Componitur hæc dictio ex Verbo* הָיָה eſt, *& affixo* נו, *ſicuti apud Hebræos* יֶשְׁנוּ & יִלְכְּדֻנוֹ Prov. 5. 22. *Adduntur ei aliæ particulæ; ut* הַיְנוּ הַךְ idipſum eſt. הַיְינוּ כַּךְ id ita eſt. הַיְינוּ הָאִי ille ipſe eſt.

Hic,

Digitized by Google

הָךְ Hic, huc.

הָכָא Hic, huc. *Si in eadem ſententia repetatur, ſignificat* hic, illic. *Interdum ei inſeritur* ל, *ut* הָלְכָא, *& in Bibliis Venetis plerumque* הַלְכָא.

הכד״א *Abbreviatura. Idem ac* הֵיכְמָא דְאָמַר Sicut dicit, *vel* dicitur. *In Talmude.*

הָכִי Sic, ita, הַפִּילוּ הָכִי Etſi ita ſit. אַדְאָכִי interim, interea. מְטוּל הָכִי propterea. הָכִי *etiam ſignificat* tantumdem, & כָּל הָכִי tantopere *apud Talmudicos.*

הל״ל *Abbreviatura. Idem ac* הֲוָה לֵיהּ Erat ipſi. *Poſt hanc abbreviaturam ſæpe reperitur Infinitivus* לְמֵימַר dicendum, לְמִכְתַּב ſcribendum, *vel aliud ſimile.*

לְהַלָּא׳, הַלָּא, הָלָא Ultra, ulterius, illuc, longe, procul. *Hieroſolymitane* לְהַלָּן.

הַלְוַאי, הַלְוַי Utinam. *Plerumque ſequi ſolet* דְ *aut* ו.

הָלַךְ Ire, ambulare, *Hebraice*. הֲלָכָה Expoſitio, *ſive* lectio ex Gemara, Juris conſtitutio, ſententia, traditio *uſu, & conſuetudine recepta, juxta quam vivendum.*

הִלְכְתָא Via, iter, ambulatio, inceſſus; mos, conſuetudo, ritus, ratio. *Idem etiam, ac* הֲלָכָה.

הָלְכָא Huc. *Videtur eſſe pro* לְהָכָא.

הל״ל. הול״ל. *Abbreviatura. Idem ac* הָיָה לוֹ לוֹמַר Erat ei dicendum; *vel Talmudice* הֲוָה לֵיהּ לְמֵימַר. *Aliquando ei inſeritur* ו, *ut* הול״ל, *& cum ſervili*, שהול״ל Quod erat ei dicendum.

הַלָּלוּ Iſti, iſta. *Numeri pluralis.*

הל״מ *Abbreviatura. Idem ac* הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי Traditio Moſis a monte Sinai. *Utuntur quotieſcumque Traditiones ſuas a Moyſe in monte Sinai a Deo acceptas ejus auctoritate probare conantur.*

לְהַלָּן הלן Illic, ibi: ultra, ulterius, longe, procul. *Loco, & tempori inſervit, ut Hebraicum* הָלְאָה.

ה״מ *Abbreviatura. Idem ac* הָנֵי מִלֵּי Hæc, iſta verba, iſtæ res: בה״מ Iſtis verbis: וה״מ Et hæc verba, hæ res. *In Talmude.* 2. הָכִי מָאי Sic. *Ante, & poſt ſe aliquid requirit; ut* אי ה״מ למימר Si ſic eſt, quorſum dicendum? *In Talmude.*

המד״א *Abbreviatura. Idem ac* הֵיךְ מַה דְאָמַר *vel* הֵיכְמָה דְאָמַר Quomodo eſt, quod dicit, *ſc.* הַפָּסוּק verſus Biblicus: juxta id, quod dicitur: *vel* הַיְנוּ מַה דְאָמַר Illud eſt, quod dicit, *nimirum* Sacra Scriptura. *Quoties locum ad ſententiam ſuam ex Sacris Litteris petitum confirmandam in medium afferunt, hac abbreviatura utuntur.*

הִימְנוּ, הֵימֶנּוּ *Vide ſupra.*

ה״נ *Abbreviatura. Idem ac* הָכִי נָמֵי Sic etiam; hic quoque. *In Talmude.*

הֵן Si. *Si repetatur in eadem ſententia, ſignificat* ſive. *Apud Rabbinos interdum affirmat:* ita etiam, eſt. *Interrogationi etiam inſervit* num, an? דִּי הֵן quod ſi. הֵן לָא ſi non. וְהֵן etſi, tametſi: ecce.

הָן Ubi?

הָנֵי Iſti, iſta.

Com-

הֲנָא, הֲנָה Commodum, utilitatem, voluptatem percipere, *vel* afferre, prodeſſe, utile eſſe, lucrari. *Niphal* נֶהֱנָה Idem. הֲנָאָה Utilitas, commodum, lucrum: amœnitas.

הַנְדֵּס Metiri. מוֹפְתִים הַנְדָסִיִּים Demonſtrationes Geometricæ. מְהַנְדֵּס Geometra. *Plur.* מְהַנְדְּסִין Geometræ.

הנ״ל *Abbreviatura. Idem ac* הַנִּזְכָּר לְמַעְלָה Quod commemoratum eſt ſupra; *vel* qui *&c. Cum* ו, *vel alia ſervili etiam adhibetur, ut* והנ״ל, בהנ״ל.

הנ״ר *Abbreviatura. Idem ac* הַנַּעֲלֶה רַבִּי Excellens Rabbì. *Sequitur ſemper nomen. Vel* הַנִּכְבָּד Honoratus: *vel* הַנָּגִיד Princeps: *vel* הַנָּדִיב Munificus, *aut aliud hujuſmodi.*

הס״ר. הסה״ר *Abbreviatura. Idem ac* הוּא סוֹף דִּבּוּר, *vel* הַדִּבּוּר Iſte, eſt finis ſermonis, *vel* textus hujus. *Aliquando ei præponitur copula* ו, *ut* והסה״ר.

הער״ב. הער״ה *Vide in littera* ע.

הָפַךְ Vertere, *Hebraice*. הֶפֶךְ Diverſum, contrarium: contra. לְהֶפֶךְ E contrario. הִפּוּךְ Inverſio, converſio.

וָו הִפּוּךְ Vau converſionis *apud Grammaticos.* הִפּוּךְ הָאוֹתִיּוֹת Inverſio litterarum, *h. e.* tranſpoſitio. מִשְׁפָּטִים מִתְהַפְּכִים Propoſitiones contrariæ, *apud Logicos.*

תַּהֲפוּכוֹת Contraria.

הע״ל *pro* לְסוֹף הָעוֹלָם ad finem Mundi.

הפ״ *Abbreviatura. Idem ac* הָכִי פֵּירֵשׁ Sic interpretatur: והפ״ Et ſic interpretatur: *vel* הָכִי פֵּירוּשׁוֹ Sic interpretatio ejus.

הק״ *Abbreviatura. Idem ac* הָא קָשֶׁה Ecce difficile eſt: ecce objici poteſt. והק״ Et ecce objicitur, difficilis objectio eſt. 2. הָכִי קָאָמַר Sic dicit: דהק״ Quia ſic dicit. 3. הָאי קְרָא Hic verſus Biblicus: hic locus Scripturæ: hoc dictum. *In Talmude frequens.* 4. הָכִי קָתָנֵי Sic docet; ſic vult; ſic tradit. *In Talmude uſitata. Cum ſervili* והק״.

הקב״ה *Abbreviatura. Idem ac* הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא Sanctus benedictus ille. *Ita per periphraſim* Deus *appellatur. Chaldaice autem* קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. *Sæpe,* ק *omiſſo, ſcribitur tantummodo* הב״ה, *aut dictio prima tota exaratur, ut* הַקָּדוֹשׁ ב״ה.

הק״ל *Abbreviatura. Idem ac* הַקּוֹדֵם לָבוֹא Anticipans venire. *Adhibetur in Epiſtolis, ex. gr. cum dicitur:* reſponſum da ע״י הק״ל per manum primum venientis, *ſc.* primi tabellarii.

הקט״ל *Vide* קט״ל.

הק״ר *Abbreviatura. Idem ac* הַקָּדוֹשׁ רַבִּי Sanctus Rabbì. *Nomen ejuſdem ſequitur.*

הֶקֵּשׁ Syllogiſmus, ratiocinatio, comparatio, propoſitio. *Vide* קשש.

הו״ר *Abbreviatura. Idem ac* הוֹשַׁעְנָא רַבָּא Hoſchanà rabbà, *h. e.* Hoſanna magnum. *Hoc nomine appellatur ab Hebræis Feſtum Tabernaculorum a Deo Levit. 23. inſtitutum, de quo vide Lexicon noſtrum Hebraicum typis Seminarii Patavini editum 1732.*

pag. 313. 314. & 356. *Celebratur per integram hebdomadam, preceſque in hoc Feſto recitandæ Salvandi, & Salutis vocabula continent, atque adeo pleræque ab iis incipiunt. Hinc* אֵל לְמוֹשָׁעוֹת Deus omnis ſalutis. לְמַעַנְךָ אֱלֹהֵינוּ הוֹשַׁעְנָא Propter te, o Deus noſter, ſerva nunc. לְמַעַן אֲמִתָּךְ הוֹשַׁעְנָא Propter veritatem tuam opem confer nunc &c. *Hujuſmodi autem preces per metonymiam* הוֹשַׁעֲנוֹת Hoſannòth *dicuntur, ut* אוֹמְרִים הוֹשַׁעֲנוֹת Dicunt Hoſannòth, סֵדֶר הוֹשַׁעֲנוֹת Ordo Hoſannòth, *videlicet precum in die Feſto* הוֹשַׁעְנָא רַבָּא Hoſchanà rabbà *recitandarum. Vocatur etiam* הוֹשַׁעְנָא *faſciculus ſalicum in hoc Feſto geſtandus, & agitandus, quia in ejus agitatione proferunt ſubinde* הוֹשַׁעְנָא Opem fer nunc. *Vide Judæorum* מִנְהָגִים, Minaghìm, *h. e.* libros Rituales.

הרא״ם *Abbreviatura. Idem ac* הֶחָכָם רַבִּי אֵלִיָּה מִזְרָחִי Sapiens R. Elias Orientalis. *Ab hoc Rabbino exarata fuit* בֵּיאוּר Declaratio *in Commentaria R. Salomonis.*

הרא״ש *Abbreviatura. Idem ac* הָרַב רַבֵּנוּ אָשֵׁר Dominus Doctor noſter Achèr. *Talmudicus Rabbinus eximius fuit, mortuuſque eſt anno Chriſti* 1248.

הֲרֵי En, ecce: certe: nonne? numquid? הֲרֵינִי ecce me.

הר״ר *Abbreviatura. Idem ac* הָרַב רַבִּי Ampliſſimus Rabbinus. *Solet ſequi nomen, veluti* Abèn Ezrà.

הש״י *Abbreviatura. Idem ac* הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ Dominus qui benedictus ſit. *Solent ei præponi ſerviles, ut* שהש״י, והש״י &c.

הִרְהֵר הרר Imaginari, ſcrutari, ſpeculari, cogitare. הִרְהוּר cogitatio.

הַשְׁתָּא Nunc. *Contractum eſt ex* הָא שַׁעְתָּא Hac hora, hoc momento: מֵהַשְׁתָּא Ex nunc, deinceps.

הָתָם Hic, illic; huc, illuc. *Compoſitum eſt ex* ה, & תָּם, *quod idem eſt, ac* שָׁם.

הֶתֵּר Permiſſum, licitum. *Ejus oppoſitum* אָסוּר vetitum.

מוּתָּר Licitum, permiſſum. הוּתְּרוּ permiſſi fuerunt: הִתִּירוּ permiſerunt.

INCIPIENTIA

A ו

ו *Apud Chaldæos, & Hebræos in numeris vales ſex, & cum duobus punctis ſuperne appoſitis* ו̈, *vel lineola* ו̱, *ſex mille, idemque fere in omnibus ſignificat, & præſtat, ac apud Hebræos, niſi quod Præteriti, ac Futuri ſignificationem non convertit. Ab uncorum forma littera* ו *& figuram, & nomen nacta eſt. Unci* ו *figuram referentes superne ad ornatum columnis adjiciebantur, ex quibus velamina, & cortinæ pen-*

pendebant. Attamen Mercerus vult, hujuſmodi uncos ad hoc columnarum capitibus affixos fuiſſe, ut ex iis pecudes offerendæ ſuſpenderentur, ibi excoriarentur, earumque exta eruerentur.

וָו Uncus, uncinus. *Plur.* וָוִין Unci. Exod. 38. 28. *Conſtr.* וָוֵי עַמּוּדַיָּא Unci columnarum. Exod. 27. 10.

וַי , וַי Heu, væ. Iſa. 1. 4. Heus. Iſa. 55. 1. Prov. 31. 2.

וִלוֹן וִילוֹן , וֵילוֹן Velum, aulæa, cortina, tapetes. *In Targum* וֵילָתָא velum. *Plur.* וִילַוֵי & וֵילָוָת , וִילָוָן vela. Exod. 27. 9. & וֵילָוָת Exod. 35. 13. *Talmudiſtæ habent* וִילָאוֹת vela.

וִלָת וֵילָתָא Idem.

וֶסֶת Conſuetudo. *Per ſynecdochen* conſuetudo mulieris menſtrua, tempus menſtruum, fluxus menſtruus. Lev. 15. 31. *Plur.* וְסָתוֹת Menſtrua. *In Niddâ cap. 9. in Miſnâ.*

וֶרֶד וַרְדָא , וְרָדָא Roſa. Cant. 2. 2. *Plur.* וַרְדִין roſæ. Cant. 7. 2. *Apud Talmudiſtas, & Rabbinos* וַרְדָא סוּמָקָא Roſa rubra. וַרְדָא חִוָּרָא Roſa alba. וֶרֶד חָדָשׁ Roſa recens. גִּנַּת וְרָדִים Hortus roſarum. מֵי וְרָדִין Aqua roſarum, roſacea. שֶׁמֶן וֶרֶד Oleum roſarum. *Hinc tritum illud apud Judæos, in quo maxime gloriantur,* יָפָה עֲנִיוּתָא לְיִשְׂרָאֵל כְּוַרְדָא סוּמָקָא לְסוּסְיָא חִיוָּרָא *h. e.* Decora eſt afflictio Iſraelitis, ſicuti roſa rubra equo albo. *Ita etiam* יַנְקוּתָא כְּלִילָא וַרְדָא סַבוּתָא כְּלִילָא דְחִילְפֵי *h. e.* Pueritia eſt quaſi ſertum roſæ: ſenectus eſt ſimilis ſerto urticarum.

וַתָּא Ciconia: *aliis* milvus: *aliis* cornix. *Nomen avis immundæ.* Deut. 14. 13. *in Talmud Hieroſolymitano.*

וְתַן Nervus. *Plur. emphat.* וַתְנַיָּא nervi. Job 40. 12.

וְתַר וִיתְרָן *Vide in* יתר.

DICTIONES EX RABBINIS.

ואש *Abbreviatura. Idem ac* וְאֵלֶּה שְׁמוֹת Et Exodus.

ואשר *Abbreviatura. Idem ac* וְאֵלֶּה שְׁמוֹת רַבָּא Gloſſa magna in Exodum.

ובכא *Abbreviatura. Idem ac* וּבְכָל־אֶחָד Et in unoquoque.

וגו *Abbreviatura eſt, pro* וְגוֹמֵר Et reliqua, & cætera.

וַדַּאי Confeſſum, certum; quod in confeſſo eſt, indubitatum. בְּוַדַּאי Certo, in confeſſo. *Plur.* וַדָּיָא , וַדָּאִין Certa, indubitata, *apud Maſorethas.*

ודהדע *Abbreviatura. Idem ac* וְדִבְרֵי הַיָּמִים דָּנִיאֵל עֶזְרָא Libri Chronicorum, Daniel, Eſdras. *Adhibetur hac abbreviatura in Maſora magna.*

הוֹדָאָה Confeſſio, celebratio. וִידּוּי Confeſſio formularis peccatorum *ordine alpha-*

betico diſpoſita , quæ habetur inter preces יום הכיפור *diei feſti* propitiationis *dicti*.

התודה Confiteri.

והאר *Abbreviatura. Idem ac* והא אמר רבי Et ecce dicit Rabbi. *Deinde ejus nomen ſequitur, qui dicit. In Talmude.*

והמב *Abbreviatura. Idem ac* והוא מובן בנקל Et hoc intelligitur facile. Facile intellectu eſt. *Sæpe occurrit in Commentario in Morè Nevuchìm.*

וי , ויי Væ: heu, hei: heus: וי לך Væ tibi: וי לכון væ vobis: וי על ד Væ ſuper eos, qui &c. *Hieroſolymitane idem eſt* ויי, *ac* והאי & ille, *ut* ויי דמר & is, qui dicit.

התוכחות , ויכוח Diſputatio, *a* יכח. *Libellus quidam circumfertur inſcriptus* אגרת הויכוח Epiſtola diſceptationis, *in quo per dialogum diſputatur, an Philoſophia, & Theologia ſibi invicem adverſentur.*

ויקר *Abbreviatura. Idem ac* ויקרא רבא Gloſſa magna in Leviticum.

וית *Abbreviatura. Idem ac* ויונתן תרגם Et Jonathan transfert. *Fuit Interpres Chaldaicus Prophetarum. De eo vide Diſputationem noſtram huic Lexico præmiſſam.*

וכתי *Abbreviatura. Idem ac* וכן תרגם יונתן Et ſic transfert Jonathan. *In Commentariis.*

ולד Puer. *Plur.* ולדות *a radice* ילד.

וילון Velum, velamen, aulæum, cortina, tapetes. *Plur.* וילאות vela *apud Talmudicos.*

ולמד *Abbreviatura. Idem ac* ולמן דאמר Et ei, qui dicit. *Uſitata in Talmude.*

ולמל *Abbreviatura. Idem ac* ולא מצי למימר Nec poteſt dici. *In Talmude.*

וסת Conſuetudo. *Per ſynecdochen*, conſuetudo mulieris menſtrua, fluxus menſtruus. *Plur.* וסתות menſtrua.

ועד Congregatio, conventus, cœtus.

ופגין *Abbreviatura. Idem ac* ופרץ גדר ישכנו נחש Diruens ſepem, mordebit eum ſerpens. Eccleſ. 10. 8.

וצע *Abbreviatura. Idem ac* וצריך עיון Et opus habet conſideratione. *In Commentariis.*

ורד , וורדא , *vel* וורד , וורדא Roſa.

ושט Æſophagus, gula. *Item* foramen anguſtum inſtar gulæ.

ותיק Pius, ſanctus, juſtus, probus. *Aliis* doctus, peritus.

ותר , ותרן Dives, affluens, prodigus. *Fœm.* ותרנית prodiga. ותרנותא Abundantia, affluentia, copia, liberalitas. *Reperitur etiam* וותרן *cum duplici Vau, ad indicandam conſonam Vau.*

Digitized by Google

INCIPIENTIA

A ז

ז *In numeris tum apud Chaldæos, tum apud Hebræos valet ſeptem. Si ei duo puncta ſuperne apponantur* ז̈, *vel lineola ſubjiciatur* ז, *vel* ז, *ſignificat* 7000.

זְאָן, זְאָנָא Ramus, ramuſculus, *ſic dictus, quia ſubinde a vento movetur, a* זוּן moveri. Job 14. 9. *Plur.* זְאוִין rami. *Emphat.* זְאוַיָּא rami. Pſal. 104. 12. *Cum aff.* זְאוֵיהוֹן ramos ſuos. Deut. 28. 15. *in Jonathane.*

זְבַד Donare, dotare. Gen. 30. 20. *in Jonathane.*

זְבוּד Dos, donum. *Plur.* זְבוּדִין Dotes.

זְבֶל, זְבַל Stercus, fimus. 2. Reg. 9. 38.

זְבַן Emere, redimere. Gen. 25. 10. Ruth. 4. 5. *Pahel* זַבֵּן vendere. Lev. 25. 27. *Proverbium apud Talmudicos* זַבֵּן וְלָא תְּחוּל Vende potius, quam pauper fias, *h. e.* Vendenda ſupellex, & negotiandum pecunia, antequam paupertatem patiaris. *Aliud* זְבַנְתְּ קְנִיתָ זַבֵּן אוֹבִיד Emiſti, ditior factus es: vende, perde. *Hæc eſt huic Proverbio ſubjecta ſententia*. Qui emit, pro pecunia expenſa habet mercem, quam retinet: qui vero vendit, pecuniam accipit, quæ non retinetur, ſed rurſus expenditur. *Utuntur etiam vulgari Proverbio de iis, qui emunt; & cum damno vendunt.* זָבֵן וְזַבֵּן תַּגָּרָא אִיקְרֵי Emens, & vendens, mercator vocatur. *Ithpahel* אִזְדַּבַּן emi, redimi: vendi, venumdari. Iſa. 50. 1. Eſt. 7. 4.

זְבִין Emptus, emptum. Gen. 17. 12. *Plur.* זְבִינִין empti.

זְבִינָא, זְבִנְתָּא Emptio: venditio: merx, *quæ venditur*. כְּסַף זְבִינוֹהִי Pecunia venditionis ſuæ. Lev. 25. 50. שְׁטָרָא דִזְבִינֵי Litteræ emptionis. Jerem. 32. 12. *Plur.* זְבִינִין Merces. Levit. 25. 14. *Hinc Talmudicum Proverbium* אַדְהָלָא אַכְרָעָיךְ זְבִינָךְ זַבֵּן Dum adhuc eſt arena in pedibus tuis, emptum tuum, *videlicet* mercem tuam vende, *h. e.* Cito vendendum, ut lucrum in alias merces impenſum tanto citius creſcat.

זְבוּן Venditio. Lev. 25. 42.

זְבוּנָא Emptor. Eſth. 3. 11. *in Targum ſecundo, &* זְבָנָא Iſa. 24. 2.

מְזַבְּנָנָא, מְזַבְּנָנָא, מְזַבְּנָא Venditor. Ezech. 7. 12. Iſa. 24. 2.

זְבַר זְבוּרָא Apis. Lev. 11. 20. *Emph.* זְבוּרְתָא veſpa: crabro. *Plur.* זְבוּרִין. *Conſtr.* זְבוּרֵי. *Fœm.* זְבוּרִיתָא apes. Pſal. 118. 12. *Talmudici ad Deut.* 14. 19. *in Jonathane* תִּמְצָאן אוֹתוֹ רָעוֹת רַבּוֹת וְצָרוֹת Obvenient ei mala multa, & adverſa. *Quærunt, quænam ſint* רָעוֹת רַבּוֹת וְצָרוֹת, *reſpondent.*

Digitized by Google

dentque רָעוֹת שֶׁנַּעֲשׂוֹת צָרוֹת זו לָזו כְּגוֹן זִיבוּרָא וְעַקְרַבָא Mala, quæ fiunt ſibi invicem adverſa, uti ſunt Apis, vel Veſpa, vel Scorpio. *Remedia enim morſus, vel aculei ipſorum ſunt contraria. Profunt ſiquidem* חֲמִימֵי לְעַקְרַבָא calida contra morſum Scorpionis, וְקָרִירֵי לְזִיבוּרָא frigida vero contra morſum apis, vel crabronis. *Reperitur in* ע״ז *fol.* 28. *Itaque* Proverbialiter *uſurpant Hebræi tamquam exemplum duarum rerum ſibi invicem adverſantium, quibus difficillimum eſt eodem tempore remedium adhibere, quemadmodum ægre, ac difficulter curabitur, qui a Crabrone, & Scorpione ſimul offenſus, ac punctus fuerit.*

זַג Nucleus, interius uvarum. *Plur.* זַגִּין nuclei. Num. 6. 4. *in Jonathane*.

זַגְתָא, זַגָּא *Vide paulo poſt*.

זְגָא *Idem ac* סְגָא Multum eſſe, multiplicari, creſcere. Deut. 10. 22. *in Jonathane*.

זַגְתָא Gallina.

זוג, זַגָּא Tintinnabulum. Exod. 28. 34. *Plur.* זַגִּין, זַגַּיָּא tintinnabula. Exod. 39. 25.

זְגוּגִיתָא Vitrum. *Apud Talmudicos, & in Targum* Job 28. 18.

זהה זְהִיהִין Elati, ſuperbi. Job 36. 13. *Idem ac* זְחוּחִין Exod. 32. 1.

זְהַם Sordere, inquinatum eſſe. Job 38. 14. *Ex Ithpehal* מִזְדְּהַם inquinans ſe: *aliis* mugire. Pſal. 106. 20. *Pihel* זַהֵם polluere, inquinare.

זִיהוּמְתָא, זִיהוּמָא Inquinamentum, macula, ſordes: ſpuma. Ezech. 24. 6. *Hebraice* חֶלְאָתָא.

זְהַר Lucere, ſplendere, fulgere. Hoſ. 14. 6. *Pahel* זַהַר Idem. Zach. 9. 15. *Item* admonere. *Aphel* הַזְהַר Idem. Prov. 4. 18. Admonere. Ezech. 3. 21. *Ithpehal* אִזְדְּהַר moneri, admoneri, cavere, cuſtodire ſe: cautum, ſollicitum, diligentem eſſe. Prov. 13. 18. Eccleſ. 4. 13.

זִיהֲרָא, זִיהוּר, זְהוֹר, זְהוֹר Lux, ſplendor. Deut. 33. 2. *Plur. emph.* זַהֲרַיָּא, & זִיהוֹרַיָּא ſplendores, luminaria. Ezech. 32. 8.

זִיהֲרָא Idem. *Item* Luna. Deut. 4. 19. *in Jonathane. Cæterum in Targum Luna dicitur* סִיהֲרָא *per* ס. *In Talmude* זִיהֲרָא *eſt nomen generale* Fundorum *agros, & hortos complectens. Quare in Bavà Batrà fol.* 61. *habetur* כָּל הַקַּרְקָעוֹת קְרוּיִין זִיהֲרָא Omnes fundi vocantur זִיהֲרָא. *Quamobrem qui dicit* מזבינגא לך כל ארעתא דאית לי Vendo tibi omnem terram, quæ eſt mihi, *intelligitur vendere tantummodo agros ſativos, hortis exceptis; ſi vero dicat* זִיהֲרָא omnem fundum meum &c. *vendit etiam hortos, ſed non ſervos, & domum, quæ appellantur* נְכָסִים facultates.

זַהֲרָא Splendor. Ezech. 8. 2. *Item* claritas, ſerenitas.

זְהִיר Monitus, cautus. *Plur.* זְהִירִין moniti, cauti. Deut. 12. 16. *in Jonathane*.

זְהוֹרָא Munitio, cuſtodia, cautio. Prov. 4. 23.

זַהֲרִיתָא, זְהוֹרִיתָא, זְהוֹרִי Coccineum, di-

dibaphum. Exod. 25. 4. Cant. 4. 3.

זוא, זְוִיתָא, זְוַיָא, זְוֵי Angulus. 1. Reg. 7. 4. *Plur.* זְוַיִן, זְוִיָתָא anguli. Exod. 25. 26. & 36. 29.

זוג Jungere, conjungere, conjugare, copulare. *Græce* ζυγόω. Num. 7. 3. Conjugio, matrimonio, connubio jungere. Pſal. 68. 7. *Ithpahel* הִזְדַוַג conjungi: nubere, matrimonio jungi. Pſal. 37. 1. Exod. 21. 13. *in Jonathane.*

זוּגָא, זוג Jugum, par, copula duorum. Iſa. 27. 7. 2. Reg. 9. 25. בַּר זוג filius jugi, *ſc.* compar, collega, ſocius, conſors. Gen. 1. 21. זוג וְנִפְרָד Par, & impar. מִסְפָּר בִּלְתִּי זוגות Numerus impar. *Plur.* זוּגִין juga: paſſus. 2. Sam. 6. 13. *Maſorethæ uſurpant utrumque* זוּגִין, & זוגות *in genere maſculino. Sic etiam Talmudiſtæ; ut* שְׁמוֹנִים זוגות octoginta paria. *Hac eadem forma Rabbini utuntur pro omni numero æquali, qui poteſt dividi in duas partes æquas. Vocant etiam Talmudiſtæ* זוג Par Sapientum. *Appellantur etiam* זוגות *Sapientes illi, qui bini a binis traditionem acceperunt, & recenſentur in* פִּרְקֵי אָבוֹת *cap.* 1.

בְּרְוַג *Idem ac* זְוַג. *Qui legunt cum* כ *ab initio, male legunt.*

זְיֵג Splendens, lucens. Exod. 19. 17. *in Jonathane.*

זוגִיתָא Vitrum. *Idem ac* זְגוּגִיתָא. *Hinc* בֵּית זוגִיתָא domus vitri, *ſc.* locus pellucidus, plenus feneſtris vitreis. Eſth. 1. 3. *in Targum ſecundo.*

זוּנָא Sedile, lectus. Exod. 15. 9. *in Jonathane.*

זוד *Hiphil* הֵזִיד Superbire, ſuperbe, temere, arroganter agere. Dan. 5. 20. *In Targum transfertur per* הַרְשַׁע improbe agere.

זֵידָן, זֵידוֹן, זָדוֹן, זְדוֹן Superbus. Prov. 21. 24. ſuperbia. Deut. 29. 18. *Plur.* זֵידָנִין. Deut. 10. 14. *Emphat.* זֵידָנַיָא ſuperbi. Pſal. 19. 14. *Rabbini in numero plurali forma fœminina utuntur, ut* שְׁגָגוֹת נַעֲשׂוֹת לָהֶם כִּזְדוֹנוֹת Errores imprudentes fiunt illis ſicuti peccata ſuperba, *h. e.* ſtudio commiſſa. *Inter ſe opponuntur* זָדוֹן & שְׁגָגָה Error imprudens, & factum prudens, *h. e.* peccatum de induſtria perpetratum.

זֵדוּנָא, זֵידוּתָא Superbia. Prov. 11. 2.

זְדָנוּתָא, זֵידָנוּתָא Idem. Deut. 29. 19. Prov. 13. 10. *Cum aff.* בִּזְדָנוּתֵיהּ Per ſuperbiam ſuam. Prov. 21. 24.

זוד Viatico inſtruere. Deut. 15. 14. *Ithpahel* אִזְדַוַד Viaticum ſumere, viatico ſe inſtruere. Joſ. 9. 12.

זְוָדָא Viaticum, commeatus. Pſal. 132. 15. *Plur.* זְוָדִין viatica. Jud. 20. 10. *Vocatur etiam a Talmudiſtis* זוודתא Viaticum, involucrum, lintea, & veſtes, quibus mortui induuntur.

זוז מְזוּזָא, מְזוּזְתָא Poſtis. Iſa. 57. 8. *Item* ſcheda ſacra, *quam januarum poſtibus Judæi affigunt. Plur.* מְזוּזָן, מְזוּזִין, מְזוּזָתָא poſtes. Deut. 6. 9. *Quid proprie* Mezuzà *ſit, vide in noſtro Lexico pag. 495. edito typis Seminarii Patavini* 1732.

זוּזָא Denarius, drachma, vel moneta va-

valens quartam partem ſicli ſacri. i. Sam. 9. 8. *in Targum*.

זוזא *Lapidis pretioſi nomen*. *Plur.* זוזין Exod. 28. 19. *in Targum Hieroſolymitano*.

זוח Extolli, efferri: auferri: moveri, commoveri. Job 8. 14. *Aphel Participium* חוית מזיח לכל ארעא & commovebat totam terram. Jerem. 50. 23.

זוך מזוכתא Mortarium. *Idem ac* מדוכתא Num. 11. 8. *in Talmud Hieroſolymitano*.

זול Vile, vilis pretii eſſe.

זון Paſcere, alere, nutrire. Gen. 47. 12. *Ithpehal* אתזן Ali, nutriri. Gen. 41. 17. Dan. 4. 10.

זונא, זין Cibus, eſca, nutrimentum, alimentum. Exod. 21. 10. *Item* ſumptus, expenſæ.

מזונא, מזון Eſca, cibus. Dan. 4. 9.

זוע Movere, commovere ſe, commoveri, trepidare, tremere, contremiſcere. Exod. 19. 16. *Aphel* אזיע Deterrere: concutere, commovere, turbare, perturbare: Ezech. 32. 2. *Pahel* זעזע Idem. Pſal. 60. 4. *Ithpahel* אזדעזע Tremere, contremiſcere, commoveri. *Ithpehal* אתזיע moveri, commoveri, turbari: expaveſcere, contremiſcere. Pſal. 60. 4.

זיעא, זיע, & זיעא, זיע Commotio, terræmotus: pavor, tremor, terror. Amos 1. 1. Iſa. 64. 3. Jer. 15. 4. Deut. 28. 25.

זיעתא Sudor. Gen. 3. 19.

זיוע Commotio, motus. Nah. 2. 3. & 10.

זעזוע Trepidatio, tremor, commotio. Gen. 27. 33. *in Jonathane*.

זועא, זיעא Idem. Jerem. 15. 30. Pſal. 48. 7. Iſa. 21. 3.

אזדעזעא Motio, commotio, mutatio. *Plur. conſtr.* אזדעזעת mutationes. Job 12. 15. *Hebraice* למועדי.

מזיקין Terriculamenta, ſpectra, dæmones ſylveſtres: Num. 6. 23. *in Jonathane*. *Reſpondet Hebraico* שעירים.

זוף Mutuari, mutuo accipere. Deut. 28. 12. *Aphel* אוזיף mutuare, mutuo dare, commodare: mutuum accipere. Deut. 24. 11.

מוזפא Mutuum accipiens: mutuum dans, fœnerator. Iſa. 24. 2.

מוזפנא Idem. Prov. 22. 7.

מוזפתא Mutuum, creditum: מרי מוזפתא dominus crediti, creditor. Deut. 15. 2.

מזופיתא, מזופית Pſal. 66. 12. *Item* increpatio, objurgatio.

זור Recedere, ſecedere, declinare, tranſire, divertere. *Idem ac* סור. Pſal. 44. 19. Gen. 19. 3.

זר Anomalum, irregulare. מלה זרה Dictio anomala.

זחח Efferri, extolli, attolli; elevari. *Per metaphoram* ſuperbire. *Hebraice* גבה.

זחוח Elatus, ſuperbus. *Plur.* זחוחין ſuperbi. *Conſtr.* זחוחי לבא Elati animo. Job 36. 13.

זחותא Elatio, ſuperbia. Thren. 33. 19. *Plur.* זחוחין Elationes. *Conſtr.* זחוחי ſuperbiæ. Pſal. 62. 9.

Re-

זחל זְחַל Repere, reptare, ſerpere. Mich. 7. 17. *Apud Talmudiſtas metaphorice* זוחלין Aquæ fluentes, ſcaturientes, *quaſi diceret* repentes: flumina, *quibus ſtagna, aquæ collectæ, & ſimiles opponuntur*.

זְחִיל Vermis, reptile, tinea. Pſal. 39. 12. *in Bibliis Regiis* vermis. Limax. Pſal. 58. 9. *Hebraice* כְּמוֹ שַׁבְּלוּל.

זַחֲלָא Idem. *Item* bruchus, eruca, locuſta. Deut. 28. 38. *Plur.* זַחֲלִין, זַחֲלֵי vermes.

זוטר, זוּטַר Parvus, parvulus, minor, minimus, junior. Cant. 4. 9. זוּטַר לְיוֹמַיָּא minor ætate. Job 32. 6.

זִיו, זִיוָא Splendor, fulgor. Cant. 5. 10.

זִיוְתָן, זִיתָן Splendens, ſplendidus. Iſa. 14. 12. *Plur.* זִיוְתָנִין ſplendidi. Pſal. 144. 12. Cant. 6. 9. *Emph.* זִיוְתָנַיָּא ſplendidi. Gen. 14. 15. *in Talmude Hieroſolymitano*.

זִיז, זִיזָא Subſtructio prominens, tignum, tigillum, trabs parva. 1. Reg. 6. 5. *Plur. emphat.* זִיזַיָּא ſubſtructiones. 1. Reg. 6. 6. *Præterea* זיז *eſt* Tabula, prominentia ante feneſtram, *ut ei aliquid imponatur. Hinc in Miſna* עירובין *fol.* 98. זיז שלפני החלון נותנין עליו ונוטלין ממנו בשבת Tabula, quæ ante feneſtram, imponunt ipſi aliquid, & auferunt ab ea die Sabbathi, *nempe pocula, ſcutellas, & alia hujuſmodi*.

זיז Vermis lenticularum, curculio, midas, vermiculus fabarum. *Plur. conſtr.* זיזי vermes lentium. Deut. 14. 19. *in Jonathane*.

זין, זֵינָא, זֵינָא Arma, armatura. Gen. 41. 44. *Plur.* זֵינִין, זֵינֵי & זַיְנֵי arma. Pſal. 7. 14. Cant. 4. 4. *Cum protheſi* א, אזין. *Vide in* א. *Cum aff.* זֵינָךְ Arma tua. Gen. 27. 3.

זַיֵּן Armare. Gen. 49. 19. *Ithpehal* אִזְדַּיַּן armari, armare ſe. *Ex Aphel eſt* מְזַיַּן armatus. Pſal. 18. 44.

זַן, זַנָא *Vide in* זן.

זיף זַיֵּף Adulterare, corrumpere. Jer. 8. 8. *Ex Pihel* הַמְזַיֵּף מַטְבֵּעַ Adulterans monetam. *Ex Puhal* שְׁטָרוֹת מְזוּיָּפִין Inſtrumenta falſa, contractus falſi. Iſa. 10. 1. *in R. Salomone. Apud Philoſophos* טַעֲנוֹת מְזוּיָּפוֹת Argumenta falſa, Sophiſtica.

זִיף, זִיפָא Stylus ſculptorius, cœlum. Exod. 32. 4.

זיק זִיקָא Uter, utris, lagena. Pſal. 33. 7. procella, turbo. *Plur.* זִיקִין דַּחֲמַר utres vini. Joſ. 9. 4.

מְזִיקְתָא Foſſa, aquæductus, canalis. 2. Reg. 18. 17. *Hebraice* תְּעָלָה.

זית, זֵיתָא Olea, olivetum, oliva. Gen. 8. 11. Jer. 11. 16. *Plur.* זֵיתִין oleæ. Zach. 4. 3. *Emphat.* זֵיתַיָּא Pſal. 128. 3. *Cum aff.* זֵיתֵיכוֹן oliveta veſtra. 1. Sam. 8. 14.

זכה, זְכָא, זְכֵי Purum, mundum eſſe, mundari: mundum habere, *vel* pronunciare: impunem, innocentem, juſtum eſſe. Prov. 6. 29. Job 35. 7. *Pahel* זַכֵּי juſtum, purum, mundum, innocentem pronunciare, *vel* abſolvere. Jer. 3. 11. mundare. Exod. 34. 7. Pſal. 19. 13. *Ithpehal*

אִזְדְּכֵי mundum , purum , innocentem habere , *vel* declarare .

זַכַּי , זַכַּאי , זַכָּאָה Mundus , purus , juſtus , innocens , innoxius . Gen. 6. 9. Deut. 19. 10. Pſal. 4. 4. *Plur:* זַכָּאִין Jer. 19. 4. *Fæm. ſing.* זַכָּאָה Immunis . Num. 5. 19.

זְכוּתָא , זַכוּתָא , זְכוּת , זְכוּ , זָכוּ Juſtitia, puritas, innocentia: meritum *apud Rabbinos* . *Plur.* זַכְוָן , זַכְוָת juſtitiæ : merita . Deut. 33. 21. Pſal. 84. 10. *Emph.* זַכְוָתָא juſtitiæ . Mich. 6. 5. *Cum aff.* כָּל־זַכְוָתָנָא Omnes juſtitiæ noſtræ . Iſa. 64. 6..

זַכָּאוּתָא Idem . Gen. 30. 5.

זכך זְכוּכִיתָא , זְכוּכִית Vitrum . Job 28. 17. אוּמָּנֵי זְכוּכִית Artifices vitri , vitriarii .

זכר זְכוּרוּ Ariolus , incantator , pytho . Levit. 19. 31. *In Targum* .

זְכַר Mas , maſculus *a Verbo Hebraico* זָכַר recordari , *ita dictus , quod paternæ familiæ memoriale ſit . Alii* marem *ita dictum volunt , quia in genealogiis , & numerationibus Sacræ Scripturæ ejus tantummodo mentio fit , non etiam fœminarum , & monumentum , atque adeo , ut ait D. Paulus , Dei gloria eſt , prior , & potior fœmina propter creationem , & alias prærogativas .*

זְלַג Fluere , ſtillare . *De oculo ſolet uſurpari* . Job 16. 20. Pſal. 88. 9.

זְלַח Fluere , effluere , diffluere : diffundi : ſtillare . *Aphel Participium* וּמַזְלַח & facit , ut confluant . *Alii reddunt* & ſolvens . Pſal. 29. 9. *Ithpehal* אִזְדְּלַח diffundi , diffluere . Job 28. 4. *In Pihel apud Talmudicos* ſtillare , aquam ſpargere , aqua perſpergere .

זִלְחָא Stilla : defluxus , decurſus , fluentum : defluxio . *Plur. conſtr.* זִלְחֵי defluxiones . Job 28. 11.

זְלַל Vilem eſſe , *vel* haberi , vileſcere , levem , deſpectum haberi . Gen. 16. 4. *in Jonathane* . *Ithpahel* אִזְדַּלְזַל idem . *Pahel* זַלְזֵל contemnere , ſpernere . Deut. 27. 16. *in Jonathane* .

זָלֵיל Commeſſator , epulo . Deut. 21. 20. *Plur. conſtr.* זְלִילֵי commeſſatores . Prov. 28. 7.

זְלִילָא , זְלִיל Vilis , contemptus . Prov. 19. 9. *Plur.* זְלִילִין contempti .

זִילוּתָא Vilitas , deſpectus . Thren. 1. 8.

זלע זְלוּעַ , זְלוּעָ Lagena . 1. Reg. 14. 3. זְלוּעַ הַחֲסַף Lagena teſtacea . Jerem. 19. 1. 10.

זְלַף Stillare : fundere . *Pahel* זַלֵּף ſtillare facere , fundere , effundere . Job 29. 6. *Ithpahel* הִזְדַּלֵּף defluere , effluere , diffundi . Job 20. 28.

זלק זְלִיקָא Scintilla , fulgor . *Plur.* זְלִיקִין ſcintillæ . Prov. 16. 27.

זְלוּקְפָא Ingluvies , veſcicula gutturis in avibus . Lev. 1. 16.

זְמַה זְמֵי Mulctare , punire , tributum , multam imponere . Deut. 22. 19. *in Jonathane* .

זמט מְזַמּוּטִין Epithalamia , cantica nuptialia . Eccl. 10. 19. *in R. Salomone* . Deliciæ jucundæ . Job 36. 11. *in Targum Veneto* .

זמם Cogitare, excogitare: fræna-re, refrænare. Gen. 13. 7. *Ex Ithpahel* אתזמימו cogitabundi eſtote. Iſa. 29. 9. *Pahel* זמם Frænare. *Futurum* תזממון non capiſtrabitis. Deut. 25. 4. *Sic quoque legendum in Jonathane, pro* תזמנון.

זמיון Cogitatio, machinatio. *Plur.* זמיותין cogitationes. Job 21. 27.

זממא Frænum; capiſtrum. Job 30. 11. *Plur.* זממין fræna. Eccl. 10. 9. *Conſtr.* זממי fræna. Gen. 24. 32.

זמתני Simtanæi. *Sic ab Ammonitis appellati gigantes illius temporis.* Deut. 2. 20. *in Jonathane.*

זמן, זמן, זמנא Tempus, *proprie ſtatutum, ac determinatum*: conventus, cœtus, ſolemnitas. Gen. 18. 14. *Plur.* זמנין tempora, tempeſtates. Gen. 1. 14. *Emphat.* זמניא tempora, tempeſtates. *Geminatum* כזמן בזמן Sicut tempore in tempore, *id eſt*, hac vice, ut antea.

זמן Parare, præparare, deſtinare. Exod. 19. 14. Invitare, congregare ad certum locum, *vel* tempus. 1. Sam. 9. 24. convenire, congregari. *Ithpahel* אזדמן parari, parare ſe, convenire, congregari, invitari: coire. Amos 3. 3. *Ex Aphel Futur.* ותזמין & invitabis. 1. Sam. 16. 3.

זמין, זמין Invitatus, paratus. Exod. 34. 2. *Plur.* זמינין, זמיניא invitati, parati. Exod. 19. 15. 1. Sam. 9. 13.

זמנא Prandium, convivium: invitatio ad convivium. Iſa. 25. 6.

מזמן, מזומן Idem. *Plur.* מזמנין prandia.

זמר Canere, pſallere, pſallendo laudare, & prædicare. Pſal. 18. 50. Eccleſ. 2. 8.

זמרא, זמר Canticum, pſalmodia cantus, cantio, muſica: convivium, comeſſatio, *in qua cantus, vel muſica adhibetur.* Amos 6. 6. *Plur.* זמרין, זמרי, זמריא cantica.

זמר Cantor, muſicus, pſaltes. *Plur. emphat.* זמריא cantores. *Fœmin.* זמריתא Cantatrices, pſaltriæ. Eccleſ. 2. 8.

מזמריא Pſalteria. Jerem. 52. 18. 1. Reg. 7. 50.

זמרגד Smaragdus. Prov. 25. 12. *in Bibliis Regiis. Item nomen proprium regionis, quæ Hebraice dicitur* שבא Sabæa. Job. 1. 15. & 6. 19. *Plur.* זמרגדין ſmaragdi. *Et cum* א *ab initio* אזמרגדין Exod. 28. 18.

זן, זן, זין, זינא Species, genus. Gen. 1. 11. *Plur.* זינין, זנין. 2. Paral. 16. 14. *Conſtr.* זני genera, ſpecies. Dan. 3. 5.

זנא, זנה Scortari, fornicari. Levit. 21. 9. *Pahel* זני Idem. Gen. 38. 24.

זנאי Scortator, fornicator. *Plur.* זנאין ſcortatores. Jerem. 9. 1.

זניתא, זניתא Meretrix, ſcortum. Deut. 28. 18. *Plur.* זניתא, זנין meretrices. Hoſ. 4. 14.

זנותא, זנותא, זנות, זנו Scortatio. Pſal. 119. 150. Hoſ. 4. 11.

זנג זנגבילא Species cedri, ſeu ligni, quod Salomon adhibuit ad extruendum Templum. Cant. 3. 9. *Apud Talmu-*

dicos eſt Zingiber, Gingiber. *Ita etiam Arabes, Perſæ, & Turcæ vocant* Gingiber.

זנר וְנָרָא Zona, cingulum, cinctura. Prov. 31. 14. *Plur.* זְנָרִין zonæ, *& forma fœminina* זְנִירָאוֹת.

זעט זְעַטוּטִין Magnates: Cant. 6. 4. *Aliis* parvi, viles, abjecti, plebeji.

זעף זַעֲפָא Ira, indignatio: turbo, procella, ſpiritus, ventus vehemens. *Frequens in Pſalmis, Jobo, & Proverbiis pro* רוּחַ *Hebraico*.

זְוָעֲפָא Pavor, tremor, terror. Deuter. 2. 25. *Aliis* indignatio.

זְעַפְרְנָא Crocus, crocum. Levit. 15. 19. *in Jonathane*.

זְעַר Clamare, exclamare, inclamare. Dan. 6. 20. *Aphel* אַזְעֵק Idem.

זְעַק Minui, imminui, decurtari, abbreviari, parvum, exiguum eſſe, *vel* fieri. Exod. 12. 4. Iſa. 21. 17. *Aphel* אַזְעֵר minuere, imminuere. Amos 8. 5.

זְעֵיר, זְעֵירָא Parvus, minor, minimus, exiguus. Gen. 44. 20. parum, modicum, pauxillum. Jud. 4. 19. *Cum* ה, זְעֵירָה Dan. 7. 8. זְעֵיר זְעֵיר Paulatim, paulisper. Deut. 7. 22. *Plur.* זְעֵירִין, זְעֵירַיָּא parvi, exigui. Exod. 12. 4. *in Jonathane*. *Fœmin.* זְעֵירָא, זְעֵירְתָּא parva. Gen. 19. 18. *in Jonathane*. *Plur.* זְעֵירָן parvæ. Gen. 32. 10. *Emph.* זְעֵירָתָא parva. Pſal. 104. 25. *Apud Rabbinos* מִלָּה זְעֵירָה Dictio parva, *h. e.* monoſyllaba.

זְעֵירוּת, זְעֵרוּת Paucitas, minorennitas. Levit. 25. 16. וּבִזְעֵירוּת יוֹמַיָּא & in paucitate dierum, *id eſt*, paucis diebus, paulo poſt. Cant. 2. 17.

זְעוּרָא *Sæpius in numero plurali* זְעוּרִין, זְעֵירִין Pueritia, adoleſcentia, minorennitas. 1. Sam. 12. 2. Jerem. 22. 21.

זְפָא, זִפְתָּא Pix. Iſa. 34. 9. *Hebraice* זֶפֶת. *Hinc Verbum* זַפֵּת Pice obducere. זַפָּת Pice obducens vaſa, *vel* picem faciens.

זפל זִפְלָא *Monetæ antiquæ genus*. *Plur.* זִפְלִין Eſth. 1. 8. *in ſecundo Targum*.

זפק, זִפְקָא Ingluvies, veſcicula gutturis in avibus. Levit. 1. 16. *Rabbini dicunt* זֶפֶק.

זָקֵן *Hebraice*. Seneſcere, conſeneſcere. *Sæpe nomen eſt* ſenex: avus. *Fœm.* זְקֵנָה avia.

זִקְנוּתָא Senectus. Pſal. 71. 18.

זְקַף Levare, elevare, ferre, efferre, erigere. Gen. 31. 44. Pſal. 92. 11. ſuſpendere, crucifigere. Eſdr. 6. 11. Job 26. 7. *Ithpehal* אִזְדְּקֵף Erigi, elevari, exaltari, attolli, ſuſpendi, crucifigi. Gen. 37. 7. Pſal. 139. 6. *Ex Aphel* אַזְקַפְתַּנִי evexiſti, extuliſti me. Pſal. 30. 2.

זְקִיפָא Crux, patibulum. Eſth. 7. 10. *in Targum ſecundo*. Erectio, ſurrectio. Thren. 3. 63.

זְקוֹף, זִקְפָא Erectio, elatio, altitudo. Job 20. 6. Pſal. 141. 3.

זְקִפוּת Erectio, elevatio. Pſal. 141. 2.

Mun-

זְקַק Mundare, purgare, expurgare. Pſal. 12. 7. *Pahel* זַקֵּק idem. Malach. 3. 3.

זְקִיק Neceſſe eſſe, opus habere, oportere. Gen. 30. 30. *in Jonathane*.

זְקִיק Purus, purum: mundus, mundum, purgatum. Pſal. 12. 7. *Plur.* זְקִיקִין puri. Cant. 1. 11. *Fœmin.* זְקִיקָא pura. Pſal. 68. 31.

זִקּוּקִין, זִקּוּקֵי Scintillæ. Exod. 24. 17. *in Jonathane*.

זְקִיקִין Compedibus vincti, ligati. Iſa. 60. 11.

זִיקִין Compedes, numellæ, vincula chalybea. 2. Sam. 3. 34.

זְקַת, זִקְתָּא, זַקְתָּא Stimulus, aculeus, virga, baculus. Prov. 14. 3. *Plur.* זִקְתִּין ſtimuli. Eccleſ. 12. 11.

זְרַז Cingere, accingere, expedire, munire, armare. Pſal. 30. 12. ſternere, inſternere equum, *vel* aſinum: admonere, excitare: feſtinare, urgere. Job 31. 5. accinctum eſſe, accingi, accingere ſe. *Pahel* זָרֵז Idem. Gen. 22. 3. 1. Reg. 18. 46. *Ithpahel* אִזְדָּרַז accingi, accingere ſe, accinctum eſſe, armari. Num. 32. 17.

זָרִיז, זְרִיז Accinctus, ſollicitus, ſtrenuus, alacris, expeditus, promptus, feſtinus. *Plur.* זְרִיזִין prompti, feſtini. Eſth. 3. 15. *Fœmin.* זְרִיזָא, זְרִיזְתָּא prompta. *Plur.* זְרִיזָן promptæ, expeditæ. Exod. 1. 19. *in Targum Jonathanis*.

זְרָזָא, זְרָז Cingulum, cinctorium, ſubligaculum. Jer. 13. 2. *Plur.* זְרָזִין cingula, perizomata. Gen. 3. 7.

זְרִיזוּתָא, זְרִיזוּת Feſtinatio, alacritas, promptitudo, ſollicitudo. בִּזְרִיזוּתָא cum feſtinatione, cito, celeriter, feſtinanter. Levit. 9. 8. *in Jonathane*.

זְרַם זַרְמִית Inundatio, diluvium. Iſa. 4. 6.

זְרַן זַרְנוּקָא Uter coriaceus. Pſal. 119. 83. *Apud Talmudicos* urna, ſitula coriacea ad hauriendas aquas.

זְרַע Serere, conſerere, ſeminare: diſſeminare, diſpergere. Prov. 8. 7. Jerem. 12. 13. *Ithpehal* אִזְדְּרַע ſeminari. Levit. 11. 37.

זְרַע, זַרְעָא Semen. *Plur. cum aff.* וְזַרְעֵיכוֹן & ſemina veſtra. 1. Sam. 8. 15.

זְרוּעָא Sementis. Gen. 8. v. ultimo.

זֵרְעוֹנִין, זֵרוּעִין Sata, ſativa. Levit. 11. 37. *in Jonathane*. Iſa. 61. 11.

זַרְעִיתָא, זַרְעִית, זַרְעִי Semen, poſteritas, familia, cognatio, ſtirps. *Plur.* זַרְעִיָתָא, זַרְעָן familiæ.

אֶדְרַע Brachium. *Plur. cum aff.* מֵאֶדְרָעֵיהוֹן ex brachiis ipſarum. Num. 31. 50. *in Targum Hieroſolymitano*.

זְרַף Incidere, ſciſſuras facere, ſcindere.

זְרַק Spargere, aſpergere, conſpergere: conjicere, projicere. Levit. 8. 19. *Ithpehal* אִזְדְּרַק aſpergi, conſpergi. Num. 19. 13.

מִזְרְקָא, מִזְרַק Crater, phiala, pelvis. Num. 7. 13. *Plur.* מִזְרְקִין pelves. Exod. 38. 3. *in Jonathane*. *Emphat.* מִזְרְקַיָּא crateres.

Digitized by Google

res. Zach. 14. 20. *Cum aff.* וּמִזְרְקֹתָיו & pelves ejus. Exod. 27. 3.

מִזְרָקִין Crateres. Iſa. 51. 20.

זַרְקָתָא Lorica. Iſa. 33. 4.

זרר. זְרִירָא Sternutatio. *Plur. cum aff.* זְרִירֹתָיו ſternutationes ejus. Job 41. 9.

זרת, זַרְתָּא Spithama, *menſura duodecim digitorum*. Exod. 28. 16. *Apud Rabbinos* digitus minimus. *Item* pugnus. זֶרֶת *proprie eſt* Palmus *major*, *tres palmos minores continens: menſura palmi, aut dimidii cubiti, id eſt, quatuor digitorum in tranſverſum expanſorum. Palmus minor dicitur* טוֹפַח.

DICTIONES EX RABBINIS.

ז״א *Huic abbreviaturæ ſæpe præfigitur copula* ו, *valetque* וְזֶה אָמְרוֹ Hic eſt ſermo ejus: hæc ſunt verba ejus, *a voce* אֹמֶר. *Poteſt etiam eſſe Infinitivus*, dicere ejus. *Uſurpatur in Commentariis, ubi Auctoris verba in medium adducuntur.*

זא״ב ולב״יא *Abbreviatura. Idem ac* זְכוֹר אֶת־בּוֹרְאֲךָ וְהִצָּנֵעַ לָלֶכֶת בֵּית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ Recordare Creatoris tui, & humiliter ingredere domum Domini Dei tui. *In uſu eſt apud Hebræos, ut hanc abbreviaturam Synagogarum parietibus inſcribant.*

ז״ב *Abbreviatura. Idem ac* זְמַן בְּמָה Tempus, quo: quo tempore.

ז״גכ *Abbreviatura. Idem ac* זֶה גַּם כֵּן Hoc etiam ſic eſt.

זָבַל Agrum ſtercorare, fimo pinguefacere. זֶבֶל fimus, ſtercus. *Plur.* בֵּית הַזְּבָלִים locus, *vel* ager, qui habet opus ſtercoratione. *Apud Talmudiſtas.*

זָבַן Emere, acquirere, comparare pretio. *Pihel* זַבֵּן vendere. *Ithpah.* אִזְדַּבַּן vendi, venundari. זְבוּן venditio.

ז״ה ז״הד *Abbreviatura. Idem ac* זֶה הַדִּבּוּר Hic ſermo: *vel* זֶה הַדָּבָר Iſta res.

זהו Illud ipſum. זֶהוּ שֶׁאָמַר הַכָּתוּב Illud eſt, quod dicit Scriptura, *ex* זֶה & הוּא *compoſitum.*

זה״ל צי״ב *Abbreviatura. Idem ac* זֶה הַשַּׁעַר לַיהוָה צַדִּיקִים יָבֹאוּ בוֹ Hæc eſt porta Domini, juſti intrabunt in eam. Pſal. 118. 20. *Hanc abbreviaturam tum librorum ſacrorum, ac Bibliorum fronti, tum Synagogarum ſuperliminari inſcribere ſolent.*

זָהַם Sordere, inquinari, inquinatum eſſe. זָהִים ſordidus. *Ithpehal* אִזְדַּהַם ſe inquinare, inquinari. *Chaldaice. Apud Rabbinos* זִהֵם polluere, inquinare. מְזוֹהָם pollutus, inquinatus, fœtidus, hircoſus. זִיהוּם, זוּהֲם Pollutio, ſordes, fœditas, fœtor.

זהר הִזְהִיר Splendere, fulgere: monere, admonere, commonefacere. *Niphal* נִזְהַר moneri. *Ithpehal* אִזְדְּהַר moneri, cautum eſſe, cavere ſibi. זְהִיר, זְהוֹרָא monitio, cautio: lux, ſplendor. זְהִירוּת, הַזְהָרָה mo-

monitio, cautio, præmonitio, adhortatio, commonefactio.

זְוַג Copulare, conjungere, conjugare, conjugio, matrimonio jungere. *Ithpah.* נִזְדַּוֵּג, *vel* הִזְדַּוֵּג copulari, matrimonio, conjugio jungi, nubere. זִוּוּג conjugium: connubium, matrimonium. זוּג, זוּגָא par, jugum, copula duorum. בַּר *vel* בֶּן זוּגָה compar, conſors. זוּג וְנִפְרָד par, & impar, *apud Rabbinos. Apud Maſoretbas* זוּגוֹת *&* זוּגִין *utrumque in genere maſculino. Item* זוּג forfex. זוּג שֶׁל סַפָּרִים forfex tonſorum. *Item* זוּג par ſapientum *apud Talmudiſtas.* זוּג Tintinnabulum, nola.

זְוָדָא, זְוָד Viaticum, eſca, commeatus. *Plur.* זְוָדִין viatica. *Hinc Verbum* אִזְדַּוֵּד viatico ſe inſtruere, viaticum ſumere. *Apud Talmudicos* זְוָוּדְתָּא viaticum, involucrum, lintea, & veſtes mortuorum, *quibus veſtiri ad ſepulchrum aſſueverunt.*

זוּז Moveri, movere ſe, diſcedere, recedere. זוּז, זוּזָא denarius, *moneta Judæorum valens olim quadrantem Sicli argentei.* מְזוּזָה Scheda ſacra, quæ poſti januæ affigitur apud Judæos, ex Deut. 6. 9. *De Mezuzà vide Lexicon noſtrum Hebræum Patavii editum 1732. typis Seminarii p. 495.*

זוּחַ Efferri, extolli: tolli, auferri, removeri.

זוּט, זוּטָא Parvum, minus. סֵדֶר עוֹלָם זוּטָא Chronicon Mundi minus: Chronologia parva. *Liber eſt Mundi annos continens: Oppoſitum ejus* רַבָּא magnum. ו זוּטָא Vau parvum.

זוּל Vile, vilis pretii eſſe. בְּזוֹל viſi pretio. *Oppoſitum* בְּיוֹקֶר magno pretio. זְלוּת deſpectus, vilis. זִלְזֵל vilipendere, contemnere, aſpernari.

זוּלַת Præter, ſine, abſque: בְּזוּלַת abſque. *Cum* י *paragogico* זוּלָתִי אֲחֵרִים Præter pauca. זוּלָתוֹ præter id: וְזוּלָתָם & præter ea.

זוּף *Vide mox* זִיף.

זוּר Alienum eſſe: זָר Anomalum: זָרוּת irregulare, præter normam: anomalia: irregularitas.

זוּטַר, זוּטָר, זוטר Parvus, minor; junior; minimus. *Plur. fæmin.* זוּטַרְתָּא parvæ.

זי *Abbreviatura. Idem ac* זֶרַע יִשְׂרָאֵל Semen Iſraelis.

זִיו Splendor, fulgor. זִיוְתָן ſplendidus, illuſtris, clarus.

זִיּוּן, זַיִן Apex litteræ: virgula parva. *Plur.* זִיּוּנִין, *&* זַיְנִין *ſunt ſeptem litteræ in Lege Judæorum manu ſcripta tribus apicibus ſuperne notatæ.*

זִיפָא, זִיף Stylus ſculptorius, cœlum, ſculptorium inſtrumentum.

זַיֵּף Adulterare, corrumpere. זַיְּפָן Falſarius, mendax. זִיּוּף falſum, adulterinum: falſitas, mendacium. מְזוּיָּף falſum, corruptum. טַעֲנוֹת מְזוּיָּפוֹת Argumenta falſa, Sophiſtica. שְׁטָרוֹת מְזוּיָּפִין inſtrumenta litterarum adulterata.

זָכָה Mereri, dignum eſſe, *vel* haberi. זַכַּאי juſtus, purus, innocens. זַכָּאוּת Juſtificatio, puritas, innocentia; meritum. זָכוּת Juſtitia. זְכוּת meritum juſtitiæ.

זָכָר Maſculus, *Hebraice*. לְשׁוֹן זָכָר Vocabulum maſculioum *apud Grammaticos*. זַכְרוּת virilitas, genitalia. אַזְכָּרוֹת Nomina Dei ſic dicta, quaſi ejus monimeota. *Nomen Dei* יְהֹוָה *vocant Rabbini* אַזְכָּרָה, *quia eſt monimentum eſſentiæ Dei, & naturæ æternæ.*

ז"ל *Abbreviatura. Idem ac* זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה Memoria ejus ſit io benedictione. *De pluribus uſurpata* זִכְרוֹנָם Memoria ipſorum. *Solet ſubjici nomini virorum piorum, qui e vivis exceſſerunt, vel generatim memoriæ, & commemorationi Sapientum, vel Rabbinorum. Alio modo etiam exponitur* ז"ל וא Et dicunt beatæ memoriæ, *videlicet* חֲכָמִים Sapientes, *vel* רַבּוֹתֵינוּ Rabbini noſtri. 2. זָכוּר לְטוֹב Fauſtæ memoriæ: quem honoris cauſſa nomioo. 3. זֶה לְשׁוֹנוֹ Hic eſt ſermo ejus: hæc ſuot verba ejus, *vel* לְשׁוֹנָם verba eorum.

זלה"ה *Abbreviatura. Idem ac* זִכְרוֹנוֹ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא Memoria ejus ſit ad vitam futuri ſæculi, *hoc eſt*, æternam. *Frequens eſt in librorum titulis, & Præfationibus.*

זָלַף Stillare: effluere. זְלוּף ſtillatio; effuſio: infuſio.

ז"מ *Abbreviatura. Idem ac* זֶרַע מְלוּכָה Semen Regiom, *apud Hiſtoricos; apud Chronologos vero* ז *ſignificat* ſeptem, & מַחֲצִית ם. *Videlicet in menſe* תַּמּוּז Tammuz, *ſive* Juoio *hora ſeptima, & dimidia eſt tempus TeKuphe, ſive Solſtitii æſtivi.*

זְמָן Tempus. *In Targum* ſolemnitas. *Sumitur etiam pro loco, ad quem certo tempore convenitur, ut* מוֹעֵד. *Apud Grammaticos* זְמַן הוֹוֶה *ſignificat* Tempus præſens, זְמַן עָבָר Tempus præteritum, זְמַן עָתִיד Tempus futurum. *Plur.* זִמְנִין tempora. זִמְנִין זִמְנִין *continuo repetitum ſignificat* interdum, quandoque. זְמַנִּי Temporalis. *Fœm.* זְמַנִּית.

זַמֵּן *Pahel* Citare ad judicium: iovitare ad coovivium: convocare, congregare ad cœtum. מְזוּמָּן Citatus, invitatus. הַזְמָנָה Citatio. *Ithpahel* נִזְדַּמֵּן obvenire *apud Rabbinos, & Talmudicos: Aphel* אַזְמִין citare ad judicium.

זְעֵר, זְעֵיר Parum, modicum: parvus; minor. כִּזְעֵר fere. זְעֵיר זְעֵיר paulatim. מִלָּה זְעֵירָה Dictio parva, *h. e.* monoſyllaba.

זצ"ל. זצוק"ל *Abbreviatura. Idem ac* זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה Memoria juſti ſit ad benedictionem. Prov. 10. 7. *Aliquando legitur* זצלה"ה, *ubi ultimæ litteræ ſignificant* לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא ad vitam ſæculi futuri. *Altera abbreviatura* זצוק"ל *valet* זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה Memoria juſti, & ſancti in benedictione. *Reperitur in libro Coſri, in fine præfationis Morè, aliiſque in locis. Vel poteſt explicari* זצו"ל, *quotieſcumque reperitur*, זֵכֶר צַדִּיק וְזַרְעוֹ לִבְרָכָה Memoria juſti, & ſeminis ejus ſit in benedictione.

זֶפֶק Ingluvies, veſica gutturis in avibus.

ז"ק *Abbreviatura. Idem ac* זֶרַע קַיָּם Semeo ſtabile. *Adhibent quoties alicui poſteros*

vos a Deo precantur, vel eoſdem laudibus celebrant.

זְקַף Erigere, elevare: ſuſpendere, crucifigere, זְקִיפָה Crux, patibulum: impoſitio. זְקִיפוּת Suſpenſio, crucifixio.

זְקַק, נִזְקַק Commiſceri carnaliter, coire. זְקוּק, הוּזְקַק Oportet, neceſſe eſt.

זְרַז Accingere, accingi: armare: equum inſternere: admonere, excitare: feſtinare, urgere, expedire. זְרִיז Expeditus, accinctus, promptus, alacris. *Subſt.* cingulum.

זְרִיזוּת, זֵירוּז Munitio, alacritas, promptitudo, ſtrenuitas. זְרָז, זֶרֶן cingulum, vinculum, nexus.

זַרְנִיךְ Auripigmentum. *In R. Salomone* Exod. 16. 14.

זו״ש *Abbreviatura. Idem ac* זֶהוּ שֶׁאָמַר הַכָּתוּב Illud eſt, quod Scriptura dicit: *vel* שֶׁנֶּאֱמַר quod dicitur, *aut* dictum eſt. *Utuntur aliquid Sacrarum litterarum teſtimonio confirmantes.*

INCIPIENTIA

A ח

ח *In numeris valet octo apud Chaldæos, & Hebræos; cum duobus vero punctis* ח̈, *vel lineola* חׄ, *vel* ח̱ 8000. *Eſt una ex litteris gutturalibus, quæ numquam ſuſcipiunt Daghes.*

חבא *Ithpahel* אִתְחַבָּא Latere, latitare, abſcondere ſe. Thren. 1. 3.

חֻבָּא, חוּבָּא, חוּבָּא Sinus, *ita dictus quaſi reconditorium; quia illa, quæ in eo ponuntur, latent.* Exod. 4. 6.

חֲבִיוֹנִין Latibula, abſcondita, abdita. Cant. 2. 14.

חַבֵּב *Pahel.* Amare, diligere. Iſa. 1. 2. *Aphel* אַחֵב idem. *Ithpahel* אִתְחַבֵּב amari, diligi: amore conjungi, conglutinari. 1. Sam. 18. 1.

חֲבִיבָא, חֲבִיב, חֲבִיבָא, חַבִּיב Carus, amatus, dilectus. Deut. 7. 6. *Plur.* חֲבִיבִין dilecti. Exod. 19. 15. *Emphat.* חֲבִיבַיָּא Deut. 26. 17. *Fœm.* חֲבִיבָא Gen. 44. 30. חֲבִיבְתָא dilecta. Cant. 1. 16. *Cum aff.* חֲבִיבְתִי dilecta mea. Cant. 6. 3.

חִבּוּב Amor, dilectio: dilectus; dilectum. Ezech. 24. 21.

חִבְּתָא, חִבָּא Idem. Cant. 2. 5. *Conſtr.* חִבַּת Cant. 4. 9. *Plur. cum aff.* חִבָּתַיִךְ amores tui. Cant. 4. 10.

חֲבִיבָא Patruus. *Idem ac* אֲחֵב, *ſeu* אַח אַב. Levit. 10. 4. *in Jonathane.*

חֲבִיבְתָא Socrus. Deut. 27. 23. *in Targum Hieroſolymitano.*

חֲבַט Concutere, decutere, excutere, dejicere, percutere. Jud. 6. 11. *Pahel* חַבֵּט idem. Eſth. 6. 1.

מַחְבּוּטָא Baculus excuſſorius. Iſa. 28. 27.

חִבּוּט Percuſſio, excuſſio. *De* חִבּוּט percuſſione *nonnulla habentur tum apud Talmudicos, tum apud Rabbinos obſervatione,*

& ſcitu maxime digna. Ramos itaque palmarum antiquitus Hebræi afferebant ad Templum, eoſque ad latera Altaris in terra excutiebant. Dies, quo id fiebat, dicebatur יוֹם חִבּוּט הָרִיוֹת Dies excuſſionis ramorum. *Sic* חִבּוּט הַקֶּבֶר *appellabatur* percuſſio, quæ in ſepulchro fiebat. *Placet de hac mirum Rabbinorum ſomnium proferre, quod R. Elias in ſuo Thisbi recenſet, ſicque in linguam Latinam translatum ſonat.* Scriptum eſt in Medràs Rab Iſaac filii Parnach. Interrogaverunt diſcipuli ipſum Rabbì Eliezer, quomodo ſe habet ritus חִבּוּט הַקֶּבֶר h. e. *percuſſionis ſepulchri?* Reſpondit eis. Poſtquam ſeparatus eſt homo ab hoc ſæculo, venit מַלְאַךְ מָוֶת *Angelus mortis*, & ſedet ſuper ſepulchrum ejus. Statim intrat anima ejus in corpus illius, & facit illum ſtare ſuper pedes ſuos &c. Donec dixit ר׳ יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי *R. Jehoſuà Ben Levi*. Et in manu ejus eſt (*inquit*) catena, cujus media pars eſt ferrea, & altera lignea, qua verberat ipſum (*hominem*.) Et prima vice diſſolvuntur membra ejus: altera vice ejus oſſa diſſipantur; tum veniunt Angeli, & colligunt ea. Quod ſi tertia vice ipſum percuſſerit, redigitur in pulverem, & cinerem, & redit in ſepulchrum ſuum &c. Donec dixit ר׳ מֵאִיר *Rabbì Meir*. Gravius itaque eſt judicium חִבּוּט הַקֶּבֶר *Chibbùt haKKèver* judicio gehennæ, quoniam etiam qui plane juſti ſunt, & filii Principum, & abortivi eo judicantur, excepto eo, qui moritur in veſpera Sabbati, & qui moritur in terra Iſrael &c. *Huc etiam nonnulla ſpectant, quæ habentur in* תְּפִלּוֹת Tephillòt, *h. e.* Precationibus, *quæ dicuntur Hebraice* בְּרָכוֹת. *In una enim ex iis incipiente ex* יְהִי רָצוֹן *legitur.* והצילנו מגזירות רעות ומדלות ומענִיות ומכל מיני פורעָניות ומדינה של גהנם ומחבוט של קבר *h. e.* Et libera nos a decretis malis, & a paupertate, & abjectione, vel contemptu, & ab omnibus ſpeciebus pœnarum, & a judicio gehennæ, & a percuſſione ſepulchri. *Quis hæc ſanæ mentis non derideat, Judæorumque non miſereatur, qui hæc a Rabbinis ſuis ſibi obtrudi non ſentiunt, vel ſentientes non rejiciunt?*

חָבַל *Pahel.* Corrumpere, deſtruere, vaſtare, perdere, lædere: cædere, incidere. Deut. 23. 1. Iſa. 1. 4. *Ithpahel* אִתְחַבַּל corrumpi, perdi, deſtrui, vaſtari. Ezech. 28. 17.

חֲבוּלָא Perditum, corruptum: corruptela, læſio. Dan. 6. 22.

חַבָלָא, חֲבָל Corruptio, perditio, exitium, damnum, læſio. Dan. 3. 25. Jon. 2. 7.

חֲבוּלָא, חֲבוּל Idem. Job 11. 15. *Item cæſura.* Levit. 19. 28. & 21. 5.

חַבָּלָא Corruptor, vaſtator. Exod. 4. 26. & 27. *in Jonathane.*

חֲבוּל, חֲבַל Væ, hei. Deut. 28. 15. *in Jonathane.*

חַבְלָא, חֲבֵל Funis, reſtis, funiculus. *Plur.* חַבְלִין funiculi. 2. Sam. 8. 2. *Conſtr.* חַבְלֵי funes. Prov. 5. 22.

חַבְלִין, חֶבְלִין Tormina, dolores graviſſimi, *quales ſunt parturientium*. Mich. 4. 9. *Biblia Veneta* הַבְלִין *habent.* Iſa. 13. 8. *Conſtr.* חַבְלֵי Tormina. *Sæpe in Talmude fit mentio de* חַבְלֵי הַמָּשִׁיחַ doloribus Meſſiæ. *In Tractatu* שבת *fol.* 118. כל המקיים שלש סעודות בשבת ניצול משלש פורעניות מחבלי של משיח ומדינה של גהנם וממלחמת גוג ומגוג, מחבלי של משיח כתיב הבא יום וכתיב הנה אנכי שולח לכם אליהו הנביא לפני בוא יום וגו׳ *h. e.* Quicumque obſervat tria prandia in Sabbato, liberatur a tribus pœnis, a Do-

Doloribus Meſſiæ, a Judicio Gehennæ, a Bello Gog, & Magog; a Doloribus Meſſiæ, quia ſcriptum eſt hic, Dies, & ſcriptum eſt illic. *Ecce ego mitto vobis Eliam Prophetam, antequam veniat dies Domini &c. Abarbenel autem in Danielem ait, per* Dolores Meſſiæ *intelligi calamitates, afflictiones, & perſecutiones tempore Meſſiæ futuras. Huc quodammodo reſpexiſſe videtur Chriſtus calamitates, & afflictiones tum primi, tum ſecundi adventus vocans ὠδῖνας* Matth. 24. 8. Πάντα δὲ ταῦτα ἀρχὴ ὠδίνων. Omnia autem hæc ſunt principium dolorum, *quem textum Syrus Interpres exponit*

ܗܠܝܢ ܕܝܢ ܟܠܗܝܢ ܪܫܐ ܐܢܝܢ ܕܚܒܠܐ.

חֲבוּלְיָא, חֲבוּלָא Fœnus, uſura, *ſic dicta, quia exitium, & perditio eſt dantis.* Exod. 22. 25. Lev. 25. 36.

מְחַבַּל Caſtratus, exciſus teſtibus. Deut. 23. 1.

מְחַבְּלָא, מְחַבֵּל Corruptor, vaſtator. Hoſ. 13. 14. *Plur.* מְחַבְּלִין, מְחַבְּלַיָּא corruptores. *Fœm. ſing.* מְחַבְּלָא Mulier parturiens, puerpera *a* חֲבָלִין *doloribus partus ſic dicta.*

מְחַבְּלָנָא Idem. Prov. 18. 9. & 28. 24.

חַבְּלָנִית Perdens, corrnmpens. *Ab Hebræis* אִשָּׁה חַבְּלָנִית Mulier perdens, corruptrix *appellatur, quæ tribus maritis ſupervixit, quartumque ducere ideo prohibetur, quia etiam ipſum concubitu ſuo perditura præſumitur. Quo umquam nomine eam vocandam cenſerent, quæ viginti tres viros ſepelivit, ſicuti narrat D. Hieronymus in Epiſtola ad Gerontiam? Placet Epitaphium ſubjicere cujuſdam mulieris Baſileenſis, quæ undecim maritos ſepeliverat.*

Quæ jacet hoc mulier parvi ſub fragmioe montis,
  Non certe fauſto ſidere nata fuit.
Quæ ſit cauſa rogas? Nam tres & octo maritos
  Legitimi ſocios cœpit habere tori.
Quos ea (qua culpa neſcitur) perdidit omnes,
  Et fuit in quovis nubere menſe malum.
Dj meliora mihi, cum quondam tempore juſto
  In thalamos ibit ſponſa petita meos.
Huic totidem verſus, fuerat quot nupta maritis,
  Fecimus: undecimus ſed bene talis erit.
APTA VIRO NULLI FŒMINA DIGNA MORI.

חבן חֲבִינָנוּתָא Pigritia. Prov. 31. 27. *Reſpondet dictioni Hebraicæ* עַצְלוּת.

חֲבַק Amplecti, complecti, amplexari. *Pahel* חַבֵּק idem. Prov. 5. 20. 2. Reg. 4. 20.

חֲבַר Sociare, aſſociare, cooſociare, concinnare, componere, conjungere. Deut. 18. 11. incantare: libros componere. *Aphel* אַחְבִּיר idem. *Ithpahel* אִתְחַבַּר aſſociari, cooſociari, conjungi. Pſal. 94. 20. Hoſ. 6. 9.

חָבֵר, חַבְרָא חַבִּירָא Socius, ſodalis, amicus, collega. Eccleſ. 4. 10. *Plur.* חַבְרִין, חַבְרִין ſocii, amici. Jud. 14. 11. *Fœm.* חַבְרְתָּא, חַבְרְתָּא ſocia. Exod. 11. 2. *Plur.* חַבְרָן ſociæ. *Cum aff.* אֲנָא וְחַבְרָתִי Ego, & ſociæ meæ. Judic. 11. 37. *Tritum proverbium eſt apud Talmudiſtas* או חברא כחברי דאיוב או מיתותא Aut amici ut amici Job, aut mors, *h. e. ſicuti explicatur in Gloſſa Batrà fol. 16.* Si non ſint ho-

 mi-

mini amici, ſatius eſt ei, ut moriatur. *Hoc nomine* חָבֵר *apud priſcos Doctores Hebræos Magiſter, ſive Rabbi recens electus dicebatur, qui quidem ad titulum, & dignitatem Magiſterii evectus fuerat, nondum tamen munus publicum docendi exercebat, cum relative* חָבֵר collega *ejus vocaretur, a quo promotus fuerat. Collega ſiquidem erat propter Rabbinatus, ſive Magiſterii acquiſitionem, non propter dignitatis cum officio conjunctę amplitudinem. Promotor enim ſemper promoto major habebatur, altioremque locum occupabat, Promoto, ſive* חָבֵר *cum reliquis diſcipulis coram Promotore in inferioribus ſubſelliis ſedente. Generatim etiam* חָבֵר *eſt* תַּלְמִיד חָכָם Sapiens. *In Talmude Sacerdotes Perſarum ſępe appellantur* חֲבֵרִים, *vel Perſę in genere.*

חַבְרוּתָא Societas. Pſal. 139. 2.

חֲבוּרָה Idem. Exod. 12. 45. *Item* incantatio. Deut. 18. 11. *in Targum Hieroſolymitano.*

חַבּוּרִין Vulnera, inciſiones, cæſuræ. Deut. 14. 1. *in Targum Hieroſolymitano.*

חֲבַרְבַּר Obſcurum, lividum eſſe. Pſal. 139. 11. *ubi* מַחֲבַרְבַּר עֲלַי livida fit ſuper me. *Aliis* obſcurat me.

חֲבַרְבַּר Cæcitas. *Plur.* חֲבַרְבְּרִין cæcitates. Gen. 19. 11. *In Jonathane ſcribitur per* ד.

חבש חֲבוּשָׁא Clauſtrum, carcer: anguſtia, anxietas. Gen. 40. 20. *Aruch* חֲבוּשְׁיָא. *Item* malum cotoneum.

חגב חֲגָבָא Locuſta. *Aliis* cicada; *aliis* bruchus. Levit. 11. 12. *Plur.* חֲגָבִין locuſtæ.

חָגַג Feſtum celebrare, feriari: tripudium agere. Nah. 1. 15. Pſal. 42. 5. 1. Sam. 30. 16.

חַג, חַגָּא Feſtum, feſtivitas. Cant. 2. 9. *Plur.* חַגִּין, חַגַּיָּא feſtivitates. Ezech. 46. 11.

חֲגִיגָה Feſtum. *Tractatus peculiaris in Talmude hoc nomine* חֲגִיגָה Chaghigà *inſcriptus legitur, in quo agitur de triplici profectione Hieroſolymas facienda tribus anni temporibus, videlicet in Feſto Paſchę, Pentecoſtes, & Tabernaculorum, ſicuti præcipitur Exod.* 23. 17. שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָּל־זְכוּרְךָ אֶל־פְּנֵי הָאָדֹן יְהוָה *Juxta Vulgatam.* Ter in anno apparebit omne maſculinum tuum coram Domino Deo tuo.

חגה חֲגָוִין fiſſuræ. *Plur. conſtr.* חֲגְוֵי טִנָּרָא in fiſſuris petræ. Cant. 2. 14.

חֲגַס Cuniculus. *Plur. conſtr.* חֲגָסֵי cuniculi. Prov. 30. 20.

חֲגַר Claudicare. 2. Sam. 4. 4.

חֲגִירָא, חַגִּיר, חַגִּיר Claudus. 2. Sam. 19. 26. חֲגַר פּוּם וַחֲגַר מְמַלַּל claudus ore, & claudus ſermone, *ſc.* balbus. Exod. 4. 10. *in Jonathane. Plur.* חֲגִירִין claudi. Iſa. 33. 22.

חַגְרָא Chagra, *nomen proprium loci. Hebraice* שׁוּר. Geneſ. 16. 7.

חַד Unus, primus. Dan. 2. 31. *Fœm.* חֲדָה, חֲדָא una. Gen. 2. 21. *Geminatum* חַד חַד unuſquiſque, quilibet, ſinguli.

In

כַּחֲדָא, כַּחַד In unum, una, ſimul, pariter. Pſal. 2. 2. Dan. 2. 35.

לַחֲדָא Valde, vehementer, admodum. *Hebraice* מְאֹד.

חֲדָא, חֲדָה Gaudere, lætari. Pſal. 16. 9. *Participium* חָדֵי gaudens, lætus, hilaris: Prov. 29. 6. *Aphel* אַחְדֵּי exhilarare, lætificare. Pſal. 92. 5.

חֶדְוָא Gaudium, lætitia. Jon. 4. 6.

חֵידוּ Gaudium.

חֲדִי, חֲדְיָא Pectus. Exod. 29. 26. *Plur.* חֲדָוָתָא, חַדְוָן pectora. Levit. 9. 20.

חָדַד *Hebraice*. Acutum eſſe, acui.

חִדּוּד Acies, acumen, cuſpis. *Plur.* חִדּוּדֵי, חִדּוּדִין acumina: rugæ.

חֲדַד Acutus. *Plur.* חַדְדִין acuti.

חֲדַם Premere, comprimere. Deut. 25. 9. *in Jonathane*.

חדק חִדְקָא Spinæ genus: vepres. Mich. 7. 4. *Plur. apud Talmudicos* חִדְקִין ſpinæ.

חדר חַדְרוֹנָא Teſtudo, buſo. *In Jonathane reperitur* חַרְדוֹנָא. Levit. 11. 29.

חדת חַדֵּת *Pahel*. Innovare, renovare, reſtaurare. Thren. 5. 21. *Ithpahel* אִתְחַדַּת Innovari, renovari. Deut. 32. 12. *Apud Talmudicos dicitur* אִיחַדַּת *pro* אִתְחַדַּת.

חֲדַת, חֲדַתָא Novus, novum, recens. Exod. 1. 8. *Plur.* חֲדַתִּין novi. Cant. 5. 10. *Fœm.* חֲדַתָא, חֲדִתָא nova. Deut. 24. 5. *Plur.* חַדְתָּן novæ. Jud. 16. 11. Iſa. 48. 6.

חַדְתָּן Novus, recens. *Plur.* חַדְתָּנִין novi, recentes. Deut. 32. 17. *in Targum Hieroſolymitano*.

חַדְתוּתָא Novitas. Levit. 13. 55.

חֲוָא, חַוִּי *Pahel*. Indicare, renuntiare, annuntiare, aſcendere, demonſtrare. Gen. 12. 18. *Aphel* אַחְוִי Idem. Dan. 2. 10. *Ithpahel* אִתְחַוָּא, אִתְחַוִּי nuntiari, annuntiari, indicari. Gen. 27. 42.

חֵיוָא *Vide in* חיה.

אַחְוָיָא Indicatio, annuntiatio, promulgatio. Dan. 5. 12. *Conſtr.* אַחְוָיַת Num. 31. 21. *in Jonathane*.

חוּיָא Confeſſio, celebratio, laus. Lev. 7. 2. *in Targum Hieroſolymitano*.

חוב Peccare, delinquere, impie, improbe agere, reum, debitorem eſſe, *vel* fieri, debere. Exod. 13. 2. *Pahel* חַיֵּב reum, debitorem efficere; condemnare; pronuntiare reum, ſontem, improbum. Deut. 25. 1. *Ithpahel* אִתְחַיַּב debere, debitorem eſſe, *vel* fieri, condemnari: reum, obnoxium eſſe. Levit. 5. 19.

חובא *Vide ſupra in* חבב.

חַיָּב, חַיָּבָא Peccator, debitor, reus; impius; improbus. Gen. 18. 23. *Plur.* חַיָּבִין debitores. 1. Sam. 14. 33. *Fœm.* חַיַּבְתָּא improba. Eſth. 1. 1. Amos 9. 8.

חוֹב, חוֹבָא, חוֹבְתָא Reatus, culpa, noxa, debitum, peccatum, iniquitas. Gen. 20. 9. *Conſtr.* חוֹבַת Deut. 22. 26. *Plur.* חוֹבִין, חוֹבֵי culpæ, peccata. Job 13. 23. Eccleſ. 10. 4.

חִיּוּבָא Iniquitas, impietas. Job 35. 8.

Cir-

חוג Circinare, ambire. Prov. 8. 27.

חוּגָתָא Circulus, ambitus. Prov. 8. 27.

חוד Ænigmatice loqui, ænigma proponere. Jud. 14. 16. Ezech. 17. 2.

חוּדְתָא, חוּדִיתָא, חוּדַיתָא Ænigma. Jud. 14. 16.

חִידְתָא, חִידָא Idem. Jud. 14. 13. *Plur.* חִדָּן & חִידָן ænigmata. Pſal. 78. 2.

אוּחַדְתָא, אוּחֲדָא Idem. Pſal. 49. 5.

אֲחִידָן Ænigmata. Dan. 5. 12.

חוה חִוְיָא, חִוְיָא Serpens, coluber. Gen. 3. 1. *Plur.* חִוָן, חִוְיָן, & חִיוָן ſerpentes. Numer. 21. 7.

חוז מְחוֹזָא, מְחוֹז Terminus; provincia, urbs, vicus, platea. Pſal. 107. 30. *Plur.* מְחוֹזִין plateæ. Thren. 2. 19. *Conſtr.* מְחוֹזֵי termini: provinciæ: plateæ. Job 5. 10.

חוח, חוּחָא Spina: carduus. 2. Reg. 14. 9. *Plur.* חוּחִין ſpinæ. Iſa. 34. 13.

חוט *Pahel* חַיֵּט Suere, aſſuere, conſuere, conjungere, compingere, componere. Thren. 5. 5. *Aphel* אַחֵיט Idem.

חוּטָא, חוּט Filum, ſuniculus. Gen. 14. 23. Exod. 28. 37. *Plur.* חוּטִין fila. Exod. 39. 3.

חָט Virgultum, ſurculus. Iſa. 14. 19.

חוך Ridere, deridere, irridere, ludere, illudere. Gen. 26. 8. Prov. 29. 9.

חוּכָא, חוּך Riſus, luſus, ludificatio, contemptus. Eſth. 1. 18. Thren. 3. 14.

חול Manere, permanere, reſidere. Jerem. 7. 20. cadere, incidere. Jerem. 44. 6. *Item* ſaltare, tripudiare. Exod. 15. 20. *in Targum Jonathanis*, & *Hieroſolymitano*. dulce eſſe. Prov. 24. 13.

חוּלָא, חָל, חוֹל Arena. Gen. 32. 12. Prov. 27. 3. *Plur.* חוֹלוֹת arenæ.

חוּלִית, חוּלָת Catena. Eſth. 8. 15.

חָלָא Arena. *Nonnullis* phœnix *avis*.

חום חוּמָא, חוּם. *Vide in* חמם.

חוס Parcere, miſereri, propitium, clementem eſſe. Jer. 21. 12. *Pahel* חַיֵּס Idem. Eccleſ. 7. 17.

חִיסָא, חֵיס Miſericordia, gratia, clementia. Iſa. 30. 14.

מַחְסָא Idem. Iſa. 63. 9.

חָוַר Albeſcere, album evadere. Iſa. 1. 18. *Pahel* חַוַּר abluere, lavare; dealbare, candidum reddere. Lev. 13. 56. *Ithpahel* אִתְחַוַּר albeſcere, album fieri. Jerem. 4. 14.

חִוָּר Albus, candidus. Gen. 30. 35. *Plur.* חִוָּרִין albi, candidi. Eccleſ. 9. 8. *Fœm.* חִוַּרְתָא, חִוָּרָא alba. Lev. 13. 4. *Plur.* חִוָּרָן albæ. Lev. 13. 38.

מַחְוַר Albedo. Levit. 13. 3.

חַוְרְוָרַיָא Suffuſiones oculorum, cæcitates. Gen. 19. 11. *in Jonathane*.

חַוְרִיתָא Ciconia, milvus albus. Jerem. 8. 7.

חוֹרִין, חוֹר. *Vide in* חרר.

חוש Feſtinare. *Aphel* אַחִישׁ Idem. Pſal. 141. 1. *Vide* & חשש.

חֲזָא, חֲזָה Videre, prævidere, providere, intueri, contemplari, aſpicere, reſpicere. Geneſ. 7. 1. *Aphel* oſten-

אחוי oſtendere, demonſtrare. Gen. 41. 28.

חזי, חזיא Videns, Propheta. 1. Sam. 9. 9.

חזי, חזיא Dignum, decens, æquum, conveniens. Eſth. 1. 7. *Plur. fœm.* חזין dignæ. Eſth. 2. 9.

חזוא Viſio, ſpectaculum, aſpectus, ſpecies. Ezech. 43. 3. planities. *In Jonathane.* Gen. 18. 1. *Plur.* חזוי planities. Gen. 13. 18. *Emphat.* חזויא. Eſth. 6. 1.

חזון, חזונא Idem. Num. 12. 6. Eccleſ. 10. 15. *Plur.* חזונין viſiones. Deuter. 4 34.

חזיון Idem. *Item* apprehenſio. *Plur. conſtr.* חזיוני viſiones. Eccleſ. 11. 9.

חיזו Idem. Eſth. 2. 2. Ezech. 1. 26.

חזות, חזותא, חזות Idem. Dan. 8. 4.

מחזי Idem. Ezech. 1. 26. *in Bibliis Regiis.*

חזיא Proviſio. 2. Sam. 7. 19.

מחזיתא Speculum. *Plur.* מחזיתא ſpecula. Iſa. 3. 22. *Conſtr.* מחזית ſpecula. Exod. 38. 8.

חזז חזיזא Nubes. Cant. 2. 9. *Nonnullis* ventus. *Plur. conſtr.* חזיזי nubes. Job 28. 26.

חזזיתא Scabies ſanioſa: impetigo. Lev. 21. 20. *in Jonathane. Plur.* חזזין Levit. 21. 20. *in Targum Hieroſolymitano.*

חזזן Scabioſus, impetigine obductus. Levit. 21. 20. *in OnKeloſo.*

חזזא *Nomen proprium vallis.* Gen. 14. 17. viſio. Exod. 3. 3. *in Targum Hieroſolymitano; niſi forte legendum* חזונא, *ut in OnKeloſo, & Jonathane legitur.*

חזם Ungue ſecare, rumpere, diſcerpere: digitis evellere, avellere: averruncare. Lev. 1. 15. *in Jonathane.*

חזן חזן Cuſtos, inſpector, *qui rei alicujus curam habet. Strictim* Synagogæ miniſter, æedituus, diaconus, *qui etiam dicitur* שליח צבור, *vel* שמש Eccleſiæ nuncius, *cujus munus eſt Synagogæ neceſſaria parare. Cum autem ad eum præcipue pertineret precibus, & cantu Eccleſiæ praire, legendi rationem docere, & alia hujuſmodi præſtare, aliquando* Præcentor *fuit appellatus.*

חזר Redire, reverti, circumire, converti, convertere ſe. Pſal. 118. 21. *Ithpahel* אתחזר idem. Ezech. 1. 9. *Aphel* אחזר idem. *Item* redire fecit, reduxit, circumduxit, reſtituit, vertit, convertit, evertit, pervertit, invertit, convolvit. Jerem. 48. 39. Ezech. 1. 9. Judic. 21. 41.

חזור Circum, circa, circumquaque: circuitus. Num. 1. 53. & 16. 24. Pſal. 3. 7.

חזרנות Ambitus, circuitus. *Adverb.* circum, circa. Exod. 7. 24. Job 41. 5.

חזור, חזור Globus, ſphærula: pomum, malogranatum. *Adverb.* circum, circa. Exod 25. 33. Joel. 1. 12. *Plur.* חזורין, חזורין. *Conſtr.* חזורי globi: poma. Prov. 25. 11.

חזיר, חזירא Sus, porcus. *Ejus enim natura eſt, ut ad ſordes redeat.* Levit. 11. 7. *Plur.* חזירין porci. *Fœm.* חזירא, חזירתא porca. Prov. 11. 23.

מחזור Circulus, cyclus. *Plur.* מחזורין circuli. Gen. 1. 14. *in Jonathane. Duplex eſt*

eſt מַחֲזוֹר. *Alter* מַחֲזוֹר קָטוֹן cyclus parvus, *alter* מַחֲזוֹר גָּדוֹל cyclus magnus. *Cyclus magnus eſt Solis, qui ſingulis viginti octo annis abſolvitur; cyclus vero parvus eſt Lunæ, qui decem & novem annorum ſpatio terminatur. De his videndi Aſtronomi. Liber etiam Precum hoc nomine* מַחֲזוֹר *appellatur. Preces illæ rhythmicæ ſunt, recitanturque in fine ſingulorum Sabbatorum, dierum Feſtorum, ſed præcipue in tribus Feſtis Regalibus dictis.*

חֲטָא Peccare, *ut Hebraice. Aphel* אַחְטִי peccare fecit, *vel* ſivit, ad peccandum induxit. Pſal. 103. 14.

חֵט, חֲטָא Peccatum. *Cum aff.* חֶטְאָךְ peccatum tuum. Geneſ. 4. 7.

חַטָּאתָא, חַטָּאָה, חֲטָאָה Peccatum: oblatio, hoſtia, ſacrificium pro peccato, expiatio peccati. 1. Sam. 10. 25. *Plur.* חַטָּאִין, חַטָּאַיָּא, חַטָּאִין & חֲטָאֵי peccata: hoſtiæ pro peccato. *Cum aff.* וַחֲטָיָךְ & peccata tua. Dan. 4. 24. *De* Sacrificio pro peccato *nonnulla notanda. Hoc Sacrificium erat publicum, vel privatum. In hoc Sacrificio offerendo perſonarum ratio habebatur, & inter eas diſcrimen intercedebat. Sacerdos enim Unctus, vel Pontifex Maximus pro peccato ſuo juvencum, Princeps, vel Judex hircum caprarum, privatus ovem, vel capram offerebat. Nullum fertum, nulla libamina, non oleum, non thus huic Sacrificio addebatur. Veſtis ſanguine Sacrificii conſperſa abluebatur in loco Sancto, vel atrio; vas teſtaceum, in quo coctum Sacrificium, in atrio confringebatur; vas autem æneum ibidem in aquam immerſum mundabatur, majorque* חוֹמֶר *erat in hoc Sacrificio, quam in aliis Sacrificiis Sanctiſſimis. Hujus Sacrificii piacularis offerendi rationem, & varia genera vide in Levitici Capite ſexto, & aliis Capitibus, ex quibus colligitur, illud oblatum fuiſſe ex ſimila, panibus, & aliis eſculentis, ex avibus, & quatuor quadrupedum ſpeciebus. Offerebatur autem pro peccatis manifeſtis, & publicis.*

חֲטוּתָא Peccatum. Prov. 10. 16.

חַטָּאָה, חַטָּיָא Peccator. *Plur.* חַטָּאִין peccatores. Pſal. 104. v. 11. *Emph.* חַטָּאַיָּא. *Conſtr.* חַטָּאֵי peccatores. Prov. 1. 10.

חַטָּאָה Satanas, auctor peccati. Zach. 3. 1.

יְחַטָּא Idem. Zach. 3. 2.

חֲטִיָא Mollis, tener, delicatus, delicatulus. *Plur. fœm.* חֲטִין Gen. 33. 13. *in Jonathane. Emphat.* חֲטִיתָא teneræ, delicatæ. Numer. 31. 50. *in Jonathane.*

מְחַטֵּי Idem. *Fœm.* מְחַטְיָא, & *aliter* מְחַטִּיתָא. Num. 31. 56. *in Jonathane.*

חֲטִיתָא Mollities, teneritudo. Num. 31. 56. *in Targum Hieroſolymitano. In Jonathane eſt* חִיטוּיָיא.

חֲטַב Exaltare, efferre laudibus, magnificare. Deut. 26. 8.

חֲטִיבָא Laus, exaltatio. Ibidem *in Jonathane.*

חוּטְבָא Deciſio, cogitatio deciſa. *Plur. cum aff.* חוּטְבֵיהוֹן inciſiones ipſorum. Pſal. 73. 3. *In Bibliis Regiis* רוּטְבֵיהוֹן rugæ ipſorum.

Sue-

Digitized by Google

חֲטַט Suere, aſſuere, conſuere. Gen. 3. 8. *Pahel* חַטֵּט idem. Ezech. 13. 18.

מַחֲטָא Acus ſartoria, ſubula. Deut. 15. 17. *in Jonathane.*

חֲטָטֵי Scabies maligna. Job 30. 24.

חִטָּא *Vide in* חנט.

חטם חוּטְמָא Naſus. Levit. 21. 18. *in Jonathane.*

חֲטַף Rapere, corripere, diripere, prædari, auferre. Ezech. 22. 26. *Ithpahel* אִתְחֲטַף rapi, abripi.

חֲטוּף, חֲטוּפָא Vis, violentia, injuria, rapina, direptio. Jud. 9. 14. *Plur.* חֲטוּפִין rapinæ. Gen. 6. 11. *Emphat.* חֲטוּפַיָּא rapinæ. Prov. 4. 17.

חִטְפָא Idem. Iſa. 60. 18.

חָטוּף Raptor, rapax. *Plur.* חָטוּפִין raptores.

מְחַטְּפִין Strigiles. Eſth. 6. 11. *in Targum ſecundo.*

חַטְפִיתָא *Nomen avis rapacis. Hebraice* תַּחְמָס Levit. 11. 16. *in Targum Jonathanis.*

חֲטַר Sepire, obſepire, ſepe circumdare. Job 19. 8.

חֻטְרָא, חוּטָר, חֲטַר Virga, baculus, ſcipio: ſepes, ſepimentum, ſeptum, caula, ovile. *Plur.* חוּטְרִין, & חֻטְרִין virgæ: caulæ. Num. 32. 16. Soph. 2. 6. *Hinc apud Talmudiſtas elegans adagium* אַבָּב חוּטְרָא מִילֵּי וְאַבֵּי דָרֵי חוּשְׁבָּנָא *h. e.* Ad fores caulæ verba, intra ſepta ratio, *ſc. exigitur. Nimirum paſtor blandis verbis fugientes oves ad oſtium caulæ revocat; ab ingreſſis autem intra ſepta pœnas ſeverius exigit. Ita præceptor cum diſcipulis, paterfamilias cum ſervis, Deus cum improbis, Magiſtratus cum ſceleſtis agit.*

חֻטּוֹרְיָאה Gibboſitas, *proprie* camelorum. Iſa. 30. 6.

חֲיָא, חֲיָה Vixit, revixit, revaluit, ſanitati reſtitutus eſt. Gen. 5. 3. 2. Reg. 8. 10. *Aphel* אַחֵי vivificare, in vita conſervare, ſervare, in vitam revocare. 2. Reg. 8. 1. *Ex forma integra* אַחְיֵה *eſt Præteritum* אַחֲיֵיתָא vivificaſti. Iſa. 38. 10. *Infinitivus* cum ל, לְאַחֲיָאָה ad vivificandum. Ibidem.

חַי, חַיָּא Vivens, vivum, integrum, incolume. Gen. 8. 21. Levit. 3. 3. *Plur.* חַיִּין Viva, viventia. Num. 16. 30. *Emphat.* חַיַּיָּא viventes. Dan. 3. 30. *Fœm. ſing.* נַפְשָׁא חַיְתָא Anima vivens. Geneſ. 1. *Plur.* אֲרוּם חַיָּין אִנּוּן Quia vivaces ſunt. Exod. 1. 19. *in Targum Hieroſolymitano.*

חֵיָא Cœtus. *Plur.* חֵיוָתָא congregationes. Eſth. 9. 27.

חַיָּא, חַיְתָא Fera, beſtia, animal: obſtetrix: puerpera. Gen. 35. 17. *Plur.* חַיָּתָא obſtetrices. Exod. 1. 15.

חֵיוְתָא Idem. Gen. 9. 4. *in Jonathane.*

חֵיוָא Idem. *Emphat.* חֵיוְתָא. Iſa. 38. 12. *Plur.* חֵיוָן. *Emph.* חֵיוָתָא.

חַיִּין, חַיֵּי Vita. חַיֵּי עָלְמָא vita æterna. Ezech. 20. 11.

אַחְיוּת Vivificatio, reſuſcitatio. Zach. 3. 7.

Digitized by Google

תְּחִיוּתָא Idem. Pſal. 68. 10.

תְּחִיָּה Reſurrectio. Geneſ. 25. 34. *in Targum Hieroſolymitano.* תְּחִיַּת הַמֵּתִים Reſurrectio mortuorum. *Apud quoſdam diſcrimen intercedit inter* תְּחִיָּה & תְּקוּמָה. *Uſurpant enim* תְּקוּמָה *de reſurrectione piorum ad vitam æternam ;* תְּחִיָּה *autem de reſurrectione improborum ad judicium gehennæ. Sed hæc diſtinctio probanda non eſt, ut ex multis Sacrarum litterarum locis colligitur.*

חיר חִירָא Galerus, pileus. Eſth. 8. 15.

חֲיֵל Roborare, corroborare, conſortare, confirmare. Pſal. 80. 16. militare. *Infinitivus* לְחֵילָא חֵילָא ad militandam militiam. Num. 4. 23. *Ithpahel* אִתְחַיַּל roborari, corrobari, fortem eſſe. Pſal. 139. 17. militare, militiam inſtruere, turmatim concurrere. Num. 31. 7.

חֵיל, חֵילָא Vis, virtus, robur, potentia, fortitudo. Pſal. 18. 40. militia, exercitus. Num. 31. 5. *Plur.* חֵילִין, חֵילֵי vires, militiæ, exercitus. 1. Reg. 22. 19.

חֵילוּת Exercitus. Pſal. 68. 12. *Plur.* חֵילְוָן: *Emph.* חֵילְוָתָא exercitus, virtutes, poteſtates.

חֵילָא, חֵילִיתָא Joſ. 8. 11. Vallis. *Plur.* חֵילִין, חֵילַיָּא valles. Ezech. 6. 3.

חין חֵנָא, חֵינָא Sinus. 2. Sam. 12. 8. *Cum aff.* מֵחֵינָהּ de ſinu ejus. 1. Reg. 17. 19.

חים חִיסָא Vaſtatio, vaſtitas. Prov. 3. 25. *David de Pomis, Pagnino, & aliis eſt* extinctio.

חיץ מְחִיצָא Paries, murus, maceria, ſubſtructio, tabulatum. Ezech. 13. 10. *in Regiis legitur* מְחִצָא. *Emphat.* מְחִיצְתָא Ezech. 41. 9. *Plur.* מְחִיצַיָּא parietes. 1. Reg. 6. 6. *Conſtr.* מְחִיצַת 1. Reg. 6. 15.

חֵיק, חֵיקָא Sinus. 2. Sam. 12. 3.

חיש חִישָּׁא *Vide in* חשא.

חכך חֵךְ, חִכָּא Palatum. *Cum aff.* חִכָּהּ palatum ejus. Prov. 5. 3. חִכָּךְ palatum tuum. Prov. 34. 13.

חַכָּא, חַכְּתָא Hamus. Iſa. 19. 8. *Hine apud Talmudicos* חַכֵּי hamis piſcari.

חִכּוּךְ, חִכּוּכָא Scabies, pruritus, prurigo. Deut. 28. 27. *in Jonathane.*

חֲכַם Sapientem eſſe, ſapere, ſcire, noſcere, agnoſcere, cognoſcere, intelligere, intelligentem, peritum, cautum, aſtutum, callidum eſſe. 1. Reg. 4. 31. *Pahel* חַכֵּם & חַכִּים Idem. Gen. 38. 27. *Item* ſapientem reddere, docere. Pſal. 119. 98. fraudare, defraudare: circumvenire. Geneſ. 27. 35. *Aphel* אַחְכִּים idem. Ezech. 3. 2. *Ithpahel* אִתְחַכַּם ſapienter, callide ſe gerere, ſapientiam ſibi arrogare, ſapientem ſibi videri, ſapientem eſſe. Exod. 1. 10. Prov. 27. 11.

חַכִּים, חַכִּימָא Sapiens, prudens, ſciens, peritus, aſtutus, callidus. Deut. 4. 7. *Plur.* חַכִּימִים ſapientes. Deut. 1. 13. *Emphat.* חַכִּימַיָּא ſapientes. *Conſtr.* חַכִּימֵי Prov. 10. 14. *Fœm.* חַכִּימָא, חַכִּימְתָא Prov. 14. 1. *Conſtr.* חַכִּימַת Exod. 35. 15. *Plur.* חַכִּימָן, Je-

Digitized by Google

חֲכִימְתָא Jerem. 9. 17.

חָכְמְתָא , חָכְמָא & , חוּכְמְתָא , חוּכְמָא Scientia, ſapientia. Exod. 28. 3. aſtutia, verſutia, dolus. Gen. 27. 35. *Conſtr.* חָכְמַת ſapientia. 2. Sam. 14. 10. *Plur.* חָכְמְתָא , חָכְמַן ſapientiæ. Pſal. 49. 4.

חֲכִימוּתָא , חֲכִימוּת Idem. Exod. 35. 35. *Cum aff.* בַּחֲכִימוּתְהוֹן in aſtutia ipſorum. Job 5. 13.

חכן חֲבִינְנָא Piger, ſegnis. Prov. 18. 18. *in Bibliis Venetis. Hebraice* חֲבִרְנָן.

חֲבִינְנוּתָא Pigritia, ſocordia. *Videtur ex dialecto Syriaca melius legi per* ב, *ut alibi.* Prov. 31. 27.

חֲכַר Caligine, tenebris obductum eſſe.

חֲכִיר Obſcurus, caliginoſus, pullatus, atratus. Pſal. 38. 7. *Fæmin.* חֲכִירָא tenebris obducta. Prov. 4. 19.

חֲכִירְתָּא Tenebræ, obſcuritas, caligo. *In Regiis.* Prov. 7. 9. *Veneta habent* בַּחֲבִירְתָּא.

חֲל , חַלָּא , חֵילָא Acetum. Num. 6. 3. Pſal. 69. 2. Ruth 2. 14.

חָלָא Arena. *Vide in* חול.

חֲלַב , חַלְבָא Lac. Jud. 4. 19. Exod. 3. 8. חֲלַב בֵּיעִים lac, albumen ovorum. *In Talmude Hieroſolymitano.* חֶלְבּוֹנָא , חֶלְבּוֹן Albumen ovi. Gen. 30. 14. *in Jonathane.*

חֶלְבְּנְתָא Galbanum. *In OnKeloſo. In Jonathane autem, & Targum Hieroſolymitano legitur* חֶלְבְּנִיָא Exod. 30. 34. Galbanum *eſt ſpecies aromatis, aut potius* Reſina *odorem fœtidum, tetrumque effundens. Solebat cum odoribus ſuavibus, & jucundis commiſceri, ut ſignificaretur, malos eſſe inter bonos tolerandos.*

חלד חוּלְדָא Muſtela. Levit. 11. 29. *In Talmudis Tractatu* חוּלִין Cholin *inſcripto fol.* 127. *id peculiare de Muſtela habetur.* כל שיש ביבשה יש בים חוץ מן החולדה מאי קראה האזינו כל יושבי חלד *h. e.* Quidquid eſt in terra, eſt quoque in mari, excepta muſtela, ſicuti dicitur. *Audite omnes habitatores* חלד Pſalm. 49. 2. *Audi ſi, potes, ſine riſu, & cachinnis rationem rei hujus alibi a Rabbinis traditam, puram, putamque fabulam redolentem.* Comitia fuerunt Principum Mundi de adminiſtratione recta. Princeps maris conqueſtus eſt, ſe non habere ſubditos ſufficientes. Permiſſum ipſi proinde fuit, ut ex terra plures peteret, modo de alimento provideret. Conjecit omnia animalia terreſtria in mare mandans, ut illic quoque ſuam ſpeciem propagarent. Factum eſt. Itaque dicitur, omnia animalia terreſtria eſſe quoque in mari, niſi quod quædam in monſtroſam formam converſa ſint. Ad Muſtelam cum perveniſſet, ea in littore ſtans dixit Principi maris. Numquid vides, me jam in mari eſſe? Id autem dixit, effigiem ſuam in mari oſtendens. Princeps contentus muſtelam dimiſit. Hinc Talmudici ajunt, omnia terreſtria in mari eſſe, præter muſtelam, quæ aſtutia ſua evaſit. Hinc Terra dicitur ab ipſis חֶלֶד, quod ea propria remanſerit Muſtelæ, quæ vocatur חוּלְדָּה. *Huc etiam pertinet, quod habetur in Talmudis Hieroſolymitani Tractatu* שבת *cap.* 14. Scriptum eſt. *Audite hoc omnes populi, auribus percipite omnes habitatores* חָלֶד. Pſal. 49. 2. Dixerunt. Quare aſſimilat David omnes habitatores Terræ לְחוּלְדָּה *Muſtela?* Ideo, quia cum

Digitized by Google

omnia, quæ ſunt in terra, ſint quoque in mari, plurimæ autem ſpecies ſint in mari, quæ non ſunt in terra, tamen החולדה *Muſtela* non ſit in mari. Alius dixit ideo, quia, ſicut Muſtela multa attrahit, & relinquit, neſciens cui ea relinquat, ita quoque homines multa attrahunt, & coacervant, neſcientes, cui ea ſint relicturi. *Qui ſimilia appetit, Talmud, Rabbinorumque ſcripta legat, cupiditatique ſuæ penitus ſatisfaciet.*

חלדותא Ærugo, contractio æruginis, rubigo. Num. 31. 22. *in Jonathane.*

חלה חלי Dulceſcere. *Hinc Ithpahel* ואתחליין מיא & dulcuerunt aquæ. Exod. 15. 25. *in Jonathane. Ex dialecto Hieroſolymitana legitur* אתחליין *in Targum Hieroſolymitano.*

חלי Dulce. Ezech. 3. 3. *Fœm.* חליא, *&* *per metatheſim litterarum* חילא Prov. 24. 13. *&* חליאתא Pſal. 19. 11. *Aliter* חימר חילת vinum dulce. Exod. 27. 18. *Plur.* חליין Prov. 9. 17.

חוליא Dulcedo. Judic. 14. 14. *Cum aff.* חולי dulcedo mea. Judic. 9. 11.

חליותא Idem. Prov. 16. 21.

חלז Solvere, extrahere. Eſth. 1. 3. *&* 6. 11. *in Targum ſecundo.*

חלווא Veſtitus, veſtimentum. *Ibidem.*

חילין Suffuſio: *vitium oculi, quo viſus confunditur. Levit.* 21. 20. *in OnKeloſo. At in Jonathane* חלזון, *& in Targum Hieroſolymitano* יחלזוה, *quod procul dubio vitioſum, pro* חלזונה.

חלזון *Eſt nomen piſcis magni marini. Item* חלזונא. Deut. 28. 42. *in Targum Jonathanis reſpondet Hebræo* צלצל, *quod aliis eſt* ſideratio, *aliis* ſpecies locuſtæ. *Animadverte, ibi legi* חלנונא, *ſed juxta auctorem Aruch parvi mendoſum eſſe, pro* חלזונא.

חלח חלחל *Vide in* חלל.

חלט Miſcere, commiſcere: placentas coquere, pinſere. 1. Sam. 13. 6. *Hinc Futurum* יסאיבניה ויחלטניה impurum pronuntiabit eum, *hoc eſt* proprie, ſimpliciter leproſum pronuntiabit eum. Levit. 13. 11. *in Jonathane. Participium* צורעא מחלטא lepra exſcindens, erodens. Levit. 1. 51.

חליטא Collyra, placenta. *Plur. emphat.* חליטתא placentæ. 2. Sam. 13. 8. monilia. Hoſ. 2. 13.

חלוט Proprium, proprietas: abſolutum, ſimplex. *Plur.* לחלוטין in proprietates. Levit. 25. 23.

חלטתא Stellio, lacerta. *Nomen reptilis mundi.* Levit. 11. 30.

חלל Profanari, e ſancto profanum, & commune fieri. Ezech. 22. 26. cædere, incidere. Iſa. 10. 15. *Pahel* חלל profanare, profanum, commune facere, violare. Num. 18. 32. lavare, abluere. *Aphel* אחל, *& integre* אחליל idem. Deut. 19. 8. *Ithpehal* אתחל profanari, violari. Levit. 21. 9.

חליל Profanus. *Fœm.* חלילא profana. Levit. 21. 14. *Item* vacuitas, concavitas, va-

Digitized by Google

vacuum, concavum. Exod. 27. 8.

חֲלָל, חֲלָלָא Concavitas, vacuitas. *Plur.* חֲלָלִין cavitates. Ezech. 28. 13. *in Targùm. Hunc locum Targùm juvat addere, quia eo innititur precatio quædam a Judæis quotidie recitata. Targùm itaque ita habet.* בְּרַם לָא אִסְתַּכַּלְתְּ בְּפִגְרָךְ דְּאִתְּעֲבֵר חֲלָלִין וּנְקָבִים דְּאִינוּן צוֹרְכָךְ דְּלָא אֶפְשַׁר לָךְ דְּהִתְקַיֵּם דְּלָא בְהוֹן מִיּוֹמָא דְאִתְבְּרֵיתָא עִמָּךְ מְתַקְּנִין: *h. e.* Quia non reſpexiſti ad corpus tuum, quod factum eſt (*plenum*) concavitatibus, & foraminibus, quæ ſunt neceſſitas tua, & ſine quibus fieri non poteſt, ut ſubſiſtas; inde a die, quo creatus es, ipſa tecum ſunt ordinata. *Precatio autem eſt hujuſmodi.* בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר יָצַר אֶת־הָאָדָם בְּחָכְמָה וּבָרָא בוֹ נְקָבִים נְקָבִים חֲלוּלִים חֲלוּלִים גָּלוּי וְיָדוּעַ לִפְנֵי כִסֵּא כְבוֹדֶךָ שֶׁאִם יִפָּתֵחַ אֶחָד מֵהֶם אוֹ יִסָּתֵם אֶחָד מֵהֶם אִי אֶפְשַׁר לְהִתְקַיֵּם וְלַעֲמוֹד לְפָנֶיךָ אֲפִילוּ שָׁעָה אֶחָת: *h. e.* Benedictus tu Dominus Deus noſter, Rex hujus Mundi, qui formaſti hominem in ſapientia, & creaſti in ipſo foramina, & concavitates multas: manifeſtum, & notum eſt coram throno gloriæ tuæ, quod ſi aperiatur unum ex his, aut occludatur, impoſſibile eſt eum vivere poſſe, aut coram te conſiſtere etiam hora una. *Vulgo autem Rabbini horum* Foraminum *nomine os, nares, aures, & duo naturæ inferiora intelligunt;* Concavitatum *vero membra concava, nimirum oſſa, inteſtina, cor, ventrem &c.*

חֲלִיל, חֲלִילָא Fiſtula, *ita dicta, quia perforata, & concava.* Deut. 16. 14. *Plur.* חֲלִילִין fiſtulæ. Pſal. 150. 4.

חוֹל, חוֹלָא, חוֹלָא Profanum, commune. *Plur.* חוֹלִין profani. 1. Sam. 21. 4. *Conſtr.* חוֹלֵי Levit. 6. 21. *Apud Jonathanem* חוֹלִין הוּא לָךְ abſit à te. Geneſ. 18. 25. *Fœm.* חוֹלְתָא profana. Eſth. 2. 9. *Hoc in loco eſt nomen proprium puellæ. Dicitur itaque in textu ſacro, Eſtheram traditam fuiſſe Egeo Eunucho, mandatumque, ut ſeptem puellas ſpecioſiſſimas ei adjungeret, quæ illi miniſtrarent. Fabula hinc a Judæis conficta, ad quam Targùm Auctor reſpicit, Eſtheram, cum inter Gentes tunc temporis viveret, quæ Sabbatum tamquam diem ſacrum non colebant, neque dies hebdomadæ juxta Judæorum conſuetudinem numerabant, ac ne ipſa quidem propterea ſcire poſſet, quinam hebdomadæ dies eſſent, ſeptem illas virgines certis, ac diſtinctis nominibus appellaſſe, ſingulaſque ſingulis diebus ſibi miniſtrare juſſiſſe, ut inde dierum rationem intelligeret. Prima igitur dicta* חוֹלְתָא *a ſex diebus* חוֹלִין profanis *vocatis, quæ primo hebdomadæ die ipſi famularetur; altera nuncupata* רוֹקְעִיתָא *a* רָקִיעַ firmamento, *ſecundo creationis die creato, quæ ipſi miniſtraret die Lunæ; tertia* גִּנּוּנִיתָא *a* גִּנְתָא horto, *quia tertio die herbæ, & arbores, quaſi hortus aliquis, creatæ; quarta* נְהוֹרִיתָא *a luminaribus, quæ quarto die creata; quinta* רוֹחֲשִׁיתָא *a reptilibus eo die creatis; ſexta* חוּרְפִּיתָא acuta, ingenioſa, *quia ſex-*

Digitized by Google

ro die homo חָרִיף acutus, ingenioſus *creatus; ſeptima denique* רְגוּעִיתָא *a* רְגַע quies *dicta, quod die Sabbati Deus quieviſſet, hominibuſque eſſet quieſcendum.*

חִילוֹנָאָה, חִילוֹנָי Alienus, alienigena, extraneus, profanus, laicus. Exod. 29. 33. *Plur. cum Cholem* עַמְיָא חוֹלוֹנָאֵי populi profani. Deut. 23. 2. *in Jonathane. Fœmin.* חִילוֹנִיתָא extranea. Pſal. 137. 4.

חוּלִילָא Securis, bipennis. *Plur.* חוּלִילִין ſecures. 1. Reg. 6. 7.

חַלְתָא, חַלָה Placenta, collyra. 2. Sam. 1. 21. *Extat Tractatus integer in Talmude inſcriptus* חַלָה. *Solent mulieres Judææ panem coquendum clibano illaturæ a maſſa farinacea partem decerpere inſtar ovi, vel majorem juxta quantitatem farinæ ſubactæ, ex qua panem confecturæ ſunt. Particula illa vulgo vocatur* חַלָה Challà, *h. e.* placenta. *Eam autem ante reliquos panes coquendos in clibanum projiciunt, ut comburatur. Ex iis multæ eam cuſtodiunt, utunturque quoties incendium oboritur, Angelorum nomina, notaſque ſuperſtitioſas ipſi inſcribentes, falſoque ſibi perſuadent, ea in ignem projecta, eum ſtatim extinctum iri.*

מְחִלָא Foramen, foſſa, caverna. *Plur.* מְחִלֵי cavernæ. *Conſtr.* מְחִילַת Iſa. 2. 19.

חַלְחַל & חַלְחֵל Commovere, agitare. *Ithpahel* אִתְחַלְחַל commoveri, agitari. Eſth. 4. 4. putrefieri, liqueſcere.

חוּלְחוּלְתָא, חַלְחוּלְתָא, חַלְחוּלְתָא, חוּלְחַלְתָא motus, commotio. Eccleſ. 10. 13.

חֲלַם Somniare. Gen. 37. 10. *Aphel Participium* דְאַתּוּן מַחְלְמִין quæ vos facitis, *vel* curatis ſomniari. Jerem. 29. 9.

חֶלְמָא, חֵלֶם Somnium. Dan. 4. 2. Geneſ. 20. 3. *Plur.* חֶלְמִין ſomnia. Eccleſ. 5. 6. *Emphat.* חֶלְמַיָא ſomnia. Job 7. 14. *in Targum Jonathanis ſæpe reperitur* חוּלְמָא *ex dialecto Hieroſolymitana. Ex Rabbinis tria ſunt ſomniorum genera, videlicet* החלום הפשוט Somnium ſimplex, החלום הנבואיי Somnium Propheticum, & החלום הקסמי Somnium divinatorium Prophetarum falſorum. *Talmudici autem hæc ad ſomniorum interpretationem* in ברכות Berachòt *fol.* 55. *habent* כמו שאי אפשר לבר בלא תבן כך אי איפשר לחלום בלא דברים בטלים *h. e.* Quemadmodum frumentum non eſt ſine palea; ſic non eſt ſomnium ſine verbis otioſis. *Somnia enim quoad omnia particularia accurate exponi non poſſunt.*

חַלְמוֹנָא, חַלְמוֹן Vitellus ovi. Job 6. 6. *Per commutationem litterarum* מ & ב *idem eſt, ac* חַלְבוֹנָא. *Ita dicitur vitellus ovi, quia coagulatus eſt, & tenaciter cohæret, a* חֲלַם conſolidare, compingere, arcte conſuere.

חלן חִילוֹנָי *Vide ſupra in* חלל.

חַלְנוּתָא *Vide ſupra in* חלן.

חֲלַף Mutare, commutare, permutare, immutare. Deut. 26. 14. mutari, innovari: tranſire, præterire. Job 9. 26. *Item* mori. *Pahel* חַלֵף commutare.

Ruth

Ruth 4. 7. *Aphel* אַחְלִיף immutare, permutare. Levit. 27. 10. præterire. Dan. 4. 13. *Ithpahel* אִתְחַלַּף mutari, immutari. Eccleſ. 8. 1. Iſa. 1. 7.

חֲלַף, חֲלָף Pro, loco, vice, propter. Exod. 21. 24. *ſequente* דְּ, *vel* דִּ, propterea, eo quod. Iſa. 3. 16. Gen. 22. 16.

חִלּוּפֵי, חֲלוּף, חוּלָף Idem.

חִלּוּף, חִלּוּפָא Commutatio, varietas, mutatio, permutatio, diverſitas, diſparitas: pro, vice. Eſth. 3. 7. Job 28. 15. *Plur.* חִלּוּפִין, חִלּוּפֵי commutationes. Job 14. 14. pro. Numer. 18. 31. *in Jonathane. Cum aff.* חִלּוּפוֹהִי Pro eo. 1. Reg. 2. 35.

חִלְפָּן Permutatio, compenſatio, pretium. Deut. 23. 18. *Apud Rabbinos* collybiſta, argentarius, trapezita.

חֲלִיפָה Idem. *Cum aff.* חֲלִיפָךְ commutationem tuam. Iſa. 43. 3.

חִלְפָּן Salices, *quibus Hebræi utuntur in feſto Hoſchannâ*. Eſth. 3. 8. *in Targum ſecundo*.

חִלְפֵי Idem. Numer. 21. 13. *in Jonathane*. *Talmudiſtis* חִלְפֵי דִימָא ſpica nardi, nardus. *Quidam exponunt* libanotidem, *ſive* roſmarinum.

חֲלַץ Exuere, detrahere, nudare, ſpoliare, prædari, deprædari. 2. Sam. 6. 20. *Pahel* חַלֵּץ idem. 1. Sam. 31. 9.

חֲלוּצָא *Nomen proprium loci pro Hebraico* שׁוּר. Geneſ. 16. 7. *in Targum Hieroſolymitano*.

חֲלַק *Hebraice*. Partiri, diſtribuere, ſecernere, dividere, ſeparare. *Hiphil* הַחֲלִיק emollire: blandiri. Prov. 2. 16. *Talmudiſtis* extrahere, eradicare. *Item* labi, in lubrico, & molli labare.

חוּלָק, חוּלָקָא Pars, portio. Deut. 18. 1. ager. Prov. 23. 10. Mich. 2. 4. *Plur.* חוּלְקִין partes. Joſ. 18. 5.

חֲלָק Idem. *Cum aff.* חֲלָקֵהּ pars ejus. Dan. 4. 12.

חֲלְקָא Ager, *litteris tranſpoſitis, pro* חַקְלָא. Prov. 23. 10. *Cum aff. & Kibbutz ſub* ח, חֻלְקָתְהוֹן agros ipſorum. Mich. 2. 4.

חֲלַשׁ Debilem, infirmum eſſe, debilitari, infirmari. Iſa. 2. 11. *Ithpehal* אִתְחֲלִישׁ idem. Job 33. 25. *Aphel* אַחְלִישׁ debilitare. Job 33. 25. exuere, nudare, pellem detrahere. Num. 20. 26. *quaſi per tranſpoſitionem litterarum, pro* אַשְׁלִיחַ, *ut habetur in OnKeloſo*.

חֲלִישׁ, חָלִישׁ Debilis, infirmus. Joel. 3. 10. *Fœm.* חֲלִישָׁא infirma. Thren. 1. 13.

חֲלַשׁ, חֲלָשָׁא Idem. *Plur.* חַלָּשִׁין debiles. Exod. 32. 18. *Fœm.* חַלָּשָׁא debilis. 1. Sam. 9. 21.

חַלָּשׁוּת Debilitas, infirmitas. *Item* negligentia, remiſſio, ignavia. Eccleſ. 10. 17.

חֲלִישׁוּתָא Idem. Hoſ. 7. 9.

חוּלְשָׁא Idem. Iſa. 40. 23.

חֲלַשׁ, חֲלָשׁ Pellis, pergamenum. *Aliis* ſors. בְּחֵלֶשׁ כְּתָבָא in pergameno ſcriptorio; *alii* in Archivo ſcripturarum; *alii* in exiguo ſcripto. Zach. 11. 13.

חלת חַלְתָּא *Vide ſupra in* חיל.

חמא, חֲמָא חֲמֵי, חֲמָה Videre, intueri, contemplari, aſpicere, proſpice-

Digitized by Google

cere, inſpicere. Pſal. 11. 4. Job 42. 5. *Aphel* אַחְמִי oſtendere. Exod. 25. 9. *Item per antiphraſim*, abſcondere. Prov. 28. 27. *Fortaſſe pro* מַחְבֵי. *Ishpehal* אִתְחֲמִי videri; apparere: abſcondi. Lev. 14. 35. *in Jonathane*.

חֲמֵי Spectatus, dignus, probatus, idoneus. Pſal. 15. 1. *Fœm.* חֲמְיָא conveniens. Exod. 22. 16. *in Jonathane*.

חֶמְאָה, חֶמְאֲתָא Butyrum: pinguedo. Prov. 30. 33.

חמד Deſiderare, appetere, concupiſcere. Exod. 34. 24. *Pahel* חַמֵּד idem. Iſa. 32. 6. *Aphel* אַחְמַד idem. Hoſ. 7. 4.

חֲמִיד Deſiderabile, res deſiderabilis. *Fœm.* חֲמִידָא.

חֲמִידְתָא Deſiderium, concupiſcentia. Iſa. 32. 12. *in Bibliis Venetis*; *in Regiis autem*, חֶמְדְתָא deſiderabiles.

חֶמְדָא, חֶמְדְתָא Idem. Zach. 7. v. ultimo.

חֲמוּדָא Idem. Jud. 5. 30.

חֲמֵידָה Idem. *Conſtr.* חֲמֵידַת נַפְשָׁנָא deſiderium animæ noſtræ. Iſa. 26. 8.

תַּחְמוּדָא Idem. *Plur.* תַּחְמוּדִין. *Emphat.* תַּחְמוּדַיָא deſideria. Deut. 9. 22. *in Targum Hieroſolymitano*.

תַּחְמַדְתָא Idem. Eſth. 1. *in ſecundo Targum*.

חמה חָם Socer. *Semper uſurpatur cum Pronomine affixo*; *ut* חָמוּיךְ, ſocer tuus. Gen. 38. 13. חָמוּהָא ſocer ejus. Gen. 38. 25.

חֲמוֹת Socrus. *Cum aff.* חֲמוֹתָהּ ſocrus ejus. Ruth 2. 19.

חמט Incurvare, flectere, inflectere ſe, procumbere. Job 4. 4. *Pahel* חַמֵּט deprimere, proſtrare, inclinare, proſternere. Deut. 28. 35. *in Jonathane*. *Aphel* אַחְמִיט Idem. Pſal. 78. 31. *In Ghemarà Tractatu* שבת Scabbàt *fol.* 54. *habetur*. אין אזכרים יוצאין בעגלה כי היכי דלא לחמטן אלייתיה *h. e.* Non egrediuntur arietes (*in Sabbato*) cum plauſtro (*quod caudæ illorum ſubligatur*, *ut eſt in Miſnà*), ne inflectant, vel demitrant caudam ſuam. *Rambàm in Commentario ſuo ad hunc locum ſcriptum reliquit*. Oves in Ægypto habent caudas magnas, & graves. Proinde faciunt illis plauſtra parva, quibus ſuſtinentur, ne in terra atterantur, & exulcerentur. *Talmudis locum valde illuſtrat Herodotus lib. 3. inquiens*. Sunt in ea (*Arabia*) duo ovium genera admiratione digna, quæ nuſquam alibi viſuntur, qoorum unum caudas habet tam longas, ut non ſint tribus breviores cubitis. Si quis trahi ſinat, ulcera contracturæ, dum per terram atteruntur. Nunc unuſquiſque paſtorum hactenus eſt doctus arte fabrili, ut ploſtella faciant, quæ ſingularum ovium caudis ſubligent, ſuperque ploſtella caudas ipſas alligent. *Ghemarà itaque loquitur de his ploſtellis. Hæc autem ploſtella fieri Baal Arùch ſcribit* שלא יעלה כעין עיפוש באליה *h. e.* ne quid putidum, vel ſordidum caudæ adhæreat. *Hinc alii Lexicographi docent*, *Verbum* חמט *ſignificare etiam* putreſcere.

חוּמְטָא Limax, lacerta. Lev. 11. 30. *Item* caligo, tenebræ, crepuſculum. Geneſ. 13. 17. *in Jonathane*.

חמם Incaleſcere, calidum eſſe, *vel* fieri. Exod. 16. 21. *Ex Ithpahel Particip.* מִתְחַמֵּם calefaciens ſe. Geneſ. 18. 17. *in Targum Hieroſolymitano*.

Ca-

Digitized by Google

חוּם, חוּמָא, חוּמְתָא Calor, æſtus. Exod. 12. 39.

חַמִּים Calidus. 1. Sam. 21. 7.

חֲמַס Rapere, abripere, auferre: vim inferre. *Ex Ithpahel* אִתְחֲמַסִי abrepta eſt. *Videtur potius dicendum* אִתְחֲמִים. Geneſ. 7. 21. *in Jonathane.*

חוֹמְסִין Raptores. Gen. 6. 11. *In Targum Hieroſolymitano.*

חֲמַע Fermentari. Exod. 12. 39. *Aphel* אַחְמַע fermentare. Exod. 12. 34. *in Jonathane.*

חֲמִיעַ Fermentatum. Exod. 12. 35. *Hebraice* חָמֵץ.

מְחַמַּע, מְחַמְּעָא Idem. Exod. 12. 20.

חֲמַע Acetum. Num. 6. 3. *In Targum Hieroſolymitano.*

חֲמֵץ *Pahel.* Contriſtare, triſtitiam afferre, exacerbare. Prov. 10. 1. *Aphel* אַחְמִיץ conturbare, pudefacere, pudore ſuffundere, ignominia afficere; exaſperare. Prov. 28. 7.

חֲמוּצָא Triſtitia, mæror. Prov. 14. 13.

חוּמְצָא Acetum. Prov. 10. 26.

חֲמַר Turbari, conturbari. Job 30. 27. incaleſcere, efferveſieri. *Pahel* חַמַּר turbare, vaſtare, devaſtare. Iſa. 17. 1. *Ithpahel* אִתְחַמַּר turbari, vaſtari. Ezech. 38. 21. *Biblia Regia* יִתְמַגַּר.

חַמְרָא, חֲמַר Vinum, merum, *ſic dictum, quia caput, & cerebrum turbat.* Cant. 5. 1.

חֲמָרָא Aſinus. Iſa. 21. 7. *Plur.* חֲמָרִין aſini. Gen. 32. 5.

חֲמִירָא, חֲמִיר Fermentum. Exod. 12. 15. *Item* gravis, difficilis. Gen. 49. 14.

חֵימָרָא Bitumen. Exod. 2. 3.

חוּמְרָא Baſis, ſtylobates. Exod. 38. 31. *Item* acervus, cumulus. Eſth. 3. 3. *in Targum ſecundo. Plur.* חוּמְרִין: *Emphat.* חוּמְרַיָּא baſes. Exod. 36. 38.

יַחְמוּרָא Dama: *aliis* bubalus. Deut. 14. 5. *Plur.* יַחְמוּרִין damæ.

מְחַמַּר Lutoſum, bituminoſum. *Plur.* מְחַמְּרִין bituminoſa. Pſal. 140. 11.

תַּחְמְרָא Velum, tegumentum, operimentum. Geneſ. 20. 16. *in Jonathane.*

חֲמֵשׁ *f. &* חַמְשָׁא *m.* Quinque Gen. 47. 2. Num. 31. 28. *Plur.* חַמְשִׁין quinquaginta. 2. Reg. 1. 10.

חוּמַשׁ, חוּמְשָׁא Quinta pars. Gen. 47. 26. Levit. 5. 16. *A Rabbinis quinque libri Legis Moyſis, ſive Pentateuchus vocantur* חוּמָשׁ Chummàs. *Iſtorum autem librorum titulus eſt,* חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה *h. e.* Quinque quintæ Legis, *videlicet* Quinque partes, *ſive* libri Legis Moſaicæ.

חֲמִישָׁאי Quintus. Geneſ. 1. 23. *& ſine* א, חֲמִישַׁי Ruth 1. 1. *Fæm.* חֲמִישָׁאָה Zach. 7. 3. *&* חֲמִישָׁתָא Levit. 19. 25. *in Onkeloſo, &* חֲמִישֵׁיתָא quinta, *in Jonathane.*

חֲמַת Ira excandeſcere, iraſci, indignari. *Aphel* אַחְמִית offendere, ad iram provocare. Prov. 20. 2.

חֵמַת Uter, lagena: ſaccus. Hoſ. 7. 5.

חֲנַג *Pahel.* Tripudiare, ſaltare. Exod. 15. 19. *&* 32. 19. *in Jonathane.*

חִנְגָּא Tibia, fiſtula, cithara: chorus. *Plur.*

Plur. חֲנִנִין tibiæ. Jud. 11. 34. *Emph.* חֲנִנַיָא tibiæ. 1. Sam. 21. 12.

חִנּוּג Idem. Thren. 5. 15.

חִנְגִּיתָא Idem. Pſal. 5. 1.

חָנָה *Hebraice*. Caſtrametari : hoſpitari, diverſari. Num. 13. 20. *In Jonathane*.

חָנוּא, חָנוּאָ Taberna, officina. *Plur. emph.* חָנוּתָא officinæ. Jer. 37. 16. *Cum aff.* חֲנוּתַיִךְ, & חֲנוּתִיךְ. Ezech. 27. 17. & 27. *Sed melius legeretur* חֲנוּתַיִךְ.

חָנוּת Taberna, officina. *Item* diverſorium, hoſpitium, apotheca. *Apud Eliam in Meturgeman legitur*. Nos ſolemus locum apertum verſus plateam, in quo merces vendunt, vocare חָנוּת. *Præterea* חָנוּת *vel* חָנְיוֹת fuit locus quidam ſic dictus in monte Templi, in quo Synedrium congregabatur, poſtquam migravit e Conclavi lapidis cæſi. *In* עֲבוֹדָה זָרָה *fol.* 8.

חֲנַט Aromatibus condire, balſamo mortuorum corpora linere, ne fœteant, ac putreſcant. Gen. 50. 3.

חִטָּה חִטִּין Triticum, frumentum. *Plur.* חִטִּין & חִנְטִין frumenta. Deut. 8. 8. Eſdræ 6. 9.

חֲנַךְ Initiare, dedicare. 1. Reg. 8. 63. inſtruere, aſſuefacere : docere prima artis, *vel* ſcientiæ fundamenta. Prov. 22. 6.

חֲנֻכָּה, חֲנוּכָּה Dedicatio, initiatio. Num. 7. 10. *Feſtum* חֲנֻכָּה Dedicationis *quater diverſis temporibus olim celebratum apud Judæos fuit. Prima Templi Salomonis dedicatio ab ipſo Salomone facta eſt menſe ſeptimo; altera Templi ſecundi Zorobabelis inſtituta a Judæis in patriam reducibus menſe Februario; tertia repurgati Templi, & altaris holocauſti a Juda Machabæo inſtaurati menſe Novembri; quarta Templi ab Herode conſtructi ipſius natalitiis celebrata. Tres dedicationes ſemel tantum celebratæ ſunt. Hoc Feſtum a Judæis peragitur cum magna lætitia, & ſolemnitate, diciturque a Græcis ἐγκαίνια, quia a Juda Machabæo repurgatum Templum, & renovatum altare fuit, quod impie ab Antiocho Epiphane pollutum, & contaminatum fuerat.*

חֲנַן, חַן Gratiam facere, gratioſum, miſericordem eſſe, miſereri, liberaliter largiri. Gen. 33. *Ithpahel* אִתְחֲנַן gratiam, miſericordiam conſequi: precari, deprecari, gratiam alicujus implorare, ſupplicare. Gen. 42. 21. Dan. 6. 1.

חַנָּנָא, חַנָּנָא Gratioſus, clemens, miſericors. Exod. 22. 26.

חִנָּא, חִנָּא, חַן Gratia, miſericordia. Nah. 3. 4. Prov. 31. 30. Gen. 6. 8.

אִתְחַנְנוּתָא Deprecatio, ſupplicatio. Pſal. 31. 23.

תַּחֲנוּנִין Deprecationes, preces. *Conſtr.* תַּחֲנוּנֵי Prov. 18. 23. *Cum aff.* תַּחֲנוּנַי deprecationes meæ. Pſal. 86. 6.

חנס חֲנִסְנְכַיָא Pepla muliebria. *Item* ſtatuæ ſubdiales. Ezech. 6. 4.

חָנַף *Hebraice*. Contaminari, profanari: aſſentiri, adulari. *Hinc*

חַנְפָא, חֲנֵף Adulator, hypocrita. Iſa. 10. 6. *Plur.* חַנְפִין hypocritæ. Iſa. 9. 17.

Hy-

חֲנֻפְתָּא Hypocriſis, adulatio. Jer. 13.25.

חנק Strangulare, ſuffocare. Nah. 2. 12. *Pahel* חַנֵּק idem. *Ithpahel* אִתְחַנַּק ſuffocari, ſtrangulari, ſtrangulare ſe. 2. Sam. 17. 23.

חַנְקָא Vinculum, laqueus. *Plur.* חַנְקִין, חַנְקֵי vincula. Jerem. 27. 2. Iſa. 52. 2.

חֲנִיקָא Idem. *Plur. cum aff.* חֲנִיקֵיכוֹן vincula veſtra. Jerem. 2. 20.

חֶנֶק Strangulatio: *Fuit* Strangulatio *unum ex quatuor ſuppliciis capitalibus, quæ olim apud Hebræos ſontibus infligebantur. Fiebat autem hoc pacto. Damnati humi ad genua defixi collum linteo conſtrictum tamdiu a duobus hinc inde diſtorquebatur, donec animam efflaret.*

חסא חַסִּין *Reſpondet Hebræo* דַּקּוֹת tenues, extenuatæ. *Videtur poſſe melius legi* חֲסִירָן, *vel* קְשִׁין duræ, *ac ſi eſſet a* חֲסַן fortem, robuſtum eſſe, חֲסִינָן.

חַסֵּר *Pahel*. Probro, opprobrio afficere, probris exponere, exprobrare. 2. Sam. 21. 21. *Ithpahel* אִתְחַסַּר probris, convitiis affici. Pſal. 71. 24.

חֲסִיר, חֲסִירָא Sanctus, benignus, beneficus, miſericors. Pſal. 43. 1. & 86. 2. *Plur.* חֲסִירַיָּא, חֲסִירִין ſancti, miſericordes. *Fœm.* חֲסִירָא benefica, gratioſa. Prov. 11. 16. *Emphat.* חֲסִירְתָּא gratioſa. Prov. 11. 16.

חִסּוּר, חִסּוּרָא Probrum, opprobrium, exprobratio. Pſal. 32. 12. *Plur.* חִסּוּרִין, חִסּוּרֵי probra. Joel. 2. 17. *Fœm.* חִסּוּרָן Pſal. 79. 12.

חֶסֶר, חִסְרָא Idem. *Item* benignitas, beneficentia, graria, miſericordia, ſanctitas, pietas. Gen. 34. 14. *Plur.* חַסְרִין pietates. Gen. 32. 10.

חִסּוּרָא Idem. Pſal. 69. 11.

חִסְרוּתָא Idem. Cant. 7. 5.

חֲסִידוּתָא Idem. Cant. 3. 6.

חסח חַסַּחַף Tegere, contegere, protegere. Deut. 32. 11. *in Targum Hieroſolymitano. Videtur corruptum pro* מְחַפְּפַף, *aut* מְחוֹפֵף.

חֲסַךְ Cohibere, detrahere, ſubtrahere, diminuere. Gen. 39. 9. ſubtrahi. Iſa. 26. 12. *Reperitur ſcriptum etiam per* ש.

חֲסִיךְ Attenuatum, extenuarum, macie confectum. *Fœm.* חֲסִיכְתָּא exrenuata. *Plur.* חֲסִיכָן, חֲסִיכָתָא extenuatæ. Gen. 41. 19. 20. 27. *in Jonathane.*

חֲסוֹךְ Idem. Ezech. 16. 47. cohibitio, ſubtractio pœnæ, clementia. Jer. 30. 11. & 46. v. ultimo.

חֲסִיל, חֲסַל Complere, abſolvere, finem imponere, finire, ceſſare: finiri, compleri, conſumi, abſumi, deficere. *Hinc Rabbini in fine librorum ſuorum ſolent ſcribere* חֲסַל סֵפֶר Abſolutus eſt liber; חֲסַלַת פָּרָשָׁה abſoluta eſt ſectio; חֲסַלַת בְּרֵאשִׁית abſoluta eſt Bereſchit, *h. e.* פָּרָשָׁה Sectio Bereſchit. *Item* marurare, ad maruritatem perducere. Num. 17. 23. *in Targum Hieroſolymitano. Item* ablactare. 1. Sam. 1. 24. 1. Reg. 11. 20. *Aphel* אַחְסִיל ceſſare facere, abſumere, conſumere, abſolvere. Deut.

Digitized by Google

38. 28. Nah. 3. 16. continere, capere. 1. Reg. 7. 26. *Ithpehal* אתחסיל ablactari. Gen. 21. 8. *in Jonathane.*

חסילא Ablactatus. Iſa. 11. 8.

חסולין Retributiones, beneficia. Pſal. 103. 2.

חסם Claudere, occludere, obturare. *Relatum ad ora animantium eſt* capiſtro obfirmare. Deut. 25. 4. *Ithpahel* אתחסם obturari. Pſal. 107. 42. capiſtro obfirmari. Pſal. 32. 9.

חסים Durum, forte. *Idem ac* חסין. Deut. 8. 9. *in Jonathane. Plur.* חסימין dura, fortia. Deut. 33. 25. *Fœm.* חסימן Deut. 8. 9. *ubi apud Jonathanem corrupte legitur* מסימן.

חוסמניא Chaſmanæi, *ſc.* magnates, optimates. Pſal. 68. 32.

חסן Robuſtum, fortem, potentem eſſe: roborari, confirmari, confortari. Iſa. 63. 15. poſſidere. Pſal. 37. 24. *Pahel* חסן roborare, confortare. Iſa. 35. 3. *Ithpahel* אתחסן roborari, confirmare, obfirmare ſe. Gen. 43. 30. ablactari. Gen. 21. 8. *in Jonathane; ſed ibi male videtur eſſe pro* אתחסיל. *Aphel* אחסין roborare, confirmare. Amos 2. 14. hæreditare, poſſidere: poſſidendum dare, tradere, diſtribuere.

חסין, חסינא Robuſtus, fortis, potens, durus, validus. Pſal. 37. 35. *Plur.* חסינין robuſti. Iſa. 25. 3. *Fœm.* חסינן robuſtæ. 2. Sam. 7. 23.

חסן, חסנא Robur, potentia, fortitudo. Dan. 2. 37. granarium, horreum. *Plur. emphaticus* חסניא horrea. Joel. 1. 17.

חוסנא Idem. *Cum aff.* חוסניה roboris fui. Cant. 5. 16.

אחסנא, אחסנתא Hæreditas, poſſeſſio. Ezech. 36. 12. *Conſtr.* לאחסנת עלם in hæreditatem æternam. Gen. 17. 8.

חסס חסחוס Cartilago auris, auricula. Amos 3. 12. Exod. 29. 20. *in Jonathane.*

חסף אתחסף *Ithpahel.* Pudore affici, confundi. Eſth. 2. 12. *in Targum ſecundo. Videtur eſſe pro* אתכסף, *vel* אתחסר.

חספא, חסף Lutum figuli, argilla, teſta argilloſa, vas figuli. Prov. 26. 23. Dan. 2. 33.

חסר Deeſſe, deficere, carere, deſtitui. Gen. 8. 3. egere, indigere. Exod. 16. 16. *Pahel* חסר deſtituere, minuere. Pſal. 8. 6. damnum, detrimentum afferre. *Aphel Fut.* דיחסיר ליה Qua indigebit. Deut. 15. 8.

חסיר, חסר, חסיר Carens, egens, deficiens, deſtitutus. 1. Reg. 11. 22. חסיר רעיונא Deficiens intellectu, *ſc.* fatuus, amens, ſtultus. Prov. 7. 7. *Plur.* חסירין fatui. *Fœm.* חסירא ſtulta: egens. Iſa. 29. 8. *Plur.* חסירן ſtultæ: deficientes. Gen. 41. 3. *Apud Maſorethas nomen* חסר *de iis vocibus uſurpatur, quæ ſine litteris Quieſcentibus* אהוי *ſcriptæ ſunt, cum quibus juxta Grammaticæ regulas ſcribendæ eſſent. Hinc apud ipſos admodum frequenter reperitur* omni-

Digitized by Google

חֲסֵר דְּחָסֵר omnino defectivum, *in quo ſcilicet duæ, aut tres litteræ Quieſcentes omiſſæ.*

חוּסְרָנָא, חֶסְרָנָא, חֶסְרָן, חוּסְרָן. Inopia, penuria, defectus, indigentia, egeſtas. Jud. 18. 10. Prov. 28. 22.

חֲסֵירוּת Idem. Deut. 28. 48. Amos 4. 6.

חֶסְרָנָא, חֶסְרוֹן Idem. Deut. 15. 8. Eſth. 1. 7. *Apud Rabbinos* defectus, imperfectio.

מַחְסוֹר Idem. Num. 11. 23. *in Jonathane.*

חֲפָא, חֲפָה Tegere, obtegere, operire, obvelare, obducere. Exod. 10. 15. *Pahel* חַפִּי idem. Iſa. 40. 19. *Ithpahel* אִתְחַפִּי operiri, obtegi. Eſth. 7. 9. 1. Reg. 18. 45. *Aphel* אַחְפִּי operire. Exod. 25. 11. Ezech. 32. 7. Job 9. 24.

חוּפָאָה Tegmen, tegumentum, operimentum, operculum, tectorium, obtectio. Exod. 26. 14. Num. 4. 14.

חִפּוּי Idem. Exod. 38. 17. 19. *Frequens eſt Talmudiſtis.* חפוי לכלים operimenta, thecæ, armorum, inſtrumentorumque involucra.

חוּפִּין *Vide in* חפף.

חפן חוּפְנָא, חֻפְנָא Pugillus, manipulus. Eccleſ. 4. 6. *Plur.* חֻפְנִין, חֻפְנֵי pugilli, manipuli. *Ibidem. Cum aff.* בְּחֻפְנוֹי pugillis ſuis. Prov. 30. 4. *Apud Rabbinos etiam forma fœminina uſurpatum reperitur* לא כל חפניות שוות Non omnes pugilli æquales ſunt.

חֲפַס Scrutari, perſcrutari, perveſtigare. Num. 11. 8. fodere, effodere. Gen. 26. 22.

חֲפַף Tegere, contegere, obtegere, protegere, operire. Jerem. 6. 26. *Ithpahel* אִתְחוֹפַף Idem. Deut. 32. 11.

חוּפָּא, חֻפָּה Thalamus nuptialis. *Per metonymiam* nuptiæ, *præcipue apud Rabbinos, ut* קָרוּא לְחוּפָּה Invitatus ad nuptias. *Eſt etiam* חוּפָּה umbella, conopæum, *ſeu potius velamen illud nuptiale, quod quatuor perticis innixum quatuor Judæi ferunt, ſub quo ſponſus, & ſponſa coram Rabbino, & teſtibus matrimonium ineunt. Hinc illud.* Sicut ſponſus egreditur מֵחֻפְּתֵיהּ ex thalamo ſuo. Pſal. 19. 6. & ſponſa מֵחֻפְּתַהּ de thalamo ſuo. Joel. 2. 16. *nimirum pretioſioribus ornamentis, & cultu muliebri præſtantiore uterque ornatus.*

חוּפִּין Radii rotæ. *Cum aff.* חוּפֵּיהוֹן radii earum. 1. Reg. 7. 33.

חֲפַר Fodere, effodere, perfodere, defodere. Gen. 21. 30. perveſtigare, perſcrutari. Job 39. 32. erubeſcere, pudore confundi, ſuffundi. Prov. 19. 26. *Aphel* אַחְפַּר Fodere. Job 39. 24.

חֲפוּרָא Foſſa, fovea. Pſal. 73. 7.

מַחְפּוּרִין Fodinæ. Ezech. 47. 11.

מַחְפְּרָנָא Pudefaciens, probris afficiens. Prov. 19. 26.

חֲצָא Effodere, eruere, exſcindere. *Hinc* נֶחֶצְוּנֵיהּ Effodient eum. Prov. 30, 17.

חֲצַב Cædere, excidere, incidere. *Ithpehal* אִתְחֲצֵב exſcindi. Iſa. 51. 1.

חֲצִיבָא, חֲצִיב Cæſum, exciſum. *Plur.* ex-

Digitized by Google

חֲצִיבִין exciſi. Exod. 20. 25. *in Jonathane.*

מַחְצְבַיָּא Sculptilia. *Nonnullis* lapicidinæ. Judic. 3. 19. 26.

חצד Metere, demetere. Pſal. 129. 7. 1. Sam. 6. 13.

חֲצוֹדָא Meſſor. Amos 9. 13. *Plur.* חָצוֹדִין Meſſores. *Emph.* חָצוֹדַיָּא Ruth 2. 6.

חֲצַד Idem. Pſal. 129. 7.

חַצְדָא Meſſis. 2. Sam. 21. 9.

חצן חֲצִינָא Aſcia, ſecuris *ad cædenda ligna.* Jerem. 10. 3.

חוּצְנַיָּא Inſidiæ, inſidiatores. Jerem. 50. 32.

חצף Urgere, accelerare. Dan. 2. 15. durum, obfirmatum, impudentem eſſe. Prov. 21. 29. *Aphel* אַחְצִיף idem; *item* obfirmare, obdurare. *Participium* מַחְצְפָה accelerans erat, & מְהַחְצְפָה *cum* ה *characteriſtico.* Dan. 2. 15.

חֲצִיף, חַצִּיפָא Obfirmatus, protervus, impudens, audax, temerarius. Eccleſ. 8. 1. *Plur. conſtr.* חֲצִיפֵי אַפִּין Obfirmati vultu. Ezech. 3. 7.

חוּצְפָא Obfirmatio, impudentia, temeritas. Jerem. 3. 3.

חצץ Ejaculari. *Pahel Participium* מְחַצְצֵי גִירַיָּא ejaculantes ſagittas, *ſc.* ſagittarii. Jud. 5. 8.

חַצְצָא Scrupus, lapillus. Prov. 20. 17.

חֲצוֹצַרְתָּא Tuba. Hoſ. 5. 7. *Plur.* חֲצוֹצְרָן Tubæ. Num. 10. 2. *Emphat.* חֲצוֹצְרָתָא tubæ. 2. Reg. 11. 14.

חצר חֲצַר Atrium: villa *ſine muris.* *Apud Talmudicos* חֲצַר מָוֶת atrium mortis, *h. e.* ſepulchrum.

חַצְרָא Reticulum jecoris, *quaſi ejus atrium.* Levit. 3. 15.

חקל, חַקְלָא Ager, campus. Gen. 2. 5. Deut. 28. 3. *Plur. maſc.* חַקְלִין Jerem. 32. 43. & *fœm.* חַקְלָתָא, חַקְלָן agri. Hoſ. 10. 4. Mich. 2. 2. *Conſtr.* חַקְלֵי Iſa. 32. 12. *Cum aff.* חַקְלָתְהוֹן agri ipſorum. Jerem. 8. 10.

חקק Exſculpere, exprimere, exarare, incidere, inſculpere. Exod. 28. 11. perfodere. Job 24. 16. *Ithpahel Participium* מִתְחַקַּק exſculptum. Exod. 20. 2. *in Jonathane.*

חקר *Hebraice.* Scrutari, perſcrutari. *Hinc Chald. Infinitivus* לְמִחְקַר ad perſcrutandum. 2. Sam. 10. 3. *Participium* חָקַר perſcrutans. Jerem. 17. 10. *Imperativus* חֲקַרְנִי perſcrutare me. Pſal. 139. 23.

חַקְרָא Arx, munitio, propugnaculum. Deut. 3. 5. *Plur.* חַקְרִין arces. Numer. 13. 20. *in Jonathane.* *Hinc videtur deductum nomen* Ἄκρα Acra, *quod legitur in libro primo Machabæorum cap.* 1. v. 35. Καὶ ἐγένετο αὐτοῖς εἰς ἄκραν. Et fuit eis pro arce. *Itaque corrigendus Joſephus de Bello Judaico lib.* 1. *cap.* 1. Milites de ſuperiori civitate, quæ pars *ſacra* dicitur, ad inferiorem compellit. *Legendum enim* Acra, *ut colligitur ex Ruffino lib.* 7. *cap.* 16. Seditioſorum autem alii, qui civitatem deſperaverant, muris relictis, in Acram recedebant, *h. e.* arcem.

Vi-

Digitized by Google

חרא *Vide in* חרה.

חרב Siccari, exſiccari, exareſcere. Iſa. 19. 6. Ezech. 12. 20. *Item* vaſtari, devaſtari, deſolari. Jud. 5. 7. *Aphel* אחריב exſiccare, vaſtare, deſolare. 2. Reg. 19. 17. Iſa. 51. 10.

חרב, חרוב Siccus, vaſtus, deſolatus. Jerem. 33. 10. *Fœm.* חרבא, חרובא ſicca. Ezech. 26. 19. Pſal. 60. 11. *Plur.* חרבן ſiccæ, vaſtæ. Ezech. 29. 11. *Emphat.* חרבתא Ezech. 36. 35.

חרב, חרבא, חורבא Vaſtitas, deſolatio, locus deſolatus, deſertum. Ezech. 29. 10. æſtus, ſiccitas. Pſal. 90. 6. *Plur.* חרבן, חרבת Iſa. 61. 4. *&* חורבן, חורבתא vaſtitates, deſerta. Malach. 1. 4. *Cum affixo* חרבתהא vaſtitates ejus. Iſa. 51. 3.

חורבן Idem. Iſa. 34. 11. *Emph.* חורבנא Eccleſ. 3. 3.

חרב, חרבא Gladius, enſis, culter. Gen. 34. 26. 2. Sam. 12. 9. *Plur.* חרבין, חרבי enſes. Ezech. 32. 12. *Apud Talmudicos* ſtiva, *h. e. lignum, quod arator inter arandum manu tenet, gladioque eſt ſimile. Sic videtur exponendum illud D. Lucæ 9. 26. quod habetur in Novo Teſtamento Syriaco*

ܠܐ ܐܢܫ ܪܡܐ ܐܝܕܗ ܥܠ ܚܪܒܐ ܕܦܕܢܐ

Nemo mittit manum ſuam ad ſtivam vomeris, *h. e.* aratri, *parte pro toto uſurpata.*

חרוב, חרובא Siliqua. *Plinius* Cerauniam *vocat lib.* 13. *cap.* 8.

חרבנין Siccitates, ſcotomata. Gen. 19. 11. *in Targum Hieroſolymitano.*

חרג *Hebraice.* Horrere, trepidare, contremiſcere. Pſal. 18. 46. *Hinc*

חרגא Horror, terror, trepidatio. Deut. 32. 25. *Conſtr.* חרגת Thren. 1. 20. *In Regiis legitur* הרגת occidit.

חרגולא Cantharus, *locuſtæ ſpecies.* Levit. 11. 22.

חרד חרודין Præſtigiatores, arioli. Deut. 18. 14. *in Targum Jonathanis, & Hieroſolymitano.*

חרדונא *Vide in* חרר.

חרה, חרא Rixari, litigare, contendere, lites accendere. *Pahel* חרה Idem. *Aphel* אחרי idem.

חריגא, חריגא Æſtus iræ, furor, exſcandeſcentia. Prov. 30. 33. *Plur.* חריגין controverſiæ, lites.

חרא, חרתא Lis, contentio, rixa. Prov. 18. 6.

תחרו, תחרות, תחרותא Idem. Iſa. 58. 4.

חרתן, חרתנא Litigioſus, rixoſus. Prov. 16. 28.

חרט Pœnitere, pœnitentiam agere, reſipiſcere. Cant. 5. 4.

חרטום Magus, genethliacus. *Plur.* חרטמין magi. Gen. 41. 8. Dan. 1. 10.

חרך Aduri, comburi, inuri. Iſa. 9. 18. *Ithpehal* אתחרך idem. Exod. 12. 37. *in Jonathane.*

מחרוך Uſtio, aduſtio, combuſtio. Lev. 10. 2. *in Jonathane.*

חרכא Feneſtra, foramen, cancelli, clathri. 2. Reg. 12. 9. *Plur.* חרכין cancelli. Prov. 7. 6. *Emphat.* חרכיא feneſtræ, forami-

mina, cancelli. Cant. 2. 9.

חרל חָרֻלָּא Urtica. Job 30. 7. *Plur. conſtr.* חָרֻלֵּי urticæ. Prov. 24. 31.

חרם אַחֲרִים Anathematizare, anathemati, internecioni devovere, conſecrare, devotum efficere. Levit. 27. 28. *Item* anathematizari. Iſa. 6. 18. *Ishpahel* אִתְחֲרַם devotum eſſe, devoveri, Levit. 27. 28.

חֵרֶם, חֶרְמָא Anathema, devotio, res devota. Lev. 27. 28. *Item* ſagena, rete. *Cum aff.* בְּחֶרְמֵיהּ in ſagenam ſuam. Habac. 1. 15. *Fuit* חֵרֶם *ſpecies quædam voti, quo res, vel homines Deo obſtringebantur. Itaque quæ erant devota voto* חֵרֶם *non redimebantur, ſed uſui ſacro, vel Sacerdotibus cedebant; aut, ſi eſſent homines, morte plectebantur, ſicuti accidit Agag Amalechitarum Regi, qui a Samuele in Galgalis coram Domino in fruſta conciſus eſt. Eſt etiam apud Hebræos* חֵרֶם *hodie pœna Eccleſiaſtica, qua ſontes propter nonnulla delicta excommunicantur, ejiciuntur a Synagoga cum diris, & execrationibus ex Deut.* 28. *& aliunde excerptis; excluduntur a Gymnaſiis, conviviis, conventibus, & a qualibet ſocietate, & conſuetudine. Huc videtur alludere Apoſtolus* 1. ad Corinth. 5. v. 11. τῷ τοιούτῳ μηδὲ συνεσθίειν. Cum ejuſmodi nec cibum ſumere. *Ex* פִּרְקֵי אָבוֹת *h. e.* Capitulis Patrum *cap.* 38. *habetur* חֵרֶם Chèrem *non poſſe infligi niſi in cœtu, & a cœtu decem virorum; ubi impia etiam fabula narratur de novem Joſephi fratribus* (abſente Ruben) *Deum impii ſui* Chèrem *participem efficientibus. Juvat hic in gratiam Philohebræorum* Formulam Excommunicationis Hebraicæ *ſubjicere ex antiquo manuſcripto Hebræo deſumptam, quæ ita in Linguam Latinam converſa ſonat.* Ex ſententia Domini Dominorum ſit in Excommunicatione N. filius N. in utraque domo Judicii, Superorum ſcilicet, & Inferorum, in Excommunicatione pariter Sanctorum excelſorum, in Excommunicatione Seraphim, & Ophannim, in Excommunicatione denique totius Eccleſiæ maximorum, & minimorum. Sint ſuper ipſum plagæ magnæ, & fideles, morbi magni, & horribiles. Domus ejus ſit habitaculum draconum; caliginoſum fiat ſidus ejus in nubibus; ſit in indignationem, iram, & excandeſcentiam; cadaver ejus objiciatur feris, & ſerpentibus: lætentur ſuper ipſo hoſtes, & adverſarii, argentum, & aurum ipſius dentur aliis; omnes filii ejus ad oſtium inimicorum ipſius ſint expoſiti; ſuper die ejus obſtupeſcant poſteri. Sit maledictus ex ore Addiriron, & Acthariel, ex ore Sandalphon, & Hadraniel, ex ore Anſiſiel, & Patchiel, ex ore Seraphiel, & Saganſael, ex ore Michael, & Gabriel, ex ore Raphael, & Meſcharetiel. Sit excommunicatus ex ore Zafzavif, & ex ore Haſhavif, qui eſt Deus ille magnus, & ex ore ſeptuaginta nominum Regis ter maximi, ex ore denique TzortaK Cancellarii

ma-

Digitized by Google

magni. Abſorbeatur ſicut Core, & cœtus ejus; cum terrore, & tremore egrediatur anima ejus; increpatio Domini occidat eum; ſtranguletur ut Achitophel in conſilio ſuo; ſicut lepra Gechaſi ſit lepra ipſius; nulla ſit reſurrectio ruinæ ejus; in ſepultura Iſraelis non ſit ſepultura illius. Alienis detur uxor ipſius, & ſuper eam proſtreot ſe alii in morte ejus. In hac Excommunicatione ſit N. filius N. & hæc ſit hæreditas ipſius. Super me autem, & ſuper totum Iſraelem expandat Deus pacem, & benedictionem ſuam. Ameo. *Denique adduntur verſus* 18. 19. & 20. *capitis* 29. *Deuteronomii*. וְהָיָה בְּשָׁמְעוֹ אֶת־דִּבְרֵי הָאָלָה הַזֹּאת וגו Et erit cum audierit ipſe verba juramenti hujus &c.

חָרֻם Curtus membris: ſimus, *qui naſum habet nimis depreſſum*. Lev. 21. 18.

חוּרְמָנָא, חוּרְמָן Serpens, aſpis, baſiliſcus, regulus, hæmorrhous. Pſal. 91. 13. *Plur.* חוּרְמָנִין ſerpeotes. Jerem. 8. 17.

חרן חוּרְנָא, חוּרָן. *Vide in* אחר.

חרס Prurigo, ſcabies inflammata. *Plur.* חַרְסִין prurigines. Levit. 21. 20. *in Jonathane*.

חַרְסְפִּיתִין Squamæ piſcium. Levit. 10. 12. *in Jonathane*.

חרף Acuere. *Pahel* חָרֵף idem. Iſa. 5. 28. *Item* exprobrare, probris afficere, probro exponere. Pſal. 42. 11.

חֲרִיפָא, חָרִיף, חֲרִיף Acutus. Pſal. 52. 2. *Plur.* חֲרִיפִין acuti, iogenioſi, perſpicaces. Prov. 30. 34. *Fœm.* חֲרִיפָה, חֲרִיפְתָּא acuta. Iſa. 49. Pſal. 57. 5.

חֵירוּף Probrum, opprobrium, exprobratio. *Plur.* חֵירוּפִין probra. Num. 16. 27. *in Jonathane*.

חוּרְפָא Acies cultri, *vel* gladii. Lev. 19. 16. *Item* agnus, agna. Job 42. 11. *Item* nummus agni, *vel* agnæ imagioe inſignitus. Gen. 33. 19. *Plur.* חוּרְפָן agni, *vel* agnæ. Gen. 21. 29.

חַרְפֵי Præcocia, præmatura, primi fructus. Eccleſ. 11. 2.

חֲרִיפוּתָא Juventus, adoleſceotia. Job 29. 24.

חַרְפִּתָא Veſpertilio. Deut. 14. 18. *in Targum Hieroſolymitano*.

חרץ, חַרְצָא Lumbus. Deut. 33. 11. *Plur.* חַרְצִין lumbi. Dan. 5. 6.

חַרְצֵי, חֲרִיצֵי. Foſſæ, foveæ. Joſ. 11. 8. *In Bavà Kamà cap. 5. foſſarum nomina varia traduntur. Scribunt itaque Rabbini* נְעִיץ *eſſe foſſam anguſtam infra, & ſuperne latam,* מְעָרָה *quadratam, & obtectam,* חָרִיץ *latam infra, & ſuperne anguſtam,* בּוֹר *rotundam,* שִׁיחַ *denique longam, & anguſtam*.

חֲרִיצוּתָא Formido, metus, pavor. Prov. 10. 24.

חרק Freodere, ſtridere deotibus. Eſth. 3. 8. *in Targum ſecundo*.

חרר, חַר Ardere, exardere, excandeſcere, aduri, exuri, exareſcere. Ezech. 15. 5. Pſal. 2. 12. liberum eſſe, *vel* efficere, libertate donare, in libertatem aſſerere. *Ithpahel* אִתְחַרְחַר exare-

 ſce-

ſcere, exſiccari. Pſal. 69. 4. *Aphel Futurum* תַּחְרְרֶנָּה coques eam. Ezech. 4. 12. *Pahel* חַרְחַר accendere. Prov. 26. 21.

חֲרָרָא, חֲרָר Toſtum, torta, placenta. 1. Reg. 19. 6. *Conſtr.* חֲרַר Judic. 7. 13.

חוֹרָא, חוּר Foramen, caverna. *Plur. conſtr.* חוֹרֵאי foramina. 1. Sam. 14. 11.

חוֹרִין Liberi, ingenui, nobiles, illuſtres. Iſa. 34. 12. clari, candidi, candidati. *Ex Rabbinis* אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה *h. e.* Nullus liber, ſive nobilis dicendus eſt, niſi is, qui Legi ſtudet.

חֵירוּתָא, חֵירוּ, חֵירוּת Libertas. *Aliis* candor. Gen. 40. 16. Thren. 2. 22. Iſa. 61. 1.

חַרְחוּרָא Aduſtio, inflammatio, febris ardens. Deut. 28. 22.

חָרוֹרִין Præſtigiatores. *Alii legunt* חָרוֹדִין *per* ד. Deut. 18. 14.

חָרֵשׁ *Pahel* Faſcinare, incantare. Ezech. 13. 20.

חָרָשָׁא, חָרָשׁ Incantator, magus, præſtigiator, maleficus. Deut. 18. 10. *Plur.* חָרָשִׁין præſtigiatores. Eccleſ. 12. 4. *Emphat.* חָרָשַׁיָּא incantatores. Exod. 7. 11. *Fœm.* חָרָשְׁתָּא præſtigiatrix. Exod. 22. 18. *Præterea* חָרָשׁ incantatio, maleficium. Nah. 3. 5. Iſa. 47. 9. 2. Reg. 9. 22.

חָרָשָׁא Incantatio, maleficium, ars magica. *Plur. cum aff.* בְּחָרָשָׁהָא veneficiis ſuis. Nah. 3. 5.

חַרְשִׁיוּתָא Idem. Exod. 22. 17. *in Jonathane*.

חֵרֵשׁ, חֵרְשָׁא, חֵרֵשָׁא Surdus, mutus. Exod. 4. 11. *Plur.* חֵרְשִׁין ſurdi, muti. Iſa. 43. 8.

חוּרְשָׁא, חֻרְשָׁא Sylva. 1. Sam. 23. 16. Pſal. 80. 14. *Plur.* חוּרְשִׁין, חוּרְשַׁיָּא ſylvæ. Jerem. 4. 29.

חֲרַת Sculpere, exſculpere, exarare, incidere. Levit. 19. 28. *Participium Pehil* חֲרִית exſculptum, inciſum. Lev. 19. 28. *Plur.* חֲרִיתִין exſculpti, inciſi. Jerem. 17. 1.

חָרוּתָא, חָרוּת Ramus palmæ, *ſic dictus, quia ſolet abſcindi*.

חַרְתָּא *Vide in* אחר.

חֲשָׁא, חֲשָׁה Tacere, ſilere. *Ex Verbo* חשה tacere *multi volunt, Heſſæos, quæ fuit una ex tribus præcipuis Judæorum ſectis, nomen traxiſſe, quia longe ab hominum ſtrepitu tranquillitate animi, & quiete gaudebant. Cum enim temporibus afflictiſſimis Machabæorum ſe in ſpeluncas multi abdidiſſent, ex iis nonnulli, cæteris in patriam regreſſis, in montanis ſedem fixerunt, & ſub Heſſæorum nomine inſtar Monachorum propriam ſibi vivendi rationem inſtituerunt. Ideo autem in Evangelio de Heſſæis mentio non fit, ſicuti de Phariſæis, & Sadducæis, quia longe a civium diſſidiis, & contentionibus ſibi viventes cæteris non adverſabantur, ut Phariſæi, & Sadducæi, & in montibus, ſpeluncisque latitantes, & pauci numero vix agnoſcebantur. Qui plura de Heſſæis deſideras, adeat quartam ex noſtris Diſſertationibus typis Seminarii Patavini editis anno 1729. & brevi, Deo dante, multo auctioribus edendis.*

חִשָּׁה Silentium. Jer. 26. 18.

חֲשָׁאי, חֲשַׁי Silentium, ſuſurratio, ſecretum. Jerem. 26. 18. *Duæ olim in Sanctuario erant cellæ, quarum altera dicebatur* לִשְׁכַּת חֲשָׁאִים cella ſecretorum, *altera* לִשְׁכַּת הַכֵּלִים cella ſupellectilis. *Prior reci-*

Digitized by Google

cipiendis pecuniis inſerviebat , quas viri pii, & religioſi בַּחֲשָׁאי clam *in eam projiciebant ad alendos pauperes. In alteram varia vaſa dono oblata inferebantur ad Templum ſartum tectum ſervandum , quorum alia uſui Templi neceſſaria ſervabantur, alia vero vendebantur ad conficiendam pecuniam , . ex qua . Templum ſarciretur He cellæ ſingulis menſibus a certis præfectis aperiebantur, ut patet ex Tractatu* שְׁקָלִים *cap. 5.*

בַּחֲשָׁאי In ſilentio , clam , tacite. Job 4. 16.

חֲשַׁב Cogitare , excogitare , putare, imputare , computare , reputare, ſupputare, æſtimare , exiſtimare. Jer. 49. 30. Iſa. 53. 3. *Pahel* חַשֵּׁב Idem. Jer. 29. 11. *Aphel* אַחְשִׁיב idem. *Ithpah.* אִתְחַשַּׁב cogitare : putari, imputari, reputari. Gen. 50. 20. æſtimari. 1. Reg. 10. 21. *Ithpehal* אִתְחֲשֵׁב idem.

חָשְׁבָא Cogitator , æſtimator , ſupputator. *Plur. emphat.* חָשְׁבַיָּא ſupputatores. Iſa. 33. 18.

חוּשְׁבָּנָא , חוּשְׁבָּן Cogitatio . Eccleſ. 9. 11. ratio , computatio , ſupputatio , calculus, rationis ſubductæ ſumma . Eccleſ. 7. 27. *Plur. conſtr.* חוּשְׁבָּנֵי rationes. Cant. 7. 5.

חֶשְׁבּוֹן Idem . *Plur.* חֶשְׁבּוֹנִין rationes, ſupputationes, epilogiſmi Aſtronomici. *Dicitur etiam* חֶשְׁבּוֹנוֹת Eccleſ. 7. 28. *Judæi in ſuis monitis ſcriptum reliquerunt, non licere Chriſtianos defraudare , ſed ſi* בְּחֶשְׁבּוֹן in computando *errent , non eſſe a Judæo ipſis errores indicandos. In Tractatu* חסידים Chaſidim *pag.* 48. *Vide etiam Majemonidem in* הלכות גזלה ואבדה *cap.* 11.

מַחֲשַׁבְתָּא , מַחֲשָׁבָא Cogitatio, ratiocinatio , diſceptatio . Jer. 49. 20. *Plur.* מַחְשְׁבָן , מַחְשְׁבָתָא diſceptationes. Ezech. 38. 10.

חֶשְׁבָּנַי Chaſchbanæi. Deut. 2. 2. *Hebraice* זַמְזֻמִּים.

חֲשַׁד Suſpicari, ſuſpectum habere, inſimulare. Deut. 24. 9. *in Jonathane. Ithpehal* אִתְחֲשַׁד ſuſpectum eſſe, ſuſpectum haberi. Deut. 21. 3. *in Jonathane.*

חֲשַׁח Opus, neceſſe habere, indigere, neceſſarium eſſe . Dan. 3. 16. Eſdræ 6. 90.

אַחְשׁוּת Neceſſarium : utilitas. Eſdræ 7. 20.

חֲשַׁךְ Tenebroſum , obſcurum eſſe, *vel* fieri , obſcurari , obtenebrari. Ezech. 31. 15. contabeſcere. Pſal. 6. 8. & 31. 11. *Ithpahel* אִתְחַשַּׁךְ idem . Job 3. 9. *Aphel* אַחְשִׁיךְ obſcurare. *Participium* קָרֵב מַקְדִּים וּמַחְשִׁיךְ veniebat matutinus, & veſperaſcens, *ſc.* mane , & veſpere, 1. Samuel. 17. 16.

חֲשׁוֹכָא , חֲשׁוֹךְ Tenebræ, obſcuritas, obtenebratio : locus tenebris, & caligine plenus. Gen. 1. 2. Exod. 10. 22. *Plur.* חֲשׁוֹכִין , חֲשׁוֹכַיָּא obſcuritates, tenebræ. Pſal. 88. 7.

חֲשַׁךְ Idem. Pſal. 88. 13.

חֲשֵׁכוּת Idem. Deut. 28. 65.

חֲשׁוֹכָא , חֲשׁוֹךְ , & חֲשִׁיכָא , חֲשִׁיךְ Ob-

Digitized by Google

ſcurus, pauper, egenus, tenuis, inops. Pſal. 9. 19. & 113. 7. *Plur.* חֲשִׁיכַיָּא, חֲשִׁיכִין pauperes. 1. Sam. 2. 5. *Fœm.* חֲשִׁיכְתָא paupercula. Iſa. 54. 11. *Plur.* חֲשִׁיכָתָא, חֲשִׁיכָן pauperculæ.

מַחֲשִׁיךְ Idem. *Plur.* מַחֲשִׁיכֵי tenues. Jerem. 40 7.

חָשׁוֹכֵי Obſcuri homines. Prov. 22. v. ultimo.

חֲשַׁךְ *Idem ac* חֲסַךְ.

חֲשַׁל Debilitare, infirmare, contere, contundere, comminuere. Dan. 2. 4. cogitare, excogitare, moliri, machinari, comminiſci. Pſal. 21. 12. Prov. 6. 18.

נַחְשׁוֹל, נַחְשׁוֹלָא Tempeſtas. Iſa. 1. 4. & 12. *Plur.* נַחְשׁוֹלִין, נַחְשׁוֹלַיָּא tempeſtates. *Cum aff.* נַחְשׁוֹלוֹהִי Tempeſtates ejus. Jon. 2. 4.

חשם, חַשְׁמַל, חַשְׁמְלָא Pruna, ignis ſcintillans. Ezech. 1. 4. *De hac voce variæ ſunt Hebræorum opiniones. Vide Majemonidem in Morè part. 3. cap. 3.*

חשן חוּשְׁנָא Pectorale. *Ornamentum ſacrum Summi Pontificis, de quo mentio* Exod. c. 28. *Erat itaque* חֹשֶׁן Pectorale *Ornamentum Summi Sacerdotis, quod ſupra pectus ponebatur, vocaturque etiam* rationale Exod. 28. 4. Num. 27. 21. *Hac veſte* חֹשֶׁן *Summus Sacerdos indutus reſponſa dabat de rebus ad rempublicam Iſraelitarum pertinentibus. Veſtis iſthæc propter immane pretium erat luculentiſſima; appendebatur collo, & ad pectus pendebat; conjungebatur cum* אֵפוֹד Epod *vittis hyacinthinis, & anulis aureis; quadrata erat, & duplicata ad magnitudinem ſpithamæ. Ei inſitæ erant duodecim gemmæ in quatuor ternarios ordines diſpoſitæ, in quibus erant inciſa nomina duodecim Tribuum Iſrael; quo autem ordine, vide Exodi cap.* 8. *Præterea in* חֹשֶׁן Pectorali *ex Dei mandato poſita erant* אוּרִים וְהַתֻּמִּים Urìm, & Tummìm, *de quibus varia Interpretum ſententia. Vide, ſi placet, de iis Quæſtionem decimam ſeptimam ex Quæſtionibus a nobis editis typis Seminarii Patavini anno 1725. De ratione conſulendi Deum per* אוּרִים וְהַתֻּמִּים Urìm, & Tummìm *multa a Rabbinis dicuntur, quæ cum fabulam redoleant, & admodum ſuſpecta ſint, eos ſibi habere facile patimur. Quorumdam Auctorum opinio eſt, apud Sacerdotes Romanos ex hoc ritu originem traxiſſe ancilia, videlicet peltas æneas, quas e Cœlo deſcendiſſe, & ab iis Romanorum fata pendere Numa Pompilius populo perſuaſit.*

חֲשַׁק Ligare, alligare, conjungere; ſternere, inſternere equum, *vel* aſinum. Jud. 5. 10. 2. Sam. 19. 27. *Participium Pehil* חֲשִׁיק ſtratus. *Plur.* חֲשִׁיקִין ſtrati.

חֲשַׁשׁ Dolere, anxium, curioſum, ſollicitum eſſe, curare, curam habere. 2. Sam. 24. 10. *Ex Pahel* הִשְׁתַּחֲשִׁית fovi cum dolore. Num. 11. 12. *in Jonathane.*

חֲשָׁשָׁא Cura, ſollicitudo. Eccleſ. 2. 25.

חֲתָה Capere, accipere, *proprie ignem e foco.* Iſa. 30. 14. Prov. 25. 22.

מַחְתִּיתָא, מַחְתִּית Thuribulum, acerra. Lev. 16. 12. *Plur.* מַחְתְּיָן, מַחְתְּיָתָא acerræ, thuribula. Num. 16. 6. 1. Reg. 7. 50.

חֲתָא *Vide in* אתא.

De-

Digitized by Google

חָתַךְ Determinare; concidere, decidere, incidere. *Ex Niphal* נֶחְתַּךְ deciſum, determinatum. Dan. 9. 24. *Ithpabel* אִתְחַתַּךְ decidi. Eſth. 4. 5.

חָתַל חִתּוּל Felis, catus. *Plur.* חַתּוּלִין feles. Iſa. 13. 22. Hoſ. 9. 6. *Rabbini ita vocant etiam* catos marinos.

חָתַם Signare, conſignare, obſignare, obſignari. Job 14. 7. concludere, occludere, obſtruere. *Ithpabel* אִתְחַתַּם obſignari, occludi, obturari. Eſth. 4. 1.

חוֹתָם Sigillum. Job 41. 6. *Emphat.* חוֹתְמָא Eſth. 4. 1. *Apud Talmudicos* teſſera nummaria.

חֲתוּמָה Obſignatio, finis, concluſio, clauſula: obturatio. Cant. 3. 8.

חוֹתָם Clauſula, concluſio. *Hinc* חוֹתָם הַבְּרָכוֹת Clauſula benedictionum, *vel* precationum. *In Tractatu* בְּרָכוֹת Berachoth *fol. 63. Tempore Templi primi ſolebant Hebræi benedictiones, & preces omnes hac clauſula concludere* עַד עוֹלָם uſque in ſæculum. *Cum autem* מִינִים Hæretici *inde inferrent, poſt hunc Mundum aliud ſæculum non dari, animamque hominum cum corpore interire, prudenter ſanxerunt Seniores, penes quos rerum omnium regimen erat, ut in poſterum diceretur ſemper* עַד עוֹלָם וְעוֹלָם uſque in ſæculum, & in ſæculum, *quod plane reſpondet noſtro* & in ſæcula ſæculorum.

נַחְתּוּמָא, נַחְתּוֹם *Vide in* נחת.

חָתַן אִתְחַתַּן Affinitatem inire, contrahere, affinitate ſe jungere, *vel* jungi. Joſ. 23. 12. 1. Sam. 18. 23.

חַתְנָא Gener, *ratione habita ſoceri, & ſocrus.* Jud. 19. 5. 1. Sam. 18. 18. ſponſus, *habita, ratione ſponſæ.* Pſal. 19. 6. *Plur.* חַתְנִין generi; ſponſi. Jerem. 7. 34.

חַתְנוּתָא, חֲתֻנּוֹת Deſponſatio, ſponſalia, nuptiæ. Deut. 32. 50. *in Jonathane.*

חִתּוּנָא Affinitas. Gen. 34. 9. *in Jonathane.*

חִיתּוֹן *Idem ac* קִיטוֹן Conclave, *permutatis litteris* ח *&* ק. Deut. 6. 7. *in Jonathane.*

חָתַף Rapere. Job 9. 12.

חֲתַף Rapina, præda. Prov. 23. 28.

חָתַר Fodere, effodere, perfodere. Ezech. 12. 5. *Ithpabel* אִתְחַתַּר effodi. Ezech. 12. 7.

מַחְתַּרְתָּא, מַחְתֶּרֶת Foſſio, effoſſio, perfoſſio. Exod. 22. 2. Jerem. 2. 34. *Aliis* ligo, furcula, malleus, *quo muri perforantur, aut ſimile.*

חָתַת *Hebraice.* Frangi, atteri, conteri, contundi.

מְחִתָּא Contritio. *Melius fortaſſe* מְחִתָּא *cum Dagbes.* Prov. 10. 20.

Digitized by Google

DICTIONES EX RABBINIS.

ח׳ *Abbreviatura. Idem ac* חֵלֶק Pars, *videlicet* libri. *Hinc* ח׳ א׳ *h. e.* חֵלֶק רִאשׁוֹן Pars prima, ח׳ ב׳ Pars ſecunda, בְּח׳ א׳ In parte prima.

ח״א *Abbreviatura. Idem ac* חֲכָמִים אוֹמְרִים Sapientes dicunt. *Cum ſervili* ו׳ וח״א Et Sapientes dicunt. *Crebro ei* כ׳ *inſeritur, ut* וח״כא Et Sapientes dicunt.

ח״ב *Abbreviatura. Idem ac* חֻרְבַּן בַּיִת Vaſtatio, deſtructio domus, *nimirum* Templi Hieroſolymitani, *quod fuit Primum, & Secundum.*

חָבַב Diligere, amare. חָבִיב, חַבִּיב Amatus, carus, dilectus. חִבּוּב Dilectio, amor.

חבי״ת *Eſt ſymbolum apud Talmudicos vocum* חָלָב lac, בָּשָׂר caro, יַיִן vinum, תְּכֵלֶת hyacinthus.

חבת חָבִית Vas, dolium. *Plur.* חָבִיּוֹת dolia. חֲבִיּוֹנוֹת doliola, dolia parva.

חָבַט Percutere, excutere, dejicere. חִבּוּט percuſſio, excuſſio; plaga, vulnus.

חֲבַל Corruptio, læſio, ruina, exitium, perditio.

חִבֵּר Componere, conſcribere librum. *Hinc* מְחַבֵּר Auctor libri. חִבּוּר Compoſitio, conſcriptio libri: opus, ſcriptum. *Item* copula. *Unde Vau* חִבּוּר *id eſt*, copulativum. חֲבֵרוּת Societas. אוֹ חַבְרוּתָא אוֹ מִיתוּתָא Aut ſocietas, aut mors, *juxta illud Ciceronis*: Solem e mundo tollunt, qui amicitiam.

חגב״י *Abbreviatura. Idem ac* חָלָב, גְּבִינָה, בֵּיצָה, יַיִן, Lac, caſeus, ova, vinum. *Medici Hebræi fluxu ventris laborantibus hæc non præbent. Ex Talmude.*

חגב״ש *Abbreviatura. Idem ac* חָלָב, גְּבִינָה, בְּצָלִים, שִׁיתָלִים, Lac, caſeus, cepæ, ficus immaturæ. *Vetitum poſt venæ ſectionem bis veſci.*

חָגַר Claudicare. חָגוּר, חִגֵּר Claudus. *Plur.* חִגְּרִין claudi.

חַד Unus; primus. *Fœm.* חֲדָה una. בְּחַד Invicem. כַּחֲדָה Una, ſimul, pariter. לַחֲדָא Valde, vehementer.

חד״כח״ד *Abbreviatura. Idem ac* דְּהָדֵין כְּחוּשְׁבָּנָא דְּהָדֵין Ratio ſententiæ hujus ſicut ratio ſententiæ illius. *Frequens apud Interpretes paria loca inter ſe conferentes, unumque altero exponentes, & in bono lumine collocantes.*

חה״ *Abbreviatura. Idem ac* חִלּוּל הַשֵּׁם Profanatio nominis divini. *Ei ſolent addi ſerviles.* 2. חָלוּץ הַנַּעַר Extractus eſt calceus. *Hanc Abbreviaturam Hebræi adhibent in materia affinitatis, quando agitur de uxore fratris defuncti in matrimonium ducenda, vel repudianda. Vidua enim ab affini repudiata ei calceum extrahit, & in faciem ejus exſpuit, actui huic feſtiva voce iis, qui adſunt, acclamantibus. Conſuetu-*

de

Digitized by Google

do hac etiam apud antiquos Hebræos, licet ab hodierna in aliquibus diverſa, obtinuit, ut colligitur ex cap. 4. Ruth v. 7. & 8. וְזֹאת לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל עַל הַגְּאֻלָּה וְעַל הַתְּמוּרָה לְקַיֵּם כָּל־דָּבָר שָׁלַף אִישׁ נַעֲלוֹ וְנָתַן לְרֵעֵהוּ וְזֹאת הַתְּעוּדָה בְּיִשְׂרָאֵל׃ וַיֹּאמֶר הַגֹּאֵל לְבֹעַז קְנֵה לָךְ וַיִּשְׁלֹף נַעֲלוֹ׃ וַיֹּאמֶר בֹּעַז לַזְּקֵנִים וְכָל־הָעָם עֵדִים אַתֶּם הַיּוֹם וכו *h. e. juxta D. Hieronymum*. Hic autem erat mos antiquitus in Iſrael inter propinquos, ut ſi quando alter alteri ſuo juri cedebat, ut eſſet firma conceſſio, ſolvebat homo calceamentum ſuum, & dabat proximo ſuo. Hoc erat teſtimonium ceſſionis in Iſrael. Dixit ergo propinquo ſuo Booz. Tolle calceamentum tuum. Quod ſtatim ſolvit de pede ſuo. At ille majoribus natu, & univerſo populo. Teſtes vos, inquit, eſtis hodie &c. 3. חִדּוּשׁ הָעוֹלָם Renovatio Mundi. 4. חוֹל הַמּוֹעֵד Profanum tempus ſolemnitatis. *Sic dies intermedii Feſtorum ſolemnium, veluti Paſcha, & Tabernaculorum, vocari ſolent, in quibus primus, & ſeptimus dies ſacri ſunt, & in iis opera ſervilia exercere non licet; reliqui vero intermedii ex parte tantummodo ſacri, cum in illis opera ſervilia non probibeantur. Huic abbreviaturæ præponuntur etiam ſerviles, ut* בח״ה, לח״ה, דח״ה &c.

חוב Reum, debitorem eſſe: peccare, delinquere. חַיָּב Debitor, *qui debet, qui tenetur*. אַתָּה חַיָּב Tu teneris. אֲנַחְנוּ חַיָּבִין Nos tenemur. *Pihel* חַיֵּב Debitorem efficere, condemnare: ad peccandum inducere. חַיְּבוּ מִמֶּנּוּ Evincunt inde. מְחַיֵּב Debitorem conſtituens: convincens affirmando. מִשְׁפָּט מְחַיֵּב Propoſitio affirmativa. מְחוּיָּב Convictus, obligatus: neceſſario conſequitur. *Sic* אִתְחַיֵּב conſequitur, neceſſario ſequitur: הָיָה מִתְחַיֵּב Conſequeretur. לֹא יִתְחַיֵּב מֵהֶם Non infertur, non ſequitur inde. מִתְחַיֵּב מִזֶּה בְּהֶכְרֵחַ Conſequitur hinc neceſſario. חִיּוּב Debitum: conſequentia. *Apud Philoſophos* affirmatio, conceſſio debita; neceſſitas. בְּחִיּוּב conſequenter.

הִתְחַיְּבוּת Conſecutio, conſequentia, obligatio. חוֹב Debitum: creditum. בַּעַל חוֹב Debitor, *vel* creditor, *pro diverſo* reſpectu. חוֹבָה, חוֹבְתָא Debitum, officium debitum, obligatio. הַקְדָּמָה חִיּוּבִית Propoſitio affirmativa, שׁוֹלֶלֶת negativa.

ח״ו. חו״ש *Abbreviatura. Idem ac* חַס וְשָׁלוֹם Parce, & pax ſit. *Rabbinis uſitatiſſima, dum calamitates deprecantur, ſimilis phraſibus illis Latinorum*, quod abſit, quod Deus pro ſua bonitate avertat. *Hebraice dicitur* חָלִילָה Abſit, *& Chaldaice* חַס. *In Jonathane hic dicendi modus aliter etiam exprimitur:* חוּלִין הוּא לָךְ profana ſint iſta tibi; abſit a te. Geneſ. 18. 15. *ſicuti apud Talmudicos quoque, ut Berachoth fol. 32. 1.* חוּלִין הוּא לָךְ מֵעֲשׂוֹת כַּדָּבָר הַזֶּה Abſit a te agere juxta rem hanc.

חוז, מָחוֹז Terminus: provincia, vicus, platea, urbs. מְחוֹזָאֵי Urbani.

חוט, חָיַט Suere, aſſuere, conſuere: conjungere, componere, compingere. חוּט Filum, funiculus. חַיָּט Sartor. מַחַט Acus ſartoria.

vel

Digitized by Google

חול , חָל , *vel* חַל Cadere , incidere : manere , permanere . *Uſurpatur proprie de Feſtis , & Solemnitatibus , quæ in diem certum incidunt .* חַל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת incidit in Sabbatum .

חוס Parcere , miſereri , propitium eſſe . חָס לָנָא Propitius eſto nobis . חָס וְשָׁלוֹם parce , & pax ſit . *Formula deprecandi , locutio Rabbinorum infauſtum aliquid verbis amolientium . Vulgo abbreviate ſcribitur per* ח״ו . *Eſt idem ac* abſit , *quod Hebræi exprimunt per* חָלִילָה . *Abſolute* חָס abſit . *Repetitum* חָס חָס procul abſit .

חוק חָקִּים Gradus ſcalæ .

חָוַר Albeſcere . *Pihel* חִוֵּר dealbare ; declarare . *Ithpahel* נִתְחַוֵּר *Per metaphoram ,* perſpicuum eſſe , *vel* fieri . מְחֻוָּר Dilucidus , clarus .

חוש Senſus . *Plur.* חוּשִׁים ſenſus ; *qui ſunt quinque , videlicet* חוּשׁ הַטַּעַם ſenſus guſtus : הָרֵיחַ olfactus : הַשֶּׁמַע auditus : הָרְאוּת viſus : הַמִּשּׁוּשׁ tactus . חוּשִׁי Senſilis , ſenſibilis : הַשָּׂגוֹת הַחוּשִׁיּוֹת apprehenſiones ſenſibiles ; הַשִּׂכְלִיּוֹת intellectuales , & הַמּוּנִיּוֹת imaginatrices , *ſive* æſtimativæ .

מוּחָשׁ Senſibile , ſub ſenſum cadens .

חָזָה Videre , aſpicere , prævidere , contemplari . חֲזֵי Vide , en , ecce . *Ex uſu Chaldaico ,* dignum , decens , conveniens . עַל כִּדְחֲזֵי דִּי חֲזֵה Magis quam conveniebat . כִּדְחֲזֵי Sicut decet .

חז״ל *Abbreviatura . Idem ac* חֲכָמִים זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה Sapientes piæ memoriæ .

חָזַר Redire , circuire . חֲזוֹר circum , circa : circuitus . חֲזוֹר חֲזוֹר *repetitum ,* circumquaque . חֲזַרְנוּת circuitus , ambitus : *Adverbialiter* circum , circa . מַחְזוֹר circulus , cyclus Aſtronomicus . *Hoc nomine etiam Liber precum appellatur in Sabbatis , aliiſque feſtis recitandarum , ſed præcipue tribus Regalibus dictis .*

חָטָא Peccare . חֵטְא peccatum .

חֹטֶם Naſus , nares , ira : vultus .

חָטַף Rapere , prædari , auferre , diripere . חָטֵף Rapiens . חָטוּף Raptum . מִיתָה חֲטוּפָה mors rapta , ſubitanea , repentina .

חטר חֲטֹרֶת , חֲטוֹטֶרֶת , חֲטֶרֶת Gibbus , gibboſitas camelorum . *Hinc* בַּעֲלֵי חֲטֹרֶת gibboſi . *In Targum habetur* חֲטֹרִית gibbus . *In Bibliis Venetis* חֲטוּרְיַאת gibboſitas .

ח״י *Abbreviatura . Idem ac* חֲתִימַת יָדִי Subſcriptio , ſubſignatio manus meæ , chirographum meum . *Adhibetur in chirographis , contractibus , inſtrumentis , ſimilibuſque libellis .*

חָיָה Vivere . חַי Vita . בַּעֲלֵי חַיִּים Animata , animantia vita prædita . חַיֶּךָ per vitam tuam , ut vivis , quam certo vivis , *jurandi , & confirmandi ratio .* חִיּוּת Animalitas , vivacitas , vitalis facultas . חִיּוּנִי Vitalis , animalis . תְּחִיָּה Reſuſcitatio ad vitam . לְחַיִּים Salus , ſalutem , *propinantium vox : ipſis autem reſpondentium* לְחַיִּים טוֹבִים proſit , ſit ſaluti .

חכ״א *Vide paulo ante in* הא״.

חל *Abbreviatura . Idem ac* חוּצָה לָאָרֶץ

Ex-

Digitized by Google

Extra terram, *videlicet* Iſraelitarum. *Cum ſervilibus* בְּח״ל, לְח״ל, וח״ל &c.

ח״ל בנח״ש רר״ג מ״ה. *Abbreviatura. Idem ac* חֵרֶם לְזָרִים בְּנִדּוּי חֵרֶם שַׁמְתָּא דְּרַבֵּנוּ גֵּרְשׁוֹם מְאוֹר הַגּוֹלָה Anathematis pœna ſit alienis per Separationem, Anathema, & Proſcriptionem Rabbini noſtri Gerſom, luminis captivitatis. בנח״ש *eſt vox ſymbolica trium anathematis ſpecierum, non explicanda, ut quidam inepte volunt, per* בְּנָחָשׁ in ſerpente.

חל״ב *Abbreviatura. Idem ac* חֵרֶם לְזָרִים בְּנִדּוּי Anathema alienis ſit per Separationem. *Nonnulli* ב *expoſuerunt per* הַנָּחָשׁ per ſerpentem, *ſed hallucinati ſunt. A Judæis explicari ſolet per* בְּנִדּוּי *primam anathematis ſpeciem. Quod ſi per* בְּנָחָשׁ *exponas, ſymbolice tunc intelligenda erit, alludeturque ad illud Eccleſiaſtis cap.* 10. 8. וּפוֹרֵץ גָּדֵר יִשְּׁכֶנּוּ נָחָשׁ Et diruens ſepem, mordebit eum ſerpens.

חָלָב Lac. חֲלָבִי Lacteus. הָעִגּוּל הַחֲלָבִי Circulus lacteus *in Cœlo. R. Levi* Job 26. 13.

חלד חָלוּד Rubiginoſum. *Fœm.* חֲלוּדָה rubiginoſa. *Ex Hiphil* מָעוֹת שֶׁהֶחֱלִידוּ Pecuniæ, quæ rubiginem contraxerunt. חֲלוּדָה Rubigo.

חָלָה Ægrotare, infirmum eſſe. חֳלִי Morbus, ægritudo. חֳלָאִים morbi, infirmitates.

חלט, מוּחְלָט, בְּמוּחְלָט præciſe, abſolute, ſimpliciter. בַּחֲלוּטִין, לַחֲלוּטִין Idem. חָלְטִי Abſolutus, ſimplex. סִלּוּק הַחָלְטִי diſceſſus abſolutus, & perpetuus.

חָלַל Perforare, excavare, vacuum reddere. חָלוּל, חָלִיל Excavatum, concavum, cavum, concavitas. מְחוּלָל Excavatum. חֲלָלִין Cavitates. חִלּוּל Profanatio, violatio.

חלע״ה״ב *Abbreviatura. Idem ac* חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא Pars ſæculi futuri.

חלף חִלּוּף Permutatio, immutatio: varietas, diſparitas: pro, vice. *Plur.* חִלּוּפִין, חִלּוּפֵי pro. *Cum aff.* חִלּוּפוֹהִי pro eo.

חָלַק Partiri, *Hebraice. Hinc* diſſentire, diſceptare, contendere, in partes diſtractum eſſe. *Niphal* נֶחְלְקוּ רַבּוֹתֵינוּ Diſſentiunt Rabbini noſtri.

חִלּוּק Diviſio arithmetica, diſcrimen, partitio, controverſia, diſſenſio, differentia. חֲלוּקָה diviſio, diſtributio, partitio. חֲלוּקָה הֶכְרֵחִית Diſtributio neceſſaria. *Item* pars.

חָלוּק Induſium; interula. חֵלֶק pars, minutum Aſtronomicum. *Item* pars propoſitionis Logicæ: שְׁלֹשָׁה חֲלָקִים tres termini, *ſive* partes propoſitionis. מַחֲלוֹקֶת controverſia, diſſenſio.

ח״מ *Abbreviatura. Idem ac* חָתוּם מַטָּה Subſcriptus infra. *Adhibetur in chirographis, & contractibus.* אֲנִי ח״מ מוֹדֶה Ego ſubcriptus infra confiteor. *Addito articulo,* הח״מ. *Pluraliter* מְעִידִים אֲנַחְנוּ ח״מ Confitemur nos infra ſubſcripti, *h.e.* חֲתוּמִים. מַטָּה 2. חול מועד Profanum Feſti.

חַמָּה Sol, planeta Solis: lux, *vel* calor Solis.

חמפ״ג *Eſt ſymbolum dictionum* גְּבִינָה,

Digitized by Google

פַּת , מוֹרְיִים , חַלְּתִית apud Talmudicos, עָ״ז fol. 39.

חמר , הֶחְמִיר Difficile, grave reddere, difficultatem movere. חוֹמֶר Difficultas, difficile, grave. קַל וָחוֹמֶר Leve, & grave, argumentum a minori ad majus, *aut* contra. Item materia, corpus materiale. חוֹמֶר הָרִאשׁוֹן Materia prima. חוֹמְרִי Materiale, corporale. נֶפֶשׁ הַחוֹמְרִית Anima brutalis, *quaſi corporalis dicta*. כֹּחוֹת הַחָמְרִיוֹת Facultates corporales, *quibus opponuntur* שִׂכְלִיּוֹת intellectuales. חָמוּר grave, difficile. עֲבֵירוֹת חֲמוּרוֹת tranſgreſſiones graves.

חמ״שת *Maſorethe uſurpant tamquam ſymbolum dictionum* חֻקָּה , מִדָּה , שָׁנָה , תּוֹרָה. *Eſt nota Maſorethica* אחת ו׳ פת״ אַחַת בזקפא וכל חמ״שת דכו׳ בּמ״א *hoc eſt* ſexies habet Pathach cum SaKephcatòn, & omne חמ״שת ipſi ſimile, excepto uno, Exod. 16. 33. 2. Sam. 6. 19. *Hęc bis verbis ſignificatio ſubjecta eſt. Vox* אַחַת *ſex locis habet Pathach cum SaKephcatòn, cum quo alias ſcribi ſolet cum Kametz: Sic cum Pathach eſt, quoties cum aliqua iſtarum dictionum copulatur*, חֻקָּה , מִדָּה , שָׁנָה , תּוֹרָה, *quarum ſymbolum* חמ״שת *eſt, ſi unum tantum locum excipias, in quo ſcribitur* שָׁנָה אֶחָת Anno uno *cum SaKephcatòn, & cum Kametz, nimirum Deuter.* 24. 5.

חמת , מֵחֲמַת Propter. מ *ſervile eſt juxta Eliam.*

חָנָה Caſtrametari, caſtra ponere: diverſari, hoſpitari. חָנוּת Hoſpitium, diverſorium: officina. *Per ſynecdochen* officina numularia. חֶנְוָנִי Numularius, hoſpes, *qui hoſpitio excipit peregrinos.*

חנך , חִנְכַיִם Gingivæ, palatum ſuperius, & inferius: dentes. *Dualis* חִנְכַּיִם pars oris ſuperioris circa gingivas, palatum, *idem ac* חֵךְ.

חַנַ״ה חנכ״ל שצ״ם *Abbreviatura. Idem ac* חַמָּה , נוֹגַהּ , כּוֹכָב , לְבָנָה , שַׁבְּתַאי , צֶדֶק , מַאְדִּים, *h. e.* Sol, Venus, Mercurius, Luna, Saturnus, Jupiter, Mars. *Hac abbreviatura apud Aſtronomos ſignificantur ſeptem Planetarum nomina.*

חָנַף Adulari, aſſentiri, hypocritam agere. חָנֵף , חָנִיף Adulator, hypocrita. חֲנִיפוּת Adulatio, hypocriſis.

חָסַל Abſumi, conſumi: finiri, compleri: ceſſare, deficere.

חָסֵר Deficere: carere, egere. חִסּוּר Defectus: ſubtractio Arithmetica. *Ejus oppoſitum* שְׁלֵמוּת.

חפס חֲפִיכָה Sacculus, pera, marſupium,

חצף , חָצוּף Impudens. *Chaldaice* חוּצְפָּא impudentia.

חק״ *Abbreviatura. Idem ac* Chateph Kametz. *Apud Eliam Levitam in Grammatica.*

חָקַר Scrutari, inveſtigare. מֶחְקָר Scrutatio: חַכְמֵי הַמֶּחְקָר Sapientes ſcrutationis, *id eſt*, Phyſici, rerum naturalium cauſas perſcrutantes. *Ab Aben* Ezra vocantur אַנְשֵׁי הַמֶּחְקָר.

חרט , אִתְחָרֵט Pœnitere, pœnitentia du-

Digitized by Google

duci, pœnitentiam agere, reſipiſcere. חָרַטָה Pœnitentia, reſipiſcentia. מִתְחָרֵט Pœnitens, reſipiſcens, ad bonam frugem revertens.

חרף, חָרִיף Acutum: acutus, acuti judicii. חֲרִיפוּת Acies; acumen, ſubtilitas. רַב חָרִיף Rabbinus ingenioſus, perſpicax.

חרץ, חָרוּץ Foſſa: חֲרִיצָה Idem. *Semel* aquæductus. Job 38. 25. *in Targum*.

חשא, חֲשַׁאי Silentium: ſuſurratio tacita; ſecretum. בְּחַשַׁאי Tacite, ſilenter, clam. *Duæ cellæ erant in Sanctuario, altera* לִשְׁכַּת חֲשָׁאִים cella ſecretorum *dicta, altera* לִשְׁכַּת הַכֵּלִים cella ſupellectilis. *In priorem a viris piis, & religioſis* בְּחַשַׁאי clam *ad alendos pauperes nummi projiciebantur, in alteram varia ad Templum reſtaurandum ingerebantur. A certis Præfectis hæ cellæ ſingulis menſibus aperiebantur*.

חשב, חָשׁוּב Reputatus, æſtimatus, magnæ exiſtimationis vir, honoribus cumulatus.

חָשַׁד Suſpicari, inſimulare, ſuſpectum habere. חָשׁוּד, נֶחְשָׁד Suſpectus. חֲשַׁד, חֲשָׁדוֹת Suſpicio.

חשו. *Abbreviatura. Idem ac* חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטוֹן Surdus, ſtultus, puer. *In libris Juriſconſultorum de his ſcribitur* דלא בני דיעה הם eos non eſſe filios ſcientiæ, *h. e. ineptos ad res agendas, & contractus ineundos exiſtere*.

חָשַׁשׁ, חַשׁ Curare, curioſum, anxium, ſollicitum eſſe: curam habere. *Item* dolere, dolorem ſentire. חֲשָׁשָׁה Cura, ſollicitudo.

חָתַךְ Scindere, præſcindere. חֲתִיכָה, חֶתֶךְ, Sciſſio, fruſtum, ſectio, ſegmentum, portio. קוֹל חִתּוּךְ vox interciſa.

חתל, חָתוּל, הַחֲתוּל Felis, catus murilegus, & marinus. *Plur.* חֲתוּלִים feles.

חָתַם Obſignare, concludere, abſolvere, finire. חֲתִימָה Obſignatio, abſolutio, concluſio, clauſula, finis.

חָתָן Sponſus. חוֹתֵן Socer. חִתּוּן Connubium, deſponſatio: ſponſalia, nuptiæ. *Item* affinitas. Gen. 34. 9. *in Jonathane*. מְחוּתָּן Affinitate junctus, affinis, ſocer. מְחוּתָּנִים Affines, ſoceri. חֲתֻנָּה Sponſalia, nuptiæ.

Digitized by Google

INCIPIENTIA
A ט

ט *Apud Ariſhmeticos valet novem, cum duobus punctis* ט̈ *, vel lineola* טַ *, vel* טּ *9000.*

טְאֵב Bonum eſſe. Dan. 6. 23. *Vide etiam* טוּב.

טבב, טָבָא ,טִיבָא ,טִיב Fama, rumor: infamia: ſtatus, conditio. Pſal. 10. 18. 1. Sam. 17. 18. Cant. 6. v. ultimo.

טבג טַבְאַג *Genus lapidis pretioſi. Hebræi exponunt* אַחְלָמָה amethyſtum. Cant. 5. 14.

טבה טַבְיָא Caprea, capreolus. Deut. 12. 22. *Plur.* טַבְיָא capreoli. 2. Sam. 2. 18. *Fœm.* טַבְיָא, טַבְיְתָא. Cant. 4. 5. & 7. 3. *Plur.* טַבְיָן capreæ. 1. Reg. 4. 23.

טבח Mactare, jugulare. *Hebraice.*

טִבְחָא Mactatio, jugulatio. Prov. 7. 22.

טַבָּח, טַבָּחָא Coquus, mactator, lanius, ſatelles, carnifex. Lev. 1. 5. *Plur.* טַבָּחִין, טַבָּחַיָּא coqui, lanii: ſatellites. Dan. 2. 14. *Fœm.* טַבָּחָן coquæ. 1. Sam. 8. 13.

מְטַבַּח Lanius. *Plur.* בֵּית מְטַבְּחַיָּא domus, *ſeu* locus laniorum, *ſc.* macellum. Levit. 1. 5. *in Jonathane.*

טְבַל Tingere, intingere, demergere, immergere. Gen. 37. 31. Levit. 9. 9. intingi, immergi. Joſ. 3. 15.

טְבוּל, טְבוּלָא Merſio, immerſio: lotio, lavacrum, baptiſmus. Num. 19. 4. 7. *in Jonathane.*

טָבָל *Fructus erant, unde decima nondum ſoluta, ſed primitiæ tantummodo oblatæ. Hujuſmodi autem fructus erant olivæ in oleis, ſpicæ in areis, & uvæ in vineis, qui ſinguli dicebantur* טָבָל. *Poſtquam autem frumentum purgatum, ac vannatum erat, vinum in muſtum redactum, & olivæ in oleum, tunc appellabantur* פֵּירוֹת הַנִּגְמָרִים fructus perfecti, *ex quibus danda primo* תְּרוּמָה Terumà, *h. e.* oblatio, *deinde ſolvenda* מַעֲשֵׂר decimæ. *Hinc* Jalkut in Leg. *fol.* 279. 1. האוכל פירותיו טבלי כאילו אוכל נבלות וטרפות *h. e.* Qui comedit fructus ſuos non decimatos, eſt, ac ſi comederet morticina, & diſcerpta.

טַבְלָא Tabula: *inſtrumentum muſicum ſuper tabula, aut aſſere:* tuba cornea. Cant. 1. 1. crotalum, crepitaculum. *In Aruch parvo redditur* campana, tintinnabulum. *Item* menſa: nablium. Eccleſ. 7. 6.

טַבְלְרָא Tabellarius.

טְבַע Mergi, demergi, immergi, ſubmergi. Pſal. 9. 16. figi, infigi. 1. Sam. 17. 49. infigere, petere. Gen. 4. 8. *Ithpahel* אִטַּבַּע ſubmergi. Exod. 15. 4. *Pahel* טַבַּע demergere, immergere. *Apud*

Digitized by Google

pud Talmudicos טָבְעָה אַרְבֵּיהּ ſubmergatur navis ejus, *eſt formula maledictionis*. *Aruch legit* טבאי.

טוּבְעָנָא Inundatio, dilnvium. Gen. 6. 17. Job 4. 8.

טִבְעָא Moneta, *ſignata*, *& impreſſa*. Exod. 30. 3. *in Jonathane*.

מַטְבְּעָא Moneta. Eſth. 3. 9. *in Targum ſecundo*. *Item* fama, rumor. Eſth. 9. 4.

טֵבֵת Tebèt, *nomen menſis decimi ex parte reſpondentis noſtro* Decembri. Eſth. 2. 16. *Eſt vox peregrina*. *Quare male quidam contendunt, eum ita dictum fuiſſe a* טְבַע immergere.

טגן Torrere in ſartagine. *Hinc* מְטַגְּנָא frixum. Levit. 6. 14. & 7. 2. *in Jonathane*.

טרק טְרִיקַיָא, & טַרְקִין. *Vide in* טרק.

טהר טִיהֲרָא Meridies. שֵׁירוּתָא דְטִיהֲרָא convivium meridiei, *ſc.* prandium. Gen. 43. 15. *in Jonathane*. *Plur.* טִיהֲרִין convivia: prandia.

טְוָא, טְוָה Aſſare. Iſa. 44. 16. 1. Sam. 2. 15. *Item* nere. Exod. 30. 25.

טְוֵי, טְוֵי Aſſatum, aſſatura. Exod. 12. 8. *Hebraice* צְלִי.

מַטְוְיָאתָא Aranea, *ſic dicta a nendo*. Job 8. 14.

טוב Bonum, lætum, hilarem eſſe. *Apud Talmudicos* טָבִית Bene dixiſti; bene, recte ais. *Pahel* טַיֵּב benefacere. Exod. 23. 2.

טָב, טָבָא Bonus, elegans, præſtans; hilaris, lætus, jucundus. Gen. 1. 4. Deut. 3. 25. *Subſtantive* beneficium, bonum, bonitas. *Adverbialiter* egregie, bene, valde. *Plur.* טָבִין, טָבַיָא boni. Gen. 27. 4. *Fœm.* טָבָא, & טָבְתָא bona. Num. 24. 5. Eccleſ. 7. 12. *Plur.* טָבָן bonæ. Geneſ. 41. 5.

טָב *Adverbium*. Bene, optime, maxime, valde, vehementer.

טַבְאוּת, טַבָאוּת Bonitas: bene. Deut. 9. 21. & 14. 4. *in Targum Jonathanis*.

טוּב, טוּבָא Bonum, bonitas, præſtantia: felicitas, beatitudo. Gen. 45. 18. Jerem. 31. 12. *Plur.* טוּבִין, טוּבֵי bonitates: beatitudines. 2. Reg. 5. 3.

טָבוּת, טָבוּתָא Bonum, bonitas, benignitas. *Plur.* טַבְוָן, טַבְוָתָא bonitates, benignitates, beneficia. Gen. 32. 10. Exod. 34. 6.

טִיבוּת, טִיבוּתָא, טִיבוּ Bonitas, bonum: hilaritas. Eccleſ. 4. 8. Pſal. 25. 13.

טִיב, טִיבָא Bonum. Amos 9. 4. *Cum aff.* וּמָה טִיבְכוֹן & quod eſt bonum veſtrum? *ſc.* quid prodeſt vobis? Cant. 7. 1. ſtatus, conditio, indoles, natura, proprietas. 1. Sam. 17. 18. fama, rumor. Gen. 43. 30.

טון טַוְוָא *idem ac* טַפְוָא Cunieulus. Levit. 11. 5.

טוח *Aphel* אַטַּח Ejaculari, ejicere. Gen. 15. 6. *in Jonathane*.

טול Hinnire. Jerem. 50. 11. *ubi in Regiis legitur* תְצַוְּלוּן. *Pahel* טַיֵּל ambulare, deambulare, ſpariari, incedere. Job 28. 8. *Geminatum* טַלְטֵל tollere, ejicere, evellere, transferre, deportare. Jud.

20. 43. movere, commovere. Deut. 29. 28. *Ithpahel* אטלטל transferri, vagari, migrare, emigrare. Iſa. 22. 3.

מטלטל Vagus. Gen. 4. 12. *Plur.* מטלטלין vagi. Hoſ. 9. 17. *Fœm.* מטלטלתא transſmigrans: ejecta, expulſa. Iſa. 51. 21. Jer. 30. 17.

טלטול Idem. *Plur.* טלטולין vagi. Thren. 3. 45.

טלטול Migratio, translatio, deportatio, vagatio, motio, commotio, motus. Job 16. 5. Iſa. 22. 17.

טלטוליא Monilia, inaures. Iſa. 21. 3.

טיול Ambulatio, deambulatio, inceſſus. Job 29. 15.

טיל Ambulator, viator. Ibidem.

טום Claudere, occludere, obturare, obſtruere. Gen. 26. 18. 2. Reg. 3. 19. *Pahel* טמטם idem. Deut. 29. 3. *Ithpahel* אטמטם occludi, obturari. Iſa. 32. 3. *Huc ſpectat illa Talmudiſtarum admonitio* טום ולא תשפיץ obtura, & non reſtaura, שפיץ ולא תבנה Robora, & non ædifica. *Nam* כל העוסק בבנין מתמסכן Quicumque in ædificando occupatus eſt, pauper evadit, *juxta illud:*

Ædificare domos, & paſcere corpora multa,
Ad paupertatem proximus eſt aditus.

טון, טונא, טונא Onus: ſaccus. *Idem ac* טוענא, *littera gutturali eliſa.* Gen. 42. 27. *in Jonathane.*

טוס Volare, avolare. Iſa. 30. 5. Job 39. 18. vociferari. Eſth. 1. 2. *in Targum ſecundo.*

טיסא Avis, volatile, volucris. Geneſ. 15. 11. *in Targum Hieroſolymitano.*

טווסא & טוסא, טוס Pavo. Eſth. 1. 2. *in Targum ſecundo.* *Plur.* טוסין pavones. Ezech. 27. 15.

טוף Exundare, inundare, fluere, effluere, natare, ſupernatare: ſubmergi. Joel. 2. 24. Job 38. 25. *Aphel* אטיף inundare fecit. Deut. 11. 4.

טופנא, טופנא Diluvium, inundatio, cataclyſmus. Pſal. 29. 10.

טיפי, טיפי, טיפין, טופין Rivi. Jobi 29. 6. Prov. 5. 16.

טור, טורא, טור, טורא Mons. Jer. 16. 16. Exod. 19. 17. Num. 34. 11. *in Jonathane.* *Plur.* טורין, טוריא montes. Deut. 11. 11. 1. Reg. 20. 23.

טיר *Vide infra.*

טוש Incruſtare, obducere parietem, cæmento illinere, inungere. Lev. 14. 42. *in Targum Hieroſolymitano.* *Ithpehal* אתטש incruſtari, induci, obduci. *Ithpahel* אטשטש incruſtari. Levit. 14. 43. *in Jonathane.* Turbari, fœdari, maculari, turbidum, lutoſum eſſe, *vel* fieri.

משטושא Cænum, lutum: macula, fœditas, turpitudo. Pſal. 40. 3.

טות Jejunus, incœnatus. Dan. 6. 19.

טחל טחול Splen, lien. *Plur. cum aff.* תחלידון ſplenes eorum. Eſth. 8. 10.

טחן Molere, commolere, conterere. Judic. 16. 21. Num. 11. 8. *Apud Talmudiſtas* ר׳ שמעון טוחן הרבה ומוציא R. Si-

חומרתא דקטפיתא Alligamentum abſciſſionis, *videlicet* membrana ſacra collo appenſa ad abſcindendum periculum ab hoſte, vel invido. *Si derivetur ejus radix a* טוף reſpicere, proſpicere, טוטפת *ita vocabuntur, quia capiti apponuntur inter oculos.*

טיל *Vide in* טול.

טים טִימֵי, טִימִי, Honor, reverentia: pretium, æſtimatio, utilitas, lucrum. *Græcum eſt* τιμή. Eſth. 5. 13. *Plur.* טִימִין Honores: pretia, lucra. Gen. 23. 15. *in Targum Jonathanis.*

טין טִינָא, Cœnum, lutum. Dan. 2. 41.

טיר Conjicere, augurari, experiri, experimento diſcere, conſiderare, examinare. *Aphel* אַטִּיר idem. Gen. 30. 27. *in Targum Hieroſolymitano.*

טכס Inſtruere, accingere, ordinare. Exod. 29. 9. *in Jonathane.* *Pahel* טַכֵּס idem. Exod. 28. 28. *in Jonathane.* *Ex Ithpahel* מְטַכְּסִין זְיָינִין inſtructi armis. Gen. 49. 19. *in Targum Hieroſolymitano.*

טַכְסָא Mundities, ornatus, ornamentum. Eſth. 2. 12.

טִיכוּס, טִכּוּס Ornatus, ornamentum. *Cum aff.* טִיכוּסֵיהּ Exod. 35. 5.

טלא טַלְיָא, טְלֵי, טַלִי, טְלָה In-fans, puerulus, adoleſcens, puer. Gen. 37. 2. Levit. 15. 2. *Plur.* טַלְיָין. *Emphat.* טַלְיָא infantes: pueri. Thren. 4. 4. *&* *in Targum Eſther. Fœm.* טַלְיְתָא puel-

קיטעא R. Simeon molit multum, & producit parum. *In Tractatu* גטין Gittin *fol.* 67. *Uti ſolent hoc Proverbio de iis loquentes, qui licet labori non parcant, exiguo tamen emolumento, & fructui aliis ſunt.*

טחר טְחוֹרִין, טְחוֹרְיָא Mariſcæ, hæmorrhoides. 1. Sam. 6. 17. Deut. 28. 27. *in Targum Jonathanis, & Hieroſolymitano.*

טטל טוטליתא Racemi. Levit. 19. 10. *in Targum Hieroſolymitano.* Deut. 24. 21. *in Jonathane.*

טטף טוֹטֶפְתָּא, טוטפא Armilla: tiara. 2. Sam. 1. 10. *Plur.* טוֹטְפָתָא טוֹטְפָן, armillæ: tiaræ. Eſth. 8. 15. *Cum aff.* טוֹטַפְתָּךְ tiaræ tuæ. Ezech. 24. 17. טוטפת *etiam erat* Frontale, *factum ſicut lamina. Hæc Frontalia duo erant, quorum alterum Judæi alligabant fronti, alterum brachio; vulgo ab Hebræis ambo vocantur* תְּפִלִּין, *illiſque etiam hodie utuntur. Sunt etiam dicta* φυλακτήρια Phylacteria *in Novo Teſtamento, de quibus vide in* פלל. *Plur.* טוטפות Frontalia ornamenta. Exod. 13. 16. Deut. 6. 8. *potes vertere* monimenta. *Sunt enim Precum monimenta. De Etymologia hujus dictionis* טוטפות *vide Druſium in libro de tribus Sectis lib. 2. & Nicolaum Fullerum in Miſcellaneis lib. 5. cap. 7. Gloſſa in Miſnajot ait* Totaphòt *eſſe* ציץ שקושרין על המצח מאזן לאזן *laminam, quam alligant fronti ab una aure ad aliam. In Ghemarà autem* מאי טוטפת quid eſt טוטפת Totaphòt? Dixit R. Joſeph

Digitized by Google

puella. Eſth. 2. 9. *Plur.* טַלְיְתָא, טַלְיָן puellæ.

טַלוּתָא Puella. Deut. 22. 7.

טַלְיוּתָא, טַלְיוּת Pueritia, adoleſcentia, juventus. Job 36. 14.

טלח מַטְלֵח *Vide in* טלע.

טָלַל Tegere, contegere, obtegere, obumbrare. Thren. 3. 44. *Aphel* אַטֵּיל & אַטְלֵיל, idem. Exod. 40. 21. Iſa. 4. 6.

טְלָלָא, טְלַל, & טוּלָא, טוּל Umbra. Gen. 19. 8. Job 7. 3. *Plur.* טוּלִין, טוּלֵי umbræ. Jerem. 6. 4. *Hinc componitur* טוּלְמוֹתָא umbra mortis. *Diviſim* טוּלָא דְמוֹתָא. *Item* טוּלוֹ דְמוֹתָא. *Ex altera forma* טְלָלַיָא Job 40. 17.

טַלָנִיתָא Umbra. Gen. 49. 1. *in Jonathane. Apud Talmudicos in Tractatu* פסחים Peſachîm *fol.* 111. חמשה טולי קשי הוו quinque umbræ ſunt malæ; *videlicet* umbra palmæ ſolitariæ, umbra capparis, umbra ſorbi, umbra navis, & umbra ſalicum.

טַלִּית, טַלִית Tallît, *ſive* Tallèt *eſt una ex duabus veſtibus, quibus Precum tempore, & in Sacris peragendis Hebræi utuntur, eſtque vox apud Rabbinos uſurpata, ita dicta ab operiendo.* Velum *optime dixeris. Ex tenui lana confecta eſt, quadrata, capiti, & collo tegendo accommodata, a cujus ſingulis angulis* צִיצִית Tzizît *pendet quatuor nodis colligatum. Ex Lege quælibet Judæorum veſtes talibus fimbriis ornata eſſe debevent, ſed ad evitandam deriſionem ſub veſtibus omnibus veſtem parvulam quadratam geſtant, quæ recte a nobis ſermone vulgari diceretur* pazienza; *ab ipſis vero appellatur veſtis* אַרְבַּע כַּנְפוֹת *ſcilicet* quatuor alarum, *quia ex ea a quatuor angulis* צִיצִית *pendent. Sunt vero* צִיצִית *octo fila ex lana contexta quatuor prædictæ veſtis angulis hærentia ad vinciendum.*

מְטַל, מְטַלָּא, מְטַלְּתָא, & מְטַלַּלְתָּא, מַטְלָלָא, Tugurium, tabernaculum, umbraculum; tectum. Jonæ 4. 5. Iſa. 1. 8. *Plur.* מְטַלָּן & מְטַלַּיָא, מְטַלִּין tuguria, tabernacula. Gen. 33. 17. Levit. 23. 34.

טַל, טַלָּא Ros. Jud. 6. 37. *Plur.* טַלִּין, טַלַּיָא, rores. Pſal. 68. 10.

טְלַם Opprimere vi, *vel* fraude, fraudare, defraudare, vim inferre, violenter detinere, diripere. Levit. 6. 2. Pſal. 105. 14.

טָלוֹמָא Oppreſſor, nequam. Pſal. 43. 1. *Plur.* טָלוֹמַיָא, טָלוֹמִין oppreſſores. Job 35. 9. nequam. Pſal. 18. 5.

טְלוּמַיָא, טְלוּמָא, טְלוּמָא, טְלִימָא Oppreſſio, iniquitas, perverſitas. Pſal. 37. 1. & 62. 11. Prov. 29. 25.

טוּלְמָא Fruſtum, buccella. Job 31. 17. Eſth. 3. 4. *Plur.* טוּלְמִין tortæ panis. 1. Reg. 14. 3.

טוּלְמָא Iniquitas, oppreſſio. *Plur. emphat.* טוּלְמַיָא oppreſſiones. Prov. 28. 16. *Fortaſſe legendum* טְלוּמַיָא.

טלן טַלָנִין, טַלָנֵי Lemures, larvæ, ſpectra nocturna. Cant. 3. 8.

טַלְנִי Idem. Num. 6. 24. *in Jonathane.*

טַלָנִיתָא *Vide ſupra in* טלל.

Edu-

טְלַע Educere, extrahere, detrahere. Ruth 4. 8. evaginare: claudicare. *Hinc* מְטַלַּע claudicans, claudus. *Sic legendum in Jonathane*. Gen. 32. 31. *pro* מְטַלַּח. *Ithpahel* אִטְּלַע extrahi, detrahi. Deut. 24. 9. *in Jonathane*.

טְלַף Findere, diffindere, diſcindere ungulas. Levit. 11. 3. *Aphel* אַטְלֵף idem. Deut. 14.

טִלְפַּיָּא, טִלְפִּין Ungularum ſciſſiones, Pſal. 69. 32. ungulæ.

טְלוֹפְחִין Lentes. Geneſ. 25. 34. 2. Sam. 13. 11.

טְלַק Projicere, conjicere, dejicere, ejicere, injicere. Num. 35. 20. Job 27. 22. *Aphel* אַטְלֵק idem. Pſal. 147. 17. *Ithpehal* אִטְּלֵק abjici, projici. Pſal. 22. 11.

טַלְרִיתָא טלר Sandalium, calceamentum, talaria. 1. Reg. 2. 5. *Apud Latinos proverbium*, talaria induere, *pro* fugam adornare.

טְמָא *Hebraice*. Impurum, immundum, pollutum eſſe. *Chaldaice* וְטַמִּיאוּ & polluti fuerunt. Pſal. 106. 39. *Pahel* טַמֵּא polluere, inquinare. Mich. 2. 10.

טְמֵי Cadaverum oſſa, *ſic dicta, quia immunda*. Num. 9. 6. 7.

טוּמְאֲתָא, טוּמְאָה Immunditia, impuritas, pollutio. Ezech. 22. 10.

טִימֵי *Vide ſupra in* טִים.

טְמַן Abſcondere, occultare, celare, abdere. Eſth. 5. 14.

אַטִּימוּס טמם *Vide in* אטם.

טוֹמוֹס Tomus libri, pars, ſectio, ſegmentum.

טְמַע Immergi, ſubmergi, infigi, defigi. Thr. 2. 9. ſubmergere. Exod. 15. 4. abſcondi, occultari. *De Sole uſurpatum*, occumbere, occidere. Gen. 28. 11. Deut. 23. 12. *Pahel* טַמַּע abſcondere. Job 40. 8.

טְמוּעָא Abſconſio, ſubmerſio, occaſus Solis. Pſal. 104. 19.

טוּמְעָא Abſconditum: theſaurus abditus. Job 40. 8. *Plur. emphat.* טוּמְעַיָּא theſauri: abſcondita. Job 3. 21.

טְמַר Abdere, abſcondere, recondere, occultare. Jerem. 13. 6. *Pahel* טַמַּר idem. Gen. 35. 4. *Aphel* אַטְמַר idem. 1. Reg. 18. 4. *Ithpahel* אִטַּמַּר abdi, abſcondi: abſcondere, occultare ſe. Gen. 31. 27. *Ithpehal* אִטְּמַר idem. Pſal. 19. 7.

טָמִיר, טְמִיר Abditum, abſconditum, occultum, ſecretum. 1. Sam. 10. 22. & 21. 2. *Plur.* טְמִירַיָּא, טְמִירִין ſecreta. Gen. 49. 1. Pſal. 44. 22. *Fœm.* טְמִירְתָא occulta. Deut. 29. 28.

טְמוֹרָא, טְמוֹר Abſconſio, latibulum, latebra. Job 38. 36. *Plur.* טְמוֹרִין latebræ.

בְּטוּמְרָא, טְמָרָא, טוּמְרָא Idem. בִּטְמָרָא in occulto, occulte, elam. Pſal. 31. 21. *Plur.* טוּמְרַיָּא & טוּמְרִין latibula. Pſal. 10. 9. & 164. 5.

מַטְמְרָא, מַטְמוֹרָא Idem. Iſa. 32. 14. *Plur.* מַטְמוֹרִין, מַטְמְרִין abſcondita: theſauri. Jerem. 41. 8.

Digitized by Google

מַטְמוֹרִיתָא Idem. Iſa. 22. 8. *Plur.* מַטְמוֹרִית theſauri. 1. Sam. 22. 23.

טמש Mergere, demergere, immergere, intingere. Ruth 2. 14. *Pahel* טַמֵּשׁ intingere. Levit. 4. 6. *Ithpahel* אִטַּמֵּשׁ intingi, immergi. Job 24. 8.

טנר טַנְרֵי Ambo, bini, duo, conjunctim. Job 17. 16. *Biblia Regia habent* טַנְרֵי. *Rabbini ſolent ſcribere ſeparatim* טן דו, *exponuntque* טן Corpus, & דו Duo, *h. e.* גוּף שְׁנַיִם corpora duo.

טַנְרֵס Tentorium. *Plur.* טַנְרִיסִין tentoria. Lev. 25. 31. *in Jonathane.*

טני, טָנִי Tanì. *Eſt nomen vaſis, quod continebat* חֲצִי סְאָה dimidiam Seam, *hoc eſt, duos Cabos cum dimidio. Æreum, vel ferreum erat, eoque utebantur coqui in culinis, vel Chirurgi ad reponenda unguenta. De puritate, vel pollutione operculi ejuſdem diſputant Talmudici in Tractatu* כלים Kellm *cap.* 12. *In Tractatu vero* תמיד Tamìd *cap.* 3. *hac ratione deſcribitur* הַטָּנִי דוֹמֶה לְתַרְקַב גָּדוֹל שֶׁל זָהָב מַחֲזִיק קַבַּיִן וַחֲצִי *h. e.* Tanì ſimile dimidiæ Seæ magnæ aureæ continenti duos cabos, & dimidium. *Addit Gloſſa, eſſe vas oris lati, & expanſi ſimile caniſtro. Aruch vero ait, derivari ab Hebraico* טנא, *quod ſignificat* cartallum, corbem, caniſtrum. *Ex eodem Tractatu* תמיד Tamìd *habetur*. Quinque Sacerdotes comitabantur Sacerdotem Summum, quando ingrediebatur Sanctuarium adorandi cauſſa. Singuli habebant in manu vas miniſterii. Primus habebat טָנִי Tanì, cujus uſus in decineratione altaris interioris &c.

טנן Invidere, invidia commoveri, æmulari, zelotypum eſſe, zelotypia affici. Pſal. 73. 3. Prov. 3. 31. *Aphel* אַטֵּן, & אַנְטֵן ad æmulationem, zelotypiam provocare. Pſal. 34. 1. *Pahel* טַנֵּן idem. *Item* conſpurcare, inquinare. Job 3. 5.

טְנָנָא, טַנְנָא Invidia, zelus, zelotypia, æmulatio. Job 5. 2.

טְנָנוּתָא Idem. *Cum aff.* טְנָנוּתָךְ zelus tuus. Pſal. 79. 5.

טנס, טָאנֵס Thanes, *nomen urbis Ægypti antiquiſſimæ ob Moſis portenta, & miracula, duriſſimamque Hebræorum captivitatem maxime celebris. Hebraice dicitur* צֹעַן. *In Targum Jonathanis ponitur pro Hebræo* און, *cujus gubernator fuit Putiphar*. Gen. 41. 50.

טוּנֵס Thynnus. *Piſcis marini nomen. Item* juncus. Exod. 2. 3. *in Jonathane. Hebraice* גֹּמֶא.

טנע, טִינָע Petra: *pro* טִינָר Job 29. 6.

טנף Inquinare, coinquinare, fœdare, contaminare, polluere. Num. 35. 33. *Ithpahel* אִטַּנַּף inquinari, pollui, contaminari. Thren. 4. 14.

טנר טִינָר, טִינָרָא Saxum, rupes, petra, lapis. Deut. 8. 15. acies, culter acutus. Exod. 4. 22. *Apud Talmudicos* ulcus malignum, puſtula in pulmonibus. *Plur.* טִינָרִיָּא, טִינָרִין ſaxa, petræ. Pſal. 78. 15. Iſa. 2. 19.

La-

טס, טָסָא, טַסָא Lamina, bractea. Prov. 26. 8. *Plur.* טַסִּין, טְסִין, & טַסֵּי laminæ, bracteæ. Exod. 39. 3. Numer. 16. 38.

טסב טַסְבְּרִין, טַסְבְּרִין Theſauri. Eccleſ. 2. 8.

טעא, טְעָה Errare, aberrare. Gen. 33. 15. ſcortari, fornicari, Idolis ſervire, Idola colere. Hoſ. 2. 5. obliviſci, oblivioni tradere. Prov. 2. 17. *Aphel* אַטְעִי decipere, ſeducere, in errorem inducere. Hoſ. 4. 12. ſcortari, ſcortari facere. Levit. 19. 29. dimittere, deſerere, derelinquere. Prov. 17. 14.

טָעוּת, טְעוּ Error, erratum. Hoſ. 5. 4. Idolum. *Plur.* לוּחַ הַטָּעוּיוֹת Index, catalogus erratorum.

טְעִי Error, aberratio. Prov. 1. 32.

טָעִיתָא Meretrix, ſcortum. Iſa. 1. 21.

מַטְעִיתָא Idem. Levit. 21. 7.

טַעֲוָא Idolum. *Plur.* טַעֲוָתָא, טַעֲוָן Idola. Jon. 1. 8. *Conſtr.* טַעֲוַת Iſa. 2. 20.

טעם Guſtare, deguſtare. *Aphel* אַטְעֵם guſtandum dare. Gen. 24. 17. *Pahel* טַעֵם guſtandum dare. Dan. 4. 22.

טַעֲמָא, טְעֵם, טַעַם Guſtus, ſapor: ratio, conſilium, ſententia, judicium. Prov. 11. 29. *Plur.* טַעֲמִין ſapores: rationes. Cant. 5. 11. *Proverbium Talmudiſtis, & Rabbinis uſitatum* מאן דאכיל קידרא ידע מה טעמה דתבשילין *h. e.* Qui comedit ollam (*nimirum qui cibum ex olla deguſtat, quemadmodum ſolent coqui*) novit quis ſit guſtus edulibrum. *Uſurpatur de certitudine experientiæ.*

מַטְעַמָּא Deliciæ, cibi guſtui ſuaves. Habac. 1. 16.

טען Onerare, onus imponere. Gen. 44. 13. onuſtum eſſe: ferre, geſtare, afferre, portare, aſportare. Num. 11. 17. *Pahel* טָעֵין figere, transfigere, fodere, confodere, transfodere. *Ithpehal* אִטְּעַן gravari, onere premi, debilitari, infirmari. 2. Sam. 12. 15. *Aphel* אַטְעֵן portare, reportare, referre. Eſth. 2. 17.

טְעִין Onuſtus, oneratus. 1. Sam. 16. 20. *Plur.* טְעִינִין onuſti. Gen. 45. 23. *Fæm.* טְעִינָא onuſta, onerata. Eſth. 2. 15. *Plur.* טְעִינָן onuſtæ. Gen. 45. 23.

טַעַן, טַעֲנָא Onus, ſarcina, faſciculus. 1. Sam. 16. 20. *Plur.* טַעֲנֵי, טַעֲוָנִין onera. Joſ. 2. 16. *Contracte* טַן. *Vide ſupra in* טַן.

טְעִינָא Idem. Exod. 23. 5. *Item* ſaccus. Gen. 44. 2.

טפא, טְפָה, טְפִי Extinguere, extingui. Amos 9. 1. natare. Exod. 26. 28. *in Jonathane. Ithpehal* אִטְּפֵי extingui. Pſal. 18. 29.

טַפִּי *Genus vaſis oris anguſti, ex quo oleum defluit* טִיף טִיף *guttatim. Hinc forte pluralis* טַפִּין lecythi. Levit. 11. 35. *in Targum Hieroſolymitano.*

טפז Saltare, ſubſilire, exultare. Num. 21. 36. Pſal. 114. 4. *Item* claudere, occludere. Job 5. 16. *Pahel* טַפֵּז idem.

טַפְזָא Cuniculus, *ſic dictus a ſubſiliendo.* Levit. 11. 5. *Plur.* טַפְזִין, טַפְזַיָּא cuni-

Digitized by Google

culi. Pſal. 104. 18. *Vide etiam* טוּן.

טְפַח Plaudere, complodere, verberare, ferire, percutere. Iſa. 37. 25. *Pahel* טַפַּח Idem. Pſal. 141. 5.

טְפוּחַ Palmus, menſura quatuor digitorum. *Plur.* טְפוּחִין palmi. Gen. 37. 20. *in Jonathane*.

טְפַל, טַפְלָא Parvulus, infans. *Plur.* טַפְלִין, טַפְלַיָּא parvuli.

טְפַל Concinnare, conſuere, aſſuere, connectere, adjungere. Deut. 1. 1. *in Jonathane*. *Ithpehal* אִטְּפַל adjunctum, conjunctum eſſe, adhærere. Levit. 13. 4. *in Jonathane*.

טְפִיל Argilla, cæmentum. Jerem. 43. 9.

טְפַס Acquieſcere, obedire, conſentire, convenire. Gen. 34. 15. *Ithpahel* אִטְּפַס idem. 2. Reg. 12. 8. *Item* quietum reddi. *Pahel* טַפֵּס quietum, ſecurum reddere.

טַפְסָא Lacerum, ſciſſum, detritum. *Plur.* טַפְסָן lacera, detrita. Jerem. 38. 11.

טוּפְסָא Typus, figura, exemplum, imago, exemplar: formula. Num. 25. 1. *in Jonathane*.

טְפַסְרָא, טִפְסַר, טַפְסַר Dux, princeps, præfectus. Jer. 51. 27. Angelus, genius. Deut. 28. 12. *in Jonathane*. *Plur. cum aff.* טִפְסְרַיִךְ principes tui. Nah. 3. 17.

טְפַף, טִפָּא Stilla, gutta. Iſa. 40. 15. *Loquentes de generatione hominum Talmudici, & Rabbini* טִפָּה סְרוּחָה guttam fœtidam *appellant* ſemen humanum. *Hinc in* פִּרְקֵי אָבוֹת PirKè Avòt, *h. e.* Capitulis Patrum *cap. 3. habetur.* Tria hæc diligenter conſidera, & numquam incides in tranſgreſſiones; unde ſcilicet veneris; coram quo tibi ſit ratio reddenda; quo tendas. מאין באת Unde veniſti? מטפה סרוחה ex gutta fœtida, *h. e.* fœtido ſemine. Quo tendis? Ad terram, tineas, & vermes. Cui reddes rationem? Regi Regum. *Plur.* טִפִּין ſtillæ, guttæ. *Item* oculi muſcarum.

טְפַר, טוּפַר, טוּפְרָא Unguis, ungula: *metaphorice* ſtylus, ſcalprum. Exod. 32. 4. *in Jonathane*. *Item* onyx *aromatis ſpecies, quæ olim adhibebatur ad ſuffitum*. *Plur.* טִפְרִין, & טוּפְרִין, טוּפְרֵי ungues. Judic. 5. 22. *Cum aff.* טוּפְרָהָא ungues ſuos. Deut. 21. 12.

טְפַשׁ Impinguari, pinguefieri: craſſum, ſtultum, ſtolidum, inſipientem eſſe, *vel* fieri, ſtulteſcere, ſtulte agere. 1. Sam. 13. 13. *Ithpahel* אִטַּפַּשׁ idem. Jerem. 10. 21. 1. Sam. 6. 21. *Pahel* טַפֵּשׁ impinguare. Iſa. 6. 10. inſipientem reddere.

טַפְשָׁא, טִפְשָׁא, טַפֵּשׁ Craſſus, obeſus: *metaphorice* rudis, ineptus, ſtultus, ſtolidus. Levit. 26. 41. Eccleſ. 2. 19. *Plur.* טַפְשַׁיָּא, טַפְשִׁין ſtulti, rudes. Jerem. 4. 22. Eccleſ. 4. 17. *Fœm.* טִפְּשְׁתָּא ſtulta, ſtolida, inſipiens. Jerem. 49. 4. *Plur.* טִפְשָׁן ſtultæ, ſtolidæ.

טִפְשׁוּתָא, טַפְשׁוּת, טַפְשׁוּתָא, טִפְשׁוּת Stultitia, ſtoliditas, inſipientia, amentia. Deut. 28. 28. & 30. 6.

Digitized by Google

טָקַס Ordinare, diſponere, aptare, parare, inſtruere, ornare. Jerem. 46. 4. 1. Reg. 20. 14. ordinari, inſtrui: vexillum erigere. Pſal. 20. 6. *Ithpah.* אִטַּקַּס ordinari, diſponi, inſtrui. 2. Reg. 12. 12. Eſth. 5. 1. *in Targùm ſecundo*.

טְקַס, טַקַס, טִקְסָא *Græce* Τάξις. Signum, vexillum, acies ordinata, ac diſpoſita. Num. 2. 3. *Plur.* טִקְסַיָא, טִקְסִין ſigna. *Cum aff.* טִקְסַיִךְ vexilla tua. Cant. 6. 3.

טִקּוּס Ordo, ordinatio, diſpoſitio, ratio, modus, forma, ſtructura ordinata, & diſpoſita. 2. Reg. 16. 18. *Item* vexillum. Jerem. 1. 3. fabrica. Ezech. 43. 13.

מְטַקַּס Ordinatio. 1. Reg. 6. 7.

טְרָא Dare. Cant. 3. 8. agitare, exagitare, concutere, movere.

טְרִיתָא Mobile, movens, commovens ſe, facultatem habens ſe movendi, animal, quod ſe movet. Deut. 11. 6. *in Targum Jonathanis*.

טָרִיתָא *Nomen piſcis magni marini, & mundi*, thynnus, *vel* thunnus. Deut. 33. 19. *in Jonathane*. *Aliis* Tarìs *piſcis*. *Ex Rambàm habetur, Hebræos conſueviſſe hunc piſcem contundere, donec ſimilis evaderet maſſæ farinaceæ, tumque fuiſſe probibitum ob eam ſuſpicionem, ne piſcis alius immundus in contuſione cum eo permixtus eſſet*. *Ex Tractatu autem Talmudis* ברכות Beracòt *inſcripto colligitur, urbem quamdam fuiſſe, ex qua ſingulis hebdomadibus afferebantur* ששים רבוא ספלי טרית ſexaginta myriades ſimpulorum piſcis Taris *pro operariis*. *Ex Targum autem Jonathanis piſcis hic in deliciis fuit, cum Deuter. 33. 19. dicatur* וְיִתְפַּרְנְקוּן מִן טָרִיתָא Et oblectabunt ſe de piſce Taris. *Eſt etiam apud Talmudiſtas* טָרִיתָא *placentæ genus Italis* Torta. *Deſcribitur in* ברכות Beracòt *fol. 39. & in Talmud Hieroſolymitano* ביצא Betzà *fol.* 60.

טרב טְרִיבָא, טְרִיב Aduſtio, inflammatio. Exod. 2. 9. *in Jonathane*. *Alii legunt* שְׁרִיבָא *a* שְׁרַב.

טרג טְרִיגוֹן Trigonus, triangulus. *Plur.* טְרִיגוֹנִין trianguli. Exod. 28. 17. *in Jonathane*.

טְרַד Expellere, ejicere, extrudere, depellere, abigere: claudere, concludere. Gen. 4. 14. *Ithpehal* אִתְטְרִד ejici, expelli. Gen. 28. 12. *in Jonathane*.

טְרִיד Expulſus, ejectus. Cant. 2. 11. Iſa. 57. 20. *Item* occupatus. מַטְרְדָא Occupatio, moleſtia, defatigatio, labor. Gen. 36. 39. *Item nomen proprium viri*.

טְרַח Laborare, fatigare, defatigare ſe. Eccleſ. 2. 10.

טָרְחָא, טוּרְחָא, טוֹרְחָא, טוֹרַח Fatigatio, labor, moleſtia, onus. Pſal. 102. 24.

טוּרְחוּתָא, טוֹרְחוּת, טַרְחוּתָא, טַרְחוּת Idem. Eccleſ. 10. 15.

טרט טַרְטְקַל Pruna, carbo. Prov. 26. 20.

טְרַף Inſectari, perſequi. Prov. 19. 7.

טַרְסְנָא, טַרְכוֹן, טְרַכוֹנָא Baſilica, palatium reginæ. 2. Reg. 15. 25. *Item* Tracho-

chonitis, *Regio Syriæ Palæſtinæ inter montem Libanum, & lacum Tiberiadis. In Jonathane legitur* טַרְגוֹנָא.

טרן טוֹרְנִין, טוֹרְנַיָּא, טוֹרְנֵי, & טִירוֹנִין, טִירוֹנֵי Tyranni, ſatrapæ, principes, potentes. Ezech. 23. 12. 1. Sam. 6. 18.

טרס טַרְסִיס, טוֹרְסִים Tharſis, Oceanus. Pſal. 72. 10. Job 3. 5.

טְרַף *Pahel*. Percutere, quatere, concutere, tundere, contundere, conturbare. Nah. 2. 7. *Ithpahel* אִטְּרַף, & אִתְטְרַף percuti, allidi, collidi, conturbari: rapi, abripi, raptari. Zach. 10. 11. 2. Sam. 20. 12. *Ithpehal* אִטְּרַף Idem.

טְרִיף, טָרִיף Percuſſus, contuſus. Jud. 4. 22. raptum, diſcerptum a feris. *Item cibus illicitus*, & vetitus. *Plur. fœm.* טְרִיפָן percuſſa, diſcerpta.

טְרֵיפָה *Hebraice*. Raptum, diſcerptum, laceratum; *ſc. caro a feris beſtiis diſcerpta, ac lacerata, quæ propterea in Lege vetita. Generatim dictio hæc de quovis cibo, qui corruptionem contraxit, uſurpatur, qui proinde eſt prohibitus. Hodie tamen Hebræi etiam aliis rebus accommodant. Hinc Hebrææ mulieres pueros a comedendis rebus putidis, fœdiſque abſterrentes ajunt* טְרֵיפָה Terephà. *Majemon in Statutis de Mactatione cap.* 10. *ſeptuaginta vitia recenſet, ob quæ animal mactatum* טְרֵיפָה *evadit, ideoque prohibitum, quæ ſingula mactator optime noſſe tenetur. In Tractatu autem* חולין Cholin cap. 3. *in principio Gemarà dicitur, octodecim ſpecies* טריפות Terephòt *a Deo fuiſſe traditas, a quibus cavendum admonet Jonathan Levit.* 11. 1. *Cæterum quæ carnem* טְרֵיפָה Terephà *reddant, oſtendit Majemon in Statutis de cibis illicitis cap.* 4.

טְרַף, טַרְפָא Folium *arboris*. Geneſ. 8. 11. *Plur.* טַרְפִּין, טַרְפֵּי Folia. Gen. 3. 7.

אַטְרְפָא Idem. *Plur. cum aff.* אַטְרְפוֹי folia ejus. Pſal. 1. 4.

טַרְפִּירָא Veſpertilio. Levit. 11. 19. *in Jonathane*.

טַרְפִּיתָא Vultur. *Aliis* milvus.

טרק Mordere. Joſ. 26. 13. claudere, concludere; Prov. 21. 9.

טְרִיקָא Clauſura, clauſtrum. Thren. 3. 7.

טַרְקִיָּא Turcicus, *lapis pretioſus*. Num. 2. 18.

טַרְקְלִינָא, טַרְקְלִיתָא Triclinium. Eſth. 7. 9. *in Targum ſecundo*.

טַרְקְלִילִין Tibialia, ocreæ. 1. Sam. 17. 6.

טרת טְרִיתָא *Vide in* טרא.

טשא, טְשָׁה Abſcondi, occultari, latere, deliteſcere: abſcondere, occultare, recondere, reponere, aſſervare. Prov. 2. 1. Job 21. 19. Pſal. 10. 8. *Pahel* טַשִּׁי, טַשֵּׁא Idem. *Aphel* אַטְשֵׁי idem. Job 23. 12. *Ithpeh.* אִטְּשֵׁי, אִתְטְשֵׁי occultari, abſcondi, abſcondere ſe. Prov. 1. 18. & 28. 28.

טְמִשָׁא Abſconditum, abditum, occultum. Prov. 21. 14.

טַשְׁיוּת, טַשְׁיוּתָא Reconditum, aſſervatum, res recondita. Job 20. 26. Pſal. 17. 14.

טשש טַשְׁטֵשׁ *Vide in* טוש.

D I-

Digitized by Google

DICTIONES EX RABBINIS.

ט״א *Abbreviatura. Idem ac* טַעַם אַחֵר Ratio alia. 2. טָעוּת אַחַת Error unus; mendum aliquod.

ט״אח *Abbreviatura. Idem ac* טוּר אוֹרַח חַיִּים *Liber inſignis eſt, qui vulgo appellatur* אַרְבָּעָה טוּרִים Quatuor Ordines, *ſive* Partes. *Ex iſtis una dicitur* טוּר אוֹרַח חַיִּים Pars Orach Chajim. *Per abbreviaturam ſcribitur* ט״אח, *& cum littera ſervili* בט״אח In parte Orach Chajim. *Hujus libri Auctor eſt R. Joſeph Karro. Reliquæ partes per abbreviaturam citantur* טח״ם *h. e.* טוּר חֹשֶׁן הַמִּשְׁפָּט Pars pectoralis Judicii, *in qua de Jure civili agitur.* טי״ד *h. e.* טוּר יוֹרֶה דֵעָה Pars docentis ſcientiam, *in qua ritus, jura, & differentiæ circa cibum, & potum proponuntur; præterea de uſura, Idololatria, & aliis differitur.* טא״ע *h. e.* טוּר אוֹרַח חַיִּים Pars ſemitæ vitæ, *in qua omnes ritus ſacri exponuntur.*

טָבַח Mactare, jugulare. טְבִיחָה Mactatio, jugulatio. טַבָּח Lanio, coquus. *Plur.* טַבָּחִין coqui: ſatellites. *Fæm.* טַבַּחַן coqua.

טָבַל Intingere, immergere. טְבִילָה Immerſio, lotio, ablutio, baptiſmus. טְבוּל idem.

טָבַע Figi, infigi, imprimi: immergi, demergi, ſubmergi. *Item* cudere monetam. טֶבַע Natura, indoles, conſtitutio: fama.

בְּטֶבַע Naturaliter. חַכְמֵי הַטֶּבַע Periti naturæ, Phyſici. טִבְעִי Naturalis. *Fæm.* טִבְעִית *Plur.* טִבְעִיּוֹת naturalia.

חָכְמַת הַטֶּבַע Phyſica. חָכְמַת הַטִּבְעִית Idem. כֹּחַ טִבְעִי Facultas naturalis. חוּץ מִן הַטֶּבַע Præternaturale. מַטְבֵּעַ Moneta. טַבַּעַת Annulus, orbis, circulus. פִּי טַבַּעַת Podex. טִבְעָא Moneta.

טבר, טִבּוּר Umbilicus: medium, locus medius. טִבּוּר הָאָרֶץ medium terræ.

טוב Bonum eſſe: hilarem, lætum eſſe. *Subſtantive* bonitas. Item bene, egregie: bonum. מוּטָב melius. לְמוּטָב in melius.

טול, טַיֵּל Deambulare otii cauſa, ſpatiari, vagari: incedere. טַיָּל, מְטַיֵּל Deambulator, otioſus. טִיּוּל Deambulatio. הֵטִיל Dejicere, ejicere, projicere. הַמֵּטִיל מַיִם Ejiciens aquas, urinam reddens, *juxta R. David* 1. Sam. 24. 4.

טום, טַמְטֵם Obſtruere. טוּמְטוּם Occluſus, obturatus, *cujus genitalia obſtructa ſunt, neque cognoſci poteſt, utrum mas, an fœmina ſit.*

טָוָס Pavo. *Emphat.* טַוְסָא. *Plur.* קוֹפִין וְטַוָּסִין ſimiæ, & pavones.

טוף, טִפְטֵף Stillare: fluere guttatim. טִפְטוּף Stillatio. טִפָּה Stilla, gutta. *Plur.* טִפִּין ſtillæ, guttæ. *Repetitum* טִפִּין טִפִּין Guttatim.

טוש Incruſtare, obducere parietem: illinere, inungere. טִשְׁטֵשׁ Maculare, fœdare;

re: turbare. מְטוּשְׁטָשׁ Maculis obductum, maculoſum. אוֹתִיּוֹת מְטוּשְׁטָשׁוֹת Litteræ attritæ, & maculoſæ. טִשְׁטוּשׁ Macula, labes, fœditas: lutum, cænum.

טִיב Conditio, ſtatus.

טַיֵּט, טִיֵּט Maculare, fœdare, inquinare, contaminare. מְטַיֵּט אוֹתוֹ בִּדְיוֹ Maculat illud atramentum. טִיּוּט Macula, ſordes, fœditas.

טַכֵּס Ordinare, inſtruere. טַכְסִים Ordo, ſeries. *A Græco* τάξις. *Item* κόσμος mundus, ornatus muliebris.

טָלֶה Aries, ſignum cœleſte Arietis.

טַלִּית טלית Pallium, veſtis villoſa. *Apud Judæos peculiaris veſtis eſt, quam tempore precum induunt.*

טמ״ם *Abbreviatura. Idem ac* טַעֲמֵי מִצְוֹת Rationes præceptorum. *Libri nomen eſt, cujus Auctor R. Menachèm Rakanati, in quo rationes præceptorum Moyſis redduntur.*

טִנֵּף Inquinare, polluere. מְטוּנָּף Inquinatus, pollutus. טִנּוּף Inquinatio, ſpurcities, macula, labes, pollutio, ſordes.

טַס Lamina, bractea. *Plur.* טַסִּין דְּרִידִין laminæ tenues.

טָעָה Errare, aberrare. טָעוּת Error, erratum: Idolum. *Chriſtus hoc vocabulo ab Hebræis ſæpe deſignatur.* טָעוּת סֵפֶר Erratum libri, error Typographicus. *Plur.* טַעֲיוֹת errata. סֵפֶר מוּטְעֶה Liber mendoſus. הַטְעָאָה Sophiſtica. מַטְעֲיָנוּת Fallacia, captio, elenchus ſophiſticus. הַטְעָאָה Idem.

טַעַם Accentus Grammaticus: ratio; guſtus, ſapor: conſilium: ſententia. *Plur.* טְעָמִים *non* טַעֲמִים, *ut multi ex Hebræis ſcribunt.* מַאי טַעְמָא quæ ratio, quid juris? טְעִימָה Guſtatio.

טָעַן Argumentari, arguere, diſceptare, objicere argumenta. טוֹעֵן Argumentator, diſceptator, diſputator: accuſator. הַטְעָנָה Argumentatio, diſceptatio, argumentum, ratio, objectio. טָעוּן Operatus, onuſtus. *Eſt etiam idem ac* צָרִיךְ opus, neceſſe habens.

טס״ט *Abbreviatura. Idem ac* טָעוּת סֵפֶר Error libri.

טְפֵי Multum, plurimum, valde, vehementer סַפִּיר טְפֵי Pulcher valde. אֵידִין מִנְּכוֹן חַכִּים טְפֵי Quis veſtrum ſapit magis?

טְפֵלָה, טָפֵל, טפל Adjunctum, adhærens, aſſutum, acceſſorium. *Ejus oppoſitum* עִקָּר principale, præcipuum, fundamentum.

טוֹפֶס, טפס Typus, figura, forma, formula, exemplar. *Græce* τύπος.

טָפוּף, טפף Refertum. *Fœm.* טְפוּפָה referta. *Plur. fœm.* טְפוּפוֹת refertæ.

אִטַּפֵּשׁ, טָפַשׁ Pinguefieri. *Metaphorice,* craſſum, ſtupidum, fatuum, ſtultum fieri, ſtulte agere: bardum eſſe. *Solent enim pingues, & obeſi eſſe ſtupidi, & fatui.*

טִפֵּשׁ Stultus, inſipiens, fatuus. טִפְּשׁוּת Stultitia, fatuitas, inſipientia.

מִטַּפֵּשׁ Stulteſcens.

טקש *Idem ac ſuperius* טכס.

טָרַד Detineri, occupari, laborare, defatigari.

טְרוּד Occupatus : defatigatus. טִרְדָה, טִרְדְתָא, Occupatio, labor, moleſtia, defatigatio, cura, ſtudium.

טְרַף Rapere, prædari, diſcerpere, dilacerare. טְרֵיפָה Caro rapta, & diſcerpta a feris, *ac propterea probibita. Hinc uſurpatur de quovis cibo illicito.*

מְטוֹרָף Raptus mente, animo turbatus, ſui impos. *Item* mortuus, morte abreptus.

טַרְקְלִין, טרק Triclinium, aula, conclave: diſcubitorium.

INCIPIENTIA

A י

י *In numeris valet decem. In alphabeto eſt litterarum minima; a Divo Irenæo* dimidia *tantum littera dicitur. In Verbis ſignificat tertiam perſonam Futuri tam ſingularem, quam Pluralem.*

יְאָא, יְאָה, יְאִי Pulcrum, decorum, ſpecioſum eſſe, decens, dignum, conveniens eſſe. Gen. 29. 17. Cant. 1. 17. & 7. 6.

יָאֶה, יָאֵי, יָאָא Pulcher, decorus, ſpecioſus. Cant. 1. 17. & 7. 6. *Plur.* יָאָין, pulcri. *Fœm.* יָאִיָא, & יָאִיָא, & יַיָא pulcra. Gen. 29. 17. Jerem. 46. 20. *Plur.* יָאָיָן, & יָאָן pulcræ. Gen. 29. 17. Cant. 4. 2.

יָאוּתָא, יָאוּתָא, יָאוּת Pulcritudo. Prov. 1. 9. *Adverb.* pulcre, bene, recte. Gen. 40. 16. Jerem. 1. 12. *Sequentes dicendi modi Talmudiſtis, & Rabbinis frequentes.* מִנָא יָאוּת quam eleganter! quam pulcre! יָאוּת לָךְ Pulcrum eſt tibi: te decet: tibi convenit: יָאוּת הוּא pulcrum eſt: bene ſe habet.

יָאִירְתָא Idem. Prov. 4. 9.

יְאֵב Cupere, deſiderare. *Hebraice.*

יאל הוֹאִיל Poſtquam, quandoquidem, cum. *Semper habet poſt ſe* ו. Gen. 17. 18. *in Targum Hieroſolymitano. Alias* הוֹאִיל velle, acquieſcere.

יְאֵשׁ *Pahel*. Spe deſtituere, ad deſperationem adducere. Eccleſ. 2. 20. *Ithpahel* אִתְיָאַשׁ dubitare. Deut. 20. 18. *in Jonathane. Rabbinis in hac Conjugatione uſitatiſſimum.*

יָאוּשׁ, יֵאוּשָׁא Diffidentia, deſperatio. Job 6. 26. *A Rabbinis uſurpatur de re ab homine per oblivionem amiſſa. Sic in Bavà Metzià cap. 2. ab initio, in Gemarà.*

נוֹאָשׁוּת Idem.

יַבֵּב Clamare, vociferari, clangere, jubilare. Exod. 32. 17. Pſal. 47. 2. *Ithpahel* אִתְיַבַּב idem. Pſal. 108. 10. יִתְיַבְּבוּן vociferabuntur, clangent. Pſal. 65. v. ultimo.

יַבָּבְתָא, יַבָּבָא Vociferatio, jubilatio, clamor, clangor. Num. 10. 5. Levit. 23. 24.

יְבָבוֹת Idem. Jerem. 49. 2.

יבל *Aphel* הוֹבִיל & הֵיבֵל Afferre, ducere, adducere, deducere, abducere, deportare, deferre. Jerem. 28. 3. *Ithpehal* אִתּוּבַל transferri, deportari. Jerem. 27. 18.

יְבָלִין Rivi. Thren. 3. 48. *Conſtr.* יִבְלֵי אָעָא, *Hebraice* לְבוּל עֵץ proventui arboris. Iſa. 44. 19.

יוֹבֵלָא, יוּבְלָא Annus Jubilæus, *ita dictus, quia cornu* יוֹבֵל *h. e.* arietis *inflato promulgabatur. Annus quinquageſimus in Sacris litteris Jubilaus vocatur, quod in illo clangerent buccina arietina, debitorumque remiſſionem, & libertatem denuntiarent. Eo anno terra non colebatur, & agri dono dati, vel venditi ad priſtinos dominos redibant, ſervique manumittebantur. Inſtitutus autem hic annus a Deo fuit ad benignitatem ſignificandam erga Iſraelitas, & ut docerentur, nullis hominum laboribus, ſed ſoli Divinæ providentiæ in re qualibet eſſe omnino fidendum. Porro Jubilæus erat quædam Judæorum Epocha juxta Græcorum Olympiades, & Latinorum luſtra. Ejus celebratio erat hujuſmodi. Per novem integros dies veluti Saturnalia quædam agebantur, ſervis edentibus, & bibentibus, & coronas capiti imponentibus. Ubi vero Seniores ex Concilio tubis clanxerant, liberi ſtatim abibant ſervi, & prædia dominis reddebantur. Licet autem Jubilæorum ſolemnitas, & beneficium ad Templi prioris excidium deſierit; eorum tamen ſupputatio, & Epocha etiam noviſſimis temporibus accuratiſſime ſervabatur.*

יַבֶּלֶת Verruca. *Hinc in cap. 6.* פסחים Peſachim *in Miſnà* חֲתִיכַת יַבַּלְתּוֹ abſciſſio verrucæ ejus. *In* עירובין Eruvin *autem fol.* 103. כֹּהֵן שֶׁעָלְתָה בּוֹ יַבֶּלֶת חֲבֵירוֹ חוֹתְכָהּ לוֹ בְּשִׁינָּיו *h. e.* Sacerdos, cui aſcendit, *videlicet* erevit, exorta eſt verruca, ſocius ejus abſcindit eam ipſi dentibus ſuis (*Sabbati die*): ſed dentibus tantum, non alio inſtrumento. *Porro verruca eſt caruncula eminens in cute ſine pruritu, quæ vulgo* porro *appellatur. Ita fortaſſe dicta eſt a productione, & excreſcentia carnis.*

יַבְלָן Verrucoſum. Levit. 22. 22.

יבם Leviri jus, *vel* officium præſtare, fratris ſine liberis defuncti uxorem ducere. Gen. 38. 8. Deut. 25. 5.

יָבָם, יְבָם, יְבָמָא Levir, *mariti frater.* Ruth 3. 10. *Fœm.* יְבָמָה, יְבִמְתָּא glos, fratria, uxor fratris mariti. Ruth 1. 15. *Plur.* יְבָמוֹת glores.

יבק יוּבְקָא *Nomen proprium fluvii.* Gen. 32. *ubi in Targum Jonathanis* v. 24. *male legitur* יוּקְבָא, ב & ק *tranſpoſitis. In eo oves lavabantur ad tonſuram.* Cant. 4. 2.

יבר יַבְרוּחִין Mandragoræ. *Hebraice* דּוּדָאִים Gen. 30. 14. *Quidam* violas *exponunt.*

יבש Areſcere, exareſcere, areſieri, exſiccari. Gen. 8. 14. *Pahel* יַבֵּשׁ areſacere, exſiccare. Joſ. 2. 10. Nah. 1. 4. areſce-

ſcere, exareſcere. Gen. 8. 7. *Ithpah.* אִתְיַבַּשׁ areſieri, exſiccari. Pſal. 90. 6. *Aphel* אוֹבֵישׁ areſacere, exſiccare.

יָבִישׁ , יַבֵּשׁ Aridus, areſcens, ſiccus. Iſa. 56. 3. *Plur.* יְבִישִׁין , יַבִּשִׁין aridi. Num. 6. 3. Ezech. 37. 2. *Emphat.* גַּרְמַיָּא יְבִישַׁיָּא oſſa arida. Ezech. 37. 4. *Fœm. ſing.* יְבֵישְׁתָּא arida.

יַבֶּשְׁתָּא Arida, terra ſicca. Gen. 1. 1. Dan. 2. 10.

יוּבְשָׁא Ariditas, ſiccitas. Judic. 6. 37. & 40.

יגר , יְגָרָא , יְגוֹרָא , & יְגַר , יְגָרָא Cumulus, acervus. Gen. 31. 47. *Plur.* יְגָרִין , יְגָרֵי , יְגוֹרִין , & יְגָרִין , יְגָרֵי cumuli, acervi. Job 15. 28. Mich. 3. 2. Jerem. 51. 37.

אֲיגַר Idem. Job 8. 17. Pſal. 60. 2.

אוֹיגַר Idem. Gen. 31. 46. 47. Deuter. 21. 1. *in Targum Jonathanis.*

יד , יְדָא , אִידָא Manus. Exod. 19. 13. & 21. 24. Iſa. 60. 9. manubrium, capulus cultri, *vel* gladii. Eſth. 8. 15. *Dual.* יְדַיִן manus. Dan. 2. 34. מִן יַד , & מִיַּד a, confeſtim, illico, repente, ſtatim. Gen. 11. 28. Pſal. 59. 12. בְּיַד in manu, *h. e.* opera, miniſterio.

ידה , יְדָה *Pihel Hebraice. Chaldaice autem* יְדָה fateri, confiteri, celebrare, gratias agere. Num. 5. 7. *Aphel* אוֹדָא , אוֹדֵי idem. Gen. 49. 8. Joſ. 22. 33.

אוֹדָאָה , הוֹדָאָה , אוֹדָאֲתָא Confeſſio, laus, celebratio, gratiarum actio, laudatio. Joſ. 7. 19.

אוֹדֵיתָא , אוֹדוּתָא Idem. Pſal. 7. 1. & 100. 4.

תּוֹדְתָא , תּוֹדָא Gratiarum actio, Sacrificium Euchariſticum. Levit. 7. 2. *Plur.* תּוֹדָן gratiarum actiones. Pſal. 56. 13. *Erat* תּוֹדָה *ſpecies Euchariſticorum Sacrificiorum, ſive pacificorum, eratque Sacrificium privatum pro accepto beneficio ſingulari, quo quis Dei benignitatem, & clementiam extollebat, eique gratias agebat. Hoc tantummodo Sacrificium ex omnibus, quæ in Lege veteri in uſu erant, in Lege nova remanſit, per quod nos Deo offerimus, omninoque obſtrictos teſtamur.*

אִתּוֹדָאָה Idem. Hoſ. 14. 3.

יְהוּדָא , יְהוּדָה Juda, filius Jacobi, *quaſi celebrationis filius dictus, quia mater in ejus partu Deum celebravit.* Gen. 29. 35. *Hinc toti Tribui nomen inditum. Item* יְהוּד terra Judæ, Judæa. Dan. 2. 25.

יְהוּדִי Judæus. *Plur.* יְהוּדָאִין , יְהוּדָיֵא , & *ſine* ה , Judæi. Dan. 3. *Fœm.* יְהוּדָאִיתָא Judæa. Eſth. 4. *in Targum ſecundo. Plur.* יְהוּדִיתָא Judææ. Exod. 1. 16.

ידע Scire, noſſe, cognoſcere. Geneſ. 4. 1. Pſal. 9. 21. experiri. *Ithpehal* אִתְיְדַע cognoſci, cognoſcendum ſe præbere, innoteſcere. Exod. 2. 14. Pſal. 77. 20. *Aphel* אוֹדַע indicare, ſignificare, oſtendere, manifeſtare. Dan. 2. 15. Pſal. 77. 15.

יִדְעוֹנִי Ariolus, *quaſi ſciolus dictus.* Levit. 20. 6. *in Jonathanis Targum, ubi arioli inter Magos numerantur. Inquit enim* תְּבְעֵי

נְרַם יִדֻּעַ Sciſcitantes os Iiddoah ; *ubi Scholiaſtes Hebræus admonet, indicari* עצם חיה שמה ידוע Os animantis , cujus nomen Iiddoah. *Ex Tractatu autem* סנהדרין Sanhedrin *colligitur, interrogantem poſuiſſe os animantis hujus in ore ſuo, oſque illud poſtea ex ſe locutum fuiſſe. In libro* מצות Præceptorum *narratur, animal iſtud ad unguem hominis figuram exhibuiſſe, eaque ſævitiæ fuiſſe, ut nemo ad ipſum accedere auderet, ſed eminus ſagittis conficiendum eſſet. Addit Bodinus in Dæmonomagia, eamdem feram eſſe, quæ a Græcis fuit vocata* Κατωβλέπας , *de qua mentionem facit* Plinius lib. 8. 21.

דַּעְתָּא Cognitio, notitia , ſcientia, ſententia, intellectus. Job 15. 2. 1. Reg. 7. 14. *Cum aff.* בְּדַעְתֵּיהּ ſcientia ejus. Prov. 3. 20.

יְדִיעְתָּא Idem. Prov. 1. 4.

מַנְדְּעָא , מַנְדַּע & , מַדְּעָא , מַדַּע Idem. Pſal. 19. 3. בְּמַנְדְּעָא ſcienter. Job 34. 35.

מוֹדַעְתָּא Cognata , familiaris , nota . Prov. 7. 4.

יְהַב Dare, tradere, reddere. Gen. 3. 12. Thren. 1. 13. *Ithpehal* יִתְיְהֵב dari, tradi. Num. 26. 62.

יַהֲבוּת Datio, redditio. Eccleſ. 5. 10.

מוֹהַבְתָּא , מוֹהֲבָא , מוֹהַבְתָּא , מָהוֹבְתָא Donum, munus. Prov. 6. 33. & 21. 14. & 25. 14. *Plur.* מוֹהֲבוֹת dona. Deut. 16. 17. *in Jonathane.*

מוֹהֲבוֹת , מוֹהֲבוּתָא , מוֹהֲבִיתָא , מוֹהֲבִית Idem. Pſal. 16. 5. Gen. 37. 7. *in Jonathane. Plur.* מוֹהֲבוּתָא dona. Deut. 18. 12. *in Jonathane.*

יהוד יְהוּדָא *Vide in* ירה.

יְהוָֹה *Nomen Dei ineffabile, divinam ſignificans naturam, & eſſentiam. Non profertur ab Hebræis, ut ſcribitur, ſed pro eo legunt* אֲדוֹנָי Adonai , *quod* Dominum *ſignificat.* Deut. 3. 23. *vel* אֱלֹהִים Elohim, *id eſt* Deum , *quando præcedit aliud nomen divinum .* Deut. 3. 24. *Tunc enim recipit puncta nominis* אֱלֹהִים. *Cabbaliſtæ hoc nomen vocant* שֵׁם הַמְפֹרָשׁ nomen expoſitum, *quia per alia exponitur, eoque plurima myſteria contineri volunt. Sed cave a ſuperſtitione. De vera, & germana lectione nominis* יְהוָֹה *lege primam ex noſtris Quæſtionibus editis typis Seminarii Patavini anno* 1725.

יְהַר Superbire . *Ithpehal* אִתְיְהַר Idem. *In Sotà habetur* מאן דמיהר אפילו אאינשי ביתיה לא מיקבל *h. e.* qui ſuperbus eſt; is ne domeſticis quidem ſuis eſt acceptus.

יָהִיר Superbus, arrogans. Habac. 2. 5.

יהֲרִין Gemmæ. *Aliis* pyropus ; *aliis* rubinus. Cant. 7. 2.

יוד יוֹדֵן *Idem ac* דֵּן , vel הָדֵן ille, iſte. Eſth. 7. 6. *in Targum ſecundo.*

יוֹם , יוֹמָא Dies. Gen. 1. 8. Exod. 20. 8. *A Rabbinis* יום טוב *dicitur* dies bonus, feſtus *vel ob ſacra, vel ob lætitiam, vel ob ſolemne convivium. Sic a Davidis miniſtris appellatur* יום טוב 1.

Sam

Digitized by Google

Sam. 25. 8. *dies convivii ſolemnis, quod ob ovium tonſuram Nabal inſtituerat. Solebat etiam Pontifex Maximus poſtridie* יום הכפורים Feſti Expiationum *Sacerdotibus fratribus ſuis facere* יום טוב Feſtum convivale. *Hinc* עבידינן יומא טבא לרבנן Faciamus diem bonum Rabbinis, Magiſtris noſtris, *hoc eſt*, סעודה convivium. *Plur. maſc.* יומיא, יומין Gen. 8. 10. Jer. 48. 47. *& fœm.* יומתא, יומן dies. יומא טבא dies bonus, *ſc.* dies feſtus. בכל־יומא quotidie.

יממא Dies. Gen. 1. 5. *Plur.* יממין Gen. 7. 4.

יממ Interdiu. Pſal. 1. 2. *Hebraice* יומם.

יומנא Hodie. Gen. 24. 42. *in Jonathane.*

יומחרא Poſtridie, die craſtino. Gen. 19. 34. *in Jonathane.*

יומחרן Idem. Levit. 7. 6. *in Jonathane.*

יון Javan, *filius Japheti, Græcorum, & Jonum pater. Hinc ſignificat* Græciam, Joniam.

יונאה Græcus. *Plur.* יונאי, יונאי. Græci. Deut. 32. 24. *in Jonathane.*

יון Columba. Levit. 12. 6. *in Jonathane.*

יזף Mutuari, mutuo accipere. *Aphel* אוזיף mutuare.

יחד Uniri, adunari. Gen. 49. 6. *Ithpahel* אתיחד Idem. Job 3. 6.

יחיד, יחידא, יחידאי, יחידי Unicus, unigenitus, ſolus, ſolitarius. Jer. 6. 26. *Item* vir eximius, excellens. *Plur.* יחידין, יחידאין unici, unigeniti, ſoli. *Fœm.* יחידא unica. Judic. 11. 34.

יחוד, *&* יחוד Unitas. Cant. 8. 9. ביחוד unice, proprie, ſingulariter, ſeorſim.

יחה *Aphel* אוחי Feſtinare, accelerare. Exod. 10. 16. *Ad formam Syram habet etiam in medio* ו *mobile, ut* דמוחי feſtinans. Prov. 22. v. ultimo.

יחט יחטא *Vide in* חטא.

יחם Caleſcere, incaleſcere. 2. Sam. 5. 5. coire, concipere. Gen. 30. 41. *Ithpahel* אתיחם idem. Gen. 30. 38. *&* 39.

חמתא, חמא, חימא, חמתא, חמא Æſtus iræ, exſcandeſcentia, fervor, furor, ira æſtuans: venenum, virus. Deut. 32. 24. *in OnKeloſo, & Targum Hieroſolymitano.* Dan. 3. 19.

יחמא Calor, æſtus. Habac. 2. 15.

חמתנא, חמתן Iracundus. Prov. 15. 18.

יחמורא *Vide in* חמר.

יחס *Ithpahel* יתיחס Recenſeri per genus, familiam, *aut* genealogiam. Numer. 1. 18.

יחוס, יחוס Genus, familia. Ruth 2. 1. *Plur.* יחוסי, יחוסין genera, familiæ. Geneſ. 6. 9. Pſal. 96. 7.

יחף Diſcalceari. Deut. 8. 4. *in OnKeloſo. Ex Pahel* מיחפין diſcalceati.

יחף Diſcalceatus. 2. Sam. 15. 30. *Plur.* יחיפין diſcalceati. Iſa. 20. 4.

יחץ Jàchatz. *Hæc vox a Rabbinis in ritibus cœnæ Paſchalis adhibita ſignificat* extrahit, *quia media placenta a Patrefamilias ex caniſtro extrahitur, & in duas partes inæquales* ſe-

ſecatur, quarum altera minor mappæ in angulo menſæ ſupponitur reſervanda pro אפיקומן AphiKomèn; *major vero inter duas reliquas placentas integras Azymas iterum collocatur.*

יָטַב Bonum eſſe, *vel* videri, bene eſſe. Deut. 4. 40. & 5. 20. *Aphel* אוֹטִיב bene facere, bene agere. *Infinitivus cum* י, לְאֵיטָבָא bene facere. Jerem. 18. 10.

אוֹטָבוּת Bonitas. Eccleſ. 4. 4.

יטר יְטוּר Incendium, columna nubis, *aut* fumi. Jud. 20. 40. *Plur.* יְטוּרִין incendia. Joel. 3. 3.

יכח *Aphel* אוֹכַח Arguere, diſceptare, diſſerere: corripere, increpare, reprehendere. Geneſ. 21. 21. judicare, dijudicare. *Ithpahel* אִתּוֹכַח, & אִתְוַכַּח argui, corripi, reprehendi: diſceptare, diſputare, contendere. Geneſ. 20. 16. Eccleſ. 3. 18.

אוֹכָחוּתָא, אוֹכַחְתָּא Increpatio, reprehenſio, correptio, diſceptatio. Deut. 1. 1. *in Jonathane*. Mich. 6. 2.

תּוֹכֵחָה Idem. Mich. 6. 2. *Hinc* סֵפֶר תּוֹכָחוֹת Liber objurgationum, *h. e.* Deuteronomium, *ita dictum, quia acriter Moyſes in eo Hebræos redarguit.* סֵדֶר תּוֹכָחוֹת Caput redargutionum, *nimirum* caput Deuteronomii vigeſimum octavum, *quod redargutiones complectitur.*

יָכַל, יְכִיל Poſſe, valere, prævalere. Geneſ. 45. 1. Exod. 2. 3. Iſa. 47. 11.

יְכָלָא, יוּכְלָא Poteſtas, potentia, facultas. Deut. 9. 28. Jerem. 18. 5.

יַלָא Attelabus. Levit. 15. 30. *Reptilis immundi ſpecies, Hebraice* אֲנָקָה *R. Salomoni* hericium.

יְלַד Gignere, parere. Gen. 29. 34. *Ithpehal* אִתְיְלִיד, & אִתְיְלִיל naſci. Gen. 4. 26. Gen. 29. 34. A *Talmudiſtis, & Rabbinis uſurpatur de ovis, pro* ova parere, *vel* gignere. *Aphel* אוֹלִיד gignere: obſtetricem agere, partum juvare. *In Tractatu* עבודה זרה Avodà zarà, *ſc.* de Idololatria agente נכרית לא תילד את בת ישראל מפני שחשודין על שפיכות דמים *h. e.* Alienigena (*Chriſtiana, aut alia fœmina*) non debet obſtetricem agere apud Iſraelitidem. Suſpectæ enim ſunt de effuſione ſanguinis, *h. e. ſuſpicio eſt, ne in puerperio infantem occidant. Contra Judæa Chriſtianæ fœminæ obſtetrix eſſe poteſt.*

הוֹלִיד *Apud Logicos ſignificat* ſyllogiſtice concludere. הוֹלִיד מִזֶּה concludit hinc; infert hinc.

יְלוּד, יְלִיד Natus, proles, puer, filius, infans. Gen. 17. 12. Job 15. 14.

וָלָד, וְלַד Idem. Gen. 11. 30. 2. Sam. 6. 23.

יַלְדוּתָא, יַלְדוּת Nativitas, progenies, cognatio. Gen. 31. 13. Jerem. 46. 17.

לֵידְתָא, יָלֵידְתָא Parturiens, genitrix. Iſa. 13. 8.

וַלְדָא Matrix, vulva. Exod. 13. 2.

מְיַלְדָתָא Obſtetrices. Exod. 1. 15. *in Targum Hieroſolymitano.*

מוֹלָד Novilunium, Lunæ nativitas. Eſth. 2. 10. וּמוֹלַד סִיהֲרָה Et Novilonium Lunæ. Gen. 1. 14.

Ge-

Digitized by Google

תּוֹלְדָא Generatio. *Plur.* תּוֹלְדָן, תּוֹלְדָת, תּוֹלְדָתָא generationes. Gen. 2. 4. *Cum aff.* תּוֹלְדָתְהוֹן generationes ipſorum. Num. 1. 20.

ילל Ejulare. Jerem. 17. 2. *Pahel* יַלֵּל Idem. Jerem. 48. 31. *Aphel* אַלֵּל idem. Joel. 1. 5. Zach. 11. 2.

יְלָלָא Ejulatus. Soph. 1. 10. *Conſtr.* יְלָלַת Jerem. 25. 36.

ילף Diſcere. Prov. 11. 25. & 30. 3. Jerem. 12. 16. *Pahel* יַלֵּף docere. *Habetur in Targum Hieroſolymitano* אִתְיַלְּפַת יָתְהוֹן docti ſunt illi; *vel* docuit eos. Levit. 10. 19.

יוּלְפָנָא Doctrina, inſtitutio, inſtructio. Prov. 4. 2.

ימא Jurare, adjurare. Soph. 1. 5. Pſal. 50. 16. *Aphel* אוֹמֵי idem. Gen. 50. 25. Exod. 13. 19.

מוֹמָתָא, מוֹמָתָא, מוֹמָא, מוֹמֵי, אוֹמָאָה Jusjurandum, juramentum, execratio. Levit. 5. 1. Jerem. 23. 10. Pſal. 144. 8.

ימם יַם, יַמָּא Mare. Geneſ. 14. 3. *Eſt etiam nomen vaſis magni in Templo.* 1. Reg. 7. 23. *Plur.* יַמִּין, יַמַּיָּא, & יַמְמִין, יַמְמַיָּא maria. Gen. 1. 22. Pſal. 24. 2. *In Tractatu* בבא בתרא Bavà Barrà fol. 74. *a Talmudiſtis ſeptem maria terram Iſraelis circumdantia recenſentur.* Quid eſt quod ſcriptum eſt: *Ipſe juxta maria fundavit eam, & juxta flumina ſtabilivit eam?* אלו שבעה ימים וארבע נהרות שמקיפים את ארץ אישראל *h. e.* hæc ſunt ſeptem maria, (*lacus videlicet*) & quatuor flumina, quæ circumdant terram Iſraelis. *Septem autem maria ſunt hæc.* ים גדול mare magnum, ים אפמיא mare Apamiæ, ים של סיבכי mare Sibchæ, ים של חילתא mare Ghelta, ים שחלת mare Schachelet, ים של סדום mare Sodomæ, ים של טבריה mare Tiberiadis. *Fluvii vero ſunt* ירדן Jardèn, ירמוך Jarmùch, קירמיון Chirmion, & פיגה Phigà. *Vide R. David Kimchi, & Tractatum Talmudis* פרה Parà *cap.* 8. *de qualitatibus harum aquarum.*

יִמָּא, אִימְמָא. *Vide in* יום.

ימן יַמִּינָא, יְמִין, יַמִּינָא, יַמִּין Dextera, dexter, a, um, dexterum latus. Gen. 24. 49. & 48. 18. 2. Sam. 20. 9.

ימם *Ithpahel* אִתְיַמַּס Liqueſcere, diffluere. Geneſ. 49. 10. *in Jonathane.*

ינב יַנִּיבָא Tinea. *Plur.* יַנְבֵי tineæ. Levit. 11. 20. *in Jonathane, ubi quidam legunt* יַבְבֵי.

ינה אוֹנִי, אוֹנֵי *Aphel*. Deprimere, opprimere, ſupprimere. Ezech. 18. 12. Exod. 22. 20.

אוֹנָאוּתָא Dolus, fraus, oppreſſio. Pſal. 74. 20.

יוֹנָה, יוֹנְתָא Columba. Gen. 8. 8. Pſal. 68. 14. *Plur.* יוֹנִין, יוֹנֵי columbæ. Cant. 5. 12. Ezech. 7. 16. יוֹנָתָא columbæ. Cant. 1. 15. *Quinque erant ſpecies animalium, quæ Deo ſacrificabantur ab Iſraelitis, ſcilicet tres ex quadrupedibus,* הַבָּקָר, כְּבָשִׂים, עִזִּים, *& duæ ex avibus, hoc eſt* תּוֹרִים, & בְּנֵי יוֹנָה *nimirum* boves, oves, capræ, turtures,

Digitized by Google

res, columbæ. *Hæc tamen animalia non omnia ſine diſcrimine offerebantur. Etenim* פר juvencus *offerebatur infra triennium, &* עגל vitulus *infra primum ætatis annum; ex avibus* כבש agnus *infra primum ætatis annum ab octavo nativitatis die;* איל aries *infra primum, & ſecundum ætatis annum,* שעיר עזים hircus caprarum *ſupra annum ætatis primum, infra ſecundum;* תורים turtures *debebant eſſe edules; & ex columbis tantummodo pulli poterant offerri.*

ינח *Aphel* אניח, הנח Statuere, collocare, deponere, reponere: ſinere, permittere. Exod. 17. 11. Judic. 6. 18.

ינק Sugere. Cant. 8. 1. *Pahel* ינק Lactare. 1. Sam. 6. 7. *Aphel* אוניק idem. Exod. 2. 9. 1. Reg. 3. 21.

ינקא, יונק, יניק, יניק Sugens, lactens, puer, infans. 1. Sam. 17. 33. Iſa. 65. 20. *Plur.* ינקין, ינקיא, & יונקיא lactentes, pueri, infantes. Iſa. 3. 4. Pſal. 8. 3.

ינקותא, ינקות Pueritia. 1. Sam. 17. 13. germen, ſurculus. Job 8. 16. & 14. 7.

מינקתא Nutrix, lactans. Gen. 35. 8. *Plur. emphat.* מיניקתא lactantes. Geneſ. 32. 15.

מינקת *Talmudicis eſt calamus, ſypho, fiſtula retorta, qua vinum, vel aqua ex vaſe exſugitur, & educitur, vulgo* ſifone.

יסר Fundare. Pſal. 102. 8. *Pahel* יסר Idem. Pſal. 104. 5. *Ithpah.* אתיסר, & אתוסר fundari. Job 41. 15. Pſal. 87. 1.

יסור, יסודא Fundamentum, baſis. Exod. 29. 12. *Plur.* יסודין, יסודיא fundamenta.

יסט דיוסטר *Vide in* דיו.

אסיט *Vide in* סוט.

אסיטא Num. 19. 22. *in Targum Jonathanis eſt vox prava, & corrupta.*

יסף *Aphel* אוסיף Addere, adjicere, pergere. Gen. 38. 26. 1. Reg. 10. 7. *Hophal Præteritum* הוספת לי addita fuit mihi. Dan. 4. 33. *Ithpehal* אתוסף addi, adjici. Iſa. 38. 10.

אסוף Conſumptio, conſummatio. Deut. 28. 65. *in Targum Hieroſolymitano.*

מוסף Additio, additamentum, ſupererogatio, auctarium. *Ab Hebræis ea temporis pars, quæ intercedit inter* שחרית tempus matutinum, & צהרים meridiem, *ſolet addi Feſtis, quam inſumunt, ut ipſi ajunt, ex abundanti, & opere ſupererogatorio precantes, Deumque laudantes. Hoc tempus in libris Precum ab iiſdem vocatur* מוסף Muſàph, *cui certæ preces, & aliæ ſectiones ſacræ ab ipſis ſunt accommodatæ. Hinc paſſim occurrit* מוסף לר״ה Additamentum Novi anni, מוסף לר״ח Additamentum Neomeniæ, תפלת המוספין Precatio ſupererogatoria.

תוספתא, תוספת Additio, additamentum, augmentum. *Plur.* תוספות additiones. *Hoc nomine appellantur Rabbinorum ſententiæ, & decreta* גמרא Gemarà *illuſtrandæ poſtremo addita, quaſi dicas* Gemarà additamenta. *His additamentis* פסקי תוספות Deciſiones additionum *etiam additæ ſunt per nudas propoſitiones, & theſes breviſſimas.*

He-

יסר *Hebraice.* Caſtigare, erudire. *Hinc*

יְסוּר Caſtigatio, correptio. Jerem. 30. 14. *Plur.* יְסוּרִין, יְסוּרֵי caſtigationes. Thren. 3. 6. Pſal. 73. 5.

יעא יַעֲא Germinare, florere. Num. 17. 23. *in Jonathane.*

יעד *Hebraice.* Condicere, indicere, conſtituere certum locum, *vel* tempus rei peragendæ. *Talmudiſtis* promittere, *vel* minari *juxta ſenſum.*

עֲרָא, עֲרְתָא Cœtus, conventus, congregatio. Prov. 5. 14.

עֲרָא, עִירָא Tempus, *ſeu* dies ſtatutus, & indictus ſolemnitatibus, dies feſtus, feſtum, ſolemnitas. Prov. 7. 20. *Talmudiſtis, & Rabbinis* cœtus.

מוֹעֵר, מוֹעֲרָא Idem. *Plur.* מוֹעֲרִין, מוֹעֲרַיָא dies feſti, ſolemnitates.

יעה *Hebraice.* Ejicere, removere, everrere. *Hinc* יָעִין Scopæ. Exod. 27. 3. *in Targum Hieroſolymitano.*

יעט Conſulere, conſilium inire, vel capere. *Ithpahel* אִתְיַעַט Idem. Geneſ. 27. 42. *in Jonathane.* Dan. 6. 8.

יַעֲטִין Conſiliarii. *Cum aff.* יַעֲטוֹהִי conſiliarii ejus. Eſdræ 7. 14. 15.

עֵטָא, עֵטְתָא, עִטְיָא, עֵטִיתָא Conſilium. Dan. 2. 14. Eſth. 1. 1. *Plur.* עִטִין conſilia. Deut. 32. 28. *in Jonathane.*

יעל יַעֲלָא Caprea, rupicapra. Deut. 4. 5. *Plur.* יַעֲלִין capreæ. Ezech. 27. 15. *Emphat.* יַעֲלַיָא Pſal. 104. 18. *Conſtr.* יַעֲלֵי טִנְרָא capreæ petræ. Job 39. 4. *Hinc* apud Martialem.

Pendentem ſumma capream de rupe videbis,
Caſuram ſperes, decipit illa canes.

יעץ Conſilium inire, vel capere, conſilium dare, conſulere. Prov. 12. 20. *Ithpahel* אִתְיַעַץ idem. Judic. 19. 30.

עֵצָא, עֵצָה, עֵצְתָא, עִיצְתָא Conſilium. Deut. 22. 8. Prov. 21. 30. *Sine* י, עֵצְתָא Eſth. 6. 1. *Plur.* עִיצָן conſilia. Deut. 32. 28. *in Targum Hieroſolymitano. Emphat.* עֵצָתָא conſilia. Prov. 22. 20.

יעק *Ithpahel* אִתְיַעַק Arctari, anguſtiis affici. Numer. 22. 3. *in Jonathane, idem ac* אִתְעַיַק.

יער יַעְרָא Carectum. Exod. 2. 3. favus. Cant. 4. 11. *Plur.* יַעֲרִין, יַעְרֵי carectâ: urticæ, cardui in ſilvis creſcentes. Prov. 24. 31.

יפע Splendere, lucere, luceſcere. Job 3. 4. *Aphel* אוֹפַע idem. Pſal. 94. 1. *aliquando* ſplendidum reddere, illuſtrare.

אוֹפָעוּת Splendor, claritas. Jud. 5. 4.

יפת מוֹפֵת, מוֹפְתָא Prodigium, portentum, oſtentum. Iſa. 20. 3. *Plur.* מוֹפְתִין, מוֹפְתַיָא prodigia, portenta. Exod. 11. 4. Deut. 6. 22.

יצב Veritatem cognoſcere, veritatem ſequi. *Pahel Infinitivus* לְיַצָּבָא ad veritatem cognoſcendam. Dan. 7. 19.

יַצִּיב, יַצִּיבָא Verum, firmum, ratum. Zach. 14. 9. Dan. 2. 45. *Aliis* indigena. Exod. 12. 19. & 48. *Hebraice* אֶזְרָח; מִן יַצִּיב Vere, firmiter. Dan. 2. 8. *Plur.* יַצִּיבַיָא indigenæ. Levit. 16. 29.

מַצֶּבֶת ,מַצֵּבָה Statua, monumentum ſepulcrale, Epitaphium. *Placet addere exemplar Epitaphii, quod de hominibus, & mulieribus ſolent Hebræi adhibere, cippiſque inſcribere. Hominum fere hujuſmodi eſt.* וְהָאבן הוּאתֳ שמתי מצבא לראש הזקן ר יעקוב בר לוי ויקבר בחול המועד שלפסח יום ח צה לפרטק מנוחו בגן ערן עם שאר צדיקי שולם אאא ם *h. e.* Lapis hic eſt, quem poſui monumentum capiti venerandi ſenis R. Jacob filii R. Levi, qui ſepultus eſt in die profeſto feſti Paſchatis octavo, anno 95. ſupputationis minoris. Requies ejus ſit in horto Eden cum reliquis juſtis Mundi. Amen, Amen, Amen. Selah. *Sic etiam eſſe fere ſolet mulieris Epitaphium.* זאת, המצבה אשר הוּצב לראש החשובה והחסידה התמימה מ שרה בת הקר יצחק כהן שנפטרת בשם טוב ביום ב לח אב בשבת קלה לפק נשמתה תהא צרורה בגן ערן אאא סלה *h. e.* Hæc eſt ſtatua, quæ erecta eſt capiti præſtantiſſimæ, ſanctiſſimæ, & integerrimæ Saræ filiæ Sancti Rabbi Iſaac Sacerdotis, quæ obiit cum fama optima, die ſecundo menſis Julii, anno 135. ſupputationis minoris. Anima ejus ſit ligata in horto Eden, Amen, Amen, Amen. Selah. *Quid fuerit* Selah, *vide in* סלה. *Quemadmodum autem inter omnes populos varia ſunt Epitaphiorum genera, ita etiam apud Hebræos. Itaque ad eorum Cœmeteria curioſos mitto, ut cupiditati ſuæ plane ſatisfaciant.*

יצע *Aphel* אַצַּע Sternere, ſubſternere. Deut. 34. 6. *in Jonathane. Ex Pahel* דִמְיַצַּע quod ſtratum erat. Exod. 24. 10. *in Jonathane.*

מַצָּעָא ,מַצַּע Stratum. Gen. 35. 22. *in Jonathane. Plur. cum aff.* מַצָּעַי ſtrata mea. Pſal. 132. 3.

יצף יוּצְפָּא, יַצְפָּא Anxietas, ſollicitudo, cura. Joſ. 22. 24. Jerem. 49. 24.

יצר Formare, fingere. Amos 4. 13.

יִצְרָא Fictio, figmentum: concupiſcentia: cogitatio. Pſal. 119. 70.

סֵפֶר יְצִירָה *vel* יְצִירָה Liber Creationis. *Hoc nomine appellatur liber quidam Cabaliſticus admodum celebris Abrahamo Patriarchæ auctori tributus, ut ejus titulus præ ſe fert, Auctorque libri Juchaſin vult. Alii contendunt fuiſſe compoſitum a R. Akiva. De eo mentio fit in Præfatione ſecunda Zohar, & in Oratione 4. libri Coſri, & in Talmudis Tractatu* סנהדרין Sanhèdrin *cap. 7. Excuſus eſt Mantuæ in 4. anno* 322. *Chriſti* 1562. *cum commentariis variorum Rabbinorum.*

יקב יוּקְבָא *Vide* יבק.

יקד Ardere, exardere, ſuccendi, comburi. Levit. 6. 6. *Aphel* אוֹקִיד accendere, incendere, comburere. Levit. 8. 17. *Ithpahel* אִתּוֹקַד incendi, comburi. Levit. 10. 16. Jerem. 38. 23.

יָקִיד Ardens, accenſus. *Fæm.* יָקִידָא, יְקִידְתָּא accenſa. Dan. 3. 6.

In-

יְקִידָא, יְקָדָא, יְקִדְתָּא Incendium, uſtio, combuſtio. Levit. 10. 6. Amos 4. 11. בֵּית יְקִדְתָּא focus. Levit. 6. 2. *in Jonathane*.

יְקִידוּת Idem. Iſa. 33. 14. Jerem. 34. 5.

יקן יוֹקְיָנוּס Oceanus. Numer. 34. 15. *in Targum Hieroſolymitano*.

יקף *Aphel* אַקִּיף Circumdare, ambire, circuire, cingere. Jud. 11. 18. Iſa. 15. 8. 1. Reg. 7. 24.

אַקָּפוּת Circumdatio, cinctura, tonſura capitis rotunda. Iſa. 3. 24.

מַקְּפְנָא Antemurale. Thren. 2. 8. ambitus, circuitus, peripheria, circumferentia. Num. 33. 55. Job 23. 13.

יקר Grave, durum eſſe, aggravare. Gen. 48. 10. pretioſum eſſe, honorari: honore afficere: in pretio eſſe. 2. Reg. 1. 14. *Pahel* יַקַּר in pretio habere, honorem exhibere. 1. Sam. 2. 30. grave eſſe, obdurare, aggravare. Thren. 3. 7. *Ithpahel* אִתְיַקַּר honore affici, glorificari. 2. Sam. 6. 20. grave eſſe, ingraveſcere. Exod. 5. 9.

יַקִּיר Honoratus, honorabilis, pretioſus, carus. Gen. 34. 19. Pſal. 36. 8. gravis, grave, difficile. Exod. 6. 12. *Plur.* יַקִּירִין honorati. Num. 22. 15. difficiles. *Fœm.* יַקִּירָן honoratæ, pretioſæ.

אִיקָרָא, יְקָרָה, יְקָרָא, יְקַר Gloria, honor, majeſtas. Exod. 16. 7. Pſal. 87. 3. gravitas. Prov. 27. 3.

מְיַקַּר Honorabilis, honeſtus, honoratus. Prov. 25. 27. *Plur. fœm.* מְיַקְּרָתָא honorabiles. Prov. 25. 27.

מוֹקְרָא Pretioſum: medulla. Job 21. 24. cerebrum, vertex. Deuter. 28. 28. *ubi male legitur per* ד.

ירד יְרוֹד Draco, ſerpens. *Plur.* יְרוֹדִין dracones. Iſa. 43. 20. Jerem. 9. 11. Mich. 1. 8. *Conſtruct.* לְירוֹדֵי draconibus. Pſal. 74. 14.

יוֹרְדָא Gemma lucens. Geneſ. 6. 16. *in Targum Jonathanis*.

יְרִידָא Aratio. Exod. 34. 21. *in Targum Hieroſolymitano*.

ירה *Hiphil* הוֹרָה Docere, inſtituere. *Hine* אוֹרַיְתָא Lex. *Plur. cum aff.* וְאוֹרָיָתַי & leges meas. Geneſ. 26. 5.

מְרוֹתָא Doctores. Prov. 5. 14.

יֶרַח, יַרְחָא Luna, menſis: novilunium, neomenia. Deut. 21. 13. 1. Sam. 20. 5. *Plur.* יַרְחִין, יַרְחַיָּא menſes, lunæ: novilunia. Dan. 4. 26. Ezech. 45. 13. *Cum aff.* מִנְיַן יַרְחוֹי גַּבָּךְ Numerus menſium ejus apud te. Job 14. 5. וּבְרֵישֵׁי יַרְחֵיכוֹן Et in principiis menſium veſtrorum. Num. 10. 10. *Hinc dictus, & appellatus* שְׁמוּאֵל יַרְחִינָאָה Samuel Lunaticus, *h. e. peritiſſimus motuum Lunæ, & Cœli, cæterorumque aſtrorum Cœleſtium. Eximius, & celebris Aſtronomus fuit, de quo vide* יוחסין Juchasin *fol.* 114. *Ab hoc nomine* יֶרַח Luna *nonnulli urbem* יְרֵחוֹ *vel* יְרִיחוֹ Jericho, *quæ Tribui Benjamin forte obtigit, & centum, & quinquaginta ſtadiis ab Hieroſolyma aberat, dictam arbitrantur, quia murorum ambitu Lunam referret. Sed cum in Sacris litteris non ſemel* civitas palmarum *vocetur, facile crediderim, eam ab aroma-*

Digitized by Google

tum fragrantia, & odore hujuſmodi nomen nactam fuiſſe: quod etiam videtur innui verbis illis Eccleſiaſtici 24. v. 18. Quaſi palma exaltata ſum in Cades, & quaſi plantatio roſæ in Jericho.

יָרֵךְ, יַרְכָא Femur, latus. Gen. 24. 9. *&* 32. 32. *Plur.* יַרְכַן latera. Exod. 24. 42. *in OnKeloſo. Ex forma maſculina habetur in Jonathane* יַרְכֵיהוֹן. *Homines antiquiſſimis temporibus ſolebant jurare manu poſita ſub femore illius, pro quo jurejurando ſe obſtringebant. Id aperte colligitur ex libro Geneſeos. Abraham enim ſervum in Meſopotamiam miſſurus ad quærendam uxorem filio Iſaaco, eum ad ſe vocatum alloquens cap.* 24. v. 2. *&* 3. שִׂים־נָא יָדְךָ תַּחַת יְרֵכִי׃ וְאַשְׁבִּיעֲךָ בַּיהוָה אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וֵאלֹהֵי הָאָרֶץ *h. e.* Pone, *ait*, manum tuam ſubter femur meum, ut adjurem te per Dominum Cœli, & terræ. *Ritui huic vim, & ſignificationem ſubjectam quærentes Interpretes abeunt in diverſa. D. Chryſoſtomus Homilia* 48. *ſuper Geneſim hæc verba habet.* Cur manum femori ſupponi juſſit? quia mos ille veterum erat. *D. autem Auguſtinus, Theodoretus, D. Gregorius, & D. Hieronymus inter ſe conſentiunt, voluntque Incarnationis myſterium ritu illo adumbratum fuiſſe. Porro D. Hieronymi verba in Traditionibus Hebraicis ſuper Geneſim cap.* 24. *places referre.* Tradunt Hebræi, quod ſervus Abrahæ ponens manum ſuam ſub femore ejus, in ſanctificatione ejus, hoc eſt, in Circumciſione juraverit. Nos autem dicimus, juraſſe eum in ſemine Abrahæ, quod eſt Chriſtus, quia ex illo naſciturus erat juxta Evangeliſtam Matthæum loquentem: Βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, υἱοῦ Δαβὶδ, υἱοῦ Ἀβραάμ. Liber generationis Jeſu Chriſti filii David, filii Abraham. *Hinc ſacræ litteræ filiorum ortum deſcribentes, eos ex patrum femore egredi dicunt, ut patet ex cap.* 49. *v.* 10. *Geneſeos:* Dux de femore ejus; *& ex cap.* 1. *v.* 2. *Exodi:* Omnes animæ eorum, qui egreſſi ſunt de femore Jacob, ſeptuaginta.

יוֹרְכָא Species gemmæ. Deut. 34. 6. *Plur.* יוֹרְכִין.

אוֹרִיךְ *Vide in* ארך.

ירע יְרִיעָא, יְרִיעֲתָא Aulæum, cortina, velum. Exod. 26. 2. Pſal. 104. 2. *Plur.* יְרִיעָן, יְרִיעֲתָא aulæa, cortinæ. Exod. 26. 7. Cant. 1. 5. *Conſtr.* יְרִיעַת aulæa. Exod. 26. 12. *Cum aff.* יְרִיעָי aulæa mea. Jer. 10. 19.

ירק יַרְקָא, יָרוֹק, יְרוֹק, יְרוֹקָא, יְרוֹקְתָא Viror, viriditas, olus, herba viridis: viride. Gen. 1. 30. Exod. 10. 15. *Talmudicis* acetarium. *Plur.* יַרְקָן olera. Levit. 14. 37.

יַרְקָנִין, יַרְקָנִין Olera. 2. Reg. 4. 39.

יַרְקוֹנָא, יַרְקָנָא Rubigo: aurugo, morbus regius, icterus. Jer. 30. 6. rubigo frugum. Amos 4. 9. Hag. 2. 18.

יַרְקְתָא Topazius, *lapis pretioſus. Plur.* יַרְקָן topazii. Exod. 28. 17. *in OnKeloſo, & Jonathane.*

יְרוֹקְתָא, יְרוֹקָא Idem. Numer. 2. 3. *in Jonathane.*

יַרְקְרֵיקָא Merops: pica. Levit. 11. 18. *Ita appellatur a colore viridi.*

יְרַת Hæreditatem adire, jure hæreditario poſſidere, hæredem eſſe, *vel* fieri. Joſ. 24. 8. Iſa. 65. 10. *Aphel* אוֹרִית hæredem conſtituere. Prov. 8. 21.

יָרוּתָא Hæres, poſſeſſor. 2. Sam. 14. 7. *Plur.* יָרוּתִין hæredes. Jerem. 8. 10.

יְרוּתְּתָא, יְרֻתָּא, יְרוּתָא Hæreditas, poſſeſſio

Digitized by Google

ſeſſio hæreditaria. Deut. 2. 5. Prov. 17. 2. *Plur.* יְרוּתָן hæreditates. Iſa. 49. 8.

יְרָתוּ, יְרָתוּ Idem. Deut. 33. 4. *in Jonathane*.

מְרִית, מְרַת Merum, muſtum, meracum, ſicera. Deut. 29. 5. Iſa. 49. 26.

ישט *Aphel* אוֹשִׁיט Mittere, emittere, extendere, protendere; porrigere. Jud. 5. 20. Eſth. 8. 7. 2. Sam. 15. 5. *Ithpahel* אִתּוֹשַׁט extendi, protendi. Ezech. 2. 9.

אוֹשָׁטוּת Extenſio, porrectio. Deut. 12. 7.

ישן Dormire, obdormire. *Hebraice. Hinc*

שִׁינְתָא, שֵׁנְתָא, שִׁינָא, שֵׁנָא Somnus, dormitio. Prov. 6. 4. & 20. 13. Eccleſ. 8. 16.

ישע *Hiphil Hebraice.* הוֹשִׁיעַ ſalvare, ſervare.

יֵשׁוּעַ, יֵשׁוּ Salvator, ſervator, Jeſus. *Græci gutturalem ultimam elidentes, ſibique uſitatam terminationem addentes dicunt* Ἰησοῦς, *quemadmodum antiqui Babylonii, & Talmudiſtæ dixerunt* יֵשׁוּ *pro* יֵשׁוּעַ. *Sic dicitur Hoſe pro Hoſea. Id ſunt imitati Apoſtoli, Evangeliſtæ, Septuaginta, & alii. Hinc Druſius Marci 1. 17. infert, malitioſe hoc nomen a Judæis ita non ſcribi, cum quo conſentit Elias in Thisbi. Sed ſecus ſentiet, qui Judæorum libros verſaverit, magnamque in hujuſmodi ſcriptione Judæorum malitiam, & perfidiam agnoſcet. Vide infra abbreviaturam* ישו, *ipſorumque malevolam mentem, & pravum animum plane deprehendes.*

תְּשׁוּעֲתָא Salus. 2. Sam. 19. 3.

הוֹשַׁעְנָא Hoſanna; *vox, ut quidam volunt, nata ex* הוֹשִׁיעָא־נָא ſerva, quæſo. Pſal. 118. 25. *Vide pag.* 112.

ישר *Hebraice.* Rectum eſſe, *vel* videri. *Hithpahel* הִתְיַשַּׁר dirigi. *R. Levi* Prov. 10. 8.

מֵישְׁרָא, מֵישְׁרָא, מֵישַׁר Planities, vallis, locus campeſtris. Gen. 35. 8. Deut. 1. 1. *Plur.* מֵישְׁרַיָּא, מֵישְׁרִין campeſtria, valles. Deut. 34. 1. *Conſtr.* מֵישְׁרֵי Jer. 32. 5.

ית *Articulus indicans caſum Accuſativum, reſpondens Hebræo* אֵת. *Vim habet aliquando præpoſitionis, ut apud Hebræos:* וּגְבַר יַת אִתַּת חַבְרֵיהּ Et unuſquiſque cum uxore proximi ſui. *Pronomina vero admittit cum Kametz,* יָתִי me, יָתָנָא nos, יָתְהוֹן eos &c. *Talmudiſtæ* יָתְיִיכִי te, *& ſeparatim* יַת דֵּין hunc.

יתב Sedere, manere, habitare, inhabitare. Gen. 21. 16. *Pahel* יַתֵּב collocare, ſedere facere. Pſal. 22. 4. & 113. 9. *Aphel* אוֹתִיב idem. Gen. 47. 11. *Ithpahel* אִתְיַתַּב, & אִתּוֹתַב habitari, inhabitari. Ezech. 31. 9. Jerem. 6. 8. peregrinari. Gen. 20. 1. & 21. 23. *Ex Ithpehal Futurum* יִתְיַתַּב peregrinabitur. Jer. 49. 33.

יָתִיב, יָתִיב Habitabilis. *Fœm.* יָתְבְתָא Exod. 16. 35. & יָתִיבְתָא Iſa. 54. 1.

יְתוּב Habitatio. Job 10. v. ultimo.

מוֹתְבָא, מוֹתַב Habitatio, habitaculum, ſedes, conſeſſus, cathedra. Exod. 12. 40. 1. Reg. 10. 19. *Plur.* מוֹתְבֵי, מוֹתְבִין habitationes. Ezech. 34. 13.

מוֹתְבָן Idem. *Plur.* מוֹתְבָנִין habitacula.

Eſth.

Eſth. 1. 2. *in Targum ſecundo*.

תותבא Idem. Ezech. 16. 2.

מתיבה, מתיבתא Conſeſſus, ſchola, gymnaſium, Academia. Cant. 2. 4.

תותב, תותבא Inquilinus, incola. Gen. 23. 4. Exod. 12. 45. *Plur.* תותבין, תותביא inquilini, incolæ. Ezech. 16. 4. Lev. 25. 45.

תותבות, תותבותא Incolatus, commoratio peregrina, habitatio peregrina. Gen. 37. 10.

אותבות Seſſio. Pſal. 139. 2.

יתם, יתמא, יתם, יתם, יתים, יתום Pupillus. Deut. 10. 18. Pſal. 10. 14. *Plur.* יתמין, יתמי, יתומי pupilli. Exod. 22. 23. Job 22. 9. Pſal. 94. 6.

יתר Reliquum, reſiduum eſſe, ſupereſſe. Exod. 36. 7. abundare, lucrari, lucrifacere. *Aphel* אותיר relinquere. 2. Reg. 4. 43. excellentem reddere: lucrari, lucrari facere, prodeſſe, proficere. *Ex Pahel Particip.* לא מותרין non proſunt. Prov. 10. 2. *Jod radicali mutato in Vau*.

יתיר Excellens, præſtans. Dan. 2. 31. abundans, copioſum, ſuperfluum, redundans. Exod. 26. 12. grave, vehemens. *Adverbialiter* excellenter, abundanter: excellentius, abundantius, plus, amplius, magis, potius. Eſth. 6. 6. Eccleſ. 7. 12. *Plur.* יתירין præſtantes. Num. 3. 46. *Fæm.* יתירה præſtans. Dan. 4. 33. *Adverbialiter*, vehementer, valde. Dan. 3. 22.

יתר, יותר Potius, amplius. Ruth 1. 13.

יתרנא, יותרנא, יותרן Utilitas, commodum, emolumentum, lucrum.

יתריא, יתרין Chordæ, reſtes, nervi. Judic. 16. 7.

מותר, מותרא, מותר Reſiduum, redundans, reliquum: præſtantia, abundantia, emolumentum. Exod. 16. 23. Eccleſ. 2. 13. Iſa. 1. 9.

DICTIONES EX RABBINIS.

י״א *Abbreviatura. Idem ac* יש אומרים Quidam dicunt: וי״א Et quidam dicunt.

יאה, יאי Pulcher, decorus, ſpecioſus. *Adverbialiter*, pulchre, decet, convenit.

יאות Pulchritudo: Pulchre: bene, recte.

יאו״א *Abbreviatura. Idem ac* יהי אור ויהי אור Eſto lux, & fuit lux. Geneſ. 1. v. 3. *Kabbaliſtis frequens*. 2. יהוה אלהי ואלהי אבותי Domine Deus mi, & Deus patrum meorum. *In libris Precum*.

יא״א *Abbreviatura. Idem ac* יהוה אלהינו יהוה אחד Dominus Deus noſter Dominus unus eſt. Deut. 6. 9. *Kabbaliſtis, & Rabbinis uſitata*.

יאל *Hinc* הואיל. *Vide ſupra in littera* ה.

יאש, נואש, התיאש Deſperare, deſpondere animum, ſpe deſtitui: diffidere, dubitare.

יב״ה *Abbreviatura. Idem ac* יעקב בעל הטורים Jacob Auctor (libri) Turim. *Solent præcedere litteræ titulorum per abbre-*

Digitized by Google

Breviaturam, veluti מהרר, *quas vide ſuo loco.*

יבחן יַבְחוּשִׁין Muſcæ parvæ, culices vinarii, *qui in cellariis vini reperiuntur.*

יבל אוֹבִיל Afferre, apportare, deferre. מוֹבִיל Apportans. *Per ſynecdochen* tabellarius. מוֹבָלָה Onus, ſarcina.

יבנ *Abbreviatura. Idem ac* יִשָּׂשכָר בִּנְיָמִין נַפְתָּלִי Iſſachar, Binjamin, Nephtali.

יבנה *Abbreviatura. Idem ac* יַיִן, בְּשָׂמִים, נֵר הַבְדָּלָה, Vinum, aromata, lucerna ſeparationis Sabbatinæ. *Neceſſaria ſunt hæc tria ad ſeparationem Sabbati a diebus profanis, quæ precibus, aliiſque ſolemnitatibus fieri ſolet.*

יבע *Abbreviatura. Idem ac* יוֹנָתָן בֶּן עוּזִיאֵל Jonathan filius Uzielis.

יבק *Abbreviatura. Idem ac* יַעֲנֵנוּ בְּיוֹם קָרְאֵנוּ Exaudiat nos quo die invocaverimus eum. Pſal. 20. 10. *In libris Precum.*

יג *Abbreviatura. Idem ac* יֵשׁ גּוֹרְסִין Quidam legunt, *vel* quidam docent, *prout ſenſus poſtulaverit.*

יד *Abbreviatura. Idem ac* יוֹרֶה דֵעָה Jorè deà. *Nomen libri. Vide* טאח & אח.

יד Manus. בְּיַד Per manus, per. עַל יְדֵי, עַל יַד, idem. מִיַּד, מִן יַד Statim, repente, confeſtim, illico, ſubito.

ידן *Abbreviatura. Idem ac* יְהִי דָן נָחָשׁ Erit Dan ut ſerpens. Gen. 49. 17.

יָדָה. *Hinc* וִדּוּי, וַדַּאי *de quibus in littera Vau.* הוֹדָאָה Confeſſio, affirmatio, gratiarum actio, *cujus oppoſitum* כְּפִירָה negatio.

מוֹדֶה Confitens, aſſentiens.

יָדַע Scire, cognoſcere: experiri. *Ex Ithpebal Chaldaice reperitur* אֵינוֹ אִתְיְדַע id non percipitur, intelligitur.

יְדִיעוֹת דֵּעָה Sententia, ſcientia, opinio. יְדִיעָה, Scientia, notio. ה הַיְדִיעָה He notionis, emphaticum, articulus.

יְדִיעִי ſcientificus. *Fœm.* יְדִיעִית ſcientifica. דַּעְתָּן Sciens, peritus. *Fœm.* דַּעְתָּנִית Perita. בְּיָדוּעַ Certum, notum, in confeſſo eſt.

יה *Abbreviatura. Idem ac* יוֹם הַכִּפּוּר Dies expiationis. *Dies hic feſtus celebratur die decimo menſis* תִּשְׁרִי *h. e.* Septembris, ex Levit. 23. 27. *Si præponas ſerviles, dicitur* ליה Ad diem Expiationis; ביה In die Expiationis. *Reperitur etiam ſcriptum* יוהך *pro* יוֹם הַכִּפּוּר.

Ut autem accurate Legi ſatisfaciant Hebræi, non ſolum illo die, ſed etiam multis præcedentibus corpus affligunt. Hoc Feſtum a Jeremia appellatur c. 36. v. 6. יוֹם צוֹם dies jejunii. *Hinc Joſephus libro ſexto de bello Judaico refert, in more fuiſſe poſitum, ut Judæi omnes die Expiationis jejunarent. Ex Sacris Litteris colligitur, hoc conſilio hoc Feſtum inſtitutum fuiſſe, ut Iſraelitarum peccata per pœnitentiam, corporiſque voluntariam afflictionem delerentur. Hodie a die primo menſis Septembris uſque ad decimum ſingulis diebus mane peccata ſua ter Judæi confitentur, jejunant, & in Synagogis ſuis diu orant. Die nono poſtquam in Synagoga fuerunt, domi ſinguli viri gallum gallinaceum,*

Digitized by Google

ceum , vel ſi deſit , anſerem , aut pullum turturis ; fœmina gallinam , pragnantes gallum , & gallinam occidunt . Poſtea in Cœmeterium ſe conferunt , & ibi preces fundunt . Circa meridiem aqua frigida ſe lavant , eleemoſynas largiuntur , & mutuam offenſionum veniam inter ſe deprecantur . Die vero decimo albis veſtibus induti , & ſine calceis coriaceis a ſummo mane ſtantes, ac jejuni , & ad Solis occaſum pſallentes Deum ſibi propitium precantur , tubarumque clangore Feſto finem imponunt . Olim Pontifex Maximus ſacris veſtibus indutus SanƐtum SanƐtorum ingrediebatur , multaque ſacrificia offerebat . Pronunciabat nomen Tetragrammaton יְהֹוָה *juxta litteras , ex quibus conſtabat , totique populo eo benedicebat , quod nomen ultimo a Simeone juſto prolatum eſt , ac propterea poſt eum ejuſdem vera pronunciatio periit . Hoc eodem die inter duos hircos ſorte jaƐta , alter Deo maƐtabatur , altero cum peccatis totius populi in deſertum protruſo . De vera pronunciatione nominis* יְהֹוָה *vide , ſi placet , Quaſtionem primam ex Quaſtionibus a nobis editis typis Seminarii Patavini 1725. & decimam oƐtavam de ſignificatione ritus hirci emiſſarii in Lege veteri .*

יהכי *Abbreviatura . Idem ac* יְקוּתִיאֵל הַכֹּהֵן בַּר יְהוּדָה JeKutiel Sacerdos filius Jehudæ . *De eo mentionem facit Elias Germanus in* Fragmentis tabularum . *Librum compoſuit inſcriptum* עֵין הַקּוֹרֵא Oculus legentis, *in quo de ratione ſubſcribendi vocales conſonantibus agitur . Ejus nomen in quodam carmine ab ipſo exarato apparet* זַלְמַן הַנַּקְדָן Salomon punƐtator .

יוהך *Eſt nomen Angeli cuſtodiendis hominibus præfeƐti . Deſumitur ex litteris finalibus harum vocum per Kabbalam* כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָּךְ Nam Angelis ſuis præcipiet de te &c. Pſal. 91. v. 11.

יום Dies . יוֹם טוֹב Dies feſtus, feriatus, dies convivalis . יוֹמִי Diurnus . גַּלְגַּל יוֹמִי Orbis diurnus , primum mobile . *Fœmin.* תְּנוּעָה הַיּוֹמִית Motus diurnus . *R. Levi* Job 38. 24.

יָמִים Dies *olim apud Hebræos vocabantur* Lunæ , *ut patet ex Capite primo Libri tertii Eſdræ . Dierum autem diviſio erat in naturales , & artificiales . Dies naturalis conſtabat ex viginti quatuor horis ; artificialis ex duodecim , illumque metiebantur ab ortu Solis ad ejus occaſum . Dies naturalis in duplici erat claſſe ; civilis ab ortu Solis uſque ad ortum Solis juxta Babylanios ; Sacer a Solis occaſu uſque ad ejus occaſum juxta Judæos , Athenienſes , & veteres Gallos . Cum his omnibus non conſentiunt Romani , & Ægyptii dies ſuos a media noƐte metientes . Dies vero artificialis in quatuor quadrantes dividebatur a prima exordii hora nomen trahentes . Quilibet quadrans tribus horis conſtabat , vocabaturque primus hora prima , ſecundus hora tertia , tertius hora ſexta , denique quartus hora nona . Nox quoque artificialis in quatuor partes ſeparabatur vigilias vulgo vocatas ex tribus horis & ipſas conſtantes .*

Ja-

יָוָן Javan, *pater Græcorum. Hinc* לְשׁוֹן יָוָן Lingua Græcorum. לָשׁוֹן יְוָנִי Sermo Græcus. מִלָּה יְוָנִית Dictio Græca, & יְוָנִית Græce.

יז *Abbreviatura. Idem ac* יִתְעַלֶּה זִכְרוֹ Exalteiur, *vel* laudetur memoria ejus.

יזויא *Abbreviatura. Idem ac* יִרְאֶה זֶרַע יַאֲרִיךְ יָמִים אָמֵן Videat ſemen, producat dies vitæ. Amen. *Sæpe reperies in titulis librorum. Subjicitur tamquam fauſtum omen viventis nomini.*

יח *Abbreviatura. Idem ac* יום חול Dies profanus, *qui non eſt omnino ſacer. Hæc abbreviatura etiam numerum decimum octavum ſignificat* שְׁמֹנָה עֶשְׂרֵה. *Deſignatur præterea per* יח *certa quædam precatio octodecim* בְּרָכוֹת benedictiones *complectens*. 2. יְדֵי חוֹבָתוֹ Facultates debiti ſui. *Adhibetur cum quis munus ſuum obiit, vel non, ac propterea excuſatione dignus, vel indignus eſt: ut* יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ, *vel* לֹא יָצָא Non egreditur e manibus debiti ſui, *h. e.* non ſatisfecit muneri ſuo.

יחד, יָחִיד, יָחִיד Unicus, ſolus, ſingularis. יָחִיד & צִבּוּר *opponuntur. Rabbini apud Talmudicos interdum appellantur* יְחִידִים unici, *h. e.* viri inſignes, excellentes. לְשׁוֹן יָחִיד Vocabulum unici, *id eſt*, numeri ſingularis. *Ejus oppoſitum* רִבּוּי pluralitas, *vel* pluralis numerus. יִחוּד unitas, appropriatio.

בְּיִחוּד Unice, proprie, ſingulariter: ſeorſim. הִתְיַחֲדוּת proprietas, proprium, *cui* accidens *opponitur*. מְיוּחָד Peculiaris, prius, dicatus, addictus certæ rei. *Plur.* מְיוּחָדִים præcipui.

יחס, יִחוּס, יַחַס Proſapia, cognatio, familia, genealogia, genus, ſtemma. *Apud Philoſophos* proportio: attributum, attributio. יַחַס מִסְפָּר Proportio numeri. שֵׁם הַיַּחַס Nomen gentilitium, patronymicum.

מְיוּחָס Patritius. הִתְיַחֵס Accenſeri, accommodari, appropriari quaſi ad certum genus.

יחר יְחוּר & יִחוּר Palmes. *Proprie* ramus ficuum.

יט *Abbreviatura. Idem ac* יום טוב Dies bonus, *h. e.* feſtus, *extra Sabbatum*.

יי *Abbreviatura pro* יְהוָה Dominus.

יילאו *Vide ſupra in* ויילאו.

יַיִן Vinum. *Plur.* יֵינוֹת vina. יֵינוֹת מְבֻשָּׂמִים vina condita. יֵינִי vinoſus. *Apud Hebræos vulgo* יַיִן כּוּשִׁי vinum nigrum, יַיִן בּוּרָק vinum album.

יכ *Abbreviatura. Idem ac* יום כִּפּוּר Dies Expiationis. *Vide* יה.

יכח הִתְוַכַּח Diſceptare, diſputare, arguere. וִכּוּחַ diſputatio, diſceptatio. הִתְוַכְּחוּת Idem.

יָכוֹל *Adverbialiter interdum uſurpatur*. Fortaſſis, fortaſſe, fieri poteſt. יָכוֹל שֶׁ fieri poteſt, ut &c.

יל *Abbreviatura. Idem ac* יֵשׁ לוֹמַר Eſt dicendum: dici debet. ויל Et dici debet. *Vel* יֵשׁ לְפָרֵשׁ Eſt explicandum. *Vel* יֵשׁ לְתָרֵץ Eſt exponendum, ſolvendum: יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת Eſt objiciendum, quærendum:

Digitized by Google

יש לִשְׁאוֹל Quærendum, interrogandum eſt.

יָלַד Gignere, generare: parere: parturire. הוֹלִיד *apud Logicos* concludere. מוֹלִיד Generans. כֹּחַ הַמּוֹלִיד Facultas generativa. מוֹלָד Novilunium, Luna recens nata. תּוֹלָדָה, תּוֹלֶדֶת Natura ingenerata, generatio. *Apud Logicos* Syllogiſmi concluſio, *quaſi proles generata ex præmiſſis. Apud Phyſicos* qualitas. *Plur.* תּוֹלָדוֹת Generationes. *Item* primæ quatuor qualitates, *calidum, frigidum, humidum, & ſiccum.* Iſtæ autem ſunt, חַמָּה calidum, קָרָה frigidum, לַחוּת humidum, יַבָּשָׁה ſiccum. *Item* res geſtæ, eventus, hiſtoriæ: accidentia. חָכְמַת הַתּוֹלָדוֹת ſcientia generationum, *h. e.* Phyſica. חַכְמֵי הַתּוֹלָדוֹת Phyſici.

ים״ *Abbreviatura. Idem ac* יֵשׁ מְפָרְשִׁים Sunt exponentes: quidam exponunt: quidam Interpretes: וים״ Et quidam Interpretes. וים שמפרשים Sunt Interpretes, qui exponunt. 2. *Apud Chronologos* י decem *ſignificat,* מ *autem* מחצית dimidium.

ימ״ה *Abbreviatura: Idem ac* יוֹצֵא מִן כְּלָל Egreditur ex regula: excipitur. *De pluribus uſurpata,* יוֹצְאִים. *Maſorethæ crebro adhibens, regulam aliquam proponentes, ejuſque exceptionem ſubjicientes.*

י״נ *Abbreviatura. Idem ac* יִחְיֶה נֶצַח Vivat æternum. *Apponitur viventis nomini.*

יָנַק Sugere. *Hiphil* הוֹנִיק Lactare. תִּינוֹק Lactens, ſugens: puer. *Plur.* תִּינוֹקוֹת Lactentes, ſugentes: puellæ. *Puer vocatur* תִּינוֹק *uſque ad annum 13. puella autem* תִּינוֹקֶת *ad duodecimum.*

י״ס *Abbreviatura. Idem ac* יֵשׁ סְפָרִים Quidam libri: ſunt libri. בי״ס In quibuſdam libris. 2. עֶשֶׂר סְפִירוֹת Decem numerationes. *Ex his* Decem Sephiròth *arbor Kabbaliſtica conſtituitur, ex cujus ramis tota Kabbala apud Hebræos pendet. Vide de his Diſputationem noſtram huic Lexico præmiſſam.*

יָסַד Fundare. יְסוֹד Fundamentum. *Metaphorice apud Phyſicos* elementum, principium rerum naturalium. *Apud Grammaticos* radix, thema, vox primitiva. *Plur.* יְסוֹדוֹת Fundamenta: elementa; *quæ ſunt quatuor,* אֵשׁ ignis, רוּחַ, *vel* אֲוִיר aer, מַיִם aqua, עָפָר, *vel* אֶרֶץ terra. עֵירוּב הַיְסוֹדוֹת Mixtio elementorum. יְסוֹדִי Fundamentalis. אוֹתִיּוֹת יְסוֹדִיּוֹת Litteræ radicales, *quæ radicem conſtituunt.*

יָסַף Addere, adjicere. מוּסָף Additamentum, auctarium, additio. נוֹסָף idem. נוֹסֶפֶת Addititium, paragogicum. תּוֹסֶפֶת, תּוֹסֶפְתָּא Additio, additamentum. *Ejus oppoſitum* מִגְרַעַת Diminutio, ſubtractio. *Plur.* תּוֹסָפוֹת Additiones. *Hoc nomine appellantur decreta, Rabbinorumque ſententiæ ad* גְּמָרָא Ghemarà *partem Talmudis illuſtrandam poſtremo additæ, quaſi Ghemaræ Additamenta.*

יָסַר Caſtigare. יִסּוּר Caſtigatio, correptio. *Plur.* יִסּוּרִין caſtigationes. מוּסָר Diſciplina. מְשָׁלִים מוּסָרִיִּים Sententiæ diſciplinales, *h. e.* Ethicæ *ad mores, vitamque recte inſtituendam pertinentes.*

Hanc

יע״א *Hanc abbreviaturam ex arbitrio Judai ſolent interpretari. Legitur in præfatione* זֹהַר חָדָשׁ Zohar novi, *qui continet additiones ex antiquiſſimis manuſcriptis deſumptas ad editum Zohar.* אל עיר התהלה והמהוללה שלוניקי יע״א Ad urbem laudatiſſimam, & celeberrimam SallonèKi. *Mox etiam* בקק קוסטנדינא ובקק שלוניקי יע״א In Synagoga Sancta urbis Conſtantinæ, & Synagoga urbis SalonèKi. *Urbis Conſtantinæ, ſive Conſtantinopolis nomini hæc abbreviatura* יע״א *ſubjicitur. Ex Judæis nonnulli volunt ſignificare* יִשְׁמְעֵלִים עוֹבְדֵי אֱלִילִים Iſmaelitæ Idola colentes, *ſed mihi hæc interpretatio non placet. Etenim in quibuſdam libris pro* א *in fine ponitur* ה, *ut* יע״ה. *Explicanda fortaſſe per* יָרוּם עָלָיו הוֹדוֹ, *h. e.* Exaltetur ſuper eum majeſtas ejus, *vel* יְהִי עֻזּוֹ יְהוָה *vel* אֱלֹהִים, *h. e. Sic* fortitudo ejus Dominus, *vel* Deus.

יעל הוֹעִיל Prodeſſe, proficere, utile eſſe. תּוֹעֶלֶת Utilitas, fructus, commodum. לְתוֹעַלְתְּךָ ad commodum tuum.

יָפָה Pulchrum eſſe. יֹפִי Pulchritudo. יִפּוּי Exornatio.

יפת מוֹפֵת Demonſtratio Logica, *vel* ſyllogiſtica: probatio evidens. הֶקֵּשׁ מוֹפְתִי Syllogiſmus demonſtrativus. טַעֲנוֹת מוֹפְתִיּוֹת Rationes demonſtrativæ.

יָצָא Egredi, exire: excipi. יָצָא זֶה egreditur hoc, *h. e.* excipitur hoc, hoc excepto. *Sic* יָצָא מִן הַכְּלָל Excipitur a regula, anomalum eſt. וְכַיּוֹצֵא בוֹ Et id genus alia, & his ſimilia. הוֹצִיא Egredi facere: proferre; expendere, impendere, *ſi de pecunia uſurpetur.* הוֹצָאָה Impenſæ, ſumptus. הֶיצָאָה Idem. יוֹצְאָנִיּוֹת Vagatrices mulieres. וְכַיּוֹצֵא בוֹ & juxta egrediens cum ipſo, *h. e.* & ei ſimilia. *Sic plur.* וְכַיּוֹצְאִים בָּהֶם & eis ſimilia plura.

יצב, מַצָּב Status, ſitus, Categoria Logica. נִצָּב Baſis.

יצה״ט. יצה״ר *Abbreviatura. Idem ac* יֵצֶר הָרַע Concupiſcentia mala. *Ita ab Hebræis appellatur* Peccatum Originale, *hominum naturam ad malum agendum proclivem reddens. Ei præponitur articulus* ה, *ut* היצה״ר. *Altera vero abbreviatura exponitur per* יֵצֶר הַטּוֹב Concupiſcentia bona; *hoc eſt, voluntas ad bonum tendens. Legitur etiam ſine* ה *in medio, ut* יֵצֶר טוֹב.

יצ״ו *Abbreviatura. Idem ac* יִשְׁמְרֵהוּ צוּרוֹ וְגֹאֲלוֹ Cuſtodiat eum rupes ejus, & redemptor ejus. *Nomine* Rupis *intelligitur* Deus, *qui ſæpe* Rupes *vocatur, juxta illud* 2.Sam. 22. 32. Quis eſt Rupes, niſi Deus noſter? *Sic Pſal. 19. v. ultimo.* יְהוָה צוּרִי וְגֹאֲלִי Dominus rupes mea, & redemptor meus. *Cum affixo plurali uſurpatur de pluribus.* יִשְׁמְרֵם צוּרָם וְגֹאֲלָם Cuſtodiat illos rupes eorum, & redemptor eorum. *Hæc abbreviatura ſolet apponi nomini viventis. Nonnulli litteram* ו *exponunt per* וִיחַיֵּהוּ Et in vita conſervet eum.

יצ״ו יצ״ט. *Vide paulo ante.*

יצע, הִצִּיעַ Sternere, ſubſternere. הַצָּעָה Subſtratum, propoſitio, præfatio. הַצִּיעַ,

Subſtravit, ſuppoſuit, præmiſit quaſi fundamentum ſequentium.

יָצַר Fingere, formare. יֵצֶר Figmentum, cogitatio, voluntas, concupiſcentia. יֵצֶר טוֹב Voluntas bona, affectus bonus. יֵצֶר הָרַע Voluntas mala, *h. e.* concupiſcentia, malum originale, hominis proclivitas ad malum. יְצִירָה Creatio, formatio rerum. סֵפֶר יְצִירָה Liber creationis, *eſt liber celebris Cabbaliſticus.*

יק״ב *Abbreviatura. Idem ac* יִחוּד, קְדוּשָּׁה, בְּרָכָה, Unitas, Sanctitas, Benedictio.

יקנה״ז *Abbreviatura. Idem ac* יַיִן, קִדּוּשׁ, נֵר, הַבְדָּלָה, זְמַן, *Ea utuntur in libris Precum. Qualibet dictio precatiunculam deſignat.* יַיִן Vinum, *h. e.* Conſecratio vini. קִדּוּשׁ Sanctificatio, *quia Deus ſanctificavit Iſraelem.* נֵר Lucerna, *luminis veſpertini conſervatio.* הַבְדָּלָה Diſtinctio, *precula nocturna, quia Deus lucem a tenebris diſtinxit.* זְמַן Tempus ſolemne, *h. e. conſecratio Feſti ſolemnis.*

יקף חִקִּיף Ambire, cingere, circumdare. מַקַּף MaKKaph, *virgula Grammatica, duas, vel plures dictiones complectens, ut conjunctim uno accentu proferantur.* הַקָּפָה circulus, circuitus, ambitus.

יָקַר Pretioſum eſſe. *Item* pretioſus, carus, magni pretii, *cui opponitur* זֹל vile, vilis pretii. *Item* gravis: honoratus. יוֹקֶר Caritas annonæ, pretii gravitas.

יר״ *Abbreviatura. Idem ac* יְהִי רָצוֹן Sit voluntas. *Occurrit in libris Precum.*

יָרַד Deſcendere. יְרִיד Nundinæ, mercatus, forum; *quia omnes ad nundinas mercandi cauſa deſcendunt.* יְרִידָה Deſcenſus, declinatio, declivitas. *Sæpe valet idem ac* ſignificat.

יר״ה *Abbreviatura. Idem ac* יָרוּם הוֹדוֹ Exaltetur majeſtas ejus. *Adhibetur poſt nomen Regum, ac Principum adhuc viventium. Si ſermo autem ſit de Urbe, vel Regina* יָרוּם הוֹדָהּ.

ירה הוֹרָה Docuit. תּוֹרָה Doctrina, lex, verbum Divinum. תּוֹרִיִּי, תּוֹרָנִי Legalis, divinus. אִישׁ הַתּוֹרָנִי Vir Theologus, Legis divinæ peritus. רְאָיָה הַתּוֹרִיָּה Demonſtratio ex Lege, ſive Sacra Scriptura petita. הוֹרָאָה Significatum: lex. מוֹרֶה מָקוֹם Index loci, index libri, concordantia.

ירמ״ ירמ״א ירמיא״א *Abbreviatura. Idem ac* יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהֹוָה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי Sit voluntas coram te, o Domine Deus mi, & Deus patrum meorum. *Ita ſolent incipere Preces. Aliquando pro Affixo Pronomine* י *explicant & dicunt* נוּ noſter.

יָשַׁב Sedere: manere, habitare. מְיוּשָּׁב Locatus; paratus. בָּקִי וּמְיוּשָּׁב Exercitatus, & expeditus. הִתְיַשֵּׁב Diſpoſitum, conſtantem eſſe, acquieſcere. הִתְיַשְּׁבוּת Acquieſcentia, conſtantia animi, & mentis. שֶׁבֶת Seſſio. כּוֹכְבֵי שֶׁבֶת Stellæ ſeſſionis, *h. e.* fixæ. יְשִׁיבָה Seſſio, conſeſſus, *ſc.* diſcipulorum, ſchola, gymnaſium, academia. רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה Caput, rector Academiæ. יִשּׁוּב Orbis, terra habitabilis, & culta: tranquillitas, quies. יִשּׁוּב

Con-

Digitized by Google

בְּיִשּׁוּב הַדַּעַת Conſtantia mentis. בְּיִשּׁוּב הַדַּעַת Animo compoſito, & firmo.

יֵשׁ, יֶשְׁה Eſt, ſunt, eſſe, ens, eſſentia, *utriuſque numeri*. *Item* quod, quidam, quædam. בְּיֵשׁ סְפָרִים In quibuſdam libris. יֵשׁ מְפָרְשִׁים quidam interpretes. יֵשׁוּת Eſſentia, entitas, exiſtentia. חוּץ לְיֵשׁוּתוֹ Extra eſſentiam ejus. *Item* יֵשׁ וְאַיִן ens, & non ens. יֵשׁ *additis Pronominibus accommodatur etiam ſecundæ perſonæ.*

יש״ו. יש״ו *Abbreviatura. Idem ac* יִמַּח שְׁמוֹ Deleatur nomen ejus. *Hanc abbreviaturam, dicendique modum adhibent Hebræi maledicentes non ſolum ſuæ gentis ſceleſtis, ac facinoroſis hominibus, ſed etiam multo magis virus ſuum in Chriſtianos evomentes. In Jeſum Chriſtum præcipue impudentiſſime ea utuntur, ſignificantque per eam* יִמַּח שְׁמוֹ וְזִכְרוֹנוֹ *h. e.* deleatur nomen ejus, & memoria ejus. *Eum nempe numquam appellant* יֵשׁוּעַ *h. e.* Salvatorem, *ſed, eliſa littera* ע, יֵשׁוּ, Jeſsù, *malitioſe hac ratione ei blaſphemiam inurentes. Vidi ego non ſemel nummos adulterinos ab. Hebræis in contemptum Chriſti cuſos, in cujus altera parte ejuſdem effigies apparebat cum hac inſcriptione* יֵשׁוּ, *cujus ſignificationem ipſi, ſi interrogentur, occultant, inter ſe autem de ea verba facientes temere gloriantur, ſe Chriſtianis ex arbitrio imponere. Sed gratiæ maximæ Deo agantur, cujus beneficio Viri ii in Eccleſia tum præteritis temporibus extiterant, tum noſtris etiam exiſtunt, quorum induſtria, & ſcientia omnes in apricum ipſorum technæ, & inſidiæ prolatæ ſunt, prorſuſque detectæ. Non inficior fieri potuiſſe, ut apud veteres, præſertim Babylonios impuriore lingua utentes, & Apocopa paſſim gaudentes, manca, & mutila Nominis* יֵשׁוּ Jeſsù *pronunciatio in uſum deducta fuerit, quam noſtra Apoſtoli, & Evangeliſtæ per* Ἰησοῦς *expreſſerint; ex hoc tamen non evincitur, poſteriores Hebræos in odium Chriſti diras, & blaſphemias iſtas per Kabbalam ex litteris iſtis non excogitaſſe. Aliter enim ſentientibus, & Hebræos excuſantibus R. Eliam objicere poſſumus in ſuo Tisbì ſcribentem, Judæos, quia adduci non poſſunt, ut fateantur Jeſum fuiſſe Salvatorem, ideo nolle eum integro nomine* יֵשׁוּעַ *vocare, ſed* יֵשׁוּ, Jeſsù. *Quod ſi eos nomen hoc pronunciantes attente audias, animadvertes, non proferre* יֵשׁוּ Jeſsù, *ſed* יִשּׁוּ Iſsù *hoc pacto ad maledictionem, quam ſupra innuimus, propius accedentes. Itaque cum ego non multo abhinc tempore cum Judæo colloquerer, & pro re nata familiariter de hac* יש״ו *abbreviatura ſermonem injicerem, non ſolum confirmavit, & libere profeſſus eſt, hanc eſſe vulgo apud ipſos hujus nominis ſignificationem, ſed præterea addidit, eam etiam explicari per* יֵשׁוּ שֶׁקֶר וְתוֹעֵבָה *h. e.* Jeſus mendacium, & abominatio. *Quis hæc non exhorreſcat, gentemque perfidam jure non deteſtetur? Hæc tamen, & his ſimilia inter recutitos paſſim uſurpantur, Chriſtianis ipſis vel ignorantibus, vel tacentibus. Placet hic alia detegere in hoc Nomen ab Hebræis ex*

Kab-

Kabbala excogitata. Itaque in Sacris litteris Iſraelitæ ſæpe admonentur, ne אלהי נכר ſc. Deos alienos, vel Deum alienum colant, ac venerentur. Audi Hebræorum malitiam, & temeritatem. Quid eſt, inquiunt, אלהי נכר Deus alienus? Reſpondeat per ſpeciem numeralem Kabbalæ Gematriam dictam, eſſe ישו, cum litteræ אלהי נכר, & ישו, numerorum ratione habita, idem valeant, nimirum 316. Lege libellum Hebraice inſcriptum אבקת רוכל in fine, remque ita eſſe plane deprehendes. En arrogantem, quaſique dixerim, ſerpentinam malitiam. Alterum arcanum ex Kabbala deſumptum ad idem Jeſu nomen pertinens detectum jamdiu fuit ab Antonio Margarita, in ejuſque libro De Fide, & Religione Judæorum inſcripto legitur. Oratio quædam reperitur in libro precum Judaicarum incipiens עלינו h. e. Super nos. In hac precatione lacuna, & ſpatium quoddam vacuum ab Hebræis de induſtria relinquitur, quo admonentur pueri, ſimplicioreſque Hebræi, inibi aliquid deeſſe, quod olim in libris typis editis legebatur, poſtea Chriſtianorum metu omiſſum fuit. In antiquis exemplaribus hæc expreſſa erant, המשתחוים להבל וריק ומתפללים ללא יושיע h. e. Qui incurvantes ſe honorem exhibent vanitati, & adorant eum, qui non poterit ſervare. Generatim quidem hæc Idolis accommodantur, ſed Judæi temere in Jeſum contorquent, quem his titulis inſigniunt. Per Gematriam enim וריק litteræ valent 316. ſicuti nomen ישו. Illa verba in libris a Judæis calamo exarata conſpiciuntur. Sentiet vindicem nominis ſui Gens perfida, & contumax, ejuſque gloriam augere, & diſſeminare fruſtra conabitur, cum æternis Inferorum cruciatibus torquebitur.

יש״ע ישו עמה״ן Abbreviatura. Idem ac יבוא שלום ינוחו על משכבותם הולך נכחו Veniat pax, quieſcant in cubilibus ſuis, abeat in rectitudine ſua. Iſa. 57. 2. Hac ratione Hebræi de defunctis mentionem faciunt. Vide titulum libri אהל יעקב, qui eſt Commentarius in librum עקרים Fundamentorum, ſc. Fidei. Fundamenta Religionis Judaicæ continet, Chriſtianiſque in multis adverſatur. Compoſitus fuit a ר׳ יוסף אלבו R. Joſeph Albo Hiſpano Philoſopho divino dicto, qui floruit anno 1425. Bis liber hic editus eſt, apud Bombergum Venetiis 281. h. e. 1521. in 4. & Lublini in Polonia anno 357. h. e. Chriſti 1597. Præterea abbreviaturam ישו״ עמה״ן videbis in principio præfationis Bibliorum magnorum Venetorum, & in præfatione Maſoræ magnæ, ejuſdemque fine.

ישן Vetus. יושן, יושנה, ישנה Antiquitas, vetuſtas. Item ſtatus, & ſplendor antiquus.

ישר Rectum eſſe. Hithpah. יתישר Dirigi. מישור æquitas, rectitudo. אופן המישור Circulus æquitatis, Æquator, apud Aſtronomus. הישרה Rectificatio, aptatio, accommodatio, directio: probatio. ישרות idem.

י״ת Abbreviatura. Idem ac יונתן תרגם Jo-

Digitized by Google

Jonathan vertit. *De hoc Jonathane vide Diſputationem noſtram huic Lexico præmiſſam.*

ית״ וית״ *Abbreviatura. Idem ac* יִתְבָּרַךְ וְיִתְעַלֶּה Benedictum ſit, & exaltetur. *Subjicitur Dei nomini, quod ſemper ab Hebræis magna cum reverentia profertur. Sæpe præponitur* ש, *ut* שית״ quod, *vel* qui benedictus ſit, & exaltetur.

יתקק״ *Abbreviatura. Idem ac* יְשַׁעְיָהוּ תְּרֵי עָשָׂר, קִינוֹת, קֹהֶלֶת, Iſaias, Duodecim, *ſc.* Prophetæ minores, Threni, Eccleſiaſtes. *Hæc abbreviatura eſt ſignum Maſorethicum, quo docentur Lectores in quatuor iſtis Libris boni ominis cauſſa repetendum eſſe penultimum verſiculum, cum ultimus verſus minas triſtes complectatur. Quare ne Lectores triſtitia affecti diſcederent, voluerunt præcedentem verſum repeti, ut læta ejuſdem doctrina recreati in pia meditatione conquieſcerent.*

יַתּוּשׁ יתוש Muſca, culex. *Alii volunt eſſe vermem quemdam, qui in aquis naſcitur.*

INCIPIENTIA

A כ

כ *In numeris valens viginti modo eſt ſervilis, modo radicalis. Ejus figura duplex eſt,* כ *recurvum, &* ך *extenſum, quod in fine dictionis tantummodo uſurpatur, valetque in numeris quingenta. Hac littera* כ *Hebræi, & Chaldæi utuntur tum in principio, tum in fine dictionum. In principio quidem ſignificat* ſunt, quemadmodum, quodammodo: vere, plane. *Cum geminatur, indicat conditionem æqualem,* ſic, ita; *cum nominibus numerorum, menſuræ, & temporis conjuncta,* prope, circa, circiter: juxta, ſecundum. *Infinitivo adjuncta importat ſignificationem temporis præteriti,* poſtquam. *In fine autem eſt Pronomen affixum. Porro gaudet Scevà, aut Chirek ſequente alio Scevà, aut gutturalibus obſequitur; ſæpe abjicit articulum* ה, *& ſuſcipit ejus vocalem.*

כָּא, כָּה Hic, huc, illuc. הָכָא *Idem ſignificat. Inſeritur quandoque* ל, *ut* הַלְכָא, הָלְכָא huc; לְכָא huc: לְכָא וּלְכָא huc & illuc: מִכָּא hinc. Jud. 20. 42. *In eadem ſententia geminatum,* hinc inde. הַלְכָא וְהַלְכָא huc & illuc. Num. 21. 36. *in Jonathane.*

כְּאֵב Dolere, dolore affici. *Participium* כָּאֵב dolens, ægrotus. Job 14. 22. כָּאִיבָא dolore affectus. Pſal. 69. 30. *Plur. emphat.* כָּאֲבַיָּא infirmi. Ezech. 34. 4. *Proverbium apud Talmudiſtas* דְּכָאֵיב לֵיהּ בֵּיתָא אָזֵיל לְבֵי אַסְיָא *h. e.* Cui dolet dolor, adit domum Medici. *Videlicet, quicumque dolore, aut morbo afficitur, me-*

di-

dicum conſulere debet. Quilibet ad eum confugiat, unde adjumentum, & opem expectare poſſit. Sæpe apud Talmudiſtas pro א *in medio eſt* י *, ut etiam in Nomine.*

כֵּיבָא ، כֵּיב ، כְּאֵיבָא ، כְּאֵב Dolor, morbus, ægritudo, infirmitas: paſſio, affectio, perturbatio. Prov. 10. 10. & 15. 13. *Cum aff.* כְּאֵבִי dolor meus. Pſal. 39. 3. *Plur.* כְּאֵבִין dolores. Pſal. 32. 10. *Cum aff.* כֵּיבֵיהוֹן dolores ipſorum. Exod. 3. 7.

כָּאן ، כָּן Hic, huc: מִכָּן hinc. לְכָאן וּלְכָאן hinc inde.

כָּבֵד *Hebraice.* Grave eſſe, aggravari: honorari. *Aphel* אַכְבִּיד grave reddere, exaſperare. Prov. 17. 25. *In* פִּרְקֵי אָבוֹת *habetur cap.* 4. אֵיזֶהוּ מְכוּבָּד הַמְכַבֵּד אֶת הַבְּרִיּוֹת Quis eſt honore dignus? qui honorat alios.

כַּבְדָא ، כְּבַד Jecur, hepar, *ita dictum a gravitate.*

כְּבַל Ligare, conſtringere nervo, *aut* compede. *Pehil* כְּבִיל ligatus, compedibus vinctus. *Plur. fœm.* כְּבִילָן ligatæ. *In Targum.* Eccleſ. 12. 5.

כַּבְלֵי ، כַּבְלִין Compedes. Pſal. 149. 8.

כַּבֵּן *Pahel.* Tegere, obtegere, operire. Job 23. 9. ligare, circumligare.

כְּבֵנָא Tectus, circumligatus. Ezech. 27. 18.

כְּבוּן Circumligatus. *In Tractatu* שַׁבָּת *habetur:* רְחֵלוֹת יוֹצְאוֹת כְּבוּנוֹת *h. e.* Oves egrediuntur (*die Sabbati*) circumligatæ, *nimium cum panniculo circa corpus, ut lanam puram, nitidamque conſervent. Huc referri poſſunt illa Varronis.* Oves pellitæ propter lanæ bonitatem, ut ſunt Tarentinæ, & Altinates, pellibus integuntur, quo minus vel infici recte poſſit, vel lavari, ac parari.

כְּבִנְתָּא Carbaſa, pepla, ſindones, theriſtra. Iſa. 3. 23.

מַכְבֵּין Peplum muliebre, ſindon. 2. Sam. 17. 28. *Fœmin. apud Talmudiſtas* מַכְבֵּינָא מַכְבֵּינְתָא.

כבע, כּוֹבְעִין Tiaræ, mitræ, pilei, galeri, galeæ. Exod. 29. 8. Levit. 8. 13. *Eſt etiam carnis particula in collo galero ſimilis, in ſummitate fiſtulæ ſpiritus, ſive aſperæ arteriæ* vuola *dicta.*

כבר כְּבְרִיתָא ، כּוּבְרִיתָא Sulphur. Gen. 19. 14. Deut. 29. 22. *in Jonathane.*

כַּבְרִיתָא ، כְּבְרִיתָא Favus: Pſal. 19. 11. Prov. 16. 24.

תַּכְבְּרָא *Vide in* חכב.

כְּבַשׁ Subjicere, ſubigere, ſubjugare, domare. 2. Sam. 8. 11. vultum, oculos demittere, abſcondere, occultare, tegere. Exod. 3. 6. Levit. 20. 4. cingere, operire, obducere. Exod. 27. 17. Amos 6. 4. ſternere. *Pahel* כַּבֵּשׁ idem. Eſth. 1. 3. *Ithpehal* אִתְכַּבַּשׁ ſubjici, ſubigi, domari. Gen. 4. 5. Num. 32. 22. abſcondi, abſcondere ſe. Deut. 22. 1.

כְּבִישָׁא ، כִּבְשָׁא ، כַּבְשָׁא ، כְּבֵשׁ ، כְּבַשׁ Semita, via trita. *Plur.* כִּבְשִׁין ، כְּבִישִׁין *Emph.* כִּבְשַׁיָּא ſemitæ.

Sca-

כְּבַשׁ , כְּבִישׁ Scabellum , ſcabellum pedum, ſuppedaneum. Pſal. 110. 1. *Alia forma* בֵּיבַשׁ Iſa. 66. 1.

כֶּבֶשׁ , כְּבָשׁ Gradus : clivulus. 1. Reg. 7. 36.

כִּבּוּשׁ Subactio , obductio. 1. Reg. 29. *Plur.* כִּבּוּשִׁין faſciæ, cincturæ. Exod. 27. 10. *Item* canthi, *cinctura exterior rotæ*. 1. Reg. 7. 33.

כַּד Cum, qnando, poſtquam, poſteaquam: ac ſi, quaſi. *Legitur etiam interdum* כִּיד, *ut* Iſa. 51. 19.

כַּד Cadus, hydria. *Plur.* כַּדִּין cadi, hydriæ. Jud. 7. 16. 1. Reg. 18. 34.

כְּדַב *Pahel* כַּדֵּב Mentiri. Gen. 18. 25. negare. Levit. 5. 21. *Item* mendacem facere. Job 24. 25. *Ithpahel* אִתְכַּדַּב mendacem fieri, effici, inveniri. 2. Reg. 4. 16.

כַּדָּב , כַּדָּבָא *Mendax*. Prov. 19. 22. *Plur.* כַּדָּבִין , כַּדָּבַיָּא mendaces.

כִּדְבָא Mendacium. *Plur.* כִּדְבִין mendacia. Iſa. 57. 11.

כַּדִּיבָא Idem. *Plur.* כַּדִּיבִין mendacia. Iſa. 30. 9. Zach. 13. 4.

כַּדָּבוּתָא , כַּדִּיבוּתָא Idem. Prov. 30. 8. Pſal. 4. 3.

כַּדְבוּב , כַּדְבוּבָא Idem. Pſal. 62. 5. *Plur.* כַּדְבוּבִין mendacia. *Cum aff.* כַּדְבוּבַיִךְ mendacia tua. Job 11. 3.

כְּדוּ , כְּדוּ , כְּדוּן Jam, nunc. בָּתַר כְּדוּ cum, poſtquam : עַד כְּדוּן huc-uſque. Geneſ. 13. 7. מִן כְּדוּן abhinc, deinceps. Gen. 8. 22.

כדך בַּרְכְּרִיתָא , כַּרְכְּרָנָא *Lapidis pretioſi nomen. In Jonathane eſt* כַּרְכּוּדִין , *& in Targum ſecundo* Eſther 1. 2. *legitur* כַּרְכּוּתִין. *Cæterum* כַּרְכּוּר *videtur uſurpari pro urbe aliqua*, Numer. 34. 8. *in Jonathane*.

כדן , כּוּדַן , כּוּדְנָא , כּוּדַנְיָא Mulus. Pſal. 32. 9. *Fœm.* כּוּדַנְתָּא mula. 2. Sam. 18. 9. *Plur.* כּוּדַנְוָן mulæ, *& maſc.* כּוּדְנַיָּא muli, *&* כּוּדַנְיָיתָא Gen. 36. 24. *in Jonathane*.

כְּדוּן *Vide ſupra in* כדו.

כָּה Huc. *Idem ac* כָּא : עַד כָּה Huc-uſque. Dan. 7. 28.

כְּהָא , כְּהָה Caligare. Gen. 27. 1. 1. Sam. 3. 2. reprimere, coercere. 1. Sam. 3. 13. *Convenit cum* כָּאָה. *Aphel* אַכְהִי extinguere. Ezech. 32. 7. dolore afficere. Ezech. 13. 22. *Ithpehal* אִתְכְּהִי dolore affici. *Ibidem*.

כָּהוּתָא Rixa, lis, contentio, jurgium. Prov. 26. 21.

כְּהַל Poſſe. *Partic.* כָּהֵל potens. Dan. 2. 26. *Plur.* כָּהֲלִין potentes. Dan. 5. 8.

כְּהֵן , כָּהֲנָא Sacerdos. Gen. 41. 45. Iſa. 24. 2. *Plur.* כָּהֲנִין , כָּהֲנֵי Sacerdotes. Exod. 19. 6. *Emphat.* כָּהֲנַיָּא Sacerdotes. Lev. 6. 22. Joſ. 6. 8. *Quotieſcumque Sacerdotis nomen uſurpatur de Sacerdotibus Idolorum, Paraphraſtes transfert* כּוּמָר. *In duplicem autem claſſem a Rabbinis Sacerdotes dividuntur. Alius enim ab iis dicitur* כֹּהֵן גָּדוֹל Sacerdos Maximus,

 vel

vel Summus ; *alius* כֹּהֵן הֶדְיוֹט Sacerdos vulgaris, *ſive* communis. *Octo veſtibus ſacris induebatur* Sacerdos Summus ; Sacerdos *autem* vulgaris *quatuor tantummodo*, *videlicet* כְּתֹנֶת Tunica, מִכְנָסַיִם Femoralibus, מִצְנֶפֶת Cidari, & אַבְנֵט Cingulo, *ſeu* Baltheo ; *his addebat* Sacerdos Summus חֹשֶׁן Pectorale, אֵפוֹד Amictum, מְעִיל Pallium, & צִיץ Laminam, *quibus indutus per* אוּרִים וְהַתֻּמִּים Urim, & Tummim *Deum conſulebat*. *In* ויקרא רבא Vaichrà Rabbà, *h. e.* magno Commentario Levitici *legitur* וְלָמָּא נִקְרָא שְׁמוֹ כֹּהֵן גָּדוֹל *h. e.* & quare vocatur Sacerdos magnus? Quia magnus fuit in quinque rebus, *videlicet* בְּחָכְמָה בְּכֹחַ בְּנוֹי בְּעוֹשֶׁר וּבְשָׁנִים *h. e.* Sapientia, Poteſtate, Pulchritudine, Divitiis, & Annis. *Fœm.* כּוֹהֶנֶת Sacerdos fœmina, Sacerdotiſſa, *h. e.* filia Sacerdotis. *Plur.* כּוֹהֲנוֹת Sacerdotes fœminæ, filiæ Sacerdotales. *In Berachòt habetur*, *Urbem quamdam in terra Iſraelis fuiſſe* שהיו בה שמונים זוגות אחים כהנים נשואים לשמנים זוגות אחיות כהנות *h. e.* in qua fuerunt octoginta paria Sacerdotum fratrum, qui ducti fuerunt, *h. e.* nupſerunt octoginta ſororibus Sacerdotibus. *Fœm.* Sacerdos *forma Chaldaica dicitur* כָּהַנְתָּא.

Cæterum Sacerdotes in Lege veteri omnium primi fuerunt Nadab, Abiu, Eleazar, & Ithamar filii Aaronis; quorum duobus prioribus extinctis, quia ignem alienum Deo obtulerant, Eleazar, & Ithamar remanſerunt, ex quibus deinceps omnes Pontifices, & Sacerdotes originem traxere. Temporis progreſſu Eleazaris poſteri in ſexdecim familias, Ithamaris autem in octo diviſi ſunt, & a Davide in viginti quatuor claſſes diſtributi, ſingulisque claſſibus ejus nomen inditum, qui tunc illius familiæ princeps erat, quod illis manſit perpetuum. Nomina eorum, qui claſſibus nomen dederunt, habentur cap. 24. lib. 1. Paralipomenon. Porro, ne inter eos contentio de principatu oriretur, ſorti commiſſum, ut una vocaretur prima, altera ſecunda, & ſic deinceps. Quas vero nos claſſes Romanorum more dicimus, Vulgata modo vices, *modo turmas appellat, Græci autem* ἐφημερίας, *&* ἐφημερίδας, *Itaque ſingulæ claſſes erant rurſus diviſæ in ſeptem familias, ut familiarum numerus dies hebdomadis æquaret, & qualibet ſtato tempore a Sabbato initium ducens munere ſuo fungeretur. Animadvertendum tamen, in Feſtis ſolemnioribus plures Sacerdotes miniſtraſſe, ſi neceſſitas id poſtulaſſet. Ea autem hebdomade, qua familiæ miniſtrabant, non poterant barbam radere, rem habere cum uxore, & vinum bibere.*

כְּהֻנְּתָא, כְּהֻנָּא Sacerdotium. Exod. 29. 9. Num. 16. 10.

כְּהֻנּוֹת Idem. Exod. 40. 15.

כָּוָא, כָּוָה Uri, aduri. *Ithpahel Partic.* לָא מִתְכַּוִּין non comburuntur. Prov. 6. 24.

כְּוָאָה Uſtio, aduſtio. Levit. 13. 24.

כַּוָּא, כַּוָּה Feneſtra. Soph. 2. 14. *Plur.* כַּוִּין Ezech. 40. 16. כַּוַּיָּא Prov. 7. 6. & *fœm.* כַּוְּתָא, feneſtræ. Cant. 2. 9.

כּוּב, כּוּבִין, כּוּבַיָּא Spinæ. Gen. 3. 18. *Conſtr.* כּוּבֵי Jud. 8. 7.

כּוּן, כּוּזָא Poculum, hydria, urceus, urceolus. Eſth. 6. 11. *in Targum ſecundo*. *Eſt etiam* כון *vas miniſterii Sacerdotalis inſerviens decinerationi candelabri*. *In Tamìd* cap. 6. & 7.

כּוּת, כּוּתָא Lacerta. Levit. 11. 30.

כֹּחַ, כּוֹחָא Vis, vires, robur, facultas, virtus. *Sic* כֹּחַ הַתְּנוּעָה facultas movendi.

di. כּוֹחַ הַזָּן facultas alendi. כּוֹחַ הַמַּחֲזִיק vis retentrix. כּוֹחַ הַדּוֹחֶה vis expultrix. כּוֹחַ הַמַּנְהִיג facultas ἡγεμονικὴ gubernatrix. כּוֹחַ הַמְדַמֶּה facultas imaginatrix. כּוֹחַ הַמְּבַשֵּׁל vis concotrix. כּוֹחַ הַמְשַׁעֵר facultas divinandi, & conjiciendi. כּוֹחַ הַמּוֹשֵׁךְ vis attrattrix. כּוֹחַ הַמּוֹלִיד vis generandi ſibi ſimile. כּוֹחַ צְמִיחָה facultas vegetativa.

כּוּךְ, כּוּכָא Senium. Job 5. 26. *Item* fovea, ſpelunca, caverna. Job 30. 3. *Plur.* כּוּכַיָּא, כּוּכִין ſenectutes: cavernæ, ſpeluncæ. Cant. 8. 5.

כּוּל Metiri, dimetiri. Exod. 16. 18. Ruth 3. 16. *Ithpehal* אִתְכַּל, & אִתְכִּיל menſurari. Jerem. 33. 22.

כַּילָא Menſura, modius. Prov. 20. 10.

מְכִילְתָא, מְכִילָא Idem. Gen. 38. 26. *in Targum Hieroſolymitano. In Jonathane male legitur* מֵיכְלָא. *Plur.* מְכִילָן, מְכִילָת menſuræ. Ezech. 45. 10. Exod. 37. 16.

כִּילוֹת Utres, menſuræ. Jobi 38. 37.

מְכוֹלִין Menſuræ: cortinæ. 2. Reg. 23. 7.

כּוּן Aptare, parare, præparare, diſponere, dirigere. Job 11. 13. intendere, attendere, proponere ſibi: reſpicere, convertere ſe. *Ithpahel* אִתְכַּוַּן intentum eſſe, intendere. Num. 22. 23. arguere, accuſare. *Hinc per ſyncopam* וְאַכְוִינָא & reſpexerunt, verterunt ſe. 1. Sam. 6. 12. *quod prave in libris legitur. Ex Ithpehal* לָא יִתְכַּן non ſtabilietur. Pſal. 140. 12.

כֵּיוַן Rectus, rectum, firmum, verum, juſtum. Deut. 13. 14. *Plur.* כֵּיוְנִין, כֵּיוְנֵי recti. Geneſ. 42. 11. *Fœm.* כֵּיוְנָא, & כֵּיוַנְתָּא, *ſeu* כּוּנְתָא recta. *Plur.* כֵּיוְנָן rectæ.

כֵּיוָן Poſtquam, quandoquidem: ſimul ac, quamprimum, mox. *Vulgo poſt ſe habet* דְּ. Gen. 19. 14. Num. 21. 36.

כֵּן Sic, ita. Iſa. 51. 6. recte. *Aliquando ei inſeritur Jod.* הָכֵין ſimiliter: בְּכֵן tunc. Gen. 12. 6. propterea, idcirco. Amos 5. 11. הַבְכֵן idem. Pſal. 56. 10. מִבְּכֵן ex tunc. Iſa. 48. 5. בָּתַר כֵּן poſtea, tunc. Eſth. 4. 16. לְכֵן ideo, idcirco. וְלָכֵן ſecus, ſin minus, ſi non.

כִּיוּן Kijun, *nomen Idoli. Quidam volunt eſſe* Saturnum. Amos 5. 26. *Aliis* baſis, diſpoſitio.

כַּוַּנְתָא, כַּוָּנָא Intentio, propoſitum, attentio, ſtudium. Pſal. 7. 4.

כַּוָּנוּת Idem. Num. 35. 20. *in Jonathane.*

כַּנְתָא Baſis, ſtylobates. 1. Reg. 7. 27.

מְכוּנַת, מְכוֹנָא Habitatio, habitaculum, manſio. Jud. 5. 11.

כּוּס Arguere, increpare, reprehendere, corripere. Prov. 8. 9. *Idem ac* כסס.

כָּסָא, כָּס Poculum, ſcyphus, calix. Gen. 40. 11. Jer. 25. 15. *Plur.* כָּסִין pocula.

כּוּף Incurvare. Pſal. 57. 7. *Idem ac* כפף.

כֵּיפָא Depreſſio, humiliatio. Prov. 16. 26. *Vide etiam radicem* כיף.

כּוּר Corus, *genus menſuræ. Corus proprie fuit menſura aridorum. In* מִקְרָא *bis tantum de liquidis uſurpatum*

Digitized by Google

reperitur. 1. Reg. 5. v. 11. Ezech. 45. v. 14. *Viginti* Coros *olei puriſſimi ſingulis annis Hiram Regi Tyri Salomon legitur tribuiſſe lib. 1. Regum citato cap. 5. v. 11. Plur.* כּוֹרִין cori. 1. Reg. 5. 11. & *fœm.* כּוֹרָוָן cori. Num. 11. 31. *in Targum Hieroſolymitano*.

כַּוָּר Piſcis. *Plur. conſtr.* בַּוָּרֵי piſces. Job 41. 25.

כּוּרָא, כּוּרִיתָא Catinus, catinum, fornax *ad liquanda metalla, præcipue vero aurum & argentum*. 1. Reg. 8. 51.

כָּר Pulvinar, pulvinus. *Plur.* כָּרִין pulvinaria. Thren. 2. 21.

אַכְוַרְנְקֵי, כְּוַרְנְקֵי *Arbor umbroſa, ſub qua tempore æſtivo Reges recreabant ſe ejus umbram captantes*. Deut. 32. 50. *in Jonathane*.

כּוּשׁ *Nomen proprium viri, qui Æthiopum pater fuit. Item* Æthiopia. 2. Reg. 19. 9.

כּוּשִׁי, כּוּשָׁאֵי Æthiops. *Plur.* כּוּשִׁיִּים Æthiopes. *Fœm.* כּוּשַׁיְיתָא Æthiopiſſa. Numer. 12. 1. *in Jonathane*.

כְּוָת Sicut; *idem ac* כְּמוֹ *Semper habet adjuncta affixa. Sæpe adſciſcit* ד *ab initio, ut* לֵית דִּכְוָתֵהּ non eſt ſicut ille. Job 1. 8. כְּוָתָךְ ſicut te. Lev. 19. 18. כְּוָתָנָא ſicut nos. כְּוָתְכוֹן ſicut vos.

כּוּתָא *Reptilis immundi nomen*. Lev. 11. 28.

כְּזַב *Hebraice*. Mentiri. *Pahel* כַּזֵּב idem. Job 6. 28. Prov. 14. 5.

כּוֹזִיבָא Mendacium. *Hinc* בַּר כּוֹזִיבָא filius mendacii. *Hoc nomine appellatus fuit falſus quidam Meſſias, qui primum temere gloriatus eſt, ſe eſſe illam Stellam, de qua mentio* Numer. 24. v. 17. דָּרַךְ כּוֹכָב מִיַּעֲקֹב Proceſſit Stella ex Jacob, *ac propterea juſſit, ſe vocari* כּוֹכָב Stellam. *Ubi falſus deprehenſus eſt, occaſionemque præbuit internecioni multorum millium Judæorum, alio nomine vocatus fuit, nimirum* בַּר כּוֹזָב, *vel* בַּר כּוֹזִיבָא filius mendacii. *Ex Sanhedrin fol. 93. & 97. colligitur, eum ad duos annos cum dimidio regnum ſuum produxiſſe. Ejus ſedes fuit urbs* ביתר Bitter, *ubi eum obſedit, cepit, mortique tradidit Adrianus Imperator. Urbe capta, tam fœda clades Judæorum facta eſt, ut per integrum milliare ſanguis ad mare magnum fluxerit*. Gittin *fol.* 57. *Alii Auctores narrant, quadraginta cabos cerebrorum fractorum repertos fuiſſe ad lapidem unum; alii quadraginta* (סאה) *modios* Tephillin, *ſive* Phylacteriorum *ſucciſorum in capitibus interfectorum. Fuſius in* צמח דוד Tzemach David *de hoc falſo Meſſia ſcribitur*. בֶּן כּוֹזִיבָא *Ben Coſiba* cognominatus בר כוכבא *Bar Cocbbà* rebellavit contra Romanos, fecitque ſeipſum Meſſiam. Vocatus autem fuit בר כוכבא *Bar Cocbbà*, ideſt, *filius Stellæ*, ſive *Stella*, quod de ſe interpretaretur verſum illum *Proceſſit* כוכב *Stella ex Jacob* Num. 24. 17. Tantam fidem ſibi conciliavit, ut R. AKìva ipſemet, eo viſo, diceret palam, היינו מלוא משיחא *Videte, hic eſt ipſe Meſſias* (ut prolixe videre eſt in Echà rabsà, ad verſum, בלע יי Thren. 2. 2.) Tunc Judæi Bitterenſes unxerunt eum,

&

& elegerunt ipſum in Regem ſuper ſe, jugum Romanum abjicientes. Occiderunt ex Romanis, & Græcis, qui in Africa, innumerabiles inſtar arenæ maris. Similiter fecerunt Ægyptiis. Incolæ urbis Alexandrinæ etiam ex Romanis interfecerunt ultra bis centena millia. Qui in Cypria, occiderunt omnes plane gentes vicinas, ut ne ſuperſtes quidem remaneret. Tandem Trajanus Imperator miſit Adrianum, ſororis ſuæ filium, ducem exercitus contra ipſos, qui tantam cladem intulit, qualis neque tempore Nabuchodonoſor, neque tempore Titi audita fuit. Nam in תלמוד *Talmud* ſcriptum legitur, periiſſe in Bitter urbe quadringentas myriades Judæorum; alii dixerunt, quater mille myriades. *Hactenus Tzemach David. Liber* יוחשין Juchasln *addit, urbem Bitter captam fuiſſe poſt urbem Hieroſolymam dirutam, ſoloque æquatam anno* 52. *De hoc falſo Meſſia habentur nonnulla in* מאור עינים Meòr henàjim *fol.* 68. *In Talmudis Hieroſolymitani Tractatu* תענית Taanlt *fol.* 68. *&* *in* יוחשין Juchasln *fol.* 35. *&* *fol.* 142.

כזר אַכְזְרָאָה, אַכְזְרִי, אַכְזְרָא Crudelis, ferox, ſævus, atrox. Job 41. 1. *Plur.* אַכְזְרָאִין ſævi. Deut. 32. 33. *in OnKelo. In Targum autem Hieroſolymitano* אַכְזְרוּאֵי.

יַכְזְרָיָא Idem. Prov. 11. 17.

נַכְזְרָיוּתָא, נַכְזְרָיוּתָא Crudelitas. Prov. 12. 10. & 27. 4.

כחד *Ithpahel* אִתְכַּחַד Exſcindi, ſuccidi. Job 4. 7.

כחל Fucare, ſtibio pingere, *ut Hebraice.* 2. Reg. 9. 30. Jerem. 4. 30.

כַּחֲלָא Fucatum. *Plur. fœm.* כַּחֲלָן fucatæ, ſtibio pingentes ſe. Gen. 6. 2. *in Jonathane.*

כּוּחֲלָא Stibium, fucus. Eſth. 1. 3. *in Targum ſecundo. Eſt etiam marmoris ſpecies ſtibium colore referentis.*

כַּחֲלִי *Lapidis pretioſi nomen. Aliis* ſmaragdus, *aliis* carbunculus. Cant. 5. 14.

כחש *Hebraice.* Mentiri, mendacem fieri: emaciari. *Pehil* כְּחִישׁ macilentus. *Plur. fœm.* כְּחִישָׁתָא macilentæ. Gen. 41. 27. *in Jonathane.*

כְּחִישׁוּתָא, כְּחִישׁוּת, כַּחֲשׁ Macies. Eccleſ. 12. 5.

כיב, כֵּיבָא. *Vide in* כאב.

כיד. *Vide in* כד.

כים, כִּימָא, כִּימָה, כִּימְתָא Vergiliæ, Plejades, Hyades, Orion, Arcturus, Arctophylax, *ſignum cœleſte.* Job 9. 9. Amos 5. 8. *Aſtrologi volunt, Arcturum vocari Stellam in ſigno Bootæ, ſc. bubulci, ſigni cœleſtis, quod appellatur etiam Arctophylax, quia bubulcorum more plauſtrum ſequitur. Dextera manu quatuor Stellas geſtat numquam occidentes. A ruſticis dicitur Septentrio. Caudam majoris urſæ ſubſequitur, quæ ortu, & occaſu turbines, ac procellas excitat, ideoque urſa cauda vo-*

ca-

catur. Conſtant hæ Plejades, ſive Vergiliæ ſeptem Stellis, quarum tamen ſex tantummodo conſpiciuntur. Hinc Ovidius in Faſtis:

Plejades incipiunt numeros relevare paternos,

Quæ ſeptem dici, ſex tamen eſſe ſolent.

Super latus Tauri oriuntur, Verque denuntiant. Quare Vergiliæ appellantur, quaſi Veris vigiles.

כִּיס, כִּיסְתָא ,כִּיסָא Loculus, marſupium, crumena. Mich. 6. 11. Prov. 1. 14. *Plur.* כִּיסִין marſupia, crumenæ. *Apud Talmudiſtas* כִּיס הַמָּרָה ſacculus, veſcicula fellis. *Item* כִּיס matrix. *Multa habent Talmudici ad* כִּיס *pertinentia:* בשלשה דברים ארם ניכר בכיסו בכוסו בכעסו *h. e.* In tribus rebus homo cognoſcitur, in loculo ſuo, in poculo ſuo, & in ira ſua. *In Tractatu* עירוּבִין Erubhìn *fol.* 65. ג דברים קשין לגוף *Tria* gravia ſunt corpori: vulnus cordis durum eſt corpori: dolor viſcerum gravius, quam vulnus cordis, כיס קשה מכולן omnium autem moleſtiſſimum eſt defectus nummorum. *In* שבת Scabbàth *fol.* 105. *In* פסחים Peſachìm *autem legitur ſententia Proverbialis* שְׁרֵי כִּיסָךְ פְּתַח שַׂקָּךְ Aperi loculum tuum, deinde aperi ſaccum tuum. *Huic ſententiæ hujuſmodi ſignificatio ſubjecta eſt. Si frumentum, vel alia ſimilis merx venditur, accipienda primum pecunia ab emptoribus, & in loculum recondenda, poſtea ſaccus aperiendus, in quo frumentum eſt, & emptoribus dandum.*

כֵּיף, כֵּיפָא ׳ כֵּף Petra, lapis, ſaxum. Iſa. 32. 2. Prov. 17. 8. *Item* Petrus *nomen proprium. Item* ripa, littus. Gen. 22. 17. *Plur.* כֵּיפִין ,כֵּיפֵי כֵּיפַיָא lapides. Prov. 20. 15. 1. Reg. 19. 11.

כִּיר, כִּיוֹרָא Labrum, lavacrum, vas ad lavandum. Exod. 30. 18. lebes *ad coquendum* 1. Reg. 7. 40. *Judæis eſt* gutturnium. *Plur. emphat.* כִּיוֹרַיָא labra: lebetes. *Labrum ex ære conflatum erat, quod mulieres in oſtio Tabernaculi excubantes obtulerant. Specula enim, ad quæ formam curare ſolitæ, ſponſe, nulloque impellente, illi conficiendo dicarant. Hoc labro utebantur Sacerdotes ad manus, vel corpus abluendum. Ex parte ſuperiori aqua per tubos defluebat. Per hoc autem labrum dona Spiritus Sancti ſignificabantur, qui in Sacris litteris aquæ ſæpe comparatur, cœlituſque in Fideles plene, cumulateque beneficia ſolet conferre. Moyſes juſſus eſt hoc labrum æneum cum baſi ſua facere Exod. 30. 18. A priſcis Talmudicis labri forma ita deſcribitur.* בן קטין עשה שנים עשר דד לכיור כדי שיהיו שנים עשר אחיו הכהנים העוסקים בתמיד מקדשים ידיהם ורגליהם בבת אחת *h. e.* Ben Katìn (*fuit Sacerdos Summus*) fecit duodecim mammas labro, ut duodecim fratres ipſius Sacerdotes ſimul poſſent operam dare Sacrificio jugi offerendo, ſanctificantes (*h. e. aqua abluentes*) manus ſuas, & pedes ſuos momento uno. *In Tractatu* יומא Jomà *fol.* 25. *Folio autem* 37. *in* משנה *Miſnà ſubjicitur, labrum antea habuiſſe duas tantum mammas, videlicet epiſtomia, canales, ex quibus aqua defluebat. In Sebbachìm fol.* 20. *dicitur, eumdem Katìn duas rotas ædificandas juſſiſſe, quæ perennem ad ipſum aquam ex fonte attraherent, ne in labro corrumperetur, ac putreſceret.*

כִּיוֹרִין Aſſeres, tabulæ. Hag. 1. 4.

כֵּךְ, כַּכָּא Dens, *molaris proprie. Plur.* כַּכֵּי .כַּכִּין dentes. Pſal. 3. 8. Eccleſ.

cleſ. 12. 3. *& ſine Dagbes*, כַּכִּיּוֹ dentes e-
jus. Num. 21. 36. *in Jonathane*.

כַּךְ, כְּכָא Sic, ita. לְכַךְ Idcirco, ideo, propterea. לְכַךְ כֵּן Ideo. Pſal. 73. 6. עַל יְדֵי כַךְ Propterea. בֵּין כַּךְ וּבֵין כַּךְ Sive ſic, ſive ita, *h. e.* ſive hoc, ſive illo modo. לְפִיכַךְ Propterea, ideo. כָּל־כַּךְ Uſque adeo: tanto magis: tam, tantopere.

ככב כּוֹכָב, כּוֹכְבָא Stella: planeta: *per Synecdochen* Mercurius. Amos 5. 26. *Plur.* כּוֹכְבִין. *Emphat.* כּוֹכְבַיָּא ſtellæ. Iſa. 47. 13. planetæ. Eſth. 3. 7. *in Targum ſecundo*. *Conſtr.* כְּכוֹכְבֵי שְׁמַיָּא ſicut ſtellas Cœli, Gen. 22. 17. כּוֹכְבֵי צְפַר ſtellæ matutinæ. Job 38. 7. כּוֹכְבֵי לֶכֶת & חֲנְבוּכָה Stellæ ambulationis, erraticæ, Planetæ. כּוֹכְבֵי שַׁבָּת & גַּלְגַּל כּוֹכָב כּוֹכָבִים מְקַיְּמִים Stellæ fixæ. כּוֹכָב Stella Mercurii. *Nomina ſeptem Planetarum ſunt* לְבָנָה Luna, נוֹגַהּ Venus, כּוֹכָב Mercurius *per Synecdochen*, מַאְדִים Mars, חַמָּה Sol, צֶדֶק Jupiter, שַׁבְּתַי Saturnus.

כַּכַּר, כַּכְּרָא, כִּכְרָא Talentum. Exod. 25. 39. *Plur.* כִּכְרִין, & כַּכְּרִין talenta. 2. Reg. 5. 23. *Duo erant apud Hebræos talentorum genera, alterum ſacrum, alterum profanum, utrumque vel aureum, vel argenteum. Talentum ſacrum aureum valebat duodecies mille ducatis, profanum ſexies mille ducatis; talentum vero ſacrum argenteum continebat ter mille ſiclos ſacros, profanum ter mille ſiclos profanos.*

כְּלָא, כְּלָה Cohibere, inhibere, prohibere, coercere, continere, claudere, concludere, includere. Iſa. 35. 15. Pſal. 21. 3. Jerem. 32. 3. fidere, confidere, ſperare, anxie expectare. Pſal. 31. 7. & 91. 2. conſumi, deficere. *Pahel* כַּלֵּי abſumere, conſumere. Levit. 26. 16. *in Jonathane*. *Aphel* אַכְלֵי vocare, clamare. Iſa. 40. 3. tonare. Job 37. 4. *Ithpahal* אִתְכְּלֵי cohiberi, prohiberi: claudi. Geneſ. 8. 2. 1. Reg. 8. 35.

כִּלְאַי Diverſa genera, heterogenea. Levit. 19. 19. *in Jonathane*.

כְּלִיוּת Spes, expectatio. Pſal. 119. 116.

כָּלוֹ Conſumtio: ira fervens, fervor, excandeſcentia. Pſal. 59. 14.

כּוּלְתָא Idem. Gen. 27. 44. *in Targum Hieroſolymitano*.

כְּלִיתָא, כְּלֵיתָא Idem. *Cum aff.* בִּכְלֵיתֵיהּ in excandeſcentia ſua. Deut. 29. 22. *in Jonathane*.

כּוּלְיָא Teſticulus, *per metaphoram*. Levit. 21. 20. *in Targum Hieroſolymitano*.

כִּלְיָן, כָּלְיָן, כּוּלְיָן, כּוּלְיָן Renes. Jer. 11. 20. Pſal. 7. 10. *Conſtr.* כָּלְיַת Iſa. 34. 6. *Emphat.* כּוּלְיָתָא Levit. 9. 10.

כִּלְתָא, כִּילָא. *Vide in* כלל.

כַּלְב, כַּלְבָּא Canis. Exod. 11. 7. *Plur.* כַּלְבִין canes. Jer. 57. 10. *Emphat.* כַּלְבַיָּא canes. 1. Reg. 14. 11. כֶּלֶב שׁוֹטֶה Canis rabidus. *Canis rabidi morſus eſt fere incurabilis. In Tractatu* יוֹמָא Jomà *fol. 83. quinque ſigna traduntur, ex quibus conjicitur, canem rabidum eſſe.* פִּיו פָּתוּחַ רִירוֹ נוֹטֵף Os apertum, ſaliva ſtillans, aures fœtidæ, cauda ad femora reflexa, ambulatio ad latera viarum. *Nonnulli addunt,*

ita

Digitized by Google

ita eum allatrare, ut ejus vox vix audiatur. Proverbium in כדר עולם Seder Olàm *cap.* 25. מכלבא בישא גוריא טבא לא נפיק Ex cane malo bonus catulus non naſcitur, *h. e. ex malis parentibus fere bonus filius non oritur. Quemadmodum juxta illud Horatii Ode* 4. *lib.* 4.

Fortes creantur fortibus, & bonis:
Eſt in juvencis, eſt in equis patrum
Virtus; nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam.
Doctrina ſed vim promovet inſitam,
Rectique cultus pectora roborant,
Utcumque defecere mores,
Dedecorant bene nata culpæ.

כּוּלְבָּא Clava, ſecuris. *Plur.* כּוּלְבִּין כּוּלְבַיָּא, ſecures. Jud. 9. 48.

כלד כַּלִיר, כַּלִירָא Calix, poculum, ſcyphus. *Plur.* כַּלִירִין calices, ſcyphi. Exod. 25. 33.

כַּלְדִין Numer. 12. 7. *in Targum Hieroſolymitano* ריש לכילדין קוזטיטון דידי. *Locus corruptus eſt. Fortaſſe legendum* לְכוּלְהוֹן caput omnium comitatuum, *vel* principatuum meorum.

כלל Coronare. Cant. 3. 11. *Aphel* אַכְלֵל coronare, decorare, ornare. Pſal. 5. 13. & 8. 6. & 103. 4.

עַל כְּלִיל Penitus, omnino, prorſus. Prov. 5. 14.

כְּלִיל, כְּלִילָא Corona, corolla. Cant. 3. 1. Zach. 6. 11. *Plur.* כְּלִילָן coronæ. Job 31. 36.

כֹּל, כָּל, כּוּלָא, כֻּלָּא, כּוּלֵי Omnis, omne; totus, univerſus. Eccleſ. 10. 12. Eſth. 6. 1. totum, univerſum: omnes, omnia. Pſal. 3. 8. Eccleſ. 10. 3. *Utriuſque generis, & numeri, quemadmodum apud Hebræos. Apud Talmudicos in numero plurali uſurpatur etiam* כּוּלֵי. *Si adjungas ei negandi particulam,* לָא, לֵית, *eſt*, quidquam, ullum: nullum, nihil quidquam. 2. Sam. 12. 3. Exod. 20. 3.

כַּלָּא, כַּלְּתָא Sponſa, *ratione habita ſponſi*. Iſa. 61. 10. & 62. 5. nurus, *ratione habita ſoceri, aut ſocrus*. Mich. 7. 6. *Plur.* כַּלָּן ſponſæ. Deut. 34. 6. *in Jonathane*. nurus. *Cum affixo* וְכַלְּתְהָא & nurus ejus. Ruth 1. 6.

כִּילְתָא Thalamus. Exod. 2. 1. *in Jonathane*.

כלם Veteraſcere, inveteraſcere. Deut. 29. 4. *in Jonathane. Aphel* אַכְלִים ignominia, pudore afficere, confundere. 1. Sam. 20. 34. *Ithpeh.* אִתְכְּלַם Erubeſcere, rubore, pudore ſuffundi, ignominia affici. Geneſ. 2. 25. Num. 12. 14.

כְּלוּם Aliquid, ullum, quidquam. לֵית כְּלוּם פִּתְגָם nihil quidquam eſt. Eccleſ. 1. 9. *Sæpe ſine particula negandi ſignificat* num, an forte? Amos 2. 11. *in R. Salomone*.

כלן Pallium, toga, læna, *veſtis, quæ tunicæ injiciebatur*. Gen. 25. 25.

כִּלְנְסָא, כַּלְנְסָא, כִּלְנְכָא Vectis, pertica. 1. Reg. 6. 4. *Plur.* כְּלוּנְסִן vectes. Num. 35. 20. *in Jonathane. In Bibliis Venetis male ſcribitur per* כ.

Ex

Digitized by Google

כלף קְלָפֵי Ex adverſo, e regione, verſus, contra, adverſus. Job 24. 15. Eccleſ. 7. 10. Eſth. 5. 7. *in Venetis Bibliis.*

כְּמָא, כְּמָה Sicut, quemadmodum, quomodo. כְּמָתִי ſicut ego. כְּמָתֵהּ ſicut ille. *Vide in* מא, מה.

כְּמַן Abſcondere, recondere: latere, inſidiari, inſidias ſtruere. Exod. 21. 13. Prov. 7. 12. *Pahel* כַּמֵּן idem. *Ex Ithpehal Infinitivus* בְּאִתְכַּמּוֹנֵיהוֹן dum inſidias excogitant. Hoſ. 7. 6.

כְּמָנָא Inſidiæ. *Item* inſidiator. Jud. 16. 9. *Plur. conſtr.* בִּכְמָנֵי in inſidiis. Pſal. 10. 8.

כַּמּוֹנָא Cyminum. Iſa. 28. 27.

כמס כַּמְסָא *Vide in* כמס.

כמץ כּוּמְצָא Foſſa, fovea. Iſa. 24. 18. Jer. 48. 43.

כמר *Niphal* נִכְמַר Incaleſcere, caleſieri, æſtuare. Deut. 13. 18. *in Jonathane.* Pſal. 77. 10.

כּוּמְרָא, כּוּמָרָא Sacerdos, ſacrificulus; *gentilis ſc. & Idololatricus*, Monachus. Jud. 17. 5. *Plur.* כּוּמָרַיָּא, כּוּמְרִין Monachi, Sacerdotes. Jud. 18. 30. Gen. 47. 22. 2. Reg. 23. 5. *Fœm. ſing.* כּוּמָרִית Monacha, Monialis.

כּוּמָרָן Idem. *Plur.* כּוּמְרָנַיָּא Monachi. Gen. 39. 20. *in Jonathane.*

כְּנָה, כַּנֵּי Cognominavit, cognomine, *vel* titulo appellavit, titulis uſus eſt. Gen. 4. 26. *in Jonathane. Ithpehal* אִתְכַּנִּיאוּ cognominati ſunt. Iſa. 1. 4.

כִּנּוּי Cognomen, agnomen. Levit. 24. 15. *in Jonathane. Item* Epitheton; periphraſis; antiphraſis. *Apud Grammaticos* כִּנּוּי *eſt* pronomen. *Plur.* כִּנּוּיִים pronomina, affixa ec.

כְּנָוָא Collegium, ſocietas. Eſdræ 5. 6. *Plur. cum aff.* כְּנָוָתֵהּ ſocietates ejus, *ex forma Hebræa.* Eſdræ 4. 7.

כנם כְּנֵמָא Hujuſmodi, hunc in modum, in hanc ſententiam. Eſdræ 5. 4. 11. *Volunt nonnulli, derivari, atque adeo componi ex* כ ſicut, *& Talmudico* נֵימָא dicemus, *pro* נֹאמַר *Hebraico, idemque eſſe, ac* כְּנֹאמַר ſicut dicemus; *poſtea vero in naturam particulæ degeneraſſe,* *pro* omnino, prorſus, penitus.

כְּנַם Colligere, congregare, comportare. Eſth. 4. 16. *Item* iraſci, indignari. Eſth. 2. 21. *Pahel* כַּנֵּם idem. Pſal. 147. 2. *Ex Aphel Particip.* מַכְנֵם congregans. Pſal. 33. 7.

מִכְנְסִין Femoralia. Exod. 28. 42. Ezech. 44. 18. *Femoralia erant braccæ lineæ Sacerdotum femora, & pudenda a lumbis ad genua operientes. A parte anteriori clauſæ erant, & ſicuti hodiernæ virorum braccæ ad genua demiſſæ lumbis alligabantur.*

כנע *Ithpehal* אִתְכְּנַע Deprimere, demittere, abjicere, humiliari, humiliare ſe. 1. Reg. 21. 19. erubeſcere, pudere, pudore, rubore affici. Iſa. 50. 7.

אִתְכְּנָעוּת, אִתְכַּנְעוּ, אִתְכַּנְיָעוּ Depreſſio, humiliatio: pudor, ignominia, opprobrium. Mich. 2. 6. Ezech. 34. 29.

כְּנַעַן Chanaan: terra Chananæa.

כְּנַעֲנִיתָא Chananæa mulier.

כנף Colligere, congregare. Pſal. 41. 7. *Ithpehal Part.* מִתְכַּנְּפִין ſi congregarentur. Cant. 8. 7.

כַּנְפָא, כְּנַף Ala, ora, extremitas, fimbria. 1. Sam. 24. 5. *Plur.* כַּנְפֵי, כַּנְפִין oræ, fimbriæ. Ezech. 17. 3. Numer. 15. 38. כַּנְפַּת Num. 15. 38. *in Targum Hieroſolymitano*.

כנר כִּנָּרָא, כִּנּוֹרָא Cithara. Gen. 4. 21. *Plur.* כִּנָּרִין, כִּנָּרַיָּא citharæ. Pſal. 149. 3. Iſa. 16. 11.

כנש Colligere, congregare, congerere, comportare. Iſa. 24. 22. congregari, convenire. *Pahel* כַּנֵּשׁ Idem. Mich. 2. 12. *Aphel* אַכְנִישׁ idem. Ezech. 29. 23. *Ithpahel* אִתְכַּנַּשׁ congregari. Eſth. 9. 2. *Ithpehal* אִתְכְּנִישׁ idem. Joſ. 8. 16.

כִּנְשָׁא Collectio. Exod. 34. 22.

כְּנִישְׁתָּא, כְּנִישָׁא Synagoga, cœtus, congregatio. Geneſ. 1. 10. אַנְשֵׁי כְּנִשְׁתָּא רַבְּתָא viri Synagogæ magnæ. Cant. 7. 2. *nimirum Eſdras Sacerdos, Zorobabel, Jeſchua, Nehemias, Mardochæus, Bilſan, aliique. Conſtr.* כְּנִישַׁת. *Item* dies feriatus, cœtus ferians, feriæ. Amos 5. 21. Joel. 1. 14. *Plur.* כְּנִישָׁתָא, כְּנִישָׁן Synagogæ. Pſal. 48. 12.

כְּנִישׁוּת Collectio, congregatio. Gen. 10. 10. *in Jonathane*.

מִכְנַשׁ Idem. Jerem. 24. 22.

כּוּנְשְׁרָא Umbilicus. Prov. 3. 8. *Item* verticulum. Prov. 31. 19. *Alii legunt* כּוּשְׁרָא.

כנת כַּנְתָּא, כּוּנְתָּא Spelta, zea. *Apud Eliam* milium. *Hebraice* כֻּסֶּמֶת *Plur.* כּוּנְתִּין, כּוּנְתַּיָּא ſpeltæ. Exod. 9. 32.

כַּנְתָּא *Vide ſupra in* כון.

כס, כָּסָא. *Vide ſupra in* כוס.

כסא, כְּסָה, כְּסֵי Latere, occultum, abſconditum eſſe. Job 28. 21. 1. Sam. 3. 1. *Pahel* כַּסִּי Abſcondere, occultare, celare, tegere, obtegere, amicire, operire. Gen. 38. 15. *Ithpahel* אִתְכַּסָּא, & אִתְכַּסִּי operiri, celari, abſcondi: abſcondere ſe, tegi, obtegi, amiciri. Deut. 22. 3. Jon. 3. 6.

כְּסֵי, כַּסִּי Abditum, abſconditum, occultum. 1. Sam. 21. 2.

כּוּסְיָא Idem. Exod. 22. 8. *in Jonathane*.

כְּסוּתָא, כְּסוּת, כְּסוּ Veſtis, tegmen, operimentum, indumentum. Exod. 22. 9. Joſ. 9. 5. 1. Reg. 11. 29.

כְּסוּיִן Abſcondita, occulta, ſecreta. Job 11. 6.

כסבר כּוּסְבָּר Coriandrum. Exod. 16. 31. *in Jonathane*. *Apud Talmudiſtas* כּוּסְבָּר שֶׁל הָרִים coriandrum montium. כּוּסְבָּר וְכוּסְבָּר שָׂדֶה coriandrum, & coriandrum agreſte, ſylveſtre. כּוּסְבָּר שֶׁל גִּנָּה coriandrum hortenſe, *quod reliquis coriandris longe antecellit*.

כסח Amputare, ſuccidere, vindemiare. Lev. 25. 3. *Pahel* כַּסַּח idem. Job 24. 6.

כִּסְחִיתָא. *Vide in* סחא.

He-

כְּסַל *Hebraice*. Stulteſcere, ſtultum, ſtolidum fieri.

כְּסִילָא, כְּסִיל Stultus, ſtolidus. Pſal. 49. 11. *Item* Orion, *ſidus cæleſte*. Amos 5. 8. *Plur.* כְּסִילַיָּא, כְּסִילִין ſtulti.

כִּסְלִין Ilia. *Cum aff.* כִּסְלַי ilia mea. Pſal. 38. 8.

כִּסְלֵו Kisleu. *Eſt nomen menſis noni incipientis a novilunio noſtri* Novembris, *quo Orion oritur. De eo mentio fit* Neh. 1. 1. Zach. 7. 1. *Hujus menſis dies vigeſimus dicitur* dies ignis, *qui datus fuit Nehemia ſacrificante. Die vigeſimo quinto ejuſdem celebratum fuit Feſtum* חֲנֻכָּה dedicationis, *de quo vide pag.* 150. *Nonnullis placet, hunc menſem ita ab Hebrais appellatum fuiſſe ab ortu Orionis propter magnam Cœli inconſtantiam, & intemperiem, quæ ut plurimum hoc menſe eſſe ſolet.*

כְּסַן Arguere, diſceptare, increpare, reprehendere, corripere, caſtigare. Deut. 21. 18. Job 4. 3. *Pahel* כַּסֵּן idem. Deut. 4. 36. *Aphel* אַכְסֵן idem. Pſal. 18. 4. *Ex Ithpahel* וּמִתְכַּסַּן & increpatur. Job 33. 19.

מַכְסָן Correptor, reprehenſor. *Plur.* מַכְסְנִין correprores. *Conſtr.* מַכְסְנֵי Prov. 24. 25.

מַכְסְנוּתָא Increpatio, correptio, reprehenſio, diſceptatio, argumentum. Pſal. 50. 17. *Plur.* מַכְסְנְיָתָא reprehenſiones, argumenta. Pſal. 38. 15.

אַכְסְנָא, אַכְסָן Jugum textoris. 1. Sam. 17. 7. Jud. 16. 13.

כִּסְנִין Micæ, puncturæ: buccellata, ſpiræ, placentulæ: cruſtula. 1. Reg. 14. 3. *In more erat apud priſcos Hebræos, ut triticum & fabas cum uvis paſſis commixtas coquerent, illaque ſorberent. Hanc potionem virgini ſponſæ in nuptiis potandam præbebant, non tamen viduæ, ex quo qui nuptiis intererant, in cognitionem veniebant, utrum ſponſa virgo eſſet, an fœmina.*

ככס *Aphel* אַכֵּס Arguere, corripere, reprehendere, increpare. Prov. 19. 25. & 28. 23.

כְּסַף Erubeſcere, pudore, rubore ſuffundi, ignominia affici. Num. 12. 14. Pſal. 69. 7. *Ithpahel* אִתְכְּסִף confundi. Job 6. 20. Pſal. 69. 7. *Aphel* אַכְסִף pudefacere, pudore ſuffundere, ignominia afficere, confundere. Job 11. 3. Pſal. 44. 10.

כְּסוּפָא Ignominia, pudor. Geneſ. 3. 10. Job 20. 2.

כַּסְפָּא, כְּסַף Argentum, pecunia. Exod. 20. 23. Malach. 3. 3.

כסת כִּסְתָּא Pabulum. Geneſ. 24. 32. & 43. 23. *Hebraice* מִסְפּוֹא.

כְּעַן Jam, nunc: huc. מִכְּעַן Hinc, deinceps. 2. Sam. 3. 8. עַד כְּעַן hactenus.

כְּעַס Iraſci, indignari. Pſal. 112. 1 *in Bibliis Venetis*.

כְּעַר Fœdare, inquinare. *Partic. Pahel* אֲשַׁוִּינָךְ מְכַעֲרָא ponam te fœdatam. Nah. 3. 6.

כְּפַה Cogere, adigere. Prov. 21. 14. Eſth. 1. 22.

Digitized by Google

כְּפַל *Hebraice*. Duplicare, geminare. *Ithpehal* אִתְכְּפַל duplicari. Iſa. 38. 12. Ezech. 21. 19.

כְּפִיל Duplum. Cant. 8. 7.

כִּפְלָא, כְּפָלָא, כּוּפְלָא Duplum, duplicatio. Gen. 43. 12. Job 11. 6. & 41. 4.

כְּפַלְתָּא *Nomen proprium loci*. Gen. 23. 17. *Interdum* duplicitas: ſpelunca duplex.

כִּפְלָא, כַּפְלָא Locus tortuoſus. Iſa. 40. 4.

כִּפְלָא Ilia. Job 15. 27. *Plur.* כַּפְלֵי Levit. 3. 4. *in Jonathane*.

כְּפַן Eſurire. Gen. 41. 55. Pſal. 34. 11. *Aphel* אַכְפִּין eſurire fecit, *vel* ſivit. Deut. 8. 3.

כְּפֵין, כָּפַן Eſuriens, famelicus. Iſa. 29. 8. *Plur.* כָּפְנִין, כְּפֵנִין famelici. Pſal. 107. 36. *Fœm.* כְּפַנָא, & כְּפִינָא famelica. Pſal. 107. 9.

כַּפְנָא, כְּפַן Fames. Geneſ. 12. 10. *Plur.* כַּפְנִין Ruth 1. 1.

כפס כְּפִיס Later dimidius. *Plur.* כְּפִיסִין *in Bavâ Mezià fol.* 117. וְכַשׁוֹרִין סַגַלְגְלִין דִּכְסַף כְּפִיסָן עֲלָוֵי עַמּוּדֵי מַרְמָרִין Et trabes rotundæ poſitæ ſuper columnas marmoreas. Eſth. 1. 6. *Sic Hebræi interpretantur*. *Regia Biblia habent* רְפִיסָן ſtrata.

כְּפַף, כַּף Curvare, incurvare, flectere, inflectere, inclinare. Ezech. 17. 7. incurvari, incurvare ſe. *Pahel* כַּפֵּף idem. Ezech. 17. 6.

כָּפוּף Incurvatum, reflexum. *A Grammaticis litteræ quatuor* כנפצ *appellantur* אוֹתִיּוֹת כְּפוּפוֹת Litteræ curvæ, *ſive reflexæ, quia in fine vocum deorſum recta extenduntur hoc pacto* ץ, ף, ן, ך.

כְּפִיף Curvus, incurvus. Iſa. 58. 5. *Plur.* כְּפִיפִין curvi. Pſal. 146. 8. *Fœm.* כְּפִיפָא כְּפִיפָה incurvata. Eſth. 6. 11. *in Targum ſecundo*.

כַּפָּא, כַּף Curvatura, curvum, vola manus. *Plur.* כַּפַּיָא curvaturæ. Pſal. 98. 8. *Præterea eſt idem, ac* כֵּיף ripa, littus. *Plur.* כֵּפוֹהִי ripæ ejus. Joſ. 3. 15.

כִּיפָא Fornix: cippus. *Plur.* כִּיפִין fornices, rami incurvati. Eſth. 1. 5. *in Targum ſecundo*. *Conſtr.* כֵּפֵי גִירָךְ ſpicula ſagittarum tuarum, *ut reddunt Regia*. *Juxta alios*, validæ ſagittæ tuæ.

כְּפַר Negare, abnegare. Gen. 25. 29. Pſal. 12. 5. *Pahel* כַּפַּר idem. Lev. 19. 11. *Item* placare, expiare. Num. 8. 21. *Item* abſtergere. Prov. 30. 20. *Ithpahel* אִתְכַּפַּר expiari. Exod. 29. 33.

כִּפּוּר, כִּפּוּרָא Expiatio. *Plur.* כִּפּוּרִין, כִּפּוּרַיָא, expiationes. Exod. 30. 10. *Ex Lege Divina Feſtum Expiationis præcipitur die decimo menſis* תִּשְׁרִי Tisri, *h. e.* Septembris. Levit. 23. 27. בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה יוֹם הַכִּפֻּרִים הוּא מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם *h. e. juxta Vulgatam*. Decimo die menſis hujus ſeptimi dies Expiationum erit celeberrimus, affligetiſque animas veſtras. *Ut autem accurate Legis mandato Hebræi ſatisfaciant, non ſolum illo die, ſed etiam multis præcedentibus corpus affligunt, pravoſque animi motus in officio continentes recta ratio-*

nis

Digitized by Google

nis imperio ſubjiciunt. Hunc diem jejunii appellatum a Jeremia legimus c. 36. v. 6. וּבָאתָ אַתָּה וְקָרָאתָ בַמְּגִלָּה אֲשֶׁר כָּתַבְתָּ מִפִּי אֶת־דִּבְרֵי יְהוָה בְּאָזְנֵי הָעָם בֵּית יְהוָה בְּיוֹם צוֹם *b. e.* Ingredere ergo tu, & lege de volumine, in quo ſcripſiſti ex ore meo, verba Domini, audiente populo in domo Domini, in die jejunii. *Quare Joſephus libro ſexto de bello Judaico refert, in more fuiſſe poſitum, ut Judæi omnes die Expiationis jejunarent. Ex Sacra Scriptura colligitur, hoc Feſtum inſtitutum fuiſſe, ut Iſraelitarum peccata per pœnitentiam corporiſque voluntariam afflictionem delerentur. Judæi præterea addunt, a Deo hoc Feſtum præceptum fuiſſe, ut in memoriam revocarent, admodum benigne a Deo majoribus ſuis Idololatriæ peccatum fuiſſe condonatum, quo vitulum aureum conflarant, honoremque ei, & cultum impie præſtiterant. Hodie a die primo menſis Septembris uſque ad decimum ſingulis diebus mane peccata ſua ter Judæi confitentur, jejunant, & in Synagogis morantes diu orant. Die nono ſummo mane in Synagogam ſe conferunt, unde poſt multas preces domum revertentes ſinguli viri gallum gallinaceum, vel, ſi deſit, anſerem, aut pullum turturis, fœminæ gallinam, prægnantes vero gallum, & gallinam occidunt, atque hoc pacto omnia peccata a Deo facile condonari ſibi falſo perſuadent. Id tamen fere apud omnes Judæos hodie exolevit. Poſtea in Cœmeterium proficiſcuntur, ibique orantes egenorum indigentiæ ſuccurrunt; circa meridiem aqua frigida ſe lavant, mutuamque offenſionum veniam magis pii, & probi inter ſe deprecantur. Quod ſi contumelia affectus mortem oppetiit, qui injuriam intulit, mortui ſepulcro adito, ad veniam impetrandam hæc profert*: peccavi in Deum Iſraelis, & in N. N. qui hic ſitus eſt. *Subuculam ad talos demiſſam induunt, ſuper inductis veſtibus præſtantibus, idque eo conſilio efficiunt, ut ſignificent, ſe die poſtero ab omnium peccatorum labe immunes futuros. Die vero decimo albis veſtibus induti, neque oleo, neque aqua odorifera delibuti ſine calceis coriaceis a ſummo mane ſtantes, ac jejuni uſque ad Solis occaſum pſallunt, Deumque ſibi propitium precantur, tubarumque clangore Feſto finem imponunt. Vetitum hiſce diebus quemquam excommunicare, vel in jus vocare, atque adeo die Expiationis permiſſum anathemate percuſſis cum cæteris in Synagoga publicas preces effundere. Hoc die inter duos hircos ſorte jacta, alter Deo mactabatur, altero cum peccatis totius populi in deſertum protruſo. De ſignificatione ritus hirci Emiſſarii in Lege veteri vide Quæſtionem* 18. *ex noſtris Quæſtionibus typis Seminarii Patavini editis anno* 1725. *Olim Pontifex Maximus ſacris veſtibus indutus Sanctum Sanctorum ingrediebatur, multaque Sacrificia offerebat. Pronuntiabat nomen* יהוה *juxta litteras, ex quibus conſtabat, totique populo eo benedicebat, quod nomen ultimo a Simeone juſto prolatum eſt,*

Digitized by Google

ac propterea poſt eum ejus vera pronuntiatio periit. Quater autem die Expiationis Pontifex Maximus in Sanctum Sanctorum introibat, qui ingreſſus in eumdem locum aliis anni temporibus illi erat interdictus. Prima vice *in illud ingrediebatur, mactato prius ſuo juvenco, ejuſque ſanguine Sacerdoti tradito, ne concreſceret, cum prunis ab altari exteriori deſumptis, vaſique aureo* המחתה *impoſitis, cum quo aliud vaſculum aureum* הכף *ſuffitus eodem inferebat. Collocato autem vaſe* המחתה *inter vectes Arcæ, vel tempore Templi ſecundi ſuper* lapidem fundationis *dictum, ſuffitum adolebat, & exibat.* Vice altera *Sanctum Sanctorum intrabat ſecum juvenci ſui ſanguinem ferens, ut ſe expiaret, antequam pro populo preces effunderet, & ipſe medius inter vectes arcæ ſanguinem digito ſpargebat ſemel ſurſum ſupra operculum, ſepties deorſum, ſanguiniſque vaſculum in Sancto Sanctorum relinquebat.* Tertia vice *introibat cum ſanguine unius hirci ex duobus piacularibus, quorum alter, ex cujus ſanguine in Sanctum inferebat, erat* לשם Deo *deſignatus, alter* לעזאזל Azazel *cum peccatis totius populi in deſertum abigendus. Ex hirci autem ſanguine octies in Sanctum Sanctorum ſpargebat. Deinde in Sanctum revertens prius ſanguinem juvenci contra velum octies effundebat, totidemque vicibus hirci ſanguinem. Demum hirci, juvencique ſanguine permixto, ex eodem ad cornua altaris interioris effundebat, & ad ſuperficiem altaris ſupernam ſepties ad latus meridianum, quodque ſupererat ex ſanguine, ad baſim altaris exterioris projiciebat. Quibus peractis, manus hirco Emiſſario imponebat, &, ſuper eodem confeſſione edita, eum peccatis totius populi in deſertum protrudebat. Expectabat autem donec eodem perveniſſet, (quod Judæos intellexiſſe ex lingua coccinea in Templo Rabbini tradunt,) tuncque in atrio mulierum nonnulla ex Sacris litteris ritui huic accommodata populo prælegebat. Tandem* quarta vice *ingrediebatur in Sanctum Sanctorum ad auferendum thuribulum.*

כַּפּוּרְתָּא Propitiatorium, expiatorium. Exod. 25. 17.

כּוּפְרָא Pix. Geneſ. 6. 14.

כְּפוּרָא Pruina. Exod. 16. 14.

כְּפוּרִין Cypri, arbores odoriferæ. *Quibuſdam eſt* camphora. Cant. 4. 13. *Aruch* Gariophyllum *exponit.*

כַּפְרָנִין Villæ, pagi, vici. Jud. 10. 4. *Emph.* כַּפְרָנַיָּא & כַּפְּרוּנַיָּא. Eſth. 9. 19. *in Targum ſecundo.*

כְּפַת Ligare, vincire, conſtringere. Num. 17. 8. *Pahel* כַּפֵּת idem. Dan. 3. 20. & 23.

כִּיפְתָּא Vinculum, compes, manica. Jerem. 20. 2.

כְּרָא, כְּרָה Fodere, effodere, perfodere. Gen. 26. 25. *Ithpehal* אִתְכְּרִי fodi, perfodi, transfodi. Pſal. 94. 13. וְלָא אִכְנָהֵית & non dolui. Prov. 23. 35.

כַּרְיָא, כַּרְיֵה Brevis, abbreviatus, præceps. Prov. 14. 17. *Item* foſſio, foſſa, puteus. בֵּית כַּרְיָא Domus foſſæ, latrina, *aut* do-

domus, quæ in foſſam caſura eſt. *Guido animadvertit* בית כריא *idem eſſe, ac* בית גליא domum patentem. *Ut plane intelligatur, quid iſtis dicendi modis Rabbini ſignificare velint, res altius repetenda. De Idolis, & Idololatria hoc extat præceptum Deut.* 7. 26. Deteſtando deteſtaberis eam, & abominando abominaberis eam, quia anathema eſt. *Sic Deut.* 12. 3. Perdetis nomen eorum de loco iſto, *hoc eſt, Idolorum, quæ Chananæi colebant. Hinc R. Bechai fol.* 198. למדך הַכתוב שחייב האדם לשקץ עז להזכירה בלשון גנאי אם היה שמה בית גליא שהוא לשון גובה קורין, אותו בית כריא שהוא לשון עומק וכו *h. e.* Docet te Scriptura hæc, quod tenetur homo deteſtari Idola, nominando ea ignominioſe: ut, ſi fuerit nomen Eccleſiæ alicujus בית גליא *Domus excelſa*, nominent eam בית כריא *Domum humilem*. Nam כריא, *id eſt, foſſa* denotat locum profundum, & humilem. *Alii exponunt* בית כריא Domum porcorum, *quaſi* כריא *derivetur ex Græco* χοῖρος. *Ex his, & aliis multis liquido colligitur, Judæos de Chriſtianorum Eccleſiis, Feſtis, & Sanctis blaſpheme, & peſſime loqui. Sic temere vocant* Eccleſiam, *quæ Hebraice dicitur* בֵּית הַתְּפִלָּה Domus precationis, הַטִּפְלָה, *vel* בֵּית הַטִּפְלָה, Domum ſtultitiæ, *aut* fatuitatis, *vel* בֵּית הַתֹּרְפָּה Domum turpitudinis; diem Dominicum בֵּית אֵידָם diem calamitatis ipſorum; מְרִים Mariam *Chriſti matrem* חֲרָיָא excrementum, ſterquilinium; Sanctos *Hebraice dictos* קְדֹשִׁים *appellant* קְדֵשִׁים cinædos, Sanctaſque קְדֵשׁוֹת ſcorta, *multaque alia Chriſtianorum, Sanctorumque nomina impie pervertunt, quæ ſatius eſt omittere, quam iis in memoriam revocandis piiſſimas, honeſtiſſimaſque aures offendere.*

כּוּרְהָנָא Morbus, infirmitas. כּוּרְהָנֵהּ infirmitas ejus. Prov. 18. 14.

וּמְנַטְּלִין בִּבְרָיוּתֵיהּ : בַּרְיוּתָא Num. 24. 6. *in Targum Hieroſolymitano. Locus pravus, & corruptus.*

כַּרְוָן *Vide in* כור.

כרב

כְּרוּב Milliare. Gen. 35. 16. *Per* כְּרוּב 2. Reg. 5. 19. *milliare parvum intelligitur. Hinc alii exponunt* jugerum, *alii* ſtadium, *alii* ſpatium exiguum.

כְּרוּבָא Cherubinus. *Plur.* כְּרוּבִין. *Emphat.* כְּרוּבַיָּא Cherubini. Exod. 25.

כְּרוּכַת Clitellæ, ephippia equorum. *Aliis* phaleræ. Zach. 14. 20.

כַּרְבְּלָה Paludamentum: tegumentum. Dan. 3. 21.

כרג

כְּרָגָא, כַּרְגָּא Tributum, cenſus capitalis. Eſth. 10. 1. Thren. 1. 1.

כרד

כַּרְדּוּטָא Pallium, amiculum: chiridota, 2. Sam. 6. 14. *Plur.* כַּרְדּוּטִין pallia. 2. Sam. 13. 18. *Vocabulum hoc videtur eſſe Græcum,* χειριδωτὸς tunica χειρίδας *habens, videlicet* manicas, *h. e.* tunica cum manicis. *Hinc A. Gellius lib.* 7. cap. 12. Tunicis uti virum prolixis ultra brachia, & uſque in primores manus, ac prope in digitos, Romæ, atque omni in Latio indecorum fuit; eas tunicas Græco vocabulo noſtri χειριδωτοὺς appellaverunt, fœminiſque ſolis veſtem longe lateque diffuſam decoram exiſtimaverunt, ad ulnas, cruraque adverſus

ſus oculos protegenda. Viri autem Romani primo quidem ſine tunicis, toga ſola amicti fuerunt. Poſtea ſubſtrictas, & breves tunicas citra humerum deſinentes habebant; quod genus Græci dicunt ἐξωμίδας. P. Africanus Pauli filius, vir omnibus bonis artibus, atque omni virtute præditus P. Sul. Gallo homini delicato inter pleraque alia, quæ objectabat, id quoque probro dedit, quod tunicis uteretur manus totas operientibus. Verba ſunt hæc Scipionis. *Nam qui quotidie unguentatus adverſus ſpeculum ornetur, cujus ſupercilia raduntur, qui barba avulſa, fœminibuſque ſubvulſis ambulet, qui in conviviis adoleſcentulus cum amatore, cum Chirodota tunica inferior accubuerit, qui non modo vinoſus, ſed viroſus quoque ſit, eum ne quiſquam dubitet, quin idem fecerit, quod cinædi facere ſolent?* Virgilius quoque tunicas hujuſcemodi quaſi fœmineas, & probroſas criminatur.

Et tunicæ manicas, & habent redimicula mitræ.

Q. quoque Ennius Charthaginienſium tunicatam juventutem non videtur ſine probro dixiſſe.

כַּרְדִּיטִין, כַּרְדוּטִין Placentæ, liba. Jer. 7. 18. & 44. 19.

כרז *Aphel* אַכְרֵז & אַכְרֵיז Clamare, proclamare, promulgare: prædicare, concionari. Zach. 6. 8. Jon. 3. 7. Prov. 1. 21.

כָּרוֹזָא, כָּרוֹז Præco: concionator. Exod. 36. 6. Dan. 3. 4.

כַּרְזוּבָא Grando major. Pſal. 78. 47.

כַּרְזְבָא *Species locuſtæ*, cicada, *vel* cantharus. Lev. 11. 22. *in Jonathane*.

כרח Cogere, urgere aliquem.

כַּרְחָא Vis, coactio: neceſſitas. בְּעַל כּוּרְחָךְ per coactionem tui, *ſc.* te invito. בְּעַל כָּרְחֵיהּ invito illo. בְּעַל כָּרְחָם invitis illis. *Plur.* עַל כָּרְחִין Per coactiones, coacte, neceſſario.

כְּרַךְ Involvere, obvolvere, convolvere, complicare, operire, cooperire, tegere. 2. Sam. 19. 4. munire. Jerem. 51. 53. alligare, annectere. Prov. 6. 21. *Ithpehal* אִתְכְּרֵךְ involvi. *Pahel* כָּרֵךְ operire, cooperire, tegere, obvolvere, involvere: circumire, verti, converti. 1. Sam. 21. 9. Prov. 26. 14.

כּוֹרֵךְ Corèch, *h. e.* involvit, *eſt vox a Rabbinis in ritibus cœnæ Paſchalis adhibita, qua ſignificatur, a Patrefamilias tertiam placentam ſub placenta dimidiata repoſitam extrahendam eſſe, particulam ex ea eſſe infringendam, & folio lactucæ non madido obvolutam ſine benedictione manducandam, convivisque porrigendam* זכר למקדש in memoriam Sanctuarii כהלל דאמר על מצות ומרורים יאכלוהו quemadmodum faciebat Hillel (הזקן Senior) qui dicebat: cum azymis, & herbis amaris comedent eam. *Licet autem Rambàm velit, placentam Embammati eſſe admovendam, apud Italos tamen in menſa Paſchali id exolevit.*

כְּרִיכָא, כְּרִיךְ Convolutus, involutus. 2. Sam. 19. 4. munitus. Joſ. 10. 20. *Plur.* כְּרִיכִין involuti. *Fœm.* כְּרִיכְתָּא munita. Iſa. 36. 1. *Plur.* כְּרִיכָן munitæ. Joſ. 10. 20.

כְּרַכָּא, כְּרַךְ Munitio, arx, urbs munita. Jer. 51. 25. *Plur.* כְּרַכִּין, כְּרַכַּיָּא arces. Num. 13. 19.

כַּרְכּוֹם Idem. *Plur.* כַּרְכּוֹמִין munitiones. Deut. 20. 20. *in OnKeloſo*.

כּוּרְכְּיָא Grus. Jerem. 8. 7.

תַּכְרִיךְ Involucrum, operimentum, tegu-

gumentum, chlamys, ſtola, pallium. Eſth. 8. 15. veſtimentum, involucrum, quo mortui involvuntur. *Plur.* תַּכְרִיכִין pallia. Ezech. 27. 16.

כַּרְכוּמָא, כַּרְכּוּמָא Æs, chalybs. Pſal. 18. 35. Job 20. 24.

כַּרְכְּמִישָׁא Plumbum. Num. 31. 32. *in Jonathane.*

כַּרְכּוּשְׁתָא Muſtela. *In Bibliis Venetis* Levit. 11. 29. *legitur* בִּרְכּוּשְׁתָא, *ſed male.*

כֶּרֶם, כַּרְמָא Vinea. Exod. 22. 5. Deuter. 20. 6. *Plur.* כַּרְמִין, כַּרְמַיָא vineæ. Deut. 6. 11. Job 24. 18. *Cum aff.* כַּרְמֵיהוֹן vineas ſuas. Judic. 9. 27.

כְּרוּם־יַמָּא *Nomen lapidis pretioſi*, beryllus thalaſſius, *ſive* marinus. *Septuaginta reddunt* chryſolithum. Exod. 28. 20.

אֻכְרוּם, אִכְרוּם Fuligo. Nah. 2. 10. Joel. 2. 6.

כּוּרְמִיזָא, כּוּרְמִיזָא Fuſtis, baculus, ſcipio. Iſa. 58. 4. *Proverbium* לחכימא ברמיזא ולשטיא בכרמיזא *h. e.* Sapientem nutu (*h. e. verbis*), & ſtultum fuſte (*h. e. verberibus*) corrige.

כְּרַן Ille ipſe, hic ipſe, ipſemet. Gen. 7. 13. Levit. 23. 14.

כרס, כְּרֵיסָא Venter, uterus. Numer. 5. 22. *Apud Rabbinos* כְּרֵס גְּדוֹלָה venter magnus. כְּרֵס הַפְּנִימִית venter interior. *In Talmudis Tractatu* בְּרָכוֹת Berachòt *fol.* 32. *extat proverbium* מְלֵי כְרֵסָה כָּל־זִנֵי בִישֵׁי Plenus venter omne genus malorum eſt. *Græci dicunt* τίκτει κόρος ὕβριν. Satietas parit ferociam. *Sic Hoſea* 13. 6. Juxta paſcua ſua adimpleti ſunt, & ſaturati ſunt, & levaverunt cor ſuum, & obliti ſunt mei. *Sic etiam apud Talmudiſtas in eodem loco* בְּרָכוֹת Berachòt. אין הארי נוהם מתוך קופה של תבן אלא מתוך קופה של בשר Leo non rugit (*h. e. ferox evadit, exultat*) propter arcam plenam fœno, ſed propter arcam plenam carne. *Etenim non fœno, ſed carne ſaturatur, fitque ferocior. Legitur etiam aliquando* כּוּרְסֵיה, *ſed ab Elia rejicitur.*

כָּרְסְיָא, כּוּרְסֵי, כָּרְסֵי, כּוּרְסְיָא. Thronus, ſolium, cathedra. Deut. 17. 18. 1. Reg. 10. 19. *Plur.* כָּרְסָוָן, כּוּרְסְוָתָא, כּוּרְסָוָן throni, ſolia, cathedræ. Pſal. 122. 5. Dan. 7. 9.

כְּרוּסְפְּדָא Ora, fimbria. Num. 15. 38. *Græce* κράσπεδον. *Plur.* כְּרוּסְפְּדִין oræ, fimbriæ. Num. 15. 38.

כְּרַע Flectere, inflectere, incurvare ſe, procumbere in genua. Gen. 24. 26. *Aphel* אַכְרַע incurvare fecit, proſtravit, depreſſit. Judic. 11. 35.

כְּרַע, כַּרְעָא Genu, crus: pes lecti, ſellæ, ſolii. *Plur.* כַּרְעִין, כַּרְעַיָא genua, crura: pedes lecti. Amos 3. 12. Levit. 8. 21.

כרף כַּרְפַּס, כַּרְפְּסָא, כַּרְפְּכָא Carbaſus, carbaſinum. Eſth. 1. 6. & 8. 15.

כַּרְפַּס Carpàs. *Hæc vox in ritibus cœnæ Paſchalis* Apium, *ſive* Petroſelinum *ſignificat. Paterfamilias enim ſtans parvam Petroſelini partem in manus ſumens benedicit his verbis* ברוך אתה יהוה בורא פרי

הארץ ומ׳ Benedictus tu Dominė creans fructum terræ &c. *ex quo cæteri deinceps capientes in acetum intingunt. Vocatur etiam hic tertius cœnæ ritus* יָרָק Jaràch.

כרק כַּרְקוֹם , כַּרְקוֹמָא , כַּרְקוֹמָא Munitio, propugnaculum, vallum, machina. Ezech. 21. 27. 2. Reg. 25. 1.

כּוּרְקְמָא Crocus. Prov. 7. 17.

כרת כְּרָתִין , כְּרָתֵי Porri, porrum. Num. 11. 5.

כְּרַתְנִין *Pretioſi lapides, coloris praſini, porri viriditatem referentes*. Eſth. 1. 5.

כ״ש *Eſt abbreviatura, pro* כָּל־שֶׁכֵּן quanto magis, *vel* quanto minus. *Valet etiam* כְּמוֹ שֶׁאָמַר ſicut dicit, *vel* שֶׁאָמְרוּ ſicut dicunt, *vel* כְּמוֹ שֶׁאָמַרְתִּי ſicut dixi; *quod ſcribitur etiam per* כמ״ש.

כשט *Aphel* אַכְשֵׁיט Secundari, proſperari, prudenter, intelligenter agere. Joſ. 1. 8.

תַּכְשִׁיטָה Ornamentum, mundus muliebris. Exod. 20. 10. *Plur.* תַּכְשִׁיטִין ornamenta muliebria. Ruth 3. 3.

כְּשַׁל *Hebraice*. Offendere, impingere.

כַּשִּׁיל Securis, bipennis. *Plur.* כַּשִּׁילִין ſecures. Jerem. 46. 22.

כִּשֵּׁף *Hebraice*. Præſtigiis uti.

כּוּשְׁפְּנִין Arcæ, arculæ, ſcriniola. Ezech. 27. 24.

כְּשַׁר Rectum eſſe, *vel* videri, congruere, decere, conveniens eſſe, placere. 1. Sam. 18. 20. Ezech. 15. 4. *Ithpahel* אִתְכַּשַּׁר rectum eſſe. Lev. 11. 24. *Aphel* אַכְשַׁר rectum, dignum, idoneum habere. Ruth 2. 13. 1. Sam. 17. 8.

כְּשַׁר , כָּשֵׁר Rectus, rectum, legitimum, congruum, aptum. Ezech. 16. 16. *Fœm.* כְּשֵׁרָא. *Emphat.* כְּשַׁרְתָּא recta. *Ei opponitur* פָּסוּל non idoneum, illegitimum, ineptum, vitiatum, *quod vetitum, & illicitum generatim eſt*. טְרֵפָה *autem uſurpatur tantummodo de cibo prohibito, & illicito*.

אַכְשָׁרוּת Rectitudo. Eccleſ. 10. 10.

כְּשֵׁרָא Scutum, clypeus. Prov. 6. 11.

כָּשׁוּר , כָּשׁוּרָא Trabs, tignum. 2. Reg. 6. 2. *Plur.* כָּשׁוּרֵי , כָּשׁוּרִין trabes. Deut. 1. 19. Pſal. 104. 3.

כְּשַׁת Onyx, *ſpecies aromatis, quæ adhibebatur ad ſuffitum*. Exod. 30. 34.

כְּתַב Scribere, conſcribere, deſcribere, perſcribere. Jerem. 36. 27. *Ithpehal* אִתְכְּתֵב, *& per ſyncopam* אִכְּתִיב ſcribi, conſcribi. Eſth. 3. 12.

כְּתָב , כְּתָבָא Scriptum, ſcriptura, inſcriptio, liber, libellus: verſiculus Sacræ Scripturæ. Dan. 5. 7. Deut. 10. 4.

כְּתוּבְּתָא Litteræ contractus matrimonialis, instrumentum dotis; dos propter nuptias. Gen. 31. 15.

כְּתַל, כּוּתַל , כּוֹתֶל , כּוּתְלָא , כְּתָלָא , כֻּתְלָא Paries. *Plur.* כּוּתְלִין , כָּתְלַיָּא parietes. Dan. 5. 5. Lev. 1. 15. Ezech. 41. 5. Joſ. 2. 15.

כתם כְּתִים Maculatum, maculoſum. *Plur.* כְּתִימִין maculata. Iſa. 1. 18.

Ma-

כְּתָמָא Macula. Jer. 2. 22. *Plur.* כְּתָמִים maculæ.

כְּתַן, כִּתְנָא Linum: linteum, linteamen. Lev. 13. 47. Jud. 16. 9. *Plur.* כִּתְנַיָּא, כִּתָּנִין linteamina.

כִּיתוּנָא, כִּתּוּנָא, כִּתּוּן Tunica, *proprie linea*, induſium, interula. Gen. 37. 31. *Plur.* כִּתּוּנִין induſia. Exod. 39. 27.

Tunica erat Sacerdotum veſtis linea ad talos demiſſa, toti corpori velando inſerviens. Ad ſimilitudinem ſubuculæ in parte ſuperiori foramen habebat, cui Sacerdotes caput imponebant, & ad modum retis contexta carni adhærebat. Hinc in מִקְרָא *Exod. cap. 28. vocatur* כְּתֹנֶת תַּשְׁבֵּץ tunica ocellata. *Manicæ pariter ex lino conſtabant, ſed illi erant aſſutæ.*

כְּתַף, כִּתְפָא, כַּתְפָּא Humerus; ſcapula. Soph. 3. 9. latus, eris. *Plur.* כִּתְפֵי, כִּתְפִּין, כַּתְפִּין humeri. Exod. 28. 7. latera. Ezech. 41. 26. *Apud Talmudicos uſurpatur pro uvæ racemis e vitis ſcapo collectim pendentibus, ſibique inſtar oneris invicem incumbentibus.* פאה Peàh cap. 7.

כַּתַּר *Pahel*. Expectare, præſtolari. Iſa. 42. 4. *Aphel* אַכְתַּר expectare. Iſa. 51. 6.

כִּתְרָא, כְּתַר Cidaris, corona, diadema. Jerem. 48. 9. *Plur.* כִּתְרִין coronæ, diademata. *Emphat.* כִּתְרַיָּא coronæ. Jer. 48. 9. *A Rabbinis virgulæ, & apices ſupra litteras notatæ, præſertim ſuper has ſeptem* שעטנז גץ *vocantur* כִּתְרִים, & כֶּתֶר *appellatur virgula una ornatus cauſſa appoſita.*

כּוֹתַרְתָּא Palma, figura palmæ. *Plur.* כּוֹתְרָתָא, כּוֹתָרָן palmæ. *Biblia Regia reddunt* capitella, *ſicuti Kimchius*. Ezech. 40. 16. & 41. 18. 19.

כְּתַשׁ Contundere, percutere. Exod. 27. 20. *Ithpehal* אִתְכְּתַשׁ percuti, contundi, plagis affici. Exod. 2. 23. *in Jonathane. Ithpahel* אִתְכַּתַּשׁ certare, luctari. Geneſ. 32. 24.

מַכְתָּשָׁא, מַכְתַּשׁ Plaga, contuſio, percuſſio. Levit. 13. 9. & 16. *Plur.* מַכְתָּשִׁין plagæ. Prov. 27. 22.

כתת כַּת Cœtus, caterva, turma: ſecta. *Plur.* כַּתֵּי, כִּתִּין ſectæ. Exod. 14. 13. Job 1. 6. *Fæm. ſing.* כִּתָּה cœtus, caterva. *Plur.* כִּתּוֹת catervæ.

כַּתָּא Sponte natum, ſponte creſcens. *Plur.* כַּתִּין, & כָּתִּין, & כַּתְכַּתִּין ſponte nata. Iſa. 37. 30. *Cum aff.* כַּתְּהָא Levit. 25. 11. *ubi in Jonathane corrupte legitur* בְּאוּתְהָא.

DICTIONES EX RABBINIS.

כ״א *Abbreviatura. Idem ac* כִּי אִם Sed, niſi. 2. כֹּה אָמַר Sic dicit. *Pro* כֹּה *etiam* כֵּן, *vel* כָּךְ *dici poteſt, & pro* אָמַר *in numero plurali* אָמְרוּ. 3. כָּל־אֶחָד *Unuſquiſque*, unumquodque.

כאל״ש *Abbreviatura. Idem ac* כָּל־אֲשֶׁר לוֹ שָׁלוֹם Omnibus ejus pax ſit. Pax, *h. e.* ſalus. Omnibus ejus domeſticis ſalutem dico. *Aliquando in fine additur* ר״, *pro* רַב plurima; *aliquando* ויר *pro* וְיֶשַׁע רַב & ſalus plurima.

כָּאן, כַּאן Hic, huc. בְּכָאן hic, hoc in loco. מִכָּאן לְכָאן hinc illinc: וּמִכַּאן מִכַּאן hinc illinc. *Si repetatur in ſententia continuata, ſignificat* tam, quam, ſive.

כארו״ל *Abbreviatura. Idem ac* כֹּה אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ Sic ajunt Rabbini noſtri. ז״ל *alibi expoſitum, quod ſignificat* bonæ memoriæ.

כַּבֵּר Honorare: everrere domum, ſcopis purgare.

כִּבְיָכוֹל Ut ita dicam: nempe, videlicet: perinde eſt, ac: ſi fas eſt dicere.

כבן, כְּבֵינָה Peplum, ſindon, theriſtrum. *Plur.* כְּבֵינָתָא carbaſa, pepla. Iſa. 3. 23. *pro Hebræo* רְדִידִים.

כ״ג *Abbreviatura. Idem ac* כֹּהֵן גָּדוֹל Sacerdos magnus, Pontifex ſummus. *Aliquando ei inſeritur* ה, *ut* בִּתּוֹ שֶׁל כה״ג Filia Sacerdotis magni. *Alii explicant per* כְּנֶסֶת גְּדוֹלָה Synagoga magna.

כְּגוֹן Sicut, quemadmodum, veluti. *Idem ac Hebraicum* כְּמוֹ.

כ״ד *Abbreviatura. Idem ac* כְּמָא דְאָמַר Sicut dicit, *ſcilicet* Scriptura. 2. כָּל־דָּבָר Omnis res, omne verbum.

כַּד, כַּד, כִּיד Cum, quando, ac ſi, quaſi, *idem ac* כַּאֲשֶׁר. *Quare ſignificat etiam* ſicut, quemadmodum. *Hieroſolymitane* כַּדוּ quando.

כד״א *Abbreviatura. Idem ac* כְּמָא דְאִיתְּמַר Sicut dicitur, *nimirum* in Scriptura. *Interdum inſeritur* ם, *ut* כמ״ דא *in Zohar; vel* כִּדְאָמְרִין ſicut dicunt; *vel* כִּדְאָמְרִינַן ſicut diximus, *tuncque una tantummodo virgula in fine notatur; vel* כְּדָא דְאַתְּ אָמַר juxta hoc, quod dicis.

כְּדָאִי Sufficiens, ſatis eſt, ſufficit.

כדארו״ל *Abbreviatura. Idem ac* כְּמָא דְאָמְרוּ Sicut dicunt, *ſcil.* Rabbini noſtri. רז״ל *ſæpe explicatum.* כְּמָא *idem ac* כְּמוֹ.

כְּדוּ, כְּדוּן Nunc. *Hieroſolymitane, pro* עַתָּה. *Interdum pro* כֵּן, *unde* בָּתַר כְּדוּ *h. e.* אַחַר כֵּן poſtea.

כְּדֵי Ut, eo ut. *Ante Infinitivum*, propter. *Poſt ſe habet* ש *cum Futuro*, כְּדֵי שֶׁיִּתֵּן ut det. בִּכְדֵי quatenus.

כְּדִי Cum. *In Daniele crebro occurrit. Interdum*, ſicut, *ut* הָא כְדִי, *in eodem Daniele.*

כְּדֵין, כִּדְנָה, כִּדְנַן Sicut: *ex* כ, *& Pronomine* דֵּין.

Sphæ-

כדר, כַּדּוּר Sphæra, globus, orbis, pila luſoria. כַּדּוּר הָאֵשׁ Sphæra ignis. כַּדּוּרִי Globoſum, ſphæricum. צוּרָה כַּדּוּרִית figura ſphærica, globoſa.

כ״ה *Abbreviatura. Idem ac* כֹּהֵן הֶדְיוֹט Sacerdos vulgaris, idiota, *qui non eſt Sacerdos ſummus. Occurrit in Targum, & apud Rabbinos. Plur.* הֶדְיוֹטִין, *&* הֶדְיוֹטוֹת. 2. כֵּן הוּא Sic eſt, ita eſt. 3. כֵּן הֵיךְ Nam ſic; quomodo enim. *In Zohar frequens.* 4. כִּסֵּא כָבוֹד Solium gloriæ. *Apud Kabbaliſtas.*

כה״א *Abbreviatura. Idem ac* כֵּן הוּא אָמַר Sic ipſe dicit. *Pro* כֵּן *dicitur etiam* כַּךְ. *Cum ſervili* וכה״א Et ſic ipſe dicit. *Sæpe occurrit in Medràs Tillìm, & aliis Medraſcìm.*

כה״נ *Abbreviatura. Idem ac* כְּהַאי גַּוְנָא Juxta hunc modum. Et id genus alia. *Pro* כ *inſeparabili uſurpatur etiam ſeparatim* כִּי, *quemadmodum pro* ד *adhibetur* דִּי, *&* בֵּי *pro* ב.

כה״ר *Abbreviatura. Idem ac* כְּבוֹד הָרַב רַבִּי Gloria Domini, Domini N. *Ejus uſus in titulis Rabbinorum inſignium.*

כה״תה *Abbreviatura. Idem ac* כָּל־הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ הַלְלוּיָהּ Omnis anima laudet Dominum. *Legitur in libris Precum.*

כוזו במוכסז *Non ſunt abbreviaturæ, ſed dictiones Kabbaliſticæ ſignificantes* יְהוָה אֱלֹהֵינוּ Dominus Deus noſter. *Sumitur enim ſemper poſterior littera Alphabeti pro præcedenti, videlicet* כ *pro* י, ו *pro* ה, ז *pro* ו, *ſicque fit* כוזו *pro* יהוה. *Ita* ב *pro* א, *& deinceps.*

כֹּחַ Facultas, vis, vires, robur, potentia, affectio: לֹא כֹחַ Impotentia. כֹּחַ הַמְעַכֵּל Vis concotrix. כֹּחַ הַזָּן Vis alendi. כֹּחַ צְמִיחָה Facultas vegetativa. כֹּחַ הַמְדַמֶּה Facultas imaginatrix.

כ״כ *Abbreviatura. Idem ac* כַּךְ וְכַךְ Sic & ſic; tali modo, ita. 2. כַּמָּה וְכַמָּה Tot & tot, tot; toties.

כו״ם *Vide in* עכו״ם.

כַּוֵּן Dirigere, reſpicere, attendere, intendere, intentum eſſe: ſibi proponere. לֹא כִוֵּן Non fuit intentus, non ſtudio fecit. *Part. ex Hitpahel* מִתְכַּוֵּן Ex propoſito agens: לְזֶה נִתְכַּוַּנּוּ In hoc intenti fuerunt. כַּוָּנָה Intentio: propoſitum, ſtudium: attentio. הַכָּנָה idem. *Item* regula, amuſſis. כִּיּוּן Baſis, diſpoſitio: כֵּיוָן Poſtquam, quandoquidem, cum, ſimul ac, quamprimum, mox: ſtatim, cito. *Communiter poſt ſe habet* שׁ, *vel* ד. שֶׁכֵּיוָן Ex quo.

כְּוָת Sicut. *Semper cum affixis uſurpatur,* כְּוָתָךְ ſicut tu. *Accipit* ד *ab initio,* לֵית דִּכְוָתֵיהּ non eſt qui ſicut ille, *id eſt,* ſimilis, *vel* ſimile ipſi, *ſed illud* ד *redundat.*

כ״ז *Abbreviatura. Idem ac* כָּל זֶה Totum iſtud, univerſum hoc. 2. כָּל זְמַן Omni tempore; quamdiu. וכ״ז Et quamdiu.

כָּזַב Mentiri. רְאָיוֹת כּוֹזְבוֹת Rationes falſæ. כַּזְּבָן Vir mendax. *Fœm.* כַּזְּבָנִית mulier mendax, falſa.

כַּחֵשׁ Corrumpere, perdere: mendacem, falſum reddere. *Hiphil* הִכְחִישׁ idem. *Item* mendacii arguere: abnegare.

Ab-

Digitized by Google

כ״י *Abbreviatura. Idem ac* כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל Synagoga Iſraelis. *Apud Cabbaliſtas, & ſignificatur per* מַלְכוּת.

כִּי Non, *particula*. וְכִי Et quid? מִכִּי Ex quo, poſtquam.

כ״כ *Abbreviatura. Idem ac* כָּל־כְּתָב Omnis Scriptura. 2. כֵּן כָּתַב Sic ſcribit. 3. כֵּן כְּתִיב Sic ſcriptum eſt. *In plurali numero* כֵּן כְּתִיבִין Sic ſcripta ſunt. *Frequens Maſorethis*. 4. כָּל־כִּדְנָן Omnia ſicut iſta, hujuſmodi, ejuſmodi. וכ״כ Et omnia ejuſmodi. 5. כָּל־כַּךְ Uſque adeo, tantopere, omnino ſic.

כָּל כָּכָה ,כָּךְ Sic, ita. בֵּין כָּךְ interea. כָּךְ uſque adeo, tam, tantopere, tanto magis. עַל יְדֵי כָךְ Propterea. אַחַר כָּךְ poſtea. לְכָךְ Ideo, propterea. לְפִיכָךְ Idcirco.

כּוֹכָב ,כֹּכָב Stella. *Per ſynecdochen*, Mercurius planeta. כּוֹכְבֵי לֶכֶת Stellæ erraticæ. כּוֹכְבֵי הַנְּבוּכָה Stellæ perplexitatis. כּוֹכְבֵי שֶׁבֶת Stellæ fixæ.

כ״ל *Abbreviatura. Idem ac* כָּל־לִשָּׁנָא Omne vocabulum; omnis dictio. *Si poſt* ל *ſit virgula, ut* כל׳*, tunc valet* כָּלְהוֹן Omnia iſta.

כלה ,כְּלִי Vas, organum, inſtrumentum. כְּלִי חֶרֶס Vas teſtaceum. כִּלּוּי Perditio, conſumptio. כִּלּוּי הַזְּמַן Perditio temporis. תַּכְלִית Finis. בַּעַל תַּכְלִית Finitum. בִּלְתִּי בַּעַל תַּכְלִית Infinitum. סִבָּה תַּכְלִיתִית Cauſa finalis.

כל״ח *Abbreviatura. Idem ac* כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ Quia in æternum miſericordia ejus. *Ex Pſal. 106. Occurrit in libris Precum.*

כָּלַל Perficere, abſolvere, complecti univerſaliter, & ſummatim omnia. כְּלָל Summa, canon, regula univerſalis: univerſale, generale. *Ejus oppoſitum* פְּרָט particulare. דֶּרֶךְ כְּלָל ,בִּכְלָל Generaliter, generatim. יוֹצֵא מִכְּלָל Egreditur, *h. e.* excipitur a regula. מִכְּלָל Abſolute poſitum, prorſus, omnino, univerſim. בִּכְלָל וְכָלַל Omnibus modis, omnino. *Cum negatione*, nullo modo. כּוֹלֵל Collectivum, commune, prædicatum. שֵׁם כּוֹלֵל Nomen collectivum. הֶחָכָם הַכּוֹלֵל Sapiens omnibus modis, ſapientiſſimus. כְּלָלִי Univerſalis. כְּלָלִיּוֹת Univerſalia. כּוֹלְלוּת ,כְּלָלוּת Univerſalitas. כְּלָלוֹת Univerſalia.

כָּל ,כֹּל *repetitum*. Omne, totum, univerſum; omnes, omnia, *ſi plurali numero adjungatur*. מִכָּל וָכֹל Omnino, in univerſum. כָּל אֶחָד Unuſquiſque. כָּל כֵּרְן Nihilominus. כָּל כָּךְ Tantopere, tam, uſque adeo. כָּל שֶׁכֵּן Quanto magis, *vel* quanto minus *juxta ſenſum*. כָּל שֶׁהוּא Quidquid ſit, quantumlibet. מִכָּל מָקוֹם Nihilominus tamen. וְכוּלֵי Et omnia, & cætera, & reliqua. *Per abbreviaturam* וכו׳. *In ſacris*, וְגוֹמַר *quod per abbreviaturam ſcribitur* וגו׳.

כל״י *Abbreviatura. Idem ac* כֹּהֵן לֵוִי יִשְׂרָאֵל Sacerdos, Levita, Iſraelita.

כלם ,כְּלוּם Aliquid, quidquam, ullum. אֵין כְּלוּם Nihil quidquam. אֵינוֹ רָאוּי

non

לְכְלוּם non eſt aptum ad quidquam. *Item*, num, an forte? *R. Sſolomon* Amos 2. v. 11.

כְּלַפֵּי כלף Ex adverſo, e regione, verſus, contra. כְּלַפֵּי מַעְלָה ſurſum verſus, *h. e.* contra Deum.

כמ״מ *Abbreviatura. Idem ac* כְּבוֹד מַעֲלָתְךָ Gloria excellentiæ tuæ, *vel* מַעֲלָתָם excellentiæ ipſorum. *Si ſequatur alia littera, tunc propter conſtructionem* מַעֲלַת *dicendum. Honoris cauſa hunc loquendi modum uſurpant, pro* Tu, Ipſi. *Si de duobus, vel pluribus ſermo ſit, adhibetur* לָכֶ״ם, *valetque* לָכֶם *proprie; ſed quia id apud Hebræos non eſt honorificum, explicatur per* לִכְבוֹד מַעֲלָתְכֶם Glorioſis excellentiis veſtris. *Aliquando fini additur* ע, *ut* כמ״ע. *O quantum eſt in rebus inane!*

כמא, כְּמָה Sicut, quemadmodum: quam: quamdiu.

כמ״ד *Abbreviatura. Idem ac* כְּמָאן דְּאָמַר Sicut is, qui dicit: ac ſi quis dicat.

כַּמָּה Quot, quantum, quantitas, prædicamentum Logicum; quamdiu. עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה De uno quot, & quantum? *h. e.* ſi de uno eſt, quanto magis de pluribus, *& ſimpliciter* quanto magis. כַּמָּה מִתְדַּבֵּק Quantitas continua; מִתְפָּרֵד diſcreta. כַּמּוּת Quantitas. כַּמּוּת הַמִּשְׁפָּט Quantitas propoſitionis.

כַּמָּה Tot, aliquot.

כמוה״רר. כמה״רר. כמה״ר, כמ״ר. *Abbreviatura. Idem ac* כְּבוֹד מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הָרַב רַבִּי Gloria Doctoris noſtri Domini Domini N. *Hinc reliquæ abbreviaturæ explicantur. Indoctis etiam, & vulgaribus hominibus poſtremus titulus tribuitur, pro* כבוד מַעֲלַת רַבִּי Gloria excellentiæ Rabbi. *Chaldaice pro* מוֹרֵנוּ *dicitur* מָרָנָא וְרַבָּנָא. *Interdum præponitur* ב, *pro* בֵּן *vel* בַּר Filius. *Inſeritur etiam* ג *poſt* כ, *ſignificatque* גְּדוּלַת Magnificentiæ; *interdum* ק, *pro* קְדוּשַּׁת Sanctitatis; *nonnumquam utraque littera. Ne autem abbreviatura nimis in longum excreſcat, priores voces penitus, totæque exarantur uſque ad* מוהר״ר, *vel* Vau *omiſſo*, מהר״ר, *quæ duæ dictiones per abbreviaturam fere ſemper adhibentur. In inſcriptione, & fronte Lexici Talmudici Aruch ſine abbreviaturis nomen Auctoris titulis his omnibus ſeſquipedalibus integris inſignitum legitur.* הַגָּאוֹן הָרַב רַבִּי נָתָן הַצַּדִּיק ז״ל בֵּן כְּבוֹד קְדוּשַּׁת מָרָנָא וְרַבָּנָא יְחִיאֵל ז״ל בֵּן כְּבוֹד גְּדוּלַּת קְדוּשַּׁת מָרָנָא וְרַבָּנָא אַבְרָהָם ז״ל; *h. e.* Illuſtris Dominus Rabbi Nathan juſtus, benedictæ memoriæ, filius honorificentiſſimi, & ſanctiſſimi Doctoris, & Rabbini noſtri Jechielis fauſtæ memoriæ, filii honorificentiſſimi, magnificentiſſimi, ſanctiſſimi Doctoris, & Rabbini noſtri Abrahami fauſtæ memoriæ. *Inſigniunt etiam eximios, & præſtantiores Rabbinos hoc pacto:* המובהק הגאון הגדול מהר״ר פלוני *h. e.* Illuſtris, clarus, & magnificus Doctor noſter Rabbi N. *Quando vero ad Præceptorem ſuum ſcribunt, adjiciunt* ארוני מו״ר *h. e.* Dominus Doctor, & Præceptor meus. *Ita aſinus aſinum fricat*,

mu-

mulique ſe mutuo ſcabant. מוֹרֵנוּ Morènu *Latine eſt* Doctor noſter, *qui titulus abhinc tercentos tantum circiter annos in Germania natus in Italiam traductus eſt non ſine magna R. Iſaac Abarbenelis Hiſpani admiratione, ut colligitur ex ejus Commentario in* פִּרְקֵי אָבוֹת PirKè Avòt *cap. 6. Priſci enim Judæi ſimplices erant, non ita gloriæ cupidi, & Thraſones, ut noſtri, quos jure Venuſinus carperet non tamquam ſeſquipedalia, ſed decempedalia verba projicientes. Titulos hos Judæi excogitarunt, ut Chriſtianos imitarentur, viros inter ipſos diſciplinarum, ſcientiarumque cognitione imbutos, & publice probatos* Doctoris *nomine cohoneſtarent. Conſtituerunt enim inter cæteros Rabbanìm, ſive Magiſtros unum ſeligere, qui ſpecioſo* מוֹרֶה, Morè, *vel* מוֹרֵנוּ Morènu *titulo gauderet, qui antea Rabbinus eſſet, ut cæteris Rabbinis tamquam Caput præeſſet, Synagogæ Rector appellaretur, Prætor, ac Judex ſummus haberetur, vitæ, neciſque jus quodammodo judicando, ac puniendo haberet. Alii ſentiunt* מוֹרֵנוּ Morènu *electum fuiſſe, ut nimis facili dandorum libellorum repudii licentiæ a vulgaribus Rabbinis uſurpatæ obviam iretur. Sanxerunt itaque, ut repudium illegitimum eſſet, niſi libellus repudii ab hoc* מוֹרֵנוּ Morènu *fuiſſet impetratus. Hoc inſigni titulo* מהר״ר, *ſive* מוֹרֵנוּ Morènu *primum decorati fuerunt* מהר״ש, *&* מהרי״ל Maharàſch, *&* Maharìl, *hoc eſt* Morènu haràbh Rabbì Schalòm, & Morènu haràbh Rabbì Jacob Levita, Weilenſis. *Fuit autem* Maharìl *diſcipulus* Maharàſch, *cujus* Maharìl *circumfertur liber de ritibus agens inſcriptus* מִנְהֲגֵי מהרי״ל Minhagè Maharìl, *h. e.* Liber rituum Rabbì Maharìl, *qui mortuus eſt anno Chriſti* 1427.

כְּמוֹת , כְּמַת Sicut. כְּמוֹתִי Sicut ego. כְּמוֹתָם Sicut illi. כְּמוֹת שֶׁהוּא Sicut ſe res habet.

כמ״ר *Vide* כמו.

כמ״ש *Abbreviatura. Idem ac* כְּמוֹ שֶׁאָמַר Sicut dicit. וכמ״ש Et ſicut dicit; *vel* שֶׁאָמְרוּ Dicunt, *aut* שֶׁנֶּאֱמַר Dicitur, *quod ultimum uſurpatur, cum de aliquo Scripturæ loco ſermo eſt. Fini ſæpe additur* א. *Interdum exponitur per* כְּמוֹ שֶׁכָּתַב Sicut ſcribit, *vel* כָּתוּב ſcriptum eſt.

כמש״ר *Abbreviatura. Idem ac* כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ Sicut exponunt. *Sequitur plerumque dictio* חֲכָמִים Sapientes, *aut* חז״ל Sapientes piæ memoriæ.

כמש״ה *Abbreviatura. Idem ac* כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ הַחֲכָמִים Sicut dicunt Sapientes.

כמ״ת *Abbreviatura. Idem ac* כְּבוֹד מַעֲלַת תִּפְאַרְתְּךָ Gloria excellentiæ decoris tui. *Ita præſtantiores decorantur: ut* כָּתַבְתִּי לכמ״ת Scripſi Excellentiæ tuæ. *Littera* ת *ab Hebræis hodiernis exponitur per* תּוֹרָתוֹ Doctrinæ ejus. *Inſeritur etiam* ע, *ut* כמע״ת.

כִּנָּה Cognominare, cognomine, titulo appellare. כִּנּוּי Cognomen, agnomen, pronomen, epitheton, antitheton, periphraſis,

Digitized by Google

ſis, relativum. *Plur.* כִּנּוּיִים pronomina, affixa &c.

כנ״ל *Abbreviatura. Idem ac* כֵּן נִרְאֶה לִי Sic videtur mihi.

ככ״פ *Abbreviatura. Idem ac* כָּל־סוֹפֵי פְסוּקִים Omnes fines verſuum, *vel in numero ſingulari* כָּל־סוֹף פָּסוּק Omnis ſophpasùK, *videlicet accentus abſolvens verſum.*

כָּנַס Colligere, coacervare, congregare: in uxorem ducere. *Niphal* נִכְנַס ingredi, introire, intrare. *Hiphil* הִכְנִיס introducere. כְּנֶסֶת, כִּנּוּס, הַכְנָסָה, כְּנִיסָא Congregatio, cœtus, conventus, ingreſſus. בֵּית הַכְּנֶסֶת Synagoga, Eccleſia, domus congregationis.

כָּסַס Manducare, comedere: rodere, erodere.

כ״ע *Abbreviatura. Idem ac* כָּל־עִנְיָן Totus ſenſus: tota materia: totum negotium: omnis ſignificatio. *Rabbinis frequens.* 2. כָּל־עוֹלָם *Talmudice*, כּוּלֵי עָלְמָא Totus mundus: אכ״ע Toti mundo, *ubi* א *apud Talmudiſtas idem eſt, ac præpoſitio* ל *apud Hebræos.* 3. כֹּחַ עֶלְיוֹן Virtus ſuprema, divina, ac cœleſtis; *vel* כֶּתֶר עֶלְיוֹן Corona ſuprema.

כָּעַן Nunc, jam, huc. עַד כְּעַן Hucuſque, hactenus. מִכְּעַן Hinc, deinceps.

כָּעַס Indignari, iraſci. כַּעֲסָן Iracundus. *Plur.* בַּעֲסָנִין iracundi.

כער, כָּעוּר, מְכוֹעָר Fœdum, turpe, inquinatum. מַעֲשִׂים מְכוֹעָרִים Opera turpia, inhoneſta. אִשָּׁא מְכוֹעֶרֶת Mulier fœda, deformis. כִּיעוּר Fœditas, turpitudo.

כ״פ *Abbreviatura. Idem ac* כָּל־פָּנִים Omnes modi. מעכ״פ *h. e.* מֵעַל כָּל־פָּנִים Super omnes modos: שעכ״פ Quod per omnes modos, omnino. 2. כִּי פְּלִיגֵי Nam diſſentiunt. *Talmudiſtis uſitata.*

כָּפָה Incurvare, inclinare, inflectere, invertere, inverſa re aliquid tegere, operire. *Item* cogere, adigere, ſubigere. כְּלִי כָּפוּי Vas inverſum. כְּפוּי טוֹבָה Supprimens beneficium, ingratus. נִכְפֶּה Invertens ſe, ſubactus, epilepticus, *ſic dictus, quia caſu ſubito ſubigitur, & proſternitur.* בָּנִים נִכְפִּים Filii epileptici. כִּפּוּי ſuppreſſio, diſſimulatio. כִּפָּה Convexitas cœlorum, ſublunaris regio.

כָּפָר Pagus, villa, vicus. כַּפְרָנִי, כַּפְרִי Villicus, paganus.

כָּפַר Negare, abnegare. כּוֹפֵר בְּעִקָּר Abnegans fundamentum, *h. e.* Deum, & veram religionem. Ezech. 26. 15. *in R. Salomone. Antiqua eſt locutio.* כְּפִירָה Negatio, abnegatio. כַּפְרָן Negator, abnegator.

כֵּיצַד Quomodo? *quaſi* כְּאֵיזֶה צַד Secundum quem modum.

כ״צ *Abbreviatura. Idem ac* כֹּהֵן צֶדֶק Sacerdos juſtitiæ. *Subjicitur Sacerdotis pii, juſtique nomen.*

כצ״ל *Abbreviatura. Idem ac* כֵּן צָרִיךְ לִהְיוֹת Sic neceſſe eſt eſſe; ſic oportet eſſe. *Præfigitur ſæpe* ו *copula. Adhibetur, cum agitur de variis lectionibus, aut librorum erratis.*

כ״ק *Abbreviatura. Idem ac* כָּל־קְרָיָא Tota Scriptura.

כִּרְבֵּל Cribrare. כַּרְבֶּלֶת Criſta galli.

כרז הַכְרִיז Proclamare, promulgare. כָּרוֹז Præco. הַכְרָזָה Promulgatio, præconium, proclamatio.

כרח, הִכְרִיחַ Cogere, urgere. *Hophal* הוּכְרַח Coactus fuit, neceſſe habuit. מוּכְרָח Coactum, neceſſarium. כּוֹרַח Coactio, vis, neceſſitas. הֶכְרֵחַ Idem. בְּהֶכְרֵחַ Neceſſario, coacte, violenter. עַל כָּרְחָךְ Per coactionem tui, invito te. בְּעַל כָּרְחִי Invito me. הֶכְרְחִי Neceſſarius. הֶכְרְחִיּוֹת עֲצוּמוֹת Neceſſitates validæ.

כָּרַךְ Involvere, cooperire, involucro tegere: ligare. תַּכְרִיךְ Involucrum, veſtis, indumentum, ſtola, chlamys: pallium. *Plur.* תַּכְרִיכִין Involucra; veſtimenta mortuorum. כְּרִיכָה Involutio: ligatio, faſciculus: manipulus. כֶּרֶךְ, כְּרַךְ Ligatio, ligamen, ligatura. *Plur.* כְּרָכִים אַרְבָּעָא Quatuor ligaturæ, *h. e.* volumina, partes ligatæ diverſæ.

כְּרַךְ Urbs, civitas. *Plur.* כְּרַכִּים urbes, civitates.

כַּרְכְּשָׁא Inteſtinum rectum.

כְּרַס Venter, ingluvies. כְּרֵיסָן Idem. כַּרְסְתָן Ventroſus, magnum ventrem habens.

כרע, הִכְרִיעַ Depreſſit, proſtravit: prævaluit, præponderavit. *Item* ſolvit argumentum. הַכְרָעַת, הַכְרָעָה Depreſſio: præponderatio: ſolutio argumenti, *qua adverſarii rationes deprimuntur, & inanes redduntur.*

כָּרַת Excidere, præcidere. מוּכְרָת Præciſum, *h. e.* nomen formæ abſolutæ. *A Grammaticis ſic vocatur. Ejus oppoſitum* נִסְמָךְ & סָמוּךְ conjunctum, *vel* formæ conſtructæ.

כ״ש *Abbreviatura. Idem ac* כָּל־שֶׁכֵּן Quanto magis, *vel* quanto minus *juxta ſenſum.* 2. כְּמוֹ שֶׁאָמַר Sicut dicit, *vel* שֶׁאָמְרוּ dicunt; *vel* כְּמוֹ שֶׁאָמַרְתִּי Sicut dixi. *Sed tunc ſæpius ſcribitur* כמ״ש, *ut jam antea dictum.*

כְּשֶׁ Cum, quando. *Præfigitur aliis dictionibus, idemque eſt, ac* כַּאֲשֶׁר.

כשט תַּכְשִׁיטִין Veſtes, & ornamenta pretioſa muliebria: mundus muliebris.

כְּשֵׁם Sicut, quemadmodum.

כִּשֵּׁף Præſtigiis uti. מְכַשֵּׁף Maleficus, præſtigiator. כַּשְׁפָנִית Malefica. *Plur.* כַּשְׁפָנִיּוֹת Maleficæ.

כָּשֵׁר Rectus, aptum, congruum, rectum, licitum, legitimum. כְּשֵׁרָה Recta. כַּשְׁרוּת rectificatio, legitimatio. *Oppoſitum* כָּשֵׁר *eſt* פָּסוּל ineptum, non idoneum, illegitimum.

כ״ת. וכ״ת *Abbreviatura. Idem ac* כְּבוֹד תִּפְאַרְתְּךָ Gloria decoris tui. *Si plures ſint,* תִּפְאַרְתְּכֶם decoris veſtri. *Apud Rabbinos vulgares eſt honoris titulus. Alterius abbreviaturæ expoſitio* וְכִי תֵּימָא Et ſi dixeris. *Talmudiſtis frequens.*

כְּתַב Scribere, deſcribere. כְּתִיב Scriptum, *Chaldaice, pro* כָּתוּב. *Eſt familiare Maſorethis, qui uſurpant de vocibus, quæ aliter ſcribuntur, ac leguntur. Ejus* op-

oppoſitum קְרִי lectum. הַכְּתוּב Scriptum, Scriptura ſacra. כְּתוּבָּה Inſtrumentum dotale, litteræ contractus matrimonialis: dos propter nuptias. כְּתוּבִים Libri Sacræ Scripturæ hagiographi. כַּתָּב Scriba, Notarius. *Item* Mercurius Scribarum, & Doctorum præſes, *ita dictus, quia ſcientiis, & ſcripturæ præeſt.*

כַּת Secta, ſocietas, congregatio, cœtus, caterva, turma. *Plur.* כִּתִּין ſectæ. *Fœm. ſing.* כִּתָּה. *Plur.* כִּתּוֹת congregationes.

INCIPIENTIA

A ל

ל *In numeris valet triginta. Ex Infinitivo Gerundium in* dum *efficit, & cum Pronominibus affixis commodum, aut incommodum ſignificat.*

לָא Non, haud. וְלָא Et non, neque. *Cum* ו *in fine* לָאו non. Deut. 33. 3. אַף לָא & non, neque. בְּלָא in non, ſine, abſque. דְּלָא quod non, ut non, ne, ne forte. *Semel* בְּלָה quaſi non, quaſi nihilum. *Juxta formam Talmudicam ſcribitur cum* ו, דְּלָאו quod non. הֲלָא an non, numquid, nonne? לָא אֱנָשׁ non homo, nullus, nemo. עַד־לָא priuſquam, antequam. *Cum* ה, *ut* כְּלָה quaſi nihil. לָאו *etiam ſignificat* Præceptum negativum *in Lege*.

לְאָה Laborare, fatigari, defatigari, feſſum eſſe, *vel* fieri, ægre ferre. Gen. 19. 11. Exod. 18. 18.

לְאֵי Laſſus, feſſus, defatigatus. Deut. 25. 18. לֵיאוּ לֵאוּת, לֵיאוּתָא Labor, fatigatio, defatigatio, moleſtia, perverſitas. Gen. 31. 42. Iſa. 31. 2. & 40. 28.

לאך מַלְאַךְ, מַלְאֲכָא Angelus, nuncius, legatus. Exod. 23. 20. 1. Reg. 19. 5. *Plur.* מַלְאֲכִין, מַלְאֲכַיָּא Angeli, legati. Geneſ. 19. 1.

לְבַב, לְבָא, לֵב, לְבַב Cor, animus. Deut. 28. 28. Dan. 7. 4. *Plur.* לִבַּיָּא, לִבִּין corda. Jerem. 12. 3.

לַבְלֵב Germinare, florere, vigere. Pſal. 92. 13. *Ithpahel* אִתְלַבְלֵב idem. Pſal. 92. 8.

לַבְלְבִין Germina, ſurculi, flores. Gen. 40. 10. Iſa. 53. 2.

לְבַד Villus, veſtis villoſa. Levit. 13. 55. *in Targum Jonathanis.*

לְבַךְ Apprehendere, continere, retinere, tenere, comprehendere. Prov. 31. 16.

לבל לַבְלָר Libellarius, ſcriba. *Plur.* לַבְלָרִין ſcribæ. Eſth. 3. 12.

לִבַן Populus alba, arbor. Gen. 30. 37.

לְבֵינְתָא Later, lapis coctus. Gen. 11. 3. *Plur.* לְבִנִין, לִבְנַיָּא lateres. Geneſ. 11. 3. Exod. 5. 18.

לְבוּנְתָּא, לְבוּנְתָּא Thus. Levit. 2. 1. Cant. 4. 14. Exod. 30. 34.

אוּלְבָנִין, לִיבָנוּס, לְבָנוֹנָא, לִיבְנָן Libanus mons. *Celeberrimus hic mons eſt propter cedros præſtantes, quibus abundat, ex quibus Rex Salomon Templum ædificandum curavit. Hinc factum, ut a Prophetis aliquando Templum* לְבָנוֹן Libanus *appelletur. Habetur in Hebræo*, Zach. 11. 1. פְּתַח לְבָנוֹן Aperi Libane portas tuas, ut conſumat ignis cedros tuas. *Ad hunc locum Talmudici notant in Jomà fol. 39.* למה נקרא שמו לבנון שמלבין עונותיהן של ישראל Quare vocatur nomen ejus (*Templi*) Libanus? quia dealbat (*h. e. tollit, abſtergit*) iniquitates Iſraelitarum, *juxta illud*: Si iniquitates tuæ fuerint ut coccinum, ſicut nix albeſcent. *Expiabantur enim in Templo peccata, quorum expiatio propterea Templo ipſi tribuitur. Nonnulli Libanum a* לְבוֹנָה thure *dictum arbitrantur, quod thus in eo abunde, & copioſe fluxerit; ſed, quod ſciam, nullibi ipſi thus tribuitur. Potius ita ipſum appellatum exiſtimaverim a* לבן albedine *propter perpetuas nives, quæ in montibus altiſſimis diu conſpiciuntur; ac propterea a Jeremia cap.* 18. 14. Libanus nivoſus *nuncupatur. In Targùm Cant.* 4. 11. *legitur* אוּלְבָנִין, *& in Targum Jonathanis Num.* 24. 5. לִיבָנוּס.

ליבונאה Libbonica: Scriptura Libbonica. Quænam eſt Scriptura Hebræa? Reſpondit R. Chaſdà, כתב ליבונאה Scriptura Libbonica. *In Sanhedrìn fol.* 21. *R. Salomon intelligit Litteras majuſculas, quas in ſchedis membranaceis, collo appenſis, aut ſuperliminaribus* (מזוזות *dictis*) *incluſis adhibent. In* תוספות Toſephòt *autem legitur, Libbonicam dici a quodam loco ita appellato.*

לבר לִבְרְנַיָּא, לִבְרָנִיא Liburna, Liburnæ, Liburnica: *genus navigiorum leviſſimorum, ac velociſſimorum, quæ a Liburnis populis, qui iis utebantur, ſic appellantur. Melius* לִבַּרְנַיָּא.

לְבוּרְנְקִיָא Ventralia.

לָבַשׁ Induere, veſtire: veſtire ſe, indutum eſſe, indui. Job 7. 5. *Ex Puhal Particip.* מְלוּבָּשִׁי induti. Cant. 6. 7. *Aphel* אַלְבֵּישׁ, אַלְבֵּשׁ induere fecit, induit, veſtivit alium. Gen. 3. 21.

לְבוּשָׁא, לְבוּשׁ Veſtis, veſtimentum, indumentum. Eſth. 6. 8. *Item* gluma, folliculus grani frumentarii. 2. Reg. 4. 42. *Plur.* לְבוּשַׁיָּא, לְבוּשִׁין veſtes. Levit. 6. 4.

הַלְבִּישׁוּשׁ *Vide in littera* ה.

לגג לַגְלֵג Irridere, jocari, ſubſannare. Gen. 34. 31. *Ithpahel* אִתְלַגְלַג irrideri, contemni, ſperni. Eſth. 1. 17.

לגה לִגְיוֹנִין, לְגִיוֹן, לִגְיוֹן Legio. *Plur.* לִגְיוֹנִין legiones. Gen. 15. 1. *in Jonathane*. Job 15. 24. *Ita etiam una perſona appellatur pluribus præfecta, veluti legioni:* dux exercitus. *Hinc Diabolus, ſpirituſque malignus Marci* 5. 9. *ait*, λεγεὼν ὄνομά μοι, *h. e.* Legio eſt nomen meum, *quia nimirum plures Dæmones ſecum habebat.*

La-

Digitized by Google

לגן ,לְגִין ,לְגִינָא ,לְגִינְתָּא Lagena, hydria, uter. Gen. 24. 14. *Plur.* לְגִינִין lagenæ. Thren. 4. 3.

לדן ,לְדְנָא Vagina. Jer. 47. 6. *Plur.* לְדְנִין vaginæ.

להא ,לְהָה Laborare. Iſa. 42. 4. *Aphel* אַלְהִי defatigare, defatigare ſe. Mal. 2. 17.

לְהֵי Defeſſus, defatigatus. *Plur. fœm.* לְהְיָין defeſſæ. Deut. 25. 18.

להב ,לְהַבִי ,לַהֲבָא Flamma. Exod. 3. 3.

לְרוּב ,לַהֲבִיתָא Idem. Nah. 3. 3. Pſal. 106. 18.

להט Flammare. *Pahel* לַהֵט inflammare, accendere.

להן Quamobrem, itaque. Dan. 2. 6. 9. niſi, præterquam. Dan. 6. 6.

לוא ,לְוָה Adhærere, adjungere ſe alicui, comitari, deducere aliquem. Gen. 28. 12. *Pahel* לַוִּי idem. *Aphel* אַלְוִי idem. Gen. 24. 59.

לְוִי ,לְוָאי Butyrum. Gen. 18. 4.

לֵיוָאָה Levita. Exod. 4. 14. *Plur.* לֵיוָאֵי & לֵיוָיֵא Levitæ. Eſdr. 6. 16. *Ex Tribu Levi originem traxerunt Levitæ. Levitarum autem nomine veniunt tum Pontifices, & Sacerdotes, tum reliqui, qui Sacerdotibus inſerviebant. Proprie tamen Levitæ nuncupantur Sacerdotum miniſtri. In locum primogenitorum ſuffecti ſunt, & Sacerdotibus aſſignati, ut ipſis miniſtrarent.* אֵפוֹר Ephod *lineo induebantur, ipſiſque datæ quadraginta octo urbes, ut a populo ſejuncti viverent. Stante Templo, ſicuti Sacerdotum erat Altari miniſtrare, ita Levitarum canere, & excubias agere. Canebant autem in* דוּכָן ſuggeſto *ſaltem duodecim ſingulis vicibus, quibus adjungebantur alii muſica inſtrumenta pulſantes non tantum ex Levitis, ſed etiam ex Iſraelitarum primoribus, &* סְגָן Saganis *motum tempore libationis in Sacrificio jugi cantu ſequebantur. Diſperſi porro erant per cæteras Tribus, ut populum inſtruerent, ejuſque lites, & contentiones dirimerent. Quemadmodum autem Levitæ Sacerdotibus miniſtrabant, ita* נְתִינִין Nethinæi *Levitis ſerviebant.*

לִוְיָתָן Balæna, Leviathan. *Quidam nomen hoc Leviathani ideo inditum volunt, quia ejus ſquamæ, & membra ſibi invicem cohærent. In capite 40. Jobi habes ad unguem ejus deſcriptionem. In Sacris litteris Satanam, & Antichriſtum tamquam typus refert, & quemadmodum per allegoriam maris nomine Mundus intelligitur, ita Leviathanis, & magnorum piſcium ejus Principes veniunt. Hinc Iſaiæ cap. 27. per Leviathanem Rex Aſſyrius, & Ægyptius deſignantur, & Pſalmo 74. proceres Pharaonis per capita Leviathanis indicantur.*

לְוַי ,לְוָאי ,לְוַי Si: utinam. *Interdum ei præponitur* ה, הַלְוַאי. *Quandoque etiam ipſi ſubjungitur* פוֹן. Joſ. 7. 7.

לְוָיָה Comitatus, deductio. *Eſt unum ex tribus officiis præſtandis hoſpitibus peregrinantibus, quorum primus omnium auctor fertur Abraham Patriarcha. Sunt autem* ci-

Digitized by Google

לְוָיָה, שְׁתִיָּה, אֲכִילָה cibus, potus, commeatus, *ſeu* in viam deductio. *Id inferunt nonnulli ex illo Geneſ.* 21. 33. נַיִּטַּע אֶשֶׁל Et plantavit nemus. *Per* אֶשֶׁל *enim hoſpitium intelligunt ad peregrinantes excipiendos, ipſiſque tria ſupra dicta præſtanda. Hinc litteræ vocis* אשל *ad tria illa ſignificanda adhibitæ ſunt.*

לוג Sextarius, *liquidorum menſura minima, pars vigeſima quarta Seæ, vel Sati, continens ſex ova.*

לוד Lud, Lydda civitas, *non procul ab Hieroſolyma ſita, de qua mentio* Actor. 9.

לוּד, לוּדִי Lydius. *Plur. conſtr.* לוּדָאֵי Lydii. Ezech. 27. 10.

לְוָדִין Pulli aſinorum. *Forſitan legendum* וְלָדִין. Gen. 32. 15. *in Targum Hieroſolymitano.*

לוז Amygdalus, amygdala. *Plur.* לוּזַיָּא, לוּזִין amygdalæ. Gen. 43. 11.

לוח לוּחָא Tabula, aſſer. Prov. 3. 3. *Plur.* לוּחִין, לוּחֵי tabulæ, & לְוָחֵי. Hoſ. 8. 6. Deut. 9. 9. Exod. 26. 15.

לוט Maledicere, execrari, blaſphemare. Num. 23. 8. *Cum affixis* ו *interdum fit mobile, ut* לְוָטַנִי maledixit mihi. 1. Reg. 2. 8. *Interdum imitatur formam Quieſcentium tertia radicali* ה, *ut* דִּלְטְיָה cui maledixit, *quaſi a* לְטָא. Gen. 5. 29.

לִיט Maledictus. *Plur.* לִיטִין, לִיטֵי maledicti. *Fæm.* לִיטָא maledicta.

לְוָטָא, לְוָטְתָא Maledictio, execratio, diræ. Num. 5. 21. *Plur.* לְוָטִין, לְוָטַיָּא, & לְוָטִין maledictiones. Deut. 30. 1. Gen. 27. 3.

לוע, לוּעָא Maxilla: guttur, gula, fauces. Deut. 18. 3.

לוץ *Hebraice*. Deridere, irridere. *Hinc*

לֵיצָנוּתָא Irriſio, ludibrium, ſubſannatio. Eccleſ. 2. 2.

לוק לְוָקְרִין Pulli aſinarum. *Videtur legendum* וְלָדִין. Gen. 32. 15. *in Jonathane.*

לוש Depſere, ſubigere maſſam. Gen. 18. 6. Jerem. 7. 18. Hoſ. 7. 4.

לוּשָׁא Maſſa farinacea. Exod. 12. 34.

מְלוּשָׁא Subactum, intinctum. Iſa. 9. 5.

לְוָת Ad, apud, verſus. *Cum aff.* לְוָתִי ad me, apud me, mecum. לְוָתָן apud nos, nobiſcum. לְוָתְכוֹן ad vos, apud vos, vobiſcum. מִלְּוָת, מִן לְוָת, מִן לְוָת a, ab. מִלְּוָתֵיהּ ab eo. מִן לְוָתָן a nobis. לְוָתָךְ ad te. לְוָתֵיהּ ad eum. לְוָתְהוֹן ad eos.

לחד לְחוֹד, בִּלְחוֹד Tantum, tantummodo: ſolum, ſolummodo: ſolus, ſola, ſolum: ſeorſim, ſeparatim, privatim: etiam, quoque. Gen. 6. 5. Num. 12. 2.

לַחֲדָא Valde, vehementer. Gen. 1. 31. *Geminatum* לַחֲדָא לַחֲדָא quamplurimum, vehementiſſime. Gen. 17. 20. עַד לַחֲדָא uſque valde, admodum, penitus, omnino. Pſal. 119. 8.

לחה לְחָיָתָא Maxilla. *Plur. cum aff.* וּמוֹרִיךְ בִּלְחָיָתְהוֹן & relaxat in maxillis eorum. Hoſ. 11. 4.

לוּחְיָא Idem. Deut. 18. 3. *in Jonathane.*

No-

לחית *Nomen proprium urbis*. Num. 21. 15.

לחך Lambere, lingere. 1. Reg. 21. 19. *Pahel* לחך idem. Num. 22. 4. Iſa. 49. 23.

לחם *Hebraice*. Pugnare, oppugnare.

לחם, לחים, לחמא Panis, cibus. Gen. 3. 19. *Plur.* לחמין panes.

לחם Convivium, epulum. Dan. 5. 1.

לחן לחנא, לחינתא Concubina, pellex. Gen. 35. 22. *Plur.* לחנן concubinæ. 1. Reg. 11. 3. *Emphat.* לחנתא concubinæ. Gen. 35. 6.

לחש *Hebraice*. Muſſitare, ſubmiſſe in aures loqui. *Pahel Particip.* מלחשין muſſitabant. 2. Sam. 12. 19.

לחשא Incantatio. Jer. 8. 17. *Plur. cum aff.* בלחשיהון incantationibus ſuis. Exod. 7. 11.

לחוש, לחוש Fuſcum, nigrum. Gen. 30. 32.

לחש Ardens. *Plur. fœm.* לחשן ardentes. Lev. 16. 12. *in Jonathane*.

לטא Maledicere. Gen. 5. 29. *Pahel* לטי idem. Num. 23. 8.

לטט Maledicere. Jud. 9. 27. *Pahel* לטט idem. Job 5. 3. *Ithpahel* אתלטט maledici. *Particip.* מתלטטין maledicti. Pſal. 37. 22.

לטם לטום Maſtiche, ſtacte: caſtanea. Gen. 37. 25. *Reſpondet Hebræo* לוט.

לטש Acuere, polire. *Pehil* פרזלא בפרזלא לטיש ferrum ferro acuitur. Prov. 27. 17.

ליל לילא, ליליא Nox. Gen. 1. 5. *Plur.* לילון noctes. 1. Sam. 30. 12.

לילי Noctu. Pſal. 1. 2.

לילית Strix. Iſa. 34. 14. *Plur.* לילין. *Conſtr.* לילי ſtriges. Num. 6. 24. *in Jonathane. Juxta Rabbinos* לילית *eſt Dæmoniſſa, ſive Lamia nocturna infantes rapiens, & occidens. Hinc in more poſitum præcipue apud Judæos Germanos, ut in quatuor cubiculi parietibus, in quo puerpera cubat, inſcribant hæc verba* אדם, חוה, חוץ לילית Adam, Eva, foris eſto Lilis. *Addunt etiam nonnulli trium Angelorum nomina, quos a Deo incolumitati, & ſaluti hominum præfectos fuiſſe volunt, nimirum* סנוי Senoj, סנסנוי Sanſenoj, & סמנגלוף Sammangeloph. *Si quis originem rei hujus quærat, habetur in libro antiquo Ben Syræ, fuſiuſque fabula deſcribitur. Apud Plinium legitur lib.* 11. *cap.* 39. Fabuloſum arbitror de ſtrigibus, ubera eas infantium labris immulgere. Eſſe in maledictis jam antiquis ſtrigem, convenit; ſed quæ ſit avium conſtare non arbitror. *Ovidius etiam lib.* 6. *Faſtorum ait, infantes ſine nutricum cuſtodia relictos a ſtrigibus e cunis rapi, ipſorumque ſanguinem abſorberi.*

Sunt avidæ volucres, non quæ Phineia menſis
Guttura fraudabant, ſed genus inde trahunt.
Grande caput, ſtantes oculi, roſtra apta rapinæ,
Canities pennis, unguibus hamus ineſt.

No-

Digitized by Google

Nocte volant, pueroſque petunt nutricis egentes,
Et vitiant cunis corpora rapta ſuis.
Carpere dicuntur lactantia viſcera roſtris,
Et plenum poto ſanguine guttur habent.
Eſt illis ſtrigibus nomen: ſed nominis hujus
Cauſa, quod horrenda ſtridere nocte ſolent.

לים ליסא. *Vide in* לס.

לית Non. *Componitur ex* לָא non, *&* אִית eſt.

לֵיתָא, לַיְתָא Leo, leo vetus, & immanis. Gen. 49. 9. leæna. Ezech. 19. 2.

לכר Continere, capere. Prov. 26. 17. *Ithpehal* אִתְלְכַר capi. Eccleſ. 7. 27.

לכס לְכִיסָא. *Vide in* לפס.

ללב לולְבָא, לוּלָב Ramus, ſpathula palmæ. *Plur.* לוּלְבֵי, לוּלְבִין rami. Levit. 23. 40. *Horum uſus fuit apud Hebræos in Feſto Tabernaculorum. Hinc* עֲלֵי תְמָרִים folia palmarum Nehem. 8. 16. *explicentur a R. Salomone, & aliis* לוּלָב. *Majemon in* הלכות סוכה cap. 7. *ait*: Sunt rami palmarum quando germinant, antequam a ſe invicem folia hinc inde ſeparentur, ſed dum adhuc ſunt inſtar ſceptri: & hoc eſt, quod vocamus לולב. *Itaque ſi primam, germanam, ſtrictamque vocis* לולב Lulàu *ſignificationem ſpectes, proprie eſt palmæ ſpathula, cujus folia ſpinæ dorſi ipſius utrinque inhærent a trunco erumpentia, nondumque maturitatem aſſecuta. Ut in Feſto Tabernaculorum adhiberi poſſit, multa in* לולב *Lulàu requirunt Rabbini, quorum cognitio curioſitatem lectoris potius explet, quam ullam utilitatem afferat, ut patet ex Baal Turim, & Orach Chajim num. 645. Adjicit autem Rambàm ritum circumeundi Altare cum Lulàu in* Halacòth Lulàu cap 7. num. 23. *his verbis*: Singulis diebus hebdomadæ ſolebant (*antiquitus*) ſemel circuire Altare Lulàu præ manibus ferentes, & dicebant: *Obſecro, Domine, ſalvum fac, obſecro. Obſecro, Domine, ſecundus eſto, obſecro.* In die autem ſeptimo circumibant Altare ſeptem vicibus.

למא Nihil, nihilum, vanitas, inanitas. Judic. 5. 16. כְּלְמָא quaſi nihil. Pſal. 39. 6. לְמָא אִנּוּן nihili ſunt. 2. Sam. 13. 21.

למב לַמְבַּרְנִיָא Lombardia. Numer. 24. 24. *in Jonathane.*

למד *Hebraice.* Diſcere. *Hinc Chaldaice Participium* לָמֵד diſcens. Eſth. 1. 2.

תַּלְמוּדָא Talmud. *De Talmude vide pag. 241. noſtri Lexici editi typis Seminarii Patavini 1732. & Diſputationem huic Lexico præmiſſam.*

תַּלְמִידָא, תַּלְמִיד Diſcipulus, *h. eſt, qui ex docentis ore doctrinam percipit, qui ab Hebræis dicitur* תלומד מזולתו diſcens ab alio, לא מעצמו non a ſeipſo, *qui dicitur* שׁוֹגֶה diſcens, *quia ſæpe errat, cogiturque ſtudium iterare, ac mutare. Plur.* תַּלְמִידַיָא, תַּלְמִידִין diſcipuli. Num. 3. 2.

Flam-

למף למפיד, לפפר Flamma, lampas, fax. Exod. 20. 2. *in Jonathane*.

לם, לסתא, לסא, ליסא Maxilla, gena. Mich. 5. 1.

לסט, ליסטים, לסטים Latro, ſicarius, prædo. *Græce* λῃστής. Gen. 21. 13. *Plur.* לסטין, לסטיא, & לסטסין latrones. Job 4. 11. & 5. 5.

לסת לסתא. *Vide in* לם.

לעא, לעי, לעה Fatigari, laborare. Thren. 5. 5. Prov. 16. 26. & 26. 5. Job 9. 29.

ליעותא, לעות, ליעות Labor, moleſtia, fatigatio, deſatigatio. Job 4. 8. Pſal. 107. 12.

לעב אתלעב Subſannare, ridere, irridere, illudere, inſanire. Jud. 19. 25. *In Part. & Futuro reperies interdum punctatum ad formam Pahel, ut* מחלעבין, מחלעביא *pro* מתלעבין. Pſal. 5. 6. & 73. 3.

לעיב Subſannatio, ſanna, irriſio, ludificatio. Jer. 20. 7. Ezech. 22. 4.

תולעבא, & תלעבא Idem. Iſa. 28. 11. Jer. 10. 15.

תלשבא Idem. Pſal. 123. v. ultimo.

לעג Subſannare, irridere, illudere. *Aphel* אלעיג idem. Jerem. 8. 18. Iſa. 28. 11.

לעג Subſannatio, ludificatio, illuſio, irriſio. Jer. 20. 8.

לעז לועז Barbarus, *linguæ, & ſermonis ignoti, ac peregrini. Hoc nomine apud Hebræos olim vulgo deſignabantur Græci, quia magna cum iis conſuetudo, & familiaritas intercedebat. Cæterum quicumque Hebraico ſermone non loquitur,* לועז Barbarus *etiam hodie ab Hebræis dicitur. Hinc R. Salomonis gloſſa ad* מגלה *cap. 2. in initio.* כל שאינו לשון הקודש נקרא לעז *h. e.* quidquid non eſt Linguæ Sanctæ, vocatur לעז; *quemadmodum etiam Chaldæi* Barbarum *nuncupabant ipſorum Lingua non utentem. Id fuit in uſu etiam Græcis, ut* barbaros *appellarent Linguam Græcam non uſurpantes. Hinc Apoſtolus ad Romanos* 1. 14. Ἕλλησί τε ϗ Βαρβάροις, σοφοῖς τε ϗ ἀνοήτοις ὀφειλέτης εἰμί. Græcis, barbaris, ſapientibus, & inſipientibus debitor ſum. *Sic a Romanis dicti diverſa a Lingua Latina loquentes. Hinc Cicero in Verrem lib. 6.* Lingua, & natione barbarus. *Itaque Judæi præſertim Itali ab aliis Judæis* לועזים barbari *appellantur, vel quia a Romanis originem trahunt, vel quia illi, qui primi poſt Templi ſecundi everſionem Romam ſe contulerunt, propter Linguæ Hebrææ ignorationem juxta R. Eliæ opinionem in Tiſbì tamquam barbari ſunt exiſtimati.*

בלעז Lingua barbara, *nimirum familiari, vernacula, quæ non eſt Hebræa. Vertentes itaque dictiones Hebræas Judæi Galli, Hiſpani, Itali per vocabula ſibi vernacula, & loci, quem incolunt, propria, adjicere ſolent* בלעז, *aut* בלשון לעז lingua barbara, *videlicet lingua terræ ſuæ vernacula,*

& uſitata. *Hac eadem vox duobus apicibus interdum ſuperne ſignatur* ב״ לעז, *tuneque* ב *ſignificat per abbreviaturam* בְּלָשׁוֹן lingua. *Sic vocem ipſam barbaram, ſive peregrinam explicationis gratia allatam duobus apicibus inſigniunt, ut admoneant, eam eſſe extraneam, & peregrinam, non Hebræam. Judæi autem Germani in hoc ab aliis differunt. Hebræas enim dictiones Germanica Lingua exponentes addunt* ב״ לא, *h. e.* בְּלָשׁוֹן אַשְׁכְּנַז Lingua AsKènas, *nimirum* Germanica. *Sentiunt enim, gloriantur que Rabbini Germanici ad cap. Geneſ.* 10. אַשְׁכְּנַז AsKènas *Germanorum patrem extitiſſe.*

לְעַס Edere, comedere, manducare, mandere. Eccleſ. 12. 3.

לְפָא, לְפָה *Idem ac* לְפַף Addere, adjungere, conjungere. *Aphel Futurum* וְיַלְפֵּי & addet. Levit. 6. 5. *in Jonathane.*

לוּפֵי Conjunctio, commiſſura. Exod. 26. 4.

לְפָס Lebes, olla, cacabus: *vas carnibus, & oleribus coquendis inſerviens. Plur.* לְפָסַיָּא lebetes. Numer. 11. 8. *in Targum Hieroſolymitano. Sic enim legendum pro* לְפָרִיָּא: *& cum protheſi* א, אַלְפָסַיָּא *in Targum Jonathanis, pro quo male ſcriptum eſt* לְאַפִּיסַיָּא. *Sic Num.* 31. 23. *in Targum Jonathanis male legitur* לְפִיסַיָּא *pro* לְכִיסַיָּא.

לְפַף Jungere, conjungere, componere, compingere. Exod. 36. 10. convolvere, involvere faſciis. Exod. 15. 2. *Ithpahel* אִתְלַפַּף conjungi. Exod. 28. 7.

לְפוּפָא Junctura, commiſſura. Exod. 26. *in Jonathane.*

לְפַר לְפָרִיָּא. *Vide in* לפס.

לְפַת לִפְתָּא Rapa. Ruth 3. 8. *Placet monſtroſam rapæ magnitudinem ob oculos ponere, de qua in Talmude Babylonico Tractatu* כתובות *cap. ultimo mentio fit. Legitur in eo, in terra Iſraelis rapam tantæ magnitudinis fuiſſe, ut in ea vulpes nidum fecerit, h. e. excavarit, ſibique luſtrum conſtituerit, & quod reliquum fuit, ſexaginta librarum Tzipporienſium pondus æquarit.*

לְקָה Vapulare, cædi, percuti. Exod. 5. 14. *Aphel* אַלְקֵי cædere, percutere. Iſa. 60. 10.

לְקֵי Percuſſus. לְקֵי בְּרַגְלוֹהִי percuſſus pedibus ſuis, *ſc.* claudus, claudicans. 2. Sam. 4. 4. לְקֵי בְחוֹטְמֵיהּ percuſſus naribus, ſimus. Lev. 21. 18. *Item* gracilis, tenuis. *Plur. fœm.* לְקְיָן tenues, graciles. *Fortaſſe pro* דַּקִּין. Gen. 41. 23.

מַלְקוּת Percuſſio, flagellatio, plaga. 2. Sam. 7. 17. *Olim Flagellatio duplex fuit, altera virgis, altera flagello inflicta. Utramque Romani uſurparunt, Judæi tantummodo ultimam. Hinc Cicero pro Rabirio.* Porcia lex virgas ab omnium civium corpore amovit, hic miſericors flagella retulit. *Ex quibus verbis colligitur, flagellationis pœnam fuiſſe graviorem virgarum pœna. Extra fines terræ Chanaan aliam pœnam ba-*

cu-

culis exactam fuiſſe legimus, nullumque in ea plagarum numerum definitum, ut in flagellatione, atque adeo Judicis arbitrio aliquando ad necem uſque irrogatam. Pœna autem flagellationis, ſeu verberum apud Orientales quemadmodum olim, ita etiam hodie ſæpiſſime uſurpatur. His additur alia pœna graviſſima per ſcorpiones aculeis, tribuliſque inſtructos, de qua fit mentio lib. 1. *Reg.* 12. *v.* 11. אָבִי הֶעְמִיס עֲלֵיכֶם עַל כָּבֵד וַאֲנִי אֹסִיף עַל עֻלְּכֶם אָבִי יִסַּר אֶתְכֶם בַּשּׁוֹטִים וַאֲנִי אֲיַסֵּר אֶתְכֶם בָּעַקְרַבִּים *h. e.* Pater meus poſuit ſuper vos jugum grave, ego autem addam ſuper jugum veſtrum*:* pater meus cæcidit vos flagellis, ego autem cædam vos ſcorpionibus. *Hoc autem pacto flagellatio apud Judæos peragebatur. Reus flagellandus non ſtans juxta vulgarem pictorum conſuetudinem puniebatur, ſed, ad columnam ligneam altitudinis ſeſquicubiti terræ infixam manibus alligatis, humi procumbebat. Sciſſis ejus veſtibus, & corpore ad femora denudato, carnifex lapidem aſcendebat poſt ſontem erectum, ut commodius ipſum inter ſcapulas flagello tribus loris inſtructo percuteret. Certant, ac digladiantur inter ſe Rabbini de materia, ex qua flagelli lora conſtarent. Alii enim volunt fuiſſe lora vitulina; alii vero duo breviora vitulina, tertium vero longius aſininum. Ideo autem aſininum lorum fuiſſe adjectum ajunt, quia Iſa.* 1. 3. *habetur.* יָדַע שׁוֹר קֹנֵהוּ וַחֲמוֹר אֵבוּס בְּעָלָיו יִשְׂרָאֵל לֹא יָדַע עַמִּי לֹא הִתְבּוֹנָן *h. e.* Cognovit bos poſſeſſorem ſuum, & aſinus præſepe domini ſui: Iſrael autem me non cognovit, & populus meus non intellexit. *Quaſi diceret.* Veniat aſinus, & vindictam ſumat ab eo, qui non agnoſcit præſepe domini ſui. *Tredecim vero ictibus carnifex triginta novem plagas infligebat, ne numerum quadraginta plagarum Lege præſcriptum excederet. Porro de numero plagarum infligendarum in flagellatione hac habentur Deuteronomii* 25. *v.* 2. 3. וְהָיָה אִם בִּן הַכּוֹת הָרָשָׁע וְהִפִּילוֹ הַשֹּׁפֵט וְהִכָּהוּ לְפָנָיו כְּדֵי רִשְׁעָתוֹ בְּמִסְפָּר: אַרְבָּעִים יַכֶּנּוּ לֹא יֹסִיף *h. e.* Si impius ſit dignus, qui vapulet, dejiciat eum Judex, & cædat ipſum juxta impietatem ejus eum certo numero. Quadraginta plagis verberet eum, & non addat verberare eum. *De hoc numero plagarum quadragenario in loco Deuteronomii citato* גמרא Gemarà *ait.* Si ſcriptum eſſet *quadraginta in numero*, dicerem intelligi quadraginta numero*:* nunc vero quia ſcriptum eſt, *cum numero quadraginta*, intelligo numerum, qui numerat quadraginta, *h. e.* uſque ad quadraginta, *ac propterea triginta novem plagas tantummodo Judæi in flagellatione infligebant. Hinc in* משנה Miſnà *Tractatu* מכות *cap.* 3. *ſect.* 10. quot verberibus afficitur ſons? quadraginta una minus, *q. d.* numero quadragenarii, *h. e.* numero, qui proximus eſt quadragenario. *Falluntur tamen Judæi detrahentes unam plagam, cum Lex intelligat quadraginta plagas. Duæ enim voces* במספר ארבעים

in numero quadraginta *ſimul in Textu non connectuntur, ſed per accentum Sopb PaſuK, ſive pauſam majorem ſeparantur, boc modo:* Cum certo numero. Quadraginta plagis verberet eum. *Hic autem accentus Sopb PaſuK periodum integram in Hebraica Lingua abſolvit. Male itaque Judæi connectunt dividenda contra Legis mentem. Placet reſponſum ad plagarum numerum ſpectans referre, quod Rabbinus quidam Buxtorfio dedit, babeturque in ejuſdem Synagoga cap. 25. Interrogatus igitur Rabbinus de flagellandi ratione reſpondit, in uſu fuiſſe apud veteres Judæos, ut ſontem flagellandum tribus loris percuterent, duobus brevioribus, tertio vero ea longitudine, ut totum ſontis corpus cæderet. Iis loris ter decies tantum eum fuiſſe percuſſum, non amplius, ne, ſi vel una percuſſio tribus loris addita fuiſſet, quadraginta plagarum numerus a Moyſe definitus excederetur. Peragebatur autem flagellatio coram tribus Judicibus, quorum prior lictorem ad cædendum excitabat; alter ictus recenſebat; tertius vero poſt varios Scripturæ textus verſiculum trigeſimum octavum Pſalmi ſeptuageſimi octavi ex tredecim vocibus conſtantem ſenſim recitabat, ut poſt ſingulas dictiones lictor ictum incuteret, ne erraret. Porro verba a Judice prolata erant bæc:* וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל־חֲמָתוֹ *b. e.* Sed ipſe miſericors expiabat delicta, & non deſtruebat, & ſæpius revocabat iram ſuam, & non excitabat totum ardorem ſuum. *Ita ſonant verba Hebraica, ſi verbum verbo reddatur. Animadvertendum eſt, dictionum Hebraicarum, quæ ſunt numero tredecim, rationem babendam eſſe, non in Latinum ſermonem verſarum, quæ talem numerum excedunt. Cæterum de loco, in quo flagellationis pœna inflicta fuerit, variant Auctores. Alii in Synagogis tantummodo peractam fuiſſe volunt innixi textu Matthæi* 10. *v.* 17. *Παραδώσουσι ὑμᾶς εἰς συνέδρια, & ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν μαστιγώσουσιν ὑμᾶς. b. e.* Tradent vos in Conciliis, & in Synagogis ſuis flagellabunt vos, *& bi Synagogas proprie intelligendas eſſe contendunt, in quibus tum excommunicatio, tum flagellatio incuteretur. Alii vero flagellatos fuiſſe ſontes in quolibet loco cenſent, in quem Judices, & Seniores populi judicaturi convenirent.*

לקט לְקַט Colligere. Exod. 16. 22. *Pabel* לְקֵט idem. Jer. 7. 18.

לְקִיט Collectum. 1. Reg. 7. 19.

לְקָטָא Collectio, collectaneum, ſordes in ingluvie collectæ. *Plur. conſtr.* לְקָטֵי collectiones. Lev. 1. 16. *in Jonathane.*

מַלְקֵט, מַלְקְטָא Forceps, emunctorium. *Plur.* מַלְקְטַיָּא, מַלְקְטִין forcipes. Num. 4. 9.

לקן לְקְנָא Simpulum: lagena. Jud. 6. 38.

לוּקֵינַת. *Vide in* רקן.

לקש לְקִישָׁא, לְקִישׁ, לַקִּישׁ Serotinum, pluvia ſerotina. Deut. 11. 14. *Plur. maſc. emphat.* לְקִישַׁיָּא ſerotina.

Digitized by Google

na. Exod. 9. 32. ſerotinæ pecudes, *vel* oves. Gen. 31. 42. imbres ſerotini. Deut. 32. 2. *in Jonathane*.

לקישן Serotini fructus. Exod. 9. 32. *in Jonathane*.

לקישות Tardatio, ſerotinatio. Gen. 30. 42.

מלקושא, מלקוש Pluvia ſerotina. Deut. 32. 2. Jerem. 3. 3.

לשך לשכתא, לשכא Cubiculum, cella, conclave. Jerem. 35. 4. *Plur.* לשכן cellæ. Ezech. 40. 17. *De variis cellis, & conclavibus Templi Hieroſolymitani vide Tractatum Talmudicum* מדות Middòth.

לשן, לשנא, לשנא, לישן, לשן, לשן Lingua. Exod. 4. 10. Joſ. 7. 21. לישן תליתאי lingua tertia; lingua tertia loqui, *ſc.* calumniari. Gen. 49. 23. *Apud Chaldæos eſt phraſis uſitatiſſima. In libro Muſàr cap. 13. in quo agitur de* לשון הרע calumniis, & ſycophantia קראו הרכילות לשון שלישי מפני שהוא הורג שלושה וכו *h. e.* vocant delationem לשון שלישי linguam tertiam, quia tres occidit, deferentem, recipientem, & eum, de quo dicitur. *Sic in Tractatu Talmudis* Erachìn *fol.* 15. לשון תליתאי קטיל תלתא למספרו ולמקבלו ולאומרין עליו *h. e.* Lingua tertia occidit tres: occidit ipſum loquentem, accipientem, & eum, de quo dicitur. *Exemplum habes in Doeg Idumæo, qui ob delationem e Sacerdotum ordine ejectus fuit, Sacerdotes ipſi morti traditi, & Rex Saul, qui Doeg criminationem receperat, graviter mulctatus. Sic in Eccleſiaſtico cap. 28. v. 16.* Γλῶσσα τρίτη Lingua tertia multos commovit, & diſperſit illos de gente in gentem. *Apud Grammaticos* לשון כלל vox generalis. לשון משנה vocabulum Talmudicum. לשון המקרא vocabulum Biblicum, locutio Biblica. בזה הלשון in hac ſignificatione, in hoc loquendi modo. *Per metaphoram* לשון lingua *accipitur pro quavis re linguæ figuram exhibente. Sic* לשונות של ארגמן linguæ purpuræ, *h. e. particulæ lanæ tinctæ, & carminatæ ad netum, linguam referentes. Sic* לשון של זהורית lingua coccinea, *h. e. particula lanæ coccino tincta.* לשון אש lingua ignis, *h. e.* flamma ignis. *Huc reſpexiſſe videtur Apoſtolus Act. 2. 3.* Καὶ ὤφθησαν αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλῶσσαι ὡσεὶ πυρός. Et apparuerunt illis diſpertitæ linguæ ramquam ignis. *Plur.* לשנין, לישנין, לישניא linguæ. Eſth. 2. 22.

אלשן *Aphel.* Eingua detrahere, calumniari. Prov. 30. 10.

מלשינא Detractor, ſycophanta, calumniator. Pſal. 120. 3. *Judæi in precibus ſuis, quas quotidie recitare tenentur, habent* ולמלשינים אל תהי תקוה Et delatoribus non ſit ulla ſpes, *videlicet vitæ æternæ. Eorum mens, & conſilium eſt malum contra Judæos a Religione Judaica deſciſcentes his verbis imprecandi, qui ad Chriſtianos tranſeuntes Judaicam perfidiam ipſis produnt.*

מלשינותא Detractio, ſycophantia, proditio, delatio, calumnia. Pſal. 52. 4.

DI-

DICTIONES EX RABBINIS.

ל *Abbreviatura. Idem ac* לֵית Non eſt; non extat amplius. *Adhibent Maſoretbæ de voce ſemel in Sacris litteris uſurpata. Hujuſmodi vox in Maſora notatur littera minori* ל *cum puncto ſuperne, hoc pacto* לׄ. *Quod ſi vox eadem in triginta locis reperiatur, id admonent per dictionem integram* לָמַר.

ל״א *Abbreviatura. Idem ac* לָשׁוֹן אַחֵר Sermo alius; interpretatio, *vel* ſignificatio alia. *Chaldaice* לִישָּׁנָא אָחֳרָנָא. 2. לְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז Lingua Germanica. *Ut plurimum tunc ei* ב *præfigitur, ut* בל״א In lingua Germanica, Germanice.

לא, *Chaldaice* לָא, *Talmudice vero* לָאו. Non, nec, haud, nequaquam. *Item* לָאו *præceptum Legis prohibitivum, quale* non furaberis. *Porro Præcepta jubentia a Rabbinis vocantur* עֲשֵׂה Fac, *ex eo, quia hoc, vel illud facere jubent; quæ præcepta ſunt 365. probibentia vero* לא תַעֲשֶׂה Non facies, *utpote quę hoc, vel illud vetant, ſuntque numero 268. Quemadmodum autem Hebręi ſuo* לא *ſępe inſerunt* ו, *ut* לוא, *ſic Talmudici idem Vau fini adjiciunt, ut* לָאו. *Significat etiam* לא *apud Talmudicos idem ac* הֲלֹא *ſicuti apud Hebręos,* nonne? *Plur.* לָאוִין: *ut* לא מְנוּ לָאו זֶה בִּכְלָל הַלָּאוִין Non numerant præceptum prohibitivum in genere negativorum. *In Aruch habetur* לָאִי, *quod explicatur per* fili mi; *ſed Talmud cum unico* י *ſcribens* לאי *indicat uſurpari pro* לא non.

לא״א *Abbreviatura. Idem ac* לַאדֹנִי אָבִי Domini parentis mei. *Sæpe præcedit* בֵּן Filius. *Interdum fini additur* ם, *pro* מוֹרִי Doctoris mei.

לאך, מַלְאָךְ Angelus, legatus, nuntius. מַלְאָכוּתִי Angelicus. *Fœm.* מַלְאָכוּתִית Angelica. *Rabbini decem Angelorum nomina ex Sacris litteris enumerant.* מְלָאכָה Opus, ars, artificium. מְלָאכִית Artificiale. דְּבָרִים מְלָאכוּתִיִּים Res artificiales. *Eis opponuntur* טִבְעִיִּים Naturales.

לְאַפּוּקֵי Contra, præter, e diverſo.

לַבְלָר Libellarius, ſcriba. *Plur.* לַבְלָרִין ſcribæ, tabellarii.

ל״ג *Abbreviatura. Idem ac* לֵית גִּרְסָא Non eſt lectio, doctrina, ſtudium. 2. לָא גְּרְסִינַן Non legimus, diſcimus.

לְגַם Guſtare, comedere. לְגִימָה Guſtatio, comeſtio, comeſſatio. *Aliis* res, negotium.

ל״ד *Abbreviatura. Idem ac* לְדַעְתִּי Juxta ſententiam meam. 2. לְמֵבִין דַּי Intelligenti ſatis. *Dicitur etiam ordine mutato* ד״ל *h. e.* דַּי לְמֵבִין. 3. לֵית דִּכְוָתֵהּ Non eſt, quod ipſi ſimile ſit: nullum aliud ipſi ſimile occurrit. *In Maſora.*

לר״א *Abbreviatura. Idem ac* לְדַעַת אוּנְקְלוֹס Juxta ſententiam OnKeloſi. *De OnKeloſo vide Diſputationem huic Lexico præmiſſam.*

Ab-

לרא״ע *Abbreviatura. Idem ac* לְדַעַת אַבֵּן עֶזְרָא Juxta ſententiam Abèn Ezrà.

לר״י *Abbreviatura. Idem ac* לְדַעַת יוֹנָתָן Juxta ſententiam Jonathanis.

לר״ק *Abbreviatura. Idem ac* לְדַעַת קְצָת Juxta ſententiam quorumdam. *Alii exponunt per* לְדַעַת קַבָּלָה Juxta Cabbalam; *alii per* לְדַעַת קִמְחִי Juxta ſententiam Kimchì. *Prima expoſitio omnium optima cenſetur.*

ל״ה *Abbreviatura. Idem ac* לֵימָא הָכִי Dicendum: dicere ſic. *Talmudiſtis uſitata.*

לַהַב Flamma. *Niphal* הִלְהִיב incendere, inflammare. *Hithpahel* הִתְלַהֵב inflammari, incendi, accendi.

לה״ד *Abbreviatura. Idem ac* לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה Cui res hæc ſimilis eſt: cui aſſimilatur. *Rabbinis frequens. Ut plurimum præcedit* מָשָׁל Simile.

לָוָה Adhærere, adjungere ſe, ſocium ſe præbere, comitari. *Hiphil* הִלְוָה Deducere, comitari. *Pihel* לִוָּה Idem. *Hinc ex Pihel geminato* נְלַוְלְוֵי, *alii* נִלְבְלְבָה conjungamus. לְוָיָה, לִוּוּי Comitatus, deductio. *Officia hoſpitibus peregrinantibus debita tria ſunt*, לְוָיָה, אֲכִילָה, שְׁתִיָּה deductio in viam, cibus, potus.

לוּץ, הֵלִיץ Irridere, deridere. *Item* ornate, oratorie loqui, interloqui. מֵלִיץ Orator, Rhetor, interpres linguæ. *Plur.* רֹאשׁ הַמְּלִיצִים Princeps Oratorum. לֵיצָנוּת irriſio. חֲלָצָה Oratio proſa. בַּעַל הַהֲלָצָה Rhetor, Orator, eloquens, dicendi peritus. טַעַם הֲלָצִי Oratio Rhetorica. מְלִיצָה Oratio, interpretatio. מְלִיצוּת Eloquentia. מְלִיצָה נִמְרָצָה Oratio vehemens, Proſopopœja.

ל״ז *Abbreviatura. Idem ac* לָשׁוֹן זֶה Sermo hic: vocabulum hoc: *ut* וְהוּא הֵבִיא ל״ז Et ipſe adducit verba hæc. *Uſurpatur, cum alterius verba majoris claritatis gratia in medium adducuntur.*

ל״א *Abbreviatura. Idem ac* לְזֹאת אָמַר Propterea dicit, *vel* אָמְרוּ dicunt: ול״א Et idcirco dicit.

לַח Virens, humens, humidum, recens. *Plur.* לַחִים virentia. לֵחָה, לֵיחוּת Humor, humiditas. לֵיחוּת שָׁרְשִׁי Humidum radicale, *aliter* לֵחַת תּוֹלֶדֶת humor ingenitus. לֵחָה סְרוּחָה Humor fœtens. *Plur.* לֵיחוּת humores. לְחָלוּחִית Idem. לַחְלַח Humectare. הִתְלַחְלֵחַ Humectari, recreari, revireſcere.

לְחוּד לחוד Tantum, tantummodo, ſolum; ſeorſim, ſeparatim: etiam, quin etiam. *Cum Pronominibus ſignificat* ſolus, ſola, ſolum, *adjecto* ב, ut בִּלְחוּדִי ſolus ego. בִּלְחוּדָךְ ſolus tu. בִּלְחוּדוֹהִי ipſe ſolus. בִּלְחוּדָהּ ſola ipſa. בִּלְחוּדֵיהֶן ſolæ ipſæ.

לַחֲדָא Valde, vehementer, majorem in modum. *Reſpondet* מְאֹד *apud Hebræos.* לַחֲדָא לחדא *repetitum* vehementiſſime.

לַחַשׁ Muſſitare, ſuſurrare, muſſitando benedicere. *Item* verbis ſacris incantare. לְחִישָׁה, לַחַשׁ Benedictio ſuperſtitioſa, muſſitatio.

ל״י *Abbreviatura. Idem ac* לִשָּׁנָא יַתִּירָה Sermo reſiduus; doctrina amplior.

Ab-

Digitized by Google

ליקו *Abbreviatura. Idem ac* לִישׁוּעָתְךָ קִוִּיתִי יְהוָה Salutare tuum expecto, Domine. *Ex Geneſ.* 49. 18.

לכא *Abbreviatura. Idem ac* לָכֵן אָמַר Idcirco dicit; *vel* לָכַךְ *quod idem. Si adjicias ſerviles* ולכא Et idcirco dicit. 2. לְכָל־אֶחָד Unicuique.

כלך לִכְלֵךְ Polluere, inquinare: contaminare. מְלוּכְלָךְ Pollutum, inquinatum, contaminatum. *Hithpahel* הִתְלַכְלֵךְ inquinari. לִכְלוּךְ Inquinatio, inquinamentum. לְכָלוּכִית Idem.

לכס, לוֹכְסָן Obliquum, incurvum, tranſverſum, inflexum.

אֲלַכְסוֹן Idem. *Apud Geometras* Diameter. אֲלַכְסוֹן מְרוּבָּע Diameter quadrati. בַּאֲלַכְסוֹן Oblique.

ללב, לוּלָב Ramus, ſpathula palmæ, palmæ folia, *quæ ſolent Judæi adhibere in Tabernaculorum Feſto.*

למ *Abbreviatura. Idem ac* לְשׁוֹן מִקְרָא Sermo Scripturæ, ſermo Biblicus, *vel* לְשׁוֹן מִשְׁנָה ſermo Rabbinicus. *Uſurpatur, quotieſcumque vocis alicujus ſignificatio vel ex ſermone Biblico, vel Talmudico, vel Rabbinico explicatur.*

למר *Abbreviatura. Idem ac* לְמַאן דְּאָמַר Ei, qui dicit. *Sæpe ei præfigitur* ו, *ut* ולמד. *In Talmude ſæpiſſime occurrit.*

למד לָמַד Diſcere. *Hithpahel* הִתְלַמֵּד ſtudere. לִמּוּדִי Diſcibilis, doctrinalis. *Plur. fœm.* לִמּוּדִיּוֹת Scientiæ, artes: artes Mathematicæ. תַּלְמוּד doctrina, Liber complectens univerſum jus, & omnem ſcientiam Judæorum. *Vide Diſputationem huic Lexico præpoſitam.* תַּלְמוּד לוֹמַר doctrina vult dicere, doctrinæ mens eſt. אֵלּוּ בַּעֲלֵי תַלְמוּד Illi ſunt ſtudioſi Talmud.

הִתְלַמְּדוּת Studium, diſciplina.

למנם *Abbreviatura. Idem ac* לְמַאי נָפְקָא מִנֵּהּ Quid egreditur ex eo, quid inde ſequitur? Quorſum id? מַאי *idem eſt, ac* מַה. *Talmudiſtis uſitata.*

לנ *Abbreviatura. Idem ac* לָכֵן נֶאֱמַר, *vel* לָכַךְ Idcirco dicitur, *vel* dictum eſt. 2. לִי נִרְאֶה Mihi videtur. ולנ Et mihi videtur.

לסט, לִסְטִים Latro, ſicarius, prædo. *Plur.* לִסְטִין, & לִסְטְסִין Latrones. לִסְטֵם Latrocinari, occidere, interficere more latronum. לִסְטוּת Latrocinium, præda.

לער *Abbreviatura. Idem ac* לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי *vel* לְפִי לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי Pro tenuitate ingenii, *aut* ſcientiæ meæ. *Aliquando fini additur* ן, *ut* לערן, *tuncque* ן *valet* נִרְאֶה videtur.

לעט *Abbreviatura. Idem ac* לֵב, עַיִן, טְחוֹל, Cor, oculus, lien. *Cum ſervili* אַסְפַּרְגּוֹס ללעט כָּפָה לרמת קָשֶׁה Aſparagus, *h. e.* vinum aſpargicum cordi, oculis, lieni conducit: capiti, viſceribus, poſterioribus grave eſt. *In Talmudis Tractatu* בְּרָכוֹת Berachòt *fol.* 51. *Altera abbreviatura* לרמת *idem eſt, ac* לְרֹאשׁ, מֵעַיִם, תַּחְתּוֹנִיּוֹת, *h. e.* capiti, viſceribus, poſterioribus.

לעל *Abbreviatura. Idem ac* לֶעָתִיד לָבוֹא Ad futurum venire, *h. e.* in ſæculo futuro. *Cum ſervili* ולעל.

Man-

לְעַס Manducare, mandere. לְעִיסָה Manducatio. לְעִיסַת גְּרִיסִין שֶׁל פּוֹל Manducatio ſabarum contuſarum.

לע״ע *Abbreviatura. Idem ac* לְעֵת עַתָּה Ad tempus nunc, ad tempus præſens: hoc tempore. *In Epiſtolis uſitata.*

לע״ש *Abbreviatura. Idem ac* לְעֶרֶב שַׁבָּת Ad veſperam Sabbati.

לְפִי Secundum, juxta, ut, eo ut. לְפִיכָךְ idcirco.

לפ״ל *Abbreviatura. Idem ac* לֵית פְּלִיג לֵיהּ Nemo eſt contrarius ipſi; nemo diſſentit ab ipſo; nemo adverſatur illi. *Talmudiſtis frequens.*

לְפַף Involvere: compingere, conjungere, componere. *Hinc* מְלַפְּפִין אֶת־הַוָּלָד involvunt faſciis infantem. לִפּוּף involucrum, faſcia: conjunctio, commiſſura.

לפ״ק *Abbreviatura. Idem ac* לִפְרַט קָטוֹן Ad ſupputationem minorem. *Cum annos ab orbe condito numerant, numero majore omiſſo, videlicet millenario, ita loqui ſolent: ut* שנת תרי״ג לפ״ק Anno 613. ſupputationis minoris.

ל״צ *Abbreviatura. Idem ac* לֹא צָרִיךְ *Hebraice, vel* לָא צְרִיכָא Non eſt neceſſe. *Talmudice.*

ל״ק *Abbreviatura. Idem ac* לֹא קְרִי Non legitur. *Cum littera aliqua in voce non eſt legenda, Maſorethæ admonent, litteramque illam adjiciunt: ut* ל״קב Non legitur ב, *vel* ל״קו Non legitur ו &c. 2. לָא קַשְׁיָא Non eſt objectio. *A Talmudicis adhibetur, cum objectionem aliquam rejiciunt, idemque valet, ac* Locus iſte nihil ad rem facit; locus iſte nobis non adverſatur.

לָקָה Vapulare, cædi, percuti, flagellari. לְקוּת, לְקִי Percuſſio, Eclipſis, defectus Solis, *vel* Lunæ.

הַלְקָאָה Percuſſio. מַלְקוּת Flagellatio: plaga, percuſſio. *Uſurpatur apud Rabbinos de pœna judiciaria 40. plagarum.*

לק״מ *Abbreviatura. Idem ac* לָא קָשֶׁה מִידֵּי Non adverſatur quidquam. *Talmudiſtis uſitata.*

ל״ש *Abbreviatura. Idem ac* לֹא שַׁיָּךְ Non convenit; non quadrat; inconveniens eſt. 2. לֹא שְׁנוּ Non docent, *vel* לָא שְׁנָא Non docet, *vel* non didicit, non obſervavit, *juxta loci ſententiam. Talmudiſtis frequens.*

לְשֶׁ Eo ut, ut. *Aliis vocibus præfigitur.* לְשֵׁם Propter. לִשְׁמוֹ propter eum.

לש״י *Eſt abbreviatura, pro* לְשֵׁם יִתְבָּרֵךְ Deo benedicto.

לָשׁוֹן Lingua, ſermo: locutio, loquendi modus, ſignificatio, vox, vocabulum. *Apud Grammaticos* לְשׁוֹן זָכָר Vocabulum generis maſculini. לְשׁוֹן נְקֵבָה Dictio generis fœminini. לְשׁוֹן יָחִיד Vocabulum numeri ſingularis. לְשׁוֹן רַבִּים Vocabulum numeri pluralis. לְשׁוֹן הֹוֶה Tempus præſens. לְשׁוֹן עָבָר Tempus præteritum. לְשׁוֹן עָתִיד Tempus futurum. *Plur.* לְשׁוֹנוֹת Linguæ: dictiones, vocabula.

לש״ש *Abbreviatura. Idem ac* לְשֵׁם שָׁמַיִם Ad nomen Dei; ad nominis divini gloriam. *Uſurpatur præcipue a Rabbinis.*

לת *Abbreviatura . Idem ac* לא תַעֲשֶׂה Non facies. *Præcepta negativa, ſive prohibentia Decalogi ita a Rabbinis ſolent appellari, ut* מצוות לת Præcepta prohibentia: בין עשה בין ללת Inter præceptum jubens, & vetans. *Præcepta enim jubentia dicuntur* מִצְוֹות עֲשֵׂה.

INCIPIENTIA

A מ

מ *In numeris valet quadraginta. Eſt littera modo ſervilis, modo radicalis. Habet duplicem figuram,* ם *clauſum in fine, quod ſignificat in numeris ſexcenta, & מ apertum in aliis locis. Uſurpatur pro* מן e, ex, de. *Poſt adjectiva, & Verba comparativum efficit. Inter duo ſubſtantiva eſt loco adjectivi. Sæpe pleonaſtice adhibetur.*

מָא, מָה Quæ, quod, quid? Jud. 2. 2. מָה דָא quid hoc rei eſt? מָאי טַעַם quæ ratio? מָה הֲנָיָא quæ utilitas? אַמָּא cur, quare? וְאַמַּאי & quare? Eſth. 2. 7. בְּמַאי propter quid? בַּמָּה in quo? כְּמָה, כְּמָה quemadmodum, ſicut: quam. Dan. 2. 33. quamdiu? Pſal. 35. 17. בְּמָה quatenus, in eo, de eo. מָהוּ quid illud eſt? מָאי quid? כְּמָא quantus, quanta, quantum. כַּמָּה וְכַמָּה quanto magis. Deut. 31. 27. *in Targum Hieroſolymitano. Cum præfixo* ל, לְמָה, לְמָא quorſum, quare? Gen. 26. 27. Jud. 5. 16. דִּלְמָא ne, ne forte. לְמָא דִי de eo, quod. Eſdræ 6. 8. עַל מָה propter quid? Eſdræ 7. 15.

מָהוּת Quantitas. *Vocabulum Logicum.*

מְאָא, מְאָה Centum. Gen. 11. 10. *Dual.* מָאתַן ducenta. Geneſ. 32. 14. & מָאתַיִן ducenti. Eſræ 6. 17. *Plur.* מַאֲוָתָא, מַאֲוָן centeni. 1. Sam. 29. 2. 2. Reg. 11. 9. 19. *Etiam* מָאתַן: *ut* נָפְקִין לְמָאתַן וּלְאַלְפִין Egrediebantur per centenos, & millenos. 2. Sam. 18. 4.

מאח מְאָחָא Butyrum. Eſth. 1. 2. *in Targum ſecundo. Videtur eſſe pro* חֶמְאָה *litteris tranſpoſitis.*

מְאַךְ Humiliari, attenuari. Jud. 19. 11. Iſa. 17. 4. ſternere, ſubſternere, deprimere, ſubigere. Job 17. 13. *Aphel* אַמְאֵיךְ attenuare, humiliare, dejicere, deprimere. Pſal. 44. 20. *Pahel Fut.* תְּמָאֵיךְ deprimes. Iſa. 25. 5.

מאם מָאִם, מָאִים Fortaſſis, forte, ſi forte. Jonæ 1. 6. ſi, utinam. Job 6. 2. Num. 22. 6. *Ex* מָה quid, & אִם ſi.

מאן מָן, מָאנָא, מָאן. Vas, inſtrumentum. *Plur.* מָאנִין, מָאנַיָּא vaſa, inſtrumenta. *Scribitur etiam ſine* א.

מָאנִי Mane. *Eſt nomen proprium viri Perſæ Hæreſiarchæ, cujus ſectatores Manichæi* di-

dicti fuere. A Græcis dictus fuit μάνης. *Quare Hiſtorici eum vulgo* Manes *appellant. Ex D. Epiphanio cum prius* Cubricus *nuncuparetur, & ex D. Auguſtino* Urbicus, *nomen* Manis *ipſe ſibi impoſuit non ex Græca, ſed ex Babylonica lingua deſumptum, in qua* מָאן *Man* vas, organum *ſignificat, quod gloriaretur, ſe eſſe vas, ſeu organum electum ad Dei doctrinam diſſeminandam. At ex eventu ita dictus eſt potius a* μανίᾳ insania, & furore. *Vim ſummam, quaſique incredibilem auri, & argenti a quadam vidua hereditario jure acquiſivit, cujus diu famulus extiterat. Manichæorum hæreſim ab eo originem traxiſſe teſtatur etiam Euſebius Hiſt. Eccleſiaſticæ lib. 7. cap. 27.* Quo tempore Manes quidam, ſecundum nomen ſuum inſaniens, & inſtinctu Dæmonis agitatus, inviſam, & execrabilem omnibus hæreſim docet. Hic autem Manes, gente Perſes, vita, & moribus barbarus fuit, tam acer ingenio, ut inſanire videretur &c. Ex hoc ergo Manichæorum hæreſis uſque in hodiernam diem diffunditur, eo tempore exorta, quo Felix primus in urbe Roma præerat. *De hoc Mane faciunt mentionem D. Auguſtinus Tom. 6. in Catalogo Hæreſeon, Epiphanius contra Manichæos hæreſ. 66. StbiKardus in Hiſtoria Perſica fol. 111. Elias in Tisbì in radice* מין, *Rabbì Abraham in Cabbala fol. 9. aliique. Juſſu Saporis Regis Perſarum excoriatus dicitur, quod ejus filium ægrotantem priſtinæ incolumitati non reſtituerit, cum id ſe facturum, temere patri promiſiſſet. Itaque Epiphanius ſcriptum reliquit.* Hinc ubi cognoviſſet Rex Perſarum Manis refugium, miſſis eo ſuis, captum illum in prædicto caſtello ignominioſe in Perſidem pertraxit, & cutem ipſius arundine excoriari juſſit, & ſic de ipſo pœnas ſumpſit. Unde & excoriatum arundine, utrem ipſius paleis expletum, etiam hodie in Perſide habent. Atque ſic vitam finivit.

מָאַס Spernere, aſpernari, faſtidire, reſpuere, contemnere, rejicere. Levit. 26. 43. *Item* madefacere, liquefacere: computreſcere. Pſal. 38. 6. & 58. 9.

מבן מְבִינָא Everriculum, ſcopæ. Iſa. 14. 23.

מגד *Hebraice*. Pretioſa res. *Plur. emphat. Chald.* מִגְדְיָא res, fructus pretioſi. Job 9. 26. *abſolute* מִגְדִין Deut. 33. 14. *in Jonathane*.

מִגְדְנִין, מַגְדָנִין Idem. Gen. 24. 53.

מַגִּיד Maghid. *Dictio eſt a Rabbinis in ritibus cœnæ Paſchalis adhibita, quæ ſignificat* indicans. *Paterfamilias enim, dimidia placenta inter integras repoſita, ſingulorum cyathos iterum impleri imperat, poſtea omnes, ſimul ſublato caniſtro, elata voce canunt:* הא לחמא עניא וכו *h. e.* Hic eſt panis afflictionis &c. *Poſt hæc amoto caniſtro, & in menſa extremitate collocato, Paterfamilias proſequitur:* מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות *h. e.* Quænam eſt differentia inter hanc, & alias noctes? *Filiis autem petentibus, quare hac nocte ante cœnam tot inſolentes cæremoniæ adhibeantur,*

juxta preceptum Exod. 12. v. 26. & ſeqq. וְהָיָה כִּי־יֹאמְרוּ אֲלֵיכֶם בְּנֵיכֶם מָה הָעֲבֹדָה הַזֹּאת לָכֶם *h. e.* Et cum dixerint filii veſtri: quæ eſt iſta religio &c. *pater ritus rationem explicat, & hac nocte majores ſuos ab Ægyptiaca ſervitute ſummo Dei beneficio liberatos oſtendit. Liberis deficientibus, uxor virum, diſcipulus magiſtrum, omnino alter alterum interrogat, atque adeo ſi unus ſit Paterfamilias, ipſe ſe interrogat, & in memoriam revocat miracula, & prodigia in Ægypto ob incolumitatem populi Iſraelitici a Deo patrata.*

מַגָּל, מַגְּלָא Falx meſſoria, falcula. Deut. 23. 26. *Plur.* מַגְּלִין falces. Iſa. 2. 5.

מַגָּן Gratis, fruſtra, immerito, ſine cauſſa. Exod. 21. 2. Iſa. 52. 3.

מגס מָגִיס, מְגִיסָא, מְגִיסְתָּא Scutella, paropſis. Num. 7. 17. thuribulum, lanx, acetabulum. *Plur.* מָגִיסִין, מָגִיסַיָּא ſcutellæ, Num. 4. 3. & 7. 84. *Reſpondet Hebræo* קְעָרָה.

מגר *Pahel* מַגֵּר Detrudere, dejicere, deturbare, devolvere, depellere, præcipitare. 1. Reg. 20. 21. exſcindere. Pſal. 143. 12. *Ithpahel* אִתְמַגַּר ſuccidi, exſcindi. Job 6. 17.

מַגֵּירַיָּא, מַגֵּירִין Serræ. Iſa. 7. 20. *Ita transfertur in Bibliis Regiis.*

מגש אַמְגוּשָׁא, מָגוּשָׁא Magus, incantator. Exod. 7. 15. & 8. 16. *in Targum Jonathanis.*

מְדַד *Hebraice.* Metiri, dimetiri.

מִדָּה, מִנְדָּה Menſura: tributum, *in Daniele, & Eſdra.* Mos, conſuetudo, proprietas, conditio. Levit. 16. 3. *in Jonathane.* הָעוֹמֵד עַל מִדּוֹתָיו Qui inſiſtit proprietatibus ſuis, *h. eſt, qui indulget pravis animi motibus, neque eos in officio continet;* pertinax. *Hinc in Tractatu* מגלה Megillâ שלשה הקבה אוהבן מי שאינו כועס ומי שאינו משתכר ומי שאינו מעמיד על מדותיו *h. e.* Tres Deus amat; eum, qui non iraſcitur, qui non inebriat ſe, & qui non inſiſtit proprietatibus ſuis, *nimirum, qui non eſt pertinax, nimiumque ſententia ſuæ indulget.*

מדה מָדָהָא *Idem ac* מְדִינָה. Regio, provincia, terra. Eſth. 1. 2.

מדי מַדֵּי Quidquam, aliquid. Job 6. 6. *in Targum altero.*

מָדַי Medus. Dan. 11. 1. מָדָיָא Dan. 6. 1. & מָדָאָה. *Fæm.* מָדִית מְדוּכָה Mortarium Medum. *Plur. fæm.* נָשִׁים מָדִיוֹת Mulieres Medæ.

מִדֵּם Aliquid, quidquam. *Idem ac* מִדַּעַם. כָּל־מִדֵּם Omne. Prov. 27. 7.

מדן מוֹדְנָא Statera, bilanx, trutina. Exod. 1. 5. *in Targum Jonathanis. Plur. fæm.* מוֹדְנָוָן trutinæ. Levit. 19. 36. *in Jonathane. Maſcul.* מוֹאזְנִין Eccleſ. 2. 8.

מדע מִדַּעַם Quidquam, aliquid. Deut. 13. 18. *Idem ac* מְדָם: לָא מִדַּעַם nihil omnino. Gen. 19. 8. כָּל־מִדַּעַם omne,

omne, omnia, quodcumque. Num. 31. 23. שום מְדַעַם Quidquam omnino. Eſth. 6. 3.

מדר מוּדְרִין, מְדְרִין Deſcenſus, locus declivis. Pſal. 83. 14.

מהל מְהוּלְתָּא Circumciſio. Exod. 4. 26. Cant. 2. 9. *Talmudicis* vannus, cribrum pollinarium.

מהר מוּהֳרָא Dos. *Plur.* מוּהֳרִין dotes. *Conſtr.* מוּהֳרֵי dotes. Geneſ. 34. 12. *in OnKeloſo, & Jonathane*. Exod. 22. 16.

מוג *Ithpahel* אִתְמוֹגֵג Liquefieri, ſolvi, diſſolvi. Pſal. 107. 26.

מוז, מוֹזָא, מוּזָא Stipula, gluma. Pſal. 35. 5. *Rabbinis* מוּזָא pugillus. 2. Sam. 14. 3.

מוח, מוּחָא Cerebrum, medulla. Deut. 28. 35. 2. Sam. 14. 25.

מוט Moveri, dimoveri, nutare, vacillare, declinare. Lev. 25. 35. *Ithpahel* אִתְמוֹטֵט Idem. Pſal. 46. 3.

מול Circumcidere. *Ithpahel* אִתְמוֹלֵל ſuccidi, exſcindi. Job 18. 16. Pſal. 90. 6.

מִילָה Circumciſio. Cant. 3. 8.

מוֹלִיתָא. *Vide in* מלא.

מום, מוּמָא Vitium, macula, labes, nævus. Prov. 9. 7. *Plur.* מוּמִים vitia, maculæ. *Apud Talmudicos* מום שבך אל תאמר לחבירך Vitium, quod eſt in te, ne exprobres proximo tuo. *Etenim* turpe eſt doctori, cum culpa redarguit ipſum.

מוץ, מוֹצָא Palea, ſtipula, gluma. Iſa. 41. 15.

מוק Deridere, irridere, illudere. Prov. 19. 28. *Pahel* מַיֵּק idem. *Aphel* אַמִּיק idem. 2. Reg. 19. 21.

מְמַיְקָא Deriſor, irriſor.

מְמַקְנָא, מְמִיקְנָא Idem. Prov. 9. 8. & 20. 1. *Plur.* מְמַקְנַיָּא, מְמִקְנִין irriſores. Pſal. 119. 51.

מְמִקְנוּתָא Deriſio. Pſal. 44. 14.

מוּקָא Soccus, crepida. *Plur.* מוּקִין ſocci. Eſth. 8. 15.

מור, מֵירָא, מוֹרְיָא, מוּרָא Myrrha. Exod. 30. 23. & 34.

מוש Palpare, contrectare. Gen. 27. 22. *Aphel* אַמִּישׁ palpare facere. Judic. 16. 26.

מְמוּשׁ Tactus, contrectatio. Geneſ. 27. 22. *in Targum Hieroſolymitano*.

מות, מִית Mori. Gen. 44. 20. *Aphel* אָמִית occidere, interficere. Gen. 5. 24.

מֵית, מִיתָא, מִית Mortuus. Deut. 4. *Plur.* מֵיתִין mortui. 2. Reg. 19. 35. *Emphat.* מֵיתַיָּא. Num. 17. 13. *Sæpe in Rabbinorum libris occurrit* מֵת מִצְוָה mortuus præcepti. *Itaque* mortuus præcepti *is dicitur, qui mortem oppetiit, nec habet, qui eum ſepeliat, veluti interfectus in agro, alienus, & peregrinus. Is igitur ex præcepto divino ſepeliendus eſt, & licet non habeat ex ſuis, qui eum ſepulturæ mandet, pietatis tamen cauſſa, & vi præcepti vel pii viri, & religioſi, vel magiſtratus legitimam ſepulturam*

ei

ei præſtare tenentur. Per Synecdochen מֵת *ſignificat* membrum virile languidum, quaſique mortuum. *Huc ſpectat illud Apoſtoli ad Rom.* 4. 19. Οὐ κατενόησε τὸ ἑαυτοῦ σῶμα ἤδη νενεκρωμένον, ἑκατονταέτης που ὑπάρχων, καὶ τὴν νέκρωσιν τῆς μήτρας Σάῤῥας. *h. e.* Nec conſideravit (*Abraham*) corpus ſuum emortuum, cum jam fere centum eſſet annorum, & emortuam vulvam Saræ. *Sic Ovidius*. Noſtra tamen jacuere, velut præmortua, membra. *Fœm.* מִיתָא mortua. Geneſ. 35. 18.

מוּתָא, מוֹת Mors; peſtis. Ezech. 38. 22.

מוּתָא תִנְיָנָא Mors ſecunda. Jerem. 51. 39. 57. & 65. 6. 15. Pſal. 49. 11. *in Bibliis Regiis. Ex R. David Kimchi* mors ſecunda *eſt* בְּעָלְמָא הַבָּא in futuro ſæculo. מַלְאֲכָא דְמוֹתָא Angelus mortis. *De eo ſæpe in Targum mentio injicitur, qui vulgo ab Hebræis appellatur Sammael. In Tractatu Talmudis* עבודה זרה *fol.* 20. מלאך המות כולו מלא עינים Angelus mortis totus plenus eſt oculis. *Rabbini ad* Exod. cap. 34. v. 29. וּמֹשֶׁה לֹא יָדַע כִּי קָרַן עוֹר פָּנָיו בְּדַבְּרוֹ אִתּוֹ *h. e.* Et Moſes ignorabat, quod cornuta eſſet facies ſua, dum loqueretur cum eo, *ut more ſuo mordicus propriam, & litteralem Verbi* קָרַן *ſignificationem tueantur, comminiſcuntur, a Moſe cornuto oculos Sammaeli fuiſſe erutos. Itaque hunc Sammaelem tamquam alterum Argum oculorum plenum eſſe affirmant, ægrotiſque morti proximis adeſſe, ut in eorum ora guttam fellis ex gladio pendentem, quem manibus tenet, infundat, ex qua moriantur: ad ejus aſpectum mortem ſtricto gladio minitantis ægrotos totis artubus contremiſcere, pavere, trepidare, atque os aperire, in quod gutta prolapſa mori, totumque corpus flavo colore circumfuſos fieri putridos, & contabeſcere. Sed quis non videt hæc, & his ſimilia eſſe meras Talmudiſtarum nugas, & commenta? Addunt in* Jelammedènu *ſectione* קח את המטה, *eum fuiſſe creatum ſecunda die, quia dicitur* וחשך על פני תהום Et tenebræ erant ſuper faciem abyſſi. Gen. 1. v. 2. *cum Sammael Angelus mortis creaturarum oculos tenebris offundat.*

מִיתוּתָא Mors: occiſio. *Per apocopam* מִיתוּ Deut. 32. 1. *in Targum Hieroſolymitano.*

מֶוֶת Idem. Ezech. 28. 8.

מוֹתָנָא Mors, peſtis, plaga mortifera. *Plur.* מוֹתָנַיָּא mortes. Lev. 26. 6. *in Jonathane.*

מזא מַזְיָא Pilus, capillus, coma. Deut. 21. 12. *in Targum Jonathanis.*

מְזַג Miſcere, diluere, temperare. Pſal. 102. 10. fundere, infundere. Eccleſ. 10. 19. *Pahel* מַזֵּג Idem. Iſa. 65. 11.

מְזִיגָא Mixtio, infuſio. Pſal. 75. 9.

מִזְגָא Idem. בֵּית מִזְגָא œnopolium. Prov. 23. 30.

מָזוֹגָא, מָזוֹג Pincerna. Eſth. 1. 8. *in Targum ſecundo. Plur.* מְזוֹגַיָּא pincernæ. Gen. 40. 9. *in Targum Jonathanis.*

מַמְזִיג Mixtio, mixtura. Exod. 30. 25. *in Jonathane.*

In

מוז *In Ithpahel* אִתְמַזְמֵז Vacillare, contremiſcere. Job 26. 5. *in Jonathane*.

מזר מַמְזֵירָא Spurius. Deut. 23. 2. *Triplices ſunt ſpurii*, ממזר ודאי Spurius certus: ממזר ספק Spurius dubius: וממזר מדברי סופרים & Spurius ex ſententia Rabbinorum. *Judæi impie, & blaſpheme Chriſtum hoc nomine* מַמְזֵר *vocare ſolent. Id vero ſæpe deprehenditur in libro inſcripto* סֵפֶר תּוֹלְדוֹת יֵשׁוּ *h. e. liber generationum Jeſu. Fœmin.* מַמְזֶרֶת Spuria.

מְחָא, מְחָה Percutere, ferire, pulſare, verberare. Num. 35. 16. delere, abolere, abſtergere, expungere: texere, attexere. 2. Reg. 23. 7. cohibere, prohibere. Dan. 4. 32. Eccl. 8. 4. *Ithpehal* אִתְמְחִי percuti: deleri. Gen. 7. 23. abſtergi. 2. Reg. 21. 13.

מַחְתָּא, מְחָא, מָחָא Plaga, percuſſio, cædes: ictus. Iſa. 10. 26. *Plur.* מַחְתָּא, מָחָן, *& maſc.* מַחְתִּין plagæ. Deut. 28. 59. & 29. 21. *in Jonathane*.

מְחוֹךְ: Ornamentum muliebre. Exod. 35. 22. *Hebraice* כּוּמָז. *Plur.* מְחוֹכִין Num. 31. 50. *in Jonathane*.

מַחֲכַיָּא Acus, aciaria, fibulæ. Iſa. 3. 32.

מְחַק Radere, abradere, delere, expungere. Num. 5. 23.

מַחְקָא Hoſtorium, raſorium, *quo redundans in modio dejicitur*. Levit. 19. 35. *in Jonathane*.

מְחַר, מְחַר Cras, poſthac, in poſterum. Exod. 32. 5. יוֹמָא דִמְחַר dies craſtinus. Prov. 27. 1.

מחת מַחְתִּית, מְחוֹתִית, מַחְתְּתָא. *Vide in* נחת.

מְטָא, מְטָה, מְטֵי Venire, advenire, appropinquare, pervenire, pertingere, contingere. Eſth. 2. 12. *In proverbiis Ben Syræ habetur* טב לבישא לא תעביד ובישא לא מטי לך *h. e.* Bonum malo non exhibeas, & malum non continget tibi. *Hæc ſententia huic proverbio ſubjecta eſt*. Non eſt inconſulto, & ſine diſcrimine in quemlibet beneficium conferendum, nec quodlibet beneficium cuivis præſtandum. *Ithpehal* אִתְמְטֵי ire, abire, accedere, pervenire, pertingere. Num. 23. 15. Jud. 19. 12. *Ithpahel* אִתְמַטֵּי idem. *Aphel* אַמְטֵי applicare, admovere. 2. Sam. 7. 8.

מְטוּ Obſecratio, petitio, rogatio. בְּמָטוּ quæſo, obſecro. Geneſ. 43. 19. *in Jonathane*.

אַמְטוּ Propter. *Idem ac* אַמְטוּל.

מטט מִיטַטְרוֹן Mitatron, *nomen Angeli, de quo mentio* Geneſ. 5. 24. *in Jonathane, in cujus Targum habetur*. Et cultum exhibuit Enoch Domino in veritate, & ecce non fuit amplius cum habitatoribus terræ, quia abreptus fuit, & aſcendit in Cœlum in verbo Domini, & vocatum fuit nomen ejus מִיטַטְרוֹן *Mitatron* סַפְרָא רַבָּא *Scriba magnus. R. vero Salomon in illud*: Nam nomen meum in medio ejus eſt. Exod. 23. 21. *ſcribit*. Rabbini noſtri inquiunt. Ille eſt Metatron,

cu-

cuſus nomen eſt ſicut nomen Doctoris ſui, nempe Dei שַׁדַּי Omnipotentis. Nam שַׁדַּי Gematrice 314. totidem מטטרון. *Alii ex Rabbinis alio de ſignificatione hujus vocis inclinant. Ex Reuchlino lib. 1. Cabbalæ apud Cabbaliſtas* רבו של משה מטטרון Præceptor Moſis fuit Metatron. *Talmudiſtæ vero ſcriptum reliquerunt* דאתיהיבא ליה רשותא למיתב למיכתב זכוותא דישראל quod data ſit ei poteſtas, ut ſedear, & conſcribat merita Iſraelitarum: rurſus quoque ei ſit poteſtas למימחק זכוותא delendi merita ipſorum. *In* חגיגה Chagigà *fol.* 15. *Itaque propterea appellatur* Cancellarius cœleſtis.

מטך מֶטַכְסָא Sericum: ornatus ſericus. *Plur.* מְטַכְסִין ſerica. Eſth. 1. 6.

מטל מְטוּל, מְטַל, *& cum* א, אֲמְטוּלָא, אֲמְטוּל Propter. Pſal. 1. 5. Job 2. 4. *Cum ſequitur* ד, *vel* דִי, propterea quod, eo quod, quoniam, quia. *Cum ſequitur* כֵן, *vel* אֵיכְכָא propterea, ergo, idcirco, quamobrem. *Cum aff.* אֲמְטוּלְתִי propter me. מְטוּלְתָךְ propter te. הַמְטוּלְתֵיה propter eum. Job 3. 23. מְטוּלְתָנָא propter nos. Pſal. 115. 1. מְטוּלְהוֹן propter eos. Pſal. 106. 26. & אַמְטוּלְהוֹן Pſal. 58. 8. אֲמְטוּלְהוֹן צַלֵי pro ipſis oravit. Pſal. 99. 6.

מַטְלָנָא Vectis, palus. Job 40. 13. *In Bibliis Regiis* מַטְלוּתָא.

מַטְלָנִיוֹת Fruſta lintei, *quibus alluuntur vaſa, & inſtrumenta ad culinam pertinentia.*

מטר *Aphel* אַמְטַר Pluere, depluere, pluviam demittere. Gen. 2. 5. *& 19. 24. in Jonathane.*

מִטְרָא, מְטַר Pluvia. Deut. 11. 14. *Plur.* מִטְרִין pluviæ. Gen. 19. 24.

מַטְרוֹנִיתָא, מַטְרוֹנִית, מַטְרוֹנָא Matrona. *Plur.* מַטְרוֹנְיָתָא matronæ. Eſth. 2. 14. *Matrona eſt fœmina honeſtior imperandi auctoritate prædita.*

מיה מַיִן, מַיָא, *Conſtr.* מֵי Aqua. *Hieroſolymitane* מֵי, מוֹי, מוֹהִי, מַיִין.

מיל Milliare, *via mille paſſuum. Plur.* מִילִין milliaria. Exod. 14. 22. Num. 2. 3. *Duplex eſt milliare, majus, & minus. Majus conſtat bis mille greſſibus, ſeu cubitis majoribus, aut bis mille paſſibus minoribus, ex quibus* דרך שבת iter Sabbati *conſtabat; minus autem capit mille greſſus, vel mille cubitos Hebræorum majores:* פרסה *quatuor mille cubitos majores, ſive totidem paſſus minores complectitur. Itaque milliare eſt quadrans* פרסה, *ſive milliaris majoris.*

מִמֵילָא, מֵילָא A ſeipſo. *Vox Talmudiſtis uſitata pro* מֵאֵלָיו. מִמֵילֵיהֶם a ſeipſis. Eſth. 6. 1. *in Targum ſecundo.* בְּמֵילֵיה a ſeipſo, ſponte. Gen. 41. 13. *in Targum Jonathanis.*

מֵילָא *Vide in* מלח.

מין מִינְקָא Monile. Eſth. 8. 15.

מִין, מִינַאי. *Emphat.* מִינָאָה Minæus, Hæreticus, *qui vel ex libidine, & arbitrio ſine Dei Lege vivit, vel eam ex ingenio ſuo interpretatur, & docet. Ex R. Elia*

hac

hæc dictio derivatur a מָאנֵי Mane *Hæretico, de quo ſupra, quaſi Minæus idem ſit, ac Manichæus. Cum eo conſentit liber* עֲמוּדֵי גוֹלָה, *in quo habetur.* *Minim* ſunt, qui tenent fidem *Mane*, qui fuit Philoſophus ex Philoſophis Græcorum. *Sic Gloſſator in Talmudis Hieroſolymitani lib.* ברכות Berachòt *cap.* 9. Minim *ſunt illi, qui credunt duos eſſe Deos* (quæ fuit Hæreſis Manichæorum.) *Alii ex Hebræis Minæorum originem ad Sadocum, & Baithoſum referunt, diſcipulos Antigoni Sochæi, qui annis circiter ante Chriſtum centum dicti fuere* רָאשֵׁי הַמִּינִים Capita, *ſive* Principes Hæreticorum. *Quare præcedens etymologia rejicienda, quia Manes longo poſt Sadocum, & Baithoſum tempore vixit. D. Hieronymus in Epiſtola ad Auguſtinum incipiente* Tres ſimul epiſtolas *de Minæis mentionem facit.* Uſque hodie per totas Orientis Synagogas inter Judæos Hæreſis eſt, quæ dicitur Minæorum, & a Phariſæis nunc uſque damnatur, quos vulgo Nazaræos nuncupant, qui credunt in Chriſtum filium Dei. *Ideo fortaſſe Nazaræi vulgo nuncupati ſunt, quia in Chriſtum Nazarenum etiam crederent, ſicuti hodie nos quoque Chriſtianos* נוצרים Nazarenos *vocant. Cæterum nunc temporis ab Hebræis generatim Hæretici* מִינִים *appellamur, & Hæreſis* מִינוּת; *ſpeciatim vero eo nomine nos Chriſtiani deſignamur, vel quia juxta ipſorum ſententiam Dei unitatem negamus, & in SS. Trinitate plures Deos agnoſcimus, quemadmodum olim Manes duos Deos finxerat; vel quia ſine Lege vivimus, quam ſibi ſolis datam gloriantur; vel quia Traditionem oralem a Sadducæis etiam, vel Karræis rejectam reſpuimus. Hinc quotidie Judæi* ברכת מינים precationem Hæreticorum, *h. e. contra Hæreticos, & Apoſtatas recitant, qui Religionem Judaicam relinquentes ad Chriſtianos, vel Turcas deficiunt. Vocatur etiam hæc eadem precatio* ברכת האפיקורוס & ,ברכת למשומדים.

מֵיר *Idem ac* אוֹמֵר Dicens. דַּהֲווֹ מֵירַי quam dixerant. Geneſ. 12. 6. *in Jonathane.*

מְכָא, מְכָה Stillare. Jud. 5. 4. *Ithpehal* אִתְמְכֵי attenuari, debilitari, conteri. Pſal. 38. 9.

מְכָא Humilis, demiſſus. Cant. 7. 5.

מְכַךְ Humiliari, dejici, demitti, attenuari, conteri, atteri: ſternere. Pſal. 13. 9. & 139. 8. *Pahel* מַכֵּךְ humiliare, attenuare, deprimere, demittere, dejicere. Cant. 2. 6. Job 40. 6. *Aphel* אַמֵּךְ idem. Pſal. 44. 20. Item ſternere, ſubſternere. Job 41. 21. *Ithpahel* אִתְמַכַּךְ humiliari, demittere ſe. Pſal. 42. 7.

מַכִּיךְ, מַכִּיכָא Humilis, manſuetus, contritus, attritus. Iſa. 66. 2. *Plur.* מַכִּיכִין, מַכִּיכַיָּא humiles, attriti. Pſal. 34. 19. Job 5. 11. *Fœm.* מַכִּיכְתָא, מַכִּיכָא & מְכִכְתָא attrita, manſueta. Prov. 15. 3. & 18. 14.

מַכִּיכוּת, מַכִּיכוּתָא Humilitas, depreſſio, contritio, manſuetudo. Eccleſ. 10. 18. Malach. 3. 14.

אִתְמַסְכְּנוּת Idem. Pſal. 136. 23.

מכן מוּכְנָא Machina, fabrica, rota. *Plur.* מוּכְנִין machinæ. Eſth. 1. 2. *in Targum ſecundo. Græce* μηχανή.

מְכַר Vendere. *Hinc in quibuſdam editionibus juxta ſignificationem Syram* Prov. 19. 14. מִתְמַכְּרָא deſponſatur; *quod nunc legitur* מִתְמַסְּרָא traditur. *Elias opinatur ita legendum.*

מְלָא, מְלֵי Plenum eſſe, impleri, repleri, compleri: implere, replere, complere. Gen. 21. 19. Pſal. 107. 9. haurire. Gen. 24. 44. Jud. 5. 11. *Ithpehal* אִתְמְלֵי impleri, repleri. Exod. 40. 14. *Pahel* מַלֵּא, מַלֵּי implere, replere. Jerem. 51. 34. *Ithpahel* אִתְמַלֵּי impleri. Prov. 24. 4.

מָלֵי, מְלֵי Plenus, repletus. Deut. 33. 23. *Plur.* מְלָן pleni. Deut. 6. 11. *Fœm.* מַלְיָא plena. Ruth 1. 21. *Plur.* מַלְיָן plenæ. Ezech. 36. 34.

מְלֵי, מְלָאָה Idem. Deut. 33. 23.

מַלְיָא, מְלִיתָא, מְלֵאתָא, מְלִיתָא Repletio, plenitudo. Pſal. 50. 13. agger, vallum. Jerem. 6. 9. *Plur.* מְלִיתָא Jerem. 32. 24.

מוּלְיָתָא Mula. Exod. 14. 7. 19. *in Jonathane. Plur.* מוּלְיָתָא mulæ. Exod. 14. 25.

מְלַח, מִלְחָא Sal. Gen. 19. 26. Lev. 2. 13.

מְלַח Salire, ſale condire. Lev. 2. 13. vaſtare. Eſræ 4. 14. *Ithpehal* אִתְמְלַח ſaliri, ſale condiri. Jerem. 16. 4.

מַלָּח, מַלָּחָא Nauta, nauclerus. Prov. 23. 34. *Plur. emph.* מַלָּחַיָּא nautæ. Pſal. 107. 23.

מַלּוּחַ Urtica. *Plur.* מַלּוּחִין urticæ. Soph. 2. 9.

מלט *Ithpehal* אִתְמְלַט Eripi, liberari, evadere. Proverb. 19. 5.

מַלְטִיתָא Putredo. Prov. 12. 4. & 25. 20.

מְלַךְ Regnare. Gen. 36. 32. conſulere, conſilium inire, conſilium dare, conſilium capere. *Aphel* אַמְלֵךְ regnare, regno præficere, regem conſtituere. Cant. 6. 1. conſilium inire. Eſth. 7. 5. *Pahel* מַלֵּךְ conſulere. Job 26. 3. *Ithpahel* אִתְמַלַּךְ conſilium inire, vel capere. *Ithpehal* אִתְמְלִךְ idem.

מֶלֶךְ, מְלַךְ, מַלְכָּא Rex. Num. 21. 30. *Plur.* מַלְכִין, מַלְכַיָּא reges. Gen. 17. 6. 1. Reg. 3. 13. *Fœm.* מַלְכָּא, מַלְכְּתָא regina. Eſth. 1. 9. *Conſtr.* מַלְכַּת 1. Reg. 10. 1. *Plur.* מַלְכָן, מַלְכָתָא reginæ. 1. Reg. 11. 3. *Reges alii apud Hebræos regia poteſtate ſolummodo fuerunt inſigniti, alii præterea fuerunt etiam Prophetæ, alii etiam Sacerdotes. Hinc legimus Melchiſedechum fuiſſe Regem, & Sacerdotem, Davidem fuiſſe Regem, & Prophetam, Saulem autem, & alios fuiſſe tantummodo Reges. Eligebantur autem vel per Synedrium, vel per os Prophetæ, vel per Urim & Tummim. Quamquam aliquando Reges hæredidate, aliquando etiam populi ſuffragiis regnum adepti ſunt. A regno excludebantur fœminæ, Judæi facti, vel Proſelyti, lanii, cerdones, & alii infimæ notæ homines. Porro Athalia mater Ochoziæ vi tyrannica imperium invaſit, David autem, & Saul ſingulari Dei beneficio ad tantam dignitatem evecti ſunt. Præcipuus inaugurationis ritus in unctione conſiſtebat, oleumque, quo ungebantur, ex quatuor aromatum ſpeciebus conſtabat, ſcilicet caſia, calamo, cinnamomo, & myrrha. Induebantur autem ſplendido, aut albo veſtimento, ſicuti apud Romanos purpureo.*

מֹלֶךְ, Molech, Molochus. *Idolum Am-*

mo-

monitarum. Levit. 18. 21. *quod vocabatur etiam* מלכם 1. Reg. 11. 5. & מלכם Soph. 1. 5.

Alii volunt, hoc Idolum Molochi nomine cultum fuiſſe Saturnum, alii Martem. Ejus imago concava ex ære erat conflata, facie vitulum referebat, manuſque expanſas habebat. Ei ignis imponebatur, quod ubi Idolum conceperat, inter ejus manus puer collocabatur, donec uſtione abſumeretur. Ne autem ejulatus audirentur, interea Sacrificuli tympana pulſabant, a quibus nomen תפת Tophet *loco inditum. Alii contendunt, per duas pyras coram Idolo a Sacerdotibus puerum fuiſſe traductum. De* Tophet *vide dictionem* תפת.

מלכו, מלכות, מלכותא Regnum. Dan. 6. ult. Eſth. 1. 14. *Plur.* מלכון, מלכותא regna. Pſal. 68. 33. Dan. 2. 44.

מליך, מליכא Conſiliarius. 2. Sam. 15. 12.

מלך, מלכא, מלכא Conſilium, conſultatio. *Plur.* מלכן, מלכת, & *maſc.* מלכין conſiſia.

מלכנא, מלכנא Idem. Prov. 8. 14.

מלכתנותא Idem. Prov. 11. 14.

אתמלוכא Idem. *Plur. cum aff.* אתמלוכיהון conſilia ipſorum. Jerem. 18. 23.

מלל Loqui, eloqui, verba facere, effari. Gen. 39. 19. 1. Sam. 4. 20. *Ithpahel* אתמלל loqui. Num. 7. 89. dici. Pſal. 87. 3.

מלא, מלה, מלתא, מלתה Verbum, ſermo. Dan. 2. 5. 9. *Plur.* מלין, מליא verba, ſermones.

מלול Idem. Exod. 4. 10. *Emphat.* מלולא Iſa. 6. 4.

מלל Idem. Eſth. 7. 10. *in Targum ſecundo*.

ממלל, ממללא. Verbum, ſermo, oratio, loquela, eloquium. Num. 12. 8. Eſth. 3. 12.

מלילן Spicæ. Deut. 23. 25.

מלס מליסא Olla, cacabus. 1. Sam. 2. 14.

מלף מלפפוניא Melopepones. Num. 11. 5. *in Jonathane. In Talmud Hieroſolymitano habetur* מלפפניא.

מלק Ungue ſecare, diſcerpere. Levit. 1. 15. & 5. 8.

מלת מילת, מילתא, מילא Melote, lana agnina, lana molliſſima. *Aliis* ſericum. Ezech. 27. 18. Melota non tam pellem ovis ſignificat, quam exuvium, *h. e.* pellem corpori detractam cum lana. *Ita Eraſmus in Epiſtolam ad Hebræos cap. 11. v. 37. In Ezechiele, & libro Eſther mentio fit de lectis, vel cubilibus melotis. Huc alluſit Virgilius lib. 7. Æneidos*. Pellibus incubuit ſtratis, ſomnoſque petivit. *Sic Pauſanias*. Dauniis, vel Calabris in more fuit pellibus incubare, quas meloras dicunt, *h. e.* ovillas, (in Podalirii ſepulchro) ſicque per quietem Oraculis inſtrui. Qui Amphiarao ſacrificabant, ſacris peractis, arietis pellem ſubſternebant, atque ita cubabant caprantes ſomnia.

ממן ממון, ממונא Pecunia, opes, divitiæ, facultates, ſubſtantia.

Digitized by Google

De origine hujus vocis Mamona, *vel* Mammona *varia eſt Auctorum ſententia. Suidas ait*, μαμμωνᾶς πλῦτος γήϊνος, χρυσός. Mammona ſignificat divitias terrenas, aurum. *Druſius ejus originem deducit ab* אָמַן, *contractione litteræ* א *facta, pro* מַאמוֹנָא, *ut* מֵמְרָא *pro* מֵאמְרָא, *& Hebraice* מָזוֹן *pro* מַאֲזוֹן, *explicatque per* divitias, *quia homo in divitiis confidit. Quidam derivant a Græco* μαμμάω, anxie, ſollicite cupio, *quaſi* μαμῶν *ſit pro* μαμῶ, *quod pecunia ſtudioſe quæratur, quemadmodum* כֶּסֶף *ab Hebræis* argentum *dicitur a* כָּסַף deſiderare, expetere. *Alii a* מָנָה numerare *dictam volunt, quia pecunia numeratur. Cæterum* Mamona *eſt antiquum Chaldæorum, & Syrorum vocabulum. In Targum modo adhibetur pro* הוֹן ſubſtantia, *modo pro* שֹׁחַד munere pecuniario, *modo pro* בֶּצַע lucro, *modo pro* כֹּפֶר lytro pecuniario. *In Bibliis Regiis ſemper legitur* מָמוֹנָא Mammona. *Syris eſt*
ܡܡܘܢܐ . *Hinc Matthæi* 6. 24. ܠܐ
ܡܫܟܚܝܢ ܐܢܬܘܢ ܠܐܠܗܐ
ܠܡܦܠܚ ܘܠܡܡܘܢܐ. *h. e.* Non poteſtis Deo ſervire, & Mammonæ. מָמוֹנָא דְעַוְלָא divitiæ iniquitatis. מָמוֹן דְשִׁקְרָא divitiæ fallaces. *Plur. fœm.* מָמוֹנוֹת pecuniæ, *ut* דִּינֵי מָמוֹנוֹת Judicia pecuniarum, *quæ conſtant ex tribus Judicibus, quibus opponuntur* דִּינֵי נְפָשׁוֹת Judicia animarum, *videlicet* criminalia, *vitam ſpectantia, ad quæ viginti tres Judices requiruntur. Sic in Tractatu* סַנְהֶדְרִין Sanhedrin. *Paſſim SS. Patres de* Mammona *mentionem faciunt. D. Auguſtinus de Sermone Domini in monte.* Mammona apud Hebræos divitiæ appellari dicuntur. Congruit & Punicum nomen. Nam lucrum Punice Mammon dicitur. *Cum enim Pœni, ſive Phœnices Syris proximi eſſent, idem vocabulum ad divitias ſignificandas uſurpabant. Sic D. Hieronymus in Pſal.* 83. Mammona in lingua Hebræa (*h. e.* Syra, & Chaldæa) divitiæ nuncupantur, non aurum, ut quidam putant. *Sic Venerabilis Beda in illud Matthæi* 6. Audiat, (*ait*) hoc avarus, & ſtudeat divitias, quæ Syriaco appellantur ſermone, magis ut dominus diſtribuere, quam ut ſervus cuſtodire. *Huc illa Rabbinorum, & Talmudiſtarum referenda* צָרִיךְ הָאָדָם לִמְלוֹחַ מָמוֹנוֹ Opus habet homo ſalire divitias ſuas, *nimirum ſale eleemoſynarum, quibus ſi liberaliter erga egenos utatur, manent, conſervanturque in ejus domo divitiæ, ſicuti carnes ſale conſperſæ. Sic* מְלַח מָמוֹן צְדָקָה *h. e.* Sal divitiarum eſt eleemoſyna. מְלַח מָמוֹן חֶסֶד Sal divitiarum eſt beneficentia, *videlicet erga indigos, & pauperes.*

מֹמר מוּמָר Apoſtata. *Plur.* מוּמָרִין מוּמְרַיָּא, apoſtatæ. Deut. 28. 68. *in Jonathane.*

ממש Aliquid, quidquam: ſoliditas, ſubſtantia. Deut. 32. 17. *in Targum Hieroſolymitano.* אֵין מַמָּשׁ בְּדִבְרָיו Nihil ſolidi eſt in verbis ejus. *Item* מַמָּשָׁא ſo-

ſoliditas, *idem ac* מַשָּׁשָׁא. *Sic* מַמָּשׁוּת revera, vere, ſimpliciter, proprie, *cui opponitur* עַל דֶּרֶךְ מָשָׁל per modum ſimilitudinis.

מַמְּשׁוּת Soliditas, certitudo, entitas, ſubſtantia.

מִן A, ab, abs, de, e, ex, inde. מִן בְּגְלַל דְּ propterea, eo quod. Exod. 19.18. מִן קֳדָם דְּ eo quod. Exod. 19. 18. *in OnKeloſo. Cum affix.* מִנִּי a me. מִנָּךְ a te, *maſc.* מִנִּיךְ a te, *fœm.* מִנֵּהּ ab eo. מִנַּהּ ab ea. מִנְּהוֹן ab eis. מִנְּכוֹן *maſc.* מִנְּכֵן *fœm.* a vobis. מִנָּנָא, מִנַּן a nobis. מִדִּילִי præ me, magis quam mihi. *Ita* מִדִּילְכוֹן, מִדִּילָךְ, מִדִּילְהוֹן &c. מְנָא לָן unde nobis? *& conjunctim* מְנָלָן. *Ita* מְנָא לָךְ undenam tu? מְנָא הָנֵי מִילֵי unde habentur iſta?

מָאן, מַן Quis, qui, quæ, quod, *vel* quid. מַן is, qui; לְמַן cujus; מוֹן quis? מְנָא ubi. Prov. 4. 19. quid. 27. 1. וּמַן הוּא & quis ille? Dan. 3. 15. וּמַן דִּי & is qui, quiſquis. v. 6. *Legitur etiam cum* ו *in medio* מוֹן *ex dialecto Hieroſolymitana* בַּר מוֹן יוֹדַיְן cujus filius eſt iſte? Eſth. 7. 6. *in Targum ſecundo.*

מְנָא, מָנָא Quid. Prov. 27. 1. בְּמְנָא in quo. Prov. 4. 19. מְטוּל מְנָא propter quem. Pſal. 39. 7.

מַנוּ Quis? Prov. 20. 6. וּמַנוּ & quis? Prov. 27. 4.

מנג מַנְגְנוֹן Machina. Eſth. 1. 2. *in Targum ſecundo.*

מְנָה, מְנָא Numerare, dinumerare, ſupputare. Num. 1. 19. 2. Sam. 24. 10. *Ithpehal* אִתְמְנִי numerari. Exod. 38. 21. *Pahel* מַנִּי præponere, præficere, conſtituere, committere, commendare. Dan. 2. 24. *Ithpahel* אִתְמַנָּא præfici, præponi, conſtitui. Pſal. 110. 4.

מִנְיָנָא, מִנְיַן Numerus: ſupputatio. Gen. 41. 49. auctoritas. *Plur.* מִנְיָנִין, מִנְיָנַיָּא numeri. *Rabbinis* גָּדוֹל בְּמִנְיָן magnus numero, *h. e.* magnæ auctoritatis. *Significat etiam* מִנְיָן *numerum denarium decem perſonarum in conventibus ſacris, cum multa ſacra Judæi non peragant, niſi numero decem perſonarum completo. Hinc Fagius in* פִּרְקֵי אָבוֹת *cap.* 3. Eſt certe numerus denarius admodum ſacer Hebræis. Unde puerum non circumcidunt, nulla connubia ſtabiliunt, libellus repudii non datur, & ſolemniores quaſdam preces non fundunt, niſi decem perſonæ affuerint. *Verba illius Capitis ſunt.* Decem qui ſedent, & diſcunt Legem, Divinitas quieſcit inter eos, ſicut dicitur: *Deus ſtat in congregatione Dei.* Pſal. 82. 1. עֵדָה non comprehendit pauciores, quam decem.

אִתְמְנִיּוּתָא Numeratio, numerus. Nah. 1. 2.

מָנֶה, מָנָא, מָנֵי Mina, libra. *Plur.* מָנִין, מָנַיָּא *& fœm.* מָנָן minæ, libræ. 1. Reg. 10. 17. 1. Sam. 25. 18. *Pro* מָנִין Exod. 30. 13. *in Jonathane videtur legendum* מָעִין. Mina duplex fuit, altera antiqua, altera nova. Mina nova, ſive Ezechielis dicta, quia ejus mentionem facit, continebat Siclos ſacros

ſe-

ſexaginta, de qua mina intelligendus eſt D. Lucas c. 19. v. 13. ubi dominus dicitur dediſſe ſervis ſuis decem minas; mina vero antiqua continebat pondere ſuo quinquaginta Siclos ſacros. De Siclo vide dictionem שְׁקֶל.

מְנָתָא Pars, portio. 2. Sam. 6. 19. *Plur.* וְיָת מְנָוָתְהָא & portiones ejus. Eſth. 2. 9. *in Targum ſecundo.*

מְמַנָּא Præfectus, præpoſitus. Jer. 37. 13.

מַנָּא Manna. *Ad formam Syram* מַנְוָא Deut. 8. 3. *in Targum Hieroſolymitano.*

מנח מִנְחָא, מִנְחָה, מִנְחָתָא Munus, donum, oblatio. Dan. 2. 46. tempus veſpertinum Sacrificiis offerendis deſtinatum, ab hora tertia pomeridiana incipiens. 1. Reg. 18. 27. *Plur.* מְנָחוֹת Munera. *Itaque* מְנָחוֹת Menachòt, *ſive* נְסָכִים *erant Sacrificia incruenta.* Ferta *autem* Libaminum *vulgo vocantur, quia iis ſemper vinum adjiciebatur, erantque quaſi appendices Holocauſtis, & Sacrificiis ſalutaribus addi ſolitæ. Alia a Deo jubebantur, alia ſponte, & ex voto offerebantur. Quænam autem eſſe deberet Fertorum, & Libaminum menſura, ex quatuor teſſeris conſtabat, quarum uſus erat in Templo. Primæ teſſeræ erat inſcripta vox* עֵגֶל*, altera teſſera referebat nomen.* זָכָר*, tertiæ inſcriptio erat* גְּדִי*, quartæ vero* חוּטָא. *Quatuor porro erant Ferta Libaminum. Primum fertum ex oleo, ſale, vino, & ſimila triticea conſtabat; alterum ex primitiis, nempe ex tritico, hordeo, uvis, ficubus, malis punicis, olivis, & dactylis; tertium ex decimis, quæ Levitis, ac Sacerdotibus pendebantur; quartum ex decimis, quæ in pauperes erogabantur. Has autem decimas non ſolum Iſraelitæ, ſed etiam Sacerdotes, & Levitæ pauperibus dabant anno tertio, & ſexto ab anno Sabbatico, cum nullæ his annis Levitis ſolverentur. Hoc erat unum ex privilegiis pauperibus conceſſis; alterum agri angulus non metendus, ſed illis relinquendus; tertium ſpicarum decidentium collectio; quartum uvæ cadentes; quintum manipulus in agro per oblivionem relictus.*

מְנַט Terrere, perterrere. Levit. 26. 6. Deut. 28. 26. *in Jonathane.*

מנך מְנִיכָא, & הַמְנִיכָא Torques, catena aurea. Gen. 41. 42. *Plur.* הַמְנִיכִין, מְנִיכִין catenæ aureæ. Gen. 49. 22. Eſth. 2. 9.

מְנַע Inhibere, cohibere, prohibere, impedire, avertere, ſubtrahere, denegare. Gen. 30. 3. Jerem. 5. 25. *Ithpehal* אִתְמְנַע cohiberi, ceſſare, deſiſtere, abſtinere. Exod. 5. 11. Judic. 15. 7.

מונת עַל מְנַת Eo ut, propterea ut: ea lege, ea conditione. עַל מְנַת כֵּן propterea.

מְסָא, מְסָה Liqueſcere, liquefieri, diſſolvi, tabeſcere, tabefieri. Num. 5. 21. Pſal. 39. 12. 2. Sam. 17. 10. *Ithpehal* אִתְמְסֵי, אִתְמְסָא idem. Joſ. 2. 11. *Aphel* אַמְסֵי liquefacere, diſſolvere. Num. 5. 22. Pſal. 147. 18.

מְסְתְּיָא Tabes, diſſolutio. Job 6. 7.

Sta-

מסח מַסְחֲתָא, מַסְחַתָּא, מַסְחָא Statera. Prov. 11. 1. & 16. 11. Job 6. 2.

מסט מַסְטִירִין, מִסְטֵירִין Myſteria. Num. 16. 26.

מסך מסכן *Vide in* סכן.

מסן מִסָּנָא *Vide in* סין.

מסס *Idem ac* מְסָה Liquefieri, diſſolvi. *Ithpehal* אִתְמְסַס idem. *Ithpah. ex prima radicali geminata* אִתְמַסְמַס diſſolvi. Job 9. 23. *in Venetis.*

מַס, מִסָּא Tributum. Prov. 12. 24. *Plur.* מִסִּין tributa. מַסְּקֵי מִסִּין exactores tributorum. 1. Reg. 5. 13.

מסק מַסִּיקִין Oppreſſores, prædones, raptores. Deut. 28. 42. *in Targum Hieroſolymitano.*

מסר Dare, tradere, dedere, prodere. Num. 21. 3. *Ithpehal* אִתְמְסַר 1. Sam. 23. 7. *vel* אִתְמַסַּר *ex Ithpahel*, dari, tradi. *Pahel* מַסַּר ſerra ſecare. 1. Reg. 7. 9.

מַסּוֹרְתָּא, מַסּוֹרָא Traditio. Job 15. 18. *A ſuperiori Verbo* מסר *Hebræi derivant vocem* מָסוֹרָה, *vel* מָסוֹרֶת Maſoram. *Eſt autem* מָסוֹרָה Maſora *critica Hebræorum ſacra, qua ſcriptionis, & lectionis varietas per totam Scripturam traditur, quoties, quo loco, & qua forma unaquæque dictio, verſus, & littera in ea invenitur, voluntque Hebræi eo conſilio a doctioribus excogitatam fuiſſe, ut vera, ac germana lectio Sacrarum litterarum ab omni corruptione, & mutatione immunis per eam ſervaretur. A R. Elia liber compoſitus fuit explicandæ* מָסוֹרָה Maſoræ *inſerviens.*

מְסַר, מִסְרָא, מַסְּרָא Serra. Iſa. 10. 15. *Plur.* מִסְרִין ſerræ. 2. Sam. 12. 31.

מסת, מִסְתָּא Sufficientia, ſatis, abundanter, liberaliter. Mal. 3. 10. Prov. 30. 15.

מעא, מָעָא Obolus, pecunia. *Plur.* מָעִין oboli. Exod. 30. 13.

מְעָא Venter. Pſal. 127. 3. *Plur.* מָעִין מְעִין, מְעֵי, מְעוֹיָא, viſcera, venter. Iſa. 13. 18. *Ex forma duali* מְעַיִין Iſa. 44. 24. & *fœm.* מְעָן Pſal. 58. 4.

מַעֲיָנָא Idem. Cant. 7. 2. Pſal. 22. 11. *in Venetis. Omiſſum eſt in Regiis.*

מעד Labi, nutare. *Hebraice. Hinc* רַגְלָא מוּעֲדָא pes luxatus. Prov. 25. 19.

מעך Comprimere, cohibere. Lev. 22. 24. *in Jonathane. Adhibetur proprie de venerea mammarum compreſſione:*

מָעוֹךְ Ornamentum pectoris muliebre. *Plur.* מְעוֹכַיָּא Num. 31. 50. *in Targum Hieroſolymitano. Scriptum autem per* ח *in medio reperitur in Jonathane, & OnKelo.*

מעל מְעִילָא, מְעִיל Pallium, tunica, toga. 1. Sam. 2. 19. Exod. 28. 31. *Plur.* מְעִילִין pallia, togæ. Ezech. 16. 26. *Veſtis* מְעִיל *dicta Sacerdotum propria erat, & veluti pallium cæteris veſtibus ſuperinduebatur. Hyacinthina erat, & ad talos demiſſa; manicis carebat, ſed tamen habebat foramina, per quæ brachia extendebantur. Tam a tergo, quam a parte an-*

Digitized by Google

anteriori dividebatur foramine non in tranſverſum, ſed in longum ad pectus deſcendente. Huic pallio inferne erant appenſa ſeptuaginta duo פַּעֲמֹנֵי זָהָב tintinnabula aurea, *& totidem* רִמֹּנֵי תְכֵלֶת mala punica hyacinthina, *eo ordine diſpoſita, ut inter duo tintinnabula unum eſſet malum, & viciſſim inter duo mala unum tintinnabulum, eo conſilio, ut ex ſono populus certior fieret de Sacerdotis ingreſſu, vel egreſſu ex Sanctuario.*

מפס מֵפִּים Memphis, *urbs Ægypti ad Nilum.* Iſa. 19. 13. *Hebraice* נוֹף Jer. 2. 16. *Ab incolis vocatur* Meſſer. *In Itinerario Hieroſolymitano legitur, in ea eſſe viginti mille Eccleſias.*

מצא אִתְמְצֵי Exprimi. Levit. 1. 15. *in OnKeloſo. In Talmude Hieroſolymitano legitur per ſyncopam* יִמְצֵי. *Item* ſupereſſe, redundare. Job 4. 12.

מְצוּ, מְצוּתָא *Vide in* נצה.

מצג מְצוֹג Propago vitis. *Plur.* מְצוֹגַיָא propagines. Gen. 40. 12. *in Jonathane.*

מצד מְצָדָא, מְצַדְתָּא Munitio, arx, propugnaculum. 1. Sam. 24. 1. *Plur.* מְצָדָן, מְצָדָתָא arces, munitiones. Ezech. 33. 27. *& maſc.* מְצָדַיָא Ezech. 19. 9. *Conſtr.* מְצָדֵי Ezech. 7. 6.

מְצוֹד, מְצוֹדָא, *&* מְצָדְיָא Idem. *Plur.* מְצוֹדִין munitiones. Eccleſ. 9. 14. *& fæm.* מְצוֹדָתָא Judic. 6. 2.

מַצַח, מִצְחָא Frons, frontis. *Cum aff.* בְּמִצְחֵיהּ in frontem ejus. Gen. 4. 8. *in Jonathane.*

מצל מְצִלָא Tridens, furca dentata, fuſcina. 1. Sam. 13. 21.

מְצַע, מְצָעָא Medium, intermedium. Pſal. 74. 4. *Et cum* א *ab initio,* אֲמְצַע. Num. 22. 24. *in Targum Hieroſolymitano.*

מְצִיעָא Idem. Num. 35. 5. *Fæm.* מְצִיעֲתָא. 1. Reg. 6. 6. *Plur.* מְצִיעָן. *Emphat.* מְצִיעָתָא media. Ezech. 4. 25.

מְצִיעָאֵי, מְצִיעָאָה Medium, medianum. Exod. 26. 28. *Plur.* מְצִיעָאֵי, מְצִיעָאִין. Jud. 16. 29. *Fæm.* מְצִיעֵיתָא media. 1. Reg. 6. 8.

מְצַעְיָא Medius. Prov. 29. 13.

מְצִיעוּת, מְצָעוּת Medietas, medium, intermedium, centrum. Geneſ. 1. 6. Pſal. 48. 10.

מְצוּעַ Idem. Job 7. 12.

מְצַץ, Exprimere, exſugere. Prov. 30. 33. *Pahel* מַצֵּץ idem. Pſal. 75. 9.

מַצָּה Azymum, infermentatum. Num. 6. 19. *Plur.* מַצּוֹת azyma. Exod. 12. v. 18. *Panes azymi* מַצּוֹת *dicti ſunt rotundi, tenues, foraminibus pleni, ex farina, & aqua tantummodo conſtantes. His veſcuntur Hebræi ſpatio ſeptem dierum ante Paſcha. Antequam eos conficiant, totam domum religioſiſſime perluſtrant, ne forte alicubi mica panis fermentati relinquatur. Quidquid in luſtranda domo inveniunt, ſive panis, ſive fermentum ſit, igni ad id unum ſub dio accenſo comburendum tradunt. Ex hoc ritu ad noſtrates fœminas ſine ulla ſuperſtitione deductus mos ante feſtum Paſchæ domum, omnemque ſupellectilem purgandi. Hujuſmo-*

di

Digitized by Google

di penes azymi licet ex avena, ſpelta, & hordeo ſine Legis fractione confici poſſint, inveterata tamen conſuetudine receptum eſt, ut ex tritico optimo conficiantur. De Azymis plura habebis in Tractatu פֶּסַח Paſchæ, *qui nunc cum aliis Tractatibus alibi ſub prælo eſt.*

In ritibus in cœna Paſchali adhibendis duæ dictiones מוֹצִיא מַצָּה educens placentam, *eductionis placentæ admonent, quæ eductio hoc ritu peragitur. Paterfamilias uno ex domeſticis recitante lectionem* עֲבָדִים הָיִינוּ לְפַרְעוֹ וכו׳ Servi fuimus Pharaoni &c. *imperat, caniſtrum in extremitate menſæ collocatum ad ſe afferri, ex quo placentam extrahit, & cum Lector verba illa profert* רבן גמליאל אמר וגו׳ Rabbàn Gamliel dicit &c. *placentam attollit, & omnibus oſtendit; quod iterum facit ad illa:* מצה זו שאנו אוכלים וכו׳ placentam hanc azymam, quam nos comedimus &c. *ſicuti ad illa* מרור זה וכו׳ amaras has herbas &c. *lactucas omnibus diſcumbentibus demonſtrat, qui audientes verba illa,* לפיכך אנחנו חייבין להודות להלל וכו׳ idcirco tenemur confiteri, laudare &c. *uno tempore ſimul omnes cyathum vino plenum attollunt, Pſalmoque* 113. הַלְלוּיָהּ Halleluja Laudate ſervi Domini, laudate nomen Domini &c. & *Pſal.* 114. In exitu Iſrael de Ægypto &c. *recitatis, gratiiſque Deo actis benedictionibus illis* בא״י גואל ישראל Benedictus tu Domine redemptor Iſrael, & בא״י אמ״ה בורא פרי הגפן Benedictus tu Domine Deus noſter creans fructum vitis, *in latus lævum incumbentes alterum poculum exhauriunt. Nonnulli Rabbini volunt, poculo exhauſto, manus eſſe abluendas; in recentibus tamen Italorum Ritualibus de hujuſmodi ablutione mentio ulla non fit. Poſt hæc Paterfamilias mediam placentam, quam ſupra innuimus ab ipſo fuiſſe diviſam, & reſervatam, ex caniſtro educit, & ex ea comedit ad olivæ quantitatem, quod ſupereſt, inter diſcumbentes diſtribuens.*

מקד מוֹקְדוֹן Macedo, Macedonius. *Plur.* מוֹקְדוֹנִין Macedones. Eſth. 8. 15.

מוֹקְדוֹנְיָא, מַקְדוֹנְיָא Macedonia. Eſth. *6.* 10. *in Targum ſecundo.*

מקק *Ithpehal* אִתְמְקַק Sternutare. 1. Reg. 17. 21. *in Bibliis Regiis* coarctare ſe. *Ithpahel* אִתְמַקְמַק debilitari, infirmari. Geneſ. 34. 25. liquefieri, diſſolvi. Pſal. 73. 8.

מְרֵא, מַר, מָר, מָרֵי Dominus. Dan. 2. 43. & 5. 23. Cant. 7. 5. *Plur.* מָרֵי, מָרֵי, מָרִין Domini. *Fœm.* מָרַת, מָרְתָא domina, hera. 1. Reg. 17. 17.

מָרָן Idem.

מָרוּת, מָרְוַת, מַרְוָתָא, מַרְוָא Dominium, dominatio, dominatus, poteſtas: tyrannis. Nah. 3. 14. Iſa. 28. 20.

מרב מְרִיבָג Onychinus. *Lapidis pretioſi nomen.* Cant. 5. 14.

מרג Impellere, propellere. 2. Sam. 6. 6. *Ithpeh.* אִתְמְרַג impelli. Deut. 19. 5.

מוֹרַג Tribula. Iſa. 41. 15. *Plur.* מוֹרְגִין,

מוֹרִיגַיָּא tribulæ. 2. Sam. 24. 22.

מַרְגְּנִין Scorpiones, flagella. 1. Reg. 12. 11.

מוֹרִינָא, מוֹרִיג Palatum. Job 12. 11.

מַרְגְּלָא, מַרְגַּל Margarita, gemma, unio. Job 28. 19. *Plur.* מַרְגְּלִין margaritæ.

מַרְגְּלִיתָא, מַרְגָּלִית Margarita. Exod. 28. 10. *Plur.* מַרְגְּלָאָן, מַרְגְּלִין, & margaritæ. Thren. 4. 1. *Emphat.* מַרְגְּלִיָּתָא Exod. 28. 12.

מְרַד Rebellare, rebellem eſſe, deficere. 2. Reg. 18. 20. *Aphel Infinitivus* לְאַמְרָדָא ad rebellandum. Gen. 26. 35. *in Targum Jonathanis.*

מָרוֹדָא, מָרוֹדָא, מָרוֹד Rebellis, contumax. Iſa. 48. 8. *Item* rebellio, contumacia, defectio. Pſal. 50. 16. *Plur.* מָרוֹדִין rebelles. Job 24. 13. *Fœm.* מָרָדְתָּא rebellis. Eſræ 4. 12. onager. Job 6. 5.

מַרְדָּא, מְרֵידָא, מְרַד, מָרָד Rebellio, contumacia. Pſal. 50. 16. *Plur.* מַרְדִין rebelliones.

מַרְדוּתָא Idem. 1. Sam. 20. 30. caſtigatio, diſciplina, eruditio.

מרה מַרְהַת, מַרְהֵי Novacula. 1. Sam. 1. 11.

מרז מַרְזְבָא *Vide in* רזב.

מרח מְרִיחַ Audax, protervus. Prov. 14. 14.

מַרְחֶשְׁוָן *Marcheſuan, h. e.* October, *menſis octavus.*

מְרַט Pilos evellere, glabrare, decalvare, calvitium inducere. Jerem. 16. 6. *Ithphehal* אִתְמְרַט Depilari, decalvari. Ezech. 29. 18. *Ex forma Pahel ultima geminata* מְמַרְטֵט יָתִי depilat me. *Alii vertunt*, convellit me; *alii* ſcalpit me; *alii* divertens, inclinans me. Job 16. 11.

מַרְטָא, מֶרֶט, מְרַט Calvitium, depilatio. Deut. 14. 1. *Talmudiſtis* lana.

מַרְטוּטָא, מַרְטוּט Veſtis, pallium, penula, *proprie villoſa. Plur.* מַרְטוּטִין veſtes, pallia.

מַרְיוֹטָאִין *Populorum nomen.* Gen. 10. 13. *Reſpondet Hebræo* לוּדִים.

מרך מוֹרְכָא Canalis, tubus, aqualiculus: ſitula, hydria. Gen. 24. 20. *in Targum Hieroſolymitano. Plur.* מוֹרְכְוָתָא, & מוֹרְכַיָּתָא, מוֹרְכִין, & מוֹרְכִיָּאתָא canales, tubi: ſitulæ. Exod. 2. 16. *in Jonathane. Male in Bibliis Venetis pro* כ *eſt* ב.

מרם מַרְמִירָא Marmor. Deut. 9. 9. *in Jonathane. Plur.* מַרְמִירִין, & מַרְמָרִין marmora. Eſth. 1. 6. Thren. 3. 9.

מרן מוֹרְנֵי, מוֹרְנִין Vermes. Exod. 16. 20.

מוֹרְנִיתָא, מוֹרְנִית Lancea, haſta: ſcipio, baculus. Exod. 21. 19. *in Jonathane. Plur.* מוֹרְנְיָתָא, מוֹרְנִין lanceæ, haſtæ; baculi. Pſal. 55. 22. Jerem. 46. 4.

מוֹרְנִין Ulmi: abietes. Iſa. 41. 19.

מְרַס Atteri, conteri, contundi. Levit. 21. 20. & 22. 24.

מוֹרְסְתָא Compreſſio, contritio. Prov. 26. 16.

מַרְסְנָא, מֶרֶס *Nomina propria magnatum*

tum Perſicorum, a conſiliis Aſſueri. Eſth. 1. 15.

מָרַע Ægrotare, ægrotum eſſe. Gen. 48. 1. *Ithpehal* אִתְמְרַע ægrotare, ægritudine affici. 1. Sam. 30. 33. *Ex Pahel Participio* מְמַרְעָא ægra. Jerem. 14. 17. *Sic legendum* Nahum 3. 19. *pro* מִמַּרְעָא.

מְרַע, מְרִיַע Ægrotus, infirmus. Gen. 48. 1. Malach. 1. 8. *Plur.* מְרִיעִין, מְרִיעַיָא ægroti. Ezech. 34. 4. *Fœm.* מְרַעְתָּא ægrota. *Conſtr.* מְרַעַת Cant. 2. 5. & מְרָעִיתָא Cant. 5. 9.

מְרַע, מַרְעָא Morbus, infirmitas, ægritudo. Mich. 6. 14. *Plur.* מַרְעִין morbi. Exod. 23. 25.

מַרְעָא, מְרוֹעָא Idem. Iſa. 47. 2. *Plur. conſtr.* מַרְעֵי ægritudines. Pſal. 116. 3.

מַרְעוּתָא, מַרְעוּת Idem. Pſal. 77. 12.

מַרְעִיתָא Idem. Pſal. 124. 4.

מְרַק Tergere, abſtergere, expolire. Iſa. 21. 5. *Ex Pahel Imperat.* מָרִיקוּ expolite. Iſa. 21. 5. complere, perficere, abſolvere. Levit. 26. 43. *in Targum Hieroſolymitano*. *Ithpehal* אִתְמְרַק abſtergi, extergi, defricari: fundi, effundi, perfundi. Exod. 30. 32. *in Jonathane*. *Ex Ithpahel* וְאִתְמוֹרַק & ſternutavit. 2. Reg. 4. 35. *Aphel* אַמְרִיק abſtergere: contemnere, rejicere. Prov. 3. 11.

מוֹרִיקָא, מוֹרִיק Crocus. Cant. 4. 14. croceus, flavus. Lev. 15. 19. *in Jonathane*. *Plur.* מוֹרִיקִין, & מְרוֹקִין croci. Eſth. 1. 6. *Fœm.* מוֹרִיקָן Num. 31. 18. *in Jonathane*.

תַּמְרוּקָא Aſperſio, defricatio, mundatio. Levit. 16. 29. *Plur.* תַּמְרוּקִין abſterſiones. Levit. 23. 27. *in Jonathane*.

מְרַר Amarum eſſe. Iſa. 24. *Pahel* מָרֵר exacerbare, amaritudine affluere. Ruth 1. 13. *Ex forma geminata* מְמַרְמֵר amaritudine afficit. Prov. 17. 25. *aliter* מַמְרִירוּ exacerbarunt. Gen. 49. 23. *in Jonathane*. *Sed hic eſt prius* מ *loco* א. *pro* וְאַמְרִירוּ *Aphel* אַמְרַר idem. Ruth 1. 20.

Dictio מָרוֹר Maròr, *h. e.* Amarum, *in ritibus cœnæ Paſchalis apud Italos* lactucas *deſignat*. *Itaque benedictione* עַל אֲכִילַת מָרוֹר ſuper comeſtione herbarum amararum *præmiſſa*, *Paterfamilias lactucas leviter in* חֲרוֹסֶת Embamma *immergit*, *partemque ex illis comedens*, *reliquas aliis convivis manducandas exhibet*.

Cum autem de חֲרוֹסֶת Embammate *injecta mentio ſit*, *non erit ab re addere*, *quid ſit*. *Itaque* חֲרוֹסֶת Embamma muſteum, *vulgo* Moſtarda, *veſpere in cœna Paſchali adhibetur*, & *apponitur in vaſe*, *ut Hebræi recordentur cæmenti Ægyptiaci*, *quod olim ſubigere juſſu Pharaonis coacti ipſorum Majores ſunt*, *quod* Embamma *ex vaſo extrahentes in patina collocant*, *ut menſæ accumbentes in eo* מָרוֹר, *h. e.* herbas amaras *intingant*. *Diverſa ab antiqua ratione hoc* Embamma *ab Hebrais hodie conficitur*. *Olim enim uvas paſſas*, *dactylos*, & *caricas accipientes cum aceto*, & *condimentis commiſtas ad ſimilitudinem cæmenti compactas conterebant*, *iiſque in cœna Paſchali ute-*

bantur. Hodie, reliĉtis daĉtylis, uvis, & ficubus, poma, pyra, caſtaneas cum ſaccaro, & aliis condimentis in mortario contundunt, & cum aceto confundentes molem quamdam lutum, vel cæmentum referentem conflant, cui ſuperne cinnamomum adjiciunt, idque eo conſilio efficiunt, ut in memoriam revocent, Patres ſuos olim in Ægypto durisſimæ ſervituti ſubjeĉtos fuiſſe, omneſque ad unum ad conficiendum cæmentum, paleaſque colligendas, quæ lateribus efformandis inſervirent, a miniſtris Pharaonis compulſos.

מְרִירָא, מְרִיר, מָרִיר Amarus, acerbus, aſper: amaritudo. Iſa. 38. 15. Prov. 17. 11. *Plur.* מְרִירִין amari. Exod. 15. 2. *Fœm.* מְרִירָא amara. Geneſ. 27. 34. *Emphat.* מְרִירְתָּא amara. Exod. 23. 25. *Plur.* מְרִירָן amaræ. 1. Reg. 2. 8.

מְרָרָא, מְרָר, מָרֵר Amaritudo. Iſa. 22. 4. *Plur.* מְרָרִין amaritudines. Exod. 12. 8.

מָרוּר Amaror, amaritudo. 1. Sam. 15. 32. *Plur. cum affixo* מְרוֹרָהָא amaritudines eorum. Thren. 1. 5.

מַר Idem. Iſa. 38. 17.

מְרִירוּתָא, מְרִירוּת Amaritudo. Eſth. 4. 1. Prov. 14. 10.

מְרָרוּת Idem. Deut. 32. 32.

מְרִירְתָּא, מְרִירָא, מְרֵירָא Fel, bilis: virus, venenum. Iſa. 38. 15. Jerem. 2. 19.

מְרַת, מָרָה Idem. Deut. 32. 33.

מרש מַרֵישׁ, מְרֵישָׁא Tignum, trabs magna. 1. Reg. 6. 36. *Plur.* מְרֵישׁוֹת tigna, trabes magnæ. Ezech. 41. 26.

מ

מַרַת, מֵירֵית, מֵאֲרִיתָא. *Vide in* ורת.

משח Ungere, inungere. Geneſ. 31. 16. metiri, dimetiri. Ezech. 42. 20.

מְשִׁיחָא, מְשִׁיחַ Unĉtus. Zach. 2. 6. Chriſtus, Meſſias. 1. Sam. 24. 7. *Plur.* מְשִׁיחִין unĉti. *Nomen* מָשִׁיחַ, *vel* מְשִׁיחַ Unĉtus *in Sacris litteris generale eſt ab uſitata unĉtione deſumptum, qua Reges, Sacerdotes, & Prophetæ ungebantur, ut rite, reĉteque munere ſuo fungi poſſent. Hinc* מְשִׁיחַ יְהוָה Unĉtus Domini *modo uſurpatur de Regibus, modo de Prophetis, modo de promiſſo Meſſia, ac Salvatore noſtro Chriſto, qui propterea a Græcis* χριστὸς Chriſtus *fuit appellatus. Per Antonomaſiam autem, & κατ' ἐξοχὴν* מְשִׁיחַ, *vel* מְשִׁיחָא Meſſias *dicitur Chriſtus antiquis Patribus in Sacris litteris ſæpe promiſſus, qui amiſſam ſalutem, oblato corporis ſui ſacrificio, erat recuperaturus, Regnumque ſpirituale adminiſtraturus, cujus typum Sacerdotes, Regeſque Veteris Teſtamenti diu retulerunt. Hinc modo claris, modo obſcuris verbis in* מִקְרָא Sacra Scriptura *promittitur, ſicuti a Paraphraſte etiam Chaldæo animadvertitur, qui ubi Meſſiæ promiſſionem ſubeſſe intellexit, ſibique perſuaſit, nulla contribulium ſuorum ratione habita, aperte, & expreſſe nomen* מְשִׁיחָא Meſſias *uſurpavit, quod nobis Chriſtianis maximum adjumentum affert ad temeritatem Judæorum contundendam pervicaciter negantium, in iis locis de Meſſia agi. Itaque ope-*

Digitized by Google

pera pretium me facturum arbitror, ſi ea loca in medium attulero, quæ in Targumin, ſive Paraphraſibus Chaldaicis reperiuntur, in quibus Meſſiæ promiſſio clare apparet, quibuſque nos Chriſti fideles uti poſſumus contra Judæos. Textus igitur præcipui ſunt ſequentes.

In Geneſi.
Cap. 35. v. 21. cap. 49. v. 1. & 10. & 11. & 12.
In Exodo.
Cap. 12. v. 42. cap. 40. v. 9. & 11.
In Numeris.
Cap. 11. v. 26. cap. 23. v. 21. cap. 24. v. 7. & 17. & 20. & 24.
In Deuteronomio.
Cap. 25. v. 19. cap. 30. v. 40.
In Samuelis libris.
Lib. 1. Sam. cap. 2. v. 10.
Lib. 2. Sam. cap. 23. 3.
In Regum libris.
Lib. 1. Reg. cap. 4 33.
In Iſaia.
Cap. 4. v. 2. cap. 9. v. 6. cap. 10. v. 27. cap. 11. v. 1. & 6. cap. 15. v. 2. cap. 16. v. 1. & 5. cap. 28. v. 5. cap. 42. v. 1. cap. 43. v. 10. cap. 45. v. 1. cap. 52. v. 13. cap. 53. v. 10.
In Jeremia.
Cap. 23. v. 5. cap. 30. v. 21. cap. 33. v. 13. & 15.
In Hoſea.
Cap. 3. v. 5. cap. 14. v. 8.
In Michea.
Cap. 4. v. 8. cap. 5. v. 2. & 18.
In Zacharia.
Cap. 3. v. 8. cap. 4. 7. cap. 6. 12. cap. 10. 4.
In Pſalmis.
Pſal. 2. v. 2. Pſal. 18. v. 32. Pſal. 20. v. 7. Pſal. 21. v. 2. & 8. Pſal. 45. v. 3. v. 8. *in Nebienſis Pſalterio.* Pſal. 61. v. 7. & 9. Pſal. 72. v. 1. Pſal. 80. v. 18. Pſal. 84. v. 10.
In Canticis.
Cap. 1. v. 8. cap. 4. v. 5. cap. 7. v. 14. cap. 8. v. 1. & 2. & 4.
In Ruth.
Cap. 1. v. 1. cap. 3. v. 15.
In Threnis.
Cap. 2. v. 22. cap. 4. v. 22.
In Eccleſiaſtico.
Cap. 1. v. 11. cap. 7. v. 25. *& alibi.*

Cæterum id diligenter, & attente animadvertendum, Hebræos non uno Meſſia contentos eſſe, ſed duplicem ab iis fingi. Alter enim appellatur מָשִׁיחַ בֵּן יוֹסֵף Meſſias filius Joſeph; *alter vero* מָשִׁיחַ בֵּן דָּוִד Meſſias filius David. *Diverſa utrique Meſſiæ ex ipſorum ſententia tribuuntur.* Filio Joſeph *quæcumque humilia de Meſſia in* מִקְרָא *dicuntur, tribuenda cenſent,* Filio *vero* David *quæcumque admiratione digna, grandia, & glorioſa recenſentur. Priorem bella geſturum, & moriturum volunt; alterum regnaturum, & in ſæcula victurum contendunt.* Meſſias filius Joſeph *ſimpliciter appellatur etiam* Ben Ephraim, *&* בֵּן דָּוִד Filius David *dicitur* Meſſias Ben David, *quemadmodum etiam nuncupatur* Meſſias Ben Jehudà.

מִשְׁחָן Idem. *Plur.* מִשְׁחָנִין uncti. Eſth. 6. 11. *in Targum ſecundo. Alii* מִשְׁחָנִין טָבִין olea pretioſa *reddunt.*

מִשְׁחָתָא, מִשְׂחָתָא, מִשְׁחָא Menſura, dimenſio: ſtatera, bilanx. Job 31. 6. Prov. 20. 23. *Plur.* מִשְׁחָתָא, מִשְׁחָן Menſuræ.

מְשַׁךְ *Hebraice.* Trahere, extrahere, protrahere. *Hinc Chaldaice* דְמוֹשְׁכֵיהּ quam trahebat. Gen. 9. 20. *in Jonathane.*

מוֹשְׁכָא, מַשְׁכָּא, מְשַׁךְ Pellis, cutis, corium. Gen. 39. 21. *Plur.* מַשְׁכִּין. *Conſtr.* מַשְׁכֵּי pelles, coria. Exod. 26. 14.

מָשׁוּךְ Tractus, attractum præputium habens, repræputiatus. *Ille nimirum, qui arte ſibi præputium reſtituit, vel cui natura vi quadam ſingulari iterum crevit. Non erit ab re præcipua ex iis in medium afferre, quæ in Hebræorum libris hac de re pluri-*

rima paſſim habentur, *cum maxime ad locum Novi Teſtamenti illuſtrandum* 1. ad Corinth. 7. 18. *valeant*. Περιτετμημένος τις ἐκλήθη. Μὴ ἐπισπάσθω. Circumciſus aliquis vocatus eſt? Ne reducat, *ſcilicet* præputium. *Qua ratione præputii attractio facta fuerit*, *innuit R. Salomon in Gloſſa* גמרא Ghemarà סנהדרין Sanhedrin *fol.* 44. *ubi habetur* עָכָן מָשׁוּךְ בְּעָרְלָתוֹ הָיָה Achan attractus præputio ſuo fuit, *h. e. habuit præputium attractum*, *ac propterea pollutus*, *& impius extitit*. *Inquit itaque R. Salomon* משך את עוד אמתו תמיד עד שנישתרבבה וכיסתה את ראש הגיד כדי שלא יראה מהול *h. e.* Attraxit pelliculam membri ſui jugiter, donec augeretur, id eſt, iterum creſceret, obtegeretque caput membri iſtius, ut non appareret (*Achan*) circumciſus eſſe. *Ex Rabbinorum ſtatuto in Miſnâ in Gloſſa*. Attractus opus habet, ut denuo circumcidatur. *Sic ibidem*. Qui attrahit ſibi præputium perinde habetur, ac ſi fœdus Dei irritum reddat, ac profanet. *Inter eos autem*, *qui in ſæculo futuro partem habituri non ſunt*, *a R. Moyſe Ben Majemonidis recenſetur etiam* הַמֹּשֵׁךְ עָרְלָתוֹ qui attrahit præputium ſuum. *Ab Hebræis varia exempla hujuſmodi repræputiatorum in medium adducuntur*. *Sic Achan*, *de quo mentio* Joſue 7. *dicitur fuiſſe* מָשׁוּךְ בְּעָרְלָתוֹ attracti præputii. In JalKut Prophetarum *fol.* 63. *quinque numerantur Ægyptii*, *qui tempore Joſephi fuerant circumciſi*, *qui eo mortuo*, *reduxerunt ſibi præputium*, *ſicuti dicitur*. Filios alienos genuerunt. Jehudà, id eſt, Jehojachim Rex Judæ. Edom, id eſt, Eſau. Filii Ammon, quos nempe pepererunt filiæ Loth, & Amputati latere, hi ſunt Iſmaelitæ &c. *Multi alii in utroque Talmude tales fuiſſe dicuntur*. *In Tractatu* יבמות Jevammòt cap. 8. *legitur*. הרבה משוכים היו בימי בן כוזיבא וכולן מלו והיו והולידו בנים ובנות *h. e.* Multi cum attracto præputio fuerunt in diebus Bencoſibæ (*falſi Meſſiæ*, *de quo ſupra pag.* 208.) qui omnes fuerunt denuo circumciſi, & vixerunt, & genuerunt filios, & filias. *Ex Joſepho etiam lib.* 12. *cap.* 6. *Judaicar. Antiquit. habetur*, *Menelaum*, *& Tobiæ cujuſdam filios Regem rogaviſſe*, *ut ſibi liceret Gymnaſium Hieroſolymis aperire*, *patriiſque legibus*, *atque inſtitutis relictis*, *ad religionem*, *quam Rex ſequebatur*, *tranſire*, *Græcorumque ritus uſurpare*. *Hoc vero a Rege impetrato*, ſibi præputia adduxerunt, ut nudi quoque non eſſent Græcis diſſimiles, & contemptis omnibus patriis (*Judaicis*) ritibus, imitabantur mores exterarum Gentium. *De his legitur in lib.* 1. Machab. 1. v. 15. Quamobrem ædificaverunt Gymnaſium Hieroſolymis ſecundum Leges Gentium, καὶ ἐποίησαν ἑαυτοῖς ἀκροβυστίας, & fecerunt ſibi præputia. *Quærunt porro Interpretes*, *& diſceptane de modo*, *quo præputium attraxerint*, *digitis ne*, *an medicamine*, *an inſtrumento aliquo Chirurgico*. *Alii alio inclinant*. *Chriſtiani tum medicamentis*, *tum inſtrumentis ad id elaboratis hoc factum volunt*. *Chirurgi manu id actum cenſet Henricus Stephan. in Theſauro Linguæ Græcæ in themate σπάω*, *cute nimirum ferro adducta*, *ut glandem rurſum operiat*. *Ex Theophylacto vero habetur in Epiſt. ad Corinth. cap.* 7. Non adducat præputium. Fieri poterat, ut multi, quos deſectæ pelliculæ puduiſſet, medicamento appoſito, & hanc niterentur iterato ſancire, & obſcænum illud conciſum in priſtinum ſtatum redigere. *Admiratione majore digna ſubjicit D. Epiphanius*, *quæ unde habuerit*, *& intellexerit*, *prorſus ignoro*. At hoc adhuc gravius eſt, quod etiam a circumciſione præputiati fiunt, arte quadam medica, per inſtrumentum attractorium, σπαστῆρος appellatum, infernam membri cuticulam attrahi ſinentes, ſututamque admittentes, & glutinatoriis circumdatis, præputium rurſus ſuperinducunt. Hanc autem traditionem Diabolici inventi, Eſau fratrem Jacobi reperiſſe ajunt, ad abnegationem Dei, & ad deletionem characteris patrum ipſorum. Quapropter ajunt, Deum dixiſſe, וָאֹהַב אֶת־עֵשָׂו שָׂנֵאתִי Eſau odio habeo, אֶת־יַעֲקֹב Jacob vero dilexi. Malach. 1. 2.

Ad rem hanc maxime faciunt tum ea, *quæ habentur in cap.* 157. *lib.* 4. *Dioſcoridis*, *tum ea*, *quæ leguntur in cap.* 25. *lib.* 7. *de re Medica Aurelii Cornelii Celſi*, *ad quos curioſos lectores mitto*. *Itaque præputii reductio inter Judæos*, *& Phariſæos erat admodum uſitata*, *non tamen probata*, *cum Apoſtolus gravibus*, *acribuſque verbis prohibeat*, *eos*, *qui ex Judaiſmo ad Chriſtia-*

num

Digitized by Google

nam Religionem tranſibant, hujuſmodi conſuetudinem ſequi, maximoque probro ipſis præputium futurum ſignificet. Quare ait in Epiſt. 2. ad Corinth. 7. 19. Η' περιτομὴ οὐδέν ἐστι, ϗ ἡ ἀκροβυστία οὐδέν ἐστι, ἀλλὰ τήρησις ἐντολῶν Θεοῦ. Circumciſio nihil eſt, & præputium nihil eſt, ſed obſervatio præceptorum Dei. *Licet enim in Veteri Teſtamento circumciſio veluti præceptum Divinum ſedulo ſervanda eſſet, quippe quæ tum ſalutis, tum fœderis inter Deum, & homines ſignum erat, in Novo tamen Teſtamento inanis prorſus fuit circumciſio, vel præputium, nulliuſque momenti ad vitam æternam conſequendam.*

מְשַׁל מְשְׁלְיָא Fuſcina, fuſcinula, tridens. *Plur.* מְשַׁלִּין, מְשַׁלְיָתָא, *&* מְשַׁלְיָתָא fuſcinæ, tridentes, fuſcinulæ. Exod. 38. 3. *&* 27. 3. *in Jonathane; in Targum Hieroſolymitano* מְשַׁלְיָתָא.

מֶמְשָׁלָה *Hebraice*. Dominium, dominatus. *Hinc* Eſth. 1. 22. *in Targum* מֶמְשַׁלְתִּי dominium meum.

מְשַׁשׁ, *&* מַשְׁמֵשׁ Palpare, contrectare, contrectando explorare. Geneſ. 31. 34. 37. Exod. 10. 21.

מַשָּׁשָׁא, מַשָּׁשׁ Contrectatio, ſubſtantia, ſoliditas, firmitas, utilitas. Thren. 2. 14. Job 15. 3.

מַשְׁשָׁא Idem. Exod. 32. 19. *in Jonathane.*

מתג מִתְגָא Frænum; capiſtrum. Gen. 26. 31. *in Jonathane.*

Apud Grammaticos מֶתֶג Methegh *eſt accentus Rhetoricus, ſive Euphonicus, qui in eadem voce præmittitur accentui Tonico, & reddit ſuaviorem pronunciationem, appellaturque hoc nomine, quia, quemadmodum frænum equos regit, ita hic accentus lectionem dirigit. Accentum SilluK refert quod attinet ad figuram, cum ſit virgula recta, diverſum tamen ab eo uſum præſtat. Nam SilluK locum habet tantummodo in ultima, vel penultima verſuum ſyllaba, at* מֶתֶג Methegh *ubique, illis duabus exceptis.*

מתה מְתִים Homines, viri, populi: genus humanum, mortales. *Nomen eſt complectens viros, mulieres, & parvulos. Nonnulli hoc nomen* מְתִים *a Verbo* מוּת mori *derivari contendunt, voluntque propterea ſignificare* mortales, *ſed qua ratione ducti, & quo fundamento innixi hanc illi radicem attribuant, prorſus ignoro. Vera, & germana ejus ſignificatio paſſim ex Sacris litteris apparet, quæ illud de hominibus ejuſdem ſocietatis, conditionis, familiæ, Tribus, aut Civitatis uſurpant. Sunt qui contendunt, per* מְתִים numerum puſillum *indicari; ideoque plerumque conjungi cum* מְעַט, *vel* מִסְפָּר *ad majorem diminutionem ſignificandam. Hinc arbitrantur, a Chriſto electos appellari* gregem puſillum.

מְתַח Tendere, extendere, expandere: extendi, extenſum eſſe. Iſa. 40. 22. *Ithpehal* אִתְמְתַח extendi, expandi.

מְתִיחָא, מְתִיח Extenſus. 1. Sam. 2. 3. *Plur. fœm.* מְתִיחָן extenſæ. Iſa. 5. 28.

מְתַח Extenſio, expanſio. Pſal. 19. 5.

מְתַחֵי, מְתַחִין Clavi, paxilli. Exod. 27. 19. *in Jonathane.* funes, nervi. Numer. 3. 37. *&* 4. 32.

מָתַי Quando? אֵימָתַי quando, ec-

quan-

quando? Job 7. 4. לְאִימְתַי idem. Exod. 8. 9. *per apocopam* לְאֵימָת quando? Prov. 23. 35. עַד אֵימָתַי quouſque? uſquequo? Pſal. 80. 5.

מְתַל Parabola, ſimilitudine uti, parabolice loqui. Ezech. 18. 2. & 12. 23. dominari. Eccleſ. 10. 4. *Ithpehal* אִתְמְתַל & *per ſyncopam* אִמְּתִיל aſſimilari, comparari, ſimilem fieri. Pſal. 50. 5. *Aphel* אַמְתִּיל comparare, aſſimilare: parabolam, ænigma proponere, parabola uti. Ezech. 18. 3. Eſth. 1. 3. *in Targum ſecundo*.

מְתִיל Comparatus, ſimilis. Eccleſ. 12. 3. *Plur.* מְתִילִין comparati, ſimiles. Eccleſ. 12. 3.

מַתְלָא, מַתַל Parabola, ſimilitudo, proverbium, ænigma: exemplar. Deut. 28. 37. *Plur.* מַתְלַיָּא, מַתְלִין parabolæ, ſimilitudines, ænigmata: exemplaria. Num. 21. 28. Eccleſ. 12. 9.

מְתַן Expectare, præſtolari, morari, tardare, cunctari. Pſal. 130. 5. *Aphel* אַמְתֵּין idem. Gen. 31. 28. *in Jonathane*. *Talmudiſtis uſitatiſſimum Proverbium* מָתוֹן מָתוֹן אַרְבַּע מְאָה זוּזֵי שָׁוֵה Expectare expectare quadringentis drachmis valet, *nimirum lentus, & providus majus ſæpe lucrum facit, quam qui præceps, & inconſultus agit. Hujuſmodi Proverbium a Scaligero in epiſtola quadam ad Caſaubonum commendatur. Hæc Froverbii hujus in Talmude origo traditur. Conſpicatus mulierem quamdam peregrinam Rabbinus quidam in foro, cum eam Judæam eſſe arbitraretur, temere e ſella, in qua ſedebat, aſſurgens ei paludamentum ſurripuit, quo erat obtecta. Id ubi intellectum, ob temeritatem quadringentis drachmis a Judicibus mulctatus fuit. Itaque cum ab ea poſtea ejus nomen ſciſcitaretur, ei illudens mulier reſpondit* מתון מתון, Matòn Matòn, *quod nomen, una littera immutata; idem eſt, ac* מתין, *quod per* Gematriam *Kabbalæ ſpeciem idem valet, ac 200. geminatumque numerum 400. efficit. Præterea* מתון Matòn *ſignificat* expectare. *Innuere quippe voluit mulier, tum nomen ſuum ei ominoſum fuiſſe, propterea quod juxta ejuſdem ſignificationem totidem drachmis mulctatus fuiſſet; tum 400. illas drachmas eum lucraturum fuiſſe, ſi diutius expectaſſet, remque, quam facturus erat, probe, & attente perpendiſſet. Aliud ſimile Proverbium apud Rabbinos circumfertur.*

קְפוֹץ זְבִין אַרְעָא מְתוֹן נְסִיב אִיתְּתָא *h. e.* feſtina, eme agrum: expecta, duc uxorem. *Cum enim ager emptus iterum vendi poſſit, non multo, ac longo conſilio, & cogitatione ad eum emendum opus eſt; at cum uxoris indoles, & ingenium cito cognoſci non valeat, & ubi ſemel eam in matrimonium duxeris, ad finem vitæ cum eadem permanere cogaris, maxima propterea in deliberando mora eſt neceſſaria.*

מְתִינָא Expectatio. Job 17. 15.

מָתוּן, מְתִין, מְתוּנִי Tardus, lentus. Num. 27. 5. *in Jonathane*. Levit. 24. 12. *in Jonathane male ſcribitur* מַתְיַין. *Plur.* מְתִינִין, מְתוּנִין ibidem. *Fœm. ſing.* תְּנוּעָה מְתוּנִית motus tardus, *cujus oppoſitum* מְהִירָה celer, rapidus.

מְתַק *Hebraice*. Dulce, ſuave eſſe, dulceſcere. *Hinc Chaldaice* מְתִיק, מַתִּיק dulce, ſuave. *Plur.* מְתִיקִן Cant. 5. 16. & מַתִּיקִן Cant. 2. 5.

Digitized by Google

DICTIONES EX RABBINIS.

מ״א *Abbreviatura. Idem ac* מִשְׁקָל אֶחָד Pondus unum, *h. e.* proportio, forma eadem. *Aliquando* מִשְׁקָל אַחֵר forma alia. *In Meturgeman Eliæ, & apud Grammaticos ſæpe occurrit.* 2. מִן אֶחָד Præter unum. *Solet præcedere* ב *h. e.* בַּר *per pleonaſmum. Nam* בְּמ״א, *vel* בַּר מ״א *ſignificat* excepto uno, בַּר מ״ב exceptis duobus. *Maſorethis frequens.* 3. מְדְרַשׁ אַגָּדָה Commentatio myſtica.

מָא, מַאי, מָה Quæ, quod, *vel* quid? לְמָא, *vel* לָמָה *Talmudiſtis peculiare eſt.* אַמַּא, אַמַּאי Cur, quare? מַאי Quorſum, quare? *Item* nihil, nihilum. כְּלְמָא quaſi nihil, fere. דִּלְמָא Ut non, ne forte, fortaſſis. לְלְמָא In nihilum. מָהוּ Quid illud eſt? מָהוּת Quidditas: quantitas, *vocabulum Logicum.* בְּמָה Quatenus, in eo, in quo, de eo. כְּמָא, כְּמָה ſicut, quemadmodum: quam: quamdiu? בְּאוֹפֶן מָה modo quodam. בְּפֵרוּשׁ מָה per explicationem aliquam. כַּמָּה Quot. מַהוּ Quid illud eſt? מַאי לָאו Eſt ne ergo id nihil?

מְאֹד Valde, admodum, vehementer. אַמּוֹדִי validum, firmum, vehemens, durabile. *Plur.* מְאוֹדִיִּים validi, durabiles.

מ״או *Vide in* א״ו.

מָאִים Quid ſi: forte, fortaſſis, ſi forte. *Ex* מָה quid, *&* אִם ſi. מָאִים אוּכַל Fortaſſis potero.

מא״ל. מאל״ל. *Abbreviatura. Idem ac* מַאי אִיכָּא לְמֵימַר Quid eſt dicendum? *Si addatur alterum* ל, *tunc prius ſignificat* לָךְ tibi. א *etiam exponi poteſt per* אית. 2. מְנָא אָמֵינָא לֵיהּ Unde, *vel* inde dicam ipſi. *Talmudiſtis uſitata.*

מא״ס *Abbreviatura. Idem ac* מֵאֵין סוֹף Sine fine, infinite. *Interdum* אֵין סוֹף *nomen Dei Cabbaliſticum eſt, ut jam dictum.*

מאר״זל *Abbreviatura. Idem ac* מַאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ Oratio Magiſtrorum noſtrorum fauſtæ memoriæ.

מ״ב *Abbreviatura. Idem ac* מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית Opus Creationis. *Ita appellatur a prima voce libri Moſis* בְּרֵאשִׁית.

מב״ו *Abbreviatura. Idem ac* מֶלֶךְ בָּשָׂר וָדָם Rex caro, & ſanguis, *h. e. ex carne, & ſanguine compactus, qui ſic opponitur Deo Regi immortali. Interdum* א *pro* ו *ſcribitur, ut jam dictum.*

מבי״א *Abbreviatura. Idem ac* מַתָּן בַּסֵּתֶר יִכְפֶּה אָף Donum in abdito evertit iram. *Ex* Prov. 21. 14. *Inſcribitur hæc abbreviatura arculæ Synagogarum parietibus affixæ ad excipiendam Eleemoſynam; quæ arcula ab Hebræis dicitur* קוּפָּה שֶׁל צְדָקָה.

מב״ס *Abbreviatura. Idem ac* מְנַחֵם בֶּן סָרוּק Menachèm filius SeroK. *Eſt Nomen Doctoris cujuſdam Hiſpani.*

מב״ת *Abbreviatura. Idem ac* מִנָּשִׁים בָּאֹהֶל תְּבֹרָךְ Præ mulieribus in tentorio tuo benedicta ſis. *Adhibetur ad laudandas*

Digitized by Google

mulieres, ex Judic. 5. 24. *Idem ſignificat, ac* domi tuæ ſis omnium mulierum felieiſſima.

מ״ג *Abbreviatura. Idem ac* מַחְזוֹר גָּדוֹל Cyclus magnus. *Aſtronomis uſitata.* 2. מָסוֹרָה גְּדוֹלָה Maſora magna. *Aliquando huic abbreviaturæ inſeritur* ס, *ut* מס״ג. *Id autem diſcriminis intercedit inter Maſoram magnam, & Maſoram parvam, quia Maſora parva Textus Biblici margini affixa paſſim eſt, Maſora autem magna Bibliorum Venetorum majorum fini adjecta.*

מַגָּן Fruſtra. בְּמַגָּן Gratis, fruſtra, immerito, ſine cauſſa.

מנ״ש *Abbreviatura. Idem ac* מִגִּרְסַת שְׁמוּאֵל Ex lectione, vel doctrina Samuelis.

מ״ד *Abbreviatura. Idem ac* מַאן דְּאָמַר Is, qui dicit: לא״ד ei, qui dicit: דמ״ד Quia qui dicit: כמ״ד Sicut is qui dicit. *In Talmude. Sæpe præcedit* איכא Eſt, *pro*, Eſt qui dicit: Eſt auctor aliquis aſſerens. 2. מַאי דִּכְתִיב Id quod ſcriptum eſt. *Adhibent hanc abbreviaturam Rabbini quoties aliquid Sacrarum litterarum teſtimonio confirmant.* 3. מַהוּ דְּתֵימָא Id quod dicis, dixeris, *vel* dicere, *aut* objicere poſſis. *Talmudiſtis uſitata.*

מד״א *Abbreviatura. Idem ac* מַה דְּאַתְּ אָמַר Quod autem dicis.

מָדַד Metiri, dimetiri מְדִידָה, מְדִידוּת *per apocopam* מְדִידוּ menſura dimenſio. מִדָּה Menſura, dimenſio: proprietas, conditio, mos, conſuetudo: virtus. מִדַּת הַדִּין Proprietas judicii, Deus Judex. *Talmudiſtis & Rabbinis phraſis uſitatiſſima, cui opponitur* מִדַּת הָרַחֲמִים Proprietas miſericordiæ, miſericors Deus. *Plur.* מִדּוֹת Mores, virtutes, qualitates, proprietates. מִדּוֹת טוֹבוֹת Mores boni. מִדּוֹת הֲגוּנוֹת mores decentes: מִדּוֹת מְשׁוּבָּחוֹת Mores laudati, elegantes: מִדּוֹת מְגוּנּוֹת Mores turpes: סֵפֶר הַמִּדּוֹת Liber morum, *h. e.* Ethicus. מַעֲמִיד עַל מִדּוֹתָיו Inſiſtit proprietatibus, affectibus ſuis. פְּעוּלּוֹת הַמִּדּוֹתִיּוֹת Actiones, opera moralia.

מר״ח *Abbreviatura. Idem ac* מַתְחִיל חִבּוּר חָדָשׁ Incipit ſermo novus, *vel*, incipit ſermonem novum.

מְאוּם מְדַעַם Quidquam, aliquid. שׁוּם מְדַעַם Aliquid, quidquam omnino. לָא מְדַעַם Nihil omnino. *Syri autem per contractionem uſurpant* מֵדֶם, *& Talmudiſtæ* מִידֵי Nihil omnino. *Sic in Targum legitur* כְּמָה דְלָא מִתְאֲכִיל מִידֵי Sicut non comeditur quidquam. Job 6. מָה כָּל־מְדַעַם Quodcumque.

מָה Quid. מָהוּת Quidditas, quantitas, *vocabulum Logicum.*

מ״ה *Abbreviatura. Idem ac* מְאוֹר הַגּוֹלָה Lumen captivitatis. *Hoc nomine inſignitur R. Levi Gerſom, qui Epiſtolas obſignatas reſerantibus anathematis pœnam inflixit. In Globo arcanorum male ſcribitur* מאורת. 2. מִדַּת הַדִּין Proprietas, modus, menſura judicii. 3. מַלְאַךְ הַמָּוֶת Angelus mortis, *de quo vide pag.* 250. 4. מַלְכֵי הָאוּמּוֹת Reges nationum, populorum, gentium, Chriſtianorum. 5. מִדַּת הָעוֹלָם Proprietas Mundi, mos hominum.

מה״ר *Abbreviatura. Idem ac* מַתְחִיל הַדִּבּוּר Incipit ſermonem, *vel* textum. Initium textus iſtius. 2. מַהוּ דְתֵימָא Quod autem dicis. *Talmudiſtis frequens.*

מה״מ דת״ר *Abbreviatura. Idem ac* מְנָא הַנֵּי מִילֵּי דְתָנוּ רַבָּנָן Unde ſunt hæ res, quas docent Rabbini? *Talmudici adbibent prius dicta confirmantes. Abbreviatura poſterior ſæpiſſime legitur tota, & omnino ſcripta. Aliquando etiam pro priori* מ *ſcriptum invenitur* מְנָא. *Sæpe etiam altera abbreviatura omittitur. Uſurpant quoque per contractionem* הְנָהֲנֵי מִלֵּי.

מָהַל Circumcidit. מֹהֵל Circumciſor, abſcindens præputium. מָהוּל Circumciſus.

מֵהֶם Ex illis: quidam. *Si repetatur,* מֵהֶם מֵהֶם partim. *Ita uſurpatur etiam* מִמֶּנּוּ.

מהר״אם *Abbreviatura. Idem ac* מוֹרֵנוּ הָרַב ר׳ אֵלִיָּה מִזְרָחִי Morènu noſter R. Elias Mizrachì, *h. e.* Orientalis.

מהר״יל Maharìl. *Vide in* כמוהר״ר.

מהר״ר. מוה״רר *Vide in littera* כ.

מהרש״ל *Abbreviatura. Idem ac* מוֹרֵנוּ הָרַב ר׳ שְׁלֹמֹה לוּרְיָה Morènu noſter R. Salomon Luria. *Hic fuit Rabbinus eximius multorum librorum auctor.*

מו״ר *Abbreviatura. Idem ac* מוֹרִי וְרַבִּי Doctor, & præceptor meus.

מוֹחַ Medulla, cerebrum. מִפַּרְסַת רַגְלֵיה וְעַד מוֹחֵיה A fiſſura pedis uſque ad cerebrum, *h. e.* verticem ejus.

מוּךְ Tenue, molle, lene eſſe: tritum, atttritum eſſe. *Plur.* מוּכִין Mollia. נָמוּךְ Depreſſus, declivis. נְמִיכוּת Submiſſio, depreſſio. נְמִיכוּת הַקּוֹל Submiſſio vocis.

מוּל Circumcidere, præcidere præputium. מִילָה Circumciſio, præputii præciſio. בְּרִית מִילָה Fœdus circumciſionis. *Sic* בַּעַל בְּרִית Dominus circumciſionis, Suſceptor infantis circumcidendi. מִילָה, מִילְתָא *apud Talmudiſtas eſt* venæ ſectio.

מוּר, הֵמִיר Mutare, commutare, permutare. מוּמָר Mutatus, Apoſtata, *qui veram religionem mutavit.* תְּמוּרָה Viciſſitudo, permutatio: pro, vice; contrarium, oppoſitum.

מוּת Mori. מֵת, מֵית Mortuus: *per ſynecdochen* membrum virile languidum, *quaſi mortuum.* מִיתָה, מִיתוּת Mors, peſtis mortifera.

מזב״ח *Proprie non eſt abbreviatura, ſed dictio* מִזְבֵּחַ altare *ſignificans, quæ per* Notaricòn *ſpeciem Cabbalæ quatuor ſequentes voces deſignat, nimirum* מְחִילָה Condonatio, זְכוּת Meritum, *vel* Juſtitia, בְּרָכָה Benedictio, חַיִּים Vita.

מָזַג Miſcere, temperare, infundere. *Proprie de vino uſurpatur.* יַיִן מָזוּג Vinum temperatum. נִמְזַג Miſceri. אֲוִיר מְמוּזָג Aer temperatus. מֶזֶג mixtio, potus infuſus: temperamentum corporis ex quatuor qualitatibus. מְזִיגָא mixtio, infuſio, vinum infuſum. מָזוֹג, מְזוֹגָא Pincerna. *Plur.* רַב מְזוֹגַיָא Præfectus pincernarum. כַּמְזַג Mixtura.

מָחָה Percutere, delere, cædere, verberare, impedire, avertere. מוּמְחֶה Proba-

tus, probatæ fidei, excellens.

מָחַל Condonare, remittere, ignoſcere, propitium eſſe. מוֹחֵל Condonans, propitius. מוֹחֲלָן Condonator. מְחִילָה Remiſſio, condonatio, venia.

מחל״ן *Abbreviatura. Idem ac* מַאֲמַר חֲכָמֵינוּ לִבְרָכָה זִכְרוֹנָם Oratio Sapientum noſtrorum fauſtæ memoriæ.

מח״נ *Abbreviatura. Idem ac* מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק Perſolvit dimidium damnum. *in Talmud de damnis agente.* 2. מורייס חילתית גבינה

מחפ״ז *Abbreviatura. Idem ac* מִיתָא חֲמֵשׁ פִּדְיוֹן זָרִים *Hæc verba in Ghemarà res varias indicant: ut* מיתה חומש ואין לה פדיון ואסורה לזרים *h. e.* Mors: quinta: ſed non eſt ei redemptio, & prohibita eſt extraneis. שבת Schabbàt *fol.* 25. Mors, *a Deo ſpecialiter pœnæ loco illata*: Quinta, *ſcilicet pars ad cibum ſacrum, quem quis per errorem comediſſet, addenda.* Levit. 22. 14. &c.

מָחַק Radere, eradere, delere, expungere. *Niphal* נִמְחַק Eradi, deleri. מִדּוֹת מְחוּקוֹת Menſuræ raſæ. מֶחֶק Raſio, expunctio. מְחִיקָה Idem. מוֹחַק Hoſtorium, *lignum raſorium frumenti, quo abundans & ſuperfluum dejicitur.*

מט״ *Abbreviatura. Idem ac* מַה טַּעַם. *Talmudice* מָאי טַעֲמָא Quæ eſt ratio? quis ſenſus? 2. מַזָּל טוֹב Fortuna bona. 3. מַעֲשִׂים טוֹבִים Opera bona. למט״ Ad opera bona.

מָטוּתָא, מָטוּ *Vide in littera* ב. *Etenim ſine ea non adhibetur.* בְּמָטוּ quæſo, obſecro.

מְטָטְרוֹן, & מִיטַטְרוֹן Metatron. *Nomen Angeli, qui* Gen. 5. 24. *in Jonathane dicitur* סַפְרָא רַבָּא Archicancellarius cœleſtis. *Hæc ſunt Jonathanis verba Latine reddita. Et cultum exhibuit Enoch Domino in veritate, & ecce non fuit amplius cum habitatoribus terræ, quia abreptus fuit, & aſcendit in Cœlum in verbo Domini, & vocatum fuit nomen ejus* מִיטַטְרוֹן Metatron סַפְרָא רַבָּא Scriba magnus. *De hujus nominis etymologia inter ſe digladiantur Rabbini, ajuntque Cabbaliſtæ, Metatronem Moſis præceptorem fuiſſe.*

מטל, מְטוּל, אַמְטוּל, אַמְטוּלָא Propter, pro. *Si ſequatur* דְּ, *vel* דִּי *ſignificat* propterea quod, eo quod, quoniam, quia. *Sequente* אֵיכְנָא propterea, quare, quam ob rem. מְטוּל כֵּן Idcirco, propterea.

מטר מַטְרוֹנָא, מַטְרוֹנִית, מַטְרוֹנִיתָא Matrona, fœmina honeſtior. *Plur.* מַטְרוֹנוֹת matronæ. *In Targum* נָטִיר מַטְרוֹנְיָתָא cuſtos matronarum. Eſth. 2. 14.

מֶטְרֹפּוֹלִין Metropolis, mater urbium.

מי״ *Abbreviatura. Idem ac* מְנָא יָדְעִינָן Unde ſcimus. *Talmudiſtis uſitata.* 2. מִלְחֲמוֹת יְהוָה Bella Domini. *Eſt nomen libri a R. Levi Gerſom compoſiti, a quo ſæpe citatur in ſuis Commentariis.*

מִידִי Quidquam: propterea quod. *Talmudice. Si addas negationem*, nihil, nullus.

מִיל Milliare. *Plur.* מִילִין milliaria.

Spe-

מִין Species: Hæreticus, *qui dicitur etiam* מִינָאִי. *Plur.* מִינִין Hæretici. *Hebræi hoc nomine ſæpe Chriſtianos indigitant.* מִינוּת Hæreſis. מִין אַחֲרוֹן Species infima, ſpecialiſſima: מִין אֶמְצָעִי Species media, *id eſt*, ſubalterna. צוּרָה הַמִּינִית Forma ſpecifica. *Plur.* צוּרוֹת מִינִיּוֹת formæ ſpecificæ. בִּרְכַּת הַמִּינִים *eſt certa quædam Judæorum precatio contra Hæreticos, & Apoſtatas, qui a religione Judaica defecerunt, & ad Chriſtianos, vel Turcas tranſierunt. Quotidie eam recitant, dirique, ac maledictionibus eos devovent. Ei addunt maledictionem contra Regnum* זָדוֹן, *& inimicos, adverſarioſque ſuos omnes, quorum præcipuos Chriſtianos eſſe arbitrantur.*

מכ״ב *Abbreviatura. Idem ac* מַעֲלַת כְּבוֹדְךָ Excellentia gloriæ tuæ. *Honoris cauſſa hoc titulo eximios viros cohoneſtant. Vel* מַעֲלַת כְּבוֹדוֹ Excellentia ejus.

מכב״י *Abbreviatura. Idem ac* מִי כָמוֹךָ בָּאֵלִים יְהוָה Quis ſicut tu inter Deos, o Domine? *Hæc fuit belli teſſera Judæ ex familia Aſmonæorum, qui inde poſtea dictus* מַכַּבָּאִי Machabæus.

מֹכֵס, מוֹכֵס Publicanus, telonarius, nummularius, collybiſta, nummos commutans.

מכ״ת *Abbreviatura. Idem ac* מַעֲלַת כְּבוֹד תִּפְאַרְתְּךָ *Titulus paulo dignior titulo, de quo antea in* מכ״.

מ״ל *Abbreviatura. Idem ac* מְנָא לָן Unde nobis, *videlicet* hoc naſcitur? ומ״ל Et unde hoc nobis? Unde hoc ſcire poſſumus? *Talmudiſtis frequens.*

מל״ה *Abbreviatura. Idem ac* מַלְכוּת הָרְשָׁעָה Regnum impietatis. *Hoc nomine Hebræi primis temporibus Antiochi, Græcorumque regnum appellare conſueverunt, poſtea idem nomen ad regnum Romanorum tranſtulerunt, eoque adhuc utuntur. R. Elias vult adjective legendum* מַלְכוּת הָרְשָׁעָה Regnum impium.

מלה״ד *Abbreviatura. Idem ac* מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה Simile, cui res hæc aſſimilatur. *Adhibent rem propoſitam a ſimili declarantes.*

מָלַל Loqui, dicere. מִלָּה Verbum, ſermo: res, negotium: dictio, vocabulum, aliquid. *Per ſynecdochen* vox indeclinabilis, *quæ dicitur etiam* מִלַּת הַטַּעַם vox guſtus, *quia vocis declinabilis condimentum eſt. Plur.* מִלּוֹת verba. *Item* verba inania, ſuperſtitioſa, magica.

ממ״ם *Abbreviatura. Idem ac* מִכָּל־מָקוֹם Attamen, nihilominus. 2. מַרְאֵה מָקוֹם Index loci. *Sic appellatur libri index, & loci Sacræ Scripturæ concordes in margine adducti.* 3. מַאי מַשְׁמַע Quis ſimplex ſenſus? quomodo hoc ſimpliciter, & ſecundum litteram intelligendum? *Rabbinis frequens.* 4. מַעֲשֵׂה מֶרְכָּבָה Opus quadrigæ, *de quo ſermo in principio Ezechielis. Eſt nomen libri ita appellati myſteria multa complectentis. Hinc fit, ut omnibus ſine diſcrimine ejus lectio non permittatur, ſed prudentioribus, religioſioribus, & ætate provectioris.*

Digitized by Google

ribus. Hebræi totam Phyſicam, & Metaphyſicam in duobus libris contineri arbitrantur, nimirum in מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית Opere creationis, & מַעֲשֵׂה מֶרְכָּבָה Opere quadrigarum.

ממ״ה *Abbreviatura. Idem ac* מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים Rex Regum. *Hinc* בְּהֵיכְלֵי ממ״ה הקב״ה In palatiis Regis Regum Dei ſancti benedicti. *Reperitur in Zohar.*

ממח, מוּמְחֶה Probatus, exploratus, expertus. רוֹפֵא מוּמְחֶה Medicus probatus, excellens. *Auctor Aruch derivat radicem a Verbo* מָחָה.

מֵמִילָא A ſeipſo, *id eſt*, מֵאֵלָיו. *Sic* מֵמֵילֵיהֶם a ſeipſis. *Talmudice.*

מָמוֹנָא, מָמוֹן, מַמּוֹן Opes, divitiæ, facultates, ſubſtantia: pecunia. *In Targum uſurpatur pro* lucro, & munere pecuniario.

מַמָּשׁ Aliquid, quidquam: ſolidum, ſubſtantiale. אֵין בּוֹ מַמָּשׁ Nihil in eo eſt ſolidi, vel certi. מַמָּשׁוּת idem.

מ״נ *Abbreviatura. Idem ac* מְנָא נַפְשָׁךְ Unde eſt animus tuus? unde illud cenſes ita eſſe? *vel* מְמָה נַפְשֵׁךְ *cui eadem ſubjecta ſignificatio. Talmudiſtis frequens.*

מִן A, ex, de, inde, præ, propter. *Sæpe inſervit allegandis locis Sacræ Scripturæ*, Ex, *nimirum loco, vel locutione ſequenti.* מְנָן unde? *Vide* אָן. *Cum aff.* מִנִּי a me. מִנָּךְ *m.* a te. מִנֵּיךְ *f.* ex te. מִנֵּהּ ab eo. מִנָּהּ ab ea. מִנְּהוֹן ab eis. מִנְּכוֹן *m.* a vobis. מִנְּכֵן *f.* a vobis. מִנָּן & מִנָּנָא a nobis.

מנ״ל. *Abbreviatura. Idem ac* מְנָא נָפְקָא לַן Unde egreditur nobis id? unde id colligimus? *Sæpe abbreviaturæ fini* ן *additur, ut* מנל״ן. *Et cum* ו *ab initio. In Talmude ſæpe reperitur.*

מָנַע Prohibere, vetare. נִמְנַע Prohiberi. הוּא מִן הַנִּמְנָע Illud eſt de prohibito, *id eſt*, impoſſibili, impoſſibile eſt. אֶפְשָׁר וְנִמְנָע Poſſibile, & impoſſibile. מְנִיעָה Prohibitio. מִנְעִים Impoſſibilia. מוֹנְעִים Impedimenta.

מנ״ש *Abbreviatura. Idem ac* מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם Perſolvit damnum integrum. *Prima vox* משלם *aliquando tota ſcribitur. In Talmude reperies, ubi de damnis illatis ſermo inſtituitur.*

מְנַת *Cum præpoſitione* עַל מְנַת hoc pacto, hac lege, ea conditione, propterea ut, eo ut.

מ״ס *Abbreviatura. Idem ac* מַר סָבַר Dominus exiſtimat. Mar *eſt nomen honorificum, idem ac* אָדוֹן. ומ״ס. Et dominus ſenſit, hujus eſt ſententiæ.

מס״ג. מס״ה *Vide in* מ״ג. *Quidam pro* ג *ſcribunt* ה, *valetque* הַגְּדוֹלָה.

מס״ק *Abbreviatura. Idem ac* מָסוֹרָה קְטַנָּה Maſora parva. *Vide ſupra* מ״ג.

מָסַר Tradere, *veluti de manu in manum. Item* dedere, prodere. מוֹסֵר Proditor. *Plur. forma fœminina* מוֹסְרוֹת Proditores. מַסּוֹרֶת Traditio. *Sic appellantur etiam notæ Grammaticæ, & criticæ circa textum Biblicum. Judæi Apoſtatam ſuæ gentis ad Chriſtianam religionem tranſeuntem dicunt* מוֹסֵר proditorem.

Ab-

Digitized by Google

מע״ *Abbreviatura. Idem ac* מִצְוֹת עֲשֵׂה Præcepta Fac. *Ita appellantur a Rabbinis præcepta Legis Moſaicæ affirmativa, ſive jubentia, quæ ſunt* 248. *quemadmodum totidem ſunt corporis humani membra. Vide* רמח״. 2. מְאוֹר עֵינַיִם Lumen oculorum. *Eſt nomen libri inſignis de rebus Chronologicis agentis. In libro Tzemach David ſæpe citatur, ut* בַּעַל מע״ Auctor libri Meòr henàim.

מָעָה Obolus, nummulus. מָעָה, *vel* מָעָה Pecunia. *Plur. f.* מָעוֹת Pecuniæ, denarii. *Plur. m.* מָעִין Oboli.

מְעַט Parum. מִיעוּט Paucitas. עַל מְעַט raro. זְמַן מוּעָט tempus parvum, exiguum.

מע״ל *Abbreviatura. Idem ac* מֵעֵת לְעֵת De tempore in tempus, *h. e.* ſtatim, continuo.

מִגְדַּל מע״ש בי״צ *Abbreviatura. Idem ac* עֹז שֵׁם יְהוָה בּוֹ יָרוּץ צַדִּיק וְנִשְׂגָּב Turris fortis eſt nomen Domini, ad ipſam eurret juſtus, & exaltabitur. *Ex Proverb.* 18. 10.

מע״ת *Abbreviatura. Idem ac* מַעֲלַת תִּפְאַרְתְּךָ Excellentia tua. *Titulus eſt, quem honoris cauſſa Hebræi adhibent. Hodie ſolent etiam exponere* ת *per* תּוֹרָתְךָ doctrinæ tuæ, *vel* תּוֹרָתוֹ doctrinæ ejus.

מ״פ *Abbreviatura. Idem ac* מֶצַע פָּסוּק Medium verſus Biblici. *In Maſora occurrit.*

מַפָּה Mappa, mantile. *Plur.* מַפּוֹת mappæ. *Hoc nomine etiam vocant Judæi lintea, quibus in Synagogis librum Legis involvunt.*

מפר״ת *Abbreviatura. Idem ac* מְפָרֵשׁ רַבֵּנוּ תָּם Interpretatur Rabbi noſter Tam. *Eſt unus hic Rabbinus ex celebrioribus Doctoribus Talmudicis.*

מוֹפֵת *Vide in* יפת.

מ״צ *Abbreviatura. Idem ac* מוֹרֵה צֶדֶק Doctor juſtitiæ. *Hoc nomine ab Hebræis appellantur inſigniores, & celebriores Rabbini, & Synagogarum Rectores.*

מָצָא Iovenire. Poſſe, *apud Talmudicos. Item* ſatis eſſe, ſufficere. נִמְצָא Exiſtens, ens: præſens. *Apud Grammaticos*, perſona ſecunda. *Hinc* כָּף הַנִּמְצָא Caph perſonæ ſecundæ affixum. הוּא לֹא בַּנִּמְצָא Illud non eſt in exiſtentia, *id eſt*, non exiſtit, *vel* invenitur amplius. נִמְצָאִים הַתַּחְתּוֹנִים Entia inferiora. מָצוּי Exiſtens, præſens. מָעוֹת מְצוּיוֹת Pecuniæ præſentes. מְצִיאוּת Exiſtentia, entitas, ſubſtantia. הַמְצִית Subſtantia. הַמְצָאָה Inventio, res inventa. *Item* entitas, exiſtentia, præſentia.

מֶצַע, אֶמְצַע Medium. מְצִיעוּת Medietas. אֶמְצָעִי Mediator. מִיצּוּעַ Medium, medietas, centrum.

מצפ״ץ *Nomen Cabbaliſticum eſt, non abbreviatura, per commutationem* את״בש Atbàs, *quam vide.*

מ״ק *Abbreviatura. Idem ac* מִקְרָא קֹדֶשׁ Convocatio ſanctitatis, *videlicet* ſancta, cœtus ſanctus, celebris Feſti ſolemnitas. 2. מוֹעֵד קָטָן *Eſt nomen Tractatus Talmudici ſic per abbreviaturam citati.* 3. מִסְפָּר קָטוֹן Numerus minor. *Cabbaliſtis in uſu.* מַחֲזוֹר קָטוֹן Cyclus minor, *apud Aſtro-*

Digitized by Google

Aſtronomos. 5. מָסוֹרָה קְטַנָּה Maſora parva.

מֶקַח Acceptio, emptio. *Uſurpant Rabbini pro* מִקַּח *a Verbo* לָקַח. *Hinc* מֶקַח וּמִמְכָּר emptio, & venditio.

מקמ״ל *Vide in* קמל.

מר״ *Abbreviatura*. *Idem ac* מִדְבָּר רַבָּא Gloſſa libri Numerorum magna. *Vide* בר״. 2. מִדְרַשׁ רוּת Medràs, *videlicet* Commentarius in hiſtoriam Ruth. 3. מוֹרַת רוּחַ Indicatio ſpiritus. *De familiari ſpiritu a Rabbinis uſurpatur, a quo cuncta hominibus revelari arbitrantur*. 4. מֵרַבִּי A Rabbi, *ſive* a Magiſtro, ac Præceptore meo. *Sæpe occurrit in* תּוֹסְפוֹת Toſephòt, *ſive* Additionibus Talmudicis, *eoque conſilio adhibetur, ut pateat, Auctorem eam doctrinam a ſuo Magiſtro hauſiſſe. Hinc ſolet addi* ז״ל fauſtæ memoriæ.

מָר, מָרָא, מָרֵי Dominus, *vox Babylonica pro Hebræo* בַּעַל. *In Targum aliquando uſurpatur pro* אָדוֹן, *aliquando pro* אִישׁ. *Daniel Propheta utitur* מָרָא *cum* א *in fine*. *Cum aff.* לְמָרוֹהִי domino ejus. Exod. 22.7. מָרָנָא dominus noſter. Pſal. 147. 5. *Inferunt ei Talmudiſtæ etiam* א, *ut* מָארֵי. *Hinc* מָארֵי עָלְמָא dominus Mundi. *Plur. juxta formam Syram* קָלָא דְמָרָוָתַי vocem doctorum meorum. Prov. 5. 13. *Fœm.* מָרְתָא Hera, domina. *Conſtr.* מָרַת בֵּיתָא Hera domeſtica. מָרָן Dominus. *Plur.* מָרָנָן. *Sed aliis* Dominus noſter, *cum apud Chaldæos idem ſit* אָן, *ac apud Hebræos* נוּ. *Hinc originem trahit vox Syriaca* מָרָן אֲתָא Maranatha, *h. e.* Dominus venit. 1. ad Corinth. 16. 22. *per quam Excommunicatio graviſſima deſignabatur, cujus vi excommunicatus ejiciebatur a qualibet ſocietate, & ſoli Divino judicio puniendus reſervabatur. Innuere enim volebant, tanta eſſe alicujus ſcelera, ut nulla in hac vita pœna, nullo ſupplicio ſatis poſſent expiari. Itaque per illam vocem* Maranatha *quodammodo dicere volebant. Veniat Dominus, ſceleſtumque æterno exilio, & exitio addicat. Ad ultimum Chriſti totius mundi Judicis adventum reſervetur, ut æterna ipſius maledictione pereat. Talmudiſtæ autem poſt adventum Chriſti non amplius voce* מָרָן אֲתָא Maranatha *uſi ſunt, ſed aliam ei reſpondentem, eamdemque omnino ſignificationem habentem adhibuerunt, nimirum* שֵׁמְאַתָא *Scemathà, quæ derivatur a* שֵׁם Deus, & אֲתָא venit, *quod nomen* שֵׁם, *vel* הַשֵּׁם *pro Tetragrammato nomine* יְהֹוָה Adonai *Rabbini præſertim uſurpant*.

מַרְחֶשְׁוָן October *menſis*. *Interdum* חֶשְׁוָן. *Quidam derivant hoc nomen a* רָחַשׁ eructare, *quia ſolet menſis hic aquas copioſe producere; ſicuti vocatur* מַבּוּל *a* בול diluvio, aquarumque exundantia.

מַרְכָּז *Vide in* רכז.

מר״ל *Abbreviatura*. *Idem ac* מַה רְצוֹנוֹ לוֹמַר Quæ eſt voluntas ejus dicere? quid vult dicere? quæ eſt mens ejus? *Sæpe obvia hæc abbreviatura in libro* מֹשֶׁה הוֹאִיל

Vo-

Voluit Moſes *ex* Deut. 1. 5. *Hinc librum compoſuit* ר׳ משה אלפלס R. Moſcè Alpeles. *In eo agitur de dignitate, præſtantia, & perfectione Legis Divinæ, & contraria argumenta rejiciuntur. Editus eſt Venetiis in 4. anno* הוא משה 357. *Chriſti* 1597.

מָרַס Atterere, conterere, comprimere, contundere. מוּרְסָן Tritum, furfures poſterioris farinæ.

מרע״ה *Abbreviatura. Idem ac* מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם Moſes præceptor noſter, qui in pace quieſcat. *Præpoſita ſervili* ומרע״ה Et Moſes præceptor noſter &c.

מ״ש *Abbreviatura. Idem ac* מוֹצָאֵי שַׁבָּת Exitus Sabbati. *Adhibetur de Precibus, vel aliis rebus circa exitum, & finem Sabbati peragendis. Cum ſervilibus* במ״ש In fine Sabbati; ומ״ש Et finis, exitus Sabbati. 2. מִי שֶׁאָמַר Ille, qui dicit; ומ״ש Et ille, qui dicit. *Eſt formula objectionis apud Talmudicos uſitata. Dicunt etiam* מאן דאמר: *ſic* מָה שֶׁאָמַר Id, quod dicit, *nimirum* הַכָּתוּב Scriptura, *vel* שֶׁאָמְרוּ quod dicunt, *ſcilicet* Sapientes, *vel* Rabbini noſtri; *vel* מַה שֶּׁכָּתוּב quod ſcriptum eſt. 3. מַאי שְׁנָא Quid mutat, quid diverſi docet? *In Talmude frequens.* מ״ש הכא Quid diverſi docet hìc? *Paſſim obvia in Zohar.* 4. מַאי שְׁנָא Quid docet? *Doctrinam certam ex præcedentibus elicientes adhibent Talmudici.* 5. מֵאִיר שְׁפִירָא Meir Spirenſis. *Nomen eſt Rabbini cujuſdam, de quo mentionem injicit Elias in* Fragmentis Tabularum. *Correctiſſimum, ac nitidiſſimum Pentateuchi exemplar habuiſſe dicitur.*

מש״ה *Abbreviatura. Idem ac* מַהֲלַךְ שְׁבִילֵי הַדַּעַת Aditus ſemitarum ſcientiæ. *Ita appellatur* Grammatica *compoſita a R. Moſcè Kimchì fratre Davidis, in cujus fronte abbreviatura Auctoris nomen indicat.*

מש״כ *Abbreviatura. Idem ac* מַה שֶּׁכָּתוּב כָּאן Id quod hìc ſcriptum eſt. 2. מַה שֶּׁלֹּא כֵן Id quod non eſt ſic.

מָשַׁךְ Trahere, attrahere, protrahere. *Niphal* נִמְשַׁךְ Trahi, ſequi. מְשִׁיכָה Conſecutio, tractio, attractio; derivatio. מְשִׁיכַת הַיָּדַיִם tractio manuum, luctatio.

מ״ת *Abbreviatura. Idem ac* מַתַּן תּוֹרָה Datio Legis. Sic מִיּוֹם מ״ת A die datæ Legis; *in cujus traditionis memoriam ſingulis annis menſe* תִּשְׁרִי *h. e.* Septembri *Feſtum celebratur.* 2. מַכְחִישֵׁי תּוֹרָה Abnegantes Legem, Apoſtatæ. 3. מִשְׁנֵה תּוֹרָה Repetitio Legis, Lex iterata. *Apud Maſorethas Exod. 20. in Decalogo, ſive Decem Præceptis, & alibi ita Deuteronomium appellatur.*

מָתָא Urbs, civitas. *Scribunt &* מַתָּא. *Plur. emphat.* מָתְוָתָא urbes.

מָתַי Quando. *Categoria Logica.*

מָתַן, הִמְתִּין Expectare, præſtolari, tardare, morari. מְתִינוּת Expectatio, mora. בִּמְתִינוּת Pedetentim, tarde, lente. הַמְתָּנָה Mora: expectatio. *Ejus oppoſitum* מְהִירוּת feſtinatio.

INCIPIENTIA

A נ

נ *In numeris valet quinquaginta. Modo eſt littera ſervilis, modo radicalis. Duplex eſt ejus figura, ſcilicet* נ *contractum, &* ן *extenſum, quod adbibetur ſolummodo in fine dictionis, valetque ſeptingenta. Eſt nota primæ perſonæ pluralis Futuri, & inſervit tamquam characteriſtica formandæ Conjugationi Niphal.*

נאב נִיאוֹב Lagena, uter, *vel aliud vas ſimile. In Talmude Hieroſolymitano.*

נָאֶה Pulcrum, jucundum, amænum, decorum, elegans, congruum, decens. אֶתְרוֹג נָאֶה Citrum pulcrum. *Fœm.* אִשָּׁה נָאָה Fœmina pulcra. *Adverbialiter* pulcre, egregie. *Apud Grammaticos* נָאֶה congruum: בִּלְתִּי נָאֶה incongruum. *In* בראשית רבא Bereſchit rabbà *ſect.* 34. *babetur* נאים דברים מפי עושיהם רב עזאי נאה דורש ולא נאה מקיים *b. e.* Pulcra ſunt verba ex ore illorum, qui faciunt ea. Rabbì Aſſai pulcre, *videlicet optime* concionatur, ſed non pulchre obſervat ea, *de quibus ſermonem babet, aliiſque præcipit; quem imitabantur olim Phariſai. Pulcrum eſt alios recta docere; at multo pulcrius iiſdem opere, & exemplo praire; contra reprebenſione dignum aliter a præceptis agere, & juxta illud*: Turpe eſt doctori, cum culpa redarguit ipſum.

נוֹאִי Pulchritudo. Thren. 2. 15. *Grammaticis* congruitas.

נָאַף Adulterari, adulterium committere, mæchari. Iſa. 57. 3. *Raro ab Hebræis uſurpatur.*

נָאַץ *Hebraice.* Spernere, contemnere, irritare, provocare. Prov. 5. 12.

נְאוֹצָא, נִיאוֹצָא Contumelia, irritatio contumelioſa, rejectio cum contumelia. Iſa. 37. 3. 2. Reg. 19. 3.

נְבָא Prophetare, prophetam agere, vaticinari. *Ithpabel* אִתְנַבִּי, & הִתְנַבִּי *cum* ה. Idem. Eſdræ 5. 1. Jer. 37. 19.

נְבִיא, נְבִיאָה Propheta, vates. Gen. 20. 7. Deut. 13. 1. *Plur.* נְבִיאַיָּא, נְבִיאִין prophetæ. Num. 11. 29. 1. Reg. 18. 4. *Fœm.* נְבִיאֲתָא prophetiſſa. Exod. 15. 20. *Plur.* נְבִיאָן prophetiſſæ. Eſth. 6. 1. *In Bibliis Regiis ex altera forma emphatica legitur* נְבִיאִיתָא. *Interdum reperitur* נְבִיאֲתָא, *ut* Judic. 4. 4. *Apud Hebræos dividuntur Prophetæ in* רִאשׁוֹנִים Priores, & אַחֲרוֹנִים Poſteriores. *De prioribus hæc in Tractatu* סוטא *fol.* 48. *babentur*, מאן נביאים ראשונים אמר רב הונא זה דוד ושמואל ושלמה Qui ſunt Prophetæ priores? dixit Rabbi Huna: David, Samuel, & Salomon.

mon. *Mox.* Quare vocantur Prophetæ priores? לאפוקי מתני זכריה ומלאכי דאחרונים נינהו Ad excipiendum illos ab Haggæo, Zacharia, & Malachia, qui fuerunt poſteriores.

נְבוּתָא, נְבוּאֲתָא, נְבוּאָה Prophetia. Jer. 23. 33. *Conſtr.* נְבוּאַת Iſa. 1. 1. *In Medràs Scir Prophetia decem nominibus appellatur cap. 5. v. 4.*

נְבִיאָה Idem. *Plur.* נְבִיאָן prophetiæ. Eſth. 6. 1.

נְבִיוּתָא, נְבִיאוּת Idem. Prov. 30. 1. *Apud Talmudicos obvium paſſim* כל ששמו ושם אביו בנביאות בידוע שהוא נביא בן נביא *h. e.* Cujuſcumque nomen, & patris ejus nomen eſt in Prophetia, certum eſt, eum fuiſſe Prophetam filium Prophetæ.

Porro Prophetis vel in ſomnis, vel viſione, vel Angeli ore futura manifeſtabantur, quæ varia נְבוּאָה Prophetiæ *genera vide* Num. cap. 12. *ex quo etiam Capite patet, Moſem cæteris Prophetis longe præſtitiſſe, cum ipſius Dei familiaritate, & colloquio uſus fuerit. Præterea futura indicabantur per* אורים והתמים Urim, & Tummim, *quod Sacerdos Maximus conſulebat. Animadvertendum, Sacerdotes ex Tribu Levi tantummodo originem traxiſſe, Prophetas vero ex qualibet Tribu extitiſſe.*

נְבַח Latrare. Exod. 11. 7. *Proverbium in Talmudis Tractatu* עירובין Eruvìn *fol.* 86. נבח בך כלבא של נבח בך גוריתא פוק *h. e.* Si allatret te canis (*maſculus*) intra: ſi fœmella, exi.

נַבֵּל *Pahel.* Deturpare, fœdare, dehoneſtare: abominari, rejicere, abominabile reddere. Jerem. 14. 21. *Hithpahel* אִתְנַבַּל Abominabile inſtar morticini fieri. *Apud Rabbinos* הַמְנַבֵּל פִּיו Fœdans os ſuum, turpiter & obſcene loquens: כל הַמְנַבֵּל פִּיו כְּאִלּוּ מַכְנִיס חֲזִיר לְבֵית קָדְשֵׁי קָדָשִׁים *h. e.* Quicumque fœde loquitur, perinde eſt, ac ſi introduceret porcum in Sanctuarium ipſum.

נְבֵל, נִבְלָא Deciduum, fructus deciduus: Jer. 8. 13. *Item* nablium, inſtrumentum muſicum. Iſa. 5. 12. *Plur.* נִבְלִין, נִבְלַיָּא, & נִבְלִין. 2. Sam. 6. 5. *Apud Talmudicos* נוּבְלוֹת Decidui fructus, *de quibus in Tractatu* בְּרָכוֹת *quæritur, utrum benedicendi ſint, ſtatuiturque, eos eſſe benedicendos.*

נְבֵלָא, נְבִלְתָּא Cadaver, morticinum. Levit. 22. 8. *In Talmudis Tractatu* פסחים Peſachìm *fol.* 113. פשוט נבלתא בשוקא ושקיל אגרא ולא תימא כהנא רבא אנא גברא רבא אנא *h. e.* Excoriato cadaver in platea (*palam*) neque dicas, Sacerdos magnus ego ſum, Vir magnus ego ſum. *Cuique nimirum laborandum eſt, laboribuſque victus quærendus, & licet vir magnus & eximius ſit, ſatius ei erit, ſi vel illiberali arte neceſſaria vitæ quærat, quam oſtiatim panem, & obolum precario inveniat. Huc etiam illud ſpectat:* אִתְנַגַּרְתָּא לֵיהּ פּוּץ עַמְרֵיהּ Mercede conductus es (*ad laborem etiam abjectum, & vilem*) excute lanam ejus. *Hoc Proverbio Rabbini ſignificare voluerunt,*

non eſſe a cœptis recedendum, licet labor vilis ſit, mercesque tenuis videatur. Itaque quamvis linum, vel lanam excutere ad fœminas potius, quam ad viros pertineat, exiguumque lucrum ex opere percipiatur, præſtabit tamen hujuſmodi munus, & artem exercere, quam in otio, & inertia marceſcere.

מַבּוּל, מַבּוּלָא Diluvium. Habac. 3. 5.

נָבַע Scaturire, eructare: manare, emanare. Jer. 18. 14. *Uſurpatur proprie de fontibus; metaphorice de ſermone*, eloqui, proloqui. Pſal. 119. 171. *Aphel* אַבִּיעַ, & אַבַּע Idem. Prov. 15. 18.

מַבּוּעַ, מַבּוּעָא Fons, vena, ſcaturigo, ſcatebra. Prov. 14. 27. *Plur.* מַבּוּעִין fontes. Exod. 15. 27. *Conſtr.* מַבּוּעֵי Iſa. 49. 10. *Cum aff.* מַבּוּעָהָא fontes ejus. Jerem. 51. 36.

נְבַר Fodere, ſuffodere: vaſtare. Pſal. 80. 14.

נִבְרַיָא Latrones. Job 18. 9.

נֶבְרַשְׁתָּא, נֶבְרַשְׁתָּא, & נִבְרַשְׁתָּא Lychnuchus, lucerna. Dan. 5. 5.

נְגַב Siccari, exſiccari. Exod. 8. 13. *Ithpehal* אִתְנְגֵב idem. Job 14. 11. Pſal. 106. 9. *Ex Pahel Participium* נַפְשָׁנָא מְנַגְּבָא Anima noſtra arida. Num. 11. 6. *in Jonathane.*

נְגִיב Siccum. *Fœm.* נְגִיבָא, נְגִיבְתָּא arida, ſicca. Gen. 10. 10. *in Jonathane.*

נְגוּבְתָּא Idem. Pſal. 102. 7.

נוּגְבָא Siccitas. Job 30. 30.

נְגַד Trahere, abſtrahere, attrahere, extrahere, protrahere, ſubtrahere, ſubducere, ducere, diducere, extendere, inclinare. Gen. 39. 21. Hoſ. 11. 34. *Ad arcum relatum* jaculari. 1. Regum 22. 34. *ad aquas*, fluere, ſtillare, manare. Dan. 7. 10. Iſa. 30. 25. *ad morientes*, expirare, mori. Gen. 25. 7. *Apud Talmudicos in Imperativo uſurpatur* נְגוֹד trahe. *Hinc in* Baſrà *fol.* 13. לית דינא דנגוד או דינא דאנגוד *h. e.* Non eſt Judicium trahe, *aut* judicium traham. *Huc alludere volunt. Si negotium inter duos ſocios exiſteret, quod commune eſſet, nullaque ratione dividi poſſet, veluti ancilla, ſervus, aut aliud ſimile, licebat alterutri ex illis partem ſuam alteri proponere, recuſatamque totam rem ſibi vendicare, juſto pretio pro eadem ſoluto, hacque phraſi uſurpata. Itaque alter alteri ajebat* נְגוֹד trahe, *h. e.* partem meam a me redime: *ſi renuebat redimere, addebat* אֶנְגּוֹד ego traham, *æquoque pretio ſtatim dato, rei integræ dominus fiebat. Ithpehal* אִתְנְגֵד abſtrahi, extrahi, ſubtrahi, avelli, evelli. Joſ. 8. 16. expirare. Job 34. 15. extendere ſe. Jud. 4. 6. fluere. Iſa. 44. 3. *Rabbinis* in exſtaſim rapi. *Pahel* נַגֵּד trahere, protrahere: cædere. Cant. 7. 5. *Aliis* exigere.

נְגִיד Tractile, ductile. Exod. 25. 31. Jerem. 10. 5.

נְגִיד, נְגִידָא, & נָגוֹד, נָגוֹדָא Dux, ductor, princeps, præſul, judex, antiſtes. Jud. 2. 18. *Plur.* נְגִידִין, נְגִידַיָּא, & נָגוֹדִין, נָגוֹדַיָּא duces. Jud. 2. v. 16. & 18. Job 12. 17. *Proverbium apud Talmudiſtas uſitatum* כִּדְרָגֵישׁ רָעְיָא עַל עָנָא עָבֵיד נָגוֹדָא סַמְיָתָא Quando paſtor iratus eſt gregi,

facit

Digitized by Google

facit (*gregi*) ducem cœcum . *Cum enim paſtor cæcus facile in foveam prolabatur, cum eo grex etiam ſequens præceps ruit. Ita ſolet Deus Regem malum, & ineptum Regno præficere, cui iratus eſt, ut hac ratione ſubjectos ei populos puniat.*

נגרא Idem. *Plur.* נגרין duces. Jerem. 7. 29. *pro* נגרין, *vel* נגידין.

נגרא Traha, vehiculi genus: tractio, attractio, acquiſitio. Job 28. 18. protractio, longitudo. Pſal. 21. 5.

נגרא Protractio, longitudo. Pſal. 23. 6.

נוגרא Idem. Prov. 3. 16.

נגירותא Idem. Prnv. 25. 15.

נגור Protractio, cælatura. *Plur. conſtr.* נגורי cælaturæ. Prnv. 25. 11.

נגדין, נגדין, נגדין Fluvii, fluenta, flumina, aquæductus, proceſſus aquarum: clivi, colles, loca eminentia. Iſa. 21. 14. Jerem. 17. 8.

נגר *Hebraice*. Coram, contra, e regione, ex adverſo. Dan. 6. 11.

נגהא, נגהא Lux, ſplendor: Lucifer, Stella Veneris. Eſth. 10. 3.

נגה Idem. Job 18. 5.

נגוהא, נגון Inſulæ. *Conſtr.* נגוות.

נגח Cornu petere, ferire. Exnd. 21. 28. *Pahel* נגח Idem. Exnd. 21. 31. *Aphel* אנח, & אגיח Idem: *item* præliari, prælium, bellum committere, bellum inire, bellare. Ezech. 32. 2. *Ex Ithpehal Futurum* דיתגח קרבא Ut inferatur bellum. Exnd. 17. 6.

נגח Cornupeta, petulcus. Exod. 21. 29.

נגחן Idem. Exod. 21. 36. *in Jonathane*.

אגחותא Prælium, bellum. Jnb 38. 23.

נגן *Pahel*. Pulſare inſtrumentum muſicum. 1. Sam. 16. 17. Eſth. 5. 14. Pſal. 68. 26.

נגינא Pulſatio fidium, pulſatio muſica. *Plur.* נגינתא Fidium pulſatinnes, pulſatilia inſtrumenta. Pſal. 67. 1. *Grammaticis* accentus, modulatio muſica, *quia lectio juxta accentus eſt apud Hebræos loco notarum Muſicarum.*

נגון Melodia, cantus, concentus, muſica. Ezech. 20. 14. *Grammaticis* accentus, & cantus juxta accentus.

נגע *Hebraice*. Tangere, attingere: lædere; percutere, plagis afficere. *Chaldaice Ithpahel* אתנגע percuti. Iſa. 6. 1.

נגף Cædere, percutere. Pſal. 89. 24. ferire, cornn petere. Exod. 21. 35. *Ithpahel* אתנגף lædi, nffendi: impingere, nffendere. Jerem. 13. 16.

נגר Trahere, attrahere, protrahere. Pſal. 10. 9. fluere *de aquis*. Jerem. 9. 18. jaculari *de arcu*. 2. Sam. 1. 18.

נגרא, נגר Fluvius, flumen, torrens ſe volvens.

נגרא, נגר Artifex, opifex, faber. Iſa. 44. 13. *Plur.* נגרין, נגריא artifices. 2. Sam. 5. 11. 2. Reg. 22. 6.

נגרות Artificium, opificium. Exod. 31. 5.

נגרא, נגרא, נגרא Vectis, peſſulus. Exod. 26. 28. *Plur.* נגרין, נגרין vectes. Exod. 35. 11. Deut. 3. 5.

Tra-

Digitized by Google

מַגְּרָא Tractus. Hoſ. 11. 4.

נַגַּר טוּרָא Gallus ſylveſtris, montanus. Levit. 11. 19.

נְגַשׁ Ferire, cornu petere. Exod. 21. 28.

נַגְשָׁן Petulcus. Exod. 21. 29. *in Jonathane*.

נְרָא, נְרָה Spargi, aſpergi. 2. Reg. 9. 33. *Aphel* אַרֵי ſpargere, aſpergere, conſpergere, inſpergere, perſpergere. Levit. 8. 11. Num. 8. 7.

אַרְיוּתָא Aſperſio. Numer. 19. 20.

נדב *Ithpahel* אִתְנַדַּב Sponte agere, dare, vel offerre: ſponte offerri. Eſdræ 7. 15. ſponte incumbere. Pſal. 110. 3.

נִדְבַת, נְדַבְתָּא, נִדְבָא Oblatio voluntaria, munus ſpontaneum. Exod. 36. 3. Deut. 16. 10. *Plur. emphat.* נִדְבָתָא ſpontanea. Cant. 7. 3.

הִתְנַדָּבוּת Idem. Eſdræ 7. 16.

נְדַד Vagari, evagari, fugere, profugere, recedere. Dan. 6. 19. Job 7. 4. *Ithpehal* אִתְנְדַד moveri, commoveri: dolere. Eſth. 6. 1. *in Targum ſecundo*.

נְדָדֻת Motus, jactationes. Job 7. 4.

נְדָה Recedere *Pihel* נַדֵּה Expellere, excludere, procul amovere, ſeparare. *Item* excommunicare, excludere a cœtu.

נִדּוּי Separatio a cœtu Eccleſiæ, Excommunicatio. *Tres ſunt apud Hebræos Excommunicationis ſpecies, quarum leviſſima eſt* נִדּוּי Niddùi. *Eſt itaque* נִדּוּי Niddùi *pœna Eccleſiaſtica, qua homines ad diſtantiam quatuor cubitorum triginta dierum ſpatio ab uxore, domeſticis, aliiſque ſeparantur. Hebraice autem* Excommunicans *dicitur* מְנַדֶּה, *&* Excommunicatus מְנוּדֶּה. *Ad hanc Excommunicationis pœnam leviſſimam D. Paulus 2. ad Theſſalonicenſes 3. 6. videtur reſpexiſſe.* Παραγγέλλομεν ὑμῖν, ἀδελφοὶ, ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, στέλλεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ παντὸς ἀδελφοῦ ἀτάκτως περιπατοῦντος. Denunciamus vobis, fratres, in nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti, ut ſubducatis vos ab omni fratre, qui inordinate ambulat. *Reſpondet fere* Suſpenſioni *Eccleſiæ Catholicæ Romanæ. Nonnullas cauſſas afferemus præcipuas, ob quas hujuſmodi pœna infligitur. In hanc igitur pœnam incidit offendiculum cœco objiciens, vendens agrum alienigenæ, Rabbinum contemnens, proximum vocans ſervum, & contra Iſraelitam ſtans in judiciis Chriſtianorum. Quod ſi* מְנוּדֶּה Excommunicatus *intra triginta dies non reſipiſcit, pœna ad ſexaginta producitur, & aliquando etiam ad nonaginta; verum neque poſt tam longum tempus ad bonam frugem revertens majori Excommunicatione* חֵרֶם Chèrem *dicta feritur, cujus vi ejicitur e Synagoga cum diris, & execrationibus, excluditur a gymnaſiis, conviviis, conventibus, & a qualibet ſocietate, & conſuetudine. Olim præterea* לִמְנוּדֶּה Excommunicato *vetitum erat ſe tondere, vel lavare, intereſſe convivio trium, aut cum decem orare: nemini licebat ejus filium circumcidere, vel mortuum domeſticum efferre; feretrum, buſtumque ipſius mortui tempore Excommunicationis lapide prægrandi ſignabatur, ut appareret, eum lapidatione fuiſſe dignum. Si quis reliquas* נִדּוּי Niddùi *Excommunicationis cauſſas ſcire deſiderat, legat Lexicum Talmudicum Buxtorfii pag. 1304. & Seldenum de Jure Naturali, & Gentium, qui eas ex Majemonide, &* שֻׁלְחָן עָרוּךְ Schulchàn Arùch *deſumptas proponunt. Porro maledictiones, & diræ, quibus Excommunicatus e Synagoga ejiciebatur, deſumebantur ex Deuter. 28. & aliis locis. Hujus exemplum habetur in cœco Joannis 9. v. 28. maledictis laceſſito, & v. 34. e Synagoga ejecto. Licebat autem etiam Excommunicatis*

tis in Templum ingredi , ſed per viam ad ſiniſtram, cum reliqui per viam ad dexteram ingrederentur , unde eos Excommunicatos eſſe omnibus patebat. In Talmudis Tractatu מִדּוֹת Middòth *cap.* 2. §. 2. *Placet hìc exponere, quid ſit* ἀποσυνάγωγον *fieri, vel e Synagoga ejici. Cum igitur interdum Synagogæ nomine locus intelligendus ſit, in quem Judæi congregabantur, ut Lucæ* 7. *v.* 5. Τὴν Συναγωγὴν αὐτὸς ᾠκοδόμησεν ἡμῖν, Synagogam ædificavit nobis, *vel Cœtus ipſe , qui conveniebat,* ἀποσυνάγωγος *is dicebatur , qui ex conventu illo , vel loco publico populi Hieroſolymitani expellebatur . Hujus* חֵרֶם Cherem *Excommunicationis exemplum volunt nonnulli haberi* 1. *ad Corinth.* 5. *v.* 5. Παραδοῦναι τὸν τοιοῦτον τῷ Σατανᾷ εἰς ὄλεθρον τῆς σαρκός, ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. Ejuſmodi tradatur Satanæ ad exitium carnis, ut ſpiritus ſalvus ſit in die Domini Jeſu . *In Veteri autem Teſtamento plerique Auctores contendunt, de hac ſecunda Excommunicationis ſpecie intelligenda verba illa, quæ crebro occurrunt*, exſcindetur vir ille, vel anima ipſius e medio populi &c. *ut Geneſ.* 17. *v.* 14. וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ Et exſcindetur anima illa de populis ſuis. *Triplex porro ſecundum Interpretes, & Rabbinos dabatur* כְּרִיתוּת exciſio; nimirum corporis, *per quam intelligitur mors præmatura, ut* exſcindetur homo ille e medio populi ſui: Levit. 17. 14. *vel* animæ, *per quam gaudio vitæ æternæ anima privabitur, ut*, exſcindentur animæ ſic facientes de medio populi ſui. Levit. 28. 29. *vel* animæ *ſimul*, & corporis, *cum ſcilicet Verbum* כָּרַת exſcindere *in Sacris litteris geminatur, ut*, exſcindendo exſcindetur anima illa. Levit. 18. v. 30. & 31. *Hæc autem* כְּרִיתוּת Exciſionis pœna *vocatur* כָּרֵת חָמוּר exciſio gravior, *vel* כָּרֵת כָּפוּל exciſio duplex. *Cæterum differentia inter pœnam* מִיתָה Mità, *h. e.* mortis, & כָּרֵת excidii *in eo conſiſtit, quod mortis pœna afficitur tantummodo Reus ipſe, non etiam ſemen ejus; pœna autem* כָּרֵת Cheret, *h. e.* excidii *reus cum ejus ſemine. Vide Sixtini Amamæ Antibarbarum Biblicum, & Fagii notas in Paraphraſim Chaldaicam ad Exod. c.* 12. *n.* 15.

נָדָל, נְדַל Scolopendra ; *vermis, ſive reptile multorum pedum* ; multipeda, centipeda. Levit. 11. 42.

נְדַן, נִדְנָא, נְדָנָא Vagina: *metaphorice* corpus, *quia eſt veluti vagina animi, & ſpiritus*. Dan. 7. 15.

נָדוֹנָא *Species locuſtæ . Levit.* 11. 22. *in Jonathane.*

נדף נָדִיף Fragrans , ſpargens , diffundens ſe. Cant. 4. 10. & 4. 7. 8.

נְדַר Vovere. *Pahel* נַדַּר Idem. Iſa. 19. 21.

נְדַר , נִדְרָא Votum. Num. 30. 10. *Plur.* נִדְרִין , נִדְרַיָּא vota. Pſal. 76. 14.

נְהַג Solere, in more habere, conſueſcere. Num. 1. 8. Ruth 4. 7. *Ithpahel* אִתְנַהַג Uſitatum, conſuetum eſſe. *Ibidem.* מִנְהֲגָא , מִנְהָג Mos , ritus, conſuetudo. Ruth 4. 7.

נהה *Ithpehal* אִתְנְהִי Colligi, congregari, confluere. 1. Sam. 7. 2.

נְהַם Rugire, *de leonibus*. Iſa. 38. 13. gemere, *de columbis*. Iſa. 35. 14. muſſitare, *de pythonibus*. Iſa. 8. 19. *Pahel* נַהֵם Idem. Iſa. 8. 19. Jerem. 51. 38. *Ithpahel* אִתְנַהֵם Idem. Ezech. 24. 23.

נִיהוּם , נִיהוּמָא Rugitus . *Plur.* נִיהוּמֵי gemitus, rugitus. Iſa. 5. 29.

נְהַק Clamare, vociferari. Job 24. 12. & 30. 7. *Item* rudere.

נְהִיקָא Rudentiſibilus, *vox, ſeu clamor aſinorum rudentium* . Gen. 30. 16. *in Jonathane.*

נְהַר Lucere, ſplendere. Gen. 44. 3.

Pa-

Digitized by Google

Pahel נַהַר illuminare, illuſtrare, colluſtrare. Exod. 28. 30. *in Jonathane*. *Aphel* אַנְהַר lucere, illucere. 1. Sam. 14. 36. illuminare, accendere, illuſtrare, colluſtrare. Gen. 1. 15. *Ithpehal* אִתְנְהַר illuminari, illuſtrari. Pſal. 34. 6. *in Bibliis Venetis*.

נְהִיר Splendidus, illuſtris. Pſal. 76. 5.

נְהוֹר, נְהוֹרָא Lux, lumen, luminare, ſplendor. Geneſ. 1. 5. Pſal. 36. 10. *Plural.* נְהוֹרִין, נְהוֹרַיָּא luminaria. Gen. 1. 14. & 16.

נוּהְרָא, נְהָרָא Idem.

נַהֲרָא Idem. Gen. 2. 10. Prov. 4. 18.

נַהִירוּ Idem: *per apocopam*, *pro* נַהִירוּת Dan. 5. 11.

אַנְהָרוּתָא, אַנְהָרוּת Illuminatio, accenſio lucis, lux, luminare. Exod. 35. 6.

אַנְהוֹרֵי Idem: *per apocopam*, *pro* אַנְהוֹרִית Exod. 35. 6.

נְהַר, נַהֲרָא, נַהֲרָה Flumen, fluvius, rivus. 2. Sam. 8. 3. Gen. 15. 18. *Plur.* נַהֲרִין, נַהֲרֵי flumina. Gen. 2. 10. *Forma fœm.* נַהֲרְוָן Iſa. 43. 19. *Emphat.* נַהֲרְוָתָא Job 20. 17.

נָהָר *Hebraice*. Fluvius, flumen, amnis, decurſus, *locus*, *curſus aquarum multarum*: *ſic dicitur fluvius a Verbo* נָהַר fluere *a curſu*. Gen. 2. 10. Iſa. 48. v. 18. *Per Antonomaſiam* נָהָר fluvius *abſolute poſitus Euphratem*, *vel Jordanem ſignificat*. *Uter autem intelligendus ſit*, *ex loci circumſtantia facile erit colligere*. *Uſurpatur hæc vox* נָהָר *proprie de fluviis*, *quorum alveus naturalis eſt*, *non manu factus*, *aut deductus*, *ſicuti* יְאוֹר rivus; *nec de iis adhibetur*, *qui æſtatis tempore facillime areſcunt*, *quemadmodum* נַחַל torrens. *Quamquam harum vocum uſus promiſcuus eſt*. *Dual.* נַהֲרַיִם duo fluvii. Geneſ. 24. 10. *ubi* Meſopotamia *dicitur* אֲרַם נַהֲרַיִם, *quia inter duo flumina*, *videlicet Euphratem*, & *Tigrim*, *ſita eſt*, *quaſi dixeris* interamnem. *Nonnulli autem diſcrimen ponunt inter* נָהָר fluvium, עֵמֶק vallem, & נַחַל torrentem. *Volunt itaque* נָהָר *uſurpari de fluvio*, *cujus aqua ſemper defluat*, *neque umquam areſcat*, עֵמֶק *de loco*, & *alveo admodum patenti*, *atque adeo de planitie*, *qua aqua coerceatur*, נַחַל *autem de alveo anguſto*, *per quem pluviæ e Cœlo labentes raptim ferantur*, *aquiſque immiſta virgulta*, *arbores*, *ſaxa glomeroſa*, & *alia volvantur*. *Habebis itaque rationem loci*, *in quo de* נַחַל *mentio fit*, & *modo* alveum, *modo* vallem, *modo* torrentem, *modo* fluvium *vertes*.

נַהֲרוּתָא Idem. Eſth. 1. 3. *in Targum ſecundo*. *Plur.* נַהֲרְוָן, נַהֲרְוָתָא flumina. Pſal. 137. 1.

נוב *Hebraice*. Provenire, germinare, fructum proferre, producere. *Hinc*

נוֹב Proventus, germen, fructus, flos. Hoſ. 8. 7. & 9. 16. *ubi in Venetis male* גּוֹב.

נוד Vagari; errare, migrare, moveri, agitari. 1. Reg. 14. 15. *Aphel* אָנִיד movere, commovere, agitare. 2. Reg. 14. 21. dolere: ſibilare. 1. Reg. 9. 8. *Pahel* נַיֵּד condolere. Job 2. 11. & 42. 11.

Uter.

Digitized by Google

' נודא, נוד Uter. Jud. 4. 19. נוד Nod, *videlicet* commotio, vagatio. *Nomen regionis, ad quam demigrabant profugi omnes ad Orientem* עדן Eden. *Cain locum hunc incoluit poſt necem Abel*. Gen. 4. v. 16. *R. Salomon vult, terram* נוד Nod *ita appellatam, quia quocumque Cain ibat, terra ſubter illum movebatur, dicebantque creaturæ*: recedite: hic eſt, qui fratrem ſuum occidit.

נוח, ניח Quieſcere, requieſcere. Gen. 2. 3. Exod. 31. 17. *Aphel* אניח requiem, quietem afferre: reficere. Deut. 25. 19. Joſ. 22. 4. *Ithpehal* נתתנח quieſcet, habitabit, *cum* נ *ab initio, & duplici* ת *Syrorum more*. Prov. 21. 16. *Apud Talmudicos phraſis* נוח לו *ſignificat* melius eſt illi, ſatius eſt illi. *Hinc in Medràs* קהלת Kohèleth *cap. 9. v. 10.* מאן הוא דכלום ודבר בגרמיה כלום נוח ליה אם לא נברא *h. e.* Qui nihil eſt, & putat ſe aliquid eſſe, ei ſatius eſſet, ſi non creatus, vel natus eſſet. *Huc reſpicit illud ad Galatas 6. 3.* Εἰ δοκεῖ τις εἶναί τι, μηδὲν ὤν, ἑαυτὸν φρεναπατᾷ, *h. e.* Si quis ſibi videtur aliquid, cum nihil ſit, hunc ſuus ipſius animus fallit. *Itaque hic dicendi modus* נוח ליה אם לא נברא *ſimilis illi eſt, quem Chriſtus adhibet Matth. 26. 24.* καλὸν ἦν αὐτῷ, εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, *h. e.* Bonum erat ei, ſi natus non fuiſſet homo ille.

ניחא, ניח Quies, requies, tranquillitas. Levit. 25. 4. בניחא facile, leniter, quiete, placide, tranquille. Gen. 33. 14. *in Jonathane*.

ניח, ניחא Idem. *Plur. emphat.* מי ניחיא aquæ quietis, *h. e.* tranquillæ. Pſal. 23. 2.

ניחותא Idem. בניחותא tranquille, placide, leniter.

מנח Idem: *item* aura. Gen. 3. 8.

מנוחא Idem. *Cum aff.* בבית מנחיכי in domo quietis tuæ. Pſal. 116. 7.

ניחוח Quies: gratum, acceptum, res grata. *Plur.* ניחוחין res odoris grati. Dan. 2. 46.

נול Fœdare, inquinare, contaminare, turpiter agere. *Apud Rabbinos* texere.

נוול Fœditas, turpitudo. Thren. 3. 51.

נולי, נולו Sterquilinium: *per apocopam, pro* נולית, נולות Dan. 2. 5. *&* Eſdræ 6. 11.

נול Tela, textura. Iſa. 38. 12.

נום Dormire, dormitare, obdormiſcere. Iſa. 56. 10. *Ithpahel ex forma geminata* אתנמנמו dormitarunt. Pſal. 76. 6.

נומתא, נומא Dormitio, dormitatio, ſopor. Job 33. 15. Prov. 23. 21.

נימתא Idem. Prov. 6. 4.

נימא *Vide in* נים.

נון, נונא Piſcis. Levit. 11. 17. *Plur.* נוני, נוניא, נונין piſces. 1. Reg. 4. 33. Exod. 7. 21.

נוע *Hebraice*. Moveri, commoveri, commovere ſe, agitari. Pſal. 107. 27.

ניעא Pectus, *a motu cordis ita dictum*.

Rr Le-

Levit. 7. 20. 21. *in Targum Hieroſolymitano.*

נוּף *Chaldaice.* Agitare. *Ex Aphel Imperativo* אֲנִיפוּ יָד agitate manum, innuite manu. Iſa. 13. 2.

נוּפָא, נוּף, נוּפָא, נֹיף Ramus, palmes, frons, dis. Ezech. 19. 10. Iſa. 37. 31.

תְּנוּפָה Agitatio, motio, elevatio. *In Sacrificiis duplex erat agitatio: altera ſurſum, ac deorſum, dicebaturque* תְּרוּמָה, *altera antrorſum, & retrorſum, dextrorſum, & ſiniſtrorſum, & dicebatur* תְּנוּפָה; *ſervabaturque religioſe hic ritus agitationis Orientem verſus, Meridiem, Occaſum, & Septentrionem, ut populus admoneretur, in toto terrarum orbe Sacrificia uni Deo eſſe offerenda. Omnibus victimis coram Domino conſtitutis ſtatim manus imponebantur. Multæ tamen ante manuum impoſitionem erant agitandæ; quæ agitatio ab Hebræis dicitur* תְּנוּפָה, *qua præter victimas vivas quædam etiam earum membra Sacerdotes agitabant. Hoc ritu autem Sacerdos in agitanda victima utebatur. Supponebat manus ſuas manibus domini victimam tenentis, eaſque verſus quatuor Mundi partes impellebat, primo eas promovendo, deinde reducendo, tum ſurſum elevando, denique deorſum ducendo: quem ritum Hebræi in* מְנָחוֹת Menachòt *bis verbis explicant:* מוֹלִיךְ וּמֵבִיא. מַעֲלֶה מוֹרִיד *Animadvertendum, mulieres numquam agitaſſe, præter adulterii ſuſpectam, & Naziræam.*

נוּץ *Aphel* אָנֵיץ Florere, germinate, pullulare. Pſal. 90. 6. & 103. 15. & 132. 18.

נוּר, נוּרָא Ignis. Dan. 7. 9.

מְנַרְתָּא, מְנַרְתָּא, מְנָרָא Lychnuchus, candelabrum. Num. 4. 9. *Plur.* מְנָרָן candelabra.

נָזָה Aſpergere, aſpergi. *Hiphil* הִזָּה Aſpergere, ſpargere. *Hebraice. Aſperſionis ritus in Sacrificiis erat neceſſarius. Itaque ſanguis victimæ effuſus poſtquam vaſe argenteo a Sacerdote exceptus, & agitatus fuerat, quatuor modis ſpargebatur, primo ad cornu Altaris; ſecundo in Sancto, & in Sancto Sanctorum; tertio ad angulos quatuor Altaris exterioris; quarto ad baſim Altaris. Rabbini volunt, diverſum fuiſſe ritum ſanguinis aſpergendi in victimis piacularibus, holocauſtis, ſalutaribus, & primogenitorum.*

נְזַל Fluere, diffluere, effluere, perfluere. *Hinc*

נוּזְלָא, נוּזְלִין Fluenta, flumina. Pſal. 78. 16.

מַזָּלָא, מַזָּל Influentia cœleſtis, ſydus, aſtrum, ſignum cœleſte: planeta: fortuna, fatum, felicitas, proſperitas. Eccleſ. 9. 3. divitiæ, opes, facultates. Pſal. 119. 14. *Plur. maſc.* מַזָּלַיָּא ſydera. Cant. 5. 14. *Fœm.* מַזָּלָתָא ſydera. 2. Reg. 23. 5. *Conſtr.* מַזָּלוֹת ſydera, ſigna cœleſtia. Iſa. 47. 13. *Rabbinis* חַכְמֵי הַמַּזָּלוֹת Aſtronomi, aſtrorum periti.

הִרְזַמֵּל Bona fortuna uti; bonam fortunam indicare; *in R. Salomone.*

In-

Digitized by Google

נְזַף Increpare, objurgare, reprehendere, redarguere. Gen. 37. 10. Jerem. 29. 27. Nah. 1. 4.

נְזוּף Increpatio, objurgatio, reprehenſio. Eccleſ. 7. 7.

נְזִיפוּתָא Idem. Eccleſ. 10. 12.

מְזוּפִיתָא, מְזוּפִית Idem. Iſa. 23. 19. *item* perditio, exilium. Deut. 28. 20.

נְזַק Nocere, lædere, damno afficere. Pſal. 91. 7. lædi, damno affici. Dan. 6. 2. *Aphel* אַנְזִיק lædere, nocere. 2. Reg. 15. 20. הַמַּזִּיק damnum inferens, nocens. *Ithphehal* אִתְנְזִיק damno affici. Eſth. 1. 8. *in Targum ſecundo*.

נְזַק, נִזְקָא Damnum. Joſ. 10. 21.

אַנְזִיקָא Damnum, detrimentum. Eſth. 7. 4.

מַזִּיקָא Dæmon. Cant. 8. 3. *Plur.* מַזִּיקִין Dæmones, *ita appellati, quaſi nocentes*. כּוֹכָבִים מַזִּיקִין Stellæ nocentes. *Emphat.* מַזִּיקַיָּא Dæmones. Pſal. 91. 5. *Conſtr.* מַזִּיקֵי Dæmones. Pſal. 91. 5.

נְזַר Separare ſe, ſeparari. Num. 6. 2. abſtinere. Num. 6. 3. *Ithpahel* אִתְנַזַּר idem. Num. 6. 3. *Aphel* אַנְזַר ſeparare ſe. Num. 6. 6.

נְזִירָא Naziræus, ſeparatus. Num. 6. 2. *Veneta Biblia* נְזִירוּ Naziræatus. *Plur. cum aff.* נְזִירָהָא Naziræi ejus. Thren. 4. 7. *In Talmudis Tractatu* פְּסָחִים Peſachim fol. 42. *habetur ſententia proverbialis de occaſionibus peccatorum declinandis*, נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב *h. e.* Naziræus es, circum circum ito, ad vineam ne appropinques.

נְזָרָא Naziræatus, ſeparatio: coma, cæſaries, pili. Cant. 5. 2. *Plur.* נִזְרִין.

נְזִירוּת, נְזִירוּ Idem.

נָזִיר Naziræus, religioſus, ſeparatus: abſtemius. Numer. 6. 13. *Plur.* נְזִירִים Naziræi. Amos 2. 11. *Naziræi quaſi ſeparati dicti, ut liberius Legi addiſcendæ, & Religioni ſervandæ vacarent, certo vivendi inſtituto, ac ratione, non opinionibus, ſententiiſque a reliquis Judæis ſejungebantur. Probibitum quippe ipſis vinum bibere, & res quaslibet e vite originem trahentes, ad cadaver mortui accedere, & caput tondere. Quod ſi quis Naziræus forte pollueretur propter hominem repentina morte correptum, tenebatur ſe expiare, die ſeptimo poſt pollutionem capite raſo, octavo vero Sacerdoti duobus turturibus, aut duobus pullis columbarum oblatis. Porro quamvis* נְזִירִים Naziræi *Deo eſſent dicati, ſacra tamen non tractabant. Eorum* בֶּגֶר indumentum *erat hirſutum, & e pilis conſtans. Hujuſmodi autem veſtis in Veteri Teſtamento erat Prophetis propria, ut ex Zacharia colligitur. Hinc Elias ipſum ad necem quærentibus deſcribitur vir piloſus, & cingulo pelliceo accinctus. Itaque ideo Naziræi præter capillos, & barbam intonſam viliſſimis veſtimentis utebantur, ut, rebus omnibus contemptis, ſe totos pietati, religioni, cultuique divino mancipatos oſtenderent. Porro Naziræi alii erant votivi, qui ſponte, & propria voluntate Deo ſe dicabant; alii vero erant nativi, qui a Deo ſeparabantur ab utero matris, ſicuti Joannes Baptiſta in Novo Teſtamento, & Sampſon in Veteri. Rurſus alii erant Naziræi ad tempus, quorum Naziræatus appellabatur dierum, a Rabbinis ſpatio unius menſis circumſcriptus, forſaſſe juxta conſuetudinem Abſalonis, qui cæſariem trigeſimo quoque die ſibi tondebat; quo tempore præterito, oblationibus præmiſſis, ad oſtium Tabernaculi capillos ſecabant, iiſque in ignem injectis, voto ſe liberabant; alii vero totius vitæ tempore Naziræorum leges ſervabant, vocabanturque Naziræi ſeculi. Tres potiſſimum Naziræi apud Hebræos inveniuntur, ſcilicet Sampſon, Samuel, & Jacobus Juſtus frater Domini. Neque vero putes, Joſephum Geneſeos cap. 49. v. 26. Naziræum inter fratres dictum Naziræum revera*

fuiſſe, certæque vivendi rationi devotum, & addictum. Ita enim Joſephus appellatur propter vitæ ſanctitatem, dignitatem, ac poteſtatem, qua cæteris fratribus longe antecellebat. Hinc Septuaginta verba Sacri textus נְזִיר אֶחָיו *h. e.* Naziræum inter fratres *reddiderunt* δοξασθεὶς ἐπ' ἀδελφοῖς glorificatum in fratribus. *Præterea inter Naziræos, & Nazarenos, ſive Nazaræos maximum diſcrimen interceſſit, cum Nazareni vulgo dicerentur, qui ab urbe Nazareth originem trahebant. Quapropter ex eo, quod Divus Paulus Actor. cap. 24. v. 5. peſtis, & princeps Nazarenorum per contemptum dicitur, non eſt inferendum, Criſti fideles Nazarenos eo loci appellatos, quaſi ſectam aliquam, & ſocietatem peculiari quadam vitæ ratione conſtituerent, ſed tantummodo, quod eſſent a Nazareth. Quamquam progreſſu temporis Nazarenorum nomen impoſitum eſt Moſem, & Chriſtum, Legem, & Evangelium, Baptiſmum, & Circumciſionem eodem vinculo connectentibus, & cum Evangelio leges ceremoniales religioſe admodum, & exacte obſervantibus. Contra hos ab Apoſtolis celebratum Concilium Actor. c. 15. in quo neque circumciſionem, neque cætera legalia neceſſario ſervanda eſſe decreverunt. Animadvertendum, in Vulgata Nazaræum pro Naziræo ſæpe uſurpari.*

De Naziræis vide Majemonidem in הלכות נזירות *part. 3.*

Quærentes multi, utrum Joſephus loco Geneſeos citato נְזִיר אֶחָיו Naziræus inter fratres *dictus proprie Naziræus fuerit, multa afferunt, ut probent, eum revera talem fuiſſe. Alii volunt, eum Naziræum appellatum, quod nullum umquam cum fratribus ſuis commercium habuerit, ſive domum paternam ſpectes, ſive ejus ſeceſſum in Ægyptum, ſive moram in aula Pharaonis. Alii ita dictum contendunt, quod morum innocentia, & probitate a reliquis fratribus ſejunctus fuerit. Alii Naziræi nomen ipſi tributum autumant, quod in carcerem conjectus, ibique diu detentus comam alere inſtar Naziræi coactus fuerit. Verum nulla ex his ſententiis nobis arridet LXX. opinionem ſequentibus.*

נַחַל, נַחְלָא Vallis. Num. 13. 24. torrens. Iſa. 30. 28. fluvius, flumen. Pſal. 74. 15. *Plur.* נַחֲלִין, נַחֲלַיָּא torrentes. Iſa. 11. 15. Eccl. 1. 7. *Conſtr.* נַחֲלֵי Pſal. 74. 15.

נְחִיל Confluxus, collectio. *Metaphorice* examen apum. *At* Deut. 21. 8. נְחִיל דִּמוֹרְנִין examen vermium, *in Targum Jonathanis.*

נְחִילוֹת *Nomen inſtrumenti muſici, vel carminis, ad cujus melodiam Pſalmus decantabatur.* Pſal. 5. v. 1. *Munſterus* lyram *vertit. Apud Rabbinos* נְחִיל bombum *ſignificat, quem apes edere ſolent, ex cujus ſoni ſimilitudine volunt dictum fuiſſe hoc inſtrumentum. Hoc autem nomen ab Arabibus mutuati ſunt. Apis enim ipſorum lingua dicitur* نحل*. Quare omnes Rabbini, & Philo-Hebræi* נְחִילוֹת *nomine quoddam inſtrumenti muſici genus, aut modulationem deſignari contendunt. Divus autem Hieronymus cum Septuaginta, Auguſtino, & reliquis Sanctis Patribus tum Græcis, tum Latinis exponit* hæreditatem, *ejus ſignificationem ſumendo a Verbo* נָחַל hæreditatem adire. *Et ſane ille Pſalmus decantatus eſt pro recuperanda hæreditate, quia, reverſo David in Jeruſalem, adhuc Siba, aliique contra eum inſurrexerunt.*

נַחֵם *Pahel.* Solari, conſolari. Gen. 50. 21. *Ithpehal* אִתְנַחַם Conſolationem accipere. Ezech. 31. 16. pœnitere. *Ithpahel* אִתְנַחַם idem. *Apud Rabbinos formula conſolandi lugentes* תנוחמו מן השמים conſolationem accipiatis e Cœlo, *nimirum* Deo; *h. e.* Deus vos conſoletur, ſit ſolatium veſtrum.

נֶחָמָא, נְחָמָא Conſolatio. Iſa. 33. 20. *Plur.*

Digitized by Google

Plur. נַחֲמָן , נֶחָמָן , נֶחֱמָתָא conſolationes. Joel. 2. 14. Job 15. 11.

נִיחֻמוֹת Idem. Pſal. 18. 29.

תַּנְחוּמְתָא , תַּנְחוּמָא Idem. Job 6. 10. *Plur.* תַּנְחוּמִין, conſolationes. Iſa. 57. 18.

נחר נְחִירָא Naſus. *Plur.* נְחִירִין, נְחִירַי nares. Eſth. 3. 8. *in Targum ſecundo*.

נְחַר Nares diſcindere mactando. Num. 22. 40. *in Jonathane*.

נַחַשׁ Augurari, conjicere, ominari. 2. Reg. 17. 17. *Pahel* נַחֵשׁ Idem. Levit. 19. 26. *Partic.* מְנַחֵשׁ augur. Deut. 18. 10.

נְחַשׁ , נַחְשָׁא , נִחֵשׁ Conjectio, augurium, omen. Deut. 18. 10. *Plur.* נַחְשִׁין, & נִחְשִׁין auguria. *Emphat.* נַחְשַׁיָּא auguria. Num. 23. 23. & נִחְשַׁיָּא Num. 24. 1.

נְחָשׁ , נְחָשָׁא Æs, cuprum. Dan. 2. 32. Thren. 3. 7.

נְחוּשְׁתָּן *Nomen ſerpentis ænei, quem Rex Ezechias confregit*. 2. Reg. 18. 4.

נַחְשְׁרְכָן Otioſus. *Aruch*, & *Elias legunt* נַחְשְׁדְּכָן *per* ד. Geneſ. 25. 27.

נְחַת Deſcendere. Ruth 3. 6. Jonæ 2. 7. *Aphel* אַחֵת Demittere, dejicere, deponere, detrudere, deturbare, deferre, deportare, deducere. Geneſ. 2. 5. 1. Sam. 6. 15. imponere. Ezech. 23. 15. *Cum Cholem ab initio* אוֹחִית. Pſal. 78. 16. *Ex Hophal* הֻנְחַת Deſcendere factus, depoſitus eſt. Dan. 5. 20. *Ithpehal* אִתְּחַת Dejici, deprimi, detrudi, detrahi, deduci. Geneſ. 39. 1. Iſa. 14. 11.

נְחָתָא , נְחַת Deſcenſus, deſcenſio. Pſal. 110. 3.

אַנְחוּת Idem. Exod. 16. 14. *in Jonathane*.

מַחְתָּן , מַחְתָּנָא Deſcenſus, declivitas, locus declivis. Joſ. 7. 5.

מַחוּתְיָת Idem. Iſa. 15. 15. *Plur.* מַחוּתְין Deut. 28. 43. *in Jonathane*.

מַחֲתִית Idem. Jerem. 48. 5.

נַחְתּוֹם , נַחְתּוֹמָא Piſtor. Gen. 40. 17. Hoſ. 7. 4. *Plur.* נַחְתּוֹמִין , נַחְתּוֹמַיָּא piſtores. Jerem. 37. 21. *Conſtr.* רַב נַחְתּוֹמֵי princeps, magiſter piſtorum. Geneſ. 40. 2.

נְטַל Levare, elevare. Gen. 29. 1. Pſal. 102. 11. tollere, attollere, ferre, auferre, portare, deportare, geſtare, imponere. Ruth 1. 4. Iſa. 46. 1. 1. Sam. 16. 21. Dan. 4. 31. proficiſci. *Pihel* נַטֵּל idem. *Ithpehal* אִתְּנְטַל levari, elevari, portari, tolli, attolli, extolli, efferri. Jerem. 10. 5. 2. Reg. 20. 27. attollere, extollere ſe: auferri. Job 4. 21. *Ithpahel* אִתְנַטַּל Idem. Exod. 15. 1. *Aphel* אַטֵּיל amovere, transferre.

נְטוֹל Pondus. Prov. 27. 3.

נְטַל , נַטְלָא , נְטִילָא Gutturnium. Exod. 30. 19. Num. 5. 17.

נִטְלָא Profectio. Pſal. 55. 9. *ubi* מִזְעֲפָא נִטְלָא *alii explicant* a tempeſtate profectionis; *alii* a vento proficiſcente.

אַטָּלוּת Levatio, elevatio. Levit. 20. 12.

מַטְּלוּת Idem. Exod. 35. 2. *in Jonathane*.

מַטַּל , מַטְּלָא , מַטֵּל Onus, pondus, far-

Digitized by Google

cina: prophetia, *quæ calamitates minitatur*. Iſa. 13. 1. & 21. 1. *Nonnumquam ſcribitur* מְטַל, *ut* Nahum 1. 1. *ſed male*.

מַטּוֹל, מַטּוּלָא Onus, pondus, ſarcina. Num. 11. 17. profectio. Deut. 10. 11. *Plur.* מַטּוּלִין, מַטּוּלֵי onera. Iſa. 46. 1.

מַטְלָן Profectio, diſceſſus. *Plur.* מַטְלָנִין, מַטְלָנֵי profectiones. Num. 10. 28. *Cum aff.* לְמַטְלָנוֹהִי juxta profectiones ſuas. Geneſ. 13. 3.

נְטַף Stillare, deſtillare. Pſal. 72. 6. *Pahel* נַטֵּף Idem. Prov. 5. 3. *Aphel* אַטִּיף idem. Pſal. 68. 9.

נְטוּפָא, נְטוֹפָא Gutta, ſtilla: ſtacte, reſina, opobalſamum. Exod. 30. 34. *Plur.* נְטוּפִין guttæ. *Emphat.* נְטוּפַיָּא. *In Tractatu Talmudis* נטוף Gittin fol. 69. *Ex Dioſcoride lib.* 1. Stacte *nihil aliud eſt, quam pinguedo myrrhæ recentis inciſæ, cui modica aqua immiſcetur, quæ admodum odorifera fit, deinde in mortario tunditur, ac deteritur, & ex ea unguentum fit. Sic autem dicitur* Stacte *a Verbo* נְטַף ſtillare, *quia ſtillat ex arbore cæſa*.

נְטִיפוֹת Myrothecidia, guttatoria, *vaſa aurea, in quibus aſſervabatur* נָטָף Stacte, *ſive* opobalſamum, *quæ collo mulierum appendebantur, juxta illud Juvenalis Satyra* 2.

.... Sed tamen unde
Hæc emis hirſuto ſpirant opobalſama collo
Quæ tibi? ne pudeat dominum monſtrare
tabernæ.

Item torques, *quæ ex margaritis conficiebantur. In* מִקְרָא Iſa. 3. 19. Jud. 8. 26. monilia *D. Hieronymo*.

נְטַר Servare, conſervare, obſervare, cuſtodire. Geneſ. 37. 11. Joſ. 24. 17. *Pahel* נַטֵּר idem. Pſal. 37. 28. *Ithpehal* אִתְנְטַר ſervari, conſervari, cuſtodiri. Hoſ. 12. 13.

נָטוֹר, נַטֵּר Cuſtos, conſervator. *Plur.* נָטְרִין cuſtodes. *Conſtr.* נָטְרֵי, & נָטוֹרֵי & נָטוֹרֵי cuſtodes. Deut. 19. *Fœm.* נָטְרָא conſervatrix.

נְטִיר Obſervabilis. Exod. 12. 42. cuſtodia, conſervatio. בִּנְטִיר Cum cuſtodia, clam, ſecreto. Job 4. 12.

מַטַּרְתָּא, מַטְּרָא Cuſtodia, vigilia, obſervatio, carcer. Ezech. 38. 7. 1. Sam. 14. 13. *Plur.* מַטְּרָן, מַטְּרָתָא cuſtodiæ. Pſal. 63. 7. & 119. 148.

מַטְּרוּתָא, מַטְּרוּת Idem. Exod. 14. 24.

מִנְטַר, מַנְטַר Pallium. Exod. 24. 31. Levit. 8. 7.

נְטַשׁ Dimittere, deſerere, derelinquere. Pſal. 94. 14.

ניב *Plur.* נִיבִין Dentes molares. Deut. 34. 7. *in Jonathane*. *Conſtr.* נִיבֵי. Job 29. 17. *Hebraice* מְלַתְּעוֹת.

נִין Netum. Deut. 22. 11. *in Jonathane*. *Corruptum eſt a radice Græca νέω*.

נים, נִימָא Filum, funiculus, nervus, chorda. Pſal. 11. 2. pilus *Talmudicis tum capitis, tum barbæ*. *Plur.* נִימַיָּא, נִימִין fila. Pſal. 6. 1. & 33. 2. *Conſtr.* נִימֵי fila. Job 30. 11. *in Bibliis Venetis*.

נִים, נִסָּא, נִיסָא Inſula, regio, provincia. Iſa. 23. 2. *Plur.* נִיסִין. in-

inſula. *Conſtr.* נִיסֵי inſulæ. Amos 9. 3. *Talmudiſtis* נִסִין inſulæ *ſine Jod*.

ניר Arare, agrum de novo proſcindere. 1. Sam. 8. 12.

נִירָא, נִיר Aratio; jugum. Deut. 21. 3. Jerem. 27. 12. Numer. 19. 2. *Cum aff.* נִירֵיהּ jugum ejus. Geneſ. 27. 10.

נכל Machinari, doloſe, callide, fraudulenter cogitare, *vel* agere. Num. 25. 18. *In Targum ſolet verti per* חֲשַׁב cogitare. *Pahel* נַכֵּל Idem. Pſal. 12. 3.

נְכִיל Fraudulentus, doloſus. Jerem. 17. 9. *Fœm.* נְכִילָא doloſa. Jerem. 9. 3. *Emphat.* נְכִילְתָא doloſa, *ut* לִישָּׁנָא נְכִילְתָא lingua doloſa. Pſal. 120. 3.

נִכְלָא Fraus, dolus, verſutia. Pſal. 24. 4. *Plur.* נִכְלִין, נִכְלֵי fraudes. Mich. 6. 12.

בִּנְכִילוּ, נְכִילוּת, נְכִילוּ Idem. Iſa. 53. 9. doloſe, fraudulenter. Exod. 21. 14. Jerem. 9. 4.

נִכְלוּתָא Idem. Pſal. 10. 2.

נכס Mactare, mactatum immolare, ſacrificare, jugulare, occidere, trucidare. Iſa. 57. 5. Levit. 9. 15. *Ex Pahel Infinitivo* לְנַכָּסָא ad ſacrificandum. 1. Sam. 16. 8. *Ithpehal* אִתְנְכֵס mactari, jugulari, immolari. Levit. 19. 6. *Ithpahel* אִתְנַכַּס idem.

נִכְסָא, נִכְסְתָא Victima, hoſtia, mactatio, ſacrificium. Geneſ. 31. 54. Iſa. 34. 6. *Plur.* נִכְסָן, נִכְסָתָא, & *maſc.* נִכְסִין victimæ. Exod. 32. 6. *Conſtr.* נִכְסַת hoſtiæ. Exod. 18. 12.

נְכַס, נְכָס Subſtantia, opes, facultates. *Plur.* נִכְסִין, נִכְסַיָּא ſubſtantiæ. Eſdræ 7. 26. Deut. 8. 17. *Conſtr.* נִכְסֵי Eſdræ 6. 8. *Cum aff.* נִכְסֵיהוֹן facultates ipſorum. Mich. 4. 13. *Talmudiſtis in* בָּבָא בַתְרָא *fol.* 54. נכסי הגוים הם כמדבר כל המחזיק בהן זכה בהן *h. e.* Omnes facultates gentilium, *videlicet* Chriſtianorum, ſunt inſtar deſerti, *nimirum ut communia*, & *publica*; qui primus eas occupat ipſarum dominus eſt. *Hillel autem in* פִּרְקֵי אָבוֹת Capitulis Patrum cap. 2. מרבה נכסים מרבה דאגה *h. e.* Qui multiplicat opes, multiplicat curas.

נכר נָכְרָאָה, נָכְרִי, & נוּכְרָאִי, נוּכְרָיָא, נוּכְרָאָה Alienus, extraneus, peregrinus, alienigena. Deut. 17. 15. Prov. 27. 2. Exod. 2. 22. *Plur.* נָכְרָאִין & נוּכְרָאִין alieni. Thren. 5. 2. Obad. 11. *Fœm.* נָכְרָאָה, נוּכְרָיָא, נוּכְרָאָה, & נוּכְרִיתָא aliena, extranea. Exod. 2. 22. Prov. 2. 16. & 6. 24. *Plur.* נוּכְרָן extraneæ. Gen. 31, 15.

נכת Mordere. Eccleſ. 10. 8. Amos 5. 19. *Ithpehal* אִתְנְכַת morderi. Num. 21. 9. *in Targum Hieroſolymitano*.

נוּכְתְתָא, נוּכְתָא Uſura, *a mordendo ita dicta*. Prov. 28 8.

נִכְתְּמָא Operculum vaſis, *vel* poculi. Numer. 31. 23.

נלס נִילוּס Nilus, *fluvius Ægypti celebris*. Zach. 14. 18. Gen. 15. 18. *in Jonathane*.

נמס נִימוּס, נִימוּסָא, נִימוּס, נִימוּסָא Lex,

Lex, ſtatutum; conſuetudo, mos, ritus; jus, judicium, *a Græco νόμος*. Geneſ. 19. 31. 1. Sam. 8. 6. *Plur.* נִימוּסִין, נִימוּסֵי leges. Levit. 20. 23.

נמף נִמְפָה, נִמְפֵּי, נִנְפָּה Nympha, ſponſa, *Græce νύμφη*. Cant. 4. 8.

נְמַר, נְמַר, נִמְרָא Pardus. Jer. 5. 6. Iſa. 11. 6. *Plur.* נִמְרִין, & נְמֵרִין pardi. Cant. 4. 8.

נְמוּר Varium, variis maculis diſtinctum. Geneſ. 30. 32. *Plur. maſc.* נְמוּרִין *& fœmin.* נְמוּרְתָא Geneſ. 30. 35.

ננס נַנָּיס Nanus, pumilio. Levit. 21. 20. *pro Hebræo* דַּק gracilis.

ננף נִנְפֵּי *Vide paulo ante in* נמף.

נְסָא Attollere, exaltare, extollere. *Ithpahel Infinitivus* לְאִתְנַסָּאָה ut exaltentur. Pſal. 60. 6.

נְסַב Accipere, capere, ſuſcipere, aſſumere, tollere, auferre. 2. Reg. 6. 7. Judic. 17. 12. *Si conjungatur cum voce* אַפָּא, *vel* אַפִּין *ſignificat* perſonas accipere, vultus, ſimulare. Iſa. 3. 3. *Ithpehal* אִתְנְסֵב capi, ſumi, aſſumi, accipi, tolli. *Ithpahel* אִתְנַסַּב idem. *Aphel* אַסֵּב accipere. *Participium* וּמַסִּיב & accipit. Geneſ. 4. 8. *in Jonathane. Hinc etiam* לְאַסָּאָבָא ad dandum, *cum* א *in medio, quaſi a* סאב. Geneſ. 29. 22. *in Jonathane.*

נְסִיב, נְסִיבָא, נְסִיבְתָא Acceptum, cenſus, vectigal, tributum, pars, portio numerata, & certa. Numer. 31. 28. *Item* promiſſio, oblatio, donum voluntarium. Levit. 22. 23. *Plur.* נְסִיבָת, נְסִיבָן oblationes voluntariæ. *Cum aff.* נְסִיבַתְהוֹן dona ſpontanea ipſorum. Levit. 22. 18.

נסה *Pahel* נַסִּי Tentare, probare, experiri, periculum facere. Geneſ. 22. 1. *Aphel Præteritum* וְאַנְסִיאוּ & tentarunt. Pſal. 78. 56. *Participium cum* ה *characteriſtico*, מְהַנְסֵי tentans. Geneſ. 22. 1. *Ithpahel* אִתְנַסֵּי tentari, probari; *in Talmud Hieroſolymitano.*

נִסְּא, נִסְּתָא, נִסֵּיתָא Tentatio: experientia. 1. Sam. 17. 39. *Item nomen proprium loci*. Exod. 17. 6. Deut. 33. 8. *ubi Iſraelitæ Deum temere tentarunt.*

נִסָּא Experientia: tentatio, probatio. *Plur.* נִסִּין tentationes. Exod. 15. 25.

נִסְיוֹנָא, נִסְיוֹן, נִסָּיוֹן Tentatio, probatio, periculum, experientia. Exod. 15. 25. *Plur.* נִסְיוֹנִין tentationes. *Rabbinis uſitatiſſimum, ac frequentiſſimum* בנסיון מצאנו *h. e.* In experientia reperimus, אין חכם כבעל הנסיון nullum eſſe ita ſapientem, ſicuti eſt dominus experientiæ, qui ipſemet rem expertus eſt. *Plur. fœm.* נִסְיוֹנוֹת tentationes. *In cap. 5.* פִּרְקֵי אָבוֹת Capitulorum Patrum עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו ועמד בכולם להודיע כמה חבתו של אברהם אבינו *h. e.* Decem tentationibus tentatus fuit Abraham pater noſter, & perſtitit in omnibus, ut innoteſceret, quanta eſſet dilectio Abrahami. *Ibidem etiam* עשרה נסיונות נסו אבותינו את המקום במדבר שנ וינסו אותי וכו *h. e.* Decem tentationibus tentarunt Deum

pa-

Digitized by Google

patres noſtri in deſerto, ſicut dicitur Numer. 14. 22. Et tentaverunt me per decem vices.

נסח Amovere, avellere, evellere, extirpare, transferre. Judic. 14. 11. *Pahel* נַסַּח Idem. *Ithpehal Futurum* אִתְנְסַח avelletur. Eſdræ 6. 11.

נְסַךְ Fundere, effundere, perfundere, libare. Jerem. 32. 29. *Pahel* נַסֵּךְ Idem. Geneſ. 35. 14. *Ithpahel* אִתְנַסֵּךְ libari. Numer. 28. 7.

נְסַךְ, נִסְכָּא Fuſio: libamen. *Plur.* נִסְכִּין, נִסְכֵּי libamina. Joel. 1. 9. *Cum aff.* נִסְכֵּיהוֹן libamina eorum. Num. 6. 15. *Ab Hebræis* יֵין נֶסֶךְ vinum libaminis *vocatur, quod Idololatriæ inſervit, ac propterea ſecundum ipſorum ſententiam etiam illud, quod Chriſtiani in Sacra cœna Domini adhibent. Qui audet illud apud ipſos bibere, acriter vapulat, cum juxta Deuteron.* 32. 38. *illud vetitum cenſeant* אֲשֶׁר חֵלֶב זְבָחֵימוֹ יֹאכֵלוּ יִשְׁתּוּ יֵין נְסִיכָם *h. e. juxta Vulgatam*, de quorum victimis comedebant adipes, & bibebant vinum libaminum. *Generatim etiam Chriſtianorum vinum quodlibet ab iiſdem appellatur* יֵין נֶסֶךְ vinum libaminis, *quia ſuſpicantur, ex eo Idololatriæ libatum eſſe.*

נְסוּךְ Idem. *Plur.* נְסוּכִין libamina. Num. 4. 7.

נְסַס Turbari, conturbari, perturbari, dolore affici. Eſth. 4. 17. *Ithpehal* אִתְנְסִיס & אִתְנְסַס idem. Geneſ. 34. 7. 1. Sam. 30. 24. *Pahel* נַסֵּס turbare, perturbare. 2. Reg. 4. 28.

נְסִיס Turbatus, perturbatus; indignabundus. 1. Reg. 21. 4. perturbatio, indignatio. Eccleſ. 5. 16. dolor, afflictio. *Plur.* נְסִיסִין perturbati. Gen. 40. 6. *Fœmin.* נְסִיסָא perturbata. Eſth. 5. 2.

נֵס, נִסָּא Vexillum, ſignum militare: miraculum. Pſal. 60. 6. *Talmudiſtis etiam* velum, vexillum nauticum. *Plur.* נִסִּין miracula. Hoſ. 2. 15.

נִסָּיוֹן Idem. Numer. 26. 10. *in Jonathane.*

נְסַק Scandere, aſcendere, conſcendere. Geneſ. 32. 24. Judic. 11. 13. *Aphel* אַסֵּיק aſcendere facere, educere, producere, reducere, afferre, efferre, offerre, attollere, extollere. 1. Sam. 12. 6. Iſa. 57. 6. aſcendere. Pſal. 132. 3. adolere, accendere, incendere, ſuccendere. Levit. 9. 10. Hoſ. 2. 13. *Hophal* הֻסַּק educi. Dan. 6. 23. *Ithpahel* אִתַּסַּק offerri. 1. Sam. 2. 15. adoleri, accendi, incendi, comburi. Iſa. 56. 7.

מַסּוּקִית, מַסּוּקִיתָא Aſcenſus, gradus, ſcala. Iſa. 15. 5. Num. 34. 4. *Plur.* מַסּוּקָן, & מַסּוּקִין ſcalæ, gradus. Deuter. 28. 47.

מַסְקָן, מַסְקָנָא Idem. Joſ. 10. 10. Numer. 34. 4. *Rabbinis* epilogus, concluſio, rei ſumma.

מַסּוּקִין *Vide in* מסק.

נְסַר Incidere, ſecare, diſſecare, ſerrare. Exod. 14. 25. Pſal. 29. 7. *In* ויקרא רבא VajiKrà Rabbà, *hoc eſt* Commentario magno in Leviticum *ſect.* 14. *legitur* ונסרו ונעשה שנים גבים גב

לזכר וגב לנקבה Et diſſecuit ipſum, & factus eſt duo corpora, corpus unum in maſculum, & corpus alterum in fœminam. *Hujuſmodi præpoſtera, & impia ſententia fuit Rabbinorum quorumdam, qui falſo docuerunt, Adamum primum omnium parentem a Deo androgynum creatum fuiſſe, poſtea ſectione, ſive ſerratione per medium in duo diverſa corpora diviſum. Sed quis umquam temeritatem pervicacium hominum ſine maxima indignatione ferat, cum Sacræ litteræ apertiſſime dicant Geneſ.* I. *v.* 27. וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אוֹתָם; *h. e.* Et creavit Deus hominem ad imaginem ſuam: ad imaginem Dei creavit illum; maſculum, & fœminam creavit eos? *Sexcentas ſimiles fabulas in libris ſuis Rabbini facili, & indocta plebi obtrudunt, & propinandas præbent. De Propheta Iſaia ſerra diſſecato vide Hebræorum traditionem in Talmudis Babylonici Tractatu* יבמות Jevammot *fol.* 49. & סנהדרין Sanhedrìn *fol.* 103. & *in* שלשלת הקבלה Schalſcèlet haKabbalà *fol.* 19.

נְסַר, נְסָרָא Tabula, aſſer. *Plur.* נְסָרִין aſſeres. I. Reg. 7. 30.

נִיסְרוֹי Eſth. 3. 8. *in Targum ſecundo* כְּמִרְעַם דַּעֲבַד מַלְכָּא בְּנִיסְרוֹי. *Legunt nonnulli* בְּנִיסְרוֹי *per* ר, *derivantes a* סוד, *voluntque hunc eſſe ſenſum*: Sicut facit Rex in arcano conſiliariorum ſuorum. *Sed melius deduces ab Hebraico* נוֹסָר conſulere, *rectiusque leges* בְּנוֹסְחוֹי cum conſiliariis ſuis.

נעא Germinare, florere, effloreſcere. Numer. 17. 20. & 23. Pſal. 103. 15. *in Bibliis Regiis.*

נַעֲוָא Torcular, lacus torcularis. *Plur. emph.* נַעֲוַיָּא torcularia. Joel. 2. 24. *Cum aff.* נַעֲווֹהִי torcularia ejus. Gen. 49. 12.

נעל Calceare. *Hinc* נְעִיל calceatus. Deut. 25. 9. *Hebraice* נָעַל claudere ſera, *vel* peſſulo, peſſulum obdere.

נְעִילָה Obſeratio. *Apud Talmudicos legitur, conſueviſſe Sacerdotes ter ſingulis annis manus ſuas attollere diei tempore, videlicet mane, in* מוּסָף *h. e.* auctario temporis matutini, *veſpere*, ובנעילת שערים & in obſeratione portarum, *videlicet Templi, ut nonnulli Rabbini ſenſerunt. Appellatur etiam ita* נְעִילָה *precatio quadam, quam eo tempore Hebræi recitant, vulgo ab iis dicta* תְּפִלַּת נְעִילָה precario obſerationis. *Hinc legitur apud Majemonidem in Statutis* תפילה *cap.* I. Sic ordinarunt precationem aliam poſt precationem veſpertinam prope occaſum Solis, in die צום *jejunii*, & hæc eſt precario illa, quam vocant תפילת נעילה *precationem obſerationis, q. d.* Obſeratæ ſunt portæ Cœli Soli, & abſconditus eſt (*Sol;*) ideo ea non utuntur, niſi ad occaſum Solis.

נעם Amænum, jucundum, ſuave eſſe. *Hinc*

נְעִימָא Jucunditas, ſuavitas. *Conſtr.* נְעִימַת Eſth. I. 2. *in Targum Secundo.*

נַעֲמָא Ulula. *Plur.* נַעֲמִין, נַעֲמַיָּא ululæ. Mich. I. 8.

Idem,

נעמיתא Idem. Levit. 11. 16. Job 30. 29. *Nonnullis* ſtruthiocamelus.

נעץ, נעיץ Figere, defigere, infigere. Gen. 30. 38. Jud. 4. 21. infigi, transfigi, perforari. *Ithpehal* אתנעץ idem.

נעצוציא Virgulta. Iſa. 7. 19.

נער Excutere, dejicere, movere, commovere. *Solet præſertim uſurpari in Conjugatione Pihel. Item* agitare: rudere.

נעורת Excuſſum, ſtupa lini. Iſa. 1. 31. *in Bibliis Regiis legitur* נערת.

נפח Spirare, inſpirare, flare, efflare, ſufflare, inſufflare, perflare. Job 41. 11. Iſa. 54. 16. *Pahel* נפח idem. Num. 5. 22. *Aphel* אפח idem. Iſa. 44. 12. *Item* anhelantem reddere. Job 31. 39. *Ithpahel* אתנפח inflari. Job 19. 26.

נפח, נפחא Faber. נפח מפרזלא Faber ferrarius.

מפח, מפחא Sufflatio, inflatio, ſpiratio, inſpiratio, anhelitus. Thren. 5. 10. expiratio, mæror. Job 11. 20. Deut. 28. 65. ventris crepitus. *Plur.* מפחין ſufflationes. Pſal. 11. 6.

מפוח, מפוחא Follis, uter.

נפט, נפטא Naphtha. Pix. Exod. 14. 24. *in Targum Hieroſolymitano, & in Targum Eſther.* 1. 3. *In* גמרא Ghemarà *Talmudis Hieroſolymitani* Naphtha *diſtinguitur in* נפט איכמא Naptham nigram, & חיורא albam. *Plutarchus in Alexandro ſcriptum reliquit*, Alexandrum, cum Babyloniam abiret, cum admiratione ſpectaſſe inter cætera & τὸ ῥεῦμα τῆς νάφθα λιμνάζοντος διὰ πλῆθος, *vocatque idem Plutarchus* τὸ τῆς Μηδείας φάρμακον. *Hinc Suidas ait, eſſe vocabulum* τεχνικὸς, *nempe* ἡ νάφθα, ὁ νάφθας, *&* τὸ νάφθα: *eſſe in uſu dictionem hanc Medicis, Græcoque nomine appellari* Μηδείας ἔλαιον. *In Verſione Græca LXX. & in Vulgata* Dan. 3. 46. *de eo mentio injicitur, quo in loco D. Hieronymus ſcribit.* Salluſtius ſcribit in Hiſtoriis, quod Naphtha ſit genus fomitis apud Perſas, quo vel maxime nutriantur incendia. Alii oſſa olivarum, quæ projiciuntur cum amurca areſacta, Naphtha appellari putant. Unde & Græce πυρίτη dicitur ab eo, quod πῦρ ignem nutriant. *Hebræi autem per* נפט, *vel* נפטא *intelligunt olei genus ab Auctore* ערוך Aruch *appellati* Petroleum, *quod adhibere vetitum Judæis in die Sabbati ex eo, quod tetrum odorem emittat. Cæterum* Petroleum, *Græce dictum* πετρέλαιον, *ex ſaxis emanat. De eo Henricus Stephan. in Theſauro linguę Gręcę hęc habet.* Πετρέλαιον *Petroleum* dicitur a quibuſdam bitumen liquidum, quod effluat e ſaxis, vel quod eo ad lucernarum lumina olei vice antiqui uterentur. Scribit Platearius fieri, cum pinguedo terræ, & aquæ actione caloris in igneas partes convertitur, & inveniri ſuper lapides, quia per eos reſudet, & ex eis, & ſupra muros inveniri, ſed nigri coloris, poſtea vero per excoctionem fieri album. *Idem confirmat in Itinerario ſuo R. Benjamin, qui iter*

Digitized by Google

ſuum Roma Capuam deſcribens , ומשם לפוצול הנקראת סורייטנו העיר הגדולה & inde Puteolos, quod *olim* vocabatur Surrentum, urbem maximam &c. *ſubjicit* וימצא שם השמן הנקרא פיטרולין ומלקיטין אותו על פני המים ומשימין אותו רפואות *h. e.* Et invenitur illic oleum, quod vocatur Petroleum, & colligitur in ſuperficie aquarum, & reponitur ad medicamenta. *Plura habentur paſſim in Ghemarà, in R. Bartenora, & R. Majemonide de Naphtha, quo curioſos lectores mittimus.*

נפך אֲפַךְ *Vide in littera* א.

נְפַל Cadere, concidere, decidere, excidere, incidere, procidere. Num. 14. 32. 2. Sam. 19. 14. dejicere, demittere ſe, ruere, irruere, corruere. *Aphel* אַפֵּל abjicere, dejicere, ejicere, projicere, proſtrare. Pſal. 78. 28. Eſth. 3. 7. *Talmudicis, & Rabbinis* הַפִּיל abortire.

נְפַלָא, נִפְלָא, נְפוּלָא Abortus, abortivum. Pſal. 58. 9. *in Pſalterio Nebienſi* ſorex.

מַפְּלָא, מַפָּלָא Caſus, ruina. Ezech. 32. 10. & 31. 13. *Conſtr.* מַפְּלַת. *Cum aff.* מַפַּלְתְהוֹן ruinæ ipſorum. Prov. 29. 16.

נִפְלָא Orion, Arcturus, ſidus cœleſte. Job 9. 9. נִפִּילִין Oriones. *Plur. cum aff.* וְנִפִּילֵיהוֹן Et Oriones, ſidera eorum. Iſa. 13. 10.

נְפוּלָא Cantharus, *locuſtæ ſpecies*. Levit. 11. 22. *Item* deciduum. *Item* pullus avium *Talmudiſtis*.

נְפַס Excutere linum. Eſth. 1. 11. *in Bibliis Venetis; ex Regiis abeſt*.

נְפַץ Spargere, diſpergere: fundere, effundere, profundere. Judic. 7. 19. exprimere, excutere, elidere. Iſa. 44. 13. contundere, comminuere diſpergendo. *Pahel* נַפֵּץ idem. Jerem. 51. 34. *Ithpahel* אִתְנַפַּץ Excuti, excutere ſe. Iſa. 52. 2.

נְפַק Exire, egredi, prodire, procedere. Geneſ. 24. 5. 1. Sam. 18. 6. *Aphel* אַפֵּיק & אַנְפֵּק educere. Deut. 9. 28. producere, proferre, exportare, efferre, ejicere, emittere. Deut. 16. 1. Dan. 5. 2. impendere. Deut. 1. 12. *in Jonathane*. *Ithpahel* אִתַּפַּק educi, produci. Ezech. 47. 8.

נָפֵק Exiens, egrediens: נָפֵק בַּר egrediens foras, meritorius, cinædus. *Hebraice* קָדֵשׁ. Deut. 23. 17. *Fœm.* נָפְקַת, נַפְקַת בָּרָא egrediens, diſcurrens, vaga, meretrix, ſcortum. Deut. 23. 17. *Plur.* נַפְקָת בָּרָא meretrices, ſcorta. 1. Reg. 15. 12.

נִפְקְתָא, נִפְקָא Sumptus, impenſæ, expenſæ. Eſdræ 6. 4.

נִפְקְתָא Projectura, prominens ædificii pars. 1. Reg. 6. 6. *Regia Biblia habent* נִפְקְתָא.

אַפּוּקָא Productio, prolatio. *Plur.* אַפּוּקֵי productiones. Levit. 26. 5. *Apud Talmudiſtas* לְאַפּוּקֵי *ſignificat* contra. Deut. 1. 12. *in Jonathane*.

אַפָּקוּת Idem. Numer. 30. 13.

מַפְקָא Egeſtio, ſtercus, excrementum. בֵּית מַפְקַת אֱנָשָׁא locus egeſtionis hominum, *ſc.* latrina. 2. Reg. 10. 27. *Plur.*

ſter-

מַפְּקַת, מַפְּקָן ſtercora.

מַפְּקְנָא, מַפְּקָן Exitus, egreſſus, progreſſus. 2. Reg. 2. 21. *Plur.* מַפְּקְנֵי, מַפְּקָנִין exitus.

מַפְּקָנוּת Exitus, egreſſus, egreſſio. Job 6. 15. prolatio, productio. Pſal. 107. 33.

נפש Augeri, creſcere. Exod. 1. 6. *Ex Aphel Infinitivus ad formam Talmudicam* לְאַפּוּשֵׁי ad multiplicandum. Job 38. 15. *Alii legunt* לְאַפּוֹשֵׁי, *quod poteſt etiam derivari a* פּוּשׁ.

נְפִישָׁא, נְפִישׁ Multus, abundans. Deut. 25. 9. *in Jonathane*. *Item* multum. *Plur.* נְפִישִׁין multi.

נַפְשָׁא, נַפְשׁ, נְפָשׁ Anima, animus; vita, corpus animatum. Gen. 1. 20. Levit. 19. 28. *Conſtr.* נַפְשַׁת Geneſ. 9. 5. *Cum affixis conjunctum ſignificat* ego ipſe, tu ipſe &c. *ut* נַפְשָׁךְ te ipſum, אֲנָא נַפְשִׁי ego ipſe &c. *Plur.* נַפְשָׁן animæ. Ezech. 13. 20. *Conſtr.* נַפְשַׁת Geneſ. 36. 6.

נִיפָּשׁ Spatium. Geneſ. 32. 16. *in Jonathane*.

נִצָּא, נצא Niſus, accipiter. *Aliis* ſtruthiocamelus. Job 39. 26. Eſth. 1. 2. *in Targum ſecundo*.

נצב Plantare, conſerere. Deut. 20. 6. *Ex Aphel Infinitivus* לְאַנְצָבָא זְקַת ad ſtabiliendum ſtimulum. 1. Sam. 13. 21. *Sed alii rectius a* יְצַב *deducunt, voluntque* נ *eſſe loco Daghes*.

נְצִבְתָּא, נִצְבָא, נְצַב Plantatio, planta. Iſa. 5. 7. firmitas, durities. Dan. 2. 41.

נְצִיב Idem. *Plur.* נְצִיבִין plantationes. Pſal. 144. 12.

מַצָּב *Maſc.* Iſa. 5. 2. & מַצְּבַת *conſtr. fœm.* Idem. Mich. 1. 6.

נצה, נְצָא Jurgari, rixari, litigare, contendere, certare, decertare. Geneſ. 31. 36. Exod. 21. 22. *Ithpehal* אִתְנְצִי idem. Lev. 24. 10.

מַצּוּתָא, מַצּוּת, מַצֵּי Jurgium, lis, rixa, contentio. Jerem. 15. 10. Geneſ. 13. 10. *Invenitur etiam* מָצֵי *cum Kametz*. Ruth 4. 6.

נצח Vincere, ſuperare, prævalere. Exod. 32. 18. Iſa. 9. 2. *Pahel* נַצַּח idem. Numer. 16. 14. *Ithpehal* אִתְנְצַח, & אִתְנַצַּח *ex Ithpahel* prævalere, ſuperare. Dan. 6. 3. Ezech. 31. 5.

מְנַצֵּחַ Præfectus, victor, & in re muſica præcentor. *Vox hæc* מְנַצֵּחַ *in titulo* Pſal. 4. *Interpretes in diverſa trahit. Alii nomen, alii Participium eſſe volunt, variamque ipſi ſignificationem tribuunt. D. Hieronymi tamen, & Aquilæ verſio magis arridet, qui* vincentem *expoſuerunt. Itaque ſenſus eſt; Pſalmum hunc canendum citharœdorum peritiſſimo traditum fuiſſe, qui alios cantu vinceret. Ex verſione vero Symmachi, & Theodotionis colligitur, eos ſenſiſſe, Pſalmum hunc poſt partam de Abſalone victoriam a Davide fuiſſe decantatum. Rabbinis nonnullis eſt genus cantus. Apud ipſos autem decem ſunt cantus genera:* נִגּוּן *ſc.* Inſtrumenta muſica, quæ manu, & plectro pulſabantur, *unde deductum* נְגִינוֹת; מִזְמוֹר Pſalmus; הַלְלוּיָהּ Alleluja; הַשְׂכֵּל Inſtructio; אוֹדָאָה Gratiarum actio; בְּרָכָה Be-

Benedictio ; תְּהִלָּה Hymnus ; תְּפִלָּה Oratio ; שִׁיר Canticum ; & נֵצַח Victoria, *unde deducitur* מְנַצֵּחַ. *Septuaginta* εἰς τὸ τέλος *vertentes nominis* לָנֶצַח *in æternum rationem habuerunt, quaſi perpetuo hic Pſalmus canendus eſſet.*

נִצְחָנָא, נִצְחָן Victoria, triumphus. Judic. 7. 18. גְּבַר נִצְחָן vir victoriæ, victor. Job 22. 8. *Plur.* נִצְחָנִין victoriæ. Judic. 5. 16. *Conſtr.* נִצְחָנֵי victoriæ. Exod. 14. 12. 25. *in Jonathane.*

נִצְחָנוּת Idem. Deut. 7. 19. *in Jonathane.*

אִתְנַצְּחוּת Idem. Ezech. 31. 5.

נְצַל

Pahel. Eruere, eripere, liberare. *Aphel* אַצֵּל idem. Dan. 3. 29. *Ithpahel* אִתְנַצַּל eripi, liberari, liberare ſe. *Apud Rabbinos* defendere ſe, ſe excuſare.

נְצַף

Pipire, muſſitare, garrire. *Pahel* נַצֵּף Idem. Iſa. 8. 19. *Item* ſaltare. Iſa. 13. 22. *alia exemplaria habent* וִינַפְּצוּן.

נְצַץ

Florere, germinare. Pſal. 92. 8. *Pahel* נַצֵּץ, & נַצְנֵץ idem. Pſal. 72. 16. Ezech. 1. 7. *Item* ſplendere, ſcintillare. *Aphel* וְאַנֵּיץ & florem emiſit. Num. 17. 8. *in Venetis.*

נִיצוּץ Scintilla, coruſcatio, ſplendor. Iſa. 1. 31.

נִצָּא, נֵץ Flos. Pſal. 103. 15. *Item* ſcintilla. *Plur.* נִצִּין, נִצֵּי flores. Job 5. 7. *in Targum ſecundo.* Job 41. 10.

נִיצָן Idem. *Plur. emphat.* נִיצָנַיָּא flores. 1. Reg. 6. 37.

נָצָּא Accipitur, niſus. *Aliis* ſtruthiocamelus. Levit. 11. 16. *in Jonathane.*

נוֹצִיצִיתָא Idem. Job 39. 10.

נֵצֶר

Hebraice. Surculus, virgultum, germen. *Plur. Chaldaic. cum aff.* לַבְלְבֵי נִצְרַי germina ſurculorum meorum. Job 31. 8. *juxta Biblia Regia.*

נַצּוֹרִין Subſcudes, *retinacula lignea, quibus duæ tabulæ inter ſe compinguntur, & vinciuntur.* Iſa. 44. 13.

נְקַב

Perfodere, perforare, transfigere, pungere. 2. Reg. 12. 9. *Pehil* נְקִיב perforatum. Job 40. 19.

נִקְבָא, נְקַב Foramen. *Rabbinis* meatus. *Plur.* נִקְבִין foramina. Ezech. 28. 13. *Item* nates.

מַקּוֹבָא, מַקָּבָא Malleus. *Plur.* מַקָּבִין, מַקּוֹבִין mallei. Iſa. 44. 12.

נוּקְבְתָא, נוּקְבָא Fœmina. *Plur. maſc. emphat.* נוּקְבַיָּא fœminæ. Ruth 2. 11. *Hoc nomen* נוּקְבָא *ram de brutis, quam de hominibus uſurpatur.*

נְקַד

Punctare, punctis notare ; puncta vocalia adſcribere. *Hinc* סֵפֶר נָקוּד liber punctatus. *Item* expungere, emundare.

נְקָה

Mundum, purum eſſe : innocentem eſſe. *Pahel* נַקִּי mundare, purum efficere. Iſa. 1. 25. *Ithpahel* אִתְנַקִּי mundari, purificari. Ezech. 16. 4.

נְקֵי, נְקִי Mundus, purus, innocens, inſons, innoxius, immunis. 1. Reg. 15. 22. *Cum* א *in fine,* נְקֵא. Dan. 7. 9. *Plur. fœm.* נְקִיָּן Deut. 6. 3. *in Targum Hieroſolymitano.*

Mo-

Digitized by Google

נקט Moleſtum eſſe: moleſtia, tædio afficere, affligere. Job 33. 20. Eſth. 6. 1. capere, accipere, tenere, retinere. Eſth. 8. 15. *in Venetis Aphel* אַנְקִיט tenere. Eſth. 4. 16. *in Targum ſecundo. Ex Pahel Fut.* תְּנַקְּטוּן affligetis. Job 19. 2.

נקל נַקְלְטִין Poſtes, vectes, aſſeres. Eſth. 1. 6. *Proprie* aſſeres lecti inferiores. *Hebræis ſunt* נַקְלְטִין *duo poſtes lecti oblongi, quorum alter capiti, alter pedi apponitur. Superne lignum in longitudinem iis injicitur, ſuper quo ad lectum operiendum velum expanditur, quod tentorium quodammodo efficit.*

נקם Ulciſci, vindicare. Levit. 19. 18. *Ithpahel* אִתְנְקֵם idem. Exod. 21. 20.

נִקְמְתָא, נִקְמָא Ultio, vindicta. Deuter. 32. 35. *in Targum Hieroſolymitano.*

נקף Percutere, contundere, cervicem confringere, obtruncare. Job 16. 8. Iſa. 66. 3. impellere, ſupplantare. Pſal. 140. 6. *Ex Pahel Futurum* יְנַקְּפִנֵּהּ impellet eum. Pſal. 140. 12.

נְקוּפָא Impulſio, lapſus. Pſal. 56. 14.

נקץ נִקְצָא Fragmentum. Prov. 26. 8.

נקר Fodere, effodere. Num. 21. 36. *in Jonathane. Pahel* נַקַּר idem. Judic. 16. 21. *Ex Aphel Particip.* כְּטֻלָּל כֵּיף מַקַּר ſicut umbra petræ effoſſæ. Iſa. 25. 5.

נְקִירְתָא, נְקִירָא Foramen, caverna. *Plur.* נְקִירָתָא, נְקִירָן foramina, cavernæ. Job 30. 6. *Sic legendum* Numer. 24. 21. *in Targum Hieroſolymitano. In Venetis* נַקְרַת, *pro* בְּקָרַת: *maſc.* נִקְרָיָא *ibidem in Jonathane.*

נקש Collidere, concutere ſe invicem. Dan. 6. 5. illidere, incutere, infigere. Judic. 16. 1. *Ex Ithpahel Futur.* אִתְנַקְּשׁוּן collident ſe invicem. Eccleſ. 12. 13. *In Mezià fol. 59. Proverbium legitur* כמשלם שערי מכרא נקיש ואתי תגרא *h. e.* Quando abſumptum eſt frumentum ex modio, pulſat (*illud uxor*) & venit contentio. *Huic proverbio hæc ſubjecta eſt ſententia. Donec mariti, patreſquefamilias domeſticis rebus operam navant, & vitæ neceſſaria abunde ſuppeditant, pax domi, tranquillitas, & quies ſumma vigere ſolet; at ubi neceſſaria vel negligentia curatorum, vel ob calamitatem aliquam deficere incipiunt, ſtatim contentiones, rixæ, diſcordiæ, jurgia oriuntur; uxor clamoribus omnia complet, pueri flent, famuli deſpiciunt dominos, omnino tota domus ſus deque vertitur.*

נְקוּשׁ Colliſio, concuſſio, ſonus concuſſionis: percuſſio, ictus.

נרג, נַרְגָּא, נְרְגָּא Aſcia, ſecuris. Balliſta *nonnullis, vel inſtrumentum bellicum, aut tormentum majus, quo antiqui utebantur ad lapides projiciendos, qui muros urbium diruerent. Aliis* malleus. *Plur.* נַרְגִּין ſecures. Eſth. 10. 3. *in Targum ſecundo. Emphat.* נִרְגַּיָּא, & נַרְגַּיָּא aſciæ, ſecures balliſtæ. Job 41. 20. *Occaſione vocabuli* גַּרְזֶן ſecuris, *quod volunt idem eſſe, ac* נַרְגָּא, *narrant, atque adeo fabu-*

lan-

lantur nonnulli Rabbini, Iſaiam Prophetam, cum ſibi valde a Judæis metueret, in ventrem arboris cujuſdam proceræ, & magnæ ſe abdidiſſe. Cum itaque Regis Manaſſis miniſtri, ac ſatellites, qui ipſum perſequebantur, mortique ſtatim tradere, ſi inveniſſent, juſſi erant, ad hanc arborem perveniſſent, ſuſpicati in ea Iſaiam latere, נסרוה eam diſſecuerunt. כי מטא נרגא לחרי פומא רישעיה נסרוה לפומיה ונח ליה נפשיה: ומשום הכי איעניש לנסורי פומיה משום דקרינהון לישראל עם מטא שפתים *h. e.* Cum perveniſſet ſecuris uſque ad os Iſaiæ, ſecuerunt per os ejus, & quievit anima illius (*videlicet* mortuus eſt.) Propterea autem punitus fuit ſerrando per os ejus, quia vocaverat Iſraelitas *populum immundum labiis*. Iſa. 6. 5. *Ita in* יבמות Jevammòt *fol. 49. explicatur textus Ghemarà de morte Iſaiæ. Hoc idem repetitur in aliis Talmudis Tractatibus.*

נֵרְגַל Nergal, *Idolum ab Aſſyriis cultum, ſic dictum, quia ejus imago gallum referebat, qui dicitur* תַּרְנְגוֹל. *De eo mentio fit lib. 2. Reg. 17. 30.* וְאַנְשֵׁי כוּת עָשׂוּ אֶת־נֵרְגַל Viri autem Cuthæi fecerunt Nergal. *Hottingerus, & Seldenus de hujus nominis origine inter ſe diſſentiunt. Opinatur enim Hottingerus, Nergal eſſe Idolum ignis, vel Solis ſub galli imagine cultum, ſibi perſuadens hujuſmodi vocem* נֵרְגַל *a lingua Samaritana derivari, in qua* תַּרְנְגוֹל gallum *ſignificat; Seldenus autem arbitratur, idem nomen a* נֵר ignis, & גָּלַל volvit, *derivari, ac propterea optime eos ſentire, qui* נֵרְגַל fontem ignis, luciſque, *aut* ignem, & lucem verſatilem *interpretantur. Quidquid de origine, & etymologia vocis ſit, illud inter omnes Auctores convenit,* נֵרְגַל *fuiſſe Idolum ignis, primo quidem a Chaldæis in* אוּר Ur *cultum, poſtea vero a Perſis. Cum enim Chaldæi conſtanter, firmiterque crederent, a Sole omnia gubernari, eoque nullum Deum præſtantiorem eſſe, ignem propterea ſibi adorandum cenſuerunt, tamquam Solis ſignum, ac ſymbolum. De antiquiſſimo ignis cultu ita Majemonides lib. 3. cap. 30.* Morè Nevochim. Notum eſt, Abrahamum in gente natum eſſe, quæ Ignem colebat, & in incredulitate illorum, qui credebant, alium Deum non eſſe, niſi כּוֹכָבִים *Stellas*. Dicebant itaque, Solem & Lunam Deorum maximos eſſe. *Cum itaque Abraham huic opinioni adverſaretur, quippe qui uni Deo Cœli Terræque conditori honorem, cultumque præſtabat, dicitur Regis juſſu bonis omnibus ſpoliatus, & compedibus conſtrictus in ignem comburendus conjectus. Ante Captivitatem Babylonicam Sacella, ſeu Templa* πυραθεῖα, *vel* πυρεῖα *dicta igni conſecrata in uſu fuerunt, quæ Rex Joſias apprime pius, ac religioſus dirui juſſit. Si cultum* נֵרְגַל Nergal *ſcire cupis, in igne communi, ac profano munde, ac pure tractando conſiſtebat. Præterea vetitum eumdem immunditiis polluere, & contaminare. Hinc in Anthologia Dioſcoridis* III. *c.* 4. *legitur, Euphratem quemdam Perſam in teſtamento vetuiſſe, corpus ſuum cremari, ne ignem inquinaret:*

.... πῦρ δὲ μιῆναι
ἡμῖν τοῦ χαλεποῦ πικρότερον θανάτου.
h. e.
.... Ignem autem polluere
Nobis amara acerbius morte.

Præterea ei, ut jam innuimus, πυραθεῖα, *vel* πυρεῖα Sacella, *in quibus Idolum ignis* ἀσβέστου inextinguibilis *ſervabatur, dicata erant, de quibus Strabo tamquam oculatus teſtis hæc lib. 15. ſcripta reliquit.* In Cappadocia magna eſt Magorum multitudo, qui Pirethi dicuntur. Multa etiam Perſicorum Divum fana..... Sunt etiam πυραθεῖα *ſacraria* quædam memoratu digna. Horum in medio ara eſt, in qua cinis multus. Ignem ibi inextinguibilem ſervant Magi &c.

נרד נֵרְדְּא Nardus. Cant. 1. 12.

Mat-

Matthiolus de nardo ſuaviſſimum odorem effundente ſcribit, eum graviſſime, ac fœtidiſſime olere, ubi ſitum contraxerit, vel computruerit.

נרק נַרְקוֹם Narciſſus: *aliis* lilium, roſa. Cant. 2. 1. *Reſpondet Hebræo* חֲבַצֶּלֶת lilium, *vel* roſa.

נרת נַרְתֵּק Narthecium, theca, vagina, chirotheca: ſacculus, arca, *res etiam qualibet, in qua aliquid clauditur*. Ruth 4. 7. *Nonnulli Auctores volunt, olim Reges in urbibus munitis obſidendis conſueviſſe intra urbem projicere* נַרְתֵּק chirothecam, *qua ſignificaretur, eos inde non diſceſſuros, donec vel urbs dederetur, vel funditus armis deleretur. Plur. cum aff.* בְּנַרְתְּקֵיכוֹן in thecis veſtris. Deut. 25. 13. *in Jonathane. Deducitur* נַרְתֵּק *ex Latino* Narthecium. *Ex Cicerone habetur lib. 2. de Finibus*: Jam doloris medicamenta illa Epicurea tamquam de Narthecio premunt.

נָשׁ, נְשָׁא, נָשָׁא Homo, *per aphæreſim* א, *pro* אֱנָשׁ. *Item* נָשָׁא *pulvis, vel arena faciens cadere capillos.*

נְשָׁא, נְשֵׁי Oblivisci, oblivioni tradere. Deut. 8. 19. *Ithpehal* אִתְנְשֵׁי oblivisci: oblivioni tradi. Deut. 32. 18. *Aphel* אַנְשֵׁי Oblivisci: oblivioni tradere. Thren. 2. 6.

נְשְׁיָא Obliviosus, immemor. גִּידָא דְנַשְׁיָא nervus obliviosus, loco motus, luxatus, *ſic dictus, quaſi loci ſui oblitus*. Geneſ. 32. 32.

אִתְנְשָׁאָה Oblivio. Iſa. 49. 15.

נָשִׁים Mulieres, *ſicuti Hebraice. Hillel in* פִּרְקֵי אָבוֹת PirKè Avòt, *h. e.* Capitulis Patrum *cap.* 2. מַרְבֶּה נָשִׁים מַרְבֶּה כְשָׁפִים Qui multiplicat mulieres, multiplicat veneficia. *In Tractatu* שבת Schabbàt *fol.* 33. נשים דעתן קלה עליהן Mulieres habent animum levem. *In* Bereſchìt Rabbà *ſect.* 45. ארבע מדות נאמרו בנשים גרגרניות ציתניות עצלניות קנאניות Quatuor proprietates prædicantur de mulieribus: ſunt luxurioſæ, auſcultatrices, pigræ, zelotypia laborantes. *Sic* אין סוד בנשים Non manet ſecretum in mulieribus. *In* Jelammedènu *vero Geneſ.* 48. 15. *ad illa verba*, וַתְּכַחֵשׁ שָׂרָה Et mentita eſt Sara, *animadvertitur*, מיכן פסלו רבותינו את הנשים לעדות Hinc illegitimas judicarunt Rabbini noſtri fœminas ad dicendum teſtimonium.

נְשָׂא Ferre, auferre, portare, ſumere, accipere. Dan. 2. 35. *Ex Ithpahel fæmin.* מִתְנַשְּׂאָה extollens ſe. Eſdræ 4. 19.

נְשַׁב Flare, afflare, efflare, perflare, ſufflare. Deut. 32. 2. *Pahel* נַשֵּׁב idem. *Ex Aphel* אַשְׁבְתְּ בְּרוּחַ flaviſti vento, *pro* אַשְׁבַתְּ Exod. 15. 10. *in Jonathane*.

מַשַּׁב Sufflatorium, follis. Jerem. 6. 29.

נִשְׁבָא Laqueus, rete, pedica. *Sic legendum etiam* Proverb. 6. 5. *pro* נִשְׁבָא.

נשל *Hebraice*. Decutere, dejicere, ejicere. *Futurum ex Aphel* וִישַׁל יָתַהּ & ejiciet eam. Deut. 24. 1. *in Jonathane*.

מַשְׁלִיא Fuſcina, fuſcinula, tridens. *Plur.* מַשְׁלִין fuſcinæ. Exod. 38. 3. *Vide* משל.

נשם נִשְׁמְתָא, נִשְׁמָא Anima humana; halitus, anhelitus, ſpiritus, reſpiratio, flatus. Geneſ. 7. 22. Job 26. 4. *Plur.* נִשְׁמָן, נִשְׁמָתָא animæ. Iſa. 57. 16. *Apud Rabbinos Talmudicos præſertim in dialecto Hieroſolymitana in plurali dicitur* נִשְׁמָתִין.

נשק Oſculari, deoſculari. Geneſ. 3. 34. *Pahel* נַשֵּׁק Idem. 1. Sam. 10. 1.

נוּשְׁקָתָא *Plur.* oſcula. Prov. 27. 6.

נְשִׁיקָה Oſculum. *Genus etiam mortis leviſſimæ.* Deut. 34. 5. *in Jonathane. Apud omnes Orientis nationes oſculandi mos, & conſuetudo recepta fuit, neque ſolum privatim, ſed etiam publice uſurpata. Hinc ſubjecti civili ratione Præſidibus recens electis oſcula figebant tamquam honorem, & cultum exhibentes, & ſacro inſtituto ipſa Deorum ſimulacra, & imagines oſculis venerabantur. Hoc* נְשִׁיקָה oſculum *elegantiſſime ad juſtitiam, & pacem tranſlatum legitur in* מִזְמוֹר Pſalmo 85. v. 11. צֶדֶק וְשָׁלוֹם נָשָׁקוּ juſtitia, & pax oſculatæ ſunt. *Hinc ex* מִקְרָא Sacris litteris *paſſim colligitur ad profitendum amorem mutuum, ad benevolentiam, atque humanitatem oſtendendam olim homines oſculum adhibuiſſe. Sic amoris oſculum Jacob, & Rachel congreſſi ſibi invicem fixerunt* Geneſ. 29. 11. *& Laban v. 13. & Eſau reconciliatus* 33. 4. *Joſeph, & fratres* 45. 15. *Jacob, & nepotes* 48. 10. *Moſes, & Aaron* Exod. 4. 27. *David, & Abſalom lib.* 2. Samuel. 14. 33. *& alii quamplurimi. Cum autem inter conſanguineos hæc oſculandi conſuetudo maxime vigeret,* oſculum propinquorum *vocabatur apud Hebræos* נְשִׁיקָה שֶׁל פְּרָקִים; *quod idem altero vocabulo dicebatur* נְשִׁיקָה שֶׁל פְּירוּשׁוֹת oſculum ſeparationis, *cum digreſſuri invicem amici etiam interpoſito oſculo ſibi valedicerent. Hinc legimus id fuiſſe obſervatum a Labane filiabus, & nepotibus* Geneſ. 31. 28. *&* 55. *a Noemi, atque Orpha* Ruth 1. 9. *&* 14. *a Jonathane Davidi* lib. 1. Samuel. 20. 40. *a Davide Berzellai* lib. 2. Samuel. 19. 39. *ab Elia parentibus* lib. 1. Reg. 19. 20. *iſtud amoris, & benevolentiæ ſignum imprimentibus. In* בראשית רבא Bereſchit Rabbà ſect. 70. *ad illa verba*, Et oſculatus eſt Jacob Rachelem, *legitur*: כל נשיקה לתפלות בר מן תלת: נשיקה של גדולה; נשיקה של פרקים: נשיקה של פרישות: נשיקה של גדולה ויקח שמואל את פך השמן ויצוק על ראשו וישקהו: נשיקה של פרקים וילך ויפגשהו בהר אלהים וישק לו: נשיקה של פרישות ותשק ערפה לחמתה ורות דבקה בה: ר תנחומה אמר אף נשיקה של קריבות שנא וישק יעקוב לרחל שהיה קרובתו: *h. e.* Omne oſculum eſt ad fatuitatem (*videlicet* fatuum, ſtolidum) exceptis tribus, *quæ ſunt*, Oſculum magnificentiæ, & dignitatis; oſculum compitorum, *h. e.* occurſus; oſculum ſeparationis, vel diſceſſus. Oſculum magnificentiæ, & dignitatis, *ut*, Et accepit Samuel lenticulam olei, & effudit ſuper caput ejus, & oſculatus eſt eum. 1. Sam. 10. 1. Oſculum compitorum, *vel* occurſus, *ut*, Et ivit, & occurrit ipſi in monte Dei, & oſculatus eſt eum. Exod. 4. 27. Oſculum ſeparationis, *vel* diſceſſus, *ut*, Et oſculata eſt Orpha ſocrum ſuam, & Ruth adhærebat ei. Ruth 1. 14. Rabbi Tanchuma addit etiam oſculum propinquitatis, ſicuti dicitur; Et oſculatus eſt Jacob Rachelem, quia erat propinquus ejus. Gen. 29. 11. *Animadverte* נְשִׁיקָה לְתִפְלוּת *eſſe* Oſculum fatuum, laſcivum. *Nam* תִּפְלוּת *ſignificat* fatuitatem, ſtoliditatem, ſtultitiam. *Hinc Gloſſa explicat per* פְּרִיצוּת protervjam, laſciviam. *Videtur Druſius pro* תִּפְלוּת *legiſſe*

cum

Digitized by Google

תְּפִלּוֹת, *cum in* Geneſ. cap. 11. 8. *ſcribat:* Inter oſcula Hebræi numerant oſcula precum, ſive precationum; *&* *in* Exod. cap. 12. Reperio & oſculum precationis, ſive precum &c. *ſed de eo, quod ego ſciam, nihil omnino in libris Hebræorum reperitur. In eo etiam falſus eſt, quod in* Exod. cap. 12. *per* נְשִׁיקָה שֶׁל פְּרָקִים oſculum propinquorum *intelligit, cum iis verbis ſignificetur* oſculum compitorum, *vel* biviorum, *quo ſe complectebantur, qui ſibi in via occurrebant.*

נְשַׁר, נִשְׁרָא Aquila. Deut. 32. 11. *Plur.* נִשְׁרַיָּא, נִשְׁרִין aquilæ. Exod. 19. 4. 2. Sam. 1. 23. *Conſtr.* נִשְׁרֵי Thren. 4. 19. *In Tractatu Talmudis* עז *fol.* 11. *legitur* נישרא שבערביא Aquila in Arabia. *Baal Aruch explicat hoc modo locum.* In Arabia eſt ædes Idololatrica, & in ea figura aquilæ lapidi inſcripta, quam adorabant.

נשת נִשְׁתְּוָן Diploma, decretum diplomate comprehenſum, epiſtola, *aut* ſcriptum publicum. Eſdræ 4. 7.

נְתַב Flare, perflare, ſufflare. Pſal. 129. 6. *Pahel* נַתֵּב idem. Geneſ. 1. 2. *Ex Aphel* יַנְתֵּב flare faciet. Pſal. 147. 18.

נְתַז Diffluere, diffundi: ſpargi, diſpergi. Deut. 1. 44. Job 3. 24. *Hithpahel* הִתְנַתַּז, *vel* הִנַּתַּז ſpargi, diſpergi, diffundi.

נְתַךְ *Aphel* אַתֵּךְ, *&* אַתִּיךְ Fundere, conflare. *Proprie de metallis uſurpatur.* Exod. 36. 36. Iſa. 48. 5. Pſal. 66. 10.

מַתֵּךְ, מַתְּכָא Fuſio, fuſile, conflatile. Exod. 32. 4. *Cum aff.* וּמַתְּכִי & fuſile meum. Iſa. 48. 5. *Plur.* מַתְּכָן, מַתְּכָת, *&* מַתְּכָוָת. Num. 33. 52. *in OnKeloſo, in Targum Jonathanis, & Hieroſolymitano.*

אִתְּכוּת, אִתְּכוּתָא Fuſio, infuſio, fuſura. Levit. 20. 13. *in Jonathane.* Job 37. 10. *Cum aff.* בְּאִתְּכוּתֵיהּ In fuſione illius. 1. Reg. 7. 24.

הַנְתוּכִין Cantherii, tigna: ה *pro* א. 1. Reg. 6. 9. *pro Hebræo* גֵּבִין. *Aliis* tegulæ concavæ, *quibus tecta tegi conſueverunt.*

נְתַל Dare, tradere. Prov. 26. 7.

נְתַן Dare, tradere, reddere, ponere, imponere. Gen. 4. 12. Deut. 15. 10. Pſal. 89. 28.

מַתְּנָא, מַתַּן, מַתְּנָא, מַתָּן Donum, munus. Geneſ. 34. 12. *Conſtr.* מַתְּנַת. Exod. 28. 38. Donatio *in materia Teſtamentorum.* *Plur.* מַתְּנָתָא, מַתְּנָן dona, munera. Geneſ. 34. 12.

נִשּׁוֹרִין Decidua: micæ panis deciduæ a menſa. *In Tractatu* פסחים Peſachim *fol.* 111. *verbis illis* נִשּׁוֹרֵי בְּבֵיתָא קָשֵׁי לַעֲנִיּוּתָא Micæ in domo, grave eſt paupertati, *monentur a Rabbinis Hebræi, micas panis pedibus non eſſe conculcandas, alioquin brevi ſecuturam paupertatem.*

נְתִינַיָּא, נְתִינִין Nethinæi, *quaſi dedititii dicti. Sicuti Moſis inſtituto Levitæ Sacerdotibus miniſtrabant humeris arcam geſtantes, & alia vaſa curantes, ſic Levitis ſervi publice dati ſunt, ut ligna cæderent, & aquam haurirent ad ſacros Tabernaculi uſus. Joſuæ juſſu primo hoc munus obierunt Gabaonitæ, quia fraudulenter victricia Iſraelitarum arma declinarant, & aſtu vitam ſervarant, ut ex Joſue cap. 9. 26. & 27. col-*

Digitized by Google

ſigitur. וַיַּצֵּל אוֹתָם מִיַּד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא הֲרָגוּם׃ וַיִּתְּנֵם יְהוֹשֻׁעַ בַּיּוֹם הַהוּא חֹטְבֵי עֵצִים וְשֹׁאֲבֵי מַיִם לָעֵדָה וּלְמִזְבַּח יְהוָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר׃ *h. e. juxta Vulgatam.* Et liberavit eos *Joſue Gabaonitas* de manu filiorum Iſrael, ut non occiderentur. Decrevitque in illo die, eos eſſe in miniſterio cuncti populi, & altaris Domini, cædentes ligna, & aquas comportantes uſque in præſens tempus, in loco, quem elegiſſet Dominus. *Poſtea temporis progreſſu alii a Davide, & Salomone Gabaonitis adjecti ſunt ex gentibus devictis, ut operam ſuam in muneribus quibuſdam ad res divinas pertinentibus collocarent. His omnibus commune* נְתִינִין Nethinæorum *nomen ſemper manſit, quod dedititios, ſive adſcriptitios Hebraica lingua ſignificat; quod etiam D. Hieronymus obſervat in Traditionibus Hebraicis ad 1. Paralip. 9. v. 2. ubi inquit, Nethinæos fuiſſe ſervos donatos, ſive ſervos datos Levitis, & Tabernaculo, ut in variis illius miniſteriis ſervilem operam exhiberent. Porro* לִנְתִינִין Nethinæis *interdictum erat duobus decretis, altero a Joſua, altero a Davide conditis connubia cum Iſraelitis jungere. Quod ſi Iſraelita cum Nethinæa, vel contra Nethinæus cum Iſraelitide rem habuiſſe convictus eſſet, ambo* בְּמַלְקוֹת flagellatione *puniebantur. Sicut autem Levitæ Diaconi vocari poſſunt, ita* נְתִינִין Nethinæi *Subdiaconi, quia Levitis miniſtrabant. Cæterum ex Capite ſecundo Eſdræ, in quo recenſentur ii, qui ex captivitate Babylonica in Jeruſalem reverſi ſunt duce Zorobabele,* נְתִינִין Nethinæi *Janitoribus adhæſerunt. Rabbini autem volunt, decem hominum genera ex illa captivitate rediiſſe, nimirum Sacerdotes, Levitas, Iſraelitas, Pollutos, Proſelytos juſtitiæ, Manumiſſos, Mamzeros, ſc. natalium vitio laborantes,* נְתִינִין Nethinæos, *Silentes, h. e. patre incerto natos, & Collectos, videlicet ex parente utroque incerto ortos, & ſublatos, cum publice expoſiti fuiſſent. Jam vero Libertinorum nomine Act. Apoſt. c. 6. v. 9. Nethinæos intelligendos eſſe crediderim, quibus erat Synagoga diſtincta, & ab aliis ſeparata, prohibitumque in congregationem Eccleſiaſticam venire, & cum aliis Judæis affinitate, & conſanguinitate jungi.*

נָתַק Avelli, evelli. *Aphel* אַתֵּק evellere, avellere, divellere, diſrumpere. Jerem. 12. 3. *Ithpehal* אִתְנַתַּק rumpi, diſrumpi. Eccleſ. 4. 12.

נִתְקָא, נֶתֶק Porrigo, *lepræ ſpecies capillos evellens.* Levit. 13. 30.

נָתַר Defluere, decidere, excidere. Iſa. 33. 9. Joel. 1. 10. *Aphel* אַתַּר dejicere, decutere. Ruth 2. 16.

נִתְרָא Deciduum. Levit. 19. 10. *Item* nitrum. Prov. 25. 20.

נוֹתַר Idem. Levit. 19. 9. *in Targum Hieroſolymitano.*

מַתְרוּת Maceratio, diſſolutio, diſſolutum. Num 6. 3.

נָתַשׁ Evellere, eradicare, extirpare. Pſal. 118. 10. 11. 12.

DICTIONES EX RABBINIS.

נ *Finale, ſive extenſum hoc pacto* ן, *cum puncto* ן̇, *vel virgula* ן́ *ſuperne appoſita, ſi poſtponatur alicui nomini proprio, idem eſt, ac Arabicum* אַבֵּן, *vel* אָבֵן, *&* *Hebraicum* בֵּן filius. *Proprie autem non* filium, *ſed* nepotem *ſignificat. Ex nonnullis autem nominibus colligitur, a veteribus* אָבֵן *lectum fuiſſe cum aſpiratione, ut* אבן סני Avicen-

cenna, אבן רעים Averroes.

Hinc legitur in titulo Bibliorum Venetorum ופירוש רשי ון עזרא Et commentario R. Salomonis, & Ben, vel Abèn Ezrà. *Sic in titulo Præfationis primæ eorumdem* בן יצחק ן ארנידו Filius Iſaacì, filii Adon-Jahu. אֲבֵן *autem uſus in Nominibus propriis eſt, ſignificatque* filium, *ut* אבן סינא Avicenna.

נא *Abbreviatura. Idem ac* נֻסְחָא אַחֲרִנָא Exemplar aliud. *Scribitur etiam* אַחֲרִינָא. *A Maſoretbis adhibetur ex alio exemplari variam lectionem citantibus.* 2. נָא אֲדֹנִי Nunc Domine; quæſo Domine. *Ejus uſus præcipue in Epiſtolis.*

נָאָה Pulcrum, amænum, jucundum, congruum, decorum, decens, elegans. *Adverbialiter etiam uſurpatur pro* egregie, bene, decenter, pulcre. *Fæmin.* נָאוָה Pulcra.

נָאוֹת Idem. *Item* pulcritudo. *Sic* pulcher, conveniens, congruum. *Plur.* נָאוֹתִים Pulcri. נוֹי Pulcritudo. *Plur. fæm.* סִבּוֹת נְאוֹתוֹת Cauſæ pulcræ. נוֹאִי Pulcritudo, elegantia.

נב *Abbreviatura. Idem ac* נִכְתַּב בְּצִדּוֹ, *vel* בְּצַד Scriptum erat ad latus ejus, ad ejus marginem: juxta ſcriptum erat. *Sæpe obvia in Criticis, & libello* יְרִיעוֹת שְׁלֹמֹה *h. e.* Cortinæ Salomonis. *Titulus deſumptus ex* Cant. 1. v. 5. *Eſt hic liber* בִּיוּר Biùr, *ſive* declaratio *Eliæ* מִזְרָחִי Midraſcì, *h. e.* Orientalis, *qui pariter ſcripſit* declarationem *ſuper Raſcì. Compoſitus fuit a R. Salomone Luria. Editus eſt Pragæ 1609. in 4.*

נָבוּב Cavum, concavum.

נָבֵל Stulte, turpiter agere; *vel* dicere: fœdare, deturpare. נִבּוּל Obſcænitas, fœditas, turpitudo. נִבּוּל פֶּה Obſcænitas oris, os obſcænum; *h. e.* ſermo turpis, & obſcænus. נַבְלוּת Turpitudo, obſcænitas, fœditas.

נגב, אִתְנְגִיב Areſcere, exareſcere; exſiccari. מְנוּגָּב Areſactus. מְנַגֵּב Areſaciens, exſiccans.

נֶגֶד Contra. מִשְׁפָּטִים נֶגְדִּיִּים Propoſitiones contrariæ, *vel* oppoſitæ. אִתְנַגְּדוּת Oppoſitio, contrarietas. כְּנֶגֶד Reſpectu, pro, contra.

נגד, הִגִּיד Enarrare, annunciare. הַגָּדָה Hiſtoria, Enarratio. אַגָּדָה Diſcurſus narrationis varius.

נָגַהּ Lucere, ſplendere, fulgere, coruſcare. נֹגַהּ Splendor: Venus planeta. *Hiphil* הִגִּיהַּ Illuſtrare, ſplendidum reddere, illuminare. *Item* emendare, corrigere libros. מַגִּיהַּ Corrector librorum. סֵפֶר מוּגָּה Liber correctus. הַגָּהָה Correctio. *Item* animadverſio marginalis *in vocem, vel locutionem* aliquam, admonitio, adnotatio, *qua aliquid illuſtratur, & in majori lumine collocatur.*

נִגֵּן Pulſare fides, inſtrumentum muſicum, pſallere. נְגִינָה Pulſatio, concentus, accentus Grammaticus, Muſicæ index. נִגּוּן Melodia, concentus, cantus, harmonia, muſica. כְּלִי נִגּוּן Inſtrumentum

mu-

Digitized by Google

muſicum. מְנַגֵּן Pſaltes, pulſator muſicorum inſtrumentorum. נְגִינָה Pulſatio muſica: inſtrumentum pulſatile. *Plur.* נְגִינֹן. *Emphat.* נְגִינָתָא pulſatilia inſtrumenta. *Apud Grammaticos* accentus, modulatio, lectio juxta accentus prolata. *Item* notæ muſicæ, *cum accentus pro notis muſicis adhibeantur*.

נָדַד Vagari, fugere, recedere. פּוֹעֵל נוֹדֵד Verbum activum *apud Grammaticos, quod appellant etiam* יוֹצֵא egrediens, tranſitivum, *quia actio in alium tranſit*.

נָדָה Amovere, removere, ſeparare: excommunicare. נִדּוּי Separatio a cœtu, excommunicatio. מְנוּדֶּה Excommunicatus. מְנַדֶּה Excommunicans. *Hithpah.* הִתְנַדָּה, *vel* נִתְנַדָּה Excommunicari. *De excommunicatione* נִדּוּי *ab Hebræis dicta vide meum Lexicon Hebraicum typis Seminarii Patavini editum 1732. p. 374.*

נדח *Abbreviatura. Idem ac* נְגִינָה, דָּגֵשׁ, חִירֶק, Accentus, Daghès, ChireK. *Occurrit in Maſora, & apud Grammaticos.*

נְדָן, נְדוּנְיָא Dos *ſponſæ, quam marito tempore nuptiarum affert, ornamenta omnia, monilia, armillas, & reliqua hujuſmodi continens.*

נה *Abbreviatura. Idem ac* נַמֵּי הָכִי Etiam ſic. *In Talmude obvia.* תַּנְיָא נמי הכי Traditio etiam ſic habet. *Transfertur vulgo a Judæis:* diſcimus ex alia Traditione etiam ſic.

נָהַג Solere, in more habere, aſſueſcere. *Hiphil* הִנְהִיג Aſſueſacere, gubernare, regere, agere, ducere. מִתְנַהֵג Uſitatus: aſſueſactus, exercitatus. הַנְהָגָה, מִנְהָג Ritus, mos, conſuetudo. סֵפֶר מִנְהָגִים Liber rituum, Ritualis, Breviarium, *ut vocant.* הַנְהָגָה מְשׁוּבַּחַת Mos laudabilis, actio, diſciplina: aſſueſactio: gubernatio. מַנְהִיג Gubernator, dux, rector. *Item* abactor pecoris.

נוּחַ Quieſcere, requieſcere. נַיְחָה, נִיחַ Quies, requies: lenitas, tranquillitas. לְנִיחַ *vel* בְּנִיחַ Quiete, leniter, tranquille, lente. נוֹחַ Tranquillum, facile. נוֹחַ לוֹ לָאָדָם Expedit homini. נַחַת Quies. *In comparatione* melius, *ut* נַחַת לָזֶה מִזֶּה Melius eſt huic, quam illi.

נָוַל Fœdare, inquinare. מְנֻוָּל Fœdum, turpe. נִוּוּל Fœditas, inquinatio, turpitudo. נְוָלָה Turpe, abominatione dignum: fœditas, turpitudo.

נוּם Dormitare. מִתְנַמְנֵם, מְנַמְנֵם Dormitans, obdormiſcens.

נוּעַ Moveri, commoveri: agitare ſe. מִתְנוֹעֵעַ Mobile. בִּלְתִּי מִתְנוֹעֵעַ Immobile. הַמֵּנִיעַ Movens, motor. אוֹת מוּנַעַת Littera mota, quæ pronunciatur. תְּנוּעָה, הֲנָעָה Motio, commotio. *Apud Grammaticos* vocalis, *quia per pronunciationem litteram movet, quæ ex ſe nullum ſonum ederet.*

נזל, מַזָּל Sidus, aſtrum, planeta, influentia cœleſtis, ſignum cœleſte. חַכְמֵי הַמַּזָּלוֹת Sapientes, periti Aſtronomiæ, Aſtronomi: אוֹפַן הַמַּזָּלוֹת *vel* גַּלְגַּל הַמַּזָּלוֹת Circulus ſignorum, Zodiacus. *Item* בזל for-

ſortuna, fatum, providentia. *In Targum* opes, facultates, divitiæ. *Judæi ſibi invicem gratulantes, & rei alicujus proſperitatem optantes ſolent uti his verbis*, מַזָּל טוֹב Fortuna bona; *ſicuti malum imprecantes* מַזָּל רַע Fortuna mala. *Duodecim autem ſigna Zodiaci ſic appellantur*. מַזָּל דָּגִים Signum piſcium, מַזָּל דְּלִי Signum Aquarii; גְּדִי Hœdi, *ſive* Capricorni, קֶשֶׁת Arcus, *ſive* Sagittarii, עַקְרָב Scorpionis, מֹאזְנַיִם Libræ, בְּתוּלָה Virginis, אַרְיֵה Leonis, סַרְטָן Cancri, תְּאוֹמִים Geminorum, & טָלֶה Arietis, מַזָּל שׁוֹר Tauri.

נָזַף Increpare, reprehendere, objurgare. נָזוּף Reprehenſibilis, culpabilis. נְזִיפָה Increpatio, objurgatio, correptio, reprehenſio.

נָזַק Nocere, lædere, damnum inferre. אִתְנְזַק Lædi, damnum pati. הַמַּזִּיק Damnum inferens, nocens. מַזִּיקִין Dæmones, *ita dicti, quia hominibus nocere ſolent*. הַנִּזָּק Damno affectus. נֶזֶק Damnum, detrimentum. הֶיזֵּק Idem.

נח״ *Abbreviatura. Idem ac* נֵר חֲנֻכָּה Lucerna Feſti Dedicationis. *Superſtitioſi admodum Judæi ſunt in accenſione hujus lucernæ.*

נחץ נָחוּץ Urgens, acceleratum, feſtinum: נְחִיצָה Acceleratio, feſtinatio, celeritas. בִּנְחִיצָה Feſtinanter, velociter: raptim.

נח״ש *Abbreviatura. Idem ac* נִדּוּי, חֵרֶם, שַׁמְתָּא. *Tres ſunt excommunicationis ſpecies apud Hebræos, de quibus vide in Lexico locis ſuis.*

נ״ט *Abbreviatura. Idem ac* נוֹתֵן טַעַם Dat ſaporem, dat rationem. *Uſurpatur, dum agitur de cibis.*

נָטָה Inclinare, declinare, extendere: deflectere, divertere. נְטִיָּה Inclinatio. *Apud Grammaticos* declinatio, *ut* נְטִיַּת הַשֵּׁמוֹת declinatio nominum. שֵׁם הַנּוֹטֶה Nomen inclinans ſe, obliquum, obliqui caſus, *cujus oppoſitum* שֵׁם הַיָּשָׁר nomen rectum. נוֹטֶה Eccentricus *apud Aſtronomos*. מִשְׁפָּחָה נְטוּיָה Familia inclinata, *h. e.* vilis, contempta.

נָטַל Capere, accipere: tollere, *De manibus uſurpatum*, lavare. *Hiphil* יַטִּיל יָדָיו lavabit manus ſuas. נְטִילָה Elevatio. נְטִילַת יָדַיִם Lotio manuum. *Apud Talmudicos in materia Votorum* נטל vovere *in Participio Pahul ſignificat, ut* נְטוּלָה אֲנִי מִן הַיְּהוּדִים Ablata ego ſum a Judæis, *h. e.* voveo, me nihil umquam commercii habituram cum Judæis. *Nedarim cap. ultimo in Miſnà.*

נָטַף Stillare. טִפָּה Stilla, gutta: ſtillicidium. *Vide* טוף.

נטר, נוֹטָרִין Notarii: ſcribæ judiciales. נוֹטָרִיקוֹן Notaricòn, *ſcriptionis genus, quo certæ vocis litteræ ſingulæ totidem alias diverſas dictiones indicant. Vide Diſputationem huic Lexico præmiſſam.*

נְיָר Charta, papyrus: נְיָר וּדְיוֹ Charta, & atramentum.

נ״כ *Abbreviatura. Idem ac* נְבִיאִים, כְּתוּבִים Prophetæ, Hagiographa.

נָכָה, הִכָּה Percutere. *Cum præpoſitione* de-

הַכָּאָה decutere, detrahere, diminuere. מ Percuſſio; multiplicatio Arithmetica.

נֹכַח Coram, e regione, ex adverſo. *Apud Grammaticos* perſona ſecunda. נוֹכֵחַ Præſens. נֹכְחוּת Præſentia, oppoſita ex adverſo.

נָכַר Agnoſcere: *Item* alienare, alienum, extraneum ſe gerere, & oſtendere. הֶכֶּר, הַכָּרָה Diſcretio, dijudicatio.

נ"ל *Abbreviatura. Idem ac* נִזְכָּר לְמַעְלָה Memoratum ſupra. *Chaldaice dicitur* לְעֵיל, *vel* לְעֵילָא. *Pluraliter* נִזְכָּרִים. 2. נִשְׁמַט לָהֶם Exciderat ipſis. *In Maſora, ut* Iſa. 30. *ad* רהב. 3. נָפְקָא לָן, *ſed tunc præcedit* מִנָּא. *Vide* מנ"ל. 4. נוּכַל לוֹמַר Poſſumus, poterimus dicere: *vel* נִרְאֶה לוֹמַר Videtur dicendum; *vel* לְפָרֵשׁ exponendum. 5. נִרְאֶה לִי Videtur mihi. *Cum ſervili* ונ"ל Et videtur mihi.

נלע"ד *Abbreviatura. Idem ac* נִרְאֶה לְפִי עֲנִיַּת דַּעְתִּי Videtur juxta imbecillitatem ingenii, *vel* ſcientiæ meæ. *Hac abbreviatura utuntur aliorum interpretationibus ſuam ſententiam adjicientes.*

נ"מ *Abbreviatura. Idem ac* נָפְקָא מִנָּא Egreditur inde; conſequitur inde: ונ"מ Et ſequitur inde. *Apud Talmudiſtas frequens.*

נַמֵּי Etiam. *Apud Talmudicos frequens. Sæpe præcedit* אִי, an, num? *ut* אִינַמֵּי an etiam.

נָמוּךְ Depreſsus, declivis. מָקוֹם נָמוּךְ Locus declivis. נְמִיכוּת Depreſſio, ſubmiſſio. נְמִיכוּת הַקּוֹל Submiſſio vocis.

נָמָל, נְמֵלָה Portus.

נמס נִימוּס Lex, mos, jus, ritus, ſtatutum, conſuetudo. *Plur.* נִימוּסִין Leges, ſtatuta. דָּת טִבְעִית וְנִימוּסִית Jus naturale, & legale, ſeu civile. נִימוּסִי Legalis, judicialis.

נמף, נִמְפֵי Nympha, ſponſa. *Scribunt etiam* נִנְפֵי *Græce* νύμφη.

נמק, נִמּוּקִים Animadverſiones, annotationes marginales.

נָמֵר Pardus; *cujus pellis variegata*. מְנוּמָּר Variegatum. אֲרִי נְמִירוֹן Leo-pardus.

נ"נ *Abbreviatura. Idem ac* נַעֲשָׂה נְבֵילָה Facta eſt cadaver, *h. e. tamquam caro cadaveris, quæ edi prohibetur. Adhibetur, dum agitur de carnibus licitis, & illicitis.* 2. נְבוּכַד נֶצַר Nevucabnetzàr, *in Commentariis in Danielem.*

נַנָּס Pumilio, Pygmæus. *Plur.* נַנָּסִים Pumiliones, pygmæi.

ננף, נִנְפֵי Nympha, ſponſa. נִנְפֵי הָיְתָה לִי Sponſa erat mihi.

נִסָּה Tentare, experiri, probare, periculum facere. נִסָּיוֹן Experientia, probatio, periculum, tentatio. *Plur.* נִסְיוֹנוֹת Tentationes, pericula.

נָסַח Evellere, eruere, transferre. נוּסְחָא Exemplar libri, *vel* ſcripti. *Plur.* נוּסְחָאוֹת Exemplaria. *Hiphil* הִסִּיחַ, *vel* הִסַּח tranſtulit, avulſit.

נָסַךְ Fundere, libare. *Hinc* מַסֶּכֶת, מַסֶּכְתָּא Tractatus abſolutus, pars, volumen libri. *Singuli libri Talmudici ita appel-*

pel-

Digitized by Google

pellantur, quia varia, & diverſæ res in Talmude ſimul commixtæ, & confuſæ repeꝛiuntur.

נִיסָן נסן Martius menſis.

נָסַר Incidere, ſecare. נֶסֶר Aſſer, tabula. נְסוֹרֶת Fragmentum, feſtuca, fruſtum.

נ״ע *Abbreviatura. Idem ac* נוּחוֹ עֵדֶן Requies ejus ſit Paradiſus. *Uſurpatur de mortuis: vel* נִשְׁמָתוֹ עֵדֶן Anima ejus in Paradiſo.

נְפַק Egredi, exire, prodire. אַפִּיק Producere, proferre. מַפִּיק Proferens.

נָפֵק בַּר Egrediens foras, *ſc.* ſcortandi cauſa, ſcortator*:* נָפְקַת בָּרָא Scortum, meretrix vaga. בֵּית נָפְקַת בָּרָא Lupanar. נָפְקוּתָא Conſequentia.

נֶפֶשׁ Anima: vita, corpus: ipſe, ipſemet. *Apud Talmudicos* monumentum ſepulcrale. בְּנַפְשׁוֹ Per ſe ipſe. בַּעַל הַנֶּפֶשׁ Animatum. כֹּחוֹת נַפְשִׁיּוֹת Facultates animales. דִּינֵי נְפָשׁוֹת Judicia corporum, *id eſt*, capitalia, criminalia; *quibus opponuntur* דִּינֵי מָמוֹנוֹת Judicia pecuniaria, *quæ bona tantum ſpectant.*

נצב״ה *Abbreviatura. Idem ac* נַפְשׁוֹ צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים Anima ejus ligata in faſciculo viventium; *ex* 1. *Samuelis* 25. 29. *Adhibetur de mortuis.*

נֶצַח Æternitas. נִצְחִי Æternus. חַיִּים נִצְחִיִּים Vita æterna. נִצּוּחַ Victoria. סֵפֶר הַנִּצּוּחַ Liber Topicorum, Topica *apud Logicos.* טַעֲנוֹת נִצּוּחִיּוֹת Rationes probabiles. *His opponuntur* מוֹפְתִיּוֹת demonſtrativæ.

נָצַל Evadere. אִתְנַצְּלוּת Ereptio ſui, defenſio, excuſatio. *Hithpahel* אִתְנַצֵּל excuſare ſe, defendere ſe a calumnia, *vel* accuſatione.

נָצַץ, נִצּוּץ Scintillatio, radiatio. נִצּוּץ הַחַמָּה Radiatio Solis, radii Solares, ſplendor, coruſcatio.

נָצַר נוֹצְרִי Nazarenus. *Ita dictus eſt Chriſtus Servator noſter ab urbe* נָצְרַת Nazareth, *in qua educatus fuit, quæ eſt in monte ſita Septemtrionem verſus in Galilæa in Tribu Zabulon, triumque dierum ſpatio, vel ſexdecim circiter milliaribus ab Jeruſalem diſtat. Hinc a Judæis vulgo appellatur* יֵשׁוּ הַנּוֹצְרִי Jeſus Nazarenus, *generatimque Chriſtianus quilibet ab iiſdem dicitur* נוֹצְרִי. *Druſius locum Actorum* 11. 26. Ita ut diſcipuli nominarentur primum Antiochiæ Chriſtiani, *exponens inquit.* Prius nominabantur Nazoræi, ſive Nazaræi, vel Nazareni. Appellant enim הַנּוֹצְרִים τὺς χριςιανὺς. *Loquens autem Divus Hieronymus de Judæis Iſaiæ cap.* 5. *v.* 18. *ſcriptum reliquit.* Et ter per ſingulos dies in omnibus Synagogis ſub nomine Nazarenorum anathematizant vocabulum Chriſtianorum. *Poſterior ætas, quæ proxime Apoſtolos conſecuta eſt, hoc nomen accommodavit iis peculiariter, qui Legem cum Evangelio ita copulabant, ut etiam circumciderentur, & alias omnes cæremonias Legis obſervarent. Sic accipies apud Divum Hieronymum, ubi ſcribit.* Evangelium, quod ſecundum Hebræos lecti-

tant Nazaræi, & authenticum eſſe putant. *Sic in Compendio Arueb Cracovienſi habetur* בראשון אין מתענין מפני הנוצרים In primo die ſeptimanæ non jejunatur propter Chriſtianos; *ideo nimirum, quia dies hic Chriſtianis feſtus, ac ſolemnis eſt, videlicet dies Dominicus, ne die Chriſtianis ſacro Judæi jejunare videantur. Hæc verba ex editione Talmudis Baſileenſi expuncta ſunt, in Veneta tamen editione extant. Sic in Compendio Talmudico Hebraice* עין ישראל *inſcripto legitur* בא בשבת מ"ט לא מתענין א"ר ר יוחנן מפני הגוים In primo die ſeptimanæ quare non jejunant? Inquit Rabbì inſignis Jochanàn. Propter gentes, videlicet Chriſtianos. *Etenim etiam* גוים *nomine Judæi Chriſtianos appellant. Obiter animadverte in ultimo loco allato duas abbreviaturas, videlicet* מ"ט, *h. e.* מה טעם, *vel Talmudice* מאי טעמא Quæ eſt ratio? quis ſenſus? quare? *&* א"ר, *h. e.* אמר רבי Inquit Rabbì, *vel* רב Raf; *vel in numero plurali* אמרו רבותינו Dicunt Rabbini noſtri, *tuncque duæ dictiones abbreviatæ ſequi ſolent* ז"ל, *quæ ſignificant,* זכרונו לברכה Memoria ejus ſit in benedictione, *vel ſi ad plures ſint referendæ* זכרונם Memoria ipſorum &c. *Hæ duæ dictiones per abbreviaturas expreſſæ ſemper adhibentur, ubi nomen virorum piorum, ac religioſorum profertur, vel de ſapientibus, & Rabbinis mentio fit. Nomen etiam ſæpiſſime in Libris, vel Concionibus ab iis omittitur, uſurpaturque* וא ז"ל Et dicunt beatæ memoriæ, *videlicet* חכמים Sapientes, *vel* Rabbini noſtri. *Plur.* הנוצרים Chriſtiani. *Hoc nomine, ut diximus, a Judæis ſolent appellari.*

נקב Perforare. נקבים Foramina, meatus: nates. נקבים גדולים Excrementa craſſa. נקבים קטנים Excrementa tenuia, *ſc.* urina. נקבה Fœmina. *Hinc apud Grammaticos* לשון נקבה Vocabulum fœmininum, generis fœminini.

נקד Punctare, puncta vocalia adſcribere. מנוקד Punctatum. נקדן Punctator. נקוד Punctatio: punctum vocale *apud Grammaticos*.

נקר Effodere: inquinare. נקור Effoſſio, foramen: inquiſitio.

נר"ו *Abbreviatura. Idem ac* נטרה רחמנא ופרקיה Cuſtodiat eum Deus miſericors, & liberet eum. *Ad viventium laudem in librorum fronte præcipue uſurpatur. Adhibetur etiam* יצ"ו.

נרתיק Theca, vagina, chirotheca: arca, ſacculus.

נ"ש *Abbreviatura. Idem ac* נזק שלם Damnum integrum. *Ei opponitur* חצי נזק Dimidium damni. 2. נוה שלות Habitaculum pacis. *Eſt libri nomen ſæpe in* Caphtòr *citati. Hic titulus deſumptus eſt ex Iſa.* 32. 18. *Continet hic liber res Theologicas, & Philoſophicas. Compoſitus fuit a* ר אברהם שלום R. Abraham Salòm. *Editus Venetiis* 335. *Chriſti* 1575.

נשים Fœminæ, mulieres, uxores. Num. 31. 18. *De mulieribus Judaicis animadverten-*

Digitized by Google

tendum, earum munus eſſe lucernas Sabbatinas accendere. Itaque circa veſperam, Sole occumbente, quolibet die Veneris mulieres quæque domi ſuæ lampada ſex luminibus conſtantem accendunt. Quod ſi oleum deſit, ad illud parandum oſtiatim pecuniam corrogant. Simul ac lampas ardere incipit, manibus verſus eam expanſis precatiunculam quamdam mulier recitat, ſplendorem ab oculis removens, quia precatiuncula eſſet recitanda, lucerna nondum accenſa: cum autem id fieri nequeat, manus opponit; idemque eſt, ac ſi lucerna non arderet. Si quis autem quærat, quamobrem mulieres adeo accurate lucernarum accendendarum præcepto ſatisfacere conentur, hinc fit, quia תַּלְמוּד Talmûd *in* מִשְׁנָה Miſnâ *ſect.* 6. *minitatur, eas propter tria potiſſimum peccata tempore partus interituras,* על שאינן זהירות בנדה ובחלה ובהדלקת הנר quia *videlicet* non ſatis cautæ fuerunt circa impuritatem ſuam menſtruam, circa placentam farinaceam, & circa accenſionem lucernæ. *Premium vero ſedulis, & ſtudioſis hac in re fœminis promittit, & veluti mercedem proponit doctam, & eruditam filiorum ſobolem. Ad implendam quidem legem, & præceptum a Rabbinis traditum ſatis eſſet lucernam unam accendere, pietatis tamen, ac religionis exercendæ ergo ſingulas accendunt. Solent autem Patresfamilias die Veneris mulieres de lucernarum accenſione admonere, ne forte vel negligentia, vel oblivione hujuſmodi munus prætereant. Cur autem ad fœminas lucernarum accenſio pertineat, ea potiſſimum videtur ratio eſſe, quia mulieres intra domeſticos parietes concluſæ rei domeſticæ curam gerere ſolent, viris interea forenſibus, aliiſque variis negotiis, & occupationibus diſtentis, atque implicatis. Porro precatiuncula, quæ a muliere recitatur, dum lucernas accendit, eſt hujuſmodi* בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל שַׁבָּת *h. e.* Benedictus tu Dominus Deus noſter, Rex Mundi, qui nos præceptis tuis ſanctificaſti, & candelas Sabbatinas accendere feciſti.

נָשָׂא Ferre, portare, ſumere: accipere. *Apud Logicos*, prædicare. נוֹשֵׂא ſubjectum. נָשׂוּא Prædicatum, adjunctum *apud Logicos. Item* uxoratus, connubio junctus. *Ei opponitur* פָּנוּי otioſus, cœlebs. *Fœm.* נְשׂוּאָה nupta. פְּנוּיָה Innupta. נְשׂוּא פָּנִים Honorabilis, elati vultus. הִשִּׂיא Nuptui dare, filiam elocare. נָשׂוּי Portatus, uxoratus. *Ejus oppoſitum* פָּנוּי Cœlebs, otioſus. מַשָּׂא Onus. מַשָּׂא וּמַתָּן acceptum, & datum; creditum, & debitum.

נשג, הִשִּׂיג Aſſequi, attingere, apprehendere. מַשִּׂיגִים Accidentia. חָכְמָה הַמּוּשָּׂגָה Sapientia acquiſita. הַשָּׂגוֹת Apprehenſiones. הַשָּׂגוֹת הַחוּשִׁיּוֹת Apprehenſiones ſenſibiles.

נשנז״ *Abbreviatura. Idem ac* נִדָּה, שִׁפְחָה, גּוֹיָה, זוֹנָה; Menſtruata, ancilla, Gentilis, *ſive* Chriſtiana, meretrix. *Judæis vetatur cum hujuſmodi rem habere. Aliquando pro* נ *ſcribunt* כ *pro* כּוּתִית Cuthæa, Samaritana, *quarum nomine mulier Chriſtiana intelligitur. Pro* ז *ſcribunt etiam* א, *h. e.* אֵשׁוּת, *vel* אא, *h. e.* אֵשֶׁת אִישׁ adultera. *Utinam Hebræi ab hujuſmodi abſtinerent, eoſque Chriſtianæ fœminæ ad ſe accedentes acriter increpatos rejicerent.*

נש״ר *Abbreviatura. Idem ac* נַפְתָּלִי שְׂבַע רָצוֹן Naphtali ſatur benevolentia, *ſc.* Dei. Deut. 33. 23. *Fuit teſſera, & ſignum militare in vexillo Tribus Naphtali.*

נ״ת *Abbreviatura. Idem ac* נְתִינַת תּוֹרָה Datio Legis. בנ״ת In datione, traditione Legis. *Idem indicatur per* מ״ת.

נתנב״ע *Abbreviatura. Idem ac* נוּחָתוֹ תְהְיֶה בְּגַן עֵדֶן Requies ejus ſit in Paradiſo. *Explicatur prima littera* נ *etiam per* נַפְשׁוֹ anima ejus. *De mortuis uſurpari ſolet.*

נִתַּח Diſſecare, dividere in fruſta, & membratim, נִתּוּחַ Diſſectio, ſectio. נִתּוּחַ אֵבָרִים Diſſectio membrorum, Anatomia. בַּעֲלֵי הַנִּתּוּחַ Anatomici.

נָתַן Dare. מַתָּן Datum. *Item* donatio *in materia Teſtamentorum.* נְתִינָה Datio, donum, munus. מַשָּׂא וּמַתָּן acceptum, & datum. *Sic appellatur* negotiatio, commercium.

נתר, הִתִּיר *Hiphil* Solvere, expedire: licitum reddere, permittere, concedere, liberum dimittere: dubium ſolvere. *Hophal* הוּתַּר Solvi: permitti: liberum fieri: ut הוּתְּרָה הַשְּׁאֵלָה ſoluta eſt quæſtio. הַתָּרָה Dimiſſio, liberatio: argumenti ſolutio, *vel* quæſtionis dubiæ. הַתָּרַת הַנֶּדֶר Solutio voti. הַתָּרַת הַמְּנוּדֶּה Liberatio, dimiſſio excommunicati. מוּתָּר Licitum, permiſſum, conceſſum. הֶיתֵּר Idem. *Ejus oppoſitum* אָסוּר vetitum, *vel* אִיסּוּר prohibitio.

INCIPIENTIA

A ס

ס *In numeris valet ſexaginta, ſemperque eſt littera radicalis.*

סָאַב Polluere, contaminare, profanare, inquinare, vitiare, impurum, pollutum reddere, *vel* pronuntiare. 2. Reg. 23. 16. Ezech. 23. 17. inquinari. Pſal. 106. 39. *Ithpehal* אִסְתְּאֵב, *vel* אִסְתָּאַב *ex Ithpahel*, impurum, pollutum eſſe, pollui, contaminari, inquinari. Levit. 18. 24. Jerem. 2. 23. *Ex Aphel* לְאַסְאָבָא. Geneſ. 29. 22. *in Jonathane. Vide in* נסב.

מְסָאַב, מְסָאֲבָא Pollutus, impurus, immundus. Levit. 5. 2. Iſa. 66. 6. *Plur.* מְסָאֲבִין polluti. Levit. 11. 28. *Fœm.* מְסָאַבְתָּא, מְסָאֲבָא immunda, polluta. Levit. 5. 2. Zach. 13. 2. *Plur.* מְסָאֲבָן pollutæ.

סוֹאֲבָא, סוֹאֲבַת Pollutio, immunditıes, impuritas, res immunda. Levit. 5. 3. Ezech. 36. 13. *Plur.* סוֹאֲבָן, סוֹאֲבַת pollutiones. Levit. 16. 16. *Cum aff.* מִכֹּל סוֹאֲבָתְכוֹן Ab omnibus immunditiis veſtris. Ezech. 36. 25.

סָאוֹבָא, סָאוֹבְתָּא, סָאוֹבְתָא, *& contracte* סוֹבְתָא idem.

סוֹאֲבוּת Idem. Levit. 14. 19. *in Jonathane.*

סְאָה, סָאתָא Satum, modius, *proprie menſura aridorum, trigeſima pars Cori, tertia Ephæ, continet ſex cabos, ſcilicet* 144. *ova.* 2. Reg. 7. 1. *Plur. maſc.* סָאִין, *&* סָוִין, *&* סָאוִין ſata. Exod. 29. 4. Levit. 15. 5. *Fœm.* סָאוָן. Geneſ. 18. 16. *Dual.* סָאתַיִן duo ſata. 1. Reg. 18. 32. *In Tractatu Talmudis* סוֹטָא *fol.* 9. *hæc habentur:* אין הקבה נפרע מן הארם *h. e.*

Digitized by Google

עד שתתמלא סאתו *h. e.* Deus non capit ultionem ab homine, donec impleta fuerit menſura ejus. *Id ex Job* 20. 22. *Rabbini ſine ulla dubitatione ſunt mutuati :* בִּמְלֹאות סִפְקוֹ יֵצֶר לוֹ Cum impleta fuerit ſufficientia ejus, anguſtia erit ipſi, *quæ verba a Paraphraſte Chaldæo ita vertuntur* תִּתְמְלֵי סָאתֵיהּ יִתְפְּרַע מִנֵּיהּ Cum impleta erit menſura ejus, ultio ſumetur de ipſo. *Sic Chriſtus* Matth. 23. 32. Πληρώσατε τὸ μέτρον τῶν πατέρων ὑμῶν. Implete menſuram patrum veſtrorum. *In Tractatu* מנחות Menachòt *præterea legitur :* התודה היתה באה חמש סאין ירושלמיות שהן חמש מדבריות *h. e.* Sacrificium laudis veniebat ad quinque Sata Hieroſolymitana, quæ ſunt quinque deſerti, *videlicet quæ ætate Moſis in uſu erant in deſerto. Sic in* עירובין Eruvin *fol.* 83. *Rabbini tradiderunt*, סאה ירושלמית Seam Hieroſolymitanam *ampliorem fuiſſe* סאה Sea *deſerti ſexta parte*, *&* סאה Seam *Tzipponenſem Hieroſolymitana ſexta parte*.

סְאַם, סָאמָא Argentum. Prov. 17. 3. *ubi in Venetis corrupte* לְסָאסָא.

סאן סֵין, סֵינָא Calceus, calceamentum. סֵינֵי, סֵינִין calcei.

מְסָן Idem. *Plur.* מְסָנַיָּא, מְסָנִין calcei. Iſa. 3. 18. *Fœm.* מַסָּנָה calcei. Eſth. 5. 1. *in Targum ſecundo*.

סָאִין *Vide in* סין.

סָב, סָבָא *Vide in* סוב.

סָבָא *Hebraice*. Potare, inebriari, mero ſe obruere, congræcari, ingurgitare ſe. Prov. 23.20. Deuteron. 21.20.

סָבַב *Hebraice*. Circumire, ambire, circumdare. Eccleſ. 9. 14. *Item* in cauſa eſſe, cauſam præbere. 1. Sam. 22. 22. *Hiphil* הֵסֵב Accumbere, diſcumbere *ad capiendum cibum, qui accubitus in circuitum fiebat. Hinc* והוא מיסב דרך חירות Et inclinat ; diſcumbit more liberorum, *quæ inclinatio, ſive diſcubitus eſt ſecuritatis argumentum*.

סוּבְבָא, סוֹבֵב Circuitus, circumferentia, ambitus, rotæ apſis. Exod. 27. 5. סוֹבֵב שֶׁל גַּלְגַּל Ambitus rotæ, canthus, *ferrum, quo rotæ vinciuntur*.

מְסִבְּתָא, מְסִבָּא Cochlea : ambitus, circuitus. Ezech. 41.7. *Plur.* מְסִבְּתָא, מְסִבָּן cochleæ, gradus circulares. 1. Reg. 6. 9.

סִבְּבַיָּא Fuſtes. *Nonnulli legunt* סִבְּבַיָּא. Iſa. 7. 20.

הֲסִבָּה Accubitus, inclinatio in latus. *Ex Majemonide in* הלכות חמץ ומצה *cap.* 7. Qui inclinat ſe in cervicem, vel in faciem, id nequaquam habetur pro inclinatione. הסיבת ימין אינה הסיבה Inclinatio in latus dexterum non eſt inclinatio. שותין בהסבת שמאל Bibunt cum inclinatione in latus ſiniſtrum. אשה אינה צריכה הסיבה: ואם אשה חשובה היא צריכה הסיבה Mulier non habet opus inclinatione; ſed ſi fuerit fœmina præſtans, neceſſe eſt, ut inclinet. *Hæc inclinatio eſt unus ex ritibus in cœna Paſchali adhibendis*.

Ada-

Digitized by Google

סבה סַבְהֲלוֹם Adamas, *lapis pretioſus. Hebraice* יַהֲלֹם Exod. 28. 18. & 39. 11. Ezech. 28. 13.

סְבַךְ Implexum, perplexum eſſe. *Hinc* סְבִיךְ Perplexum, perplexitas. Pſal. 74. 5. *Rabbinis* צֶמֶר מְסוּבָּךְ lana implexa.

סִבְכַיָּא, סִבְכִין Torques, *vel* ornamenta reticulata, implexa, ornamenta muliebria, *ita dicta ab opere implexo*. Iſa. 3. 18. *Kimchi vult, eſſe* vittas, reticula ornata capitis *implexo opere contexta. Hebraice* שַׂהֲרֹנִים lunulæ. Jud. 8. 21. Iſa. 3. 18.

שַׂבְּכָא, סַבְּכָא Sambuca, *inſtrumentum muſicum*. Dan. 3. 5. 7.

סְבַל Portare, bajulare, ferre, perferre, ſuſtinere. *Ex Pahel Particip.* מְסוֹבְלִין onuſta, firma, *vel* portantia. Eſdræ 6. 3.

סִיבַּלְתָּא Spica. *Hebraice* שִׁבֹּלֶת Judic. 12. 6.

סִבְלוֹנוֹת Munera., dona nuptialia, *a ſponſo miſſa ad ſponſam, & ſocerum die altero nuptiarum ad novam amicitiam, & affinitatem contractam ſignificandam, ita dicta a Verbo* סְבַל portare, *quia ex una domo in aliam transferuntur. Ex Majemonide in* מִשְׁנָיוֹת *interpretatione, & explicatione:* סבלונות משאות ונורחן מענין נושא סבל שנושאים אותם מיד זה ליד זה *h. e.* Siblonòt, *videlicet* Maſſaòt, Muneræ. Derivatio ejus eſt ex ſignificatione נֹשֵׂא סַבָּל portantes onus, 1. Reg. 5. 15. *Iſta enim munera* portantur ex manu hujus in manum illius. *Gloſſa R. Salomonis ad* בבא בתרא *cap. 9. ita habet in Latinum ſermonem converſa*. Conſuetudo ſponſorum eſt poſt deſponſationem per datam arrham, ut craſtino mane mittant ad domum ſoceri ſui in honorem uxoris (*ſponſæ*) ſuæ monilia, ſive ornamenta muliebria, ſpecies fructuum, vaſcula vini, aut olei; quandoque etiam comedit illic cum ea.

סְבַן *Idem ac* זְבַן Emere. *Hinc Particip. Pehil* סְבִינַי empti. Geneſ. 17. 13. *in Jonathane*.

סַוְבְּנִין Sindones, lintea, linteamina tenuia. Deuter. 34. 6. *in Jonathane*.

סְבַע Satiari, ſaturari. Job 38. 27. *Pahel* סַבַּע ſatiare. *Aphel* אַסְבַּע idem. Pſal. 91. 16.

סְבֵעַ Satur. *Plur.* סְבִעִין ſaturi. Ezech. 16. 49.

סִיבְעָא Saturitas. Pſal. 16. 11.

סְבַר Cogitare, putare, exiſtimare, opinari, arbitrari, cenſere, judicare. Geneſ. 48. 11. Iſa. 28. 10. expectare, præſtolari, confidere, ſperare: intelligere, accurate ſtatuere: frangere, confringere. *Pahel* סַבַּר, *irregulariter* סוֹבַר. *In forma regulari ſignificat* ſperare, confidere, expectare, præſtolari. Iſa. 26. 8. Thren. 3. 25. intelligere, animadvertere. Iſa. 28. 9. 1. Sam. 3. 8. intelligere facere. Iſa. 40. 14. *Ad vultum relatum* benevole accipere. Thren. 4. 16. *In forma vero* סוֹבַר portare, ferre, perferre, ſufferre, perpeti, ſuſtinere, perſeverare: ſuſtentare, alere: diſponere,

mo-

Digitized by Google

moderari. Pſal. 112. 5. complecti, continere. 1. Reg. 8. 27. cogitare, exiſtimare. *Ithpahel* אִסְתַּבַּר, *&* אִסְתּוֹבַר. *Ex priori forma eſt* אִסְתַּבָּרוּ expectarunt. Pſal. 106. 13. מִסְתַּבַּר fractus, territus, attonitus, *forte pro* מִשְׁתַּבַּר. Geneſ. 49. 17. *ex poſteriori* וּמִסְתּוֹבְרִין & erunt onuſti. Ezech. 39. 9. *Aphel* אַסְבִּיר, *vel* אַסְבַּר ſperare, confidere facere. Pſal. 22. 10.

רַבָּנָן סָבְרֵי Rabbini putant. *In Sepher Muſàr fol.* 125. *habetur, Hebraeos adhibere* סָבְרֵי מָרָנָן *formulam loquendi ante conſecrationem vini, ſive in prandiis, ſive extra prandium, dum vinum exhauriunt. Hæc ſunt verba* המברך על היין אומר סברי מרנן והן אומרים לחיי ואומר בא׳ אמ״ת בורא פרי הגפן ועונין אמן ושותה תחלה ואחר כן שותין כל בני חבורה *h. e.* Qui benedictionem dicit ſuper vinum, dicit סברי מרנן, & ipſi reſpondent: ad vitam. Tum ipſe ait. Benedictus Dominus Deus noſter Rex Mundi, qui creat fructum vitis; & reſpondent, Amen &c. *Inter ſe acriter digladiantur Rabbini, quænam ſignificatio his verbis ſubjecta ſit. Scaliger autem in libro De emendatione Temporum fol.* 537. *ſcribit.* Pro iis in libro מִנְהָגִים *Minaghìm* in ritibus cœnæ Sabbatinæ, & Paſchatis habetur, סָבְרֵי מוֹרַי וְרַבּוֹתַי. *Hujus phraſis* סָבְרֵי מָרָנָן *variæ explicationes adducuntur: In libro Muſàr loco ſupra citato* נגמר הדין מוציאין אותו ליהרג ונותנין לו כוס של יין ונותנין לו קורט של לבונה כדי שתטרף והוא נוטל הכוס ואומ׳ סברי מרנן והן עונין אחריו למיתה *h. e.* Confecto judicio educunt eum (*qui condemnatus eſt*) ut occidatur, & dant ei poculum vini cum grano thuris, ut abripiatur mens ejus. Ipſe accipiens poculum dicit, סָבְרֵי מָרָנָן; illi autem reſpondent; ad mortem. *Aliæ expoſitiones ibidem afferuntur. Cum ſcilicet in prandio ante vini conſecrationem uſurpantur*, מוֹרַי Domini mei, de poculo iſto, quod bibiturus ſum, quid vobis videtur? ad vitam ne cedet, an ad mortem? ad benedictionem, an ad maledictionem? num, quod Deus avertat, ei ſimilis ero, cujus judicium eſt confectum, quique ad ſupplicium egreditur? Ipſi reſpondent, לחיי *ad vitam*, non ad mortem, ad benedictionem, non ad maledictionem &c. *In genere tamen volunt, hanc eſſe phraſeos ſententiam*, מה דעתכם מה אתם סוברין Domini mei, quid vobis videtur de poculo iſto, quod bibiturus ſum?

סִבְרָא, סַבְרָא, סִבְרָא, סְבַר Spes, expectatio. Job 14. 7. elatio, converſio. *Conjungitur cum nomine* אַף. Gen. 31. 2. *Apud Rabbinos tritum* הוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות *hoc eſt*. Eſto recipiens quemvis hominum cum aſpectu vultus pulcri, *videlicet* hilaris, benigni. *Hoc dictum tribuitur* שמאי Schammài *viro eximio & inſigni inter veteres Hebræorum* חכמים Sapientes, *quo diſcipulos ſuos docuit, humanitatem, & benignitatem erga quoslibet adhibendam eſſe.*

סִבַּרְתָּא Idem. Job 11. 20.

Digitized by Google

סְבוּרָא , סָבוּר Idem.

סוּבְרָא Idem. Pſal. 9. 19.

סָבַר Cogitans, intelligens, prudens, acer, acutus. Levit. 19. 32. 1. Reg. 3. 9. *Plur.* סַבְרִין Gen. 49. 10. *ex alia forma* סְבִירִין Levit. 19. 32. *in Jonathane*.

סַבְרוּתָא Prudentia, intelligentia. 1. Reg. 10. 11.

סָבַר Aſpectus, *cum nomine* אַף *conjunctum*.

סָבִיר Aſpectabilis, elatus, *pariter cum nomine* אַף *copulatum*. Job 22. 8. Prov. 1. 33.

סגא , סְגָה , & סְגִי Multum eſſe, multiplicari, augeri, creſcere. Exod. 1. 20. Ezech. 16. 7. *Infinitivus* לְמִסְגֵּי ad deficiendum, *pro* לְמִשְׁנֵי. Judic. 21. 3. *Aphel* אַסְגֵּי multiplicare, augere. Deut. 1. 10.

סַגִּיא , סַגִּי Multus, copioſus, amplus. Jer. 42. 2. Pſal. 130. 7. *Adverbialiter*, multum, plurimum, ſatis. Numer. 16. 3. *Plur.* סַגִּיאִין , סַגִּיאֵיא multi. Amos 3. 15. *Fœm.* סַגִּיאָה , סַגִּיאָתָא multa. 1. Sam. 12. 17. *Plur.* סַגִּיאָן , סַגִּיאָתָא multæ. Judic. 8. 30.

סְגֵי Multitudo, copia. Gen. 32. 12. Deut. 1. 10.

סוֹגֵי Idem. Job 37. 23. *& cum* א *in medio*, סוֹגְאֵי Prov. 5. 23.

סוֹגְאָה Idem. Job 37. 23.

סְגִיאָה Idem. *Conſtr.* סְגִיאַת. Thren. 1. 5.

סְגִיאוּת , סְגִיוּת , סְגִיוּתָא , סְגִיו Idem. Geneſ. 27. 9. Iſa. 1. 11. Ezech. 24. 12.

סִיגוּ , סְגוּ Idem, Prov. 12. 3. & 15. 23.

סַגְיָא Sepes, ſepimentum, maceria. Numer. 22. 24. *in Targum Hieroſolymitano*.

סַגְיָתָא Idem. Eſth. 3. 3. *in Targum ſecundo*.

סגד Incurvare ſe, procumbere, incurvando adorare, invocare. Geneſ. 24. 48. Pſal. 96. 9.

סְגִידוּת Adoratio. בֵּית סְגִידוּ domus adorationis, *ſc.* Templum. Geneſ. 11. 4. *in Targum Hieroſolymitano*.

סְגוּדָא & סְגִידָא , סִגְדָא Idem. Levit. 26. 1.

סגל סְגוֹל , סְגוֹלָא Botrus. Numer. 13. 24. *Plur.* סְגוֹלִין , סְגוֹלַיָּא botri. Geneſ. 40. 10. *in Targum Hieroſolymitano*.

סְגוּלָא Peculium. Deuter. 26. 17. *Item* סְגוּלָה Proprium, *unum ex quinque Prædicabilibus Logicis. Sic* שֵׁם סְגוּלָה Nomen proprium, *uni competens peculiariter, & ſemper, veluti* צְחוֹק סְגוּלָה לְאָדָם Riſus eſt proprium hominis.

סִיגְלִין , סִיגְלֵי Mandragoræ. *Aliis* violæ; *aliis* lilia. Numer. 21. 13.

סְגַלְגַּל Rotundum, orbiculare : orbis, circulus. Cant. 7. 2. 1. Reg. 7. 23. *Plur.* סְגַלְגְּלִין 1. Reg. 6. 34. *& fœm.* סְגַלְגְּלָן rotunda: orbes. Ezech. 1. 7.

סגן Antiſtes, anteſignanus, primarius, præfectus, præpoſitus : vicarius. Numer. 19. 13. *in Jonathane. Plur.* סְגָנִין , סְגָנַיָּא antiſtites. *Græce* סְגָן *dicitur* τοποτηρητὴς locum tenens, ſuffraganeus. *Hebraice legitur tantummodo in numero plurali* סְגָנִים. *Hinc*

Digitized by Google

Hinc nonnulli in numero ſingulari dicunt סְגַן; *Rabbini vero uſurpant* סְגָן, *generatimque vertitur per* Præfectum, Antiſtitem. *Hinc in Targum exponitur* Jerem. 51. 23. *per* טוּרְנִים Reges, Principes. Iſa. 41. 25. *per* שִׁלְטוֹנַי Dominatores. Iſa. 41. 25. *Vox autem* סְגַן Sagan, *a Chaldeis, & Babyloniis, quorum propria erat, ad Hebræos tranſiit. Hinc Beroſus, qui Chaldaicam Hiſtoriam ſcripſit, lib. 2. ait. Primum itaque dixerunt Ogygiſan* Sagan, *h. e.* illuſtrem ſacrorum Pontificem, Noam. סְגַן Sagan Jeremiæ 20. 1. *reſpondet Hebræo* נָגִיד, *ut* סְגַן כַּהֲנַיָּא Antiſtes Sacerdotum, *nimirum primarius Sacerdotum poſt Summum. Sic* Eſth. 1. 2. *in Targum ſecundo* תַּרְתֵּין מוֹתְבָנִין דְּדַהֲבָא חַד לְכַהֲנָא וְחַד לִסְגַן כַּהֲנַיָּא Duæ ſellæ aureæ, quarum una fuit pro Sacerdote Summo, altera pro Antiſtite Sacerdotum reliquorum. *In Tractatu* יוֹמָא Jomà *cap. 3. fol. 41. Talmudis Hieroſolymitani traditur, quibus in rebus* סְגַן Sagan לַכֹּהֵן הַגָּדוֹל Sacerdoti Summo *inſerviret.* חמשה דברים היה הסגן משמש · א׳ הסגן אומר לו אישי כהן גדול הגבה ימינך · ב׳ סגן מימינו וראש בית אב משמאלו · ג׳ הניף הסגן בסודרים · ד׳ אחז הסגן בימינו והעלהו · ה׳ לא היה כהן גדול מתמנא להיות כהן גדול עד שהוא נעשה סגן *h. e.* In quinque rebus inſerviebat Sagan Sacerdoti Summo. Primo, Sagan dicebat (*Sacerdoti Summo*) Domine mi, Sacerdos magne attolle dexteram tuam. Secundo, ſtabat ad ejus dexteram, & Princeps domus Patrum a ſiniſtra ejus. Tertio, ventilabat, agitabat cum ſudariis. Quarto, tenebat manum dexteram ejus, & aſcendere faciebat eum (*videlicet adjuvabat eum, ut aſcenderet per gradus.*) Quinto, non poterat Sacerdos Magnus præfici, ut eſſet Sacerdos Magnus, niſi prius fuiſſet Sagan. *Elias in Tisbì ſcribit, ſecundum a Sacerdote Magno appellari* סְגָן, *vel* סְגַן; *cum quo convenit Targum* Jerem. 52. 24. וְיַת צְפַנְיָה סְגַן כַּהֲנַיָּא Et Sophoniam præfectum Sacerdotum ſecundarium.

סוֹגְנָא Multitudo, copia. *Hinc Plur.* סוֹגְנוֹי copiæ ejus. Geneſ. 27. 28. *in Jonathane.*

סְגַע Augeri, multiplicari, abundare, creſcere. Prov. 22. 2. *Aphel* אַסְגַע augere, adaugere, multiplicare. Prov. 28. 8. Pſal. 18. 36.

סַגִּיא, סַגִּי Multus, copioſus, plurimus. *Plur.* סַגִּיאִין multi. Pſal. 129. 1. *Fœm.* סַגִּיאָתָא multa. *Plur.* סַגִּיאָן multæ. Prov. 19. 21.

סוֹגְעָא, סְגִיעָא Multitudo, copia. Prov. 19. 21. Pſal. 5. 11. Prov. 29. 2. multum, plurimum. *Conſtr.* סוֹגְעַת multum, plurimum. Pſal. 123. 4. *Plur. conſtr.* סוֹגְעֵי copiæ, multitudines. Job 37. 23.

סְגִיעוּת Idem. Pſal. 37. 11. Pſal. 114. 75.

סַגֵּף Affligere. Geneſ. 16. 6. comprimere, ſubigere ad violandam pudicitiam. *Ithpahel* אִסְתַּגַּף, *vel Ithpehal* אִסְתְּגֵף affligi. Eccleſ. 5. 19. Pſal. 102. 24.

סְגוּף Afflictio. 1. Sam. 1. 11. *Plur.* סְגוּפֵי, סְגוּפִין, afflictiones.

סְגַר Claudere, concludere, includere, occludere, ſecludere. Cant. 1. 9. Dan. 6. 22. *Aphel* אַסְגַּר Idem. Levit. 14. 4. *Ithpehal* אִסְתְּגַר claudi, concludi, ſecludi. Numer. 12. 15. *Ithpahel* אִסְתַּגַּר idem.

סְגִירָא, סְגִיר Leproſus. Levit. 13. 44. & 14. 3. *Plur.* סְגִירִין leproſi. *Fœm.* סְגִירָא, סְגִירְתָּא leproſa. Numer. 12. 10.

סְגִירוּ, סְגִירוּת, סְגִירוּתָא Lepra, *ita dicta, quia illa infecti a cæteris ſeparantur.* Levit. 13. 9. 2. Reg. 5. 1.

מַסְגִּירָא Clauſura, cuſtodia, carcer. Pſal. 142. 8.

סַגְרִירָא Imber, pluvia vehemens, *quæ homines domi quodammodo concludit.* Prov. 27. 15.

סרן סַרְנָא Sella; rota figuli. Jerem. 18. 3.

סְרְנָיָא, סְרְנִין Currus, plauſtra. Geneſ. 45. 19. & 46. 5.

סְדִינָא, סְדִין Sindon, linteum tenuiſſimum. Pſal. 104. 2. *Plur.* סְדִינֵי, סְדִינִין ſindones. Thren. 2. 20. *Apud Talmudicos* סדינא לקיטא וסרבלא לסתוא Sindon convenit æſtati, ſarabullum hyemi.

סְדַק Scindere, diſcindere, findere, lacerare, diſrumpere. 2. Reg. 2. 12. Pſal. 60. 4. *Pahel* סַדֵּק idem. *Niphal* נִסְדַּק ſcindi, findi.

סְדִיק Sciſſus, fiſſus. Deut. 4. 8. *Plur.* סְדִיקֵי, סְדִיקִין fiſſi. Levit. 11. 4. *Fœmin.* סְדִיקָא fiſſa. Levit. 11. 3.

סִדְקָא, סְדַק, סֶדֶק Sciſſum, rima, fiſſura. *Plur.* סִדְקִין ſciſſuræ.

סַדַר Ordinare, diſponere, dirigere, aptare, ſtruere, inſtruere. Geneſ. 22. 9. Judic. 20. 22. *Ex Pehal Præter.* דִּי סְדַר quam ordinavit. Deuter. 4. 44. *in Jonathane.* *Ithpahel* אִסְתַּדַּר ordinari, diſponi. Job 36. 19. Pſal. 141. 5.

סוּדָרָא, סוּדָר Sudarium, linteum, pannus lineus, velum, velamen. Ruth 3. 15. Exod. 31. 34. *In Tractatu Talmudis* שבת Schabbàt *cap.* 16. *fol.* 120. 1. *habetur:* פריס סודרא על רישיה Expandit linteum ſuper caput ſuum, וסודר שבצוארו, & ſudarium, quod eſt in collo ejus. *Alludunt Rabbini ad munus* סְגָן Saganis, *qui Sacerdoti Summo miniſtrabat. Itaque* Sagan *primus Sacerdotis Summi miniſter, eum ſemper pone ſequens, juxta ipſum Altaris gradus aſcendebat, parviſque linteolis ſublatis, & agitatis ſignum dabat Levitis, ut canerent, inſtrumenta muſica pulſarent, ſacrificanteſque accommodata Sacrificii generi modulatione ſequerentur. Utebantur etiam* סוּדָר Sudario *antiquitus Hebræi in contractibus ineundis. Hinc in Rabbinorum libris paſſim occurrit* קִנְיַן סוּדָר Poſſeſſio ſudarii, *cum nimirum panni, vel lintei contactu rei alicujus poſſeſſio acquirebatur. Hinc Elias in Tisbì ait*, cum aliquid emimus, vel contractum inimus cum aliquo, adhibere ſolemus pannum, quem סוּדָר *Sudàr* vocant. *Id vero hoc modo fiebat. Duo teſtes vocabantur, qui pannum ad id paratum apprehendebant. Tum claris, & diſertis verbis teſtes contractus rationem, & conditionem exponebant, oram pallii ſui uterque expandentes. Qui contractum inibant eamdem oram manu tangebant, eoque contactu profitebantur, ſe omnia rata habituros, quæ in contractu explanata erant. Etiam hodie contractus hic apud nonnullos Judæos in uſu eſt,* vo-

vocaturque קִנְיָן סוּדָר Emptio, acquiſitio, poſſeſſio per סוּדָר Sudàr. *Antiquiſſimis temporibus idem contractus fiebat per* נַעַל *cal*cei *extractionem, & traditionem, ut colligitur ex* Ruth cap. 4. *Ad calcei traditionem videtur alluſiſſe David* Pſal. 107. 10. עַל אֱדוֹם אַשְׁלִיךְ נַעֲלִי Ad Edom projiciam calceum meum, *nimirum ditioni meæ, & juriſdictioni ſubjiciam, quaſi calcei traditione ipſum acquiſiverim. De hoc ritu vide Tractatum* סֻכָּה Succà *fol.* 51.

סִדְרָא, סֵדֶר Ordo, diſpoſitio, acies. Exod. 28. 17. 1. Sam. 4. 12. *Plur.* סִדְרִין ordines. Levit. 24. 6. *Emphat.* סִדְרַיָּא Levit. 24. 7. *Conſtr.* סִדְרֵי ordines. Joel. 2. 5. *Significat etiam* סֵדֶר Scholam, Academiam. *Talmudis quoque ſex partes generales nuncupantur vulgo* שִׁשָּׁה סְדָרִים Sex ordines, diſpoſitiones, partes *Talmudis. Sic* סֵדֶר הַתְּפִלָּה Ordo, *h. e.* formula precationis. רֵישׁ סִדְרָא רַבָּא Gymnaſium magnum. רֵישׁ סִדְרָא Caput ordinis, *nimirum* רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה Caput Academiæ. *Legitur in* יוחסין Juchaſìn *fol.* 120. Ab initio in diebus Raf, qui fuit ultimus Tannæorum, & primus ex Amorræis, nondum fuerat Academia in Babylonia, ſed Principes, qui illic erant, non aliter vocabantur, quam רֵישֵׁי סִדְרָא.

סִדּוּרָא, סִדּוּר Idem. Exod. 39. 37. *Plur.* סִדּוּרַיָּא, סִדּוּרִין ordines. Levit. 24. 6. 7. *in Jonathane.*

סהד Teſtari, teſtificari, conteſtari, obteſtari. Geneſ. 43. 3. *Aphel* הַסְהֵד Idem. *Ex Ithpehal Præter.* אִסְתְּהִיד teſtificatus eſt. Ruth. 1. 21. וְיִתְסְהֵד & teſtimonium datum fuerit. Exod. 21. 29.

סַהֲדָא, סָהֵד, סָהִיד Teſtis. Deut. 31. 21. *Plur.* סַהֲדֵי, סַהֲדִין teſtes. Deut. 17. 6. *Per ſynecdochen* martyres. *Proverbium tritum Rabbinorum* סהדי שקרא אגורייהו זילי Teſtium falſorum merces vilis eſt. *Solent de iis uſurpare, qui munus impoſitum doloſe exequuntur.*

מְסַהֵד, מַסְהִיד Idem. Job 16. 19.

סַהֲדָא Teſtimonium. Geneſ. 31. 52.

סַהֲדוּתָא, סַהֲדוּת, סְהִדוּ Teſtimonium, teſtificatio, obteſtatio. Geneſ. 31. 47. Exod. 20. 6. *Plur.* סַהֲדְוָתָא, סַהֲדְוָן teſtimonia. Deuter. 6. 20.

סהר סִיהֲרָא Luna. Geneſ. 37. 9. Cant. 7. 3. Amos 8. 9. *In Bibliis Venetis ſecundæ editionis legitur* בְּסִיהֲרָא *pro* בְּטִיהֲרָא in meridie; *qui error in prima editione non reperitur. Errorem autem in ſecundam editionem irrepſiſſe colligitur ex Textu Hebræo, qui habet* בַּצָּהֳרַיִם in meridie.

סַהֲרוֹנַיָּא, סַהֲרוֹנִין Lunulæ, *ornamenta pretioſa, ſic dicta a forma Lunari.* Judic. 8. 26.

אִסְתְּהַר *Vide in* אסת.

סוב, סִיב Seneſcere, conſeneſcere. Geneſ. 27. 1. Joſ. 13. 1. Ruth 1. 12. *Semel reperitur cum* א *in medio tamquam a* סאב. *Ithpehal* אִתְסִיב idem. Job 14. 8. *Promiſcue tum ipſa radix, tum derivata ſcribuntur cum* שׂ *&* ס.

סָבָא, סָב Senex, ſenior. Geneſ. 24. 2. Iſa.

Iſa. 3. 2. *Plur.* סָבַיָא, סָבִין ſenes. Zach. 8. 4. Ruth 4. 9. *Fœm.* סָבְתָא, סָבָא matrona ſenex, vetula, anicula. *Plur.* סָבָן, סָבָתָא vetulæ, aniculæ. Zach. 8. 4. *Multa ad laudem ſenum in Talmude, cæteriſque Rabbinorum libris leguntur. In Erachin cap.* 3. סבא בביתא פאחא בביתא סבתא בביתא סימא בביתא *h. e.* Senex in domo, teſta fracta in domo, vetula in domo, theſaurus in domo. *In Ben Syræ ſententiis* סבא בביתא סימנא טבא בביתא Senex in domo, ſignum bonum in domo, *cum ſenum prudentia, conſiliis, rerumque uſu res domeſticæ recte adminiſtrentur.*

סִיב Idem. Geneſ. 25. 8.

סֵיב, סֵיבָא, סֵיבְתָא. Senectus, ſenium, canities. *Cum aff.* מִסֵּיבֵיהּ præ ſenectute ejus. 1. Reg. 14. 4. *Plur.* סִיבְתִּין ſenectutes. Geneſ. 44. 20.

סֵיבוּ, סֵיבוּת, סֵיבוּתָא Idem. *Plur. cum aff.* יוֹמֵי סֵבְוָתִיכִי dies ſenectutis tuæ. Pſal. 103. 5.

סוּג Incedere, recedere, currere. Jerem. 8. 6. *Præterea* סַיַּג ſepire, obſepire, vallare. Hoſ. 2. 6. *Metaphorice* ordinare, conſtituere.

סְיָג, סְיָגָא Sepes, ſepimentum, maceria, paries. Mich. 7. 4. Numer. 22. 25. *in Jonathane. In* פִּרְקֵי אָבוֹת PirKè Avòt, *h. e.* Capitulis Patrum *habetur.* מַעַשְׂרוֹת סְיָג לָעוֹשֶׁר Decimæ ſunt ſepes divitiarum, *ſi nimirum accurate, & juſte ſolvantur.* סְיָג לְחָכְמָה שְׁתִיקָה Sepes ſapientiæ eſt ſilentium, *videlicet tempeſtivuum importunæ garrulitati oppoſitum:* מַסּוֹרֶת סְיָג לַתּוֹרָה Maſora eſt ſepes Legis.

סַיָּגָא Idem. Prov. 34. 21.

סִיג Scoria, purgamentum, reſectamentum. *Plur.* סִיגִין ſcoriæ.

סוּד Linere, oblinere, incruſtare. Deuter. 27. 4. Amos 2. 1.

סִיד, סִידָא Calx. Deuter. 27. 4.

סַיָּד Cæmentarius.

סוּט Ferre, afferre, portare. *Aliis* extendere. Thren. 2. 8. *Aphel* אוֹסִיט Idem. Levit. 11. 25. 28. 40. *in Jonathane.*

סוּךְ Ungere, inungere: inungi. Deut. 24. 40. Ruth 3. 3. *Ithpehal* אִתְּסַךְ idem. Exod. 30. 52.

סוּל *Genus ſpinæ. Aliis* lignum aculeatum inſtar ſpinæ; *aliis* obelus; *R. Salomoni* feſtuca. Num. 19. 2. *in Jonathane.*

סוּם, סִים Ponere, apponere, diſponere, imponere, interponere, reponere, componere. Prov. 6. 27. & 26. 24.

סִימָא, סִימְתָא Theſaurus, argentum, pecunia. Pſal. 12. 7.

סִימָן, סִימָתָא *Vide in* סמן.

סוּמָא Tumor. Levit. 13. 2. *Hebraice* שְׂאֵת.

מְסָמְתָא, מְסָמָא Stratum, ſolum, pavimentum. Ezech. 43. 14.

סוּן סִיוָן Sivan, *nomen menſis* Maji. Eſth. 3. *in Targum ſecundo.*

סוּס, סוּסְיָא, סוּסָא Equus. 2. Reg.

9. 18. Pſal. 33. 17. *Plur.* סוּסִין equi. Gen. 49. 17. *Emphat.* סוּסְוָתָא equi. 1. Reg. 20. 21. *Fæm.* סוּסְיָות equæ. *Abèn Eſrà* Eſth. 8. 10. *In Tractatu* פסחים Peſachìm *fol.* 113. ששה דברים נאמרים בסוס Sex res dicuntur de equo, *ſc. amare bellum, amare ſcortationem, ſpiritu elato, & ſuperbo eſſe, ſomnum negligere, multum comedere, & parum egerere.*

סוּסְיָא Hirundo: grus. Iſa. 38. 14.

סוע סֵיעַ *Vide infra.*

סוף Deficere, deſinere, ceſſare. Iſa. 14. 4. conſumi, compleri, finiri. Deut. 2. 14. Num. 32. 13. finire, conſumere, conſummare. Thren. 4. 11. *Aphel* אֲסִיף, conſumere, deficere facere. Soph. 1. 3. Iſa. 10. 8.

סוֹפָא, סוֹף Finis, extremitas, terminus. Dan. 4. 8. Eccleſ. 3. 12. *Plur.* סוֹפִין, סוֹפֵי Fines: termini. סוֹף הַדָּבָר Summa rei. לְסוֹף, *vel* סוֹף סוֹף tandem. סוֹף הָעִנְיָן מוֹכִיחַ עַל תְּחִלָּתוֹ Finis rei arguit de ejus principio, *juxta illud*: Exitus acta probat.

סְיָפָא, סַיְפָא Idem. Geneſ. 19. 4. *in Jonathane. Plur.* סְיָפֵי, סְיָפִין fines. *Sæpe in Targum Jonathanis, & reliquis Paraphraſtis.*

סַיְפָא *Vide in* סִיף.

סוֹפָא, סוּף Alga. *Uſurpatur tantummodo cum nomine* יַמָּא *maris, ut* יַמָּא דְסוּף Mare Suph, *ſive* algoſum. Pſal. 19. 5.

סְוֹפִין Extrema, fructus extremi. *Conſtr.* סוֹפֵי Amos 8. 2.

סוּר *Hebraice.* Avertere ſe, recedere, retrocedere: abire.

מַסְרְתָא, מַסְרָא Receſſus, ſemita, diverticulum. Iſa. 30. 11.

סוּרְיָא, סוֹרָא, סוּרָה Sora. *Urbis inſignis in Babylonia nomen. Hæc eadem urbs vocatur etiam* מתא מחסיא Urbs Mechaſia, *ſicuti legitur in Kabbala Hiſtorica R. Abraham fol.* 29. הלך לסוריא היא מתא מחסיא Et profectus eſt *Soram*, quæ etiam appellatur *urbs Mechaſia. Circiter annum Chriſti ducenteſimum celebris Academia in urbe Sora fuit inſtituta, cujus primus omnium Rector fuit Raf Hone, vivente adhuc Rabbi* יְהוּדָה Jehudà, *a Sanctitate morum dicto vulgo* הַקָּדוֹשׁ. Sancto. *Hæc Academia Sorana, vel Soriana fuit nuncupata. In ea juxta conſuetudinem Scholaſticorum cœperunt diſputationes inſtituere de* מִשְׁנָיוֹת Miſnajòt, *ſive Traditionibus in compendium a R. Jehudà redactis. Alias duas Academias Hebræi inſignes habuerunt, alteram Pombeditanam ab urbe* פּוּמְבְּדִיתָא Pombedita *inter Euphratem, & Tigrim ſita ita dictam, alteram vero in Nehardea collocatam. Pombeditana poſt Soranam quinquaginta circiter annis florere cœpit, eaque multo inferior dignitate extitit. Ubi Rectores utriuſque Academiæ in locum aliquem conveniebant, in ſubſelliis occupandis Sorenſis Rector cum collegis dexteram occupabat, Pombeditanis cum Rectore ſuo ſiniſtram tenentibus; quod in conviviis quoque obſervabatur. Soranus Rector primus cum aſſeclis ſuis incedebat, primus in conventus, & cœtus ingrediebatur, primuſque pariter exibat. Alia multa de eo animadverſione digna occurrunt, Soranum Rectorem nimirum, Capite captivitatis, Æcmalotarcha dicto, in* חומש *Hebraice legente,* בִּלְשׁוֹן כַּשְׂדִּים Chaldaice, *ſive Babylonice lectionem explicaſſe, Pombeditanum autem ſedentem interpretationem audiſſe, eumdemque Pombeditanum, ubi Epiſtolas ad Soranum mitteret, eum titulo* גָּאוֹן Excellentis, Illuſtris *ſemper*

ſe

coboneſtaſſe. Qui plura cupis, adeat שַׁלְשֶׁלֶת.

סוּר *Nomen portæ Orientalis Templi Hieroſolymitani, ad quam per quindecim gradus aſcendebant.* 2. Reg. 11. 6. *Hanc portam Rabbini volunt ſeptem nominibus fuiſſe appellatam, videlicet* סוּר, *quia immundorum ſeparatio ibi fiebat juxta illud Threnorum* 4. 15. סוּרוּ טָמֵא קָרְאוּ לָמוֹ סוּרוּ סוּרוּ אַל־תִּגָּעוּ *h. e.* Recedite polluti, clamaverunt eis; recedite, abite, nolite tangere; אִיתוֹן *ab* אָתָה venit, *quia per illam frequentes in Atrium oratum conveniebant;* תָּוֶךְ, *quia erat inter duas portas;* חַרְסִית, *quia ſita erat ad ortum Solis;* חָדָשׁ, *quia juxta illam a Scribis lectio, & doctrina innovabatur, præſcripta, ac δευτερώσεις inſtituebantur;* יְסוֹד, *quia illic doctrinæ fundamenta quodammodo jaciebantur, ritusque, & cæremoniæ docebantur; tandem* עֶלְיוֹן, *quia erat ſupra Atrium, ſeu Oratorium Iſraelis.*

סְחָא Lavare, abluere, abluere ſe, ablui. Levit. 14. 8. & 15. 18. *Item* natare. Geneſ. 7. 18. *in Jonathane. Aphel* אַסְחֵי lavare, abluere. Geneſ. 43. 31. Judic. 19. 20.

שַׁחְוָא Natatio, natatus. מֵי שַׁחְוָא Aquæ natationis, *quæ non pedibus, ſed natando trajiciebantur.* Ezech. 47. 5.

סְחִיתָא, כְּחִיתָא, כְּחִית Stercus, lutum. Iſa. 5. 25. *in Regiis* כִּיחִיתָא; *in Venetis autem male* כִּיחְתָא.

שְׁחַף Depellere, expellere, impellere, propellere. Prov. 10. 3. *Part. Plur.* סְחִיפִין impulſi, *ſc.* feſtinantes. Eſth. 8. 14. *Ithpehal* אִסְתְּחִף impelli. Prov. 14. 32.

מִסְחֲפָא Haſta, lancea: clypeus *aliis*, *Hebraice* כִּידוֹן. 1. Sam. 17. 6.

סְחַר Circuire, circumdare. Cant. 3. 2. *Pahel* סַחַר idem. Thren. 4. 6. *Ithpehal* אִסְתְּחַר circumire. Pſal. 141. 10. vertere, avertere, convertere ſe, redire, reverti. Iſa. 1. 4. 2. Sam. 14. 24. verſari, converſari. Pſal. 26. 5. ſedere, aſſidere, accumbere. Geneſ. 27. 19. Pſal. 1. 1. Thren. 1. 6. *Aphel* אַסְחַר circuire, circumdare, circumducere. Ezech. 47. 2. avertere. 2. Reg. 16. 18. aſſidere, accumbere, diſcumbere. 1. Sam. 20. 24. Jerem. 16. 8. decumbere facere. Canr. 6. 4.

סְחוֹר Circuitus, in circuitu, undique, circumquaque, undequaque. *Solet geminari* סְחוֹר סְחוֹר circumcirca. Num. 1. 50. & 16. 24.

סְחָרָנִין Circuitus, circum, circa. *Reſpondet Hebræo* סְבִיבִין, & סְבִיבוֹת. Deut. 17. 14. Jerem. 32. 44.

סְחָרָנוּת, סַחֲרָנוּת Circuitus, locus circumjacens; circum, circa. Exod. 7. 24. 2. Reg. 7. 17.

אַסְחָרוּתָא Conſeſſus, accubitus in circuitum, diſcubitus. 1. Reg. 10. 5. בֵּית אַסְחָרוּתָא domus accubitus, triclinium, cœnaculum. 1. Sam. 10. 13.

סְחוֹרְתָא, סְחוֹרָא Negotiatio, mercatura, mercatus, merx. Geneſ. 23. 16. Iſa. 23. 3.

Ne-

Digitized by Google

סַחְרָן Negotiator, mercator, *qui negotiationis cauſa ultro citroque circuit. Id tritum in ſententiis Ben Syræ*, לא תמצא תורה לא בסחרנים ולא בתרים *h. e.* Non invenies Legem neque apud negotiatores, neque apud mercatores. *Nimirum ægre, ac difficulter Legis, Verbique Divini cognitio, pietatiſque ſtudium apud hujuſmodi homines reperitur, cum quæſtus, lucri, & diviſiarum cupiditate abrepti in hujus vitæ commodis acquirendis toti omnino ſint occupati. Hinc Syracides Græcus appoſite admodum ſcriptum reliquit*, μόλις ἐξελεῖται ἔμπορος ἀπὸ πλημμελίας. Vix eximitur negotiator a delicto.

סְטָא, סְטִי Inclinare, declinare, deflectere, divertere, recedere, ſecedere. Geneſ. 38. 1. Numer. 5. 19. *Aphel* אַסְטֵי inclinare, declinare facere, avertere, evertere, pervertere. Amos 2. 7. Iſa. 10. 2.

סַטְיָא Receſſio, averſio, perverſitas: inſania, fatuitas, ſtultitia. Deuter. 19. 16. Cant. 7. 1.

סְטוּתָא, סְטוּת Idem. Eccleſ. 2. 16. *in Bibliis Venetis*.

אַסְטְיוּתָא, אַסְטְיוּת Idem. Iſa. 58. 9. Ezech. 9. 9.

סְטָיו Pavimentum, ſolum. Eſth. 1. 6. *Talmudiſtis* Stoa, Porticus, Atrium, *locus palatiorum principum, & magnatum, ubi ſolent advenientes ſedere, donec ad eoſdem admittantur*.

סְטַם Claudere, occludere, obſignare ſigillo. Eſth. 8. 8. 10. *Idem ac* סְתַם.

סְטוּמְתָא, סְטוּמָא Obſignatio, ſigillum. עִזְקַת סְטוּמְתָא annulus obſignatorius, ſigillum. Geneſ. 38. 25.

סְטַן Adverſari, odio habere, odiſſe. Num. 22. 32. Pſal. 71. 3. *Aphel* אַסְטִין Idem. Pſal. 38. 21.

סַטָנָא, סִטְנָא, סָטָן Adverſarius, hoſtis, Satan, Satanas, Diabolus. 1. Reg. 5. 4. *Interdum ſcribitur etiam cum* ש. Job 1. 6. 1. Reg. 11. 23.

שִׂטְנָה, סִטְנָה Sitna. *Nomen proprium fontis, ſic appellati a litibus, & controverſiis paſtorum*. Geneſ. 26. 21.

סִיטוֹן Lorica. *Plur. cum aff.* בְּסִיטוֹנֵיהוֹן cum loricis ſuis. Iſa. 21. 8.

סְטַר, סִטְרָא Latus, ora, extremitas. Exod. 26. 26. בִּסְטַר apud, juxta, penes. 2. Sam. 2. 16. *Plur.* סִטְרֵי, סִטְרִין latera, oræ, extremitates. Geneſ. 3. 24. Job 38. 13.

סוּטְרָא, סוּטַר Merces, ſtipendium. Levit. 19. 13. *in Jonathane*.

מַסְטְרָנֵי, מַסְטְרָנִין Magiſtri, dominatores, præfecti. Eſth. 9. 3. *in Targum ſecundo*.

סִיב, סִיד, סִיג, סַיֵּב *Vide in* סוּם, *& reliquis*.

סַיֵּם Excæcare. Cant. 5. 7. *Talmudiſtis, & Rabbinis* abſolvere, finire, terminare. *Item* induere.

סִימָא, סִים. *Vide in* סוּם.

סִין סָאן, סָן Lutum, cœnum. Iſa. 57. 20. Job 41. 21.

Digitized by Google

סָאִין Idem. Job 41. 21.

סִין, סִינָא, מְסָנָא *Vide in* סאן.

סִים, סִיסָא Glomus. *Plur. emphat.* סִיסַיָּא glomi. Num. 35. 18. *in Jonathane*.

סִיַּע Juvare, adjuvare, opitulari, auxiliari, auxilium, opem ferre. Zach. 1. 15. Pſal. 119. 175. *Ithpahel* אִסְתַּיַּע juvari, adjuvari. Eccleſ. 3. 9. adjuvare. *Item* congregari, convenire. Jerem. 5. 7. Iſa. 1. 29.

סִיעֲתָא, סִיעָא Congregatio, cœtus, turma, turba, ſocietas, conſenſus. Joſ. 9. 2. 2. Sam. 2. 25. *Plur.* סִיעָן, סִיעָתָא congregationes, turmæ. Num. 33. 35. Prov. 27. 22. Num. 24. 24. *in Bibliis Venetis, ubi Regia habent* צִיעָן naves.

סִיּוּעַ Auxilium. Pſal. 46. 2.

סִיַּעְתָּא, סִיעוּת, סִיעוּת, סִיַּעְתָּא Idem.

סִיף, סַיְפָא Enſis, gladius. Exod. 5. 21. *Plur.* סַיְפִין, סַיְפַיָּא, סַיְפֵי enſes. Joel. 3. 10.

סִיק סִיקָא Lignum: arbor: vas ligneum. *Plur. emphat.* סִיקַיָּא ligna, vaſa lignea. Exod. 7. 19. *in Targum Hierosolymitano*.

סִיר, סִירָא Spina. *Fœmin.* סִירְתָּא, *pro quo male legitur* סִידְתָּא. *Plur.* סִירִין ſpinæ. Iſa. 34. 13.

סַךְ, סַךְ *Vide* סכך.

סְכָא, סְכָה Spectare, intueri, contemplari, aſpicere, proſpicere, reſpicere, ſpeculari, ſpeculando expectare. Geneſ. 49. 18. ſperare. Prov. 20. 22. *Aphel* אַשְׁכֵּי idem. *Ithpehal* אִסְתְּכֵי idem. Geneſ. 19. 28. *Ex Pahel Partic.* וּמְסַכֵּינָא לְמֶחֱזֵי & expecto ad videndum. Habac. 2. 1.

סַכְוָאָה, סַכְוֵי Spectator, ſpeculator, obſervator, explorator. Iſa. 21. 6. *Plur.* סַכְוָאַיָּא, סַכְוָאִין ſpectatores, exploratores. Iſa. 21. 6. 1. Sam. 14. 16.

סָכוּתָא, סָכוּת Specula, læ: contemplatio. Geneſ. 31. 49.

שִׂכוּיָא, סִכְוַיָּא Spes, expectatio. Prov. 19. 18.

סְכַךְ *Hebraice*. Tegere, obtegere, protegere, operire, obducere. Exod. 33. 22. *Hinc Chaldaice Participium Pahel* דִּמְסַכְּכָא quæ obtegit. *Apud Talmudicos* numerare, ſummam numeri colligere, *In Bavà Batrà* 166.

סִכְּתָא, סִכָּא Clavus, paxillus, ligo. Deut. 23. 14. *Plur. maſc.* סִכִּין clavi. *Emphat.* סִכַּיָּא clavi, ligones. Exod. 38. 20. *Conſtr.* סִכֵּי Exod. 27. 29.

סִכּוּת Tabernaculum, tugurium. Amos 5. 26. *Aliis eſt nomen proprium Idoli ab Aſſyriis culti, & præcipue Babyloniis, de quo mentio* 2. Reg. 17. 30. וְאַנְשֵׁי בָבֶל עָשׂוּ אֶת־סֻכּוֹת בְּנוֹת Et viri Babylonii fecerunt Sochòth benòth. *Rabbì Kimchì, & Jarchì exiſtimant, hujus Idoli imaginem fuiſſe gallinam cum pullis ſuis. Horum opinioni favet LXX. Verſio Græca reddens* סֻכּוֹת בְּנוֹת Σωχῶθ βενῶθ *veluti proprium Numinis vocabulum. Eorum ſententia mihi magis arridet, qui vertunt verba illa* סֻכּוֹת

Ta-

בְּנוֹת Tabernacula filiatum, *cenſentque, iis verbis uon Deum, aut Deam, ſed Fanum aliquod, rituſque in eo ſacros deſignari. Tradunt enim Auctores, Babyloniæ Templum Mylittæ, ſive Veneri Uraniæ dicatum extitiſſe, quo puellæ a matribus deducebantur, ibique ſub Veneris tutela cum maximo pudicitiæ probro relinquebantur. Templi enim Sacerdotes, ubi eas exceperant, cibo, potuque replebant, floribus, & corollis ornabant, jubebantque, ſingulas certis intervallis per funiculos diſtinctis ſeparatas ſedere, hoſpiteſque rei turpis ſatis conſcios expectare, a quibus, prius rite implorata Venere, & pecunia data, ſubducerentur, ut cum iis longe a Fano rem haberent. Hoc ritu earum quælibet ad res Venereas quodammodo initiabatur. Id autem lege patria fœminis omnibus erat commune, ut ſemel in vita ad Fanum deſidentes cum advenis commiſcerentur, cogereuturque biennium, & triennium ibi manere, quæ pulcritudine, & forma a cæteris vincebantur.*

שׂוֹכָא, סוֹכָא, סוֹךְ Ramus, frons, dis. 2. Sam. 18. *9.*

סֻכָּה Tabernaculum, caſula: tugurium, umbraculum. Jon. 4. 6. *Plur.* סֻכּוֹת tabernacula. Levit. 23. 34. *Die decimo quinto menſis* תִּשְׁרִי *h. e.* Septembris, *per ſeptem dies erigunt Judæi* סֻכּוֹת Tabernacula, *quæ habitaverunt in deſerto.* סֻכּוֹת Tabernacula *hæc ex ramis palmarum, ſalicum, olivarum, & myrtorum ſub dio ſine januis constructa ſunt; malis citreis, peponibus, cucurbitis, & aliis id genus ſunt ornata, ſtrata tapetibus, & vaſis argenteis, tabelliſque varios* מִקְרָא Sacræ Scripturæ *textus continentibus diſtincta. In his Tabernaculis epulis, & conviviis vacant, non tamen dormiunt, quemadmodum olim conſueverant. Hujus Feſti celebratione populus commonefit vitæ aſperæ, ac duræ, quam ejus majores quadraginta annorum ſpatio per deſertum errantes degere coacti ſunt, excitaturque ad extollendam ſummam Dei in ſe benignitatem collatione facta vitæ hodiernæ cum antiqua. Ne autem Tabernaculorum extruendorum obliviſcantur, ex parietibus domeſticis ſuſpenſas multi tabellas quaſdam habent Levitici c. 23. v. 42. verba illa complectentes:* בַּסֻּכֹּת תֵּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים כָּל־הָאֶזְרָח בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בַּסֻּכֹּת *h. e.* In Tabernaculis habitabitis ſeptem diebus; quiſquis indigena eſt in Iſraele, in Tabernaculis maneat, *juxta Vulgatam. Olim Judæi Tabernaculorum Feſto thyrſos hederis, & florentibus ſertis obtectos geſtabant gaudio geſtientes, & in memoriam revocantes, ſe in Ægypto captivos fuiſſe; & ab illa ſervitute liberatos. Apud Græcos hoc Feſtum dicitur* Σκηνοπηγία, Scenopegia, *ad quod celebrandum etiam Chriſtum Hieroſolymam ſe contuliſſe in Evangelio legimus. Summo mane hodie Judæi ſingulis diebus in* בֵּית הַכְּנֶסֶת Synagogam *conveniunt* לוּלָב Faſciculum, *ex palmæ, oleæ, & ſalicis ramis conſtantem dextera,* אֶתְרוֹג malum citreum *ſiniſtra geſtantes, cumque* חַזָּן Præcentor *ad verba Levitici c. 23. Tabernaculorum conſtructionem in memoriam revocantia pervenit, unuſquiſque ad edendum ſtrepitum* לוּלָב Faſciculum *ter manu concutit, eumque ter Orientem, Meridiem, Occaſum, & Septentrionem verſus ductum ſemel ſurſum, ac deorſum agitat. Interea ſinguli hæc verba recitant in Latinum a nobis Lectorum omnium gratia converſa.* Benedictus eſto tu Domine Deus noſter, qui nos præceptis tuis ſanctificaſti, &, ut faſciculum palmæ geſtaremus, imperaſti. *Mox extractum ex arca librum, & in ſuggeſtu collocatum* לוּלָבִים, Faſciculis & אֶתְרוֹגִים Malis citreis *ſublatis omnes circumeunt ſperantes fore, ut quod olim Iſraelitis in cives urbis* יְרִיחוֹ Jericho *accidit, id ſibi aliquando in Chriſti fideles ſuccedat. Ex ſeptem diebus, quibus hæc agunt, duo priores integri ſolemnes ſunt, quatuor intermedii partim feſti, partim profeſti, ſeptimus tandem admodum ſanctus. Noctem diei ſepsimi* סֻכּוֹת Tabernaculorum *nonnulli inſomnem ducunt, ſub dio cum* לוּלָבִים Faſciculis *Lunæ radiis expoſiti, totius anni eventa per Lunæ radios*

ſe expiſcaturos facile exiſtimantes. Religioſiores inter Judæos totis ſeptem diebus præterea alia quædam pietatis ergo exercent; ſe abluunt ante Solis ortum, in בֵּית הַכְּנֶסֶת Synagoga *diu immorantes Dei auxilium implorant, ipſique ſeptem ex arca libros deſumentes, & in ſuggeſtu poſitos* לוּלָבִים Faſciculis *inſtructi ſepties quotidie obambulant, eoſque ſingillatim referentes in arcam iterum abdunt, & egenis ſtipem pro viribus liberaliſſime largiuntur. Alii autem volunt, Judæos tali ritu ſuggeſtum circumire in memoriam Templi Hieroſolymitani, quo ſtante idem ritus obtinebat; alii ob ſeptem ſphæras Cœlorum; alii in memoriam urbis Jericho, quæ ſeptem vicibus a populo Iſraelitico Dei juſſu circumdata nullis machinis concuſſa, nullo tormentorum, vel arietum ictu labefactata ad buccinarum, tubarumque clangorem a fundamentis ſponte evulſa, exciſa, atque deleta eſt. Antiquitus die ſeptimo* סֻכּוֹת Tabernaculorum *fiebat* נִסּוּךְ הַמַּיִם Niſsùch Hammàim, *h. e.* libatio, *ſeu* effuſio aquarum, *cujus effuſionis ritus erat hujuſmodi. Amphoram aquæ e fonte Siloe ab Iſaia ob lenitatem celebrato populus univerſus ſimul collectus hauſtum ibat, maximaque religione, ac reverentia poſt eum, qui amphoram portabat, Preces, & Pſalmos ſummiſſa voce recitans procedebat. Ubi ad portam Templi* מַיִם aquarum *appellatam is acceſſerat, qui amphoram geſtabat, tubas, & buccinas lætitia exultantes inflabant, Templique atrium ingreſſi taciti opperiebantur, donec ille eas ſuper* מִזְבֵּחַ Altare *effunderet, ne ſtrepitu, & vociferatione turbatus extra Altare projiceret; quod ſi contingeret, piaculum maximum cenſebatur, ſolemnique expiatione dignum.*

מָסָךְ Aulæum, cortina. Exod. 26. 36. *Conſtr.* מָסַךְ Exod. 35. 17. *vulgo* panno daraſſo. *In* הֵיכָל Templo *triplex fuit* מָסָךְ velum. *Primum intimum* פָּרֹכֶת *appellatum, quod inſerviebat ſeparando* מִקְדָּשׁ Sancto *a* קֹדֶשׁ־קָדָשִׁים Sancto ſanctorum, *ſive* Adyto. *Ex quatuor columnis pendebat, quarum baſes argenteæ, capitella aurea. Alterum medium claudens Sanctum, januæque vicem gerens, pendens ex quinque columnis baſes æreas habentibus, capitella autem aurea. Tertium velum erat portæ atrii, tertiæ partis Tabernaculi, quod januæ vicem gerebat, pendebatque e quatuor columnis cum baſibus æneis, & capitellis argenteis. Primum geſtabatur a Cahathitis cum* אָרוֹן Arca, *& aliis; duo poſteriora a Gerſonitis. Cæterum generatim dictio hæc* מָסָךְ *de aliis tegminibus adhibetur, ut de tegumento nubis. Pſal.* 105. *de operculo putei.* 2. *Sam.* 17.

מוּסָךְ Tegmen; tentorium, *locus tectus, in quo cuſtodes manebant. Conſtr.* מוּסַךְ 2. Reg. 16. v. 18. *Quidam contendunt tabulatum fuiſſe ad ſuggeſti ſimilitudinem, unde Conciones haberentur, ad cujus imitationem etiam hodie in Judæorum Synagogis tabulata conſpiciuntur, ex quibus* תּוֹרָה Lex, *&* נְבִיאִים Prophetæ בִּלְשׁוֹן כַּשְׂדִּים Lingua Chaldaica *præleguntur.*

סְכַל,

שְׂכַל Intelligere. Pſal. 36. 4. *Ithpahel* אִסְתַּכַּל, אִשְׁתַּכַּל Intelligere, conſiderare, animadvertere, attendere. Pſal. 33. 14. *Item* intueri, aſpicere, reſpicere. Geneſ. 19. 26. *Item* ſtultum eſſe; ſtulte, inſipienter agere. *Aphel* אַסְכֵּל, אַסְכִּיל Intelligere: intelligentem reddere: ſtultum eſſe; ſtulte agere. Job 6. 24.

סְכָלָא, סַכְלָא, סָכַל Stultus, inſipiens, fatuus. Prov. 10. 1. & 18. 12. *Plur.* סַכְלִין, סַכְלֵי fatui, ſtulti. Prov. 1. 22. *Fœm.* סַכְלְתָא ſtulta, fatua. Prov. 9. 13. *Plur.* סַכְלָן, סַכְלָתָא ſtultæ, fatuæ. *A Talmudicis appellatur* בּוּכְרָא סַכְלָא primogenitus ſtultus, *qui eſt illegitimus, primuſque a matre in lucem*

Digitized by Google

cem editus eſt, ſed patre incerto natus. Ab Hebræis enim adulterinus cenſetur, ineptuſque ad duas hæreditatis partes capiendas pro jure verorum, germanorumque primogenitorum.

שְׂכָלָא , סָכְלָא Intelligentia, intellectus: carmen erudiens, didaſcalicum.

סוּכְלְתָן & , סַכְלְתָנָא , סָכְלְתָן Intelligens, prudens. Geneſ. 43. 13. *Item* intelligentia, prudentia. Prov. 21. 11. *Plur.* סוּכְלְתָנִין , סָכְלְתָנִין prudentes: intelligentiæ. Deut. 1. 13. *Fœm. ſing.* סוּכְלְתָנִית Prudens fœmina.

סוּכְלְתָנוּת & , סוּכְלְתָנוּתָא , סָכְלְתָנוּתָא , & סוּכְלְתָנוּ Intellectus, intelligentia, prudentia. Exod. 31. 3. Prov. 1. 5. *Scribitur etiam per* ש. *Cum aff.* בְּסָכְלְתָנוּתְהוֹן in prudentia ſua. Ecclеſ. 9. 11.

סְכוּלָא Idem. Prov. 21. 16. & 23. 9.

שׁוּכְלָא Idem. Prov. 1. 3.

סְכַם Numerare, ſupputare. *Ithpehal* אִסְתְּכַם recenſeri. Numer. 16. 29. *in Jonathane*. *Aphel* אַסְכִּים aſſentiri, conſentire. *Particip.* מַסְכִּים conſentiens. Cant. 8. 13.

סְכָמוּת Recenſio.

סְכוּם Numerus, ſumma numerata, *pro Hebræo* מִסְפָּר. Exod. 5. 8. Pſal. 147. 4.

אַסְכָּמוּתָא Conſenſus, convenientia. Gen. 31. 14. *in Jonathane*.

הַסְכָּמָה , אַסְכָּמָה Conſenſus, convenientia, concordia. *Conſtr.* הַסְכָּמַת הַמְפָרְשִׁים Conſenſus Interpretum.

אַסְכֵּימָא *Vide in* אסך.

סְכַן Periclitari, tentare, probare, experiri. Judic. 14. 29. *Ithpahel* אִסְתַּכַּן periclitari, in periculo verſari. Pſal. 18. 5. 119. 109. proficere, utilitatem capere. Job 34. 9. *Aphel* אַסְכֵּן Aſſueſcere: addiſcere. Pſal. 139. 3.

סַכָּנָא Periculum. *Ex Thren.* 5. 9. *citatur ab Elia, ſed hodie in exemplaribus Biblicis non invenies.* סַכִּין בְּיַד שׁוֹטֶה סַכָּנָה Culter in manu ſtulti periculum eſt. *Nimirum vel optima occaſio, & opportunitas periculum, & perniciem ſtultis, & imperitis creare ſolet, cum ea uti neſciant, imprudenteſque res ſalutares in damnum, & exitium ſuum convertant. Hinc Græcum illud,* μὴ παιδὶ τὴν μάχαιραν. Ne puero gladium, *videlicet tradas.*

סַכִּינָא , סַכִּין Gladius, culter. Prov. 23. 2. סַכִּין שֶׁל שְׁחִיטָה Culter mactationis. סַכִּין שֶׁל רַצְעָנִין Culter ſutorum, *ſive* cerdonum.

סְכָן Lutum, cœnum. Pſal. 40. 3. *pro* סָוֶן.

מִסְכֵּנָא , מִסְכֵּן Pauper, egenus, miſer, tenuis, inops. Ecclеſ. 5. 7. Prov. 13. 11. *Plur.* מִסְכְּנַיָּא , מִסְכְּנִין pauperes. Deut. 15. 11. Pſal. 10. 8. *in Bibliis Venetis*. *Conſtr.* מִסְכְּנֵי Job 24. 4. Exod. 23. 11.

מִסְכְּנוּתָא , מִסְכֵּנוּת , מִסְכְּנוּ Paupertas, egeſtas, inopia. Job 5. 11. Prov. 28. 19. *Cum aff.* מִסְכְּנוּתָךְ Prov. 6. 11. *Tritum eſt apud Rabbinos* יאיא מסכנותא ליהודאי כערקתא סומקא דעל לביה דסוסיא חורא *h. e.* Pulcra eſt paupertas Judæis, ſicut lorum

rubrum in pectore equi albi.

סַסְכֵּן Pauperem reddere, ad paupertatem redigere. Iſa. 3. 15. Pſal. 56. 8. *Ithpahel* אִתְמַסְכֵּן pauperem, inopem fieri, inopia affici. Pſal. 142. 7. כל העוסק בבנין מתמסכן Quicumque occupatus eſt in ſtructura ædificiorum, pauper fit, *juxta illud*:

Ædificare domos, & paſcere corpora multa,

Ad paupertatem proximus eſt aditus.

סכר Claudere, concludere, occludere, obſtruere, obturare. Prov. 21. 13. *Aphel Particip.* וּמַסְכִּיר qui obturat. Prov. 28. 9. *Ithpahel Præter.* אִסְתַּכַרוּ clauſi ſunt. Geneſ. 8. 2.

סִכְרָא Clauſura, excipulus, *locus, in quo concluduntur aquæ*. Iſa. 19. 10. *Apud Talmudicos* מְצוּדוֹת הַסְּכָרִים retia excipulorum. *In Tractatu* כלים cap. 23.

סוּכְרָא Repagulum. Prov. 18. 9.

סלה *Aphel* אַסְלֵי Rejicere, reſpuere, reprobare, ſpernere, aſpernari, averſari, abominari. Prov. 5. 12. *in Regiis* אַשְׁלֵי.

מְסַלְיָא Reprobum, reprobatum. Prov. 26. 23.

סַלְאֲנָא, סוּלְאֲנָא Rejectitium, ſcoria. Prov. 25. 4.

סִלְוָא Spina. Job 40. 21. *Plur.* סִלְוִין, סִלְוָתָא ſpinæ. Can. 2. 2. *Conſtr.* סִלְוֵי Job 31. 40.

סְלָיו Coturnix. *Interdum ſcribitur cum* ש. *Plur. maſc.* סְלָוֵי coturnices. Num. 11. 32. *Fœm.* סְלָוָן Num. 21. 7.

סֶלָה Exaltatio, elevatio. *Hæc vox per ſe nihil ſignificat. Invenitur autem in tota* מִקְרָא *tantummodo in Pſalmis, & Cantico Habacuc, & ubi ſita eſt, fiebat elevatio vocis in muſica. Alii eam vertunt in* ſæculum; *alii* ita eſt; ſic eſt rei veritas; amen; profecto. Pſal. 3. v. 3. Habac. 3. v. 3. *D. Hieronymus, Aquila, & quinta Editio explicant* ſemper. *Alii volunt fuiſſe vocem encliticam, paragogicam, & in carminibus cantus modulamini inſervientem. Alii ſignum vocis attollenda, & ſilentii, ut animus excitaretur ad ea perpendenda, quæ canebantur. Septuaginta, Symmachus, & Theodotion exponunt* διάψαλμα, *quaſi mutationem cantilenæ, ſeu rhythmi, quod magis arridet, cum neque in Vulgata, neque in Arabica Verſione hujus vocis expoſitio reperiatur, & ſæpe etiam in Syriaca deſideretur. Non ſine riſu autem excipienda cujuſdam interpretatio, qui nulla ratione innixus* סלה *nomen Dei proprium eſſe contendit. Quid Buxtorphius de hac voce ſenſerit, vide in ejus Lexico Hebraico in dictione* סלה. *Cæterum Hebræis hodie magnus hujus vocis uſus eſt in fine Precum, & ſepulchrorum Epitaphiis.*

סְלַח Condonare, remittere, propitium eſſe. Iſa. 55. 7. *Pahel* סַלַּח idem. Num. 18. 1.

סְלִיחוּת Remiſſio, condonatio. Jerem. 8. 15.

סְלִיחָא, סְלִיחָה, סְלִיחַ Idem. *Plur.* סְלִיחוֹת condonationes. *A Rabbinis appellantur* סליחות preces propitiatoriæ *in librum peculiarem collatæ. Hinc* סֵפֶר סְלִיחוֹת Liber precum propitiatoriarum.

סלל, סַל, סַלָּא, סִלָּא Caniſtrum, ſporta, ſportula, *contexta ex viminibus*. Geneſ. 40. 17. *Plur.* סַלִּין, סַלַּיָא caniſtra. Geneſ. 40. 18. *Emphat.* בְּסַלַּיָא in caniſtris. 2. Reg. 19. 7. תְּלָא סִילְתָּא תְּלָא מְזוֹנֵיהּ Qui ſuſpendit corbem panarium, ſuſpendit alimentum ſuum. *Proverbium*

Digitized by Google

bium hoc Rabbini iis accommodant, qui ad inopiam, & paupertatem redacti micas tantum panis ſuſpendunt, & aſſervant. Ego vero exiſtimaverim, ita potius intelligendum eſſe, eos, qui micas ſuſpendunt, ut a pauperibus abſcondant, facile in paupertatem incidere.

סַלְסִלִּין Quali, corbes vindemiatoriæ. *Hebraice* סַלְסִלּוֹת Jerem. 6. 9.

סלם

סוּלְמָא Scala. Geneſ. 28. 12.

סַלְמַנְדְּרָא Salamandra, *beſtiola, ſive reptile. Ex Ariſtotele in hiſtoria Animalium* lib. 5. *cap.* 19. *habetur de Salamandra;* Nonnulla corpora eſſe animalium, quæ igne non abſumantur, Salamandra claro documento eſt, quæ, ut ajunt, ignem, etiam perambulando eum, extinguit. *Plura de eadem Plinius addit* lib. 10. cap. 67. Salamandra animal lacerti figura, ſtellatum, numquam niſi magnis imbribus proveniens, & ſerenitate deficiens. Huic tantus rigor, ut ignem tactum extinguat, non alio modo, quam glacies. Ejuſdem ſanie, quæ lactea ore vomitur, quacunque parte corporis humani tacta, toti defluunt pili, idque, quod contactum eſt, colorem in vitiliginem mutat. *Gloſſa ad* מַסֶּכֶת חוּלִּין Maſſèchet Cholin *fol.* 127. *ad* Levit. 11. 29. סלמנדרא שרץ הנוצר מן האור מעצי הדס על ידי כשפים והסך מדמו אין האור שולט בו *h. e.* Salamandra eſt reptile, generatum ex igne lignorum myrti: & qui ungit ſe ſanguine ejus, in eum non dominatur ignis. *Alia habes de Salamandra in* חגיגה Chaghigà *fol.* 27. *in* שמות רבא Scemòr Rabbà *ſect.* 15. *in* Medràs Tanchumà *ſect.* וישב *fol.* 16. *& alibi.*

סַלְמַנְטוֹן Salmanton, curculio, *vermis erodens frumentum. Apud Talmudicos in* Levit. 26. v. 10. *ubi legitur:* Et comedetis vetus inveteratum (*frumentum*) & vetus propter novum producetis. ואכלתם Et comedetis מן התבואה ישן בלא סלמנטון מאי בלא סלמנטון רב נחמן אמר בלא רצינתא ורב ששת א בלא שריפא de frumento veteri *abſque Salmanton.* Quid eſt *abſque Salmanton?* Raf Nachman dixit, *abſque verme;* Raf Sceſcet dixit, *abſque uredine, videlicet quod neque a curculione eroſum, aut uredine tactum, vel corruptum eſt. Corrige locum Jonathanis in Paraphraſi loci citati:* וְתֵיכְלוּן עַתִּיקָא דְמִעַתַּק וְלָא חַסַלְמַנְטוֹן Et comedetis vetus inveteratum abſque curculione, *h. e.* בְּלָא סַלְמַנְטוֹן. *Curculio autem eſt quaſi Gurgulio, quia fere totus eſt guttur. Hinc Virgilius in lib.* 1. *Georgic.*

.... populatque ingentem farris acervum
Curculio. *Hinc dicta Plauti Comœdia*
Curculio.

סֶלַע

סִלְעָא Siclus. *Plur.* סִלְעִין, סִלְעֵי ſicli. *De Siclis vide Majemonidem part.* 1. *de Statutis* שקלים. *Siclus moneta antiquis Judæis in uſu duplex erat, Sacer, & Profanus, vel Vulgaris, ſive Civilis. Sacer valebat* עֶשְׂרִים גֵּרָה, *vel Chaldaice* עֶשְׂרִין מָעִין vigiuti obolos, *ſicuti dicitur* Exod. 30. 13. *Siclus vero vulgaris valebat dimidium. Siclus ſacer Hebraice dicitur* שֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ Siclus ſanctitatis, *& Chaldaice* סִלְעָא דְקוּדְשָׁא; *Siclus vero communis appellatur a Rabbinis* שֶׁקֶל שֶׁל חוֹל ſiclus profanus, vulgaris;

pa-

Digitized by Google

pariter שְׁקֶל הַמְּדִינָה Siclus provincialis, שְׁקֶל הַמֶּלֶךְ Siclus Regius, civilis, *vel* politicus. *Plura vide in dictione* שְׁקֶל.

סלעם *Pahel*. Abſorbere, abſumere, conſumere, deglutire, perdere, diſperdere. Job 10. 8. *Ithpahel* אִסְתַּלְעַם abſorberi, conſumi, perdi. Iſa. 25. 7. Pſal. 107. 27.

סַלְעֲמִיתָא, סַלְעֲמוּתָא Perditio, pernicies, exitium. Pſal. 52. 6.

סלף *Hebraice*. Pervertere. *Hinc Chaldaicum Ithpehal* וּפוּמֵיהּ אִסְתַּלִּיף Et os ejus fuit diſtortum. Eſth. 6. 10. *in Targum ſecundo*.

סַלִּיף, סְלִיף Perverſum, perverſus. Prov. 10. 10.

סלק Aſcendere, conſcendere: Geneſ. 19. 28. ceſſare, deſinere, finem habere, finiri. Judic. 3. 19. Amos 6. 10. *Pahel* סַלֵּק aſcendere facere, tollere, auferre, transferre, ſubducere. Geneſ. 49. 9. Deut. 21. 18. *Ithpahel* אִסְתַּלַּק efferri, elevari, aſſumi, tolli, auferri, ſubduci, ſubducere ſe, diſcedere, recedere. Cant. 2. 17. Jerem. 34. 21.

סלת סוֹלֶת, סוּלְתָּא Simila, ſimilago, farina puriſſima. Geneſ. 18. 6. Levit. 2. 5. *Plur.* סֻלְתּוֹת ſimilæ.

סמא Cæcum eſſe, *vel* fieri. *Pahel* סַמֵּי, סַמָּא cæcum facere, excæcare. Exod. 23. 8. *Ithpehal Futur.* עַד לָא יִסְתַּמּוּן antequam cæci fiant. Eccleſ. 12. 2.

סַמְיָא, סַמְיָא, סַמֵּי, סַמֵּי Cæcus. Job 29. 15. *Plur.* סַמְיָן, סַמְיָן cæci. Iſa. 29. 18. & 59. 10.

סַמְיוּתָא Cæcitas. Deut. 28. 28.

סַמָּאֵל Sammael. *Angelus malignus, qui dicitur etiam* מַלְאַךְ מָוֶת Angelus mortis, *de quo vide pag.* 250.

סמב סַמְבַּטְיוֹן, & סַנְבַּטְיוֹן Sabbatjon, fluvius Sabbaticus, *de quo vide Eliam in Thisbi, Fullerum in Miſcellaneis, & infra in dictionibus Rabbinicis.*

סמד סְמִידָא Farina, ſimila. Geneſ. 18. 6. Levit. 1. 1. *Hebraice* קֶמַח.

סְמָדַר Uva prima, *apparens poſt florem, vel in flore latens.* Iſa. 18. 5.

סמך Niti, inniti, incumbere, recumbere: imponere, fulcire: ſuſtentare. Deut. 34. 9. ſuſtentari, confirmari. Pſal. 111. 8. accedere, appropinquare. Ezech. 24. 2. *Ithpehal* אִסְתְּמַךְ niti, inniti, ſuſtentari. Judic. 16. 29. Iſa. 30. 12. ſuſtentare, confirmare ſe: conjungi, conjunctum eſſe.

סְמַךְ, סַמְכָא Suſtentaculum, firmamentum, fulcimentum, baſis, ſtylobates, adminiculum, adjutorium. Geneſ. 2. 18. Exod. 38. 27. 2. Reg. 18. 21. *Plur.* סַמְכִין, סַמְכֵי baſes, adminicula. Exod. 38. 27.

סְמִיכָה *Apud Rabbinos eſt* manuum impoſitio. *Fuit autem* סְמִיכָה manuum impoſitio *olim in uſu, rituſque imponendi manus vel ſuper caput hominis, vel pecudis cum in Veteri, tum in Novo Teſtamento ex Dei inſtitutione, non ex humana voluntate, profectus eſt. Itaque victimæ dominus eam coram Domino conſtitutam ad Occidentem vertebat, & maximo niſu ejus capiti manus imponebat,*

Digitized by Google

bat, peccata ſua interim confitens, vel Deum commendans in Sacrificio ſalutari. Nemo domini vicem gerere poterat; manuſque victimis imponere vetitum erat ſervis, ſurdis, cæcis, ſtultis, ætate minoribus, alienigenis, ac mulieribus.

סְמִכָא Diſcubitus, convivium, epulum. Eſth. 1. 4. *in Targum ſecundo.*

סוּמְכָא Craſſitudo, craſſities. *Cum aff.* סוּמְכֵיהּ craſſitudo ejus. Jerem. 52. 21.

סוּמְכָן , סוּמְכָוָתָא Subſidia, præſidia, auxilia, ſuſtentationes. Jerem. 11. 26. *Item* Æthiopia, Arabia, *ita dicta a ferendis ſubſidiis.* Nah. 3. 9.

סמל סְמָלָא , סְמָאלָא , סְמָאל Siniſtra manus, *vel* pars. 2. Reg. 22. 2.

סַמָּאֵל Sammael, *nomen Angeli maligni, qui apud Jonathanem vocatur* מַלְאַךְ מוֹתָא Angelus mortis. Geneſ. 3. 6. *Vide pag.* 250.

סמם סַמָּא ; סַם Aroma: venenum, toxicum; *in hac ſignificatione conjungitur cum* מוֹתָא, *ut* סַמָּא דְמוֹתָא pulvis lethalis, venenum lethale. Geneſ. 39. 21.

סַמְנִין Aromata odorata. Geneſ. 49. 20. סַמְמָנִין *autem* Indicum, colorem Indicum, minium *nonnulli explicant.*

סַמֵּן Signare, conſignare. *Ithpehal* אִסְתַּמַּן ſignari. Eſth. 5. 1. *in Targum ſecundo.*

סִימָן Signum. Gen. 4. 15. Caput, Sectio. *Plur.* סִימָנַיָּא ſigna. Exod. 21. 7. *in Jonathane.*

סִימָא Idem. Exod. 32. 20. *Plur.* סִימָנִין, סִימָוָתָא ſigna. Jerem. 4. 21. & 6. 1.

סִמְיוֹן Idem. *Plur. conſtr.* סִמְיוֹנֵי ſigna, veſtigia. Job 13. 27.

סוּמָנִין Signa, ſignata, deſignata loca. Iſa. 28. 25.

סמפ סוּמְפַּנְיָה , סוּמְפּוּנְיָה Symphonia. Dan. 3. 15. 5. 10. *ubi legitur* סִיפֹנְיָא, *quod legendum volunt Maſoretha per* סוּמְפֹּנְיָא.

סַמְפּוּרָא Acies, acumen. *Plur.* מִסְפּוּרִין acumina. Iſa. 41. 15.

סַמְפּוּרִינָא Sapphirus: adamas. Exod. 28. 18. *in Targum Hieroſolymitano. Apud Jonathanem* Deut. 4. 13. *legitur* סַסְפִּירִינוֹן.

סמק Rubere, rubeſcere, rubicundum eſſe. *Pahel* סַמֵּק Idem; & rubicundum facere. Geneſ. 49. 11. Thren. 4. 7.

סַמְקָא Ruber, rubicundus, rufus. Levit. 13. 43. *Plur.* סַמְקִין rubri. *Fœm.* סַמְקְתָא rubra. *Plur.* סַמְקָן rubræ. Levit. 14. 37.

סַמּוּק , סִמּוּקָא , סִמּוּק Idem. Geneſ. 25. 25. *Plur.* סִמּוּקִין rubri. Zach. 1. 8.

סוּמָק , סָמָק Idem. *Plur.* סוּמָקִין rubri. 2. Reg. 3. 22. *Fœm.* סוּמִקְתָא rubra. Numer. 19. 2. *Plur.* סוּמָקָן rubræ.

סִמּוּקְרִי , סַמּוּקְרִי Idem. Geneſ. 25. 25.

סַמְקָן *Nomen lapidis pretioſi, ſic dicti a colore ruſo;* ſardius, ſardonyx, ſardonychus. *Aliis* rubinus; *aliis* adamas; *aliis* topazius. Ezech. 28. 13.

סִמּוּקְתָא , סִמּוּקָא Idem. Numer. 2. 3. Exod. 39. 10. *in Jonathane.*

סוּמְקָנוּת Rubedo. Prov. 23. 29.

סמר *Ithpahel* אִסְתַּמַּר Servare, obſer-

ſervare ſe, cuſtodire ſe, cavere ſibi. 2. Reg. 6. 10. Judic. 13. 4.

מַסְמְרָא Clavus. Numer. 25. 3. *in Jonathane. Plur.* מַסְמְרִין. *Emphat.* מַסְמְרַיָּא clavi. Iſa. 41. 7.

סמת סַמְתַּר Unguentum odoriferum. Eſth. 2. 3.

סַמְתוּר Unctio, inunctio boni odoris cauſſa. *Plur.* סַמְתוּרִין, סַמְתוּרֵי unctiones. Eſth. 2. 12.

סַמְתִּירָא Emplaſtrum; medicina. Job 5. 18.

סַמְתֵּר Curare, ſanare, obligare vulnus, *aut* plagam. Job 34. 17.

סְנָא, סְנֵי, שְׂנָא Odiſſe, odio habere, *vel* proſequi. *Promiſcue ſcribitur cum* ס *&* שׂ. Prov. 5. 12. Exod. 18. 21. Pſal. 139. 22. *Rabbinis tritum* כָּל אוּמָּנָא סָנֵי בַּר אוּמָּנוּתֵיהּ Omnis artifex odit ſocium artificii ſui. *Ita Heſiodus:*

> Καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει, καὶ τέκτονι τέκτων,
> Καὶ πτωχὸς πτωχῷ φθονέει, καὶ ἀοιδὸς ἀοιδῷ.
> Et figulus figulo ſuccenſet, & fabro faber,
> Et mendicus mendico invidet, & Poeta Poetæ.

In מגלה Meghillà fol. 35. Tria ſe invicem odio proſequuntur, canes, galli, & Socii, ſive collegæ. *Nonnulli addunt* ſcorta. *In Tractatu vero* פסחים Peſachim *fol.* 113. שלשה הקבה שנאן Tres Deus Optimus Maximus odio proſequitur. *Ii ſunt, qui aliud ore loquuntur, aliud corde ſentiunt: qui teſtimonium pro ſocio ſuo ſciunt, illudque profiteri nolunt: qui proximum ſuum ſoli in ſcortatione deprehendunt, ſolique contra eum teſtantur.*

סָנֵא, סָנֵי Odio habens, oſor, inimicus, hoſtis. *Plur.* סָנְאִין hoſtes, inimici.

סָנֵי Odioſum. *Cum quidam e Gentibus ad Hillelem ſenem veniſſet, petiiſſetque, ut quam pauciſſimis verbis* תּוֹרָה *Legem totam doceret, reſpondit:* דעלך סני לחברך לא תעביד זו היא כל התורה כולה ואידך פירושה היא Quod odioſum eſt tibi proximo tuo ne feceris. Hæc eſt Lex tota; cætera nihil ſunt, niſi ejus explicatio. *Id habetur in* שׁבת fol. 31. *Chriſtus vero ait* Matthæi 7. 12. Πάντα οὖν ὅσα ἂν θέλητε, ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς. οὗτος γάρ ἐστιν ὁ Νόμος, καὶ οἱ Προφῆται. Omnia quæcumque vultis, ut faciant vobis homines, ſic & vos facite illis. Hæc eſt enim Lex, & Prophetæ.

מְסַנֵּא Inimicus. *Plur.* מְסַנְאִין Inimici. Pſal. 44. 8.

סְנוּאֲתָא Exoſa. *Jonathan habet* כְּבִירְתָא. Gen. 21. 31.

סְנֵיתָא Odium. Pſal. 139. 22.

שִׂנְאֲתָא, שִׂנְאָה, סִנְאָה Idem.

סְנָא, סָנָא Idem.

סְנֵיתָא, סְנִיאֲתָא, סְנִיאָה, סַנְיָא Idem. Pſal. 139. 22.

סַנוּתָא Idem. Pſal. 109. 3.

סַנְיָא *Vide in* סנן, *&* סנה.

סנג סַנִיגוֹרָא *Videtur eſſe nomen proprium loci*. Num. 34. 8. *in Jonathane.*

סנד סַנְדְּלָא, סַנְדָּל, סַנְדָל Calceus, calceamentum. Levit. 23. 27.

Plur.

Plur. סַנְדָּלִין calcei. Cant. 7. 1. *&* כַּנְדְּלִין. Iſa. 11. 15.

סַנְדְּלָר Calcearius, ſutor.

סַנְדַּלְכִּין *Nomen gemmæ reſpondens Hebræo* רָאמוֹת, *quod alii* corallia, *alii* ſandaſtros *interpretantur*. Job 28. 18. *In Vulgata exponitur per* ſmaragdos. Eſth. 1. 4. *In Venetis male* סַנְדַּלְבּוֹן.

סַנְדְּרֵי *Vide in* סַנְהֶדְרִין.

סְנֶה, סַנְיָא Rubus. Deut. 33. 16. *Cum protheſi* א, אֶסָּנָא. *Rabbini verbis illis* סניא דאפיק וורדא Rubus producit roſas *ſignificare volunt, aliquando accidere, ut ex improbis, & ſceleſtis boni, probiſque moribus præditi exoriantur.*

סַנְהֶדְרִין Synedrium, conſeſſus Judicum, *aut* Senatus, *vel* Doctorum docentium jura divina, & humana, Judices, Senatores, Seniores. Thren. 5. 14. Ruth 3. 11. *Conſtr.* סַנְהֶדְרֵי. Pſal. 140. 10. *&* ה *eliſo*, סַנְדְּרֵי. Numer. 25. 7. *in Jonathane. Vox* סַנְהֶדְרִין Sanhedrìn *a voce Græca συνέδριον, vel συνεδρία derivatur, ſignificatque* conſeſſum, *videlicet Judicum, quæ per Apocopen eſt* סנהדרי, *& per craſin* סנדרין *littera* ה *abjecta. Græcam eſſe confirmat Elias in Thisbi* סנהדרין לשון יון ממש Sanhedrìn eſt vocabulum plane Græcum. *Conſeſſus hic, ſive Synedrium Dei juſſu inſtitutum fuit, ut colligitur ex* Numer. 11. 16. 17. וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אֶסְפָה־לִּי שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָדַעְתָּ כִּי הֵם זִקְנֵי הָעָם וְשֹׁטְרָיו וְלָקַחְתָּ אֹתָם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וְהִתְיַצְּבוּ שָׁם עִמָּךְ *h. e.* Et dixit Dominus Moyſi: congrega mihi ſeptuaginta Viros ex Senioribus Iſrael, quos tu noſti, quod ſenes ſint, ac magiſtri, & duces eos ad oſtium Tabernaculi fœderis, facieſque ibi ſtare tecum. *Synedrium hoc a Moyſe conſtitutum ad annum quadrageſimum ante Templi ſecundi everſionem duravit, diciturque Herodes anno trigeſimo ſexto Regni ſui ſingulos Sanhedrìn viros, uno excepto, fœde trucidandos mandaſſe. In ipſa captivitate Babylonica* סנהדרין Sanhedrìn *permanſiſſe Targum Cantici Canticorum* cap. 6. v. 1. *plane confirmat* ומרי עלמא קבל צלותהון ברעוא ונתן לבבל לסנהדרין דחכימיא ויהב רוחא לעמיה *h. e.* Dominus Mundi recepit preces ipſorum in gratiam, & permittebat Sanhedrìn in Babylonia manere, & dabat reſpirationem populo ſuo. *In tradenda origine, & etymologia dictionis* סנהדרין Sanhedrìn *Rabbini penitus nugantur. In* לוקטים Collectaneis *Maharil legitur:* סנהדרין *dicuntur, propterea quod* סנאים הדרת פנים בדין odio habent acceptationem vultus, *ſive* perſonarum in judicio. *In* Peſiktà, *Paraſchà* בהעלותך *dicitur:* סנהדרין *vocatur quaſi* סן *&* הדרין: *nempe* סן *idem ac* תורה Lex, *quæ tradita fuit in monte Sinai*, הַדְרִין repetentes, verſantes, *quia* מְהַדְּרִין repetunt, verſant, explicant Legem Commentariis. *In Aruch manuſcripto* שׂוֹנְאֵי דורונות odio habentes munera. *Hic Conſeſſus, ſive Synedrium triplex apud Hebræos fuit, videlicet Synedrium Magnum, Minus, & Mi-*

nimum. Synedrium Magnum *ex LXX. & uno viris compoſitum erat, ſedemque ſuam Hieroſolymis tantummodo obtinebat in* בלשכת הגזית aula Judiciaria ex lapidibus cæſis, & politis extructa. *Hinc in Tractatu* מדות Middòt לשכת הגזית בה היתה סנהדרין גדולה של ישראל יושבת In conclavi cæſi lapidis Sanhedrìn Magnum Iſraelis ſedebat.

Dicitur autem conclave הגזית cæſi lapidis, *quia lapides arte quadam præcipua cæſi, & politi erant. Concilium hoc Magnum conſtituebant nobiliſſimi quique plerumque ex Tribu Levi, Sacerdotes interdum, & Levitæ, interdum etiam Summi Pontifices prudentia, ſapientia, & juſtitia eximii, veritatem amantes, lucrum, avaritiamque odio proſequentes, nullo corporis vitio laborantes, LXX Linguarum cognitione imbuti, ut ſingulas terrarum nationes, quas LXX eſſe Hebræi ſtatuunt, judicarent, patres liberorum, ut ad clementiam magis proclives eſſent, Magiæque periti, ut de ipſis Magis ſententiam ferre poſſent. Eorum auctoritas nullis erat Legum humanarum terminis circumſcripta. Ipſi enim totam Judæam ex arbitrio luſtrabant, conventus quoslibet adibant, Leges condebant, Magiſtratus creabant, Pontifices ipſos, Prophetas, Reges, ſi graviter deliquiſſent, puniebant, de bello gerendo, de pace ineunda, de hoſtibus profligandis deliberabant, temporum calculum inſtituebant, Neomenias, menſium, & annorum intercalationem, Jubilæorum rationem deſignabant, omnino de rebus majoris momenti tum privatis, tum publicis, tum politicis, tum ſacris ſtatuebant. Inter hos tamen Seniores duo excellebant, quorum alter totius Synedrii Caput erat, dicebaturque* נָשִׂיא בְּכָל־מָקוֹם princeps in omni loco, *alter vero minor ipſo auctoritate vocabatur* אָב בֵּית דִּין pater domus Judicii, *ejuſque dexteræ aſſidebat, cum reliqui Senatores ſejuncti quaſi ſemicirculum facerent, ut a duobus illis Capitibus conſpici poſſent. Ante duo illa Capita duo Scribæ ſedebant, quorum alter dexteram, alter ſiniſtram occupabat. Cum hi Seniores ſumma poteſtate pollerent, fiebat, ut omnia eorumdem juriſdictioni ſubjecta eſſent, nullaque ab hoc Synedrio ad aliud provocatio daretur. Cooptabantur autem in hujuſmodi Collegium, & initiabantur manuum impoſitione a Græcis dicta* χειροθεσία, *& ab Hebræis* סְמִיכָה, *quemadmodum Moyſes Joſuæ, & Septuaginta Senioribus manus impoſuit, eoſque Deus poſt initiationem ſpiritu replevit, ut habetur* Numer. 11. 17. וְאָצַלְתִּי מִן הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְשַׂמְתִּי עֲלֵיהֶם *h. e.* Et ſeparavi de ſpiritu, qui ſuper te, & poſui ſuper eos. *Hic mos imponendi manus initiandis ab Hebræis ad Chriſtianos deſcendit, & ad hanc diem Candidati noſtri ad Sacrum miniſterium manuum impoſitione inaugurantur. In electione præterea hæc verba adhibebantur:* הרי אתה סמוך ושלך רשות לדון אפילו דיני קנסות Ecce manus tibi impoſita eſt, daturque poteſtas tibi judicia exercendi etiam criminalia.

Alterum Synedrium Minus *dictum ex XXXIII. viris conſtatum erat, reperiebaturque in quolibet loco, ubi incolarum numerus, ſeu potius familiarum* 120. *excederet. Quin in ipſa urbe Hieroſolyma duo hujuſmodi Synedria fuiſſe docet Majemonides in* הלכה סנהדרין Halachà Sanhedrìn *cap.* 1. *quorum alterum ad portam atrii, alterum ad portam, quæ aditum ad montem Templi aperiebat, congregabatur. Synedrium hoc circa Judicia capitalia verſabatur, quæ quatuor erant, ſicuti habetur in* סנהדרין Sanhedrìn *cap.* 7. 1. ארבע מיתות נמסרו לבית דין, סקילה, שריפה, הרג, וחנק Quatuor ſupplicia capitalia Senatui tradita ſunt; lapidatio, uſtio, interemptio, quæ fit gladio, & ſtrangulatio. *Porro diſcrimina nonnulla inter Synedrium* Maximum, *&* Majus *intercedebant. Primum conſtituebant Viri LXXI. alterum XXXIII. illud erat unicum, Hieroſolymiſque tantummodo congregatum, iſtud in omnibus Palæſtinæ urbibus reperiebatur; a ſecundo ad primum provocare licebat, non a primo ad ſecundum; omnino in rebus maximis judicandis primum exercebatur, alterius vero cura erat rerum leviorum.*

Denique Synedrium Minimum *tribus ſolummodo Viris conſtabat, & erat ubicumque*

ſa-

familiarum numerus ad 120. non pertingeret, & ad illud pertinebat de rebus leviſſimis judicare. Qui plura de Synedriis Hebræorum deſiderat, legat Seldenum de Synedriis, & Tractatum סנהדרין Sanhedrin *a Coccejo in Linguam Latinam converſum, multiſque animadverſionibus illuſtratum.*

סנר סַנְוֵר *Pahel.* Excæcare, cæcum reddere. Numer. 16. 14.

סנן Colare, percolare, purgare, depurgare. Job 10. 10. conflare. Pſal. 17. 3. *Pahel* סַנֵּן idem.

סְנִינָא, סְנִין Purum, purgatum, percolatum. Pſal. 12. 7. Prov. 8. 19.

סַנְיָא Argentum. Prov. 8. 19. & 16. 16.

מְסַנְנָא Aurum inſigne purgatiſſimum. Iſa. 13. 12. *Melius* מְסַנְנָא. *In Regiis legitur* מְסַסְנָא, *una radicali deficiente.*

סְנוּנִיתָא, סְנוּנִית Hirundo. Jerem. 8. 7. *Aliis* grus, ardea. *Reſpondet Hebræo* עָגוּר.

סס, סָסָא Tinea, *vermis veſtes erodens.* Prov. 15. 20. *In Bibliis Venetis male legitur* סָמָא.

ססג סַסְגוֹנָא Taxus. Exod. 25. 5. Numer. 4. 6. *R. Salomon ad Exod. 25. taxum ita dictum ſcribit,* כי שש ומתפאר בגונים הרבה quia gaudet, & ſuperbit in coloribus multis. *Alii, quia ipſi ſunt* שש גוונים ſex colores. *Hebraice* תַּחַשׁ.

סעד Suſtentare, roborare, fulcire, ſtabilire, auxiliari. Iſa. 59. 16. *Item* edere, comedere. Pſal. 102. 10. *Imperat. ex Pahel* סַעֲדוּ יָתִי Fulcite me. Cant. 2. 5.

סַעֲדָא, סְעַד Auxilium, ſuſtentaculum, ſuſtentatio, robur, fulcimentum, nutrimentum, fruſtum, fruſtulum, bucella, portio. Iſa. 3. 1. Reg. 10. 12.

מִסְעַד Idem. Thren. 4. 10.

סְעוּדְתָא, סְעוּדָא Cibus, convivium, prandium. Ruth 2. 14.

בַּעַל הַסְּעוּדָה Dominus convivii, convivator.

סער Viſitare, inviſere, curam rei alicujus agere. 2. Reg. 10. 13. *Aphel* אַסְעַר viſitare: animadvertere. Levit. 18. 25. *Item* præficere. Pſal. 109. 6. *Ithpehal* אִסְתְּעַר viſitari. Numer. 16. 29. *Item* perturbari. 2. Reg. 6. 11.

סַעֲרָא, סְעַר Viſitatio. Numer. 16. 29. *Item* pilus, capillus. *Plur.* שַׂעֲרִן, סַעֲרִן pili, capilli. *Vide* שְׂעַר.

סְעוֹרַת, סְעוּרָא Idem. Jerem. 49. 8.

סְעוּרְתָא, סְעוֹרָן Idem. Hoſ. 9. 7. Jerem. 23. 12.

שְׂעָרְתָא, שְׂעָרָא, & סְעָרְתָא, סְעָרָא Hordeum. Job 31. 40. *Per craſin* סְרְתָא Exod. 9. 31. *in Jonathane. Plur.* סַעֲרֵי, סְעוֹרִין hordea. Ruth 2. 23. & 3. 17. & סְעָרִין Deut. 8. 8.

אַסְעָרוּת Tempeſtas. Pſal. 40. 6.

ספג Tergere, abſtergere. *Ex Ithpehal* וְיִסְתְּפַג & abſtergetur. Levit. 6. 21. *in Jonathane. In Bibliis Venetis male legitur cum* ן *in fine.*

סְפוּגָא Laganum, placenta. *Plur.* סְפוּגִין placentæ, lagana. Levit. 2. 4. *in Jonathane.*

אִסְפּוּגָא, אִסְפּוּג Laganum, collyra, placenta. Numer. 6. 19. *Plur.* אִסְפּוּגִין pla-

placentæ. Exod. 29. 2.

סָפַד Plangere, planctum edere, lamentari. Geneſ. 50. 10. Iſa. 32. 12. *Aphel* אַסְפֵּד Idem. Thren. 1. 1. *Futurum ex Ithpahel* לָא אִסְתַּפְּדוּן non plangentur. Jerem. 16. 4.

סַפְדָן, סוֹפְדָן Lamentator, *qui ad mortuos deflendos conducitur. Fœmin.* סַפְדָנִית Lamentatrix. *Plangebantur autem mortui non clamore, ejulatu, & querimoniis, ſed cantionibus, epicidiiſque in defunctorum memoriam, lugentiumque ſolatium inſtitutis. Inter cæteros* סַפְדָנִין lamentatores *apud Talmudicos inſignes extiterunt* בר אובא, *vel* בר אבין, & בר קפוק, בר אבין, & בר קפוי, *vel* בר קיפוף, & *de quibus mentio in Baal Aruch in littera* ב, *in Jevammòt fol. 103. & in Moèd Katòn fol. 25. Hujuſmodi lamentationis exempla paſſim in libris Rabbinorum occurrunt. Sic Bar Abbìn planctum ſuum incepit:* בכו לאבלים ולא לאבידה שהיא למנוחה ואנו לאנחה *h. e.* Deflete lugentes, non vero defunctum. Ipſe enim eſt in requie; nos vero in luctu, & gemitu. *Alius* Lamentator, *cum Rabbinus per aquas efferri ad ſepulcrum cogeretur, ita planctum inſtituit:* באו רוב שלישי במי זכור ורחם תעינו מאחריך כאשר מבעלה אל תזניחנו כאחת מי מרה Ingreſſa eſt præcipua pars Iſraelis (*qui* שלישית *a Rabbinis ſolet appellari*) in aquas, recordare, & miſerere, erravimus a ſequendo te, ſicut mulier a marito ſuo; ne rejicias nos, ſicut mulierem per aquas amaras *exploratam, reamque deprehenſam.* Numer. 5. *Ex his potes aliqua ratione conjicere, qua ratione olim Judæi mortuos ſuos planxerint. Tibiis autem Hebræi in luctu, & funeribus utebantur, ſicuti etiam in nuptiis. Hunc uſum D. Matth. ob oculos ponit cap.* 11. 17. Ηὐλήσαμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ὠρχήσασθε· ἐθρηνήσαμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ἐκόψασθε. Tibia cecinimus vobis, & non ſaltaſtis; lamentati ſumus, *videlicet tibiis*, & non planxiſtis.

סִפְדָא Planctus, lamentum, lamentatio. Eſth. 4. 3. *in Targum ſecundo.*

סְפֵידָא Idem. Eſth. 6. 11. *in Targum ſecundo.*

אַסְפָּדָא Idem. Thren. 1. 18.

מִסְפְּדָא, מִסְפֵּד Idem. Zach. 12. 11. *Plur.* מִסְפְּדַיָּא, מִסְפְּדִין lamentationes. Amos 5. 16.

סְפָה Colligere. *Idem ac* אֲסַף. *Ithpehal* אִסְתְּפֵי metuere, timere. Geneſ. 30. 25. *in Jonathane.*

מִסְפְּיָא Metus, timor, terror. Job 41. 16.

סִפְתָא, שִׂפָּא, סְפָה, סִפָּא Labium, *proprie* oris. Pſal. 81. 6. *Metaphorice* ora, littus, fimbria, *cujuslibet rei extremitas.* Exod. 36. 17. *Plur.* סִפְוָתָא, סִפְּוָן Levit. 5. 4. & *cum* י, סִפְוָתְהוֹן labia ſua. Thren. 2. 15. *Maſc.* סִפְתִין labia. *Conſtr.* סִפְתֵי. *Cum aff.* שִׂפְתוֹי labia ejus. Cant. 4. 3. *Modo ſcribitur cum* ש, *modo cum* ס.

ספח הֵיךְ מִטְרָא סַפְּחָא. Deut. 32. 2. *in Jonathane. Sunt qui legunt* סַחְפָּא ſicut pluvia inundans, imber.

Phia-

ספל סִפְלָא Phiala, hydria, pelvis, ſimpulum. *Plur. conſtr.* סִפְלֵי phialæ. Numer. 15. 7. *in Jonathane*.

ספם סַפְּמָא Myſtax, *barba labri ſuperioris*. *Cum aff.* סַפְּמֵיהּ myſtacem ſuum. 2. Sam. 19. 24.

סְפָמִיָא Sephamia, *nomen proprium regionis*. Obad. 20. *Hebraice* סְפָרַד Hiſpania. Eſth. 1. 12. *in Targum ſecundo*.

סְפַן Honorare, in honore habere. *Ex Ithpehal* אִסְתְּפַן *Vide in* סכן.

סְפִינְתָא, סְפִינָא Navis, *proprie* tecta. 1. Reg. 10. 22. *Plur. fœm.* סְפִינָתָא, סְפִינָן, *& maſc.* סְפִינֵי, סְפִינִין naves. Job 9. 26. Judic. 5. 17. 1. Reg. 22. 50.

סַפָּנָא, סַפָּן Nauta. Jonæ 1. 6. *Plur.* סַפָּנַיָא, סַפָּנִין nautæ. 1. Reg. 9. 27.

כּוּפִינָא Lancea. 2. Sam. 21. 16.

ספס סַפְסַל Sedes, ſedile, ſella, ſcabellum. *Plur.* סַפְסְלִין ſellæ, ſcabella. Geneſ. 15. 17.

סַפְסְרָא, סַפְסַר Gladius, enſis. Eſth. 8. 15. inſtitor, propola, proxeneta. *Plur.* סַפְסְרֵי, סַפְסְרִין enſes, gladii. Prov. 30. 14.

ספף סִפָּא, סַף Poſtis, limen, veſtibulum. 2. Reg. 10. 21. *Plur.* סִפַּיָא, סִפִּין poſtes. Exod. 12. 7. *Conſtr.* סִפֵּי Deuter. 6. 9.

ספק Plaudere, percutere, complodere. Numer. 24. 10. Thren. 2. 15. *Interdum ſcribitur cum* שׂ. *Item* ſufficere, ſufficienter habere, acquieſcere, ſufficiens eſſe: deficere, abſumi, conſumi. *Pahel* סַפֵּק, *&* סוֹפֵק plaudere, complodere: ſufficere, ſufficiens eſſe: ſufficienter largiri, ſuppeditare. Deut. 2. 1. perficere, abſolvere: abſolvi, conſumi. *Aphel* אַסְפֵּק idem.

סוֹפְקָנָא Sufficientia. Prov. 27. 27.

סְפוּק Idem. Jerem. 31. 2.

סַפִּיקָא Idem. Geneſ. 31. 29. *in Jonathane*.

סְפֵק, סָפֵק Dubium, dubitatio.

מְסַפְּקָא Idem. Thren. 5. 3.

סְפִקְלָטוֹר Carnifex, ſpiculator. *Græce* ξυσοφόρος, ſpiculum geſtans. *Plur.* סְפוּקְלָטוֹרַיָא, *ſed melius* סְפוּקְלָטוֹרַיָא ſpiculatores. Geneſ. 37. v. ultimo. *in Targum Hieroſolymitano* כְּפוּקְלָטְרַיָא *pro* סַפוּקְלַטְרַיָא. *Ita appellati ſunt Principum ſatellites, quibus etiam rei interficiendi committebantur, ſicuti hodie carnificibus. Dicitur etiam* ſpeculator *a* ſpeculando. *Hinc Gloſſarii veteris auctor* Speculator ἐπόπτης, σκοπιωρός. *Julius Firmicus lib.* 8. *cap.* 26. Speculatores faciet, qui nudato gladio hominum amputant cervices.

סְפַר *Hebraice*. Numerare, annumerare, recenſere, narrare. Deut. 16. 9. *Apud Rabbinos ſi poſt* סָפַר *ſequatur* אַחְרֵי *fere in malam partem adhibetur, ut* כל המספר אחרי מיתתן של תלמידי חכמים נופל בגהנם Quicumque inſectatur, *vel* conviciatur diſcipulis Sapientum poſt obitum ipſorum, deſcendit in gehennam. *Sic* כל המספר אחרי המת כאילו מספר אחרי האבן Quicumque narrat

rat aliquid poſt mortuum (*h. e.* qui *de mortuo detrabit*) perinde eſt, ac ſi lapidem inſectaretur. *In Talmudis Tractatu* ברכות Berachòt *fol.* 19. *Pahel* סַפֵּר tondere, radere, abradere. Levit. 14. 9. Ezech. 44. 20. 2. Sam. 14. 26.

סְפַר, סִפְרָא Liber, libellus, epiſtola: litteræ, doctrina, eruditio. Eſth. 4. 15. 2. Reg. 22. 8. *Plur.* סִפְרִין, סִפְרַיָּא libri. Dan. 7. 10. Eſdr. 6. 1.

סָפֵר, סָפְרָא, סָפְרָא Scriba, Cancellarius, Legiſperitus. Eſdr. 7. 12. *Plur.* סָפְרִין, סָפְרַיָּא Scribæ. Iſa. 33. 18. Jerem. 26. 7. *Scribarum nomen vel Politicum, vel Eccleſiaſticum eſſe poteſt. Politice ſumptum ſignificat Notarios tum publicos, tum privatos, & apud Talmudiſtas* מְלַמְּדֵי תִּינוֹקוֹת puerorum magiſtros. *Eccleſiaſtice autem Scribarum nomine intelliguntur Critici ſacri, Prophetæ, publici Profeſſores, & Doctores, Legis Interpretes, & Expoſitores, ad quos ſpectabat populum docere, Tribuum genealogias aſſervare, Sacras litteras exponere, a corruptionibus vindicare, populo prælegere, & dubia, ac quæſtiones ex* תּוֹרַת מֹשֶׁה Lege Moyſis, & נְבִיאִים Prophetis *elicitas dirimere. Scribas autem Legem interpretatos fuiſſe, populum docuiſſe, & alia munera ſacra obiiſſe, ex multis* מִקְרָא Sacræ Scripturæ *locis colligitur. Sic Saphan* סוֹפֵר Scriba *lib.* 2. Reg. 22. 10. *dicitur librum Legis Joſiæ Regi expoſuiſſe. Sic Eſdras* סוֹפֵר מָהִיר Scriba celer *vocatus non ſolum populum Legis præceptis imbuit, ſed Sacras litteras, quæ in captivitate Babylonica maculas contraxerant, priſtino nitori, & integritati reſtituit. At Matth.* 7. *v.* 29. *de Chriſto legitur.* Ἦν διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων, καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς. Erat docens ipſos ſicut poteſtatem habens, non ſicut Scribæ. *Joſeph Scaliger in Elencho Trihereſ. obſervat, D. Paulum verbis illis* 1. *ad Corinth.* 1. 20. Ποῦ σοφός; ubi Sapiens? ποῦ γραμματεύς? ubi Scriba? ποῦ συζητητὴς τοῦ αἰῶνος τούτου; ubi conquiſitor hujus ſæculi? *ad tria genera Doctorum voluiſſe alludere, ſcilicet ad Sapientes, Scribas, & Prophetas, quos ipſe Chriſtus videtur ſejungere Matth.* 23. *Quidam a Legis promulgatione originem traxiſſe Scribas contendunt, neceſſitate exigente, ut eſſent, qui eam ſcriberent, & explicarent; alii Davidi Scribarum inſtitutionem tribuunt; alii cum Phariſæis natos Scribas volunt; alii D. Hieronymum ſecuti Scribarum patres* הלל Hillèlem, & שמאי Schammài *faciunt; alii veroſimilius ab Eſdra poſt captivitatem Babylonicam inventos fuiſſe Scribas arbitrantur, ut una cum ipſo Sacra volumina deſcriberent, & interpretarentur. Neque putes Scribarum nomen Sectam importare. Etenim Scribarum alii ex partibus Sadducæorum, alii Phariſæorum, alii Heſſæorum ſtabant, ipſorumque doctrinæ, & vivendi rationi erant addicti. Præterea quicunque Legis peritia, vel aliquo litteraturæ genere praſtabat, Scribæ nomine nuncupabatur. Ea porro auctoritate Scribæ pollebant, ut maximi in Judiciis eorum ſententia haberetur, & in jure dicendo cum Principibus Sacerdotum ſederent, quod patet ex Matthæi Evangelio cap.* 20. *v.* 18. *ubi Chriſtus Principibus Sacerdotum, & Scribis ſe tradendum prædicit. Non ſolum autem Hieroſolymis habitaſſe Scribas, ſed in omnibus locis, ubi Synagogæ erant, ex variis Sacræ Scripturæ locis confirmatur. Eorum veſtis ſimilis erat dalmaticis Presbyterorum apud Chriſtifideles. Pallio autem utebantur quatuor angulos habente, ex quibus globuli punica mala referentes pendebant, quemadmodum ex D. Epiphanio hæreſi decima quinta colligitur. In Templo, & in Synagoga populus a Scribis inſtruebatur. Locus vero omnibus docentibus, & diſcentibus Hieroſolymis aſſignatus erat area atrii Iſraelitarum, in cujus lateribus porticus erant conſtructæ ex marmore candido, & laquearibus cedrinis obtectæ recipiendis Iſraelitis, & ab injuria temporis defendendis. Porro frequentes huc conveniebant tribus Feſtis ſolemnibus viri eruditi, & ſimul commorabantur, ut inter ſe de locis Sacræ Scripturæ obſcuris conferrent, ac diſputarent.* Γραμματεῖς Scribas, & νομοδιδασκάλους, *ſeu* νομικοὺς Legiſperitos *pro iiſdem ſumi in N. T. eruitur ex Matth.* 22. 35. & *Marc.* 12. 28. *Qui enim a D. Matthæo appellatur* νομικὸς, Legiſperitus, *a D. Marco dicitur* εἷς τῶν γραμματέων, unus

Scribarum. *Sunt tamen nonnulli Auctores, qui diſcrimen ponunt inter* νομικοὺς, *&* τοὺς γραμματεῖς *Sacrarum litterarum auctoritate innixi. Lucæ enim cap.* 11. 45. *cum Chriſtus acriter Scribas, & Phariſæos increparet, dicitur quidam* νομικῶν Legis Interpretum *interceſſiſſe:* Διδάσκαλε, ταῦτα λέγων καὶ ἡμᾶς ὑβρίζεις. Magiſter, cum hæc dicis, etiam nos afficis injuria, *cui Chriſtus reſpondit:* καὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς οὐαί: væ vobis quoque Legis Interpretibus. *Camero in notis ad cap.* 22. *Matthæi ſentit,* γραμματεῖς Scribas *fuiſſe Legis Interpretes, qui publice in Synagogis Legem exponebant;* νομικοὺς *vero eos fuiſſe, qui ab Hebræis* חכמים Sapientes *vocantur, quorum erat Legem quidem interpretari, ſed privatim.*

סַפְּרָנָא Idem. Eſth. 5. 11.

סַפָּרָא Tonſor. Eſth. 6. 12. *in Targum ſecundo.*

מַסְפַּר Novacula, forfex *tonſoria, vel ſartoria.* Numer. 6. 5. & 8. 7.

סְפַר Littus, portus. Joſ. 9. 1.

סַפִּיר Sapphirus, *lapis pretioſus.* Exod. 28. 18.

אַסְפּוּר Idem. Cant. 5. 14.

אַסְפַּרְנָא Cito, celeriter, feſtinanter. Eſdræ 5. 8. & 6. 8.

סַק, סַקָּא Saccus. Amos 8. 10. Pſal. 35. 13. *Plur.* סַקִּין ſacci. Geneſ. 42. 25.

סַקָּאָה Rubigo, ſideratio. *Aliis locuſtæ ſpecies.* Deuter. 28. 42. *Hebraice* צְלָצַל.

סקל סקול *citatur ab Elia ex* Gen. 42. 4. *pro Hebræo* אָסוֹן mors, exitium *ex Targum Hieroſolymitano. Legitur autem in Jonathane* סְקוֹל Levit. 10. 19. *& ſignificat* offendiculum.

סקף *Ithpahel* אִסְתַּקַּף, *vel ex Ithpehal* אִסְתְּקַף occaſionem, cauſſam dare, præbere, quærere, anſam præbere. Numer. 5. 15. murmurare. Numer. 11. 1. irruere. Thren. 1. 12.

תּוּסְקְפָא Occaſio, cauſſa. Judic. 14. 4. *Ex plurali legitur* תּוּסְקְפָתָא *pro* תּוּסְקְפְתָא *in Venetis.* Job 37. 12.

תַּסְקוּפֵי, תַּסְקוּפִין Cauſſæ, occaſiones. Ezech. 24. 12.

סְקוּפָא, סְקוּפָא, סְקוּפְתָא Poſtis, limen, trabs. *Conſtr.* סְקוּפַת Ezech. 9. 3. *Plur.* סְקוּפָתָא, סְקוּפָן poſtes, limina. *Maſc.* סְקוּפַיָּא trabes. 2. Reg. 18. 16.

אַסְקוּפָא Idem. *Plur.* אַסְקוּפָן poſtes, limina.

סְכַר Intueri, contueri, conſpicari, conſpicere, aſpicere. Job 28. 7. ducere, regere, gubernare. Deut. 8. 5.

סִיקוּרְיָא, סִיקוּרָא Securis. Deut. 19. 5.

סְרָא, סְרָה, סְרִי Fœtere. Exod. 7. 21. Cant. 2. 12. *Aphel* אַסְרֵי fœtidum reddere. Eccleſ. 10. 1.

סְרֵי, סְרִי Fœtens, fœtidum.

סְרוּת Fœtor. Amos 4. 10.

סַרְיוּתָא Idem. Numer. 11. 20. *in Jonathane.*

סִרְיָא Lorica. Exod. 28. 32. *in Targum Hieroſolymitano.*

סִרְיָן Idem. *Plur.* סִרְיָנִין, סִרְיָנַיָּא loricæ. Jerem. 46. 4.

סְרַב Abnuere, renuere, nolle, repugnare, refragari, rebellare. Numer. 22. 14. pervertere, ſubvertere. Thren. 3. 11. *Pahel* סָרֵב idem.

סַרְבָּן, סַרְבָּנָא Rebellis, pertinax, contumax. Ezech. 2. 5. & 8. *Plur.* סַרְבָּנִין,

re-

סַרְבָנַיָּא rebelles, contumaces. Pſal. 68. 19. *Fœm.* סַרְבָנִיתָא contumax. 1. Sam. 20. 30.

מְסָרְבָן Idem. Iſa. 65. 2.

סַרְבָנוּתָא Rebellio, contumacia. Eccleſ. 8. 1.

סְרַבֵּל Tegere, obtegere, operire. Nah. 2. 3.

סְרַבֵּל, סַרְבְּלָא Chlamys, pallium. Eſth. 3. 15. *Plur.* סַרְבָּלֵי, סַרְבָּלִין chlamydes, pallia. *Aliis* femoralia. Dan. 3. 21.

סְרַבֵּק Fucare, ſtibio illinere. Iſa. 3. 16.

סרג, סְרִיג Implexum, perplexum, intricatum; rete, reticulum, ſagena; opus implexum, perplexum inſtar retis. Job 19. 6. *Plur.* סְרִיגִין. Job 14. 5. *Fœmin.* סְרִיגְתָא 1. Reg. 7. 18.

סְרִיגָא Idem. *Plur.* סְרִיגָן. *Emphat.* סְרִיגָתָא retia. 1. Reg. 7. 42.

סְרִיגוּ, סְרִיגוּת Perplexum, perplexitas. 1. Reg. 7. 17.

מְסַרְגַל Rotundum. Exod. 16. 14. *in Targum Jonathanis.*

סרד, סַרְדָּא Cribrum. Exod. 27. 4. & 35. 16. *Hebraice* מִכְבָּר.

סְרָדִין Cortinæ, vela, tapetes ocellati. Exod. 27. 9.

סְרָדִיתָא Expulſio. *Aliis* trepidatio; *aliis* cribrum. Geneſ. 36. 29.

סרה סְרַהֵב Feſtinare, properare, urgere, accelerare. Eſth. 8. 8.

Ithpahel אִסְתַּרְהֵב Idem. Prov. 12. 19.

סַרְהוֹבְיָא, סַרְהוֹבָא Feſtinatio, acceleratio. Pſal. 144. 15. *Adverbialiter cum* ב, cito, feſtinanter, velociter. Pſal. 31. 3. & 55. 15.

מְסַרְהֵב Feſtinus, velox, citus. *Plur.* מְסַרְהֲבֵי, מְסַרְהֲבִין feſtinantes, veloces. *Aliis* rebelles. Pſal. 66. 7. *Juxta hanc ſignificationem idem eſt, ac* מְסָרְבִין.

בִּסְרְהָבָאִית Cito, velociter. Prov. 25. 8.

סוּרְהָבָן Rebellis, contumax, pertinax. Deut. 21. 18. *Plur.* סַרְהֲבָנִין rebelles, contumaces. Geneſ. 26. 35.

סרח Inique, male, perverſe agere, peccare. 2. Sam. 24. 17. fœtere. Jerem. 49. 7. ſuperfluum eſſe, redundare. Exod. 26. 12. rebellare.

סְרִיחַ, סְרוּחַ Redundans, ſuperfluum. Exod. 26. 13. fœtidum, putridum. Job 41. 18. *Fœm.* סְרִיחָה ſuperflua: putrida.

סִרְחָא Redundantia. Exod. 26. 12.

סְרוּחָא Fœtor. Joel. 2. 20.

סוּרְחָן, סוּרְחָנָא Iniquitas, perverſitas, peccatum. Geneſ. 39. 23.

סוּרְחָנוּת, סָרְחָנוּת Idem. Levit. 10. 17.

סרט *Pahel.* Lineas ducere, ſignare, deſignare. 1. Sam. 21. 13.

סְרָטָא, אִסְרָטָא, סְרָטְיָא Via, ſemita. *Plur.* סְרָטִין, סְרָטָתָא viæ, ſemitæ. Geneſ. 42. 6. *in Jonathane.*

סרך Pervertere, evertere, ſubvertere. Thren. 3. 11. *Pahel Infinitivus* לְסָרְכָא ad pervertendum. Thren. 3. 25.

סְרִיךְ Perverſum, perplexum. Eccleſ. 10. 3. *Fœm.* סְרִיכְתָא, סְרִיכָא perverſa, perplexa. *Plur.* סְרִיכָן perverſæ. *In Venetiis* סְרִיבָן Eccleſ. 1. 15.

סְרוּךְ Perverſitas. Thren. 3. 59.

Epar-

Digitized by Google

סַרְכָא, סָרְכָא Eparchus, exarchus, princeps, moderator, gubernator, præfectus. Prov. 6. 7. *Plur.* סָרְכַיָא, סָרְכִין præfecti. Deut. 1. 15. Dan. 6. 3. *Conſtr.* סָרְכֵי eparchi. Dan. 6. 7.

סַרְכָן Idem. Eſth. 8. 2. Geneſ. 41. 41. *in Jonathane.*

סרם סַרְמִיסִים, סַרְמִיטִים Homines viles, ſordidi, pannis laceris, & abjectis ſimiles. *Sunt voces peregrinæ duabus Latinis non valde diſſimiles,* Sarmentitius, *vel* Sarmentarius, *&* Semiſſarius. *Hinc Cælius Rhodiginus lib.* 30. Antiq. Lect. cap. 21. Illud vero auctarium fuerit, infectatione eadem ab importunis hominibus Chriſti cultores Semiſſios nuncupatos, & Sarmentarios, de lethi genere, quod ad affis dimidii ſtipites deſtinati, ſuperjectis, accumulatiſque ſarmentitiis faſcibus, concremari conſueſſent. Semiſſes vero dici homunciones, palam eſt vel imperitioribus.

סרן סַרְנֵק Suffocare, ſtrangulare: obſtruere, obturare. *Idem ac* שַׁנֵּק. Pſal. 63. 12.

סַרְנוּקָא Suffocatio. Pſal. 68. 21.

סָרֵם *Pahel.* Caſtrare: evellere, eradicare: pervertere. Levit. 22. 24. *Participium* מְסָרֵם caſtratus. Deut. 23. 2. *in Jonathane. Ithpehal* אִסְתָּרַם caſtrari. Geneſ. 39. 1. *in Jonathane.*

סרף סָרָפִין, סָרָפַיָא, Seraphim, *Angeli miniſterii, ita dicti, quaſi Igniti, & Flammei a* שָׂרַף. Zach. 3. 7. Ezech. 1. 8.

סָרַק Pectere. *In Targum* פָּלְחֵי כִתָּנָא דִסְרִיקִין operantes lina pectinata. Iſa. 19. 9.

סְרִיק Vanus, vacuus, inanis: nauci, teruntii, nihili, nequam. *Plur.* סְרִיקִין inanes. *Fœm.* סְרִיקְתָא, סְרִיקָא vana, vacua. *Plur.* סְרִיקָן, סְרִיקָתָא inanes, vacuæ.

סְרָקָא, סַרְקָא, סָרֵק Vacuitas, vanitas, inanitas, ſterilitas. Geneſ. 49. 22. *in Jonathane.*

סְרִיקָא Idem. Pſal. 107. 9.

סְרִיקוּתָא Idem. Pſal. 2. 1. *Cum* ל *præpoſito,* לִסְרִיקוּתָא fruſtra, incaſſum, inaniter, gratis. Job 39. 16.

סַרְקָאָה Saracenus, Iſmaelita, Arabs. *Hodie* Turcæ *appellantur. Plur.* סַרְקָיִין Saraceni. Geneſ. 37. 25. *In Venetis male punctatum eſt* סְרַקְיִין.

סרת מַסְרֵת מַסְרֵיתָא Sartago, patella. Levit. 6. 14. 2. Sam. 13. 9.

סַרְתָא *Vide in* סער.

סתה סִתְוָא, סְתָו Hyems. Geneſ. 8. 2. Cant. 2. 1. *Tritum apud Rabbinos* שִׁלְהֵי דְסִתְוָא קָשֶׁה מִסִּתְוָא Finis hyemis gravior eſt ipſa hyeme, *cum ultimum hyemis frigus majorem moleſtiam, majuſque incommodum hominibus afferat, quam frigus ſummum, quod in media hyeme ſævit, cujuſque vim ſuſtinere ægre poſſunt.*

מִסְתְּיָא *Vide in* מסא.

סְתַם Claudere, occludere, obſignare, obturare. 2. Reg. 3. 19. *Ithpahel* אִסְתְּתַם claudi, occludi, obſignari. Thren. 3. 8.

Digitized by Google

סְתִים Clauſum, abſconditum, occultum. *Plur. emphat.* סְתִימַיָּא abſcondita, occulta. Geneſ. 49. 1. *in Jonathane.*

סְתַר Latere, abſcondere ſe. Jerem. 16. 17. demoliri, diruere. *Pabel* סַתֵּר Idem. *Ithpabel* אִסְתַּתַּר abſcondi. Eccleſ. 7. 14. *Apud Grammaticos Hebræos* Pronomina tertiæ perſonæ *dicuntur* נִסְתָּרִים *ex eo, quod in iis verum nomen latet. Sic* נִסְתָּר *eſt* Tertia perſona, *quia illa nobis occulta, & abſcondita eſt, cum abſit.* לא יורה רק כנוי לנסתר Non ſignificat niſi Pronomen abſconditi. *Etenim non nominatur, ſed ſub Pronomine abſcondita latet.*

סִתְרָא, סֵתֶר Secretum, arcanum, abſconditum, latibulum. Deut. 27. 15. *Plur. ex alia forma* סִתְירָתָא arcana. Eſth. 9. 14. *in Targum ſecundo. A Rabbinis* pudenda *dicuntur* בֵּית הַסְּתָרִים locus ſecretorum, *quia natura voluit eam partem eſſe abſconditam, occultam, ſecretam, & latentem.* בֵּית הַסְּתָרִים הָאִשָּׁה pudendum mulieris.

DICTIONES EX RABBINIS.

ס' *Abbreviatura. Idem ac* סְתוּמָה Clauſum, Sectio clauſa. *Ut clarius intelligant Hebraicæ Linguæ ſtudioſi ea, quæ in libris Moyſis, vel Pentateucho, ſive Lege annotantur, cujus Judæi ſamper zelotypi impenſe ſuerunt, non erit inutile hoc in loco nonnulla de* פָּרָשִׁיּוֹת Paraſchis, *ſive* Sectionibus *ob oculos ponere, in quas totum Pentateuchum, vel Legem diſtribuerunt. Itaque dictio hæc* פָּרָשָׁה *a Lingua Hebræa originem trahit, idemque eſt, ac Sectio,* pars ſeparata, & disjuncta Textus ſacri, *quam ſingulis Sabbatis Hebræi ab antiquis temporibus in ſuis Synagogis legunt. Alio nomine eamdem vulgo vocant* סֶדֶר, *&* Chaldaica *voce* סִדְרָא Ordo, pars ordinata. *Sectionem hanc in Textu tres litteræ* פ *majuſculæ indicant, aliquando etiam tres* ס *pariter majuſculæ. Hæc autem inter* פ, *&* ס *differentia intercedit, quod per* פ *deſignatur* פָּרָשָׁה פְּתוּחָה Sectio aperta, *per* ס *vero* פָּרָשָׁה סְתוּמָה Sectio clauſa. *Ideo autem Hebræi appellant* פָּרָשָׁה Sectionem פְּתוּחָה apertam, *quia a linea aperta initium ducit;* סְתוּמָה *vero* clauſam, *quia ex utraque parte eadem linea concluditur. Sectiones minores apertæ deſignantur per litteram* פ *minorem in eo loco poſitam, quemadmodum clauſæ per* ס *minorem. Id tamen hodierna præſertim die a Typographis rerum Hebraicarum non admodum accurate obſervatur. In Pentateucho porro una* Sectio major *reperitur, quæ per unicam litteram* ס *minorem eſt indicata, quæ eſt Sectio ultima libri primi a Moyſe exarati, ſive Geneſeos, incipiens* וַיְחִי יַעֲקֹב Et vixit Jacob. Geneſ. 47. 28. *de qua digladiantur inter ſe Rabbini, cur* סְתוּמָה clauſa *ſit, neque reliquarum inſtar diſtincta. Cum autem multas invicem rationes afferant, aliique alio inclinent, opiniones ſuas eos ſibi habere libenter patimur, præſertim cum plures ex iis ſuperſtitionem, fabulaſque Rabbinicas ſapiant. Cæterum ab iis, qui Sectionem ultimam libri Geneſeos excludunt,* פָּרָשִׁיּוֹת Sectiones *quinquaginta tres numerantur, a reliquis quinquaginta quatuor, qui duas Sectiones breviores uno Sabbato conjunctas legunt, ut toti Pentateucho, ſive Legi a Moyſe exaratæ ſpatio unius anni finis imponatur. Ultimo die Feſti Tabernaculorum lectionem* תּוֹרָה, *vel* חוּמָשׁ *abſolvunt cum* in-

Digitized by Google

ingenti lætitia, lauto prandio, variiſque ritibus, ac propterea diem illum vocant שִׂמְחַת תּוֹרָה Lætitiæ Legis, *proximoque Sabbato dicto* שַׁבַּת בְּרֵאשִׁית *primam Legis Sectionem a* בְּרֵאשִׁית *incipientem legunt, Legemque abſolventes ei ſubjiciunt ſtatim Sectionem primam, ut non tam læti de abſoluta Lege eſſe videantur, quam ut etiam alacritatem, gaudiumque ſuum expromant, ac palam teſtentur de eadem novo ſtudio repetenda.*

Præterea Abbreviatura ס *ſignificat* ſignum. *Inſuper* סֵפֶר, *cum de pluribus libris eamdem materiam complectentibus mentio fit, quos tamen potius ſolent appellare* חֲלָקִים partes.

סא *Abbreviatura. Idem ac* סֵפֶר אַחֵר Liber alius. בסא In libro alio. *Pluraliter* סְפָרִים אֲחֵרִים Libri alii. *Adhibetur quoties aliorum librorum lectio in teſtimonium adducitur. Cum* ו *copula* ובסא Et in libris aliis. 2. סִימָן אַחֵר Signum aliud. *Maſorethis frequens.* 3. סִבָּה אַחַת Cauſſa prima. *Ubi* א *eſt littera numerum indicans, &* ס״ב cauſſa ſecunda.

סאא *Abbreviatura. Idem ac* סְפָרִים אֲחֵרִים אֵינוֹ Libri alii id non habent. *Cum* ב *ſervili,* בסאא In libris aliis illud non eſt. *A Criticis ſæpe uſurpatam invenies.*

סִבֵּב Circuire, ambire, circumdare: cauſſam præbere, in cauſſa eſſe. סִיבֵב In orbem moveri, agi. סְבִיבָה Circumactio in orbem, motus circularis. סִבָּה cauſſa. סִבַּת הַסִּבּוֹת Cauſſa cauſſarum. *Sic Deus per periphraſim a Rabbinis appellatur. Quatuor cauſſæ ita vocantur a Philoſophis Rabbinis.* סִבָּה חוֹמְרִית Cauſa materialis: צוּרִית formalis: פּוֹעֶלֶת efficiens: תַּכְלִית finalis. מְסִבָּה Ambitus, circuitus: cochlea. סְבִיבִי circularis. סוּבִּין, סֻבִּין Furfures, *purgamentum farinæ craſſius, ita dicti, quia in molendino agitantur, & circumaguntur.* סִבּוּב Circuitio: vertigo. מְסוּבָּב Cauſatum, effectus. *Hinc* בְּסוּר הַסִּבָּה יָסוּר הַמְסוּבָּב Sublata cauſa, tollitur effectus.

סַמְבַּטְיוֹן, סָבַטְיוֹן, סַבָּטוֹן, סַבַּטְיוֹן, סבט, סַנְבַּטְיוֹן Sabbatjon, *vel* Sambatjon, *vel* Sanbatjon. *Fluvii nomen, de quo multa fabulantur Rabbini, ajuntque ultra eum decem Tribus Iſraelitarum ad hanc diem detineri, ibique ampliſſimum Regnum obtinere. Huic fluvio nomen a voce Hebraica* שַׁבָּת Sabbatum *inditum ex eo volunt, quod celerrimo, ac velociſſimo curſu ſex hebdomadæ diebus ingentes lapides ſecum trahens, quibus tranſitus ad ulteriorem ripam prohibetur, feratur, die autem Sabbati placide, ac leniter fluat. Hanc autem ob cauſſam neminem unquam Judæum illum adhuc prætergreſſum eſſe, ne præceptum Sabbati ſervandi violaret, quo Judæis vetitum quidquam agere. Apage nugas. R. Moſes Majemonides aſſerit, fluvium hunc Sabbatjonem eumdem eſſe, ac* גּוֹזָן Gozan, *de quo mentio fit lib. 2. Reg. cap.* 17. 6. Anno autem nono Oſee cepit Rex Aſſyriorum Samariam, & tranſtulit Iſrael in Aſſyrios, poſuitque eos in Hala, & in Habor juxta fluvium *Gozan*, in Civitatibus Medorum. *De hoc fluvio Sabbatjone Auctores varii mentionem facientes varia tradiderunt. In* בְּרֵאשִׁית רַבָּא *Bereſchìt rabbà ſect. 73. habetur.* לא למקום שגלו עשרת השבטים גלה שבט יהודה ובנימין : עשרת השבטים גלו לפנים מן נהר סמבטיון

שבט יהודה ובנימין מפוזרים בכל הארצות *h. e.* Non ad locum, in quem deportatæ ſunt decem Tribus, deportata quoque eſt Tribus Juda, & Benjamin. Decem Tribus deportatæ ſunt antea ultra fluvium Sambatjonem, Tribus Juda, & Benjamin diſperſæ ſunt in omnes terras. *Sic R. Salomon Jarchì Iſaiæ verba* cap. 27. 13. qui ejecti erant in terra Ægypti *exponens ait* לפי שנפוצו מארץ רחוקה לפנים מן הנהר סמבטיון קראם אובדים *h. e.* Eo quod diſperſi fuerunt olim ex terra longinqua ultra fluvium Sambatjonem, vocat eos perditos. *In Talmude Hieroſolymitano Tractatu Sanhedrìn cap.* 10. *circa finem*. In tria exilia Iſraelitæ miſſi ſunt אחת לפנים מנהר סנבטיון primo ultra fluvium Sambatjonem; deinde in Daphnem Antiochiæ; tertio, quando nubes ſuper ipſos deſcendens texit eos. *R. Gedaljàh nonnulla etiam addit ad fluvium Sambatjonem pertinentia in libro* שלשלת *inſcripto fol.* 37. *editionis Venetæ, Cracovienſis autem fol.* 36. *Hæc ſunt ejus verba*. באותה הלילה היה רעש גדול ובבוקר ראו חיל גדול והשיב האל סביבם נהר שגולל אבנים וחול במקום שלא היה שם נהר מעולם ועדין גולל אבנים וחול בלי מים ברעש וקולות שאילו היה שם אפילו הר של ברזל היה מנפצו: וזה בכל ימי חול ובשבת נח ולזה נקרא נהר שבתיון ויש מקומות באותו הנהר שהוא רחב ס אמה ולכן אינם יכולים לבוא אלינו ולא אנו אליהם וכו *Hoc eſt*. In ea nocte fuit terræ motus maximus, & mane facto conſpexerunt (*Decem Tribus, ſive Iſraelitæ*) exercitum magnum. Sed Deus adduxit circa eos fluvium volventem lapides, & arenam, in loco, ubi antea non fuerat fluvius umquam, & uſque adhuc volvit lapides, & arenam ſine aqua, per terræ motum ſolummodo, & ſtrepitum maximum, ita ut ſi eſſent ibi etiam montes ferrei, diſpergerent eos. Id vero omnibus diebus profanis accidit; ſed in Sabbato quieſcit; unde vocatur fluvius Sabbaticus. Quibuſdam locis latus eſt fluvius iſte ſexaginta cubitos. Qua de cauſa ipſi nequeunt venire ad nos, neque nos accedere ad ipſos poſſumus. *Quis ſanæ mentis non videt, narrationem hanc puram putamque fabulam redolere? Alii etiam Regionem, quam fluvius iſte interfluit, temere aſſignare non dubitant. Audi ex iis R. Abraham in libro* יוחסין Juchasìn f. 155. *qui liber genealogicus eſt, hiſtoriamque Sacram, & Judaicam a Mundi initio ad annum Chriſti* 1500. *proponit. Cracoviæ editus eſt* 1580. *in* 4. ונהר סמבטיון למעלה בקליקוט מוצאו ומפסיק בין האינדיאני ההם וכו *h. e.* Fluvius autem Sabbaticus ſupra Calicut oritur, & deſinit inter Indianos iſtos &c. *Hæc ex Judæis. Inter Latinos autem Plinius* lib. 31. cap. In Judæa rivus Sabbatis omnibus ſiccatur. *Licet autem ejus nomen non indicet, procul dubio ille idem fluvius eſt, de quo Judæi hæc fabulantur. Agricola vero de eorum natura, quæ ex terra fluunt, lib.* 3. *inquit*. Quidam fluvii ad aliquod tempus ceſſant, deinde rurſus fluunt, ut Symethus in Sicilia, qui per Catanam fluit, & amnis, qui medius inter Arcæam, & Raphanæam Syriæ urbes curſum tenet, modo, ut auctor Joſephus, pleno defertur alveo, repente deficit, & ſex diebus continuis ſiccum tranſituro præbet alveum. Septimo die iterum exortus abundat aquis, atque ex eo die, ſacro Judææ gentis, Sabbaticus nominatur. *Hi, & alii Auctores hæc ex Joſephi hiſtoria hauſiſſe videntur, nimirum ex lib.* 7. *De bello Judaico cap.* 24. *Verumtamen, ut quilibet videt, ſibi non conveniunt, atque adeo invicem adverſantur. Joſephi auctoritas hac in re tanti eſſe non debet, ut in ejus gratiam veritatem deferamus, præſertim cum Joſephus admodum ſuſpectus ſit, tum quia gente Judæus, tum quia cætera Græcus, & in ejus libris fere reperiatur* quidquid Græcia mendax audet in Hiſtoria, & madidis cantat quæ

Digitized by Google

Soſtratus alis. *Certe ego non ita facile quæ a Joſepho narrantur, ſine diſcrimine omnia mihi perſuadeo, cum ſim, ut ille ait,* paulo infirmior, unus multorum. *Quid igitur Judæi reſpondebunt objicientibus, eos ſaltem miniſterio Chriſtianorum uti poſſe ad trajiciendum flumen die Sabbati leniter fluens, & per eos tamquam tabellarios a Contribulibus ſuis litteras accipere? Cur autem nautæ, & mercatores totum terrarum Orbem, mariaque omnia ſæpe prætergreſſi numquam de hoc flumine, aut Regno Judæorum mentionem faciunt? Non alibi ſane hujuſmodi Regnum invenies, niſi forte in Thomæ Mori Utopia, aut in fabuloſo Coſaræorum Regno a Buxtorphio rejecto, aut verius in nugaciſſimo Rabbinorum cerebro, qui imperitæ plebeculæ multa hujuſmodi in ſuis Libris & Concionibus ſolent obtrudere, ut ſe, ſuoſque in miſero, & diuturno exilio ſolentur.*

סָבַל Bajulare, ferre, portare. סַבָּל, סַבְּלָן Bajulus. סַבְלוֹנוֹת Paraphernalia, *ſponſi dona ſponſæ & ſocero altero nuptiarum die offerri ſolita, novam amicitiam indicantia, ita dicta, quia hinc inde portantur, & transferuntur. Gloſſa R. Salomonis ad cap. 9.* בָּבָא בַתְרָא, *Bavà Batbrà in Miſnà de his donis hæc habet.* Conſuetudo ſponſorum eſt poſt deſponſationem per datam arrham, ut craſtino mane mittant domum ſoceri ſui in honorem uxoris (*ſponſæ*) ſuæ monilia, ſive ornamenta muliebria, ſpecies fructuum, vaſcula vini, aut olei &c.

סָבַר Exiſtimare, arbitrari, opinari: cogitare. סְבָרָה Opinio: cogitatio. סְבַר, סֵבֶר Aſpectus: ſpes, fiducia. סְבִיר אַפִּין Honorabilis, ſpectabilis. סָבוּר Perſuaſus, opinione imbutus. סָבוּר הָיִיתִי Opinatus ſum, putavi. סָבוּר אֲנִי Puto ego. שֶׁאַתָּה סָבוּר Ut tu putas. סְבוּרִים הָיוּ Putarunt, exiſtimarunt. סְבִיר Putans, exiſtimans, *ex forma Chaldaica. Plur.* סְבִירִין. *Maſorethæ hanc vocem ſæpe, paſſimque adhibent de dictionibus, quæ ex Textus convenientia, vel aliorum locorum collatione putantur primo intuitu aliter legendæ, quam ibi ſunt exaratæ. Vide Clavem Buxtorphii Maſorethicam cap.* 10. סְבָרָא, סְבָרָה Opinio, ſententia, conjectura. עַל דֶּרֶךְ הַסְּבָרָה Probabiliter. סְבוּרָאִים *Talmudici Doctores ita dicti, quia ipſorum ſcientia, & doctrina opinionibus, & diſputationibus tantum in utramque partem conſtabat. Pihal* סוֹבֵר *apud Talmudicos* venam ſecare. סִיבּוּרָא venæ ſectio.

ס״ג *Abbreviatura. Idem ac* סוֹף גְּמָרָא Finis Ghemarà: ב״סג In fine Ghemarà. 2. סוֹד גָּדוֹל Secretum magnum. 1. Sam. 3. 10. *in Maſora.*

ס״גל *Abbreviatura. Idem ac* סְגַן לְוִיָּה Antiſtes Leviticus. *Ejus uſus in titulis frequens. Olim* סְגַן Sagan, *qui etiam* סְגַן הַכֹּהֲנִים *vocabatur, Pontifici Maximo ſæpiſſime ſuccedebat. Judæi ajunt, eumdem etiam* מְמוּנֶּה Præfectum *vocari conſueviſſe, & operam ſuam Pontifici addixiſſe, cui dexter incedere ſolebat, omneſque reliquos Sacerdotes Sagani paruiſſe.*

סָגַל Lucrari, proprietatis jure acquirere, peculium facere, congregare, colligere ſubſtantiam.

מִסְגָּל Lucrum. סְגוּלָּה Proprietas, proprium, peculium, Proprium Logicum, conditio propria, ac peculiaris. שֵׁם סְגוּלָּה

No-

Nomen proprium.

סַנְגּוֹן סנן Argumentum, thema, propoſitum, ſtylus: ſignum, vexillum, ſymbolum.

ס״ר *Abbreviatura. Idem ac* סָלְקָא דַעְתָּךְ Aſcendit in mentem tuam? Putas ne? Eſt ne mens tua? *Sæpe littera* ק *præcedit, &* *ſeparatim* קָא. Quod ſi exiſtimes. Si forte putas. *Alioquin* קָא *fere eſt particula expletiva. Adhibent Talmudiſtæ, quoties per præoccupationem aliquid avertere volunt. Cum ſervili,* וּקסר. 2. סוֹף דָּבָר Finis rei: denique: poſtremo. 3. סַיַּעְתָּא דִשְׁמַיָּא Auxilio Dei. *Si ei præponas litteram ſervilem* ב *ſic ſcribitur,* בס״ד, *ſignificatque* cum auxilio Dei. *Apud Rabbinos Cælum pro Deo familiariſſimum eſt.*

ס״רא *Abbreviatura. Idem ac* סַלְקָא דַעְתָּךְ אָמֵינָא Aſcendit ne tibi in mentem quaſi dicam? putas ne me dicere? *Talmudiſtis uſitata.*

סָרָן Polus: incus. סְרָן הַצְּפוֹנִי Polus Borealis, Septemtrionalis, Arcticus. סְרָן הַדְּרוֹמִי Polus Meridionalis, Antarcticus. *Plur.* סְרָנִים Poli.

סָדַק Findere: סֶדֶק Fiſſura, ſciſſura, rima, pars abſciſſa. *Plur.* סְדָקִין & סִדְקִין fiſſuræ.

סִדֵּר Ordinare, dirigere: diſponere. סֵדֶר, סִדּוּר Ordo, ſeries, diſpoſitio, ordinatio: Schola, Academia, lectio, Paraſcà: acies. *Sex etiam partes Generales Talmudis dicuntur a Rabbinis* שִׁשָּׁה סְדָרִים *h. e.* ſex ordines, partes, diſpoſitiones Talmud. סוּדָר Sudarium, linteum, velum, velamen. סָדוּר Ordinatum. סִדְרָא Sectio Legis, Paraſcà. סִדְרָא רַבָּה Gymnaſium magnum. רֵאשׁ סִדְרָא Caput ordinis, *h. e.* Academiæ.

ס״ה *Abbreviatura. Idem ac* סַם הַמָּוֶת Venenum mortis, lethale. 2. סַךְ הַכֹּל Summa omnium, ſumma ſummarum.

ס״הב *Abbreviatura. Idem ac* סֵפֶר הַבָּהִיר. *Liber inſignis Kabbaliſticus, qui manu ſcriptus tantum inter Judæos circumfertur. De eo plura vide pag. 46. hujus Lexici.*

ס״הר *Abbreviatura. Idem ac* סוֹף הַדִּבּוּר Finis ſermonis, *vel* Textus hujus.

ס״הז *Abbreviatura. Idem ac* סֵפֶר הַזּוֹהַר Liber Zohar. *In Zohar Mantuano pag. 1. legitur* ובס״ה Et in libro Zohar *fine* ו *in fine. Liber Zohar eſt Commentarius plane Kabbaliſticus in quinque libros Moſis, de quo R. Gedalia auctor libri* שַׁלְשֶׁלֶת הַקַּבָּלָה *h. e.* Catenæ Kabbalæ *ſcriptum reliquit.* Scito R. Simeonem, & ejus filium R. Eliezarem nihil ſcripſiſſe de libro Zohar, qui hodie eſt in manibus noſtris, ſed diſcipuli ejus, ac diſcipuli diſcipulorum ipſorum ſcripſerunt eum in foliis multis, ſexaginta circiter annis poſt mortem ejus: וקבלתי על פה שזה החיבור הוא כל כך גדול הכמות שאם היה נמצא כלו יחד היה משאת גמל: *h. e.* Et accepi ore tenus, tantam fuiſſe molem hujus compoſitionis, ut, ſi conjuncta tota eſſet, vix camelus eam ferret. *Liber hic in multis doctrinæ in* גמרא Ghemarà *altera Talmudis parte traditæ plane adver-*

ſa-

ſatur. Præterea earum rerum Conſtitutiones, quæ in Ghemarà non ſunt expoſitæ, ac declaratæ, a Rabbinis tamquam authenticæ habentur, iiſque, ubi res, & neceſſitas poſtulat, veluti firmis, & inconcuſſis Juris principiis innituntur. Sentiunt Hebręi, librum hunc ante collectum Talmud conſcriptum fuiſſe, eoque eſſe admodum antiquiorem ex eo, quod in illo nuſquam Talmudis mentio fiat, nec ullus ex eodem locus in teſtimonium afferatur. Nihil eſſe mirum, eum tamdiu delituiſſe, cum ex libris Hebręis noſtris etiam temporibus nonnulli in lucem prodierint, qui longo tempore in Ægypto, aliiſque Orientis regionibus omnibus ignoti remanſerant. Tum Cremonę, tum Mantuę in folio editus eſt; Cremonę quidem anno 319. h. e. Chriſti Domini 1559; Mantuę vero 318. h. e. 1558. Editio Mantuana Scripturę locos non exhibet; Cremonenſis autem pręter illos Concordantias locorum Sacrę Scripturæ proponit, Lectorum commodo, & utilitati maximę inſervientes. Habet etiam alia, quę pręſtantiorem editionem reddunt, efficiuntque, ut ab Hebręis editio Cremonenſis editioni Mantuanę longe pręferatur.

Datur etiam alter Zohar *dictus vulgo apud Judęos* זֹהַר חָדָשׁ Zohar novus. *Cracovię editus eſt in quarto anno Chriſti 1603. Idem omnino ſtylus, & materia hujus eſt, ac* Zohar antiqui. *Huic addita ſunt ea omnia, quę in altero deſunt, ex antiquiſſimo exemplari manu ſcripto in pergameno deſumpta, ex terra Iſraelis in regiones noſtras importato. In eo reperitur tum* מִדְרַשׁ שִׁיר הַשִּׁירִים וְאֵיכָה, *in quo varia lectio annotata ex antiquo exemplari, tum* תקונים, *tum* מדרש הנעלם. *De punctis vocalibus, & accentibus multa habentur, quorum inventionem antiquiſſimam Rabbini faciunt, ipſiuſque Moſis tempori tribuunt, ſed mea ſententia perperam. Audi.* נקודי ותנועות קבלה למשה מסיני *h. e.* Puncta, & vocales acceptio ſunt Moſis de monte Sinai. תנועי דטעמי קיימו כולא על ידא דמשה *h. e.* Motiones accentuum firmatæ ſunt omnes per manus Moſis. לית קיימא ונהירו לכל אתוון בר מנהורי דנקודי וכלא אתמסר ברזא דאורייתא בסיני *h. e.* Non eſt ſubſiſtentia, aut lux ullis litteris ſine luce punctorum, & totum illud traditum eſt per ſecretum Legis in Sinai. *Non eſt hujus loci opinionem hanc rejicere, eamque falſam omnino eſſe, claris, & firmis rationibus oſtendere. Tertius etiam* זוהר Zohar *reperitur Conſtantinopoli impreſſus in* 4. זוהר הרקיע Splendor firmamenti *inſcriptus.*

סוב Seneſcere, conſeneſcere. סִיב, סִיבָא Senex. סִיבוּתָא, סִיבוּ Senectus. סָבָא, סָב Senex, ſenior. *Plur.* סָבִין ſenes. *Fœm.* סָבָן vetulæ. *Fœm. ſing.* סָבְתָא, סָבָא Matrona ſenex, vetula.

סוג Genus Logicum, prædicabile: סוג הַסוּגִים, *vel* סוג הָעֶלְיוֹן genus generum, genus generaliſſimum. *Hujuſmodi genera appellantur* מַאֲמָרוֹת Prædicamenta, *quę ſecundum Ariſtotelis ſententiam decem ſunt, videlicet* העצם Subſtantia, הכמה Quantitas, האיך, *vel* איכות Qualitas, הצטרפות, *vel* הסמיכות Relatio, המתי Quando, האנה Ubi, המצב Situs, לו Suum, *hoc eſt*, Habitus, שיפעל Quod operatur, Actio, שיתפעל Quod fit, Paſſio: הם כולם מקרים מסוג הכמות Omnia iſta ſunt Accidentia ex Genere Quantitatis. *Morè lib.* 1. *cap.* 57. סוג אֶמְצָעִי Genus ſubalternum. *Item* סוג Sepire: ordinare. סְיָג ſepes, ſepimentum, maceria. סוּגְיָה Ordo, uſus, conſuetudo.

סוּם, סַיֵּם Abſolvere, finire, complere. סִיּוּם finis, complementum, abſolutio.

Ma-

סִיוָן ,סִיון, Majus *menſis*.

סוּס Equus. *Plur. terminationis fœminine*. סוּסוֹת Equæ, & סוּסָן. *Emph.* סוּסְתָא. *Cum aff.* סוּסָתִי כְּסוּסָתָךְ Equi mei ſicut equi tui. *De equis ſeptem proprietates in Tractatu Talmudico* פְּסָחִים *Peſachim narrantur*. שִׁבְעָה דְּבָרִים נֶאֶמְרִים בְּסוּס *Septem res dicuntur de equo*. Amat bellum, amat ſcortationem, ſuperbum ſpiritum habet, ſomnum negligit, multum comedit, egerit parum, & equus albus bonus eſt in ſomno.

DE ABBREVIATURIS

IMPERFECTIS.

סוֹפֵי תֵיבוֹת Fines dictionum. *Hoc nomine appellantur apud Hebræos* Abbreviaturæ imperfectæ, *quæ in ultimis vocum litteris eliſis, & decurtatis exiſtunt. Quid vero ſint* Abbreviaturæ perfectæ, & imperfectæ *jam ſupra diximus pag. 29. Placet hic* Abbreviaturas imperfectas *omnes ſimul ſubjicere, ſicuti* perfectas *locis ſuis in ſingulis litteris accommodatas invenies*.

אונק׳ *pro* אוּנְקְלוֹס OnKelos, *qui eſt Paraphraſtes Chaldaicus in* תּוֹרָה Legem, *de quo vide Diſputationem noſtram huic Lexico præmiſſam*.

אפי׳ *pro* אֲפִילוּ Etiam. *Rabbinis frequens*.

בט׳ *pro* בְּטַעַם Cum accentu. *In uſu Maſoretbis*.

בפ׳ *pro* בְּפֶרֶק In Capite.

גו׳ *pro* גּוֹרֵס Legit.

גי׳ *pro* גִירְסָת Lectio. בגי׳ In lectione; cum lectione.

דכו׳ *pro* דִּכְוָתֵיהּ Quod ſicut illud ſimile ipſi.

וגו׳ *pro* וְגוֹמֵר Et cætera.

וכו׳ *pro* וְכוּלוֹ Et totum illud, *h. e.* & cætera. *Interdum apud Maſoretbas* וְכוּלְהוֹן Et omnia iſta.

חס׳ *pro* חָסֵר Defectivum. *In Maſora*.

יי *pro Nomine Tetragrammato* יְהוָה. *Scribitur aliquando* יי. *Priſci ſcripſerunt* יי *per tria* י *myſterii cauſſa, ut ipſi ajunt*.

ית׳ וית׳ *pro* יִתְבָּרֵךְ וְיִתְעַלֶּה Benedictum ſit, & exaltetur. *Subjicitur Dei nomini, quod ab Hebræis ſemper cum magna reverentia profertur. Crebro ei præponitur* ש׳, *ut* שית׳.

כנ׳ *vel* כנו׳ *b. e.* כְּגוֹן Sicut. *Idem ac Hebraicum* כְּמוֹ.

כל׳ *pro* כָּלְהוֹן *vel* כֻּלָּם Omnia iſta.

כלו׳ *pro* כְּלוֹמַר Secundum dicere: ac ſi diceret: verbi gratia. *Rabbinis frequens*.

כשא׳ *pro* כְּשֶׁאָמַר Quando, cum dicit. *A Rabbinis adbibetur*.

לד׳ *pro* לְדַעְתִּי Juxta ſententiam meam.

לפי׳ *pro* לְפִיכָךְ Idcirco. *Interdum pro* לְפֵירוּשׁ juxta expoſitionem.

pro

Digitized by Google

לוס pro לוֹמַר Dicere. *Eſt Infinitivus Verbi* לֵאמוֹר *apud Rabbinos pro Hebraico* אָמַר.

ליו pro לְיוֹנָתָן Secundum Jonathanem.

מגז *pro* מִגִּזְרָה A radice, *vel* themate. *Apud Grammaticos.*

מדינ *pro* מַדִּנְחָאֵי Orientales. *Maſorethis frequens.*

מיב לי *pro* מִיבָּעֵי לֵיהּ Quæritur ipſi. *In Talmude.*

מתני *pro* מַתְנִיתָא Traditio, doctrina. *In Talmude.*

סבי *pro* סְבִירִין Exiſtimantur. *In Maſora.*

סי *pro* סִימָן σημεῖον, Signum, Caput libri. *Apud Rabbinos.*

פי *pro* פֵּירוּשׁ Expoſitio, *vel* פָּרֵשׁ Explicat. *Rabbinis frequens.*

שי *pro* שֶׁיִּחְיֶה Qui vivat, *vel* שֶׁיִּחְיוּ Qui vivant, *vel* שֶׁיִּתְבָּרֵךְ Quod benedictum ſit. *Prius viventis nomini ſubjiciunt; poſterius autem Dei nomini, tuncque ſolet fini addi* ת, *ut* שית.

שנ *pro* שֶׁנֶּאֱמַר Quod dicitur; ſicuti dicitur, *nimirum* in Sacra Scriptura. *Ejus uſus in citandis locis Sacræ Scripturæ.*

שת *pro* שֶׁתִּחְיֶה Quæ vivat. *In Epiſtolis familiaribus fœminæ viventis nomini ſubjicitur.*

תו *pro* תּוּב Præterea, amplius, porro. *Idem eſt, ac Hebraicum* עוֹד.

תני *pro* תִּנְיָן, *vel* תִּנְיָנָא Secundum, alterum. *Apud Hebræos dicitur* שֵׁנִי, *vel* שֵׁנִית.

Ex his Abbreviaturis Lector prudens de ſimilibus judicium feret.

E DIVERTICULO IN VIAM REDEAMUS.

סור *Hiphil* הֵסִיר Auferre; ſubtrahere *apud Arithmeticos.* הֲסָרָה Subtractio *Arithmeticæ numerationis ſpecies.* תּוֹסֶפֶת Additio, *in Arithmeticis.*

סח *Abbreviatura. Idem ac* סַם חַיִּים Aroma vitæ, ſalutare.

סָחַט Exprimere ſuccum, *aut* humorem. סְחִיטָה Expreſſio. *Aliis* torcular, prælum.

סָטַן Adverſari; odiſſe. סָטָן Adverſarius, Satan, ſpiritus malignus. *Nomen* הַסָּטָן Satanas *Cabbaliſtice apud Rabbinos numerorum ratione habita valet* 364. *ut indicent, ſpatio dierum* 364. *poteſtatem eſſe Satanæ* לְאַסְטוּנֵי *adverſandi Judæis, eoſque accuſandi;* והיומא דכפורין לית ליה רשות לאסטוני *at in die Feſto* Kippurim, *videlicet* Propitiationis *non eſſe ipſi facultatem accuſandi. Sic habetur in Tractatu* יוֹמָא *Jomà, & in* מִדְרַשׁ תְּהִלִּים *Medràs Tehillim Pſal.* 27.

סָטַר Demoliri, deſtruere: alapam impingere. סִטְרָא, סְטַר Latus, eris, ora, extremitas, finis. בִּסְטַר In latere, juxta, prope. *Plur.* סִטְרִין latera. *Conſtr.* סִטְרֵי extremitas. *Cum aff.* עַל סִטְרֵיהוֹן Ad latera eorum.

סי *Abbreviatura. Idem ac* סֵפֶר יְצִירָה Liber creationis: *Inter libros Kabbaliſticos* omnium

Digitized by Google

omnium celeberrimus eſt, tribuiturque Abrahamo Patriarchæ tamquam auctori. Mantuæ editus eſt anno 322. videlicet Chriſti 1562. *in 4. cum Commentariis R. Abram Ben Dior, R. Moſis Ben Nachman, R. Moſcè* בוטרילו *Butrillo, R. Saadiæ Gaòn, & R. Elièſer* מגרמישא. 2. סֵפֶר יָשָׁן Liber antiquus. *Si ei præponatur* ב, *ut* בסי *ſignificabit* in libro antiquo.

סַיַּע Juvare, opitulari, auxiliari, opem ferre. סִיַּעְתָּא, סִיעָא Auxilium. סִיּוּעַ Idem. בְּסִיַּעְתָּא דִשְׁמַיָּא Auxilio Cœlorum, *h. e.* Dei.

סַיִף Gladius, ſica, enſis. *Plur.* סַיָּפִים gladii.

סַךְ Summa, numerus conſummatus: סַךְ הַכֹּל Summa numeri: סַךְ הַחֶשְׁבּוֹן Summa ſummarum; סַךְ הַמָּעוֹת Summa pecuniæ. סַךְ הַדִּינָרִין Summa denariorum.

סֻכּוֹת Tugurium, tabernaculum. *Rabbini præter ritus ex præcepto Dei feſtis diebus* סֻכּוֹת Tabernaculorum *peragendos, alios ex arbitrio excogitarunt, inter quos præcipuus eſt* נִיסּוּךְ הַמַּיִם libamen aquæ, *non ſolum die ſeptimo hujus Feſti, ſed etiam octavo effundendæ. Amphora, qua Sacerdos utebatur, tres* לֻגִּים logos, *ſive* ſextarios *continebat, per clivum medium acceſſus ad* מִזְבֵּחַ Altare *fiebat, & ad ſiniſtram Altaris in foramen, vel ſimpulum tempore* נֶסֶךְ תָּמִיד libaminis Sacrificii Jugis *aqua erat ſpargenda. Cum autem ritus hic nulla Lege præciperetur, diſpliceretque Sacerdoti Sadducæo, ipſe aquam non in ſimpula, ſed ad pedes ſuos effundere vafre conabatur. At id ne contingeret, populus poſtremis temporibus clamare conſueverat* הַגְבַּה יָדֶיךָ attolle manus tuas, שֶׁנִּרְאֶה אִם תִּתֵּן מַיִם בַּסֵּפֶל ut videamus, an aquam infundas ſimpulo: *Quod ſi tamen populum verſutia ſua decepiſſet,* בְּאֶתְרוֹגִים malis citreis *ab eo ſimul collecto petebatur, cornuque Altaris frangebatur. Licet autem in Lege nihil de hoc ritu habeatur, volunt tamen Rabbini ipſi Moſi a Deo traditum fuiſſe, verbiſque illis Iſaiæ* 12. 3. *innui:* וּשְׁאַבְתֶּם מַיִם בְּשָׂשׂוֹן מִמַּעַיְנֵי הַיְשׁוּעָה Et haurietis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris, *& eo præcipue ſpectare, ut ex ſumma Dei benignitate ſementis tempore pluvia in annum ſequentem obtineatur. Adeo autem exultabat populus propter* נִיסּוּךְ הַמַּיִם aquæ effuſionem, *ut apud Hebræos in Proverbium abierit:* qui numquam vidit gaudium domus hauſtionis, non vidit umquam gaudium omnibus diebus ſuis.

Feſtum a nobis vulgo dictum Tabernaculorum, *vel* Umbraculorum *ex præcepto Dei quotannis per ſeptem dies ab Hebræis celebrandum in Talmude ſæpe ſimpliciter appellatur* חַג Feſtum, *in Sacris litteris Veteris Teſtamenti* חַג הַסֻּכּוֹת Feſtum Tabernaculorum, *& in Novo Teſtamento* Σκηνοπηγία. *Radicem autem vocis* Σκηνοπηγίας *ne arbitreris derivari a Græcis dictionibus* σκιᾶ umbra, *&* φάγω comedere, *ut male ſentit Lyra, & alii; neque a* κοινὸς communis, *ut Toſtatus; ſed pro certo habeas originem trahere* Scenopegiam *a nomine* σκηνῇ Tabernaculum, *& Verbo* πήγνυμι erigere, conficere, *quia hoc Feſto ex ramis, & frondibus arborum Tabernacula conficiebantur. Ceterum Tabernacula olim non ex telis cera oblitis, operculis, aut ſimilibus, ut hodie, fiebant,*

Digitized by Google

bant, ſed ex arboribus oleoſis, earumque frondibus, ut diutius propter pinguedinem vivere poſſent. A Judæis ad Gentes Tabernaculorum Feſtum tranſiiſſe ex nonnullis Auctoribus colligitur. Scenopegiæ enim Feſta Gentibus fuiſſe, quæ populus præſertim Alexandrinus Tabernaculis extra domos erectis celebraverit, Caſaubonus narrat ad lib. 5. Athen. cap. 6. & libr. 4. cap. 9. Plutarchus etiam in Æmilio, & Mario, parta victoria, a militibus Tabernacula in caſtris hedera, lauro, frondibus ad lætitiam ſignificandam ornata fuiſſe litteris commendavit. Antiquitus poſt peractum Sacrificium juge primo die Feſti Tabernaculorum, ſexque aliis ſequentibus in more poſitum erat, ut in atrio mulierum lychnuchi aurei accenderentur ad noctis tenebras disjiciendas, ut pro arbitrio quilibet ſigna lætitiæ edere poſſet. Ajunt autem Judæi, quatuor pelves 130. logos, ſive ſextarios olei continentes ibi fuiſſe collocatas ad ſuſcipiendum oleum ad hoc allatum, & ellychnia, quæ ex detritis Sacerdotum braccis conficiebantur. Quis igitur miretur, luce lychnuchorum omnia urbis Hieroſolymitanæ atria fuiſſe perfuſa, ut Rabbini סכה Succà *v. 2. & 3. narrant? Saltantibus vero viris faces accenſas geſtantibus, canentibus, exultantibus, & præ gaudio geſtientibus aderant etiam mulieres e podio, ut ipſæ quoque tantæ lætitiæ eſſent participes. Singulis quibuſque ſeptem annis, tranſacto die primo Feſti Tabernaculorum, ut habetur Deuter. 31. 10. tenebatur Rex, ſolebatque in ſuggeſto ligneo ad hoc parato, cunctis Judæis audientibus, tam viris, quam mulieribus, tam indigenis, quam advenis, legere Legem Domini, quod in atrio mulierum decurſu temporis factum ſcimus ex* סוטא Sotà 6.8. *Lectionem autem exordiebatur ab initio Deuteronomii, eamque ad Caput 6. v. 4. producebat; deinde tranſitum faciebat ad cap. 11. v. 13. inde ad Caput 14. v. 22. tum ad Cap. 26. v. 22. poſtea ad Cap. 17. v. 14. ubi agitur de Rege; denique maledicta, & diras proferebat, quæ Deuteronomii Cap. 27. & 28. continentur. Si quis vero Tabernaculorum figuram, & magnitudinem ſcire deſiderat,* סכה Succà *cap. 1. adeat, in quo de utriſque copioſe admodum agitur. Sed cum in Veteri Teſtamento de menſura Tabernaculorum nihil præcipiatur, cujuslibet arbitrio* קראים *Karræi eorum conſtructionem relinquendam volunt. Porro quid eſſent thyrſi, quos manibus geſtare Feſto Tabernaculorum Judæi ſolebant, Genteſque in Orgiis Bacchi celebrandis quatere, docent Macrobius lib. 1. c. 18. & Cerda ad Virgilii Eclog. 5.*

Inſtituit Daphnis thyrſos inducere Baccho,
Et foliis lentas intexere mollibus haſtas;

nimirum eos fuiſſe perticas oblongas, contoſque ſertis flores, arborumque frondibus circumſeptos, haſtaſque aculeatas hederis obtectas.

סָכַם Numerare, computare, ſupputare. סְכוּם Numerus, ſumma numerata. *Hiphil* הִסְכִּים Conſentire, convenire. מַסְכִּים Conſentiens, conformis. מוּסְכָּם Conſenſus. שֵׁמוֹת הַמּוּסְכָּמִים *Apud Grammaticos, & Logicos* nomina univoca, ſynonyma. הַסְכָּמָה Convenientia, univocatio, conſenſus, concordia.

סכן, נִסְכַּן Periclitari, in periculo eſſe: tentare, experiri. מְסוּכָּן In periculo conſtitutus. סַכָּנָה Periculum.

סִכֵּן Depauperare. מִסְכֵּן Pauper, egenus, tenuis, inops. מִסְכֵּנוּת Paupertas, inopia. *Hithpahel* הִתְמַסְכֵּן Depauperari, pauperem fieri. מִסְכֵּן Pauperem reddere.

סַכִּין Culter, gladius, enſis.

סכר, נִסְכַּר Obturari, claudi. אַסְכָּרָה Angina, obturatio fiſtulæ gutturis, *morbus acutus, quo fauces anguntur, & obturantur. Vulgo dicitur* ſquinantia.

ס״ל *Abbreviatura. Idem ac* סְבִירָא לֵיהּ Videtur ipſi; opinio eſt ipſi; opinatur: *vel* סָבוּר לֵיהּ, *vel* לִי mihi: דס״ל quia opinatur. *Pro* לֵיהּ *de pluribus dicetur* לָן nobis, לְהוֹן ipſis.

סָלַד Æſtuare, ardere: contrahi, corrugari ex ardore. *Item* orare, precari, rogare, ſupplicare. *In libris Precum* אנקת

מסלדיך לפני כסא כבודך Gemitus tibi ſupplicantium aſcendat coram ſolio gloriæ tuæ.

סָלַח Condonare. סְלִיחָה condonatio. סְלִיחוֹת Precationes pro remiſſione peccatorum. *Item* liber Precum propitiatoriarum.

סִלּוֹן, סלן Fiſtula, *unde aqua fontis effluit*: canalis.

סָלַק Removere. סִלּוּק Remotio. סָלִיק Finitus, abſolutus. *Hęc dictio adbibetur in fine librorum.* סִלּוּק Finis, terminus. *Hinc* סִלּוּק *apud Grammaticos appellatur accentus, qui ſententiam abſolvit. Nomine etiam* סִלּוּק SillůK *Judæi vocant carmen quoddam diebus Feſtis communibus, & conſuetis Precibus interpoſitum, quæ Preces a decem, & octo benedictionibus, quæ in iis comprebenduntur, dicuntur vulgo* שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה *b.e.* octodecim. *Id autem uſurpant ante* קְדוּשָׁה, *videlicet Orationem, & Precatiunculam illam, quam in laudem Dei recitant, quæ incipit* יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ Magnificetur, & ſanctificetur nomen ejus magnum &c. *quæ illarum Precum finis eſt, ac propterea appellatur* סִילּוּק, finis, terminus.

סַם Aroma, *in bonum*: venenum, toxicum, *in malum.* סַם הַמָּוֶת Aroma mortis, venenum lethale. *Plur.* סַמִּים Aromata. *Juxta Eliam hcc diſcrimen intercedit inter* סַמִּים, *&* בְּשָׂמִים *quę nomina* Aromata *ſignificant, quod* סַמִּים *proprie conficiuntur, & miſcentur opere apothecario ad odorem, ſuffitum, medicinas, remedia, refectionem, vel corruptionem, & mortem,* בְּשָׂמִים *autem adbibentur in cibis condiendis ad voluptatem, & delicias.*

סַמְבַּטְיוֹן Sambatjon fluvius, *qui &* סַבַּטְיוֹן, *de quo ſupra.*

סמ״ג . סמ״ג *Abbreviatura. Idem ac* סֵפֶר מִצְוֹת גָּדוֹל Liber præceptorum magnus. *Ejus auctor* ר׳ משה מקוצי *R. Moſes Kotzenſis, qui floruit circa annum Chriſti* 1240. *Editus eſt Venetiis in folio* 1522.

סמ״י *Abbreviatura. Idem ac* סֵפֶר מִלְחֲמוֹת יְהוָה Liber bellorum Domini.

סָמַךְ Incumbere, niti, inniti, fulcire: accedere, appropinquare, propinquum eſſe. סָמוּךְ Vicinum, conjunctum: juxta, prope. *Item* Nomen conſtructum, in regimine poſitum *apud Grammaticos.* בִּסְמוּכִין cum affixis *apud Abèn Ezrà.* נִסְמָךְ Idem. סֶמֶךְ Fulcrum: probatio. אַסְמַכְתָּא Ratio, probatio. סְמִיכָה Idem. *Item* manuum impoſitio, χειροθεσία, *qua olim Rabbini creabantur, a Verbo* סָמַךְ Promovere, creare aliquem, & conſtituere Magiſtrum, *ſive* Rabbinum per manuum impoſitionem. סָמוּךְ, נִסְמָךְ Promotus in Rabbinum, *ſive* Magiſtrum. *A Scaligero vocatur* Mellodoctor, Candidatus Magiſterii. *Hæc autem promotio, ſeu creatio in Magiſtrum, Doctorem, Rabbinum, Judicem, Ducem &c. non ſolum manuum impoſitione fiebat, ſicuti Moſes Joſue* Numer. 27. 23. & Deut. 34. 9. *populi Iſraelitici Ducem conſtituit, ſed etiam verbis conceptis, nullis manibus adbibitis. Ita babetur in* יוחסין *Juchasìn fol.* 60.

Exempli gratia. Ego promoveo te Rabbinum. Eſto promotus Rabbinus, *vel* Magiſter. *Hinc Majemon in Statutis de Synedrio cap.* 4. *barum Promotionum rationem ſuggerit.* Olim quidem omnes promoti promovere quoque poterant alios; ſed a tempo-

poribus Hillelis principis nemo poteſt promovere, niſi facultate accepta a Principe Synedrii Magni. Princeps item Synedrii non poteſt promovere, niſi præſente אַב בֵּית דִּין *Patre domus Judicii*, h. e. *Præſide Synedrii*, & hic viciſſim niſi præſente Principe. Qui vero facultatem promovendi acceperat, non poterat illud facere, niſi præſentibus duobus teſtibus. Nam Promotio non poteſt peragi a paucioribus, quam tribus. Non poterat hic ritus exerceri extra terram Iſraelis: unde requirebatur, ut Promotor, & Promotus in eadem terra eſſet. Poterat etiam aliquando ob privilegium quis abſens promoveri per nuntios, vel per epiſtolam, & ſcriptum teſtimonium. Qui jus promovendi acceperant, poterant una vice centum, vel plures ſimul promovere. Promotis Rabbinis dabatur poteſtas etiam judicandi, ſive dignitas Judicum concedebatur. *Hæc autem poteſtas judicandi certis rebus, definitoque tempori etiam aliquando adſtringebatur. Qui porro hoc modo Rabbinus conſtitutus fuerat, non ſtatim* Rabbì *appellabatur, ſed* חָבֵר Collega, Diſcipulus, & Familiaris *ſui Promotoris, cum quo parem honoris titulum eum poſſidere præter decus exiſtimabant. Fere ſemper autem ejus nomini Promotoris nomen erat adjunctum, ut* R. Jonathan Mèir חָבֵר Diſcipulus R. Joſiæ. *Novus hic Rabbinus, ſuo Promotore docente, aut ſtabat, aut honoris ergo in pavimento inferior ſedebat. Ad hanc manuum impoſitionem referenda, quæ habentur* 1. Timoth. 4. 14. Noli negligere gratiam, quæ in te eſt, quæ data eſt tibi per Prophetiam, cum impoſitione manuum Presbyterii.

סוֹמֵךְ Manus imponens, Promotor. נִסְמָךְ Promotus. סָמוּךְ Licentiatus, Rabbinatui proximus. *Interdum etiam legitur dictus* תַּלְמִיד חָבֵר Diſcipulus collega, *ſive* familiaris.

בְּסָמוּךְ In proximo, mox, continuo, paulo ante, paulo poſt.

סְמִיכוּת Regimen; conſtructio, forma nominis conſtructa, *apud Grammaticos*: relatio, *categoria Logica, ut pater, & filius*.

Item ſcipio, fulcrum, brachiorum ſuſtentaculum.

סמל סְמָלוֹתִין Clavi jugi, *vel* lora, quibus jugum capiti bovis alligatur. *Ex Gloſſa Tractatu* שבת *in fine. Jugum veterum non erat inciſum ſicut noſtrum, ſed læve, ac perforabant in eo duo foramina juxta craſſitiem cervicis bovis, ac ibi figebant duos clavos, qui dicebantur* סְמָלוֹנִים.

סְמַן Signare, inſignire: ſignum, Sectio, Caput, Paragraphus. *Item* littera *in Abèn Ezrà* Deut. 33. 16. *Deducitur a Græco σημαίνω*.

סִימָן Signum. *Plur.* סִימָנִין & סִימָנִיוֹת Signa. *Eſt* etiam סִימָן Sectio, Caput, Numerus libri. *Sic Maſorethæ, Cabbaliſtæ, Grammatici ſibi faciunt* סִימָנִין Signa, Notas, Characteres, Symbola ad juvandam memoriam.

סמ״ק *Abbreviatura. Idem ac* סֵפֶר מִצְוֹת קָטוֹן Liber præceptorum minor. *Liber hic proprio titulo dicitur* עַמּוּדֵי גוֹלָה Columnæ captivitatis, *cujus auctor R. Iſaac Corbelenſis*.

סמר, סְמַרְטוּט Fruſtum panni, *aut* veſtis tritæ. סִמְרוֹן Hodie. *A Græco σήμερον*.

סנג, סָנֵיגוֹר συνήγορος. Advocatus, procurator *alicujus cauſam agens, ac defendens. Ejus oppoſitum* קָטֵיגוֹר accuſator.

סָנֵיגוֹרְיָא Defenſio, patrocinium cauſſæ.

סנר, סַנְדָּל Calceus, calceamentum, ſandalium. סַנְדְּלָר Calcearius, ſutor. *Hoc nomine vocatus fuit Rabbinus quidam inſignis* ר׳ יוחנן הסנדלר R. Jochanan Sutor.

Cal-

סַנְדָּל שֶׁל עֲרִיסָה Calceus lecti. *In uſu erat olim apud Hebræos, ut puerorum cunas, & lectulos circa pedes ferramentis quibuſdam munirent, ne a pavimenti humore putreſcerent; ea autem vocabant* calceos lecti. *Legitur aliquando* סַנְדְּלָא. *Vocabulum Judæis familiare.*

סַנְדָּק Suſceptor pueri in circumciſione, compater. *Per ſynecdochen appellatur ita etiam* בַּעַל בְּרִית fœderatus.

סַנְהֶדְרִין Sanhedrin, Synedrium, Senatus magnus Hebræorum, Senatores prætorii magni Hieroſolymitani ſeptuaginta Judicum docentium jura divina, & humana, Judices, Seniores, Senatores. *In N. T. dicuntur* πρεσβύτεροι Matth. 16. 21.

סַנֵּן Purgare, percolare, purum reddere. הַמְסַנֵּן אֶת־הַיַּיִן אוֹ אֶת־הַחוֹמֶץ אוֹ אֶת הַשֵּׁכָר וְאָכַל אֶת־הַיַּבְחוּשִׁים אוֹ אֶת־הַיַּתּוּשִׁין וְהַתּוֹלָעוֹת שֶׁסִּנֵּן לוֹקֶה *h. e.* qui percolat vinum, aut acetum, aut ſiceram, & comedit culices, aut muſcas, & vermes, quos percolavit, vapulat. *Huc pertinet illud Chriſti Matth. 23. 24. Judæos objurgantis, ipſiſque objicientis.* Ὁδηγοὶ τυφλοὶ, οἱ διυλίζοντες τὸν κώνωπα. Duces cæci, qui percolatis culicem.

סָנַק Laborare, defatigari: סִנּוּק Labor, defatigatio. סַנְקְלִיטִין Judices, Cœtus, Senatus, Conſiſtorium.

ס״ס *Abbreviatura. Idem ac* סוֹף סוֹף Finis, finis. *Rabbini hanc abbreviaturam uſurpant pro* denique, tandem, *vel* nihilominus. 2. סְפֵק סְפֵיקָא Dubium dubii, dubium ex altero dubio illatum. 3: סוֹף סִימָן In fine Capitis. *Sequitur fere Capitis numerus. Maſoretbis in uſu.*

ס״ע *Abbreviatura. Idem ac* סֵדֶר עוֹלָם Seder Olàm, *h. e.* Ordo Mundi. *Liber hic Chronologiam ſacram Hebræorum continet. Duplex autem eſt. Alter* סֵדֶר עוֹלָם רַבָּא Chronologia major, *alter* סֵדֶר עוֹלָם זוּטָא Chronologia minor. *In Chronologicis citari ſolet.*

ס״פ *Abbreviatura. Idem ac* Sophpasùk, *h. e.* finis verſus. *A Grammaticis vocatur etiam* Sillùk, *qui periodum integram abſolvit. Pluraliter* סוֹפֵי פְסוּקִים fines verſuum. 2. סוֹף פֶּרֶק Finis Capitis. בס״פ in fine Capitis.

סָפַג Sugere, ſorbere. אִסְפּוֹגָא, סְפוֹג Spongia, *ita dicta, quia tergendo abſorbet.* נִסְתַּפֵּג Abſtergere ſe, *proprie* ſpongia.

סִפֵּן Honorare, honore afficere. סָפוּן Honoratus. סְפִינָה Navis, *proprie magna, & tecta.* סַפָּן Nauta: navis artifex.

סַפְסָל Sella, ſcabellum, ſedes. *Plur.* סַפְסְלִין ſellæ.

ספ״ק *Abbreviatura. Idem ac* סוֹף פֶּרֶק קַמָּא Finis Capitis primi. ובספ״ק Et in fine Capitis primi.

הִסְפִּיק, סָפַק Sufficere, ſufficiens eſſe. סִפּוּק Sufficientia. סִבָּה מַסְפֶּקֶת Cauſa ſufficiens. שֵׁם הַמִּסְתַּפֵּק Nomen analogum. הִסְתַּפְּקוּת Sufficientia. *Item* amphilologia.

סָפֵק Dubium, ambiguum. *Adverbialiter* ambigue: מְסֻפָּק dubium, ambiguum, anceps.

ceps. *Item* forte, fortaſſis. *Hithpahel* הִסְתַּפֵּק In dubio eſſe. סְפֵקוּת Dubitatio. מְסוּפָּק שֵׁם מִסְתַּפֵּק Nomen amphibolon. מְסוּפָּק dubius, analogus, anceps. שֵׁם הַמְּסוּפָּק Nomen analogum. סְפֵקוֹת Dubia, quæſtiones dubiæ, & controverſæ.

סִפֵּר Tondere, radere. סַפָּר Tonſor. תִּסְפּוֹרֶת מִסְפָּרַיִם, תִּסְפּוֹרִין Forcipes. Raſura, raſio, tonſio: forfex. מַסְפֵּר Novacula: forfex tonſoria, *vel* ſarroria.

סִפֵּר Narrare. סִפּוּר Narratio: hiſtoria: prædicatio Logica. סִפּוּרִים Prædicationes, hiſtoriæ.

סר״ Abbreviatura. Idem ac סִבָּה רִאשׁוֹנָה Cauſa prima.

סָרַב Rebellare: refragari, renuere, abnuere. סַרְבָן Rebellis: סַרְבָנוּת Rebellio: contumacia. סִירוּב Idem.

סִרְבֵּל Tegere, operire. מְסוּרְבָּל Opertus, tectus.

סִרְגֵּל Lineas ducere, ſulcare. מְסוּרְגָּל Lineis exaratum. סִרְגּוּל Linea, ſulcus, *quaſi ſit linea agri*.

סַרְדְּיוֹט Lictor, carnifex, præfectus. *Plur.* סַרְדְּיוֹטוֹת præfecti, lictores, carnifices, *&* *maſc.* סַרְדְּיוֹטִין.

סָרַח, נִסְרַח Fœtere, computreſcere. *Hiph.* הִסְרִיחַ Fœtidum reddere. טִפָּה סְרוּחָה Gutta fœtida. סִרְחוֹן Fœtor, putor.

סָרַח Rebellare. סוּרְחָן Rebellio, contumacia: rebellis.

סַרְטָן סרט Cancer, ſignum cœleſte Cancri.

סרנ״ך Abbreviatura. Idem ac סְמִיכוּת, רִבּוּי, נְקֵבָה, כִּנּוּי, Regimen, Pluralis numerus, Fœmininum genus, Affixio Pronominum. *Sic per abbreviaturam indicantur quatuor cauſſæ, propter quas apud Grammaticos vocales mutantur.*

סָרַס Caſtrare, evellere, extirpare, evertere, pervertere. מִקְרָא מְסוּרָס Lectio, textus tranſpoſitus, inverſus; aut qui per parentheſin eſt interruptus. סִירוּס Interruptio verborum, hyſterologia: parentheſis: caſtratio: inverſio, tranſpoſitio.

סָרַק Pectinare, pectere. מַסְרֵק Pecten: ſtrigilis ad equos pectendos. סָרַק Sterile, fructu vacuum.

סש״ר Abbreviatura. Idem ac סֵפֶר שְׁמוֹת רַבָּא Gloſſa magna in librum Exodi.

ס״ת Abbreviatura. Idem ac סֵפֶר תּוֹרָה Liber Legis. 2. סִתְרֵי תוֹרָה Arcana, myſteria Legis. 3. סֵפֶר תְּרוּמָה *Eſt nomen libri inſignis de ritibus, vetitis rebus, ac licitis, aliiſque hujuſmodi agentis.* 4. סוֹף תֵּיבָה Finis dictionis. *In numero plurali* סוֹפֵי תֵּיבוֹת Fines dictionum. *Maſorethis frequens.*

סְתָו, סִתְוָא Hyems: סִתְוִי, *vel* סִתְוָנִי Hybernus. עֲנָבִים סִתְוָנִיּוֹת Uvæ hybernæ, labruſcæ. חוֹמֶץ סִתְוָנִיּוֹת Acetum uvarum hybernarum.

סְתָם, נִסְתַּם Abſolute, ſimpliciter. *Apud Logicos* מִשְׁפָּטִים סְתָמִים propoſitiones abſolutæ, ſimplices. סְתָמָה Antonomaſia *apud Grammaticos*. סְתוּמְתָּאָה Authenticus, Canonicus.

Ab-

סתר״ *Abbreviatura . Idem ac* סוֹף, תָּוֶךְ, ראשׁ, Finis, Medium, Principium. *Apud Cabbaliſtas in uſu .*

סָתַר Latere. נִסְתַּר Perſona tertia *in Verbis .* נִסְתָּרִים Pronomina tertiæ perſonæ, *quia ea abſens dicitur , ideoque quaſi latens .* סֵתֶר latebra. בֵּית הַסְּתָרִים Locus ſecretus, pudendum , *quia natura eam partem latentem , & ſecretam eſſe voluit .*

סָתַר Repugnare , contradicere . סְתִירָה Repugnantia , contrarietas , contradictio.

INCIPIENTIA

A ע

ע *In numeris valet ſeptuaginta , ſemperque eſt littera radicalis , nec unquam Daghes recipit , ſicuti neque ceteræ gutturales .*

עָא Lignum . *Idem eſt , ac* אָעְ, *litteris translatis .* Eſth. 1. 13. *in Targum ſecundo .*

עאת, עָאתָא , עָאתָא . *Vide in* עוה.

עָאן . *Vide in* עין.

עבא עוֹבִי Craſſities, denſitas: nubes , nebula . 1. Reg. 7. 46.

עֵיבָא , עֵיבָא , עִיבָא Idem . Iſa. 44. 22. Job 37. 16.

עֲבַד Facere , conficere , efficere . Gen. 1. 31. Iſa. 43. 7. operari, terram colere , agere , peragere , parare, apparare . Gen. 18. 8. Joſ. 5. 10. *Ithpehal* אִתְעֲבַד fieri . Numer. 28. 6.

עוֹבָרָא , עוֹבַד , עוֹבָדָא , עוֹבָד Opus, factum . 1. Reg. 7. 8. operis merces . Pſal. 109. 20. *Apud Talmudicos* עוֹבָדָא *ſignificat ut Hebraica vox* מַעֲשֶׂה Hiſtoria , res geſta , *ut* עוֹבָדָא הוא בְּחַד Hiſtoria eſt de quodam ; accidit cuidam . *Plur.* עוֹבָדִין עוֹבָדֵי , opera . Eccleſ. 9. 10. *Fœm.* עוֹבַדְתָּא opus . Gen. 33. 14.

עֲבִידְתָּא , עֲבִידָא Idem . *Conſtr.* עֲבִידַת.

מַעֲבַד Idem . *Plur.* מַעֲבָדִין opera .

מַעְבַּדְנוּתָא Opus . Prov. 21. 6.

עֲבַד , עַבְדָא Servus . Geneſ. 9. 25. & 24. 5. *Plur.* עַבְדַיָּא , עַבְדִין ſervi . Geneſ. 24. 35. Iſa. 54. 17. *Rabbinis , & Talmudicis tritum* עַבְדָא דְמַלְכָּא מַלְכָּא Servus Regis eſt Rex. *Quanto ſcilicet quis excellentioribus , & dignioribus ſe adjungit , tanto majorem claritatem , & nomen ab eorum familiaritate acquirit , & ab aliis propterea magis colitur .*

עַבְדוּת , עַבְדוּתָא Servitus . Exod. 13. 3.

עֲבוֹדָה , עֲבוּדָא Famulitium , ſervitus, cultus , miniſterium , opus . Geneſ. 26. 14.

עבט עֲבִיטָא Clitellæ . Geneſ. 31. 34. *Hinc* mulus clitellatus , vel clitellarius *ad onera portanda tantum adhibitus .* וְשַׁוְּיִנּוּן בַּעֲבִיטָא דְגַמְלָא Et poſuit eas ſub clitellis camelorum . *Hebraice* בְּכַר.

Ge-

Geneſ. 31. 34. *Ex R. Salomone Hebræorum* כָּרִים *idem eſt, ac* כְּסָתוֹת pulvini. *Rabbini appellant* מַרְדַּעַת. *Apud Rabbinos* עֲבִיט שֶׁל גָּמָל *eſt ſpecies quædam ephippii accommodati ad onera ferenda, non ad equitandum, vel inſidendum.*

עבף עֲבוּפְיָא, עֲבוּף, עָבוּף Viride, frondoſum. Iſa. 57. 5. Pſal. 52. 10. Job 15. 32.

עבין Stannum. *Idem ac* אֲבָץ Ezech. 27. 12.

עבר Tranſire, tranſgredi, præterire. Numer. 13. 33. gravidam, prægnantem eſſe, concipere. Job 21. 20. *Aphel* אַעֲבַר traducere, tranſmittere, transferre, tranſvehere. Geneſ. 47. 21. mutare. Levit. 27. 10. peſſulo claudere. 1. Reg. 6. 21. *Pahel* עַבַּר prægnantem eſſe. Geneſ. 16. 5. gravidam reddere: intercalare. Cant. 7. 4. *Ithpahel* אִתְעַבַּר tranſiri: concipere. Geneſ. 21. 2.

עַבְרָא, עֲבָרָא, עִבְרָא, עִבַּר, עֲבַר, עֵבֶר Trans, ultra. Deut. 30. 13. contra, e regione, ex adverſo. 1. Sam. 14. 4. tranſitus: latus. 1. Sam. 14. 2. *Plur.* עִבְרִין, עֶבְרִין, עֶבְרֵי.

עֲבֵירָא, עֲבֵרְתָא Tranſgreſſio, iniquitas, peccatum. Deut. 23. 15. Prov. 21. 27. *Plur.* עֲבֵירָן tranſgreſſiones. Gen. 25. 29. *in Jonathane. Raro in Targum hanc vocem reperies; at contra apud Rabbinos frequentiſſimus ejus uſus eſt.* עֲבֵירָה גוֹרֶרֶת עֲבֵירָה. Tranſgreſſio una trahit alteram. הִרְהוּר עֲבֵירָה קָשֶׁה מֵעֲבֵירָה Cogitatio de peccato gravior eſt ipſo peccato.

עִבְרָאָה, עִבְרָאי Hebræus. Geneſ. 14. 13. *Plur.* עִבְרָאֵי, עִבְרָאִין Hebræi. Gen. 43. 31. *Fœm.* עִבְרֵיתָא, עִבְרָאָה Hebræa. Exod. 15. 15. *in Targum Hieroſolymitano.*

Hoc nomine Hebraico עִבְרִי, *de quo mentio* Geneſ. 14. 13. *Abraham primum a Chananæis, & Phœnicibus appellatus eſt, quia Euphratem poſt captum fratrem Loth tranſierat, & ad eos venerat, ut patet ex Geneſ. cap. 14. Itaque tunc idem valuit* עִבְרִי, *& Chaldaice* עִבְרַאי Hebræus, *ac Tranſeuphrateus. Sic populi dicuntur tranſmarini, tranſalpini, tranſpadani, qui ſunt trans mare, trans Alpes, trans Padum. Ejus poſteri deinceps illo eodem nomine vulgo Hebræi apud omnes gentes ſunt nuncupati. At Hebræorum Regno in duas partes diviſo poſt Salomonem, decemque Tribubus in exilium deportatis, Judæi ſunt vocati, quod nomen inde ad noſtra uſque tempora iis manſit perpetuum. Hujus ſententiæ multi tum veterum, tum recentiorum ſunt patroni, inter quos Africanus, Origenes, D. Hieronymus, D. Chryſoſtomus, Theodoretus, Ribera, Munſterus, & Ludovicus Capellus; ex Rabbinis R. Scelomò, R. Moſcè Bar Nachmàn, R. Bechài, Abèn Ezrà, & alii non pauci. Alii ſentiunt, Abrahamum appellatum fuiſſe* עִבְרִי Hebræum *a nomine proprio* עֵבֶר Heber *Semi pronepote, Arphaxad nepote, & Sale filio. Hanc opinionem ſequuntur inter veteres Joſephus lib. 1. antiq. cap. 6. Euſebius Præparat. Evang. lib. 7. cap. 2. D. Auguſtinus de Civitate Dei lib. 16. cap. 3. &*

Digitized by Google

lib. 18. cap. 39. Eucherius lib. 1. cap. 7. Inter recentiores Calvinus in Geneſim cap. 10. v. 21. *Pererius in Geneſim, Mercerus, Cornelius a Lapide, & alii. Itaque utram ſententiam ſequatur liberum cuique judicium eſto.*

עבורא, עבור Proventus, annona, fructus, frumentum, *ſc. anni præteriti*. Geneſ. 27. 28. Numer. 18. 26. intercalatio, embolismus. 1. Sam. 20. 27. conceptus, graviditatio. Job 3. 3.

עוברא Embryo, fœtus in utero adhuc incluſus. Cant. 7. 2. *Plur. emphat.* עובריא Pſal. 68. 27.

עבורא Tranſitor, viator, hoſpes. *Plur. emphat.* עבוריא Viatores, hoſpites. Geneſ. 22. 33. *in Jonathane*.

עברא, עבר Vectis, repagulum, peſſulus. Exod. 26. 28. *Plur.* עברין, עבריא vectes, peſſuli. Jerem. 49. 31.

עוברתא, עוברא Ramus, palmes, furculus. Pſal. 80. 16. *Plur.* עוברן rami, furculi. *In Venetis*. Ezech. 17. 6.

מעבר Vallum, tranſitus. Iſa. 30. 32. *Aſtronomis* reſiduum alicujus numeri, reliquum, quod a computo ſupereſt.

תעבור Excandeſcentia, furor, indignatio gravis. Soph. 1. 15. Iſa. 9. 18.

עגל

עגלתא & , עגלתא , עגלא עגלה, Plauſtrum, currus plauſtralis. 1. Sam. 6. 7. & 8. ſignum Cœleſte Urſæ. *Vide Aben Ezrà* Amos 9. 5. *Plur.* עגלתא, עגלן & , עגלתא , עגלן plauſtra. Numer. 7. 3. Geneſ. 45. 27.

עגילא, עגיל Scutum: parma: rotundum. Pſal. 35. 2. & 91. 4. *Eſt etiam nomen loci. Plur.* עגילין ſcuta. Ezech. 23. 24.

עגלא, עגל, עגל Vitulus. Exod. 32. 4. & 19. *Plur.* עגלין vituli. 2. Reg. 17. 16. *Fœm.* עגלא, עגלתא vitula, juvenca. Exod. 15. 9. Deut. 21. 6. *Fuit* עגל *vitulus aureus Idolum Ægyptiorum, alio nomine* Apis *vocatum, cui ſimile Iſraelitæ in deſerto conflarunt ex inauribus aureis. Juvat de hoc vitulo aureo Iſraelitarum vetuſtiſſimum Hebræorum commentum referre. Itaque fabulantur, poſt potationem vituli aurei a Moſe Iſraelitis præceptam barbas aureum colorem referentes iis omnibus, poſteriſque eorum natas eſſe, qui illum impenſius coluerant, illiuſque pulverem avidius potando & barbas, & mentum, & maxillas ſuperfluo liquore polluerant. Hanc fabulam his carminibus Petrus Rhemenſis vulgo dictus* de Riga *expoſuit.*

Deſcendit Moyſes tabulis infixa duabus
  Scripta Dei digito juſſa beata ferens.
Aute choros populi ludentis percipit; iram
  Concipit; os Vituli conſpicit; inde fremit.
Excuſſit Tabulas; excuſſas fregit; abegit
  Fractas; in Vitulum ſævit, eumque rapit.
Comminuit; commiſcet aquis; potum dat Hebræis,
  Exeat ut fœdus per loca fœda Deus.
Denotat hic auri cor Hebræi potus avari,
  Qui ſitiens aurum primitus ecce bibit.
Conſonat hoc; Craſſi titulo quod corde ſitiſti

Vi-

Digitized by Google

Vivens, hoc aurum morruus ore bibis.
Hebræi rradunt Moyſem feciſſe, quod audis,
Ut ſciret ſolos hac raiione reos.
Nam rutilans Auro monſtrabat Barba nocentes,
Dum patulo latices fluminis ore bibunt.
Aurum, quod fudit Aaron, deſcendit eorum
In Barbas rantum, qui coluere Bovem.
Nequitiæ plumbum Barbæ monſtratur in Auro,
Et culpæ pondus Aurea Barba notat.

Tam grave fuiſſe Hebræorum peccatum in Vitulo conflando Rabbini cenſent, ut adhuc ſatis expiatum non ſit. Hinc Paulus Fagius ad Chaldaicam Paraphraſim Exodi obſervat, ita Moſem Gerundenſem ſentire: אין לך ישראל פורענות שאין בה אנקיא מעון העגל *h. e.* Non eſt tibi, Iſrael, ultio, in qua non ſit uncia de iniquitate Vituli. *Eas vero nugas de hoc Vitulo aureo adjiciunt, ramque putidas, ut ſatius ſit eas ſilentio prætetire, quam in iis commemorandis fruſtra tempus terere, Lectorumque patientiam defatigare.*

עֵין־עֶגְלָא Oculus vituli. *Nomen lapidis pretioſi. Dicitur etiam* עֵין עֵגֶל. Exod. 28. 19. *Hebraice* אַחְלָמָה.

עֲגַל, עֶגְלָא, *& cum* ב *præfixo* בְּעֶגְלָא, בַּעֲגַל. Cito, celeriter, velociter, feſtinanter: mox. Prov. 29. 1. Eſth. 1. 1. *in Targum ſecundo.*

עֲגוֹל Circulus, globus, maſſa rotunda panis. Exod. 29. 23. *in Jonathane.*

עֲגַם Contriſtari, anxium eſſe. Job 30. 25. *Dicitur etiam* אֲגַם.

עֲגִים Triſtis, anxius. *Plur. fœm.* עֲגִימָן triſtes. Ruth. 1. 13.

עֲגַן Detineri, retineri. Iſa. 42. 22. *Pahel* עַגֵּן detinere, retinere. Iſa. 24. 22.

עֲגִין Detentus, inclufus. *Plur.* עֲגִינִין detenti, incluſi. Iſa. 42. 7.

עֲגָנָה Detentio, incluſio. בֵּית עֲגָנָה Domus detentionis, carcer. Iſa. 24. 22.

עֲדָא, עֲדָה Tranſire, præterire, recedere. Geneſ. 15. 17. Numer. 14. 44. ſpoliare, diripere, prædari. Jerem. 30. 16. *Aphel* אַעְדִּי amovere, removere, auferre, transferre. Zach. 3. 4. Dan. 5. 20. concipere. Jud. 13. 3. *Pahel* עַדִּי amovere: ſpoliare, prædari. Eſth. 8. 11. concipere, gravidam fieri. Iſa. 51. 2. *Ithpahel* אִתְעַדָּא amoveri, auferri. Levit. 4. 31. Iſa. 17. 1.

עַד Uſque, uſque ad, uſquedum, donec, adhuc. *Conjungitur cum variis particulis, ut* עַד לָא antequam, priuſquam: עַד אֵימָתַי quouſque? uſquequo? עַד כְּדֵן, עַד כְּדוֹן, עַד כְּעַן Adhuc, quamdiu, donec. עַד כֹּה, עַד כָּא hucuſque, uſque nunc. עַד דִּי, עַד דְּ, עַד הָכָא donec, uſque, interea dum.

עֲדִיתָא, עֲדִיתָא, עֲדַיָא Abſceſſus, apoſtema. Levit. 13. 2. & 6.

עֲדִי, עֲדֵי Præda, ſpolium. Joſ. 8. 27. Iſa. 42. 24. *Cum aff.* עֲדֵיהוֹן præda eorum. Iſa. 10. 2.

עֲדָאָה Idem. Numer. 31. 11. *Plur. conſtr.* עֲדָאֵי ſpolia. Iſa. 8. 4.

עֲרִיתָא Idem. *Male autem* Numer. 31. 11. *in Jonathane legitur* עֲרִיתָא.

עֲרָוא. *Vide in* דוא.

עִדּוּי Conceptus. Ruth 4. 12. *Plur.* עִדּוּיִין Geneſ. 18. 12. *in Jonathane.*

מְעַדְּיָא Gravida, prægnans. Iſa. 38. 24. *Plur.* מְעַדְּיָתָא, מְעַדְּיָת, מְעַדְּיָן gravidæ, prægnantes. Amos 1. 13. Thren. 1. 16.

עִידִית, עֲדִית Ornatus, ornamentum. Pſal. 83. 13.

עֲדַב, עַדְבָא Sors. Levit. 16. 8. & *per* ו, עַדְוָא. Eſth. 9. 24. *Plur.* עַדְוִין ſortes. 1. Sam. 14. 42.

עֲדַן *Ithpahel* אִתְעַדַּן Oblectare ſe, voluptate affici. Nehem. 9. 25. *in Hebræo.*

עֵדֶן Voluptas, delectatio, deliciæ. *Item nomen proprium horti, in quo Adam a Deo creatore primum collocatus. D. Hieronymus* Paradiſum voluptatis *vertit. Eſt etiam nomen oppidi in Cœleſyria.* Amos 1. 5.

עִדָּנָא, עִדָּן Tempus, opportunitas, occaſio. Gen. 8. 11. & 21. 22. *Plur.* עִדָּנִין, עִדָּנֵי, עִדָּנַיָּא tempora.

עִדּוּן Idem. Geneſ. 18. 12. *in Aben Ezrà Plur. conſtr.* עִדּוּנֵי tempora. Geneſ. 29. 25. *in Jonathane.*

עֲדַף Excellere, abundare, antecellere, præſtare. *Hinc* יַעֲדִיף excellens, præſtans. Pſal. 45. 3.

עדר עֲדַר, עֶדְרָא Grex. Geneſ. 32. 16. *Plur.* עֶדְרַיָּא, עֶדְרִין greges. Geneſ. 29. 2. *Conſtr.* עֶדְרֵי Joel. 1. 18.

מַעְדְּרָא, מַעְדֵּר Sarculus, ſarculum. Iſa. 7. 27.

עוב *Hiphil* הֵעִיב Obnubilare, nube obducere. Thren. 2. 1.

עִיבָא, עֵבָא, עָבָא Nubes, obnubilatio, nebula. Job 37. 16.

עוֹב Ramus. *Cum aff.* עוֹבֵיהּ ramus ejus. Job 15. 32.

עוּבָא Sinus.

עוג *Pahel* עַגֵּג Intingere, immergere, intingendo maculare, *vel* colorare. Geneſ. 48. 11. *in Jonathane.*

עוּגִית Area, areola, ſulcus. *Plur.* עוּגְיָתָא, עוּגְיָת, עוּגִין areæ, ſulci. Ezech. 17. 7.

עוּגָה Placenta. *Plur.* עוּגִין placentæ. Numer. 11. 8. *in Targum Hieroſolymitano.*

עוּגָה, עָגָה Jocus, facetiæ, ſanna. בִּלְשׁוֹן עוּגָה Sermone otioſo, inani. *Hujuſmodi ſermo eſſe ſolet eorum, qui ob placentam, remque nullius, vel levis momenti aliis turpiter adulantur, iiſque illudunt. In Tractatu* סנהדרין Sanhedrin *fol.* 101. *vetatur pronunciatio Nominis Dei tetragrammaton* יהוה *juxta litteras ſuas quatuor, quibus ſcribitur, videlicet* בגבולין בלשון עגה in terminis *extra Sanctuarium* joci cauſſa, *vel potius* בלשון עגה lingua peregrina, *non Hebræa. In Baal Aruch legitur* אגא *per* א.

עוד Adhuc, amplius, deinceps, porro, ultra: poſt, *ut Hebraice.* Geneſ. 7. 4. & 8. 10. & 48. 10. *Rabbinis etiam* tantum, duntaxat: בְּעוֹד in, cum adhuc, dum, tantiſper dum.

עָוָה *Hebraice*. Inique, perverſe agere. *Ex Aphel Chaldaice* אַעֲוִינָא inique egimus. Pſal. 106. 6. *Ex Ithpehal* דְּמִתְעֲוֵי qui deficit: qui perverſus fit. Prov. 18. 19.

עֲוָיָא, עֲוָיָא Iniquitas, perverſitas. Pſal. 69. 28. *Plur.* עֲוָיָן iniquitates. *Emphat.* עֲוָיָתָא, עֲוָיָן & עֲוָתָא iniquitates. Job 13. 26.

עוּתָא, עֲוָא & , עָאתָא , עָאֲתָא , עָאָה Idem.

עוֹן *Vide in* עֲוֹן.

עָוֵל *Hebraice*. Inique, perverſe agere. Iſa. 26. 10.

עַוְלָא, עַוָּל Iniquus, perverſus. Prov. 6. 12. *Plur.* עַוְלִין iniqui. *Emph.* עַוְלַיָּא Soph. 3. 5. Prov. 14. 22.

עַוְלַאי Idem. *Plur.* עַוְלָאֵי, עַוְלָאִין perverſi. Prov. 29. 18.

עַוְלְתָא, עַוְלָא Iniquitas, perverſitas. Pſal. 71. 4. Pſal. 92. 16. *ubi in Bibliis Regiis legitur* עולְתָא.

עִילְתָא, עִילָא Idem. Pſal. 58. 3. Job 36. 23. *Plur.* עִילָוָן iniquitates. *Hebraice* עולות Pſal. 64. 7.

עִילָא, עִיל & , עוֹלָא, עוּל Pullus, pullus aſini, aſellus. Job 11. 12. *Plur.* עִילִין, & עִילִין aſelli, & עוֹלִין pulli. Judic. 11. 12. Iſa. 30. 6.

עִיוּל Pulvis tenuiſſimus. Iſa. 40. 15.

עוּל Ingredi, intrare. *Vide in* עלל.

עוֹן, עָאנָא, עָאן & , עָנָא, עָן Grex, greges, oves, pecus. 1. Sam. 25. 2. Exod. 12. 38. *Hoc nomen ſemper eſt collectivum, numquamque adhibetur ad unam tantummodo ovem ſignificandam.*

מָעוֹן Habitaculum. *Templum Hieroſolymitanum hoc nomine appellatum fuit, quia erat Dei habitaculum. Hinc per* מָעוֹן Templum Hieroſolymitanum *jurabant; ut* המעון הזה לא אלין הלילה Per habitaculum hoc non dormiam hac nocte.

עוֹנְתָא, עוֹנָא Tempus determinatum, & ſtatutum. Exod. 21. 10. *Speciatim* עוֹנָא debitum conjugale *ſignificat a marito uxori debitum. Hinc Talmudici quærentes, quomodo operarius duas uxores habens ſe gerere debeat,* כמה היא עונתן quoties eſt Tempus ipſarum? *ſtatuunt, eum teneri ad reddendum utrique debitum ſemel in hebdomade.*

מְעוֹנָה Habitatio, habitaculum. Deuter. 33. 27. *in Targum Hieroſolymitano.*

מְעוֹנָן, עוֹנֵן. *Vide in* ענן.

עוֹף, עוֹפָא Avis, volucris, volatile. Geneſ. 1. 20. Dan. 2. 38. & 7. 6. *Plur. fœm.* לְמֵיצוּד עוֹפָן ad capiendum aves. Geneſ. 25. 27. *Rabbinis* בֵּן עוֹף filius, *h. e.* pullus avis.

עוּץ Conſulere, conſilium inire. *Ex Hebræo* יָעַץ, *unde* עֵצָה conſilium.

עוּק Arctari, coarctari, anguſtia, triſtitia premi, *vel* affici, angi, anxium eſſe. 1. Sam. 30. 6. tædere. Geneſ. 32. 7. *Ithpehal* אִתְעִיק idem. Pſal. 31. 10. *Aphel* אָעִיק arctare, coarctare, angere, premere, anguſtiis afficere. Judic. 16.

16. Pſal. 139. 5.

עָק Anguſtus, arctus. Num. 22. 26.

עָקְתָא, עָקָא Anguſtia, preſſura, tribulatio, afflictio. Iſa. 30. 6. *Plur.* עָקְתָא, עָקָן, & עָקְתָן, & *maſc.* עָקְתִין, & עָקִין anguſtiæ. Deut. 31. 37. Pſal. 25. 17. Eccleſ. 7. 27.

עִיקְתָא Idem. *Plur.* עִיקְתִין tribulationes. Pſal. 116. 3.

עִיוק Idem. Iſa. 30. 6.

מְעָקָא, מְעִיקָא Idem. Pſal. 119. 193. *Item* hoſtis. Eſth. 3. 10. *Plur.* מְעִיקִין, מְעִיקֵי anguſtiæ: hoſtes. Judic. 2. 3. Iſa. 11. 13.

עור Vigilare, expergiſci. *Active*, excitare. Cant. 5. 2. *Ithpehal* אִתְּעַר excitari, vigilare, expergiſci, expergefieri. Pſal. 17. 15. Jerem. 31. 26. *Pahel* עוֹרֵר excitare, ſuſcitare. Deut. 32. 1. *in Jonathane*. *Aphel* אַעִיר idem. Aggæi 1. 14.

עִיר Vigil. Dan. 4. 10. *Plur.* עִירִין vigiles. Dan. 4. 14.

עָר Inimicus, hoſtis, *quaſi ad aliorum incommodum, & exitium ſemper vigilans*. *Plur.* עָרִין inimici, hoſtes. Dan. 4. 16.

עור Gluma. Dan. 4. 35.

עַוֵּר Excæcare, obcæcare. Jerem. 52. 11.

עַוִּירָא, עַוִּיר Cæcus, excæcatus. Levit. 22. 22. *Plur.* עַוִּירִין cæci. Thren. 4. 14.

עַוֵּת *Pahel*. Pervertere, ſubvertere. Pſal. 119. 78.

עַוִּיתָן, עַוִּיתָנָא Perverſus. *Hebraice* נָלוֹז Prov. 12. 28.

עוג עַוְּגַר, עִזְגַּר Nuncius, tabellarius. Geneſ. 49. 21. *in Targ. Jonathanis*. *Plur.* עִזְגָּרִין tabellarii. Numer. 21. 22.

עזז *Hebraice*. Roborare, corroborare. Jud. 6. 2.

עַזִּיזָא Forte, durum. Prov. 15. 1.

עַז Robuſtus, obfirmatus: impudens, pervicax: ſævus, durus. עַז פָּנִים perfrictæ frontis. *Plur.* עַזֵּי פָּנִים impudentes. *Tria impudentum genera a Talmudicis in Betzà fol. 25. traduntur.* שלשה עזין הן: ישראל באומות כלב בחיות תרנגול בעופות ויש אומרים אף עז בבהמה דקה ויש אומר אף צלף באילנות *h. e.* Tres impudentes ſunt; Iſraelita, ſive Judæus inter populos; canis inter animantia; gallus inter aves. Quidam dicunt, etiam capra intet pecudes: alii etiam addunt, etiam Tzelaph inter arbores.

עַזְיָא, עוֹזְיָא Haliæetus, *aquilæ marinæ ſpecies*. Levit. 11. 13. Deuter. 14. 12.

עִזָּא, עֵז Caper, capra. Numer. 15. 17. *Plur.* עִזִּין, עִזַּיָא capræ. Geneſ. 27. 4. Geneſ. 30. 32. *Cum aff.* עִזָּךְ capræ tuæ. Geneſ. 31. 38. *In Tractatu* בכורות Bechoròt *cap.* 3. *in Miſnà* עז בת שנתה ודאי לכהן *h. e.* Capra filia anni extra controverſiam Sacerdotis eſt. *Nimirum capræ partus ab alienigena emptæ intra annum natus ſine ullo dubio non domini capræ, qui eam emit, eſt, ſed ad Sacerdotem, quaſi proprius eſſet, ſpectat.*

מַעְזֵי Caprinum, pilus, *vel* lana caprina. Exod. 25. 4. *Emphat.* מַעְזַיָא.

עוּזִיאֵל Uziel. *Eſt nomen Angeli ſocii alterius Angeli* שַׁמְחַזַאי Samchasài *dicti*. *Ex ſententia Rabbinorum hi, poſtquam ex Cæ-*

lis

lis ceciderunt, filias hominum in uxores duxerunt, a quibus Gigantes geniti ſunt. Geneſ. 6. 4. *in Jonathane*.

עזל Nere. Exod. 35. 25. *Participium Pehil* עֲזִיל Netum. Exod. 35. 25.

עֲזוּלָא Netum, tela. Pſal. 57. 3. *in Bibliis Regiis. Veneta ſunt corrupta*.

מַעֲזוּלָא Colus. Prov. 31. 19. *in Venetis corrupte* מִיזוּלָא.

עזם Ungue ſecare, digitis evellere, *vel* avellere. Levit. 1. 15. *in Targum Hieroſolymitano. Reſpondet Verbo Hebraico* מָלַק, *quod uſurpatur de jugulatione columbæ Sacrificio inſervientis. Animadvertendum, Hebræos Interpretes ſcribere, hoc Verbum* עֲזַם *eſſe* לְשׁוֹן כְּרִיתָה, *h. e. ſignificare* abſcindere, abrumpere.

עזק עִזְקְתָא, עִזְקָא Annulus, annulus ſignatorius, ſigillum, ſignaculum. Cant. 8. 6. Geneſ. 38. 25. *Plur.* עִזְקָתָא, עִזְקָן, *& maſc.* עִזְקִין ſigilla. Geneſ. 40. 22. *Emphat.* עִזְקַיָּא Num. 31. 48. *Item* compedes. Jerem. 40. 1. & 4. *Hebraice* אֲזִקִּים.

עזר עֲזַרְתָּא, עֲזָרָא Atrium *Templi Hieroſolymitani*. Iſa. 10. 32. *Plur.* עֲזָרַת, עֲזָרָן atria. *Cum aff.* עֲזָרָתַי atria mea. Iſa. 1. 12. *Hoc Templi Atrium ſecundum Hebræos triplex fuit, nimirum* עֲזָרַת הַכֹּהֲנִים Atrium Sacerdotum 1. Reg. 6. 36. 2. Paral. 4. 9. *dicebaturque* הֶחָצֵר הַפְּנִימִי Atrium interius. 1. Reg. 6. 36. *alterum* עֲזָרַת יִשְׂרָאֵל Atrium Iſraelitarum *ante porticum ſitum*, Atriumque magnum *vulgo appellatum ob populi multitudinem, quam capiebat*. 2. Paral. 4. 9. *tertium vero* עֲזָרַת נָשִׁים Atrium mulierum, *de quo multa Rabbini. Si etymologiæ rationem deſideras, ideo Atrium* עֲזָרָה *dictum fuit, quia Deum invocantibus ex animo erat* עֶזְרָה בְצָרוֹת auxilium in afflictionibus. *Majemonides vero ait* כל המוקף במחיצה שהוא כעין חצר אהל מועד הוא עזרא הנקרא, *h. e.* Quidquid cinctum eſt ſepto, ut Atrium tentorii conventus, id vocatur עֲזָרָא.

עֲזַרְיָאֵל Azariel. *Eſt nomen Angeli a Rabbinis aquis præfecti, ut caveat, ne terminos illis a Deo ab origine Mundi conſtitutos prætergrediantur, terræque ultimum exitium importent*.

עטט עֵט Calamus, ſtylus. כְּתִיבִין בְּעֵט דְּבַרְזֶל Scripta ſunt ſtylo ferreo. Jerem. 17. 1.

עטל, עַטְלָא Piger, *ab Hebræo* עָצֵל, *mutato* צ *in* ט. Prov. 6. 6. & 10. 26.

עַטְלוּתָא Pigritia, ſegnities, ſocordia. Prov. 19. 15.

עַטַלְפָא, עַטַלֵּף Veſpertilio. Levit. 11. 19. Deuter. 14. 18.

עטם עִטְמָא Latus, ris, *idem ac* אִטְמָא. Eſth. 1. 2. *in Targum ſecundo*.

עטף Operire, obtegere, obvelare, amicire. Iſa. 61. 10. Jerem. 43. 12. amictum, opertum eſſe. 1. Sam. 18. 24. *Pahel* עַטֵּף idem. *Ithpahel* אִתְעַטַּף operiri,

Digitized by Google

tiri, obtegi, amiciri. Eſth. 6. 12.

עֲטִיף Amictus. 1. Sam. 28. 14.

עִטְפָא, עֲטַף, עֲטִיף Sinus. Ecclef. 7. 10. Thren. 2. 12.

עֲטַר Coronare, corona, diademate cingere. Pſal. 73. 6. *Apud Rabbinos* וָו עוֹטֶרֶת Vau coronans, *ſc. dictiones, h. e.* Vau copulativum. *Item* abire, recedere: fumare. Exod. 19. 18. *Pahel* עַטֵּר coronare: auferre, amovere. *Ithpahel* אִתְעַטַּר coronari. Joel. 2. 22.

עֲטֶרֶת, עֲטָרָה Corona, cinctura, orbis. *Item* glans, *ſive* penis caput, *ut in Tractatu* שבת Sabbàt *fol.* 137. בשר החופה את העטרה Caro operiens glandem penis. *In* נדה Niddà *autem fol.* 52. pili circa pudenda virorum, ac mulierum.

עִיל, עִילָא. *Vide in* עול, *&* עלל.

עַיִן, עֵינָא, עֵין, עַיְנָא Oculus. Exod. 10. 15. fons. Geneſ. 16. 7. oculus lacrymans: nubes. Cant. 2. 6. *Plur.* עַיְנִין oculi. *Fœm.* עֵינָוָן fontes. Exod. 15. v. ult. *in Jonathane*; *in Targum Hieroſolymitano* עַיְינִין. *Cum aff.* עֵינָנָא oculi noſtri. עֵינָהָא oculi ejus. עֵינַי oculi mei. עֵינֵיהוֹן oculi ipſorum. עֵינֵיכוֹן oculi veſtri. עין הרע ויצר הרע ושנאת הבריות מוציאין את האדם מן העולם Oculus malus, & concupiſcentia mala, & odium hominum educunt hominem ex hoc Mundo. טוֹב עַיִן Benignus oculo. רַע עַיִן Malignus oculo, invidus. צַר עַיִן Contractus oculo. עַיִן רָעָה Oculus malus, invidus, invidia. עַיִן יָפָה Oculus pulcher, benignus.

ע

עֵין עֶגְלָא *Nomen lapidis pretioſi.* Exod. 28. 19. *at* עֵין עֵיגַל Numer. 2. 18. *in Jonathane.*

מֵעֵין Ex ſpecie, ex aſpectu, colore, forma alicujus rei; *ſc.* ſpecies, pars, ſumma, compendium, ſynopſis; מֵעֵין כָּל־פִּתְגָמַיָּא ſumma omnium verborum. Joſuæ 24. 27.

מַעְיָנָא, מַעֲיַן Fons. Levit. 11. 36.

עַיֵּן Oculis intueri, inſpicere, reſpicere, videre, conſiderare, meditari. Geneſ. 3. 15. Deut. 33. 29. *in Targum Hieroſolymitano. Cum Cholem reperitur* יְעוֹיֵן reſpicit. Job 8. 17.

עִיף, עֵיפָא Peplum. Geneſ. 38. 14. *Hinc Verbum Ithpehal* אִתְעַיַּף operire, velare ſe. Geneſ. 24. 65. *in Jonathane.*

עִיף *Vide in* עפף.

עִיר Pullus, *ut Hebraice.* עַל עִיר בַּר אֲתָן Super pullum natum aſina. Zach. 9. 9.

עִיר Urbs, civitas. *Plur.* עֲיָרִים, עֲרִים *&* עֲיָרוֹת urbes. עִיר שֶׁל זָהָב Urbs aurea. *Quid* Urbs aurea *fuerit patet ex Rabbinis. Sponſæ virgines, & ex mulieribus honeſtiſſimæ coronam auream ita appellatam geſtabant in nuptiis, aliiſque diebus feſtis. Ideo autem* Urbs *appellabatur hujuſmodi corona, quia juxta R. Salomonem* ומציירין בה כמין עיר *vel Urbem Jeruſalem referebat, vel in ea depicta, aut inciſa Urbis Jeruſalem imago erat. Traditio autem Hebræorum eſt, nemini licuiſſe ea coronari die Sabbati, juxta illud* שבת Sabbàt *cap.* 6. ולא בעיר של

Ne-

Digitized by Google

וְהַב Neque cum civitate aurea. *De hoc autem inter ſe digladiantes, diſceptanteſque Rabbini decreverunt, coronam hanc auream die Sabbati geſtari poſſe, quatenus eſt ornamentum, prohiberi autem, quatenus eſt onus, aut pondus, quod ferre Sabbato prorſus prohibitum. Has coronas poſt captam, ſoloque æquatam Jeruſalem ab Hebræis ſponſis geſtari, pœna gravi propoſita, vetuit Titus Imperator. Fuiſſe autem hanc Urbem auream capitis ornamentum, non* בַּת נֶפֶשׁ pectoris, *ut quidam volunt, colligitur ex Targùm Hieroſolymitano* Numer. 31. 48. וְקוּרְיָא דְדַהֲבָא מִן רֵישֵׁיהוֹן Et civitatem auream de capitibus ipſarum.

עכב *Pahel* עַכֵּב Morari, cunctari, tardare, differre. Iſa. 34. 16. 1. Reg. 18. 34. *Ithpahel* אִתְעַכֵּב idem. Geneſ. 19. 16. Exod. 12. 39. *Item* impediri, tardari, differri. Iſa. 40. 25.

עִכּוּב Mora, cunctatio, retardatio, impedimentum. Deuter. 23. 22. *in Jonathane.*

עַכְבָּר, עַכְבְּרָא Mus. Iſa. 66. 17. Levit. 11. 29. *Jonathan hoc in loco trium ſpecierum murum mentionem facit;* עַכְבְּרָא אוּכְמָא וְסִימוֹקָא וְחִיוְּרָא Mus ater, ruber, & albus, *quorum colorum mures inveniri ſcribit etiam Geſnerus. Plur.* עַכְבְּרֵי, עַכְבְּרִין mures. 1. Sam. 6. 4. *Tritum Rabbinorum dictum* עַכְבְּרָא דְשָׁכִיב אַדִּינָרֵי Mus incubans nummis, *in avaros, qui divitiis inſidentes neque ipſi illis utuntur, neque egentibus diſtribuunt. Præterea in* עבודה זרה Avodà zarà *cap.* 3. האוכל ממה שהעכבר אוכל משכח תלמודו האוכל עכבר עצמו לא כ״ש *h. e.* Comedens ex eo, quod comedit mus, obliviſcitur doctrinæ ſuæ; comedens ergo murem ipſum quanto magis? *Rabbini quærunt, cur a canibus dominus agnoſcatur, non autem a felibus, reſpondentque ex eo fieri, quia feles admodum obliviosi ſunt mures comedentes, quorum caro cerebrum, memoriamque perturbat.*

עַכּוּבִיתָא, עַכּוּבִית Aranea. Iſa. 59. 6. *Item* myrica, virgultum tenue, & humile, *juxta illud Virgilii*, humileſque myricæ. Eccleſ. 4. *Hebraice* עַרְעָר.

עכן עַכְנָא Serpens, vipera. Exod. 26. 28. *Metaphorice* עַכְנֵי לְחֶם ſpiræ panis, panes orbiculati inſtar ſerpentis.

עכר Turbare, conturbare, perturbare. Joſ. 7. 25. *Pahel* עַכֵּר idem. *Ithpahel* אִתְעַכַּר turbari. Prov. 15. 6.

עלב *Ex Ithpahel Participium* מִתְעַלַּב injuriam patiens. 1. Reg. 12. 7. *Cæterum* אִתְעַלַּב Injurioſum ſe præbere, injuriam inferre, inſultare. 1. Reg. 12. 7.

עֲלִיב, עֲלִיבָא Afflictus, injuria affectus, contumelia, ignominia. Prov. 14. 31. *Plur.* עֲלִיבִין afflicti. *Conſtr.* עֲלִיבֵי Prov. 3. 14. *Item* impudens.

עֶלְבָּן, עוּלְבָּן, עוּלְבָּנָא Injuria, contumelia, afflictio. Iſa. 34. 8. & 54. 11.

עלה *Ithpahel* אִתְעַלֵּי Elevari, extolli, exaltari. Pſal. 47. 10. Prov. 19. 9. *Aphel* אַעֲלֵי adæquare, æſtimare ex æquo, æquiparare. Levit. 27. 12. & 27. 8.

in Targum Jonathanis.

עִלָּאָה , עִלַּאי Excelſus, ſuperior, ſupremus, ſummus, altiſſimus. Geneſ. 14. 18. Dan. 4. 4. *Plur.* עִלָּאִין , עִלָּאֵי ſuperiores. Geneſ. 1. 6. Pſal. 104. 13. *Fœm.* עִלִּיתָא , עִלִּית excelſa, ſuperior, ſumma. Ezech. 41. 7. 2. Reg. 23. 12. *Plur.* עִלִּיתָא , עִלִּין excelſæ, & עִלִּיתָא ſuperiora. Ezech. 42. 5.

עִלָּא , עֲלָתָא , & עֲלָתָא Holocauſtum. Numer. 28. 27. *Plur.* עֲלָוָתָא , עֲלָוָן , & עֲלָוָן holocauſta. Pſal. 66. 15. *Holocauſtum ideo ita appellatum fuit, quia, pelle detracta, atque extis eductis, integra victima Altari impoſita, & igne combuſta ſurſum aſcendens in fumum evaneſcebat, nihilque ex ea Sacerdotibus comedendum relinquebatur. Inter Sacrificia antiquiſſimum Holocauſtum fuit, cum ab Abram, & Noe oblatum Deo in Sacris Litteris legatur. Fuerunt autem Holocauſta tum publica, tum privata. Publica offerebantur ex bobus, & agnis maſculis in Sacrificio jugi, in Noviluniis, in Anni initio, in Feſto Paſchæ, Pentecoſtes, Tabernaculorum, & Expiationis; privata vero ex bobus, agnis, capris maſculis, turturibus, & pullis columbarum utriuſque ſexus; quæ rurſus vel a Deo præcepta erant, vel voluntaria. A Deo Holocauſta jubebantur offerri tribus anni Feſtis ſolemnioribus ab illis, qui Hieroſolymam adventabant, a leproſis, a fluxu laborantibus, a mulieribus, quæ pepererant; voluntaria vero Holocauſta erant, quæ ſponte, & ex libera voluntate, vel ex voto offerebantur.*

עִלּוּיָא , עִלּוּי Æſtimatio. Levit. 27. 2. *in Jonathane.*

עִלִּית , עִלִּיָא , עִלִּיתָא , עִלִּית Cœnaculum, conclave, tabulatum, *in quod aſcenditur*. Judic. 3. 23. *Plur.* עִלִּיַּת , עִלִּיִּן cœnacula, conclavia. Jerem. 22. 14.

עָלֶה *Hebraice*. Folium. *Hinc Chaldaice* כְּמִתַּר עֲלֵי תְּאֵנִין ſicut decidunt folia ficuum. Hoſ. 1. 3.

עֲלוֹי , עִילָוֵי , עֲלוֹי , עַל Super, ſupra, contra, adverſus, coram, pro, propter, eoquod. Geneſ. 1. 12. Numer. 14. 12. cum. Exod. 35. 22. Mich. 7. 13. *Reſpondet aliquando Hebræo* אֶל , ad, apud, juxta, ſecundum, in. Geneſ. 16. 7. עַל דָּא , עַל דֵּין , עַל אִלֵּין propter, propter hoc, propterea. עַל כֵּן ideo, idcirco, propterea. עַל שֵׁם propter, propterea, ideo. *Apud Rabbinos, & Talmudicos* עַל יַד עַל יַד *h. e.* מְעַט מְעַט paulatim. *Præpoſitioni* עַל *adduntur etiam affixa, ut* מֵעֲלַי a me. 1. Sam. 13. 11. עֲלָךְ ad te. עֲלוֹהִי *& Hieroſolymitane* עֲלוֹי contra, ſuper, ad eum. עֲלֵיהוֹן ad eos. עֲלֵיהֶן ad eas. עֲלָנָא ad nos: עָלַי, ſuper me, mei muneris eſt, teneor.

לְעֵלָּא לְעֵילָא , לְעֵיל , עֵילָא , עֵיל , מִלְּעֵיל Super, deſuper, ſuperne. Geneſ. 22. 9. Pſal. 50. 4. *Sæpe ſequitur* מִן , *ut* עֵיל מִנָּךְ ſuper te. עֵיל מִן אָעַיָּא ſuper ligna. Geneſ. 22. 9. דְּמִן לְעֵיל quod ſupra eſt. Job 18. 16.

מִלְּעֵיל Milhèl. *Vox* Milhèl *apud Grammaticos ſignificat vocem penacutam, accentum habentem in penultima ſyllaba, cui opponitur* מִלְּרַע ab infra, *h. e. vox habens accentum in ultima.*

מֵעֲלַיָּא Surſum. Prov. 15. 24.

מַעֲלָה Excelſus, elatus: dignus, felix. *Plur. conſtr.* מַעֲלֵי הֲווֹ feliciores fuerunt. Thren. 4. 9. *Talmudicis frequens*; אִי מַעֲלֵי חַב לִי Si bonum eſt, dato mihi.

מַעֲלָת Superioritas, dignitas, celſitudo, excellentia, præſtantia. *Item* virtus, *ut*

li-

סֵפֶר הַמַּעֲלוֹת liber virtutum, Ethica. *Se autem invicem honore proſequentes ita ſolent Hebræi appellare, nomen proprium proferre dedignati:* מַעֲלַת כְּבוֹדְךָ Excellentia gloriæ tuæ. *Sic a nonnullis ex Latinis uſurpatur* Excellentia tua, *pro* Tu.

עֲלַל, עַל Introire, ingredi, venire, intrare. Geneſ. 6. 13. 2. Sam. 3. 7. *De Sole uſurpatum*, occidere, occumbere. Deut. 16. 6. *Aphel* אַעֵּל ducere, adducere, introducere, inducere, perducere, proferre, afferre. Geneſ. 43. 17. Cant. 2. 4. *Ithpehal* אִתְּעֵל introduci, immitti, inferri. Job 31. 20. *Pahel* עַלֵּל racemare. Levit. 19. 10 Deut. 24. 21. *Geminatum* עַלְעֵל turbine, procellis agitare. Job 27. 21.

עֲלַלְתָּא, עֲלַלָא, עֲלַל Proventus, reditus, fructus. Hoſ. 4. 7. Job 40. 15.

מַעֲלָנָא Introitus, porta. Judic. 11. 3. occaſus, *de Sole, vel Luna*. Pſal. 50. 1. *Plur.* מַעֲלָנֵי, מַעֲלָנִין portæ. Pſal. 87. 2. introitus. Ezech. 44. 5. occaſus. Joſ. 1. 4.

מַעֲלֵי Idem. *Hinc etiam uſurpatur pro* veſpera, בְּמַעֲלֵי יוֹמָא דְפִסְחָא In veſpera diei Paſchatis, *ſc. prima, in initio diei Paſchatis*. Ruth 1. 22.

עוֹלְלָן Racemi. Obad. 1. 5.

עִלָּה, עִלָּא Cauſſa, occaſio. Dan. 6. 4. Pſal. 53. 2. prætextus, excuſatio. *Deus a Rabbinis vocatur* עִלַּת הָעִלּוֹת cauſa cauſarum.

מַעֲלָלִין Opera, actiones. Pſal. 28. 4.

עַלְעוֹלָא, עַלְעוֹל & עִלְעוּלָא, עִלְעוֹל Turbo, tempeſtas, procella. Amos 1. 14. *Plur.* עַלְעוֹלִין, עִלְעוֹלִין turbines. Ezech. 13. 11. Hab. 3. 14.

עֲלַם Roborari, roborare ſe, fortem eſſe. Joſ. 1. 6. & 10. 25. *Ithpehal* אִתְעֲלַם idem. *Item* abſcondi. *Pahel* עַלֵּם corroborare: præcipitare, dejicere, excutere. Exod. 14. 27. *in Jonathane*.

עֲלִים Fortis. *Plur.* עֲלִימִין Fortes. Pſal. 54. 5.

עוּלֵימוּתָא Robur, fortitudo. 1. Reg. 12. 10.

עוּלֵימָא, עוּלֵם Puer, puerulus, adoleſcens, juvenis. Geneſ. 43. 8. *Plur.* עוּלֵימִין, עוּלֵימַיָּא, & עֻלֵמִין pueri. 2. Sam. 18. 15. Geneſ. 14. 24. *Fœmin.* עוּלֵמָא, עוּלֵימְתָּא puella, juvencula, adoleſcentula, ancilla. Geneſ. 24. 14. & 16. *Plur.* עוּלֵמָן, עוּלֵימָתָא puellæ. Eſth. 2. 2. *Item* adoleſcentia, juventus, pueritia. Iſa. 40. 31.

עֲלֵימוּתָא Idem. Exod. 2. 1. *in Jonathane*.

עֲלִימִין Idem. Pſal. 89. 46.

עָלְמָא, עָלַם, עַלְמָא, עֲלַם Mundus: ſæculum, æternum, æternitas, perpetuum, ſempiternum. Geneſ. 3. 22. Pſal. 89. 2. עָלְמָא דְאָתֵי ſæculum venturum, Mundus venturus. Cant. 2. 3. *Plur.* עָלְמִין, עָלְמֵי, עָלְמַיָּא ſæcula. Dan. 2. 44. Pſal. 77. 8.

עוֹלָם *Hebraice*. Sæculum; Mundus. עוֹלָם הַזֶּה Mundus hic, *cui opponitur* עוֹלָם הַבָּא Mundus venturus, ſæculum futurum. עוֹלָם הַזֶּה Mundus hic *dividitur in* הַתַּחְתּוֹן, *vel* עוֹלָם הַשָּׁפָל inferiorem; (*qui appellatur etiam* עוֹלָם הַגָּדוֹל Mundus magnus, *Macrocoſmus*, & עוֹלָם הַקָּטוֹן

Mundus parvus, *Microcoſmus, videlicet homo,) in* הַתִּיכוֹן medium, *&* הָעֶלְיוֹן ſupremum.

עלע עִלְעָא Coſta. *Derivatur ab Hebræo* צֵלָע, *mutato* צ *in* ע. Geneſ. 44. 19. Dan. 7. 5.

עִלְּעִיתָא Cauſſa, occaſio. Eſth. 1. 16. *in Targum ſecundo.*

עלק עֲלוּקָא Hirudo. Pſal. 12. 9. Prov. 30. 15.

עלש עוּלְשִׁין *Herbæ amaræ, cum quibus agnus Paſchalis comedebatur. Aliis* cicoreæ; *aliis* naſturtium; *aliis* intybus. Exod. 12. 8. *in Jonathane. Italice* Criſpigno, *Latine* Cicerbita, ſonchus. Cant. 2. 9. *In Ghemarà Hieroſolymitano exponitur per* טרוקסימון τρώξιμον.

עמד עַמּוּדָא, עַמּוּד Columna, ſtatua. Exod. 13. 22. Jerem. 1. 18. *Plur.* עַמּוּדַיָּא, עַמּוּדִין ſtatuæ. Ezech. 42. 6. 1. Reg. 7. 6.

מַעֲמָדָה, מַעֲמָד Status: ſtatio: Liturgia. Prov. 3. 33. *Erat etiam* מַעֲמָד Cœtus delectus *oblationibus, Precibuſque præfectus, ut rite, & recte pro toto populo fierent. Hujuſmodi Stationes, ſive Cœtus erant numero viginti quatuor, dicebanturque* אַנְשֵׁי מַעֲמָדוֹת Viri Stationum *publicis ſacris perpetuo operam dantes. Singulis Cœtibus præerat unus vocatus* ראש הַמַּעֲמָד Caput ſtationis, *qui immundos in porta Orientali ſubſiſtere jubebat, neque ulterius progredi. A Prophetis prioribus* כד משמרות 24. φυλακαὶ, *ſeu* Cuſtodiæ *conſtitutæ ſunt,* ועל כל משמר ומשמר היה מעמד & unicuique Cuſtodiæ *Hieroſolymis adjuncta erat Statio ex Sacerdotibus, Levitis, & Iſraelitis. Tempore vero Cuſtodiæ appropinquante, quo tenebantur Hieroſolymas aſcendere, eo aſcendebant Sacerdotes, & Levitæ, Iſraelitis interea in Synagogas urbium ſuarum convenientibus, ibique jejunio, Precibus, & lectioni Hiſtoriæ Creationis operam quotidie dantibus, ut oſtenderent, Mundum per cultum, qui in Sanctuario peragebatur, ſubſiſtere, ac permanere. Cultus vero hic tota illa hebdomade perdurabat, quo Cuſtodia per Sacerdotes, & Levitas Hieroſolymis oblationes ſuas offerebat. Hinc* סֵדֶר מַעֲמָדוֹת, *vel* סֵפֶר *eſt* Ordo Stationum ſacrarum, *vel* Ordo Precum, & lectionum, *quas hujuſmodi homines ſingulis hebdomadæ diebus recitare tenentur. Hujus autem* Ordinis, *ſeu* Libri Stationum *dicti hæc eſt origo. Templo Hieroſolymitano adhuc ſtante, Judæi noctu peccantes Sacrificium mane offerebant; interdiu vero, offerebant veſpere, quo oblato Sacrificio per Sacerdotem eis peccata condonabantur. Templo autem ſolo æquato, Sacerdotibuſque cum Sacrificiis ſublatis, ex Judæis magis pii, & religioſiores inſtituerunt, ut pro Sacrificiis Preces in memoriam Sacrificia antiqua revocantes recitarentur. Cum enim ſibi perſuaſiſſent, recordationem Sacrificiorum idem omnino valere, ac eorumdem oblationem, triplicis generis lectiones ſingulis hebdomadæ diebus accommodarunt excerptas ex* מקרא MiKrà, משנה Miſnà, *&* גמרא Ghemarà, *quæ ad hanc diem quotidie a magis piis recitantur. Hujus* ספר מעמדות libri Stationum *fronti hoc elogium inſcriptum eſt:*

כל האומרם מובטח לו שהיא בן העב

Quicumque dicit iſta quotidie, perſuaſum ipſi ſit, ſe eſſe filium vitæ æternæ. *Liber hic cum brevi Commentario Venetiis editus reperitur anno 1598. in 8; ſine Commentario vero tum Venetiis, tum alibi.*

עֲמָה, עֲמָא Obſcurari, obſcurum eſſe. Thren. 4. 1. Ezech. 27. 7. *Item* humiliari, deprimi.

עֲמֵי, עֲמְיָא Obſcurum, *cui opponitur* חִוָּר album, candidum. Levit. 13. 6. *Plur. fœm.* עֲמְיָן obſcuræ.

עָמַל Laborare. Jon. 4. 10. *Hithpahel* הִתְעַמֵּל defatigare ſe, exercere ſe ad ſe calefaciendum. *Rabbinis uſitatum*.

עֲמַל, עַמְלָא Labor, moleſtia: laboris merces. Geneſ. 3. 17.

עֲמַם Obſcurare. Deut. 26. 7. *Pahel geminatum* עַמְיֵם idem. Iſa. 6. 10. *Ithpehal* אִתְעַמַּם caligare, obſcurari, extingui. Eccleſ. 12. 2. 3.

עַם, עַמָּא Populus. Eſth. 1. 22. *Plur.* עַמְמִין, עַמִּין populi. Geneſ. 27. 29. *Emphat.* עַמְמַיָּא Geneſ. 49. 10. *Vox etiam Hebræa* גּוֹי *aliquando a Paraphraſtis redditur per* עַם, *ut* Geneſ. 12. 2. 1. Reg. 18. 10. Pſal. 106. 5. *Rabbinis* עַם הָאָרֶץ *idem eſt, ac Chaldaice* עַם דְּאַרְעָא, *vel* עַמָּא דְאַרְעָא populus terræ, *videlicet* vulgus, plebs imperita, & ignara. *In Tractatu* עֵירוּבִין Eruvìn *fol.* 18. *Rabbini uſurpant* עַם הָאָרֶץ *de uno tantum homine, qui Idiota ſit, ignarus, imperitus, & inter infimæ notæ homines recenſendus*: גדול תלמיד חכם ממזר מכהן גדול עם הארץ *h. e.* Major eſt diſcipulus Sapientis ſpurius, quam Sacerdos Magnus imperitus. *Sic in Bereſchith Rabbà ſect.* 79. חמתיה חד כותי עם דארע *h. e.* Vidit eum quidam Samaritanus populus terræ, *videlicet* Idiota, plebeſus. *Plur.* עַמֵּי הָאָרֶץ Populi terræ, *h. e.* profani, gentiles. *Hinc* ו דְּבָרִים נֶאֱמְרוּ בְּעַמֵּי הָאָרֶץ Sex res dicuntur de populo terræ; *non tradunt ei, neque accipiunt ab eo teſtimonium; non faciunt eum tutorem; ei comites in via ſe non adjungunt; non proclamant rem ab eo amiſſam; ſecretum ei non credunt.*

עִם Cum: juxta, prope, apud. Geneſ. 25. 11. & 35. 4. מֵעִם a, ab, abs, de. מֵעִמָּךְ abs te. Exod. 8. 29. ab. *Cum aff.* עִמֵּיהּ cum eo, עִמַּהּ cum ea, עִמִּי mecum, עִמָּךְ tecum, עִמְּכוֹן vobiſcum, עִמְּהוֹן cum eis, עִמַּנָא nobiſcum, מֵעִמַּנָא a nobis. Geneſ. 26. 16.

עֲמַק Profundum eſſe. Pſal. 92. 6. *Hebraice*.

עַמִּיקָא, עֲמִיק Profundus, profundum. Iſa. 33. 19. *Plur.* עַמִּיקַיָּא, עֲמִיקִין profundi. Pſal. 92. 6. *Fœmin.* עֲמִיקָא, עֲמִיקְתָא profunda. Prov. 22. 14. & 25. 3. *Plur.* עֲמִיקָתָא, עֲמִיקָן profundæ. Dan. 2. 22.

עִמְקָא Profunditas. Iſa. 30. 33. *Plur.* עִמְקֵי, עִמְקִין profunditates. Prov. 9. 18.

עוּמְקָא, עַמְקָא Profunditas: cicatrix. Levit. 13. 2. foſſula. Levit. 13. 10. *Plur.* עוּמְקַיָּא, עוּמְקִין profunditates. Pſal. 130. 1.

עִמְקוּת Idem. Hoſ. 7. 16.

עֲמַר *Pahel*. Manipulos facere. Pſal. 129. 7.

עוּמְרָא, עוּמַר, עוֹמֶר Manipulus. Deut. 24. 19.

עֲמִירָא Idem. Amos 2. 13.

עוּמְרָא, עוֹמֶר Homer, Gomer, *vel* Gomor *menſura aridorum*. Exod. 16. 18. manipulus. Deut. 14. 19. *Continebat autem* Gomer *decimam partem Epha, videlicet modii. Menſuræ huic nomen hoc* עֹמֶר Gomer *inditum fuit, quia in deſerto maximo fuit Iſraelitis uſui per quadraginta annos ad*

me-

metiendum manna. Animadvertendum, in Sacris litteris tria ſata, tres modios, tres menſuras, tres amphoras, unum batum, unum Epha & ſignificatione, & re idem omnino eſſe. Apud Joſephum pariter idem ſunt Gomer, Aſſaron, & Decima. Plerique autem Auctores volunt, Gomer continuiſſe libras octo, ſive uncias nonaginta ſex, quæ portio cuilibet vel edaci ſtomacho quotidie ſatis ſuperque erat. Verum cum manna magnitudine quidem majus frumento eſſet, pondere tamen levius, infert Villalpandus, Gomer manna plenum ad quatuor circiter libras acceſſiſſe. Juxta Abèn Ezrà Gomer erat מאכל איש אחר ביום אחר *h. e.* Cibus viri unius die uno, *cujus opinio innititur Exod. 16. v. 16.* זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לִקְטוּ מִמֶּנּוּ אִישׁ לְפִי אָכְלוֹ עֹמֶר לַגֻּלְגֹּלֶת מִסְפַּר נַפְשֹׁתֵיכֶם אִישׁ לַאֲשֶׁר בְּאָהֳלוֹ תִּקָּחוּ *h. e.* Colligat unuſquiſque ex eo, quantum ſufficit ad veſcendum, Gomer per ſingula capita, juxta numerum animarum veſtrarum, quæ habitant in Taberoaculo ſuo, tolletis. *Itaque cum ſinguli quotidie collectum Gomer manna plenum conſumerent, hujuſmodi menſura cuilibet viro ſatis erat.*

Cum autem עֹמֶר Gomer *etiam* manipulum *ſignificet, placet hoc in loco nonnulla de* עֹמֶר manipuli hordeacei *oblatione dicere. Fiebat itaque hujuſmodi oblatio die decimo ſexto menſis* נִיסָן Nisàn, *h. e.* Martii, *nimirum die altero poſt Paſcha, qui ob id vocabatur* יום הָנָף dies agitationis, *videlicet* manipuli. *Quæ manipuli hordeacei oblationem circumſtant, luculentiſſime Chriſtum captum, & patientem adumbrant. Porro non licebat ante ſolemnem agitationem, & oblationem hujus manipuli falcem in meſſem immittere, quia ille erat* רֵאשִׁית קָצִיר primitiæ meſſis. *Juvat itaque ex* מנחות Menachòt 10. 3. *quam fieri poteſt breviſſime de ea collecta exponere. Synedrium igitur Magnum adventante veſpera diei decimi quinti* נִיסָן Nisàn *nonnullos eligebat, qui in agro Hieroſolymis proximo partem hordei meterent ære publico emptam. Itaque ingruente nocte, quæ erat initium diei decimi ſexti, cum a Synedrio electi in agrum ſe contuliſſent cum corbe, & falce, ex illis ſenior cæteros meſſores interrogabat* בָּא הַשֶּׁמֶשׁ occidit ne Sol? *cui ter repetitæ interrogationi cum cæteri ſingillatim reſpondiſſent* הֵין ita eſt, *ille pergebat* מַגָּל זוֹ an hac falce? *quibus percontationibus ubi reſponſum tulerat, excipiebat* קֻפָּה זוֹ an hac corbe? *deinde* אֶקְצוֹר metam ne? *quibus ſingulis eadem voce* הֵין ita eſt, *reſponſo dato, feſtinanter ſimul omnes manipulum metebant, & ad Sacerdotes in atrium deferebant. Hic autem* עֹמֶר manipulus *igne a Sacerdotibus torrebatur, exponebatur vento, mola comminuebatur, & tredecim vicibus cribrabatur, donec decima pars Ephæ ſimilæ ex eo educeretur, quæ cum thure, & oleo miſta, & rite agitata, poſtquam inde pugillus exemptus erat, & in Altari combuſtus, a Sacerdotibus comedebatur.*

עֲמַר, עַמְרָא Lana. Levit. 13. 47. tinea.

Digitized by Google

nea. Pſal. 39. 12.

ען. *Vide in* עון.

ענא, ענה Reſpondere. Dan. 2. 7. exaudire. Pſal. 102. 3. & 134. 7. *Ithpehal* אתענו exaudiri, reſponderi. Exod. 19. 19. *Pahel* ענו reſpondere: affligere: *De concubitu uſurpatum*, violare, ſtuprare, comprimere. *De jejunio adhibitum*, jejunare, jejunio ſe affligere. Zach. 7. 5. *Ithpahel* אתענו affligere ſe: comprimi, ſubigi, violari. Thren. 5. 11.

עני, עניא Afflictus, pauper, miſer. Exod. 22. 24. Deut. 24. 14. *Plur.* עניין, עניי, ענייא afflicti, pauperes. Levit. 19. 10. Job 34. 28. *Fœm.* עניא, ענית afflicta. Iſa. 10. 30. *Proverbium apud Rabbinos tritum* בתר עניא אזלא עניותא poſt pauperem ambulat paupertas, *quemadmodum afflictum afflictio comitatur, calamitas calamitatem ſubſequitur, & ut dicitur in* בבא קמא Bavà Kamà *fol.* 92. magnificus magnifice largitur, pauper tenuiter, & Sacerdos in vaſis argenteis, & aureis offerebat, pauper autem in corbe.

עניא Fons. Exod. 15. v. ult. *Apud Jonathanem pro* עינא, *per metatheſim litterarum* י & נ.

עוני, עני, עניא Afflictio, miſeria, paupertas.

עניותא Idem. Job 30. 16.

עניות Paupertas, miſeria, afflictio *apud Rabbinos. Hinc* לעניות דעתי pro paupertate, tenuitate ſcientiæ meæ. בעניותנו pro paupertate noſtra, pro tenuitate noſtra. הוי אוהב את־העניים כדי שלא יבואו בניך לידי עניות Eſto amans pauperes, ne liberi tui veniant in poteſtatem paupertatis.

עניתא Idem. Pſal. 88. 10.

עניא Afflictio. Thren. 3. 20. lamentatio, planctus. Jerem. 9. 20.

תעני, תענית Jejunium, afflictio. *Plur.* תענין jejunia.

עונתא Sulci. Hoſ. 10. 18.

ענין Negotium, res, ens, materia, argumentum: occupatio, moleſtia: ſenſus, ſignificatio *Grammaticis*. *Plur.* ענינין ſenſus: negotia. Cant. 1. 11. Pſal. 41. 2. *Vox hæc* ענין *apud Rabbinos uſitatiſſima in Targum raro admodum reperitur*. ענין מושלל ens abſtractum, ענין טבעי ens naturale.

ענותן, ענין, ענון Manſuetus, mitis, humilis. Soph. 3. 12. Prov. 15. 33. *Plur.* ענונין, ענותניא, ענותנין manſueti, humiles. Prov. 22. 4.

ענותנותא, ענותנותא Manſuetudo, humilitas. Soph. 2. 3.

ענב, ענבא Uva: bacca: granum uvæ. *Plur.* ענבין, ענביא uvæ. Geneſ. 40. 10. *Cum affixo* בענבוי in uvis ſuis. Geneſ. 27. 25. *in Targum Hieroſolymitano; male autem* ענבוי *in Jonathane*.

ענובין Laqueoli, anſulæ. Exod. 26. 5.

ענן, עננא Nubes. Ezech. 1. 4. Numer. 12. 10. *Plur.* עננין, ענניא 2. Sam. 22. 12.

ענן Obnubilare, nubem obducere. Geneſ. 9. 14.

Aſtro-

מְעַנֵּן, מְעוֹנֵן, עוֹנֵן, עֲנַן Aſtrologus, augur, ariolus. *Plur.* מְעַנְּנִין, עָנְנִין, aſtrologi, augures. Mich. 5. 12.

עֲנַן *Pahel*. Augurari, ariolari. Levit. 19. 26. 2. Reg. 21. 6.

עֲנַף, עַנְפָּא Ramus, frondes, palmes, furculus. Ezech. 17. 8. *Plur.* עַנְפֵי, עַנְפִּין rami. *Cum aff.* עַנְפּוֹהִי ramos ejus. Dan. 4. 11.

עֲנָק *Hebraice*. Torques. *Plur. Chaldaice* עֲנָקְיָא, עֲנָקִין torques, monilia. Judic. 8. 26. Iſa. 3. 19.

עוּנְקָא Collum, faux, guttur. *Plur.* עוּנְקֵי, עוּנְקִין fauces.

עוּנְקָלִין, עֲנְקָלִין Uncini. Ezech. 40. 43. *Erant clavi, ex quibus victimæ immolandæ ſuſpendebantur.*

עֲנַשׁ Mulctare, mulctam imponere, punire, condemnare. Deut. 22. 19. Prov. 17. 26.

עֲנָשׁ Mulcta. Eſdræ 7. 27. *Pænæ Hebræorum, de quibus tum in Sacris litteris, tum in Rabbinorum ſcriptis mentio fit, ſunt in triplici differentia; aliæ ſunt capitales, aliæ non capitales, aliæ Eccleſiaſticæ. Capitales erant* סְקִילָה lapidatio, שְׂרֵיפָה uſtio, מַחֲנַק ſtrangulatio, & הֶרֶג decollatio; *non capitales carcer, reſtitutio, talio, venditio, exilium ad aſyla, & flagellatio; demum Eccleſiaſticæ tres, quæ ab Hebræis appellantur* נִדּוּי Nidddi, חֵרֶם Cherem, & שַׁמַּתָּא Schammathà, *quas ſingulas vide locis ſuis. Porro duplex* דַּיָּנִים Judicum *genus irrogandis bujuſmodi pænis erat conſtitutum, ut ex multis* מִקְרָא Sacræ Scripturæ *locis colligitur. Pænas Civiles irrogabat Collegium politicum, pænas vero Eccleſiaſticas Eccleſiaſticum. Itaque a Joſaphat 2. Paralip. 19. v. 11. rerum politicarum cura Zabadiæ commiſſa, Amarias Sacerdos Sacris eſt præpoſitus.* אֲמַרְיָהוּ כֹהֵן הָרֹאשׁ עֲלֵיכֶם לְכֹל דְּבַר יְהוָה וּזְבַדְיָהוּ בֶן־יִשְׁמָעֵאל הַנָּגִיד לְבֵית יְהוּדָה לְכֹל דְּבַר־הַמֶּלֶךְ *h. e.* Amarias Sacerdos, & Pontifex in his, quæ ad Deum pertinent, præſidebit; Zabadias autem filius Iſmael, qui eſt Dux in domo Juda, ſuper ea opera erit, quæ ad Regis officium pertinent. *Sic Jeremias cap. 26.* כֹּהֲנִים Sacerdotum, & נְבִיאִים Prophetarum *ſententia morte dignus habitus a Principibus legitur liberatus. Neque vero ſolum in Veteri Teſtamento hæc* דַּיָּנִים Judicum *diſtinctio locum habuit, ſed etiam in Novo. Ex D. Matthæo enim cap. 26. v. 3. habetur, Sacerdotes, Scribas, & Seniores populi in unum locum conveniſſe, ut Chriſtum dolo tenerent, ac morti traderent. Quod ſi Moſes, Samuel, David, & Salomon utramque poteſtatem habuerunt, id inde factum eſt, quia erant eodem tempore* נְשִׂיאִים Principes, & נְבִיאִים Prophetæ. *Itaque qua* נְשִׂיאִים Principes *populum judicabant, qua* נְבִיאִים Prophetæ *docebant, rectamque illi vivendi rationem commonſtrabant. Porro antequam* דַּיָּנִים Judices מָוֶת mortis *ſententiam ferrent, juxta Moſis exemplum vel Deum conſulebant, vel ea, quæ reis objiciebantur, diligenter admodum, & accurate penſabant.*

Ju-

Judicii autem exercendi forma, pœnæque infligendæ ritus erat hujuſmodi. Siſtebantur rei accuſati coram דַּיָּנִים Judicibus *l. 1. Reg. cap. 21. in loco eminenti cum duobus teſtibus e regione; ab Judicibus, & teſtibus imponebantur manus capiti damnatorum, his additis verbis:* דָּמְךָ עַל רֹאשְׁךָ *h. e.* Sanguis tuus ſit ſuper caput tuum; *ducebantur damnati ad ſupplicium præcone præeunte, & magna voce ſignificante nomen damnati, pœnam, delictum, & delicti teſtes. Hinc, duobus* חֲכָמִים Sapientibus *ad verba damnati judicanda ab ejus latere numquam diſcedentibus, interdum fiebat, ut, aliquo innocentiæ argumento invento, ſemel & iterum ad tribunal damnatus retraheretur. Ad turbandam damnati mentem, minuendamque pœnam amarus ei potus præbebatur, ut ex* סנהדרין Sanhedrin *cap. 3. colligitur:* היוצא ליהרג משקין אותו קורט של לבונה בכוס של יין כדי שתטרף דעתו *h. e.* Ei, qui ducitur ad mortem, præbetur granum thuris in poculo vini, ut alienetur mens ejus. *Hinc ſimile poculum Chriſto ante mortem conceſſum fuiſſe in Novo Teſtamento legimus, atque D. Marcus, c. 15. 23. eos illi dediſſe* ἐσμυρνισμένον οἶνον myrrhatum vinum; *at D. Matthæus c. 27. 34. narrat, a militibus illuſionis ergo ei* ὄξος μετὰ χολῆς μεμιγμένον, acetum cum felle miſtum *fuiſſe porrectum. Hujus poculi damnatis dandi origo ex* Prov. 31. 6. *deducitur:* תְּנוּ שֵׁכָר לְאוֹבֵד וְיַיִן לְמָרֵי נָפֶשׁ *h. e.* Date potum inebriantem perituro, & vinum amaris animo. *Tandem ſcelerum Confeſſione peracta, reus occidebatur, omniaque mortis inſtrumenta igne abſumebantur. Si edendæ Confeſſionis rationem damnatus neſciret, dicere debebat:* Sit mors mea expiationi pro omnibus peccatis meis. *Si certo ſciret, ſe teſtium mendacio oppreſſum mortem ſubire, ajebat.* Sit mors mea expiationi pro omnibus peccatis meis, hoc uno excepto crimine. *Ita R. Jehudà. Tenebantur autem rei confiteri peccata ſua exemplo Joſuæ Achan hortantis:* בְּנִי שִׂים־נָא כָבוֹד לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְתֶן־לוֹ תוֹדָה Fili mi, tribue nunc gloriam Domino Deo Iſrael, & ede ei confeſſionem. Joſ. 7. 19.

Si modum fere ab omnibus Hebræis in edenda Confeſſione hodie uſitatum ſcire deſideras, vide infra poſt Litanicas eorumdem ſupplicationes, quæ habentur in derivatis a radice פלל. *Cum autem dicantur rei* חוּץ לְשָׁלֹשׁ מַחֲנוֹת extra tria caſtra *morte puniendi, juvat addere, quid* שָׁלֹשׁ מַחֲנוֹת trium caſtrorum *nomine ab Hebræis intelligeretur. Sciendum itaque* עִיר יְרוּשָׁלַיִם urbem Hieroſolymam *olim in tres partes, vulgo dictas* מַחֲנוֹת caſtra, *fuiſſe diviſam. Prima pars vocabatur atrium, ſive caſtra Dei; altera mons Sanctuarii, ſive caſtra Levitica; tertia proprie urbs, ſive caſtra Iſraelis. Cum igitur dicitur, damnatos morte mulctandos eſſe* חוּץ לְשָׁלֹשׁ מַחֲנוֹת extra tria caſtra, *intelligendum eſt* חוּץ עִיר יְרוּשָׁלַיִם extra urbem Jeruſalem. *Porro duabus de cauſſis* חוּץ עִיר extra urbem *damnati neci dedebantur; altera erat, ut ſi forte, dum ad ſupplicium trahebantur, innocentes deprehenderentur, poſſent a morte liberari. Hinc in Actibus Apoſtolorum cap. 7. v. 58. legitur, Divum Stephanum Judæos acriter caſtigantem ex urbe primum ejectum, deinde extra eam lapidibus obrutum. Altera vero cauſſa erat, ne* זְקֵנִים Seniores *cædibus delectari viderentur.*

עֶנֶת, עֶנְתָּא Tempus. Eſdræ 4. 10.

עסא, עַסֵּי *Pahel.* Fremere, frendere, ſtridere, dentes comprimere. Pſal. 35. 16. Iſa. 59. 11. comprimere, conterere. Eſth. 1. 11.

עֵשֶׂב, עִשְׂבָּא Herba, gramen, fœnum. 1. Reg. 18. 5. Iſa. 40. 7. Pſal. 104. 14.

עסס *Hebraice.* עָסִיס Succus, muſtum. *Chaldaice* עֲסִיס Eſth. 1. 7.

עָסַק Occupari, occupatum eſſe, vacare, operam dare, ſtudere. Cant. 4. 15. *Ithpahel* אִתְעַסַּק Idem. Exod. 5. 9. *Item* litigare, rixari. Geneſ. 26. 20. *Tritum apud Rabbinos.* המתעסק באכילה ושתיה לא יתכם לעולם *h. e.* Indulgens commeſſationibus, & potationibus, numquam erit ſapiens. *Sic* כל העוסק התורה בלילה הקב״ה מושך עליו חוט של אהבה שנ׳ יומם יצוה יהוה וגו׳ *h. e.* Quicumque ſtudet in Lege noctu, ſuper eum Deus ſanctus benedictus protrahit filum amoris interdiu, ſicuti dicitur Pſal. 42. 9. יוֹמָם יְצַוֶּה יְהוָֹה חַסְדּוֹ וּבַלַּיְלָה שִׁירֹה עִמִּי *h. e.* Interdiu præcipiet Dominus benignitatem ſuam, dum noctu canticum ejus eſt mecum.

עִסְקָא , עֵסֶק , עֶסֶק Res, negotium, cauſſa, opera, ſtudium. Ecclef. 10. 18. *Præcedente* עַל, *ſignificat* propter. Geneſ. 43. 18. *Plur.* עִסְקִין , עִסְקִין negotia, ſtudia. Eccleſ. 7. 19. 2. Sam. 11. 18.

עֵסֶק Lis, contentio. Geneſ. 26. 10.

עֲסַר, עַסְרָא Decem. Geneſ. 45. 23. Exod. 36. 21. *Interdum* decimus. *Si componatur, littera* ע *eliditur, id vero præſertim fit apud Paraphraſtas Hieroſolymitanos. In reliquis Paraphraſtis, veluti in OnKeloſo, ut plurimum ſeparatim efferuntur. Promiſcue vero dicitur* יְסַר, & עַסְרֵי. *Si vox præcedens deſinat in* ע, *tunc etiam illud abſorbetur, ut in* אַרְבַּע, & תְּשַׁע; *nonnumquam etiam* שׁ, & ת, *ut in exemplis patebit:* חַדְסְרֵי , חֲדַסַר undecim. Deut. 1. 2. Exod. 26. 8. תְּרֵיסַר , תַּרְתֵּיסַר, תַּרְתֵּיסְרֵי duodecim. Geneſ. 44. 28. & 5. 8. תְּלָתֵּיסַר & תְּלֵיסְרֵי , תְּלֵיסַר tredecim. Geneſ. 14. 4. אַרְבֵּיסְרֵי , אַרְבֵּיסַר quatuordecim. Geneſ. 31. 41. Numer. 9. 3. חֲמֵיסַר, חֲמֵיסְרֵי , חֲמֵיסַר quindecim. Geneſ. 5. 10. Exod. 12. 18. Geneſ. 7. 20. שִׁיתְסְרֵי , שִׁתֵּיסַר ſexdecim. Geneſ. 42. 18. Exod. 26. 21. שְׁבַסְרֵי , שְׁבְסַר ſeptemdecim. Geneſ. 47. 28. תַּמְנֵיסַר octodecim. Geneſ. 14. 14. שְׁתַסְרֵי novemdecim, *translatis primis litteris* שׁ, & ת, *ne* שׁ, & ס *concurrerent, pro* תְּשַׁע עַסְרֵי, *utroque* ע *eliſo.* Geneſ. 11. 25. *Plur.* עַסְרִין , עֶסְרִין viginti. Geneſ. 11. 24. & 18. 31. *Interdum promiſcue cum* שׂ *ſcribuntur, ut & ſequentia.* חַד וְעֶסְרִין unum, & viginti &c.

עַשַּׂר , עַסַּר Decimare, decimas dare.

עֲשִׂירָאָה , עֲסִירָאָה , עֲסִירַאי Decimus. *Hujus etiam uſus eſt in compoſitione, ut* חַדְסְרַאי undecimus. Num. 25. 8. תְּרֵיסְרַאי duodecimus: תְּלְסְרַאי decimuſtertius. *Fœm.* עֲסִירִיתָא decima. *In compoſitione* תַּלְסְרִית decima tertia. Gen. 2. 21. *in Jonathane.*

עִסְרוֹנָא , עֶסְרוֹן , עֶשְׂרוֹן Decima, decima pars. Levit. 14. 21. *Plur.* עֶסְרוֹנִין decimæ. Levit. 14. 10.

מַעְסְרָא , מַעְסַר Decima. Numer. 18. 26. *Plur. fœm.* מַעְסְרָת, & *maſc.* מַעְסְרֵי decimæ. *Cum aff.* מַעְסְרֵיכוֹן decimæ veſtræ. Numer. 18. 28. *Quatuor erant decimarum ſpecies. Prima dicebatur* מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן, *tenebanturque Judæi ex omni terræ proventu eas* ſin-

Digitized by Google

ſingulis annis Levitis ſolvere ; altera תְּרוּמַת, מַעֲשֵׂר, *quas decimas ex decimis ſibi a Judæis perſolutis Levitæ Sacerdotibus dabant ; hæ tamen ſive ab ipſis Levitis, ſive a populo Sacerdotibus penderentur, Legi Divinæ de decimis perſolvendis ſatisfiebat ; tertia* מַעֲשֵׂר, שֵׁנִי *quæ ex reliquo acervo decerptæ Hieroſolymis a Domino extra luctum, & immunditiem erant comedendæ ; quarta demum decimarum ſpecies erat* מַעֲשֵׂר עָנִי, *quæ pauperibus anno tertio, & ſexto ab anno Sabbatico, non ſolum ab Iſraelitis, ſed etiam a Sacerdotibus, & Levitis pendebantur, cum his annis a pendendis* מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן *Levitis populus immunis eſſet. Notandum de* מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, *potuiſſe dominum eas vendere, ſed ejus pretium aliis rebus impendi non licuiſſe, quam unctioni, cibo, & potui.*

Ex pecudibus decimum quodque animal Deus ſibi ſacrum eſſe voluit, videlicet ex bobus, ovibus, & capris, ita ut ſine diſcrimine ullo animal illud, quod decimum ſub virgam tranſibat, ei eſſet conſecrandum. Hic autem erat modus apud Hebræos pecudes decimandi. Dominus virga inſtructus ad caulam accedebat, unde per exiguum oſtium coactæ pecudes foras ſingillatim exibant. Diligenter oſtio proximus exeuntium numerum inibat, & decimam quamque egredientem his verbis הֲרֵי זֶה מַעֲשֵׂר ecce hæc decima, *virga minio tincta notabat. Si quæras tempus, quo hæc decimatio eſſet peragenda, tres diverſi dies huic decimationi erant definiti, vocatique ab Hebræis* גְּרָעוֹת, *nimirum dies decimus quintus ante Feſtum Paſcha, decimus quintus ante Feſtum Pentecoſtes, & decimus quintus ante Feſtum Tabernaculorum, ut omnes poſſent pecudes ad hæc Feſta celebranda comparare, cum eas vendere, vel mutare ante decimationem non ſolerent, quamvis id nulla Lege vetitum eſſet. Porro in decimandis pecudibus anni initium ducebatur a Novilunio menſis* אֱלוּל Auguſti, *atque eo anno pecus nata cenſebatur, quæ eo tempore nata erat, quod inter initium unius* אֱלוּל Auguſti, & *alterius intercedebat.*

עפה עֳפִיָא Ramus, frons, dis. Dan. 4. 9. *Plur.* עָפְיִן rami.

מְעַפְיָא, מַעְפֵי Ramoſum, frondoſum. Hoſ. 4. 13. Ezech. 6. 13.

עפל עֹפֶל Locus altus, & munitus, propugnaculum, arx, munitio, turris : clivus. Mich. 4. 8. l. 2. Reg. 5. 24. Templum. Nehem. 3. 27. tenebræ. Iſa. 32. 14. *Nonnulli per* עֹפֶל Fauces *intelligi volunt, videlicet viam arctam, & anguſtam inter montes, ubi ob loci opportunitatem plerumque arces, & turres ſuperextruebantur. Duæ hujuſmodi Fauces in Sacris litteris admodum celebres ſunt ; altera in Templo Hieroſolymitano,* Nehem. 3. & 11. *quam Nethinæi cuſtodiebant, ne per eam hoſtes in Regiam irrumperent. Hæc apud Euſebium Hiſtor. Eccleſiaſt. lib. 2. cap. 23. a Jacobo vocatur* Oblia, *quaſi* עָפְלִיָּה arx Domini. *Altera erat in finibus Iſraelis, & Syriæ,* lib. 2. Reg. c. 5. *Hinc* עֹפֶל *pro arce in monte ſita adhibetur ; quamquam aliquando hæc dictio pro nomine proprio uſurpata reperitur, ut 2. Paral. 27. 3. & 33. 14.*

עֲפַף Duplicare. Exod. 26. 9. *Jonathan habet ex Aphel* תְּעִיף duplicabis. *Pahel* עַפֵּף conflare, tundere, contundere. Iſa. 2. 4. חֲרָרָא מְזַפְּפָא placenta igne conflata, prunis cocta. 1. Reg. 19. 6.

עִיף Duplex, duplicatum.

עֲפַר, עַפְרָא Pulvis, terra.

עַפְרוּרִין Pulveres. Job 28. 6.

עַפְרְנָא *Genus margaritæ, aut gemmæ pretioſæ.* Cant. 5. 14.

מַעְפְּרָא Velum, velamen, linteum. 1. Reg. 20. 38.

עֲצָא, עֲצָה Opprimere vi, *vel* frau-

de, fraudare, defraudare, circumvenire. Levit. 5. 10.

עֲצִי Oppreſſus. Deut. 28. 29. *in Jonathane.*

עֲצִין Macilenti. Numer. 13. 21. *in Targum Hieroſolymitano.*

עֲצִי, עֲצִיא Spina dorſi. Levit. 3. 9.

עֲצִוא Mactra. Deut. 28. 5. *Plur.* עֲצִוִן mactræ.

עָצַב Dolere, dolore affici, dolorem afferre. Eſth. 4. 1. Dan. 6. 20. Eccleſ. 7. 5.

עֲצִיב Dolens, triſtis. Dan. 6. 20.

עצץ עֲצִיץ, עֲצִיצָא, & עֲצוּצָא Vas teſtaceum, matula, ſcaphium, *vas immundum, ſeu rebus immundis recipiendis inſerviens.* Eſth. 5. 1.

עָצַר Premere, exprimere, calcare. Geneſ. 40. 11. Judic. 9. 27. Iſa. 16. 10.

עָצֵר, עָצוֹר Calcans, calcator. *Plur.* עָצוֹרִין, עָצְרִין Iſa. 16. 10. Jerem. 48. 33. *melius legeretur, pro* עָצוּרִין.

עֲצוּר Calcatio. Iſa. 16. 10.

עֲצוּרִין Cortices, cutes uvarum. Numer. 6. 4.

מַעֲצַרְתָּא, מַעֲצֶרֶת Torcular, lacus torcularis. Iſa. 63. 2. *Plur.* מַעֲצְרִין, מַעֲצְרַיָּא torcularia. Iſa. 16. 10. *Fœm.* מַעֲצַרְתָּא.

מַעֲצוּר Prohibitio, impedimentum. 1. Samuel. 14. 6.

עֲצֶרֶת Feſtum, feſta, dies feriatus. *Sic vocantur dies octavus feſti Tabernaculorum, & dies ultimus Paſchatis. Plur. cum aff.* בְּעַצְרֹתֵיכוֹן in Feſtis veſtris. Num. 28. 26.

Dies octavus Feſti סֻכּוֹת Tabernaculorum *vocatur* dies עֲצֶרֶת Hatzèret, *videlicet* Detentionis, *quia eo quoque die apud ſe amicos Hebræi detinebant, quibuſcum* סֻכּוֹת Tabernaculorum *Feſta egerant. Dicebatur etiam hic dies octavus, qui erat vigeſimus ſecundus* תִּשְׁרִי Septembris, *cum primo die Feſti Tabernaculorum* collecta, *ſed* collecta fructuum, *ut diſtinguerentur hi duo dies ab altera* collecta frugum, *quæ incidebat in diem ſeptimam a Paſcha. Cur autem dies hic octavus a Deo Feſto Tabernaculorum adjectus fuerit, Hebræi hærent incerti. Alii enim volunt, diem hunc ſolemnem figuram eſſe, ac typum collectionis omnium gentium, vel Electorum ad Regnum Cœleſte; alii arbitrantur, a Deo inſtitutum fuiſſe, ut hoc die ſerotinarum frugum primitiæ offerrentur, ipſique pro iis collectis gratiæ agerentur; alii cenſent, ne dimiſſi negotiis vacarent; alii denique contendunt, ut populus hoc die pecuniam ad Sacrificiorum uſum tribueret. Nonnulli diem hunc Tabernaculorum octavum* Levit. 23. 36. עצרת Hatzèret *appellatum, &* Nehem. 8. 18. *a Feſto Tabernaculorum ſejunctum, Feſtum eſſe ſingulare autumant. Hoc die ſolebant offerre juvencum, arietem, & ſeptem agnos in Holocauſtum, hircumque in Sacrificium piaculare, ſed Sacerdotum* מִשְׁמָרוֹת Ephemeriæ *in victimis offerendis eum ordinem non ſervabant, quem in Tabernaculorum Feſto, at ſortem faciebant, ut in tribus* רְגָלִים *ſcilicet* Feſtis majoribus. *Succà v. 6. Hinc nonnulli octavum hunc diem* רֶגֶל *nuncupant, & propter ſex res his litteris indicatas* פזר קשב *a Feſto Tabernaculorum diſtinguunt. Porro ſolemnitatem Feſti Tabernaculorum augebat* חָלִיל tibia, *qua utebantur ſingulis octo diebus coram* מִזְבֵּחַ Altari, *cum duodecim tantummodo diebus coram Altari quotannis eam adhiberent, videlicet die, quo Paſcha primum, & ſecundum immolabatur, die primo Feſti Paſchalis, die Pentecoſtes, & diebus octo Tabernaculorum. Vulgo enim tria* in-

Digitized by Google

inſtrumenta muſica uſurpabantur , נְבָלִים nablia , כִּנּוֹרוֹת citharæ , & צְלְצָל cymbalum, *quæ pulſabant Levitæ ; quemadmodum Sacerdotes* חֲצוֹצְרוֹת tubis, & שׁוֹפָרוֹת buccinis *clangebant* .

עַקַב *Pahel*. Quærere, ſerutari, perſcrutari, perpendere , inveſtigare, examinare. Prov. 23. 20.

עֲקַב , עִקְבָא Calcaneus, calx. Geneſ. 3. 15. finis , extremitas . Prov. 22. 4. *Plur. maſc.* עִקְבִין , עִקְבֵי calcanei . Gen. 49. 17. Jerem. 13. 22. *Nonnullis* pudenda .

עֲקִיבָא Solea calcei. Deuter. 25. 9. *in Jonathane* .

עֲקַד Ligare , colligare , vincire . Geneſ. 22. 9. procumbere in genua : incurvare ſe in terram ad honorem exhibendum . Exod. 4. 31. *in Targum Hieroſolymitano. Ithpahel* אִתְעֲקַד , & *Ithpehal* אִתְעֲקַד ligari. Cant. 1. 13. Mich. 7. 20. *Proprie hoc Verbum* עֲקַד *ſignificat manuum cum pedibus ligationem , non manuum ſimul , & pedum ſimul , ſed unius manus cum pede , vel unius pedis cum manu . Sic in agnis mactandis ad Holocauſtum juge Numer. 28. pedes anteriores , qui in animalibus manuum vicem gerunt , cum poſterioribus pedibus colligari ſolebant . Hinc in Tractatu* תמיד *cap. 4. traditio de mactatione agni jugis* ; לא היו כופתין את הטלא אלא מעקידין אותו *h. e.* Non fuerunt vincientes agnum , ſed colligabant eum , *videlicet duas manus ſimul , h. e. duos pedes anteriores , & duos pedes ſimul , h. e. poſteſteriores , ſed juxta* גמרא Ghemarà יד ורגל כעקידת יצחק manum cum pede ſecundum ligationem Iſaaci . *Ibidem* משנה Miſnà *modum ligandi pecudes ſubjicit* : וכך היה עקידתו ראשו לדרום ופניו למערב והשוחט עומד במזרח ופניו למערב , *h. e.* Sic autem erat ligatio ejus (agni) : caput ejus fuit verſus Occidentem . Mactans ſtabat in Oriente , & vultus ejus verſus Occidentem .

Præterea Verbo עֲקַד *ſubjecta eſt ſignificatio* procumbendi in genua , proſternendi ſe terram verſus honoris , & reverentiæ ergo. *Hæc ſignificatio cum priori convenire videtur , cum juxta Rabbini cujuſdam opinionem , qui in genua procumbit , appareat tamquam pedibus ligatus* .

עֲקִידָה Ligatio artuum . Geneſ. 22. 14. *in Targùm Hieroſolymitano* .

עֲקַל עֲקְלָיָא Armillæ , monilia , inaures . Numer. 31. 50. *in Targùm Hieroſolymitano* .

עֲקִילַס Aquila . *Nomen proprium Paraphraſtis Græci . Hebræi ſæpe de eo mentionem injiciunt . Utrum OnKelos , & Aquilas unus , & idem ſit , vide SchiKardum in Bechinàth happeruſchìm Diſput. 2. Chriſtophorum Helvicum in Tractatu de Chaldaicis Paraphraſibus cap. 2. Meòr henàjim cap. 45. & Druſium in Epiſtola* 41.

עֲקַם Pravum , perverſum , obliquum , curvum eſſe , incurvari . Iſa. 59. 8. Pſal. 38. 7. *Pahel* עַקֵּם avertere , pervertere , perverſum , pravum , obliquum reddere . Amos 5. 10. Prov. 2. 15.

עֲקִים Pravus , obliquus , curvus . Prov. 17. 20. perverſus . *Plur.* עֲקִימִים pravi . *Fæm.* עֲקִימָא , עֲקִימְתָא prava , perverſa . Prov. 22. 5.

מְעַקַּם Idem . Prov. 10. 9. *Plur.* מְעַקְמִים perverſi . Amos 5. 10. *Fæm.* מְעַקְּמָא , מְעַקַּמְתָא prava , perverſa . *Plur.* מְעַקְמָן , מְעַקְמָתָא pravæ , perverſæ . Prov. 28. 6.

Idem.

עוּקְמָנָא , עוּקְמָן Idem. Pſal. 101. 4. Deuter. 32. 5. *in Jonathane*. *Plur.* עוּקְמָנִין , עוּקְמָנַיָא pravi, perverſi. Job 5. 13.

עִקְּשׁוּת Perverſitas, pravitas, obliquitas, tortuoſitas.

עִקּוּמָא , עִקּוּם Idem. Prov. 8. 8.

עִקְמוּת , עֲקִימוּת Idem. Prov. 6. 12. Hoſ. 7. 16.

עַקְמָנוּת , עוּקְמָנוּת Idem. Pſal. 125. 5.

עַקְמוּמִית Idem. Thren. 2. 19. *Rabbinis* gibbus, convexitas.

עקף *Ithpahel* אִתְעֲקַף Inquiri, perquiri. Geneſ. 43. 17. *in Jonathane*.

עֲקִיף Dolus, fraus, calliditas, aſtutia. *Plur.* עֲקִיפִין doli.

עקץ Pungere. וְעַקְרַבִּין עָקְצִין & ſcorpiones pungentes. Deut. 8. 15. *in Jonathane*.

עקק עֲקִיק *Genus lapidis pretioſi*. *Nonnullis* topazius. Cant. 5. 14.

עקר Evellere, eradicare, enervare, nervos ſuccidere, *vel* contundere. Thren. 3. 5. Joſ. 11. 9. *Pahel* עַקֵּר idem. Joſ. 11. 6. 1. Reg. 14. 15. *Ithpahel* אִתְעֲקַר eradicari, evelli. Dan. 7. 8. Prov. 24. 31.

עִקְּרָא , עִקַּר Radix, ſtirps. Dan. 4. 15. fundamentum, *proprie Fidei*. *Plur.* עִקְּרִין , עִקְּרַיָּא radices. Mich. 6. 2. *Apud Rabbinos maximus hujus vocis* עִקַּר *uſus eſt*, *uſurpanique pro* fundamento, principio, *ut* כְּלָל וְעִקָּר univerſale, & principale, omnis rei ſumma, præcipuum rei fundamentum. עִיקַּר הַבַּיִת fundamentum domus. *Ita R. David Kimchi* Iſa. 27. 9. עז היא עִיקַּר כל הַזְּנוּת Idololatria eſt radix omnium iniquitatum, *videlicet eſt origo*, *unde iniquitates omnes derivantur*. *Hinc etiam Apoſtolus* 1. ad Timoth. 6. 10. Ῥίζα πάντων τῶν κακῶν ἐςὶν ἡ φιλαργυρία. Radix omnium malorum eſt avaritia. *Rabbinis etiam* עִקָּר *eſt* Deus, *ut* כּוֹפֵר בְּעִקָּר abnegat fundamentum, *h. e.* Deum, Fidem, & Religionem in Deum. דְּכָפְרִין בְּעִקָּרָא qui abnegant Deum, *videlicet Religionem*, *Fidem*, *& Salutis fundamentum*. *Theologis vero* עִקָּרִים *ſunt* Articuli, Capita præcipua Fidei de Deo, & rebus Divinis. *Hinc inter Hebræos circumfertur celeberrimus liber inſcriptus* סֵפֶר עִקָּרִים *a R. Joſeph Albo Hiſpano compoſitus*, *in quo de tredecim Fidei Articulis agitur*. *Grammaticis* עִקָּר *eſt* radix, *h. e.* vox primitiva, thema, *idem ac* שֹׁרֶשׁ, *qua voce crebrius utuntur*. *In Talmude* מֵעִקָּרָא, *quod etiam ſcribitur a Talmudiſtis per* מֵעִיקָּרָא, *explicatur per* a prima radice, antea, a principio. *Ei opponitur* וּלְבַסּוֹף ad finem, tandem, denique, poſtea, poſtremo, omnino, prorſus. מֵעִיקָּרָא מַשְׁמַע Ex ſeipſo intelligitur, per ſe patet, explanatione non indiget. כָּל־עִיקָּר Penitus, prorſus, omnino. לֹא יָרַד בּוֹ כָּל־עִקָּר Non deſcendit in eo quidquam prorſus. לֹא יִקְרֶינָּה כָּל־עִקָּר Non legat, *vel* recitet eam (precationem) ullo modo, omnino non legat.

עֲקַר , עֲקָרָא & עֲקָרָה Sterilis. Deuter. 7. 14.

7. 14. Pſal. 113. 9. *Plur.* עֲקָרָן ſteriles.

עַקְרַב, עַקְרַבָּא Scorpio. *Plur.* עַקְרַבִּין ſcorpiones. Deut. 8. 15. לְמַסְקָנָא דְעַקְרַבִּין Ad aſcenſum ſcorpionum. Numer. 34. 4. *Locus hic* עַקְרַבִּין AKrabbin *terram Chanaan a meridie Orientem verſus terminabat. Rabbinis* עַקְרַב Scorpio *eſt etiam ſignum Cæleſte. Item* ferrum curvum inſtar Scorpionis torcularis prælo infixum. *Item* Lupatum, fræni ferrum, *quod equorum ori inſeritur ad eos cohibendos*: עקרב של פרומביא Lupatum fræni.

עַר, עֲרָיָא Gryphus, *ſpecies avis immundæ, & vetitæ. Hebraice* פֶּרֶס. *Aliis* oſſifraga, *aliis* falco.

עֲרָא *Idem ac* עֲרַע Occurrere, obviam fieri. Joſ. 2. 16.

עֲרָאַי Accidentaliter, temere. *Cum præpoſitione* בַּעֲרָאַי Levit. 26. 21.

עֲרַב Miſcere, commiſcere. Geneſ. 30. 40. ſpondere, fidejubere. Prov. 6. 10. adveſperaſcere. *Pahel* עָרֵב, & *geminate* עַרְבֵּב commiſcere, confundere, conturbare, perturbare. Exod. 14. 14. ſpondere. Geneſ. 44. 32. *Ithpahel* אִתְעָרַב, & אִתְעַרְבֵּב miſceri, commiſceri, immiſceri: ſpondere, fidejubere. Prov. 14. 10. Joſ. 23. 7.

עָרֵב, עָרֵב, עָרוֹב, עָרְבָא Sponſor, fidejuſſor. Job 17. 3. Prov. 11. 15. *Proverbium* עָרְבָךְ עָרְבָא צָרִיךְ Sponſor tuus ſponſore indiget. *Uſurpatur de argumento, ac ratione debili, & infirma, quæ validiore, ac firmiore probatione indiget.*

עֲרָבוּתָא, עֲרָבוּת Sponſio, fidejuſſio. Prov. 22. 26.

עַרְבְנוּתָא Idem. Geneſ. 39. 1. *in Jonathane.*

עָרֵב, עָרִיב Dulcis, ſuavis, jucundus. Cant. 2. 14. Prov. 20. 17.

עֵירוּב Mixtura, mixtio, commixtio. *Plur.* עֵירוּבִין mixtiones, mixta, heterogenea. Deut. 22. 9. Pſal. 104. 23.

עָרוּב, עֵירוּב Laganum, placenta. Num. 6. 15. *in Jonathane, ubi tamen legitur per* ך; *ſed in numero plurali legitur per* ב, עֵירוּבִין, & עָרוּבִין.

עָרוֹב, עָרוֹבָא Colluvies, mixtura animalculorum noxiorum. Exod. 8. 24. *in Jonathane.*

עֲרַב, עַרְבָא Trama, ſubtegmen. Levit. 13. 52.

עֲרָבוֹת Cœli. Pſal. 65. 5. *Cœli ita dicti, quaſi amæniſſimi, vel quia lati, & ampli ſunt inſtar loci campeſtris.*

עַרְבִין, & עָרְבִין Salices. *Hebraice* עֲרָבִים Levit. 23. 40.

עוּרְבָא, עֹרְבָא & עָרְבָא Corvus. Geneſ. 8. 7. *Plur.* עֹרְבִין corvi. Iſa. 34. 11. עוּרְבַיָּא 1. Reg. 17. 4.

עֲרָב Arabia. Jerem. 25. 24.

עַרְבִית Tempus veſpertinum, *poſt occaſum Solis, quod poſtremis diei Precibus eſt deſtinatum. In Ritualibus Hebræorum, & libris Precum adhibetur pro Precibus tempore veſpertino recitandis. Hinc* תְּפִלַּת עַרְבִית Precatio veſpertina. תְּפִלַּת שַׁחֲרִית Precatio matutina; תְּפִלַּת מִנְחָה Precatio veſ-

veſpertina *ſub veſperam, id eſt tertiam, vel quartam horam pomeridianam. Hæc ſunt apud Hebræos tria ſolemnia tempora Precibus ſacris recitandis addicta.*

עֲרָבִי, עַרְבִי Arabs. Iſa. 13. 20. *Plur.* עַרְבָאֵי, עַרְבָאִין Arabes. Iſa. 21. 16.

עֲרוּבְתָּא Veſpera Sabbati; *dies Veneris, ſive ſextus ſeptimanæ, ita dictus, quia eſt* עֶרֶב שַׁבָּת Veſpera Sabbati. *Habetur in* בראשית רבא Bereſchìth rabbà *ſect.* 11. חד בשבתא. תרי. תלתא. ארבעתא. חמשתא. ערובתא. שבתא לית לה בן זוג Prima (*dies*) hebdomadæ, ſecunda, tertia, quarta, quinta, veſpera (*Sabbati*), Sabbatum, cui non eſt compar. *Nimirum ex ſex diebus hebdomadæ tria paria conjugalia conſtituuntur, ſed Sabbatum ſolum eſt, quaſique viduum. Itaque Deus Iſraelitas tamquam conjugem cum Sabbato conjunxit, ut Sacris lectionibus, Precibus, Concionibus ei cultum præbeant, totique ſe ei addicant, quemadmodum maritus uxori, uxorque marito penitus debet adhærere. Cur autem Guido dictioni* ערבתא *hoc in loco* Piſtrini *ſignificationem tribuat, plane non video.*

עֲרִיבְתָּא Senium, *quaſi ſit vitæ veſpera.*

מַעַרְבָא, מַעֲרָב Occidens, occaſus Solis. Prov. 7. 9. Joſ. 15. 12.

מַעַרְבָאָה, מַעַרְבַי Occidentalis, occiduus. Exod. 26. 22. Iſa. 15. 7.

עִרְבוּב Mixtio, commixtio, turba miſcella. Exod. 8. 12. *Plur.* עִרְבוּבֵי, עִרְבוּבִין mixtiones. Pſal. 105. 31. Exod. 12. 38. *in Targum Hieroſolymitano.*

עִרְבוּבְיָא Idem. בְּעִרְבוּבְיָא Mixtim, confuſe, ſine ordine. Deut. 1. 22. *in Jonathane.*

עִירְבְּרוּבִין, עֲרַבְרְבִין Turbæ promiſcuæ, miſcellanæ. Num. 11. 4.

עַרְבֵּל *Pahel.* Implexum, perplexum eſſe. Exod. 14. 3. perturbatum eſſe, *vel* fieri: anxium eſſe. *Ithpahel* אִתְעַרְבֵּל idem. Joel. 1. 18. Eſth. 1. 15.

עִרְבּוּל Perplexitas. Mich. 7. 4. *In Bibliis Venetis, & Baſileenſibus habetur* עַרְבוּ לְהוֹן.

מְעַרְבְּלָ Fluentum perplexum, perplexitas. *Plur.* מְעַרְבְּלֵי perplexitates. Job 38. 16.

עֲרְבְּלָא Cribrum, *in quo omnia commiſcentur.* Amos 9. 9.

עַרְבְּלָאִין Confuſi, confuſæ turbæ. Cant. 1. 9. *in Bibliis Venetis.*

ערג עַרְגֵל Volvere, devolvere. וּדְמְעַרְגֵל כֵּיפָא & qui volvit lapidem. Prov. 26. 27.

עֲרָד, עֲרוֹדָא, עֲרוֹד Onager, aſinus ſilveſtris. Hoſ. 8. 9. *Plur.* עֲרָדַיָא, & עֲרוֹדַיָא, עֲרוֹדִין onagri. Jerem. 14. 6. Dan. 5. 21.

עֲרוֹד, עֲרַד Garritus. Deuter. 22. 14.

עוּרְדְעָנַיָא Ranæ. Exod. 8. 3.

עֲרָה *Hebraice.* Nudari. *Hiphil* הֶעֱרָה effundere. Levit. 20. 18. *Hinc Chaldaice Participium* מַעְרָן יַת מַיְהוֹן effundunt aquas ſuas. Eccleſ. 11. 3.

Nu-

Digitized by Google

עֲרִיתָא , עֲרְיָא , עֶרְיָא Nuditas , nudatio: pudenda , verenda , turpitudo , probrum. Levit. 16. 6. Exod. 28. 42.

עֲרָיוּת Pudendorum nudatio , *h. e.* ſcortatio impura, & impudica. *Triſum apud Rabbinos* אֵין אַפּוֹטְרוֹפּוֹס לַעֲרָיוֹת *h. e.* Non datur tutor libidini, *ſcribitque Arùch in dictione* אַפּוֹטְרוֹפּוֹס ne ſanctiſſimum quidem מְשִׂימִין אַפּוֹטְרוֹפּוֹס עַל הָעֲרָיוֹת conſtituunt tutorem pro caſtitate muliebri. *Sæpe etiam Rabbini ajunt , neminem poſſe eſſe ſponſorem pro caſtitate , aut pudicitia mulieris , aut virginis ,* שֶׁלֹּא נִבְעֲלָה quod a nullo fuerit tacta . *Fœminæ etiam illæ , quæ ob conſanguinitatem aliquibus nubere probibentur , vocantur* עֲרָיוֹת. *Itaque Majemon in* הלכות אישות *cap.* 1. Omnis fœmina, cujus congreſſus prohibitus eſt in תּוֹרָה *Lege*, & cujus cauſſa quis reus fit כְּרִיתוּת *excifionis*, quæque recenſentur in פָּרָשָׁה *Paraſchà* אַחֲרֵי מוֹת, illæ vocantur עֲרָיוֹת , & unaquæque illarum appellatur עֶרְוָה, ut mater, ſoror, filia, & ſimiles.

מְעַרְתָּא , מְעָרָא Spelunca . Jerem. 7. 11. *Plur.* מְעָרָן ſpeluncæ.

ערן עַרְזְלָא *Vide in* ערס.

ערט עַרְטִלַי , עַרְטִילַאי , עַרְטִילָא Nudus . Geneſ. 3. 10. Job 1. 25. & 24. 6. Amos 2. 16. *Plur.* עַרְטִלָאִין , & עַרְטִילַי , עַרְטִילִין nudi . Geneſ. 2. 25. Eſth. 8. 10. *in Targum ſecundo . Fœm.* עַרְטִילְתָא nuda . Eſth. 1. 1. *in Venetis . Plur.* עַרְטִילָן nudæ . Eſth. 1. 11. *Proverbium apud Talmudicos* שליח ערטיל וסיים מסאניה E-xutus, nudus , & indutus calceis ſuis . *Uſurpatur de re abſurda, fœda , ac turpi ; quemadmodum abſurdum eſt , hominem cætera nudum, & ſine ullis veſtimentis cum calceis in publicum prodire.*

עַרְטְלָיוּתָא , עַרְטְלָיוּת Nuditas . Deut. 28. 46.

אִתְעַרְטֵל Nudari, denudari. Exod. 7. 9. *in Jonathane.*

עַרְטוּלָיֵי , עַרְטוּלָיִין Nudi . Eſth. 8. 10. *Aliis* muli , equi celeres . *Hebraice* אֲחַשְׁתְּרָנִים , *de cujus vocis expoſitione valde Interpretes variant.*

עָרַךְ Ordinare , diſponere : æſtimare . Iſa. 41. 25.

עָרוּךְ Ordinatum , diſpoſitum . *Hoc nomine* עָרוּךְ Arùch *appellatur Lexicon Talmudicum a R. Nathane Jechielide* ראש Capite , *ſive* Rectore *Synagogæ Urbis Romanæ anno Chriſti* 1106. *ſecundum Chronicon Tzèmach David compoſitum . Ideo autem illi Lexico nomen* עָרוּךְ Arùch *inditum eſt , quia dictiones in eo ordine Alphabetico diſpoſitæ ſunt . Vulgo tamen Auctor iſte a Rabbinis nuncupari ſolet* בַּעַל עָרוּךְ Auctor Arùch.

עֲרוּכוֹת Tabulæ, in quibus lagana fiunt. *Ab initio ſcribitur etiam cum* א, *ut* אֲרוּכוֹת שֶׁל נַחְתּוֹמִים Tabulæ pictorum. *In Keſim cap.* 15.

עַרְכָּאוֹת Tribunalia, Judicum conſeſſus ordinarii , Judicia . *Majemon in* הלכות סנהדרין Hilcòt Sanhedrin *cap. ultimo .* כל הדן בדייני כותים ובערכאות שלהן

 h. e.

אף על פי שהיו כדיני ישראל הרי זה רשע וכאלו חרף וגדף והרים יד בתורת משה רבנו שנא׳ ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם לפניהם ולא לפני כותים לפניהם ולא לפני הדיוטות: *h. e.* Quicumque cauſſam agit coram Judicibus Cuthæorum (*hoc nomine indigitantur Gentiles, Chriſtiani*) & coram tribunalibus ipſorum, licet judicia ipſorum fuerint ſicut Judicia Iſraelitarum; ecce talis habetur pro impio, & pro eodem, ac ſi blaſphemaſſet, & contumeliis affeciſſet, manumque ſuſtuliſſet contra Legem Moſis, ſicuti dicitur: *Et iſta ſunt judicia, quæ pones coram eis*. Exod. 21. 1. *Coram eis*, non coram Cuthæis: *Coram eis*, non coram Idiotis dicitur. *Eodem modo Apoſtolus Paulus* 1. *ad Corinthios* 6. *Chriſtianis prohibet*, ne lites agant coram Judicibus Infidelibus.

ערל *Hebraice*. Præputiatum eſſe: præputium auferre: obturatum eſſe. Levit. 19. 23. *Hoc Verbum* ערל *per Synecdochen transfertur ad membrum genitale hominis, obductum, & obturatum præputio, ſeu pellicula; præterea ad rem quamlibet gravem, & inanem, quæ impedimento eſt, atque ideo abjicienda, aut abſcindenda. Sic* Levit. 19. 23. *uſurpatur de arboribus, quæ nondum fructum ediderunt, quarum fructus tribus prioribus annis abjiciebantur veluti impuri, ac vetiti, quarto anno veluti primitiæ Deo conſecrabantur, quinto, & aliis deinceps poſſeſſoribus arborum cedebant. Adhibetur hoc idem Verbum de auribus, labiis, & corde, quæ quaſi pelle obducta nihil percipiunt, & intelligunt, vel fructus inquinatos producunt.*

ערל, ערלי, ערלאי Præputiatus, præputium habens. Geneſ. 17. 14. *Plur.* ערלין, ערליא, *& cum* א *loco* ע, ארלין Gen. 34. 31. *in Jonathane*; ערלאין Eſth. 1. 5. præputiati.

ערלא, ערלתא, & עורלא, עורלתא Præputium, *pellicula glandem colis tegens. Plur.* ערלתא, ערלן præputia. 1. Sam. 18. 25. Joſ. 5. 3. *Apud Rabbinos* ערלה כבושה præputium ſuppreſſum *in eo eſt, qui veluti circumciſus natus eſt, cujus membri pellicula retracta eſt, coliſque caput nudum, ac ſi eſſet circumciſus. De attractione præputii vide ſupra in Radice* משך *pag.* 265. *In* פסחים Peſachim *fol.* 92. הפורש מן ערלה כפורש מן הקבר Qui ſeparat ſe a præputio, eſt ſicut ſeparans ſe a ſepulchro. *A Rabbinis præterea* ערלה *fructus ille appellatur, qui tribus primis a plantatione annis ab arboribus producitur, qui veluti impurus Judæis vetitus erat. Ex* Tanchumà *fol.* 8. חמש ערלות הן ארבע באדם ואחד באילן Quinque ſunt præputia, quatuor in homine, & unum in arbore: ערלת אזן præputium auris, *de quo ſcriptum eſt*: Ecce præputiata eſt auris eorum. Jerem. 6. 10. ערלת הלב præputium cordis, *ſicut ſcriptum eſt*: & circumcidetis præputium cordis veſtri. Deut. 10. 16. ערלת לשון præputium linguæ, *ſicut ſcriptum eſt*: præputiatus labiis. Exod. 6. 12. ערלת בשר præpurium carnis, *ſicuti dicitur*: & circumcidetis carnem præputii veſtri. Geneſ. 17. 11. *In* ברכות Berachòth *fol.* 36. ספק ערלה בא״י אסור ובסוריא מותר *h. e.* Dubium præputium (*arborum*) in terra Iſraelis prohibitum eſt: in Syria (*Syria Sobena*) licitum. *Itaque ſi dubium præputium vetitum, quanto magis verum?*

ערם *Hebraice*. Calliditate, aſtu-

tia

tia uti. 1. Sam. 23. 22. *Hinc Chaldaice in Ithpehal* אִתְעָרַם aſtutum fieri. Prov. 19. 25.

עֲרִימָאִי, עֲרִימָא, עֲרִים Aſtutus, vafer, verſutus, callidus. Gen. 3. 1. Prov. 12. 23. *Plur. conſtr.* עֲרִימָאֵי aſtuti, callidi. Prov. 14. 18.

עֲרִימוּתָא Aſtutia, calliditas, vafrities, verſutia. Prov. 8. 5.

עָרְמוּתָא Idem. 1. Reg. 2. 5.

עֲרֵימְתָא, עֲרֵימָא Acervus, cumulus: Ruth 3. 7. *Plur.* עֲרֵימָן, עֲרֵימַת acervi, cumuli. Iſa. 30. 26.

עוּרְמָא Idem. *Plur.* עוּרְמָן acervi. Exod. 15. 8. *in Jonathane*.

ערס, עַרְסָא, עֲרַס Lectus, ſponda lecti. Deuter. 3. 11. feretrum. 2. Sam. 3. 31. *Plur. fœm.* עַרְסָן lecti. Amos 6. 4. *& ex forma maſc.* עַרְסִין lecti. Ibidem. *Item* cunæ. *Cum affixo* עַרְסֵיהוֹן lecti eorum. Ibidem.

הַתִּינוֹק מוּטָל. עֲרִיסָה Lectus: cunæ. בַּעֲרִיסָה Infans jacens in cunis. *Apud Talmudicos* ערסייתא ערסייתא lecti, lecti, *h. e.* שכונות שכונות viciniæ, viciniæ, *domus vicinæ, conjunctæ, ut lecti in cubilibus*.

עֲרִסַל, עַרְסְלָא Lectulus, cubile vagum, *quod de loco in locum movetur*: cunæ. Iſa. 1. 8. & 24. 20. *ubi per* י *ſcribitur*.

ערע Accidere, offendere, contingere, obviam venire, occurrere, evenire, incurrere. Numer. 23. 4. Hoſ. 13. 8. Jerem. 41. 6. *Pahel* עָרַע Idem. *Item* convocare, indicere cœtum, *aut* diem feſtivum. Levit. 23. 2. Thren. 1. 15. pertingere, contingere, attingere. Joſ. 19. 34. *Ithpahel* אִתְעָרַע obviam fieri, occurrere. Hoſ. 11. 8. 2. Sam. 1. 6.

עֵירוּעַ Accidens, eventus, caſus. 1. Sam. 6. 9. & 20. 26.

עַרְעִיתָא Idem. Eccleſ. 9. 11. *Item* crabro. Joſ. 24. 12.

מְעָרַע, מְעַרְעָא Convocatio, cœtus, conventus ſolemnis. *Plur. emphat.* מְעַרְעַיָּא, *& conſtr.* מְעַרְעֵי convocationes, conventus ſolemnes. Pſal. 74. 8. Levit. 23. 2. 3.

ערף עַרְפִּילָא Caligo, obſcuritas. 2. Sam. 22. 12.

עַרְפְּדָא Veſpertilio. Deut. 14. 18. *in Jonathane*. *Legitur etiam* טַרְפְּדָא Levit. 11. 19.

ערץ *Hebraice*. Violentia uti; violenter exagitare. *Hinc Chaldaice ex Ithpehal eliſo* ת, וְלָא אִיעֲרַצָּא nec violenter exagitata fuit. Num. 19. 2. *in Targum Jonathanis, ubi corrupte legitur* אִיעֲעָצָא.

ערק Fugere, aufugere, perfugere, profugere. Geneſ. 16. 6. *Pahel* עָרֵק fugare. Deut. 32. 30. *Aphel* אַרְעִיק idem. Prov. 16. 28. *Ex alia ſignificatione* וּדְרָתְנָא מַעֲרִיק & ſuſurro divellit amicum ſuum. Prov. 16. 28. *Alia exemplaria habent* מַפְרִיק, *Biblia Regia* מְעָרִיק.

עֲרִיק, עֲרוֹקָא Fugitivus, profugus. Iſa. 10. 18. *Plur.* עֲרוֹקִין, עֲרוֹקֵי profugi.

מְעַרְקָא, מַעֲרְקָא Idem. *Plur.* מְעַרְקִין, מַעַרְקַיָּא.

עַרְקָא Ulva, carectum. Job 8. 11.

ערקת, ערקא Lorum, faſcia, corrigia, ligula calcei. Geneſ. 14. 23.

ערקים Venæ pulſantes, arteriæ, *ita dictæ a perpetuo motu, quaſi fugientes, vel fugitivæ. Apud Majemonidem in* Morè Nevochìm *lib. 2. cap. 1. ubi agit de primo Motore, legitur:* זאת האבן אשר התנועעה הניעה המקל והמקל הניעתו היד והיד הניעוה המיתרים והמיתרים הניעום העורקים והעורקים הניעום העצבים והעצבים הניעם החום הטבעי והחום הטבעי הניעתהו הצורה אשר בו והוא המניע הראשון בלא ספק *h. e.* Huoc lapidem, qui movetur, movet baculus, baculum movet manus, manum movent nervi, nervos movent arteriæ, arterias movent muſculi, muſculos movet calor naturalis, calorem naturalem movet forma, quæ ipſi ineſt, & iſta eſt Motor primus ſine dubio. *R. Levi allatum locum* Job 30. 17. *exponit* הדפקים ערקים pulſantes, pulſatiles nervi non quieſcunt propter intemperatum, & alienum calorem in me. *Aben Ezrà autem inquit* עורקים *lingua* קדר *h. e.* Iſmaelitica, *ſive* Arabica, *idem eſſe, ac* גידי nervi.

ערקין Laminæ, maſſæ. Ezech. 27. 19. *Eſt etiam nomen lapidis pretioſi. Hebraice* שבו. Exod. 28. 19. *in Jonathane. Apud OnKeloſum legitur* טרקיא.

ערקל Feſtinare, præcipitare ſe. Prov. 29. 20.

עש, עשא Arcturus: Urſa major: plauſtrum ſeptem ſtellarum. Job 9. 9. tinea, veſtium vermis. Iſa. 51. 8. Hoſ. 5. 12.

עשב, עשב *Vide in* עסב.

עשן Roborari, confirmari. Prov. 29. 25. *Ithpahel* אתעשן roborari, roborare ſe. Pſal. 68. 29. *Aphel* איעשן roborare, confirmare. Pſal. 89. 14. Prov. 8. 28.

עשין Fortis, robuſtus, validus: potens. Pſal. 52. 9. *Plur.* עשינין potentes. Pſal. 18. 18. *Conſtr.* עשיני fortes. Prov. 18. 16. *Fœm.* עשינתא robuſta. *Plur.* עשינתא, עשינן robuſtæ. Prov. 18. 13.

עשונא Robur, fortitudo, firmitas. Pſal. 61. 4. *Plur.* עשונין. *Conſtr.* עשוני firmitates, robora. Prov. 8. 24.

עשנא, עושנא, עושן Idem. Job 41. 13.

מעשנא Idem. Prov. 10. 29.

עשף עושפא Rutrum, ſarculus. 1. Sam. 13. 20. *Plur.* עושפין, עושפיא ſarculi. 1. Sam. 13. 20.

עשק Opprimere vi, fraude, fraudare, defraudare. Levit. 5. 21. Ezech. 18. 18.

עשיק Defraudator, perverſus. Prov. 14. 2.

עשק, עושקא, עשקא Oppreſſio. Iſa. 54. 14.

עשר, עשר *Vide ſupra in* עסר.

עשש, עששית Lucerna. Cant. 5. 14.

עשת, עשית Cogitare. Dan. 6. 3. *Ithpahel* אתעשת idem. Hoſ. 10. 13. Jerem. 5. 26.

עשתונין Cogitationes. Jerem. 11. 19.

Con-

Digitized by Google

Conſtr. עֶשְׁתּוֹנֵי Iſa. 59. 7. *Cum aff.* עֶשְׁתּוֹנֵיהוֹן cogitationes ſuas. Iſa. 65. 2. *Promiſcue* ע *ſcribitur cum ChireK, ſed male.*

עשתר עַשְׁתְּרָה *Hebraice.* Grex. *Plur. conſtr.* עַשְׁתְּרוֹת greges, caulæ. Deut. 7. 13. *Eſt etiam* עַשְׁתְּרוֹת Aſteroth *nomen urbis in ſacris litteris celebris.* Geneſ. 14. 5. Deuter. 1. Joſ. 9. & 13. *Dicta autem fuit* עַשְׁתְּרוֹת קַרְנַיִם Aſteroth duorum cornuum Geneſ. 1. 4. *quia ſita erat inter duos montes proceriſſimos, cujus vertices, & cacumina cornua referebant. Cum autem propter montium altitudinem vix Solis radii ad eam pervenirent, a priſcis Talmudicis diſputatum eſt de jure* סֻכּוֹת Tabernaculorum *in Feſto Scenopegiæ in ea erectorum, quæ videbantur ab aliis Tabernaculis eſſe diverſa ob lucis defectum, & umbram perpetuam vallis. In Tractatu* סכה Succà *cap.* 1. *Hinc fortaſſe nonnulla Lexica docent,* עַשְׁתְּרוֹת *loci nomen eſſe, ubi Sol non oritur, neque ſplendet.*

עַשְׁתֹּרֶת Aſteroth: Aſtarte. *Nomen* Idoli. 1. Reg. 11. 5. *Plur.* עַשְׁתָּרוֹת Aſtaroth. Judic. 2. 13.

Hoc Idolum tamquam Deam Sidonii adoraverunt, cujus imago ſpeciem ovis referebat. Nonnulli volunt fuiſſe Veneris ſimulacrum omnium viventium nutricis, cultæ ob prolis fœcunditatem. Phœnices juxta Philonis, & Herodiani teſtimonium vocant hoc Idolum בַּעֲלַת שָׁמַיִם *videlicet* Lunam; *quod probat epithetum ut plurimum* עַשְׁתֹּרֶת Aſtartæ *adjunctum, ſcilicet Urania, vel Lucina, quo nomine ratione habita lucis ſolet vocari Luna. Cum his conſentit Lucianus in libello* περὶ Συρίης Θεῆς. Α'στάρτην δ' ἐγὼ δοκέω σεληναίην ἔμμεναι: Aſtartem Lunam eſſe opinor. *Cicero autem lib.* 3. *de Natura Deorum putat eſſe Venerem, cujus verba hæc ſunt:* quarta Venus Syria, Tyroque concepta, quæ Aſtarte vocatur. *Ab hoc Idolo quidam contendunt appellatas fuiſſe duas urbes, quia in iis hoc Idolum colebatur; alii contra Idolum ab urbibus dictum, quia in illis erant artifices illud fabricantes. Hoc tantummodo certum eſt, alteram ex his urbibus dictam fuiſſe* עַשְׁתְּרוֹת קַרְנַיִם Aſteròth Karoàim, *quam Gigantes incolebant.* Geneſ. 14. 5. *alteram* עַשְׁתָּרוֹת אֶדְרֶעִי Aſteròth Edrèhi *nuncupatam.* Deut. 1. 4. *Eſt etiam* עַשְׁתָּרוֹת Aſtaròth *nomen urbis inſignis propter greges eximie cornutos.*

עָתַד Parare, præparare. Pſal. 50. 10. ſtatuere, collocare. Prov. 9. 1. ſtare. Numer. 22. 23. *Ithpahel* אִתְעַתַּד ſtare, conſiſtere, ſiſtere ſe. Exod. 38. 8. Job 38. 14. paratum eſſe: futurum, venturum eſſe.

עֲתִיד Paratus. Habac. 2. 1. futurus, futurum. Eccleſ. 9. 12. Cant. 8. 5. *Plur.* עֲתִידֵי, עֲתִידִין parati. Dan. 3. 15. futuri. Cant. 8. 5. *Fœm.* עֲתִידָא parata: futura. *Plur.* עֲתִידָן paratæ: futuræ. *Grammaticis* עָתִיד *eſt* Tempus futurum. *Theologis* לֶעָתִיד לָבוֹא Ad futurum venire, *h. e.* in altera vita, in ſæculo venturo. *Rabbinis uſitatiſſima hæc phraſis:* כְּמוֹ שֶׁאֲנַחְנוּ עֲתִידִין לְפָרֵשׁ Sicut nos futuri ſumus explicare, *h. e.* ſicut explicaturi ſumus. *Apud Rabbinos pariter in fœm. plurali uſurpatur* עֲתִידוֹת futura, *ut* הַשֵּׁם יוֹדֵעַ הָעֲתִידוֹת בְּלִי סָפֵק Deus novit futura ſine dubio.

עֲתַק Veteraſcere, inveteraſcere. Thren. 3. 4. *Ithpahel* אִתְעַתַּק Idem. Deuter. 4. 25. Ezech. 34. 25.

עַתִּיק, עַתִּיקָא Vetus, antiquus, inveteratus. Dan. 7. 9. *Plur.* עַתִּיקִין, עַתִּיקַיָּא veteres. 1. Reg. 8. 2. *Fœm.* עַתִּיקָא,

In

עֲתִיקְתָא ,עַתִיקוּתָא . ײַ terata. Levit. 13. 11. *in Targum Jonathanis, ſed rectius legitur* עַתִיקְתָא *adjective.*

עַתִיקְיָא Periſtylia. וְעַתִיקְיָא סְחוֹר סְחוֹר Et periſtylia circumquaque. Ezech. 14. 16.

עֲתָקָא Anguſtia, *pro* עָקְתָא Pſal. 22. 11.

עתק Transferre, removere. וְיֶעְתַּק צוּר מִמְּקוֹמוֹ Et transferetur lapis e loco ſuo. Job 18. 4. *Hinc Hiphil* הֶעְתִּיק transferre, tranſcribere librum, ex una in aliam Linguam vertere. Prov. 25. 1.

מַעְתִּיק Translator, deſcriptor, *qui ex uno exemplari aliud exemplar deſcribit, aut librum ex una Lingua in aliam transfert.* מַעְתִּיקֵי הַדָּת Translatores Legis. *Ita ab Abèn Ezrà appellantur Sapientes Talmudici* Thren. 1. 3. *Idem Abèn Ezrà* Deuter. 25. 5. כְּדִבְרֵי הַמַּעְתִּיקִים Juxta verba Translatorum, *videlicet* Talmudicorum. & Levit. 19. 19. הַמַּעְתִּיקִים אָמְרוּ Translatores ajunt, *nimirum* Talmudici.

עתר Diteſcere, ditari, locupletari. Deuter. 32. 14. Ezech. 27. 25. *Ithpahel* אִתְעַתַּר Idem. Pſal. 94. 17. *Pahel* עַתַּר ditare, locupletare. Geneſ. 14. 23. *Aphel* אַעֲתַּר idem. Prov. 13. 7.

עַתִּיר ,עַתִּירָא Dives, locuples. 1. Sam. 12. 2. Prov. 18. 23. *Plur.* עַתִּירַיָּא ,עַתִּירִין, עַתִּירֵי divites. Zach. 11. 16. Eccleſ. 10. 9.

עֻתְרָא ,עוֹתְרָא ,עוֹתַר Divitiæ, opes, facultates. Deuter. 32. 13. Prov. 22. 1. *Cum aff.* דְעָתְרֵיהּ divitiarum ejus. Prov. 10. 15.

עָתָר Pala, furcilla frumentaria, *quæ ad frumentum vertendum adhibetur. Iſaacus in Bereſcith Rabbà ſect. 63. dicitur* עתרא דהפיך אדרא Pala vertens granarium, *quia nimirum fatum Divinum precibus ſuis vertit, juxta illud* וַיֶּעְתַּר. Geneſ. 25. 21. *Hinc illud in* יבמות Jevammòth *fol.* 64. למה נמשלה תפלתן של צדיקים בעתר מה עתר זה שמהפך התבואה ממקום למקום כך תפלת של צדיקים מהפכת מדותיו של הקב״ה ממדת רגזנית למדת רחמנות: *h. e.* Quare aſſimilantur preces juſtorum palæ? quid eſt pala? quæ vertit frumentum de loco in locum: ſic preces juſtorum vertunt proprietates Dei ſancti benedicti ex proprietate iracundiæ in proprietatem miſericordiæ.

עתת עֵת Tempus. *Plur.* עִתִּים, & עִתּוֹת Tempora. *Si* עֵת, *vel* עִתִּים *geminetur, Adverbii ſignificationem habet,* quandoque, interdum, nunc, per intervalla, per vices: *ut* עִתִּים שָׁלוֹם עִתִּים שׁוֹטֶה Interdum ſanus eſt, interdum ſtultus. עֵת שׁוֹטֶה עֵת שָׁפוּי Aliquando ſtultus, aliquando mentis ſanæ. עִתִּים חַיָּב עִתִּים פָּטוּר Interdum reus eſt, interdum liber. עִתִּים לְטוֹבָה עִתִּים לְרָעָה Nunc in bonum, nunc in malum.

עַתָּה Nunc, modo. *Philoſophis eſt* τὸ νῦν, Inſtans, momentum temporis præſentis. *Hinc certam quamdam Philoſophorum Sectam ſecutus Rambàm ait, Tempus conſtare ex* עִתּוֹת *videlicet multis* Nunc, momentis, *vel* inſtantibus. *In* Morè Nevochìm *parte 1. cap. 73.*

DI-

DICTIONES EX RABBINIS.

ע *Abbreviatura. Idem ac* עַמּוּד Columna, pagina libri.

ע״א *Abbreviatura. Idem ac* עִנְיָן אַחֵר Res alia, ſignificatio alia. וע״א Et ſignificatio alia. 2. עֲבוֹדַת אֱלִילִים Cultus Idolorum, Idololatria. *In Talmude legitur Tractatus integer inſcriptus* ע״א. *Explicatur interdum per* עוֹבְדֵי אֱלִילִים cultores Idolorum, Idololatræ. *Hoc nomine Hebræi Chriſtianos appellant, quia ipſi gloriantur, ſe tantummodo verum Deum cognoſcere, & inter Chriſtianos Idololatriam vigere temere contendunt.*

עא״כ *Abbreviatura. Idem ac* עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה Quanto magis. *Utuntur argumentantes a minori ad majus. In Talmude interdum legitur tantummodo* על אחת כמה.

עבר, עֲבוֹדָה Cultus. *Apud Talmudicos* Hiſtoria. עֲבוֹדָה זָרָה Cultus alienus, Idololatria, Idolum. *Hoc nomine vocatur etiam Tractatus Talmudis.* כְּדֵי עָבַר Poſtquam ita factum eſt. *Talmudicis* הָעֲבוֹדָה *jurandi formula*, per cultum Dei, per fidem.

עָבָה Denſum, opacum, craſſum, amplum. *Plur.* עָבִים denſa, craſſa.

עָבַר Tranſire, prætetire, tranſgredi. עָבָר *Apud Grammaticos*, Præteritum tempus. עוֹבֵר Verbum tranſitivum, activum, *quod vocant etiam* יוֹצֵא egrediens. *Item* עוֹבֵר tranſiens, mutabile, *cujus oppoſitum* קָבוּעַ fixum, permanens. *Item* embryo, fœtus in utero adhuc incluſus. עוֹבְרִים וְשָׁבִים Viatores. עֲבֵירָה Tranſgreſſio, peccatum, iniquitas. עַבְרְיָנִים tranſgreſſores. הַעֲבָרָה Tranſitus, tranſlatio. דֶּרֶךְ הַעֲבָרָה Tranſlate, metaphorice: per hyperbolen. עִבֵּר Impregnare. *Transfertur ad Ædificium, cui appendix additur, videturque quaſi gravidum.* אִשָּׁה מְעוּבֶּרֶת Mulier impregnata, gravida. מִתְעַבֶּרֶת Idem. עוּבָּר Fœtus in utero, embryo. עִבֵּר Intercalare. עִבּוּר Emboliſmus, intercalatio. שָׁנָה מְעוּבֶּרֶת Annus intercalaris, emboliſmicus, *cui opponitur* פְּשׁוּטָה Annus ſimplex, & communis. חֹדֶשׁ מְעוּבָּר menſis intercalaris.

ע״ג *Abbreviatura. Idem ac* עַל גַּב, עַל גַּבֵּי In ſuperficie, ſuper, ſupra. ע״ג ערקע Supra pavimentum.

עגל עָגוֹל Circulus, orbis, globus. עִגּוּל חֲצִי הַמַּזָּלוֹת Circulus ſignorum Cœleſtium. חֲצִי עִגּוּל Semicirculus. עִגּוּלוֹת נִכְחִיּוֹת. Circuli paralleli, æquidiſtantes. הִתְעַגֵּל Rotundum fieri. מְעַגֵּל Circulum deſcribens. עָגוֹל Rotundum, orbiculare. כְּלִי עָגוֹל Vas rotundum. מַעְגִּילָה Cylindrus, *lignum teres, vel lapis, qui ſuper area aliqua volutus, eam planam reddit.* עֲגוּלְגֹּלֶת Rotunditas, rotundum. הָעֲגָלָה Plauſtrum, *ſignum Cœleſte Urſæ.* עַגָּל Carpentarius, plauſtrum agens. בַּעֲגָלָא Cito, celeriter, feſtinanter.

Ab-

Digitized by Google

עד *Abbreviatura. Idem ac* עַל דֶּרֶךְ Per viam, modum, rationem, *ut* עד הפשט Juxta ſimplicem, & litteralem ſenſum. 2. עַל דָּא Super hoc; propter hoc; propterea. 3. עַל דְּבַר propter. עד הכתוב propter id, quod ſcriptum eſt. 4. עֲנִיּוּת דַּעְתִּי Tenuitas ingenii mei.

עַד, עֲדַיִן Hactenus, hucuſque. עַד לָא Priuſquam. עַד הֵנָּה Hucuſque. עַד כָּאן Idem. עֲדָנָא *repetitum* quandoque.

עדה *Abbreviatura. Idem ac* עַל דֶּרֶךְ הָאֱמֶת Vere. 2. עַל דֶּרֶךְ הַמִּדְרָשׁ juxta ſenſum Medràs, *h. e.* allegoricum.

עדז *Abbreviatura. Idem ac* עַל דְּבַר זֶה Propter rem hanc; propterea. *Cum ſervili* ועדז Et propterea.

עדם *Abbreviatura. Idem ac* עַל דֶּרֶךְ מָשָׁל Per viam parabolæ; exempli cauſſa. 2. עַל דְּבַר מָה Propter rem aliquam. Propter quam rem?

עִדָּן, עִדָּנָא Tempus, occaſio, opportunitas. כְּעִדָּנָא Nunc, hoc tempore, *vel* momento. מֵעִדָּנָא Ex hoc tempore, poſthac.

עדר, נֶעְדַּר Deeſſe, deficere, deſiderari: privari. נֶעְדָּר Privatus. הֶעְדֵּר Privatio, *ſc.* Phyſica: defectio, interitus, corruptio: mors. עַל דְּבַר הֶעְדֵּר Propter privationem vitæ, *ſc.* mortem.

עדש *Abbreviatura. Idem ac* עַל דֶּרֶךְ שָׁלוֹם Pacis cauſſa.

עה *Abbreviatura. Idem ac* עָלָיו הַשָּׁלוֹם Super eum ſit pax; in pace quieſcat. *Si ſermo ſit de pluribus* עֲלֵיהֶם. 2. עוֹלָם הַנְּפָשׁוֹת Sæculum animarum. 3. עַם הָאָרֶץ Populus terræ, idiota, plebejus. 4. עֵין הַקּוֹרֵא Oculus Lectoris. *Eſt libri nomen, in quo de ratione punctationis agitur.* 5. עִנְיָן הַזֶּה Negotium hoc; materia hæc. *Grammaticis, & Commentatoribus frequens.* 6. עוֹלָם הַזֶּה Mundus hic, ſæculum hoc. *Si in hoc ſenſu accipiatur, tunc præcedere ſolet integre* עוֹלָם הַבָּא Sæculum venturum. *Contra ſi integre præcedat* עוֹלָם הַזֶּה, *tunc* עה *valet* עוֹלָם הַבָּא. *Ceterum diſtinctionis ergo fini adduntur litteræ* ז, *&* ב, *ut mox videbitur.*

עהב. עהב *Abbreviatura. Idem ac* עוֹלָם הַבָּא Sæculum venturum, *aut* futurum. *Cum articulo* העהב. *Sic* שהעהב Quod ſæculum futurum; בהעהב In ſæculo futuro.

עהז. עוהז *Abbreviatura. Idem ac* עוֹלָם הַזֶּה Mundus hic, ſæculum hoc: מהעהז Ex ſæculo hoc.

עוֹר, עַרְעֵר Litigare, movere lites, contendere, diſceptare. עַרְעוּר Contentio, lis, diſceptatio, מְעַרְעֵר Litigator, actor.

עוֹרֵךְ שֻׁלְחָן *Duabus his dictionibus in ritibus Paſchæ poſitis indicatur, poſt ritus, & ceremonias a Lege imperatas menſam juxta communem, ac vulgarem conſuetudinem inſtruendam eſſe, cui accumbentes, nulla quantitatis, vel qualitatis habita ratione, poſſint ex arbitrio quidvis comedere.*

עז *Abbreviatura. Idem ac* עֲבוֹדָה זָרָה Cultus alienus, extraneus, Idololatria. *In Talmude eſt Tractatus integer ſic appellatur.*

Digitized by Google

tus. Sunt autem עֲבוֹדַת *&* עֲבוֹדָה זָרָה אֱלִילִים *ſynonyma*. 2. עִם זֶה Cum hoc. עִנְיָן זֶה Res hæc. 4. עַל זֶה Super hoc, propter hoc, propterea.

עזא *Abbreviatura. Idem ac* עַל זֶה אָמַר Propter hoc dicit, *nimirum* Scriptura. שעזא Quod ſuper hoc dicit Scriptura.

עַז, עזז Obfirmatus: ſævus, acer, durus, vehemens. עַז פָּנִים Perfrictæ frontis, pervicax, impudens. עַזּוּת פָּנִים Impudentia, pervicacia.

עזנ *Abbreviatura. Idem ac* עוֹד זֶה נִקְרָא Præterea hoc vocatur. *Cabbaliſtis uſitata*. 2. עַל זֶה נֶאֱמַר Super hoc, de hoc dicitur, *aut* dicetur, *ſcilicet* in Scriptura.

עזה. עח *Abbreviatura hæc reperitur in notis Maforethicis in fine Levitici. Duæ priores litteræ adhibentur ad ſignificandum numerum 78. juxta verſus ultimæ libri Levitici* פרשה Paraſchà, *ſive* Sectionis. *Solent etiam Maforethæ eumdem numerum deſignare nomine aliquo proprio ſymbolico notiore. Hinc male in una editione Veneta legitur* עזה *cum* ה, *pro* עזא *cum* א. *Licet enim hoc nomen proprium duplici ratione legatur, per* עֻזָּא 1. Paralip. 13. 9. *&* *per* עֻזָּה 2. Sam. 6. 3. *in editione tamen Veneta legi debet per* עזא, *ut exprimatur numerus litterarum præcedentium* עח.

עָטַשׁ Sternutare. *Item* pedere, crepitum e ventre emittere. עִטּוּשׁ Sternutatio: ventris crepitus. *Cum quis apud Hebræos ſternutat, qui audiunt, tenentur dicere* חַיִּים vita.

De ſternutatione Rabbini agentes ajunt, omnes ſternutantes ad tempora Jacob Patriarchæ ſtatim poſt ſternutationem vitam cum morte commutaſſe. Hinc ex Tanchumà ad Gen. 27. Et cum ſenuiſſet Jacob &c. עַד יְמֵי יַעֲקֹב הָיָה אָדָם עוֹטֵשׁ וָמֵת וכו׳ *h. e.* Uſque ad tempora Jacobi fuit homo ſternutans, & moriebatur. Poſtea dixerunt homini ſternutanti חַיִּים טוֹבִים *h. e. Vita bona ſit tibi*, & vivus manſit. *Huc etiam ſpectat, quod habetur in ChasKùni fol. 68. ad Gen.* 48. 1. מיום שֶׁנִּבְרְאוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא הָיָה אָדָם עוֹטֵשׁ וְחָיָה מֵחָלְיוֹ אֶלָּא בְּכָל מָקוֹם שֶׁהָיָה אוֹ בַּדֶּרֶךְ אוֹ בַּשּׁוּק וְהָיָה עוֹטֵשׁ נַפְשׁוֹ יוֹצְאָה עַד שֶׁבָּא יַעֲקֹב וכו׳ *h. e.* Ab eo die, quo creata ſunt Cœlum, & terra, numquam homo, qui ſternutavit, convaluit a morbo ſuo: ſed in quocumque loco fuit, in itinere, aut in foro, ſi ſternutavit, exivit anima ejus, donec venit Jacob, & petiit miſericordiam a Deo hujus rei cauſſa. Dixit coram Deo benedicto: Domine Mundi, ne auferas animam meam a me, donec præceperim domui meæ, filiiſque, & nepotibus meis. Etexoratus eſt ei Deus, ſicuti dicitur Gen. 48. 1. *Et fuit poſt verba iſta &c.* Audientes hoc omnes Reges terræ contremuerunt, & commoti ſunt, eo quod numquam ita fuerit a Creatione Mundi. Propterea tenetur homo tempore ſternutationis ſuæ gratias agere Deo, quod tranſtulerit ipſum de morte ad vitam, ſicuti dicitur Job 41. 9. עֲטִישֹׁתָיו תָּהֶל אוֹר *Sternutatio ejus ſplendor ignis. Hæc omnia ex Capitulis R. Eliezèris deſumpta ſunt cap. 52. in quibus additur:* Idcirco tenetur homo dicere in ſternutatione ſua חַיִּים *vita, h. e. ſalus ſit tibi*, ut convertatur mors iſta in lucem &c. *Hæc, & alia hujuſmodi de ſternutatione Hebræi. Alii exiſtimant, ex peſte, quæ tempore Gregorii I. Summi Pontificis graſſata in homines fœde eſt, conſuetudinem precandi*

Digitized by Google

ſalutem ſternutantibus, & oſcitantibus ſignum Crucis ori admovendi inductum eſſe. Rem totam, calamitatemque ob oculos ponit Sigonius in ſua Hiſtoria ad annum 590. his verbis. In dies magis peſtilentia ſæviebat. Ad cæteros autem caſus, quibus homines fœde abſumebantur, hoc etiam mali acceſſerat, quod multi cum ſternutarent, alii cum oſcitarent, repente ſpiritum emittebant. Quod cum ſæpius eveniret, conſuetudo inducta eſt, quæ nunc etiam obſervatur, ut ſternutantibus ſalutem precando, oſcitantibus ſignum Crucis ori admovendo, præſidium quærerent. Quibus rebus permotus Gregorius, ad cætera cœleſtis iræ piacula, poſtero anno religioſam in die Reſurrectionis ſupplicationem inſtituit, atque ſolemni pompa ſanctam Dei Genitricis imaginem extulit. *Haec de hoc more inter homines tunc primum recepto Sigonii opinionem falſam eſſe Apulejus, Petronius Arbiter, & Ariſtoteles de ſternutatione mentionem facientes utpote Sigonio antiquiores clare oſtendunt. Ex Plinio etiam lib. 28 cap. 2. Hiſtoriæ ſuæ conſuetudinem hanc antiquiorem fuiſſe plane colligimus. Audi.* Cur ſternutamentis ſalutamus? quod etiam Tiberium Cæſarem triſtiſſimum, ut conſtat, hominum, in vehiculo exegiſſe tradunt. *In Florilegio Epigrammatum Græcorum Epigramma Græcum rei noſtræ maxime accommodatum legitur, quo Proclus quidam deridetur, qui adeo longum naſum habuiſſe dicitur, ut propter ejuſdem longitudinem, & aurium ab eo abſentiam ſternutatio audiri non poſſet, ac propterea in ſternutando numquam Ζεῦ σῶσον,* Jupiter ſalva, *diceret. Sic autem Epigramma in Latinum tranſlatum ſonat.*

Non poris eſt Proclus digitis emungere naſum;
Namque eſt pro naſi mole puſilla manus.
Nec vocat ille Jovem ſternutans: quippe nec audit
Sternutamentum; tam procul aure ſonat.

Ex hoc Epigrammate elicitur non ſolum ſternutantibus ſalutem olim dictam fuiſſe, ſed ſternutantes ipſos eam ſibi poſtulaſſe. Sternutationis cauſſas vide apud Medicos.

ע״י *Abbreviatura. Idem ac* עַל יְדֵי Per manus, opera, per. *Manus frequentiſſime in hoc ſenſu adhibetur, quia manus eſt commune agendi inſtrumentum. Si adjicias literas ſerviles* ועי״ Et per, מעי״ Quam per, שעי״ Quod per &c. 2. עֵין יַעֲקֹב Eſt nomen libri, *qui &* עֵין יִשְׂרָאֵל, *hacque ratione in Caphtor citatur.*

עי״ט *Abbreviatura. Idem ac* עֶרֶב יוֹם טוֹב Veſpera diei Feſti. *Cum ſervilibus* בעי״ט in, לעי״ט ad, מעי״ט A veſpera diei feſti.

עי״מ *Abbreviatura. Idem ac* עַל יְדֵי מוּקְדָּם Per manus primi, *videlicet* nuncii, tabellarii. *Ejus uſus in Epiſtolis frequens.*

עַיִן Oculus. רַע עַיִן Invidus. כְּעֵין Sicut, inſtar. *Hinc* עַיֵּן Inſpicere, videre, attendere, conſiderare. עִיּוּן Conſideratio: animadverſio: attentio. צָרִיךְ עִיּוּן Opus habet conſideratione. עִיּוּנִי Speculativus, theoricus. חָכְמָה עִיּוּנִית Scientia ſpeculativa, theorica. בַּת עֵינָא Foramen lapidis molaris, per quod tranſit frumentum. עֵין עֶגְלָא oculus vituli, lapis pretioſus.

עִיר Civitas, urbs. עִירוֹנִי, עִירָנִי Urbanus, civis. עִירוֹנִית Fœmina civis urbana. דִּין עִירוֹנִית Jus civitatis. *Plur. fœm.* עִירָנִיּוֹת Fœminæ urbanæ.

ע״כ *Abbreviatura. Idem ac* עַל כָּרְחוֹ Per coactionem ejus, invito eo; *vel* כָּרְחִי Invito me, כָּרְחָךְ Invito te. 2. עַד כָּאן Hactenus, hucuſque. 3. עַל כֵּן Ideo, igitur, idcirco. 4. עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים Cultus Stellarum, Idololatria.

עִכֵּב Moram facere, morari, detinere, impedire. *Hithpahel* הִתְעַכֵּב impediri. עִכּוּב mora, tardatio, retardatio, impedimentum. עַכָּבָה Idem.

Ab-

Digitized by Google

עכד Abbreviatura. *Idem ac* עַד כַּאן דְּבָרָיו Hactenus verba ipſius. *Adhibetur poſt citata alterius Auctoris verba. Littera* ד *ſæpe ſolet omitti.* 2. עַל כָּלָא דָא Præter hæc omnia: de his omnibus. *In Zohar.*

עכום *Abbreviatura. Idem ac* עוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת Cultores Stellarum, & Planetarum. *Quemadmodum olim hoc nomine Hebræi Gentiles, ita etiam hodie Chriſtianos appellant non ut Stellarum, ſed Idolorum cultores. Uſurpant etiam* עעז, *vel* עא. *Interdum prima littera dictio integra ponitur, ut* עוֹבְדֵי כוּם.

עכז *Abbreviatura. Idem ac* עִם כָּל זֶה Cum toto hoc: & totum hoc ita ſit; tamen, attamen, nihilominus. *Sæpe ei præponitur* ו, *ut* ועכז.

עכל *Abbreviatura. Idem ac* עַד כַּאן לְשׁוֹנוֹ Hucuſque, hactenus verba ejus. *Si ſequatur nomen ejus, cujus verba citata ſunt, omittitur Pronomen, diciturque* לְשׁוֹן.

עִכֵּל Concoquere, conſumere, digerere cibum in ſtomacho. *Hithpahel* הִתְעַכֵּל concoqui. עִכּוּל Concoctio. כֹּחַ הַמְעַכֵּל Facultas concotrix.

עכפ *Abbreviatura. Idem ac* עַל כָּל־פָּנִים Per omnes modos; omnibus modis; omnino. 2. עַד כַּאן פֵּירוּשׁוֹ Hactenus expoſitio ejus. *Si Interpretis nomen ſequatur, legendum* פֵּירוּשׁ, *vel* פֵּירַשׁ.

עכשׁ עַכְשָׁיו Nunc, modo. מֵעַכְשָׁיו deinceps, poſtea, poſthac. *Hebraice* מֵעַתָּה.

על *Abbreviatura. Idem ac* עַיֵּין לְעֵיל *Vide ſupra.* לְעֵיל *Chaldaicum eſt, pro quo dicitur etiam* לְמַעְלָה. *Uſurpatur, quando alio Lector ablegatur.*

עלב, נֶעֱלַב Contumelia, injuria, conviciis affici.

עלה, עַל, עִיל, לְעֵיל, מִלְעֵיל Supra, ſuper, contra, adverſus, coram, pro, propter. *Per ſynecdochen* מִלְעֵיל, vox penacuta, *ſc. accentum habens in penultima.* עִלָּה Extollere, efferre aliquem laudibus. מַעֲלָה Dignitas, excellentia, celſitudo, præſtantia. עִלּוּת Laudatio: ſublimitas, elatio, excellentia, præſtantia. *Item æſtimatio.*

עָלַל Cauſam, occaſionem præbere: machinari: operari, agere. עִלָּה Cauſa, occaſio. עִלַּת הָעִלּוֹת Cauſa cauſarum, *h. e.* Deus. עָלוּל Cauſatum, effectum. מְעוּלֶה Idem. עֲלִיל Palam, manifeſte. *Apud Grammaticos* עֲלוּלֵי חַפָּה Quieſcentia Pe, ſive prima radicali Jod.

עלם, נֶעֱלַם Occultum. *Sic interdum vocatur littera quieſcens; ut* ה הַנֶּעֱלַם He quieſcens; *littera mobilis autem, & quæ legitur, dicitur* נִרְאָה. *Verba* עֲלוּמֵי הָעַיִן ſunt Quieſcentia ſecunda radicali Vau. עוֹלָם הַבָּא Sæculum venturum, *ſive* futurum. Mundus venturus. עוֹלָם הַקָּטוֹן Mundus parvus, *Microcoſmus*, videlicet, homo. עוֹלָם הַגָּדוֹל Mundus magnus, *Macrocoſmus.* עוֹלָם הַתִּיכוֹן Mundus medius. עוֹלָם הָעֶלְיוֹן Mundus ſupremus. עוֹלָם הַשָּׁפָל, *vel* עוֹלָם הַתַּחְתּוֹן Mundus inferior. In *Mundo inferiori reperitur* יָם Mare, *& flumina*, מִדְבָּר Deſertum, *&*

ſolitudines, locaque ſine incolis, ferarum, monſtrorumque latibula, יִשּׁוּב Terra habitabilis, videlicet Europa a יֶפֶת Japhet tertio filio Noe occupata poſt inſignem Linguarum diviſionem, hominumque in varias regiones diſperſionem, Aſia a שֵׁם Sem primo filio Noe primum habitata, Africa a חָם Cham altero Noe filio poſſeſſa. Mundus medius complectitur הַגַּלְגַּלִּים Stellas, Sphæras, Signa cœleſtia, Planetas, & regionem aeream. Denique Mundus ſupremus manſio eſt, & ſedes הַמַּלְאָכִים Angelorum, & נְפָשׁוֹת Animarum, ac propterea vocatur etiam עוֹלָם הָרוּחָנִי Mundus ſpiritualis. Quid autem proprie intelligendum ſit per עוֹלָם בָּא Mundum futurum digladiantur, & diſceptant inter ſe Rabbini. Ex illis alii eo deſignari volunt Mundum poſt conſummationem hujus Mundi inferioris futurum, & poſt mortuorum reſurrectionem, animarumque cum corporibus ſuis iterum factam conjunctionem; alii eum vocant עוֹלָם הַנְּשָׁמוֹת Mundum animarum, h. e. ſtatim a ſolutione a corporibus per mortem ab animabus poſſeſſum; alii denique acriter contendunt per עוֹלָם הַבָּא intelligi יְמוֹת הַמָּשִׁיחַ dies Meſſiæ, quem adhuc pervicaciter, & obſtinate præſtolantur, regnaturumque in hoc Mundo ſibi temere perſuadent, Contribulibuſque ſuis magnificis verbis pollicentur. Ex illis præcipue Abarbenel in פִּרְקֵי אָבוֹת h. e. Capitulis Patrum de re hac ſermonem inſtituit, eamque fuſius pertractat. De hoc noſtro Mundo, quem nunc incolimus, habetur in libro Apophthegmatum Hebræorum cap. 4. ר׳ יַעֲקֹב אוֹמֵר הָעוֹלָם הַזֶּה דּוֹמֶה לִפְרוֹזְדוֹר בִּפְנֵי הָעוֹלָם הַבָּא הַתְקֵן עַצְמְךָ בִּפְרוֹזְדוֹר שֶׁתִּכָּנֵס לִטְרַקְלִין h. e. Rabbi Jacob inquit: Mundus hic ſimilis eſt veſtibulo reſpectu Mundi venturi. Præpara teipſum in veſtibulo, h. e. in Mundo hoc, ut poſſis ingredi in triclinium, ſc. vitæ æternæ in altero ſæculo. שִׁית אַלְפֵי שְׁנֵי לְהֲוֵי עָלְמָא וְחַד חָרוּב h. e. Sex mille annis durabit Mundus, & uno erit vaſtitas. Majemon addit עוֹלָם הַזֶּה הוּא דֶּרֶךְ וּמַעֲבָר לְעוֹלָם הַבָּא h. e. Mundus hic eſt via, & vadum ad Mundum futurum, in quo æternum vivemus. Plur. עוֹלָמִים, & עוֹלָמוֹת ſæcula.

עוֹלָמִי Sempiternus, perpetuus, æternus.

עֹם Abbreviatura. Idem ac עַל מְנַת Per conditionem; ea lege, vel conditione, propterea, eo ut: ut לִלְמֹד עֹם לְלַמֵּד Diſcendum propter docendum; h. e. Diſcendum nobis eſt eo fine, ut aliquando doceamus. 2. עַד מִשְׁקָל Ad pondus, h. e. modum, formam, rationem. 3. עֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת Decem verba, decem præcepta. 4. עָוֶל מְשֻׁקָּץ Perverſus, abominatione dignus. Melius tamen עוּל puer leges.

עַם Populus. עַם הָאָרֶץ Populus terræ, h. e. imperitus, idiota, plebejus, indoctus, vilis, infimæ ſortis. כֹּהֵן עַם הָאָרֶץ Sacerdos idiota, plebejus. Plur. עַמֵּי הָאָרֶץ Populi terræ, profani, gentiles.

עֹמְא Abbreviatura. Idem ac עַל מִשְׁקָל אַחֵר Juxta formam aliam. Apud Grammaticos in uſu.

Sta-

Digitized by Google

עָמַד Stare, conſiſtere. *Apud Talmudicos etiam* ſurgere. *Apud Grammaticos* פּוֹעֵל עוֹמֵד Verbum ſtans, *h. e.* intranſitivum, abſolutum, neutrum. מִלָּה עוֹמֶדֶת Vox in forma abſoluta, *cui opponitur* מִלָּה נִסְמֶכֶת Vox conſtructa.

סֵפֶר מַעֲמָדוֹת, *vel* סֵדֶר מַעֲמָדוֹת Liber, *ſive* Ordo Stationum ſacrarum, & Precum, Lectionumque, *quas Hebræi ſingulis hebdomadæ diebus recitare tenebantur, quibus Stationum Capita Hieroſolymis erant. Vide pag. 368.*

פַּת עֲמִילָה Panis amylus, ἄμυλος, non molitus, molam non expertus. *Ex Plinio lib.* 18. *cap.* 7. Amylum ex omni tritico, & ſiligine fit, *ita appellatum ab eo, quod ſine mola fiat. Hujuſmodi legitur fuiſſe* לֶחֶם פָּנִים Panis facierum, *ſive* propoſitionis.

עמי עיש *Abbreviatura. Idem ac* עֶזְרִי מֵעִם יְהוָה עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ Auxilium meum a Domino, qui fecit Cœlum, & terram. Pſal. 121. 2. *In fronte librorum ſolet collocari.*

ענב עִנְבָּל Malleus campanæ interior, *qui illiſus ſonum edit*: clavus, plectrum.

ענג *Abbreviatura. Idem ac* עֵדֶן נָהָר גַּן Deliciæ, fluvius, hortus. *Eſt Notarikon ſpecies Cabbalæ vocis* עֹנֶג voluptas, *qua per periphraſim Paradiſus deſignatur, in quo vera, ac germana voluptas.*

ענה, עִנְיָן Negotium, res, ens, materia, argumentum: ſignificatio, occupatio, moleſtia. עִנְיָן טִבְעִי Ens naturale. עִנְיָן מֻשְׂכָּל Ens abſtractum. עֲנִיּוּת Paupertas. עַנְוְתָן, עִנְוָן, עָנָו Humilis, manſuetus, mitis. *Plur.* עַנְוְתָנִין Humiles, mites. *Conſtr.* עַנְוְתָנֵי. עֲנָוָה, עַנְוְתָנוּתָא Manſuetudo, humilitas.

ענל *Abbreviatura. Idem ac* עִנְיָן נִזְכָּר לְמַעְלָה Res commemorata ſupra.

עס *Abbreviatura. Idem ac* עֵט סֹפֵר Stylus ſcribæ. *Eſt nomen libri a R. David Kimchi compoſiti, in quo agitur de Maſora, & Accentibus. De eo mentionem facit Elias in Fragmentis Tabularum.* 2. עֶשֶׂר סְפִירוֹת Decem numerationes. *Cabbaliſtis uſitata. De Decem Sephiroth, ſive Numerationibus vide Diſputationem huic Lexico præpoſitam.*

עסק, הִתְעַסֵּק Occupari, vacare, operam dare, indulgere: incumbere, rei alicui ſtudere. עֵסֶק negotium, ſtudium, opera, res. *In Bibliis Venetis legitur* עֶסֶק. *Plur. conſtr.* עִסְקֵי negotia.

ע״ע *Abbreviatura. Idem ac* עֶבֶד עִבְרִי Servus Hebræus. *Adhibent Rabbini de jure ſervorum agentes.*

עע״א *Abbreviatura. Idem ac* עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת אֱלִילִים Cultores cultus Idolorum, Idololatræ.

עע״ז *Abbreviatura. Idem ac* עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה Cultores cultus extranei, Idololatræ. *Tam hac, quam ſuperiori abbreviatura Hebræi utuntur Chriſtianos deſignantes.*

ע״פ *Abbreviatura. Idem ac* עַל פִּי Juxta os, juxta mandatum. 2. עֲשֶׂרֶת פְּעָמִים Decem vicibus. 3. עֶרֶב פֶּסַח Veſpera Paſchæ. בְּעֶרֶב פֶּסַח In veſpera Paſchæ.

עָפָר Pulvis, terra. יְסוֹד הֶעָפָר Elemen-

Digitized by Google

mentum terræ. עָפָר לְבוֹנָה Pulvis thuris. *Ea utebantur cum ſupone commixto ad abſtergendas manus a ſordibus.*

עָפַשׁ, הִתְעַפֵּשׁ Mucidum fieri: putreſcere, putrefieri. לֶחֶם מְעוּפָּשׁ Panis mucidus. עִפּוּשׁ Mucor: putrefactio.

ע״צ *Abbreviatura. Idem ac* עַל צַד Ad latus, juxta, per, prope, ex parte. ע״צ הַחִיּוּב Per conſequentiam. ע״צ הַשְּׁאֵלָה Per interrogationem. עוֹבְדֵי צְלָמִים Cultores imaginum.

עָצֵל Piger. נֶעֱצַל, הִתְעַצֵּל Pigritia torpere, pigrum eſſe. עַצְלָן Piger. נָשִׁים עַצְלָנִיּוֹת Mulieres pigræ.

עֶצֶם Os, oſſis: corpus, ſubſtantia. שֵׁם עֶצֶם Nomen ſubſtantiæ, *ſc.* nomen proprium, *vel* ſubſtantivum. Categoria Logica ſubſtantiæ. Ipſe, ipſemet. בְּעֶצֶם Proprie. עַצְמִי Ego ipſe. מֵעַצְמִי A me ipſo. בְּעַצְמָם Per ſe ipſos. עַצְמוּת Subſtantia, eſſentia. בְּעַצְמוּת Per ſe, ſuapte natura, ſubſtantialiter; *cui opponitur* בְּמִקְרֶה per accidens. עַצְמוּתִיִּים *vel* עַצְמִיִּים eſſentialia, ſubſtantialia. דְּבָרִים עַצְמִיִּים Res eſſentiales. בִּלְתִּי הָעַצְמִיִּים Non eſſentiales. חֲלֻקָּה עַצְמִיָּה Pars eſſentialis. *Ejus oppoſitum* מִקְרֶה accidens.

ע״ק *Abbreviatura. Idem ac* עוֹד קָשֶׁה Præterea difficile eſt: *vel* alia objectio eſt; præterea objici poteſt.

עקב מְעוּקָּב Æquilaterum, cubicum. מִסְפָּר מְעֻקָּב Numerus cubicus, æquilaterus. מְשֻׁלָּשׁ מְעוּקָּב triangulum æquilaterum. צוּרוֹת מְעוּקָּבוֹת Figuræ quadratæ.

ע״קל *Abbreviatura. Idem ac* עוֹד קָשֶׁה לִי Adhuc difficile mihi eſt: alia objectio oritur mihi.

עָקַם Incurvare, depravare, detorquere: curvum, pravum, obliquum reddere. עָקוֹם Obliquus, curvus, pravus, perverſus. קַוִּים עֲקוּמִים Lineæ obliquæ, curvæ. עִוּקֶם Circumferentia. עַקְמִימוּת Obliquitas, tortuoſitas. עַקִּימוּת Idem. עַקְמוּמִית Convexitas: gibbus.

עָקַף Callide agere. עָקֵף, עֲקִיף Calliditas, dolus, aſtutia.

עָקַץ Pungere. עוּקֶץ Pes, pediculus pomi, ceraſi, *aut aliorum fructuum*: caput mammæ, papillæ: cuſpis, acumen, aculeus.

עקר עִקָּר Radix, fundamentum, baſis. *Hoc nomine* עִקָּר *etiam* Deus *aliquando ſignificatur, ut* כּוֹפֵר עִקָּר negans Deum. *Apud Grammaticos* עִקָּר *eſt* radix, thema, vox primitiva. כָּל־עִקָּר Omne principium, totum fundamentum: omnino, penitus, prorſus. כָּל וְעִקָּר Univerſum, & præcipuum. מֵעִקָּרָא A fundamento, a principio, antea, a prima radice. *Plur.* עִקָּרִים Litteræ radicales: *&* מְשָׁרְתִים ſerviles. *Apud Theologos vero* עִקָּרִים *ſunt Articuli, Capita principalia Fidei de Deo, & rebus Divinis. Hinc circumfertur liber a R. Joſeph Albo Hiſpano compoſitus, qui maximi ab Hebræis habetur, complectiturque tredecim Articulos Fidei, ejuſque titulus eſt* סֵפֶר עִקָּרִים

עַקְרָב Scorpio, & Signum cœleſte *ſic. dictum.*

ctum. *Plur.* עַקְרַבִּים ſcorpiones.

עֲרָאִי Accidens, caſus fortuitus. בַּעֲרָאִי Fortuito, per accidens. דֶּרֶךְ עֲרָאִי Idem. בִּנְיַן עֲרָאִי Ædificium accidentale. א *ponitur pro* ע. *Nam* עֲרַע *vel* אֲרַע *ſignificat* evenire, contingere. *Sic* שְׁנַת עֲרָאִי ſomnus accidentalis, & fortuitus, *qui ſponte obrepit, neque de induſtria capitur.*

עָרֵב ערב Turbare, commiſcere, conturbare, confundere. עִרְבּוּב Mixtura, turba confuſa.

עֵרוּב & עִירוּב Mixtio, commixtio, mixtura. עֵרוּב חֲצֵרוֹת Mixtio conclavium, *de quibus certa jura, & ſtatuta vide apud Talmudiſtas.* עִירוּב תַּבְשִׁילִין Mixtio ciborum, *quæ tunc dicitur, cum cibus diei Feſti, & Sabbati commiſcentur. Cum enim Feſtum in veſperam Sabbati incidit, tunc in illo die Feſto non permittitur coquere cibum, qui futuro Sabbato inſerviat. Quid igitur fit? Veſpera diei Sabbati præparatur cibus diſtinctus ad Feſtum, & Sabbatum, diciturque:* Hic cibus eſt Sabbatinus. *Quod ſi ſtatim coqueres, fortaſſe corruptionem contraheret, neque venturo Sabbato inſerviret. Hæc eſt juxta Majemonidem part. 1. fol. 227. cap. 6. in principio* עִירוּב תַּבְשִׁילִין mixtio ciborum. *Plur.* עִירוּבִין Mixta, heterogenea. *In Talmude liber extat inſcriptus* מַסֶּכֶת עִירוּבִין Tractatus mixtorum *agens de limitibus, domibus &c. inter ſe diſtantibus commiſcendis, & conjungendis, ac ſi unum eſſent, ut Sabbato liceat ex uno in alium locum cibos deferre; quod variis modis fit, diciturque* עִירוּב תְּחוּמִין Mixtio terminorum, *ſive* limitum.

עָרָה Nudari: effundi. הַעֲרָה Nudatio: pudendorum retectio. *In R. Levi* ſæpe eſt doctrina nuda, Natheſia ex textu collecta, rem nude proponens: aphoriſmus, *qui rem breviter, & ſummatim proponit.*

עָרַךְ Ordinare, inſtruere, diſponere: æſtimare: æquiparare, comparare. עֵרֶךְ Ordo, diſpoſitio, proportio, collatio, comparatio, æſtimatio. בְּעֵרֶךְ Reſpectu, ratione. עָרוּךְ ordinatum. *Item* Lexicon *ita dictum ab ordine vocabulorum.* בַּעַל הֶעָרוּךְ Auctor Lexici Aruch. עַרְכָּאוֹת Tribunalia, judicia, Conſiſtoria judicialia: Judicum conſeſſus ordinarius. *Majemon in Hilchôt Sanhedrin cap. ultimo de* עַרְכָּאוֹת *habet in Latinum ſermonem verſa ita ſonantia.* Quicumque cauſſam agit coram Judicibus Cuthæorum, *h. e. Gentilium, Chriſtianorum,* & coram tribunalibus ipſorum, licet judicia ipſorum fuerint ſicut judicia Iſraelitarum; ecce talis habetur pro impio, & ei ſimili, qui blaſphemaſſet, & contumeliis affeciſſet, manumque ſuſtuliſſet contra Legem Moſis, ſicut dicitur: *Et iſta ſunt judicia, quæ pones coram eis.* Exod. 21. 1. *coram eis*, non coram Cuthæis, *coram eis*, non coram Idiotis dicitur &c. *O inſanum, & injuſtum in Chriſtianos odium, quod in omnibus fere Rabbinorum ſcriptis apparet!* מַעֲרֶכֶת Ordo, diſpoſitio. מַעֲרֶכֶת מַזָּל Diſpoſitio, influentia aſtrorum, & ſignorum cæleſtium.

Dua-

Digitized by Google

עורך שלחן *Duabus his dictionibus in ritibus Paſchæ poſitis indicatur, poſt ritus, & cæremonias a Lege imperatas menſam juxta communem, ac vulgarem conſuetudinem inſtruendam eſſe, cui accumbentes nulla quantitatis, vel qualitatis ratione habita poſſint ex arbitrio quidvis comedere.*

ערע, אֲרַע Accidere, occurrere, contingere, obviam fieri, evenire, offendere. *Pahel* אָרַע convocare, tempus indicere, pertingere, attingere. הִתְעָרַע Obviam fieri. עֲרָאִי Accidens. בַּעֲרַאי Accidentaliter, fortuito.

ערף, עָרִיף Familiaris, notus. *A quibuſdam ſcribitur, & pronunciatur* מַעֲרָב. Commercii ſocius *apud Germanos Hebræos ſic ſolet appellari.*

עש״ש *Abbreviatura. Idem ac* עֶרֶב שַׁבָּת Veſpera Sabbati: בעש״ש In veſpera Sabbati: לעש״ש. מעש״ש. 2. עוד שָׁם Præterea ibi, *nimirum* כָּתוּב ſcriptum eſt, נֶאֱמַר dicitur, *aut aliud ſimile.* 3. עַל שָׁם propter, propterea. *Vel Chaldaice* עַל שׁוּם: *ut* עש״מ מה Quare, qua de cauſſa? 4. עִם שָׁלוֹם Cum ſalute. 5. עַיֵּן שָׁם Vide illic. *Adhibetur in Libris, cum lector ad alium locum mittitur.*

עָשָׂה Facere, efficere. מַעֲשִׂי Practicus. מַעֲשִׂית Practica, *cujus oppoſitum* עִיּוּנִית Speculativa. מִצְוֹת מַעֲשִׂיּוֹת Præcepta practica, *quibus opponuntur* שִׂכְלִיּוֹת intellectualia, theorica. *Uſurpant etiam* מִצְוַת עֲשֵׂה præceptum fac, *id eſt*, practicum, affirmativum, *quod jubet facere.* מִצְוַת לֹא תַעֲשֶׂה Præceptum non facies, *id eſt*, negativum. *Hæc præcepta univerſim ſunt ſexcenta, & tredecim, quorum ſymbolum* תרי״ג, עֲשִׂיִּים præcepta jubentia, affirmativa; *quæ ſunt numero* 248. *juxta membra corporis humani* רמ״ח; *prohibentia autem* שס״ה 365. *quot dies ſunt in anno.*

עש״ה *Abbreviatura. Idem ac* עַל שֶׁמַע הַפָּסוּק Juxta ſenſum verſus Biblici iſtius. *Adhibetur a Rabbinis certo aliquo Scripturæ textu ſententiam ſuam confirmantibus.*

עש״ן *Abbreviatura. Idem ac* עוֹלָם Mundus, שָׁנָה Annus, נֶפֶשׁ Anima. *Rabbinis uſitata.*

ע״ת *Abbreviatura. Idem ac* עַל תְּנַאי Cum conditione, ea conditione.

עתד, עָתִיד Futurus. *Apud Grammaticos*, Tempus futurum. לֶעָתִיד In futurum. לֶעָתִיד לָבוֹא Idem. *Plur.* עֲתִידִים futuri.

עָתַק Transferri: removeri. הֶעְתִּיק Transferre, tranſcribere, deſcribere, ex una Lingua in aliam vertere. הַעְתָּקָה Translatio, tranſcriptio. מַעְתִּיק Translator, interpres. מַעְתִּיקִים Interpretes. מַעְתִּיקֵי הַדָּת Legis Interpretes, translatores. הַמַּעְתִּיקִים אָמְרוּ Translatores ajunt. *h. e. Talmudici.* שֵׁם הַנֶּעְתָּק Nomen translatum. הַעְתָּקָה Translatio, deſcriptio, *vulgo* Copia.

עֵת Tempus. עִתִּים Tempora. *Si repetatur, ſignificat* nunc, quandoque, interdum: per vices, per intervalla. עִתִּים חָלוּם עִתִּים שׁוֹטֶה Nunc ſanæ mentis, nunc ſtultus eſt.

עַתָּה Nunc. *Apud Philoſophos* τὸ νῦν, Inſtans, Momentum temporis præſentis.

IN-

Digitized by Google

INCIPIENTIA

A פ

פ *In numeris valet octoginta. Duplicem hæc littera ſonum habet, duplicemque characteris figuram. Quod attinet ad pronuntiationem, cum Daghès in medio reſpondet* p *Latinorum, ſine Daghès* f, *vel* ph *aſpirato eorumdem.* ף *extenſum locum habet tantummodo in fine dictionis, valetque in numeris octingentos, neque umquam habet Daghes;* פ *recurvum ſcribitur in omni dictionis loco, præterquam in fine. Hæc littera ſemper eſt radicalis.*

פֵּאָה, פֵּיאָה, פָּאתָא, פָּתָא Angulus, extremitas, plaga, pars extrema, latus, eris. *Proprie* פֵּאָה *ſignificat agri angulum, ſive extremitatem, qui Legis præcepto non erat metendus, ſed pauperibus relinquendus.* Levit. 19. 9. 26. *&* 23. 22. *In Talmude extat Tractatus inſcriptus* פֵּאָה Peàh. *Per metaphoram dictio hæc* פֵּיאָה *de aliis etiam rebus uſurpatur, ut in* עירובין Eruvìn *fol.* 53. אין משיירין פיאה באילפס אלא משיירין פיאה בקערה *h. e.* Non eſt relinquendus angulus in olla, ſed eſt relinquendus angulus in ſcutella; *nimirum coquus tenetur totum cibum coctum ex olla in ſcutellam effundere, nihilque omnino in ea relinquere, ut totus in menſa dominis, convivisque apponatur; at convivæ cavere maxime debent, ne ſcutellas omnino abſumant, ciboſque totos ſibi appoſitos penitus abliguriant, ad inurbanitatis, & voracitatis notam effugiendam. Præterea* פֵּאָה, *&* פָּאתָא, *vel* פָּתָא *eſt* capitis extremitas, *frontem, tempora, parteſque reliquas poſt aures complectens; tempora enim ſunt capitis anguli. Item* coma, capillus. Jerem. 9. 25. Levit. 19. 27. *Talmudicis* פֵּאָה נָכְרִית Coma aliena, angulus alienus, capillamentum, caliendrum, galericulum, *vulgo* parrucа. *His pilis alienis olim virgines, & fœminæ nobiles ad ornamentum uti ſolebant. De hoc ornamento inſtituitur diſputatio in Talmudis Tractatu* שבת Seabbàt *cap. 6. fol. 64. In Arùch autem ſcribitur:* mulier, quæ non habet multos capillos, ſumit capillos de aliis mulieribus, eoſque ita capiti ſuo imponit, ac ſi ſui eſſent. *Huc alludit Targùm* Iſa. 3. 16. אָזְלָן וּפָתְהֵן מַקְּפָן Eunt, & angulos capitis ſui circumdant, *alienis ſcilicet crinibus. R. Salomon addit* היו קושרות נכריות קליעת שערות חלושין כורכות עם קליעותיהן שיראו גסות וטפופות *h. e.* Alligabant comas alienas, *videlicet* plicationem, ſive cirrum capillorum evulſorum circumligabant cirris ſuis, ut viderentur craſſi, & æquales, ſive complanati. *Hinc Baal Arùch.* Quidquid aliquid circumdat, ſed non plene tegit, & operit, illud vocatur פֵּיאָה, quia ſimile eſt לְפֵאָה *angulo*, ſcilicet agri. Cum enim ager totus eſt calvus quaſi, & abraſus, ſed parumper in eo reſiduum relinquitur, id vocatur פֵּיאָה. Sic פֵּאָה נָכְרִית *angulus alienus*, ſive *capillamentum* circumdat quidem caput, ſed nequaquam obtegit. *Hactenus Baal Arùch.*

פגג *Ithpehal* אִתְפַּנַּג Oblectare, exhilarare ſe. *Rabbinis familiare.*

פַּגָּה Groſſus, groſſulus, ficus immatura. *Parabolice de puella a Rabbinis tribus nominibus dicitur, eam eſſe* פַּגָּה, בּוֹחַל, צֶמֶל, groſſulum, ficum matureſcentem, & ficum maturam. *Appellatur etiam* בּוֹגֶרֶת, *ut videre eſt in radice* בגר *pag.* 44. *&* 60. *Puella igitur vocatur* פַּגָּה groſſulus, *antequam ei pubes, & ubera exoriantur, quia eſt velu-*

luti immatura viro; nuncupatur בֹּחַל fructus, *vel* ficus matureſcens, & penitus intumeſcens, *ubi pubes oritur, & ubera intumeſcunt; dicitur* צְמַל ficus matura, *ubi ubera, & pubem protulit, per quæ duo ſigna viro matura declaratur.*

בֵּית פַּאנֵי Bethphage. *Eſt nomen loci extra Jeruſalem. Scribitur etiam* בֵּית פַּגֵי *ſine* א. *Arùch inquit:* Bethphage nomen loci חוּץ לִירוּשָׁלַיִם extra Jeruſalem. *Sunt qui volunt, hunc locum dictum a fonte quodam. At fontem Talmudiſtæ Græcorum voce appellant* פִּינִי πηγή, *ut infra in* פין *dicetur, non autem* פַּאנִי, *ubi* א *eſt index vocalis* A, *& inde derivatio eſt a* פַּגִּין groſſulis. *Gloſſa in* בבא מציעא Bavà metzià *fol.* 90. בית פאגי היקף חיצון של ירושלים Bethphage eſt ambitus, *vel* circuitus urbis Jeruſalem. *R. Bartenòra in Menachòt* fol. 95. *animadvertit, Rambam, ſive Majemonidem ſcribere, Bethphage fuiſſe locum vicinum monti Templi extrinſecus, ubi ſolebant coquere oblationes veſpertinas cibarias. Evangeliſtæ docent,* Bethphage *fuiſſe locum ſitum extra Jeruſalem ei proximum ad radices montis Olivarum. D. enim* Lucas cap. 19. v. 29. Καὶ ἐγένετο ὡς ἤγγισεν εἰς Βηθφαγὴ, καὶ Βηθανίαν, πρὸς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον Ἐλαιῶν: Et factum eſt, cum appropinquaſſet ad Bethphage, & Bethaniam, ad montem, qui vocatur Oliveti. *D. autem Matthæus* cap. 21. v. 1. Καὶ ὅτε ἤγγισαν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ἦλθον εἰς Βηθφαγῆ πρὸς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν. Et cum appropinquaſſent Hieroſolymis, & veniſſent Bethphage ad montem Olivarum. *Inter Bethphage, & montem Olivarum jacet vallis Joſaphat. Ex Bethphage pullo aſinæ inſidens Chriſtus Hieruſalem introivit, & Templum ingreſſus ementes, & vendentes ex eo expulit. D. Hieronymus Matth.* 21. *D. Chryſoſtomus in Marcum Homil.* 11. *Beda in Matth.* 21. *ſentiunt,* Bethphage *ſignificare* domum maxillarum. *Origenes hujus ſignificationis cauſſam affert Homil.* 14. *in Matthæum.* Bethphage domus maxillarum, villa Sacerdotum, quoniam maxilla erat pars propria Sacerdotum ex Lege. *Alii alio inclinant. Tremellius in notis ad Verſionem Syriacam Matth.* 21. *ad vocem* Bethphage *ait:* Fortaſſe a fonte, qui ibi erat, nomen accepit. Ut enim Græci fontem πηγή, ita Syri, Chaldæi, & Talmudiſtæ eum vocant פִּינִי, vel פאנא, unde conflatum nomen eſt בית פאנא Bethphage, quod ſonat locum fontis. *At D. Bernardus in Sermone ad milites Templi cap.* 12. Bethphage *dictionem interpretatur* domum buccæ. Reſpexiſſe videntur ad vocem Syriacam ܦܟ̈ܐ, quæ *maxillam* ſignificat. Sed hæc ſcribitur cum כ in medio. *Appellatio prior longius petita videtur, at poſterior vera eſt, ut infra patebit in dictione* פין. *Santes in Libello interpretationis nominum propriorum:* Bethphage Matth. 21. *h. e. Domus oris vallis, ex* בית Beth *Domus, &* פה Phe *Os, &* גי Ge *vallis. Schindlerus in Lexico Pentaglotto in Radice* פגג *ſcribit:* בית פאגי *Bethphage* domus groſſorum. *Vicus erat extra Jeruſalem in monte Oliveti ſitus, ſtadio diſtans a via, quæ a Bethania ducit Hieroſolymam, a qua diſtat itinere Sabbati. Mercerus in notis ad Lexicon Santis Pagnini ad radicem* פג *ait:* Hinc puto בית־פגי *Bethphage* locum Hieroſolymæ vicinum dictum, quaſi locum groſſorum. *In tanta opinionum varietate, quam potiſſimum ſequatur liberum cuique judicium eſto.*

Cum de Sabbati itinere ab Hebræis dicto דֶּרֶךְ שַׁבָּת *mentio injecta ſit, placet hoc in loco nonnulla addere, quæ maxime inſervient illuſtrando loco illi* Act. 1. v. 12. Τότε ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ ὄρους τοῦ καλουμένου Ἐλαιῶνος, ὅ ἐστιν ἐγγὺς Ἱερουσαλὴμ, Σαββάτου ἔχον ὁδόν. Tunc reverſi ſunt Hieroſolymam a monte, qui vocatur Oliveti, Sabbati habens iter. *Itaque de Sabbati itinere unanimis eſt Judæorum ſententia, illud bis mille cubitis conſtare, vel ſeptem, aut octo ſtadiis. Rem ita eſſe ex Syro etiam Interprete probatur, qui citatum locum reddit:* ܘܦܪܝܩ ܗܘܐ ܐܝܟ ܫܒܥܐ ܐܣܛܕܘܬܐ *h. e.* Et diſtat ab ea circiter ſeptem ſtadiis. *Licet autem in Exodo cap.* 16. v. 29. *probibeantur Judæi e caſtris die* ſe-

Digitized by Google

ſeptimo exire; cum tamen eodem die juxta Levitici præceptum cap. 23. v. 3. *in locum ſacrum convenire debuerint, idque ſine profectione facere nequiverint, inde profecto fit, ut ſibi licere mediocrem obambulationem Sabbato pro certo habeant, Sabbatique iter bis mille cubitorum ſpatio definiant.*

פגן פֶּגֶז Aries, tormentum, machina bellica. *Plur. cum aff.* פְּגוּזוֹהִי tormenta ſua. Ezech. 26. 9.

פגל פִּגּוּל Fœtor, abominatio, res fœtida, res abominanda. *Uſurpatur proprie de carne fœtente ad Sacrificia inepta.* Iſa. 65. 4.

פגם Frangi, fractum, ruptum eſſe, inciſum eſſe. Pſal. 38. 9. Job 25. 5.

פְּגָמָא, פְּגִמָא, פֶּגֶם Fractura, ruptura, inciſio, ſciſſura. 1. Sam. 13. 21. *Apud Talmudicos ſæpe reperitur* פְּגִימַת הַלְּבָנָה inciſio Lunæ, *videlicet* cornua Lunæ deficientis. רָאשֵׁי הַפְּגִימָה capita inciſionis, *h. e.* cornua Lunæ creſcentis, vel decreſcentis.

פגן Vociferari, clamare. Deuter. 22. 27. *in Jonathane*. Eccleſ. 9. 17.

פְּגָן Paganus, ruſticus, idiota ſine urbanitate, *vel juxta Rabbinos* הֶדְיוֹט שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ נִימוּסֵי Idiota ignarus urbanitatis.

פְּגִינוּת Clamor, vociferatio. Pſal. 102. 2.

פּוּגְנֵי Paganus. *Dictio hæc habetur* Eſth. 4. 1. *in Targum ſecundo*. וּבְפוּגְנֵי נִגְמֵי אִנּוּן *Locus tamen cenſetur corruptus, & vox hæc cum duabus ſequentibus redundare.*

פגע Occurrere, obviam fieri, obviam venire. Prov. 17. 12. *Aphel* אַפְגִּיעַ Intercedere. Eſth. 4. 14.

פֶּגַע Occurſus, caſus, accidens, eventus. Joſ. 5. 8. 1. Reg. 5. 4. *Item* impetus.

פְּגִיעָא Oratio, precatio, interceſſio. Pſal. 17. 1.

פִּגְעִין, פְּגָעִים Dæmones, ſpiritus maligni: occurſus. Eſth. 1. 2. *in Targum ſecundo*. שִׁיר פְּגָעִים Canticum occurſuum. *Pſalmus nonageſimus primus* Qui habitat in adjutorio Altiſſimi &c. *hoc nomine a Majemonide appellatur.*

מַפְגִּיעַ *Animal quoddam exiguum immani voce ſua Leoni terrorem juxta Talmudiſtas incutiens.* Sabbàt fol. 77.

פגר *Pahel*. Demoliri, deſtruere, diruere, vaſtare. Iſa. 14. 17. 1. Reg. 19. 10. *Ithpahel* אִתְפַּגַּר deſtrui, dirui. Jerem. 50. 10. Thren. 2. 8.

פִּגְרָא, פֶּגֶר Deſtructio: corpus: cadaver. Judic. 14. 8. Iſa. 14. 19. *Plur.* פִּגְרִין, פִּגְרֵי cadavera. 2. Reg. 19. 35. Amos 8. 3.

פִּגּוּר Deſtructio: cadaver. Ezech. 6. 4. Iſa. 24. 12.

מְפַגְּרוּת Idem. Iſa. 49. 19.

פדג פַּדְגוֹגָא, פַּדְגוֹגָא Pædagogus, nutritius. Numer. 11. 12. *Fœm.* פַּדְגוֹגְתָא pædagoga, nutrix. *Hoc modo legendum* Gen. 24. 59. *pro* פַּדְגוֹוְתָהּ.

פדח פַּדַּחְתָּא, פַּדַּחַת Frons, tis. Exod. 28. 39. *in Jonathane*.

פַּדַּן, פַּדְּנָן, Jugum, par boum. 1. Reg. 19. 21. ligo. 1. Sam. 13. 20. *Plur.* פַּדְּנַיָּא, פַּדְּנִין juga. 1. Reg. 19. 19. ligones.

פַּדַּע, פִּדְעָא, פּוּדְעָא, פִּדְעָא Vul-

nus. Exod. 21. 25. *Plur.* פּוּרְעָתָא , פּוּרְעָן vulnera. Proverb. 20. 30. & 27. 6.

פְּרָא Immoſari, re aliqua diſtrahi. Proverb. 18. 2.

פְּרָיָא , פְּרַי Cerebroſus, pertinax: occupatus, diſtractus. Proverb. 18. 1.

פְּרִי *Vox abbreviata, pro* פֶּסַח הַיּוֹם Paſcha hodie. Eſth. 3. 8. *in Targum ſecundo.*

פּוּג Ceſſare, quieſcere, languere, debilitari. Eſth. 2. 1. Jerem. 48. 11. languidum, debilem, remiſſum reddere. Thren. 3. 48. amovere, avertere. *Pahel* פַּיֵּג Idem. Thren. 2. 18. *Aphel* הֲפִיג removere. 1. Sam. 1. 14.

פּוּחַ Flare, inflare, afflare: quieſcere, ceſſare. Eſth. 2. 1. *Ithpehal* אִתְפַּח inflari. *Talmudicis* reſpirare, convaleſcere ex morbo.

פִּיחַ , פַּחַ Favilla, *ſic dicta, quia leviſſimo flatu, ac vento expellitur.* Exod. 9. 8.

פּוּחָא Spiritus, flatus, ventus. Job 30. 22.

פַּחְתָּא Idem.

פַּחָא , פַּח , & פַּחְתָּא , פַּחַת Laqueus, rete. Pſal. 124. 7. & 140. 6. Job 18. 9. *Plur.* פּוּחִין laquei. Job 21. 10. *Plur. conſtr.* מִפַּחֵי תַקְלַיָּא Ex laqueis offendiculorum. Pſal. 124. 7.

פּוּל Miſceri, commiſceri: conſpergi. Num. 15. 9. Levit. 6. 33. *Participium* פִּיל miſtum, conſperſum. Levit. 14. 21. *Fœm.* פִּילָא Mixta. Levit. 6. 33. *Plur.* פִּילָן miſtæ. Exod. 29. 2. *Pahel geminatum* פַּלְפֵּל aſpergere, conſpergere. Eſth. 4. 1. *in Targum ſecundo. Ithpahel* אִתְפַּלְפַּל conſpergi, conſpergere ſe.

מְפַלְפַּל , מְפַלְפֵּל Acutus, ingenioſus, diſputator ſubtilis. Job 11. 12.

פּוּלָא , פּוּלָא , פּוּל Faba. *Plur.* פּוּלִין fabæ. 2. Sam. 17. 28. *Rabbinis in uſu* פּוּל לָבָן faba alba, פּוּל מִצְרִי faba Ægyptiaca. *Plur.* עָשְׂתָה לִי פּוּלִין parabat mihi fabas.

פּוּלִין Apoſtoli, legati. Numer. 16. 12. Deuter. 20. 10.

פּוּם , פֻּם , פּוּמָא , פּוּמָּא Os, oris. Exod. 4. 10. Deut. 31. 21. *Metaphorice* acies. *Hinc* לְפוּם , כְּפוּם , בְּפוּם juxta, ſecundum, pro ratione. Geneſ. 47. 12. Numer. 6. 21. *Reſpondet Hebræorum* לְפִי , כְּפִי. *Plur.* פּוּמִים ora: acies. Judic. 3. 16.

פּוּן , פּוּן Certe, utique: nunc, quidem. *Hæc vox eſt apud Chaldæos admodum familiaris. In Targùm nulli Hebrææ voci reſpondet. Ad emphaſim voci præcedenti addi ſolet. Sola numquam exiſtit, ſed cum aliis vocibus copulatur, ut apud Græcos* πῶς, & ποτέ. *Adjungitur nominibus, ut* כְּעִדָּן פּוּן Juxta hoc, *vel* illud tempus certe. Judic. 1. 21. *Reperitur crebro uſurpata cum particulis, ſive vocibus indeclinabilibus*, ut וּלְוַי פּוּן & utinam certe. Joſ. 7. 7. מִן צַפְרָא וְעַד כְּעַן פּוּן A mane uſque nunc certe. Ruth 2. 7. עוֹד וְעַד פּוּן Adhuc certe parum eſt, parum certe abeſt. Exod. 17. 4. *Cum Verbis etiam conjungitur.* אִתְעַכְּבוּ פּוּן וְעַד Expectate quæſo parumper. Cant. 8. 4. וַהֲוֵי פּוּן Eſſet utique. Iſa. 48. 18.

Vi-

פוס *Vide* פיס.

פוּר *Hiphil* הֵפִיר Irritum facere, frangere. *Hinc apud Rabbinos* הֲפָרָה retractatio, deſtructio, abolitio.

פּוּר Sors. *Plur.* פּוּרִין, פּוּרַיָּא ſortes. *Adhibetur tantummodo in Hiſtoria Eſther, eſtque vocabulum Perſicum.*

פוּשׁ Fructuoſum eſſe, creſcere, multiplicari: redundare, abundare. Gen. 35. 11. *Aphel* אַפֵּישׁ fœcundum reddere, multiplicare, augere, magnificare. Geneſ. 41. 52.

פוז פּוּז Aurum ſolidum. *Plur. emphat.* מָאנֵי פּוּזַיָּא vaſa aurea. Job 28. 18. *in Targum ſecundo.*

פַּזַר *Hebraice.* Diſpergere. *Hinc Chaldaice Participium* מְפַזֵּר diſpergit. Prov. 20. 8.

פְּחַד Pavere, expaveſcere. *Particip.* פָּחִיד pavens. Deut. 28. 66.

פַּחַד, פַּחְדָּא Pavor. Eſth. 8. 17. & 9. 2.

פַּחְדִין Teſtes, teſticuli. Levit. 21. 20. *Rabbini appellant* בֵּיצִים, *Talmudici* בֵּיעִין ova.

פחה פְּחֵי *Vide in* פחם.

פֶּחָה, פַּחַת Dux, præſes, princeps. Eſdræ 5. 14. *Plur. fœm.* פַּחֲוָן, פַּחֲוָתָא duces. Dan. 6. 7.

פְּחַז Saltare, ſubſilire, exilire, inſilire. Deut. 32. 15. *in Jonathane.*

פחח פְּחִיחַ, פְּחִיחַ Nudus: laceris veſtibus indutus. Iſa. 20. 2. *Plur.* פְּחִיחִין nudi. Iſa. 20. 4.

פְּחַם, לָא פְּחִים לֵיהּ Non æquiparatur ei. Prov. 3. 15. *Eodem modo lege* cap. 8. 11. *pro* פְּחֵי.

פְּחִימָא Similiter, pariter. Eſth. 3. 9. *in Targum ſecundo.*

פְּחַר, פַּחָר, פַּחֲרָא Figulus. Jerem. 18. 2. Iſa. 49. 9. teſta figulina. Job 2. 8. Pſal. 22. 16. מָאן דְּפַחַר Vas figulinum. Exod. 12. 22. טַעֲוַת פַּחֲרָא Idola figulina. Exod. 12. 12.

פַּחַת, פַּחְתָּא Foſſa, fovea. Jerem. 18. 20. *Plur.* פַּחְתָּן foſſulæ, profunditates fœdæ. Levit. 14. 37.

פטל, פִּטְלִין Folium, maſſa auri. Job 28. 16.

פַּטֵּם *Pahel.* Saginare, pinguefacere. Prov. 15. 17. *Ithpahel* אִתְפַּטַּם ſaginari. Judic. 6. 25. Pſal. 37. 20.

פַּטִּים Pinguis, ſaginatus. 2. Sam. 6. 13. Pſal. 73. 4. *Plur.* פַּטִּימִין, פַּטִּימַיָּא pingues. Amos 6. 4. 1. Reg. 4. 23. *Fœm.* פַּטִּימְתָּא ſaginata. *Plur.* פַּטִּימָן, פַּטִּימָתָא ſaginatæ. Geneſ. 41. 2. v. 4. v. 7.

פִּטּוּמָא Saginatio, pinguefactio, pinguedo. Jerem. 5. 27.

פִּטּוּמָא Miſtura, conditura, confectio aromatica. Exod. 25. 6. *in Jonathane.* פִּטּוּם הַקְּטֹרֶת Conditura aromatica ſuffitus. *Suffitus hic ex undecim aromatum ſpeciebus conficiebatur, ſicuti colligitur ex* סֵפֶר תְּפִלּוֹת; *vel* סֵדֶר libro Precum *inter Preces matutinas* שַׁחֲרִית *vocatas diei Sabbati, & ex Officio* מִזְמוֹרוֹת *dicto in die primo, atque ex libro Talmudico* כְּרִיתוֹת cap. 1.

Co-

פִּטְמָא ,פִּטּוּמֶת ,פִּטּוּמָה Corona, caput, circumferentia mammæ, papillæ rubra, *vel* nigricans. *Hinc virgo tunc viro matura eſſe dicitur*, מִשֶּׁתַּשְׁחִיר הַפִּטּוּמֶת ex quo nigreſcit corona papillæ. *In Niddà fol. 47. in* מִשְׁנָה Miſnà *tunc dicitur virgo matura viro* כדי שיהא נותן ידו על העוקץ והוא שוקע וחוזר לחזור *h. e.* cum quis imponit manum papillæ, eaque ſubſidit, & tardat reverti. עוּקָץ acumen mammæ *eſt papilla, ſive capitulum mammæ, quod infans ore capit*, פִּטּוּמָא *autem eſt* corona rubens, *h. e.* סְבִיבַת הָעוּקָץ circuitus papillæ. *Item* פִּטְמָא *eſt* acumen, caput mali citrei, mali punici, cæparum &c.

פִּטְּקָא ,פִּתְקָא Liber, litteræ, epiſtola. Eſth. 9. 32. Job 31. 35. *Plur.* פִּטִּיקַיָּא & ,פִּתְקַיָּא ,פִּתְקִין libri, epiſtolæ. Eſth. 1. 22. & 13. 13. & 8. 5.

פְּטַר Mittere, dimittere, remittere. Deuter. 22. 19. dimitti, diſcedere, migrare, emigrare: repudiare. Deuter. 24. 4. *Hinc apud Rabbinos in Conjugatione Niphal* migrare ex hac vita, mori. *Ithpehal* אִתְפְּטַר dimitti, diſcedere. Geneſ. 42. 3. *Aphel Futurum* דְּי יַפְטִיר יָתַהּ qui dimiſerit eam. Eccleſ. 7. 27. *In* בבא קמא Bavà Kamà fol. 28. הָאוֹנֵס רַחֲמָנָא פַּטְרֵיהּ *h. e.* Qui vim patitur, Deus miſericors eum dimittit, excuſatum habet, *videlicet neceſſitas, vel coactio a Deo remittitur, & excuſatur. Id uſitatiſſimum Rabbinis. In Conjugatione Hiphil* הִפְטִיר liberare, liberum facere, liberum dimittere. *Hinc* אֵין מַפְטִירִין אַחַר הַפֶּסַח אֲפִיקוֹמָן *h. e.* Non faciunt liberum, *nimirum* permittunt poſt eſum Agni Paſchalis AphiKomèn. *Quid ſit apud Hebræos* AphiKomèn *vide pag.* 21. *Nomine* מַפְטִיר *autem, quod ſignificat* Dimittens, *is ſolet ab Hebræis appellari, qui Sabbato in Synagoga lectionem ultimam Propheticam legit* הַפְטָרָה Aphtarà *dictam, quæ ubi abſoluta eſt, populus domum dimittitur.*

פִּטּוּר Repudiatio, dimiſſio. Deuter. 4. 13. *Plur.* פִּטּוּרִין dimiſſiones. Eccleſ. 7. 27. אִגֶּרֶת פִּטּוּרִין Epiſtola repudii. Jerem. 3. 8.

פַּטִּיר Azymum, infermentatum. טִין פַּטִּיר Lutum liberum, *ſive* infermentatum, *h. e. purum, nullis paleis, nullis arenis miſtum. Plur.* פַּטִּירִין ,פַּטִּירַיָּא azyma. *Fæm.* פַּטִּירָא ,פַּטִּירְתָא. *Plur.* פַּטִּירָן azyma.

הַפְטָרָה Aphtarà: Dimiſſio. *Hoc nomine vocatur ab Hebræis Lectio Prophetica, quam ſingulis Sabbatis poſt Lectionem* פָּרָשָׁה Paraſchà *legunt. Lectione enim Moſaica Pentateuchi Moſis abſoluta, eam ſubjiciunt, &* הַפְטָרָה *appellant, quia, ea ſolemniter in Synagoga lecta, cœtus dimittitur. Nullam itaque* הַפְטָרָה *reperies ſua* פָּרָשָׁה Paraſchà, *h. e.* Sectione Legis Moſaicæ *carentem, cui aliquo modo reſpondet, non ſecus ac* Epiſtolæ *in Eccleſia Catholica magna cum* Evangelio *cognatio, & affinitas intercedit. Quid ſit* פָּרָשָׁה Paraſchà, *vide pag.* 324. *hujus Lexici. Lectionis autem* הַפְטָרָה Aphtarà *iſtud initium fuit. Libris* תּוֹרָה Legis *ſub Antiocho Græcorum Rege impie combuſtis,*

Sa-

Sacrificiis Judæorum damnatis, & lectione omni tum privata, tum publica ſub pœna capitis prohibita, ne Lex Divina ab hominum animis omnino tolleretur, pie, & religioſe a nonnullis fuit inſtitutum, ut ex Prophetis eligerentur Sectiones, quæ aliquo modo quod in פָּרָשִׁיּוֹת Sectionibus Moſaicis *continetur, complecterentur. Licet autem poſtea Machabæorum virtute, Judæorum rebus in priſtinum reſtitutis, cultus quoque Divinus, & publica legendi* תּוֹרָה Legem *conſuetudo fuerit reſtituta, nihilominus religioſum hunc* הַפְטָרָה Propheticæ Lectionis *uſum ad hanc diem ſervandum cenſuerunt. Itaque ſive* הַפְטָרָה Aphtarà *nomen ſuum ſortiatur a dimiſſione Lectionis Legis, ſive a dimittendo cœtu, illud certum, & exploratum penitus eſt, hujuſmodi lectionis uſum vel ab ipſo Chriſti tempore viguiſſe. Id enim aperte colligitur ex verbis illis* Act. Apoſtolorum 13. 15. Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ νόμου, καὶ τῶν προφητῶν. Poſt Lectionem Legis, & Prophetarum. *Placet unum præterea, & alterum textum proponere, quibus non ſolum moris hujus antiquitas probabitur, ſed etiam ritus olim in Lectione peragenda adhibitus in magno lumine collocabitur. Prior igitur locus ex Act. Apoſtolorum cap. 13. v. 27. deſumitur, ubi D. Paulus Hebræos graviter increpat Prophetarum voces ignorantes,* κατὰ πᾶν Σάββατον ἀναγινωσκομένας, quæ per omne Sabbatum leguntur, *quibus verbis* הַפְטָרָה Aphtarà *innui quilibet videt. Alterum vero locum ritus, & cæremonias oculis ſubjicientem Evangelium* D. Lucæ 4. 16. *ſuppeditat.* Καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Ναζαρέτ, οὗ ἦν τεθραμμένος· καὶ εἰσῆλθε κατὰ τὸ εἰωθὸς αὐτῷ, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν Σαββάτων εἰς τὴν Συναγωγὴν, καὶ ἀνέστη ἀναγνῶναι. Καὶ ἐπεδόθη αὐτῷ βιβλίον Ἡσαΐου τοῦ προφήτου, καὶ ἀναπτύξας τὸ βιβλίον, εὗρε τὸν τόπον, οὗ ἦν γεγραμμένον. Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμέ &c. Et venit (*Jeſus*,) Nazareth, ubi erat nutritus, & intravit ſecundum conſuetudinem ſuam die Sabbati in Synagogam, & ſurrexit legere, & traditus eſt illi liber Iſaiæ Prophetæ, & ut revolvit librum, invenit locum, ubi ſcriptum erat: *Spiritus Domini ſuper me &c.* Iſa. 61. 1. *Per hæc profecto innuitur conſuetudo legendi* הַפְטָרָה Aphtarà, *id eſt*, Lectionem Propheticam *eodem ritu, & cæremoniis, quas eamdem legentes Judæi hodierni uſurpant. Colligitur enim ex iis conſueviſſe Judæos in Synagogam die Sabbati introire, in ea ſediſſe, ſtanteſque lectionem peregiſſe, traditum fuiſſe librum* הַפְטָרוֹת Aphtararum *Lectori, Lectoremque pro munere ſuo eam inveniſſe. Hoc in loco animadverto, nunc temporis nullam eſſe* הַפְטָרָה Aphtarà, *quæ incipiat a textu* Iſaiæ 61. 1. *quem Jeſus librum evolvendo invenit. Hodierna enim* הַפְטָרָה Aphtarà *Sabbatina, quæ reſpondet* פָּרָשָׁה Paraſchà נִצָּבִים Nitzavìm, *inciditque in finem menſis Auguſti, initium ducit a verſiculo* 10. *ejuſdem Capitis* 61. Gaudens gaudebo in Domino. *Facile itaque quilibet adducetur, ut credat, hos decem verſiculos malitioſe ab Hebræis ex illo loco ſublatos, ne de ſe a Chriſto expoſitos in publica Synagoga fuiſſe faterentur. Ritus autem hic legendi Lectionem* תּוֹרָה Legis, & נְבִיאִים Prophetarum *a Synagoga in Eccleſiam Catholicam manavit. Ex libro enim octavo Conſtitutionum Apoſtolicarum Clementis Pontificis Romani, & D. Petri Apoſtoli diſcipuli colligitur, conſuetudinem hanc primis Eccleſiæ temporibus obtinuiſſe. In Ordinatione enim Epiſcoporum, & Miſſæ celebratione hæc habentur.* Mane in ſolio a reliquis Epiſcopis collocetur (*Epiſcopus Ordinatus*) cunctis eum in Domino oſculantibus, ac poſt Lectionem Legis, & Prophetarum, & Epiſtolarum noſtrarum, & Actorum, atque Evangeliorum ſalutet Eccleſiam Ordinatus, dicens &c. *Quid quod idem ſervatur etiam noſtris hiſce temporibus? Si enim Miſſam quatuor anni Temporibus celebrandam conſideres, videbis ante Evangelium collocatas eſſe Lectiones e Moſis Pentateucho, Prophetis, & Apoſtolorum Epiſtolis excerptas. Decet enim Moſis, & Prophetarum vaticinia, tamquam Evangelii præcurſores, præcedere, ſicut & Lectiones, atque Epiſtolas Novi Teſtamenti, per quas Evangelii gratia prædicatur omni creaturæ, & diffunditur in cordibus noſtris per Spiritum Sanctum, qui datur nobis.*

פטש

פַּטִּישׁ Malleus. *Emphat.* פַּטִּישָׁא Jerem. 23. 29. *Item* ſubligaculum, femorale. *Plur. cum affixo* פַּטְּשֵׁיהוֹן ſubligaculis ſuis, *cum* י *redundante*. Dan. 3. 21. בַּר פַּטִּישׁ filius mallei, *h. e.* malleolus.

Ele-

Digitized by Google

פִּיל, פִּילָא Elephas, barrus. 1. Reg. 22. 39. porta, janua. Gen. 19. 1. שֵׁן דְּפִיל dens elephantis, ebur. Cant. 7. 4. *Plur. emphat.* פִּילַיָּא elephantes. Cant. 6. 7. *Proverbium in* ברכות Berachòt *fol.* 55. Nemo vidit umquam neque palmam auream, וְלָא פִּילָא דְּעָיֵל בְּקוֹפָא דְּמַחְטָא neque elephantem intrantem foramen acus. *Solet uſurpari de re impoſſibili, & quæ fidem excedat. In Præfatione prima libri Zohar Mantuæ editi* בשם אלהינו ראינו להכנים פילא בקופא דמחטא *h. e.* In nomine Dei noſtri commodum exiſtimavimus introducere elephantem in foramen acus, *videlicet rem impenſe difficilem, atque arduam præſtare, opuſque immane in arctiorem, brevioremque formam contrahere. Chriſtus videtur imitatus Proverbium hoc pro* פִּיל elephanto *adhibendo* גַּמְלָא camelum *dicens* דדליל הו לגמלא למעל בחרורא דמחטא facilius eſſe camelo intrare foramen acus, quam diviti in Regnum Dei. Πάλιν δὲ λέγω ὑμῖν, εὐκοπώτερόν ἐστι κάμηλον διὰ τρυπήματος ῥαφίδος διελθεῖν, ἢ πλούσιον εἰς τ̀ βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν. Iterum autem dico vobis: Facilius eſt, camelum per foramen acus tranſire, quam divitem intrare in Regnum Cœlorum. Matth. 19. 24.

פִּילֵי Porta, janua. *Plur.* פִּלְוָתָא portæ. Deuter. 20. 11.

פִּילֵי Lampades, faces, tædæ. Nahum 2. 3.

פִּיל, פִּילָא, פִּילָא, פִּיל, פִּילֵי Phiala, patera, crater: ſcutella. Geneſ. 40. 12. Judic. 5. 25. *Plur.* פִּילִין, *& fœm.* פִּילִין, פִּלְוָן *&* פִּילְוָתָא crateres, phialæ; ſcutellæ. Amos 6. 6. *Conſtr.* פִּילֵי ſcutulæ. Numer. 7. 84.

פַּיֵּס Placare, ſedare, compeſcere, perſuadere, ſecurum, contentum reddere. 1. Sam. 24. 8. *Item* ſupplicare, petere, orare, obſecrare, rogare. Geneſ. 19. 3. Eſth. 4. 8. *Aphel* אַפֵּיס Idem. *Ithpahel* אִתְפַּיַּס placari, ſedari, reconciliari. Prov. 6. 35.

Hoc Verbum פַּיֵּס *videtur deduci a Græco* πείθω perſuadeo, placo, ſecurum reddo. Ἔπεισαν τοῖς ὄχλοις. Perſuaſerunt turbis. Matth. 27. 20. *Syre* ܐܦܝܣܘ. *Sic* Actor. 12. 20. ἔπειθον, *Syre* ܘܦܝܣܘܗܝ. *Sic* 1. Joannis 3. 19. πείσομεν τὰς καρδίας ὑμῶν. Secura reddemus corda veſtra. *Ex his plane colligitur, Verbum hoc* פַּיֵּס *maxime congruere cum Græcis, & Syris.*

פִּיוּס Perſuaſio: placatio, ſatisfactio: deprecatio. Geneſ. 18. 23. *in R. Salomone. Plur.* פִּיוּסִין perſuaſiones. Geneſ. 34. 3. *in Jonathane.*

פַּיֵּס, פַּיְסָא *Vide in* פסס.

פַּסִּיאוּת Appoſite, opportune: ſuppliciter. Prov. 25. 11.

פכך *Ithpehal* אִתְפַּכַּךְ Teneri, contineri, comprehendi. Prov. 5. 22. *in Venetis.*

פַּכַּר *Pahel.* Rumpere, abrumpere, diruere, evertere, deſtruere, demoliri. Geneſ. 49. 6. *in Jonathane. Ithpehal*

Digitized by Google

bal אִתְפַּבַּר dirui, deſtrui. Geneſ. 22. 9. *in Jonathane*.

פלא *Pahel* פַּלִּי Auferre, ſufferre, amovere, removere, tollere, ſeparare, ſegregare. Deuter. 21. 9. 2. Sam. 4. 11. *Ex Aphel Futur.* וְיַפְלִי & dijudicabit, diſcernet. 1. Sam. 2. 22.

פְּלָאִין, פִּלְאִין Miracula. Exod. 8. 18. *in Jonathane*.

מַפְלִיא Mirificus, admirabilis. Iſa. 9. 6.

פִּלְאַתָא Parabola, proverbium, ſimilitudo, ænigma; interpretatio.

פְּלַג Diſtribuere, dividere, partiri, ſecare in duas partes. Geneſ. 15. 10. 2. Sam. 6. 19. blandiri. Prov. 29. 21. *Pahel* פַּלֵּג idem. Geneſ. 49. 17. *Aphel* אַפְלִיג dividere: blandiri. Prov. 28. 23. *Ithpehal* אִתְפְּלַג, *vel Ithpahel* אִתְפַּלַּג dividi, diſtribui: blandiri. Geneſ. 10. 25. Job 21. 21.

פְּלִיגָא, פְּלִיג Divisum, diverſum. Dan. 2. 41. Pſal. 44 19. *Plur.* פְּלִיגִין diviſa, diverſa: partes. 1. Reg. 18. 21.

פַּלְגָא, פְּלַג Pars, particula, medium, dimidium. Geneſ. 15. 10. Exod. 25. 10. *Plur.* פַּלְגַיָּא, פַּלְגִין partes. Geneſ. 15. 11.

פְּלוּג Pars, fruſtum: portio: diſtributio. Joel. 3. 2. 2. Sam. 6. 19.

פַּלְגוּתָא, פַּלְגוּת, פַּלְגִי Medium, dimidium, dimidia pars. Numer. 31. 42. diviſio, diſtributio. Exod. 30. 13. ſchiſma, diſſenſio, diſſidium. *Plur.* פַּלְגְוָתָא, פַּלְגְוָן partes. 1. Reg. 18. 21.

פְּלוּגְתָא, פְּלוּגָא Diviſio, diſtributio, partitio. *Plur.* פְּלוּגָת, פְּלוּגָן diviſiones.

פַּלְגְּלִיסָא, פַּלְנִיסָא Scopus, ſignum ad jaculandum propoſitum. Thren. 3. 12. 1. Sam. 20. 20.

פַּלְנִיסִין Verueces. Pſal. 37. 20.

פֵּילָגוֹס, פְּלָגוֹס Oceanus, pelagus. Pſal. 46. 3. בְּפֵילָגוֹס יַמָּא רַבָּא In pelagus maris magni. Pſal. 46. 3. *Hebraice* בְּלֵב יַמִּים in cor, *h. e.* medium maris. *Sic* Matth. 18. 6. ἐν τῷ πελάγει τῆς θαλάσσης, in profundum maris.

פלד פַּלְדְּסִין, פְּלָדְסִין Sindones. Judic. 14. 12. *Item* loculi, marſupia. 2. Reg. 5. 23.

פְּלַח Servire, colere. Ezech. 18. 11. operari, laborare, ſervire. Geneſ. 29. 20. & 30. 26. ſecare, diſſecare, findere, diffindere. Pſal. 141. 7. *Ithpehal* אִתְפְּלַח laborari, coli, excoli. *Participium* מִתְפַּלְחָן diſſecant ſe. Job 39. 6. *Pahel* פַּלַּח ſervire, colere, operari. Iſa. 9. 5. *Item* laborare facere. *Aphel* אַפְלַח ſervire facere, ſervitutem imponere. Exod. 1. 13. Ezech. 29. 18.

פִּלְחָא, פְּלַח Fragmen, fruſtum: ſegmentum, meta, lapis molaris inferior. Job 41. 15. *Plur.* פִּלְחֵי ſegmenta, ſectiones. Exod. 34. 19. *in Targum Hieroſolymitano*.

פּוּלְחָנָא, פּוּלְחָן Cultus, cultura, ſervitus, miniſterium, opus, operatio, labor. Numer. 18. 21. Judic. 10. 13.

פּוּלְחָנוּת Labor, cultus, ſervitus, cultura. Eccleſ. 5. 8.

פּוֹלֵחַ, פַּלְחָא, פַּלַּח Cultor terræ, agricola, vinitor. *Plur.* פַּלְחֵי, פַּלְחִין agricolæ.

פְּלַט Evomere, exſpuere, ejicere. Levit. 18. 28. Deuter. 25. 18. evadere, eripi, liberari. Prov. 12. 13. *Pahel* פַּלֵּט exſpuere, ejicere; eripere, liberare. Job 21. 10.

פַּלְטִיתָא, פְּלַטְיָא Platea: latitudo. Job 37. 10. *Plur. maſc.* פְּלַטְיָא, *& fœm.* פַּלְטְיָן Num. 22. 39. *in Jonathane.* פַּלְטִיָּת, פְּלַטְיָן Pſal. 144. 14. Gen. 42. 6. *in Jonathane.*

פְּלַטְיוּתָא Idem. *Item* latitudo, amplitudo. Pſal. 55. 11.

פַּלְטִין, פַּלְטִין Palatium, palatia. Thren. 4. 1.

פַּלְטֵירִין, פַּלְטֵירָא, פַּלְטֵיר Idem. Eſth. 2. 21. & 4. 2. *Apud Rabbinos in plurali* פַּלְטְרִיּוֹת palatia.

פֶּלֶךְ Provincia, tractus, regia. Deut. 3. 4. ſcipio, baculus. 2. Samuel. 3. 29. *Plur.* פִּלְכַיָּא, פִּלְכִין regiones. Eſth. 1. 1. & 3. 11. & 8. 9.

פֶּלֶךְ Colus *Rabbinis*. Scipio, baculus. 2. Sam. 3. 29. *Tritum eſt apud Hebræos:* אֵין חָכְמָה לְאִשָּׁה אֶלָּא בְּפֶלֶךְ Non eſt ſapientia mulieri, niſi in colo. *Si enim mulier vulgaris alia præter colum, & res domeſticas agere velit, & iis, quæ ad viros pertinent, ſe immiſcere, plane ineptit, errat, & fœde, ac turpiter labitur. In Bereſchit Rabbà ſect. 71.* לאה תפסה פלך הודיה Lia apprehendit colum gratiarum actionis, *vel* celebrationis. *His verbis ſignificare volunt Rabbini, Liam ſe convertiſſe ad agendas gratias Deo, ejuſque bonitatem, atque clementiam celebrandam tanto animi ardore, atque alacritate, quaſi hæ laudes ejus proprium opus, & exercitium muliebre fuerint.*

פלל *Hithpahel* הִתְפַּלֵּל Precari, orare. *Hebraice. Hoc Verbum Chaldaice redditur per* צַלֵּה.

תְּפִלָּה Precatio, Oratio. סֵפֶר תְּפִלּוֹת Liber Precationum, *vel* סֵדֶר תְּפִלּוֹת Ordo Precationum, *eſt liber, quo vulgo Hebræi quotidie utuntur, in Sabbato, & aliis Feſtis minoribus. Etenim in* שָׁלֹש רְגָלִים tribus Feſtis præcipuis, *ac principibus adhibent præterea* מַחֲזוֹר Machazòr, *&* סְלִיחוֹת Selichòt, *quos libros in variis Urbibus variiſque formis editos facile invenies.*

Quoniam de Libris Precum, quæ in uſu ſunt apud Hebræos, mentionem injecimus, placet in præſens addere Litanias Hebræorum, quas Chriſtifidelium more recitant, ut per Angelos a Deo opem petant. R. Eliezer HaKalir Poeta inſignis inter Hebræos hujuſmodi ſupplicationes Litanicas compoſuit, ac præterea ſupplicationem quamdam יוֹם הַכִּפּוּרִים die Expiationum recitandam, *quæ incipit* ארוממך Aromemchà, *h. e.* Exaltabo te &c. *Utraſque uſurpant Hebræi, Dei, Angelorumque auxilium, ubi neceſſitas poſtulet, flagitantes. Ordine Alphabetico digeſtæ ſunt, clauduntur que Michaelis Archangeli invocatione, quem Synagogæ defenſorem acerrimum eſſe, populique Judaici Patronum contra quoslibet adverſarios ſibi perſuadent. Hæ autem ſunt ſequentes.*

Digitized by Google

LITANIÆ JUDÆORUM.

Teſtimonium de R. Eliezer HaKalir.

ר׳ אליעזר הקליר חבר פיוטים לאוכנוים שאומרים
ביום הכפורים: וששה בקשה על ארוממך
ובה בקשים רחמים ממלאכי מעלה וקורים
אותם על סדר אלפא ביתא בשם

Hic incipinnt Litaniæ Judæorum cum Interpretatione Latina.

אכתריאל השר התפלל בעד ישראל

א O Actariel Princeps ora pro Iſraele.

ברכיאל השר התפלל בעד ישראל

ב O Barachiel Princeps ora pro Iſraele.

גבריאל השר התפלל בעד ישראל

ג O Gabriel Princeps ora pro Iſraele.

דרשיאל השר התפלל בעד ישראל

ד O Daraſciel Princeps ora pro Iſraele.

הדרניאל השר התפלל בעד ישראל

ה O Hadraniel Princeps ora pro Iſraele.

וותקיאל השר התפלל בעל ישראל

ו O Vuatachiel Princeps ora pro Iſraele.

זכריאל השר התפלל בעד ישראל

ז O Zachariel Princeps ora pro Iſraele.

חסדיאל השר התפלל בעד ישראל

ח O Chaſdiel Princeps ora pro Iſraele.

טוביאל השר התפלל בעד ישראל

ט O Tubiel Princeps ora pro Iſraele.

יוהל השר התפלל בעד ישראל

י O Jeoel Princeps ora pro Iſraele.

כבדיאל השר התפלל בעד ישראל

כ O Cavadiel Princeps ora pro Iſraele.

לראל השר התפלל בעל ישראל

ל O Larael Princeps ora pro Iſraele.

מלכיאל השר התפלל בעד ישראל

מ O Malachiel Princeps ora pro Iſraele.

סמכיאל השר התפלל בעד ישראל

ס O Samachiel Princeps ora pro Iſraele.

עתריאל השר התפלל בעד ישראל

ע O Attariel Princeps ora pro Iſraele.

פתחיאל השר חתפלל בעד ישראל

פ O Patachiel Princeps ora pro Iſraele.

צדקיאל השר התפלל בעד ישראל

צ O Tzadachiel Princeps ora pro Iſraele.

קדושיאל השר התפלל בעד ישראל

ק O Keduſciel Princeps ora pro Iſraele.

רזיאל השר התפלל בעד ישראל

ר O Raziel Princeps ora pro Iſraele.

שמריאל השר התפלל בעד ישראל

ש O Sciamariel Princeps ora pro Iſraele.

The-

Digitized by Google

תמימיאל השׂר התפלל בעד ישׂראל

ת O Themimiel Princeps ora pro Iſraele.

מיכאל השׂר התפלל בעד ישׂראל

מ O Michael Princeps ora pro Iſraele.

ובסוף אמר מיכאל השׂר שׁל רחמים התפלל בעד ישׂראל לרד במרומים באור פני מלך יושב כסא רחמים: כמו נאמר למטה ונבוא על הבקשׁה בארוך: ותראה שׁגם היהודים המקדמים היו מבקשׁים ממלאכים טובים וקדשׁים שׁהתפללו בערם.

In Codice antiquo תְּפִלּוֹת Precum *Hebræorum Lingua Hebraica manu ſcripto, qui in Bibliotheca Vaticana Romæ aſſervatur, leguntur Judæorum Litaniæ, quas olim Synagoga in publicis ſupplicationibus recitare ſolebat, cum precatione præcedenti* ארוממך Aromemchà, *quas Latine ad verbum redditas curioſis, & eruditis Lectoribus exhibemus. Hæ autem ſunt in Bibliotheca ad num. 315. p. 255. Pergam. in folio.*

ארוממך שׁם הנכבד והנורא: יהוה אלהותך
נערץ ונקדשׁ עמך שׂרי נהורא:

Exaltabo te nomen glorioſum, & terribile. Domine Divinitatem tuam timebimus, tecumque Principes ſplendoris ſanctificabimus.

א׳ אכתריאל השׂר חלץ ישׂראל מכל צוקה וצרה מהר ישׁועתך תחישׁ גאולה מהרה: בכל יום משׁברים לישׁועתך ולך קוינו: ברוך ומבורך שׁמך מלכנו ואלהינו:

Hoc eſt.

א׳ 1. *Actariel Princeps*, (Angele) libera Iſraelem ab omni afflictione, & anguſtia, accelera ſalutare tuum, ſollicita redemptionem cito. Quotidie mercenarii ſumus, ſalutare tuum, ac te expectamus. Benedictum, ac benedicendum nomen tuum Rex noſter, & Deus noſter.

ב׳ ברכיאל השׂר אמץ זרועינו כי תשׁ כחנו: חסדך ואמתך אל תסיר ממנו: גדול וגבור ומהולל ואין חקר לגדולתך גדל זרוע לבקרים כי אין סוף לתבונתך:

Hoc eſt.

ב׳ 2. *Barachiel Princeps*, fortifica brachia noſtra, quoniam infirmata eſt virtus noſtra. Miſericordiam tuam, & veritatem tuam ne removeas a nobis. Magne, & potens, & laudabilis, cujus magnificentia eſt inveſtigabilis, magnifica brachium diluculo, quoniam infinita eſt intelligentia tua.

Hoc

Digitized by Google

ג׳ גבריאל השר נחץ יום לקרוב ישועתך יום נקם תמהר שנת גאולתך: דור לדור שבחו גבורות מעשיך אשר עשיתה לעם עמוסך:

Hoc eſt.

ג׳ 3. *Gabriel Princeps*, accelera diem, ut appropinquet ſalutare tuum, diem ultionis acceleres, annum redemptionis tuæ. Generatione in generationem obliti ſunt fortitudinum operum tuorum, quæ feciſti populo, quem tu bajulas.

ד׳ דרשיאל השר דרש טובה לעם חוסיך: קבץ פזורינו מבין הגוים ברוב נסיך: הדר כבוד הודך אשיחה כל נפלאותך כי אין כמוך ואין כמעשיך והגבורתך:

ד׳ 4. *Daraſciel Princeps*, inquire bona populo, qui ſperat in te. Congrega diſperſiones noſtras ex gentibus, in multitudine miraculorum tuorum. Redde gloriam; eloquar omnia mirabilia tua, quoniam non eſt ſimilis tui, & non eſt, qui faciat opera tua, ac fortitudinem tuam.

ה׳ הדרניאל השר תהדר עמך ונחלתך כי נכלמנו מאד לצפות לישועתך ועזוז נראתיך: יאמרו ומשלשים בכל יום לך אלהי הצבאות נורא ואיום:

ה׳ 5. *Hadraniel Princeps*, honorifica populum tuum, & hæreditatem tuam, quoniam ignominia affecti ſumus valde, dum reſpicimus ad ſalutare tuum, & fortitudinem mirabilium tuorum. Ter quotidie dicent tibi, Deus exercituum terribilis, & formidabilis.

ו׳ ווחקיאל השר חבקש גאולתינו בצביון מאלהים ישלח נצח ישע ופריום: זכור רב טובך מביעים וצדקתך מרננים קדוש וברוך ומבורך שמך מפי עליונים ותחתונים:

ו׳ 6. *Watachiel Princeps*, inquire redemptionem noſtram libenter a Deo; mitte victoriam, ſalutem, ac redemptionem. Memoriam multitudinis bonitatis tuæ petimus, & juſtitiam tuam cantamus; ſanctum, & benedictum, & benedicendum ſit nomen tuum ex ore ſuperiorum, & inferiorum.

ז׳ זכריאל השר זכר ברית אבות לשומרי יהוה ארונינו: מה אדיר שמך ובקרש נאדר:

ז׳ 7. *Zachariel Princeps*, memento fœderis Patriarcharum cuſtodientium Dominum Deum noſtrum. Quam magnificum eſt nomen tuum, & in ſanctitate magnificatum eſt!

ח׳ חסדיאל השר תרחם עם המקדישין בהדר יהוה עז לעמו יתן וכבודו במשן רד: טוב יהוה לכל ומרחם עמוסים מבטן לך מהדרים ומקלסים:

ח׳ 8. *Chaſdiel Princeps*, miſerere populi ſanctitatem facientis cum decore; Dominus fortitudinem populo ſuo dabit, & glo-
riam

Digitized by Google

riam ſuam in habitaculo ſparget. Bonus es cunctis, Domine, & miſereris eorum, qui portantur ab utero, ac te honoraot, & laudant.

ט׳ טביאל השר טיב לעם קרושים כי הוא אל ארון על כל המעשים יורוך יהוה צדיקים וחסידיך מברכים את שמך הגרול והגבור בקרשה עורכים:

ט׳ 9. *Tubiel Princeps*, benefac populo Sanctorum, quoniam ipſe eſt Deus Dominus ſuper omnes populos; juſti confitebuntur tibi, Domine, & Sancti tui benedicent nomini tuo magno, & forti, in ſanctitate præparaotes.

י׳ יהואל השר אמרי נעמך תיישר לפני מלך מלכי המלכים: השקיפה ממעון קרשך לעם אשר לך פירהים ובורכים וכבוד מלכותך מאמירים ואתה מאבירנו גרולתך וגבורתך מהללים ארירנו:

י׳ 10. *Jeoel Princeps*, eloquia tua jucunda diriges coram Rege Regum ſuper Reges. Reſpice de habitaculo ſanctitatis tuæ populum, qui tibi fructificat, & benedicit, & gloriam Regni tui exaltat; & tu exalta nos magnificentia tua, & laudabimus fortitndioem tuam, qui es fortis noſter.

כ׳ כבריאל השר חן כביד לאל עבורינו: גרול ארונינו מרשיעינו והוא יעזרינו להוריע לבני האדם וכבוד מלכותו: ברוך זכרו לרור רורים קרשתו:

כ׳ 11. *Cavadiel Princeps*, da gloriam Deo propter nos. Contra magnum Dominum impie egimus, & ipſe auxiliatus eſt noſtri, ut notam faceret filiis hominum gloriam Regoi ſui. Beoedicta ſit memoria ejus in geoerationem geoerationum ſanctitatis ejus.

ל׳ לראל השר בקש חן מפי המבורך לערתו שומר הברית והחסר לשומרי אמונתו: מלכותך קיים לעולמי עולמים וממשלתך בכל רור ורור לערי ער מקוימים:

ל׳ 12. *Larael Princeps*, require gratiam ab ore ejus, qui benedicitur a cœtu ſuo, qui cuſtodit pactum, & miſericordiam cuſtodientibus fidem ejus. Regnum tuum firmum ſit in ſæcula ſæculorum, & dominatio tua in omni generatione & generatione, & in ſæcula æternitatis confirmetur.

מ׳ מלכיאל השר מליך מלכנו מפי חי עולמים משיח צרקנו שלח כמה שלומים: סומך יהוה לנפלים וזוקף כפופים זקוף אוהביך טהורי לב בנקיון נפים:

מ׳ 13. *Malachiel Princeps*, regna Rex ooſter ex ore viventis in ſæcula; Meſſiam juſtitiam noſtram mitte ſocietatem retributionum. Domine, qui cadentes ſuſtentas, & iocurvatos elevas, erige diligentes te, qui in corporis munditia ſunt mundi corde.

ס׳ סמכיאל השר סמוך הנכשלים

Sa-

ובתפילתם רצופים עשה למען הרוגים
על שם קדשו ונשרפים: עיני כל
משברים אליך לבקש מזונות תטריף
לחם חקם בכל עונות:

ס́ 14. *Samachiel Princeps*, ſuſtine eos, qui ſunt debiles, & in ſua oratione proſtrati; effice propter interfectos, & combuſtos ob nomen ſanctum ejus (*hoc eſt ob merita Martyrum, quos Hebræi falſo jactitant.*) Oculi omnium mercenariorum ad te reſpiciunt ad quærenda alimenta; ciba eos pane, qui illis congruit in omnibus iniquitatibus (*id eſt quamvis peccent.*)

ע́ עתריאל השר תֶּעְתַּר לפני שוכן
מעונות: שמעה תפילתנו יהוה והאזינה
סליחות בחונות: פותח יד ומשביע לכל
חי ברצון: ואתה קדוש יושב תהלות
קבץ נרוחי צאן:

ע́ 15. *Attariel Princeps*, ora coram Habitatore tabernaculorum. (*ita Deum vocant.*) Audi orationem noſtram, Domine, & auribus percipe obſecrationes cum gratia. Aperi manum, & ſatia omnes viventes in beneplacito. Et tu ſancte, qui habitas laudes, oves diſperſas congrega.

פ́ פתחיאל השר פתח ספרך וקרא
בו בפנימי וחיצון לזכות את ישראל
להושיעם מלחצון צדיק וחסיד וכל דרכיו
הגונים ותיק על כל מעשיו מהללים
ונאמנים:

פ́ 16. *Patachiel Princeps*, aperi librum tuum, & lege in eo intus & foris meritum Iſraelis ad ſalvandum eos ab oppreſſione, juſtum, & ſanctum, & omnes vias ejus convenientes, & dirige omnia opera ejus laudabilia, & fidelia.

צ́ צדקיאל השר צדק לעם דרבנים
אמץ סניגורים וחליש קטיגורים שנונים:
קרוב יהוה לנשברי לב בכל קראי שמו
באמת: ייחוד הודו ואלהותו המתקיימת:

צ́ 17. *Tzadachiel Princeps*, juſtifica populum, robora advocatos, & debilita Accuſatores acutos. Propinquus eſt dominus contritis corde, omnibus invocantibus nomen ejus in veritate. Uniatur decor ejus, & divinitas ejus ſurgat.

ק́ קדושיאל השר קדש ישראל
בטהרה לעבדו באמת: באמת ברא
עולמו וקיימו באמת: רצון יריאך תעשה
ותשמע שועתם תושיעם ושמרם האל
הנאמן מכל צרותם:

ק́ 18. *Keduſciel Princeps*, ſanctifica Iſraelem in puritate ad ſerviendum ei in veritate. In veritate creavit Mundum ſuum, & in veritate firmavit illum. Voluntatem timentium te facias, & audias eorum clamorem, liberes eos, & cuſtodias, Deus fidelis, ab omnibus eorum afflictionibus.

ר́ רזיאל השר ראשית חכמתך
ויראתך בתורתם: רזי לי יהוה את כל
אוהביו אום משולשם: שומר יהוה את
כל אוהביו אום משולשה והרשעים
ישמיד כי ממך נפרשה:

Ra-

ר 19. *Raziel Princeps*, initium ſapientiæ tuæ, & timoris tui eſt in lege eorum. Arcanum meum mihi Deus cum omnibus diligentibus illum, qui ſunt gens triplex. Cuſtodit Dominus omnes diligentes eum, qui ſunt gens triplex. Et impios diſperget, quoniam a te diviſa eſt.

ש שמריאל השר שמור צאן הַמְקֻדָּשָׁה
שומרי אמונך: שמור בשלושי קרשתך
בשלשה תהלתך וקרשתך פינו ידבר:
שם עלינו שלומך ותצילנו מִדֶּבֶר:

ש 20. *Sciamariel Princeps*, cuſtodi oves ſanctificatas cuſtodientes fidem tuam. Cuſtodi in Trinitate ſanctitatis tuæ in trina laude tua; & ſanctitatem tuam os noſtrum loquetur. Pone ſuper nos pacem tuam, & libera nos a morte.

ת תמימיאל השר תמיד יהיה רצונו
להצילנו משבר ואנחנו נברך יה מעתה
ועד עולם ולעולמי עולמים: ורין עלינו
לברך ולשבח כי בשמך אנחנו רשומים:

ת 21. *Themimiel Princeps*, jugiter ſit beneplacitum ejus ad liberandum nos a contritione, & nos benedicentes Deo ex nunc, & uſque in ſæculum, in ſæcula ſæculorum. Exultamus benedicentes, quoniam in nomine tuo ſignamur.

מ מיכאל שר של רחמים התפלל
בעד ישראל לרד במרומים באור פני
מלך יושב על כסא רחמים: אל מלך:

מ 22. *Michael Princeps Miſericordiarum ora pro Iſraele*, ut dominetur in excelſis in luce vultus Regis ſedentis ſuper ſolium miſerationum.

LITANIARUM HEBRAICARUM FINIS.

Ex his Litanicis Precibus aperte colligitur, Sanctos Angelos ab Hebræis Sanctorum Spirituum nomine invocari, licet non omnes pro Sanctis Spiritibus habendi ſint, Martyrumque memoriam commendari, quodque admirationem non mediocrem affert, Angelorum cuſtodiam Sanctiſſimæ Trinitatis nomine oſtendi, ad quos Preces porriguntur verbis illis הִתְפַּלֵּל בְּעַד יִשְׂרָאֵל Ora pro Iſraele, *quæ omnino reſpondent iis, quæ apud Chriſtifideles uſurpantur*, Ora pro nobis.

Si Judæus forte mihi objiciat שָׁלוֹשׁ *Scillùs*, h. e. *Trinitatis* nomine in littera ש non eſſe intelligendam Trinitatem Chriſtianorum, quomodo ab eo me expediam, quidque reponam?

℟. *Quæ tibi fortaſſe a Judæo de voce* שָׁלוֹשׁ *objici poſſunt, ſatis ſcio, nimirum per eam Deum laudari, non autem Trinitatem Sanctiſſimam deſignari. Sed fruſtra ſe ex anguſtiis, in quas ſponte Hebræi veniunt, eripere conantur. Cur enim Triſagium etiam ipſum* Iſa. *6. 3.* קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְהֹוָה צְבָאוֹת Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus exercituum *tanta ſuperſtitione cantillant, ut ſtantes, & pedibus æqualiter extenſis, calcaneiſque ſimul ele-*

Digitized by Google

elevatis, erecto corpore ter in altum ſubſiliant? Profecto nulla alia trina huic repetitioni, ceremoniiſque ſignificatio ſubeſſe poteſt, quam Sanctiſſimæ Trinitatis in Unitate Eſſentia. Sed negent, ut libet, Judæi hæc, negare certe non poterunt Sacras Scripturas de Trinitate loquentes, & cæremonias fere omnes a Rabbinis ſub Trino nomine præceptas, quæ omnia plane evincunt, antiquis חֲכָמִים Sapientibus *Hebræorum lumen quoddam Sanctiſſimæ Trinitatis affulſiſſe.*

Si autem tu quæras, cur in Litaniis ſupra allatis Alphabetico ordine digeſtis omittatur littera נ Nun, *ſcito, ideo nomen Angeli a littera* נ Nun *incipientis de induſtria ab Hebræis relinqui, quia illa littera mali ominis Iſraeli eſſe exiſtimatur. Id vero ſibi perſuadens ex verbis illis* Amos 5. 1. נָפְלָה לֹא תוֹסִף Cecidit, non addet ſurgere. *Cæterum ex adhuc dictis plane infertur, etiam apud Judæos antiquis temporibus in more poſitum fuiſſe, ut Beatos Spiritus invocarent, uti Eccleſia Catholica ſemper aſſuevit, non vanos illos quidem, & ſuperſtitioſos, ut plerique ſunt ex recenſitis, ſed Sanctos Angelos, & Archangelos, Michaelem, Raphaelem, & Gabrielem, qui indigentibus opem, & auxilium ferant tamquam a Deo dilecti, &* λειτουργικὰ πνεύματα, εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν, adminiſtratorii Spiritus, in miniſterium miſſi propter eos, qui hæreditatem capiunt ſalutis, *quemadmodum ait Apoſtolus ad Hebræos cap.* 1. *v.* 14. *Neque deſunt Sacrarum litterarum teſtimonia, quæ Sanctorum Angelorum invocationem probent.* Geneſeos *enim* cap. 48. v. 16. *hac habentur:* הַמַּלְאָךְ הַגֹּאֵל אֹתִי מִכָּל־רָע יְבָרֵךְ אֶת־הַנְּעָרִים וגו Angelus, qui eruit me ab omni malo, benedicat pueris &c. *quos Angelos in auxilium vocatos pro Eccleſia coram Deo preces effundere colligitur ex* cap. 1. Zachariæ v. 12. וַיַּעַן מַלְאַךְ יְהוָה וַיֹּאמַר יְהוָה צְבָאוֹת עַד מָתַי אַתָּה לֹא תְרַחֵם אֶת־יְרוּשָׁלַיִם וְאֵת עָרֵי יְהוּדָה אֲשֶׁר זָעַמְתָּה זֶה שִׁבְעִים שָׁנָה׃ Et reſpondit Angelus Domini, & dixit: Domine exercituum, uſquequo tu non miſereberis Jeruſalem, & urbium Juda, quibus iratus es? Iſte jam ſeptuageſimus annus eſt. *Adde, Angelos quotidie nos cuſtodire, & contra Diaboli nequitiam nos defendere, juxta illud* Pſalmi 90. מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָּךְ לִשְׁמָרְךָ בְּכָל־דְּרָכֶיךָ Angelis ſuis mandabit de te, ut cuſtodiant te in omnibus viis tuis.

DE CONFESSIONE HEBRÆORUM.

Dum hæ Litaniæ Hebræorum preces prælo committerentur, accidit, ut Vir quidam eximius, & maxima litterarum, omnigenæque eruditionis laude commendatus in zothecam meam ingrederetur, quicum dum colloquerer, paginam recens prælo committendam conſpicatus in manus ſumpſit, pauliſperque legens a me quæſivit, utrum umquam quidquam de

Vid-

Digitized by Google

וִדּוּי Viddùi, *h. e.* Confeſſione *ab Hebræis uſitata evulgaſſem, quam valde acceptam fore Philo-Hebræis conſtanter aſſeruit. Reſpondi, me de illa quamprimum edenda in quibuſdam Diſputationibus meis, quibus ſupremam manum jam impoſui, cogitaſſe. At ille:* cur non ſtatim? operæ pretium habebis, & pergratum Chriſtifidelibus omnibus facies. *Quid plura? eo me adegit humaniſſimis verbis ſuis, & rationibus, ut ei pollicerer, me, quod hortabatur, facturum. Itaque hac promiſſione me liberans, fidemque datam perſolvens, eam tibi, benigniſſime Lector, exhibeo.*

Licet autem Hebræi alii alia confitendi ratione pro regionum varietate utantur, Synagoge tamen in Italia præſertim ſitæ peccatorum Confeſſionem וִדּוּי Viddùi *appellatam adhibent, quæ certis quibuſdam verbis, & ſententiis concepta eſt, a quibus recedere ne latum quidem unguem licet, tantaque reverentia ſtatutis temporibus editur, ut ad ſingulas voces a Deo peccatorum veniam expoſtulantes pectus contundant. Porro inter reliquas Preces* יום הַכִּפּור Jom Hachippùr, *h. e.* Diei Expiationis *collocata eſt, ejuſque ſententiæ juxta ordinem Alphabeti Hebraici diſpoſitæ. Judæis ætate confirmatis, ac potiſſimum Italis, venia datur eadem die Expiationis quinque vicibus eam repetendi, nimirum in pervigilio diei Expiationis ad veſperas, noctis initio ejuſdem vigiliæ, horis matutinis diei Expiationis, in precatione dicta* מוסף Muſsàph *in jejunio Chippùr, tandem in Supplicatione vocata* עבודה למוסף צום כִּפּור Avodà lemuſsàph tzom Chippùr.

Confeſſionis Initium cum Interpretatione Latina.

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתִּשְׁלַח וְתִמְחוֹל לָנוּ עַל כֹּל עֲוֹנוֹתֵינוּ וּפְשָׁעֵינוּ וּתְכַפֵּר לָנוּ עַל כֹּל חַטֹּאתֵינוּ׃

Hoc eſt.

Sit beneplacitum coram te, Domine Deus noſter, & Deus Patrum noſtrorum, ut condones, & remittas nobis iniquitates noſtras, & prævaricationes noſtras, & propitius ſis omnibus peccatis noſtris.

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ׃
Peccatum, quod peccavimus coram te

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּאוֹנֶס׃
Peccatum, quod peccavimus coram te per violentiam.

בִּבְלִי דַעַת׃
Per inſcitiam.

בְּגָלוּי׃
Publice.

בְּרַעַת וּבְמִרְמָה:
Scite, & doloſe.

בְּהִרְהוּר הַלֵּב:
Cordis cogitatione.

בְּוִדּוּי פֶּה:
Oris confeſſione.

בְּזָדוֹן:
Superbia.

בְּחוֹזֶק יָד:
Manu violenta.

בְּטִמְאַת שְׂפָתָיִם:
Labiorum immunditia.

בְּיֵצֶר הָרָע:
Prava concupiſcentia.

בְּיוֹדְעִים:
In rebus notis.

בְּלֹא יוֹדְעִים:
In ignotis.

בְּכַחַשׁ וּבְכָזָב:
In mendacio, & fallacia.

בִּלְשׁוֹן הָרָע:
Lingua maledica.

בְּמַרְאִית הָעַיִן:
Oculorum viſu.

בְּנֶשֶׁךְ וּבְמַרְבִּית:
Fœnore, & uſura.

בְּשִׂיחַ שִׂפְתוֹתֵינוּ:
In colloquio labiorum noſtrorum.

בְּעֵינַיִן רָמוֹת:
Oculorum elatione.

בְּפִתְחוֹן פֶּה:
Oris apertione.

בִּצְעָדֵי רַגְלִים:
Greſſibus pedum.

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ:
Peccatum, quod peccavimus coram te.

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ:
Peccatum, quod peccavimus coram te.

עַל חֵטְא שֶׁחָטָנוּ לְפָנֶיךָ:
Peccatum, quod peccavimus coram te.

Mo-

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ׃
Peccatum, quod peccavimus coram te.

בִּקְפִיצַת יָד׃
Motu manuum.

בְּרָצוֹן׃
Studioſe.

בִּשְׁגָגָה׃
Ignoranter.

בְּתִמְהוֹן לֵבָב׃
In ſtupore cordis.

עַל חֲטָאִים שֶׁאֲנַחְנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם
Remitte nobis peccata, quorum rei ſumus,
& tenemur offerre Sacrificium

Pro reatu.	אָשָׁם
Pro peccato.	חַטָּאת
Holocauſtum.	עוֹלָה
Oblationem.	קָרְבָּן

Et tenemur pœna

Mortis,	מִיתָה׃
Abſciſſionis,	כָּרֵת׃

מִיתָה בִּידֵי שָׁמַיִם׃
Mortis per manum Cœli.

אַרְבַּע מִיתוֹת בֵּית דִּין׃
Vel, quatuor generum mortis domus Judicii.

סְקִילָה׃ שְׂרֵיפָה׃ הֶרֶג׃ וְחֶנֶק׃
Id eſt, Lapidationis, Uſtionis, Cædis *capitis*, & Strangulationis.

וּמַלְקוּת אַרְבָּעִים מִצְוֹת עֲשֵׂה׃
Flagellationis quadraginta (*plagarum*) omiſſionis Præceptorum affirmativorum.

וּמִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה וכו׳
Et tranſgreſſionis Præceptorum negativorum.

CONFESSIONIS JUDÆORUM FINIS.

Hæc autem Judæorum Confeſſio ſolet vulgo appellari וִדּוּי הַגָּדוֹל Viddùi haggadòl, *h. e.* Confeſſio magna, generalis, *quia generalibus quibuſdam ſententiis conſtat, numquam-*
que

Digitized by Google

que immutatur, & ea religione, ne dicam ſuperſtitione a cujuſcunque ætatis Judæis recitatur, ut ne voculam quidem ex ea ſponte omittant. Hinc fit, ut pueri, & puellæ omnino ſimplices, & rerum humanarum ignaræ de fœnore, uſura, reliquiſque delictis ſe accuſent, quæ non modo propter ætatem patrare non poſſunt, ſed ne cognitione quidem aſſequi.

Huic vero Judæorum Confeſſioni nulla omnino vis ſubjecta eſt. Ut enim Confeſſio vim ſuam obtineat, inter cætera requiritur, ſicuti cuilibet plane compertum eſt, eam eſſe diſtinctam, adeo ut peccata, & ſcelera ſecundum propriam ſpeciem ſingillatim peccator fateatur, & ea, quæ circumſtant, exprimat, v. g. ſacrilegia, adulteria, homicidia, furta, blaſphemias ſeorſim, & juxta numerum, licet clam, remotiſque arbitris a ſe patrata plane, nulliſque interpoſitis ambagibus Sacerdoti manifeſtet. Porro Confeſſionem peccatorum ſingillatim, & juxta ſpeciem edendam eſſe, auctoritate non ſolum recentiorum, ſed priſcorum etiam Rabbinorum poſſumus oſtendere. Ne tamen longo ſermone te morer, ſatis ſit hæc ex מְנוֹרַת הַמָּאוֹר Menoràth hammahòr Lucerna 5. Concl. 1. part. 1. cap. 4. *circa medium ad verbum tranſlata afferre.* צריך לפרט את החטא לפני המקום כרגרס״נן בפרק יום הכפורים: תניא: רבי יהודה בן בבא אומר אדם צריך לפרט את החטא שנאמר (שמות לב׳: לא׳) ויעשו להם אלהי זהב: *h. e.* Neceſſe eſt peculiariter, & in ſpecie confiteri peccatum coram Domino, ſicuti legimus in cap. 8. יוֹם הַכִּפּוּרִים Jom hachippurìm, *h. e.* diei Expiationum. Eſt traditio. R. Judà Ben Bavà dixit: homo debet in ſpecie confiteri peccatum, quia dicitur Exod. 32. v. 31. Et fecerunt ſibi Deos aureos. *Ex quibus plane licet colligere, quam vecordes Judæi ſint, qui Rabbinos ſuos maximi ſe facere gloriantur, ea autem, quæ ab ipſis recte rationi conſentanea præcipiuntur, vel non curant, vel re penitus contemnunt.*

E DIVERTICULO IN VIAM REDEAMUS.

תְּפִלָּא Phylacterium, frontale, manuale, membrana, quam oraturi Judæi fronti, & brachio ſiniſtro alligant. Exod. 39. 31. *Plur.* תְּפִלִּין phylacteria. תְּפִלָּה, *vel* תְּפִלָּא *apud Rabbinos præterea ſignificat* Precatorium, Oratorium. *Plur.* תְּפִלִּין Tephillìn *cum* ן *pro* ם *generis maſculini apud Hebræos ſunt lorum coriaceum duplex, ſeu duo ligamina, quæ oraturi fronti, & brachio alligant eo conſilio, ut Præceptorum Dei recordentur; quare recte* Precum monimenta *vocaveris. Hæc* Tephillìn *in Novo Teſtamento* φυλακτήρια, Phylacteria, conſervatoria *Legis appellantur, in Veteri* טֹטָפוֹת Totaphòt, *de quibus Evangeliſta Matthæus* 23. 5. πλατύνουσι γὰρ τὰ φυλακτήρια αὐτῶν. Dilatant autem Phylacteria ſua, *per quæ a Chriſto Phariſæorum hypocriſis eſt patefacta. Ampliabant enim Phariſæi fimbrias, & adeo protrahebant, ut terram tangerent, hiſque* qua-

Digitized by Google

quaſi paludamento ornati prodibant in forum, geſtiebantque ab omnibus ſalutari, & vocari Rabbi. Tephillîn, *quę fronti alligantur, dicuntur* תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ Tephillîn capitis, *eorumque figura eſt corium quadratum cum quatuor lacunis, ſive* בַּיִת cellula, *quatuor* מִקְרָא *Scripturæ textus continente. Textus autem ſunt* קַדֶּשׁ־לִי כָל־בְּכוֹר וגו Sanctifica mihi omne primogenitum &c. Exod. 13. v. 2. וְהָיָה כִּי־יְבִאֲךָ יְהוָה אֶל־אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וגו Et erit, cum introduxerit te Dominus in regionem Chananæi &c. Exod. 13. v. 5. שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד וגו Audi Iſrael, Dominus Deus noſter Dominus unus eſt. &c. Deuter. 6. v. 4. וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי וגו Et erit ſi audiendo audieritis Præcepta mea &c. Deut. 11. v. 13. 14. & 15. *Hoc corium capiti imponunt, teguntque pileo, & duo lora, quibus corium nectitur, a parte anteriore capitis dependent. Quę vero ſiniſtro brachio alligantur, ut cordi proxima ſint, eadem materia, ac prima, conſtant, eoſdemque textus Biblicos complectuntur, vocanturque* תְּפִלִּין שֶׁל יָד Tephillîn manus; *in eo tamen a prioribus differunt, quia horum unicum lorum eſt nudo brachio alligandum, & digitis manus ſiniſtræ inſerendum, ut deorſum per eos pendeat.* תְּפִלִּין Tephillîn, *dum orant, Judæi adhibent ex Rabbinorum præcepto, licet ipſi ex* הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי Conſtitutione Moſis e monte Sinai *iis ſe uti glorientur. Cum his ornamentis Preces recitantes facile a Deo ſe exauditum iri ſibi perſuadent. De* Phylacteriis, *ſive* תְּפִלִּין Tephillîn *D. Hieronymus ad locum D. Matthæi ſupra citatum ait.* Dominus cum diſſet mandata Legis per Moſem, ad extremum intulit. Ligabis ea in manu tua, & erunt immota ante oculos tuos. Et eſt ſenſus. Præcepta mea ſint in manu, ut opere compleantur: ſint ante oculos tuos, ut die, ac nocte mediteris in eis. Hoc Phariſæi male interpretantes ſcribebant in membranis Decalogum Moſis, id eſt, decem verba Legis, complicantes ea, & ligantes in fronte, & quaſi coronam capiti facientes, ut ſemper ante oculos moverentur. Quod uſque hodie Indi, & Perſæ, & Babylonii faciunt: & qui hoc habuerit, quaſi religioſus in populis judicatur. *Nunc temporis in his membranis Decalogum Hebræi non deſcribunt, ſed alios Pentateuchi verſiculos, quos ſupra innuimus, a Majemonide indicatos in libro primo* יד cap. 1. הלכות תפלין n. 1. *Ad* תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ Tephillîn capitis *quatuor membranæ diſtinctæ adhibentur, in quibus loca Scripturę exarantur; ad* תְּפִלִּין יָד Tephillîn manus *vero una tantummodo membrana. Vide* ארח חיים Orach chajîm n. 32. v. 2. *In cęteris etiam Paragraphis multa ad* תְּפִלִּין Tephillîn *pertinentia invenies. De* תְּפִלִּין Tephillîn *plura tradunt Majemon,* שֻׁלְחָן עָרוּךְ Sulchàn Arùch, *& alii.*

Cęterum הַתְּפִלָּה precatio *multis nominibus ab Hebręis nuncupatur.* תְּפִלָּה precatio, צְעָקָה vociferatio, זְעָקָה clamor, פְּגִיעָה interceſſio, עֲמִידָה ſtatio, נְפִילָה caſus, *ſeu* proſtratio, רִנָּה cantus, שַׁוְעָה exclamatio, תְּחִנָּה ſupplicatio.

פלם מְפוּלָּם Forte, recens, humens, viride. Job 28. 3. *Plur.* מְפוּלָּמִין fortes, recentes. Job 28. 3. *Vox Talmudicis uſitata.*

פּוּלְמוּס Bellum, exercitus. Job 5. 5. *Grece* πόλεμος. *Item* miles. *Plur.* פּוּלְמוּסִין bella: milites. Geneſ. 33. 15.

Præ-

פולמרכין Præfecti, principes, duces exercitus. Hoſ. 14. 2.

פלס פִּילֵס, פִּילָס Pondus, libra. 1. Sam. 30. 12. ſiclus. Ezech. 4. 10.

פלק פִּילַקְתָּא, פַּלַקְתָּא, פִּלַקְתָּא Concubina, pellex, pallaca. *Græce* παλλακή. Geneſ. 22. 24.

פמב פּוּמְבֵּי, פּוּמְבֵי. *Græce* πομπή. Spectaculum, apparatus publicus, pompa. בְּפוּמְבֵּי cum pompa, publice, palam, aperte. Job 5. 23. Pſal. 68. 6.

פמל פַּמַלְיָא, פָּמַלְיָא, פָּמַלְיָא Familia. Cant. 1. 15.

פנא, פְּנֵי, פְּנָה Aſpicere, reſpicere, ſpectare. Geneſ. 24. 49. Deut. 29. 18. vertere, avertere, convertere ſe, divertere ſe, inclinare, declinare. Geneſ. 24. 63. *Ithpehal* אִתְפְּנֵי idem. Exod. 2. 12. 2. Sam. 1. 7. *Pahel* פַּנֵּי parare, præparare: everrere, purgare, expedire, amovere, removere. Levit. 14. 36. Iſa. 40. 3. Pſal. 80. 10. *Aphel* אַפְנֵי reſpicere. Nah. 2. 7. reſpicere facere; inclinare. Joſ. 24. 23. 1. Reg. 8. 58. declinare, declinare facere, abducere, removere. 2. Sam. 3. 27. 2. Sam. 6. 10. præparare. Iſa. 57. 14.

פְּנָיוּתָא Evacuatio, ejectio.

פַּנְיָא Veſpera: בְּפַנְיָא veſperi. Geneſ. 49. 27. *Eſt etiam fluvii nomen. In* יוחסין Juchaſin *fol.* 75.

פְּנֵי Vacuus, vacans, immunis, otioſus. Deut. 24. 5.

פנד פוּנְדְּקָא, פוּנְדַק Hoſpes, caupo: hoſpitium, diverſorium, caupona. *Plur.* פּוּנְדְּקִין hoſpites: hoſpitia.

פוּנְדְּקְתָא Idem. בָּתֵּי פוּנְדְּקְתָא hoſpitia. Geneſ. 42. 6.

פַּנְדִּירָא *Nomen proprium viri.* Eſth. 7. 10. *in Targum ſecundo.*

פנט פַּנְטִירֵי Jaſpis. Exod. 28. 20. pantherius, *lapis pretioſus. Scribitur etiam cum* ת.

פְּנַךְ Saltare, ſubſilire: fremere, plaudere. Judic. 5. 22. Nah. 3. 2. *De equis proprie uſurpatur.*

פְּנוּכָא, פְּנוּךְ Fremitus, plauſus: curſus equi, inſultus. Judic. 5. 22.

פנע Diſſipare, conterere, diſpergere. Jerem. 23. 29.

פנק Delicate habere, *vel* outrire. Iſa. 23. 4. oblectare. *Ithpahel* אִתְפַּנַּק in deliciis eſſe, delicias agere, oblectare ſe. Eſth. 1. 4.

מְפַנַּק Teoer, delicatus. Prov. 4. 3. *Fœm.* מְפַנַּקְתָּא, מְפַנְּקָא tenera, delicata. Deuter. 28. 56. Iſa. 47. 8.

פִּנּוּקָא Oblectatio, deliciæ. Prov. 19. 10.

תַּפְנוּקִין Deliciæ, oblectationes. Iſa. 58. 11. Thren. 4. 5. *Conſtr.* תַּפְנוּקֵי Deliciæ. Prov. 29. 17.

פִּנְקְטִין Palatia: tabernacula. Pſal. 68. 30.

פִּנְקָס, פִּנְקָס Tabula, tabella, codex, libellus: pugillares, codicilli: catalogus, index: atramentarium. Ezech. 9. 2. *Græce* πίναξ. *Plur. conſtr.* פִּנְקְסֵי tabulæ. Geneſ. 39. 11. *in Jonathane.*

פנת פַּנְתֵּירִין Pantherius, jaſpis: pan-

Digitized by Google

panthera, *nomen beſtię immanis.*

פְּסַג Diſſecare, dividere, membratim, in fruſta diſcindere, partiri. Geneſ. 15. 10. Exod. 29. 17.

פְּסוּגָא, פִּסְגָא, פִּסְגָא, פְּסַג Pars, fruſtum, membrum, ſegmentum. Geneſ. 15. 10. *Plur.* פִּסְגַיָא, פִּסְגִין partes, ſegmenta. Geneſ. 15. 11. Levit. 1. 8.

פְּסַד Perdere, diſperdere, abſumere: abſumi, conſumi, deficere. Geneſ. 47. 16. Pſal. 44. 3.

פְּסִידָא Damnum, jactura, corruptio. Exod. 22. 14. *in Jonathane.* רְוָחָא וּפְסִידָא Lucrum & damnum.

פסה, פְּסִיוֹנָא, פְּסִיוֹן Extenſio, expanſio, diffuſio.

פְּסִינִיתָא Idem. Levit. 13. 28. *in Jonathane.*

פְּסִיוֹנִין Coturnices: phaſiani. Exod. 16. 13. Pſal. 105. 4. *Aliquando* perdices.

פֶּסַח, פִּסְחָא Paſcha, Phaſe, tranſitus. Cant. 1. 1. *Plur. emphat.* אִמְרֵי פִּסְחַיָא agni Paſchales. 1. Sam. 15. 4. עֶרֶב פֶּסַח Veſpera Paſchæ, Paraſceve Paſchæ.

De Feſto פֶּסַח Paſchæ, *quod ab Hebræis celebratur quotannis Dei juſſu decima quarta Luna, ſive die decima quarta menſis Martii* בֵּין הָעַרְבַּיִם inter duas veſperas *a ſingulis familiis agnum occidentibus, & aſſatum cum azymis, & lactucis agreſtibus comedentibus, multa habes in meo Lexico Hebraico typis Seminarii Patavini edito 1732. pag. 383. 384. 385. 386. Eo autem conſilio Deus, Feſtum* פֶּסַח Paſchæ *Hebræos agere, voluit, ut in memoriam revocarent, Angelum Dei juſſu nocte, qua poſt quadringentos, & triginta duriſſimæ ſervitutis annos ex Ægypto egreſſi ſunt, domos Iſraelitarum ſanguine ſignatas tranſiliiſſe, cum in reliquis omnibus Ægyptiorum primogenitos morte percuteret. Porro ut facilius Hebræi recordentur rituum tum olim uſurpatorum, tum hoc tempore in Cœna Paſchali adhibendorum, quatuordecim dictiones Rabbini excogitarunt, & ordinatim diſpoſuerunt, quæ totidem ceremoniis ſervandis reſpondent, ſequentibuſque verſiculis continentur, quarum vocum ſingularum explanationem locis ſuis in hoc Lexico invenies.*

4	3	2	1
יַחַץ	כַּרְפַּס	וּרְחַץ:	קַדֵּשׁ
Jachàtz	Carpàs.	Urchàtz	Kaddèſc
	7	6	5
מַצָּה:	מוֹצִיא	רָחְצָה:	מַגִּיד
.Matzà	Motzì.	Rochtzà	Maghìd
	10	9	8
עוֹרֵךְ:	שֻׁלְחָן	כּוֹרֵךְ:	מָרוֹר
.Horèch	Sulchàn	.Corèch	Maròr
14	13	12	11
נִרְצָה:	הַלֵּל	בָּרֵךְ:	צָפוּן
.Nirtzà	Hallèl.	Barèch	Tzaphùn.

Cæterum mulieres omnes in qualibet familia circa horam vigeſimam ſecundam veſperæ Paſchalis שֻׁלְחָן menſam *cæteris diebus feſtis magnificentius inſtruunt, eamque, ut Hebræi ajunt,* כְּפִי כֹּחוֹ Chephì Cochò, *h. e.* pro viribus כַּבֵּלִים נָאִים Bachelìm Naìm, *h. e.* vaſis perpulchris, *ſcilicet argenteis, ac magni pretii, ſi poſſideant, ornant. Cœnaculi parietes aulæis, & ſtragulis tegunt, ſedeſque circa menſam ſerico opertas diſponunt, ſellamque reclinatoriam in capite menſæ ſtromate, & pulvillo inſignem collocant. Hoc autem pacto menſam onerant. Caniſtrum, vel fiſcellam, vel patinam in ejus medio ponunt, quæ patina tres placentas azymas unam ſuper aliam continet. Diſcum præterea agni armum, vel hædi igne toſtum exhibentem convivio exceptis apponunt in memoriam eductionis Hebræorum ex Ægypto*

בְּיָד הַחֲזָקָה in manu valida, *carnemque elixam in memoriam Sacrificii* חֲגִיגָה Chaghigà, *h. e.* feſtivitatis *diei decimi quarti. Ex Machazore Bononienſi in Tractatu de* פֶּסַח Paſcha *addunt* piſciculos, ovum, ciceres toſtos, & nuces. Piſces propter Leviathanem; Ovum obduratum propter Ziz avem immanis magnitudinis; Carnem propter Behemòth; Ciceres toſtos, & Nuces propter pueros, ne dormiant. *Apponunt etiam* חֲרוֹסֶת Charòſeth, *h. e.* Embamma muſteum, *vulgo* Moſtarda, *in vaſe, ut recordentur cæmenti Ægyptiaci, quod olim ſubigere juſſu Pharaonis Hebræi coacti ſunt, quod Embamma ex vaſe extrahentes in patina collocant, ut menſæ accumbentes in eo* מָרוֹר Maròr, *h. e.* herbas amaras *intingant. Olim etiam apponebant lactucam, vel intybum, vel ſonchum, vel marrubium, vel hederam; hodie ſolummodo lactuca utuntur cum* כַּרְפַּס Carpàs, *h. e.* Apii *ramulo. Hæc omnia penes ſcutellam aceto plenam ponunt in caniſtro, vel fiſcella recondita, mappaque munda operta coram Patrefamilias collocant. Ubi autem ſingulis diſcumbentibus cyathum vacuum appoſuerunt, domi ſedentes, & vacuæ viros ſuos, & domeſticos e Synagoga redeuntes præſtolantur. Porro* שֶׂה agnus *ad Feſtum Paſchæ rite celebrandum neceſſarius anniculus ex* מִקְרָא Sacra Scriptura *eſſe debebat, ſexuſque maſculini. Separabatur a reliquo grege, fulcroque lecti alligatus ſervabatur a die decimo Martii uſque ad diem decimum quartum, ut* בֵּין הָעַרְבַּיִם inter duas veſperas *juxta Sacrum codicem poſt peractum* תָּמִיד Sacrificium juge, *ſuffitum, & accenſas lucernas mactaretur. Mactatio fiebat in atrio ab Iſraelitis, Levitis interim canentibus, Sacerdotibuſque ſanguinem excipientibus ad* יְסוֹד מִזְבֵּחַ *h. e.* baſim Altaris *effundendum. Alio autem ritu in celebrando Paſcha Judæi in Ægypto, alio in terra Chanaan, alio poſt dirutam, & deletam Hieroſolymam uſi ſunt. Primum mactabatur* שֶׂה agnus *intra domeſticos parietes, nihilque ex eo foras poterat aſportari, ſolummodo ædium poſtes ejus ſanguine aſpergebantur: poſtea neque ſanguis excipiebatur, neque ædium poſtes aſpergebantur: demum temporis decurſu vetitum omnibus Iſraelitis agni ſanguinem excipere, ſoliſque* כֹּהֲנִים Sacerdotibus *permiſſum, mactatione cuilibet ſine diſcrimine conceſſa. Alia multa ad* פֶּסַח Paſcha *pertinentia habebis in Tractatu* de Paſcha, *qui alibi nunc cum aliis Tractatibus ſub prælo eſt.*

פָּסַךְ Succidere. *Participium Pahel* כּוּבִין מְפַסְּכִין ſpinæ ſucciſæ. Iſa. 33. 12.

פְּסַכְתְּרוּתָא, פְּסַכְתֵּרָן Ollæ, lebetes. Exod. 33. 3.

פְּסַל Dolare, ſculpere, exſculpere, cædere, excidere, incidere, effodere, perfodere. Exod. 34. 4. 1. Reg. 5. 18. *Ithpehal* אִתְפְּסַל ſculpi, exſculpi. Iſa. 51. 1. rejici, reprobari, repudiari, profanari, profanum haberi. Pſal. 68. 16.

פְּסוֹלָא Effoſſio, effoſſum. Iſa. 51. 1. præciſio *in Regiis*.

פְּסִיל, פְּסוּל, פָּסוּל Profanum, illegitimum, illicitum, ineptum, impurum, vitio laborans. Levit. 7. 8. & 19. 7. *Græce* ἀδόκιμος. וְיִשְׁתְּכַח קוּרְבָּנָךְ פְּסִיל Et inveniatur, fiat oblatio tua profana. פְּסוּלִים לִכְהוּנָּה Illegitimi ad Sacerdotium. פְּסוּלִים שֶׁבִּכְהוּנָּה Profani, qui in Sacerdotio ſunt. *Ita ſervi, & ex illegitimo concubitu nati, aliique infimæ ſortis homines, & abjecti* פְּסוּלִים *appellantur, quia ab honeſtis muneribus veluti inepti, & indigni rejiciuntur. Voci* פָּסוּל *opponitur* כָּשֵׁר rectus, aptus, idoneus, legitimus.

פְּסִלָא Idem. Numer. 11. *in Jonathane*.

Item

Digitized by Google

Item ſculptile, Idolum. Cant. 2. 15.

מִפְסְלָא Idem. Levit. 20. 25. *Melius leges* כְּפַסְלָא. *in Jonathane.*

פְּסוֹלָא Scoria, *rejectitium*, *&* *reprobum argenti*. Jerem. 6. 30. *Plur.* פְּסוֹלִין, פְּסוֹלַיָּא ſcoriæ. Pſal. 119. 119.

מַפְסְלָא, מַפְסְלַת Securis, bipennis. Pſal. 74. 6.

פסן פְּסַנְטֵרִין, פְּסַנְתֵּרִין Pſalteria, inſtrumenta muſica. Dan. 3. 7.

פְּסַם Polluere ſe, pollui, inquinari. Hoſ. 4. 8. *Aphel* אַפֵּס irritum facere, violare, profanare. Iſa. 47. 6. Pſal. 53. 1. *Ex Ithpahel Participium* הוּא מִתַּפֵּס ipſe profanatur. Job 15. 21.

מַפֵּס Profanus. *Fœmin.* מַפְּסָה profana. Levit. 21. 7.

פִּסָּא, פַּסָּא, פַּס Pars, particula, fruſtum, minutum, gleba. Dan. 5. 5. *Conſtr.* פַּסַּת יְדָא particula manus, *ſc.* vola, palma. 1. Reg. 18. 44. *Plur. conſtr.* פַּסֵּי particulæ. 1. Sam. 13. 18. *Fœmin.* פִּסָּן, פִּסַּת partes. 1. Reg. 5. 4.

פְּסַע Gradi, ingredi, incedere, incedendo labi, & impingere. 2. Sam. 20. 8.

פִּסְעָא, פְּסִיעָא Paſſus, greſſus, inceſſus, ingreſſus. 1. Sam. 20. 3. *Plur.* פְּסִיעָן, פְּסִיעָת. Jerem. 8. 16.

פְּסִיעוֹת Idem. Jerem. 8. 16.

מִפְסוּעִית Idem. Jerem. 47. 3.

פסף *Vide in* פסק.

פְּסַק Rumpere, abrumpere, diſcindere, abſcindere, præſcindere, præcidere, ſuccidere. Judic. 16. 9. abſcindi, exſcindi, diſcindi, conſumi. Job 7. 9. ceſſare, deſinere, deſiſtere, abſtinere, cohiberi. Prov. 17. 13. Numer. 11. 33. Job 14. 6. ſtatuere, conſtituere, decernere. *Ithpehal* אִתְפְּסֵק rumpi, diſrumpi, abrumpi, abſcindi, amputari. Iſa. 33. 23. Nahum. 2. 6. *Aphel* אַפְסִיק ceſſare facere, abolere, abſcindere, abrumpere. Nah. 1. 13. Iſa. 53. 3.

פְּסִיק Conciſus, mutilus membris. Levit. 22. 22.

פְּסִיקַיָא Faſciæ crurum: ventralia mulierum, cingulum ventris. Iſa. 30. 34. Numer. 25. 1.

פְּעָא Clamare, vociferari. Pſal. 19. 3. balare. Eſth. 1. 2. *in Targum ſecundo.*

פְּעַל Operari. *Hebraice.* פּוֹעֵל, פּוֹעֲלָא agens, efficiens, opifex, operarius.

פעע *Pahel geminat.* פַּעְפַּע Lucere, ſplendere, rutilare. Job 10. 22.

פַּעְפּוּעָא Lux, ſplendor. Job 11. 17.

פְּעַר Aperire, ſolvere, laxare ventrem: retegere, nudare. Numer. 25. 1. *in Jonathane.*

פְּעוֹר Pehòr. *Nomen Idoli Moabitarum, de quo mentio Numer. 25. v. 18. Eſt etiam nomen montis. Numer. 23. v. 28. Fuit itaque* פְּעוֹר, *ſive* בַּעַל פְּעוֹר Beelphegor *Deus a Moabitis cultus, ita dictus vel ab ore hianti, quod a cultoribus ſuis oſcula acciperet: vel ab apertione, & nuditate, quod obſcœnos homines, & turpitudini addictos tueretur*

crederetur. Certe D. Hieronymus, & Iſidorus ſentiunt, בַּעַל פְּעוֹר Beelphegor *fuiſſe eumdem Deum apud Moabitas, ac fuit Priapus apud Romanos. Itaque plerique contendunt, hoc Idolum a Moabitis comeſſationibus, & qualibet effræni libidine fuiſſe cultum, ac propterea Moſem dixiſſe:* Cæpit populus ſcortari cum filiabus Moabitarum; *videlicet, cæpit populus Moabitarum Idolis cultum, & reverentiam ſcortationibus exhibere. Alius tamen videtur ex Pſalmiſta fuiſſe cultus huic Idolo præſtitus Pſal.* 106. Copulaverunt ſecum Idolo Pehoris, & זִבְחֵי מֵתִים ſacrificia mortuorum comederunt. *Nimirum ſacrificia, quę a Moabitis illi offerebantur, fuerunt inferię in memoriam defunctorum peractę.*

פפר פִּיפִּירְיָא Vaſa texta inſtar corbium: cophini papyracei. Deut. 26. 3. *in Targum Jonathanis.*

פַּפִּיר, פִּיפְּיָר, *& in numero plurali* פִּיפְּיָרוֹת, *& cum* א *ſervili* אֲפִיפְיָרוֹת Papyrus, *ſive* papyrum. *Eſt arbuſcula in locis paluſtribus Ægypti frequentiſſima, cujus cortex in tenuiſſimembranas ſolvebatur, charteque uſum ſupplebat, & ad alia multa adhibebatur. De hac arbore mentionem facit Plinius lib.* 13. *cap.* 11. *Ex hoc eodem cortice antiquitus apud Hebræos tegumenta conficiebantur, quibus mortui involuti ſepulcro mandabantur, ut colligitur ex* בראשית רבא Bereſeith Rabbà *ſect.* 23. לְבוּשִׁים כְּלֵי פַּפִּיר Veſtiuntur veſte papyracea. *Alii volunt, herbæ ſpeciem fuiſſe, quam uſurpabant veſtibus præſtantioribus texendis. In Tractatu autem* כלים Kelim *cap.* 17. *dicitur, ex hac arbore facta fuiſſe vaſa inſtar corbium, quibus in vineis utebantur.*

פִּיפְּיוֹר, פִּיפְיוֹרָא Papa, Pontifex Romanus: נְקִיט נוּרָא קָמֵי פִּיפְיוֹרָא Accipit lucem, *ſive* facem portans coram Papa. *In* ע״ז Avodà zarà *fol.* 11. *Dicitur etiam* אֲפִפְיוֹר.

פצא, פְּצָה Aperire. Job 35. 16. liberare, eripere, eruere. Pſal. 82. 10. Job 5. 19. *Pahel* פַּצֵּי idem. Pſal. 81. 8. Prov. 10. 2. *Aphel* אַפְּצֵי idem. Proverb. 12. 6. *Ithpehal* אִתְפְּצֵי, *vel Ithpahel* אִתְפַּצֵּי liberari, eripi, eripere ſe. Pſal. 33. 16. Prov. 6. 3.

פִּיצְתָא, פִּצְתָא Sors, *ita dicta, quia dubium aperit, & liberat litigantes, rixanteſque a controverſia. Item* liberatio, ereptio. Prov. 16. 13.

פַּצִּין Folia, *pro* פַּצִּימִין. Jerem. 36. 22.

פצד, פְּצִיד, פְּצִידָא, *&* פַּצִּיד, פַּצִּידָא Fovea, puteus, foſſa, lacuna: rivus, alveus aquarum. Jerem. 30. 14. *Plur.* פְּצִידִין, *&* פַּצִּידִין, פַּצִּידַיָּא Foſſæ, rivi. 2. Reg. 3. 16. Iſa. 31. 12. firmitates, validitates, laminæ firmæ. Job 40. 13.

פצח *Hebraice.* Fragorem, ſonum edere, perſonare. Iſa. 14. 7.

פְּצִיחַ, פַּצָּח Clarum, nitidum: candens, ſcintillans, ſerenum. Iſa. 18. 4.

פַּצִּיחָא, פַּצְּחָא Villa, pagus, vicus. *Plur.* פַּצִּיחַיָּא, פַּצִּיחִין, *&* פַּצְּחִין villæ, pagi. Numer. 13. 20. Deuter. 3. 5.

Digitized by Google

פַּצִיחָאֵי Pagani, villici. Eſth. 9. 19.

פְּצִיחִין Variegati, notis, punctis, maculis diſtincti, & notati, maculoſi. Geneſ. 31. 10. 12. Zach. 6. 3.

פַּצֵם *Pahel*. Diffringere, perfringere, diſcindere. Jerem. 22. 14.

פַּצִימָא, פַּצִים Folium, pagina libri. *Plur.* פַּצִימִין paginæ. Jerem. 36. 23. *Emphat.* פַּצִימֵי, פַּצִימַיָא folia, paginæ libri. *Locus Jerem. 36. 23. cenſetur legendus ab Elia hoc modo*, כַּד קְרֵי יְהוּדִי תְּלָת פַּצִימִין Cum legiſſet Jehudi tres paginas, *Hebraice* דְּלָתוֹת oſtia, *quia libri pagina eſt veluti janua, & oſtium ejuſdem. In libris impreſſis legitur* פַּצִין. *Conſule Eliam in* פץ, *&* פצם. *In alio Targum illa lectio confirmatur.* הֲוָה מְהַפֵּךְ יַת פַּצִימֵי סִפְרָא וְלָא הֲוָה צָבֵי לְמִקְרֵי: Vertit folia libri, ſed non voluit legere. Eſth. 6. 1. *in Targum ſecundo.* וְאִתְגּוֹלַלּוּ פַּצִימַיָא מֵאֵילֵיהֶם Et circumvoluta ſunt folia a ſeipſis. וַהֲווֹ מִתְקְרִין מִלַּיָא מִן גּוֹ פַּצִימַיָא Et fuerunt lecta verba iſta e medio foliorum. *Ibidem.*

Eſt etiam פַּצִים *per Synecdochen* poſtis januæ. *Etenim janua, oſtium, & illa parietis concavitas, qua continet januam, ita dicitur, quaſi parietis ruptura.* בַּיִת שֶׁאֵין לוֹ אֶלָּא פַּצִים אֶחָד Domus, cui non eſt, niſi poſtis unus.

פַּצַע Vulnerare, contundere, diſrumpere, comprimere, findere. Judic. 5. 26. Geneſ. 22. 3. *in Jonathane. Rabbinis* נִפְצַע comprimi, contundi. *Apud Talmudicos* הִפְצִיעַ bifurcatum, bifidum reddere, findere ſe. *In* יומא Jomà *fol.* 28. *b.* תימור של חמה מפציע לכאן ולכאן *i. e.* Columna fumi Solis findebat ſe hinc & illinc. *In* בכורות Becoròth fol. 38. של הללו מפציע לכאן ולכאן *h. e.* Iſtorum autem ſuffitus findebat ſe hinc, & illinc. *Alludit ad fumum ſuffitus, qui Hieroſolymis conficiebatur, faciebatque columnam fumi, quæ ſurſum aſcendebat, rectam, & altam, quæ propterea vocabatur* תִּמֹרָה palma, *ab altitudine, & proceritate palmæ. Alexandrini hujuſmodi ſuffitum parare neſciebant, qui rectam ſurſum columnam emitteret. Quare ex fumo ſuffitus ipſorum columna bifida oriebatur, hinc inde in duas partes fumo ſe dividente.*

פְּצִיעָה Compreſſio, contuſio. פציעה בכלל רישה Compreſſio eſt ſpecies triturationis.

פַּצְעִילִין Dactyli immaturi. פַּצְעִילֵי תְמָרָה Dactyli immaturi palmæ.

פְּצַר Inſtare: repugnare, reſiſtere.

פְּקַד Præcipere, mandare, jubere: conſtituere, ordinare. *Forma Kal fere in Talmud inuſitata eſt. Pahel* פַּקֵד idem. Geneſ. 28. 1. Deuter. 6. 25. *Item* commendare aliquem, litteras commendatitias ſcribere. *Aphel* אַפְקֵיד Idem. Amos 9. 3. *Ithpehal* אִתְפְּקַד, *vel Ithpahel* אִתְפַּקַּד præcipi, mandari, juberi. Num. 3. 16. Iſa. 28. 9. committi, deponi. Levit. 6. 4.

פִּקּוּדָא, פִּקּוּד Præceptum, mandatum, Juſ-

juſſum. Pſal. 19. 9. *Plur.* פִּקּוּדַיָּא, פִּקּוּדִין præcepta. Pſal. 19. 9. *Rabbini volunt, ex Pentateucho, ſive quinque libris a Moſe exaratis elici* מִצְוֹת præcepta *numero* 613. *Chaldaico nomine vocantur* פִּקּוּדַיָּא, *de quibus in Targùm mentio fit.* Ruth. 1. 16.

פוּקְדָנָא, פּוּקְדָן Idem. Prov. 6. 23. *Item* commiſſum, depoſitum. Levit. 5. 21. 23.

פַּקְדָן Idem. Eſth. 1. 15. *in Targùm ſecundo.*

תִּפְקַדְתָּא, תַּפְקִידְתָּא, פְּקִידְתָּא Idem. Deut. 6. 1. 2. Reg. 17. 34.

פְּקִידָה Viſitatio, ſcrutatio, exploratio, inquiſitio. *Rabbinis idem ac* בְּדִיקָה.

תַּפְקִידָה Idem.

הֶפְקֵר Defectus. *Vox Rabbinica.*

פקח Aperire. *Proprie uſurpatur de oculis, improprie de aliis rebus.* Job 14. 3. & 27. 19. *Pahel* פַּקַּח idem. *Item* disjicere, diſſolvere. Eccleſ. 3. 5. *Ex Ithpehal Participium* כְּמִתְפַּקַּח מִן חַמְרָא ſicuti qui aperitur, expergiſcitur, vigilat a vino. Pſal. 78. 65.

פַּקַּח *Rabbinis* curare, curam habere, ſollicitum eſſe.

פִּקֵּחַ, & פִּיקֵּחַ Sagax, prudens, induſtrius, ſollicitus, *cui opponitur* טִפֵּשׁ bardus, ſtultus, inſipiens, fatuus. *Plur.* פִּקְחִין prudentes. מֶלֶךְ פִּיקֵּחַ Rex prudens. מֶלֶךְ טִיפֵּשׁ Rex imprudens, fatuus, ſtultus. פִּקֵּחַ *opponitur etiam* חֵרֵשׁ ſurdo; *quare tunc ſignificat* eum, qui bene audit. שְׁנֵי אַחִין אֶחָד פִּקֵּחַ וְאֶחָד חֵרֵשׁ Duo fratres, quorum alter audiens, alter ſurdus. *Fœmininum* פִּקַּחַת loquax, *vel* audiens, *cui opponitur* חֵרֶשֶׁת ſurda, *vel* muta: *ut* חֵרֵשׁ שֶׁנָּשָׂא פִּקַּחַת וּפִקֵּחַ שֶׁנָּשָׂא חֵרֶשֶׁת Surdus, *vel* mutus, qui ducit audientem, *vel* loquacem, & audiens, qui ducit ſurdam, *vel* mutam.

פקט, פִּקְטִין Fæces, amurcæ, fraces. Pſal. 75. 9. *Apud Rabbinos* שֶׁמֶן מְזוּקָק בְּלֹא פִּקְטִים Oleum purificatum ſine fæcibus. *Ex Gloſſa* פקטין פסולת הגרעינין הצפין על פני שמן *PeKatin* eſt vitioſitas quædam granorum natantium in ſuperficie olei. *Hinc* פִּקְטִים *diſtinguuntur a* שְׁמָרִים fæcibus, *vel* amurca. *Quare* הרי לוקח מקבל עליו לוג ומחצה שמרים בלא פקטים *h. e.* Nam accipiens, emens (*vas olei*) ſuſcipit in ſe logum cum dimidio fæcum ſine fracibus. *In Metziâ fol.* 40. *Aruch vertit* turbidum ſupra fæces. שמא יתנו שמן פקטים בקנדילים וילקלקו את הסעודה Forte indent oleum fæculentum in candelas, & turbabunt convivium. *In Medràs* Eſth. cap. 1. v. 3.

פקל פוּקְלִין Culmi; calami. Exod. 9. 31. *in Targùm Jonathanis.*

פקס Pectere, ordinare, diſcernere capillos. Geneſ. 6. 2. *Simile eſt Græco* πείκω, πέξω.

פְּקוֹס *Nomen proprium loci, reſpondens Hebræo* חֲנַנְאֵל Jerem. 31. 38. Zach. 14. 10. *Hoc nomine appellabatur porta urbis Jeruſalem, cujus etiam meminit* Nehem. 3. 1.

פקע Circumire. Eſth. 1. 2. *in Targum ſecundo.* *Pahel* פַּקַּע circum-

cumagere, circumire, & *Hiphil* הִפְקִיעַ Conglomerare, circumagere: מַפְקִיעַ בְּמַנְגְּנִין circumagens rotis. *Ibidem*. *Ex Elia in Meturgemân iſta ſunt* לשון היקף וסיבוב ſignificationis circuitus, *h. e.* ſignificant circumagere, & circumire.

פְּקָעִי Colocynthides. פְּקָעֵי, פְּקִיעִין colocynthides agreſtes. 2. Reg. 4. 39. חַקְלָא

פקק

Ithpahel. אִתְפַּקַּק Claudi, obturari, obmuteſcere. Pſal. 31. 19. *Ex forma geminata* אִתְפַּקְפֵּק fodi, perfodi, perforari. Job 30. 17. *In* ברכות Beracôth *fol.* 28. המתפלל צריך שיכרע עד שיתפקקו כל חוליות שבשדרה *h. e.* Qui precatur, opus eſt, ut ſe incurvet tantum, uſque dum obſtruantur omnes ejus vertebræ, quæ ſunt in ſpina dorſi. *Nimirum debent prominere, & conſpici; idque fit extrinſecus ipſarum quaſi reſolutione, & intrinſecus ipſarum obſtructione.*

פְּקַר

Schiſmaticum, Hæreticum, Sectarium eſſe, errare in doctrina, doctrinam erroneam propagare. *Derivatur hoc Verbum a nomine* ἐπίκυρος, אפיקורוס, *adhibita littera* א *quaſi ſervili, aut formativa. Hinc* וְיֵשׁ פּוֹקְרִים Quidam errant, erronee docent. *R. Salomon* Joſ. 7. 14. פּוֹקְרִין הַמִּינִין Errant Hæretici, falſo docent Hæretici. לִתְשׁוּבַת הַמִּינִים שֶׁפָּקְרוּ בוֹ Ad reſponſionem Hæreticorum, qui errant in eo. Pſal. 21. *in R. Salomone*. אוּמָּה מוּפְקֶרֶת Populus hæreticus. *Sic etiam in Hithpahel* הִתְפַּקֵּר præfracte, ſtolide agere, deſpicere, calumniari aliquem, *ut in Hithpahal* הִתְפַּקֵּר, *ut* שֶׁמִּתְפַּקֵּר אֶת־הַתּוֹרָה Qui arroganter deſpicit Legem. *Aphel* אַפְקַר Liberum, commune facere, exponere, proſtituere. Exod. 23. 11. *in Jonathane*. *Rabbini frequenter uſurpant, ſed tantummodo in Conjugatione Hiphil* הִפְקִיר: *ut* הִפְקִירוּ בְּנוֹתֵיהֶן לִזְנוּת Proſtituerunt, communes fecerunt filias ſuas ad ſcortationem. Numer. 25. 18. *in R. Salomone*. *Hophal* הוּפְקַר proſtitui, commune fieri. מָקוֹם מוּפְקָר locus communis, publicus, liber omnibus.

הֶפְקֵר Commune, liberum, publicum omnibus. נְשֵׁי הַכּוּשִׁים הֶפְקֵר וְאֵין אִישׁ יוֹדֵעַ מִי אָבִיו Uxores Æthiopum communes ſunt, nec quiſquam ſcit, quis pater ſuus ſit. *Aben Ezrà* Amos 9. 7. אַרְעָא דְרַבָּנָן הֶפְקֵר לְתַלְמִידִים Ager Magiſtrorum debet eſſe communis diſcipulis, *videlicet Schola, & doctrina ipſorum diſcipulis ſemper patere debet. Fœmin.* אֶפְקֵרָא libera. Deuter. 25. 5.

אַפְּקְרָסוּת Negotium. Deuter. 1. 12. *in Jonathane*.

פִּקְרֵס Induſium, interula.

פַּר

Juvencus, vitulus. Exod. 29. 1. Levit. 16. 3.

פָּרָה Juvenca, vacca. Num. 19. 2. *Hæc* פָּרָה vacca *a Sacerdotibus comburebatur, ut ejus cineribus cum aqua miſtis eorum immunditiès tolleretur, qui cadaver aliquod tetigerant. Vacca hæc rufa eſſe debebat, ſine macula, nulloque vitio laborans, jugi expers, & ære publico empta. Sacerdos ei comburendæ electus a domeſticis per ſeptem dies*

ſe

Digitized by Google

ſe ſeparabat, quibus tranſactis vaccam deducebat in conclave lapidis בית אבן *dictum per* כבש *ſc.* clivum *fornicibus innixum ad evitandam pollutionem montis Oliveti, ubi eam rogo imponebat, atque mactabat. Deinde digito ejus ſanguinem exceptum ſepties Occidentem verſus ſpargebat. Auctores variant in cinerum uſu aſſignando, licet conſentiant, eos in tres partes fuiſſe diviſos. Volunt enim alii, partem primam in monte Oliveto fuiſſe repoſitam, ut aliis vaccis conſecrandis adhiberetur; partem alteram extra Templi atrium fuiſſe collocatam ad eos expiandos, qui immunditiam ex cadaveris alicujus contactu contraxerant; tertiam in* חיל antemurali *ſervatam ad vaccæ combuſtæ memoriam. Alii vero contendunt, partem priorem in monte Oliveto inſerviiſſe populi adſperſioni a quolibet viro puro faciendæ, quamvis Sacerdos non eſſet; alteram partem in Templum delatam Sacerdotibus uſui fuiſſe; tertiam denique in* חיל antemurali *aſſervatam in memoriam aduſtionis.*

פרג Mutare, commutare, permutare. Geneſ. 48. 14. Pſal. 106. 20.

פרוג Commutatio, permutatio, pretium. Job 15. 31. *Plur.* פרוגי, פרוגין commutationes, pretia. Pſal. 44. 13.

פרגוד, פרגודא Velum, cortina, aulæum. Exod. 26. 31. toga, tunica. Geneſ. 37. 32. *Apud Rabbinos* מאחורי הפרגוד poſt velum, *h. e.* ſecreto, clam, in abſcondito. כבר שמעתי מאחורי הפרגוד Jam audivi poſt velum; *nimirum* ſecreto audivi.

פרגותא *Vide in* פרג.

פרגמטיא Negotiatio, mercatura. *Reperitur etiam ſcriptum in medio cum* ק. Geneſ. 42. 34. Eccleſ. 5. 9.

פרד Separare, abſtrahere, disjungere, ſolvere. Prov. 4. 16. *Aphel* אפרד idem. Prov. 7. 10. *Ithpehal* אתפרד disjungi, disjungere ſe. Job 41. 8.

נפרד Separatum, abſtractum, individuum, ſingulare. *Grammaticis* שם נפרד Nomen ſingulare, *vel* numeri ſingularis. *Item* nomen abſolutum, *h. e.* in forma abſoluta poſitum, *extra conſtructionem. Hinc* נפרד, & התפרד ſeparari, *h. e.* in numerum ſeparatum, *vel* ſingularem deduci. *Sic Abèn Ezrà in libro* מאזני Statera Linguæ Sanctæ *ſect.* הרבים, & Levit. 21. 8. *ad vocem* בבתוליה *ſcribit:* יש שמות בלשון הקדש שלא יתפרדו לעולם כמו נעורים וזקנים וגו *h. e.* Sunt Nomina in Lingua Sancta, quæ non ſeparantur (*h. e. ſeparatim, ſingillatim non uſurpantur, non habent numerum ſingularem*) in perpetuum, veluti נעורים adoleſcentia, זקנים ſenectus, פנים vultus, & alia. שכל הנפרד Intelligentia abſtracta. *Plur.* שכלים הנפרדים Intelligentiæ abſtractæ, *nimirum* a corpore, *quemadmodum Deum, & Angelos Hebræi ſolent appellare.*

פרידא Lapis, lapillus, ſcrupus, arenula. Thren. 5. 5. *Plur.* פרידן lapides. Thren. 3. 16.

פרידתא Separata, ſeparans ſe, rebellis, obſtrepens, vaga. Prov. 7. 11. & 9. 13.

Pa-

פרדס Paradiſus, hortus, pomarium. *Græce* παράδεισος. *Plur.* פרדסין horti. Eccleſ. 2. 5. *Conſtr.* פרדסי horti, pomaria. *Emphat.* פרדסיא Geneſ. 14. 2. *Cum aff.* חמון ית אילני פרדסיהון Viderunt arbores hortorum ipſorum. Job 2. 11. *Rabbini uſurpant pluralem numerum in genere fœminino* שומרי גנות ופרדסות Cuſtodes hortorum, & pomariorum. *Significat etiam* פרדס Paradiſum, *ſeu* locum beatorum in Cœlis, *quemadmodum uſurpatur in* חגיגה Chagigà *fol.* 14. ארבעה נכנסו לפרדס Quatuor ingreſſi ſunt in Paradiſum, *ſcilicet* על ידי שם per manus Dei.

פרדסי Hortenſis. *Ejus oppoſitum* מדברי Sylveſtris.

פרותקין Exemplar litterarum, epiſtola: edictum, mandatum. Eſth. 6. 10. *in Targum ſecundo. Idem ac* פרטנמא, *vel* פרוטגמא *Græce* πρόσταγμα, *juxta nonnullos. Plur.* פרותקינן exemplaria, epiſtolæ. *Ibidem.*

פרה Fructuoſum eſſe, fructum edere, fructum proferre, fructificare, fœtificare. Geneſ. 1. 22. Deuter. 29. 18.

פריא, פירא Fructus. *Plur.* פירין, פירי.

פריה Fructificatio, ſoboles, productio, fructus, fœtificatio, fœtus. *Plerumque Rabbini cum hac dictione conjungunt* רביה multiplicatio, *quæ duæ voces ex illo Geneſeos ſumptæ ſunt* פרו ורבו creſcite, & multiplicamini. *Multa de hoc præcepto apud Hebræos extant, voluntque, ſingulos teneri ad producendos ſuæ ſtirpis fructus, per vinculum tamen legitimi Conjugii, eumque, qui ſecus facit, inſtar homicidæ haberi. Hinc illud in* יבמות Jevammòth *fol.* 63. כל יהודי שאין עוסק בפריה ורביה כאילו שופך דמים *h. e.* Quicumque Judæus non dat operam liberorum fructificationi, & multiplicationi, perinde eſt, ac ſi effunderet ſanguinem, ſicut dicitur: *Effundens ſanguinem &c.* Geneſ. 9. 6.

HEBRÆORUM MATRIMONIUM.

Cum de legitimo Hebræorum Conjugio, ac Matrimonio mentio injecta ſit, placet hoc in loco nonnulla de ipſorum nuptiis ſubjicere. Solent itaque Hebræi ut plurimum die שבת Sabbati *nuptias ſuas celebrare læta omina futuræ prolis inde capientes. In iiſdem celebrandis vetitum Judæis ipſis inſtrumenta muſica pulſare, conceſſum tamen Chriſtifidelium opera ad edendum ſonum uti. Licet autem vulgo Matrimonii confirmatio juxta Rabbinorum præſcriptum ſub dio fieri ſoleat, ego tamen intra domeſticos parietes ſequenti ritu quondam peractam vidi. Cum Tabernaculum quoddam admodum pulcrum in media aula textilibus ſtragulis, magnificis operibus pictis ornata erectum eſſet, ex utraque parte fœminæ Hebrææ frequentes per circuitum aſſidebant, quibus promiſcua populi multitudo curioſitatis ergo erat circumfuſa. Sponſa inter reliquas ſpecie, & pulcritudine inſignis velo ferme ad ta-*

talos obducta, veſtibuſque nuptialibus amicta cum Rabbino togato ejus lateri hærente ſub Tabernaculum venit, quam non longo intervallo ſecutus eſt Sponſus Sabbatinis veſtibus indutus, pallio ex vellere bombycino ſuper injecto. Ibi poſtquam ſtantes cyathum vini invicem delibarunt, cyatho parieti illiſo, cum בְּתוּלָה Betulà, *h. e.* Virgo *eſſet (ſecus in terram projicitur, ſi ſit* אַלְמָנָה Almanà, *h. e.* Vidua) *& utroque faciem obvertente meridiem verſus, Sponſa ter circum Sponſum a Rabbino ducta eſt, quam ſtatim ſibi a Rabbino traditam, manuque apprehenſam Sponſus per totam aulam ſemel deduxit, Judæis omnibus, qui aderant, interea benedictionis ergo in ipſos frumentum conjicientibus, elataque voce verba illa Geneſeos repetentibus* פְּרוּ וּרְבוּ Creſcite, & multiplicamini. *His peractis, Rabbinus utriuſque manum conjunxit, & a Sponſo annulum accepit coram duobus teſtibus ad id advocatis, quem Sponſus Sponſæ digito indens ait:* Ecce annulo hoc mihi deſponſata es ſecundum ritum Moſis, & Iſraelis. *Ubi annulo Sponſa eſt induta, & coram aliis duobus teſtibus dotis inſtrumentum lectum, nuptiæ per ſeptem continuos dies ad exemplum Labanis, & Sampſonis celebrantur. Hujuſmodi eſt ritus confirmationis Matrimonii Judæorum.*

Matrimonii mentione facta, & Inſtrumenti dotalis, quod in uſu eſt apud Hebræos, placet hoc in loco Philo-Hebræorum gratia ejuſdem exemplar proponere, ut perfectam, ſi fieri poſſit, rerum Hebraicarum cognitionem aſſequantur.

Inſtrumenti dotalis Judæorum exemplar ex Dialecto Talmudica Babyloniæ, juxta quod cætera Inſtrumenta confici poſſunt.

(1) בששי בשבת בארבעה לחודש סיון שנת חמשת אלפים ומאתים וחמשים
וארבע לבריאת עולם למנין שאנו מנין כאן במאששיליאה (2) מתא דעל כיף
ימא מותבא איך החתן ר׳ משה בר״ר יהודה אמר (3) למרת קלארונה בת ר׳ דויד
בר״ר משה דלישבונא: (4) הואי לי לאנתו כדת משה וישראל ואנא (5) בסימרא
דשמיא (6) אפלח (7) ואוקיר ואזון ואפרנס יתיכי (8) ליכי כהלכת גוברין יהודאין
דפלחין ומוקרין וזנין ומפרנסין ית נשיהון בקשטא: ויהבנא ליכי (9) מהר בתוליכי
כסף (10) זוזי מאתן דחזו ליכי מדאוריתא ומזוניכי וכסותכי וספוקיכי (11) ומנדע
יתיכי כאורח כל ארעא: וצביאת מרת קלארונא בתולתא דא והות ליה לר׳ משה
בר

בר׳ יהודה חתן דנא לאנתו: ודא (12) נדוניא דהנעלת ליה עם נפשה (13) מבית
נשא ואמה בין בכסף וזהב ובגדים (14) ותכשיטין ושמוש ערסא ושאר (15)
מטלטלי סך (16) שומת הכל קבל עליו ר׳ משה בר״ יהודה חתן דנה בשלש מאות
ושלשים וששה (17) פרחי זהב טבי ותקולי שוה הפרח שלשים ושנים דנרין היאלש
ממטבע היוצא פה מאששיליאה: ולא תהא כתובה זו ככתובות החוזרות (18)
לשליש אלא שתגבה כל אלו שלש מאות שלשים וששא פרחים משלם בלי (19)
פחת כלי שבועה קלה (20) וחמורה ואפילו חרם סתם ואפילו הדרת הראש
ואפילו (21) על ידי גלגול בין בכולה בין במקצתה בין היא בין יורשיה בין הבאים
מכחה בין ממנו בין מיורשיו בין מהבאים מכחו לעולם: וכך אמר לנו ר׳ משה חתן
דנה חמר (22) ואחריות כתבתא דא ונדוניה דא קבלית עלי ועל (23) ירתאי
בתרי להתפרעא מכל (24) שפר ארג נכסין וקנינין דאית לי תחות כל־שמיא (25)
דקנאי ודאקנה: נכסין דאית להון אחריות ואגבן דלית להון אחריות כלהון יהון
אחראין וערבאין לכתבתא דא ונדוניא דא כאחריות וחומר כל־שטרי (26) כתובאתא
דנהיגין בבנת ישראל מיומא דנן ולעלם דלא כאסמכתא ודלא בטופסי דשטרי:
וקנינא מר׳ משה חתן דנא למרת קלארונאה בתולתא דא אנתתיה על כל־מה
דכתיב ומפרש לעיל במנא דכשר למקניא ביה: והכל שריר וקים:

Inſtrumentum idem dotale in Linguam Latinam converſum.

Sexto hebdomadis *die*, quarto menſis Sivàn, *h. e. Maji*, anno quinquies milleſimo ducenteſimo, quinquageſimo quarto creationis Mundi, juxta numerum, quo numeramus hic Maſſiliæ, urbe, quæ ad littus maris ſita eſt, Sponſus R. Moſes filius R. Jehudæ dixit Dominæ Claronæ filiæ R. David, filii R. Moſis Lisbonenſis. ESTO MIHI IN UXOREM JUXTA LEGEM MOSIS ET ISRAEL: & ego juxta Verbum Dei colam, honore proſequar, alam, & regam te juxta morem virorum Judæorum, qui colunt, honorant, alunt, & regunt uxores ſuas fideliter. Dono autem tibi dotem Virginitatis tuæ argenti denarios ducentos, qui conveniunt tibi ex Lege; quin etiam alimentum tuum, veſtitum tuum, atque ſufficientem neceſſitatem tuam; item cognitionem tui juxta conſuetudinem univerſæ terræ. Sic acquievit Domina Clarona Virgo hæc,

hæc, fuitque ipſi R. Moſi, filio R. Jehudæ Sponſo huic in uxorem. Ejus autem dotis, quam ipſa attulit ipſi ſecum ex domo elocantis *Patris*, & matris ſuæ ſive in argento, ſive auro, ſive veſtibus, ornamentis, aut ſupellectile lecti, reliquiſque mobilibus, ſummam æſtimationis omnium recepit in ſe R. Moſes filius R. Jehudæ, Sponſus hic, ad trecentos triginta ſex liliatos aureos bonos, & juſti ponderis, valente quolibet liliato triginta duos denarios regales, de moneta, quæ tranſit hic Maſſiliæ. Porro non erit dos hæc, ſicut dotes, quæ redeunt ad trientem, ſed ut exigat univerſos iſtos tercentos triginta ſex liliatos ex integro abſque diminutione, & abſque juramento levi, vel gravi, imo etiam abſque anathemate ſimpliciter; abſque reſtitutione capitalis, etiam per modum revolutionis ſive totam illam dotem, ſive partem ejus, vel ipſa, vel hæredes ejus, ſive qui veniunt ex virtute ejus, ſive ab eo, ſive ab hæredibus ejus, aut qui veniunt ex virtute ejus in æternum. Sic dixit nobis R. Moſes Sponſus hic: onus, & cautionem Scripti dotalis hujus, & dotis ſuſcepi in me, & hæredes meos poſt me, ut exſolvatur ex omni re pulcherrima, & deſideratiſſima facultatum, & poſſeſſionum, quæ ſunt mihi ſub toto Cœlo, quas acquiſivi, vel quas acquiſiturus ſum. Facultates, quarum eſt oppigneratio, & ſuper quas non eſt oppigneratio, omnes illi erunt oppignerationes, & fidejuſſiones pro Scripto dotali hoc, & dote hac, in oppignerationes, & onus omnium contractuum dotalium, qui uſitati ſunt inter filias Iſrael, a die hoc, & uſque in ſæculum, ut non ſint vel quaſi authenticus contractus, vel quaſi tranſcriptio contractus. Sic acquiro ego a R. Moſe Sponſo hoc Dominæ Claronæ Virgini huic, uxori ejus, juxta omne, quod ſcriptum, & expreſſum eſt ſupra, eo modo, quo convenit acquirere. Univerſum hoc ratum, & firmum eſto.

Animadvertendum, non ubique locorum eamdem eſſe apud Hebræos Inſtrumenta dotalia conficiendi rationem, præcipue vero apud Germanos, qui paucioribus verbis utuntur.

ANNOTATIONES.

(1) בְּשִׁשִּׁי בְּשַׁבָּת *Hujuſmodi exordio Hebræi ſolent uti. Ad verbum ſignificat* In ſexto in hebdomade: *h. e.* Sexto hebdomadis die. (2) מָתָא *Nomen apud Talmudicos uſitatum:* urbs, locus. *Hinc illud,* לְמָתָא דְּיַרְקָא יַרְקָא שְׁקוֹל In urbem olerum olera importa. (3) מָרַת Domina. *Eſt nomen fœmininum juxta illud* מָרַת בֵּיתָא Domina domus, hera domeſtica. 1. Reg. 17. v. 17. *a maſculino* מָרָא, *vel* מָרִי Dominus. (4) הֲוָאִי Eſto. *Secunda perſona ſingularis Imperativi juxta formam Syram,* א *inſerto ad vocalem indicandam, quod Talmudiſtis uſitatiſſimum. Ritus autem hic conſecrandi ſibi uxorem eſt*

apud

Digitized by Google

apud Judæos ſolemnis. (5) בְּמֵימְרָא דִשְׁמַיָּא Juxta verbum Dei. *Frequentiſſime ab Hebræis, Chaldæis, & Syris uſurpatur* שְׁמַיָּא, שָׁמַיִם Cœlum *pro* Deo: *Hinc illud* Dan. 4. v. 23. דִּי שַׁלִּטִין שְׁמַיָּא Quod Cœli dominantur, *nimirum* Deus. *Illud etiam* Lucæ 15. 18. Πάτερ, ἥμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἐνώπιόν σου. Pater peccavi in Cœlum, *h. e.* in Deum, & in te. *Sic* Matthæi 21. 25. Τὸ βάπτισμα Ἰωάννου πόθεν ἦν; ἐξ οὐρανοῦ, ἢ ἐξ ἀνθρώπων; Baptiſma Joannis unde erat? a Cœlo, *h. e.* Deo, an ab hominibus? *Sic Rabbinorum illud* כָּל מַעֲשֶׂיךָ יִהְיוּ לְשֵׁם שָׁמַיִם Omnia opera tua ſint in nomine Dei. (6) אֲפַלַּח Colam, humanitatis officia præſtabo. *Hæc ſunt verba ſolemnia ad concipiendum Matrimonii vinculum, ac propterea repetuntur*. (7) וְאוֹקִיר Et honore proſequar, honeſte eam alam, eam de illa curam, ac ſollicitudinem habebo, quam honeſtas poſtulabit. *Hinc veteres Hebræi his verbis Matrimonium contrahentes admonendos cenſuerunt*, לעולם יהא אדם זהיר בכבוד אשתו שאין ברכה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא בשביל אשתו שנ׳ ולאברהם היטיב בעבורה והיינו דאמר להו רבא לבני מחוזא אוקירו לנשייכו כי היכי דתתעתרו: *h. e.* Semper eſto homo monitus de honore uxoris tuæ. Nulla enim benedictio reperitur in domo hominis, niſi propter uxorem ejus, ſicut dicitur *Geneſ. 12. 16. Et Abrahamo benefecit propter eam*. Illud eſt, quod dixit Rabba concivibus ſuis. Honorate uxores veſtras. Sic enim fiet, ut ditemini. *Huc etiam illud Apoſtoli referendum eſt*. Οἱ ἄνδρες ὁμοίως, συνοικοῦντες κατὰ γνῶσιν, ὡς ἀσθενεστέρῳ σκεύει τῷ γυναικείῳ ἀπονέμοντες τιμὴν, ὡς καὶ συγκληρονόμοι χάριτος ζωῆς, εἰς τὸ μὴ ἐκκόπτεσθαι τὰς προσευχὰς ὑμῶν. Viri ſimiliter cohabitantes ſecundum ſcientiam, quaſi infirmiori vaſculo muliebri impertientes honorem, tamquam & cohæredibus gratiæ vitæ, ut non impediantur orationes veſtræ. *Ex his verbis plane colligitur, Apoſtolum quoque jubere, vaſi muliebri, ut infirmiori, a maritis honorem tribui*. (8) לִיכִי Tibi. *Dativus hic pleonaſtice eſt adhibitus juxta conſuetudinem Hebræorum*. (9) מוֹהַר Dotem. *Conſueviſſe Sponſos apud Hebræos Virginibus, quas in Matrimonium ducebant, dotem dare, colligitur ex multis Sacræ Scripturæ locis. Hinc Exod. 22. 16. 17.* וְכִי יְפַתֶּה אִישׁ בְּתוּלָה אֲשֶׁר לֹא אֹרָשָׂה וְשָׁכַב עִמָּהּ מָהֹר יִמְהָרֶנָּה לּוֹ לְאִשָּׁה: אִם מָאֵן יְמָאֵן אָבִיהָ לְתִתָּהּ לוֹ כֶּסֶף יִשְׁקֹל כְּמֹהַר הַבְּתוּלֹת *h. e.* Si ſeduxerit quis virginem needum deſponſatam, dormieritque cum ea, dotabit eam, & habebit eam uxorem. Si pater virginis dare noluerit, reddet pecuniam juxta modum dotis, quam virgines accipere conſueverunt. *Sic Davidi filiam Saul Rex pollicitus, cum tenuiſſimæ fortunæ eum eſſe sciret, non pecuniariam dotem ab eo petiit, ſed centum Philiſtæorum præputia. 1. Sam. 18. v. 25. Contra Geneſ. 34. v. 11. & 12. quamlibet vel magnam dotem ſibi Sichem imponi poſtulabat, dummodo virgine Dina Jacobi filia, quam miſere deperibat, potiretur*. וַיֹּאמֶר שְׁכֶם אֶל־אָבִיהָ *h. e.*

וְאֶל־אַחֶיהָ אֶמְצָא חֵן בְּעֵינֵיכֶם וַאֲשֶׁר תֹּאמְרוּ אֵלַי אֶתֵּן׃ הַרְבּוּ עָלַי מְאֹד מֹהַר וּמַתָּן וְאֶתְּנָה כַּאֲשֶׁר תֹּאמְרוּ אֵלָי וּתְנוּ לִי אֶת־הַנַּעֲרָ לְאִשָּׁה׃ *h. e.* Et dixit Sichem ad patrem, & ad fratres ejus, inveniam gratiam coram vobis, & quæcumque ſtatueritis, dabo. Augete dotem, & munera poſtulate, & libenter tribuam, quæ petieritis: tantum date mihi puellam hanc uxorem. *Dotem autem ex quinquaginta ſiclis conſtitiſſe inferunt ex illo loco Deuteronomii* 22. 29. וְנָתַן הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב עִמָּהּ לַאֲבִי הַנַּעֲרָ חֲמִשִּׁים כָּסֶף׃ *h. e.* Et dabit, qui dormivit cum ea, patri puellæ quinquaginta ſiclos argenti. (10) זוּזֵי מָאתַן Denarios ducentos. *Ducenti autem* זוּזִין *ſunt quinquaginta Sicli, cum Siclus quatuor* זוּזִין, *ſive* denarios *valeret. Siclus ſacer erat dimidius Imperialis thalerus, vulgaris vero quarta pars unius Imperialis. Hinc in Tractatu de Jure dotium apud Talmudicos legitur:* בתולה כתובתה מאתים ואלמנה מנה *h. e.* Virginis dos eſt ducentorum (*denariorum*), viduæ manè, *h.e.* centum denariorum. (11) וּמַנְדַּע Et cognoſcere. *Ea ſignificatio huic Verbo ſubjecta eſt, quam habet* Geneſ. 4. v. 1. וְהָאָדָם יָדַע אֶת־חַוָּה אִשְׁתּוֹ Adam vero cognovit Hevam uxorem ſuam. *Vide præterea* Exod. 21. v. 10. (12) נְדוּנְיָא Dos muliebris, *quam ipſa ex domo Patris ad maritum Sponſum nuptiarum tempore affert, cum omnibus ornamentis, inauribus, monilibus, armillis &c. hoc nomine a Rabbinis nuncupatur. Hinc Majemon parte 2. fol. 30.* הנכסים המכנסת האשה לבעלה בין קרקע בין מטלטלין בין עברים אעפי שהן נכתבין בשטר הכתובה אין נקראין כתובה אלא נדוניא שמם *h. e.* Facultates, quas affert uxor ad maritum ſuum, ſive ſint bona immobilia, ſive mobilia, ſive ſervi, licet ſcriptæ ſint in inſtrumento dotis, tamen non vocantur כְּתוּבָּה, ſed נְדוּנְיָא. (13) מִבֵּית נָשָׂא E domo apportantis, elocantis, *videlicet* Patris. *In aliis inſtrumentis, vel epiſtolis, vel contractibus ſimpliciter uſurpant* מִבֵּית אֲבוּהּ E domo Patris ſui. (14) תַּכְשִׁיטִין *Eſt nomen generale mundi muliebris tum veſtes, tum annulos, gemmas, & alia hujuſmodi pretioſa complectens. Hinc in Targum Hieroſolymitano, & Jonathanis:* תַּכְשִׁיטָהּ Mundum ejus. Exod. 21. 10. וּתְשַׁוִּאִי תַּכְשִׁיטִיךְ עֲלָיִךְ Et pones ornamenta tua ſuper te. Ruth 3. v. 3. (15) מְטַלְטְלֵי Bona mobilia *in ſtatu conſtructo, a* טַלְטֵל movere ſe, vagari. *Forma autem conſtructa pro abſoluta apud Rabbinos, & præcipue Talmudiſtas paſſim adhibita reperitur. Ejus oppoſitum eſt* קַרְקָעוֹת Fundi, Bona immobilia. (16) שׁוּמָה Summa, poſitio. *Numerus in unum collectus.* (17) פִּרְחֵי זְהַב *Ad Verbum* Flores auri. *Intelligenda eſt moneta liliis ſignata apud Gallos in uſu. Lilia enim a Gallis appellantur* Flores liliorum. (18) לִשְׁלִישׁ Ad trientem. *Bertramus ait:* trientem ad dotis acceſſionem refero, quam nolit reduplicata ejus media ſumma ad ſeſquialteram aſſurgere. (19) פַּחַת Diminutio. פָּחוֹת Minus. לְפָחוֹת Ad minimum. *Hinc Rabbini* לֹא פָחוֹת וְלֹא יוֹתֵר Neque minus, neque plus. (20) תַּמּוּרָה

a

a חמור Difficile. *A Rabbinis reconditos, atque abſtruſos Sacrarum litterarum textus interpretantes appellantur* דורשי חמורות Inquiſitores rerum difficilium. *Sic* חומר onus, difficultas, gravitas: *&* קל וחומר Leve, & difficile, *ſive* grave. (21) על ידי גלגול Per modum revolutionis, *videlicet per Procuratorem, aut actionis ceſſionem, ſeu tranſcriptionem*. (22) אחריות Poſterius damnum, Cautio de futuro damno *ſecundum Eliæ opinionem. Juxta Fagium autem* oppigneratio. *Quid ſit* אחריות *explicatur in Jure Hebræorum*. נכסים שיש להם אחריות נקנין בכסף ובשטר ובחזקה ושאין להם אחריות אין נקנין אלא במשיכה *h. e.* Facultates, quarum eſt oppigneratio, comparantur pecunia, contractu litterarum, & hæreditate: quarum non eſt oppigneratio, non comparantur niſi tractu. *Rem totam in majori lumine collocat Gloſſa in Tractatu* קדושין Kidduſcin *cap. 1. in* משנה Miſnà. נכסים שיש להם אחריות *Facultates, quarum eſt oppigneratio*, veluti fundi, ſuper quos omnis homo mutuo dat pecunias, quia ſunt ſtabiles, & manent pignus, atque aſſecuratio, ne quid damni ob mutuo datam pecuniam accidat: במשיכה *Tractu*, traditione de manu in manum, occupatione, & apprehenſione. *De* אחריות, *vel* אחריות *plura habes in hoc Lexico pag.* 8. (23) ירחאי *Littera* א *addita eſt ad vocalem indicandam, adhibebantque olim ad differentiam ſingularis* ירחי, *cujus abſolutum* ירח, *&* *Hebraice* ירש Hæres. (24) שפר ארג Pulcrum, deſiderabile, *a* רגג Concupiſcere, deſiderare. *Sic illud* Pſalmi 45. 14. כל שבח שפר ארג Omne laudabile, pulcrum, deſiderabile. (25) דקנאי Quas acquiſivi. *Per Apocopam litteræ* ת *apud Talmudicos uſitatam. Eſt autem prima perſona ſingularis Præteriti Kal ex Verbis Quieſcentibus tertia radicali*. (26) כתובאתא Dotalium. *Eſt forma emphatica fœminina pluralis numeri cum* א *in medio ad vocalem ſignificandam.*

Exemplar Libelli repudii, quo Judæi utebantur, ex dialecto Talmudica Babylonia, deſcriptum ex Majemonide parte 2. fol. 59. & in Latinam Linguam converſum.

(1) בכך בשבת בכך וכך לירח (2) פלוני בשנת כך וכך לבריאת עולם למנינא
דרגילנא למימני ביה הכא במקום פלוני איך אנא פלוני בר פלוני דמקום פלוני
וכל שום אחרן (3) וחניסה דאית לי ולאבהתי ולאתרי ולאחריהן דאבהתי צביתי
ברעות נפשי בדלא אניסנא ופטרית ושבקית (4) ותרוכית יתיכי ליכי אנת פלונית
בת פלוני דמתא פלונית וכל שום אחרן וחניכא דאית ליכי ולאבהתיכי ולאחריכי
ולאחריהון דאבהתיכי די הוית אנתתי מן קדמת דנא (5) וכדו פטרית ושבקית
ותרוכית

ותרוכית יתיכי ליכי (6) די תהויין ושלטאה בנפשיכי (7) למהך (8) להתנסבא לכל־גבר (9) די תצביין ואינש לא ימחה בידיכי מן שמי מן יומא דנן ולעלם: והרי את מותרת לכל־אדם (10) ודן די יהוי ליכי מנאי ספר (11) תירוכין וגט פיטורין (12) ואגרת שבוקין כדת משה וישראל:

(1) Iſto *die* Hebdomadis, iſto, vel iſto meoſis N. anoo iſto, vel iſto creationis Mundi, juxta numerum, quo conſuevimus oumerare hic in loco N. Quod ego N. filius N. ex loco N. & omoe oomeo aliud, vel cognomeo, quod eſt mihi, vel majoribus meis, patriæ meæ, aut patriæ parentum meorum, volui voluntare libera aoimi mei, non coacte, & repudiavi, & dimiſi, & expuli te, te, inquam, N. filiam N. quæ es ex urbe N. aut ſi quod nomeo aliud, vel cognomen eſt tibi, aut pareotibus tuis, aut patriæ tuæ, aut patriæ ipſorum, ſcilicet parentum tuorum, quæ fuiſti uxor mea antehac, nunc vero repudio, dimitto, & expello te, ut ſis libera, & domina tui ipſius, ad abeuodum, & oubendum omni viro, cui volueris, & oemo rejiciatur per te propter nomen meum, a die hoc uſque io ſæculum. Itaque licita eſto omni homini, & hic erit tibi a me Libellus expulſionum, & Libellus repudii, & Epiſtola dimiſſionis juxta Legem Moſis, & Iſrael.

ANNOTATIONES.

(1) בכך *Si vertas ad verbum, ſignificat* in ſic, *videlicet* tali die, *ſecundo*, *tertio*, *quarto*, *vel alio. Ubi definitus numerus reticetur, hujuſmodi vox uſurpatur.* (2) פלוני Talis, quidam. *Adhibent Judæi* פלוני Plooi, *cum hominem, vel rem ſignificare volunt, cujus nomen proprium ſupprimunt. Fœminine* פלונית, *ut infra. Pro iis Talmudiſtæ adhibent maſc.* פלן, *& fœmin.* פלניא. *Sæpe* פלוני *conjungitur cum* אלמוני Almooi, *nomine fictitio, quo is vocatur, cujus proprium nomen reticemus: aliis* talis. *Apud Græcos adhibetur ὁ δεῖνα, cum nomen proprium reticetur, vel quilibet indefinite indicatur. Uſurpatur etiam de loco innominato.* 1. Sam. 21. v. 2. 2. Reg. 6. v. 8. (3) חניכה Cogoomen *apud Talmudicos. Hinc illud* לא קראתי לחברי בחניכתו Noo vocavi ſocium meum cogoomine ſuo. (4) תרוכית *Eſt Præteritum Conjugationis Kal ex terminatione Cholem.* (5) כרו, *vel* כרו *per apocopam pro* כרון, *quod ex dialecto Hieroſolymitana uſurpatur pro Hebræo* עתה, *ut* עד כרון uſque nuoc. Geneſ. 32. 4. *in Jonathane*; בתר כרו poſteaquam. Eſth. 1. 1. (6) דיתהויין *Eſt perſona ſecunda fœminina numeri ſingularis a Verbo* הוה, *mutata tertia radicali in* י, *ſicuti in eo genere Verborum ſæpe fit. Duæ autem priores literæ* י *unius conſonæ vicem ſubeunt. Id autem fieri voluerunt Hebræi ad dubium,*

bium, *& ambiguitatem tollendam*, *quæ poſſet accidere*, *ſententiamque pervertere*. *Si enim ſcribas* תְּהָוְיין *cum duplici Jod*, *poteſt aliquis in numero plurali legere* תְּהָוְיין ſitis, *quaſi Vir duas*, *vel plures uxores dimitteret*, *quod eſſet abſurdum*. *Pluralis enim vulgo ita ſcribi ſolet*. (7) לְמְהָךְ Ad abeundum. *Eſt Infinitivus ex Quieſcentibus ſecunda*. *Animadvertendum diligenter*, י *poſt* ל *non eſſe ponendum*, *ne*, *ſi ſcribatur* לִימְהָךְ, *legatur ſeparatim* לִי mihi, *ſenſuſque hic oriatur*; Mihi libera quoque eris, etſi alii nubas. *Illud etiam obſervandum*, *ne error obrepat*, *littera* ח *pro* ה *adbibita*. *Tunc enim legetur* לְמִחָךְ in riſum, ludibrium, *non* לְמְהָךְ ad abeundum. (8) לְהִתְנְסָבָא Ad accipiendum *in ſenſu paſſivo*, ut accipiaris, ducaris. *Eſt Infinitivus Hithpahel a* נְסַב. *Animadverte*, *ſcribendum eſſe cum* ה *poſt* ל, *non vero*, *ut communiter ſcribi ſolet*, *cum* א, *&* י, לְאִיתְנְסָבָא. *Tunc enim diviſim legeretur* לָא יִתְנְסָבָא *h. e.* לָא תִנָּשֵׂא non ducaris. (9) דִיתִצְבְיִיין *Ob rationem ſupra allatam ſcribendum cum triplici* Jod. *Derivatur autem a radice* צְבֵי, *vel* צְבָא velle. (10) וְדִן *Dictio hæc ſcribenda ſine littera* י *in medio*, *cum alioquin illam requirat*. *Id vero propterea faciendum*, *ne*, *ſi ſcribatur* דין, *legi poſſit pro* דִין lis, controverſia. (11) תִּירוּכִין Expulſionum. *Animadvertendum*, ו *in medio hujus Nominis*, *& duorum ſequentium*, *in ſcriptione producendum eſſe*, *ne legatur pro* י Jod, *tuncque ſit Participium Pehil*, *ſignificetque* תְּרִיכִין expulſorum, פְּטִירִין dimiſſorum, שְׁבִיקִין delictorum. (12) אִגֶּרֶת *Huic nomini non eſt inſerendum* י. *Tunc enim derivaretur ab* אִיגְרָא tectum. *In Jure Talmudico Tractatu* גטין Gittin, *h. e.* de Repudio, *hæc poſtrema clauſula*, *quæ ſubſtantiam Libelli repudii continet*, *ad verbum legitur*, *incipitque* גופו שֶׁל גֵּט Subſtantia Libelli repudii. *Hinc vero plane colligitur jam inde a temporibus Chriſti rationem hanc uxores dimittendi in uſu fuiſſe*, *ut jure Chriſtus hoc Judæorum jus redarguerit Matth.* 5. *v.* 31. Ἐῤῥέθη δὲ ὅτι ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, δότω αὐτῇ ἀποστάσιον. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ὅτι ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, παρεκτὸς λόγου πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχᾶσθαι· καὶ ὃς ἐὰν ἀπολελυμένην γαμήσῃ, μοιχᾶται. Dictum eſt autem: Quicumque dimiſerit uxorem ſuam, det ei libellum repudii. Ego autem dico vobis: quia omnis, qui dimiſerit uxorem ſuam, excepta fornicationis cauſſa, facit eam mœchari: & qui dimiſſam duxerit, adulterat. *Licet enim Talmud multo tempore poſt Chriſtum in unum corpus redactum fuerit*, *ipſius tamen materia in Academiis Babyloniæ celebribus Soræ*, *Nehardeæ*, *Pumbeditæ agitata*, *ac diſputata fuit tum ante Chriſti adventum*, *tum tempore Chriſti*, *tum poſt ejus mortem*, *libriſque mandata*. *Rem ita ſe habere ipſius Chriſti teſtimonium confirmat*, *qui non ſemel Talmudis ſententias*, *& apophthegmata in familiari ſermone adhibuit publici juris jam facta*, *& ipſius vulgi uſu trita*.

Digitized by Google

פַּרְוָה Parvà. *Magi cujuſdam nomen, qui ſibi ad ſimilitudinem Templi Hieroſolymitani* לִשְׁכָּה conclave *conſtruxerat, & a nomine ſuo* לִשְׁכַּת בֵּית הַפַּרְוָה conclave domus Parvà *appellaverat. De eo ſæpe in Talmude mentio injicitur.*

פּוּרְיָא, פּוּרְיְתָא Lectus, ſponda, operculum, cubile, lectulus. Cant. 1. 6.

פִּרְיוֹן Hortus. Job 8. 16. fructificatio, fructus. *Cum aff.* וְעַל פִּרְיוֹנֵיהּ Et in fructificatione ſua. Job 8 16.

פַּרְזָן Numeri. Iſa. 49. 22.

פַּרְוַנְקָא Nuncius, legatus, tabellarius. *In* בָּבָא מְצִיעָא *Bavà Metzià fol.* 83. *Proverbium hoc reperitur* קָרֵינָא דְאִגַּרְתָּא אִיהוּ לֶיהֱוֵי פַּרְוַנְקָא Lector epiſtolæ ſit tabellarius. *Ita a Judæis intelligitur, & uſurpatur. Tabellarii ferentes epiſtolas, debent ejuſdem quoque eſſe lectores, & ſcire, quid in illis contineatur.*

פרן פַּרְוָר Suburbium. *Plur.* פַּרְוָרִים, פַּרְוָרַיָּא ſuburbia. Num. 34. 6. *in Jonathane.* Ezech. 26. 15.

פַּרְוַר Idem. *Plur.* פַּרְבִידוֹי Num. 34. 6. *in Jonathane. Legitur autem ibi* פַּרְכִידוֹי, *ſed male.*

פְּרוֹסְבּוּל, פְּרוֹזְבוּל Prosbol, *h. e.* Statutum, Conſtitutio de ſolvendo. *Hoc nomine* Prosbol *Hillèlis ſenis Statutum peculiare vocatum fuit de mutuo ſolvendo, quamvis Jure Divino illud remitteretur anno ſeptimo. De* Prosbol *in Jure Talmudico hæc habentur in* גטין Gittìn *cap.* 7. *fol.* 36. פרוסבול אינו משמט: זה אחד מן הדברים שהתקין הלל הזקן שראה את העם שנמנעו מהלוות זה את זה ועברו על מה שכתוב בתורה השמר פן יהיה דבר עם לבבך בליעל: עמד והתקין פרוסביל וזה הוא גופו של פרוסבול מוסרני לכם פלוני דיינין שבמקום פלוני שכל חוב שיש לי אצל פלוני שאגבנו כל זמן שארצה והדיינין חותמים למטה או העדים: *h. e.* *Prosbol* non remittit (*debitum.*) Hoc unum eſt ex rebus illis, quas conſtituit Hillel ſenex, cum videret populum detrectantem mutuo dare ſibi invicem, ac tranſgredi id, quod ſcriptum eſt in Lege: *Cave, ne ſit in animo tuo ulla res nequam.* (Deuter. 15. 9.) Extitit itaque (*Hillel*) & ordinavit *Prosbol*. Hoc autem eſt ipſum corpus (*h. e.* exemplar) *Prosbol*. Trado, ſive teſtificor vobis N. N. judicibus in loco N., quod omne creditum, quod eſt mihi apud N. exigere velim quocumque tempore voluero. Judices deinde ſubſcribunt, & obſignant, aut teſtes. *Hæc eadem repetuntur in libro* שְׁבִיעִית De anno ſeptimo *cap.* 10. *ubi ſcribitur* פרוזבול *per* ז. *Præterea ibidem legitur* אין כותבין פרוזבול אלא על הקרקע Non ſcribunt *Prosbol*, niſi ſuper fundo, *videlicet rebus immobilibus.* פרוזבול המוקדם מותר והמאוחר פסול *Prosbol* antecedens rectum eſt, at conſequens profanum. *Nimirum* Prosbol *exaratum ante mutuum datum, valet; at confectum poſt mutuum traditum, invalidum eſt, ac profanum. Præterea* in גטין Gittìn *fol.* 37. Dixit Rabbà ad quemdam barbatum: quid

eſt *Prosbol?* reſpondit פרוסא דמלתא Diſpoſitio rei. *Gloſſa* פורזא *h. e.* תקנה Conſtitutio, diſpoſitio. *Ex Philippo Aquinate habetur, ſic etiam appellari* Ovum, quod alicubi reponitur, ut gallinæ certum locum habeant, ubi ponant ova. *Videtur hæc dictio* Prosbol *deducta a Græca voce* προβυλή, proviſio, præconſultatio, *vel a* προσβολή, adjectio ad Legem Dei.

פרזל, פרזיל, *& cum* ר *geminato* פרזרזל idem. *Plur.* פרזילין ſuburbia. Levit. 25. 34. *&* פרזלן ſuburbia, *&* פרזרזלן Numer. 35. 4. *in Jonathane*.

פרז פרזבין Cuſtodes. Ruth 4. 20. Eccleſ. 3. 11. Cant. 5. 14. *in Targum*.

פרזנ Chryſolithus. *Lapidis pretioſi nomen*.

פרזל, פרזלא Ferrum. Dan. 3. 33. & 40. *in Targum Hieroſolymitano plerumque legitur* פורזל, פורזלא.

פרח Volare, avolare, evolare. Exod. 20. 2. florere, efflorescere. Geneſ. 40. 10. *Aphel* אפרח volare, avolare facere, abigere, diſpellere, ventilare. Geneſ. 15. 11. Iſa. 28. 28. florere, germinare. Geneſ. 40. 10.

פרחא, פרחתא Volatile, volucris, volucres. Prov. 1. 17.

פרח Ala. עופא דפרח Volucres alatas. Pſal. 78. 27.

פרחא Bruchus, melolontha, *locuſtæ ſpecies*. Joel. 1. 3. capparis *Talmudicis*.

אפרוחין, אפרחין Pulli avium. Jerem. 17. 11.

פרט Particularitas; acini uvarum decidui, *qui ex Lege pauperibus erant relinquendi*. Levit. 19. 10. *in Targum Hieroſolymitano*.

פרט Excepto. Deuter. 13. 15. 16.

פרטי Particularis, ſingularis, ſpecialis, individuus. *Apud Logicos* כפור פרטי Prædicatio particularis. *Plur.* ענינים פרטיים Res particulares. *Fœm. ſing.* השגחה פרטית Providentia particularis.

פרטיות Particularitas, ſingularitas.

פרוטה Nummulus, *quælibet parva moneta. Duplex fuit* פרוטה, *altera ex argento, altera ex ære. Hoc nomen uſurpatur etiam de quibuslibet rebus minimis. Plur.* פרוטות Nummuli. *Item* partes, particularia.

פרוטטות Nummi minuti ærei, *vel* cuprei. *Idem eſt, ac* פרוטות. *Proprie ſignificantur nummuli non ſignati, & ut ajunt Hebræi in* בבא מציעא Bavà metzià *fol.* 46. דליכא עליהו צורתא, in quibus nulla eſt figura impreſſa.

פריטין Nummi minuti: oboli. *Conſtr.* פריטי. Deut. 14. 25. *in Jonathane*.

פרך *Pahel*. Frangere, confringere. Pſal. 80. 17. diruere, ſuccidere, exſcindere. Eccleſ. 3. 3. ligare, colligare in manipulum. Geneſ. 37. 7. *in Jonathane*. *Ithpehal* אתפרך frangi, exſcindi, ſuccidi. Iſa. 24. 7. Pſal. 90. 6. *Active* exſcindere, diruere. Numer. 33. 5. *in Targum Hieroſolymitano*.

פרך *Talmudicis eſt* quærere, interroga-

re, opponere, quæſtionem objicere, *qua alterius ſententia infringatur*. *Hinc* פָּרֵיךְ quærit, opponit. מְפָרְכִינַן quærimus, objicimus, *pro* מְפָרְכִין אֲנַן. *Sic* לְפָרוֹכֵי ad opponendum. אִיכָּא לְמִיפְרַךְ *vel* אִיכָּא מִיפְרַךְ Eſt objiciendum, objici, quæri poteſt contra illud.

Præterea פְּרַךְ Scabere, ſcalpere, abrumpere ſcabiem.

פַּרְכֵּס Fucare, fuco ornare capillos.

פִּרְכּוּס Fucus, fucatio. *Item* plicatio capillorum.

פְּרִיךְ Aridum. Thren. 4. 8.

פֵּירוּכָא, פֵּירוּכְתָּא Manipulus, faſciculus. *Plur. maſc.* פֵּירוּכִין & פְּרוּכִין manipuli. Geneſ. 37. 7. *Fæm.* פֵּירוּכָן ruſa, contuſa, confracta grana ariſtarum. Levit. 2. 14. & פֵּירוּכַיָּן ſpicæ. Deuter. 23. 26. *in Jonathane*.

מְפָרְכָיָתָא Perverſitates, perverſa. Prov. 2. 12.

פָּרוֹכְתָּא Velum, aulæum. Exod. 26. 31. 33.

פַּרְכֵּס Movere, commovere ſe: trepidare, tremere. Geneſ. 22. 10.

פרל פִּירוּלִין *Idem ac* בִּירוּלִין Beryli. *Lapides pretioſi*. Exod. 25. 7. *in Jonathane*.

פרם פְּרוּמְבְיָא Frænum. Pſal. 32. 9. *Eliæ videtur eſſe corruptum ex Latino. Convenit Græcum* φορβεία.

פְּרַן Dotare, dotem conſtituere, *vel* dare. Exod. 22. 15. *in Jonathane*.

פּוֹרַן, פּוּרְנָא Dos. Geneſ. 34. 12. *in Targum Hieroſolymitano*.

מְפָרוֹנֵי Idem. Exod. 22. 16. *in Jonathane. Fortaſſe legendum* כְּמַפְרִינֵי *ex Participio Aphel*, ſicut dotant.

פַּרְנִיגָן, פִּרְנִגַן *Genus ornamenti*. Eſth. 5. 10. *in Targum ſecundo. Nonnulli putant legendum* פרנדא, & *vertunt* veſtimentum ſericum.

פַּרְנֵס Gubernare, paſcere, alere, ſuſtentare, nutrire. Jerem. 23. 2. Eccleſ. 2. 7. *Ithpahel* אִתְפַּרְנֵס ali, nutriri, paſci. Thren. 5. 6. Iſa. 30. 23.

פַּרְנָס Gubernator, paſtor: dominator, princeps. Ezech. 34. 5. *Plur.* פַּרְנָסִין, פַּרְנָסַיָּא gubernatores, paſtores. Ezech. 34. 7. Iſa. 3. 4. *Apud Hebræos tum antiquos, tum recentiores dicitur* פַּרְנָס Synagogæ gubernator, *qui cœtum Hebraicum politice gubernat, ſicuti Prætores, & Præfecti inter Chriſtianos populum regunt. Ubi incolarum numerus magnus eſt, hujuſmodi* פַּרְנָסִין *plures eſſe poterant, qui doctrina, & ſapientia aliis præire debebant, iiſque in rebus ſacris, & politicis præeſſe. De iis in* שבת Sabbāt *fol.* 17. *habetur:* כל פרנס המטיל אימה יתירה על הצבור שלא לשם שמים אינו רואה בן תלמיד חכם *h. e.* Omnis gubernator Judaicus projiciens terrorem majorem ſuper cœtum non gloriæ Dei ſtudio, non eſt viſurus filium ex ſe ſapientem. *Ad deterrendos autem homines ab ambiendis honoribus, & dignitatibus his verbis Rabbini utuntur:* כשנתמנה אדם פרנס מלמטה נקרא רשע למלמעלה: *h. e.* Homo cum fit gubernator hic inferius, vocatur impius

pius ſuperius, *videlicet in Cælo.*

פרנוס, פרנוס Paſtio, paſcuum, alimentum, victus. Malach. 3. 10. Ezech. 34. 14.

פרנסותא, פרנסות Idem. Job 38. 39.

פרנק *Pahel.* Oblectare. Pſal. 34. 19. *Ithpahel* אתפרנק oblectare ſe. Deut. 28. 56. Job 22 28.

פרנוקא Oblectatio, voluptas, oblectamentum. *Plur.* פרנוקין oblectationes. *Cum aff.* פרנוקי Oblectationes meæ. Pſal. 119. 24.

פרניקא Voluptas, deliciæ. Deuter. 28. 56. *Legitur etiam* פרינקא, י & נ *tranſpoſitis,* & פרקינא, *ſed mendum eſt.*

פרס Pandere, expandere, explicare, extendere. *Reperitur etiam ſcriptum* פרש *cum* ש. Geneſ. 31. 25. *Item* frangere, ſcindere, diſcindere, dividere, partiri, diſtribuere. Dan. 5. 8. 2. Reg. 4. 39. *Item* æſtimare, taxare. *Pahel* פרס extendere, expandere. Thren. 1. 17. *Aphel* אפרים extendere, protendere. Ezech. 32. 3. Eſth. 1. 2. *in Targum ſecundo.*

פרסא, פרס Tentorium, velum, aulæum, tegumentum. Exod. 40. 19. 2. Sam. 17. 19.

בית הפרס Locus expanſionis. *Hoc nomine indigitatur ager ad culturam redactus, in quo prius aliquis homo ſepulcro mandatus fuerat, factusque propterea immundus, per quem Nazirao tranſire non permittebatur. Hinc in* Oholoth *cap.* 17. החורש את הקבר הרי זה עשה בית הפרס Arans ſepulcrum, is facit agrum immundum. *Rabbi Salomon ait, locum illum appellari* locum expanſioois, quod arando terra ſepulcri per totum agrum expandatur. *A Bartenora* בית הפרס *dicitur* eſſe locus, io quo immunditia פרוסה ומתפשטת diffuſa, & extenſa eſt. *Recentiores autem Rabbini* פרס *interpretantur* דבר פרוס ושבור rem confractam, & contritam, quod oſſa mortuorum illic diſperſa, & confracta ſint. *Ex Majemonide in libro* יד *parte* 3. *in* הלכות טומאת מת cap. 10. איזהו בית הפרס זה המקום שנחרש בו קבר שהרי נתדקדקו עצמות המת בתוך העפר ונתפרסו בכל השדה וגו *h. e.* Quidnam eſt בית הפרס? Eſt locus, in quo aratum eſt ſepulcrum. Nam ſic comminuuntur oſſa mortui in terra, & dividuntur in totum agrum. *In* מועד קטן Moëd Katòn *fol.* 5. שדה בית הפרס Ager ſepulcri expanſi, & diſperſi. כיצד מטהרין בית הפרס Quomodo mundum reddunt agrum ſepulcro immundum? שלשה בית פרסות הן Tres ſunt ejuſmodi agri: שדה שנחרש בה קבר ager, in quo aratum eſt ſepulcrum: שדה שאבד בה קבר Ager, in quo interiit ſepulcrum: שדה בוכים Ager flentium. *Uſurpatur etiam de* vinea, *ut* כיצד בוצרין בית הפרס Quomodo vindemiant vineam ſepulcro immundam?

פרסתא, פרסא Ungula: planta pedis. *Conſtr.* פרסת Geneſ. 8. 9. *Plur.* פרסן, פרסת ungulæ. Joſ. 3. 13.

פרסתן Ungulas magnas habens.

Mer-

Digitized by Google

פְּרָס Merces, præmium, munus. 2. Sam. 8. 3.

פְּרִיסוּתָא Separatio. Levit. 1. 8. *in Jonathane.*

פּוּרְסָנָא , פּוּרְסָן Æſtimatio. Levit. 27. 2.

פַּרְסָא Parſa, paraſanga, milliare, leuca. *Plur.* פַּרְסֵי , פַּרְסִין milliaria, leucæ. Exod. 12. 31. Numer. 21. 36. *in Jonathane.*

פָּרָס Perſia. *In Medràs Eſther ſect.* 1. *in fine.*

פַּרְסָאָה , פַּרְסָאי , פַּרְסִי Perſa. *Plur.* פַּרְסָאֵי , פַּרְסָאִין Perſæ. Ezech. 27. 10. *Perſarum laus apud Rabbinum Gamalielem:* בשלושה דברים אוהב אני את הפרסאים הן צנועין באכילהן וצנועין בבית הכסא וצנועין בדבר אחר *h. e.* Propter tres res amo Perſas; ſunt verecundi in cibo; ſunt verecundi in loco ſecreto; verecuodi in re alia: *videlicet*, בַּתַּשְׁמִישׁ in lecto.

פְּרוּסְדָא Porticus, veſtibulum. 1. Reg. 7. 7.

פַּרְסָנִית Ungulas dividens, *quod fit inceſſu. Quare mulier, quæ id facit, dicitur* Vagatrix. *Quæritur in* בראשית רבא Bereſcith Rabbà, *cur mulier in principio creationis non ſit formata ex viri pectore, capite, ore, lingua, manu &c.? Reſpondent Rabbini*, דְּלָא מִן הָרֶגֶל שֶׁלֹּא תְּהֵי פַּרְסָנִית neque ex pede *formatam eſſe*, ne eſſet ungulas dividens, *h. e. ne hac & illac vagaretur, & extra domum per plateas diſcurreret, ut Lia, & Dina.*

פִּרְסֵם Divulgare, publicare, manifeſtare. Thren. 2. 14. Eſth. 3. 14. *Ithpahel* אִתְפַּרְסֵם revelari, manifeſtari, manifeſtum, publicum fieri. Exod. 2. 14. Eccleſ. 12. 13.

מְפַרְסָם , מְפוּרְסָם Publicum, manifeſtum, ootorium, probabile. *Plur.* מְפַרְסְמִין nudi, retecti. Cant. 2. 17. מְקוֹמוֹת מְפוּרְסָמִים loca publica. אֲנָשִׁים מְפוּרְסָמִים Viri publici, celebres.

פִּרְסוּמֵי , פִּרְסוּם Publicatio, manifeſtatio, retectio, revelatio. Levit. 18. 6. probabilitas. בְּפִרְסוּם , בְּפִרְסוּמֵי publice, palam, manifeſte. Geneſ. 19. 26. *in Jonathane*, probabiliter.

פְּרַסְתְּוָתָא , פְּרַסְתַּן Heræ, dominæ. Judic. 5. 29.

פָּרַע Solvere, perſolvere, retribuere, reddere, referre. Pſal. 13. 6. Prov. 24. 12. nudare, detegere, retegere. Levit. 13. 45. *Apud Rabbinos* רֹאשׁ פָּרוּעַ caput apertum, *h. e.* pileo, *vel alio tegumento nudatum. Uſurpatur etiam* פָּרַע de nudatione membri in Circumciſione. *Hinc illud* מל ולא פרע את המילה כאלו לא מל *h. e.* Qui circumcidit, & non denudat circumciſionem, perinde eſt, ac ſi non circumcideret. *Item* debitum ſolvere. פּוֹרְעִין מַס Solvunt tributum. פְּרַעְתִּיךָ Perſolvi tibi debitum. שְׁטָרוֹת פְּרוּעִים Chirographa, litteræ debitorum perſolutæ. *Ithpehal* אִתְפָּרַע ulciſci, vindicare. Joſ. 10. 13. 1. Sam. 8. 20. *Talmudicis tritum*: דְּפָרַע קִינֵיהּ מַחֲרִיב בֵּיתֵיהּ Qui ulciſcitur, *h. e.* ſumit vindictam ſuam, vaſtat domum ſuam.

פּוּרְעָנוּתָא , פּוּרְעָנוּת Ultio, vindicta, pœ-

pœna, retributio. Prov. 19. 17. Iſa. 34. 8. *Plur.* פּוּרְעָנֻן ultiones: pœnæ. Ezech. 14. 21. פּוּרְעָנוּתָא Pſal. 94. 1. *Apud Rabbinos* מרובה מדה טובה ממדת פורענות *h. e.* Amplior eſt proprietas bona (*gratiæ*), quam proprietas vindictæ, & pœnæ, *ſcilicet in Deo. Plur.* פּוּרְעָנִיּוֹת vindictæ.

פּוּרְעָן Ultor, vindex, judex. Exod. 20. 5. *in Jonathane. Plur.* פּוּרְעָנִין vindices. Deuter. 16. 18. *Item* ultiones. *Juvat hoc in loco nonnulla de* Vindice Sanguinis, *qui proprie vocabatur* גּוֹאֵל, *ſubjicere.* Vindex *igitur* ſanguinis *erat, qui cædem propinqui ab injuſto occiſore ulciſcebatur. Vindex dicebatur a vindicta, quam exercebat, ipſi a Deo permiſſa. Cæterum occiſi unus tantummodo poterat eſſe Vindex, non plures, cum numero ſingulari Sacræ litteræ utantur, quod ſentit etiam* Oſiander de Aſylis Gentilium. *Hinc ſi plures eodem affinitatis gradu occiſum contingebant, v. g. fratres, hoc jus ulciſcendi primogenito competebat.* Seldenus de ſucceſſione in bona defunctorum. *Deficientibus maribus, a* Majemonide cap. 1. *hoc privilegium fœminis conceditur. Quod privilegium non ſolum apud Judæos locum habebat, ſed etiam apud Proſelytos, & Gentes.* Goetius Diſſertatione XI. §. 6. *cum ſequentibus.*

פְּרִיַע Nudum, nudatum, retectum. Levit. 13. 45.

פֵּרוּעַ Coma, cæſaries. Levit. 16. 6. Numer. 6. 5.

פְּרִיעָא Malleus. Prov. 25. 18.

בִּפְרִיַע Cito, celeriter, feſtinanter, repente, continuo, ſubito, ſtatim. Exod. 32. 8. Judic. 2. 23. לְמִפְרַע Retro, retrorſum, præpoſtere, inverſo ordine. *Quidam explicant illud Proverb.* 8. 33. וְאַל תִּפְרָעוּ Et ne faciatis præpoſtere, ordine inverſo. *Sic* לֹא אֶפְרַע Non retrocedam, non ibo retrorſum a decreto meo. Ezech. 24. 14.

פַּרְעוֹס Pulex. *Hebraice* פַּרְעוֹשׁ.

פרף פּוּרְפָּא Anſa, anſula, fibula. *Plur.* פּוּרְפַּיָא, פּוּרְפִּין anſæ, anſulæ. Exod. 26 11. *Cum aff.* יַת פּוּרְפּוֹהִי anſulas ejus. Exod. 35. 11.

פְּרַץ Rumpere, diſrumpere, perrumpere, perfringere. Prov. 25. 28. 2. Reg. 14. 13.

פֶּרֶץ, פִּרְצָא Ruptura, foramen: protervia, perverſitas, laſcivia. *Plur.* פִּרְצִין rupturæ. Eſth. 3. 8. *in Targum ſecundo. Proverbium apud Hebræos*, פִּרְצָה קוֹרְאָה לְגַנָּב Foramen advocat furem. *Convenit cum illo vulgari*, occaſio facit furem.

פָּרִיץ Laſcivus, protervus, impudens. *Fœmin.* פְּרוּצָה laſciva, petulans, præfracta, puella, *vel* mulier impudica. *Ei opponitur* צְנוּעָה verecunda, modeſta.

פָּרִיץ Effractor, fur, latro. *In* מציעא Metzià *fol.* 105. *per metaphoram* פְּרִיצֵי זֵיתִים וַעֲנָבִים Improbæ olivæ, & uvæ, *videlicet immaturæ, quæ ad maturitatem non pervenerunt, & ſub prælo non comminuuntur.* גַּמְלָא פְּרִיצָה Camelus inſanus, *perrumpens, & perfringens quæcumque ei obvia fiunt.*

Al-

Digitized by Google

פַּרְצִידֵי , פַּרְצִידִין Alvei aquarum. Pſal. 42. 2. *Idem ac* פַּצִּידִין.

פַּרְצָנִין Acini uvarum. Numer. 6. 4.

פַּרְצוּפָא , פַּרְצוּף Vultus, faeies, effigies, figura, perſona. Pſal. 34. 17. *Plur.* פַּרְצוּפִין perſonæ. *Conſtr.* פַּרְצוּפֵי vultus. Prov. 27. 19.

פְּרַק Redimere, liberare, eripere, eruere, vindicare. Deut. 13. 6. Ruth 3. 13. rumpere, abrumpere, diſrumpere, avellere, removere, auferre, deponere. Exod. 32. 2. *Item* explicare, declarare. *Pahel* פָּרֵק idem. *Ithpehal* אִתְפְּרֵק ſervari, liberari, redimi. Levit. 19. 20. rumpi, abrumpi, avelli, divelli, amoveri, dimoveri. Exod. 32. 3.

פְּרִיקָא , פָּרִיק Redemptor, liberator, ſervator, vindex. Ruth 4. 1. Iſa. 43. 11.

פָּרוֹקָא , פָּרוֹק Idem. Ruth 4. 6. *Plur.* פָּרוֹקִין redemptores.

פּוּרְקָנָא , פּוּרְקָן Redemptio, liberatio, ſalus, auxilium: pretium redemptionis, lytron. Numer. 3. 46. *Plur.* פּוּרְקָנִין, פּוּרְקָנַיָּא redemptiones. Pſal. 116. 13.

פּוּרְקָנוּת Idem. Pſal. 28. 8.

פְּרִיקָא Receſſus, receſſio. Prov. 13. 19.

פִּרְקַת , פִּרְקָא , פֶּרֶק Compitum, bivium. Obad. v. 14. cervix, junctura cervicis, compages vertebrarum cervicis, Pſal. 60. 10. Thren. 5. 5. articuli digitorum, manuum, pedum. Levit. 14. 25. *in Jonathane.*

Apud Rabbinos per נְטִילַת יָדַיִם עַד פֶּרֶק lotio manuum intelligitur, quæ fit uſque ad articulum, nempe manus cum brachio. *Vocantur etiam* פֶּרֶק *apud eoſdem* articuli digitorum pedis, tali, malleoli pedis. *Plur.* פְּרָקִים: *Sic* פֶּרֶק שֶׁל הַזְּרוֹעַ Junctura, Articulus brachii, *ubi brachium cum corpore conjungitur. In calamis, vel culmis* פֶּרֶק *eſt* nodus, geniculum. *Hoc nomine in rebus etiam artificialibus appellantur, quæ habent juncturas, & articulos. Eſt quoque* פֶּרֶק tempus certum, articulus, terminus, momentum temporis: *ut* בּוֹ בַּפֶּרֶק מֵתָה שָׂרָה Eo ipſo tempore, vel momento mortua eſt Sara. בִּתּוֹ עוֹמֶדֶת עַל פִּרְקָהּ Filia ejus ſtabat in tempore ſuo, *h. e.* conjugio apta erat. לִפְרָקִים Certis temporibus, quibuſdam temporibus: *ut* הַלּוֹמֵד תּוֹרָה לִפְרָקִים Qui diſcit Legem certis temporibus, *h. e. qui dat operam ſtudio Legis temporibus interruptis, non aſſidue, vel quotidie. Item* Sectio, Caput libri: Lectio, Profeſſio. מאי טעמא לא אתא מר לפרקא Quæ cauſſa fuit, cur non veniret Dominus ad lectionem? מותיב פרקי Habens lectiones, profitens publice. בני פרקי Diſcipuli, qui diſcunt capitula, *videlicet lectiones ſuas in Scholis.* רָאשֵׁי פְּרָקִים Summa capita.

פֵּרוּק Ruptura. Iſa. 24. 20. *Rabbinis* explicatio, ſolutio quæſtionis dubiæ, *quaſi ejus fractio*, & *diſruptio.*

פְּרִיקָא Collum, cervix. Deuter. 33. 29. *Conſtr.* פְּרִיקַת Geneſ. 46. 29. *in Jonathane.*

פִּרְקוּתָא Idem. 1. Sam. 4. 18.

פַּרְקַד Supinum in cervicem cadere. *Ex Ithpehal* מִתְפַּרְקִיד

ſeſ-

Digitized by Google

לַאֲחוֹרֵיהּ ſeſſor cjus retrorſum. Geneſ. 49. 17. *in Jonathane*.

פרקט , פְּרַקְטִינִין , פְּרַקְטָנִין , פְּרַקְטוֹנִין Piſcinæ, rivi, alvei, aquarum foſſæ. Cant. 7. 4.

פְּרַקְלִיטָא Paraclctus, conſolator, advocatus, internuncius, procurator: interpres. Job 33. 23. *Plur.* פְּרַקְלִיטִין conſolatores. *Cum aff.* פְּרַקְלִיטַי Advocati mei. Job 16. 20. *In* בבא בתרא Bavà Batrà *fol.* 10. כל צדקה וחסד שישראל עושין בעולם הזה שלום גדול ופרקליטין גדולים בין ישראל לאביהן בשמים *h. e.* Omnis juſtitia, (*hoc nomine ſolet appellari ab Hebræis eleemoſyna*) quam Iſraelitæ faciunt in hoc Mundo, ſunt pax magna, & advocati maximi inter ipſos, & patrem ipſorum Cœleſtem. *Sic in* פרקי אבות PirKè Avòth *cap.* 4. העושה מצוה אחת קונה לו פרקלט והעובר עבירה אחת קונה לו קטיגור אחד *h. e.* Quicumque facit præceptum unum, comparat ſibi advocatum unum: qui autem tranſgreditur tranſgreſſionem unam, comparat ſibi accuſatorem unum. *Sic alibi. In judicio Cœleſti hominis advocati ſunt* תְּשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים Pœnitentia, & opera bona.

פרקם פְּרַקְמַטְיָא Mercatura, negotiatio. Geneſ. 42. 34. *Græce* πραγματεία. *Apud Talmudicos* אֵינוֹ מוֹעִיל בִּפְרַקְמַטְיָא שֶׁלּוֹ כְּלוּם Non prodeſt ad negotiationem ejus quidquam, *h. e.* ad propoſitum negotium.

פְּרַקְמַטוּטָא Pragmaticus, mercator, negotiator. *Plur.* פְּרַקְמַטוּטִין Mercatores, negotiatores.

פְּרַקְס Induſium, interula; veſtis *carni proxima*: ſubligaculum. *Plur.* פְּרַקְסִים Induſia: lintea.

אַפְּרַקְסוּתָא Idem. *Alii exponunt* indumentum ſuperius, *quod reliquis veſtibus ſuperinduitur, vulgo* Cappa; *alii explicant* veſtem ſudoris, *quæ carni adhæret*.

פרר *Ithpahel* אִתְפַּרְפַּר Frangi, conteri, comminui, diſſipari. Pſal. 22. 15.

פְּרִירִין , פְּרִירַיָּא Lapilli minuti, ſcrupi. Job 41. 21. *ubi Regia habent* פְּרִירִים.

אֲפָרוֹרָן *Vide in littera* א.

פָּרַר , פַּרְפֵּר Frangere minutatim, confringere, comminuere. Job 16. 12. *in Hebræo. Item* movere ſe, palpitare, trepidare. Geneſ. 42. 21.

פֵּרוּר , פֵּירוּר Fragmentum, fruſtulum, atomus, pulviſculus, mica. *Plur.* פֵּרוּרִים micæ. Joſ. 9. 5. *ubi R. Levi explicans vocem* נִקֻּדִים *inquit:* הוא הפת היבש שמתפרר מצד יבשו לפירורים דקים NeKuddìm eſt panis ſiccus, qui frangitur propter ſiccitatem ſuam in micas tenuiſſimas. *Pro* Atomis *autem, ſive* pulviſculo in aere ex Sole radiante conſpicuo פֵּירוּר *uſurpatum legitur apud R. Saadiam* Dan. 4. 32. *ad vocem* כְּלָה, *quæ ab eo ſic explicatur:* כלא הוא הפירור הנראה בעין זריחת השמש כאלו פורחין בו באוירן פירורין רקין וגו *h. e.* Kelò (*h. e.* quaſi nihilum) eſt pulviſculus, qui conſpicitur

in ortu Solis, ac ſi volarent in aere ejus atomi minutiſſimi inſtar pulveris, quæ eſt res non ſubſiſtens, ſed tranſiens, & ceſſans cum Sole, in cujus ſubſtantia nihil ſolidi eſt. מַעֲבִירִין מִלִּפְנֵי שֻׁלְחָן פֵּירוּרִין Removent a menſa micas.

פַּרְפֶּרֶת Deliciæ, cupediæ, *quę vel ad excitandum appetitum ante cibum comeduntur, vel voluptatis ergo poſt ſumptum cibum. Plur.* פַּרְפְּרִין *&* פַּרְפְּרִיב, *vel* פַּרְפְּרָאוֹת *&* פַּרְפְּרוֹת, fruſtula, micæ, partes, particulæ: *ut* בורך על פרפרת שלפני המזון פטר את הפרפרת שלאחר המזון *h. e.* qui benedictionem dicit ſuper cupediis ante cibum, liberas facit (*ſc. a benedictione*) cupedias poſt cibum. *In* ברכות Beracòth *fol.* 42. *Gloſſa ita locum exponit. Ante cibum (Hebræi) afferebant* פַּרְפְּרָאוֹת delicatas res, *ad excitandum appetitum edendi, veluti pullos, piſciculos, & ſimilia, poſtea ordinarios cibos. Poſt prandium abſolutum rurſus afferebant* פַּרְפְּרָאוֹת delicias ſecundas, *veluti placentas frixas, toſtas, aromatarias, cruſtulæ mellita, condita, & ſimilia. Super his opus non fuit benedictione, ſi ea prandium præceſſiſſent. A Rabbinis autem vocantur* פַּרְפְּרָאוֹת לְחָכְמָה deliciæ ad ſapientiam *Quæſtiones ſubtiles & jucundæ ad ſapientiam acquirendam hominum animos excitantes. Hinc legitur in* פרקי אבות PirKè Avòth *cap.* 3. Rabbi Eliezer ben Chaſmà dixit: תְּקוּפוֹת וּגְמַטְרִיאוֹת פַּרְפְּרָאוֹת לְחָכְמָה *h. e.* Quatuor revolutiones anni, & Geometricæ ſupputationes, deliciæ ſunt ad ſapientiam. *Per* תְּקוּפוֹת quatuor anni revolutiones *a Rabbinis intelliguntur duo Solſtitia, & duo Æquinoctia, ipſorumque cauſſæ, & effectus. Per* גִּמַטְרִיאוֹת Geometrica *innuuntur res Cœleſtes, & nomina Divina, & quæ ab iis producuntur, quæ ſunt* פַּרְפְּרָאוֹת מֵהַתּוֹרָה deliciæ ex Lege, *ex Verbi Divini, & Theologicarum rerum ſcientia manantes. Ab aliis Interpretibus dictiones* פַּרְפְּרָאוֹת לְחָכְמָה *exponuntur* partes minutæ ad ſapientiam ſunt, non ipſum ſapientiæ corpus. *Itaque liberum Lectori relinquitur, utri velit ex his duabus interpretationibus adhærere.*

פָּרַשׁ Segregare, ſeparare, diſtinguere, disjungere. Jerem. 23. 28. Pſal. 4. 4. diſcedere, abſcedere, ſeparare ſe: exponere, explicare, explanare, declarare, exprimere nominatim, nominare, nominatim vocare. Levit. 24. 11. Iſa. 62. 2. mirum, admirabile eſſe, *vel* fieri. Pſal. 139. 14. in admirationem rapi. Pſal. 139. 14. *Pahel* פֵּרֵשׁ idem. Numer. 16. 19. *Item* mirabile, mirificum reddere, *vel* efficere. *Aphel* אַפְרֵשׁ Idem. Geneſ. 30. 40. *Ithpehal* אִתְפְּרֵשׁ ſeparari, ſegregari, ſejungi. Geneſ. 10. 2. disjungere, ſeparare ſe: explanari, declarari, explicari, expreſſe nominari, vocari, definiri. Numer. 15. 34.

פְּרִישָׁא, פְּרִישׁ, פָּרִישׁ Separatus, ſegregatus, diſtinctus. Job 12. 3. Geneſ. 49. 26. *in R. Salomone.* mirandum, admirandum, mirabile, miraculum. Job 31. 11. peculiare.

ze. *Fœm.* פִּרְשְׁתֵּיהּ miraculoſum opus ſuum. Iſa. 5. 19. *Plur. fœm.* פִּרְשָׁן & פִּרְשְׁוָתָא, פִּרְשְׁוָן miracula, mirabilia. Job 42. 4. Thren. 1. 9. Exod. 34. 10.

פְּרִישְׁתָּא Extenſiones, expanſiones. Job 36. 29.

פֵּרוּשׁ & פֵּירוּשׁ, Explicatio, interpretatio, expoſitio. Cant. 5. 11. effatum, pronunciatum, prolatum, prolatio. Pſal. 21. 3. *Plur.* פֵּירוּשִׁים & פֵּירוּשִׁין, פֵּרוּשִׁים Explicationes, Commentarii, Gloſſæ. *De Rabbinorum Commentariis in* מִקְרָא Sacram Scripturam *vide Diſputationem huic Lexico præmiſſam.*

פָּרָשׁ Eques, *ita dictus a pungendo, quia equum calcaribus pungit.* Nahum 3. 3. *Plur.* פָּרָשִׁין, פָּרָשַׁיָּא equites. Geneſ. 49. 17. 2. Sam. 1. 6.

פְּרִישִׁין Calcaria, *ita dicta a pungendo. In hac ſignificatione adhibetur Verbum Hebraicum* יַפְרִשׁ pungit, Proverb. 23. 32. *ubi rationem ſubjicit R. Abraham, cur* Eques *dicatur* פָּרָשׁ. *Inquit enim:* פָּרָשׁ Eques *ſic dicitur* בַּעֲבוּר פְּרִישִׁים propter calcaria, quæ ſunt in pedibus ejus, quibus equum pungit. *R. David autem animadvertit ad vocem* מַלְמַד: *Malmad* eſt inſtrumentum, quod alias vocatur דָּרְבָן *ſtimulus,* שֶׁמַּפְרִישׁ בּוֹ *quo pungit* arator bovem, & ſic dicitur, quaſi docens bovem ad arandum (*a radice* למד). Ex hac ſignificatione etiam dicuntur, qui vehuntur equis, פָּרָשִׁים *equites,* שֶׁמַּפְרִישִׁין בִּפְרִישִׁין שֶׁבְּרַגְלֵיהֶם quia pungunt calcaribus, quæ ſunt in pedibus eorum. *Sic* פֶּרֶשׁ ſtimulus *dicitur* a pungendo.

פְּרִישׁוּת Mirabilis operatio, mirabile opus. Pſal. 88. 13. *Cum aff.* פְּרִישׁוּתָךְ mirabile opus tuum. Pſal. 89. 6. *Forma pluralis* פִּרְשָׁוָן. *Conſtr.* פִּרְשְׁוָת. *Emphat.* פִּרְשְׁוָתָא mirabilia. Job 37. 14. & 16. *Cum aff.* פִּרְשְׁוָתִי mirabilia mea. Exod. 3. 20. פִּרְשְׁוָתָךְ mirabilia tua. Pſal. 9. 2. פִּרְשְׁוָתֵיהּ mirabilia ejus. Pſal. 78. 4.

פֶּרֶשׁ Stimulus, vomer. Judic. 3. 31. 1. Sam. 13. 20.

פָּרָשׁוּת Sectio, diviſio. Geneſ. 38. 14. פָּרָשׁוּת אוֹרַח Sectio, diviſio viæ, bivium. Ezech. 21. 19.

פַּרְשַׁת, פָּרָשַׁת, פָּרָשָׁה Paraſcà, ſectio, diviſio, Caput: verſus Biblicus, *ut Kimchi* Amos 1. 1. *De* פָּרָשָׁא Paraſcà *vide pag.* 342.

אַפְרֵשׁ Diſcrimen, differentia.

אַפְרָשׁוּתָא, אַפְרָשׁוּ, אַפְרָשׁוּת Separatum, ſeparatio, oblatio ſeparata, oblatio fructuum, frumenti, olei, vini. Numer. 11. 11.

לְאַפְרַשׁ, אַפְרַשׁ, לְאַפְרֵשׁ In perpetuum, in æternum, in ſempiternum. Jerem. 3. 5. Iſa. 57. 16. 2. Sam. 2. 26.

מַפְרַשׁ Separatio, diſtinctio, differentia.

מְפָרַשׁ Explicate. Eſdræ 4. 18.

פַּרְשֶׁגֶן, פַּרְשֶׁגֶן Exemplum, exemplar. Jerem. 10. 11. Deut. 17. 18. Eſdræ 4. 11.

פְּרַשׁ *Vide in* פרס.

פְּרַת Rumpere, diſrumpere, perrumpere. Iſa. 59. 5.

פֶּרֶת Umbilicus, *quaſi ventris ruptura.* Job 40. 11. *Cum aff.* מִן פְּרַתֵּיהּ Ex umbilico ſuo. Cant. 7. 3.

פֶּרֶת, פַּרְתָּא Excrementum, ſtercus, fimus. Deut. 21. 8. *in Jonathane.*

פְּרָת Euphrates. *Nomen fluvii Meſopotamiæ in Sacris litteris celeberrimi.* Geneſ. 2. 14. Deut. 1. 7. *In Targùm verba illa* Geneſ. 24. 10. אֲרַם נַהֲרַיִם Aram, *ſive* Syria duorum fluminum, *transferuntur* וַאֲזַל לַאֲרָם דְּעַל פְּרָת Et profectus eſt in Syriam, quæ ſita eſt ad Euphratem. *Itaque Syria duorum fluviorum eſt Meſopotamia, ita dicta quaſi Interamnis, quia inter Euphratem, & Tigrim collocata eſt. In Targùm dictio* נָהָר fluvius *abſolute poſita per Synecdochen redditur* Euphrates, *ut* עַל הַנָּהָר Iſa. 11. 15. *vertitur a Targùm* עַל פְּרָת. *Sic illud* Num. 24. 6. כְּגַנֹּת עֲלֵי נָהָר *transfertur*, כְּגִנַּת שַׁקְיָא דְּעַל פְּרָת Sicut hortus irriguus ad Euphratem. Numer. 24. 6.

פַּרְתְּמַיָּא Proceres, præfecti, dominatores. Eſth. 1. 3.

פַּרְתִּיאִין Perſæ, *juxta nonnullos.*

פְּרוֹוַרְתְּקִין Exemplar litterarum, epiſtola. Eſth. 6. 10. *in Targum ſecundo.*

פִּשָׂא, פִּשָׂה *Idem ac* פּוּשׁ Creſcere, augeri, multiplicari.

פְּשַׁח Findere, diffindere, diſcindere, diſcerpere, dilaniare, dilacerare. 1. Sam. 15. 13. *Pahel* פַּשַּׁח Idem. Eſth. 3. 8. *in Targum ſecundo. Ithpahel* אִתְפַּשַּׁח Scindi, diſcindi, abſcindi, amputari. Levit. 11. 32. *in Jonathane.*

פְּשַׁט Extendere, inchoare. Geneſ. 22. 10. Prov. 31. 20. Pſal. 17. 11. *Rabbinis* excoriare, cutem detrahere: irruere, graſſari. פְּשׁוֹט נְבֵילְתָא בְּשׁוּקָא Excoriato cadaver in foro, *h. e.* publice. *Item* ſtudere, diſcere: *ut* הֲוָה יָתִיב וּפָשֵׁיט בְּחַדָא כְּנִשְׁתָּא Fuit ſedens, & diſcens in quadam Schola. *Item* diffundi. נִתְפַּשֵּׁט בְּכָל־מָקוֹם Diffuſus, publicus ubique locorum. *Sic* ſimpliciter, & litteraliter interpretari. ראי מפשטיה Quod ſi ſecundum litteram explices. *Ithpahel* אִתְפַּשַּׁט Litteraliter interpretari: עַל דֶּרֶךְ מִתְפַּשְּׁטִים Secundum viam litteraliter exponentium. Amos 6. 4. *in Raſchì.* Solvere quæſtionem dubiam, explicare: *ut* פַּשְׁטִינָן explicamus, ſolvimus.

פְּשִׁיט, פָּשׁוּט Simplex, extenſum: rectum, æquum. דִּין פָּשׁוּט Mos ſimplex, & vulgaris. מִנְהָג פָּשׁוּט Mos, conſuetudo ſimplex, *quæ ſcilicet ubique locorum recepta eſt, & inveterata.* פְּשׁוּטֵי כֵלִים Extenſa vaſorum, *h. e. partes extenſæ, rectæ, nullam capacitatem, vel profunditatem habentes. Dictioni* פָּשׁוּט *opponitur* כָּפוּל duplex, עָקוֹם tortuoſum, curvum, מוּרְכָּב compoſitum. *Item* פָּשׁוּט Simplicitas, ſimplex, litteralis Sacrarum litterarum ſenſus, *cui opponitur* מִדְרָשׁ Allegoricus, & myſticus ſenſus. סִבּוֹת פְּשׁוּטוֹת Cauſſæ ſimplices. בִּפְשׁוּטוֹ שֶׁל עִנְיָן In ſimplici intelligentia Textus. *Huc ſpectat etiam illud Rabbinicum* אֵין מִקְרָא יוֹצֵא מִידֵי פְשׁוּטוֹ Scriptu-

ra

ra non egreditur ex ſimplicitate ſua , *h. e.* ex ſimplici , & litterali ſenſu . *Plur.* פְּשׁוּטַיָּא , פְּשׁוּטִים ſimplices.

פְּשַׁךְ , פּוּשְׁכָּא , פּוּשְׁךְ Palmus, *palmæ ſpatium per tranſverſum.* Exod. 25. 26. *Plur.* פּוּשְׁכַּיָּא , פּוּשְׁכִין palmi. 1. Regum 7. 9. *Hebraice dicitur* טֹפַח palmus. Geneſ. 40. 22.

פְּשַׁר Interpretari; explicare: liquefieri, tepeſcere, tepidum fieri. Exod. 16. 21. ruminare. Levit. 11. 7. *Pahel* פַּשַּׁר idem. Geneſ. 41. 15. Dan. 5. 12. *Aphel* אַפְשַׁר idem. Geneſ. 41. 15. Dan. 5. 16. *Hithpahel* אִתְפַּשַּׁר Tepidum fieri . עֲשִׂיתִי תְּשׁוּבָה וְנִתְפַּשַּׁרְתִּי Egi pœnitentiam, & tepidus factus ſum: *h. e.* judicium acre contra me nonnihil mite redditum eſt propter pœnitentiam a me actam. מַיִם פּוֹשְׁרִים Aquæ tepidæ.

פִּשְׁרָא , פְּשַׁר Interpretatio, explicatio. Dan. 5. 15. Eccleſ. 8. 1. *Plur.* פִּשְׁרִין Dan. 5. 16. *& fœm.* פִּשְׁרָן interpretationes. Geneſ. 40. 8. פִּשְׁרֵי Eſth. 3. 8. *in Targum ſecundo.*

פּוּשְׁרָן , פִּשְׁרָן Idem. Geneſ. 41. 11. *Cum aff.* דֵּין פּוּשְׁרָנֵיהּ Hæc eſt interpretatio ejus.

מַפְשַׁר Idem. Cant. 2. 5.

פָּשׁוֹר Tepidum. *Plur.* מַיָּא פָּשׁוֹרֵי Aquæ tepidæ. Eccleſ. 2. 8.

פִּשְׁרָא Rumen, cibus ruminis. Levit. 11. 3.

פִּשְׁרָא Stagnum, *aqua ex nivibus liquefactis, aut imbribus collecta . In* קִדּוּשִׁים Kidduſcìm *fol.* 73.

פשש פַּשְׁפֵּשׁ Scrutari, perſcrutari, inveſtigare, perveſtigare, perquirere: palpare, contrectare . Geneſ. 31. 34. *in Jonathane*. Levit. 13. 36. Job 32. 11. *In* עירובין Eruvìn *fol.* 13. נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא עכשיו משנברא יפשפש במעשיו *h. e.* Satius fuiſſet homini, ſi non creatus fuiſſet , magis quam quod creatus eſt : nunc vero poſtquam creatus eſt , diligenter ſcrutabitur, & examinabit opera ſua, *videlicet peccata perpetrata ad ea cognoſcenda , fatenda, & pœnitentiam de iis agendam.*

פִּשְׁפּוּשׁ Inveſtigatio, perveſtigatio, perſcrutatio. Job 11. 7. *Plur.* פִּשְׁפּוּשִׁין inveſtigationes. Pſal. 95. 4.

פַּת Duo, *in lingua Africana* . Amos 5. 25.

פְּתָא , פְּתָה , פְּתֵי Dilatari. Iſa. 60. 5. *Aphel* אַפְתֵּי dilatare . Exod. 34. 14. Iſa. 5. 14.

פְּתֵי , פְּתָי Latum, ſpatioſum. Pſal. 104. 25. *Fœm.* פַּתְיָא lata . Jerem. 51. 58. *Plur.* פַּתְיָן latæ. Pſal. 25. 17.

פְּתֵי Latitudo: acetabulum femoris. Geneſ. 32. 25. 32.

פּוּתְיָא , פַּתְיָא Latitudo . Exod. 38. 28.

פַּתְיוּת Idem. Iſa. 22. 18. 1. Reg. 4. 29.

פִּתָאָה Idem: *Item* vicus , platea. Eſth. 6. 11. *Plur.* פַּתְוָן , *&* פַּתָאוֹת *& maſc.* פִּתְאֵי , פִּתְיֵי Latitudines: plateæ. Thren. 2. 11. Cant. 3. 2. Prov. 5. 16.

פְּתַג , פִּתְגָא Veſtimentum, ſindon, linteum . Prov. 31. 24. *Cum aff.*

&

פְתָנַי & פְתָאגַאי vestimenta mea.

פִתְגָם, פִתְגָמָא Verbum, ſermo, ratio, reſponſio. Eſdræ 5. 7. res, cauſa, negotium. Dan. 3. 16. aliquid, quidquam. Jud. 7. 17. acies gladii, *vel* cultri. Deut. 13. 15. *Plur.* פִתְגָמִין, פִתְגָמַיָא res. 1. Reg. 10. 7. reſponſiones: verba. Geneſ. 24. 28.

פְתוֹר Infringere, incidere, attenuare. Eſth. 3. 5. *in Targum ſecundo*.

פתח Aperire. Geneſ. 8. 16. *Ithpehel* אִתְפְתַח aperiri. Ezech. 1. 10. *Pahel* פַתַּח aperire. Iſa. 42. 7.

פְתִיחַ, פְתִיחָא Apertus, *ſc.* oculis, *h. e.* videns. Exod. 4. 11. Num. 19. 15. *Fœm.* פְתִיחְתָא aperta. Joſ. 8. 17.

פְתַח, פִתְחָא Janua, oſtium. Ezech. 40. 38. *Item* exordium, principium, initium. *Rabbinis eſt etiam* oſtium ventris mulieris, *a pudore nomen habentis*, *ob quam cauſſam a natura tectum*, *& veſtitum quodammodo pilis eſt*. *A Talmudicis in Tractatu* שבת Sabbàt *fol.* 36. *numeratur inter vitia Virginitatis*, *ſi Sponſus poſt primum cum Sponſa concubitum dicat*, פֶתַח פָתוּחַ מָצָאתִי oſtium apertum inveni. *Tunc enim ei licet contra eam agere de dono propter Virginitatem non ſolvendo*.

פָתוּחַ Apertus. מַאֲמָר פָתוּחַ מַאֲמָר סָתוּם Dictum apertum, *h. e.* facile, *perſpicuum*, & dictum clauſum, *h. e.* difficile, obſcurum. *Fœmin.* פְתוּחָה aperta: *ut* פָרָשָׁה פְתוּחָה Sectio aperta. *Cur hoc nomine appelletur*, *vide pag.* 342.

פַתַּח Pathach. *Nomen vocalis* A *apud Grammaticos*. *Hinc Verbum* פַתַּח Cum Pathach notare: פָתוּחַ, נִפְתָּח Pathacharum, cum Pathach notatum. יְפַתְּחוּהוּ Notanr illud cum Pathach. פַתְּחוּת Pathachatio, notatio cum Pathach.

פִתּוּחָא Apertura, cælatura, ſculptura. Soph. 2. 14.

מַפְתֵּחַ, מַפְתְּחָא Clavis, *ita dicta ab aperiendo*. Judic. 3. 25. Iſa. 22. 22. *Rabbini volunt*, *quatuor claves in manu Dei poſitas eſſe*, *in libro* תענית Taanit *cap.* 1. *in* סנהדרין Sanhedrìn *fol.* 113. *& in Targum Hieroſolymitano*, *cujus verba hæc ſunt*:
אַרְבְּעָא מַפְתְּחִים דְאִינּוּן מְסִירִין בְּיַד רִבּוֹן כָּל־עָלְמָא יְיָ וְלָא מְסַר יַתְהוֹן לָא לְמַלְאָךְ וְלָא לְשָׂרָף מַפְתֵּחַ מִטְרָא מַפְתֵּחַ פַּרְנָסָא מַפְתֵּחַ קִבְרַיָא מַפְתֵּחַ עֲקַרְתָּא וגו *h. e.* Quatuor claves traditæ ſunt in manu Domini Mundi, quas non tradidit neque ulli Angelo, neque Seraphino: clavis pluviæ: clavis ſuſtenrationis: clavis ſepulcrorum: clavis ſteriliratis &c. *Hæc textibus ex* מִקְרָא Sacra ſcriptura *deſumptis probantur*, *quos brevitatis cauſſa in præſens omitto*. *Animadvertendum*, *in Targùm Jonathanis Deuter.* 28. 12. *pro* עֲקַרְתָּא *eſſe* דְחַיְיתָא partus, *vel* parturientis, *& pro* פַרְנָסָא *legi* וְרִזְמִינֵי

מִפְתַּח Apertio. Ezech. 29. 21.

פְתַךְ Miſcere, commiſcere. Job 25. 2. *In Targum ſecundo*.

פַתְכָרָא, פִתְכְרָא, פִתְכַר Idolum, imago. Iſa. 8. 23. *Plur.* פִתְכְרֵי Idola.

Ido-

בָּמָן מְחַפִּין פַּתְכוּמָרִין Idola. פַּתְכוּמָרִין Excelſa obtecta Idolis. Ezech. 16. 16. *Hæc dictio eſt vel peregrina, vel mendoſa, cum alioquin diviſa fere ſemper reperiatur. Hinc R. David* Amos 5. 6. פַּת כּוּמְרִין *legit. Sic* וְעָבְדִין פַּת כּוּמְרִין עַל רֵאשׁ כָּל־קוּמָה Et faciunt Idola in capite omnis loci excelſi. Ezech. 13. 18. *In quibuſdam exemplaribus reperitur* פַּתְכָּרִים, *in aliis* פַּת כּוּמָרִין.

פתל Contorquere, intorquere. *Ithpahel Participium* וּמִפַּתְּלִין & perverſæ ſunt. Prov. 2. 15.

פִּתּוּל Perverſitas, perverſum. Prov. 8. 8.

פַּתְלָן Perverſus. *Fœm.* פַּתְלָנָא perverſa. Deut. 32. 5. *in Targum Hieroſolymitano pro* פְּתַלְתֹּל.

פְּתִיל, פְּתִילָה Ellychnium, *lampadis, vel candelæ funiculus, qui inceditur, & ardet. In genere* funiculus duplicatus, & contortus, faſcia ex filis implexis contorta. מַדְלִיק אֶת־הַפְּתִילָה Qui incendit ellychnium. *Plur.* פְּתִילִין, *&* פְּתִילוֹת fila, ellychnia. *Vocatur etiam a Talmudiſtis* פְּתִילָה Stannum, & plumbum liquefactum, *quo Carnifices olim utebantur ad comburendos eos, qui ob ſcelera patrata a Synedrio ad* שְׂרֵיפָה combuſtionis *pœnam ſubeundam damnati erant. In eorum enim os immittebatur, ut mortem eo exuſti oppeterent. Ex cap. autem 7.* סנהדרין Sanhedrin *colligitur, numquam corpus integrum fuiſſe combuſtum.*

פתם פַּתְמָנָאֵי *Vide in radice ſequenti.*

פִּיתוֹם Python. *Græce* πύθων, Python, qui vaticinia edit mali ſpiritus adminiculo; Divinator. *Apud Hebræos appellatur* אוֹב, *& apud Rabbinos* בַּעַל אוֹב, *de quibus mentio fit* Levit. 19. 31. *&* 20. 27. *& alibi. Majemon in libro* יָד *parte prima lib. de* עבום Idololatria *cap. 6. rationem tradit, qua Pythones conſulentibus reſponſa dabant, quam non erit ab re legentium oculis ipſius Majemonidis verbis ſubjicere:* האוב זה שהוא עומד ומקטיר קטורת ידועה ואחז שרביט של הדס בידו ומניפו: והוא מדבר בלאט בדברים ידועים אצלם עד ששמע השואל כאלו אחר מדבר עמו ומשיבו על מה שהוא שואל בדברים מתחת הארץ בקול נמוך עד מאד וכאילו אינו ניכר לאוזן אלא במחשבה מרגיש בו: וכן הלוקח גולגלת המת ומקטיר לה ומנחש בה עד שישמע כאלו קול יוצא מתחת שיחיו שפל עד מאד ומשיבו: כל אלו מעשה אוב הן והעושה אחד מהן נסקל: *h. e.* Python fuit, qui ſtabat, & adolebat ſuffitum certum, & notum, tenebatque virgam ex myrto in manu ſua, & agitabat eam. Ipſe vero murmurabat ſubmiſſa voce quædam nota apud ipſos, donec audiret ea interrogans, quaſi aliquis loqueretur cum ipſo, & reſponderet ei ad id, quod quærebat ipſe verbis, quaſi ex terra voce depreſſa admodum, ut fere auribus percipi non poſſet, ſed cogitatione perciperet eam. Similiter qui accipiebat cranium mortui, ac ſuffitum faciebat ei, muſſitabat donec audiretur, voce quaſi ex

axil-

axillis prodeunte ſubmiſſe admodum, & reſpondebat ei. Omnia hæc fuerunt opera Pythonis, & qui unum faciebat ex illis, lapidabatur. *Ex Talmudis Tractatu* סַנְהֶדְרִין Sanhedrìn *fol.* 65. בעל אוב זה פיתום המדבר משיחיו *h. e.* Baal obh eſt, qui dicitur Python, & loquitur ex axillis ſuis. *Addit Gloſſa:* Python eſt nomen Magi loquentis ex axillis ſuis. Educit, vel evocat mortuum ex terra, & collocat eum ſub axillis ſuis, & brachiis ſuis, & facit loqui mortuum iſtum arte magica. *Alii ex Rabbinis narrant, quoſdam ex Pythonibus cranium hominis mortui accipere, carne ejuſdem penitur abſumpta, eique ſuffitum facere. Quærere deinde flexo genu ex eo futura, craniumque ſingulis ſciſcitantium interrogationibus reſpondere, idque fieri per Spiritum malum magicis artibus in cranium adductum. Multa his ſimilia apud Rabbinos de Pythonibus ſermonem facientes invenies. Eſt etiam* פִּיתוֹם Pithom *nomen urbis Ægyptiacæ*, Exod. 1. 11. *quam Talmudici in* Sotà *fol.* 11. *tradunt*, כִּי פִּי תְהוֹם בּוֹלְעוֹ ore abyſſi fuiſſe. abſorptam.

פֶּתֶן, פִּתְנָא, פִּתַן Aſpis, ſerpens, regulus. Geneſ. 49. 17. Iſa. 11. 8. Pſal. 91. 13. *Plur.* פִּתְנִין, פִּתְנֵי aſpides. Deut. 32. 23. *in OnKeloſo. Jonathan habet* פִּתוּנַיָּא. *Targum Hieroſolymitanum* פִּתְמָנָאֵי, *ſed male.*

פְּתוּנְיָא *Nomen proprium viri. Legitur etiam* פַּתְוַנְיָא. Eſth. 6. 9. *in Targum ſecundo.*

פְּתַק Jacere, ejicere, projicere ſagittas. Geneſ. 49. 8. ceſſare, deſinere. Geneſ. 8. 22. *in Targum Hieroſolymitano*. Obturare, obſtruere. *Hoc Verbum Talmudicis eſt uſitatiſſimum.*

פִּתְקָא, פִּתַק *Idem ac* פִּטְקָא Liber, libellus, epiſtola, diploma. *Item nomen vaſis, ſeu poculi apud Perſas.* Eſth. 1. 8. *in Targum ſecundo. In* מִדְרָשׁ Medràs *hujus libri reperitur ſcriptum litteris tranſpoſitis* פִּקְתָא; *propterea Gloſſator teſtatur, in quodam libro antiquo ita ſcriptum hoc nomen extare. In* ילקוט JalKùt, *qui eſt Commentarius varius in tota Biblia, collectus ex multis libris antiquis, nimirum Mechiltà, Tanchumà, Talmùd, Rabbòt, Siphrà, Siphrè, & ſimilibus, ad locum ſupra citatum ſcribitur, Poculum iſtud fuiſſe vocatum* פוסקא. *In Commentario iſto non habetur ratio ſenſus litteralis, ſed allegorici, quem Rabbini* דַּרְשָׁנִים *h. e.* Concionatores *præcipue ſpectare ſolent. Hunc librum* ילקוט JalKùt *compoſuit R.* שִׁמְעוֹן Simeon *Francofurtenſis. Cracoviæ editus eſt anno Chriſti* 1595.

פְּתַר Interpretari: exponere, explicare. Geneſ. 40. 12. & 18. *in Targum Hieroſolymitano.*

פִּתְרוֹן, פְּתַר Interpretatio; expoſitio. *Ibidem.*

פְּתוֹרָא, פָּתוֹר Menſa: menſa nummularia. Exod. 25. 23. Geneſ. 23. 16. *in Targum Jonathanis, & Hieroſolymitano. Cum aff.* חֲזוֹר לְפָתוֹרָךְ Circa menſam tuam.

Pſal.

Pſal. 128. 3. יְהִי פָתוֹרְהוֹן Sit menſa eorum. Pſal. 69. 23. *Plur.* פָתוֹרִין menſæ. Ezech. 23. 41. *Emphat.* עַל פָתוֹרַיָא ſuper menſis. Ezech. 40. 43. *Cum aff.* פָתוֹרֵיהוֹן menſæ eorum. Iſa. 28. 8. *Interdum* פָתוֹר *præcipue apud Talmudicos ſignificat* linteum, mappam, *quo menſa tegitur. Juxta hanc ſignificationem uſurpatur in Talmudis Tractatu* נדה Niddà *fol. 20. col. 1.*

פָתוֹרָאָה Trapezita, Nummularius, Collybiſta, Argentarius, Menſarius, *ita dictus, quia negotiationem pecuniæ in menſa peragit. Hinc nomen nactus eſt* ר חנא פתוראה R. Channà Patoraà, *h. e.* Rabbi Channà Nummularius, *qui etiam voce Hebraica appellatur* שֻׁלְחָנִי Sulchanì, *quod verbum ſignificat* Menſarium.

פַּתְרָן Macilentus, macer. Pſal. 109. 24. *Plur.* פַּתְרָנִין macilenti. Numer. 13. 21. *in Jonathane.*

פַּתְרָנוּתָא Macies. Pſal. 106. 15.

פתש פַּתְשֶׁגֶן Exemplum, exemplar. *Idem ac* פַּרְשֶׁגֶן Joſ. 8. 32. Eſth. 3. 14.

פַּתְשֶׁגֶר Dux: ſecundus a Rege. Eſth. 10. 3. *In quibuſdam exemplaribus pro* פַּתְשֶׁגֶר דְמַלְכָא, *ita teſtante Elia, reperitur* אלקפטא, *quod vocabulum Arabicum eſſe videtur.*

פַתַת Frangere, in fruſta concidere. *Hebraice.* והוה דמיך על ערסא פתותא Qui dormiebat in lecto fracto. שפתתה פתים מרובה Quod fregit in fruſta multa. וחדא מנהון פתותא Et unum ex illis erat fractum.

פְּתִיתִין Fragmenta, ſegmenta, fruſta, particulæ. *R. Eliezer dixit:* כל המשייר פתיתין על שולחנו כאלו עובד ע א *h. e.* Qui relinquit fragmenta in menſa ſua, perinde eſt, ac ſi ſerviret Idolis, *ſicuti dicitur:* Et vos, qui dereliquiſtis Dominum, qui obliti eſtis montem ſanctum meum, qui ponitis Fortunæ menſam, & libatis ſuper eam. Iſa. 65. 11.

פַּת, פִּתָא, פִּתְּתָא Fruſtum, buccella, portio panis. Geneſ. 18. 15. *&* 40. 16. *Plur.* פִּתִּין fruſta, portiones. תְּלָתָא פִּתִּין דִלְחֶם Tres orbes panis. 1. Sam. 10. 4. *Apud Rabbinos* מָקוֹם פִּיתָא Locus cibi, conclave, ubi cibus ſumitur. *Proverbium apud Talmudicos,* בריך מריה דהאי פתא Benedictus ſit Dominus hujus buccellæ. *Hoc Proverbio ſignificare volunt, beneficium quodlibet, & donum grato animo Deo acceptum eſſe referendum. In* שביעין Scevìin *cap.* 8. *odium ſuum in Chriſtianos oſtendentes ajunt:* האוכל פת כותי כאילו אוכל בשר חזיר Qui comedit panem Cuthæi, (*h. e. Chriſtiani*) perinde eſt, ac ſi comederet carnem ſuillam. *Apud R. Eliezerem:* כל שאינו משייר פת על שולחנו אינו רואה סימן ברכה לעולם *h. e.* Quicumque non reſiduum facit panem in menſa ſua, non videt ſignum benedictionis umquam, ſicuti dicitur Job 20. 81. *Non remanſit de cibo ejus, & propterea nihil permanebit de bonis ejus. Et* 2. Paralip. 31. 10. *Ex quo cœperunt offerri primitiæ in domo Domini, comedimus,*

& ſaturati ſumus , & remanſerunt plurima , eo quod benedixeris Dominus populo ſuo : reliquiarum autem copia eſt iſta, quam cernis . Et Ruth 2. 14. *Dixitque ad eam Booz. Quando hora veſcendi fuerit , veni huc , & comede panem , & intinge buccellam tuam in aceto . Sedit itaque ad meſſorum latus , & congeſſit polentam ſibi , & ſaturata eſt , & tulit reliquias . In* יוֹמָא Jomà *fol.* 18. *Rabbini metaphorice hac dictione* פַּת *utuntur : ut* אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו *h. e.* Non eſt ſimilis is, qui habet panem in corbe ſuo, ei , qui non habet panem in corbe ſuo. *Proverbio hoc utuntur ad ſignificandum , habentes uxorem non ita deſideriis æſtuare, ſicut ii , qui illa carent. Per jocum Hebræi alio ſimili Proverbio utebantur* אנשי ירושלים אנשי שחץ היו: אדם אומר לחברו במה סעדתה היום: בפת עמילה או בפת שאינה עמילה: ביין גורדלי או ביין חרדלי: *h. e.* Cives Hieroſolymitani cives efferati erant . Quilibet dicebat ſocio ſuo, quodnam prandium hodie habuiſti? an panem laboratum, an non laboratum comediſti? an in lecto lato, an anguſto cubuiſti? an vinum Gordelinum, an Chardelinum bibiſti? *Scortatores his vocibus invicem utebantur . Per* panem laboratum *mulierem ſubactam , & fornicariam intelligebant* ; *per* panem non laboratum *virginem. Cum autem* vinum Gordelinum *album eſſet , & limpidiſſimum* , Chardelinum *vero atrum* , & *turbidum , quærebant illis vocibus , utrum ſocius cum candida , an nigra rem habuiſſet . Per* lectum latum *pinguem, & obeſam fœminam innuebant ; ſicuti per* lectum anguſtum *mulierem macram, gracilem, &, ut Terentius ait ,* curatura junceam *deſignabant . Cæterum* פַּת עֲמִילָה Panis amylus *erat panis non molitus , molam non expertus.*

De Hebræorum odio in חֲזִירִים *Porcos.*

Cum de בְּשַׂר חֲזִיר carne ſuilla, *cujus eſus Hebræis prohibitus eſt, ſupra mentio facta ſit, placet hoc in loco de eadem nonnulla addere. Illud profecto conſtanter aſſerendum eſt, ſine ulla ratione ex Majorum ſuorum tantummodo ſuperſtitione Judæos gravius porcos , quam alia qualibet impura animalia , averſari , cum a Deo ipſorum eſus tantum , non etiam commercium interdictum fuerit , quorum odium adeo inter ipſos crevit , ut* חֲזִיר porcum *nominare coacti nullo modo adduci poſſint , ut nomine ſuo* חֲזִיר porcum *appellent , ſed de porcis loquentes verba* ד״א *h. e.* דָּבָר אַחֵר rem alienam *adhibeant. Nonnulli ex Auctoribus a Judæis cultum, & venerationem tributam fuiſſe* לַחֲזִירִים porcis *volunt . Hinc Petronius Arbiter in Fragmentis :* Judæus licet & porcinum Numen adoret. *Id certe ſenſerunt de Judæis juxta Ægyptiorum conſuetudinem judicantes, a quibus ea animalia non com-*

ede-

Digitized by Google

edebantur , quibus cultum præſtabant . Plutarchus lib. 4. *Sympoſ. quæſt.* 5. *ſatis longa, ac prolixa diſputatione quærit, utrum Judæi ob odium, an vero religionem a* חֲזִירִים porcorum *carnibus comedendis abſtineant, cenſetque tandem venerationis ergo id fieri . At melius certe inter Gentes, quam inter Judæos porcorum patronos & cultores Plutarchus quæſiiſſet, cum apud Athenæum l.* 9. *Agathocles de* Cretenſibus *tradat, porcum apud ipſos animal ſacrum eſſe, quem cultu, & veneratione qualibet proſequebantur. Utinam Plutarchus ſibi conſtitiſſet, neque modo venerationi, modo averſioni ob metum lepræ ſuillæ carnis abſtinentiam tribuiſſet. Certe illud vere dicere poſſumus, atrocia qualibet pati, quam carne ſuilla veſci, Judæos maluiſſe,* 2. Machab. 7. v. 18. & c. 7. 1. *& apud eoſdem porcos alere rem infamem extitiſſe, & canone prohibitam. Majemon. cap.* 5. *Quin eo odium progreſſum eſt, ut eos ne nominari quidem voluerint, ne pueris daretur occaſio eoſdem quærendi. Hinc Proverbium natum de hominibus minime acceptis, ipſos ea benignitate excipi, qua porcos Judæus. Porro cum hoc Judæorum odium in porcos ipſorum hoſtes intelligerent, vi, & minis ad ſuillam carnem manducandam eos compellere ſæpe conati ſunt, & Antiochus Epiphanes ad eos affligendos ſuper Altari Templi porcos ſacrificari juſſit.* 1. Machab. 1. 50. *Ad Judæos vero ex ædibus ſacris arcendos ſuem cum porcellis in eorum januis expreſſerunt, Æliuſque Adrianus Imperator eamdem Hieroſolymitanæ urbis portæ imponi voluit. Non inficior, Græcos, Romanos, populoſque Judæis in Oriente proximos, & cum iis immixtos in Galilæa Gentiles magnos porcorum greges aluiſſe, quod clare teſtantur etiam Evangeliſtæ D. Lucas* 8. *v.* 32. *D. Marcus* 5. *v.* 11. *& D. Matthæus* 8. 30. *carneque ſuilla valde oblectatos fuiſſe. Quin ex Varrone l.* 2. *de Re Ruſtica cap.* 4. *habetur, ſuillum pecus donatum a natura ad epulandum. Verumtamen nemo ex Hiſtoricis, eas gentes propter ſuillæ carnis comeſtionem lepræ ſubjectas fuiſſe narrat. Quæritur quidem a viris doctis, an ob metum lepræ ſummo odio carnem ſuillam Judæi proſequantur, an vero Deus eam prohibuerit, ut corporum incolumitati conſuleret. Alii alias rationes hujus interdicti afferunt; Voſſius autem ob triplicem potiſſimum rationem id factum contendit, tum quia nimirum hoc turpe animal cœno lutoque gaudet, tum quia humanas carnes ſummopere appetit, tum quia in Judæa, aliiſque Orientis terris, ſicuti in Ægypto, hujus carnis eſus lepram, ac vitiligines parit. At hujus odii vera, ac præcipua cauſſa, & origo eſt interdictum Divinum de* חֲזִיר porco *non comedendo.* Levit. 11. 7. Deut. 14. 8. Iſa. 65. 4. *Lege enim Divina nonnulla ciborum genera a Judæorum menſis procul amandata ſunt, & animalia quædam apud alias gentes in deliciis habita ſolemni præcepto prorſus interdicta.*

Digitized by Google

DICTIONES EX RABBINIS.

פ *Abbreviatura. Idem ac* פֶּרֶק Caput, *videlicet* libri. בפ״ב In capite ſecundo: ובפ״ Et in capite. *Pluraliter* פְּרָקִים Capita. 2. פָּסוּק Verſus Biblicus, Textus Scripturæ Sacræ. 3. פֵּרֵשׁ Interpretatur. 4. פְּתוּחָה Apertum. 5. פַּעַם Vice: פַּא״ *h. e.* פַּעַם אַחַת Vice una. *Pluraliter* ג׳ פ׳ *h. e.* שָׁלוֹשׁ פְּעָמִים Tribus vicibus. 6. פָּרָשָׁה Paraſchà, *h. e.* Sectio: *ut* בפ׳ בְּרֵאשִׁית in Paraſchà Bereſchìt.

פא״ *Abbreviatura. Idem ac* פֵּירוּשׁ אַחֵר Expoſitio alia. 2. פִּרְקֵי אָבוֹת Capitula Patrum. *Eſt nomen libri celebris Talmudici, dicta, apophthegmata, & ſententias illuſtres Rabbinorum complectentis. Magno eſt in uſu apud Hebræos, vulgoque a cæteris libris ſejunctus circumfertur cum brevi R. Abarbenelis commentario. Eum in Latinam Linguam tranſtulit, & Scholiis, atque Animadverſionibus illuſtravit Paulus Fagius, & Joannes Druſius.* 3. פַּעַם אַחֶרֶת Vice alia. *Alio etiam modo explicatur, prout ſenſus loci poſtulat.*

פֵּאָה Latus, angulus, pars extrema. מִפֵּאַת ex parte. *Apud Talmudicos eſt Tractatus* פֵּאָה *inſcriptus. Item* coma, capillus.

פאפ״ *Abbreviatura. Idem ac* פֶּה אֶל פֶּה Ore ad os, ore tenus. 2. פָּנִים אֶל פָּנִים Facie ad faciem, in conſpectu, coram. *In Epiſtolis frequens ejus uſus.*

תִּפְאֶרֶת, פְּאֵר Elegantia, ornatus, ornamentum, decus. לְתִפְאֶרֶת הַקְּרִיאָה ad elegantiam lectionis, *id eſt*, euphoniæ cauſſa. *Apud Kabbaliſtas* תִּפְאֶרֶת *eſt unus ramus arboris Kabbaliſticæ.*

פבפ״ *Abbreviatura. Idem ac* פְּלוֹנִי בַּר פְּלוֹנִי N. filius N. *Solet præcedere* ר׳, *vel* רַבִּי Rabbi. *In contractuum, & inſtrumentorum formulis, ubi nomen alicujus proprium ponendum, adhibetur.*

פנ״ *Abbreviatura. Idem ac* פְּלוּגְתָא גְדוֹלָה Controverſia, diſſenſio magna. *Ejus uſus in Talmude.*

פגנ״ *Abbreviatura. Idem ac* פּוֹרֵץ גָּדֵר יִשְּׁכֶנּוּ נָחָשׁ Diruens ſepem, mordebit eum ſerpens. Eccleſ. 10. 8.

פִּגּוּל פגל Immundities, res immunda, cadaver: fœtor. *Fœtoris indicia Rabbini conſtituunt colorem, & odorem corruptum.*

פגם, פִּגּוּם, פְּגִימוּת, פְּגִימָה Sciſſura, ruptura, inciſio. פְּגִימַת הַנֶּפֶשׁ Labes animæ, vitium originale. *Apud Talmudicos* פְּגִימַת הַלְּבָנָה Inciſio Lunæ, *h. e.* cornua Lunæ deficientis.

פד״ *Abbreviatura. Idem ac* פַּתַח דְּסִפְרָא Pathach libri. *Maſoretharum nota in iis vocibus, quæ cum accentu Athnach, vel Sophpaſuk Pathach, vel Segol ſervant, cum juxta regulas Grammaticæ propter eos accentus habere deberent Kametz.* 2. פִּסְקָא דְסִפְרָא PisKà libri. PisKà, *vel* פָּסִיק

eſt virgula recta, quæ inter duas dictiones collocatur, adhibeturque ad pronunciationis celeritatem inhibendam.

פַּרְנָג, פרנ Pædagogus, puerorum nutritius. *Fœm.* פִּירְנוּנִתָא nutritia, pædagoga.

פַּדַּחַת, פרח Frons. פַּדַּחַת קָמוּט Frons rugoſa.

פה *Abbreviatura. Idem ac* פָּסוּק הוּא Verſus Biblicus eſt. *Uſurpant admonentes, textum aliquem e Sacris litteris deſumptum eſſe.* 2. פֵּירוּשׁ הַקּוּנְטְרֵיס Explicatio quinternionis. *In Commentariis Talmudicis occurrit, ubi dictio aliqua in eodem folio explicatur. In numero plurali* קוּנְטְרֵסִין Quinterniones, folia.

פה״י *Abbreviatura. Idem ac* פֶּסַח הַיּוֹם Paſcha eſt hodie.

De Feſto פּוּרִים *Purìm*, ſive Bacchanalibus Hebræorum.

Feſtum פּוּרִים Purìm, *h. e.* Sortium, *quod vocabulum Perſicum eſt, incidit in diem decimum quartum, & decimum quintum* אדר Adàr *Februarii. Ante hoc Feſtum Judæi jejunant ad Reginæ Eſtheræ exemplum, & dona, atque eleemoſynas egentibus largiuntur. Si dies* פּוּרִים Purìm, *ſive* 14. אדר Adàr *die Sabbati agendus eſſet, die hebdomadis quinto jejunium ſervabatur, eodemque die* מגלה Megillà *legebatur. In anno intercalari bis Feſtum* פּוּרִים *celebrabatur. In primo enim menſe Adàr die* 14. *&* 15. *agitur* פורים קטון Purìm Katòn, *hoc eſt*, Purìm parvum, *in altero vero Adàr* פורים גדול Purìm Gadòl, *h. e.* Purìm magnum. *Ritus tamen, & cæremoniæ in utriſque eædem erant, ſi lectionem* מגלה voluminis Eſtheræ *excipias, & largitionem donorum, inter quæ erat differentia. Cenſet enim R. Eliezer filius Joſe* מגלה Megillà, *h. e.* librum Eſther *non eſſe legendum in* ואדר Veadàr, *h. e.* altero Adàr, *ſi in primo* Adàr *ejus lectio fuerit peracta. Judæi autem ſibi perſuadent, ſolum Eſtheræ librum cum Lege Moſis per adventum Meſſiæ non eſſe abrogandum. In ipſo Feſto* פּוּרִים Purìm *Judæi hodierni poſt libri Eſtheræ lectionem peractam otiantur, & epulis vacant. Solemnitas hujuſmodi Judæorum Bacchanalia jure vocari poteſt, Cum in memoriam liberationis populi Iſraelitici per Eſtheram factæ variegatis veſtibus induti ludant, ſaltent, & in omne lætitiæ genus effundantur. Noctu hujus Feſti, candelis plurimis accenſis ad ſignificandum gaudium, ab æditiuo Eſtheræ hiſtoria legitur, cui lectioni interſunt mulieres cum pueris virgis, & malleis inſtructæ, nomenque* הָמָן Amanis *in lectione audientes maximo ſtrepitu tabulata pulſant, ut ipſum amandare, & explodere videantur. Cæterum cum cibo, vinoque hoc die plerique præter modum expleantur, Rabbini narrant, duos Judæos tantam vini copiam hau-*

Digitized by Google

bauſiſſe, ut alter alterum, rixa, & contentione exorta, ex ebrietate cęco impetu interfecerit. Cum poſtero autem die patratum a ſe ſcelus alter cognoviſſet, tantum inde dolorem eum cepiſſe ajunt, ejuſque contritionem Deo adeo gratam fuiſſe, ut ejus auxilio mortuum ad vitam revocaverit. Miraculum hoc credat Judæus apella, non ego. *Hoc feſtum vocatur etiam* מָרְדְּכַי Mardochæus, *ut in libro ſecundo Machabaorum videre licet.*

פָּהַק Oſcitare. מְפַהֶקֶת וּמְעַטֶּשֶׁת oſcitans, & ſternutans, *gen. fœminini.*

פִּזְמוֹן פזם Concentus, rhythmus carminis.

פַּחַד Pavor. פַּחֲדוּת Idem.

פָּחַת Minuere, diminuere. אָדָם פָּחוּת homo parvus, plebejus, vilis, nulla auctoritate pollens. לְפָחוּת ad minus, *vel* minimum, ſaltem. לֹא פָּחוּת וְלֹא יוֹתֵר nec minus, nec magis. פְּחִידוּת diminutio. *Plur.* פְּחִידִיוֹת defectus.

פָּטַט Obloqui, obgannire, garrire, blaterare. פַּטִּיט garrulus, loquax, blatero. פַּטְטִית garrula. מְפַטְפֵּט בְּדִבְרֵי תוֹרָה obloquitur verbis Legis, Verbis Dei. פִּטְטַיָּא garrulitas. פִּטְטוּט garrulitas, loquacitas.

פָּטַר Diſcedere. פִּטֵּר dimittere. פָּטוּר dimiſſum, permiſſum, licitum, immune. נִפְטָר dimiſſus e vivis, mortuus. הַנִּפְטָר מֵרַבּוֹ dimiſſus, diſcedens a præceptore ſuo. פְּטִירָה diſceſſus animæ ex corpore. פִּטּוּר dimiſſio, repudiatio, ſolutio. גֵּט פִּטּוּרִין litteræ repudii. שְׁטַר פִּטּוּר litteræ ſolutionis. מַפְטִיר dimittens. *Ita dicitur, qui lectionem poſtremam in Synagoga legens, populum, ea abſoluta, dimittit.* הַפְטָרָה lectio ſacra Prophetica, *poſt quam populus dimittitur. Lectione Moſaica ſingulis Sabbatis abſoluta, lectionem Propheticam Judæi ſubjungunt, eamque vocant* הַפְטָרָה Aphtarà, *quia, ea peracta, populus dimiſſus abit. Libris enim Legis ſub Antiocho impie combuſtis, & lectione omni tum privata, tum publica ſub pœna capitis prohibita, pie, & religioſe a nonnullis fuit inſtitutum, ut ex Prophetis eligerentur ſectiones, quæ aliquo modo, quod in ſectionibus Moſaicis continetur, complecterentur.*

פוֹטִירֵי Poculum, ſcyphus.

פִּיֵּט Deprecari, ſupplicare. פִּיּוּט deprecatio.

פִּיֵּט Poeta. פַּיְטָן Idem. פִּיּוּט Poeſis, carmen, cantio rhythmica.

פִּילֵי Phiala, patera, crater: ſcutella.

פִּיֵּס Conciliare, placare, ſedare, quietum reddere. פִּיּוּס quies. *Item* פִּיֵּס, *vel* פַּיֵּס deprecari, petere, rogare.

פכ״צ *Abbreviatura. Idem ac* פֶּרֶק כֵּצַד צוֹלִין Caput Ketzàd tzolìn. *Caput Talmudicum a verbis* כצד צולין Ketzàd tzolìn *incipiens, quod eſt unum ex Capitibus libri* פסחים *inſcripti, h. e.* de Paſchate. *Hac ratione per abbreviaturas ſolent Rabbini Capita Talmudis citare.*

פל״ *Abbreviatura. Idem ac* פֶּסַח לֶעָתִיד Paſcha in futurum. *Occurrit in precibus ad*

Digitized by Google

ad feſtum Paſchæ pertinentibus.

פָּלָא Mirum, mirandum. רוֹפֵא מוּפְלָא medicus admirandus. פְּלִיאָה admiratio.

פָּלַג Dividere, dimidiare, diſtribuere, partiri, diſpertiri. פַּלְגוּת medium, dimidium, diviſio, pars dimidia. הִפְלִיג excedere, excellere: diſſentire. מוּפְלָג diviſus, ſeparatus: excellens. *Ei opponitur* סָמוּךְ vicinus. זָקֵן מוּפְלָג ſenex ſeparatus, excedens ætatem ſui ſæculi. הַפְלָגָה exceſſus, ſermonis excellentia, hyperbole. פְּלוּגְתָּא diſſenſio. הִפְלִיג diſſentire. מַפְלִיגִין ſeparant ſe, diſcrepant. פֵּילָגוֹס pelagus, æquor.

פלט, אַפְּלָטוֹן, פְּלָטוֹן Plato Philoſophus. פַּלְטִין palatium. פַּלְטוֹרִין palatia. פְּלַטְיָא platea.

פלל פִּלְפֵּל Exercere ſe diſputando. מְפַלְפֵּל diſputans, ſe exercens acutis, & ſubtilibus quæſtionibus. פִּלְפּוּל diſputatio acuta, quæſtionis diſquiſitio, & diſcuſſio. מְפוּלְפָּל exercitatus, acutus diſputator. פִּלְפֵּל, פִּלְפַּלְתָּא piper.

פּוֹלֵימַרְכוֹס Dux, præfectus ſummus belli.

פלס פִּילוּסָא *Vide mox in* פסל.

פִּלְסוּף Philoſophus. פִּילְסוֹפִיָּא Philoſophia. מִתְפַּלְסְפִין Philoſophantes. אֵצֶל כֹּל מִי שֶׁנִּתְפַּלְסֵף ad quemcumque Philoſophum.

פִּלְפֵּל, פִּלְפֶּלֶת, פִּלְפַּלְתָּא Piper. *Derivantur hæc nomina vel a radice* פּוּל miſceri, conſpergi, *vel a* פִּלְפֵּל acute, & ſubtiliter de re aliqua diſputare, & differere. *Piper enim ſic dictum vel ab acrimonia, vel a conſpergendo, quia cibus eo conſpergitur, vel cum cibo miſcetur. In Tractatu* שבת Sabbàt *fol. 64. Judæis interdicitur geſtare die Sabbati granum piperis, vel ſalis in ore ad odorem fœdum, gravemque oris tollendum, vel ad dolorem dentium ſedandum. In Tractatu autem* חֲגִיגָה Chagigà *legitur Proverbium:* טבא חדא פלפלתא חריפתא מםלא צנא דקארי Melius eſt unum granum piperis acris, quam plenum caniſtrum cucurbitarum. *Nimirum unus ſapiens multis ignaris, & imperitis hominibus anteferendus eſt, & modeſtus ob doctrinam inſignis multis de inani ſcientia ſua gloriantibus longe præſtantior. Uſurpatur etiam a Rabbinis de infimæ ſortis, & conditionis hominibus ingenii ſubtilitate, & acumine alios ſuperantibus.*

פמ *Abbreviatura. Idem ac* פֶּסַח מִצְרַיִם Paſcha Ægypti. *Obvium eſt in Precibus feſti Paſchalis.*

פמב, בְּפוּמְבֵי In pompa, publice, palam, aperte.

פּוּמְבְּדִיתָא Pumbedita. *Regionis Babylonicæ urbs celebris fuit inter Euphratem, & Tigrim flumina ſita, in qua Academia inſignis floruit poſt Templi ſecundi everſionem & vaſtitatem. Pumbeditani fures, & latrones plerique fuerunt. Hinc vulgo dicuntur* גַּנָּבִים מוּמְחִים fures exercitatiſſimi. *Habetur propterea in Tractatu* כריתות *fol. 6. 1.* אקלקי דמתא מחסיא ולא אפדני דפומבדיתא Melius eſt ſedere in fimo urbis

Digitized by Google

bis Machaſiæ (*quæ alibi* Sora *dicitur*) quam in palatiis Pumbeditæ. *Apud eos enim hoſpitium tutum non erat, cum periculum eſſet, ne hoſpites turpiter ſpoliarent. Quemadmodum autem Pumbeditani mali, & triſtes erant, ita Soram incolentes propter Legis Divinæ, humanarumque litterarum ſtudia maxime celebrabantur.*

פְּמַלְיָא, פָּמַלְיָא, פמל Familia.

פּוּנְדָּק, פּוּנְדְּקִי, & פּוּנְדְּקִי, פנר Hoſpes, caupo, *vinum, & eſculenta vendens. Fœm.* פּוּנְדְּקִיתָא & פּוּנְדְּקִיתָא hoſpita, cauponaria. *De Jephte Iſraelitarum Judice dicitur Jud.* 11. 1. וְהוּא בַּר אִתְּתָא פּוּנְדְּקִיתָא Et ipſe (*videlicet Jephte,*) erat filius mulieris cauponæ. *Ex Hebræorum ſententia hæc mater Jephte concubina, non caupona publica, aut ſcortum fuit. Admonet itaque ad hunc locum in Commentariis ſuis R. David Kimchi.* Iſta olim in Iſrael conſuetudo fuit, ne devolveretur hæreditas ab una Tribu ad aliam; ideo non licebat cuiquam ducere uxorem, quæ non eſſet ex ſua Tribu. Quare ſi forte quis amaſſet quandam ex Tribu alia, exibat illa abſque hæreditate, & vulgo appellata fuit פּוּנְדְּקִיתָא hoſpita, curatrix, aut cibatrix, & talis fuit mater Jephte. *Plur.* פּוּנְדְּקָן Cauponæ. *Idem R. David ad Joſ.* 2. 1. *ſcribit, Jonathanem Paraphraſtem ſub honeſto mulieris cauponariæ nomine meretricem intelligere, quæ cauponæ inſtar ſe cuilibet offert, & quemadmodum caupona omnibus cibum præbet, ita meretrix ſingulis ad ſe accedentibus corporis ſui copiam facit.*

פִּנָּה Evacuare, experiri, removere. *Ita in Niphal* egerere, evacuare alvum, ventrem exonerare, *ut* הַנִּפְנֶה בַשָּׂדֶה qui evacuat alvum in agro. שֶׁהָיוּ נִפְנִין שָׁם ubi ſolebant egerere. נִפְנִין אַחַר הַגָּדֵר egerunt poſt ſepem.

פָּנָה Vacare, otioſum eſſe פָּנוּי Otioſus, vacans: *item* cœlebs: viduus. *Cum* viduum *ſignificat, ei opponitur* נָשׂוּי uxoratus, maritatus. *Fœm.* פְּנוּיָה innupta: vidua. פְּנַאי otium. פָּנִים modi, rationes, *ut in Logicis* Barbara, Celarent &c. עַל כָּל־פָּנִים omnibus modis. *Item apud Grammaticos* perſona ſecunda, *ut* מְדַבֵּר בְּפָנִים loquitur in conſpectu, coram, *id eſt*, perſona ſecunda, *quæ coram ſemper eſt.* שֶׁלֹּא בְפָנִים quæ non coram, *id eſt*, perſona tertia, *quæ abſens, & occulta dicitur.* בִּפְנֵי עַצְמוֹ pro ſeipſo, ſeorſum. פְּנִים intra, interius, intimum: Textus libri, *qui dicitur interior, Commentariorum ratione habita, quę exterius in circuitu marginis ponuntur.* לִפְנִים intra. פְּנִימִיּוּת intimum. אֵיבָרִים פְּנִימִיִּים membra interiora, viſcera intima. לְפָנִים ante, paulo ante: mox, paulo poſt, *infra.*

פִּנְקָס, פנק Libellus pugillaris, *in quo rationes extemporariæ exarantur:* codex, libellus, pugillares: catalogus, index.

פ״ס *Abbreviatura. Idem ac* פְּתוּחָה סְתוּמָה, Apertum, clauſum. *De* פָּרָשָׁה סְתוּמָה Paraſchà clauſa, & פְּתוּחָה aperta *vide pag.* 342. *De re hac varia eſt Rab-*

bi-

binorum ſententia, aliique alio inclinant. Rambàm, ſive Majemon in Tractatu de Libro Legis parte prima cap. 8. rem totam fuſe deſcribit, ac quidem de פָּרָשָׁא סְתוּמָה Sectione clauſa *hæc habet*: פרשה סתומה יש לה שלש צורות: אם נמר באמצע השיטה מניח ריוח כשיעור ומתחיל לכתוב בסוף השיטה תיבה אחת מתחלת הפרשה שהיא סתומה עד שימצא הריוח באמצ"ע: ואם לא נשאר מן השיטה כדי לא להניח הריוח כשיעור ולכתיב בסוף השיטה תיבה אחת יניח הכל פנוי ויניח מעט ריוח מראש שיטה שנייה ויתחיל לכתוב הפרשה סתומה מאמצע השיטה שנייה: ואם נמר בסוף השיטה מניח מתחלת שטה שנייה כשיער הריוח ומתחיל לכתוב הסתומה מאמצע שטה נמצאת אומר שפרשה פתוחה תחלתה בתחלת השטה לעולם ופרשה סתומה תחלתה מאמצע השטה לעולם: *h. e.* Sectioni clauſæ tres ſunt formæ. *Prima*. Si finiat (*Scriba*) in medio lineæ, relinquit dictum ſpatium, & incipit ſcribere in fine lineæ dictionem unam ex principio Paraſchæ clauſæ, ita ut appareat ſpatium illud in medio. *Secunda*. Si non ſuperſit de linea, ut poſſit ſpatium illud relinquere, & ſcribere in fine lineæ dictionem unam, relinquet totum illud ſpatiolum vacuum, & parum etiam ſpatii in linea ſequenti, & incipiet deinceps ſcribere Sectionem clauſam a medio lineæ ſecundæ. *Tertia*. Quod ſi finiat in fine lineæ, relinquet ex principio lineæ ſecundæ dictum ſpatium, & incipiet ſcribere Paraſcham clauſam e medio lineæ iſtius. Dico ſummatim, Paraſchæ apertæ initium ſemper debet eſſe a principio lineæ; Paraſchæ clauſæ principium perpetuo a medio lineæ. *Hæc autem de* פָּרָשָׁה פְּתוּחָה Sectione aperta *Majemon idem tradit*. פרשה פתוחה יש לה שתי צורות: אם נמר באמצע השיטה מניח שאר השיטה פנוי ומתחיל הפרשה שהיא פתוחה מתחלת השיטה השנייה במה דברים אמורים שנשאר מן השיטה ריוח כשיעור תשע אותיות: אבל אם לא נשאר אלא מעט או אם נמר בסוף השיטה מניח שיטה שנייה בלא כתב ומתחיל הפרשה הפתוחה מתחלת שיטה השלישית: *h. e.* Sectioni apertæ duæ ſunt formæ. *Prima*. Si finiat (*Scriba*) in medio lineæ, tunc relinquit reliquum lineæ vacuum, & incipit Sectionem apertam a principio lineæ ſecundæ, hoc eſt, relinquit ex linea ſpatium quaſi novem litterarum. *Secunda*. Si reliquum ſit in linea tantummodo exiguum ſpatium, aut ſi finiat in fine lineæ, tunc relinquit lineam ſecundam totam ſine ſcriptura, & incipit Sectionem apertam a principio lineæ tertiæ. *Ex Elia autem in Fragmentis Tabularum hæc habentur*: פָּרָשָׁה פְּתוּחָה Periodus, *vel* Sectio aperta *duas habet formas. Prima, quæ in mediam lineam incidit, & conſtituit ſpatium plus minus novem litterarum. Secunda, quando in finem lineæ incidit, tunc relinquitur ſpatium totius lineæ, & nova* Paraſchà, *ſive* Sectio *incipit a linea tertia*. פָּרָשָׁה סְתוּמָה Sectio clauſa *eſt, quæ relinquit ſpatium in medio lineæ quaſi trium litterarum, & poſtea lineam iſtam finit. Quando autem (præcedens Sectio) abſolvit lineam, tunc ſequens Sectio inchoatur circa medium lineæ ſecundæ. Alii alia de his Paraſchis, ſive Sectionibus aſſerunt, quæ præterire ſatius exiſtimamus, quam longiori oratione Lectorum patientiam defatigare, præſertim cum hujuſmodi ſuperſtitioſa ſcribendi ratio tantummodo in deſcribendo Libro Legis, quo in Synagogis utuntur, ſervetur, in libris vero typis mandatis ſpatium aliquod ex arbitrio relictum ſit. Qui plura de re hac cupit, legat Mercerum Geneſ. cap. 1. v. 6. & cap. 3. v. 16. Animadvertendum præterea de his* פָּרָשִׁיּוֹת Paraſchis, *ſive* Sectionibus *tum apertis, tum clauſis, eas bifariam dividi. Aliæ enim ſunt ſolennes, & illuſtres, ſive magnæ, a quibus lectio Sabbatina initium trahit; aliæ minus inſignes,*

ſeu parvæ, quæ in ſingulis Pentateuchi Sectionibus locum obtinent, quæ, ſi apertæ ſint, majori littera פ*, ſi vero clauſæ, minori littera* ס *indicantur. Sectiones hujuſmodi aliquando quatuor, aliquando quinque, aliquando plura, aliquando pauciora Vulgatæ Capita complectuntur, neque ſemper initium ducunt ab ipſis Capitibus, ſed plerumque ab una vel duabus vocibus illuſtrioribus, quæ argumentum totius Sectionis ſuppeditant. Quamobrem apud Hebræos textus non juxta Capita, ſed juxta hujuſmodi Sectiones citari ſolent. Hanc Pentateuchi diviſionem in Capita, vel Sectiones nonnulli Eſdræ Sacrarum Litterarum inſtauratori tribuunt; alii vero, præcipue ex Judæis, a Moſe in monte Sinai factam volunt. Itaque Lex Moſis, ſive Pentateuchus, vulgo ab Hebræis dictus* חומש Chumàſc, *juxta nonnullos in quinquaginta tres Sectiones, ſed juxta Judæos in quinquaginta quatuor dividitur. Quamobrem ad totam Legem ſingulis annis abſolvendam duas Sectiones majores bis conjungunt. Eamdem Lectionem, quæ die Sabbati legenda contingit, aliis etiam hebdomadæ diebus hodierni Judæi legere ſolent, ſcilicet die ſecunda, & quinta Sabbati, quæ eſt hebdomada feria ſecunda, & quinta; cui Lectioni ſtrictiori, ac religioſiori vivendi modo addicti jejunium adjungunt, quemadmodum Phariſæus ille Evangelicus* Lucæ 18. v. 12. *gloriabatur,* Jejuno bis in Sabbato. *Si quis autem quærat, cur hanc Sectionis in tribus feriis repetitionem inſtituerint, id inde factum nonnulli autumant, ne plures duobus diebus in hebdomade ſine Divinæ Legis lectione tranſireat. Nefas enim eſſe ducunt Majores ſuos per deſertum errantes imitari, qui triduum præterire ſine Legis lectione paſſi ſunt magnæ deſidiæ, & negligentiæ notam traducti. Huc enim illud Exodi 15. v. 22. trahunt:* & iverunt tribus diebus per deſertum, & non invenerunt aquas, *ſcilicet* Legem, *quæ* Iſaiæ 55. v. 1. *aquæ comparatur;* Omnes ſitientes venite ad aquas.

Ceterum ultimo Feſti סֻכּוֹת Tabernaculorum *die lectioni libri* תּוֹרָה Legis *Judæi finem imponunt, qui dies ab ipſis vocatur* שִׂמְחַת תּוֹרָה lætitiæ Legis *propter ingentem lætitiam, qua geſtiunt, ſolemnitates multas, quas peragunt, & opipara, ac lauta prandia, quæ inſtruunt. Sabbatum proxime ſubſequens appellant* שַׁבַּת בְּרֵאשִׁית Sabbatum Bereſchìt, *quia eo Sabbato legitur prima Legis* פָּרָשָׁה Paraſcà *incipiens a* בְּרֵאשִׁית Bereſchìt. *Qui autem* פָּרָשָׁה *hujuſmodi legit, vocatur ab Hebræis* חָתָן בְּרֵאשִׁית *h. e.* Sponſus Bereſchìt. *Id autem in more poſitum eſt, ut Legem abſolventes eodem die lectioni Sectionem primam adjungant, ut palam faciant, ſe non tam lætos eſſe de Lege abſoluta, quam alacres de eadem novo ſtudio repetenda.*

Porro פָּרָשִׁיּוֹת Sectiones *iſtæ ut plurimum in Hebraicis exemplaribus ad calcem libri rejectæ ſunt, ſed cum in Latinis deſiderentur, neque pateat, quo libro, vel quibus Capitibus contineantur, juvabit eas deinceps ſubjicere, & oculis Lectorum proponere, ut citius inveniri poſſint, quoties ab Hebræis citantur.*

Index Alphabeticus פָּרָשִׁיּוֹת Paraſcharum, *ſive*

Sectionum Legis Moſis.

אַחֲרֵי מוֹת Poſt mortem, Levit. 16. 1.
אֵלֶּה מַסְעֵי Iſtæ ſunt profectiones. Numer. 33. 1.
אֵלֶּה פְקוּדֵי Iſta ſunt numerata, Exod. 38. 21.
אֱמוֹר Dic, alloquere, Levit. 21. 1.
אַתֶּם נִצָּבִים Vos conſiſtitis, Deuter. 29. 10.
בֹּא אֶל־פַּרְעֹה Ingredere ad Pharaonem, Exod. 10. 1.
בְּהַעֲלֹתְךָ In accendendo te, Numer. 8. 1.

In

Digitized by Google

בְּחֻקֹּתַי In ſtatutis meis. Levit. 26. 3.
בָּלָק * BalaK, Numer. 22. 2.
בְּמִדְבַּר In deſerto, Numer. 1. 1.
בְּרֵאשִׁית In principio, Geneſ. 1. 1.
בְּהַר In monte, Levit. 25. 1.
הַאֲזִינוּ Præbete aures, Deuter. 32. 1.
הַדְּבָרִים Iſta ſunt verba, Deuter. 1. 1.
וְאֵלֶּה מִשְׁפָּטִים Hæc ſunt judicia, Exod. 21. 1.
וְאֵלֶּה שְׁמוֹת Hæc ſunt nomina, Exod. 1.
וָאֵרָא Et apparui, Exod. 6. 1.
וָאֶתְחַנַּן Et cum deprecarer, Deuter. 3. 23.
וְזֹאת הַבְּרָכָה Et hæc eſt benedictio, Deuter. 33. 1.
וַיִּגַּשׁ אֵלָיו Et acceſſit ad eum, Geneſ. 44. 18.
וַיְהִי בְּשַׁלַּח Cumque dimiſiſſet, Exod. 13. 17.
וַיְהִי מִקֵּץ Fuitque a fine, Geneſ. 41. 1.
וַיְחִי יַעֲקֹב Et vixit Jacob, Geneſ. 47. 28.
וַיֵּלֶךְ Et venit *Moſes*, Deuter. 31. 1.
וַיֵּצֵא Et egreſſus eſt *Jacob*, Geneſ. 28. 10.
וַיַּקְהֵל Et congregavit Moſes, Exod. 35. 1.
וַיִּקְרָא Et clamavit, Levit. 1. 1.
וַיֵּרָא Apparuit autem, Geneſ. 18. 1.
וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב Et habitavit Jacob, Geneſ. 37. 1.
וַיִּשְׁלַח Et miſit, Geneſ. 32. 3.
וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ Et audivit Jethro, Exod. 18. 1.
חַיֵּי שָׂרָה Vita Saræ, Geneſ. 23. 1.
חֻקַּת הַתּוֹרָה Statutum Legis, Numer. 19. 1.
כִּי תָבוֹא Cum ingreſſus fueris, Deuter. 26. 1.
כִּי תֵצֵא Cum egreſſus fueris, Deuter. 21. 10.
כִּי תִשָּׂא Cum acceperis *ſummam*, Exod. 30. 11.
לֶךְ לְךָ Abito tibi, Geneſ. 12. 1.
מַטּוֹת Tribuum *capita*, Numer. 30. 2.
מַסְעֵי *Vide in littera* א.
מְצֹרָע Leproſi lex, Levit. 14. 1.
מִקֵּץ *Vide in littera* ו.

נֹחַ Noachi generatio, Geneſ. 6. 9.
נִצָּבִים Stantes, Deuter. 29. 10.
נָשׂא Accipe ſummam, Numer. 4. 21.
עֵקֶב Propterea quod, Deuter. 7. 12.
פִּנְחָס Pinchàs, Numer. 25. 10.
צַו Præcipe, Levit. 6. 8.
קְדֹשִׁים Sancti eſtote, Levit. 19. 1.
קֹרַח Kòrach, Numer. 16. 1.
רְאֵה Vide, Deuter. 11. 26.
שְׁלַח לְךָ Mitte tibi *viros*, Numer. 13. 2.
שְׁמִינִי Octavus, Levit. 9. 1.
שׁוֹפְטִים Judices, Deuter. 16. 18.
תַזְרִיעַ Cum ſemen edit. Levit. 12. 1.
תּוֹלְדוֹת יִצְחָק Generationes Iſaaci, Geneſ. 25. 19.
תְּצַוֶּה Præcipito, Exod. 27. 20.
תְּרוּמָה Oblationem *capiant*, Exod. 25. 1.

Biblia Veneta majora Tabulam exhibent, rationem פָּרָשִׁיּוֹת Paraſchàrum, *ſive* סְדָרִים Sidrarum *a Maſorethis inſtitutam proponentem non ſolum Pentateuchi, ſeu quinque librorum Legis a Moſe ſcriptorum, ſed etiam totius Sacræ Scripturæ. Addunt* סְדָרִים Sidrarum *numerum, ac ſummam omnium verſuum cuiuslibet libri, ejuſque medium. Animadvertendum, a Rabbinis aliquando* פְּסוּקִים verſus *Capitum appellari* פָּרָשִׁיּוֹת Paraſciòth, *ſicuti uſurpat idem vocabulum ad verſum ſignificandum R. David Kimchì* Amos 1. v. 11. *Ambiguitatem autem tollet uſus, & ſignificationem propriam clare oſtendet contextus, & cujuſque loci circumſtantia.*

Ex Majemonidis parte 1. *libri* אהבה Ahavà *cap.* 8. *plane colligitur, quot Sectionibus apertis, & clauſis ſinguli libri conſtent, & unde incipiant, cujus rationem Judæi hodierni religioſe ſequuntur in Libris Sacris deſcribendis.*

פסר. הִפְסִיר Perdere: corrumpere, damnum inferre. פֶּסֶר, הֶפְסֵר, פְּסִידָה perditio, damnum, jactura, corruptio.

פסל, פָּסוּל Profanum, illegitimum, illicitum, ineptum, impurum, vitioſum. פְּסִילוּסָא balbus, blæſus. Iſa. 6. 8. *in R. Kimchio, apud quem in principio Amos ita legendum pro* פִּילוּסָא, *quod male ſcribitur.*

פסק, נִפְסַק Ceſſare, deſinere, deficere, deſiſtere, finem habere: paciſci: abſcindi. פָּסוּק verſus Biblicus, periodus: *lato modo*, Textus Biblicus. הֶפְסֵק, הַפְסָקָה ceſſa-

Digitized by Google

ſatio, intermiſſio: pauſa: membrum ſententiæ majus. Accentus pauſans, פְּסִיק PesiK, *virgula exiguæ pauſulæ nota*: טְעָמִים הַמַּפְסִיקִים accentus diſtinguentes: פְּסוּק pauſa.

פְּסַק Amputare: decernere, ſtatuere, ſententiam ferre. פּוֹסֵק arbiter, cauſidicus, judex, ſententiam ferens. *Plur.* פּוֹסְקִים judices, arbitri, cauſidici, *in rebus controverſis ſententiam ferentes, & inter ſe litigantes componentes*. פְּסָקָא, פְּסַק ſententia, decretum, deciſio. פְּסָקָא דְּדִינָא ſententia judicialis.

פָּעַל Agere, operari. *Apud Grammaticos* Verbum: *ut* פָּעַל יוֹצֵא Verbum tranſitivum, activum, *cujus actio in aliud ſubjectum patiens tranſit. Hinc apud R. David Kimchi Nahum* 1. 8. הוּא פָּעַל יוֹצֵא לְשְׁלִישִׁי Eſt Verbum egrediens ad tertium, *h. e. ſubjectum. Idem dicitur etiam* פָּעַל הַנּוֹדֵד Verbum vagans. *Singula autem Verborum genera apud Grammaticos Hebræos ita appellantur.* פְּעָלִים שְׁלֵמִים Verba perfecta, נָחִים Quieſcentia, חֲסֵרִים Defectiva, יוֹצְאִים Tranſitiva, עוֹמְדִים Stantia, *ſive* intranſitiva. פּוֹעֵל agens, efficiens, opifex, operarius. *Apud Grammaticos* Verbum, *ut* פּוֹעֵל עוֹמֵד Verbum intranſitivum, neutrum: פּוֹעֵל עָבָר Verbum præteritum. פֹּעַל actus, actio, categoria. שֵׁם הַפֹּעַל Nomen actionis, *h. e.* Verbale, *quod derivatur a Verbo actionem ſignificante. Item* Verbum, *ut* פּוֹעֵל עוֹמֵד Verbum ſtans. מִתְפָּעֵל paſſivum, patiens. הִתְפַּעֲלוּת paſſio.

פפ״ *Abbreviatura. Idem ac* פִּתְחוֹן פֶּה Apertio oris, *nimirum* excuſatio, defenſio. *Hinc* וְלֹא יִהְיֶה לָהֶם פפ״ Et non erit ipſis ulla excuſatio.

פ״ק *Abbreviatura. Idem ac* פֶּרֶק קַמָּא, *vel* פִּרְקָא Caput primum. בפ״ק In Capite primo. *Aliquando* ר *inſeritur, ut* פר״ק, בפר״ק In Capite primo. 2. פֵּירוּשׁ קוּנְטְרֵיס Expoſitio folii.

פָּקַק Claudere, obturare. פְּקָק operculum. פְּקַפֵּק fodere, perfodere. *Item* perquirere, ſcrutari. פִּקְפּוּק obturatio, impedimentum.

פָּקַר Præſumere: Hæreticum, Schiſmaticum, Sectarium eſſe: arroganter, ſtolide agere. פּוֹקְרִים הַמִּינִים præſumunt Hæretici. מַפְקִיר præſumptuoſus: arrogans, impudens. *Deducitur, ut vult Elias, ab* אֲפִּיקוֹרוֹס Epicurus. הִפְקִיר liberum, commune facere, proſtituere. הֶפְקֵר liberum, commune. *Hinc apud Judæos* lupanar *appellatur* הֶפְקֵר, *quia commune, liberum, & publicum omnibus eſt.*

פַּרְגּוֹד, פרג״ Velum, cortina, aulæum.

פְּרַגְמָטוּס Pragmaticus, negotiator, mercator. פְּרַגְמַטְיָא negotiatio, mercatura. *Scribitur etiam* פְּרַקְמַטְיָא.

פָּרַד Separare, dividere, disjungere: ſecare in partes. נִפְרָד ſeparatum, abſtractum; ſingulare, individuum. *Apud Grammaticos* שֵׁם נִפְרָד Nomen formæ abſolutæ. *Item* Nomen ſingulare, *h. e.* numeri ſingularis. *Ejus oppoſitum* נִסְמָךְ conjunctum,

ctum, conſtructum. מִלָּה מְפוֹרֶדֶת dictio collectiva, ut צֹאן ovis, oves. פֵּרוּד, & פֵּירוּד abſtractio, ſeparatio, disjunctio. *Ejus oppoſitum* קִבּוּץ aggregatio, collectio, compoſitio, conjunctio: *Plur.* פֵּירוּדִים abſtracta, peculiaria, particularia, partes ſeparatæ. נִתְפָּרֵד ſeparari: ſingulare fieri, in numerum ſingularem deduci.

פְּרַדְקָאוֹת Cuſtodes, *vel* cuſtodiæ militum. *Scribitur etiam* פְּרַדְכִיאוֹת.

פרד״ק *Abbreviatura. Idem ac* פֵּירוּשׁ רַבִּי דָּוִד קִמְחִי Expoſitio R. Davidis Kimchi:

כפרד״ק Juxta expoſitionem R. Davidis Kimchi.

פר״ח *Abbreviatura. Idem ac* פֵּירוּשׁ ר׳ חֲנַנְאֵל Expoſitio R. Chananaelis.

פִּרְכֵּס Trepidare, tremere, movere ſe.

פרה פְּרְהֶסְיָא παῤῥησία. *Hinc* בְּפַרְהֶסְיָא publice, palam, manifeſte. *Ejus oppoſitum* בְּצִנְעָה ſecreto, clam.

לִשְׁכַּת פַּרְהֶדְרִין Conclave Parehdrin, *h.e.* Conclave Aſſeſſorum. *Etenim* פַּרְהֶדְרִין Parehdrin *erant* Aſſeſſores, Regii conſiliarii, *qui Regibus aſſidebant. Græce dicebantur* πάρεδροι, Aſſeſſores, *dabanturque* ἄρχοντι, Principi, *qui etiam temporis decurſu appellati fuerunt* συνέδροι. *In Ghemarà fol.* 8. 2. *hec habentur.* Quid לשכת פרהדרין? numquid ab antiquo dictum fuit לשכת בולווטי Conclave τῶν βουλευτῶν, Conſiliariorum? Principio dictum fuit לשכת בולווטי. Ex quo autem Sacerdotium pecuniis fuit venale, mutarunt illud ſingulis duodecim menſibus; ſicuti Aſſeſſores hi quoque mutati fuerunt ſingulis annis, & tunc vocarunt illud לִשְׁכַּת פַּרְהֶדְרִין Conclave Aſſeſſorum. *Reperitur etiam ſcriptum* פַּלְהֶדְרִין.

פְּרוָזְדוֹר, פרוז Veſtibulum, porticus, antetriclinium.

פֶּרַח Flos: *Per metaphoram* Candelabri ſacri pars ſuprema lucernam continens, *quæ ita dicitur, quia florum figuras exhibebat. Hinc* פֶּרַח שֶׁל מְנוֹרָה flos lucernæ, *ſeu* candelabri. *Item* pubes *in juventute, ut* קָטֹן פּוֹרֵחַ Minorennis pubeſcens, שנראה עליו צמר שיער in quo conſpicitur prima lanugo, *ſicuti exponit* Baal Aruch. *Plur. conſtr.* פִּרְחֵי כְהֻנָּה flores Sacerdotii: Sacerdotes juvenes. Job 30. 12. *in R. Levi. Ita appellantur a Rabbinis adoleſcentes Sacerdotum filii ad Sacerdotium ſe applicantes.*

פְּרַט Particulare, ſpecificum, ſpeciale, individuum, ſingulare. *Item* Æra minor, numerus annorum Mundi infra millenarium. בִּפְרַט in ſpecie, particulariter, ſpeciatim, præſertim. לִפְרַט קָטֹן ad numerum minorem. *Hanc phraſim Hebræi uſurpant de annis Mundi, cum millenarium omittunt.* פְּרָטִי ſpecialis, particularis: individuus, ſingularis. סִפּוּר פְּרָטִי Prædicatio particularis, *apud Logicos*, עִנְיָנִים פְּרָטִיִּים res particulares. *Fœm. ſing.* פְּרָטִית ſpecialis. פְּרָטִיּוּת ſingularitas, particularitas. פְּרוּטְרוּט modulatio minuta. *Item* פְּרַט commutare magnas pecunias in parvas.

פְּרוּטָה Obolus, nummulus, moneta parva. *Duplex hic obolus fuit, alter ex argento, alter ex ære. Adhibetur hæc dictio*

et-

Digitized by Google

etiam de aliis rebus minimis. Plur. פְּרוּטוֹת nummuli.

פָּרַךְ Frangere, rumpere. *Hithpahel* הִתְפָּרֵךְ frangi.

פַּרְנֵס פרן Guberoare, alere, nutrire, paſcere. פַּרְנָס gubernator, paſtor, princeps, dominator. *Apud antiquos, & noſtros etiam Hebræos* פַּרְנָס *eſt Synagogæ, ſeu populi Judaici gubernator, qui populum in rebus politicis regit, Chriſtianorumque Prætori ſimilis apud ipſos cenſetur. In magnis Judæorum cœtibus hujuſmodi* פַּרְנָסִים Gubernatores, *ſive* Seniores *plures eſſe poſſunt, in quibus doctrina, & ſapientia requiritur, ut controverſias, & contentiones exortas dirimere, & recte componere valeant.*

מְפַרְנֶסֶת Nutrix, cibatrix. פַּרְנָסָה alimonia, victus.

פִּרְסֵם, פרס Publicare, divulgare, manifeſtare. נִתְפַּרְסֵם revelari, maoifeſtari. מְפוּרְסָם publicum, manifeſtum, notorium; probabile.

בְּפִרְסוּם Palam, manifeſte; probabiliter.

פָּרַע Rependere, retribuere, ulciſci: ſolvere debitum. נִפְרַע, אִתְפְּרַע vindicare, ſe ulciſci. פּוּרְעָנוּת ultio, vindicta, pœna. פִּירְעוֹן, פַּרְעוֹן ſolutio, compenſatio, retributio, ultio. פּוֹרְעָן ultor.

כְּפָרִיעַ Cito, celeriter, feſtinanter, ſubito, ſtatim. לְמַפְרֵעַ retro, præpoſtere, retrorſum, inverſo ordioe.

פְּרְפְּרָא Purpura, veſtis purpurea, & Regia.

פַּרְצוּף פרץ Vultus, facies, effigies, figura, perſona. *Plur.* פַּרְצוּפִין perſonæ. *Corruptum eſt ex Græco* πρόσωπον.

פְּרַקְלִיטָא פרק Conſolator, advocatus, procurator, interpres.

פְּרַקְמַטְיָא Mercatura, negotiatio, negotium.

פִּרְפֵּר פרר Conterere, comminuere, frangere, confringere. *Hithpahel* הִתְפַּרְפֵּר comminui. פַּרְפְּרָאוֹת, פִּרְפּוּרִין, פֵּרוּרִין Micæ. *Apud R. Saadiam* atomi, pulviſculus in aere ex Solis radiis conſpicuus.

פָּרַשׁ Explicare, declarare, exponere. פֵּירוּשׁ explicatio, commentarius. מְפָרֵשׁ Interpres, Commentator. בְּפֵירוּשׁ in commentario. *Item* clare, diſtincte, aperte, liquido.

פָּרַשׁ Diſcedere, ſeparare ſe: dividere diſtinguere. הֶפְרֵשׁ diſcrimen, differentia. אַפְרָשׁוּת ſeparatio. פָּרָשָׁה Sectio, ſeparatio. *Sectiones Legis Moſaicæ ita appellantur, quæ incipiunt a triplici* פ, *vel* ס *majuſculo.* פְּרָשִׁים calcaria, *a pungendo. Nam* הִפְרִישׁ pungere. Prov. 23. 32. *Hinc R. D. Kimchi,* פָּרָשִׁים equites *dicuntur,* שֶׁמַּפְרִישִׁים בִּפְרָשִׁים שֶׁבְּרַגְלֵיהֶם quia pungunt calcaribus, quæ ſuot io pedibus ipſorum. Jud. 3. 31.

פָּרוּשׁ Separatus: abſtinens, cootinens, temperans, Phariſæus, *ita dictus, quia vitæ ſanctitate, cultu, & moribus ab aliis hominibus ſeparatus erat. Quemadmodum autem Auctores omnes ad unum conſentiunt,* Phariſæi *nomen a radice* פָּרַשׁ *derivari; ita*

in

in aſſignanda ratione, cur ita ii ſint appellati, alii alio inclinant. Sunt qui volunt, eos ita dictos ab expanſione Phylacteriorum; alii cenſent ita appellatos ab operibus in conſpectu omnium factis; alii ab interpretatione Legis, quam explanabant; alii, quorum opinio magis arridet, a ſeparatione a reliquis hominibus. Qui plura de Phariſeis deſiderat, adeat Lexicon meum Hebraicum typis Seminarii Patavini editum 1732. pag. 394. & 395.

פרשי *Abbreviatura. Idem ac* פֵּירוּשׁ רַבִּי שְׁלֹמֹה יִרְחִי Expoſitio R. Salomonis Jarchì, *de quo vide Diſputationem noſtram huic Lexico præmiſſam.*

פרת *Abbreviatura. Idem ac* פֵּירוּשׁ רַבֵּנוּ תָּם Expoſitio Doctoris noſtri Tam. *In hac ſignificatione littera* פ *præfigi ſolet plurimis Rabbinorum nominibus.*

פָּשַׁט Extendere, diffundere ſe. *Præterea eamdem ſignificationem habet, ac apud Hebræos.* Excoriare, exuere, detrahere cutem: graſſari, irruere. *In Talmudis Tractatu* פְּסָחִים Peſachìm *fol.* 113. פְּשׁוֹט נְבֵילְתָא בְּשׁוּקָא וּשְׁקִיל אַגְרָא Excoriato cadaver in foro, *h. e.* publice, & accipito mercedem. *Proverbium eſt, quo priſci admonere voluerunt, melius eſſe ſordida officia peragere cum fructu, quam ſine utilitate, & fructu otiari, ac propterea egere, ac mendicare. Præterea* פָּשַׁט *ſignificat* ſtudere, diſcere, repetere, *quia id fit diligenti meditatione, mentis diſcurſu, & quadam rei propoſitæ extenſione. Item* explicare, *vel* interpretari litteraliter, & proprie juxta litteram ſcriptam: exponere, ſolvere quæſtionem dubiam. *ut* פַּשְׁטִינָן ſolvimus. *Hithpahel* הִתְפַּשֵּׁט diffundi, effundi, extendi, effluere. פָּשׁוּט nudum, ſimplex: vulgare. שֵׁם פָּשׁוּט nomen ſimplex, & abſolutum, *cujus oppoſitum* מוּרְכָּב compoſitum, עָקוֹם curvum, tortuoſum, & כָּפוּל duplex. מִנְהָג פָּשׁוּט conſuetudo vulgaris, quæ ubique locorum ſervatur. דִּין פָּשׁוּט mos vulgaris. שֵׁם הַמּוּפְשָׁט nomen abſtractum. הֶפְשֵׁט ſimplicitas, פְּשַׁט, פָּשׁוּט ſimplex, litteralis vocis, aut loci alicujus ſenſus. *Hinc illud Rabbinicum* אֵין מִקְרָא יוֹצֵא מִידֵי פְשׁוּטוֹ Scriptura non egreditur ex ſimplicitate ſua, *hoc eſt*, ſimplici, & litterali ſenſu. עַל דֶּרֶךְ הַפְּשַׁט juxta litteralem ſenſum, *cui opponitur* מִדְרָשׁ allegoricus, & myſticus ſenſus. סִבּוֹת פְּשׁוּטוֹת Cauſæ ſimplices. פְּשִׁיטָא certum, ſimplex, clarum, perſpicuum, abſolutum: certo, perſpicue. *Item* פְּשִׁיטָא לָךְ certumne tibi eſt? certuſne es? פְּשִׁיטָא לִי certum mihi eſt; certus ſum. פְּשִׁיטִין פְּשׁוּטִין nummi minimi, indiviſibiles.

פָּשַׁר Liqueſcere, tepeſcere: calefieri. מַיִם פּוֹשְׁרִים aquæ tepidæ. *Hiphil* הִפְשִׁיר calefacere. הִתְפַּשֵּׁר שֶׁלֶג liquefacta eſt nix. פִּשֵּׁר tranſigere, convenire, componere partes litigantes. אַחַר שֶׁנִּתְפַּשְּׁרוּ poſtquam concordes facti ſunt.

פְּשָׁרָה Tranſactio, compoſitio, conventio, concordia.

פִּשְׁפֵּשׁ, פשש Scrutari, perveſtigare: per-

perquirere : contrectare, palpare. פִּשְׁפּוּשׁ ſcrutatio, inveſtigatio. פִּשְׁפֵּשׁ cimex, *animalculum, quod in lectorum aſſeribus reperitur. Item* oſtiolum, janua parva.

פִּתְאֹם, פתא Repente, ſubito. פִּתְאֹמִי repentinus. פִּתְאֹמִית repentina. *Plur. fœm.* רָעוֹת פִּתְאֹמִיּוֹת mala repentina.

פָּתַח Aperire, incipere. נִפְתַּח תְּחִלָּה incipiemus primum. פְּתִיחָה apertio: initium, ingreſſus, præfatio, prologus, exordium libri, *vel* ſermonis: declaratio, *vel* publicatio ſententiæ per ſcriptum, *vel* edictum. פֶּתַח idem. *Eſt etiam* oſtium ventris muliebris, *quod a pudore nomen naniſcitur, cujus cauſa natura illud veſtire, & tegere voluit.*

פַּתַח Pathach *vocalis*. A *brevis apud Grammaticos*. פַּתַח קָטוֹן Pathach parvum, *id eſt*, Sægol. פַּתְּחוּת Pathachatio, notatio cum Pathach.

פָּתַךְ Miſcere, commiſcere.

פת״ל *Abbreviatura. Idem ac* פֶּן תִּמְצֵי לוֹמַר Ne poſſis dicere. *Talmudiſtis frequens.*

פָּתַק Projicere, emittere, jaculari, impellere. פִּתְקָא liber, epiſtola, diploma, libellus, ſcheda. *Item nomen poculi magni apud Perſas.* Eſth. 1. 8. *in Targum ſecundo.* פִּתְקָא דְהַזְמָנָא libellus citationis. פִּתְקִין קְטַנִּים ſchedæ parvæ.

פתר, פָּתוֹר, פָּתוֹרָא Menſa. Exod. 25. 23. *Plur.* פָּתוֹרִין menſæ. Ezech. 23. 41. *Emphat.* פָּתוֹרַיָּא *Ezech.* 40. 43.

פָּתַת Secare, frangere in fruſta. פַּת fruſtum, buccella, panis. Judic. 8. 5. פַּתִּיתִין, פִּתִּין fruſta. Iſa. 65. 11. orbes. 1. Sam. 10. 4.

פַּת Fruſtum, buccella, panis. פַּת עֲמִילָה Panis amylus, *Græce* ἄμυλ[illegible], non molitus, molam non expertus. *Ex Plinio lib.* 18. *cap.* 7. Amylum ex omni tritico, & ſiligine fit, *ita appellatum ab eo, quod ſine mola fiat. Hujuſmodi legitur fuiſſe* לֶחֶם פָּנִים Panis facierum, *ſive* propoſitionis.

A01 1471896

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google